

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
LIV
H
30

SCRIPTORES
RERVM
GERMANICAPVM
TOMI TRES.

RERVM GERMANICARVM SCRIPTORES
ALIQVOT INSIGNES,

QVI
HISTORIAM ET RES GESTAS GERMANORVM
MEDII POTISSIMVM ÆVI,
INDE A
CAROLO M. AD CAROLVM V VSQVE,
PER ANNALES LITTERIS CONSIGNARUNT,
PRIMVM COLLECTORE
JOANNE PISTORIO NIDANO,
TRIBVS TOMIS,
IN LVCEM PRODVCTI,
NVNC
DENVO RECOGNITI, ADIECTIS NOTIS, ET INDICE RERVM,
PERSONARVM, AC LOCORVM COPIOSISSIMO,
EDITIONE TERTIA
EMENDATIORI ET LOCVPLETIORI
AD VSVS PVBLICOS REDVCTI,
CVRANTE
BVRCARDO GOTTHELFF. STRUVIO,
SEREN. DVCVM SAXONIÆ, ET SEREN. MARCHIONIS BRANDENBVRGICI
CONSILIARIO AVLICO, HISTORICO SAXONICO, ET IN ACADEMIA
JENENSI PROFESSORE.

Cum Gratia & Privil. Sac. Cæs. Maj. itemque Potentiss. Reg. Polon. & Elect. Saxoniæ Special.

RATISBONÆ,
Sumptibus JOANNIS CONRADI PEEZII, MDCC XXVI.

LECTORI BENEVOLO S. D.
BURCARD GOTTHELF STRUVE.

A primis Germanorum temporibus non defuerunt, qui res illorum toga ſagoque geſtas inſigniores exponerent poſteritati. Tacemus carmina iſta antiqua, quod unum apud illos memoriæ & Annalium genus *TACITUS* adpellat, ad quæ etiam Eginhardus, Jo. Aventinus, Albertus Krantzius, aliique provocant. Tacemus Chronica rhytmica & cantilenas Magiſtrorum, dum non deſint ſcriptores Hiſtoriæ, Annalium & Chronicorum Germaniæ, quales per ſecula fere omnia, à medii potiſſimum ævi temporibus, plures reperimus. Latebant iſti hinc inde in Bibliothecis atque Archivis, usque dum, adinventa arte typographica, ſparſim in lucem protraherentur. Magis iſti conquirebantur, dum poſt tempora Reformationis Germanorum hiſtoria, cum litteris elegantioribus reliquis, non ſolum magis magisque excoleretur, ſed etiam ejusmodi Scriptores ad enodandas illuſtrium controverſias plurimum conducerent: quo factum, ut quidam rerum Germanicarum ſtudioſiſſimi eadem colligerent, & conjunctim ederent. Primam, quam novi, Collectionem debemus *SIMONI SCHARDIO*, JCto Camerali eruditiſſimo, cujus ſtudio prodierunt *Germanicarum Rerum quatuor celebriores, vetuſtioresque Chronographi, earum deſcriptionem ab O. C. usque ad tempora Henrici IV. Imperatoris, patriæ Imperiique*

vindicis & propugnatoris acerrimi, singulari fide & diligentia, quasi continua successione deducentes, ad publicam Historiæ studiosorum utilitatem in lucem revocati, & longe emendatius, quam antea impressi, cum novo Indice. Quorum nomina sunt: Joannes Turpinus de vita Caroli M. & Rolandi, Regino Abbas Prumiensis, diœcesis Trevirensis, Sigebertus Gemblacensis, ejusque Continuator, Robertus de Monte, Lambertus Schafnaburgensis, alias Hirsfeldensis dictus, Francofurti 1566. f. Alteram Collectionem adornavit insigne illud Gallorum decus, *PETRUS PITHOEUS,* hoc titulo: *Ottonis, Episcopi Frisingensis, Leopoldi Pii Marchionis Austriæ F. Chronicon, sive Rerum ab Orbe condito ad sua usque tempora gestarum Libri Octo. Ejusdem de gestis Friderici I. Cæs. Aug. Libri duo, Radevici, Frising. Canonici, de Ejusdem Frid. gestis Libri II. prioribus additi. Güntheri poëtæ Ligurinus, sive de gestis Friderici Libri X. Addita sunt & alia, cum ad Friderici, tum ad posteriorum Imperatorum historiam pertinentia, quorum catalogum proxima pagina notavimus. Ex quibus quædam nunc primum, reliqua integriora longe quam antea eduntur, adjectis etiam notis & Indice accurato. Basileæ apud Petrum Pernam MDLXIX. f.* Præmisit Pithoeus epistolam ad Jacobum Cujacium, in qua sic scribit: *Nam cum in hoc infelici ocio rebus non jam prolatis, sed potius dimissis, pene dixi depositis, graviores illas cogitationes posteriorum temporum historiis sæpe obruere, saltem fallere tentarem, quarum hodie bona pars non usque adeo obvia est, cœpi Typographo auctor esse, ut omnes omnino, qui quidem alicunde recuperari possent, Germanicæ historiæ supra nostram patrumque memoriam, Latinos scriptores duobus voluminibus concluderet, ex quibus recentiorum fides repeti posset. Id cum ille lubens recepisset, consilium ei meum atque etiam operam liberaliter pollicitus sum. Jam, quid in hac Friderici I. historia præstitum sit, quæ omnium sane cognitione dignissima est, candidius fortasse posteritas judicabit. Quid posthac præstiturus sit, cum in tempore, tum maxime in studiosorum hominum, qui hunc pro Repub. susceptum ab eo laborem cum suis exemplaribus juvare possunt, candore & liberalitate situm est.* Post huncce, ante laudatus *SIMON SCHARDIUS,* ex Germaniæ Bibliothecis, *Historicum Opus* congessit, in IV. Tomos divisum, quorum primus antiquæ Germaniæ descriptionem ex auctoribus priscis & recentioribus continet. Alter ea, quæ sub Imperio Caroli

roli V. Imp. fuerunt gesta: Tertius, quæ in Imperium Ferdinandi II. incidunt, ab anno 1558. ad finem anni 1563. Quartus ea, quæ postea acciderunt, imperante Maximiliano II. usque ad an. 1574. complectitur, idemque Opus ex officina Henrici Petri prodiit *Basileæ 1574.* IV. Tomis f. Constituerat Schardius, ut ex præfatione Operis patet, absolutam Germanicarum Rerum Historiam in lucem proferre, sed morbo oppressus fatoque, quartum non absolvit, nec nisi ad annum 1572. perduxit, quo ipso, dum in isto volumine adhuc desudaret, fuit defunctus. Typographus igitur Henricus Petri, antequam Opus adhuc prodiret, Nicolaum Cisnerum, Jureconsultum æque Cameralem, atque in rebus Germanicis versatissimum, impense rogavit, ut, quæ ad opus illud absolvendum ornandumve facerent, adjiceret: Cisnerus singulari epistola *(a)* judicium suum de Schardii Tomis aperit; quid in iis desideret, & quo ordine Historici, qui de Germania scripserunt, justa & luculenta methodo sint disponendi, ostendit, operamque suam in adornando edendove meliori Thesauro Historiarum pollicetur, qui tamen morte præpeditus expectationi satisfecit minimè, interim Tomis Schardii adornandis non defuit, qui nihilominus prodierunt, & dum rariores facti, *Giessæ 1673. f.* fuerunt recusi. Secutus Schardium fuit *PISTORIUS*, de quo infra dicemus pluribus. Hunc excepit *JUSTUS REUBERUS*, Consiliarius Palatinus, qui *veterum scriptorum Tomum unum* edidit. *Francofurti 1584. f.* Licet negandum minime sit, potiores hujus Collectionis scriptores separatim cum notis eruditis fuisse evulgatos. Inde Basiliensis iste Professor, *CHRISTIANUS URSTISIUS, Germaniæ Historicorum illustrium Tomos duos* edidit *Francofurti 1585.* ex Wæcheliano, recusos *Francofurti 1670. f.* Comprehendit hæc Collectio tales Scriptores, quorum plerique ab Henrico IV. Imp. usque ad A. C. 1400. vixerunt, inter quos septem reperiuntur antea nondum editi. Negandum haut est, hujus Collectionis Scriptores præ cæteris Germanicæ Historiæ lucem præferre, dum inter illustres potissimum, & magis utiles Rerum Germanicarum Scriptores primum facile locum occupet Otto Frisingensis. Insigne illud Ger-

(a) Hanc Quirinus Reuberus reliquis Cisneri Opusculis *p. 467.* inseruit, præmissa præfatione, in qua hujus epistolæ causas exponit, quam secuti sumus.

Germaniæ decus, *MARQUARDUS FREHERUS* ſequitur, qui Scriptorum Rerum Germanicarum Tomos tres edidit, primum *Francofurti 1600. f.* recuſos 1621. ex Wæcheliana, demum me procurante notasque adjiciente, *Argentorati 1717. f.* Primus hujus Collectionis Tomus comprehendit tales Scriptores, qui geſta ſub Regibus & Impp. Teutonicis, jam inde à Carolo M. uſque ad Friderici III. tempora ſcripſerunt, in eodemque eximia reperiuntur Germanicæ Hiſtoriæ monumenta. Alter Tomus comprehendit illos Scriptores, qui Res in Germania & Imperio ſub Friderico III. atque Maximiliano I. Impp. memorabiliter geſtas litteris prodiderunt. Tertius Tomus, præmiſſis quibusdam ad Hiſtoriam ſeculi decimi quarti facientibus, Scriptores geſtorum Caroli V. potiſſimum complectitur. Promiſerat Freherus etiam quartum Tomum, qui tamen lucem non vidit. Sane neque hæc inter Rerum Germanicarum Collectiones eſt minima, cum Tomi primi potiſſimum uſus in hac Hiſtoria ſit præcipuus. *HENRICI CANISII Lectiones antiquæ Ingolſtadii 1601. 4.* atque annis ſequentibus, ſex Tomis prodierunt. Horum Tomus primus potiſſimum facit ad Caroli M. Hiſtoriam, reliqui quorundam Impp. Germanicorum Hiſtoriam habent intermixtam, plerumque tamen ejuſmodi ſcripta complectuntur, quæ de Sanctis, hæreſibus, & ejusmodi rebus agunt ad hiſtoriam Eccleſiaſticam conducentibus. His autem, paucis poſt Caniſii mortem annis, ſeptimum Tomum adjecit *JOANNES STEUARTIUS.* Circa eadem tempora, *MELCHIOR GOLDASTUS* ab Haimensfeld, *Rerum Alemanicarum Scriptores aliquot vetuſtos* edidit Tomis tribus *Francofurti 1606. & 1661. f.* Verum Scriptores, quos conjunctim imprimi fecit, potius ad Hiſtoriam Germaniæ eccleſiaſticam, vitas Sanctorum, Statum Monaſteriorum, liturgiam, linguam, & Antiquitates Alemannorum, ſubinde etiam ad Hiſtoriam conducunt. *ERPOLDUS LINDENBROGIUS Scriptores Rerum Germanicarum Septentrionalium* congeſſit *Francofurti 1609. 4.* cura celeberrimi viri *JO. ALBERTI FABRICII* recuſos *Hamburgi 1706. f.* Non leves Scriptores in hac collectione reperiuntur, ſed tales ſaltim, qui ad Hiſtoriam Saxoniæ Inferioris, Hamburgenſis potiſſimum atque Bremenſis Epiſcopatus, lucem præberent. Ceſſavit per dimidium fere Se-

culi,

culi Collectionum ardor, usque dum Helmstadiensis Academiæ Polyhistor, *HENRICUS MEIBOMIUS*, *Scriptores Rerum Germanicarum* Tomis tribus evulgaret, *Helmstædti 1688. f.* Licet autem Meibomio animus saltim fuisset ejusmodi Scriptores colligendi, qui ad Inferioris Saxoniæ faciunt Historiam, inter eosdem tamen haut pauci reperiuntur, qui non Superioris solum Saxoniæ, sed potissimum universæ Germaniæ & Imperatorum recondant memoriam. Inde Germaniæ eruditorum Princeps, *GODEFRIDUS GUILIELMUS LEIBNITIUS*, *Accessiones Historicas* evulgavit, *quibus continentur Rerum Germanicarum Scriptores*, *Hanoveræ 1700. 4.* eademque supplementa quasi præbent prioribus Collectionibus. Successerunt *JO. SCHILTERI Scriptores Rerum Germanicarum à Carolo M. ad Fridericum III. partim denuo desiderati hactenus in tabernis*, *partim auctiores*, *partim de novo in unum volumen collecti*, *una cum omni re diplomatica Friderici Imperatoris*, *Indicibus convenientibus*, *& præfatione Argentorati 1702. f.* Occasionem huic Collectioni primam dederat JO. HENRICUS BOECLERUS, qui Codicem nactus Aeneæ Sylvii, de gestis Friderici III. ineditum antea, quem cum adnotationibus edere voluit, additis historia, monumentis, atque variis diplomatibus Friderici III. Imp. Sed cum varia, quæ ipsi ex Bibliotheca Vindobonensi fuerant promissa, non reciperet, opus reliquit. *ULRICUS OBRECHTUS* idem perficere præpeditus, suasor tamen fuit editoribus, ut aliquos adderent Historiæ Germanicæ Scriptores. *JOANNI GEORGIO KULPISIO* igitur demandatum opus fuerat, sed, cum justus ordo in disponendis scriptis non esset observatus, & recentiores Scriptores primo loco positi, in titulo etiam Historiæ Friderici III. tantum fieret mentio, parum curabatur hæc editio, usque dum Scriptores aliter disponeret, & cum nova præfatione Schilterus eosdem orbi litterato proponeret. Addimus *GODEFRIDI GUILIELMI LEIBNITII Scriptores Rerum Brunsuicensium*, *Hanoveræ 1707. f.* Licet enim ista Collectio ad Historiam, quam Titulus præfert, saltim sit directa, Scriptores tamen, primus potissimum Tomus, continet ad universalem æque Germaniæ Historiam proficuos. Inde prodierunt *JO. MICH. HAINRICI* & *JO. GEORGII LEUCKFELDI Scriptores Rerum Germanicarum cum variis*

 diplo-

diplomatibus & Indicibus in unum volumen collecti, Francofurti 1707. f. Licet præter Eginhardum, & Annales Francorum, nihil in hac collectione reperiatur Scriptorum mediæ ætatis, reliqua potissimum Historiam Goslariensem concernunt. Paucos ante annos V. C. JO. GEORGIUS ECCARDUS, ex Bibliotheca potissimum Electorali Hanoverana, plura Germanicæ Historiæ Monumenta produxit. Prodromus quasi erat *Veterum Monumentorum Quaternio*, quem sequebatur *Corpus Historicorum medii ævi, Lipsiæ 1723. f.* duobus Tomis comprehensum, quorum primus Annalistam Saxonem potissimum complectitur, illustrandæ Historiæ Saxonicæ & Germanicæ utilissimum, licet in utroque Tomo non desint alia scripta, quæ ad Historiam seculi duodecimi, decimi tertii & quarti cum fructu possint adplicari. Addimus demum doctissimi viri, *JO. FRIDERICI SCHANNATI Vindemias Literarias*, quarum Collectio prima Fuldæ & Lipsiæ 1723. f. Collectio secunda hoc ipso, quo scribimus, anno prodiit, quæ sane diversas Monasteriorum Germaniæ continent antiquitates, ut reliquas collectiones non solum, sed etiam, quæ sub prelo jamdum sudat, Historiam Fuldensem avide ab eodem expectemus. Nec defuerunt, qui novas collectiones ex diversis Bibliothecis fuerunt meditati, utpote *PETRUS LAMBECIUS* & *DANIEL NESSELIUS*, qui ex Bibliotheca Cæsarea *Syntagma* promiserunt *Rerum Germanicarum.* Idem tentarunt *CASPAR SAGITTARIUS (a)* & *GUILIELMUS ERNESTUS TENTZELIUS.* Ipse quoque ad prelum paratam teneo novam Collectionem Scriptorum Rerum Germanicarum, qui in nulla adhuc extant, partim ex Msto, partim hinc inde quæsitam, notisque, prout opus fuerit, illustratam. Diffitendum enim haut est, inter FRANCISCI & ANDREÆ du CHESNE *Scriptores Rerum Francicarum* plures reperiri, qui inservire possunt Historiæ Germanicæ. Tales etiam reperiuntur in ACTIS SANCTORUM, JACOBI GRETSERI variis Auctorum veterum Opusculis potissimum pro Gregorio VII. Papa, & quæ huic opposita est, *GOLDASTI Apologia pro Henrico IV. PETRI FRANCISCI CHIFLETII Veterum operibus variis*, Divione impressis, & sex tomis constantibus, PHILIPPI LABBEI *Bibliotheca nova*,

LUCÆ

(a) Prout ipse testatur *Introduct. ad Hist. Eccles. p. 63.*

LUCÆ d' ACHERY *Spicilegio* haut ita pridem recuso, *JO. MABILLONII Analectis*, *STEPHANI BALUTZII Miscellaneis*, *JO. PETRI à LUDEWIG Reliquiis Mstorum*, *EDMUNDI MARTENE* & *URSINI DURAND Thesauro novo Anecdotorum*, *BERNHARDI PETZII Thesauro Anecdotorum novissimo*. Hæc autem Opera vel sumptuosi sunt oris, vel rariores, ut non omnium manibus terantur. Operæ igitur pretium est, ex iisdem ea colligere, quæ ad Germanicam faciunt Historiam. Ex Thesauris Monasteriorum, qui hactenus fuerunt reconditi, nunc vero aperiuntur, plura expectamus, eademque egregia Germanicæ Historiæ Monumenta, ut ideo seculo nostro admodum gratulemur, quod tantam nobis adfert lucem. Hæc autem, quam iterum exhibemus, collectio Pistoriana à collectore *JO. PISTORIO* sic fuit denominata. Pistorius iste cognominis Patris meritissimi filius, Niddæ apud Hassos a. 1546. natus, Medicus erat, Theologiæ tamen atque Historiæ plurimum deditus. Hic Sacris Evangelicorum relictis, Jacobo Badensi Marchioni potissimum Pontificiorum castra sequendi auctor fuit, habito inter ipsum & Jacobum Andreæ a. 1589. Colloquio Durlacensi, cujus Acta publice prostant. Inde Constantiæ sedem fixit, ibi factus Canonicus. Fuit etiã postea Rudolphi II. Imp. Consiliarius, Protonotarius, uti vocari solet Apostolicus, Pontificis Prælatus Domesticus, & Ecclesiæ Cathedralis Vratislaviensis Præpositus, demum a. 1608. defunctus. Præter ipsius scripta Theologica, binas ab ipso habemus Collectiones, Corpus Historiæ Polonicæ, & quos iterum exhibemus, Scriptores Rerum Germanicarum. Primum quidem prodiit *Illustrium Veterum Scriptorum, qui Rerum à Germanis per multos ætates gestarum Historias vel Annales posteris reliquerunt, Tomus unus Francofurti apud hæredes Andreæ Wechelii*, 1583. *f.* Secutus fuit *Tomus alter*, *Francofurti* 1584. *f.* Demum, *Rerum Germanicarum Veterum jam primum publicati scriptores VI. Francofurti* 1607. *f.* Priores Tomi recusi fuerunt *Hanoviæ* 1613. *f.* hic vero *Francofurti* 1653. *f.* Cui postmodum novus titulus fuit præfixus: *Rerum Familiarumque Belgicarum Chronicon Magnum, Collectore ac editore JO. PISTORIO Francofurti ad Mœnum sumptibus Casparis Wæcheleri Bibliopolæ* 1654. *f.* licet illa ipsa videatur esse editio. Quinam in singulis Tomis reperiantur Scri-

 ptores,

ptores, Catalogus ipsis præmissus edocet. Erudito sane orbi, atque omnibus Historiarum cupidis operam navavit insignem Jo. Pistorius, hos partim ex MSto, partim sigillatim antea editos Scriptores colligendo, evulgandoque. Dolendum saltim, ipsum errores priorum editionum fuisse secutum, nec circa eosdem emendandos adeo sollicitum, dum potissimum Tertius Tomus, ex utraque editione, erroribus Typographicis sit refertissimus. Dum igitur tertia hæc editio in lucem prodiret, sedulus in eo fui, ut singuli Scriptores emendatius excuderentur. Manuscriptis quidem Codicibus destitutus fui, dum nec Reginonis Codice, qui in Anglia adservatur, nec Mariani Scoti Codice Francofurtensi, nec Godefridi Viterbiensis Codice Noribergensi uti licuerit: solum Siffridum & Historiam Landgraviorum Thuringiæ cum MStis conferre datum fuit. Nihilominus Reginonem, antea corruptissimum, ex aliis Scriptoribus, ex quibus sua depromserat, puriorem induxi, idemque de reliquis fui sollicitus. Rationem in notis reddidi emendationum, variasque adjeci observationes illustrando auctori, Historiæque necessarias, easdemque, ubi ardua esset materia, prolixiores. Parciores istæ quidem sunt in Tomo secundo atque tertio, dum sæpe ad priorem Tomum remitterem, vel, dum plerumque generalia continent, uberiore non indigerent illustratione Sanctorum Historias, vel quæ concernunt exteras gentes, nisi quantum ad Germaniæ Historiam facerent, parum curavi, potissimum Germanorum Historiæ illustrandæ intentus. Præfationem singulis scriptis præmisi, in qua de Auctore, ejusdemque fatis edisserui, Historiam scripti, editiones, MSta exposui. Demum uberiorem Indicem adjeci, opitulante potissimum in eodem concinnando, V. C. Christiano Gottlieb Budero, nostræ Bibliothecæ Academicæ Præfecto doctissimo solertissimoque, singulas materias non solum, sed etiam potiora Juris Publici atque Gentium Capita comprehendentem. Hæc sunt, B. L. quæ monenda duxi. Si labores nostri non displicuerint, novam istam collectionem, quam ante jamdum adlegavi, expecta.

ILLUSTRIBUS AC GENEROSIS COMITIBUS AC DOMINIS, D. PHILIPPO ET D. LUDOVICO, PATRI ET FILIO, COMITIBUS IN LEININGEN, BARONIBUS SEMPER LIBERIS IN WESTERBURG, ET DOMINIS IN SCHAUVENBURG, ETC. DOMINIS SUIS OMNI CUM OBSERVANTIA COLENDIS.

MITTO ad vos, illustres ac generosi D. Comites, volumen unum, plenum præstantium factorum, quæ veteres Germani, pace, belloque laudabiliter & gloriosè gesserunt. De quo duo mihi præfanda breviter esse video: primùm, quænam facta sit ad superiores editiones accessio, ut de novo recudendum esse putarem: deinde cur voluerim, ut in hominum conspectu sub clarissimis nominibus vestris appareret. De primo primùm dicam: de altero posterius.

Magnam hactenus operam dedi, ut manuscriptos veteres authores haberem quamplurimos, qui res veterum Germanorum in libris suis consignassent: & simul studium jam statim ab initio meum ad eam rem contuli universum, ut,quicquid de ejusmodi libris in manum meam pervenirет, foràs statim in publicam lucem divulgarem, ad illustrandam dignitatem gentis nostræ, quæ propter scriptorum inopiam, sæpe etiam jejunitatem, nullis exculta literis adhuc satis est. Cùm itaque Wechelliani hæredes, industrii certè & præstantes Typographi, qui non solùm possessionum & patrimonii, sed etiam diligentiæ & virtutis acceperunt à socero Wechelo traditam hæreditatem, Turpinum, Reginonem, Sigebertum, & Lambertum, exemplaribus distractis superioribus omnibus, recudere vellent: primùm quidem suasi, ut Turpinum, tanquam particularis unius belli narratorem,de hac universalium scriptorum societate tollerent, & cum iis conjungerent, quorum studium ad unam unius personæ vel seculi complectendam historiam applicatum fuit: deinde ad reliquos tres ut cæteros omnes apponerent, quorum in eodem argumento labor diligenter versatus & laudabiliter & breviter esset: quales de impressis scriptoribus Hermannum Contractum esse monui, & Marianum, & Sifridum, & Rollevvinkium: tertio in Sigeberto, ut postremi Parisiensis libri, in quo multa veterum editionum menda sublata, & correcti errores essent, exemplum sequerentur. Quæ omnia cùm diligenter præstarent, si nihil aliud accederet, tamen putavi, magnam illos ab omnibus historiarum veterumque rerum studiosis inituros esse gratiam. Postea verò, ut luculentum non illis tantùm, sed omnibus nostris hominibus signum darem voluntatis propensæ meæ, ad amplificandam veterum Germanorum gloriam; & ut totus liber accessione novarum lucubrationum esset lectori commendatior; ego Lambertum illis ex vetustissimo libro multis locis emendatum, & hujus appendicem suppeditavi, quæ in meo libro ab Erphesfordensi monacho compertata non indiligenter erat: & duas Thuringicas historias concessi, quas in Lamberti volumine magna cum diligentia anonymus veteris illius ætatis scriptor ex rerum

à Landgraviis gestarum animadversione collegerat ; & Landgraviorum Thuringiæ & Hassiæ per quingentos annos ductam Genealogiam asscripsi : & congregandum cum illis omnibus Paulum Langium, Ziticensis historiæ explicatorem, esse judicavi, scriptorem non ineptum, & omnino dignum, qui nonnullo cum Germanicæ historiæ damno, à luce tamdiu videtur abfuisse publica, ut nunc à nobis evulgetur. Quibus omnibus sic conformatus liber est, ut planè novam speciem præ se ferat, & novus penè totus sit. Cæteri quidem omnes in eodem occupati sunt argumento, & non ad unam aliquam unius gentis vel provinciæ historiam, sed ad res omnes comprehendendas, quæ ante & circa eorum ætatem acciderunt, accommodare diligentiam suam voluerunt : quanquam tamen illius terræ, in qua vixerunt, & eorum temporum notationibus maxima sæpe libri pars completa fuit. Solus Langius unius monasterii : & reliqui libri post Langium, Landgraviorum tantùm in Thuringia & Hassia res gestas continent, & in eo totum laborem studiumque suum consumunt : propterea que non ita magnam habere cognationem in argumento cum cæteris videntur. Sed profectò, quia aliquot seculorum memoriam persequuntur, & in Germanicas historias magnam lucem maximumque fructum derivant, & in hominum conspectum hactenus nondum venerunt, planeque novi sunt, consentire nullo modo potui, ut prætermitterentur : & præsertim de Thuringicis historiis aliæ erant causæ, cur in hoc volumine locum haberent. Nam, quia cum appendice Lamberti, quæ res etiam Thuringicas tradit, non ineptè conveniebant, & in eodem pervetusto codice inscripta erant, non vidi, cur ego conjunctam inter illos à primo scriptore societatem dirimere vellem.

Ut verò sparsa in duabus postremis historiis Landgraviorum Thuringiæ familia, in meliore ordine & lumine collocaretur, ex hujus & aliorum librorum copia, omnes istius gentis principes, tum qui à Ludovico primo Barbato procreati sunt, tum qui à Jutta Hermanni, & à Sophia Ludovici postremi filia suscepti liberi, & in illius infusi hæreditatem, Thuringiam & Hassiam ad nostram usque memoriam tenuerunt, in minutas tabulas contraxi, unoque aspectu contuendos in paucis chartis subjeci : quod eo feci libentius, quia jam diu de Ludovici primi Barbati origine comparata mihi cum magnis viris controversia non parva fuit : ut sententia mea à viris doctis cognosci, & ad antiquitatis testimonia conferri atque existimari posset. Aurelianensem ducem vel comitem fuisse Ludovicum, multi sentiunt, primarii viri ; qui eam à se comprehensam sententiam non solùm in animis hominum, sed etiam in scriptis libris prosemi-narunt. Ego vel Arelatensem vel in alia consimili Gallica gente natum fuisse, prorsus arbitror. Aurelianensem fuisse, non video, unde ille, qui primùm sensit, animadvertere potuerit : aut quomodo in oculorum sensu tam fuerit acutus, ut, quod ante & post eum nemo in summa luce vidit, ipse solus in temporum superiorum tenebris perspexerit. Gallicæ historiæ, quibus infiniti penè libri cumulati sunt, nullum in ista ætate ponunt Aurelianensem principem, qui contra Capeticam gentem, vel urbem, vel ditionem Aurelianam possideret. Arelatenses verò & Guilhelmos duos apertè non semel nominant, isto eodem tempore, cùm in Germaniam profectus Ludovicus noster dignitate & ditione pulcherrimè ad summam gloriam florescebat. Nam & Gulielmi Arelatensis filiam Constantiam, ex Blanca Andegavi Comitissa boni Fulconis filia procreatam, Robertus Rex Galliæ Capeti filius in matrimonio tenebat : & Guilhelmi illius Arelatensis sororem Blancam nuptiis Otho sibi conjunxerat, Caroli filius, Lotharingiæ Dux, & postremus ex Caroli Magni familia relictus princeps : cujus morte tota Carolina gens in Gallia funditus extincta planeque deleta fuit. Inde Wilhelmus senior, Gulielmus junior Arelatensis, & tandem Gulielmus tertius : deinde Othonis Gullielmi Burgundiæ comitis filia, uxor Arelatensis Wilhelmi, circa illam ætatem commemorantur. Quorum cùm & permagnum in libris, & frequens admodum sit nomen, Aurelianensium tamen nemo in istis annis meminit : nemo uno verbo attigit, &

ne

ne quidem Germanicarum rerum in tota copiosa vetustate probatus & gravis historicus unus aliquis scriptor. Tantum abest, ut Ludovicus fratrem Wilhelmum in Gallia reliquerit, paternæ Aurelianæ ditionis sub Roberto & Heinrico regibus possessorem & hæredem. Nam Lazii indiligentis & in his rebus planè jejuni & inconsiderati scriptoris authoritas, quæ ad pingendam ineptam certè sententiam obducitur, pondus omnino nullum habet: qui vix unam Germanicam familiam sine vitio tradidit, qui in isto argumento & iu universa illa tractatione, nullo cum studio versari laborem suum, & nulla cum cura voluit: &, ne à nostro exemplo discedam, iu hac ipsa Aurelianæ gentis explicatione, Andegavensem & Arelatensem & Normanicam propagatiouem miserabiliter confudit, & cœlum terræ miscuit, seque ipsum in magnam coutemptiouem projecit. Sed hæc alio loco, & in peculiari epistola docebo multo copiosius, & ostendam, stare illam de Aurelianensibus regulis sententiam non posse: tanquam quæ nullo testimonio firmata, nullis rationibus stabilita, fulcire seipsam contra scriptorum clarissimam lucem non queat. Satis jam sit, quid ego de hac re sentirem, iu medio proponere, ad exacuendam doctorum homiuum diligentiam, & ad paulatim iterum antiquaudam opinionem, quæ uullis radicibus innixa, longè lateque progressa jam esse videtur, & procederet profectò multo longius, nisi gladio vetustatis jugulata supprimeretur. Qua de causa Genealogiam in hoc libro, quanquam propemodum in alieno loco, & primo statim aditu sententiam meam paucis verbis adscripsi, ad excitandos illos, qui contra me sentiunt, & ad errorem eripiendum, qui iu aliquot libris inspersus, multorum jam hominum animos occupavit.

Hæc igitur iu nostro volumine jam à nobis præstita confectaque sunt. Primùm Lambertus ex manuscripto perantiquo codice, deinde Regiuo, Coutractus, Marianus, Sigebertus, & Sifridus, ex impressis optimis libris diligenter & magna cum industria elegantibus typis descripti, & in uno volumine consociati sunt: postea sex prorsus novi libelli partim ex mea, partim ex Henrici Petrei bibliotheca, ad priores libros accreverunt, qui hactenus nullo loco publicati, jam primum foràs proferuntur. Appendix una, quæ trecentorum annorum historiam post Lambertum explicat: & Compilatio Chronologica è diversis Chronicis ab anonymo authore excerpta: & Chronicon Ziticense Pauli Langii: & Narratio copiosior de vita & gestis Landgraviorum Thuringiæ: & rursus concisa de iisdem & brevis uotatio: & tandem Genealogia illorum ex tripartita familia, hoc est, ex Arelatensibus coagmentata, & ex Misnensibus & Brabanticis principibus, & continuis progressionibus ad eos usque deducta, qui hodie vivunt. Horum verò sex librorum, & eorum etiam præsertim, qui antea impressi, nunc recusi sunt, nullus est, qui nou authoritatis præstantia & ubertate fructus, quem de se præbet, dignissimus sit, ut in manibus & memoria hominum retineatur. Nam iu illis omnibus, quantæ res & quàm gloriosæ tractantur? quàm necessariæ ad cognoscendam historiam Germanicam? & sine illis quàm multæ res maximæ in tenebris & in caligine jacerent? quæ nunc uostrorum librorum collustratæ lumine, & corroboratæ testimonio, & ab oblivione homiuum atque à silentio vindicatæ, nunquam fortassis consenescent. Ut ego rectè studium meum posuisse videar, quòd veteres recudi jussi, & novos cum illis conjunxi: & bene profectò typographi de historiarum lectoribus promeriti sint, quòd eos omnes à me sumptos, typis suis publicarint.

Cur autem sub vestris nominibus illos in luce, & in omnium gentium totiusque posteritatis oculis comparere vellem, causas visus sum justas quidem illas & maguas habere plurimas, non temere quæsitas, sed susceptas consilio, & ab illis comprobatas, quorum vos amatis consuetudinem, & magni facitis authoritatem, & laudatis judicium.

Primùm, cùm vestra geus antiquitate generis, & rerum gestarum gloria, & virtutis studio, cæteris vestri ordinis clarissimis hominibus, vel antecellat, vel certè vinci sese iu isto honore non patiatur: quia in nostris libellis vetusta Germanorum facta, gloriæ virtutisque plenissima,

manda-

mandata literis erant, vidi me alienum ab exspectatione vestra officioque meo, facere profectò nihil, si res priscas veterum admodum antiquorum hominum, summa cum laude administratas, vobis inscriberem, quorum familia antiquissima, multisque laudibus illustrata, & virtutis cumulata infinitis exemplis esset. Westerburgica stirps, quæ vestræ gentis & dignitatis vestræ principium est, primis illis heroicis temporibus ante omnium librorum memoriam proseminata, quia inops tum Germania nudaque prorsus à scriptoribus erat, originis ipsa suæ jam initium recordari non potest, quod propter vetustatem obscuratum oblivione, & remotum ab hominum intelligentia, & abstrusum in tenebris est, longinqui retro temporis. Quia tamen neminem, qui non multitudine laudabiliter gestarum rerum nobilitatus, virtute sua enituisset, veteres in isto splendoris collocabant & amplitudinis gradu: quo antiquior est dignitas vestra, tanto magis constat, virtute primùm partam, & honestis studiis conciliatam esse. Quantum certè longissimè de libris cognosci memoria generis vestri potest: tanquam si in eo solo laus omnis florere virtutis & gloriæ deberet: sic nemo penè gentilitatis vestræ jam ab infinitis annis fuit, qui non omnibus pacis bellique laudibus abundans, seipsum immortali sempiternaque memoriæ consecraret, & ad hanc adipiscendam illustrem præstantiam, totum studium & vitam universam suam conferret. Inde tot extant Westerburgici Heroes, qui magna non solùm vetusti generis, sed etiam excellentium factorum claritate commendati, in summa gratia Cæsarum ac Regum, & in omnium honorum ornamentis vixerunt. Multo verò vestrum antiquiorem ortum esse, quàm in scriptis libris reperiatur, inde perspicuum est, quòd vos & semper liberi Barones & inter quatuor primarios Barones tertio loco positi, per totius Germanici veteris imperii decretum fuistis; ad cujus aditum summi honoris nullis tum, nisi in illustri & antiquissima familia natis, patere via potuit. Jam altera Leiningiorum Comitum familia, quæ ad vestram gentem ex nuptiis accessit, quàm plena est antiquæ & honestæ & excellentis gloriæ? quàm omni decore & multarum ditionum possessione, & copia laudum affluens? quantam commemorationem in Germanicis historiis, quàm jucundam habet, quàm gloriosam gestarum à se rerum? Itaque quia istæ pervetustæ duæ & virtutis gloriæque laude celebratæ familiæ vobis originem nascendi dederunt, visus mihi (sicut dixi) nihil sum extra ordinem facere, quòd vetustarum actionum & cum laude gloriaque susceptarum tractationem ad vos mitterem. Deinde bona etiam pars horum librorum vestra propria est, & eorum præsertim, qui de Landgraviis Thuringicis scripti, jam primùm accesserunt. Illi enim, quorum de vita confecti libri sunt, Thuringiæ Landgravii, propinquitate & sanguine vos attingunt: & Ludovici postremi, quem Sanctum propter vitam innocenter actam cognominarunt, trineptis, filia Burggravii Noribergici, in vestram familiam uni de gentilitate vestra, Philippo Westerburgico collocata, stirpem vestram cum illorum familia consociavit. Ut nihil dicam, multa in his libris esse Leiningiorum Comitum, multa etiam majorum vestrorum inscripta magnæ fortitudinis summæque prudentiæ exempla, quæ à vobis recognosci operæ pretium est. Et quanquam isthæc omnia non essent, quæ tamen amplissima sunt; vos ipsi certè vestris non tenuiter adumbratis, sed clarissimè expressis admodum luminosis virtutibus, studium meum sic excitastis, ut de inscribendo vobis libro aliquo jamdiu cogitarim. Vidi ipse, cùm in arce vestra Leiningensi vobiscum essem, quantam operam quantumque studium poneretis, ut majorum vestrorum esse similimi, hoc est, ut in omni virtutis genere, vestris æqualibus antecedere, & ea, quæ accepta ab antiquis progenitoribus, gloriosè vivendi exempla, vos novis vestris factis accumulastis, posteritati propagare possetis. Quam alacritatem vestram non excitandam aut amplificandam, (est enim per se maxima) sed laudandam nostris hominibus esse judicavi: ut multi vestri ordinis, cùm excellentem veteris gloriæ effigiem in vobis aspicient, ad illam virtutis formam, quæ in vobis lucet, multorumque annorum exercitatione perfecta jam est, frequenti cogitatione animum mentemque suam conformarent, & in illustri veteri, trita à majoribus ve-

stris

ſtris & ſignata via, pedes veſtro exemplo ponerent. De cæteris veſtris clariſſimarum virtutum ornamentis dicam hoc loco nihil: dicam unum tantùm verbum, de incredibili humanitate, quam in iſto ſplendore iſtaque præſtantia honoris veſtri, tamen erga omnes etiam inferiorum ordinum homines exercetis: quæ ſola virtus, quo magis in vobis eminet, tanto plus meretur, ut laudata vehementer ab omnibus & multis in libris inſcripta, ſempiternam apud omnium inſequentium ſeculorum poſteritatem relinquat ſuavitatis amplitudinisque ſuæ memoriam. Mihi certè, quanta & quàm illuſtris eſſet, in meipſo luculenter oſtendiſtis: & illud impetraſtis, ut quantum non ſolùm ego vobis deberem, ſed etiam quouſque effuſa tota copia humanitatis veſtræ, quàm latè univerſa pateret, de multis indiciis cognoſcerem. Promiſi quidem tum ſtatim, ſi vos manum porrigeretis, ſi veſtrum auxilium interveniret, ad dandam aliquam animi mei ſignificationem, libellum me de familiæ veſtræ vetuſtate & gloria magno ſtudio confecturum eſſe: in quo appareret, quid à majoribus veſtris geſtum, quid adminiſtratum à vobis, quid ſingulis ætatibus ad ſuperiorum annorum dignitatem de fortunæ ornamentis adjunctum eſſet: quomodo continuis progreſſionibus ſtirps veſtra jam à multis annis ad vos uſque proceſſiſſet, non quidem à primo principio originis veſtræ, quod dicimus vetuſtate ſic obſtructum, & prorſus involutum eſſe, ut nulla diligentia perveſtigari, nulla intelligentia comprehendi queat: ſed inde ab eo tempore, quoad longiſſimè in annalium monimentis reſpicere, & in ſcriptorum commentariis, & in teſtimoniis literarum poſſumus. Sed quia ad rem iſtam perficiendam hactenus occaſio ſeſe nulla certa nobis oſtendere voluit, neque videbam, quando ſe datura tandem eſſet: omnino verò cupiebam, ut voluntatis erga vos meæ ſignum publicum haberetis, viſum eſt, hos libros, cùm in lucem à me proferrentur, conſecrare vobis, ut indicium obſervantiæ meæ, & teſtimonium voluntatis, & veſtræ viciſſim ergà me gratiæ tanquam cuſtos eſſent.

Tot igitur de cauſis, ut videtis, hoc volumen vobis dicatum & traditum in veſtram tutelam fuit: & nunc ſub nominum auſpiciis veſtrorum totam Europam fortaſſe percurret. Quod ne ægrè feratis, & ut me gratia, librum verò patrocinio veſtro complectendum putetis, infinitum in modum vehementer certè peto. Quod à libentibus vobis, pro incredibili clementia, divinaque propemodum humanitate veſtra, me non difficulter impetraturum eſſe, planè confido. Nec enim habeo, cur de vobis dubitem: quorum humanitas reliquis in vobis ſummis virtutibus clariſſimè prælucet, & gratia perſpecta mihi jamdudum eſt. Quam quia antea multis argumentis teſtatam notamque feciſtis, jam credo ex hujus libri dedicatione multo futuram eſſe illuſtriorem: præſertim cùm ad animum meum, cùm ad conſiderationem conſilii mei reſpicietis, quod cepi: & cùm dignitatem veſtram hujus voluminis inſcriptione nihil dedecorari ſentietis.

Deus Opt. Max. pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, vos ambos in ſplendore veſtro & in rerum omnium optabilium poſſeſſione diutiſſimè conſervet, omnibus maximis circumfluentes florentiſſimæ fortunæ copiis. Ex Caroli caſtro Turilacenſi, Calend. Auguſti, anno CIƆ IƆ XVIIC.

V. GEN. ET CLEM.

Obſervantiſſimus

Johannes Piſtorius Nidanus, D.

CATALOGUS AUTHORUM, QUI IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR.

BENEVOLO LECTORI SALUTEM!

PRimum inter Germanicarum Francicarumque Rerum Scriptores ſeculi octavi & noni locum merito occupat *REGINO*, cujus ſtatum & doctrinam tali ratione exprimit *TRITHEMIUS: (a) Regino, abbas Prumienſis cœnobii in diœceſi Treverenſi, natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis eruditus, & ſecularium litterarum non ignarus, hiſtoriographus & juriſta inſignis, qui ſuo tempore inter Alemannos doctor famoſus habebatur, ſcripſit juſſu Ratbodi, archiepiſcopi Trevirorum, de diſciplina eccleſiaſtica, & religione Chriſtiana, decretorum libros duos, nongenta capitula habentes, ad Adelberonem epiſcopum Metenſem, ſcripſit chronicam temporum, continentem præcipue geſta Francorum & Alemannorum à nativitate Chriſti usque ad annum ejusdem 408. & quædam alia, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit ſub Arnoldo ſive Arnulpho, anno Domini 900.* *SIGEBERTUS GEMBLACENSIS (b)* de eo: *Regino, Abbas Prumienſis, ſcripſit ad primum Albero-*

(a) De Viris illuſtr. Ord. S. Benedicti C. LIV. de Script. Eccleſ. c. CCXCV.
(b) De Script. Eccleſ. cap. CXI.

ronem Metensem Episcopum Chronicam, continentem præcipua gesta Francorum, quam à nativitate Christi perduxit usque ad annum nati Christi DCCCC. octavum. *ANONYMUS* vero *MELLICENSIS (a)* ait: *Regino, Abbas Brumiensis, Chronicam scripsit, quam à primo Incarnationis Dominicæ anno inchoavit, & ad millesimum quintum perduxit.* Custodem se in Abbatia Prumiensi anno 885. fuisse, ipse memorat, postea autem 892. Faraberto, in Abbatiæ Regimine suffectus, prout ipse de se testatur, idemque adserit *ANNALISTA SAXO*: *(b) Farabertus abbatiam Prumiensem concessu Regis deposuit, Regino successit, qui non diu immoratus, æmulis agentibus, Richardum, fratrem Comitum Pevehardi & Matfridi, invidiosum successorem sustinuit.* Eadem confirmat *CHRISTOPHORUS BROWERUS, (c)* hoc ipsi insuper tribuens encomium: *Fuit autem vir hic tam excelso ad res asperas & difficiles toleranter & humane ferendas, animo, tum, quod in ejus maxime scriptis elucet, insigni prudentiæ & moderationis laude præstans.* Qua ratione vero a. 899. Abbatiam hancce, æmulis agentibus, coactus fuerit relinquere, ipsi Richarius substitutus, ipse de se narrat, de quo *ANNALISTA SAXO, (d) Richarius, Reginone cedente, abbas Prumiæ statutus est.* Duobus autem hoc, quod nunc exhibemus, libris Chronicon constat. In priori Historiam pertexuit à nato Christo, usque ad Caroli Martelli tempora, in eademque Romanorum, Byzantinorumque Historiam perbreviter, Romanorum etiam Episcoporum successionem exponit, sanctorum martyria intermiscens. In hoc Eutropium atque Paulum, Warnefridi filium, plerumque fuit secutus, ex hoc etiam multa de verbo deprompsit.

Qua-

(a) *De Script. Eccles. cap. LIV.*
(b) *ad a. 892.*
(c) *Ann. Trevir. lib. IX. n. XXVIII.*
(d) *ad a. 899.*

Quare, dum omnes Reginonis editiones admodum essent corruptæ, ipsum variis in locis ex eodem emendavi. In hoc autem computus annorum non ubivis est accuratus, nec cum æra Dionysiana concurrit, quod ipse sub libri primi finem excusat. In libro secundo, usque ad annum 814. Annales quosdam Francorum fuit secutus, quorum Fragmentum *HENRICUS CANISIUS (a)* exhibet, de quo ipse Regino: *Hæc, quæ supra expressa sunt, in quodam libello reperi, plebeio & rusticano sermone composita, quæ ex parte ad Latinam regulam correxi, quædam etiam addidi, quæ ex narratione Seniorum audivi. Cætera, quæ sequuntur, meæ parvitatis studio descripta sunt, prout in Chronicorum libris adnotata inveni, aut ex relatione patrum auditu percipere potui.* De hoc autem fragmento in præfatione Canisius: *Sed ad nostrum fragmentum Chronicum. Hujus quis auctor sit, nec ego, nec Regino, qui eo usus, scimus, cujus tamen notæ sit, placet apponere judicium ex literis nobilissimi Marci Velseri: Est pars libelli, cujus Regino Anno 814. meminit, pars inquam 52. annorum historiam continens, ab anno 741. ad 793. Viginti duo posteriores desiderantur. Lucem mereri ipsi judicabitis, gnari, quantum referat in omni re, sed præcipue in historia, fontes sectari. Unum quidem erit palmarium, chronologiam ex hoc opusculo in Reginone, ab anno 750. ad annum 760. restituere, quæ confusa & corrupta erat, hiatu anni 751. & 752. non animadverso: cui incommodo ut mederentur, & ut ad lineam redirent, annum 754. & 759. vicissim in Reginone suppresserunt. Sed hæc quidem collatio ostendet, tum quomodo pleraque exscriptoris vitia, in nominibus præsertim propriis, corrigenda sint.. Historiam Thassilonis hic distinctius, quam fere ullibi reperi. Meminit horum Annalium Pithæus*

 etiam

(a) *Lectionum Antiquarum Tom. III. P. I. p. 188.* Fragmentum dicitur, quia ad annum 793. saltim pertingit. Cætera desunt.

etiam in inscriptione vitæ Caroli Magni, quam inter Scriptores Francicos dedit, illos tamen apparet eum non vidisse. Hæc nobilissimus Marcus Velserus. Ex hoc Velseri loco satis patet, Chronologiam parùm esse accuratam, & vel per annum, sæpius per biennium & ultra aberrare, immo integro libro primo plane est confusa. Licet autem brevior sit Regino ab anno 814. ad 853. usque, ab hoc tamen anno sit prolixior, dum Annales Metenses, quos Tomo tertio Scriptorum Francicorum inseruit, du Chesne, potissimum sequeretur, nisi quod successionem Abbatum Prumiensium subinde immiscuerit; ex quibus etiam loca corrupta nonnulla emendavi. Eosdem sequitur usque ad a. 903. in quo desinunt Annales Metenses. Ipse tamen Regino hunc secundum Chronicorum librum ad annum 907. saltem persequitur, ubi adjectum videmus. *Hucusque Regino. Immo, ipse in præmissa ad Adalberonem præfatione, testatur, quod consummaverit cœptum opus, usque in præsentem annum, qui computatur à præfata incarnatione Domini, nongentesimus octavus.* Ea igitur, quæ sequuntur, alterius cujusdam Monachi manu videmus adjecta. Hunc Reginonem ab anno 841. ANNALISTA SAXO, quem nuper demum edidit JO. GEORGIUS ECCARDUS, & non solum ipsa verba, sed errores etiam fuit secutus, licet varia subinde immiscuerit, & longius Annales suos perduxerit. Varia tamen Reginonis loca corrupta ex eodem quoque emendavi. Hos Chronicorum libros, manu exaratos, extare dicit GERHARDUS JO. VOSSIUS *(a)* Cantabrigiæ, in Bibliotheca tum Academiæ, tum Collegii S. Benedicti. Primam hujus Reginonis editionem procuravit SEBASTIANUS de ROTENHAN, Eques Francus, Germanus Jureconsultus, & Eques auratus, qui præmissa ad Carolum V. dedicatione, ad Wolfgangum Capitonem præfatione, hoc Chronicon primum edidit *Moguntiæ 1521. f.* Hic in dedicatione de eodem sic loquitur: *Offero præterea tibi nuncupatim, tibi inquam Aquilæ, terroris alas pro*

(a) de Historicis Latinis Lib. II. c. XXXIX.

pro ablatis imperii juribus vindicandis, in nubibus vibranti, Chartaceum Reginonis, monachi Prumiensis, munus hoc è pulveribus quasi reductum, non minus varietate, quam compendio & brevitate expetibile, in quo res gestæ priscorum Germanorum graphice depinguntur. Materiam enim reor haud prorsus indignam cognitu, nec trivialiter protritam, ope Johannis Huttichii de Romano Eloquio bene meriti, quando forenses causæ ad alia me distraxerunt, obiter recognitam. Etsi fortasse juxta delicatiorum desideria haud ubique latialiter personare comperitur, posset tamen ætas nostra factorum priscorum narratione hic præhabita, si alicubi reperiretur in eo linguæ asperitas, latinitatis delatorio aliquantisper levigare. Sat illi fuerit, medioximo scribendi stylo suæ ætatis hominibus placuisse; qui prototypum id reipublicæ amore procul dubio posteritati consecravit, unde pium & ingenui pudoris existimaverim, qualecunque donum progenitoribus nostris obtulerit, grato animo excipiendum, nec ad præsens licere aspernari. In præfatione tamen ita de eodem indicat: *Unum tamen vellem Reginoni nostro lectorem ignoscere. Nam tractum Cisrhenensem, quanquam ante plurima hujus ætatis secula, Galliæ Belgicæ nomen, ubi modo Germani agunt, abjecisse constat, velut alibi plenius sum deducturus, cohibere tamen calamum non potuit, quin littorales memorati amnis munitiones quandoque Galliis ascriberet. Sed is ejus error æquiori animo nostratibus est ferendus, quando cuique concessum, provincias aut priscis, medioximis, aut moderníoribus denique notis repræsentare, modo salva temporum discretione, citra cujusque præjudicium, citra contentionem id moliatur.* Alteram editionem, inter Germanicarum Rerum Quatuor Vetustiores Chronographos, in lucem produxit *SIMON SCHARDIUS Francofurti* 1566. *f.* præmissa ad Jo. Albertum, Megapolitanum Ducem, dedicatione, in qua sic de Reginone:

none: *Regino sane suos Annales à nativitate Christi inchoans, res Pipinorum tanta diligentia describit, ut etiam minima usque ad Othonem primum confectetur.* Tertia est hæc Pistoriana. Prima Sebastiani de Rotenhan editio, una cum Lamberto Schafnaburgensi, recusa fuit, sumtibus *Lazari Zenneri, Argentorati 1609.f.* In prioribus editionibus in margine appositæ sunt rerum propositarum summæ, & variantes lectiones, quæ subinde ad emendandum textum conducunt. Singulæ hæ editiones, ex perversa Codicum lectione, mendis scatebant, quorum pleraque ex collatis aliis Annalibus emendavi, emendationis rationes subjeci, quæ ad medii temporis Geographiam faciunt, cum industria enodavi, variaque, quæ ad Historiæ faciunt intellectum, illustravi.

REGINO-

REGINONIS MONACHI PRUMIENSIS ANNALES, NON TAM DE AUGUSTORUM VITIS, QUAM ALIORUM GERMANORUM GESTIS, ET DOCTE ET COMPENDIOSE DISSERENTES, ANTE SEXCENTOS (*) FERE ANNOS EDITI.

EXCELLENTISSIMI INGENII, & TOTIUS PHILOSOPHIÆ STUDIIS MULTIPLICITER INSIGNITO,

DOMINO ADALBERONI, EPISCOPO TREVERENSI,

REGINO, QUAMVIS OMNIUM CHRISTICOLARUM EXTREMUS, VESTRÆ TAMEN SUBLIMITATI IN OMNIBUS DEVOTISSIMUS, FIDELIA MANDAT ORATIONUM OBSEQUIA.

CHRONICA, *quæ de nostris & antecessorum nostrorum temporibus literis comprehendi, vestræ singulari prudentiæ examinanda transmisi, ut vestro perspicaci judicio aut approbarentur, aut condemnarentur. Ea autem in duos libellos distinxi, exordium capiens à primo incarnationis Dominicæ anno, & consummans cœptum opus usque in præsentem annum, qui computatur à præfata incarnatione Domini nongentesimus octavus. Indignum etenim mihi visum est, ut, cùm Hebræorum, Græcorum, atque Ro-*

A *ma-*

(*) Schardii Editio: *Sexingentos.*

manorum, aliarumque gentium historiographi res in diebus suis gestas scriptis usque ad nostram notitiam transmiserint, de nostris, quanquam longè inferioribus, temporibus ita perpetuum sit silentium, ut quasi in diebus nostris aut hominum actio cessaverit, aut fortassis nil dignum, quod memoriæ fuerit commendandum, egerint, aut si res memoratu dignæ gestæ sunt, nullus ad hæc literis mandanda idoneus inventus fuerit, notariis per incuriam otio torpentibus. Hac itaque de causa non passus sum tempora patrum nostrorum, & nostra per omnia intacta præterire, sed ex multis pauca notare curavi, & ubi ad præsentia tempora ventum est, stylo temperavi, propter quorundam offensam, qui adhuc sunt superstites; latiùs hæc posteris exequenda relinquens. Accipite ergo hoc parvum munusculum ea benignitate, qua devotione missum est à mea parvitate. In calce autem obsecro lectorem, ut, si illi hæc nostra dicta, qualiacunque sint, placuerint, & ea sibi describi voluerit, hanc præfatiunculam nullatenus omittat, quin eam in prima fronte libelli annotari faciat. Gloriam celsitudinis vestræ multorum utilitatibus profuturam superna providentia diu incolumem conservare dignetur.

CHRO-

CHRONICORUM REGINONIS AD ADALBERONEM, TREVERENSEM EPISCOPUM, LIBER PRIMUS.

Pag. 2.

ANno Imperij Cæſaris OCTAVIANI quadrageſimo ſecundo, Jeſus Chriſtus, filius Dei, natus eſt. Eadem nocte ab Angelis evangelizatur, à Paſtoribus viſitatur, octava die circuncidirur, tredecima die, ſtella duce, à Magis adoratur, & myſticis muneribus prædicatur. Quadrageſimo die in templum cum oblatione à parentibus inducitur, à Symeone ſuſcipitur, ab Anna cognoſcitur. Poſt hæc in Ægyptum deportatur, ubi manet usque ad obitum Herodis.

Anno Dominicæ incarnationis ſecundo, Herodes mittens in Bethleem, & in omnibus finibus ejus, pueros innocentes jugulare præcepit. Deinde in domeſticos arma convertens, multos peremit, dilectam ſibi conjugem Mariamnem interfecit, filios, quos ex ea ſuſceperat, Ariſtobulum & Alexandrum in Samaria ſtrangulari jubet, noviſſimè Antipatrum ex Dodyſe natum, incentorem, & inſimulatorem, & omnium malorum inſidiatorem percutir. Poſt hæc miſerabili morte periit, anno Dominicæ incarnationis ſexto, regni verò ſui XXXVI.

Anno Dominicæ incarnationis VII, Archelaus, filius Herodis, in Judæa regnat. Dominus Jeſus Chriſtus ex Ægypto reducitur, & propter metum prædicti regis, in Nazareth civitatem Galilææ divertit, ibique usque ad tempus baptiſmi perduravit.

Duodecimo ætatis ſuæ anno, dominus Jeſus Chriſtus Hieroſolymam conſcendit, ibique in templo in medio doctorum reſidens, à parentibus poſt triduum invenitur.

Anno Dominicæ incarnationis XV, Archelaus à Judæis apud Cæſarem accuſatus, in Viennam vrbem Galliæ exilio relegatur. Regnum Judæorum inter quatuor fratres ejus, Herodem, Antipatrum, Lyſaniam, & Philippum dividitur. Cæſar Auguſtus, poſtquam LVI annis & VI menſibus Romanorum rexit imperium, moritur.

Anno Dominicæ incarnationis XVI, TIBERIUS regnare cœpit, & regnavit annos XXIII.

Anno Dominicæ incarnationis XVI, Pilatus Judææ procurator à Tiberio dirigitur.

Anno Dominicæ incarnationis XXX, Tiberij autem XII, Joannes circa regionem Jordanis baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum prædicat, multosque baptizat, inter quos ipſum redemptorem mundi, qui omnium peccata abluit, aquis Jordanicis tinxit. Poſt baptiſmum Dominus in deſertum ſecedit, XL dies jejunat. Poſt jejunium tentatore ſuperato, in virtute Spiritus Galilæam ingreditur, Apoſtolos vocat, regnum Dei evangelizat, multa ſigna & miracula facit.

Anno Dominicæ incarnationis XXXII, Joannes Baptista, Herodiade insidiante, jussu regis Herodis, in carcere capite truncatur.

Anno Dominicæ incarnationis XXXIII, Tiberij autem XVIII, Dominus sua nos passione redemit; XL die post resurrectionem cœlum ascendit; L die Spiritum paracletum misit. Matthias in loco Judæ constituitur Apostolus. Jacobus, frater Domini, Hierosolymorum episcopus constituitur. VII diaconi ordinantur. Stephanus lapidatur.

Anno Dominicæ incarnationis XXXIIII, secundum Latinos, qui à Januario annum incipiunt computare, (a) Paulus, cùm pergeret Damascum, à Christo de cœlo vocatur, secundum Hebræos, qui à Martio initium anni capiunt, eodem anno, quo Dominus passus, XI mense, VIII calendas Februarij.

Anno Dominicæ incarnationis XXXIX, CAJUS regnat annos quatuor, men-
3 ses V, dies VIII. his ergo X mensibus si addamus VI, qui superfuerint LVI annis Octaviani, eruntmenses XVI. Ex quibus IIII detractis, annus integer remanet, qui hoc in loco inserendus videtur. Herodes Agrippa Judæorum genti præficitur.

Anno Dominicæ incarnationis XLIIII, Herodes Tetrarcha, cum Herodiade in Hispania mœrore periit. Pilatus, qui in Dei passione mortis sententiam protulit, sua se manu peremit.

Anno Dominicæ incarnationis XLV, CLAUDIUS regnat annos XIIII, menses VII, dies XXVII. Addamus itaque his VII mensibus, qui suprà remanserunt, fiunt XI, & IX dies his XXVII diebus, erunt XXXVI, id est annus, & dies VI, qui hujus temporibus adnumerandus videtur.

Anno Dominicæ incarnationis XLVII, Jacobus, frater Joannis, ab Herode decollatur, Petrus in carcerem mittitur. Idem Herodes ab Angelo percutitur. Antiochiæ Spiritus discipulos alloquitur, *Segregate mihi Paulum & Barnabam in opus, ad quod elegi eos.* Agrippa filius Herodis in Judæa regnat usque ad exterminium Judæorum.

Anno Dominicæ incarnationis XLVIII, passionis verò XIIII, & Claudij IIII, Paulus & Barnabas ascenderunt Hierosolymam. De hac ascensione sua Paulus ipse scribit ad Galatas, *Deinde post annos XIIII ascendi Hierosolymam cum Barnaba, assumpto & Tito, & contuli cum illis*, id est cum Apostolis, *Evangelium, quod prædico in gentibus.* XIIII itaque anno passionis Dominicæ, juxta conductum Jacobi, Cephæ, & Joannis, ad gentium magisterium & Apostolatum Paulus profectus est, ubi numerus ipse, quem posuit, recensendus est annorum. Scimus enim Petrum & Paulum Apostolos, anno post ascensionem Domini XXXVIII, id est, ultimo Neronis anno, passos fuisse, & beatum Petrum Romæ XXV annis episcopalem sedisse cathedram. XXV autem anni & XIIII, non XXXVIII sed XXXIX faciunt. Sequitur ergo, ut beatum Petrum eodem XIIII post Domini passionem anno, quo eum Hierosolymis alloquitur Paulus, id est, quarto Claudij anno, Romam venisse credamus: simulque, ni fallor hac supputatione, Paulum eodem, quo Dominus passus est, anno ad fidem venisse, probatur. Eodem anno fames gravissima facta est, cujus Lucas meminit: & Claudius Britanniam intravit.

Anno Dominicæ incarnationis LIII, Claudius Judæos tumultuantes Roma expulit. NERO regnat annos XIII, menses VII, dies XXXVIII.

Anno Dominicæ incarnationis LXI, Festus procurator succedit Felici. Paulus vinctus Romam mittitur anno II Neronis.

Anno Dominicæ incarnationis LXIII, Jacobus, frater Domini, à Judæis lapidatur. Festo, magistratu (b) Judææ successit Albinus, Albino Florus.

Anno

(a) Compara Epistolam Leodiensium apud *EDM. MARTENE Thes. Anecdot. Tom. I. p. 295. JO. FRONTONIS Kalendarium Romanum p. 152.*

(b) Argentoratensis Editio Sebast. de Rotenhan legit: *magistratui.*

Anno Dominicæ incarnationis LXX, Vespasianus magister militiæ cum exercitu in Judæam mittitur.

Anno Dominicæ incarnationis LXXII, Romæ Petrus crucifigitur, Paulus decollatur. Sub Neroniana persecutione coronatur Romæ Processus & Martinianus, XLVII qui baptizati sunt à beato Petro, in custodia Manutij retrusi, Torpes, Marcellus & Apulejus. Alexandriæ Marcus Evangelista passus est VIII anno Neronis; Mediolani Nazarius & Celsus; Gervasius & Protasius sub Amilino præfecto, apud Nuceriam; Aquileiæ Hermagoras episcopus, Fortunatus diaconus, Felix cum Constantia.

Anno Dominicæ incarnationis LXXIII, VESPASIANVS regnat annos IX, menses XI, dies XXII. his IX mensibus additi VII Neronis, fiunt XVII. & his XXII diebus illius XXVII, fiunt L dies, id est annus, VII menses, & XX dies, qui annus hoc loco inseritur.

Anno Dominicæ incarnationis LXXIII, regnum Judææ à Tito subvertitur, templumque destruitur. His temporibus Apollinaris episcopus à beato Ravenna directus martyrio coronatur.

Anno Dominicæ incarnationis LXXXIII, TITVS regnavit annos II, menses II.

Anno Dominicæ incarnationis LXXXV, DOMITIANVS regnavit annos XVI, menses V. his V mensibus addamus VII Vespasiani, completur annus, qui hic inseritur. Hujus temporibus Joannes Apostolus Romæ in ferventis olei dolium mittitur, ante portam Latinam, & in Patmon insulam relegatur, ubi Apocalypsin scribit. Flavia Domicilla in Pontianam insulam exiliatur. Anacletus papa 4
tertius post Petrum martyrio coronatur.

Anno Dominicæ incarnationis XC, NERVA regnavit annum I, menses IIII, dies VIII. Joannes Apostolus ab exilio revocatur, & apud Ephesum Evangelium scribit. Hujus temporibus passi sunt Romæ Eutyches, Victorinus & Maro apud Amiterninam urbem, Victorinus apud fratrem Severini.

Anno Dominicæ incarnationis XCI, TRAIANVS regnavit annos XIX, menses VI, dies XVI. his VI mensibus si addiderimus Titi II, Nervæ IIII, fit annus, qui hoc in loco aptatur: remanent dies XXVIII, qui suprà notati sunt.

Anno Dominicæ incarnationis CI, Joannes Apostolus Epheso requievit. Trajani temporibus martyrio coronantur Romæ, Clemens Papa, Alexander IIII post Petrum Papa, Quirinus, & filia ejus Balbina, Sulpitius & Servilianus, Domicilla & Seraphia virgines, Nereus & Achilleus, Ignatius, Antiochenus Episcopus; Hierosolymis Symeon Episcopus, filius Cleophæ; in Ponto Phocas Episcopus.

Anno Dominicæ incarnationis CXI, Adrianus regnavit annos XI. Hujus temporibus passi sunt Romæ Sixtus Papa, Getulius, Sabina, Seraphia, virgines; apud Mesenam civitatem Apuliæ, Eleutherius Episcopus, cum Anthia matre; apud Athenas, Quadratus & Aristides clari habentur, Dionysius Episcopus Areopagita; apud Tiburnam urbem Italiæ Symphrosa cum septem filiis.

Anno Dominicæ incarnationis CXXIII, ANTONINVS cognomento PIVS, cum filiis Aurelio & Lucio regnavit annos XXII, mens. III. Justinus Philosophus claret. Sub Pio Episcopo Hermes librum scribit, qui dicitur Pastoralis.

Anno Dominicæ incarnationis CXXV, MARCVS ANTONINVS VERVS, cum fratre Lucio Commodo, annis XIX, mense I. Horum & suprà dictorum temporibus coronati sunt Romæ Anicetus Papa, Victor Papa, Symmetrius Presbyter, Felicitas cum VII filiis, Julius & Antonius, Eusebius & Pontianus, Peregrinus & Vincentius; apud Sebastem Armeniæ minoris, XL martyres sub Agricola judice; apud Spoletum Concordius; apud Smyrnam Polycarpus Episcopus, sancti Joannis discipulus, item Germanicus & Pionius; apud Apameam, Alexander & Gajus; apud Cretæ urbem Gortynam, Philippus Episcopus; apud Pergamum Asiæ urbem, Carpus Episcopus, Papinus Diaconus, & Justinus Philo-

losophus; apud Lugdunum Galliæ, Irenæus Episcopus cum multis, Photinus Episcopus ejusdem urbis, & Blandina cum aliis XLVIII. Epipodius & Alexander in Syria, Victor & Corona Mediolani, Faustus Cabillone, Marcellus item in territorio Cabillonensi, castro Trenortio Valerianus, Alexandriæ Tholomæus & Lucius.

Anno Dominicæ incarnationis CXLIIII, LVCIVS ANTONINVS COMMODVS, post mortem patris Antonini Veri, regnavit annos XIIII. Hujus temporibus nonnulli passi sunt, quos suprà notavimus. Sed idcirco hæc non per ordinem, certis imperatorum temporibus, exprimere potuimus, quia in quibusdam passionibus sanctorum suprà nominatorum, imperatorum vocabula ita confusè posita sunt, ut cùm dicas, rem sub Antonino gestam, ignoretur, utrùm sub Pio, aut sub Vero, aut sub Commodo, actum sit; & cùm dicitur sub Lucio, ambiguum sit, utrùm sub Aurelio, aut sub Commodo, aut sub Antonino gestum sit. Ferunt tamen, quòd hujus temporibus Irenæus Episcopus Lugdunensis passus sit.

Anno Dominicæ incarnationis CLVII, HELIVS PERTINAX regnat menses VI.

Anno Dominicæ incarnationis CLVIII, SEVERVS PERTINAX regnavit annos XVII. Clemens Alexandrinæ Ecclesiæ pater, & Parthenus Philosophus clarescunt. Narcissus Hierosolymorum Episcopus, Theophilus Cæsariensis insignes habentur. Leonides, pater Origenis, coronatur apud Carthaginem, Perpetua & Felicitas bestiis deputantur.

Anno Dominicæ incarnationis CLXX, ANTONINVS, cognomento CARACALLA, Severi filius, regnat annos VII.

Anno Dominicæ incarnationis CLXXI, MACRINVS regnat annum unum.

Anno Dominicæ incarnationis CLXXII, MARCVS AVRELIVS ANTONINVS regnavit annos III.

Anno Dominicæ incarnationis CLXXVI, AVRELIVS ALEXANDER annos XIII regnavit. Origenes toto orbe clarus habetur. Hujus temporibus coro-
5 nantur Romæ, Calistus Papa, Vrbanus Papa, Cæcilia virgo, Tiburtius & Valerianus, Calepodius Presbyter, Palmatius Consul cum uxore & filiis, & Simplicius senator.

Anno Dominicæ incarnationis CLXXXIX, MAXIMINVS regnavit annos III. Hujus temporibus coronantur Romæ Antherus Papa, Pontianus Papa; Cæsareæ Palæstinæ, Pamphilus & Maximinus Presbyteri.

Anno Dominicæ incarnationis CXCII, GORDIANVS regnavit annos VI. Origenes in Cæsarea Palæstinæ, Theodorum cognomento Gregorium, & Athenodorum fratres, divina Philosophia imbuit.

Anno Dominicæ incarnationis CXCVIII, Philippus cum filio Philippo regnavit annos VI. Hic primus omnium imperatorum Christianus fuit. *(a)*

Anno Dominicæ incarnationis CCIIII, DECIVS regnavit annum unum, menses III. his mensibus adde Antonini Pij tres, Marci Antonini unum, Helii Pertinacis sex, fit annus, qui hoc in loco ponitur: remanet mensis I, & dies XXVIII. suprà notati. Hujus temporibus martyrio coronantur Romæ, Fabianus Papa, Sixtus Papa, Laurentius, Felicissimus, & Agapetus Diaconus, Abdon & Sennes, Hippolytus & Concordia, Irenæus & Abundus, Cornelius Papa, Victoria virgo,

(a) *EUSEBIUS* equidem, *Hist. Eccles. lib. VI. c. XXXIV.* hunc Imp. χριστιανὸν venditat. Idem adserit *HERMANNUS CONTRACTUS, ad a. 148. MARIANUS SCOTUS ad a. 147. PAULUS OROSIUS lib. VII. c. LX.* & P. de la FAYE *Entretiens Historiques ou Dissertation sur cette question, si l' Empereur Philippe a esté Chrêtien, à Bâle 1690. 8.* Verum contrarium demonstravit *CHRISTIANUS KORTHOLTUS, de Philippi Arabis & Alexandri Mamææ Christianismo*, & *CHRISTOPHORUS CELLARIUS* dissertatione singulari, *de primo Christiano Imperatore.* Vide etiam infra *COMPILATIONEM CHRONOLOGICAM ad a. 254.*

go, Miniates; Antiochiæ, Babillus Episcopus; Apollonia civitate Leacus, Thyrsus & Callinicus; Hierosolyma Alexander Episcopus; Nazanzo Trypho; in Ægypto, civitate, quæ dicitur Thinius, Phileas Episcopus, & Philoromus *(a)* tribunus, cum aliis multis; in Sicilia civitate Catanensium Agatha virgo; in Perside Polocronius; Babyloniæ & Ctesiphontis Episcopus Egen; Pamphiliæ Nestor Episcopus; in Corduba civitate Parmenius Presbyter cum sociis; apud Circensem Coloniam Marianus & Jacobus; in Tyro, Anatolia & Andet; apud Africam, Nemesianus & Felix, Rogatianus Presbyter & Felicissimus, cum multis aliis; Antiochiæ Asclepiades Episcopus; Alexandriæ, Agatho & Serapion, Arsenius & Dioscorus cum sociis suis.

Anno Dominicæ incarnationis CCVI, Gallus cum Volusiano filio regnavit annos II, menses IIII. Origenes Doctor moritur, & in Tyro sepelitur.

Anno Dominicæ incarnationis CCIX, Valerianus cum Galieno regnavit annos XV. Horum temporibus coronantur Romæ Stephanus Papa, Eugenia virgo, Jovinus & Basileus, Lucius Papa, Basilla, Rufina, & Secunda virgo, Herculianus, Protus & Hyacinthus, Sixtus Papa, Valerianus, Nemesius, Symphronius & Olympius; in Hispania urbe Terragone, Verona Zenon Episcopus, & confratres, Fructuosus Episcopus, Augurius & Eulogius Diaconi; Cæsarea Palæstinæ Marinus & Artemius; apud Africam civitatem Tuburno; Lucernariæ Maxima, Donatilla, & Secunda virgo; in territorio Canellitano, vico Mitanensi, Privatus Episcopus, Theodorus, cognomento Gregorius, Cæsareæ Ponti Episcopus, virtutum gloria claret.

Anno Dominicæ incarnationis CCXXIIII, CLAVDIVS annum unum regnat, mens. IX. his adde quatuor Volusiani, fit annus, qui hîc annumeratur, remanet mensis I. Hujus temporibus passi sunt Romæ Felix Papa, Marius & Martha, conjux ejus, cum filiis, XLVII milites, qui baptizati sunt à Dionysio Papa, Cyrilla virgo; in Terracinis Campaniæ civitate, Felix Presbyter & Eusebius.

Anno Dominicæ incarnationis CCXXVI, AVRELIANVS regnavit annos V, VI menses. Hujus temporibus passi sunt Romæ Eutychianus Papa, Theodora, Basilides, Tripos, & Mandalio; Lingonis *(b)* sancti Gemini; Iconio civitate Conon; Cæsarea Cappadociæ Mannes; apud Prænestinam urbem Agapetus; in civitate Salona Anastasius; Augustoduno Symphorianus; in territorio Vivariensi, *(c)* loco qui dicitur Gentibus, Andeolus Subdiaconus, Andochius Presbyter, Thyrsus Diaconus, & Felix; in castro Divione Benignus Presbyter.

Anno Dominicæ incarnationis CCXXXII, TACITVS regnat menses VI. adde VI Au-

---

(a) Ed. Schardii, & Argentoratensis legunt: *Pheleas* & *Philoronius*. Verum, rectiùs, *Phileas*, de quo *BARONIUS Martyrol. ad d. 26. Novembr.* & *Philoromus*, de quo idem, *ad d. 4. Februarii.* De utrisque *EUSEBIUS Hist. Eccles. lib. VIII. cap. IX.*

(b) Locus hic maximè est corruptus. Schardii Editio legit: *Lingonus sancti Gemini Loonio civitate, Canon Cæsarea Capadocia, Mannes apud Prænestinam urbem.* Sequitur Argentoratensis Editio: Verum rectius Pistorius, nisi quod pro *Loonio* posuerimus *Iconio*, ubi passus fuit Conon, de quo *BARONIUS* Martyr. ad d. 2. Februarii: *apud Iconium Isauriæ civitatem passio sanctorum Cononis, & filii ejus annorum duodecim, qui sub Aureliano Imperatore craticulæ prunis suppositis, & oleo superinfuso, suspensionis in equuleo, atque ignis pœnam constanter passi, malleo ad extremum ligneo manibus eorum contritis, spiritum emiserunt.* Adde *MARIANUM SCOTUM ad a. 277.*

(c) Sic emendavimus pro *Novarensi* vel *Navariensi*, prout in Schardiana & Argentoratensi: dum Andeolus passus fuerit apud Gallos, in territorio Vivariensi, prout *BARONII Martyrologium ad Kal. Maji* nos docet. Error exinde ortus videtur, quod *PETRUS* de *NATALIBUS* in Catal. Sanctorum *lib. IV. c. XI.* Andeolum in territorio Nivariensi passum fuisse, dicat. Quale verò Vivariense fuerit territorium, declarat *HADR. VALESIUS Not. Galliarum, voce Helvii.*

VI Aureliaoi, fit annus, remanent LXXXVIII dies Floriani: his conjunge XXVIII dies, qui suprà remanserunt, fiunt CVIII, id est, menses III, XVIII dies. Adde duos superfluos menses, faciunt menses V, dies XVIII. Anatolius Laodiceæ Syriæ Episcopus clarus habetur.

Anno Dominicæ incarnationis CCXXXIII, PROBUS regnat annos VI, men-
6 ses IIII. His adde VI Taciti, & V suprà scriptos, fit annus, remanent III menses.

Anno Dominicæ incarnationis CCXL, CARVS, cum filiis Carino & Numeriano regnavit annos II. Horum temporibus coronantur Romæ Chrysanthus & Daria, Claudius & Hilaria, uxor ejus, cum filiis, Jasoo & Mauro, & LXX milites.

Anno Dominicæ incarnationis CCXLII, DIOCLETIANUS cum Maximiano, & Constaotio, & post mortem Diocletiani, MAXIMIANVS cum Severo, Galerio, & Maximiano, regnavit annos XX. Horum temporibus martyrio coronantur Romæ Gajus Papa, Cyriacus Diaconus, Largus, & Smaragdus, Apronianus, Papias, & Maurus, Claudius, & Præpedigna cum filiis, Gabinius Presbyter, Castulus, Pancratius, Artemius cum uxore & filia, Sebastianus, Marcus, & Marcellianus, Marcellinus Presbyter, Petrus exorcista, Tranquillinus, Nicostratus, Zoe uxor ejus, Primus, Felicianus, Claudius, Castorius, Victorinus, Symphorianus, Basiliscus, Faustinus, Simplicius, & Beatrix, Tiburtius filius Chromatij, Susanoa virgo, Joanoes, Crispus, Genesius, Felix, & Adauctus, Lucia, & Geminianus, Sergius, & Bacchus, Chrysogonus, Saturnious, quatuor coronati, (a) Theodorus, Pootianus, Prætextatus, & Thraso; apud Spoletum Gregorius Presbyter, Sabious Episcopus, Exsuperantius, & Marcellus Diaconus; apud insulas Palmarias Anastasia; Antiochiæ Julianus, & Basilissa; in Hispania, civitate Cæsaraugustana, Vincentius Diaconus; in Barcinona, Eulalia virgo, Cucufas; apud Gerundam Felix; in Cumis (b) Juliana virgo; apud Tyrum Tyrannio, Sylvanus, Peneleus, atque Episcopi cum innumera multitudine; apud Syrmium (c) Sirenus; Nicomediæ, Petrus, & Lucianus Presbyter Antiochenus, Anthimus Episcopus, Pantaleon, Joannes, Adrianus, Dorotheus, & Gorgonius, Eleutherius; Smyrnæ, Irenæus Episcopus; in Palæstina, civitate Gaza, Sylvanus; Mediolanis Victor; apud Illyricum civitate Siscia, Quirinus Episcopus; apud Tarsum, Booifacius; apud Aquileiam, Felix & Fortunatus; apud Ciliciam, Vitus & Modestus cum Crescentia, Lucia virgioe; in Britannia Albanus; apud Massiliam Victor; apud Augustam, Afra cum matre sua Hilaria, io Rhetia; in provincia Nicæa Bithyniæ, Theodora cum filiis; io Hispania, civitate Compluto, Justus (d) & Pastor fratres; in Sicilia, civitate Cataoensium, Euplius Diaconus; apud urbem Italiæ Pergamum, Alexander; in civitate Chalcedonia, Euphemia; in Neapoli Campaniæ, Jaouarius Episcopus Beneventanus (e) Sosius Diaconus; Mesenate civitate, Faustus & Desyderius; in Palæstina Peleus & Nilus Episcopi; in Cyzico Fausta & Eulasius; Agauno, Mauricius cum sociis; Antiochiæ, Cypriaous Episcopus, cum Justina; apud Ægeam civitatem, Cosmas (f) & Damianus; in Gallia Castro Solodora, quod est super Aralam fluvium, Victor & Ur-

---

(a) de iisdem *BARONIUS* Martyr. ad d. 8. Novembr. *Item via Lavicana natalis sanctorum quatuor coronatorum fratrum, Severi, Severiani, Carpophori, & Victorini, qui sub eodem Imperatore ictibus plumbatarum usque ad mortem cæsi sunt.*

(b) Sic emendavi, pro *Cucumis.*

(c) Sic emendavi, pro *Strenum.* Sirenus enim, jubente Maximino, apud Sirmium Martyr factus. *BARONIUS Martyr. ad d. 23. Februarii.*

(d) Sic emendavi, pro *Justinus & Bastar.* Justus enim & Pastor d. 6. Augusti Martyrium Compluti passi fuerunt. *BARONIUS* ad hunc diem.

(e) Sic emendavi, pro *Episcopus, Beneventura.*

(f) Sic emendavi, pro *Victorinus.* Hi enim apud Solodurum passi sunt, de quo infra *SIGEB. GEMBLAC. ad a. 608.*

& Ursus; apud Coloniam Agrippinam, Gereon cum sociis; apud Tarsum Probus & Andronicus; in Venusia civitate Apuliæ, Felix Episcopus, Audax & Januarius Presbyteri; Suessionis civitate, Crispinus & Crispinianus; apud Sidonem, Zenobius Presbyter; in territorio Agathensi *(a)* Tiberius, Modestus, & Florentina; in Scythia, Mennas; Antiochiæ, Romanus; Alexandriæ Petrus Episcopus; in Africa civitate, *(b)* Crispina virgo; in Tuscia, Barbara virgo; in Hispania, Leocadia; Emerita civitate, Eulalia, & Julia, virgines.

Anno Dominicæ incarnationis CCXLIII. Hujus Constantii temporibus, pace Ecclesiis reddita, Episcopi privatis sedibus restituuntur, & alia plura Christianæ religioni profutura ceduntur. Inter quæ etiam cœnobium servorum Dei Treveri inchoatur, cui præscripti principis assensu, inter contiguos urbi muros, Joannes Abbas, miræ sanctitatis vir, initia dedit, cujus cœnobii beatus Augustinus in lib. Confessionum mentionem fecit.

Anno Dominicæ incarnationis CCXLIIII, CONSTANTINVS, Constantii ex concubina *(c)* Helena filius, regnat annos XXX, menses X. his adde tres menses, qui suprà remanserunt, fit annus, remanet mensis unus. Silvester Papa clarus habetur, cujus industria Synodus præclarissima toto orbe terrarum CCCXVIII patrum apud Nicæam urbem celebratur. Crux Domini nostri Jesu Christi à Juda invenitur. Sed ut in gestis Romanorum pontificum legimus, sub Constantio, patre Constantini, & Eusebio, pontifice Romano, eadem crux inventa est. Nam ibi ita legitur: Sub hujus temporibus, id est Eusebii, inventa est Crux Christi, V nonas Maji, & baptizatus est Judas, qui & Cyriacus.

Anno Dominicæ incarnationis CCXCV, CONSTANTINVS cum Constantio
& Constante fratribus, annos XXVII, menses V, dies XIII. Horum temporibus 7
Maximianus Trevirorum Episcopus clarus habetur. Jacobus Nisibis episcopus agnoscitur. Antonius monachus in eremo moritur. Hilarius Pictaviensis *(d)* Episcopus ab exilio revocatur. Julius Papa in exilium mittitur. Liberius Papa exilio deportatur: revocatus hæreticis favet. Felix Papa deponitur, & ab hæreticis interficitur. Eusebius presbyter propter fidem catholicam in quodam cubiculo includitur, ibique post VII menses moritur. Dionysius, Episcopus Mediolanensis, apud Cappadociam exilio damnatur. Paulus, Constantinopolitanus Episcopus, ab Arrianis strangulatur. Paulinus, Episcopus Trevirensis, successor sancti Maximiani Episcopi, ob catholicam fidem à Constantio relegatur exilio, & usque ad mortem, etiam ultra Christianum nomen mutando exilio *(e)* fatigatur. Ad ultimum apud Frigidam defunctus est, inde Treveris reportatur.

(a) Addidi *Agathensi*, quod in singulis editionibus omissum. In isto enim dicti Martyres fuerunt coronati, sec. *BARONIUM ad d. 10. Novembr.*

(b) In Thebeste Africæ Civitate, d. 5. Decembris Martyrium passa fuit Crispina. De hisce martyriis vide infra *HERMANNUM CONTRACTUM ad a. 300.*

(c) Helena hæc, Constantini M. mater, modo uxor dicitur, modo concubina Constantii Chlori. *MARIANUS SCOTUS a. 293.* eam vocat uxorem, sed *a. 305.* Concubinam dicit. *ZOSIMUS lib. II. cap. VIII.* dicit, quod Constantinus natus ἐξ ὁμιλίας γυναικὸς οὐ σεμνῆς οὐδὲ κατὰ νόμον συνελθούσης *ex consuetudine mulieris, quæ mater familias non esset, nec in manum imperatori Constantio legitime convenisset.* Verum *EUTROPIO lib. X. cap. II.* Constantinus Constantii filius dicitur ex obscuriori matrimonio. Scilicet ignobilius omnino erat matrimonium Constantii, legitimum tamen, ideo, pro concubinatu habitum, quod Constantius, dum Cæsar adliceretur, Helenam dimittere fuerit coactus, atque Maximiani Herculii privignam ducere in uxorem, de quo *EUTROPIUS lib. IX. c. XIV. MARIANUS SCOTUS a. 292. 293.*

(d) Sic emendavi, pro *Pataviensis.*

(e) *HILARIUS* hæc explicat, *libro contra Constantium: Edictis fidem terruisti, ipsum usque ad mortem demutasti exsiliis, & fatigasti; extra Christianum quoque nomen relegasti, ne panem aut de horreo tuo sumeret, aut de Montani Maximillæque antro profanatum, exspectaret. CHRIST. BROWERUS Ann.*

Anno Dominicæ incarnationis CCCX, JVLIANVS regnavit annos duos, menses VIII. His adde VI, qui remanserunt, fit annus. Supersunt menses II, & XVIII dies. Hujus temporibus coronantur Romæ Priscus Presbyter, Priscillianus Clericus, Benedicta fœmina, Pigmenius Presbyter, Gordianus, Demetria virgo, Joannes Presbyter, item Joannes & Paulus, Faustus & Dafrosa; in Hostia, Hilarianus, Hierosolymorum Episcopus, Aretina civitate Donatus Episcopus, Antiochia, Theodoricus Presbyter.

Anno Dominicæ incarnationis CCCXV, VALENTINIANVS, cum fratre Valente regnavit annos XI. Romæ Damasus Papa clarus habetur, Mediolani Ambrosius Episcopus insignis habetur. Hilarius Episcopus Pictavis moritur, Athanasius Alexandriæ vita decedit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCXXVII, VALENS, cum Gratiano, & Valentiniano, Valentiniani fratris sui filio, regnat annos IIII. Hunni Gothos propriis sedibus pellunt. Gothi Thraciam depopulantur.

Anno Dominicæ incarnationis CCCXXXII, GRATIANVS, cum fratre Valentiniano, regnavit annos VI. Theodosius à Gratiano Imperator creatur. Synodus CL patrum congregatur urbe Augusta, sub Damaso Papa. Theodosius Arcadium filium consortem imperii facit. Maximus in Britannia Imperator creatur, in Gallia apud Lugdunum Gratianum Augustum interfecit, fratrem ejus Valentinianum ab Italia expulit. Martinus, Turonorum Episcopus, virtutum gloria fulget. Hieronymus, sacræ scripturæ interpres, Bethleem insignis habetur.

Anno Dominicæ incarnationis CCCXXXIX, THEODOSIVS, qui, Gratiano vivente, annos quinque jam orientem regebat, post ejus mortem regnavit annos XI. Maximum Tyrannum quarto ab Aquileia lapide interfecit. Siricius Papa Romanam rexit Ecclesiam. Hieronymus librum de illustribus viris scripsit. Apud Ægyptum, Joannes Eremita celebratur, qui Theodosio de Tyranno victoriam prædixit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCL, ARCADIVS, cum fratre Honorio regnavit annos XV. Gothi Italiam, Wandali atque Alemanni Gallias aggrediuntur. Corpora Abacuc & Micheæ Prophetarum revelantur. Innocentius Papa Romanam rexit Ecclesiam. Sanctus Martinus ad cœlestia transit. Severinus Episcopus Coloniæ Agrippinæ clarus habetur. Augustinus Episcopus, eximius Doctor in Hipponensi Ecclesia, divinam philosophiam dogmatizat. Pelagius Brito gratiam Dei impugnat.

Anno Dominicæ incarnationis CCCLXIIII, HONORIVS, cum Theodosio minore, fratris sui filio, regnavit annos XV. Alaricus rex Gothorum, Romam invadit anno VII Honorii. Corpora sanctorum, Stephani protomartyris, Gamalielis & Nicodemi, Luciano Presbytero, revelantur. Bonifacius Papa, & Celestinus, Romanam regunt Ecclesiam. Hieronymus presbyter obiit XII Honorii anno, ætatis autem suæ XCVII libros suos perfecit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCLXX, Theodosius minor, Arcadii filius, regnavit annos XXVI. Valentinianus junior, Constantii filius, Ravennæ imperator ordinatur. Gens Wandalorum, Alanorum & Gothorum Africam devastat. Augustinus Episcopus inter ipsas obsidionum angustias migravit ad Deum. Wandali, capta Carthagine, in Siciliam transeunt. Celestinus & Xistus Romanam regunt Ecclesiam. Hujus temporibus Leo magnus Apostolicam obtinuit cathedram, ad quem, & ad Pulcheriam Augustam, multa super Eutychetis
8 errorem scribit Flavianus, Constantinopolitanus Episcopus, & Eutychetem damnat.

Anno

Trevir. lib. IV. n. LXXXVI. addit: *Ergo Paulinus non simplicis exsilii vexatus ærumna, sed sola terrarum sæpe vertendo, naufragus mundi, incola cæli, tandem in extremam barbariem relegatus est.*

Anno Dominicæ incarnationis CCCXCVII, MARCIANVS & Valentinianus regnaverunt annos VII. Joannes Baptista duobus monachis caput suum manifestat. Germanus, Episcopus Antisiodorensis, *(a)* & Lupus, Trecasenis Episcopus, in Britanniam diriguntur. Post hæc Germanus Episcopus apud Ravennam moritur. Leo Episcopus Marciano multa fidei dogmata scribit. Anatolius, Episcopus Constantinopolitanus, Eutycbetis errorem damnat, & à Leone Papa arguitur, quòd, contra Nicenum concilium, Antiocbenam & Alexandrinam Ecclesias sibi subdere voluisset. Aëtius patricius à Valentiniano occiditur apud Arelatum. Hilarius Episcopus, doctissimus atque præclarissimus vir, qui vitam sancti Honorati prædecessoris sui, composuit, moritur.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCV, LEO regnavit annos XVII. huic Leoni Leo Papa plurima scribit. Tbeodorus, Episcopus civitatis Syriæ, bistoriam Ecclesiasticam à fine librorum Eusebii scribit. Hilarius Papa Romanam Ecclesiam gubernat. Victorinus, jubente Papa Hilario, revolutionem magni anni describit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCXIIII, ZENON regnavit annos XVII. Odoacer, Rex Gotborum, Romam obtinuit. Theodericus, cognomento Walager, utramque Macedoniam depopulatur. Honoricus, Rex Wandalorum, Ariano in Africa plusquam CCCXXXIIII Episcopis fugatis, Ecclesias eorum clausit, & plebes variis suppliciis affecit. Felix Papa damnavit Acbatium, Constantinopolitanum Episcopum, & Petrum Alexandrinum. Gelasius, vir prudens, Felici Papæ in pontificatu succedit. Hic etiam damnavit Achatium & Petrum. Post hunc Anastasius præsul efficitur, qui voluit occultè revocare Achatium, sed non potuit, qui etiam nutu divino percussus est.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCXXI, ANASTASIVS regnavit annos XXIX. Thrasamundus, Rex Wandalorum, CCXX Episcopos exilio Sardinia misit. Hujus & Zenonis temporibus sub Wandalica persecutione martyrio coronantur, apud Africam, Eugenius Carthaginensis Episcopus, & cum eo plusquam quingenti. Liberatus Abbas, *(b)* Bonifacius Diaconus, Servius & Rusticus Subdiaconi, Rogatus & Septimus monachi, & Maximus puer, primò igni injecti, post remorum vectibus enecati sunt. Item Marcianus & Satyrianus, & Maxima virgo, & cum eis CCCLXX crudeliter perempti sunt. Item Papias & Mansuetus, *(c)* Quodvult Deus, Valerianus, Vrbanus, Crescens, Felix & Hortulanus, Episcopi, in confessione cursum vitæ consummaverunt. Item Dativa, & Dionysia, Æmilianus medicus, cum multis aliis. Valerianus Episcopus. Symmachus Papa Ecclesiam Romanam gubernat, pecuniam & vestes per Africam & Sardiniam Episcopis in exilium missis ministrat. Post bunc Hormisda Papa constituitur. Clodoveus Rex Francorum, qui Gallias regnavit XXX annos, Syagrium patricium interfecit, Cundibaldum regem Burgundia expulit, Alemannos tributarios fecit. Anno XII regni sui à sancto Remigio, Remorum Episcopo, unà cum Francis baptizatur. Mammerius, Episcopus Viennensis Ecclesiæ, triduanas litanias instituit ante ascensionem Domini. Clodoveus Rex cum Alarico, Rege Gothorum, in Aquitania juxta Pictavos confligit, eumque regno & vita privat. Amalricus, filius Alarici, in Hispania regnum paternum obtinuit. Anastasius

 Impe-

(a) Ita emendavi, pro *Utifrodorensis*. Sic enim de Germano *BARONIUS* Martyrol. ad d. 31. Julii: *Ravenna transitus Sancti Germani, Antisiodorensis Episcopi, genere, fide, doctrina, & miraculorum gloria clarissimi, qui Britanniam à Pelagianorum hæresibus penitus liberavit.*

(b) Sic emendavi, pro *Appa*. Concordat hoc modo cum *BARONII* Martyr. ad d. 17. Augusti. *Carthagine in Africa Sanctorum Martyrum Liberati Abbatis, Bonifacii diaconi, Servi, & Rustici subdiaconorum, Rogati, & Septimi monachorum & Maximi pueri.*

(c) Sic emendavi, pro *Vultejus*, secutus *BEDÆ Martyrologium ad d. IV. Kal. Decembris.*

Imperator Clodoveo dona regia mittit. *(a)* Clodoveus Reginarium propinquum, atque consortem regni, interficit. A transitu sancti Martini usque ad mortem Clodovei sunt anni CXII. Quatuor filii ejus Theodoricus, Clodomerus, Childebertus, & Clotharius, regnum patris inter se diviserunt. Anastasius Imperator in flumine periit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCL, JVSTINVS senior regnavit annos VIII. Joannes Papa à Theodorico, Rege Gothorum, Ravennam propter fidem Catholicam in custodiam mittitur, ibique moritur. Idem tyrannus Symmachum patricium interfecit, Boëtium in liberalibus disciplinis nulli secundum in carcerem trudit, in quo ipsa Philosophia miris disputationum argumentis conqueritur. Præfatus Theodoricus subita morte periit. Athalaricus in regnum succedit. Benedictus pater, & primus in loco, qui Sublacus dicitur, & postea in castro Cassini, vir magnæ vitæ, meritis & apostolicis virtutibus effulsit. Felix & Bonifacius Romanam regunt Ecclesiam. Sigismundus, Rex Burgundionum, monasterium sanctorum Auganensium ædificat. Idem à suprà dictis filiis Clodovei interficitur. Theodoricus cum filio Theodeberto & fratre Clothario
9 Thuringiam depopulatur, Ermenfridum, Thuringorum ducem, apud Tulpiacum extinguit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCLIX, JVSTINIANVS, Justini ex sorore nepos, regnavit annos XXXVIII. Nam per Belisarium patricium Persas fortiter devicit. Perque ipsum Belisarium Wandalorum gentem, capto eorum rege Gelismero, usque ad internecionem delevit, Africamque totam post annos XC & VI Romano imperio restituit. Rursusque Belisarii viribus Gothorum in Italia gentem, capto Witigiso eorum rege, superavit. Maurosque post hæc Africam infestantes, eorumque regem Attilam, per Joannem proconsulem mirabili virtute prostravit: leges quoque Romanas, quarum prolixitas gravabat, minoravit, & inutiles dissonantias mirabili brevitate correxit. Extruxit quoque Constantinopoli templum, quod Græco vocabulo ἁγίαν σοφίαν nominavit, cujus opus adeò cuncta ædificia excellit, ut in totis terrarum spaciis huic simile non possit inveniri. Hujus temporibus Cassiodorus Romæ tam seculari quàm divina scientia claruit. Hic primitus consul, deinde senator, ad extremum monachus efficitur. Romæ Dionysius abbas Paschales scribit circulos. Apud Constantinopolim Priscianus Cæsariensis Grammaticæ artis (ut ita dicam) profunda rimatus est, tumque nihilominus Arator, Romanæ Ecclesiæ Subdiaconus, Poëta mirabilis,

Apo-

(a) Quænam hæc dona regia fuerint, explicat uberius *GREGORIVS TVRONENSIS* Hist. Franc. lib. II. c. XXXVIII. *Igitur ab Anastasio Imperatore codicillos de consulatu accepit, & in basilica beati Martini, tunica blatea indutus est & chlamyde, imponens vertici diadema. Tunc adscenso equo, aurum argentumque in itinere illo, quod inter portam atrii & Ecclesiam civitatis est, præsentibus populis manu propria spargens, voluntate benignissima erogavit, & ab ea die, tanquam Consul & Augustus est vocitatus.* Id quod etiam confirmant *GESTA FRANCORUM EPITOMATA cap. XVII. CAROLUS* quidem le *COINTE Ann. Eccles. Franc. ad a. 508.* & qui eum sequitur, *ANTONIUS PAGI in dissert. Hypat. P. I. c. VIII.* Clodovæum in Socium Imperii ab Anastasio cooptatum fuisse, volunt, quod tamen ex dictis locis patet minime. Verùm *HADR. VALESIUS Rer. Franc. lib. VI. p. 300.* hoc ipso, Romanorum Patricium declaratum eum fuisse, demonstrat, idemque *ANTONIUS PAGI in Critica Baroniana ad a. 508. n. II. sqq.* illustrat uberius. Patet hoc, tanto magis, quod dictum Gregorii Turonensis caput, tradente *THEODORICO RUINARTO*, in notis, inscriptum sit: *de Patriciatu Chlodovai.* Idem ex *AIMOINO* discimus, qui *Hist. Franc. lib. I. c. XXI.* sic loquitur: *Legationem suscepit Anastasii Constantinopolitani Principis, munera Epistolasque ei mittentis. In quibus videlicet literis hoc continebatur: quod complacuerit sibi & Senatoribus, eum esse amicum Imperatorum, Patriciumque Romanorum.* Animus erat Anastasio, Clodovæum, ad restaurandum Occidentis Imperium, contra Gothos concitandi.

Apostolorum actus versibus hexametris decoravit. Hujus temporibus Roma-
nam rexerunt ecclesiam Joannes, Agapetus, Sylverius, & Vigilius. Sylverius à
Belisario, jussu Theodoræ Augustæ, in exilium mittitur, & ibi moritur. Vigili-
us quoque, eò quòd nollet revocare Aothemium hæreticum, Episcopum Con-
stantinopolitanum, à Justiniano io exilium truditur: revocatus ab exilio cùm
Romam reverteretur, in Sicilia, civitate Syracusana, calculi dolore moritur. Pe-
lagius in pootificatu succedit. Per idem tempus Albuinus, filius Odovini, Loo-
gobardis jam decimus imperat, qui filiam Clotharij, regis Francorum, Clothsuin-
dam in matrimonium habuit. Childebertus, Rex Fraocorum, cum exercitu Hi-
spaoiam intrat, Amalricum regem, filium Alarici, in prælio extinguit, multum
aurum & argentum inde asportat. Clotharius, filius fratris sui Clodomeri, cultro
confoditur. Theodericus rex moritur. Theodebertus filius ejus post eum regnat.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCXCVIII, IVSTINIANVS minor *(a)* re-
gnavit anoos XI. Narses patricius Totilam, regem Gothorum, in Italia occidit.
Idem cum ducibus Theudeberti, regis Francorum, Bucellino & Amingho, qui
Italiam deprædabantur, pugnavit, eosque ioterfecit. Narses apud Justinianum
& ejus conjugem Sophiam accusatur à Romaois, quòd servitio Italiam premeret:
& statim Longinus præfectus mittitur, qui Narsetis locum obtineret; cui inter
cætera Sophia, quia Eunuchus erat, hoc fertur mandasse, quòd cum puellis in
gynæceo lanarum faceret pensa dividere. Ad hæc ille respondit, talem se ei te-
lam orditurum, qualem ipsa, dum viveret, deponere non posset: statimque geoti
Langobardorum mandat, ut venirent & possiderent Italiam. Joanoes papa Ro-
maoam ecclesiam regit. Childebertus & Clotharius reges cum exercitu Hispa-
niam intrant. Cæsar Augustanam civitatem obsidet. Cives ioduti ciliciis, tuni-
cam sancti Vioceotii super murum circunferuot, Deumque cootrito corde exo-
rant. Reges divioa inspiratiooe flexi obsidiooem solvuot. Episcopus ejusdem
civitatis Childeberto regi pro munere stolam beati Vincentii constituit. Albui-
nus cum Langobardis Italiam intravit, & Gisulfum nepotem suum foro Juliani
præfecit. Theodebertus rex Italiam intrat, cum Langobardis certamen init,
eosque vicit, in Franciam reversus moritur. Noo multo pòst tempore Childe-
bertus rex Parisiis moritur, & in basilica sancti Vinceotii sepelitur. Regna, quæ
fratres & nepotes tenuerant, in Clotharii rediguntur potestatem.

His temporibus Medardus episcopus migravit ad Dominum, quem Clothari-
us *(b)* rex cum debito hooore Suessionis sepelivit. Post hæc Clotharius rex
cum debito suo moritur, & in basilica sancti Medardi sepelitur. Quatuor filii ejus
regna inter se diviserunt. Heribertus regnum Childeberti accepit, & sedem Pari-
siis habuit. Guntramus regoum Clodomeri tenuit: sedemque constituit Aure-
lianis. *(c)* Hilpericus regnum patris sui Clotharii, cathedram Suessionis habuit.
Sigibertus regnum Theoderici, Remis sive Metis sedem statuit. Huoi, qui & A-
vares, comperta morte Clotharii, super Sigibertum irruuot. Quibus ille in Thu- 10
riogiam occurrens, eos juxta fluvium Albiam poteoter superavit. Hic Sigiber-
tus legationem io Hispaoiam mitteos, Bruoichildem, Atanahildi regis filiam, petit,
eamque in conjugium accepit, de eaque filium, Childebertum oomine, suscepit.
Heribertus, derelicta legitima uxore, quæ vocabatur Ingoberta, duas sorores
Marcooefam & Merofilidam sibi in matrimonium jungit: ex quo scelere excom-
municatus est à saocto Germaoo, Parisiorum episcopo, & justo Dei judicio per-
cussus moritur, & in basilica sancti Romani sepelitur. Regoum ejus Sigebertus
B 3 arri-

(a) Alias Justinus minor, vel II.

(b) Videtur locus vel corruptus, vel quidpiam omissum esse, forsan legendum: *cum tædio*, quia *GREGORIUS TURONENSIS lib. IV. cap. XXI.* dicit, quod in tædio positus, spiritum exhalaverit.

(c) Sic emendavi, pro *Auribanis*. Hanc filiorum Clotharii divisionem declarat *AIMOINUS lib. II. c. XXXVIII.*

arripuit. Hilpericus Gilsundam, sororem Brunichildis, in conjugem accepit, quam paueo interjecto tempore, suggerente Fredegunde, in lecto strangulavit. Deinde Andoveram reginam à se repulit, eò quòd, adhortante Fredegunde, filiam propriam à sacro fonte suscepisset, & eandem Fredegundem sibi in matrimonium jungit. Habuit verò ex suprà dicta Andevera tres filios, Theodebertum, Metoveum, & Clodoveum. Theodebertus jussu patris trans Ligerim regionem, quam avunculus ejus Heribertus tenuerat, occupat, & apud Pictavos, cum Gundoaldo, duce Sigiberti, dimicat, eumque superat. Sigebertus cum exercitu Parisios venit, fratremque Hilpericum bello aggreditur, in quo prælio suprà dictus Theodebertus occubuit. Hilpericus fugiens cum uxore & filiis, Torniacum ingressus est, ibique se communivit. Quem cùm Sigebertus ibi persequeretur, dolo Fredegundis reginæ, à duobus pueris ejus dolo interficitur, quem frater in basilica sancti Medardi sepelivit. Ea tempestate Brunichildis cum filio adhuc parvulo Parisiis morabatur. Gundoaldus dux, *(a)* apprehenso puero, nocte latenter aufugit, eumque in regnum paternum reportavit. Eademque Brunichildis Rothomagum in exilium mittitur, ubi veniens Metoveus, filius Hilperici, eam sibi in conjugium sociavit. Ex qua causa postea à patre attonsus, monachus efficitur, & presbyter ordinatur. Eodem tempore sanctus Germanus, Parisiorum episcopus, ad Dominum transit, & in basilica sancti Vincentii sepelitur. Childebertus (*b*) matrem Brunichildem requirit, quam Helpericus redire jubet. Narses patricius de Campania Romam venit, ibique moritur. Corpus ejus in locello plumbeo cum omnibus divitiis ejus Constantinopolim perlatum est. Benedictus papa Romanam ecclesiam gubernat. Fortunatus Poëta in Galliis insignis habetur, qui natus quidem in loco, qui Duplalis dictus fuit, (qui locus haud longè à Cenitensi castro vel Tarvisiana distat civitate) sed tamen in Ravenna nutritus & doctus, in arte Grammatica sive Rhetorica seu Metrica clarissimus existit. Qui amore sancti Martini in Gallias transiens, primò Turonis, deinde Pictavis habitavit, in qua civitate episcopus ordinatus est.

Albuinus rex cum Langobardis Tarvisium, Vincentiam, Veronamque, & reliquas Venetiæ civitates capit. Deinde Liguriam ingressus, Mediolanum cepit, & omnes Liguriæ civitates. Ticinensis civitas ultra tres annos obsidionem perferens, Langobardis se tradidit, omnesque civitates armis ceperunt, præter Romam, & Ravennam, vel aliqua castra, quæ erant in maris littore constituta. Albuinus, postquam in Italia tres annos & sex menses regnavit, insidiis suæ conjugis interemptus est. Elmigisus, qui Albuinum occiderat, cum Rosemunda regina Ravennam ad Longinum præfectum fugit, auferens secum Albisindam, filiam regis & omnem Langobardorum thesaurum, ubi ambo veneno perierunt. Longinus Albisindam, filiam Albuini, cum Longobardorum thesauris, Constantinopolim dirigit, Langobardi Gallias ingrediuntur. Horum adventum vir Dei Hospitius, qui apud Niceam erat inclusus, sancto sibi revelante Spiritu, longè antè prævidit; quibus occurrit armatus dux Guntrannus, & commisso bello, à Langobardis extinguitur. Mumulus in loeum ejus subrogatur, qui ex Longobardis multos interfecit, eosque in Italiam redire compulit.

Anno Dominicæ incarnationis DX, TIBERIUS CONSTANTINUS regnavie annos VII. Hic cùm sub Justino adhuc Cæsare palatium regeret, & multas quotidie eleemosynas faceret, magnam ei Dominus copiam auri subministravit. Nam deambulans per palatium, vidit in pavimento tabulam marmoream, in qua erat Crux

(a) Antea, *Gulidaldus.* Illustrat hæc *AIMOINUS lib. III. c. XIV. Tunc Gundoaldus Dux arreptum puerum Childebertum nomine, per fenestram in sporta depositum cuidam fidelium suorum tradit, ut eum Mettis exhiberet.* Ex quo etiam pueri nomen patet.

(b) Childeberti nomen addidi, *AIMOINUM lib. III. c. XVI.* secutus, dum antea locus esset corruptus.

Crux domini sculpta, quam inde levari jubens, invenit defossum magnum thesaurum, habentem supra mille auri centenaria. Huic etiam thesaurus Narseti, à quodam sene, qui eum cum aliis terræ mandaverat, manifestatus est, qui tantus fuit, ut vix per multos dies cisterna, in qua jacuerat, à deportantibus potuisset evacuari. Huic Sophia Augusta insidias tentavit ingerere. Procedente enim 11
eo ad villam, ut juxta ritum imperialem XXX diebus ad vindemiam jucundaretur, vocato Justiniano, nepote Justini mariti, voluit eum in regno sublimare: quo comperto, Tiberius apprehensam Augustam, omnibus thesauris spoliavit, solum ei victum relinquens. Hujus exercitus Persas debellavit, tantamque prædam cum XX pariter elephantibus detulit, ut humanæ crederetur posse sufficere cupiditati. Ad hunc Hilpericus, rex Francorum, suos legatos dirigens, multa ab eo ornamenta, aureos etiam singularum librarum suscepit, habentes ab una parte effigiem imperatoris, & scriptum in circulo, *Tiberius Constantinus perpetuus Augustus*, ab alia parte habentes quadrigam & ascensorem, in circuitu scriptum, *Gloria Romanorum*. Hujus diaconus Gregorius dicitur: cùm esset apocrisarius in urbe Constantinopolitana, morales libros composuit, Eutychiumque, ejusdem urbis episcopum, de resurrectione errantem, in conspectu Augusti superavit. Pelagius papa Romanam regit ecclesiam, qui absque jussione principis, ordinatus est, eò quòd Langobardi Romam obsiderent, nec posset quisquam progredi. Hilpericus rex descriptiones novas per consilium Fredegundis in omni regno suo facit, ut unusquisque possessor de propria terra, de uno Arpenne (*a*) unam amphoram vini ad partem regis daret, & de jugero modium unum. Unde populus valde oppressus vociferabatur ad Dominum. Misit autem Dominus plagam in domum regis, & ipse ægrotare cœpit, & duo filii ejus mortui sunt. Rex perterritus descriptiones combussit, & tributum indulsit. Post hoc cognovit uxorem suam, quæ peperit filium, quem appellavit Clotharium. Hic fuit postea rex magnus.

Anno Dominicæ incarnationis DXVII, Mauritius regnavit annos XX. Hunc Tiberius, sentiens sibi diem mortis imminere, unà cum consilio Sophiæ Augustæ, ad imperium elegit, ornataque sua filia regalibus ornamentis, eam tradidit, & cum ea omne imperium. Langobardi cum per annos X sub potestate ducum fuissent, regem super se statuunt Otharium, filium Clephonis, quem etiam ob dignitatem Flavium appellaverunt. Quo pronomine Longobardorum reges usi sunt. (*b*) Duces qui tunc erant, ob restaurationem regni, omnium substantiarum suarum medietatem regalibus usibus tribuunt, ut esse posset, unde rex ipse, sive qui ei aderant, per diversa officia alerentur. Mauritius imperator Childeberto, regi Francorum, quinquaginta millia solidorum per suos legatos direxit, petens, ut Langobardos de Italia exterminaret. Qui cum Francis Italiam intrat, Langobardi munera tribuunt, & pacem cum eo faciunt, Imperator solidos requirit, sed ille suarum virium potentia fretus, pro hac re nec responsum reddidit. Idem Childebertus bellum adversus Hispanos gerens, eorum acies superavit. Causa hujus certaminis ista fuit. Childebertus Ingundem sororem suam Herminigildo, Levigildi Hispanorum regis filio, in conjugium tradiderat: qui Herminigildus prædicatione Leandri, episcopi Hispalensis, atque adhortatione suæ conjugis, ad Catholicam fidem conversus fuerat, quem pater impius in ipso sacrato Paschali die securi percussit. Ingundis post mariti mortem, cùm in Gallias repedare vellet, à Piratis tenetur, atque in Siciliam deducitur, ubi & moritur. Filius ejus imperatori est transmissus. Eo tempore fuit aquæ diluvium in finibus Venetiarum & Liguriæ, seu in cæteris regionibus Italiæ, quale post Noe tempus creditur non fuisse.

(*a*) Idem ac jugerum vitis. Vid. *CAR.* du *FRESNE Gloss. voce Arapennis.*

(*b*) Teste *PAULO, WARNEFRIDI* F. *de G. Longob. lib. III. c. XVI.*

fuiſſe. Sed ſecuta eſt ſtatim peſtis inguinaria, *(a)* quæ tanta ſtrage populum devaſtavit, ut de inæſtimabili multitudine pauci remanerent. In hac tribulatione Gregorius à cunctis generaliter papa electus eſt, & in pontificali cathedra ſublimatus. Per idem tempus idem Gregorius papa Auguſtinum, & Mellitum, & Joannem cum aliis plurimis monachis, timentibus Deum, in Britanniam miſit, eorumque prædicatione ad Chriſtum Anglos convertit. Racharedus, rex Gothorum, frater Herminigildis martyris, per prædicationem Leandri epiſcopi, ad fidem catholicam convertitur.

Gens Anglorum ad Chriſtum convertitur, Edilbertus rex eorum baptizatur.

Gregorius papa libros regulæ paſtoralis, quos in epiſcopatus ſui exordio ſcripſerat, libros etiam, quos in expoſitione beati Job jamdudum Conſtantinopoli fecerat, ſuprà dicto Leandro epiſcopo mittit, cui etiam pallium ex benedictione ſancti Petri dirigit.

Mauritius imperator legationem ad Childebertum regem dirigit, mandans ei, ut, quod priùs non fecerat, nunc adimpleret, ut Langobardos ab Italia removeret:
12 qui exercitum in Italiam direxit, & commiſſà pugna cum Langobardis, Francorum acies graviter attritæ ſunt. Abrincatis Paternus epiſcopus civis Pictavienſis niteſcit.

Flavius rex Otharius, *(b)* Theodelindam, Garibaldi Bajoariorum ducis filiam, in conjugium accepit. Childebertus, iterato in Italiam exercitu Francorum, cum XX ducibus ad bellandum Langobardorum aciem direxit: qui per tres menſes Italiam pervagantes, plurima caſtra depoſuerunt, & innumerabilem multitudinem captivorum inde abduxerunt, regem autem Otharium habere non potuerunt. Qui intra Ticinenſem urbem ſe continuerat exercitus, quia tempus æſtivum erat, propter inconſueti aëris incommoditatem, dyſenteriæ morbo graviter fatigabatur, & ob id in patriam redire compellitur. Taſſilo ſuper Bavariam à Childeberto dux conſtituitur. Otharius rex ad Guntrannum regem Childeberti legatos miſit, ut per ejus nutum pax inter Childebertum & Otharium firmaretur. Erat autem iſte rex pacificus, omni bonitate ornatus. Is cùm quodam die venatum in ſilvam iſſet, &, ut ſolet fieri, hac illacque diſcurrentibus ſociis, ipſe cum uno fideli ſuo remanſit ſolus, & gravi ſomno depreſſus, capite in gremio ejus inclinato obdormivit: de cujus ore parvum animal egreſſum, tenuem rivulum, qui propè diſcurrebat, tranſire moliebatur. Tunc is, in cujus gremio quieſcebat, ſpatham ſuam eduxit, eique ex ea pontem fecit, per quem ad aliam tranſivit partem, & in quoddam montis foramen ingreditur, & poſt paululum revertitur, & per eandem ſpatham rivulum tranſiens, in os Guntranni ingreditur, ſtatimque à ſomno excitatus, omne retulit, ſicut vidit. Is, in cujus gremio dormierat, cùm rem per ordinem retuliſſet, effoſſus eſt locus, & inæſtimabiles ſunt reperti theſauri, de quo auro miræ magnitudinis ciborium fabricavit, & ſupra corpus ſancti

(a) De hac ſæpius apud *GREGORIUM TURONENSEM: Hiſt. Franc. lib. IV. c. V.* dicitur *lues inguinaria*, idemque occurrit, *de Gloria Mart. lib. I. c. LI. de Gloria Confeſſorum c. LXXIX. Vitis Patrum c. VI. §. VI. c. XVII. §. IV. Inguinarius morbus* dicitur *lib. VI. c. IV. lib. VII. c. I. II. THEODOR. RUINARTUS ad lib. IV. c. V.* explicat: *ſic dicebatur, quod naſcente in inguine, vel in axilla, ulcere, in modum ſerpentis interficeret. PAULO WARNEFRIDI* F. de G. Longob. *lib. IV. c. IV.* dicitur *peſtis inguinaria. MARIANO SCOTO ad a. 591. peſtilentia inguinaria, SIGEBERTO GEMBLACENS. ad a. 591. clades inguinaria.* Diſtinctius eandem infra deſcribit *SIFFRIDUS PRESBYTER ad a. 581. 583. HERMANNUS CONTRACTUS ad a. 600.* hanc vocat *cladem glandulariam.*

(b) Potius *Autharius. PAULUS WARNEFRIDI lib. 3. c. XVI. XVII.* Hæc enim, & quæ de Longobardis ſequuntur, Regino ex dicto Paulo depromſit, ex quo etiam varia emendavi.

sancti Marcelli martyris, in civitate Cabillonis poni fecit. (a) Nec est usquam ullum opus ex auro factum, quod huic valeat comparari. Nec post multum tempus idem rex, cùm thesauros suos ecclesiis ac pauperibus erogasset, moritur, & in eadem basilica sepelitur. Regnum ejus Childebertus, & filii ejus obtinuerunt. Per idem tempus venit sanctus presbyter Goar ex Aquitania, & in territorio Trevirensi, in pago Trigorio, (b) super ripam Rheni, & rivulum, qui Wochara dicitur, Oratorium in honorem sanctæ Dei genitricis construens, orationibus, eleemosynis & prædicatione inibi insistens, plenus virtutibus in eodem loco quievit. Circa hæc etiam tempora Hilpericus rex insidiis suæ conjugis Fredegundis, (c) cùm de venatione rediret, interficitur, & Parisiis in basilica sancti Vincentii sepelitur. Clotharius adhuc puer à matre & Landerico, qui tunc Major domus erat, in regnum sublimatur. Audiens Childebertus avunculum mortuum, regnum illius occupare nititur, & cum immenso Francorum & Burgundiorum, juxta Suessionem civitatem, venit exercitu, ubi eis Fredegundis cum Landerico duce occurrit, & pugna commissa, exercitus Childeberti graviter cæsus fugit. Post idem tempus Childebertus moritur. Habebat autem duos filios, unum ex concubina, nomine Theodebertum, qui major natu erat, alterum ex regina, nomine Theodoricum. Hujus regis Major domus fuit Arnulfus. Theodebertus regnum patris obtinuit, Theodericus regnum Guntranni. Idem Burgundiam cum avia sua Brunichilde. Per idem tempus bellum inter Clotharium & Theodericum oritur super fluvium Arrari, tantaque cædes de utroque populo facta est, ut ipse alveus de cadaveribus repletus magis cruorem, quàm aquam fundere videretur. In prædicto, ut ajunt, certamine, visus est angelus Domini, gladium evaginatum tenens super populum. His temporibus sanctus pater Columbanus, ex Hybernia, cum beato Gallo, & aliis probatissimis discipulis venit in Burgundiam, ibique permittente rege Theodorico, monasterium, quod Luxovium (d) dicitur, ædificavit. Exinde à Brunichilde fugatus, Alemaniam ingressus est, ibi sanctum

C

(a) Hic locus antea mire corruptus: *de quo auro mira magnitudinis cœnobium fabricavit, & supra corpus sancti Marcelli martyris in civitate Cyballanus poni fecit*, quem ex *PAULO WARNEFRIDI, lib. III. c. XXXV.* ex quo desumptus est, emendavi. Hic enim: *de quo auro ipse rex postmodum ciborium solidum mira magnitudinis & magni ponderis fecit; multisque illud pretiosissimis gemmis decoratum, ad sepulchrum Domini Hierosolymam transmittere voluit. Sed cum minime potuisset, idem supra corpus beati Marcelli martyris, quod in civitate Cavallonno sepultum est, ubi sedes regni illius erat, poni fecit, & est ibi usque in præsentem diem. Nec est usquam ullum opus ex auro effectum, quod ei valeat comparari.*

(b) Vocatur Pagus iste *Trichoria, Trichere, Trigorius, das Trachgau.* De quo *WANDELBERTUS*, in vita S. Goaris: *Veniens ergo in provinciam, qua ripis Rheni fluminis contigua, Trichoria nuncupatur, atque ad diœcesin pertinet Trevirorum, infra terminos Wasaliensis; ibi in quodam loco super rivulum, qui nunc Wocharn dicitur, &c. CHRIST. BROWERUS Ann. Trevir. lib. V. n. CXXIX.* locum ita definit: *Asperam & saxosam Trichoriam ad Wocharam rivum, qui locus inter Bodobrigam & Ficaliam ad Rheni ripas interjacet.* Ejusdem pagi *Drachere* fit etiam mentio, in diplomate Henrici Sancti Imp. a. 1023. Monasterio S. Maximini concesso. Compara *JO. JUSTUM WINCKELMANN Beschr. Hessen II. th. c. III. p. 116.* Vide infra *ad a. 895.*

(c) Emendavi pro *Tradegundis. Fredegundem autem, cædis Chilperici auctorem facit AIMOINUS lib. III. c. LVII.* verita, ne in ipsius impuros amores cum Landerico animadverteret. Childebertus etiam suum patrem & patruum interfecisse incusat apud *GREGORIUM lib. VII. c. VII.* Ipsa culpam in Eberulphum rejicit, *lib. VII. c. XXI.* Sunnigisilus vero, de morte Regis confessus est, apud Eundem *lib. X. c. XIX.*

(d) Sic emendavi, pro *Luxomnium.* Tale enim Monasterii nomen, prout patet ex Scriptoribus Vitæ Columbani, utpote *RATPERTO de Orig. Monast. S. Galli c. I. WALAFRIDO STRABO de vita S. Galli lib. I. c. I.* potissimum, *MARIANO SCOTO ad a. 590.* & *SIGEBERTO GEMBLACENS. ad a. 602.*

ctum Gallum discipulum suum reliquit. Ipse verò in Italiam transiens, monasterium, quod Bovium dicitur, ædificavit, ubi & multorum pater extitit monachorum. Per idem tempus rex Otharius moritur, & Agilulfus, dux Taurinatium, accepta Theodelinda regina in conjugium, super Langobardos in regem elevatur, quibus Gregorius papa de pace inter Langobardos & Romanos conservanda multa scribit. Prædictæ etiam reginæ quatuor libros, quos de vita sanctorum composuit, transmisit, quem codicem dialogum, id est, duorum locutionem, quia eum, colloquens cum suo Diacono Petro, ediderat, appellavit. Per hanc re-
13 ginam multum utilitatis ecclesia consecuta est. Agilulfus cum Theoderico, rege Francorum, perpetuam pacem facit. Cœnobium sancti Benedicti abbatis à Langobardis noctu invaditur; monachi Romam petierunt, secum codicem sanctæ regulæ, necnon pondus panis, & mensuram vini deferentes. Mauricius imperator cum filiis suis, Theodosio, Tiberio & Constantino, à Phoca, qui fuit strator Prisci patricii, occiditur.

Anno Dominicæ incarnationis DXXXVIII, PHOCAS regnavit annos VIII. Hujus secundo anno Gregorius papa migravit ad Dominum, cui in pontificatu Sabinianus successit, quo defuncto, Bonifacius papa constituitur. Hic obtinuit apud Phocam principem, ut sedes Romana caput esset omnium ecclesiarum, quia ecclesia Constantinopolitana primam se omnium ecclesiam scribebat. Hic menses VIII & dies XX in cathedra residens, perrexit ad Dominum, in cujus loco iterum Bonifacius consecratur. Hic petiit Phocam, ut in veteri fano, quod Pantheon vocabatur, quod à Domitiano Cæsare fuerat constructum, ecclesiam sibi consecrare liceret, quod annuit Imperator. Post hunc Deusdedit in pontificatu sublimatur. Eleutherius patricius & cubicularius Imperatoris, in Neapoli civitate interfecit Joannem Tyrannum. Persæ adversus rempublicam gravissima bella gerunt, & Hierosolymam intrantes, vexillum Dominicæ crucis asportant. Anastasius monachus illustre martyrium pertulit. Nam à Persis multa pro Christo perpessus, ad extremum à Chosroe, rege eorum, decollatus, cum aliis LXX. In Francia inter Theodoricum & Theodebertum fratres, instigante Brunichilda avia, gravissimum oritur bellum, eò quòd Theodebertus non legitimus hæres regni diceretur, quia de pellice erat natus, & apud Tulpiacum castrum summis viribus decertatum. Theodebertus terga vertit & Coloniam fugit, inde abstractus, & à fratre attonsus, clericus efficitur, & non post multum ab eodem fratre trucidatur, & duo filii ejus interficiuntur. Regna, quæ præfati reges tenuerunt, in potestatem Clotharii transeunt. Brunichildis propter multa maleficia, quæ perpetrarat, jussu Clotharii equorum indomitorum caudis religata discerpitur. Agilulphus, rex Langobardorum, moritur, & Rodoaldus filius ejus in regnum stabilitur.

Anno Dominicæ incarnationis DXLVI, HERACLIVS regnavit annos XXVI. Qui adversus Persas bellum aggressus, occiso Chosroe, rege eorum, Persas in deditionem accepit, & lignum sanctæ crucis Hierosolymæ, unde sublatum fuerat, cum magna veneratione restituit. Bonifacius quintus, & Honorius, Severinus, & Joannes Romanam regunt ecclesiam. Heduinus, rex Anglorum, prædicante Paulino episcopo, ad Christi fidem cum sua gente convertitur. Honorius papa Scotos, in observatione Paschæ errantes, per epistolam redarguit: similiter & Joannes, successor Severini facit. Per idem tempus fuit Major domus in palatio Clotharii regis, Arnulfus vir, ut postmodum claruit, Deo amabilis, qui post gloriam seculi, Christi se servitio subdens, mirabilis in episcopatu extitit. Huic Dagobertus, filius Clotharii, in annis puerilibus positus, traditus est à genitore, ut eum secundum suam sapientiam enutriret, eique tramitem Christianæ religionis ostenderet. Hinc, postquam ad virilem ætatem pervenit, Sandragesillum, ducem Aquitaniæ, & carum consiliarium patris, eò quòd se quadam contumacia despi-

despiceret, verberibus affecit, & barbæ rasione *(a)* deturbavit. Quod cùm pater cognovisset, eum ad supplicia requirit. Ille furorem patris timens, in basilicam sanctorum Dionysii & sociorum ejus confugit, eorumque tutelam supplex exposcit: quorum suffragantibus meritis, à nullo potuit idem extrahi, quousque commissum facinus pater indulgeret. Unde & illum potissimùm dilexit locum, ubi postmodum ingentia dona contulit, & numerosa prædia dedit. Post hæc Dagobertus cum Pipino duce in Austria regnaturus, à patre dirigitur, & sancti Arnulfi, Metensis episcopi, consiliis commendatur. Rodoaldo Langobardorum rege mortuo, Rotharius eidem regno præficitur.

Anno Dominicæ incarnationis DLXXII, HERAÇLEONAS, filius Heraclii, cum matre sua Martina regnavit annos II. Cyrus Alexandriæ, Sergius & Pyrrhus regiæ urbis episcopi, unam operationem in Christo divinitatis & humanitatis, & unam voluntatem dogmatizant, & ob hoc à Theodoro papa & aliis episcopis condemnati sunt. Dagobertus, filius Clotharii, cum Saxonibus dimicans, graviter ab eis vulneratus, patremque per legatum vocat in auxilium, qui festinans cum exercitu venit, & interfecto eorum duce Bertaldo, ita Saxones armis perdomuit, ut omnis virilis sexus ejusdem terræ incolas, qui gladii, quem tunc fortè 14
gerebat, longitudinem excessissent, perimeret. Circa hæc tempora Sisenandus, & post eum Chilitilla, in Hispania regnaverunt. Horum temporibus synodus bis facta est in urbe Toletana, ubi plurima de fide catholica & religione Christiana promulgata sunt & scripto roborata. Sub his etiam regibus Isidorus, Hispalensis ecclesiæ episcopus, floruit, nulli modernorum doctorum postponendus, qui multa de fidei regulis, ecclesiasticisque disciplinis disputavit. Post idem tempus conjunx regis, nomine Cæsarea, pro Christi amore, privato habitu venit Constantinopolim, & post aliquot dies baptizata, ab Augusto de sacro fonte levata est, quam vir ejus requirens, cum XL militaribus viris pacificè Constantinopolim venit. à quo satis dignè susceptus, cum omnibus, quos secum adduxerat, baptizatus est, & ab Augusto de fonte levatus, multisque muneribus honoratus, accepta conjuge ad patriam repedavit.

Anno Dominicæ incarnationis DLXXV, CONSTANTIUS, filius Heraclii, cum fratre Heraclione, regnavit mensibus VI. Pyrrhi successor Paulus, non tantùm vesana doctrina, sicut prædecessores ejus, sed & aperta persecutione catholicos cruciavit: ob hoc & ipse, sicut prædecessores ejus, à sede Apostolica damnatus est.

Anno Dominicæ incarnationis DLXXVI, CONSTANTINUS, filius Constantii, filii Heraclii, regnavit annos XXVIII. Hic à suprà dicto Paulo deceptus, hæreticus efficitur, exposuitque typum adversus catholicam fidem, nec unam nec duas voluntates, aut operationes in Christo definitas esse confitendas, quasi nihil velle, nec operari, vel credendus potens sit Deus. Unde à Martino papa & CL episcopis sub anathemate damnati sunt suprà nominati episcopi. Hac de re idem Mar-

(a) Eadem habent *GESTA DAGOBERTI* Regis, per Monachum S. Dionysii scripta, *c. VI.* Inter turpitudinis notas non minimas reputabatur olim, barbam amputare. Hauserant illud Franci ab Orientalibus, de quibus *GUIL. TYRIUS* lib. XI. c. II. *mos est*, inquit, *orientalibus tam Græcis, quam aliis, nationibus, barbam tota cura & omni sollicitudine nutrire, pro summoque probro, majori, quæ unquam irrogari possit, ignominia reputare, si vel unus pilus quocunque sibi casu de barba cum injuria detrahatur.* Ratio est facilis: servitutis enim nota erat, barbam tondere, uti capite II. de barba, *JACOBUS THOMASIUS*, per exempla demonstrat. Vocabatur hoc, *Jus Capillitii Regii*, de quo *AIMOINUS lib. I. c. IV. lib. III. c. LXI.* Compara *GOLDASTUM*, notis ad Eginhardum *p. 170. FRANC. HOTTOMANNUM Franco-Gallia cap. II. RUINARTUM ad Gregorii Turonensis Hist. Franc. lib. III. cap. VIII.*

tinus papa in exilium mittitur apud Cherſonam *(a)* ibique moritur, ubi etiam miraculorum gloria fulget. Eugenius papa conſtituitur: quo vita decedente, Vitellianus in ejus loco ſubrogatur. Rothario Longobardorum rege mortuo, Grimaldus vir ſtrenuus regnum obtinuit. Per id tempus Clotharius rex Francorum moritur, & ſub Urbano Pariſiis, in baſilica ſancti Vincentii ſepelitur. Dagobertus monarchiam totius imperii obtinuit, excepto quòd fratri ſuo Heriberto contra Ligerim, & limitem, quo tenditur partibus Vaſconiæ, pagum ſcilicet Toloſanum, Caturcinum, Aganenſem, Petrogoricum, & Sanctonicum, vel quod ab his verſus Pyrenæos montes excluditur, conceſſit. Grimaldus rex Bertarit virum potentem perſequitur, quem idem rex in ſua fide ſuſpiciens, adulatorum & detrahentium linguis ſtimulatus, dolo occidere meditatur, ſed induſtria Hunoldi, fideliſſimi ſatellitis, per murum Ticinenſem depoſitus fune, in Franciam ad Dagobertum fugit, mortisque periculum evaſit. Per id tempus Theodorus archiepiſcopus, & Adrianus abbas doctiſſimus à Vitelliano papa miſſi ſunt in Britanniam, plurimasque eccleſias Anglorum doctrinæ apoſtolicæ fruge fœcundarunt, è quibus Theodorus archiepiſcopus peccantium indicia, à quantis ſcilicet annis pro unoquoque peccato quis pœnitere debeat, *(b)* mirabili & diſcreta conſideratione deſcribit. His diebus Conſtantinus Auguſtus, Italiam à Langobardorum manu eripere cupiens, Conſtantinopoli egreſſus, venit Athenas. Inde mare transgreſſus, Tarentum applicuit. Inde Beneventum intravit, omnesque penè civitates Longobardorum, per quas venerat, cepit. Luceriam usque ad ſolum proſtravit. Deinde Beneventum cum omni exercitu circundedit, ubi Romualdus, filius Grymaldi, ſe incluſerat. Imperator, accepta obſide prædicti Romualdi ſorore, ſoluta obſidione, Neapolim proficiſcitur. Inde Romam perrexit, cui ſexto ab urbe miliario, Vitellianus papa cum ſacerdotibus & populo Romano occurrit, qui obtulit beato Petro pallium auro textile, & manens apud Romam diebus XII, omnia, quæ fuerant antiquitus inſtituta ex ære, in ornamentum civitatis depoſuit, in tantum, ut etiam baſilicam beatæ Mariæ, quæ aliquando Pantheon vocabatur, diſcooperiret, tegulasque æreas inde auferret. Poſt hæc, Neapolim reverſus, itinere terreno *(c)* perrexit civitatem Rhegium, ingreſſusque Siciliam, habitavit Syracuſas. Manſit autem in Sicilia VI annos, ubi poſt plurimas & inauditas deprædationes in balneo à ſuis extinctus eſt. Poſt hujus mortem Mezentius in Sicilia regnum arripuit, ſed absque orientalis exercitus voluntate, contra quem Italiæ milites, alii per Hiſtriam, alii per Campaniam, alii verò à partibus Africæ & Sardiniæ, venientes in Syracuſas, eum vita privarunt. Conſtantinopolim caput falſi imperatoris deportatum eſt. Hæc audiens gens Sarracenorum, (quæ jam Ægyptum & Alexandriam pervaſerat) ſubitò cum
15 multis navibus venientes, Siciliam invadunt, Syracuſas ingrediuntur, multamque ſtragem faciunt populorum, auferentes quoque prædam nimiam, & omnem illum

(a) Schardii & Argentoratenſis editio, & *HERM. CONTRACTUS a. 654.* habent *Cerſonam.* Martinus enim Papa in Cherſoneſum Ponti fuit delatus, *PLATINA, Vitis Pontif. p. 64. BARONII Martyrol. ad d. 12. Novembris.*

(b) Intelligit Theodori Pœnitentiale, de quo *SIGEBERTUS GEMBLAC. de Scriptor. Eccleſ. cap. LXIII. Theodorus, Scotorum Archiepiſcopus, a Vitaliano Papa ad Scotiam directus, ſcripſit pœnitentialem librum, diſtinguens modum & tempus pœnitendi, ſecundum modum peccandi.* De eodem *TRITHEMIUS, de Script. Eccleſ. c. CCXXXV. ANONYMUS MELLICENSIS c. XXVII.* Hoc Pœnitentiale cum notis uberrimis, edidit *JACOBUS PETITUS, Pariſiis 1679. 4.* Integrius tamen exhiberi poſſe, ex Mſto Codice Vaticano, cujus mentionem fecit *BARONIUS*, & ex duobus Britannicis, a *SPELMANNO* memoratis, notat *BAILLETUS, Jugem.* des *Sçavans Tom. II. p. II. p. 568.*

(c) Schardii & Argentoratenſis editio in margine habent: al. *in littore Tyrrheno.* Verùm, rectius itinere terreno, prout etiam habet *PAULUS, WARNEFRIDI lib. V. c. XI.*

lum, quem Constantinus à Roma sumpserat, ornatum, in ære & diversis speciebus, ad Alexandriam reversi sunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCV, CONSTANTINUS, filius Constantini superioris Augusti, regnavit annos XVII. Donus papa apostolicam sedem tenet. Quo defuncto, Agatho papa ordinatur. Constantinus Augustus CL episcopos congregari fecit in urbe regia, inter quos etiam fuerunt legati sanctæ Romanæ ecclesiæ, missi ab Agathone papa, Joannes diaconus, Joannes Portuensis episcopus, qui omnes eandem hæresin damnarunt, quæ unam operationem & voluntatem in Domino Jesu Christo asseverabat. Ea hora tantæ aranearum telæ in medio populi ceciderunt, ut omnes mirarentur: & per hoc significatum est, quòd sordes hæreticæ pravitatis depulsæ essent. Et Gregorius quidem, patriarcha Constantinopolitanus, correctus est, cæteri verò in sua defensione perseverantes, anathematis sunt ultione percussi. Recta autem fides & vera hæc est, ut in Domino nostro Jesu Christo, sicut duæ sunt naturæ, hoc est Dei & hominis, sic etiam duæ credantur esse voluntates. His temporibus solis eclipsis facta est V nonas Maji, moxque subsecuta est gravissima pestis, tribus mensibus, Julio, Augusto, & Septembri. Tunc visibiliter multis apparuit, quia bonus & malus angelus noctu per civitatem pergerent, & ex jussu boni angeli, malus angelus, qui videbatur venabulum manu ferre, quoties de venabulo ostium cujuscunque domus percussisset, tot de eadem domo sequenti die homines interirent. Per idem tempus Dagobertus rex Arnulfum, avunculum Heriberti fratris sui, propter infidelitatem suam interfici jussit, qui ab Amalgario & Arneberto ducibus, & Willibaldo patricio interfectus est. Post discessum igitur beati Arnulfi, adhuc consilio Pipini, qui Major domus dicitur, & Cuniberti pontificis, Urbis Coloniæ, (a) Dagobertus utens, ab ipsis fortiter admonitus, prosperitatis & justitiæ amore complexus, universarum sibi gentium subditarum favoribus extollebatur. Habuit filium ex quadam puella, nomine Regnidruda, (b) quem frater ejus Heribertus Aurelianus veniens, de sacro fonte suscepit. Namque dum eundem puerum Amandus episcopus catechumenum faceret, finita oratione, cùm nemo respondisset Amen, aperuit Dominus os pueri, qui non ampliùs quàm quadraginta dies habebat, & cunctis audientibus, respondit Amen. Vocatus est idem puer Sigibertus. Arnulfus episcopus, & Romaricus abbas clari habentur. Eo anno legati regis Dagoberti, Servatus & Paternus à Constantinopoli regressi sunt, petiitque imperator Dagobertum, ut omnes Judæos regni sui, secundum fidem catholicam baptizare præciperet, aut de regno expelleret: siquidem in siderum signis cognoverat, quod à circumcisis gentibus divino nutu ejus imperium esset vastandum. Et rex quidem summo hæc peregit studio, sed imperatori non de Judæis, sed de Sarracenis fuerat demonstratum. Post hæc Heribertus moritur, relinquens filium parvulum, nomine Hilpericum, qui etiam paulo pòst moritur. Regnum ad Dagobertum transiit. Grymaldus, rex Langebardorum, cum Dagoberto pacis firmissimæ fœdus iniit. Quod cùm profugus Bertarius cognovisset, metuens Grymaldum, egressus à Gallia, ad Britanniam insulam properare disposuit. Interea Grymaldus moritur. Cumque jam Bertarius navim ingressus, aliquantum per pelagus navigasset, vox à littore audita est: Revertatur Bertarius in patriam suam, quia tertius dies est hodie, quòd Grymaldus rex mortuus est. Qui statim reversus, regnum Langobardorum obtinuit, atque Cunibertum, filium suum, consortem regni fecit. Agathone papa decedente, Leo junior locum ejus obtinuit. Post hunc Benedictus ordinatur. Dagobertus rex cum Sclavis congre-

(a) Sic emendavi, pro *Ulstolone*, quod in singulis reperitur editionibus. Secutus sui *AIMOINUM*, qui *lib. IV. c. XIX.* de Dagoberto, sic scribit: *At vero post discessum præfati Antistitis, consiliis jam dicti Pipini, & Chuniberti urbis Coloniæ præsulis obaudiens.*

(b) *AIMOINO lib. III. c. XX.* dicitur, *Ragnetrudis.*

greditur, eosque superavit, quibus præerat tunc dux, nomine Samo. Vascones etiam rebellantes ferro compescuit. Huni & Bulgares inter se prælia conferunt, Huni Bulgares superant, qui devicti, & de Pannonia expulsi, novem millia cum uxoribus & liberis regem Dagobertum expetunt, terram ad manendum requirunt. Quos rex ad hiemandum (*a*) in Bajoariam recipere præcepit, dispersosque per domos, omnes una nocte cum mulieribus & liberis interficere fecit. Circa hæc tempora, defuncto Sisebodo, rege Hispaniæ, Sisenandus quidam ex proceribus, Dagobertum regem expetiit, ut ei auxilium ferret, quatenus regnum Hispaniæ obtinere posset. In hujus beneficii recompensatione missorium aureum (*b*) regi promittit, pensans auri pondera L. Rex exercitum misit cum Abun-
16 dantio & Venerando ducibus, regnumque viribus Francorum Sisenandus obtinuit. Missorium Gothis contradicentibus non transmisit, sed ducenta millia solidorum pro missorio, regi Dagoberto persolvit: quod argentum rex sancto Dionysio dedit. Edildrudis regina & virgo apud Anglos clara habetur. Gens Sarracenorum, ex Ægypto in Africam cum nimia multitudine pergens, obsessam Carthaginem cepit, & crudeliter depopulatam ad solum usque prostravit.

Anno Dominicæ incarnationis DCXII, Justinianus minor, filius Constantini, regnavit annos X. Joannes, Conon & Sergius Romanam regunt ecclesiam. Chilianus episcopus Wirtzburgensis. Arnual (*c*) ejus discipulus claret. Justinianus Africam à Sarracenis abstulit, & cum eisdem pacem terra marique fecit. Hic Sergium pontificem, quia in errorem illius synodi, quam Constantinopoli fecerat, favere & subscribere noluit, misso Zacharia protospatario suo, Constantinopolim deportari jussit, sed militibus repugnantibus, jussa principis perficere non potuit. Adalgisus (*d*) Tyrannus, dux Tridentinæ civitatis, adnitentibus Aldone & Grausone Brixinanis civibus, & aliis multis ex Langobardis, contra Cunibertum regem debellat, eumque de regno expulit, sed resumptis viribus, Cunibertus præfatum Tyrannum in prælio interfecit. Dagobertus rex, Metas veniens, in consilio pontificum & procerum, filium suum Sigibertum in regno Austriæ sublimat, eumque Cuniberto, episcopo Coloniensis ecclesiæ, & Pipino duci commendat. Sequenti anno ei filius natus est, cui regnum Neustriacum atque Burgundiæ dandum, post suum discessum, nominavit. Post hæc idem Dagobertus moritur, & in basilica sancti Dionysii sepelitur. Fuit autem providus in consilio, cautus in judicio, strenuus in militari disciplina, largus in eleemosynis, studiosus

(*a*) Emendavi, pro *ad Heimandum & Bajoariam*, ex *AIMOINO lib. IV. cap. XXIV. Ille hyematum eos in Baioariam dirigit.*

(*b*) *AIMOINUS lib. IV. c. XXV. spoponderat enim Sisenandus, se ei Missorium aureum ex thesauris Gothorum daturum, quem olim Torsimodus (qui apud Gothos regnaverat) ab Aëtio, Romanorum patricio, dono acceperat.* Idem dicit *FREDEGARIUS Chron. c. LXXIII.* Idem *in Fragmentis de Historia Francorum, c. III.* explicat per *orbiculum aureum*, scribens: *per pacis jura orbiculum aureum gemmis ornatum, pensante libras quingentas ab Agecio compositionis caussa transmittitur Thursemodo. GREGORIUS TURONENSIS lib. VI. c. II.* mentionem facit *Missorii magni, ex auro gemmisque, in quinquaginta librarum pondere.* Et lib. VII. c. IV. *RUINARTUS* ad priorem locum: *Missorium vocabant peluim seu discum, aliqui eo nomine concham designatam volunt, nonnulli abacum cum omni supellectile.* Mihi quidem videtur, peluim auream fuisse, dum Fredegarius per orbiculum explicet. Licet in Ejusdem loco posteriori, pro libras quingentas, legendum esse putem, libras quinquaginta. Compara du *FRESNE, voce Missorium.*

(*c*) De eodem, infra *SIGEBERTUS GEMBLACENSIS ad 694.* Compara *NIC. SERARIUM Hist. S. Kilian. c. XI.* Licet alii duos Kiliano saltim tribuant socios, Colonatum, Tormannumque.

(*d*) *PAULO, WARNEFRIDI*, qui *lib. V. cap. XXXIX. XL.* eadem narrat, dicitur: *Alachis.*

diosus in componenda pace ecclesiarum, præcipuè devotus in ditandis Sanctorum cœnobiis, qui quamvis omnia loca sancta excoluisset, præ cæteris monasteria Sanctorum, Dionysii, Martini, atque Mauricii, excoluit, & omnia ecclesiastica dignitate nobilitavit. Regnum ejus, sicut ipse vivens diviserat, filii ejus tenuerunt. Ega Major domus cum Nantilda regina, regnum Clodevei administrat. Circa hæc tempora, cùm in castro Casino vasta solitudo existeret, venientes de Celimanicorum vel Aurelianensium regione Franci, venerabilis patris Benedicti, ejusque germanæ, Scholasticæ corpora auferunt, in suam patriam asportant. Corpus sancti Benedicti in territorio Aurelianensi, in monasterio, quod vocatur Floriacus, sepultum est. Porrò, sanctæ Scholasticæ, in partibus Cenomanensium, *(a)* religiosorum devotione, conditum. Rege Cunibetto mortuo, de regno Langobardorum inter principes magna fit controversia, plurimi interficiuntur, nonnulli excæcantur. Mulieres etiam, quæ se reginas fore jactaverant, naso & auribus abscissis, deturpantur. Ad extremum Heribertus, dux Taurinensium, regnum obtinuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCXXII, LEO Augustalem dignitatem arripiens, Justinianum regno privavit, eumque exulem in Ponto servavit, regnumque Romanorum tribus annis rexit. Sergius papa in sacrario beati Petri Apostoli magnam portionem ligni Dominicæ crucis reperit, quæ ex tempore illo ab omni populo in basilica Constantiniana, die exaltationis ejus osculatur ac adoratur. In Britannia, Cuthibertus, *(b)* Lindisfranensis ecclesiæ episcopus, clarus habetur: in Gallis Audoenus Rotomagensis, Eligius *(c)* Novigensis, Sulpitius Bituricensis episcopi, clari habentur. His etiam temporibus venerabilis vir, Willibrordus, cognomento Clemens, de Britannia gentis Anglorum, ob gratiam Evangelii, in Gallias transiens, à Sergio papa episcopus Frisonum consecratur, atque in eandem gentem ad prædicandum dirigitur. Tiberius regnavit annos septem. Hic contra Leonem insurgens, regnum ejus invasit, eumque toto, quo ipse regnavit, tempore in eadem civitate in custodia tenuit. Gisulfus dux Beneventum & Campaniam igne, gladio & captivitate vastavit. Joannes Romanam regit ecclesiam.

Hic universos captivos, quos Gisulfus ceperat, redimit, atque Langobardos domum redire fecit, cui successit alius Joannes. Clodoveus rex, corpus beati Dionysii discooperiens, minùs religiosè, licet cupidè, os brachii ejus fregit & rapuit, confestimque stupefactus in amentiam incidit, & post duos annos vitam cum regno finivit. Hoc tempore Synodus Aquileiæ facta, ob imperitiam fidei, quintum universale concilium suscipere diffinit. Clarissima hæc synodus rite & 17
solenniter celebrata fuit, temporibus Vigilii papæ, contra hæreticos, qui beatam Mariam solum hominem, non Deum & hominem genuisse affirmabant: in qua synodo catholicè institutum est, ut Maria semper virgo θεοτόκος diceretur, quia non solum hominem, sed verè Deum & hominem genuit. Ea ætate claruit Lambertus, Tungrensis ecclesiæ episcopus, qui, dum regiam domum, zelo religionis accensus, increpasset, ab iniquissimo Dodone & aliis viris de palatio missis, improvisè conclusus, intra domum ecclesiæ in Leodio vico occiditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCXXXII, IVSTINIANVS secundò cum Tiberio filio, regnavit annos VI. Hic regnum rursus recipiens, eos, qui se expulerant, patri-

(a) vide infra *SIGEBERTUM GEMBLACENSEM a. 651.*

(b) Sic emendavi, pro *Cunibertus*, secutus *ANONYMI MONACHI Historiam Episcoporum Dunelmensium*, in *HENR. WHARTONI Anglia Sacra* Tom. I. *pag. 694. 764.* & *BARONII Martyrologium ad d. 20. Martij. MARIANO SCOTO ad a. 697.* dicitur *Cudbertus*, *SIGEBERTO* vero *GEMBLACENSI ad a. 687. HERMANNO CONTRACTO ad a. 683. S. GUDBERTUS ad a. 651.*

(c) Sic emendavi, pro *Cligisus*, cum S. Eligius, circa illa tempora fuerit Episcopus Noviodunensis.

patricios occidit, Leonem quoque & Tiberium, qui locum ejus usurparant, cepit, & in medio circo coram omni populo jugulari præcepit. Callinicum verò, patriarcham Constantinopolitanum, erutis oculis, Romam misit, Cyrumque abbatem, qui eum in Ponto exulem aluerat, episcopum in loco Callinici constituit. Sisinnius & Constantinus Romanam regunt ecclesiam. Hunc Constantinum ad se venire jubens Justinianus, honorificè suscepit ac remisit, quem prostratus in terra pro suis peccatis intercedere rogans, cuncta ecclesiæ privilegia renovavit. Qui, cùm exercitum in Pontum mitteret, ad comprehendendum Philippicum, quem ibi relegaverat, multum eum idem papa prohibuit, sed tamen inhibere non potuit. Exercitus, qui missus contra Philippicum fuerat, ad partem ejus se contulit, & eum Imperatorem facit: qui Constantinopolin contra Justinianum veniens, cum eo, ab urbe milliario duodecimo, pugnavit, & eum occidit, regnumque adeptus est. Imperavit autem, ut præmisimus, hac secunda vice VI annos, quem Leo in expulsione ipsius naribus detruncavit. Qui, pòst iterum assumpto imperio, quoties defluentem guttam rheumatis manu detersit, penè toties aliquem ex his, qui contra eum fuerant, jugulari præcepit. Dum hæc in oriente aguntur, Ansprandus, *(a)* qui apud Boiariam IX exulaverat annos, cum Baioariis Italiam venit, pugnavitque cum Ariberto rege, qui, dum in Franciam fugere vellet, Ticinum fluvium ingressus, cum eo transnatare conatus est, sed, quia auro gravatus erat, aquis suffocatus extinctus est. Ansprandus regnum obtinuit III tantummodo menses, post cujus interitum Luitprandus, filius ejus, in regali constituitur solio. Apud Francorum quoque gentem, Pipino vita exempto, ejus filius Carolus in principatu successit, licet per multa bella & certamina de manu Raginfridi, eundem principatum sustulit. Nam cùm in custodia teneretur, divino nutu ereptus aufugit, ac primùm contra Raginfridum, cum paucis bis terque certamen inivit, ad extremum eum apud Vinciacum magno certamine superavit, cui tamen unam, ut ferunt, hoc est, Andagavensem civitatem, ad habitandum concessit, cunctam verò Francorum gentem ipse gubernandam suscepit.

Anno Dominicæ incarnationis DCXLVIII, PHILIPPICVS regnavit annum unum & menses VI. Hic, postquam imperiali dignitate confirmatus est, Cyro de pontificatu abjecto, ad gubernandum monasterium suum in Pontum redire cœpit. Hic Constantino papæ literas pravi dogmatis direxit, quas ille respuit, statuitque populus Romanus, ne hæretici imperatoris nomen, aut chartas aut figuram solidi *(b)* susciperent. Contra hunc Anastasius, qui & Artemius dictus est, insurgens, eum regno expulit, oculisque privavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCL, ANASTASIVS regnavit annos III. Hic literas Constantino papæ per Scholasticum patricium & Exarcham Italiæ direxit, quibus se fautorem catholicæ fidei & concilii prædicatorem esse declaravit. Defuncto Gisulfo, duce Beneventano, Romaldus, filius ejus, locum ejus obtinuit. Circa hæc tempora Petronax, civis Brixianæ urbis, divino amore compunctus, castrum Cassinum petiit, & monasterium sancti Benedicti, quod jam tunc C & X annos destructum manebat, reædificatum, multorumque monachorum pater ibi extitit. *(c)* Gregorius papa constituitur. Hic Bonifacium, ex Britannia ortum, episcopum ordinavit, & per eum in Germaniam verbum salutis prædicavit, & gentem illam sedentem in tenebris evangelica luce illustravit.

Carolus princeps contra Ratbodum, regem Frisonum, multa certamina contulit, qui tyrannus divino nutu percutitur, anno præfati principis, IIII regni sui. Pugnavit idem Carolus adversum Saxones, eosque vicit.

Anastasius imperator classem in Alexandriam, contra Sarracenos direxit. Exer-

(a) Hæc iterum deprompta sunt ex *PAULO WARNEFRID. lib. VI. c. XXXV.*

(b) Iterum emendavi ex *PAULO lib. VI. c. XXXIV.* cum antea legeretur, *solitas.*

(c) Compara *PAULUM lib. VI. c. XL.*

Exercitus de medio itinere reversus, Theodosium imperatorem elegit, atque coactum in solio imperii confirmavit. Qui Theodosius apud Mycenas civitatem 18
Anastasium gravi prælio vicit (septem millia de exercitu ceciderunt) datoque sibi sacramento, eum clericum fieri, & presbyterum fecit ordinari.

Anno Dominicæ incarnationis DCLIIII, THEODOSIUS regnavit annum I. Hic, postquam regnum accepit, mox in regia urbe imaginem illam, in qua sancta synodus erat depicta, & à Philippo erat ejecta, pristino in loco erexit. His diebus ita Tiberis fluvius inundavit, ut ultra alveum suum egressus, multa Romanæ fecerit exitia civitati, ita, ut in via lata ad unam & semis staturam excresceret, atque à porta sancti Petri usque ad pontem Milvium aquæ se descendentes conjungerent.

Anno Dominicæ incatnationis DCLV, LEO regnavit annos IX. His temporibus Sarracenorum gens cum immenso exercitu veniens, Constantinopolim circumdedit, ac per continuum triennium obsedit, donec civibus multa instantia ad Deum clamantibus, plurimi eorum fame, frigore, bello, pestilentiaque perirent, ac sic pertæsi *(a)* obsidionis abscederent. Eorum maxima multitudo tempestate in mari periit. Intra Constantinopolim verò tempore obsidionis CCC millia hominum pestilentia & fame interière. Luitprandus rex ossa sancti Augustini episcopi à Sardinia transtulit in urbem Ticinensem, & cum debito honore sepelivit. Idem rex Ravennam obsedit, classem invasit atque destruxit. Carolus princeps X anno regni sui cum Baioariis pugnavit, eosque vicit. Idem rex quintodecimo anno regni sui Alemanniam ingressus contra Lantfridum dimicavit, & sibi eandem gentem subjecit. Sextodecimo anno regni sui Vasconiam ingressus, Eudonem ducem Aquitaniæ bello perterruit. XVII anno Sarraceni ex Hispania cum uxoribus & parvulis venientes, Aquitaniam Galliæ provinciam, quasi in ea habitaturi, intrant. Carolus quidem (ut dictum est) cum Eudone, Aquitaniæ principe, tunc discordiam habebat, qui tamen in unum se conjungentes, contra eosdem Sarracenos pari consilio dimicarunt. Nam irruentes Franci super eos CCCLXXV millia ex eis interfecerunt. Eudo quoque super eorum castra irruens, pari modo multos interficiens, omnia devastavit. Mille tantùm quingenti ceciderunt ex Francis, ut in epistola ab Eudone missa Gregorio papæ, de eadem victoria, continetur. Ea tempestate Leo imperator sanctorum imagines depositas incendit, Romanoque pontifici Gregorio similiter facere, si suam vellet habere gratiam, mandavit. Sed pontifex hoc facere contempsit. Omnis quoque Ravennæ exercitus, vel Venetiarum, talibus jussis uno animo testiterunt: & nisi pontifex eos prohibuisset, alium imperatorem super se constituissent. Per id tempus Luitprandus rex castra Æmiliæ, Foronianum & Pentapolim, Auxiniumque invasit. *(b)* Sed post aliquos dies, Romano pontifice elaborante, Romanis reddita sunt. Leo Augustus ad peiora progressus est, ita, ut compelleret omnes Constantinopolim habitantes, tam vi quàm blandimentis, sanctorum imagines deponere, & quascunque invenire potuit, in media civitate concremavit. Et quia plerique ex populo tale scelus fieri prohibebant, aliqui ex eis capite truncati, alii parte corporis mutilati sunt. Cujus errori Germanus patriarcha non consentiens, à propria sede depulsus est, & ejus in loco Anastasius presbyter ordinatur. Circa hæc tempora Carolus princeps Pipinum filium suum ad Luitprandum regem direxit, ut ejus juxta morem capillum susciperet: *(c)* qui ejus cæsariem incidens, ei pater effectus est, multisque eum ditavit regiis muneribus, & genitori remisit.

D Caro-

(a) Iterum emendavi ex *PAULO, lib. VI. c. XLVII.* cum antea legeretur, *partes.*

(b) Plenius *PAULUS lib. VI. c. XLIX. Rex quoque Luitprandus castra Æmiliæ, Foronianum, & Montem Bellium, Buxeta & Persiceta, Bononiam & Pentapolin, Auxiniumque, invasit.*

(c) Sic emendavi, pro *incideret*, ex *PAULO, WARNEFRIDI lib. VI. c. LIII.* Hic enim mos per barbara & capillos adoptandi apud barbaros, de quo etiam *Al-*

Carolus XVII anno regni ſui cum exercitu in Weſtrachiam venit, eamque ſuæ ditioni ſubjecit. Anno XX regni ſui iterum cum valida manu Vaſconiam ingreſſus eſt, & Eudonem regno ſimul & vita privavit: ſequenti anno contra filios ejusdem Eudonis dimicavit.

Anno XXII regni ſui, Sarracenorum exercitus rurſum in Gallias introiens, multam devaſtationem fecit, contra quos Carolus, non longè à Narbona, bellum committens, eos ſicut & priùs maxima cæde proſtravit.

Anno XXIIII regni ſui, iterum Sarraceni Gallorum fines ingreſſi, usque ad Provinciam venerunt, & capta Arelate, omnia circumquaque demoliti ſunt. Tunc Carolus ad Luitprandum regem mittens, auxilium contra Sarracenos expoſcit, qui nihil moratus cum omni Langobardorum exercitu in ejus adjutorium properavit, quo comperto, gens Sarracenorum mox ab illis regionibus aufugit.

19 Anno XXVI regni ſui, Carolus, bellicoſiſſimus & victorioſiſſimus princeps Francorum, moritur. Fiunt igitur, ni fallor, anni ab incarnatione Domini, computati à quadrageſimo ſecundo anno imperii Octaviani, usque ad ultimum Leonis Auguſti annum, qui temporibus Caroli principis regnaſſe cognoſcitur, DCCXVIII, menſes III, dies II.

Diſcernamus etiam, ſi placet, eosdem annos Domini per tempora pontificum Romanorum, & videamus, quomodo ſibi tempora principum & præſulum adinvicem comparata reſpondeant.

Beatus Petrus Apoſtolus Romæ in epiſcopali cathedra ſedit annos XXV, menſes II. dies II. *(a)*

Linus ſedit	annos	XI,	menſes	III,	dies	XIII.
Cletus ſedit	annos	XII,	menſem	I,	dies	XI.
Clemens ſedit	annos	IX,	menſes	II,	dies	X.
Anacletus ſedit	annos	IX,	menſes	II,	dies	X.
Euchariſtus ſedit	annos	IX,	menſes	X,	dies	X.
Alexander ſedit	annos	X,	menſes	VII,	diem	I.
Sixtus ſedit	annos	X,	menſes	II,	diem	I.
Teleſphorus ſedit	annos	XI,	menſes	III,	dies	XXI.
Hyginus ſedit	annos	IIII,	menſes	III,	dies	III.
Pius ſedit	annos	XIX,	menſes	IIII,	dies	III.
Anicetus ſedit	annos	XI,	menſes	IIII,	dies	III.
Soter ſedit	annos	IX,	menſes	VI,	dies	III.
Eleutherius ſedit	annos	XV,	menſes	III,	dies	II.
Victor ſedit	annos	X,	menſes	II,	dies	X.
Zepherinus ſedit	annos	VIII,	menſes	VI,	dies	X.
Calixtus ſedit	annos	VI,	menſes	II,	dies	X.
Vrbanus ſedit	annos	IIII,	menſes	X,	dies	XIII.
Pontianus ſedit	annos	IX,	menſes	V,	dies	II.
Antherus ſedit	annos	XII,	menſem	I,	dies	XII.
Fabianus ſedit	annos	XIIII,	menſes	XI,	dies	XI.
Cornelius ſedit	annos	II,	menſes	II,	dies	II.
Lucius ſedit	annos	III,	menſes	III,	dies	III.
Stephanus ſedit	annos	VII,	menſes	V,	dies	II.
Sixtus ſedit	annum	I,	menſes	X,	dies	XXIII.
Dionyſius ſedit	annos	VI,	menſes	II,	dies	IIII.

Felix

MOINUS lib. IV. c. XXXII promittens Taſoni, quod barbam ejus præſcindens (juxta morem antiquorum) eum ſibi adoptaret in filium. De eodem *PAULUS, lib. IV. c. XL.* Uberius de hoc ritu, *MABILLONIUS in præf. prima Sæculi III. Act. Ordinis S. Benedicti.*

(a) Computus annorum ſingulorum Paparum non adeo eſt accuratus. Hinc etiam Schardii atque Argentoratenſis editio in margine hic annotant: *diſcordant in ſupputatione temporum hiſtorici.*

Felix fedit	annos	IIII,	menfes	III,	dies	XXV.	
Eutychianus fedit	annum	I,	menfem	I,	diem	I.	
Gajus fedit	annos	XI,	menfes	IIII,	dies	XII.	
Marcellinus fedit	annos	IX,	menfes	IIII,	dies	XXV.	
Marcellus fedit	annos	V,	menfes	VII,	dies	XXII.	
Eufebius fedit	annos	VI,	menfem	I,	dies	III.	
Melchiades fedit	annos	IIII,	menfes	o,	dies	o.	
Sylvefter fedit	annos	XXIIII,	menfes	X,	dies	X.	
Marcus fedit	annos	II,	menfes	VIII,	dies	XX.	
Julius fedit	annos	XV,	menfes	II,	dies	VI.	
Liberius fedit	annos	VI,	menfes	III,	dies	IIII.	
Felix fedit	annum	I,	menfes	III,	dies	II.	
Damafus fedit	annos	XVIII,	menfes	III,	dies	XII.	
Siricius fedit	annos	XV,	menfes	o,	dies	o.	
Anaftafius fedit	annos	III,	menfes	o,	dies	X.	
Innocentius fedit	annos	XV,	menfes	II,	dies	XXI.	
Sofimus fedit	annum	I,	menfes	III,	dies	XI.	
Bonifacius fedit	annos	III,	menfes	VIII,	dies	VII.	
Celeftinus fedit	annos	VIII,	menfes	X,	dies	XVII.	
Sixtus fedit	annos	VIII,	menfes	o,	dies	XIX.	
Leo fedit	annos	XXI,	menfem	I,	dies	III.	
Hilarius fedit	annos	VI,	menfes	III,	dies	X.	20
Simplicius fedit	annos	XV,	menfem	I,	dies	VII.	
Felix fedit	annos	VIII,	menfes	XI,	dies	XVIII.	
Gelafius fedit	annos	IIII,	menfes	VIII,	dies	XVIII.	
Anaftafius fedit	annum	I,	menfes	XI,	dies	XXIIII.	
Symmachus fedit	annos	XV,	menfes	VII,	dies	XXVII.	
Hormisda fedit	annos	IX,	menfes	o,	dies	XVII.	
Joannes fedit	annos	II,	menfes	IX,	dies	XVI.	
Felix fedit	annos	IIII,	menfes	II,	dies	XIIII.	
Bonifacius fedit	annos	II,	menfes	o,	dies	XXVI.	
Agapetus fedit	annum	I,	menfes	XI,	dies	XIX.	
Sylverius fedit	annum	I,	menfes	V,	dies	XI.	
Vigilius fedit	annos	XVIII,	menfes	VI,	dies	XXVI.	
Pelagius fedit	annos	XI,	menfes	X,	dies	XVIII.	
Joannes fedit	annos	XII,	menfes	XI,	dies	XXVI.	
Benedictus fedit	annos	IIII,	menfem	I,	dies	XXVIII.	
Pelagius fedit	annos	X,	menfes	II,	dies	X.	
Gregorius fedit	annos	XIII,	menfes	VII,	dies	X.	
Sabinianus fedit	annum	I,	menfes	V,	dies	IX.	
Bonifacius fedit (*a*)	annos	VIII,	menfes	o,	dies	XXII.	
Honorius fedit	annos	XII,	menfes	XI,	dies	XIII.	
Severinus fedit	annos	o,	menfes	II,	dies	IIII.	
Joannes fedit	annum	I,	menfes	IX,	dies	XVIII.	
Theodorus fedit	annos	VI,	menfes	V,	dies	XVIII.	
Martinus fedit	annum	I,	menfem	I,	dies	XXVI.	
Eugenius fedit	annum	I,	menfes	VIII,	dies	XXIIII.	
Vitellianus fedit	annos	VII,	menfes	o,	dies	o.	
Adeodatus fedit	annos	IIII,	menfes	II,	dies	V.	
Donus fedit	annum	I,	menfes	V,	dies	X.	
Agatho fedit	annos	II,	menfes	VI,	dies	IIII.	

(*a*) Hic Bonifacius III eft, quem fecuti fuerunt Bonifacius IV. Theodatus I. Bonifacius V, & tunc demum Honorius.

Leo ſedit	annum	I,	menſes	X,	dies	XXII.
Benedictus ſedit	annos	o,	menſes	X,	dies	XII.
Joannes ſedit	annum	I,	menſes	o,	dies	IX.
Conon ſedit	annos	o,	menſes	XI,	dies	o.
Sergius ſedit	annos	XIIII,	menſes	VIII,	dies	XXIII.
Joannes ſedit	annos	III,	menſes	II,	dies	XII.
Joannes ſedit	annos	II,	menſes	VI,	dies	o.
Siſinius ſedit	annos	o,	menſes	o,	dies	XV.
Conſtantinus ſedit	annos	VII,	menſes	IX,	dies	XI.
Gregorius ſedit	annos	XVI,	menſes	IX,	dies	XXV.
Gregorius ſedit	annos	X,	menſes	IX,	dies	XI.
Zacharias ſedit	annos	X,	menſes	III,	dies	XIIII.

Fit ergo, ut arbitramur, ſumma horum, à temporibus beati Petri Apoſtoli,uſque ad Zachariam papam, qui principio regni Pipini Romanam gubernat eccleſiam, anni DCCCIII, menſes VIII, dies XXVI. Quibus ſi addamus XV. an. Octaviani, XXIII Tiberij, III Caji, ſimiliter III Claudij, quia IIII Claudij anno Petrus Apoſtolus Romam venit, & ipſe jam annus in pontificatu ejus computatur, colliguntur anni DCCXXVII. Supercreſcunt itaque anni Pontificum , annos principum Romanorum XXIX an. Quid horum potiùs ſequendum ſit, prudens lector videat. Illud tamen pro certo ſcimus , quòd nec Auguſtorum, nec Antiſtitum numerus annorum cyclis Dionyſii concordet, ſiquidem in alio plus, in alio minus invenitur. Nam ſecundum Dionyſium, anno Dominicæ incarnationis DCCXLI, Carolus princeps moritur, & Pipinus ſuſcepit principatum. Poteſt autem fieri, ut vitio ſcriptoris numerus ſit depravatus annorum. Hæc idcirco ab ipſo incarnationis Domini anno exordium capientes, uſque huc prædiximus, ut, quia ſe-
21 quens libellus à noſtra parvitate editus, per ejuſdem incarnationis Dominicæ annos, tempora principum & geſta declarat, iſte nihilominus, quo tempore, quo loco, vel quid ſub unoquoque principe actum ſit, ſummatim demonſtrat. Triumphos quoque ſanctorum Martyrum, confeſſorum, quibus in locis, vel ſub quibus regibus, coronam gloriæ perceperunt, nominatim aperiet. Igitur ubi iſte finitur, ille conſequenter initium capiat, & ubi ille incipit, iſte finem ſortiatur.

PRIMI LIBRI FINIS.

CHRO-

CHRONICORVM REGINONIS DE ORIGINE GENTIS ET REGVM FRANCORVM LIBER SECVNDVS.

Nno Dominicæ incarnationis DCCXLI, Carolus, filius Pipini, major domus, & bellicosissimus dux Francorum, defunctus est.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLII, Carolomanus & Pipinus, filii ejus, duxerunt exercitum contra Hunoldum, ducem Aquitanorum, & ceperunt castrum, quod vocatur Lucas, *(a)* & in eodem itinere diviserunt regnum Francorum inter se, in loco, qui dicitur vicus Pictavis. Post hæc Carolomanus eodem anno Alemaniam cum exercitu vastavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLIII, Carolomanus & Pipinus contra Odilonem, ducem Bajoariorum, duxerunt exercitum, & inierunt pugnam, & victores effecti. Carolomanus absque fratre in Saxoniam perrexit, & cepit castrum, quod dicitur Ochsenbrug *(b)* per placitum & pacis conditionem, & Theodericum Saxonem obsidem accepit: qui sacramentis datis, in patriam dimissus est redire, sed posthabito sacramento fefellit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLIIII, iterum Carolomanus & Pipinus Saxoniam cum exercitu ingressus, & rursus captus est suprà dictus Theodericus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLV, Carolomanus confessus est suo germano Pipino, quòd mente disposuit mundum relinquere, & pro amore Dei regnum terrenum deserere, ut in futura vita centuplicatam reciperet possessionem. Et in hoc anno nullam fecerunt expeditionem, sed præparavit se Carolomanus ad id, quod decreverat, & Pipinus, ut germanum suum ad locum honorificè cum muneribus & debita munificentia prosequeretur. Carolomanus rex Romam pergens, in monachali habitu vitam finivit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLVI, Carolomanus Romam perrexit, ibique se totondit, & in Sarapte monte *(c)* monasterium ædificavit, in honorem sancti Sylvestri, ibique aliquod tempus moram faciens, exinde ad sanctum Benedictum in Cassinum usque pervenit, & ibi monachus effectus est. Fertur autem de sancto viro exemplum memorabile. Cùm adhuc Romæ positus, in monasterio, quod sibi ædificaverat, ab omnibus propter regiam nobilitatem, & quod majus est, propter contemptum regni terreni, & gloriam præsentis seculi, veneraretur, & laudibus extolleretur, timens, vir Deo plenus, favorem laudis humanæ, qui

(a) In Fragmento Ann. apud *CANISIUM Lect. Ant. Tom. III. p. 190.* dicitur *Lucras.* Verum rectius Luccas. Luccæ enim castrum est nobile, in finibus Turonum transligeritanis ad Angerim, hodie *Loches.* Vide *HADR. VALESII Not. Galliæ, voce Lucca.*

(b) Osnabruga intelligitur, prout adnotavi *ad Ann. Fuld. a. 745.* apud *FREHERUM Tom. I. p. 6.*

(c) *EGINHARDUS Ann. ad a. 745. Siraptimonte.* Verum idem in vita Caroli M. *c. II. in monte Soracte.* Iste nunc mons S. Sylvestri dicitur, ad dextram Tiberis ripam.

tanta pro Chriſto reliquerat, fugam magis arripere diſpoſuit, quam vanæ gloriæ ſubjacere. Et hoc tantummodo uni fido ſocio confeſſus eſt, quem ab infantia in omnibus fidelem probaverat, cum eo noctu omnibus aufugit inſciis, & ad Caſſinum montem usque pervenit, nihil ſecum portans ex omnibus bonis, quæ corpori erant neceſſaria, nudus Chriſtum ſecutus eſt. Et juxta morem portam monaſterii pulſans, colloquium patris monaſterii expetiit. In cujus præſentiam cùm veniſſet, mox in terram corruit, ſe homicidam eſſe, ſe reum omnium criminum proteſtans, miſericordiam expoſcit, pœnitentiæ locum exquirit. Pater cùm hominem peregrinum eſſe cognoviſſet, interrogat, cujus patriæ aut gentis eſſet; at
22 ille confeſſus eſt, ſe Francum eſſe, & ex Francia propter talia ſcelera migraſſe, exilium libenter ferre paratum, tantùm ut patriam cœleſtem non amitteret. Spiritualis pater, ejus precibus annuens, præcepit eum in cella novitiorum recipi, unà cum ſuo collega, probari ſecundum quod regula jubet, & tantò arctiùs, quantò barbaræ & ignotæ gentis homo erat, implens illud apoſtolicum, Probate ſpiritus, ſi ex Deo ſunt. Itaque probatus in omni patientia, ſociatus eſt congregationi unà cum collega: poſt emenſum anni circulum profeſſus ſtabilitatem, converſationem, morum obedientiam, ſecundum regulam ſancti Benedicti. Cœpit autem irreprehenſibiliter inter fratres converſari, omnibus virtutibus pollens. Accidit autem, ut juxta quod mos eſt, ad coquinæ officium hebdomadarius deputaretur: quod cùm libenter quidem faceret, ſed in multis ignoranter offenderet, coquus vino exæſtuans, ei alapam dedit, dicens: Ita te fratribus deſervire oportet? Cui ille nil motus, placido vultu reſpondit: Indulgeat tibi Dominus frater, & Carolomanus. Neque enim cuiquam nomen ſuum prodiderat, ne ex vocabulo agnoſceretur. Rurſus cùm in quibusdam cibariis adminiſtrandis erraſſet, à coquo percuſſus eſt, cui eadem, quæ ſuprà, imprecatus eſt. Et cùm tertiò à coquo crudeliter cæderetur: indignatus ille comes individuus ſuæ peregrinationis, quod tantus vir à tam vili perſona tam contumelioſè afficeretur, jam ferre non valens, arripuit pilum, unde panis in holera fratrum mittendus conterebatur, & eum omni annisu percuſſit, dicens, nec tibi Deus parcat, ſerve nequam, nec Carolomanus indulgeat. Fratres, hoc audito, valde commoti ſunt, quòd homo alienigena, & pro miſericordia receptus, talia facere præſumpſiſſet. Protinus ergo cuſtodiæ mancipatur, ut die ſequenti talis præſumptio acriùs vindicaretur. In craſtinum productus, de cuſtodia in medio conventu ſiſtitur: percunctatus, cur manus extendere in fratrem miniſtrum auſus fuiſſet, reſpondit, quia (inquit) vidi ſervum nequiorem omnibus, virum meliorem & nobiliorem omnibus, quos in terra converſari ſcio, non ſolùm verbis dehoneſtare, ſed etiam plagis afficere. Furore nimio exagitati, quòd eum, qui peregrinus venerat, cæteris prætuliſſet, interrogant, quis eſſet ille, qui bonitate & nobilitate omnes anteiret, cur ſaltem patrem monaſterii non excepiſſet. Ille neceſſitate compulſus, celare non valens, quod Deus jam manifeſtari volebat, ait: Iſte eſt Carolomanus, quondam rex Francorum, qui pro Chriſti amore regnum & gloriam mundi dereliquit, qui de tanta excellentia ita ſe humiliavit, ut modò à viliſſimis perſonis non ſolùm contumeliis afficiatur, verùm etiam verberibus affligatur. Quo audito, tremefacti à ſedibus ſurgunt, pedibus ejus ſe proſternunt, veniam poſtulant de contemptu, ignorantiam profitentur. Ille contrà in terram provolutus, cum lachrymis negare cœpit, hæc non eſſe vera, non ſe eſſe Carolomanum, ſed hominem peccatorem & homicidam, collegam ſine timore perterritum, propter commiſſum piaculum hæc excogitaſſe. Quid plura? cognitus ab omnibus cum magna reverentia eſt obſervatus. Hæc non paſſi ſumus præterire, nunc ad Chronica revertamur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLVII, Gripho fugit in Saxoniam, & Pipinus iter faciens per Thuringiam, in Saxoniam introivit usque ad fluvium Muſ-

ſaham, in vico, qui dicitur Schahaningi, (*a*) & Gripho collecta manu, unà cum Saxonibus ſuper fluvium Obaccrum ſedit, qui dicitur Orhemum. (*b*)

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLVIII, Gripho de Saxonia egreſſus, in Bajoariam pervenit, ipſumque ducatum ſibi ſubjugavit. Giltrudem cum Thaſſilone cepit, & ſuæ ditioni ſubjecit. Suigder in ſolatium ſuprà dicti Griphonis. (*c*) Hæc audiens Pipinus cum exercitu illuc venit, omnesque ſuprà nominatos ſibi ſubjugavit, Griphonem & Lantfridum ſecum duxit in Franciam, Thaſſilonem ducem Bajoariorum conſtituit. Griphonem in partibus Neuſtriæ miſit, & ei XII comitatus (*d*) dedit; inde iterum Gripho fugiens, Vaſconiam petiit, & ad Wipharium, ducem Aquitanorum, pervenir.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLIX, Burchardus, Wirtzburgenſis eccleſiæ epiſcopus, & Floradus capellanus, miſſi ſunt Romam ad Zachariam papam, ut interrogarent de regibus in Francia, qui illis temporibus non habentes regiam poteſtatem, reges tamen vocabantur, ſi bene eſſent reges. Et præfatus papa mandavit Pipino, melius ſibi videri, illum regem vocari, qui poteſtatem haberet, quàm illum, qui ſine regali poteſtate manebat. Et ne perturbaretur Chriſtianitatis ordo, per auctoritatem Apoſtolicam juſſit Pipinum regem creari, & ſanctæ unctionis oleo inungi.

Anno Dominicæ incarnationis DCCL, Pipinus, ſecundum morem Francorum, electus in regem, & unctus per manum ſanctæ memoriæ Bonifacii, Moguntiacen- 23
ſis urbis archiepiſcopi, & elevatus eſt à Francis in regno, in Sueſſionis civitate, Hildericus verò, qui falsò rex vocabatur, attonſus eſt, & in monaſterium miſſus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLI, Pipinus rex in Saxoniam iter fecit, & Hildegarius epiſcopus occiſus eſt à Saxonibus, in caſtro, quod dicitur Nigberg, (*e*) & tamen Pipinus rex victor extitit, & pervenit usque ad locum, qui dicitur Rimiæ, & reverſus eſt in Franciam, ubi ei nunciatum eſt, quòd Gripho, qui in Vaſconiam fugerat, germanus ejus occiſus eſſet. Stephanus papa eodem anno in Franciam venit, ſolatium & adjutorium quærens pro juſtitiis ſancti Petri. Venit autem & Carolomanus monachus, & germanus ſuprà dicti regis, per juſſionem abbatis ſui in Franciam, quaſi ad conturbandam petitionem Apoſtolicam. Hoc anno nativitatem Domini in Theodonis villa, Paſcha in Caraſiaco Dominus rex celebravit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLII, ſuprà dictus Stephanus papa confirmavit Pipinum ſancta unctione in regem, & cum eo unxit duos filios ejus, Carolum & Carolomanum, ad regiam dignitatem. Eodem anno ſanctus Bonifacius, archiepiſcopus annuncians Dei verbum in Friſia, à Paganis interfectus, martyr Chriſti occubuit. Wolfridus in Italia clareſcit.

Anno

(*a*) Schöningen intelligi videtur, Brunſuicenſis Ducatus oppidum, *SAGITTARIUS Ant. Duc. Thuring. lib. I. c. XIX.*

(*b*) Hodie *Horm an der Ocker. MEIBOMIUS Hiſt. Bardevici p. 58.* Idem occurrit infra *ad a. 780.*

(*c*) Omiſſum videntur: ſec. *EGINHARDI Annales ad a. 749.*

(*d*) Neque tamen ex eo ſequitur, ſingulos Duces XII. Comites ſub ſe habuiſſe, de quo egi in *Syntagm. Hiſt. Germ. diſſ. VI. §. XVII.*

(*e*) Varie hoc caſtrum in Francorum Annalibus effertur, *ANNALES BERTINIANI ad a. 753.* legunt *Luberg. ANNALES METENSES ad a. 753.* & *FRAGMENTUM ANNALIUM ad a. 753. in caſtro, quod dicitur Viberg. Annaliſta SAXO, ad a. 751. in caſtro, qui dicitur Vigberg. ANNALES EGINHARDI ad a. 753. in monte, qui dicitur Viburg.* Id quod etiam rectius, atque intelligitur caſtrum Wiburg ad Viſurgim, de quo *HENR. WOLTERUS, Chron. Brem.* apud *MEIBOMIUM Tom. III. p. 53. in iſto tempore Dux* (Henricus) *cepit caſtrum Wiburg, & deſtruxit ſolotenus.* Hæc enim ad Viſurgim fuiſſe geſta, indicat locus Eginhardi, qui paullo ante dixerat: *& ipſe usque ad locum, qui dicitur Rimi, qui eſt ſuper fluvium Wiſeram, acceſſit.*

Anno Dominicæ incarnationis DCCLIII, Pipinus rex, per Apostolicam invitationem Italiam ingressus est, justitiam Petri Apostoli quærens. Haistulfus, rex Langobardorum, suprà dictam justitiam contradicendo, Thermopylas, id est, clausuras, (a) Langobardorum petiit, & obviam Pipino regi & Francis venit, & commisso prælio, Domino auxiliante, & beato Petro intercedente, Pipinus cum Francis victor extitit. Eodem anno Stephanus papa reductus est ad suam sedem, per missos regis Pipini, Floradum & alios plurimos. Incluso verò Haistulpho rege in Papia civitate, necessitate deductus, justitiam sancti Petri pollicitus est faciendam. Ex hac promissione rex Pipinus obsides XL recepit, & cum sacramento firmato reversus est in Franciam. Nec superfluum judicavimus, si epistolam ejusdem papæ Stephani, (b) hac de causa scriptam, huic operi inseramus. Continet enim hunc modum: *Stephanus episcopus, servus servorum Dei. Sicut nemo se debet jactare de suis meritis, sic non debent opera Dei, quæ in illo per suos sanctos fiunt, sine suis meritis sileri, sed prædicari, sicut angelus admonet Thobiam. Vnde ego pro oppressione sanctæ ecclesiæ, à rege atrocissimo & blasphemo & nec dicendo Haistolpho, ad optimum & sancti Petri fidelem, dominum Pipinum, Christianissimum regem, in Franciam veni, ubi ægrotavi usque ad mortem, & mansi aliquod tempus apud pagum Parisiacum, in venerabili monasterio sancti martyris Dionysij: quem cùm jam medici desperarent, fui sicut in oratione, iu ecclesia ejusdem beati martyris subtus campanis, & vidi ante altare Dominum Petrum, & magistrum gentium dominum Paulum, & tota mente illos recognovi de illorum Surcariis,* (c) *& tunc beatum Domiuum Dionysium ad dextram Domiui Petri subtilem & longiorem. Dixitque bonus pastor dominus Petrus, hic frater noster postulat sanitatem: & dixit beatus Paulus, modò sanabitur, & appropinquans misit manum suam ad pectus domini Dionysii amicabiliter, respexitque ad dominum Petrum. Et dixit dominus Petrus ad dominum Dionysium hilariter, tua gratia est sanitas ejus. Et statim beatus Dionysius thuribulum incensi, & palmam iu manu tenens, cum presbytero & diacono, qui iu parte stabant, venit ad me & dixit, Pax tecum frater, noli timere, non morieris, donec ad fidem tuam prosperè revertaris, surge sanus, & hoc altare iu honorem Dei & Apostolorum Petri & Pauli, quos vides, dedica, missas gratiarum agens: moxque factus sanus sum, & volebam implere, quod mihi præceptum erat: & dicebant, qui ibi aderant, quòd dementabam. Quapropter retuli illis & regi, suisque omnibus ex ordine, quæ videram, & quomodo sanatus fuerim, & implevi, quæ visa sunt mihi, omnia. Gesta sunt autem hæc anno ab incarnatione Domini DCCLIII, V idus Augusti, quo Christi roboratus virtute, inter celebrationem consecrationis præfati altaris, & oblationem sacrificii, unxi in reges Francorum regem Pipinum, & duos filios ejus, Carolum & Carolomanum. Sed & Bertradam, conjugem ipsius regis, indutam cycladibus regiis, & gratia Spiritus sancti septiformis consignavi in Dei nomine, atque Francorum proceres Apostolica benedictione sanctificans, auctoritate sancti Petri sibi à*
24 *Christo tradita obligavit & obtestatus est, ut nunquam de altera stirpe, per succedentium temporum curricula, ipsi vel quique ex eorum progenie orti, regem super se præsumant aliquo modo constituere, nisi de eorum progenie, quos & divina providentia ad fidem Apostolicam tuendam eligere, & per eum videlicet sancti Petri Vicarium, imò Domini nostri Jesu Christi, in potestatem regiam dignata est sublimare, & unctione sacratissima consecrare.* His interpositis, ad Chronica redeamus. Cùm Pipinus rex (ut suprà expressum est) Italiam ingressus esset, Carolomanus monachus Vienna civitate remansit, unà cum Bertrada regina, ubi languore correptus, diem clausit extremum.

Anno

(a) Vide infra *ad a. 773.*
(b) Hæc epistola ad Hilduinum, S. Dionysij Abbatem, fuit directa.
(c) Erant imagines pectorales, in scutis & clypeis depingi solitæ. Dicuntur alias *Thoracida.* Sic enim *WALAFRIDUS STRABUS de Rebus Ecclesiæ cap. VIII. In gestis Silvestri PP. legitur, Constantinum Imperatorem per Thoracidas Apostolorum, quos ipse in visione viderat, cognovisse. CAR.* du *FRESNE, voce Surtaria.*

Anno Dominicæ incarnationis DCCLV, cùm audivisset Pipinus rex, ea non esse vera, quæ Haistulphus promiserat de justitiis sancti Petri, iterum Italiam ingressus, Papiam obsedit, Haistulphum obsidione cinxit, & rursum de justitiis sancti Petri firmitatem dedit, ut stabiles permanerent, & insuper Ravennam cum Pentapoli, & omni exercitu conquisivit, & sancto Petro tradidit. Cùm autem reversus esset Pipinus rex in Franciam, meditabatur suprà dictus Haistulphus ea fallere, quæ promiserat. Quadam verò die cùm venationibus inserviret, percussus est Dei judicio, vitamque cum regno finivit, quomodo vero missus sit Desyderius in regnum, in subsequentibus dicemus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLVI, misit CONSTANTINVS Imperator regi Pipino cum aliis donis organum. Et rex Pipinus tenuit palatium suum in Compendio, ibique Thassilo venit, dux Baioariorum, & suus effectus est, per manus, sacramentaque multa juravit Pipino & filiis ejus, supra corpus sancti Dionysii, sancti Germani, & sancti Martini simul, & ejus homines natu Majores *(a)* fecerunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLVII, Pipinus rex in Saxoniam iter fecit, & in munitiones Saxonum per virtutem introivit, & in loco, qui dicitur Sitina, *(b)* multæ strages factæ sunt de populo Saxonum. Et tunc promiserunt se omnem voluntatem regis facturos, tributum etiam præsentandum, equos scilicet CCC per singulos annos.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLVIII, natus est Pipino regi filius, cui suprà dictus rex nomen imposuit, qui vixit annos duos, & in tertio defunctus est. Eodem anno celebravit Natalem Domini in Longolare, & Pascha in Jopilia. *(c)*

Anno Dominicæ incarnationis DCCLX, Pipinus rex cernens Vaifarium, ducem Aquitanorum, minimè consentire, ut justitias faceret ecclesiis, quæ erant in Francia, de rebus & possessionibus illarum, quæ in suo ducatu erant; init consilium cum Francis, ut iter ageret in Aquitaniam, & suprà dictas justitias quæreret: & pervenit usque in locum, qui dicitur Theodoad. *(d)* Quod cùm cognovisset Vaifarius, timore perterritus, mittit legatos Otbertum & Dadinum, & dedit obsides Adalgarium *(e)* suum propinquum, & mandavit Pipino, se omnia redditurum, quicquid suprà dictus rex quærebat in causis ecclesiasticis, & celebravit Natalem Domini in Carisiaco, & Pascha similiter.

E Anno

(a) Sic locum emendavi, cum antea legeretur, *meliores*, secutus *ANNALES BERTINIANOS* ad a. 757. *Sic confirmavit supradictus Tassilo supra corpus Sancti Dionysii, Rustici & Eleutherii, nec non & Sancti Germani, seu sancti Martini: ut omnibus diebus vita sua sic conservaret, sicut Sacramentis promiserat. Sic & ejus homines majores natu, qui erant cum eo, firmaverunt.*

(b) Hunc locum varie efferunt Francorum Annales. Fragmentum Annalium apud *CANISIUM* legit *Sithma*. *ANNALES BERTINIANI*, *Sitnia*, *METENSES*, *Sithima*; *LOISELIANI*, *Situnna*. Situm explanat *NICOLAUS SCHATENIUS Ann. Westphal. lib. VI.* p. 411. scribens: *Locus in annalibus Francorum à Canisio editis, Suthman, à Reginone Sithina appellatur, eoque creditur Sitenvicus designari, ad quem nobilium de Ketteler arx sita, hodiedum nomen servare volunt. Nec incongrue hæc relata, quando Franci plerumque ad Ostium Luppia Rhenum transgressi, Occidentalem Saxoniam intrarunt. Ibi ergo, ubi olim Cæsia silva, impeditusque transitus, ducto inter Luppiam & paludes nemoraque vallo, Saxones sese ad ingressum objecerunt.*

(c) *Longolare*, sive *Longlare*, villa Regia erat, in Sylva Arduenna sita. *Jopilia*, villa publica è regione Haristallii posita, ad fluvium Mosam, in diœcesi Leodicensi. De utrisque *VALESIUS*.

(d) De hoc *VALESIUS*: *Teotuadum vel Theotuadum, unum è IV. clarissimis ac nobilissimis Aquitania Regum Palatiis seu Villis Fiscalibus ac hibernis fuit: cujus hodieque supersunt reliquia in confinio Andium & Pictonum, falso accolis Arena dicta & credita.*

(e) Locum antea corruptum emendavi, *ANNALES LOISELIANOS* secutus, qui ad a. 760. *Et cum hæc vidisset Waffarius, misit Missos suos, Adotbertum, &*

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXI, Vaifarius minimè cogitans de obſidibus & ſacramentis datis, ut ſe vindicaret de injuria, quam à Francis præterito anno fuerat perpeſſus, exercitum miſit, qui usq; ad Cabillonem civitatem venerunt, vaſtantes omnia. Et cùm ſuprà dictus rex ſynodum teneret in villa, quæ dicitur Duria, *(a)* nunciatum eſt ei, quod Vaifarius perpetraſſet: protinus exercitum movit, & Aquitaniam ingreſſus, multa caſtella cepit, ſcilicet Burbonnis Clarum montem, Cantellam, & in Arverno pervenit usque ad Lemovicas *(b)* vaſtando omnia, & celebravit Natalem Domini in Cariſiaco, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXII, tertiò rex Pipinus Aquitaniam cum exercitu vaſtavit, & cepit civitatem Biturigas, & caſtrum, quod dicitur Toarcis, *(c)* & celebravit Natalem Domini in villa Gentiliaco, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXIII, rex Pipinus habuit placitum ſuum in Nivernis, & quartò ingreſſus eſt Aquitaniam, ibique Thaſſilo, dux Bajoariorum, poſtpoſitis ſacramentis, fraudulenter ſe inde ſubduxit, omnia beneficia oblitus, quæ rex avunculus ejus ei fecerat, & Bajoariam ingreſſus, ſuprà dicti regis faciem ampliùs videre noluit. Rex autem Aquitaniam perluſtrans, usque ad Cadurciam venit, & per Lemovicas *(d)* reverſus, in Franciam venit. Et facta eſt hyems valida, & celebravit rex Natalem Domini in villa, quæ dicitur Longlare, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXIIII, rex Pipinus habuit placitum ſuum
25 in Wormatia, & cauſam diligenter pertractavit inter Vaifarium & Thaſſilonem: celebravit Natalem Domini in Cariſiaco, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXV, rex placitum ſuum habuit apud Attiniacum, & eodem anno, ſicut ſuperiori, nusquam profectus eſt. Celebravit autem Natalem Domini in Aquis villa, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXVI, rex Pipinus perrexit in Aquitaniam, & placitum ſuum habuit in Aurelianis civitate, & reſtauravit Argentonium *(e)* caſtrum, quod antea à Vaifario fuerat deſtructum, ibique Francos dimiſit, ad continendam Aquitaniam, ſimiliter & in Biturigis fecit, & celebravit Natalem Domini in Salmoniaco, & Paſcha in Gentiliaco.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXVII, rex in ſuprà dicta villa ſynodum magnam habuit inter Romanos & Græcos de ſancta Trinitate, & de ſanctorum imaginibus, & poſt hæc Aquitaniam ingreſſus eſt per Narbonam. Cepit autem Toloſam & Gavaldanum, *(f)* & celebravit Paſcha in civitate Vienna. Eodem anno,

---

Dadinum: & dedit obſides Adalgarium, & Aiterium, Regi Pipino. ANNALISTA SAXO ad a. 760. *mittit Legatos Otherium & Davvinum, & dedit obſidem Adalgarium. ANNALES BERTINIANI* vero ad d. an. *Et cum vidiſſet Waifarius, miſit Miſſos ſuos, Autbertum & Dadinum, & Adalgarium: & dedit obſides iterum Regi Pippino.*

(a) Villa Regia in pago Ripariensi, *VALESIUS.*

(b) Sic emendavi, *ANNALES BERTINIANOS* ſecutus, cum antea legeretur: *Burdellum, Clarum montem, Cantellam, Arvernen, & pervenit usque ad Leonidicas.*

(c) De hoc *VALESIUS: Eſt autem hoc caſtrum non longe à Lausduno & Moncontorio in finibus Pictonum, olim Vice-Comitatus, nunc Ducatus titulo illuſtre, a Tremolia dominis pridem poſſeſſum: quod recentiores ſcriptores Latini Thoarſium appellant.*

(d) Sic emendavi, pro *Leonidicas.*

(e) Caſtrum erat Saiorum, in provincia Lugdunenſi. *HADR. VALESIUS Not. Galliarum. ANNALISTA* vero *SAXO ad h. an.* legit: *Argentomachum.*

(f) *ANNALES BERTINIANI* & *LOISELIANI* ad a. 767. *Toloſam cepit, Albienſem ſimiliter, nec non & Gauldanum. EGINHARDI Annales: Toloſam aggreſſus cepit: Albienſem & Gavuldenſem pagos in deditionem accepit. ANN. METENSES, Vuldanum.* Pagus itaque potius erat, quam urbs, ideoque regio, pagus, Territorium Gabalitanum dictum. Compara *HADR. VALESII Not. Galliarum, voce Gabali.*

anno, mense Augusto iterum Aquitaniam ingressus, usque Biturigas venit, ibique synodum tenuit, & inde profectus, usque ad Garonnam venit, multas rupes & speluncas cepit, nec non castra Scoraliani, Forinam & Petrociam, *(a)* & reversus est Biturigas. Ibi nunciatum est ei de obitu Pauli papæ: ibi etiam celebravit Natalem Domini.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXVIII, rex Pipinus iter faciens, per fidum Remistagnum *(b)* cepit, ad Santones civitatem usque pervenit, & ibi cepit matrem Vaifarii & sororem ejus, & neptes ejus. Inde perrexit in locum, qui dicitur Montes, ibi Heriduicus venit ad eum, qui habebat aliam sororem Vaifarii, & inde reversus, Pascha celebravit in castro, quod dicitur Sels. *(c)* Post hæc, assumens secum Bertradam reginam, ad Santones civitatem pervenit, ibique reginam cum famulis dimisit, & Petragoricum perrexit, & interempto Vaifario, cum triumhpo victoriæ ad Santones reversus est, ibique moram faciens, post aliquot dies ægrotare cœpit, & inde profectus, Turones venit, ad oratorium, ad sanctum Martinum perrexit, inde egressus Parisios ad sanctum Dionysium vix pervenit, ibique diem clausit extremum, VIII idus Augusti. Et dominus Carolus & Carolomanus elevati sunt in regnum, Carolus in Novioma civitate, *(d)* Carolomanus in Suessione, VII idus Oct. Et celebravit Carolus Natalem Domini in Aquis, Pascha in Roterdama civitate.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXIX, Carolus rex Aquitaniam cum exercitu intravit, eò quòd Hunaldus disposuit rebellare, & totam Aquitaniam & Vasconiam, auxiliante Deo, in deditionem recepit, & Hunaldi iniqua consilia dissipavit. Inde digressus ad Coloniensem civitatem venit, & inde sumpsit plures Francorum cum armis, & omnibus utensilibus eorum, & abiit super flumen Dorhdoniam, & ædificavit ibi castrum, quod dicitur Fronciacus, *(e)* & in dicto præsidio Francos collocavit. Deinde missos direxit ad Lupum Vasconem mandans, ut sibi Hunaldum cum uxore repræsentaret, qui ad eum confugerant. Adductus est prædictus Hunaldus cum uxore ad nominatum castrum. Quem eùm recepisset, in Franciam reversus est, & celebravit Natalem Domini in Duria, & Pascha in Leodio vico publico.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXX, Carolus habuit synodum in Wormatia civitate, & Berta regina perrexit in Baioariam, & inde Italiam ingressa est, & rex celebravit Natalem Domini in Moguntia, & Pascha in Heristellio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXI, Carolus rex synodum habuit ad Valentinianas, & eodem anno Carolomanus rex defunctus est in villa Salmontiaco II nonas Decembris. Venit autem Carolus ad villam Carboniacum, *(f)* ubi venit ad eum Volcarius & Folradus capellani cum aliis episcopis & sacerdotibus, Werinus & Adalhardus comites, cum aliis primatibus, qui fuerunt Carolomani. Uxor verò Carolomani, cum perpaucis Francis, partibus Italiæ perrexit: & celebravit rex Natalem Domini in Attiniaco & Pascha in Heristellio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXII, Carolus rex synodum habuit in

 Wor-

(a) Castra erant in montibus posita, in superiore Arvernia.

(b) Sic emendavi, pro *Rheni Stagnum*, secutus *ANNALES BERTINIANOS* & *LOISELIANOS. ANN. METENSES*, *Rhemistanium*, *TILIANI*, *Remstagnum. ANNALISTA SAXO*: *Remistagnum*, *SIGEBERTUS GEMBLACENSIS* ad a. 766. *Remistanium*.

(c) Ante legebatur *Sles*. Castrum erat magni quondam nominis, inter Tabernas & Brocomagum, dictum *Saletio*, de quo *VALESIUS*.

(d) Vide, quæ infra notavi ad *SIGEBERTUM GEMBL. a. 768.*

(e) Hodie *Fronsac*, castrum, in finibus Biturigum situm, de quo *VALESIUS*, voce *Frontiacum*.

(f) Annales *EGINHARDI* & *MONACHUS EGOLISMENSIS*, legunt *Carbonacum*. Reliqui, *Carbonacum*. Locus erat ad ripam fluminis Axonæ, contra Attiniacum, prout *VALESIUS*.

Wormatia, & inde perrexit in partes Saxoniæ, & primo impetu Heresburg castrum cepit, & ad Hermansaul usque pervenit, & ipsum fanum destruxit, & aurum & argentum, quod ibi reperit, abstulit. Erat autem tunc siccitas magna, ita ut aqua deficeret in suprà dicto loco, & dum vellet ibi rex duos aut tres dies manere, ut
56 prædictum fanum funditus destruere posset, & aqua exercitui deesset, subitò, divina largiente gratia, omnibus insciis, in quodam torrente aquæ effusæ largissimè, ita, ut omnis exercitus sufficienter haberet. Destructo fano, rex super Wiseram fluvium venit, & ibi cum Saxonibus placitum habuit, & accepit XII obsides, & reversus est in Franciam, & celebravit Natalem Domini in Heristellio, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXIII, rex pervenit ad hyemandum in Theodonis villa, ubi eum adiit missus Adriani papæ, nomine Petrus, invitans eum unà cum Francis, ut pro Dei amore, seu pro justitia sancti Petri acquirenda, super Desyderium & Langobardos veniret. Venit præfatus legatus per mare usque in Massiliam, inde per terram usque ad regem: & ideo per mare venit, quia viæ clausæ fuerunt à Langobardis, Romanis. Tunc rex fideles consuluit, utrum petitionibus Apostolicis assensum præberent. Omnibus hoc collaudantibus, illas in partes profectus est, Genuamque civitatem veniens synodum tenuit, & ibi exercitum divisit in duas partes. Ipse cum una parte per montem Cinysium perrexit, & misit Bernardum avunculum suum cum reliqua parte per montem Jovis. Conjunxerunt autem se uterque exercitus ad Clusas. Quod cùm cognovisset Desyderius, regi & Francis cum armatis occurrit. Tunc rex castra posuit ad easdem Clusas, & misit occultè unam scaram de electis viris per montana. Hoc sentiens Desyderius, statim Clusas reliquit, & quàm citiùs potuit, Papiam ingressus est. Rex autem cum omnibus, auxiliante Domino, & intercedente beato Petro, sine læsione Italiam ingressus est, & cùm ad Papiam pervenisset, Desyderium intrinsecus latitantem obsedit, ibique in suis castris celebravit Natalem Domini, & Pascha in Roma.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXIIII, rex, dum in illis partibus pro hujusmodi negotio moram faceret, Saxones occasione accepta, postpositis sacramentis in finibus Francorum impetum fecerunt, & usque ad castrum, quod nominatur Buriaburg, *(a)* venerunt: quorum adventum incolæ loci persentientes, in jam dictam munitionem se receperunt. Igitur cùm præfata gens sæviens cœpisset forinsecus villarum ædificia concremare, venerunt ad quandam basilicam, in loco, qui dicitur Friedislar, *(b)* quam sanctæ memoriæ Bonifacius martyr consecravit, atque per Propheticum spiritum prædixit, quòd nunquam incendio cremaretur. Cœperunt autem præfati Saxones omni intentione certare adversus eandem basilicam, quemadmodum eam per quodlibet ingenium igne cremare potuissent. Et dum hæc agerent, apparuere quibusdam Christianis, qui erant in castello, simul quibusdam paganis, qui in eodem erant exercitu, duo juvenes in albis vestimentis, qui ipsâ basilicâ ab igne protegebant, & propterea non potuerunt neq; interiùs neq; exteriùs ignem accendere. Interea nutu divino, majestatis pavore perterriti, in fugam conversi sunt, nemine persequente. Inventus autem est postea unus ex eisdem Saxonibus, mortuus juxta ipsam basilicam, flexis genibus, acclivis supra pedes, habens ignem & ligna in manibus, & velut ore flaret, ipsam basilicam cremare. Dum hæc aguntur, Carolus à Roma reversus, venit

(a) Situm castri describit doctissimus Vir, *JO. HENRICUS SCHMINCKIUS*, in erudita dissertatione, *de Episcopatu Buraburgensi*, dum §. X. ita scribit: *exstructum autem erat hoc oppidum in monte satis edito inferioris Hassiæ ad Adranam, non longe a Friteslaria, a qua urbe hodie vix III. M. P. distat. Servat hic mons in hunc usque diem nomen antiquum, & ab accolis der Burberg vocatur.*

(b) Compara modo laudati *SCHMINCKII* binas dissertationes *de Antiquitatibus Friteslariensibus.*

nit Papiam, ipsamque civitatem armis cepit, insuper Desyderium regem cum uxore sua & filia, omnem thesaurum palatii. Ibique venientes omnes Langobardi de cunctis civitatibus Italiæ, ejus se subdiderunt dominationi. Adalgisus verò, filius Desyderii regis, fuga lapsus, mare introivit, & Constantinopolim perrexit. Carolus subjugata Italia & ordinata, custodiam Francorum in Papia dimittens, cum magno triumpho in Franciam reversus est: & cùm venisset in locum, qui dicitur Ingelheym, misit quatuor scaras in Saxoniam. Tres pugnas cum Saxonibus inierunt, & Deo auxiliante, victores extiterunt; quarta verò scara non habuit pugnam, sed capta præda magna, reversi sunt in Franciam. Et celebravit rex Natalem Domini in Carisiaco, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXV, rex habuit synodum in villa, quæ
dicitur Duria, & inde Saxoniam pergens, Sigiburgh castrum cepit, Heresburch
reædificavit. Super Wisaram fluvium venit in locum, qui dicitur Brunisberg,
ubi occurrerunt ei Saxones, volentes ripam suprà dicti fluminis defendere. Auxiliante Deo, & Francis decertantibus, fugatis Saxonibus, Franci ambas ripas occupaverunt, & multi Saxones occisi sunt. Tunc rex dividens exercitum, sumpsit secum partem, perrexitque usque ad Obaccrum fluvium: ubi omnes orientales Saxones venientes, cum Hassinone *(a)* duce eorum, dederunt obsides, juxta
quod placuit regi, & juraverunt sacramenta. Simul eo revertente venerunt An- 27
grarii in pagum, qui dicitur Bucki, *(b)* unà cum Brunone duce eorum, & fecerunt, sicut orientales Saxones fecerant. Interea cum Francis, qui super fluvium Wisaram remanserant, Saxones pugnam commiserunt, & Deo largiente, Franci victoria potiti sunt, & plures ex Saxonibus interfecti sunt. Hæc audiens rex, ite-

(a) Fragmentum equidem Annalium, apud *CANISIUM*, legit *cum Hassionibus*. Notus etiam est Hassionum Pagus, de quo *EGINHARDUS Ann. ad a. 778. MEIBOMIUS de Pagis Saxoniæ p. 102. HERTIUS Not. Vet. Germ. Pop. p. 74. 75. JUNCKER Geogr. Medii avi p. 245.* Verum, dum reliqui Annales æque Viri nomen hic efferunt, eosdem potius sequimur. *ANNALES LOISELIANI* dicunt, *cum Hassione. MONACHUS EGOLISMENSIS: cum Assione Duce. ANNALES BERTINIANI: cum Mansione. EGINHARDI: ubi ei Hesso, unus ex primoribus Saxonum, cum omnibus Ostfalis occurrens. POETA SAXO ad a. 775.*

Tunc illi quidam, qui de primoribus ejus
Gentis erat, supplex occurrit nomine Hessi.

Exinde patet, fuisse Hessum, Hassinonem, vel Hassionem, unum ex Ostphalorum primoribus, vel Satrapis. *REINERUS REINECCIUS* ad dictum Poëtæ locum, illum Garsulæ patrem fuisse, autumat, quam Carolum M. in matrimonium duxisse, dicit *ALB. KRANTZIUS Saxonia, lib. II. c. XXVI.*

(b) REIN. REINECCIUS, not. ad P. Saxonem, ad a. 775. *al. Buchi. Dubium an sit Bokel, ubi post S. Neulfus Monasterium construxit, ut Crancius Metropol. lib. I. c. 16. vel Buckenburg, arx ditionis Schauenburg.* Uberius de hoc loco, *NIC. SCHATENIUS* Ann. Westphalicæ lib. VII. p. 443. *At non perinde inter scriptores convenit, quis ille locus pagusve fuerit, quo primum cum Angariorum gente pactus sit Carolus, nobilitatique Comitiis suis. Ac licet sono vocis haud multum dispar, qui modo Bucki, modo Buchi, modo pagus Bocensis scriptoribus Francicis appellatur; reperies tamen, qui Buckiburgum in comitatu Schovvenburgensi interpretentur. Sunt, qui Bodeken in diœcesi Paderbornensi velint, ubi vetus cœnobium Virginum a D. Meinolpho, quem Carolus M. e fonte baptismatis suscepit, est conditum. Alii tamen verosimilius Bocam ad Luppiæ ripas, tribus Paderborna leucis dissitum, in eadem nostra diœcesi consignant. Certe Carolum, pace cum Ostfalis facta, ex eorum regione reduxisse per Visurgim exercitum, perhibent scriptores Franci, ut trans Visurgim Bocensis pagus requiri non debeat, sed in ea cis Visurgim regione, ubi Angariorum & Westfalorum gentes pacis fœderibus reconciliandæ supererunt Carolo, & in libertatem Christianæ religionis permittendam componendæ erat; eoque cis Visurgim in Lubbecke stabat altera pars exercitus, cum ex hoc Bocensi pago suppetias tulerit laboranti; idque nominis similitudo persuadet.* Secutus Schatenius fuit *FERDINANDUM FURSTENBERGIUM*, qui de hoc loco, Boca ad Luppiam, hodie *Böcke* in Monumentis Paderbornensibus *p. 127.* uberius.

rum ſuper Saxones cum exercitu irruens, multam ſtragem fecit,& prædam copioſam cepit ſuper Weſtphalos, & coacti obſides dederunt. Obſidibus itaque receptis, & præda multa capta, rex in Franciam reverſus, ubi nunciatum eſt ei, quòd Rotgandus Langobardus, poſtponens fidem & ſacramenta, adverſus eum rebellare diſponeret, ſtatim illis in partibus iter arripuit, & celebravit Natalem Domini in villa, quæ dicitur Schletſtat in Elſatio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXVI, Carolus rex Italiam ingreſſus, Forojulii partes petivit, Rotgandum rebellem captum decollari juſſit, ad Tarviſium civitatem venit, ibique Paſcha celebravit, & ordinatis rebus, derelictis cuſtodibus ex Francis, in civitatibus, quæ adverſus eum ſenſerant, in Franciam cum proſperitate reverſus eſt. Interea Saxones, cognita abſentia regis, more ſolito, ruptis ſacramentis in unum conglobati, Heresburgk caſtrum aggrediuntur, fraudulenter Francis ſuadent, ut de caſtro exeant, & cum pace in patriam pergant. Sed cùm illi fallacibus verbis (moniti ſunt) minimè aſſenſum præberent, machinas præparant, munitionem obſidione cingunt, & ſummis viribus certant, ſed nihil proficiunt. Quadam itaque die cùm iterum redivivo certamine bellum paraſſent, apparuit gloria Dei manifeſtè ſupra domum eccleſiæ, quæ erat infra ipſum caſtrum, videntibus multis tam Chriſtianis quàm Paganis. Nam duo ſcuta apparuerunt ſupra præfatam baſilicam, ſanguineo colore flammantia, & velut in prælio quibusdam motibus agitantia. Itaque Pagani hoc ſignum aſpicientes, timore & formidine repleti, mox in fugam converſi ſunt, & in tantam amentiam devenerunt, ut ſtrictis gladiis, mutuis armis ſe confoderent. Quanto verò illi plus pavore perterriti fugerunt, tanto magis Chriſtiani confortati, omnipotentem Dominum laudabant, qui ſalvos facit ſperantes in ſe. Ex prædicto igitur loco cum tanta confuſione diſcedentes, venerunt ad aliud caſtrum, quod appellatur Deſuburgh, *(a)* ubi voluerunt ſimiliter facere, ſed Deo auxiliante, Franciſque eis viriliter repugnantibus, nihil prævaluerunt. Oppidani verò perſecuti ſunt eos usque ad flumen, quod Lippa dicitur, & multos ex eis interfecerunt. Itaque rex Wormatiam veniens, ſynodum placitumque publicum ibi tenuit, & concilio ſoluto, mox Saxonum fines penetravit, & velut ingens tempeſtas omnia proſternit, munitiones irrumpit. Saxones perterriti ad locum, ubi Lippa oritur, venerunt, ibi ſe ſuamque patriam regi tradiderunt, & ſpoponderunt ſe Chriſtianos eſſe debere. Tunc rex unà cum Francis reſtauravit Heresburgh caſtrum, & aliud caſtrum ſuper Lippam, ubi venientes Saxones, unà cum uxoribus parvulis, innumerabilis multitudo baptizati ſunt in nomine ſanctæ Trinitatis. Poſt hæc obſides, quantos rex expetiit, dederunt. Reformatis autem caſtellis, cuſtodiiſque diſpoſitis, Carolus in Franciam revertitur, & celebravit Natalem Domini in Heriſtellio, & Paſcha in Noviomago.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXVII, rex Saxoniam ingreſſus, placitum tenuit in loco, qui dicitur Padresbrunna: ubi omnes Saxones convenerunt, excepto Widichindo, qui cum paucis Saxonibus in partibus Nortmaniæ confugit. In eundem etiam locum venerunt Sarraceni de partibus Hiſpaniæ, quorum hæc ſunt nomina, Ibinarabi, & filius Devizefi, qui latine Joſeph *(b)* nominabatur, & gener ejus, ubi etiam multitudo Saxonum baptizati ſunt, & ſacramenta ſecundum conſuetudinem dederunt, ut perderent ingenuitatem & omnem hæreditatem, niſi conſervarent ſuſceptam Chriſtianitatem, & promiſſam fidelitatem regis & filiorum ejus, nec non etiam & Francorum. Carolus in Franciam reverſus, cele-

---

(a) De hoc iterum *SCHATENIUS* p. 450. *Caſtrum, quod hodiedum Deſenbergam dicimus, haud procul Warburgo, intra diœceſin Paderbornenſem, ex ſuis ruderibus aſpicitur, olimque Saxonum more, in edito & abrupto montis jugo ſtructum fuit.* Uberius de eo *FURSTENBERG p. 149.*

(b) Locum emendavi ex Francorum Annalibus, cum antea legeretur: *Ibina, Iarabi, & filius Denizefi, qui Lammeioſeph nominabatur.*

celebravit Natalem Domini in Duciaco, *(a)* & Pascha in Aquitania, in villa, quæ dicitur Casinogilo. *(b)*

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXVIII, Carolus cum exercitu Hispaniam ingressus est. Venit enim primò ad Pampilonam civitatem, deinde ad Cæsaraugustanam urbem perrexit, ubi innumerabilis multitudo de partibus Burgundiæ, & Austrasiæ, vel Baioariæ, seu Provinciæ, & Septimaniæ, pars etiam Langobardorum in auxilium Francorum convenerunt. Obsidione itaque civitatis territi Sarraceni, obsides dederunt, & immensum pondus auri. Ejectis itaque Sarracenis de Pampilona, mutisque ejusdem civitatis dirutis, Vasconibusque subjugatis, in Franciam revertitur. Interea Saxones audientes, quòd Carolus 28
cum Francis tam longa terrarum spatia ab eis esset separatus, suadente Widichindo, secundum consuetudinem iterum rebellati sunt, & ad Duriam castrum (quod Coloniæ civitati contiguum est) usque venerunt, cædibus, rapinis, & incendiis omnia devastantes. Quod cùm nunciatum esset regi revertenti, etiam commoranti Antissiodoro civitate, misit idem princeps scaram unam ex electis viris, qui eorum violentiæ resisterent. Saxones audientes incolumitatem regis & adventum Francorum, in fugam conversi sunt: quos Franci è vestigio sequentes, repererunt eos super fluvium, cujus vocabulum est Adarna, in loco, qui dicitur Lihesi, *(c)* ubi pugna cœpta & finita. Franci, auxiliante Deo, victores extiterunt, & multitudo Saxonum est ibi occisa. Et celebravit rex Natalem Domini in Heristellio & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXIX, Carolus venit in villam, quæ dicitur Compendium, ubi se obtulit Hildebrandus, Spoletanorum dux, cum muneribus, ejusque dominationi se subdit. Eodem anno synodum tenuit in Duria, & post hæc Saxoniam ingressus usque ad Lippam venit. Conati sunt autem Saxones resistere in loco, qui dicitur Bucholtz, *(d)* sed nihil prævaluerunt. Aperta autem via Westphalos subjugaverunt, & omnes Saxones, qui ultra Wisaram commorabantur. Veniens autem rex in locum, qui vocatur Medofulli, *(e)* accepit obsides & sacramenta à Saxonibus, qui ab eodem defecerant, & reversus est in Franciam, & celebravit Natalem Domini in Wormatia civitate, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXX, Carolus Saxoniam ingressus, ad Heresburgk venit, & inde ad locum, ubi Lippa consurgit, *(f)* & ibi synodum tenuit.

(a) Est Dusiacum Remorum, in pago Mosomagensi, ad fluvium, Charem. *VALESIUS.*

(b) Palatium veterum Regum Aquitaniæ, vulgo *Assencüil.*

(c) Hassiæ vicus est, ad Adarnam, in præfectura Battenberg, hodie *Leysen.* Poëta Saxo, pugnam hancce ad Battenfeld factam fuisse dicit, quod parum abest. Vide *WINCKELMANNUM Beschreib. Hessen, II. Th. VII. cap. p. 232.*

(d) De hoc *SCHATENIUS* Ann. Westphal. p. 465. *Castra metantur ad Bucholdiam, loco inter Wesaliam & Coesfeldiam, fagina silva incluso, ubi & cæsium nemus olim monstratur, tot Romanorum cladibus celebre.*

(e) Sic etiam hunc locum efferunt *ANNALES BERTINIANI, METENSES, FULDENSES, LOISELIANI, MONACHUS EGOLISMENSIS: Modiofalli. EGINHARDI ANNALES, Mediofulli.* De hoc *SCHATENIUS p. 465. Locus hactenus irrepertus; ac tametsi Francorum annales ad Visurgim collocent, auctor tamen vitæ Caroli Mediofalli in medio Westfalorum collocare est visus, quem annales Fuldenses, perinde ut Pithocani, designare videntur, ubi primus, de quo diximus, congressus pacisque conventus fuit. Quam opinor caussam fuisse, ut non nemo Mimigardiam Westfaliæ interpretetur.* Forsan Medenbacum, Arensbergensis Comitatus.

(f) Ad castrum *Lipspring*, uno milliari à Paderborna, de quo amplè *FURSTENBERGIUS p. 14.*

tenuit. Inde progressus, ad Albiam fluvium venit, & in ipso itinere Bardongavenses, *(a)* & multi de Nortliadis *(b)* baptizati sunt, in loco, qui dicitur Horheym, *(c)* ultra Obaccrum fluvium, & pervenit usque ad locum, ubi Hora confluit in Albiam. Dispositis itaque tam Saxonibus quàm Sclavis, in Franciam reversus est. Inito autem consilio, ut Romam pergeret orationis causa, unà cum conjuge Hildegarde, celebravit Natalem Domini in Papia civitate.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXI, Carolus iter pergens, celebravit Pascha in Roma, & ibi baptizatus est filius ejus Pipinus, ab Adriano papa, qui & ipse eum de sacro fonte suscepit, & duo filii ejus à suprà dicto pontifice inuncti sunt in reges, idem Pipinus super Italiam, Ludovicus super Aquitaniam. Inde reversus, venit Mediolanum, ubi baptizata est filia ejus Gissa *(d)* ab Archiepiscopo Thoma, qui & ipse eam à sacro fonte levavit. His ita peractis, reversus est in Franciam. Per id tempus legati Apostolici, Formosus & Damasus episcopi, cum missis regis, Riculfo capellano, & Eveverardo *(e)* magistro pincernarum, directi sunt ad Thassilonem ducem: commonentes & contestantes ex auctoritate Apostolica, ut recordaretur piorum sacramentorum, & non aliter faceret, nisi sicut jurejurando jam dudum promiserat Pipino regi & filiis ejus. His admonitionibus consensit Thassilo, & sumptis obsidibus ad regem venit Wormaciam, ubi renovavit sacramenta, & dedit duodecim obsides: sed non diu præfatus Thassilo promissa conservavit. Celebravit autem rex Natalem Domini in Carisiaco & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXII, Carolus Coloniam veniens, Rhenum transiit, & synodum tenuit, ubi Lippa consurgit: ubi omnes Saxones convenerunt, excepto rebelle Widichindo, illuc etiam venetunt legati Godefridi, regis Nortmanorum & Altdeni & Hosmundus, *(f)* nec non etiam legati Avarorum,

---

(a) Sunt isti incolæ Bardorum Pagi, vulgo *das Bardengau*, qui infra ad a. 785. vocatur *Bardenguni*, idemque regionem constituebat circa Bardevicum, in agro Püneburgico, de quo *HENR. MEIBOMIUS Hist. Bardeviei p. 57.* & *de Pagis Saxoniæ p. 98. CHRIST. SCHLOEPKE Chron. von Bardewvick p. 45. 57. 112. 121.* Ejusdem Pagi etiam facit mentionem *DITMARUS Chron. p. 354.* Facie ad hujus loci Reginonis explicationem, *WERNERUS ROLEWINK, qui de antiqua Saxonum dignitate lib. II. c. V.* ita loquitur: *His peractis, Rex Wormaciam properat, & denuo rediens venit ad Mersborch, & deinde ad Lyppenspruck, pro congregando concilio ad disponendam provinciam secundum ritum Ecclesiæ Catholicæ. Processit etiam latius ad Albiam, in locum, qui dicitur Bardewvyek, & multitudo magna Sclavorum, Wyndorum, Frisonum, baptizata est.* Hujus Pagi mentio occurrit *ad a. 780. 799.*

(b) Populi versus septentrionem erant, trans Albim habitantes, hinc apud *MONACHUM EGOLISMENSEM vita Caroli M. ad a. 798. c. XIII.* vocatur *Nortlindi trans Albiam sedentes.* Eosdem *EGINHARDI Annales ad d. an.* vocant *Transalbianos*, & *POETA SAXO ad d. an.*

Saxonum populus quidam, quos claudit ab austro
Albia sejunctum positos Aquilonis ad axem,
Hos Nordalbingos patrio sermone vocamus.

HELMOLDUS Chron. Slav. lib. I. c. VI. eorum terminos distinctius proponit, dum ita scribit: *Ultimam scilicet partem Saxoniæ, quæ est trans Albiam, & dicitur Nordalbingia, continens tres populos, Tethmarsos, Holsatos, Stormarios. ADAMUS BREMENSIS lib. IV. c. XXXI.*

(c) Vide supra *ad a. 742.*

(d) De hac *EGINHARDUS in vita Caroli c. XVIII.*

(e) Sic emendavi, pro *Riculfo* & *Eunardo*, Fragmentum Annalium, apud Canisium, & reliquos Francorum Annales, Annalistam etiam Saxonem secutus.

(f) Locus hic in Annalibus Francorum admodum est corruptus. Fragmentum Annalium, apud *CANISIUM*, legit: *Etiam illuc venerunt Postlimani missi Sifridi Regis. ANNALES LOISELIANI* ad a. 782. *illuc convenerunt missi Sigifredi Regis, id est Haltoni, cum sociis suis. INCERTI AUCTORIS vita Caroli M.* ad d. an. *Nuncii Sigiffredi Regis, id est Halpdan, cum sociis suis. ANNALES*

rum, missi à Cacano *(a)* & Jugurro. Peracto placito, reversus est rex in Franciam. Saxones iterum fidem violant, arma corripiunt, suadente Widichindo. Rex autem ea tempestate miserat nuncios suos ad Adalgisum, & Geilonem atque Conradum, viros potentes, ut ducerent exercitum Francorum & Saxonum super Sclavos paucos, qui adbuc rebelles erant. Suprà dicti verò principes, cùm jam in itinere essent, audientes, quòd Saxones rebellassent, super eos arma verterunt, & commisso prælio, multos ex eis interfecerunt. In qua pugna duo duces ceciderunt, videlicet Adalgisus, & Geilo, in monte, qui dicitur Suntdal. *(b)* Hoc audiens imperator, cum Francis, quos sub celeritate congregare potuit, illuc perrexit, & pervenit usque ad locum, ubi Alara confluit in Wisaram. Tunc omnes Saxones iterum convenientes, subdiderunt se sub potestate suprà dicti regis, & reddiderunt seditiosos, qui illam rebellionem maximè terminaverunt, ad occidendum quatuor millia quingentos viros. Widichindus verò partibus Nortmaniæ aufugit. Interfectis itaque seditiosis, exilioque damnatis, rex in Franciam 29
reversus est, & celebravit Natalem Domini in Theodonis villa, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXIII, obiit Hildegardis regina, pridie calendas Maji, quod evenit tunc in vigilia Ascensionis Domini. Et rex iterum Saxoniam ingressus est, eò quòd Saxones rursum rebellassent, & cum paucis Francis ad Thietmalli *(c)* venit: ibi Saxones paraverunt pugnam in campo viriliter. Tunc rex cum Francis super eos irruit, & magnam stragem ex eis fecit, ita, ut perpauci fuga elaberentur. Post peractam victoriam venit rex ad Paderbrunnam, ubi coadunato exercitu, denuo super Saxones irruit, qui se sociaverant super fluvium, cujus vocabulum est Asa. *(d)* Ubi iterum pugna inita, non minor numerus Saxonum cecidit, quàm in superiori prælio ceciderat. Tunc rex Wisaram transiit, & ad Albiam usque pervenit. Post hæc in Franciam revertitur. Eodem anno obiit Bertha regina IIII idus Julii. Et cùm Wormatiam pervenisset rex, sociavit in matrimonium Fastradanam reginam, & celebravit Natalem Domini in Heristellio, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXIIII, Carolus ingressus est Saxoniam, eò quòd iterum rebellasset, & cum eis aliqua pars Frisonum, & pervenit usque ad Huculin, *(e)* circumeundo & vastando omnia. Erat autem nimia inundatio aquarum. Ipse igitur per Thuringiam ab orientali parte intravit super

F Host-

EGINHARDI ad d. an. *missi Sigefridi Regis, id est, Almptam cum sociis suis. ANNALES METENSES* vero ad d. an. *Legati Godefridi, Regis Nortmannorum, Altdem, & Hosmundus.* Scilicet Daniæ Rex illorum temporum, *SAXONI GRAMMATICO Hist. Dan. lib. VIII. c. XLVII.* dicitur *Gotricus*, vel *Godefridus*, quem recentiores, utpote *JO. ISAACIUS PONTANUS, Hist. Dan. lib. IV. p. 90.* Sigefridum vocat. Adde, quæ notavi ad Annales Fuldenses.

(a) *POETA SAXO ad a. 782.* idem Cagani nomen effert, ad quem locum *REINECCIUS: Joannes Leunclavius Pandecte Histor. Turc. p. 198. nomen hoc non discernit a Tartarico & Turcico Chan, vel Cahan. Hoc certum, proprium non fuisse, sed ei Principi ab Hunis attributum, qui summam totius Regni obtineret.* Adde infra *SIGEBERTUM ad a. 520.*

(b) Ad Munderam, ditionis Brunsuicensis oppidum, prout *REINECCIUS* ad Poëtam Saxonem hic loci adnotavit.

(c) Hodie *Detmold*, primarium Comitum Lippiensium domicilium, prout notavi ad Annales Fuldenses, apud *FREHERUM.*

(d) Sive Hasa, qui alluit Osnabrügam.

(e) Fragmentum Annalium apud *CANISIUM* legit *Huculum*, *ANNALES BERTINIANI: Hucuculus. METENSES: Huculus. EGINHARDI: Huculbi. POETA SAXO: Uculbi.* Hujus loci nullam mentionem alias factam reperi, nisi quod in *CHRONICO MINDENSI*, apud *MEIBOMIUM Tom. I. p. 559.* occurrat Forestum, *Huckelingehagen*, quod ab Ottone II. impetravit Milo, Episcopus.

Hostfalos. Porrò filium Caroli dimisit cum valida manu contra Westphalos. Itaque rex Thuringiam ingressus, pervenit usque ad fluvium Albiæ, & inde ad Tagniofurt, (*a*) deinde ad Scaninge, (*b*) ex quo loco reversus est in Franciam. Westphali verò congregaverunt se juxta Lippam, quibus occurrit filius regis in pago, qui dicitur Dragim, (*c*) & inierunt pugnam: quibus viriliter superatis, reversus est Wormatiam, ad genitorem suum. Rex itaque, consultis fidelibus, iterato hyemis tempore, Saxoniam intravit, & celebravit Natalem Domini juxta Kichrisburch Winzzagani super fluvium Ambra, in villa, quæ dicitur Liuhidi. (*d*)

Anno

(*a*) Nihil hic mutare ausus, licet reliqui Annales alium plane locum indicent. *BERTINIANI* & *LOISELIANI* legunt: *Stangford. MONACHUS IGOLISMENSIS: Stangfurd. AUCTOR INCERTUS VITÆ CAROLI M. Stanford. FRAGMENTUM ANNALIUM* apud *CANISIUM, EGINHARDI* & *METENSES Annales* habent *Stainfurt*, quod rectius, atque *Stenvordia*, Bentheimensium Comitum Oppidum intelligi videtur, de quo *HERMANNUS HAMELMANN delin. Urbium Westphaliæ p. 82.* Ejusdem facit mentionem *WERNERUS ROLEWINK de antiqua Saxonum dignitate lib. III. c. VIII.* & *CHRON. COMITUM* de *MARCA* apud *MEIBOMIUM Tom. I. p. 387.*

(*b*) *FRAGMENTUM ANNALIUM*, apud *CANISIUM*, legit *Scalingi. MONACHUS EGOLISMENSIS: Scainingi. AUCTOR INCERTUS VITÆ CAROLI M. Scahiningi, Annales BERTINIANI: Scaningi. LOISELIANI: Scainingi. METENSES: Sanninge.* Annalista Saxo: *Scamnigge. EGINHARDI Schaninge.* Schöningen intelligo, de quo supra, ad a. 742.

(*c*) *FRAGMENTUM ANNALIUM* apud *CANISIUM* legit *Origmi. ANNALES BERTINIANI, METENSES, LOISELIANI, INCERTUS AUCTOR VITÆ CAROLI M. Dragini, ANNALES EGINHARDI: Draigni. POETA SAXO:*

In Westualorum pago, cognomine Dreini.

Situs hic Pagus Dragim in Westphalia, ad Lippiam flumen, in eodem Monasterium, *Liesborn*, in Comitatu Hermanni Comitis, de quo in *Vita Meinvverci* apud *LEIBNITIUM Script. Brunsuic. Tom. I. p. 547.* Hodie dicitur: *Drevenick. MEIBOMIUS de Pagis Saxoniæ p. 991.*

(*d*) *ANNALES BERTINIANI: & celebravit Natalem Domini juxta Hidrioburg, in pago Waisagauvi, super fluvium Ambra, in villa Luichidi. ANN. METENSES: & celebravit Natalem Domini juxta castrum Kiridrioburc in pago Waizzagaim, super fluvium Amra, in villa Leutidi. ANN. TILIANI ad a. 785. celebravit Natale Domini juxta Scidinburg in pago Witzgaugi. ANN. LOISELIANI: & celebravit Natalem Domini juxta Skidrioburg in pago Wauzannaga, super fluvium Ambra, in villa Luidi. AUTOR INCERTUS VITÆ CAROLI M. & celebravit Rex Natalem Domini juxta Ridrioburg in pago, qui dicitur Waitzagauvi, super fluvium Ambra, in villa Liuhidi. MONACHUS EGOLISMENSIS: & celebravit Natale in Cidrioburgi super fluvium Ambra. POETA SAXO:*

Qui valida comitante manu Saxonica statim
Arva petens, juxta fluvium consederat Ambram,
Est ubi castellum, quod Skideronburg vocitatur.

EGINHARDI ANNALES: celebratoque in castris Natalitio Domini die, super Ambram fluvium in pago Huettagoe, juxta castrum Saxonum, quod Dekidroburg, ad locum nomine Rimi, in qua Wisira & Vagara confluunt, populabundus accessit. Unicus igitur Eginhardus pagi *Huettagoe* facit mentionem, cum reliqui Annales pagum *Wensgou* memorent. Intelligitur antiquum Saxonum castrum *Schidernburg*, vel *Schidera*, in dominio Sualenburgensi situm, in quo Carolus M. Episcopatum fundavit, de quo Auctor incertus de fundationibus Saxoniæ Ecclesiarum, apud *LEIBNITIUM* Script. Brunsuic. Tom. I. p. 260. *Anno Domini DCCLXXXIII. septimum in Schidere, quæ est villa in Dominio de Svvalenberge, quæ postea per Brunonem & Tancvvardum Saxonicos in Ballersleve transponitur, & inde per Hinricum primum in Urose, oppido Northturingia, & tandem per Ottonem Magnum in Partinopolin, quæ est Magdeborg, transfertur.* De hoc loco *FERDINANDUS FURSTENBERG Monum. Paderborn. p. 183.* Pagi vero Wensgau fit mentio ab *AUCTORE VITÆ MEINWERCI c. VI.* apud *LEIBNITIUM Tom. I. p. 519. interventu Gepta, venerabilis Abbatissæ, duos Mansos regales in Lutterun in pago Wensgoi dicto, in Bur-*

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXV, rex usque ad Rimie (*a*) pervenit, ſuper fluvium Wiſaram, ubi confluit Wahna, & propter nimiam inundationem aquarum, inde reverſus eſt Heresburgh, ubi uxorem ſuam Faſtradanam cum filiis & filiabus venire juſſit, & ibi tota hyeme reſedit, ibi etiam Paſcha celebravit: & multis vicibus ſcaras per Saxones miſit, & eorum caſtra deprædatus eſt, & in Maio ſynodum ad Paderbrunnam habuit, & inde iter peragens, nullo contradicente, totam Saxoniam circumivit. Venit autem in Bardenguni, (*b*) & inde miſit poſt Widichindum & Albionem, & utroſque ad ſe fecit venire: quos ſacramento firmavit, ut in Franciam ad eum venirent. Qui acceptis obſidibus, ad Attiniacum ad regem venerunt, ibiqne baptizati (*c*) ſunt, & tunc tota Saxonia ſubjugata eſt Francis, & in eadem villa celebravit rex Natalem Domini & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXVI, Carolus miſit exercitum ſuum partibus Britanniæ, unà cum miſſo ſuo Odulpho, principe Cocorum: (*d*) ubi multa caſtella acquiſierunt Franci, & eorum primates repræſentaverunt Wormatiam regi in publico conventu. Tunc rex, videns ſe ex omni parte pacem habere, Romam perrexit orationis cauſa, & ut ibi cum miſſis imperatoris colloquium haberet, & celebravit Natalem Domini in Florentia civitate.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXVII, Carolus Romam venit, & à pontifice Adriano ſuſceptus eſt, ubi aliquot dies moratus eſt. Quod cùm audiſſet Heregiſus, dux Beneventanorum, timore perterritus, miſit Romaldum filium ſuum, cum magnis muneribus ad regem, poſtulans pacem, & promittens, ſe omnem voluntatem ejus facturum. Sed his ſuaſionibus minimè Apoſtolicus credidit, ſed magis hortatus eſt regem, ut Beneventi fines intraret, quod & fecit. Et cùm Capuam veniſſet, Herigiſus reliquit Beneventum, & in Salernum ſeceſſit, ibique ſe munivit. Exinde miſit filium ſuum Grimaldum (nam Romaldum rex ſecum retinebat) cum magnis muneribus offerens obſides, & promittens omnem fidelitatem, tantùm ab impugnatione ceſſaret. Tunc rex cum conſulto fidelium & ſacerdotum, ne penitus epiſcopatus & monaſteria devaſtarentur, elegit XII obſides, & XIII filium ſuprà dicti ducis Grimaldum, & accepit munera, & juraverunt ei omnes Beneventani, & reverſus eſt Romam, ibique celebravit Paſcha cum præſule ſedis Apoſtolicæ. Venerunt etiam in eodem loco miſſi Thaſſilonis, Arnus epiſcopus, & Henricus abbas, rogantes papam, ut pacem faceret, litemque terminaret inter Carolum regem, & Thaſſilonem ducem, ex qua cauſa multùm coarctatus eſt Apoſtolicus. Rex autem ad poſtulata reſpondit, ſe per multa tempora

vvardio quoque Daleheim, in comitatu Herieldi comitis, ei donavit. Dictus vero locus hodie dicitur *SOHIER*, prædium Lippiacum inter Steinheim & Linde. Fluvius Ambra dicitur *die Emmer*, qui agri Paderbornenſis oppida aliquot adluit, inde in Viſurgim ſe exonerat, qui olim Pago Ambragæ, *dem Emmergau*, nomen dedit, de quo *MEIBOMIUS de Pagis Saxoniæ p. 97.* qui etiam *p. 103.* de Pago Huetagoge agit.

(*a*) Sic emendavi pro *Adrine*, cum reliqui Annales Rimi vel Rime legant. Eundem locum memorant *EGINHARDI Annales ad a. 753. ad locum qui dicitur Rimi, qui eſt ſuper fluvium Wiſeram.* Videtur locus exilis fuiſſe, cujus nullam alias mentionem eſſe factam novi, niſi quod inter Paderbornenſis Eccleſiæ prædia dotalia ab Auctore Vitæ Meinvverci *c. CX.* memoretur *Rimi*.

(*b*) Vide ſupra *ad a. 780.*

(*c*) Omnes Francorum Annales Wittichindum Attiniaci apud Francos baptizatum fuiſſe dicunt. Ex quo facile poterunt confutari, qui vel Medebaci in Territorio Fuldenſi, vel Belemi in Epiſcopatu Osnabrugenſi, idem factum fuiſſe dicunt, prout etiam adnotavi in Syntagmate Hiſtoriæ Germanicæ *diſſert. VII. §. XX.*

(*d*) Sic emendavi pro *Principe Cacorum*. Reliqui enim Annales legunt: *Audulpho*, vel *Audulpho Seneſchallo.* Dicebatur enim Senechallus etiam *Regiæ Menſæ Præpoſitus*, & ſuberant ipſi officia culinæ. Compara Syntagma Juris Publici, *cap. IX. §. XXII.* Hunc autem Audolphum Præpoſitum menſæ Regiæ vocat *ANNALISTA SAXO.*

pora quæsisse, sed minimè obtinere potuisse: ne tamen inobediens videretur esse monitis Apostolicis, asseruit, se in ejusdem papæ præsentia cum eisdem missis pacem velle firmare. Illis autem renuentibus atque dicentibus, non se audere pro seniore *(a)* diffinitivam proferre sententiam, neque se ad hoc destinatos esse: videns Apostolicus ficta mendacia, & cognoscens instabilitatem ducis, iratus anathematizavit prædictum Thassilonem, & omnes illi faventes, nisi fidelitatem, quam regi Pipino & filio ejus Carolo promiserat, per omnia observarent: contestans per eosdem missos eundem virum, & monens, ne per ejus obdurationem & perfidiam sanguis Christianorum funderetur, & terra devastaretur: & si ipse dux nullatenus obedire vellet, tunc Carolus & exercitus ejus absoluti essent à Deo & sancto Petro, & quicquid in ducatu ejus perpetratum esset, incendiis & homicidiis, vel qualicunque malitia, totum hoc in Thassilonem & socios ejus vertatur, & rex & Franci persistant innoxii. His verbis absolutis missis Thassilonis, rex oratione ad limina Apostolorum completa, & benedictione percepta, in Franciam gressum dirigit, & Wormatiam, ubi erat Fastradana conjunx ejus, pervenit: ubi synodum congregavit, & manifestavit sacerdotibus & optimatibus regni causas itineris, & qualiter versutia Thassilonis coram summo pontifice esset deprehensa. Misit itaque cum consulto fidelium ad eundem Thassilonem, monens, ut Apostolicis adhortationibus obtemperaret. Qui cùm nollet obedire, rex partibus Bavariæ exercitum movit, & venit in locum, qui dicitur Lechfeld, super civitatem Augustam, & venerunt orientales Franci & Thuringi & Saxones super Danubium, in loco, qui dicitur Faringa. *(b)* Porrò Pipinus rex de Italia cum exercitu venit Tridentum. Tunc perspiciens Thassilo se ex omni parte esse circumdatum, & videns, quòd Baioarii magis essent fideles Carolo, quam sibi, undique coarctatus, venit ad eum, tradens se manibus ejus, ad servitium reddens ducatum à Pipino rege sibi commissum, & se in omnibus peccasse, & malè egisse confessus est, & denuo renovans sacramenta, dedit duodecim obsides electos, & tredecimum filium suum Theodonem. Rex, receptis obsidibus, reversus est in Franciam, & celebravit Natalem Domini in Ingelnheym, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXVIII. rex congregavit synodum in præfata villa, ibique venit Thassilo. Cœperunt autem eum Bavari accusare, quòd fidem promissam violasset, suadente uxore Luitburga. Objecta verò Thassilo denegare non potuit, sed convictus est ad Avaros transmisisse, & in vitam fidelium regis consiliatum fuisse. Ad ultimum tamen confessus est, se dixisse, si decem filios haberet, omnes mallet amittere, quàm ita manere, sicut juraverat. Ex iis & aliis multis, ab omnibus dijudicatus est ad mortem. Et cùm omnes capitalem sententiam proclamarent, rex misericordia motus, eò quòd consanguineus ejus esset, obtinuit ab ipsis Dei & suis fidelibus, ne moreretur. Interrogatus ergo à rege, quid agere vellet, terræ prostratus, licentiam in monasterium intrandi expetiit, ut ibi peccata sua deplorare potuisset. Similiter & filius ejus Theodo fecit. Igitur attonsi sunt, & in monasterium missi. Pauci Baioarii, qui cum Thassilone senserant, in exilium sunt missi. Eodem anno commissum est bellum inter Græcos & Langobardos, ducibus Hildebrando Spoletano, & Grimaldo Beneventano, & Winegiso à rege directo, cum Francis: & fugati sunt Græci, & victores extiterunt Franci & Langobardi. Per id tempus pugna commissa est inter Avaros & Francos, qui in Italia habitabant, & Deo largiente, victoriam obtinuerunt Franci. Tertia pugna commissa est inter Avaros & Baioarios, in campo Iboræ,

(a) Idem ac Domino. Quare *ANNALES METENSES; non se audere pro suo Domino diffinitivam suscipere sententiam.* Sæpius hoc sensu occurrit in Capitularibus Francorum.

(b) *ADLZREITER Ann. Boiorum p. I. lib. VII. n. XLVII. Pferingam* vocat; hodie *Pforing*, de quo *ANT. GUIL. ERTL Chur-Bayr. Atlas p. 146.*

Iboræ, *(a)* & fuerunt ibi missi regis Grahamanus, & Odoacer, cum aliquibus Francis, & Deo auxiliante, victoria fuit Francorum seu Baioariorum. Hæc omnia suprà dictus Thassilo, & uxor ejus Luitburga, terminaverunt. Quarta pugna fuit contra Avaros, qui voluerunt vindicare eos, qui in prælio superiùs dicto conciderant: sed Deo adjuvante, victoria Christianis cessit. Post hæc Carolus Ratisbonam venit, ibique marcas & fines Baioariorum dispofuit, indeque reversus est in Franciam, & celebravit Natalem in Aquis palatio, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXIX, rex Rhenum Coloniæ transiit, & Saxoniam ingressus, usque Albiam fluvium venit, ibique duos pontes construxit, & ex utraque parte pontis castra fecit ex lignis & terra, & inde progressus, Sclavorum fines intravit, & Sclavos, vocabulo Wilzi, suo dominio subjugavit. 31
Fuerunt autem cum eo in eadem expeditione Franci & Saxones. Frisones verò navigio venerunt per Habolam *(b)* fluvium. Fuerunt autem cum eo Sclavi, Urbi, *(c)* & Abotrudi, quorum princeps vocabatur Wizan. Obsidibus itaque receptis, reversus est in Franciam, & celebravit Natalem Domini Wormatiæ, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXC, nullum iter rex fecit, sed in prædicta civitate rex celebravit Natalem Domini, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCI, Carolus ad partes Baioariorum perrexit, & Ratisbonam pervenit, ubi & exercitum suum convenire jussit, ibique cum consilio optimatum regni disposuit ire in Avarorum regnum, propter malitiam intolerabilem, quam in Gallorum populos gesserunt & ecclesias Dei. Venit ergo cum exercitu usque ad Anisam fluvium, ubi triduanum jejunium cum litaniis fecerunt, postulantes pro salute exercitus & adjutorium Dei, & vindictam inimicorum. Rex itaque littora Danubii de Australi parte tenuit: Saxones autem cum quibusdam Francis, & plurima multitudine Frisonum de Aquilonari, & ita pergentes pervenerunt, ubi jam dicti Avari habebant munitiones paratas, de Australi parte ad Chunberg, de Aquilonari verò ripa, in loco, qui dicitur Camp, *(d)* (sic enim nominatur ille fluvius, qui ibi influit in Danubium.) Itaque Avari, cùm ex utraque ripæ parte vidissent exercitum, & classem per medium fluvium venientem: tantus terror, Deo faciente, illos invasit, ut dimissis præsidiis munitionum, fugæ latibula quærerent, & sic, Christo duce, uterque exercitus absque læsione Pannoniam introivit. Pervenit autem rex usque ad fluvium, qui dici-

(a) De hisce gestis *MARCUS VELSERUS Ann. Boiic. lib. V. p. 173. ADLZREITER p. I. lib. VIII. n. 2.*

(b) Havela, Marchiæ fluvius, qui etiam *HELMOLDO lib. I. c. II.* Habola dicitur.

(c) *ANNALES BERTINIANI, LOISELIANI, AUCTOR INCERTUS VITÆ CAROLI M.* legunt *Suburbi*. *MONACHUS EGOLISMENSIS: Suurbi. ANNALES METENSES: Surui. ANNALISTA SAXO: Surbi.* Nulli alii fuisse videntur, quam *Sorabi*, qui & *Sorbii, Serbii, Svvorbii, Svverbii. Svvirbii*, & *Sirbii* dicti fuerunt, teste *SAGITTARIO Hist. Lusat. §. XIII.* Hi Lusatiam superiorem una cum Misnia incoluerunt, ac partem Saxoniæ superioris ad Hercyniam, oppressis ibi Hermunduris, & ipsa Suevica gente. Rudera arcis Soraborum Salfeldiæ ad Salam adhuc conspiciuntur, olim *die Sorbenburg* dictæ, vulgo *der hohe Schvvarm*, de quo *STLVESTER LIEBE, Salfeldographia*, quæ adhuc in Msto extat, integro cap. XXIV. De Rege illorum Witzan, sive Wiltzan, ita scribit *EGINHARDUS, ANNALIBUS: nam is ceteris Wilsorum regulis & nobilitate generis, & auctoritate senectutis praeminebat.*

(d) Distinctius hæc proponunt *EGINHARDI ANNALES: ac destructis munitionibus, quarum una super Cambum fluvium, altera juxta Comagenos civitatem in montem Cumiberg, vallo firmissimo erat extructa.* Scilicet *Camb*, fluvius ad *Comagenam*, hodie *Holenburg*, se in Danubium exonerat, ultra Viennam. Castrum autem in monte ad Comagenam fuerat extructum. *ADLZREITER Anu. Boi. p. I. lib. VIII. n. VII.* De Comagena, Norici in Pannoniæ confiniis sita. *CHRIST. CELLARIUS Not. Orbis Antiqui lib. II. cap. VII. p. 540.*

dicitur Raba, omnia cædibus, incendiis, rapinisque devastans, & inde reversus Ratisbonam, celebravit ibi Natalem Domini & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCII, Feliciana hæresis condemnata est, quem Felicem Engelbertus in præsentiam Adriani pontificis adduxit, & post confessionem hæresin abdicavit. Ereodem anno nulla expeditio facta est, sed tamen super naves ad flumina transeunda, compactus est pons anchoris & funibus, ita cohærens, ut jungi & dissolvi possit: *(a)* & celebravit rex Natalem Domini Ratisbonæ.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCIII, Carolus Ratisbonam proficiscens, ad Fossatum magnum inter fluvios Alemonon & Radinzam venit, *(b)* ibique summi pontificis missi cum magnis muneribus in præsentiam ejus venerunt. Ibi etiam nunciatum est ei, Saxones iterum more solito fidem & promissa violasse. Inde navigio per Radinzam Mogonum fluvium ingressus, Natalem Domini celebravit in Wirtzeburch.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCIIII, celebravit rex Pascha in Franconofurt, ibique congregavit synodum magnam *(c)* episcoporum, Gallorum, Germanorum & Italorum; ubi fuerunt missi apostolici, Theophilus & Stephanus episcopi. In hac synodo tertiò condemnata est hæresis Feliciana, quam damnationem per auctoritatem sanctorum patrum in libro conscripserunt, quem librum omnes sacerdotes manibus propriis subscripserunt. Eodem tempore Fastradana regina obiit, & in monasterio sancti Albani *(d)* honorificè sepulta est. Pseudosynodus Græcorum, quam pro adorandis imaginibus fecerant, à pontificibus rejecta est. Rex autem, post hæc, diviso in duas partes exercitu, Saxoniam ingressus est, ipse per Thuringiam, Carolus verò filius ejus Coloniæ Rhenum transiit. Tunc Saxones congregantes se in loco, qui dicitur Sinisfelr, *(e)* præparaverunt se ad pugnam. Cùm verò audissent, se ex duabus partibus esse circundatos,

---

(a) *GERH. a ROO* equidem, *Ann.* Aust. p. 12. auctor est, Rudolphum Habspurgicum navium solutilium novum modum excogitasse, idemque adserit *FUGGER Spiegel der Ehren des Hauses Oesterreich lib. I. c. VIII. p. 74.* Verum inventum esse antiquum, ex hoc loco paret.

(b) Conjungere igitur tentavit Carolus M. Almonam & Rednitziam, *die Altmühl und Rednitz*, utrosque Nortgoviæ fluvios, de quo *EGINHARDUS* Annalibus: *Persuasum tunc Regi erat, si inter Radantiam & Almonum fluvios fossa navium capax duceretur, posse commode e Danubio in Rhenum navigari, quod alter Danubio, alter Mœno miscetur. Confestim cum omni comitatu suo eo venit, congregataque hominum multitudine, totum autumni tempus in eo opere consumpsit. Ducta est fossa inter prædictos fluvios duum millium passuum longitudine, latitudine CCC. pedum, sed incassum. Nam propter juges pluvias, & terram, quæ palustris erat, nimio humore suapte natura imbutam, cœptum opus consistere non potuit. Sed quantum interdiu terræ à fossoribus fuerat egestum, tantum noctibus humo iterum in locum suum relabente, subsidebat. In hoc opere occupato, duo valde displicentia de diversis terrarum partibus allata sunt. Unum erat Saxonum omnimoda defectio: alterum, quod Saraceni Septimaniam ingressi, prælioque cum illius limitis Custodibus atque Comitibus conserto, multis Francorum interfectis, victores ad sua regressi sunt. Quibus rebus commotus in Franciam reversus est.* De eodem uberius *POETA SAXO.*

(c) Compara *JO. GEORGII DORSCHÆI Collationem ad Concilium Francofurtense* & *FRID. SPANHEMII Historiam Imaginum restitutam.*

(d) In Schardiana & Argentoratensi editione ad marginem est positum: *extat adhuc ad divum Albanum Moguntiæ monumentum.* De hoc Monumento *CHRIST. BROWERUS Ann. Trevir. lib. VII. c. CCXXXIII. NIC. SERARIUS Rer. Mogunt. lib. I. c. XXXI. sect. I. n. 2.* Verum destructum illud fuit anno 1553. dum Albertus Brandenburgicus Moguntiam invaderet, atque cineres in ædem Metropolitanam fuerunt translati, de quo uberius *DAN. PAPEBROCH, Comment. Histor. de S. Albano, in Actis Sanctorum ad d. XXI. Junii.*

(e) Sic etiam *ANNALES METENSES. BERTINIANI* legunt *Sinistfeld: EGIN-*

datos, dissipavit Deus consilia eorum, quamvis fraudulenter Christianos se esse, & fideles regi promiserant. Rex in Franciam reversus, celebravit Natalem Domini in Aquis palatio, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCV, rex venit Moguntiam, ibique tenuit placitum suum, in villa, quæ dicitur Cuffinstein, in suburbio ejusdem urbis. Audiens verò, quod Saxones secundum consuetudinem, promissionem suam, quam de observanda Christianitate & fidelitate regis tenenda, fecerant, irritam fecissent, cum exercitu Saxoniam intravit, & usque ad fluvium Albiam pervenit, ad locum, qui dicitur Hiliuni, *(a)* in quo iisdem diebus Wirzam Abrotitorum rex à Saxonibus occisus fuerat: ibi etiam venerunt missi à Thudone, qui in gente & regno Avarorum magnam potestatem habebat, affirmantes, quod idem Thudon cum terra & populo suo se regi dare vellet, & ejusdem ordinatione Christianam fidem suscipere. Rex itaque afflictis magna ex parte Saxonibus, eorumque terra vastata, acceptis obsidibus in Franciam rediit, & celebravit Natalem Domini Aquis, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCVI, Adrianus papa obiit, & Leo mox in pontificatu successit, statimque misit regi legatos cum muneribus, claves etiam confessionis sancti Petri, & vexillum Romanæ urbis direxit. Henricus, dux Forojulianorum, missis hominibus cum Wonomiro Sclavo in Pannoniam, ringum, gentis Avarorum principem, longis retro temporibus quietum, *(b)* civili bello, fatigatis inter se principibus, improvisè expoliavit. Caganus & Jugurò intestina clade interempti sunt. Thesaurum priscorum regum, multa seculorum prolixitate collectum, idem dux Carolo ad Aquis palatium misit; quo accepto, peracta largitori omnium bonorum gratiarum actione, magnam partem inde Romam ad limina Apostolorum misit, per Angelbertum abbatem; porrò reliquam partem optimatibus, clericis sive laicis, cæterisque fidelibus suis largitus est. Per id tempus Thudo secundum promissionem suam cum magna parte Avarorum ad regem venit, se, populum suum, & patriam regi tradidit, ipse & populus ejus baptizatus est, & muneribus susceptis, redierunt ad propria. Eo tempore rex cum exercitu Saxoniam intravit, & Pipinus rex in Pannoniam cum exercitu introivit. Venit autem legatio Pipini regis ad patrem in Saxoniam, quæ dixit, Avaros post interfectionem priorum ducum super se constituisse regem, nomine Karam, *(c)* & Pipinus contra eum certare disponeret. Rex, peragrata Saxonia, in Franciam sere-

HARD, FULDENSES, MONACHUS EGOLISMENSIS, atque *AUCTOR INCERTUS VITÆ CAROLI M. Sinitfeld. LOISELIANI: Sinaisfelt. POETA SAXO: Sinothfeld*, ubi *REINECCIUS* adnotavit: *hodie Sende. HERMANNUS HAMELMANN de Comitatu Tecklenburg p. 418. & de antiqua Westphalia p. 62.* de hoc Sendæ deserto agit. Verum doctissimus Paderbornensium Episcopus, *Sintfeld*, atque desertum Sendæ, sive *die Senne* probe distinguit *Monumentis Paderbornensibus p. 186. 210.* Illud vastum est desertum, quod sub radicibus montis Teutoburgiensis, longo pnrrectum spatio, per ditionem Paderbornensem, Lippiensem, Ravenbergensem & Ritbergensem, usque in diœcesin Monasteriensem & Osnabrugensem excurrit, variis amnibus piscosis, ac præcipue Amisiæ Luppiæque fontibus irriguum. *Sintfeld* autem, de quo hic sermo, ager est frumentarius, diœcesis Paderbornensis, inter Burenam oppidum, & Cœnobium Dalheim, longe lateque inter Wunnenbergam oppidum & arcem Wevelsburgum extentus, magnamque partem Baronatus Burani, dynastiæ Wevelsburgensis, & totum præfecturam Wunnenbergensem complexus.

(a) Pagi *Helione* mentio fit in diplomate Ottonis M. de a. 950. Magdeburgensibus concesso. Hujus pars fuisse videtur vicus *Helingen*, Bartenslebiis parens. Vide *MEIBOMIUM de pagis Saxoniæ p. 102.*

(b) Sic emendavi, pro: *qui cum*, *ANNALISTAM SAXONEM* secutus.

(c) *ANN. METENSES*, & *Annalista Saxo* legunt *Kaiam*, *BERTINIANI Cagan.* Vide, quæ supraadnotavi *ad a. 782.*

ſe recepit, & in Aquis palatio filium ſuum Pipinum à Pannonia redeuntem, & partem theſauri, quæ remanſerat, adducentem lætus aſpexit. Et celebravit in eodem loco Natalem Domini & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCVII, Barcinona, civitas Hiſpaniæ, quæ jam pridem à Francis diſceſſerat, per Thathim *(a)* præfectum ipſius, Francis eſt reddita. Nam ipſe ad palatium veniens, & civitatem cum ſemetipſo regi tradidit. Eo tempore expeditio facta eſt in Saxoniam, & usque ad Oceanum, trans omnes paludes & invia loca pertranſit exercitus: & rex de Haduloa *(b)* regreſſus (hoc enim loco nomen, ubi Oceanus Saxoniam alluit) tota Saxonum gente in deditionem per obſides accepta, in Aquis palatium reverſus eſt, ubi Abdellam Sarracenum, qui à fratre regno pulſus, in Mauritania exulabat, ipſo ſemetipſum commendante, ſuſcepit. In eodem loco & legatus Nicetæ, qui tunc Siciliam regebat, nomine Theophilus, imperatoris epiſtolam portans, quem honorificè ſuſcipiens, poſt aliquot dies abſolvit. Ipſe verò Novembri menſe mediante, ad hyemandum cum exercitu, Saxoniam Intravit, poſitisque caſtris juxta Wiſaram fluvium, locum caſtrorum Heriſtellium *(c)* vocari juſſit. Illuc legati gentis Avarorum cum magnis muneribus venerunt. De eodem loco Abdellam Sarracenum, cum filio ſuo Ludovico, in Hiſpaniam ire juſſit, & filium ſuum Pipinum in Italiam remiſit, ipſe ad diſponendam Saxoniam totum hyemis tempus impendens, ibi Natalem Domini celebravit & Paſcha.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCVIII, venit ad regem legatus Aldefonſi, regis Galliciæ & Aſturiæ, nomine Frolo, *(d)* papilionem miræ magnitudinis præſentans. Et in ipſo Paſchæ tempore Nordliudi *(e)* trans Albiam ſedentes, ſeditione commota, legatos regios, qui tunc ad juſticias faciendas, apud eos converſabantur, comprehenderunt, quosdam ex eis trucidantes, cæteros ad redimendum ſervavere. Rex itaque, collecto exercitu, de Heriſtellio, ad locum, qui Minda dicitur, perrexit, & facto conſilio, in deſertores arma corripuit, & totam inter Albiam & Wiſaram Saxoniam depopulando peragravit. Nordiudi contra Traſchonem, *(f)* ducem Abotritorum, & Helbruinum, legatum regis, commiſſo prælio

(a) Omnes reliqui Annales legunt, *per Zatum*, niſi quod *ANNALES METENSES* habeant *per Thudun. ANNALISTA SAXO: per Thatun.* Prior vero lectio melior, quam etiam confirmat *PETRUS* de *MARCA*, *Marca Hiſpanica lib. III. c. XV. lib. IV. p. 345. CAROLUS* le *COINTE Ann. Franc. ad a. 797. n. 1. ſeqq.*

(b) Sic emendavi, pro *Adulo hoc*, quod etiam apud *ANNALISTAM SAXONEM*, atque *in ANNALIBUS METENSIBUS* occurrit: *BERTINIANI ANNALES* vero rectius legunt, *Hadulon. LOISELIANI: Hadulabar. TILIANI Hadulla. MONACHUS EGOLISMENSIS: Haduloba. ANNALES EGINHARDI: Nam usque ad ultimos fines ejus, qua inter Albim & Wiſiram Oceano abluitur, acceſſit. CHRONICON MOISSIANCE: & pervenit ad pagum, qui dicitur Wintmodia. ANNALES PETAVIANI: Wigmodinga.* Pagus hic, inter Albim & Viſurgim, verſus Oceanum ſitus hodie dicitur *das Hadeler Land.* Dictum igitur Reginonis locum illuſtrat *ALBERTUS STADENSIS*, dum *ad a.* 797. ſic ſcribit: *Karolus expeditionem movit in Saxoniam ultra omnes paludes ad Oceanum usque in Hadoloha, quod nunc urbanius dicitur Hatheleria (ibi enim Oceanus Saxoniam alluit) & moratus aliquandiu in Albia in eo loco, qui ab ipſo Karleſſant dicitur, Aquasgrani revertitur.* Ejusdem pagi mentionem facit *WITTICHINDUS Annalium libro primo ineunte*, & *ADAMUS BREMENSIS lib. I. c. VIII.* Finitima provincia erat Wigmodia, in qua Brema ſita, & Epiſcopatus fuit fundatus, prout ex Caroli M. Privilegio patet, apud Eundem *cap. IX.*

(c) De hoc loco ad Viſurgim uberius *FERDINANDUS FURSTENBERG Monum. Paderborn. p. 192.*

(d) Reliqui Annales legunt: *Froia.*

(e) De his ſupra *ad a. 780.*

(f) *ANNALES LOISELLANI* legunt: *Traſuconem. AUCTOR INCERTUS CARO-*

prælio, victi sunt. Cæsa sunt ex eis in eo prælio quatuor millia, cæteri, qui fugerunt, de pacis conditione tractare cœperunt. Rex, acceptis obsidibus, à Saxonibus in Franciam reversus est, & Aquis perveniens, legationem Græcorum à Constantinopoli missam suscepit. Erant enim legati, Michael patricius quondam Phrygiæ, & Theophilus presbyter, epistolam Irenæ imperatricis ferentes. Nam filius ejus, Constantinus imperator, à suis comprehensus & excæcatus est. Hæc tamen legatio tantùm de pace fuit. Quos cùm absolvisset, absolvit etiam cum eis Sisinnium, fratrem Tharasii, Constantinopolitani episcopi, jam dudum in Italia prælio captum. Hoc anno sidus Martis in toto cœlo non comparuit. Insulæ Baleares à Mauris & Sarracenis deprædatæ sunt. Aldefonsus, rex Galliciæ & Asturiæ, prædata Ulisibona, ultima Hispaniæ civitate, loricas, mulos, captivosque Mauros regi per legatos, Frolam & Basilicum, hyemis tempore misit, & celebravit 33
Natalem Domini in eodem loco, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCIX, Romani Leonem papam, litania majore captum, excæcaverunt, ac linguam ejus radicitus absciderunt: qui in custodia missus, noctu per murum evasit, & ad legatos regis, qui tunc apud basilicam sancti Petri erant, Wirundum scilicet abbatem, & Winegisum Spoletanorum ducem, veniens, Spoletum ductus est. Rex Saxoniam ingressus, apud Paderbrunnam castris positis, consedit, & inde diviso exercitu, Carolum filium suum cum medietate ad colloquium Sclavorum, & ad recipiendos Saxones, qui ex Nordliudis venerunt, in Bardengavi direxit. In eodem loco Leonem papam summo cum honore suscepit, ibique reditum Caroli filii expectans, Leonem pontificem simili, quo susceptus erat, honore dimisit, qui statim Romam profectus est. Recepto cum prosperitate filio, Aquas repedavit, ubi legatus Michaelis, Siciliæ præfecti, nomine Daniel, ad eum venit, atque inde cum magno honore dimissus est. Eodem anno gens Avarorum à fide, quam promiserat, defecit, & Henricus, dux Forojulianorum, post tot victorias prosperè gestas, juxta Tharsicam *(a)* Liburniæ civitatem, insidiis civium oppressus est. Per id tempus Geroldus, cùm esset Baioariæ præfectus, commisso cum Avaribus prælio, interficitur, & in Augia sepelitur: de quo in visione Wetini legitur, quòd inter Martyres sit adnumeratus. Insulæ Baleares, quæ à Mauris & Sarracenis deprædatæ sunt, postulato & accepto à Francis auxilio, à prædonum incursione defensatæ sunt. Signa quoque Maurorum in pugna sublata regi præsentata sunt. Wido comes, qui Marcam contra Britones tenebat, cum sociis Britanniam ingressus, totamque perlustrans, in deditionem recepit, & regi de Saxonia revertenti arma ducum, qui se tradiderant, inscriptis singulorum nominibus, præsentavit. Tota itaque Britannia, quod nunquam antea fuit, Francis subjugata est. Eodem anno monachus quidam de Hierosolymis veniens, reliquias multas attulit regi, ex parte patriarchæ Hierosolymitani. Azan, præfectus civitatis, quæ dicitur Osca, *(b)* claves urbis regi & munera misit. Celebravit Natalem Domini in eodem palatio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCC, rex absolutum Hierosolytanum monachum dimisit, & cum eo Zachariam presbyterum de palatio suo, & per illum multam pecuniam misit per illa sancta loca, ubi Dominus conversatus est corporaliter. Ipse medio Martio de Aquis egressus, littus Oceani Gallici perlustratus, & in

G ipso

LI M. MONACHUS EGOLISMENSIS: Trasiconem. ANNALES METENSES: Transachonem. EGINHALDI: Thrasiconem. BERTINIANI: Sigconem. POETA SAXO: Thasconem. Infra *ad a. 808.* vocatur *Drasco* ad a. 809. *Trasco.*

(a) Potius *Tarsaticam*, Liburniæ Civitatem, in Illyrico, de qua *CHRISTOPHORUS CELLARIUS Not. Orb. Ant. lib. II. cap. VIII. p. 611.*

(b) Sic emendavi, ex reliquis Annalibus, cum antea legeretur: *Oscadanis regi munera misit.* Ilergetum hæc urbs est, regionis Vescitaniæ, in Hispania, de qua *CELLARIUS lib. II. cap. I. p. 149.* & *PETR.* de *MARCA Marca Marca Hispan. lib. III. c. XV. n. 7. 8.*

ipso mari, quod tunc à piratis infestabatur, classem instituit, & præsidia disposuit. Pascha apud sanctum Riebarium (*a*) celebravit: indeque per littus Oceani, ad Rothomagum civitatem pervenit, ibique Sequana amne transmisso, Turones ad sanctum Martinum, orationis causa profectus est, ibique aliquot dies moratus est, propter adversam Luitgardæ conjugis valetudinem, quæ ibidem & defuncta & humata est. Obiit autem pridie nonas Junii. Inde per Aurelianos ac Parisios Aquis palatium venit. Eodem anno, pridie nonas Julii, contra morem & naturam, aspera & gelu concreta fuit pruina, & VIII idus Julii similiter: sed tamen nullam incommoditatem fructibus attulit. Mense Augusto Moguntiæ placitum tenuit, & inde movens cum exercitu, Ravennam venit, ubi VII dies moratus, Romam direxit gressum, filio suo Pipino cum exercitu in Beneventum misso. Itaque cùm Romam venisset, occurrit ei pridie Leo papa, & senatus Romanorum apud Nommetum, duodecimo ab urbe lapide, & summa cum humilitate, summoque honore suscepit, prandens cum eo in eodem loco. Igitur statim eum ad urbem præcessit, & in crastinum in gradibus basilicæ beati Petri Apostoli stans, missis obviam Romanæ urbis vexillis, cum crucibus atque reliquiis ordinatis etiam atque dispositis per congrua loca tam peregrinorum quam civium turmis, qui venienti laudes dicerent, ipse cum clero & episcopis, ante gradus ecclesiæ eum humiliter suscepit. Data itaque benedictione, in basilicam beati Petri Apostoli, cunctis psallentibus, introduxit. Hoc autem factum est VIII idus Decembris. Post VII verò dies rex concione vocata, cur Romam venisset, patenter indicavit, & inde quotidie ad ea, quæ venerat facienda, operam dedit, inter quæ, quod maximum & difficillimum, erat de discutiendis criminibus, quæ summo pontifici objecta erant. Causa itaque ventilata, cùm nullus probator aut testis legitimus appareret, qui locum controversiæ subire præsumeret, præfatus pontifex coram omni populo in domo sancti Petri, Evangelium portans, ambo-
34 nem conscendit, invocatoque sanctæ Trinitatis nomine, jurejurando ab objectis se criminibus purgavit. Eadem die Zacharias pater cum duobus monachis, uno de monte Oliveti, altero de Bethlehem, Romam venit, quos episcopus Hierosolymorum ad regem direxit. Qui benedictionis causa claves sepulchri Domini ac loci Calvariæ, claves etiam civitatis cum vexillo detulerunt: quos rex benignè suscipiens, aliquot dies secum detinuit, & mense Aprili remuneratos absolvit. Et celebravit ibi rex Natalem Domini.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCI, cùm rex ipse die Natali Domini, ante confessionem sancti Petri, ab oratione surgeret, Leo papa coronam capiti ejus imposuit, & à cuncto Romanorum populo ter acclamatum est: CAROLO AVGVSTO A DEO CORONATO, MAGNO ET PACIFICO IMPERATORI ROMANORVM, VITA ET VICTORIA. Et post laudes, more antiquorum principum, adoratus est, & ablato patricii nomine, Imperator & Augustus est appellatus. Post paucos dies jussit eos, qui anno superiori pontificem deposuerant, exhiberi, & habita de eis quæstione secundum legem Romanam, ut majestatis rei, capitali sententia damnati sunt: pro quibus tamen papa pio affectu apud imperatorem intercessit. Nam vita & membrorum integritas eis concessa est. Cæterùm pro facinoris magnitudine exilio deportati sunt. Hujus factionis fuêre principes, Paschalis Primicerius, (*b*) & Campulus sacellarius, & multi alii nobiles Romani,

(*a*) Sic emendavi, pro *Richardum*, *ANNALISTAM SAXONEM* secutus. Distinctius enim locum designant *ANNALES BERTINIANI*: *Pascha in Centulo apud sanctum Richardum celebravit.* Centulum vicus est pagi Pontivi, ubi Richarius Presbyter natus, in eodemque Monasterium extruxit ac Basilicam, regnante apud Francos Dagoberto majore, de quo *HADR. VALESIUS Not. Gall. voce Centulum.* Hodie dicitur *L'Abbaye de saint Rigaud*, diœceseos Matisconensis.

(*b*) *ANNALES METENSES* legunt: *Numiculator. BERTINIANI*: *Nomencula-*

mani, qui omnes eadem ſententia damnati ſunt. Ordinatis itaque Romanæ urbis totius Italiæ, non tantùm publicis, ſed etiam eccleſiaſticis & privatis negotiis, miſſâque iterum ſuper Beneventanos, cum Pipino filio ſuo, hoſtili expeditione, ipſe poſt Paſcha VII calendas Maji Romam egreſſus eſt, & venit Spoletum. Et dum ibi moraretur, II calendas Maji, hora noctis ſecunda, terræ motus ingens factus eſt, quo tota Italia graviter concuſſa eſt. Quo motu tectum baſilicæ beati Pauli Apoſtoli magna ex parte cum ſuis trabibus corruit. Eodem anno loca quædam circa Rhenum, & in Gallia & in Germania, terræ motu tremuerunt, & peſtilentia propter mollitiem hyberni temporis facta eſt. Imperator de Spoleto Ravennam veniens, aliquot dies ibi moratus, Papiam perrexit. Ibi nunciatum eſt ei, legatos Aaron Amirmunmilin (a) regis Perſarum, portum Piſæ intraſſe, quibus obviam mittens, inter Vercellas & Eboreiam (b) eos ſibi fecit præſentari. Unus enim ex eis erat Perſa de oriente, legatus regis Perſarum, alter Sarracenus de Africa, legatus Ammirati Abraham, qui in confinio Africæ in Foſſato præſidebat; qui Iſaac Judæum, quem imperator ante quadriennium ad regem Perſarum cum Lantfrido & Sigismundo miſerat, reverſum cum magnis muneribus nunciaverunt. Nam Lantfridus & Sigiſmundus in itinere defuncti ſunt. Miſit itaque rex Erchanbaldum notarium in Liguriam, ad naves parandas, ubi elephas etiam interea, quæ deferebantur, ſubvehebatur: ipſe verò, celebrato die nativitatis ſancti Joannis baptiſtæ, apud Eboreiam, Alpes transgreſſus, in Galliam reverſus eſt. Ipſa æſtate capta eſt Barcinona, civitas Hiſpaniæ, jam tunc minus plus biennio obſeſſa. Zatuni (c) præfectus ejus, & alii quàm plures Sarraceni comprehenſi ſunt. Et in Italia Theate civitas ſimiliter capta, & flammis exuſta eſt, ejusque præfectus Rodſelmus comprehenſus eſt. Caſtella, quæ ad illam civitatem aſpiciebant, in deditionem recepta ſunt. Zatuni & Rotſelmus exilio damnati ſunt. Menſe Octobri Iſaac Judæus de Africa cum elephante regreſſus, portum Veneris intravit. Et quia propter nives Alpes tranſire non potuit, Vercellis hyemavit. Imperator Aquis Natalem Domini celebravit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCII, Irene imperatrix de Conſtantinopoli miſit legatum, nomine Leonem, ad imperatorem, de pace confirmanda inter Francos & Græcos, & imperator Conſtantinopolim miſit Jeſſe, epiſcopum Ambianenſem, & Helingandum comitem, ut pacem cum eo ſtatuerent. Paſcha celebratum eſt in eodem palatio. Eodem anno, XIII calendas Auguſti, venit Iſaac cum elephante & cæteris muneribus à rege Perſarum miſſis, in præſentiam imperatoris. Nomen elephantis erat Ambulater. (d) Oſtona (e) civitas in Italia in deditionem recepta eſt. Luceria quoque frequenti obſidione fatigata, & ipſa in deditionem venit, præſidiumque Francorum in eâ poſitum eſt. Imperator æſtatis tempore in Arduenna venationibus operam dedit, & miſſo in Saxoniam exercitu, Transalbianos Saxones vaſtavit. Grimaldus, Beneventanorum dux, in Luceria Winegiſum, comitem Spoleti, qui præſidio præerat, adverſa valetudine fatigatum, obſedit, & in deditionem accepit, captumque cum magno honore tenuit. Imperator Aquis Natalem Domini celebravit.

---

tor. LOISELIANI nomine Dator. EGINHARDI, & *AUCTOR INCERTUS VITÆ CAROLI Nomenclator.* Primicerius fuiſſe videtur, ſive primus in ordine Clericorum, idemque Nomenclaror, qui ad Pontificis menſam invitabat.

(a) *ANNALES TILIANI: Amiralmumminin. LOISELIANI: Ammiralmummuni. BERTINIANI: Ammiralmunim. AUCTOR INCERTUS VITÆ KAROLI M.* ipſum ſaltim vocat *Aaron.*

(b) *Eporedia*, hodie *Turées*, in Marchia Montisferratenſi.

(c) al. *Zatun.*

(d) *MONACHUS EGOLISMENSIS*, & *INCERTUS AUCTOR Vitæ Karoli M. ANNALES EGINHARDI, BERTINIANI*, legunt *Abidabaz. TILIANI Abulabar.*

(e) Urbs Frentanorum olim, nunc Regni Neapolitani.

35 Anno Dominicæ incarnationis DCCCIII, terræ motus Aquis palatio factus est, & mortalitas subsecuta est. Winegisus à Grimaldo redditus est. Missi imperatoris à Constantinopoli regressi sunt, & venerunt cum eis legati Nicephori imperatoris, qui tunc rempublicam regebant, quorum hæc sunt nomina, Michael episcopus, Petrus abbas, Calixtus & Candidus: qui venerunt ad imperatorem in Germania super fluvium Sala, in loco, qui dicitur Saltz, *(a)* & pactum faciendæ pacis in Christo susceperunt. Inde dimissi cum epistola imperatoris Romam venerunt, inde Constantinopolim regressi sunt. Imperator autem in Bavariam profectus est, & dispositis Pannoniarum causis, reversus est: ibi Natalem Domini celebravit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCIIII, imperator Aquis hyemavit, æstate verò in Saxoniam cum exercitu perrexit, omnesque, qui trans Albiam in Wihmodi *(b)* habitabant, Saxones cum mulieribus & infantibus transtulit in Franciam, & pagos Transalbianos Abrotidis *(c)* dedit. Eodem die Godefridus, rex Danorum, venit cum classe sua & omni equitatu regni sui ad locum, qui dicitur Schliesvvich, in confinio regni sui & Saxoniæ. Promisit enim, se ad colloquium imperatoris venturum, sed consilio suorum territus, propiùs non accessit, sed quicquid voluit, per legatos mandavit. Nam imperator super Albiam fluvium sedebat in loco, qui dicitur Holdnsteyn, *(d)* & missa ad Godefridum legatione, pro fugitivis retentis, mediante Septembre Coloniam venit: deinde ad Arduennam ingressus, venationum jocis exercitatus, Aquas reversus est. Medio Novembris nunciatum est ei, Leonem papam cum eo Natalem Domini celebrare velle, ubicunque illi placuisset: quod gratanter suscepit. Et statim misso filio suo Carolo ad sanctum Mauricium, eum suscipere honorificè præcepit. Ipse verò obviam illi Remorum civitate profectus est, ibique susceptum ad Carisiacum usque perductum, cum eo ibi Natalem Domini celebravit: deinde Aquas perduxit, & honoratum magnis muneribus, per Baioariam ire volentem, à suis deduci fecit usque Ravennam. Causa autem adventus ejus hæc fuit. Nunciatum est imperatori, Jesu Christi Domini nostri sanguinem in Mantua civitate fuisse repertum; imperator ad papam direxit, rogans, ut veritatem rei perquireret. Qui, accepta occasione Roma exeundi, primò in Langobardiam, quasi pro inquisitione prædicta, profectus est: deinde arrepto itinere, subitò ad imperatorem usque pervenit, mansitque apud illum dies octo, & (sicut dictum est) Romam repedavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCV, Cacanus, princeps Avarorum, imperatorem adiit, postulans sibi locum dari ad babitandum, inter Sabariam & Carantanum, *(e)* qui propter infestationem Sclavorum, in pristinis sedibus manere non

(a) Sive Palatium ad Salam, Franconiæ fluvium; hodie arx Ganerbica, *Saltzburg*, dicta, Nobilibus Immediatis, *Voite von Saltzburg* parens, de qua *JO. PETRUS* a *LUDEWIG de Episc. Bamberg. p. 1042.* & *Syntagma Juris Publici c. IX. §. VI.* De eadem *POETA SAXO ad a. 790. 804.*

(b) Compara, quæ supra notavi *ad a. 797.*

(c) Potius *Abotritis*, inter Albim & Viadrum habitantibus, sive *Obotritis*, quos Regino sæpius Abrotidos vocat.

(d) Hic locus varie effertur. *CHRON. MOISSIACENSE: & abiit ultra Alaram, ad locum, qui vocatur Oldonastach. ANNALES BERTINIANI: Holdunsten. METENSES: Holdonsteti. LOISELIANI: Hudumsteti. EGINHARDI: Holdunstetin. INCERTUS AUCTOR VITÆ KAROLI M.* & *ANNALISTA SAXO: Holdunsteti. MONACHUS EGOLISMENSIS: Ondulstetin.* Quis vero hic locus, definire non audeo. In diplomate Ottonis M. Monasterio Gandersheimensi a. 946. concesso, occurrit *Hollenstede*, apud *MEIBOMIUM Tom. I. p. 743.* & in *HAMELMANNI lib. II. Epit. Chron. Osnabrug. Holstedt.* Potius tamen Holsatiæ locus, à quo lacus Holdnigstedt nomen habet.

(e) Reliqui Annales, *inter Sabariam & Carnuntum.* Est regio Pannoniæ superioris, de qua *LAMBECIUS de Bibl. Cæs. Vindob. lib. II. c. V. p. 384. CELLARIUS Not. Orb. Ant. lib. II. cap. VIII. p. 552. 553.*

non poterat. Quem imperator benignè suscepit, ejusque precibus favit. Eodem tempore misit exercitum cum filio suo Carolo super Sclavos, qui vocantur Boëmi, qui omnem terram eorum depopulantes, ducem eorum, qui appellabatur Letzo, *(a)* occiderunt. Imperator Theodonis villam venit, indeque ad Romarici *(b)* montem usque profectus, ibi venationibus exercitatus est: inde Theodonis villam reversus, Natalem Domini celebravit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCVI, venerunt Wilharius & Beatus, duces Venetiæ, nec non & Paulus dux Jadoræ, *(c)* atque Donatus, ejusdem civitatis episcopus, legati Dalmatiæ, in præsentiam imperatoris, cum magnis donis & ordinatis, *(d)* tam Venetiis quam Dalmatiis. Eorum missis absolutis, imperator cum primoribus & optimatibus Francorum de pace constituenda & conservanda inter filios suos, & de partitione regni placitum habuit. Et divisione facta in tres partes, imperium suum partitus est inter tres filios, ut scilicet unusquisque sciret, quam partem tueri & regere debuisset, si illum patrem superviveret. De hac divisione testamentum fecit: & sacramentum interpositum à Francis confirmatum est, & Leoni papæ transmissum, ut hæc decreta manu sua firmaret, quod & factum est. Post hæc imperator, dimisso utroque filio, in regnum sibi deputatum, Pipino scilicet & Ludovico, de Theodonis villa profectus, navigio per Mosellam Rhenum ingressus, ad Neomagum in Batua *(e)* venit, ibique tota Quadragesima fuit, & sanctum Pascha celebravit, & inde Aquas rediens, Carolum filium in terra Sclavorum, quæ dicitur Sorabi, super Albiam fluvium cum exercitu misit, in qua congressione Miliduoh Sclavus occisus est, duoque castella ab exercitu constructa sunt: unum super ripam fluminis Salæ, alterum super Albiam. Sclavisque compressis, ex hac parte Bohemos cum Baioariis atque Alemanis aggreditur, eorumque terram ex maxima parte vastavit. Eodem anno in Corsicam insulam contra Mauros, qui eam vastabant, classis de Italia à Pipino 36
missa est, cujus adventû Mauri non expectantes, discesserunt. Unus tamen ex Francis, Hademarus nomine, comes civitatis Genuæ, cùm imprudenter pugnaret, occisus est à Mauris. In Hispania verò Navarri & Pampilionenses, qui superioribus annis ad Sarracenos transierant, in fidem recepti sunt. Classis a Nicephoro imperatore, cui Geta patricius præerat, ad recipiendam Dalmatiam mittitur, & legati, qui ferè annos quatuor ad regem Persarum missi sunt, per ipsas Græcarum navium stationes transvecti, ac Tarvisium, nullo adversariorum sentiente, pervenerunt. Imperator celebravit Natalem Domini Aquis palatio. Eodem anno fuit eclipsis Lunæ, IIII nonas Septembris. Erat statio Solis tunc in XVI parte Virginis, Luna autem morabatur in XVI parte Piscium.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCVII, eclipsis Solis facta est III idus Februarii, stante utroque sidere in XXV parte Aquarii: & in eodem mense, IIII calendas Martii, eclipsis Lunæ facta est, & in eadem nocte apparuerunt acies in cœlo miræ magnitudinis, Sole morante in undecima parte Piscium, & Luna in XI parte Virginis. Iterum XI calendas Septembris eclipsis Lunæ facta est hora noctis tertia, Sole posito in V parte Virginis, & Luna in V Piscium. Rutbertus, missus imperatoris, qui de oriente revertebatur, defunctus est, & legatus regis Persarum, nomine Abdella, cum monachis de Hierusalem, qui legatione Thomæ

(a) Potius *Lecho*, prout reliqui Annales habent.

(b) Sic emendavi, pro *Adromarici*. Castellum, sive mons Romerici, hodie dicitur *Remiremont*, *Reymerberg*, Lotharingiæ oppidum, ad Mosellam. Vide *VALESIUM*.

(c) Sic emendavi, pro *Ladora*, reliquos Annales secutus.

(d) Locus hic sine dubio corruptus, atque ex Annalibus Bertinianis atque Eginhardi, Monacho æque Egolismensi, sic erit supplendus: *Et facta est ordinatio ab Imperatore de Ducibus & populis tam Venetiæ, quam Dalmatiæ.*

(e) Soli Annales Metenses æque habent *in batua*, dum reliqui dicant; *Secunda aqua*. Batua autem navem notat, sive cymbam, unde Gallorum *Bateaux*.

mæ patriarchæ fungebantur, quorum nomina fuêre Gregorius *(a)* & Felix. Gregorius abbas erat de monte oliveti, & erat natione Germanus, & à parentibus Engilbaldus vocatus est. Pervenerunt Aquis ad imperatorem, munera ferentes, quæ prædictus rex Cæsari miserat, scilicet papilionem & tentoria atrii, vario colore respersa, miræ magnitudinis & pulchritudinis. Erant enim omnia byssina, tam tentoria quàm & funes eorum, diversis tincti coloribus. Fuerunt etiam munera præfati regis pallia holoserica multa, valde pretiosa, adoramenta, balsamum atque unguenta. Misit præterea horologium ex aurichalco, arte mechanica mirificè compositum, in quo XII horarum cursus ad clepsydram vertebatur, cum totidem æreis pilulis, quæ ad completionem horarum decidebant, & casu suo subjectum sibi cymbalum resonare faciebant, additis in eodem horologio ejusdem numeri equitibus, qui per XII fenestras, completis horis exibant, & in cursu egressionis suæ totidem fenestræ, quæ priùs erant apertæ, claudebantur: nec non & alia multa erant in præfato horologio. Fuerunt etiam inter prædicta munera duo candelabra ex aurichalco, miræ magnitudinis & proceritatis, quæ omnia Aquis reposita sunt. Imperator igitur legatum & monachos per aliquod tempus secum retinens, postmodum eos in Italiam direxit, atque ibi tempus navigationis expectare jussit. Eodem anno Burchardum, comitem stabuli sui, quem corruptè Constabulum appellamus, cum classe misit in Corsicam, ut eam à Mauris defenderet, qui prædas illic exercebant. Qui juxta consuetudinem suam de Hispania egressi, primò Sardiniam appulsi sunt, ibique cum Sardis prælio commisso, multis suorum amissis (nam tria millia ibi cecidisse perhibentur) in Corsicam pervenerunt. Ibi iterum in quodam portu ejusdem insulæ, cum classe, cui Burchardus præerat, prælio decertarunt, victique ac fugati sunt, amissis XIII navibus, & plurimis suorum interfectis. Adeò illo anno in omnibus locis adversa fortuna fatigati sunt, ut ipsi sibi idcirco hoc accidisse testati sunt, quòd anno superiori contra omnem justitiam de Patalaria *(b)* insula LX. monachos asportatos in Hispania vendiderunt, quorum aliqui per liberalitatem imperatoris iterum in sua loca reversi sunt. Niceta patricius, qui cum classe Constantinopolitana sedebat in Venetia, pace facta cum Pipino rege, & induciis usque ad mensem Augusti acceptis, statione solita Constantinopolim regressus est, & celebravit imperator Natalem Domini Aquis, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCVIII, hyems mollissima & pestilens erat. Vere inchoante, imperator Neumagam profectus est, & celebrato ibi Paschate, iterum Aquis repedavit. Ubi nunciatum est ei, Godefridum, regem Danorum, copias in Abrotides trajecisse, adversus quem Carolum filium suum cum exercitu misit, jubens vesano regi resistere, si Saxoniæ terminos aggredi tentaret. Godefridus, expugnatis aliquot Sclavorum castellis, cum magno copiarum suarum detrimento in patriam reversus est. Nam licet Drasconem, *(c)* ducem Abrotidorum, loco pepulisset, Godelaibum alium ducem dolo captum patibulo sus-
37 pendisset, Abrotidorum duas partes sibi vectigales fecisset: optimos tamen militum suorum & manu promptissimos amisit, & cum eis filium fratris sui nomine Reginbaldum, *(d)* qui in oppugnatione cujusdam oppidi cum plurimis Danorum primoribus interfectus est. Imperatoris filius Albiam ponte junxit, & exercitum, cui præerat, in Hilinones *(e)* & Smeldingos, qui & ipsi ad Godefridum regem

(a) Reliqui Annales, quotquot evolvi, legunt *Georgius.*

(b) Dicitur vel *Patelaria*, vel *Patularia.* Indiæ insula intra Gangem erat, dicta alias *Patalena*, de qua *CELLARIUS Not. Orb. Ant. lib. III. cap. XXIII. pag. 867.*

(c) Superius *ad a. 798.* vocatur *Tranascho.*

(d) Sic etiam Annales Metenses, dum reliqui legant *Reinaldum.*

(e) Reliqui Annales legunt: *Linones*, qui etiam *Linguones HELMOLDO lib. I. cap. I. POETÆ SAXONI ad h. an. Lini* dicuntur, qui in ditione Luneburgica sedes habuerunt. Horum finitimi Smeldingi.

regem defecerant, quanta potuit celeritate transposuit, populatisque circunquaque eorum agris, transito iterum flumine, cum incolumi exercitu, in Saxoniam se recepit. Fuerunt cum Godefrido, in prædicta expeditione, Sclavi, qui dicuntur Wilzi, qui propter antiquas inimicitias, quas cum Abrotidis habere solebant, sponte illi corpus eorum junxerant, ipsoque in regno revertente, cum præda, quam inter Abrotides ceperant, & ipsi domum reversi sunt. Godefridus verò, priusquam reverteretur, destructo emporio, quod in Oceani littore constitutum erat, & lingua Danorum Rerich *(a)* dicebatur, & magnam regno illius commoditatem vectigalium per solutionem præstabat, translatisque inde negotiatoribus, soluta classe, ad portum, qui Liestorph *(b)* dicitur, cum universo exercitu venit: ubi per aliquot dies moratus, limitem regni sui, qui Saxoniam respicit, vallo munire constituit, *(c)* eo modo, ut ab orientali maris sinu, quem illi Hosarsalet dicunt, usque ad occidentalem Oceanum, totam Egidoræ fluminis Aquilonarem ripam munimentum valli prætexeret: una tantùm porta dimissa, per quam carra & equites emitti & recipi potuissent. Diviso itaque opere inter duces, domum reversus est. Interea rex Nortdanibrorum *(d)* de Britannia insula, nomine Eardulf, regno & patria pulsus, ad imperatorem, dum adhuc Niumagæ moratur, venit, & patefacto adventus sui negotio, Romam proficiscitur, Romaque rediens, per legatos Romani pontificis & imperatoris in regnum suum reducitur. Fuit autem legatus apostolicus Adulphus diaconus, de Britannia, natione Saxo, & cum eo ab imperatore missi abbates duo, Rotfridus notarius & Nantharius de sancto Othmaro. *(e)* Imperator ædificatis per legatos suos super Albiam duobus castellis, præsidioque in eis contra Sclavorum incursiones disposito, Aquis Natalem Domini celebravit & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCIX, classis de Constantinopoli missa primò Dalmatiam, deinde Venetias appulit. Cumque ibi hyemaret, pars ejus ad Cumaculam *(f)* insulam venit, commissoque prælio contra præsidium, quod in ea positum erat, à civibus victi atque fugati sunt. Dux autem, qui classi præerat, nomine Paulus, cùm de pace inter Francos & Græcos constituenda, quasi sibi hoc esset injunctum, apud Pipinum regem agere moliretur, Willario & Beato Venetiarum ducibus, omnes conatus ejus impedientibus, atque ipsis etiam insidias parantibus, cognita eorum fraude, discessit. Dum hæc in Italia aguntur, Ludo-

---

(a) Compara *JO. IS. PONTANUM Hist. Dan. lib. IV. p. 93.*

(b) *ANNALISTA SAXO* legit *Sliesvvic.* Slesuicum intelligitur, sive vicus ad Sliam, quod *MONACHUS EGOLISMENSIS ad a. 804.* vocat *Slietorp.* ubi in margine adnotatum est: *Liesthorp. ANNALES TILLIANI ad a. 804. Scliesthorp. LOISELIANI: Liestorp. AUCTOR INCERTUS VITÆ KAROLI M. Sliestorph, in confinio Daniæ atque Saxoniæ situm*, quod tamen *REGINO* ibi *Sliesvvich*, adpellat. Vide *PONTANUM Chorogr. Daniæ p. 655.*

(c) Describit illud vallum Godofredi *JO. IS. PONTANUS Hist. Dan. lib. IV. p. 93.* quod postea, eodem teste, *lib. V. p. 131.* Ottone M. imperante, restitutum, magisque fuit communitum, hodieque *Danevverck* vocatur. Sinus vero, quem Regino *Horsarsalet* vocat, *ANNALIBUS LOISELIANIS* dicitur: *Estarsalt. AUCTORI INCERTO VITÆ KAROLI M.* & *ANNALISTÆ SAXO: Ostarsalz. MONACHO EGOLISMENSI, Oestarsalt. EGINHARDO*, in *Annalibus: Ostersalt. ANNALIBUS BERTINIANIS* & *METENSIBUS: Ostarsaltz.* Infra ad a. 813. occurrit *Westersalt.*

(d) Potius *Nordanhumbrorum*, prout etiam potiores Annales.

(e) Omnes Francorum Annales legunt: *de sancto Odmaro*, vel *Obmaro. ANNALES* saltim *BERTINIANI* habent: *de Cœnobio sancti Bertini.* Utrumque recte se habet, dum Monasterium etiam hoc, S. Audomari dicatur, *S. Omer*, a primo suo Abbate. Vide *HADR. VALESII Not. Galliarum*, *voce Sithin.*

(f) Sic etiam legunt *ANNALES METENSES.* Reliqui: *Comaclium*, sive *Comacium*, Ducatus Ferrariensis oppidum notissimum, quod rectius.

Ludovicus rex in occiduis partibus, cum exercitu Hiſpaniam ingreſſus, Dertoſam civitatem, ſuper ripam Iberi fluminis ſitam, obſedit, conſumptoque in expugnatione illius aliquanto tempore, poſtquam eam tam citò capi non poſſe vidit, dimiſſa obſidione, cum incolumi exercitu in Aquitaniam ſe recepit. Poſtquam Eardulfus, rex Nortdanibrorum, in regnum ſuum reſtitutus eſt, cùm miſſi reverterentur, Adulphus diaconus captus eſt à piratis, ſed poſtea redemptus eſt, Romamque reverſus. In Tuſcia, Populonium civitas maritima, à Græcis, qui Orebitæ vocantur, deprædata eſt. Mauri quoque de Hiſpania Corſicam ingreſſi, in ipſo ſabbato S. Paſchæ civitatem quandam deprædati ſunt, & præter epiſcopum & paucos ſenes atque infirmos, nihil in ea reliquerunt. Interea Godefridus, rex Danorum, per quosdam negotiatores mandavit duci, qui Phryſiam prævidebat, audiſſe ſe, quòd ei imperator eſſet iratus, eò quòd in Abrotides duxiſſet exercitum, & ſuas ultus eſſet injurias, addens ſe velle denegare, quod ei objiciebatur, quòd fœdus promiſſum irrupiſſet; petivit etiam imperatorem, ut mitteret miſſos ſuos trans Albim juxta terminos regni ſui, & ipſe cum ſuis ibi veniret, invicemque diſcuſſis cauſis, quæque emendatione digna erant, abſque contradictione ibi corrigerentur. Quod cùm Imperatori nunciatum eſſet, non abnuit, colloquiumque eſt habitum cum primoribus Danorum trans Albiam, multisque hinc inde prolatis, minimè ad effectum res perducta eſt. Thraſco, dux Abrotidorum, poſtquam filium ſuum poſtulanti Godefrido obſidem dederat, collecta manu & auxilio à Saxonibus contracto, vicinos ſuos Wilzos aggreſſus, agros eorum ferro & igne vaſtavit, regreſſusque domum cum ingenti præda, accepto iterum à Saxonibus validiori auxilio, Smeldingorum maximam civitatem expugnat, atque his
38 proſperis ſucceſſibus omnes, qui ab eo defecerant, ad ſuam ſocietatem redire coëgit. Imperator itaque, cùm ei multa de jactatione & ſuperbia regis Danorum nuntiarentur, ſtatuit trans Albim civitatem ædificare, Francorumque in ea ponere præſidium. Cumque ad hoc per Galliam atque Germaniam homines congregaſſet, armisque ac cæteris ad uſum neceſſariis rebus inſtructos, ad locum deſtinatum ducere per Phryſiam juſſiſſet: Thraſco, dux Abroditorum, in emporio Rerich, ab hominibus Godefridi dolo interfectus eſt. Imperator, poſtquam locus civitatis conſtituendæ fuerat exploratus, Egobertum comitem huic negotio exequendo præficiens, Albiam trajicere, & locum juſſit occupare. Eſt autem locus ſuper ripam Sturiæ fluminis vocabulo Eſſelfelt. *(a)* Occupatus eſt itaque ab Egeberto & comitibus Saxonibus, & circa idus Martii muniri cœptus. Dum hæc circa Danos aguntur, Aureolus comes, qui in confinio Hiſpaniæ atque Galliæ trans Pyrenæum, contra Oſcam Cæſarauguſtæ reſidebat, defunctus eſt: & Amoroz præfectus in locum ejus intravit, miſſaque ad imperatorem legatione, ſe cum ſuis omnibus ejus obſequio traditurum promiſit. Eclipſis Lunæ accidit VII calendas Januarii.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCX, Amoroz præfectus colloquium imperatoris expetiit, in confinio Gallici & Hiſpanici limitis. In eo colloquio ſe promiſit cum ſuis omnibus, imperatoris manibus commendaturum: quod licet imperator annuiſſet, multis intervenientibus cauſis, remanſit infectum. Mauri de tota Hiſpania, maxima claſſe collecta, primò Sardiniam, deinde Corſicam applicuerunt, nulloque in ea invento præſidio, inſulam penè totam depopulati ſunt. Dum hæc aguntur, Pipinus rex, perfidia ducum Venetiorum incitatus, ipſam inſulam bello terra marique vexabat, ſubjectaque Venetia, ac ducibus ejus in deditionem receptis, eandem claſſem ad Dalmatiæ littora vaſtanda miſit. Sed cùm Paulus Cephalaniæ præfectus, cum orientali claſſe ad auxilium Dalmatiis ferendum adventaret, regia claſſis ad propria regreditur. Rotrudis, filia imperatoris, quæ natu major erat, octavo idus Junii moritur. Imperator Aquis morabatur, ubi

(a) Sive *Eſſesfeld*, prout reliqui habent Annales. Locus ad Sturum, Stormariæ fluvium.

ubi nuntiatum est ei, classem ducentarum navium de Nortmannia in Phrysiam applicuisse, ternaque prælia cum Phrysonibus commisisse, Danosque victores tributum victis imposuisse, etiam C libras argenti à Phrysonibus esse solutas, regemque Godefridum hæc omnia agere dixit. Qui nuntius adeò imperatorem concitavit, ut, missis in omnibus circunquaque regionibus ad congregandum exercitum nuntiis, ipse sine mora palatio exiens, illas in partes tendere cœpit. Transito itaque Rheno flumine, in loco, qui Lippa dicitur, copias, quæ nondum convenerant, statuit opperiri. Ubi cùm aliquot dies moraretur, elephas ille, quem ei Aaron, rex Sarracenorum, transmiserat, subita morte periit. Congregatis tandem copiis, quanta potuit celeritate, ad Alarum fluvium contendit, castrisque positis, minarum Godefridi regis præstolatur eventum. Nam Rex ille vanissima spe victoriæ (*a*) inflatus, se jactavit arroganter, quòd cum imperatore congredi vellet. Sed cùm imperator in loco memorato sederet, diversarum rerum legationes ad eum perferuntur. Nam & classem, quæ Phrysiam vastabat, domum reversam, & Godefridum à quodam suo satellite interemptum, & castellum vocabulo Huobbuocki, (*b*) Albiæ flumini contiguum, in quo Odo legatus imperatoris erat, & erat orientalium Saxonum præsidium, à Wilzis captum, & Pipinum filium ejus regem Italiæ VIII idus Julii de corpore migrasse, duasque legationes de diversis terrarum partibus, unam de Constantinopoli, alteram de Corduba, adventare pacis causa, nuntiabatur: quibus ille acceptis, dispofuit pro temporis conditione Saxoniam, Aquis revertitur. Tanta in ea fuit expeditione boum pestilentia, ut penè nullus tanto exercitui superesset, quin omnes usque ad unum perirent: & non solùm ibi, sed etiam per omne imperium, hujus generis animalia perierunt. Aquis veniens mense Octobri, memoratas legationes suscepit, pacemque cum Nicephoro imperatore & cum Abular rege Hispaniæ fecit. Siquidem Venetias Nicephoro reddidit, & Heinricum comitem, dudum à Sarracenis captum, Abular remittente, recepit. Eo anno Sol & Luna bis defecerunt: Sol V idus Junii & pridie calendas Decembris, Luna XI calendas Julii, & nono calendas Januarii. Corsica insula iterum à Mauris vastata est. Amoror, & Abdiraman filius Abular, de Cæsaraugusta expulsus, & Oscam intrare compulsus est. Godefrido, ut diximus, mortuo, Hemmingus, filius fratris ejus, in regnum successit, pacemque cum imperatore fecit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXI, absoluto atque dimisso Arsafio spatario, legato Nicephori Augusti, ejusdem pacis confirmandæ gratia, legati ad imperatorem Constantinopolim mittuntur, Haido episcopus Basiliensis, & Hugo comes de Turonis, & Ago Langobardus de Forojulio, & cum eis Leo quidam spatarius, natione Siculus, Willarius dux Venetiarum, quorum alter ante annos X Romæ ad imperatorem, cùm ibi esset, de Sicilia profugit, & redire volens in patriam, remittitur, alter propter perfidiam, honore spoliatus, Constantinopolim ad dominum suum duci jubetur. Condicta vero ab Imperatore & Hemmingo rege Danorum, Pax propter hyemis asperitatem, quæ inter partes commeandi viam claudebat, in armis tantùm jurata servatur, (*c*) donec redeunte veris 39

H tem-

(*a*) Sic locum emendavi ex *ANNALIBUS BERTINIANIS*, cum antea saltim legeretur: *minarum Godefridi* (ubi Pistorius asteriscum posuerat) *inflatus*. Ex quo patebat, locum fuisse mutilum.

(*b*) Hoc unum ex duobus castellis erat, de quo ante *ad a. 808.* Postea dictum fuit *Hamburgum*, de quo *ALBERTUS STADENSIS* ad a. 810. 811. *Castellum Hochburc, quod nunc Hamburg dicitur. CONRING de Urb. Germ. §. XXVIII. LAMBECIUS Origg. Hamburg. lib. I. p. 2. 3. & in Chronologia libri Primi n. 1.*

(*c*) Locus antea corruptus: *condicta causa ab Imperatore & Hemmingo rege Danorum, Rex propter hyemis asperitatem, quæ inter partes commeandi viam claudebat, in armis tantum curata servatur.* Nullus in his verbis sensus. Emendavi igitur, reliquos Annales, potissimum *METENSES* secutus, *BERTINIANOS*, atque *ANNALISTAM SAXONEM*.

temperie, viis apertis, advenientibus ex utraque parte Francorum & Danorum XII primoribus, super fluvium Agidoram, datis vicissim, secundum ritum ac morem suum, sacramentis, pax confirmatur. Proceres autem de parte Francorum hi fuere: Walach, Burchardus, Bernardus, Egbertus, Theodericus, Abo, Osdag, Wichman, omnes comites: de parte verò Danorum, inprimis in fratres Hemmingi, Ancimin, & Anganfeo, (a) deinde cæteri honorabiles inter suos viri, quorum nomina superfluum duximus annotare. Imperator itaque, pace cum Hemmingo firmata, & placito generali secundum consuetudinem Aquis habito, in tres partes regni sui totidem exercitus misit; unum trans Albiam in Linones, qui & ipsos vastavit, & castrum Hohbouch superiori anno à Wilzis destructum, restauravit; alterum in Pannoniam, ad controversias Hunnorum ac Sclavorum finiendas, direxit; tertium super Brittones, ad eorum perfidiam misit. Qui omnes, rebus prosperè gestis, domum reversi sunt. Ipse autem imperator ad classem videndam, quam præcedenti anno fieri & fabricari jusserat, ad Bononiam venit, farumque (b) ibi ad navigandum, cursus dirigendos, antiquitus constitutum restauravit, & in ejusdem summitate, nocte ignem accendit: inde ad Scaldim fluvium veniens, in loco, qui vocatur Gant, naves ad eandem classem ædificatas aspexit, & circa medium Novembris Aquas venit, ubi obviaverunt ei legati Hemmingii regis, Aoum & Hephi, (c) munera regis & verba pacifica regis deferentes. Fuerunt etiam Aquis, adventum ejus postulantes, qui de Pannonia venerunt, Canizanci (d) princeps Avarorum, & Thudun, & alii principes ac duces Sclavorum circa Danubium habitantium, qui à ducibus Francorum, qui in Pannonias fuerunt missi, ad præsentiam principis jussi sunt venire. Interea Carolus filius imperatoris, qui major natu erat, obiit II nonas Decembris.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXII. Hemmingus, Danorum rex, moritur, cui cùm Sigefridus, nepos Godefridi, & Anilo, nepos Herioldi, succedere voluissent, neque inter eos de divisione regni conveniret, comparatis copiis, & commisso prælio ambo moriuntur. Pars tamen Anilonis adepta victoriam, fratres ejus, Herioldum & Regnifridum, reges sibi constituit: quam necessariò pars victa secuta, eosdem sibi imperare non abnuit. In eo prælio X millia DCCCCXL viri cecidisse memorantur. Nicephorus imperator post multas & insignes victorias in Mœsia provincia, commisso cum Bulgaris prælio, moritur, & Michaël, gener ejus, imperator factus, legatos Domini imperatoris, qui ad Nicephorum imperatorem missi fuerunt, suscepit in Constantinopolim & absolvit, cum quibus & suos legatos direxit, Michaëlem scilicet episcopum, & Arsafium, atque Theognostum protospatarium, & per eos, pacem à Nicephoro cœptam confirmavit: nam Aquisgrani, ubi ad imperatorem venerunt, conscriptum pactum ab eo, in ecclesia susceperunt, more suo, id est Græca lingua, laudes ejus dixerunt, imperatorem eum & basileum appellantes. Et in revertendo, Romam venientes, in basilica sancti Petri Apostoli, eundem pacti seu fœderis libellum, à Leone papa denuo susceperunt. Quibus dimissis, imperator generali conventu Aquis solenniter habito, Bernhardum filium Pipini, nepotem suum, in Italiam misit, & propter famam classis, quæ de Africa & Hispania ad vastandam Italiam ventura dicebatur, Wallonem, filium Bernhardi patruelis sui, cum illo esse jussit, quousque rerum eventus securitatem suis afferret. Hæc classis partim in Corsicam, partim in Sardiniam venit. Et ea quidem pars ad Sardiniam venit, quæ penè deleta est. Classis Normannorum Hiberniam insulam aggressa, commissoque cum Scotis præ-

(a) Reliqui Annales: *Hacuin* & *Acgande*.

(b) Sic emendavi, pro *fanumque*.

(c) Reliqui Annales: *Hacuin & Hephin*. Annalista Saxo: *Ancvvin & Ebbi*.

(d) Annales *LOISELIANI* & *METENSES*: *Canizauci*. *BERTINIANI*: *Canzaucus*. *MONACHUS EGOLISMENSIS*: *Canzauci*. *ANNALES EGINHARDI*: *Cani*, *Zauci*, *Principes Avarum*. *ANNALISTA SAXO*: *Canizave*.

prælio, multi ex eis interfecti, cæteri fuga lapsi sunt. A Grimaldo, duce Beneventanorum, XXV millia solidorum auri pro tributo imperatori soluta sunt. Eodem anno expeditio facta est in Wilzos, & ab eis obsides accepti. Herioldus & Regnifridus, reges Danorum, missa ad imperatorem legatione, pacem petunt, & 40
fratrem suum Hemmingum sibi remitti rogant. Hoc anno, idus Maji, post meridiem Solis eclipsis fuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXIII, imperator Aquis hyemavit, & incipiente vernali tempore, Hamalarium, qui episcopatum Treverensem tenebat, & Petrum, abbatem monasterii de Nonantula, propter pacem cum Michaële confirmandam, Constantinopolim misit: ac deinde habito generali conventu, evocatum ad se de Aquitania Ludovicum filium, coronam illi imperialis dignitatis imposuit, Bernhardum nepotem suum Italiæ præfecit, regemque appellari jussit. Concilia quoque jussu ejus, super statum ecclesiarum, per totam Galliam ab episcopis celebrata sunt: quorum unum Moguntiæ, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabellonis, quintum Arelati congregatum est; & constitutiones, quæ in singulis factæ sunt, ab imperatore confirmatæ sunt: quas qui nosse voluerit, in suprà dictis civitatibus invenire poterit, quanquam & earum exemplaria in archivo palatii habeantur. Eodem tempore missi sunt trans Albiam quidam Francorum & Saxonum proceres, ad terminos Nortmannorum, qui pacem cum eis, secundum petitionem ipsorum, facerent, & fratrem regum eis redderent. Juramentis itaque ex utraque parte datis, pax firmata est. Tamen ea tempestate reges domi non erant, sed ad Westerfalt *(a)* cum exercitu perrexerant. Quæ regio ultima regni illorum erat, inter septentrionem & occidentem sita. Contra Aquilonem Britanniæ summitatem respicit, cujus principes ac populi eorum dominationem dedignabantur. Quibus perdomitis, cùm reversi essent, & fratrem ab imperatore missum recepissent; filii Godefridi regis, & nonnulli ex primoribus Danorum, qui jamdudum relicta patria, apud Suiones exulabant, attractis undique copiis, bellum intulerunt, & confluentibus ad se passim ex omni Danorum terra populorum turmis, commisso cum eis prælio, eos regno paterno expulerunt. Eodem anno Carolus imperator obiit, & Aquis in basilica sancti Salvatoris & sanctæ Dei genitricis Mariæ honorificè sepultus est, quam basilicam ipse mirifico opere à fundamento ædificare fecit. LUDOVICUS filius ejus imperialia sceptra suscepit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXIIII, hæc, quæ suprà expressa sunt, in quodam libello reperi, plebeio & rusticano sermone composita, quæ ex parte ad Latinam regulam correxi, . quædam etiam addidi, quæ ex narratione seniorum audivi. Cætera, quæ sequuntur, meæ parvitatis studio descripta sunt, prout in Chronicorũ libris adnotata inveni, aut ex relatione patrum auditu percipere potui. Et de Ludovici quidem imperatoris temporibus perpauca literis comprehendi, quia nec scripta reperi, nec à senioribus, quæ digna essent memoriæ, commendanda audivi. De Lotharii verò imperatoris, & fratrum ejus regum Francorum gestis, plura descripsi: ubi verò ad nostra tempora ventum est, latiùs sermonem narrationis protraxi. Aliter enim, ut Hieronymus ait, narrantur visa, aliter audita, quæ meliùs scimus, melius & proferimus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXVIII, Bernhardus, filius Pipini, rex Italiæ, Aquis evocatus ad imperatorem, dolo capitur, & primò oculis, pòst vita privatur. Habuit autem iste Bernhardus filium nomine Pipinum, qui tres liberos genuit, Bernhardum, Pipinum, & Heribertum. Qui Heribertus Rudolphum comitem, filium Balduini, interfecit nostris temporibus, & non multùm pòst occisus est ab Alduino, satellite Balduini Rudolphi, qui Balduinus hucusque in Flandris ducatum tenet.

(a) Supra *ad a. 808.* occurrit: *Osterfalt.*

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXIX, Tancradus, secundus abbas Prumiensis monasterii, obiit, & Marcunardus ei in regimine successit, vir prudens & sacræ religioni deditus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXXVI, Britones fœdera violant, & rebellare incipiunt cum duce suo nomine Murmano, contra quos imperator exercitum producit, sed non adeò prævaluit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXXVII, Murmanus, rex Britannorum, moritur, & Numenoio, apud Ingelnheym, ab imperatore ducatus ipsius gentis traditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXXVIII, Ludovicus à suis imperio privatur, & privatus custodiæ traditur, regnique monarchia Lothario, filio ejus, per electionem Francorum datur, rursumque à filio Ludovico & à Francis de custo-
41 dia eruitur, ac imperiali sedi restituitur. Fuit autem hæc dejectio pro maxima parte facta propter multimodam fornicationem Judith, uxoris ejus. *(a)*

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXXIX, Lotharius, derelicta Francia, Italiam petiit. Ebbo, episcopus Remorum, in generali synodo deponitur, ac multi alii exilio damnantur, qui in dejectione imperatoris conspiraverant.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXL, Ludovicus imperator, dum filium Ludovicum trans Rhenum persequitur, morbo gravatur, & in navim missus, per Mogonum fluvium in Rhenum deducitur, ibique in insula juxta Ingelnheym vita decedit: inde Mediomatricum deportatus, in basilica sancti Arnolphi honorabiliter sepulturæ mandatur. Statimque LOTHARIUS Italiam egressus imperium arripuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXLI, Ludovicus & Carolus indignè ferentes, quòd regno paterno per omnia privati essent, exercitum undequaque contrahunt, ac mox fratrem bello aggrediuntur apud Fontaniacum: in qua pugna ita Francorum vires attenuatæ sunt, ac famosa virtus infirmata, ut non modò non ad amplificandos regni terminos, verùm etiam nec ad proprios tuendos, in posterum sufficerent. Tandem non sine gravi dispendio suorum Carolus & Ludovicus vicerunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXLII, tres suprà dicti fratres imperium Francorum inter se diviserunt, & Carolo occidentalia regna cesserunt, à Britannico Oceano usque ad Mosam fluvium; Ludovico verò orientalia, scilicet omnis Germania usque Rheni fluenta, & nonnullæ civitates cum adjacentibus pagis trans Rhenum, propter vini copiam. Porrò Lotharius, qui & major natu erat, & imperator appellabatur, medius inter utrosque incedens, regnum sortitus est, quòd hactenus ex ejus vocabulo Lotharingia nuncupatur, totamque provinciam, nec non omnia regna Italiæ cum ipsa Romana urbe, quæ & modò ab omni sancta ecclesia, propter præsentiam Apostolorum Petri & Pauli, speciali quodam veneratur privilegio, & quondam propter Romani nominis invictam potentiam, orbis terrarum domina dicta fuerat.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXLVII, Hetto, episcopus Trevirorum, ex hoc seculo transiit, & Thietgandus cathedram ejus obtinuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLI obiit Herimingardis regina, conjunx Lotharii imperatoris, venerabilis & Deo acceptabilis matrona, quæ tres filios Lothario genuit, videlicet Ludovicum, Lotharium & Carolum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLIII, Nortmani, Britanni, cùm mare navigio gyrantes, ostia Ligeris fluminis occupaverunt, & repentina irruptione civitatem

(a) Compara *THEGANUM Vita Ludovic. cap. XXVI. NITHARDUM lib. I. p. 439.* Fragmentum *ODONIS ARIBERTI*, apud *BALUTZIUM notis ad Agobardum p. 129.* dicit: Carolum (Calvum) os Bernhardi retulisse, *a quo is genitus vulgo credebatur, natura adulterium maternum prodente.*

tatem Namnetis invadunt, (a) omniaque cædibus, incendiis ac rapinis depopulantes, pontificem civitatis ipso die sabbato sancto Paschæ, cùm baptismum ex more celebraret, in basilica interficiunt, clerumque trucidant. Omnemque circumquaque regionem devastantes, primùm Andagavensem, deinde Turonicam occupant urbem; ac velut immanis tempestas cuncta prosternit, ita cuncta consumunt. Templum etiam præcellentissimi pontificis Martini incendio cremaverunt. Tunc primùm Nortmanorum classis (ut ajunt) Ligeris attigit littora. Eodem anno Egil abbas monasterii Prumiensis constituitur. Circa hæc tempora Carolus Pipinum, regem Aquitaniæ, nepotem suum, ipsis Aquitanis eum prodentibus, eò quòd pace soluta, eadem provincia à suis indigenis devastaretur, & multa illic mala impunè patrarentur, cepit, & captum cum consilio episcoporum & procerum attondit, & habitu monachico indutum Suessionis in monasterio sancti Medardi misit. Inde duobus monachis consentientibus, simul & opem ferentibus, fuga dilapsus est. Sed iterum captus, insula Nectis castro munitissimo custodiæ mancipatur. Fuit verò iste Pipinus filius Pipini, filii Ludovici imperatoris, de quo ferunt, quòd eum pater, videlicet Ludovicus imperator, dum adhuc puerilis esset ætatis, voluerit ad clericatus officium promovere, ac Drogoni, episcopo Mettensi, avunculo videlicet suo, commendare erudiendum liberalibus simul & ecclesiasticis disciplinis. Sed paternis votis Lotharius, frater ejusdem pueri, nequaquam permisit eum attonderi, sed vi abstraxit de manu patris. Erat enim idem puer (ut ajunt) ingentis pulchritudinis, cui postmodum Ludovicus imperator pater suus, cùm imperium divideret, Aquitaniam provinciam tantùm concessit, sed non ei in prosperum cessit, quòd à dei cultura & servitio subtractus est. Ebrietatibus enim & comessationibus die noctuque vacans, ad extremum mente captus, in maniacam incidit passionem, & præsentem vitam cum dedecore 42
amisit, successorem relinquens Pipinum filium, de quo paulo superiùs mentionem fecimus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLV, Lotharius, convocatis primoribus regni, imperium filiis suis divisit, Ludovico Italiam tradidit, eumque Imperatorem appellari fecit: Æquivoco verò idem Lothario regnum, quod ex suo nomine vocatur, concessit: Carolo autem, qui junior natu erat, Provinciæ regnum largitus est. Dispositis itaque atque ordinatis regni negotiis, valedicens suis, mundum reliquit, atque in Prumiam monasterium veniens, comam capitis deposuit, habituque sanctæ conversationis suscepto, in religionis professione diem clausit extremum, III calendas Octobris.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLVI, Lotharius rex Thietbergam reginam sibi in matrimonium junxit, ex qua conjunctione maxima ruina non illi solùm, sed etiam omni regno ejus accidit, sicut in sequentibus luce clariùs apparebit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLVIII Carolus rex, filius Lotharii imperatoris, moritur, qui Provinciam regebat: & ex regno, quod tenuerat, facta est non modica controversia inter Lotharium regem, & avunculum ejus Carolum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLIX, Lotharius Hueberto abbati inter Jurum & montem Jovis commisit, (b) eò quòd tunc fidelissimus putaretur, utpote affinitate conjunctus propter sororem Thietbergam.

(a) De hac extat Fragmentum apud du *CHESNE Tom. H. p. 386.*

(b) Omissum hic videtur: *Ducatum.* Sic enim *ANNALES METENSES : Lotharius Hucberto Abbati Ducatum inter Jurum & Montem Jovis commisit.* Eadem habet *ANNALISTA SAXO.* Paulo aliter habent *ANNALES BERTINIANI: Lotharius fratri suo Ludovico, Italorum Regi, quandam Regni sui portionem attribuit: ea videlicet, quæ ultra Juram montem habebat, id est Genuam, Lausonnam, & Sedunam civitates, cum Episcopatibus, Monasteriis, & Comitatibus: præter Hospitale, quod est in monte Jovis, & Pipincensem Comitatum.* Hubertum tamen has terras obtinuisse, idem *REGINO ad a. 865.* ad-

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLX, Egil abbatiam Prumienſem ſua ſponte dimiſit, & Auſpaldus in regimine ſucceſſit, vir omni ſanctitate & bonitate conſpicuus. His temporibus Ludovicus ſenior, frater Lotharii imperatoris, plurima bella ſtrenuiſſimè geſſit adverſus Sclavorum gentes: ſiquidem Marahenſium regna ingreſſus, armis cuncta perdomuit, capto eorum principe, nomine Raſtitz, cui etiam propter violata fœdera oculos erui juſſit. Ea tempeſtate inter principes Caroli magnum diſcordiarum ac litium efferbuit incendium. Denique Lambertus, qui ducatum tenebat inter Ligerim & Sequanam, Vivianum, potentem virum, dolo interfecit: rurſum eundem Lambertum Ganzbertus comes æquè dolo trucidavit. Item Ganzbertus juſſu Caroli decollatus eſt. Deſtitutam terram principibus & conſilio nudatam perſpicientes Britones, arma corripiunt, fines regni Francorum invadunt, Ligerim tranſeunt, & usque Pictavis progrediuntur, cædibus, rapinis, ac incendiis omnia depopulantes, oneratique ingenti præda ad propria redeunt. Ad compeſcendam verò hujus præſumptionis inſolentiam, Carolus cum magno exercitu Britanniam intravit. Pugna committitur. Saxones, qui conducti fuerunt ad excipiendos velocium equorum anfractuoſos recurſus, in prima fronte ponuntur. Sed primo impetu ſpiculis Britonum in acie ſe recondunt. Britones more ſolito huc illucque cum equis ad hujuſcemodi conflictum exercitatis diſcurrentes, modò confertam Francorum aciem impetunt, ac totis viribus in medio ſpicula torquent, nunc fugam ſimulantes, inſequentium nihilominus pectoribus ſpicula figunt. Franci, qui, quò minùs ſtrictis gladiis pugnare conſueverant, attoniti ſtabant, novitate autem inexperti diſcriminis perculſi, nec ad inſequendum idonei, nec in unum conglobati, tuti. Nox ſuperveniens bellum diremit. Multi ex Francis interfecti, quàm plurimi vulnerati, innumerabiles equi perierunt. Sequenti die rurſus pugna inchoatur, ſed graviori infortunio finitur. Quod cernens Carolus, nimio terrore diſſolutus, nocte, inſcio exercitu, clàm aufugit, derelicto papilione, tentoriis, & omni regio apparatu. Manè facto, cùm exercitus fuga lapſum regem comperiſſet, nimia formidine repletur, nihilque aliud niſi de fuga meditatur. Britones cum clamore irruunt, & caſtra Francorum omnibus divitiis referta invadunt, omnemque belli copiam capeſſunt, fugientia Francorum agmina inſequuntur, obvios quosque aut ferro cædunt, aut vivos capiunt. Reliquos fuga ſervavit. Ditati itaque Britones opibus Francorum, armisque inſtructi, in ſua ſe recolligunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXI, Carolus placitum habuit in Compendio, ibique cum optimatum conſilio, Rodoberto comiti ducatum inter Ligerim & Sequanam, adverſum Britones commendavit: quem cum ingenti induſtria per aliquod tempus rexit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXII, Numeneus, rex Britonum, moritur,
43 divino nutu percuſſus. Nam cùm eccleſias Dei devaſtaret, & confinia crudeliter depopularetur, eò quòd Carolo debitam fidelitatem ſervarent: quadam die cùm

---

firmat. Quare etiam *SIGEBERTO GEMBLACENSI ad a. 863.* dicitur *Abbas & Dux*. Ex hoc patet, Brunonem, prout olim aſſerueram, *Syntagmate Juris Publici cap. XVIII. §. X.* primum non fuiſſe, qui ſeculares terras obtinuerit, atque poteſtatem, cum dictus Hubertus jamdum Ducatum obtinuerit, ideoque *REGINONI ad a. 865.* Acephala dictus. Idem *ad a. 887.* Hugoni Abbati Ducatum tribuit. Quare etiam *AUCTOR VITÆ BRUNONIS* apud *LEIBNITIUM Tom. I. p. 280.* ait: *nec vero nova fuit hujusmodi gubernatio, aut ſancta Dei Eccleſia Rectoribus antea inuſitata, cujus exempla, ſi quis requiſierit, in promptu ſunt.* Immo, Epiſcopos jam ante Ottonis M. tempora vicariam exercuiſſe poteſtatem ſecularem, teſtantur *CAPITULARIA CAROLI CALVI tit. XLVIII. c. 12.* *Ipſi nihilominus Epiſcopi, ſinguli in ſuo Epiſcopio, miſſatici noſtri poteſtate & auctoritate fungantur.* Dum autem hæc apud Gallos ſaltim occurrant exempla, Brunonem apud Germanos primum fuiſſe, adſerere non dubito.

cùm equum aſcendere vellet, ut cœptam maliciam conſummaret, repentè vidit ante ſe ſanctum Maurilonem epiſcopum aſtare, ſibi hæc torvo vultu & terribilibus oculis ingeminantem, Deſine jam crudelis prædo eccleſias Dei vaſtare. His dictis, baculum, quem manu geſtabat elevans, eum in capite percuſſit: qui à ſuis in domum reportatus, vitam cum regno finivit. Fuit autem iſte Mautilo epiſcopus Andagavenſis urbis, cujus civitatis termini cohærebant finibus Britanniæ, & ideo ab eis graviter depopulabatur. Filius Numenei Heriſpius regnum paternum obtinuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXIII, Carolus iterum cum immenſo exercitu fines Britonum intravit, ſed minimè, ut optaverat, prævaluit. Noviſſimè autem cum eis pacem fecit. Datis itaque ex utraque parte obſidibus & ſacramentis, Heriſpius rex ad eum venit, ejusque dominationi ſe ſubdit. Carolus verò magnis muneribus honoratum Heriſpium in regnum abire permiſit, ipſe in Franciam revertitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXIIII, Lotharius rex cœpit occaſiones quærere, qualiter Thietbergam reginam à ſuo conſortio ſeparare potuiſſet, quam exoſam habebat propter Waldradam, quæ ejus fuerat concubina, cùm adhuc adoleſcens eſſet in domo paterna; hanc ſiquidem, diabolo inflammante, nimio diligebat amore. Guntherium itaque, Colonienſis urbis pontificem, qui eo tempore erat archicapellanus, rex primò per ſubintroductos miſſos, deinde per ſemetipſum ſuper hujuſcemodi diſſidio omni arte aggreditur, & ut faciliùs aſſenſum præberet, promiſit ſe ejuſdem epiſcopi neptem in matrimonium accepturum, tantùm ut prædictam Thietbergam, ejus, aliorumque epiſcoporum auctoritate & licentia, repudiare quacunque ratione potuiſſet. Qui, ut erat levis animo ac inconſideratus actione, protinus omni intentatione introducitur, vana ſpe, ut poſtea claruit, ſeductus. Rurſus idem Guntherius Thietgandum, archiepiſcopum Trevirenſem, hac de cauſa alloquitur, ſciens eſſe virum ſimplicem, nec adeò in divinis ſcripturis eruditum, canonicisque ſanctionibus exercitatum: ex utriusque teſtamenti paginis quasdam ſententias profert, quas aliter quàm eccleſiaſtica regula docet ediſſerens, virum improvidum ſecum in foveam trahit, cæcus cæco ducatum præſtans. Quid plura? facta ſunt omnia, quæ huic commento videbantur eſſe neceſſaria. Concilium Metis convocat, reginam quaſi canonicè evocatam, in medio ſtatuunt, teſtes producunt unà cum ſcriptis, qui valde gravia crimina imponebant; inter alia proteſtati ſunt, quòd eadem Thietberga confeſſa fuiſſet, ſemetipſam fratris germani inceſtuoſo concubitu eſſe pollutam. Continuò ſtatuta patrum de inceſtuoſis recitantur, & non ſolùm à legitimo viro ſeparatur, verùm etiam omnis copula maritalis inhibetur, pœnitentia juxta modum culpæ indicitur, & tali nefaria machinatione diu exoptata voluntas regis adimpletur. Non multo pòſt interjecto tempore, iterum conventum ſynodalem Aquiſgrani coadunant, ubi rex libellum ſuæ proclamationis obtulit: ubi continebatur, qualiter in quadam fœmina, Thietberga nomine, factioſis perfidorum hominum argumentis fuerat defraudatus: immò non mediocriter repetivit, quòd judicio epiſcoporum diſſidij ſententiam pertuliſſet. Quæ ſi idonea eſſet conjugali thoro, & peſtifera inceſtus pollutione fœdata non fuiſſet, nec vivæ vocis confeſſione publicè condemnata, ſponte eam retineret: porrò ſe incontinentem eſſe profeſſus eſt, & ſine copula juvenilis ætatis ardorem ferre non poſſe. Allatis itaque diverſorum conciliorum voluminibus, multa de inceſtuoſis replicata ſunt; quibus recitatis, hanc diffinitivam ſententiam protulerunt: Credimus illam non fuiſſe idoneam ac legitimam conjugem, neque adeò præparatam eſſe uxorem, quæ publica confeſſione inceſtuoſo fornicationis crimine denotata probatur. Quocirca glorioſo principi noſtro pro ſua in divino cultu devotiſſima aſſertione, atque victorioſiſſima regni tuitione, cui non ſolùm nos, verùm etiam canonica auctoritas interdixit inceſtuoſum conjugium, legitimum matrimonium à Deo illi con-

concessum non denegamus, juxta indulgentiam dicentis apostoli, melius est nubere, quàm uri. His ita patratis, Waldrada jam in publicum procedit, stipata obsequentium multitudine, omnisque regia aula resultat, Waldradam reginam esse. Guntherii episcopi neptis ad regem accersitur, ac semel, ut ajunt, ab eo constupratur, atque cum cachinno & omnium derisione, ad avunculum remittitur.
44 Igitur, agentibus fratribus Thietbergæ reginæ, hæc omnia ad notitiam Nicolai papæ deferuntur, qui eo tempore Romanæ præsidebat ecclesiæ.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXV, missi sunt Hagano & Rodoaldus, (a) apostolicæ sedis legati in Galliam, ad discutiendum, utrùm res ita se habet, sicut summo pontifici nuntiata fuerat. Qui in Franciam venientes, pecunia corrupti, magis faverunt iniquitati, quàm æquitati. Tamen ad regem pervenientes, cùm ei declarassent legationis suæ causas, tale responsum ab eo acceperunt: se nihil aliud egisse, nisi quod episcopi ipsius regni in generali synodo sibi agendum præmonstrassent. Dederunt autem iidem legati consilium regi, ut illos episcopos, qui illi synodo præfuerant, ad sedem apostolicam destinaret, qui verbis ac scriptis universali papæ satisfacerent. Legati immensis ditati opibus, Romam regressi sunt, nunciaveruntque Præsuli, quæ in Galliis viderant & audierant, adjicientes, se nullum sapientem episcopum in regno Lotharii invenisse, qui ad liquidum canonicis esset institutus disciplinis. Interea Thietgandus & Guntherius archiepiscopi, Romam profecti sunt, ea animi intentione, & ut regem innoxium in suprà dicto facto demonstrarent, & se cum cæteris coëpiscopis ecclesiastica atque apostolica exercuisse decreta: stultitiæ quidem elogio denotandi, qui illam Petri sedem aliquo pravo dogmate fallere posse arbitrati sunt, quæ nec se fefellit, nec ab aliqua hæresi unquam falli potuit. Itaque, cùm in præsentiam Nicolai papæ venissent, libellum obtulerunt, in quo continebantur gesta synodalia, quæ in Mediomatrico urbe & Aquis ab eis statuta fuerant. Qui cùm à notario coram omnibus recitatus esset, interrogavit pontifex, si hæc scripta verbis confirmarent? Responderunt, inconveniens videri, ut, quod propriis manibus roboraverant, verbis infirmare mallent. Et sic nec repulsa, nec admissa eorum assertione, jussi sunt ire ad hospitia sua, quousque revocarentur. Paucis interpositis diebus, ad synodum, quam papa congregaverat, sunt accersiti, ubi eorum damnata & anathematisata sunt scripta, & ipsi, omnibus adjudicantibus episcopis, presbyteris & diaconis, sunt depositi, & omni ecclesiastica dignitate privati. Qui tam turpiter dehonestati, Ludovicum imperatorem, fratrem Lotharii regis, adeunt, qui ea tempestate Beneventanis morabatur, in partibus scriptis ac dictis vociferantes, se injustè esse depositos, ipsi imperatori & omni sanctæ ecclesiæ injuriam esse factam, cùm nunquam auditum sit, vel uspiam lectum, quòd ullus metropolitanus sine conscientia principis, vel præsentia aliorum metropolitanorum, fuerit degradatus. Adjecerunt insuper multa alia, blasphemantes eundem papam, quæ hic superfluum duximus enumerare, existimantes, ejusdem se imperatoris adminiculo, simul & intercessionis ope, & criminis objecti aboleri notam, & pristinæ dignitatis recuperare statum. Sed spes eorum frustrata est, quamvis imperator omnibus votis illis opitulari voluisset. Thietgandus depositionis suæ à sede apostolica prolatam sententiam patienter ferens, juxta præcedentem consuetudinem, nihil omnino de sacro ministerio contingere præsumpsit. Guntherius verò superbiæ spiritu inflatus, vetitum sibi officium usurpare ausu temerario non expavit, parvi pendens apostolicam excommunicationem. Revertuntur igitur in Franciam debita confessione repulsi. Et dum iterum ac tertiò sedem apostolicam reparationis & restitutionis gratia adissent, novissimè in Italia infirmitate præ-

(a) In epistola Nicolai Papæ prima hi legati vocantur: *Rhodoaldus sanctæ Portuensis Ecclesiæ, & Joannes sanctæ Fuldensis Ecclesiæ, Episcopus*, quod etiam in epistola Tertia & Quinta repetitur, licet Annales Metenses æque legant: *Hagano & Rodoaldus.*

præventi, peregrini & exules moriuntur, communione laicali sibi tantùm concessa.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXVI, Arsenius episcopus, apocrisiatius & consiliarius Nicolai papæ, vice ipsius directus est in Franciam: quò perveniens, tanta authoritate & potestate usus est, ac si idem summus præsul advenisset. Convocato denique episcoporum conventu, Lotharium regem alloquitur, ut unum è duobus eligat; aut propriæ reconcilietur uxori, abdicato Waldradæ pellicis consortio; aut protinus anathematis gladio feriretur, ipse omnesque ei in hoc scelere favorem præstantes. Hac necessitate compulsus vel constrictus, vellet nollet, Thietbergam reginam in matrimonium recepit, interposito jurisjurandi sacramento, se illam ita in reliquum habere, sicut æquitatis jura dictant, legitimam uxorem esse tenendam, ne eam à se separaret, nec ipsa vivente aliam super eam induceret. Post hæc Waldradam, ex authoritate Dei & sancti Petri, & verbo domini Apostolici Romam ire jubet, ut pro se rationem reddere studeat. Engildrudam, uxorem quondam Busonis comitis, à sede apostolica excommunicatam esse, omnibus declaravit, quia proprium deseruerat maritum, & Wangerum suum vasallum in Gallias secuta fuerit, quam excommunicationem cum omnibus, qui aderant, episcopis renovavit. Post hæc, eadem Engildruda, prædicto Arsenio in Wormatia civitate se repræsentavit, in quo loco præfatus episcopus Ludovico regi occurrerat. Juravit igitur in præsentia ipsius missi sacramentum, hunc modum continens: *Ego Engildrudis, filia quondam Matfridi comitis, quæ fui uxor Busonis comitis, vobis domino Arsenio episcopo misso, & apochrysario summæ sanctæ catholicæ atque apostolicæ sedis & per vos, domino meo Nicolao, summo pontifici & universali papæ juro, per patrem, filium, & spiritum sanctum, & per hæc quatuor Christi Dei evangelia, quæ ore osculor, & manibus propriis tango, quia amodo relictam illam malitiam, quam in prænominato Busone viro meo exercui, ut ovis, quæ perdita fuit, ad sanctam catholicam, sub eadem obligatione, qua dominus Nicolaus summus pontifex & universalis papa me obligavit, revertar ecclesiam, & in Italico regno, aut vobiscum, aut ante vos, quoquo modo provideritis, ibo, & quicquid dominus apostolicus jusserit vel terminaverit, adimplebo, vel perficere non recusabo.* Sed tam horribile jusjurandum non adimplevit; siquidem usque Danubii fluenta cum eodem Arsenio perrexit, ibique ad quempiam consanguineum, pro caballorum adminiculo, ire condixit, & ad Augustam civitatem ad eundem missum se reversuram pollicita est. Tali occasione, gressum torquens ex Alemania, in Franciam repedavit: quod cùm suprà dictus Arsenius cognovisset, epistolam misit omnibus archiepiscopis & episcopis, atque omnibus sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus, Galliæ, Germaniæ ac Neustriæ commorantibus: obtestans omnes per authoritatem Dei omnipotentis, & beatorum principum Petri & Pauli, & domini pontificis & universalis papæ, ut nullus eam in suam parochiam reciperet, sed eam funditus in omnibus ecclesiis suis prædicarent excommunicatam & ab omni Christianorum communione sequestratam, insuper & anathematis vinculo innodatam & inter impias & scelerosas damnatam, donec de pestiferis factionibus suis, atque perpetrato perjurio, ante domini apostolici præsentiam, dignam acciperet pœnitentiam. His summatim commemoratis, revertamur ad Lotharii regis ingemiscendam causam. Legatus itaque apostolicæ sedis, compositis in Gallia rebus, Romam, unde venerat, reversus est. Rursusque Waldrada, ejusque complicibus decertantibus, regis animus adversus Thietbergam commovetur, excitantur iræ, & in sopitis discordiarum & odiorum cineribus, denuo copiosus ignis accenditur. Despicitur, abominatur, rea citatur, adulterii crimen impingitur, omnique ingenii arte exquiritur, qualiter puniri quasi rea possit. Illa prævidens, imminere sibi mortis periculum, latenter aufugit, & ad Carolum perveniens, ejus se tuitioni commisit. Quod cùm, fama divulgante, Nicolaus papa cognovisset, misit Carolo regi epistolam collaudatoriam, hæc continentem. *Inter alios sancta ecclesia*

religiosos propugnatores, veritatis strenuos defensores, neminem magis super Thietbergam, gloriosæ reginæ contritione sollicitum, neminem magis ipsius incommoditatibus condoluisse, quàm vestræ pietatis affectum recolimus. Et post congruentem exhortationem, addidit: *Excellentiam vestram nolumus ignorare, adeò Lotharium regem Teetbergam conjugem suam diversis afflictionibus subdidisse, & innumeris pressuris contra præscripta juramenta subegisse, ut nobis coacta nunc scriberet, regia se velle exuè dignitate sine copula, & solam privata vita fore contentam. Cui nos rescripsimus, non hoc aliter fieri posse, nisi eandem vitam conjunx ejus Lotharius elegisset. Verùm, sicut multorum relatu dicimus, ipse Lotharius conventum celebrare disposuit, & eandem Tietbergam ex animi proprio judicio subjicere meditatur. Et siquidem eam præstigiis falsitatis suæ, vel argumentosis ambagibus potuerit exhibere, quasi non fuerit legitima sua uxor, vult eam penitus à se sequestrare. Sin autem vult tanquam propriam quidem uxorem accipere, sed deinde, quasi mæchata fuerit, insimulare, atque propter hoc hominem suum & hominem Thietbergæ ad monachiam impellere, & si homo ipsius reginæ ceciderit, disponit hanc sine dilatione perimere. Quæ quantum sint omni divinæ legè contraria, magnitudo prudentiæ vestræ, credimus, jam advertit. Sed & nos hinc aliquid strictim volumus demonstrare, priùs asseverantes, quòd de retroacta controversia, Thietberga non debet ulteriùs ad iteratam responsionem provocari, quoniam quod bene semel definitum est, & interpositis sacramentis deliberatum, nulla debet iteratione, nisi fortassis ibi fuerit major authoritas, retractari. De-*
46 *inde, quòd ecclesiæ refugium quærens, ecclesiasticum judicium semper expetens, submitti non debet seculari judicio. Post hæc verò, cùm nos ex utraque parte, idem tam à Lothario quam à Thietberga fuerimus provocati judices, nosque amborum controversiam executi simus, ad nullos alios convenit super hoc negotio judices convolare; cùm secundum sacros canones, à judicibus, quos communis consensus elegerit, non liceat provocare. Itaque cùm non sit apostolicæ sedis authoritate, quæ amborum negotium executa est, usquam major authoritas: nescimus, si alicui liceat de ejus judicio judicare, vel ejus retractare sententiam.* Et post pauca: *Illud verò, quod Lotharius Thietbergam de adulterio criminatur, quis non videat dolo esse plenum? Denique, si ut ipse jactat, uxor ejus non pertinet ad eum, illi de adulterio calumniam texere, cùm nec mæchari potuit, si alicuius uxor non existit. Porrò si à Lothario de adulterio accusatur, & si victa fuerit, ultio præparatur; necesse est, ut fateatur uxorem,* & quibusdam interpositis: *Præterea sive de conjugij fœdere, sive de adulterij crimine judicium sit agitandum, nulla ratione patet, Thietbergam cum Lothario posse legalem inire conflictum, vel legitimum controversiæ subire certamen, nisi priùs ad tempus suæ fuerit reddita potestati, seu & suis consanguineis liberè sociata: inter quos etiam locus providendus est, ubi nulla vis multitudinis formidanda, & non sit difficile testes producere, vel cæteras personas, quæ tam à sanctis canonibus, quàm à venerandis Romanorum legibus in hujusmodi controversiis requiruntur. Verùm hæc non ut fiant, dicimus, quæ sine decreto & ordinatione nostra fierè non posse suprà docuimus.*

Accensus itaque idem sanctissimus pontifex zelo Dei, quo fuerat sacerdos quondam inflammatus, Waldradam ipso die Purificationis sanctæ Mariæ dei genitricis, in basilica excommunicavit, & ab omni Christianorum consortio separavit, destinavit epistolam omnibus episcopis per Germaniam & Gallias constitutis, causas & modum excommunicationis continentem, cujus sensum quàm verborum seriem causa brevitatis potiùs placuit ponere. *Decreveramus quidem circa Waldradam mæcham & pertinaciter in impœnitentia permanentem, vindictæ modum minùs districtè temperare, & juxta quod merebatur, non ita pro scelere sententiam in eam justæ punitionis proferre, nisi obstinato animo in mæchiæ volutabro perenniter permanere proposuisset. Igitur, quia monita nostra & crebras exhortationes contempsit, quia culpam suam nec dum cognovit nec confessa est, nec missa nobis legatione, qui causam ipsius exequendam suscepimus, veniam postulavit; postremò cùm recto itinere nos illi fuerat adeundum, & beati Petri apostoli suffragia requirenda,*

*renda, retro est conversa post Sathanam, nec non & Thietberga reginæ dolos struere cœ-
pta, interitus meditatione non cessat: cum egregio apostolo dicimus, quòd contra eam, con-
traque ejus similes sæpius replicandum est, quia secundum duritiam suam & cor inpœni-
tens thesaurizat sibi iram in die iræ. Idcirco nos eam de factis suis excommunicamus;
donec ecclesiæ Christi, nobisque præcipuè, qui ejus principaliter curam gerimus, quique
causam ipsius exequi ac investigare cepimus, satisfecerit, donec etiam sinistram o-
mnem suspicionem, consilium nostrum suscipiens, adimat, ac pretiosi corporis & sanguinis
Domini perceptione, atque ab omnimodo consortio sanctæ ecclesiæ, sancti Spiritus, beato-
rumque apostolorum Petri & Pauli judicio, & mediocritatis authoritate fecimus, prorsus
cum universis complicibus & communicatoribus fautoribusque suis, prorsus extorrem.
Hanc sententiam IIII nonas Februarii à nobis promulgatam meminimus, eamque scripto
vobis destinavimus, & ne labor inanis constituatur, spiritualis nobiscum vestra frater-
nitas, adversus jam dictam mœcham, & communicatores ejus, arma sustollat, & in paro-
chia sua excommunicatam hanc, fautoresque suos, una voce unusquisque denuntiet, do-
nec nostro speciali judicio dignæ se pœnitentiæ submittat.* Direxit etiam Lothario regi
idem reverendissimus pontifex epistolam, *(a)* hæc continentem: *Audito rever-
tenti misso nostro, correctionis tuæ (ut ita dicamus) initio, gratias Deo condignas egimus;
& ut tibi quoque grates competibiles referremus, animum præparavimus. Sed heu ad-
versa nuntia hujus intentionis nostræ proposito celeriter obviaverunt. Quapropter com-
pulsi sumus mutare vocem, & qui ad gratiarum actiones os aperire disposueramus, in lu-
ctus & increpationes ad hoc officium linguæ coacti dirigimus. Didicimus enim te, qui
prolixo tempore in scelere permanens, ecclesiæ Dei non modicum nocuisti, nocere adhuc, &* 47
*qui in sordibus eras, sordescere adhuc: siquidem, ut opinamur, tibi non sufficit solum
adulterium perpetrasse, nisi apponas, ut etiam animas hominum perjurii laqueis irreti-
tas, in extremum demergas interitum. Sed quid mirum, si paucorum animabus perjurio
exitium acquisisti, quando in tanta sublimitate positus, per exemplum tuæ mœchæ, tot
hominum millia in perditionis chaos præcipitaveris. Illud autem, quod Thietberga, quasi
Waldradæ testimonium dicens, eam fuisse tuam legitimam uxorem, volens aut invita
frustra conatur astruere, quandoquidem illius nullus prorsus hinc testimonio quis indi-
geat, cùm magis nos ita sentiamus, quod justum est, & intelligamus, quod æquum, ut
etiam Thietberga mortua, tu nullis legibus, nullis regulis unquam Waldradam in uxo-
rem possis aut permittaris assumere. Utrum ergo Waldrada legitima tua fuerit aliquan-
do conjunx, ecclesia Dei satisfactione Thietbergæ non eget. Unum tamen scimus, quo-
niam nec nos, eadem ecclesia Dei, authore Deo, qui adulteros judicabit, te, si Waldra-
dam quandocunque resumpseris, etiam Thietberga decedente, dimittet modis omnibus
impunitum.* Et post pauca: *Itaque summo studio præfatam Thietbergam, conjugem
tuam, tanquam propriam fovere carnem ac diligere procurato, & ne illam à te sepa-
rare ullo pacto consentias, vigilanter attende: unde, si vult à te discedere, corrige, imò
corripe eam, & à tali intentione per omnia revocare satage. Jam verò, si amore pu-
dicitiæ separationem quærat, & conjugalis connubij solutionem efflagitet, certum est apo-
stolo dicente: Quoniam mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Verùm, si &
ipse pudicitiam sectatus, religionis obtentu, copulam dissoluere vis, tantùm ne simulatè fiat,
concedimus. Nam licet sit scriptum, Quos Deus conjunxit, homo non separet: Deus ta-
men, & non homo separat, quando divini amoris intuitu, ex consensu utriusque con-
jugis, matrimonia dissolvuntur. Si ergo hoc modo vis, gratuito permittimus animo;
celeremque præbemus assensum, aliter autem fieri mutuam vestram separationem prohi-
bemus. Porrò, si sterilitas accusatur, cogites, Saram nonagenariam, Annam quoque simul
& Elizabet, quam tamen sterilitatem fortasse non facit infœcunditas, sed iniquitas.
Ergo gloriosissime Rex, esto propria contentus uxore, & præter illius, alterius ne quæras
consortium. Igitur consilium nostrum accipe, & monita nostra, tanquam affectuosi pa-
tris, amplectere, atque ab omni pravitate mentem, linguam, corpusque refrena, præcipuè*

 Wal-

(a) Integra epistola extat inter alias Summorum Pontificum epistolas, apud du CHESNE *Script. Franc. Tom. III. p. 843.*

Waldradæ pellicis tuæ, & dudum à te repudiatæ communionem declinans, & ejus consortium perpetuæ oblivioni contradens. Excommunicata est enim & usque ad præsentiam nostram ab omni Christianorum contubernio sequestrata, sicut totus jam novit Occidens, & jam quoque per missos nostros minimè cum plagis cæteris Oriens ignorabit. Quamobrem cavendum est, ne cum ea pari mucrone percellaris sententiæ, ac pro unius mulierculæ passione, & brevissimi temporis desiderio, vinctus & obligatus ad sulphureos fœtores & ad perenne traharis exitium. Et paucis interpositis, epistolam sic concludit: *Hæc autem nos tibi nunc scripsisse, & quasi inter nos & te nostra verba excessus tuos corripientia discurrisse sufficiat: cæterùm præcave, ne cùm nobis, secundum præceptum, duos aut tres testes adhibeamus, imò verò ne hoc ecclesiæ sanctæ dicamus, & quod non optamus, de cætero fias sicut ethnicus & publicanus.* (a)

Ecce ex multis pauca notare curavimus, ut sic nescientibus ex parte fierent cognita, ut tamen scientibus non per omnia essent onerosa. Qualem verò exitum hujus pestiferi morbi pernicies attulerit, (apostolico renuens antidoto mederi) quantaque regni dispendia ex hac mortifera contagione fecerit; suprà dictus papa spiritu sancto afflatus prædixerat, quæ in subsequentibus suo in loco demonstrabimus. Circa hæc tempora, Ludovicus rex, fratris sui Caroli regnum cum exercitu ingressus est, gestiens occidentalia regna suo dominatui subjugare, fratrique præripere debitam portionem, quæ ei sorte ac funiculo hæreditatis competenter acciderat, oblitus germanitatis ac consanguinitatis fœdera; oblitus pacti, quod jam dudum mutua conventione pepigerat; immemor etiam sacramentorum, quibus se cum magnis execrationibus coram Deo obligaverat. Præbuerat ad hoc facinus peragendum occasionem, incitamenta, fomitem, Carolus, qui & (ut præmisimus) quosdam ex nobilioribus regni, aut publicè adjudicatos gladio percussit, aut dolo deceptos perdidit. Cæteri formidantes, ne similia pate-
48 rentur, Ludovicum regem trans Rhenum commorantem sollicitant, ejusque animum ad obtinendum fratris regnum illiciunt, promittentes, semetipsos unà cum regno ejus ditioni tradituros. Hac persuasione, ut animi regum avidi & semper inexplebiles sunt, facilè in spem introductus, cum valida manu, ut diximus, terminos regni intravit. Carolus, sentiens viros regni à se defecisse, in ultimis finibus Aquitaniæ fugæ latibulum (b) quæsivit. Ludovicus, ut cœperat, regnum obtinuit, ac usque Retnensem civitatem (c) pervenit. Dimisso verò exercitu, in Germaniam ad propria redire, cum optimatibus regni cœpit negotia disponere. Sed subitò fortuna mutatur: nam principes, qui eum in regnum introduxerant, videntesque, quòd longè aliter incederet erga eos, quàm existimaverant, pœnitudine tacti, ad Carolum revertuntur. Carolus ex desperatis rebus vires se recepisse congaudens, contractis undique copiis, fratrem bello aggredi tentat. Ille intuens, & à suis, quos secum adduxerat, & ab his, quos ibi acquisisse visus fuerat, se esse destitutum, maturiùs fugam arripuit, & cum debita confusione, fines regni excessit. Hac tempestate Hubertus abbas, frater Thietbergæ reginæ, contra Lotharium regem rebellare exorsus est. Collecta quippe prædonum valida manu, rapinas cœpit exercere, interfectisque aut fugatis Lotharii fidelibus, qui finitima possidebant loca, agros villasque eorum suæ factionis sectatoribus distribuit. Ad hujuscemodi temeritatem comprimendam Lotharius rex semel, iterum, atque tertiò exercitum produxit, frequenter etiam cum ducibus armatorum multitudinem direxit, sed minimè hanc præsumptionem extinguere

(a) Plures epistolas, hanc divortii causam concernentes, vide apud du *CHESNE Tom. III. p. 828. sqq.* Legas etiam *HINCMARUM*, *de divortio Lotharii & Thietbergæ*, atque *ANNALES BERTINIANOS ad a. 864.*

(b) Sic emendavi, Annales Metenses secutus, cum antea legeretur: *Lugia latibulum.*

(c) Annales Metenses rectius legere videntur: *ac usque civitatem Senonis pervenit.*

guere potuit, quia loca inaccessibilia erant inter Juram & Alpes Apenninas, seditiosis munitissima itinera & difficilem ingressum præstantia. Attamen idem Acephala *(a)* Hubertus, novissimè à Conrado comite peremptus, est juxta castrum, quod Urba *(b)* dicitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXVI, Herispoius, rex Britoonum, à suis interficitur, & Salomon dux in loco ejus subrogatur. Erat enim iste vir strenuus & bellicosus, & tam forma quàm animo ad regni gubernacula coaptatus. Carolus tertiò super Britones cum exercitu irruere disponit, sed, cùm ad terminos gentis appropinquasset, audito, quòd ad resistendum totis viribus parati essent, subitò mutata voluntate, magis elegit pacem suscipere, quàm bellum inferre. Facta itaque pactione cum Salomone, quam dudum cum Herispoio fecerat, discessit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXVII, Nortmanni oram Ligeris fluminis occupantes: nam Metensem, Andagavensem, Pictavensem, atque Turonicam provinciam iteratò crudeliter depopulari cœperunt: contra quos Rubertus, qui Marchiam tenebat, & Ranulfus, dux Aquitaniæ, collecta multitudine, aciem dirigunt. Illi sentientes se exercitu insequi, cum summa acceleratione ad classem repedare contendunt, sed cùm appropinquare insequentium multitudinem cernerent, cognoscentes se effugere non posse, quandam villam ingrediuntur, ubi se, quantum hora permisit, communiunt. Erat autem in eadem villa basilica pergrandis ex lapide constructa, in quam maxima pars Nortmannorum introivit cum duce eorum, nomine Hastingo. Rubertus & Ranulfus cum sociis super irruunt: quoscunque extra basilicam reperiere, absque mora trucidant. Ad ecclesiam pervenientes, cùm vidissent locum munitum, & animadvertissent non modicam turbam paganorum intrinsecus latitantem: parumper deliberantes, castra in circuitu statuunt, tentoria figunt, ut in crastinum extructis aggeribus, applicatisque machinis, hostes totis viribus expugnarent; declinabat quippe jam sol ad occasum. Rubertus nimio calore exæstuans, galeam & loricam deposuit, ut aura collecta, paulisper refrigeretur: cumque unusquisque in positione castrorum intenderet, repentè Nortmanni à munitione exiliunt, & cum ingenti clamore super Rubertum ac socios impetum fecerunt. Sed quamvis repentini & subitanei casus etiam fortissimos viros in bello conturbare soleant, tamen arma quàm citiùs corripiunt, hostes viriliter excipiunt, & cædentes in basilicam redire compellunt. Rubertus absque galea & lorica accurrens, cùm incautiùs dimicaret, & inimicos ultrà insequeretur, interfectus est in introitu ipsius ecclesiæ; ejus corpus jam exanime Nortmanni intrinsecus trahunt. Porrò Ranulfus, cùm eminus stans eventum rei specularetur, à quodam Nortmanno per fenestram basilicæ sagittæ ictu graviter vulneratus est, & à suis ex certamine eductus, vix triduo supervixit. Tali infelici infortunio pugna commissa & finita, exercitus, amisso capite, errore pariter ac mœrore repletus, solvit eadem hora obsidionem, & ad propria revertitur, Nortmanni ovantes ad classem dirigunt gressum. Non multo pòst interjecto tempore, Hugo abbas in locum Ruberti substitutus est, vir strenuus, humilis,
justus, pacificus, & omni morum honestate fundatus: siquidem Udo & Rubertus, 49
filii Ruberti, adhuc parvuli erant, quãdo pater extinctus est, idcirco non est illis ducatus commissus. Per id tempus gens Sarracenorũ in Beneventum ex Africa veniens, universam penè regionem illam invaserunt, cædibus, rapinis, ac incendiis

(a) Sic dicitur, quia Clericatus regulis minime addictus, dum soror ipsius, Thietberga, professa fuerit, se ipsius concubitu incestuoso fuisse pollutam, supra *ad a. 964.* Immo secularem possidebat Ducatum, de quo *ad a. 859.* Vix enim credendum, ipsum Acephalorum hæresi fuisse infectum, de qua *MARIANUS SCOTUS ad a. 460.*

(b) Vicus pagi Transjurensis, Castrum Urbæ, sive Orbæ dictum, de quo *VALESIUS, voce Urba.*

omnia depopulantes: contra quos Ludovicus imperator exercitum contrahit, & veritus, ne fortè adversus innumerabilem hostium multitudinem vires regni non sufficerent, ad fratrem in Gallias legatos mittit, omnino exposcens, ut ad præfatæ nequissimæ gentis vires extenuandas, audaciamque refrenandam, sibi cum Dei auxilio, virtute quoque Francorum, opitularetur. Qui nihil cunctatus, exercitum cum ingenti industria undequaque contrahit, fratrique, quanta potuit celeritate, in adjutorium venit. Ubi plurima bella gesta sunt non solùm fortiter, sed etiam feliciter, Deo opem ferente. Inter hæc exercitus Lotharii gravi peste fatigatur, ex insueto quippe calore & intemperie aëris dissolutus, dysenteriæ & lienteriæ *(a)* morbo corripitur: ex qua plaga innumerabilis multitudo extincta est, plurimi etiam aranearum morsibus perierunt: ut jam tunc daretur intelligi, quòd propter duritiam & cor impœnitens Deus non solùm Lothario, verum etiam omni regno ejus adversaretur. Revertitur itaque in Franciam, non sine gravi, ut dictum est, dispendio suorum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXVIII, Nicolaus, sanctissimus & beatissimus papa, post multos pro Christo labores, & multa pro sanctæ ecclesiæ inviolabili statu certamina, migravit ad cœlestia regna, recepturus pro administrata fideliter sibi credita dispensatione à largissimo domino immarcescibilem gloriæ coronam: de cujus Deo placitis actibus plura poterant dici relatu digna, nisi brevitati studentes causas rerum magis summatim notare, quàm explanare proposuissemus. Denique, post beatum Gregorium, usque in præsens, nullus præsul in Romana urbe pontificali honore sublimatus, illi videtur æquiparandus. Regibus ac tyrannis imperavit, eisque ac si dominus orbis terrarum, authoritate præfuit. Episcopis & sacerdotibus religiosis, ac Domini mandata observantibus humilis, blandus, pius, mansuetus apparuit; irreligiosis & à recto tramite exorbitantibus, terribilis atque austeritate plenus extitit, ut meritò credatur alter Helias (Deo suscitante) nostris in temporibus resurrexisse, etsi non corpore, tamen spiritu & virtute. Huic sanctissimæ memoriæ viro Adrianus in pontificatu successit: quod, cùm Lotharius rex certa relatione comperisset, ei talia scripta direxit: *Infausta relatio & inambigua hactenus manens (ut ita dicamus) acriter nostræ serenitatis transverberavit aures intimando, quòd beatæ recordationis dominus Nicolaus ab hac lachrymarum valle, vocante Christo, decesserit, cum sanctis (ut credimus) inæstimabiliter coronandus. Nec differt, ut omnis Christiana religio de tanto pontifice doleat, & omnis ecclesiasticus ordo de prudentissimo papa ingemiscat: revera nos potiùs deflemus, qui causas nostræ calumniæ & fraudulentas æmulorum nostrorum querimonias, tam benigno patri, æquitatis ac justitiæ lance ponderandas ac terminandas, ad tempus & in parte commisimus; sed quod lugubriùs replicamus, plus apud sanctitatem illius valuère inimicorum insidiæ & simulatæ deceptiones, quàm nostra simplex & pura defensio. Nos enim literis & verbis indesinenter proclamantes, & diversis legationibus eadem repetentes, humiliter postulavimus, ut nos & accusatores nostri juxta divinas & humanas leges sui pontificatus audientiam mereremur, ut ratio docet, nostram præsentiam exhibendo: sed semper repulsi sumus.* Post pauca: *Sed quia Deus omnipotens princeps pastorum, in illa sancta sede vestri pontificatus apicem sublimavit, si tempus arriserit, vestrum multipliciter desideramus conspectum, & nostris Deo dignis animari colloquiis, ac melliflua benedictione potiri.* In fine ipsius epistolæ: *Interea modis omnibus obsecramus, ut de vestra optabili prosperitate literis vestris celsitudinem nostram certam reddentes, charæ filiationis munus nobis impartiri dignemini.*

Ad hæc suprà dictus papa rescripsit, sedem sancti Petri semper paratam esse, dignam satisfactionem suscipere, nec, quod divinæ humanæque leges justè decernunt, unquam repulisse: itaque si immunem ab objectis se sciret, eum omni fiducia sedem apostolicam oportere adire, ut expetitam benedictionem perciperet; si cul-

(a) dem durchfall. VOSSIUS Etymol. voce Lienteria.

si culpam autem recognosceret, nihilominus absque hæsitatione venire festinaret, condigna pœnitentiæ remedia suscepturus.

His temporibus gens Bulgarum ferocissima ac bellicosa, relictis idolis, abrenuntiatisque gentilium superstitionibus, in Christum pro maxima parte credidit, & 50
abluta salutari baptismatis unda, in religionem Christianam transiit. Directi sunt autem à sede apostolica in eandem gentem sacerdotes, ac viri religiosi, qui populum adhuc rudem divinis informarent præceptis, & inocultam barbariem sacris dogmatibus excolentes, Christo gratum habitaculum præpararent, ut hujus veræ sanctæ devotionis opus prosperum obtineret effectum. Ludovicus, Christianissimus rex, qui Germanis imperabat, non mediocre præbuit supplementum. Ferunt autem de hujus gentis rege, quòd tanta perfectione post perceptam baptismi gratiam cœperit, ut diebus, ornamentis regiis indutus, coram populo procederet, noctibus verò sacro vestitu latenter ecclesiam intrans, super pavimentum ipsius basilicæ, substrato tantùm sibi cilicio, prostratus in oratione jaceret. Non post multum tempus, divina inspiratione commotus, regnum terrenum dimisit, ut in cœlis æternaliter regnaret cum Christo; & ordinavit in suum locum regem filium suum, majorem natu: comam capitis deposuit, habituque sanctæ conversationis suscepto, monachus effectus est, eleemosynis, vigiliis, & orationibus die noctuque intentus. Interea filius ejus, quem regem constituerat, longè à paterna intentione & operatione recedens, prædas cœpit exercere, ebrietatibus, comessationibus, & libidinibus vacare, & omni conamine ad gentilitatis ritum populum noviter baptizatum revocare. Quod cùm pater audivisset, nimio zelo accensus, sacrum habitum deposuit, & militiæ cingulum resumpsit, & cultu regio indutus, adsociatis sibi Deum timentibus, filium persecutus est: quem mox absque difficultate cepit, oculosque ejus effodit, & in carcerem misit: deinde convocato omni regno suo, filium juniorem regem constituit, interminatus coram omnibus, similia fore passurum, si in aliquo à recta Christianitate deviaret. His ita patratis, deposito cingulo, & resumpto sanctæ religionis habitu, in monasterium ingressus, in sancta conversatione reliquum vitæ præsentis tempus duxit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXIX, Lotharius Romam profectus est: quò cùm pervenisset, ab Adriano pontifice honorificè susceptus est. Qui ab eodem præsule sciscitatus, si monita pii patris Domini Nicolai, cum omni vigilantia hactenus observata haberet, & præstitum jusjurandum inviolato fœdere custoditum, quòd ab illo deceptus, qui in veritate non stetit, qui non solùm mendax est, sed etiam pater omnis mendacii; respondit, se ita omnia observasse, ac si divinitus sibi essent imperata. Cumque proceres & optimates, qui cum eo venerant, eadem testificarentur, nec ulla opposita persona inveniretur, quæ adversus regiam authoritatem legitimum auderet controversiæ inire certamen; universalis papa talia prosequitur: *Si vestræ testificationis verbis veritas suffragatur, eum omni alacritate mentis omnipotenti Deo multiplices gratiarum actiones referimus. Restat ergo, fili charissime, ut ad confessionem sancti Petri accedas, ubi Deo propitio hostiam salutarem pro tua non tam corporis quàm animæ incolumitate immolabimus, ex qua te nobiscum participare oportet, ut per hanc participationem membris Christi, unde abscissus esse videbaris, merearis incorporari. Finitis igitur missarum solennibus, invitat summus pontifex eundem regem ad mensam Christi, acceptoque in manibus corpore & sanguine Domini, ita eum alloquitur: (a) Si innoxium te recognoscis à perhibito atque interdicto tibi à Nicolao adulterii scelere, & hoc fixa mente statutum habes, ut nunquam diebus vitæ tuæ Waldradæ pellicis tuæ dudum à te repudiatæ misceari nefario concubitu, fiducialiter accede, & sacramentum salutis æternæ tibi ad remissionem peccatorum profuturum percipe: si autem tua conscientia te accusat, te lethali vulnere sauciatum proclamat, aut iterum redire mente*

(a) Simile examen per Eucharistiam Henrico IV, Imp. injunxit Gregorius VII. Papa, de quo *LAMBERTUS SCHAFNABURG. ad a. 1077.*

mente diſponis in mœchiæ volutabrum, nequaquam ſumere præſumas, ne fortè ad judicium & condemnationem tibi adveniat, quod fidelibus ad remedium præparavit divina providentia. Qui mente captus, obduratus pariter & obcæcatus, abſque retractatione, communionem corporis & ſanguinis Domini de manu pontificis ſumpſit, non expaveſcens illam ſententiam, quæ dicit, Horribile incidere in manus Dei viventis. Qui enim manducat & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit. Deinde converſus idem præſul ad ſequaces ac fautores regis, unicuique communionem obtulit in hæc verba: *Si domino ac regi tuo Lothario in objecto adulterii crimine fautorem non præſtitiſti, neque conſenſum præbuiſti, & Waldradæ & aliis ab hac ſede apoſtolica excommunicatis non communicaſti, corpus & ſanguis Domini noſtri Jeſu Chriſti*
51 *proſit tibi in vitam æternam.* Igitur quiſquis in his ſe læſum ſciens, auſu temerario communionem ſub tali conteſtatione porrectam ſumere præſumpſit, divino judicio percuſſus, ab hac luce ſubtractus eſt, antequam ſubſequentis anni rediret principium: perpauci, qui ſe à communione ſubtraxerunt, vix mortis periculum evaſerunt. Porrò Lotharius Roma egreſſus, morbo corripitur, & Placentiam civitatem perveniens, diem clauſit extremum VI idus Auguſti. Tanta autem ſtrages in præfati regis populo facta eſt, ut non peſte periiſſe, ſed hoſtili gladio corruiſſe virtus ac nobilitas totius regni videretur: quæ eo tempore tantæ fœcunditatis erat, ut in modum denſarum ſegetum pullulans, veluti quoddam examen imperii fines impleverit.

Carolus certa relatione comperiens, Lotharium regem obiiſſe, mox illius occupare ditionem nititur, Metasque perveniens, ab Adventio præfatæ urbis epiſcopo, & nonnullis aliis primoribus, favorabiliter exceptus, in regnum ſublimatus, indeque digrediens, Aquisgrani palatium ingreſſus eſt, eò quòd ſedes regis eſſe videretur, ubi multò plures ad eum confluxêre.

Carebat autem ea tempeſtate urbs Trevirorum & Colonia Agrippinenſis pontificibus: ſiquidem (ut præmiſimus) amborum præſules in Italia ab hac labe ſubtracti ſunt. Inito autem rex cum optimatibus conſilio, Bertulfum, nepotem ſuprà dicti Adventii epiſcopi, eccleſiæ Trevirorum præfecit. Dictum eſt autem, ut iſte vir epiſcopalem obtineret dignitatem, interventu & ope prædicti Adventii, quia eo tempore plurimum apud regem poterat, eò quòd illi aſſentando in adipiſcendis regni negotiis ambitioſiùs faveret.

Porrò Coloniæ Agrippinæ rex Hilduvinum abbatem præponere tentavit in pontificali cathedra, fecitque à Francone, epiſcopo Tungrenſis diœceſis, in Aquis palatio presbyterum ordinari, ad titulum ſancti Petri prædictæ metropolis.

Dum hæc in regno Lotharii aguntur, LUDOVICUS rex infirmitate detentus, in Baioariorum finibus lecto decumbebat. Audiens itaque, à fratre ſæpe dictum regnum taliter invaſum, ægrè tulit, & cum omni feſtinatione legatos direxit, qui eum obnixè rogarent, ut ab hac temeraria invaſione ceſſaret, nec ſolus indebita præſumptione uſurparet, quod utriſque hæreditario jure æqualiter competebat; regno decederet, quouſque Deo priſtinam ſoſpitatem reddente, venire poſſet, ut pariter colloquerentur, & de ejuſdem regni ſtatu, quod juſtitiæ & æquitatis jura dictabant, pari voluntate decernerent. His cum tali mandato præmiſſis, interim Luidpertum, archiepiſcopum Moguntiæ urbis, occultè Coloniam dirigit, hortaturque, ut omni arte ſatageret ordinationem Hilduini prævenire, & ex ipſius civitatis clero epiſcopum conſecrare ſtuderet, per electionem civium, qui aſſumptis ſecum aliis epiſcopis, recto itinere Duizam caſtrum pervenit, & formidans, ne fortè inſidiæ ſibi à Caroli fautoribus ſtruerentur, nequaquam Rhenum tranſiit, ſed deſtinatis miſſis mandavit, ut honeſtiores ex clero & nobiliores ex populo ſibi ad idem caſtrum occurrerent. Illis juſſa complentibus, epiſcopus ex parte regis eos alloquitur, ut ſibi conſulerent, & quàm citiùs ex proprio grege præſulem eligerent, ſe ad hoc deſtinatum eſſe, ut quemcunque communi conſilio præficiendum decernerent, ſtatim conſecraret. Ad hæc illi reſpondent, Hilduinum

duinum episcopum esse datum, jamque presbyterum ad ipsam sedem ordinatum, omnesque penè manibus datis, ejus dominationem susceptam haberent, nulla ratione permitterent, ut alium eligerent. Quibus ille e contrà, si electionem nobis à rege concessam despicitis, in arbitrio & potestate regis est, quem nobis velit dare episcopum. His auditis, unanimiter elegerunt Wilibertum, venerabilem virum, quem nimium renuentem ac refugientem ordinavit prædictus antistes, cum aliis consacerdotibus & cum omni clero & populo Rheni fluenta transfretavit, & eum honorificè in sede pontificali imposuit, omnibusque rite peractis, ad sua omni celeritate recessit. Carolus, comperta ordinatione, nimio furore accenditur, ac mox Coloniam proficiscitur: quippe, dum hæc agerentur à missis Ludovici, Hilduinus apud Aquas palatium in regio obsequio morabatur. Willibertus episcopus, & omnes, qui in ejus ordinationem consenserant, Rhenum transeuntes, sævitiam regis declinaverunt. Rex cùm neminem reperisset, in quem suas injurias ulcisci posset, via, qua venerat, regressus est. Interea iterum legati à Ludovico mittuntur, orantes, ut à regno discederet: sed cùm minimè acquiesceret, novissimè Luidbertum archiepiscopum & Altfridum episcopum de Saxonia, prudentissimum virum, Ludovicus legatos dirigit, mandans, ut unum è duobus eligeret, aut citò à regno recederet, aut sibi pugnandum cum fratre foret. 52 Qui eum tanta ingenii arte, tantaque constantia aggrediuntur, ut absque dilatione recederet, & in proprio regno se reciperet. Post hæc suprà dicti reges conventum celebrare disponunt, in loco, qui dicitur Marsana, juxta Mosam.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXX, Ludovicus & Carolus unà cum optimatibus & proceribus suis ad Marsanam venientes, regnum quondam Lotharii æquis partibus inter se diviserunt. Qualiter autem hæc divisio facta sit, quia omnibus penè notum sit, supervacuum duximus annotare. Carolus, conventu absoluto, ad Heristellium perrexit, quia eidem palatium in parte acciderat. Ludovicus verò ad Aquas palatium rediit, ubi duobus ferè mensibus lecto decubuit, adversa valetudine præventus.

Denique, cùm à partibus orientis veniens, Ribuariorum terminos intrasset, in quandam regiam villam, nomine Flamersheim, ad hospitium divertit: cumque solarium domus conscendisset, stipatus obsequentium multitudine, repentè ipsum solarium, quod nimia vetustate & putredine resolutum fuerat, trabibus fractis corruit, & inter ruinas ejus rex graviter attritus est, ita ut duæ costæ ejus à sua compage disjungerentur. Et cùm omnes accurrissent, eumque perisse arbitrarentur, ipse à loco, in quo ceciderat, surgens, suis se repræsentavit, asserens se nihil mali passum, & ultrà quàm credi potest, dissimulato languore, sequenti die contra fratrem ad Marsanam proficiscitur. Tanta hujus principis duritia, tanta animositas fuit, ut, cùm etiam fragor fractarum costarum adinvicem collidentium à nonnullis audiretur, nemo tamen propter hoc audiret eum suspirium trahentem, vel gemitum emittentem.

Per id tempus Carolus Carolomanum filium suum oculis privavit: siquidem prædictus rex ex Hirmandrude regina tres filios susceperat, Carolum scilicet, Carolomanum, Ludovicum. Sed duo ex bis infeliciter perierunt: nempe Carolus levitate juvenili ductus, tentare volens Albuini & Bettonis audaciam, ac sæpe laudatam constantiam, alium se esse simulans, cùm ex venatione, vespertinis horis, idem Albuinus quadam die reverteretur, super eum solus impetum fecit, veluti equum, in quo sedebat, (a) violenter ablaturus, nihil minùs existimans, quàm filium regis, evaginato gladio, ex adverso eum in capite percussit, moxque terræ prostravit, deinde multis vulneribus confossum semivivum reliquit, arma pariter & caballum suum secum auferens. Debilitatis ergo membris, ac vultu deformatus, pauco tempore supervixit. Albuinus, cognito quòd regis filius esset, in quem talia èxercuerat, celeriter aufugiendo mortis periculum declinavit.

Porrò Carolomanus, cùm adhuc esset puerulus, jussu patris attonsus, clericus

effectus est: deinde procedente tempore, ad diaconatus officium, quamvis invitus atque coactus, in præsentia genitoris ordinatus est, legitque publicè evangelium, & pontifici missam celebranti juxta morem ministravit. Post hæc per apostasiam recedens ab ecclesiastica religione, abjiciens ac spernens negligenter gratiam, quæ ei data erat per impositionem manus, alter Julianus efficitur. Collecta quippe prædonum non modica turba ecclesias Dei cœpit devastare, ea, quæ pacis sunt, impugnare, cuncta diripere, & inaudita mala perpetrare. Pro quibus cùm erebrò à patre correptus fuisset, nec tamen ullatenus accepta pravitas cessaret, novissimè ex præcepto patris ei oculi eruuntur (ut suprà meminimus) justo Dei judicio lucem exteriorem amittens, qui interiorem, quæ Christus est, à suo pectore effugaverat; in tenebras exteriores missus, qui interioribus sua sponte se tradiderat. Orbatusque Ludovicum avunculum suum adiit, miseriarum & calamitatum suarum ærumnas apud eum lugubriter deplorans. Ille miseratione motus, Absternatum monasterium sancti Willibrodi (a) ei ad subsidium vitæ præsentis concessit, ubi non multò pòst tempore mortuus & sepultus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXI, Adrianus papa migravit ad Dominum, & Joannes summi pontificis culmen adeptus est. His diebus Adalgisus, dux Beneventanus, Græcorum persuasionibus corruptus, adversus Ludovicum imperatorem manum levavit. Etenim ejus hortatu plurimæ civitates provinciarum Samnij, Campaniæ & Lucaniæ à Ludovico recedentes, Græcorum dominationi se subdiderunt. Quibus cognitis, imperator in provinciam Samnitum exercitum transfert, petiturus harum provinciarum caput Beneventum, ditissimam
53 & opulentissimam civitatem. Adalgisus adventare exercitum sentiens, timore perterritus, ad callida argumenta convertitur, & Benevento egressus, imperatori ultro se offert, paratum se esse, & semper fuisse ad ejus obsequium, profitetur, nunquam defectoribus se assensum præbuisse, juramento confirmat: deinde muneribus regem sibi conciliat, ae mox in pristinam recipitur gratiam. Imperator in Campaniam & Lucaniam, ad civitates, quæ defecerant, copias transponit, quas absque difficultate in deditionem recepit, excepta Capua, quæ, quia quadrato lapide erat constructa, audaciam repugnandi civibus præbuit. Cingitur itaque obsidione, omnisque aditus intrandi penitus intercluditur, in circuitu vastatur, cuncta hostili rapacitate diripiuntur: novissimè vites, oliveta & ceteræ fructiferæ arbores radicitus exciduntur. Capuani, desperatis rebus, episcopum civitatis adeunt, corpus sancti Germani episcopi, cujus animam venerabilis pater Benedictus in sphæra ignea ab angelis in cœlum viderat deferri, in feretro levant, & sic portis apertis, supplices castra imperatoris petunt, orantes ejusdem sancti interventu sibi veniam largiri. Augustus, ut totis pietatis visceribus affluebat, misericordia motus, erratis atque excessui benignè indulsit, præcepitque exercitui, ab excidio retrahere manum. Expulsis itaque Græcis, custodes ex numero satellitum in civitatibus, quas receperat, locat, & Beneventum proficiscitur, ubi aliquantisper decreverat immorari. Exercitus longa civitatum obsidione fatigatus, genitale solum cœpit suspirare, post emensos labores quietem desyderare, conjugium ae liberorum dulces amplexus ante oculos mentis revocare, & hac ex causa paulatim quotidie diffluere. Interim Adalgisus, ut erat callidus ingenio, imperatorem alloquitur, cur vires suorum, nullis existentibus causis, profligaret, cur agros villasque suæ ditioni subditas hostiliter depopulari permitteret: oporteret, ut & fessis optata concederent, & regio, quæ jam penè devastata erat, clementia principis salvaretur. Flexus his suggestionibus imperator exercitum pro maxima parte absolvit, & ad propria repedare permisit: ipse cum paucis in eodem loco remanet, nil adversi suspicatus. Adalgisus, regem suis viribus destitutum

(a) Sive potius Epternacum, in Ducatu Luxenburgensi, ubi S. Willibrodus sepultus, vulgo *Echternack*. Adi *VALESIUM, voce Andethannale. AUB. MIRÆUS Chron. Ord. Benedicti cap. XXXIII.*

tutum cernens, jam dudum conceptam iniquitatem parturit, & cum suæ conspirationis sectatoribus palatium, in quo imperator meridie quiescebat, occupare nititur. Rex à strepitu & clamore irruentium excitatus, lecto desilit, arma corripit, & cum perpaucis corporis sui custodibus ad ostium domus, turbatus repentina irruptione, procedit, aditumque ferro intercludens, hostem à liminibus arcet. Adalgisus, sentiens non sine discrimine ostia domus esse penetranda, ab introitu pedem retrahit, palatiumque flammis jubet exuri. Interea rex inducias sibi dari petit, pacemque obnixè deposcit: cui responsum est, non aliter petita impetraturum, nisi priùs jurejurando devovisset, nunquam se diebus vitæ suæ Beneventi fines intraturum, neque ex calumnia, quam tunc patiebatur, vindictam aliquando exacturum. Allatis itaque sanctorum pignoribus, necessitate constrictus, sacramentum, quod ab eo exigebatur, juravit, statimque postera die à Benevento exivit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXII, Ludovicus imperator Romam venit, ibique conventum celebrans, coram summo pontifice multa super Adalgisi tyrannide conquestus est. Tunc à senatu Romanorum idem Adalgisus tyrannus atque hostis reipublicæ declaratur, bellum etiam adversus eum decernitur. Joannes papa imperatorem à juramento, quo se obligaverat, authoritate Dei & sancti Petri absolvit, adfirmans nihil obesse, quod ob mortis periculum evadendum coactus fecerat, nec sacramentum esse dicendum, quod contra salutem reipublicæ, quamvis cum multis execrationibus, fuerit prolatum. His exhortationibus principis animus ad rediviva certamina provocatur: tamen, ne à suis perjurus diceretur, nequaquam ipse contra tyrannum procedit, sed reginam cum exercitu dirigit. Adalgisus, certis indiciis colligens, bellum adversum se summis viribus parari, hostemque se ac tyrannum esse denunciatum, suæ nequitiæ conscius, metu perterritus, & spem vitæ in fuga ponens, in Corsicam insulam secessit, ibique ad tempus latuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXIII, locustarum inæstimabilis multitudo mense Aug. ab oriente veniens, totam penè pervastavit Galliam, quæ majores erant quam cæteræ locustæ, habebantque sena alarum remigia, & mirum dictu est, ut castrorum acies, distinctis ordinibus, per aëra ferebantur, vel terræ incumbentes, castra metabantur. Duces cum paucis exercitum itinere unius diei præibant, quasi loca apta multitudini provisuri. Circa horam nonam, ubi duces pridie venerant, insidebant, nec à loco occupato movebantur, quousque sol suum repræsentaret ortum; tunc per turmas suas proficiscebantur, ut in parvis animalibus disciplinam militarem cerneres; segetibus vescebantur, quæ ab eis ita depastæ sunt, ut veluti immani tempestate consumptæ viderentur. Spacium diurni itineris quatuor aut quinque milliaribus extendebatur. Pervenerunt autem usque ad mare Britannicum, & superficiem terræ cooperientes, in quod Deo volente, violento ventorum flatu impulsæ, atque in profundum asportatæ, demersæ sunt. Æstû verò atque refusione Oceani rejectæ, littora maritima repleverunt, tantaque congeries facta est, ut ad instar montium cumulatæ coacervarentur. Ex earum fœtore ac putredine aër corruptus, diram pestem finitimis generavit, ex qua multi perierunt. 54

Per idem tempus Carolus Andagavensem obsidebat urbem. Denique Normanni, postquam Ruodbertum & Ranulfum, & alios generosæ stirpis viros, qui patriæ terminos armis tuebantur, Deo habitatoribus terræ adversante, occiderunt, cùm nemo inveniretur, qui eorum violentiæ resisteret, sollicitati paucarum civitatum vel regionum deceptione, ex præda singularum, quantæ opes universarum essent, animo prospicientes. Andegavis civitatem, civibus fuga dilapsis, vacuam reperientes ingrediuntur: quam cùm munitissimam, & pro situ loci inexpugnabilem esse vidissent, in lætitiam effusi, hanc suis suorumque copiis tutissimum receptaculum adversus lacessitas bello gentes fore decernunt. Proti-

nus navibus per Medanam *(a)* fluvium deductis mulieribus & parvulis, veluti in ea habitaturi intrant, diruta reparant, fossas vallaque renovant, & ex ea prosilientes, repentinis cursionibus circumjacentes regiones devastant. Quod cùm Carolo tam perniciosa pestis in visceribus regni interclusa nunciata esset, illico ex omnibus regnis, quæ suæ ditioni parebant, veluti ad commune incendium extinguendum, exercitum colligit, atque castris in circuitu positis, civitatem obsidione cinxit. Et quia Medana fluvius à partibus Britanniæ urbis murum alluebat, Salomoni, regi Britonum, mandat, ut contractis auxiliis, citiùs adventaret, ut communem hostem communibus viribus expugnarent: qui, assumptis secum multis Britonum millibus, super ripam fluminis Medanæ tentoria fixit. Igitur ex omnibus partibus, urbe obsidione circumdata, multis diebus undique summa virtute dimicatur, nova & exquisita machinamentorum genera adplicantur: sed conatus regis prosperitatis effectum non obtinuit, quia & loci facies non facilem præbebat accessum, & paganorum valida manus, quia pro vita res erat, summo resistebat conanime. Exercitus immensæ multitudinis cùm longæ obsidionis tædio, fame, & gravi pestilentiæ morbo attereretur; cernentes Britones urbem inexpugnabilem, conati sunt fluvium à suo alveo derivare, ut, exsiccato naturali meatu, naves Nortmannorum invadere non possent. Cœperunt itaque fossam miræ profunditatis ac latitudinis aperire, quæ res tantæ formidinis metum Nortmannis ingessit, ut absque dilatione ingentem pecuniam Carolo pollicerentur, si, soluta obsidione, eis ex suo regno liberum præberet egressum. Rex turpi cupiditate superatus pecuniam recepit, & ab obsidione recedens hostibus viam patefecit. Illi, conscensis navibus, in Ligerim revertuntur, & nequaquam, ut spoponderant, ex regno ejus recesserunt, sed in eodem loco manentes multò pejora & immaniora, quàm antea, fecerunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXIIII, Ludovicus imperator, qui Italiæ regnum regebat, moritur. Fuit verò iste princeps pius & misericors, justitiæ deditus, simplicitate purus, ecclesiarum defensor, orphanorum & pupillorum pater, eleemosynarum largus largitor, servorum Dei humilis servitor, ut justitia ejus maneret in seculum seculi, & cornu ejus exaltaretur in gloria.

Eodem anno Salomon, rex Britonum, à Pasquitano & Vurfando, ducibus suis, dolo interficitur: post cujus mortem, cùm hi duo regnum ejus inter se dividere vellent, sed in divisione dissentirent, eò quòd maxima pars Pasquitani partibus faveret, bellum ab utrisque summis viribus instauratur. Pasquitanus, quanquam majore multitudine abundaret, Nortmannorum tamen auxilia pecunia conducit, eaque ad supplementum virium suo exercitui miscet, & mox contra æmulum ad pugnam proficiscitur. Vurfandi satellites, videntes vires regni ad Pasquitanum concessisse, cœperunt ab eo diffugere, ut vix mille cum eo in acie remanerent, qui ipsi cœperunt suadere, ut secederent, mortisque periculum declinarent, se cum paucis innumeram multitudinem sustinere non posse. Ad hæc ille respondit,
55 absit (inquit) optimi commilitones, ut hodie faciam, quod nunquam feci, scilicet, ut inimicis meis terga vertam, ut gloria nominis nostri infametur: melius nobiliter mori, quàm ignominia vitam servare: nec diffidendum de victoria; fortunæ vires cum hostibus experiamur. Neque enim salus est in multitudine, sed potiùs in Deo. Huiuscemodi exhortationibus animati socii, super triginta & eo amplius, ut ferunt, adversariorum millia irruunt, clamor in cœlum tollitur, pugna summa virtute conseritur. Vurfandus cum suis in confertissimam hostium aciem irrumpit, & veluti herba pratorum recisa ante acumen falcis cadit, & uberrimæ segetes, procella tempestatis desæviente, prosternuntur, ita ferro cædit, sternitque omnia. Rarò in ullo regno, in ullo prælio tantum sanguinis fusum est. Pasquitanus, ut mactari suos more pecudum vidit, cum paucis, quos gladius necdum consumpserat, fugit. Porrò Nortmanni, qui in auxilium fuerant convocati,

(a) Sive Meduana, *La Mayne*.

cati, monasterium sancti Melani episcopi ingressi sunt, ibique se more solito communiunt, & succedente nocte, fuga dilapsi, ad naves revertuntur. Fuit verò gestum hoc prælium in campis juxta civitatem Redonis. Erat hic Vurfandus genere inter suos clarus, sed virtutum experimentis & nobilitate clarior: quæ tanta fuit in illo, ut animi magnitudine, viriumque gloria inter suos, ut diximus, nulli videretur esse secundus: ad cujus audaciam, mentisque constantiam demonstrandam, unum è multis ponere placuit. Nam cùm Salomon rex, hyemis tempore, aliquando contra Nortmannos castra posuisset, ut ab eorum incursione fines regni sui tueretur, ibique multis diebus resideret, quadam die, cùm sermo inter socios teneretur de audacia & duritia Nortmannorum: Vurfandus se ultra vires præsumens, arroganter jactavit, si rex cum exercitu recederet, se tantummodo audere cum suis in eodem loco remanere, & tribus diebus post decessum regis immorari. Distabant verò castra Britonum à Nortmannorum classe tantùm octo milliaribus. Nuntiata sunt verba, quæ Vurfandus quasi leviter protulerat, nescio à quo Hastingo, duce paganorum. Non multo pòst interjecto tempore, datisque quingentis vaccis, Salomon pacem cum Nortmannis fecit, & acceptis obsidibus, cùm redire in regnum disponeret, legatus Hastingi eum taliter alloquitur: Nuntiatum est domino meo, te tantum virum habere, qui se jactet, quòd te recedente, solus cum suis hoc in loco audeat remanere. Si ergo tantus est, quantus sibi videtur, incunctanter remaneat, quia dominus meus vult eum videre, audacisque viri desyderat notitiam habere. Interrogatus autem Vurfandus à rege, utrùm tale aliquid professus esset, respondit, se talia dixisse, & hæc eadem facere velle, protinusque licentiam ibi remanendi petit. Cùm à principe objurgatus, certam fatua obstinatione detentus, proverbiis inaniter in ventum prolatis, vellet mori, suosque morti tradere, nullatenus acquievit, asserens, nisi remanendi licentiam daret, nequaquam illi fidelis in reliquum foret. Sed cùm Salomon irrevocabilem ejus animum perspexisset, dare ei solatium ex suis satellitibus voluit: quod renuit suscipere, affirmans, si alios quàm suos secum haberet, jam non esse vera, quæ spoponderat. Rex cum omnibus copiis in regnum recessit, & Vurfandus in eodem loco cum ducentis ferè viris remansit, ibique quinque diebus expectavit. Sexta nocte Hastingus quendam captivum absolvit à vinculis, & eum ad Vurfandum direxit, mandans, ut sibi ad vadum cujusdam torrentis, inter tertiam & secundam supervenientis diei horas, occurreret, ut mutuis colloquiis fruerentur. Qui nihil cunctatus arma corripere, sociis imperat, & ad condictum locum absque mora pergit, prospiciensque vadum torrentis inter suos & adversarios quasi limitem fore, nullo modo ibi consistere voluit, sed transvadato gurgite, ultro obviam hostibus procedit. Nortmanni admirantes animositatem & audaciam viri, ab eo declinaverunt, nec eum bello lacerare ausi sunt. Ille autem usque ad horam sextam intrepidus expectans, cùm neminem adversæ partis venire cerneret, cum suis ad propria reversus est. Nec illi animus minùs in mortem invictus, quàm in hostem fuit. Denique post peractam victoriam, morbo graviter ad extremum deducitur. Cujus valetudinem cùm persensisset Pasquitanus, resumptis viribus, fautores ejus bello aggreditur. Qui perterriti timore, ad ducem confugiunt, & cum lacbrymis ei minas Pasquitani aperiunt, petentes contra imminens periculum consilium. At ille hortatur, ut adversus hostem audaciter procedant, suum vexillum ferentes, polliceturque victoriam. Qui cùm respondissent, sine ejus præsentia non audere cum adversariis congredi, spiritum, qui unà cum viribus corporis jam penè effugerat, resumens,
quia nec pedibus neque equo poterat ire, jubet se in lecto portari, ante aciem ini- 56
micorum exponi, & sic subire certamen. Quod cùm satellites fecissent ejus, mox hostes in fugam versi sunt. Patrata victoria, eum cùm reportare vellent domum, inter manus militum spiritum, qui tantummodo in pectore palpitabat, exhalavit. Paucis autem interpositis diebus, Pasquitanus & ipse defunctus est. Post horum

duorum continuas mortes Judicheil ex filia Herispoii regis natus, & Alanus frater memorati Pasquitani, Britanniam inter se partiri sunt: inter quos etiam multa jurgia & bella fuerunt. Sed Judicheile in prælio, quod contra Nortmannos magis audacter quàm providè gesserat, intercempto, in ditionem Alani omnis Britannia concessit, qui & hanc strenuè hactenus gubernat.

Eodem anno Carolus Romam perrexit, & datis apostolico Ioanni & Romanis magnis muneribus, imperator creatur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXVI, Ludovicus Rex apud Franckonefurt palatium diem clausit extremum V calendas Septembris: sepultus est in monasterio sancti Nazarij, quod Lorasham *(a)* nuncupatur. Fuit autem iste princeps Christianissimus, fide Catholicus, non solùm secularibus, verùm etiam ecclesiasticis disciplinis sufficienter instructus; quæ religionis sunt, quæ pacis, quæ justitiæ, ardentissimus executor: ingenio callidissimus, consilio providentissimus, in dandis sive subtrahendis publicis dignitatibus, discretionis moderamine temperatus, in prælio victoriosissimus, armorum quàm conviviorum apparatibus studiosior, cui maximæ opes erant instrumenta bellica, plus diligens ferri rigorem quàm auri fulgorem, apud quem nemo inutilis valuit, in cujus oculis perraró utilis displicuit, quem nemo muneribus corrumpere potuit, apud quem nullus per pecuniam ecclesiasticam sive mundanam dignitatem obtinuit, sed magis ecclesiasticam probis moribus & sancta conversatione, mundanam devoto servitio & sincera fidelitate. Habuit autem hic gloriosissimus Rex, cujus memoria in benedictione est, reginam, nomine Hemmam, sibi in matrimonium junctam, quæ nobilis genere fuit, sed, quod magis laudandum, nobilitate mentis multò præstantior, ex qua tres filios suscepit excellentissimæ indolis, videlicet Carolomannum, Ludovicum & Carolum, qui felici sorte, post decessum patris, imperij moderati sunt gubernacula.

CAROLUS autem audito, quòd frater à seculo recessisset, nimia (ut ajunt) exultatione perfusus est, arbitratus portionem regni Lotharij, quam idem frater tenuerat, in suos liberos concessuram. Exercitum ergo, quanta potuit celeritate, adunavit, & cum omnibus viribus regnum ingressus, ad Aquas palatium venit, ubi paucis diebus moratus, Coloniam profectus est. Dum hæc aguntur in memorato regno, Carolomanus, primogenitus Ludovici, Italiæ fines intravit, cupiens eam paterno suoque subiugare dominatui: siquidem Ludovicus imperator jam (ut diximus) ab hac luce subtractus fuerat, & Carolus imperatoris nomen reportans, ex Italia excesserat. Carolus verò, frater ejus, in Alemania morabatur. Porrò Ludovicus, qui ad patris obitum fuerat, funerisque ejus obsequia condigno honore celebraverat, apud Franckfurt, principalem sedem orientalis regni, residebat. Cui cùm nunciatum esset, quòd Carolus, avunculus ejus, jam regni paterni terminis occupatis, circa Rhenum fluvium castra posuisset, nimio furore accenditur, statimque legatos ad eum dirigit, orans, ut memor esset germanitatis atque consanguinitatis, memor esset nominis Domini nostri Jesu Christi, cujus mentionem coram nonnullis testibus facientes ipse & frater, quando regnum inter se diviserunt, terribili essent alternam pacem adinvicem pacto polliciti & pertimescens tantum nomen in vanum accipere, redderet Domino juramenta sua, fœdus, quod uterque pepigerat, inviolabile maneret, parceret gladio, & humanum funderé sanguinem, tam dira cupiditate infectus, formidolosiùs exhorresceret, foret sua sorte contentus, & funiculo hæreditatis divinitus sibi collato pacificè frueretur, aliena jura non invadens, non subtrahens, non perturbans, non esset in tanto viro vanæ gloriæ typus, non supercilii fastus, non alterius usurpandi terminos ambitio, sed justitia, charitas & concordia regnaret, ac summum pacis inter

(a) Sive Laurishaim, vulgo *Lorch*, de quo egi uberius in præfatione, ad Chronicon Laurishamense, in *FREHERI Tomo primo*.

inter illum & nepotes teneret omnino fastigium. Sed hujus commodi monita Carolus sprevit, asserens, se cum fratre, non cum nepotibus pepegisse. Interim Ludovicus exercitum ex Saxonia, Thuringia, & orientali Francia congregat, & ut in filio tantùm paternos vultus, quantùm animi subtilitatem, artiumque inge- 57
nia recognosceret, castra è regione Coloniæ contra Castra Coroli super ripam fluminis magno apparatu collocat. Ipse autem cum hostili virtute inter Confluentes & Arduennam Rhenum transiit, nec defuit, qui ad aures Caroli perferret, nepotem cum omnibus copiis Rhenum transisse. Tunc primùm animadvertit Carolus, se à castris Ludovici esse illusum. Movit verò absque mora exercitum cum quinquaginta & eo amplius, ut ferunt, millibus, in pago Meginense, (a) non longè ab Andernaco castello. Adversus eum ad pugnam procedit, sed non salvatur ex multa virtute. Fallax enim equus ad salutem, siquidem inito certamine, Reginarius comes, qui regium vexillum ferebat, primo impetu extinguitur: confertissimæ acies Ludovici à sociis irrumpuntur, & sicut ignis in stipulam immissus furit, & in momento cuncta devorat, ita vires adversariorum ferro conterunt, & terræ prosternunt. Exercitus Caroli graviter cæsus terga vertit, & Ludovici victoria fuit. Carolus, videns suos fugere, & ipse fuga vitam servavit; serò secum revolvens, quanti discriminis sit, æquitatis jura divinarum humanarumque legum institutionibus roborata, immoderatæ cupiditatis ambitione violare velle. Acta est autem hæc strages VIII idus Octobris. Post hæc, cùm venerunt tres suprà dicti fratres, in loco, qui dicitur Saulifelt, (b) ibi diviserunt paternum regnum. Carolomannus fortitus est Baioariam, Pannoniam & Carnutum, quod corruptè Carantanum dicitur, nec non & regna Sclavorum, Beheimensium & Marabensium: Ludovicus orientalem Franciam, Thuringiam, Saxoniam, Frisiam, & partem regni Lotharii: porrò Carolus Alemaniam & aliquas civitates ex regno Lotharii.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXVII, Carolus senior Romam secundò profectus est, ubi jampridem imperatoris nomen, à præsule sedis Apostolicæ, Ioanne, ingenti pretio emerat, regnumque Italiæ magis in transeundo vidit, quàm fruendo potitus est. Ab urbe Roma in Langobardiam reversus est. Bosoni, germano Richildis reginæ, (c) Hirmingardem, filiam Ludovici imperatoris, in matrimonium jungit. Dies nuptiarum tanto apparatu, tantaque ludorum magnificentia celebratus est, ut hujus celebritatis gaudia modum excessisse ferantur. Dedit insuper eidem Bosoni Provinciam, & corona in vertice capitis imposita, eum regem appellari jussit, ut more priscorum imperatorum regibus videretur dominari. Evolutis deinde paucis diebus, Papiam ingreditur: in qua, cùm disponendis publicarum rerum negotiis animum intenderet, repentinè nunciatum est ei, Carolomannum cum ingenti armatorum multitudine Langobardorum ditionem introiisse. Mox pavore solutus, Ticinum Padumque transit, & summo annisu in Gallias repedare contendit. Sed, priusquam Alpium præeminentia juga angustaque itinera attingeret, ægritudine pulsatur, quam protinus mors subsecuta finem vitæ imposuit. Est autem fama, quòd à quodam Judæo, qui vocabatur Sedechias, poculum mortis ei propinatum sit, qui ei familiariùs adhærebat, eò quòd in medendis corporum passionibus singularem experientiam habere diceretur. Porrò hic ficarius planè erat, & magicis præstigiis incantationibusque mentes hominum deludebat. Obiit verò pridie nonas Octobris. Corpus ejus levatum est in feretro, à suis extra Italiam deportatur: sed quia fœtor intolerabi-

lis

(a) Inter Rhenum & Mosellam situs, vulgo *Meyland*, de quo *HADR. VALESIUS voce Meginensis Pagus.*

(b) Pagus erat *Sualefeld* in Nordgovia ad Almenam, ditionis Eistatensis, de quo *BROWER Ant. Fuld. lib. III. c. XI. p. 207. PAULLINI de Pagis pag. 189.*

(c) Sic emendavi, Annalistam Saxonem secutus, cum antea legeretur: *Germanichildis.*

lis ex putredine cadaveris bajulantes gravabat, compulit illud terræ mandare. Post aliquantos annos ejus ossa translata sunt, & Parisiis in monasterio sancti Dionysii honorificè sepulta. Cui successit in regnum filius Ludovicus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXVIII, eclipsis Lunæ magna facta est, mense Octobri, die XVI. Item eodem mense eclipsis Solis accidit, die XXIX circa horam nonam. Paucis interjectis diebus, Ludovicus rex, filius Caroli, qui Balbus appellabatur, eò quòd impeditioris & tardioris esset eloquii, ab hac luce subtractus est. Fuit verò iste princeps vir simplex ac mitis, pacis, justitiæ, & religionis amator. Habuit autem, cùm adhuc juvenilis ætatis flore polleret, quandam puellam nobilem, nomine Ansgard, sibi conjugii fœdere copulatam, ex qua duos liberos suscepit, elegantis formæ ac ingentis animi virtute præstantes: horum unus Ludovicus, alter Carolomannus vocabatur. Sed quia hanc sine genitoris conscientia & voluntatis consensu suis amplexibus sociaverat, ab ipso patre ei postmodum interdicta, & interposito jurisjurandi sacramento, ab ejus consortio in perpetuum separata. Tradita est autem eidem, ab eodem patre, Adelheidis in matrimonium; quam gravidam ex se reliquit idem rex, cùm obiret. Quæ tem-
58 pore pariendi expleto, enixa est puerum, cui nomen avi imposuit, eumque Carolum vocitari fecit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXIX, Boso (de quo paulo superiùs mentionem fecimus) audita morte Ludovici, à Provincia egreditur, totamque Burgundiam occupare nititur. Denique nonnullos episcopos partim minis, partim suasionibus, in societatis fœdera colligit, & Lugdunum ingressus, ab Aureliano, ejusdem urbis metropolitano, & aliis pontificibus, in regem super præfatum Burgundiæ regnum inungitur; pro nihilo ducens adolescentes filios Ludovici, & velut degeneres despiciens, eò quòd jussu Caroli eorum genitrix spreta atque repudiata fuerit. Quæ res obtulit illi magis continuum clàm odium ac periculorum dispendium, quàm gloriæ & dignitatis emolumentum. Siquidem jam dicti adolescentes, Ludovicus & Carolomannus, industria ac studio Hugonis abbatis, & aliorum procerum in regnum sublimatorum, & eundem Bosonem diebus vitæ suæ omni instantia sunt persecuti. Nec solùm illi, verùm etiam alii reges Francorum, per succedentia tempora, adeò graviter nomen ejus tulerunt, atque exosum habuerunt, ut irrecuperabili ejus dejectione & mortis exitio, non modò principes ac duces, sed etiam eorum satellites sacramentis & execrationibus obligarentur. Fuit autem tam perspicacis ingenii, ut, cùm à multis (ut dictum est) regibus & regnis assiduè infectatus sit, à nullo tamen aut capi aut circumveniri aliquando potuerit: tantæ moderationis, ut, cùm sibi faventes proscriptionibus damnarentur, bonisque omnibus privarentur, nunquam insidiis suorum militum fuerit petitus, neque fraude proditus, cùm utrumque hostes sæpè tentassent.

Per id tempus LUDOVICUS, qui Austrasiis imperabat, cognita morte æquivoci sui, regnum illius invadere disposuit, & transvadata Mosa, imperii fines occupavit. Cui occurrerunt duo memorati fratres cum valida manu, sed, intercurrentibus vicissim legationibus, nequaquam pugna committitur, sed pax roboratur. Adolescentes, quò impetu fœderatus ab eis recederet Ludovicus, portionem regni Lotharii, quam avus paterque tenuerat, ex integro illi concesserunt, addita insuper Atrabatis abbatia sancti Vedasti. Facta itaque pactione, datisque sacramentis, cùm in regnum idem rex reverteretur, repentè obviam habuit Nortmannorum innumeram multitudinem, juxta Carbonariam, in loco, qui vocatur Thimnin, (a) cum ingenti præda ad classem repedantem, cum quibus absque mora confluxit, & (Deo propitiante) maximam ex eis partem gladio prostravit. Reliqui fuga dilapsi, in fiscum regium se communiunt, ubi Hugo, filius regis ex pellice

(a) Videtur hodiernum *Tuin*, Episcopatus Leodiensis oppidum esse, ad fl. Sambre situm.

pellice natus, cùm incautiùs dimicaret, graviter vulneratus ab hostibus rapitur, & inter adversariorum arma recidit.

Rex existimans, quòd adhuc filius vivus ab inimicis servaretur, exercitum ab impugnationis infestatione jubet cessare, ut quocunque pacto illum incolumem recipere posset. Interea nox desuper veniens, regem cum suis redire ad castra compulit. Nortmanni cadavera suorum flammis exurentes, noctu diffugiunt, & ad classem dirigunt gressum. Rex diluculo consurgens, cùm filium extinctum reperisset, nimio dolore afficitur, corpus ejus in loco compositum, ad Lorsheym monasterium imperat deferri, ibique tumulari.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXX, Carolomannus rex paralysi dissolutus, diem clausit extremum VII nonas Aprilis. Sepultusque est cum debito honore in Baioaria, in loco, qui dicitur Hodingas. *(a)* Fuit verò iste præcellentissimus rex literis eruditus, Christianæ religioni deditus, justus, pacificus, & omni morum honestate decoratus, pulchritudo ejus corporis insignis, vires in homine quoque admirabiles fuêre, nec inferior animi magnitudine. Permulta quippe bella cum patre, plurima sine patre in regnis Sclavorum gessit, semperque victoriæ triumphum reportavit, terminos imperii sui ampliando ferro dilatavit, suis mitis, hostibus terribilis apparuit, alloquio blandus, humilitate ornatus, in ordinandis regni negotiis singulari solertia præditus, sic ut prorsus ei nihil deesse in regiæ majestatis competentia videretur. Huic ex legitimo matrimonio non est nata soboles, propter infœcunditatem conjugis, sed ex quadam nobili fœmina filium elegantissimæ speciei suscepit, quem Arnolphum nominari jussit, ob recordationem reverendissimi Arnolphi, Mettensis ecclesiæ episcopi, de cujus sancto germine sua aliorumque germanorum Francorum prosapia pullulaverat: quod non casu accidisse, sed quodam præsagio portentoque futurorum actitatum videtur. Siquidem genealogia regum cœlitus provisa, per intervalla temporum secundis incrementorum successionibus cœpit exuberare, quousque in magno Carolo 59 summum imperii fastigium non solùm Francorum, verùm etiam diversarum gentium regnorumque obtineret. Post cujus decessum, variante fortuna, rerum gloria, quæ supra vota fluxerat, eodem quo accesserat modo, cœpit paulatim diffluere, donec deficientibus non modò regnis, sed etiam ipsa regia stirpe, partim immatura ætate pereunte, partim sterilitate conjugum marcescente, hic solus de tam numerosa regum posteritate idoneus inveniretur, qui imperii Francorum sceptra susciperet: quod in subsequentibus suo in loco lucidiùs apparebit.

Ludovicus, comperto, quòd frater obiisset, Baioariam ingressus, Ratisbonam venit, ubi omnes optimatea regni ad eum confluentes, ejus ditioni se subdiderunt. Concessit autem idem rex Arnolpho Corantanum, quod ei pater jam pridem concesserat, in quo situm est castrum munitissimum, quod Mosburgk nuncupatur, eò quòd palude impenetrabili locus vallatus, difficilimum adeuntibus præbeat accessum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXI, CAROLVS de Alemania egressus, Langobardorum fines occupavit, ac in paucis diebus totam Italiam in deditionem accepit, & Romam perveniens, à præsule Apostolicæ sedis Joanne, & senatu Romanorum favorabiliter exceptus, cum magna gloria Imperator creatus est.

Per id tempus Nortmannorum classis Walam fluvium ingressa, Neumago palatio regio applicuit, ibique castra posuit. Quod factum cùm ad notitiam Ludovici perlatum est, absque dilatione cum exercitu venit, & munitionem obsidione clausit. Conserto nonnullis diebus certamine, non adeò prævaluit, quia palatium ingentis magnitudinis mirique operis hostibus tutissimum præbebat receptaculum. In qua congressione captus est adversarius Eberhardus Saxo, filius Megi-

 nardi

(a) Hodie *Oettinga*, Bavariæ Superioris oppidum, in quo Monasterium.

nardi comitis, & captivus ducitur, quoad postea mater Enesse, magno pretio dato, incolumem recepit. Postremò rex, accepta pollicitatione, quòd si ab obsidione cessaret, Nortmanni continuò è regno ejus decederent, cum omnibus copiis recessit. Illo recedente, pagani palatium unà cum munitione exurentes flammis, navibus ascensis, ostia Rheni repetunt. Item eodem anno, mense Novembri, duo reges Nortmannorum, Godefridus & Sigefridus, cum inæstimabili multitudine peditum & equitum consederunt in loco, qui dicitur Haslou *(a)* juxta Mosam, & primo quidem impetu, finitima loca depopulantes, Leodium civitatem, Trajectum castrum, Tungrensem urbem incendio cremant. Secunda incursione Ribuariorum finibus effusi, cædibus, rapinis, ac incendiis omnia devastant, Coloniam Agrippinam, Bonnam civitates, cum adjacentibus castellis, scilicet Tulpiacum, Vilipiacum, *(b)* & Nuis igne comburunt, post hæc Aquis palatium, Indam Malimundarias & Stabilius *(c)* monasteria in favillam redigunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXII, Arduennam percurrentes, Prumiam monasterium ingrediuntur ipso die Epiphaniæ domini, ubi triduo commorantes, omnem in circuitu regionem depopulati sunt. In quo loco innumera multitudine peditum ex agris & villis in unum agmen conglobata, eos expugnatura aggreditur. Sed Nortmanni cernentes ignobile vulgus non tantùm inerme, quantùm disciplina nudatum, super eos cum clamore irruunt, tantaque cæde prosternunt, ut bruta animalia, non homines mactari viderentur. His itaque patratis, onerati præda ad castra redeunt. Illis discedentibus, ignis, qui in diversis habitaculis accensus remanserat, cùm nullus esset, qui eum extingueret, monasterium consumpsit.

Dum hæc aguntur, Ludovicus rex morbo gravatus, apud Franckfurt moritur XIII calendas Septembris: sepultus est in Loresheym juxta patrem in cœnobio. Habuit autem Luidgardam reginam in matrimonium copulatam, ex qua filium unicum suscepit, quem nomine suo Ludovicum appellavit. Sed (ut præmisimus) post obitum fratris ad obtinendum regnum ejus, Baioariam ingressus, cùm Ratisbonæ moraretur, idem puerulus de fenestra cecidit, & confractis cervicibus statim expiravit. Quæ non tantùm immatura, sed inhonesta mors, non solùm regi & reginæ, verùm etiam omni domui regiæ maximum luctum ingessit.

Nortmanni, audita morte regis, nimio exultabant tripudio, etiam non de conflictu, sed de præda cogitant. Igitur cum omni admiratione exiliunt, & Treviro-
60 rum nobilissimam civitatem Galliarum, nonas Aprilis, die sacratissimæ Cœnæ Domini occupant, in qua usque sanctum diem Paschæ fessa ab itinere corpora recreantes, omne tentorium urbis circumquaque usque ad solum demoliti sunt: deinde civitatem flammis exurentes, Mediomatricum *(d)* dirigunt aciem. Quod cùm reperisset ejusdem urbis episcopus Walo, adjuncto sibi Bertolfo episcopo & Andalhardo comite, ultro illis obviam ad pugnam procedit. Inito certamine, Nortmanni victores extiterunt. Idem Walo episcopus cecidit, cæteri fugerunt. Pagani iter, quod cœperant, deserentes, cum ingenti præda summa celeritate ad classem revertuntur.

Ea

(a) Videtur hodiernum *Hasfelt*, Episcopatus Leodiensis oppidum, intelligi.

(b) Potius *Jultacum*, secundum Annales Metenses.

(c) Sic emendavi, secundum Annalistam Saxonem, & *ANNALES METENSES*, cum antea legeretur satis corrupte: *Iidem A Malimundarias.* Indam etiam & Malmundarium *ANNALES FULDENSES* memorant. Sub *Inda* intelligitur Monasterium S. Cornelii, *S. Cornelii Münster*, quod proximum est Aquisgrano, de quo *HADR. VALESIUS*, *voce Inda. Malmundarium* verò Abbatia est, haud procul a flumine Amblava, in diœceseos Tungrensis Trajectensisve finibus, vulgo *Malmdi*, vel *Malmediir.* De Abbatia Stablo, satis constat, quæ in Vita Heimradi *cap. XII.* vocatur *Stabulaus.*

(d) *Meta* intelligitur, primaria apud Lotharingos, Civitas.

Ea tempestate Carolus imperator in Italia morabatur, ubi diversis legationibus Germaniæ ac Galliæ pulsatur, ut ad suscipienda regna sibi hæreditario jure competentia festinaret, & periclitanti imperio succurreret: quod capite amisso, ludibrio hostibus erat. Qui nihil tardatus, cum omnibus copiis in Franciam venit, & cum Langobardis, Baioariis, Alemannis, Thuringis, Saxonibus, Frisonibus & omnibus regnis, suæ ditioni subditis, Nortmannos in suprà dicto loco obsidere exorsus est: sed conatus ejus parum effectum obtinuit, quanquam (ut diximus) ex diversis regnis & gentibus inæstimabilis multitudo in unum confluxit, indignatione cœlesti super populum, Christianam religionem profanantem, desævienre. Novissimè rex Godfridus Nortmannorum ea conditione Christianum se fieri pollicetur, si ei munere regis Frisia provincia concederetur, & Gissa, filia Lotharii, in uxorem daretur. Qui, ut optavit, adeptus, baptizatus est, & ex sacro fonte ab imperatore susceptus. Sigifrido & reliquis Nortmannis immensum pondus auri & argenti expositum est, & tali tenore fines regni excedunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXIII, Ludovicus, frater Carolomanni, moritur apud sanctum Dionysium, ibique honorabiliter tumulatur, quem omnes Galliarum populi nimio planctu lamentati sunt. Fuit enim virtutis maximæ, regnumque sibi subditum à paganorum infestatione potenter viriliterque defendit. Inter cætera, quæ strenuè gessit, illud præcipuè prælium commendatur, quod adversum Nortmannos in loco, qui vocatur Sodalcurcb, *(a)* summis viribus exercuit. In quo certamine (ut ferunt) plusquam octo millia hominum gladio prostravit. Carolomannus frater regnum illius obtinuit. Eodem tempore Bertulpbus, Trevirorum episcopus, migravit ad Dominum IIII idus Septembris, cui successit in pontificali cathedra per electionem cleri & totius plebis Ratbodus, reverendissimus antistes VII idus Aprilis. His etiam diebus Rupertus præsul ab eodem episcopo Ratbodo in Mettensi ecclesia consecratur X calendas Maji.

Circa hæc tempora Hugo, filius Lotharii, in spem recuperandi paterni regni ab aliquibus discordiarum ac litium sectatoribus introducitur, omnesque, qui justitiam & pacem execrabantur, ad eum confluxerunt, ita ut paucis diebus innumera multitudo prædonum ejus dominationi se subdiderint: inter quos etiam nonnulli ex primoribus regni vana spe seducti, manibus datis, accedunt, videlicet Stephanus, Rotbertus, Witbertus, Thietbaldus comites, Albricus & frater ejus Stepbanus, tantaque rapina & violentia ab his in regno fit, ut inter horum & Nortmannorum malitiam nil differret, præter quòd à cædibus & incendiis abstinerent. Sic omnipotens Deus iratus regno Lotharii adversabatur, & talibus incrementorum cladibus vires ejusdem regni radicitus exterminabat, ut prophetia sanctissimi Nicolai papæ, simul etiam maledictum, quod super idem regnum protulerat, adimpleretur.

Hoc etiam tempore idem Hugo Witbertum comitem, qui ab ineunte ætate sibi faverat, interfecit. Paucis dehinc interpositis diebus, Bernarium, nobilem virum, sibique fidelissimum, dolo trucidare jussit, pulcbritudine illius captus uxoris; quam absque momento in matrimonium jungit. Vocabatur autem mulier Friderach, *(b)* quæ, antequam Bernario sociaretur, copulata fuerat Engelranno potenti viro, ex quo filiam peperit, quam postmodũ Richininus comes in conjugium accepit, quam etiã propter stuprum commissum idem comes decollari jussit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXIIII, Nortmanni, qui ab Haslou recesserant, Sonum *(c)* fluvium intrant, ibique consederunt. Quorum creberrimas

---

(a) Picardiæ oppidum est, *Sathulcurtis* dictum, hodie *Saulcourt*, de quo *VALESIUS Not. Gallia* & *PIGANIOL* de la *FORCE Descript. de la France Tom. III. p. 95.*

(b) *ANNALES METENSES* rectius legunt: *Friderada.*

(c) *ANNALES METENSES: ad Somnam*, qui est Belgii fluvius.

rimas incursiones cum Carolomannus sustinere non posset, pecuniam pollicetur, si à regno ejus recederent. Mox avidæ gentis animi ad obtinendam pecuni-
61 am exardescunt, & XII millia pondera argenti puri atque probati exigunt, totidemque annis pacem promittunt. Accepta tam ingenti pecunia, funes à littore solvunt, naves conscendunt, & marina littora repetunt. Interea Carolomannus venatum perrexit, ubi & ab apro graviter vulneratus, post modicum, vitam cum regno amisit, sepultusque est apud sanctum Dionysium. Ajunt autem quidam, quòd à quodam suo satellite improvidè arma ferente vulneratus fuerit; & quia non sponte, sed invitus hoc facinus commiserat, idcirco à rege celatum est, ne innoxius morti traderetur.

Nortmanni, cognita morte regis, protinus in regnum revertuntur. Itaque Hugo abbas & cæteri proceres legatos ad eos dirigunt, promissionem & fidem datam violatam esse proclamant. Ad hæc illi respondent, se cum Carolomanno rege, non cum alio aliquo fœdus pepigisse: quisquis ille esset, qui in regnum ejus succederet, ejusdem numeri & quantitatis pecuniam daret, si quietè ac pacificè imperium tenere vellet. Territi hujuscemodi mandatis optimates regni, ad Carolum imperatorem missos dirigunt, eumque ultro in regnum invitant, eique adveniendi ad Gundolphi villam *(a)* obviam procedunt, & manibus sacramentisque juxta morem datis, ejus ditioni se subdiderunt.

Eodem anno Nortmanni, qui in Chinheym *(b)* & Denemarcam venerant, adsentiente Godefrido, Rhenum navigio ascendunt, & Diusburch *(c)* oppido occupato munitionem in eodem loco more solito construunt, & in ea tota hyeme residenr, contra quos Henricus dux castra posuit, & nullatenus prædas agere permisit. Redeunte vernali tempore, castris exustis, ad maritima loca sereceipiunt.

His etiam diebus Nortmanni à Sono exeunt, & rursus in regnum Lotharii rever-

(a) Sæpius in Francorum Annalibus occurrit. Potissimum Carolus Calvus in eadem a. 872. Placitum tenuit, de quo *ANNALES BERTINIANI ad d. an.* & *AIMOINUS lib. V. cap. XXVIII.* & Capitularia Caroli Calui *Tit. XLIV. LIII.* In *FROTARII*, Leucorum Episcopi *Epist. XI.* ad Hilduinum, dicitur *Gundovilla.* In Bulla Hadriani IV. adversus Matthæum, Lotharingiæ Ducem, apud *BALUTZIUM App. Actor. Vet. n. CLVII. pro castello Gundulfivilla, quod ante civitatem Tullensem erexit.* Designatur igitur hic locus in Territorio Tulensi. *AUBERTUS MIRÆUS Contreville* explicat, villam Regiam, prope Tulum. *HADR. VALESIUS* vero *Not. Galliæ voce Gundulfi Villa*, sic de eadem scribit: *Est vicus Gondecourt in pago Vabrensi ac Episcopatu Tullensi, sylva proximus inter Mosellam & Carem fluvios: quod nomen ad Gundulfi curtem, id est Gundulfi villam proxime accedit. Curtis enim & villa una eademque res est.* Uberius de eadem, præter *VALESIUM*, *JACOBUS SIRMONDUS* & *STEPHANUS BALUTZIUS Notis ad Caroli Calvi Capitularia Tit. XLIV.*

(b) ANNALES METENSES legunt: *qui in Chinheim ex Denimarca venerunt.* Eadem dicit *ANNALISTA SAXO.* De eo vero *MENSO Altingius Germ. Infer. p. alt. p. 106.* sic scribit: *Kinhem, Pagi Texelensis Comitatus vocatur in Diplomate Ottonis III. Imperatoris, anni DCCCCLXXXV. Quo præter alia cis Rhenum posita, Ditioni Theodorici II. adjecit omne littus inter Kinnemum & Flevum: Nullo quidem jure, & contra Carolinorum offirmatum institutum. Diversus itaque est KINHEM Comitatus a Kinnemaria, quia hæc Kinnemo fl. occidua & Caroli Simplicis donatione jam antea Hollandici juris. Hic vero Normannorum temporibus eodem titulo cognitus, ac Reginoni CHINHEYM dictus: nisi ille, & Kinnemariam eodem vocabulo complexus fuerit; quia ex hac demum oportunitas ascendendi Rhenum, & penetrandi in Sunnemariam aut Dennemarcam. Quod factum asserit.*

De terminis Kinhemi ulterioris, ad Occidentem & Septentriones, satis constat, Kinnemo rivo puta, & Oceano: Sed quousque in Meridiem & Orientem procurrerint, definitum non est, nisi quod a meridie Masalanda, (uti quidem editum) ab Oriente Texela, Comitatus habuit finitimos.

(c) Ducatus Clivensis oppidum.

vertentes, in loco, qui dicitur Louen, *(a)* castra metati sunt, in confinio ejusdem regni, & continuis ejusdem regni infestationibus utraque regna fatigant: ad quorum malitiam compescendam imperator semel & iterum exercitum misit, sed nihil dignum memoria adversus tantam violentorum rapacitatem actum est.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXV, Hugo rebellare disponens contra imperatorem, legatos ad Godefridum in Frisiam occultè dirigit, eò quòd illi esset affinitate conjunctus, propter sororem, quam in conjugium acceperat, hortaturque, ut in patriam mitteret, auxiliorum validam manum undique contraheret, & cum omnibus viribus sibi opem ferret, quatenus regnum paternum evindicare armis posset: & si id ejus industria, virtutisque suffragio, prosperitatis effectum obtineret, medietatem ipsius regni pro munere pollicetur. His suasionum promissionibus Godefridus veluti veneno infectus, occasionis fomitem inquirit, qualiter ac si juxta rationem à fidelitate imperatoris se subducere prævaleret, statimque Gerolphum & Gardolphum, comites Frisonum, legatos ad Cæsarem dirigit, mandatque, si vellet, cum ea, quam pollicitus fuerat, fidelitate perseveraret, finesque regni sibi commissos ab incursione propriæ gentis defenderet, Confluentem, Andernacum, Sucicham, *(b)* & nonnullos alios fines obsequiis imperialibus deditos, sibique largiretur propter vini affluentiam, quæ in his locis erat, eò quòd terra, quam ex munificentia principis possidendam perceperat, minimè vini ferax esset. Agebat autem hoc ea animi intentione, ut, si petita sibi largirentur, suos in visceribus regni immiscere posset, & varios eventus speculari; si autem denegarentur, nihilominus offensus, in sibi prohibitis, quasi justitia dictante, rationabiliùs desævire posset, rebellionisque causam suscipere. Quorum callida machinamenta & factionum conspirationes cùm persensisset imperator, cum Henrico viro prudentissimo, altiori consilio pertractat, quo ingenio hostem, quem in regni extremitatibus introduxerat, extinguere posset, & sciens, loca inaccessibilia exercitui, propter diversarum aquarum innumeros decursus & impenetrabiles paludes, magis id arte quàm ex virtute experiri statuit. Legatos igitur responso suspensos absolvit, & ad Godefridum redire permisit: asserens, per suos missos de omnibus legationum suarum causis ea responsa redditurum, quæ sibi & eidem Godefrido essent convenientia, tantùm ut in cœpta fidelitate perseveraret. Post hæc, Henricum ad eundem virum mittit, ut fraus, quæ struebatur, occultaretur, cum eo Willibertum, venerabilem episcopum Coloniæ Agrippinæ, qui suis satellitibus secretò imperat, ut per Saxoniam properantes, non agmine facto, sed passim sibi occurrerent, loco & die, quo eis edixit: ipse cùm perpaucis Coloniam venit, & assumpto cum præfato episcopo mox in Batuam *(c)* proficiscitur. Godefridus, audito eorum adventu, illis obviam procedit ad locum, qui 62
dicitur Herispich, *(d)* in quo Rheni fluenta & Wal uno se alveo resolvunt, & ab invicem longiùs recedentes, Batuam provinciam suo gurgite cingunt. Hanc insulam ingredientes episcopus & comes, multa à Godefrido audiunt, multa ex parte imperatoris respondent: dies ad occasum vergitur, soluto colloquio, insula excedunt, hospitia repetunt, in crastinum reversuri. Heinricus episcopum hortatur, ut die subsequenti Gissam, uxorem Godefridi, extra insulam evocaret, eam-

(a) Brabantiæ Civitas notissima.

(b) *ANNALES METENSES* legunt: *Sinzicha*, aliter *Sentiacum*. Hodie dicitur *Sintzig*, locus inter Andernacum & Bonnam situs, ad Aræ, amniculi & Rheni confluentes, de quo *VALESIUS not. Gallia, voce Sentiacum.*

(c) Batavia intelligitur, quæ etiam corrupte *Batua* dicitur. Inde etiam pars Geldriæ hodie adhuc dicitur, *das Betau*. Vide *VALESIUM, voce Batavia, MENSONEM ALTINGIUM Notit. Germ. Infer. p. alt. voce Bathua.*

(d) *MENSO ALTINGIUS Not. German. Infer. p. alt. p. 87.* dicit: *Locus est in dextra Rheni divortientis ripa, hodie partem nominis postremam Spic retinens.*

que ad pacis studium revocare satageret, interim ipse cum Godefrido causam Eberhardi comitis agitaret, cui rerum possessio ab eo violenter diripiebatur. Deinde persuadet eidem Eberhardo, ut de injustitia, quam patiebatur, in medio adsurgens se proclamaret. Et cùm à ferocis & barbaræ gêtis homine durius & contumeliosius verbum sibi esset prolatum, absque mora evaginato gladio, eum summo annisu in capite percutit, antequam à terra elevari posset. Quid plura? ab Eberhardo primò percussus, & satellitibus Heinrici confossus Godefridus moritur, omnesque Nortmanni, qui in Batua reperti sunt, trucidantur. Non multis pôst interpositis diebus, Hugo, ejusdem Heinrici consilio, ad Gundulfi villam promissionibus attractus, dolo capitur, & jussu imperatoris ab eodem Henrico ei oculi eruuntur, omnesque faventes dehonestantur: post hæc in Alemania in monasterium sancti Galli mittitur, inde postea in patriam revocatur. Novissimè temporibus Zundibolchi regis, in Prumia monasterio manu mea attonsus est. Eram enim tunc temporis in eodem loco dominici ovilis, quamvis non idoneus, tamen custos, ubi non post multos annos moritur & sepelitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXVI, Nortmanni à Sanno *(a)* fluvio exeunt, & rursus in regno Lotharii revertentes, in loco, qui dicitur Louen, castra sedesque statuunt, scilicet in confinio utriusque regni, & continuis incursionum infestationibus utraque regna fatigant. Ad quorum ingenitam malitiam compescendam, imperator semel & iterum exercitum misit, sed nihil dignum adversus tantam violentorum rapacitatem actum est.

Eodem anno Ansbaldus, abbas Prumiensis cœnobii, summæ sanctitatis ac religionis vir, ad cœlestem patriam transiit IIII idus Julii, cui successit in regiminis loco Sarabertus venerabilis pater VIII idus Augusti.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXVII, Nortmanni à Louen recedentes, Sequanam ingrediuntur, Parisiis applicantes castra ponunt, & civitatem obsidione claudunt: contra quos imperator Henricum ducem cum exercitu vernali tempore dirigit, sed minimè prævaluit. Erant enim (ut ferunt) XXX & eo amplius adversariorum millia, omnes penè robusti bellatores. Denuo æstivo tempore, antequam segetes in manipulos redigerentur, idem Henricus cum exercitibus utriusque regni, Parrisios venit, & circumstantibus legionibus, ipsecum perpaucis propius accedens, munitionem circuit, situm loci contemplatur, aditumque perquirit, quò exercitui cum hostibus minùs periculosus pateret congressus. Porrò Nortmanni, audientes appropinquare exercitum, foderant foveas latitudinis unius pedis, & profunditatis trium in circuitu castrorum, easque quisquiliis & stipula operuerant, semitas tantùm discursui necessarias intactas reservantes. Pauci igitur latrunculi, qui latitabant in concavis viarum itineribus, videntes Henricum appropinquantem, quare citò surgunt à locis, quibus delituerant, provocantque virum, telis & voce lacessunt. Ille animi magnitudine indignitatem non ferens, super eos irruit, & mox incertis foveis equus, cui insidebat, impegit, & cum ipso in terram corruit: hostes summa cum festinatione advolantes, antequam à loco elevaretur, eum in terra confodiunt, & aspiciente universo exercitu, absque mora eum trucidant, arma auferunt, & spolia ex parte diripiunt. Agminibus autem impetum facientibus, vix cadaver exanime eruitur, & à suis usque Suessionis deportatur, in basilica sancti Medardi sepelitur. Exercitus amisso duce ad propria revertitur.

Eodem tempore Hugo abbas, magnæ pietatis vir & magnæ prudentiæ, Aurelianis moritur, & apud sanctum Germanum Antissiodoro tumulatur. Ducatus, quem tenuerat & strenuè rexerat, Odoni, filio Rudberti, ab imperatore traditur, qui ea tempestate Parrisiorum comes erat, & cum Gozzilino ejusdem urbis episcopo contra Nortmannorum assiduam impugnationem civitatem totis viribus tuebatur. His etiam diebus prædictus Gozzilinus episcopus inter ipsas obsidionum

(a) *ANNALES METENSES* rectius legunt: *a Somna, die Somme.*

num pressuras, migravit à seculo, in cujus loco substitutus est ab imperatore Haschiricus episcopus. Post hæc imperator Galliarum populos perlustrans, 63 Parisios cum immenso exercitu venit, ibique adversus hostes castra posuit, sed nil dignum imperatoria majestate gessit. In eodem loco ad extremum, concessis terris & regionibus, quæ ultra Sequanam erant, Nortmannis ad deprædandum, eò quòd incolæ illarum sibi obtemperare nollent, recessit, & recto itinere in Alemaniam recessit, & primò quidem Luidvvardum, episcopum Vercellensem, virum sibi percharum & in administrandis publicis utilitatibus unicum consiliarium, objecto adulterii crimine, eò quòd reginæ secretis familiariùs quàm oportebat immisceretur, à suo latere cum dedecore repulit. Deinde paucis interpositis diebus, conjugem Richardem (sic enim Augusta vocabatur) pro eadem re in concionem vocat, & (mirum dictu) publicè protestatur, nunquam se carnali coitu miscuisse, cùm plusquam decennio legitimi matrimonii fœdere ejus consortio esset sociata. Illa econtrà non solùm ab ejus, sed etiam ab omni virili commixtione se immunem esse profitetur, & de virginitatis integritate gloriatur, idque se approbare Dei omnipotentis judicio, si marito placeret, aut singulari certamine, aut ignitorum vomerum examine, fiducialiter adfirmat. Erat enim religiosa fœmina. Ea, acto dissidio, in monasterium, quod in proprietate sua construxerat, Deo famulatura recessit.

His ita gestis, imperator corpore & animo cœpit ægrotare. Mense itaque Novemb. circa transitum sancti Martini Triburias venit, ibique conventum generalem convocat. Cernentes optimates regni, non modò vires corporis, verùm etiam animi sensus ab eo diffugere, ARNOLPHUM, filium Carolomanni, ultro in regnum attrahunt, & subitò facta conspiratione, ab imperatore deficientes, ad prædictum virum certatim transeunt; ita ut in triduo vix aliquis remaneret, qui ei saltem officia humanitatis impenderet. Cibus tamen & potus ex Luidperti episcopi sumptibus administrabatur. Erat res spectaculo digna, & æstimatione sortis humanæ, rerum varietate miranda. Nam sicut antè secunda fortuna rebus ultrà quàm arbitrari posset, affluentibus, tot tantaque imperii regna sine laborum sudoribus & certaminibus attraxerat, ita, ut post magnum Carolum, majestate, potestate, divitiis, nulli regum Francorum videretur esse postponendus: ita nunc adversa velut in ostensione fragilitatis humanæ deficiens, quæ fortuna cumulaverat, cuncta inhonestè in momento abstulit, quæ prospero arridens successu quondam gloriosè attulerat. Mittit ergo ad Arnolphum, ex imperatore effectus egenus, ex desperatis rebus non de imperii dignitate, sed de victu quotidiano cogitans, tantùm alimentorum copiam ad subsidium vitæ præsentis supplex exposcit: dirigit etiam Bernhardum filium, quem ex pellice susceperat, cum xeniis, (a) eumque ejus fidei commendat. Miseranda rerum facies, videre imperatorem opulentissimum, non solùm fortunæ ornamentis destitutum, verùm etiam humanæ opis egentem. Concessit autem Arnolphus rex nonnullos fiscos in Alemania, unde ei alimonia præberetur: ipse verò, compositis in Francia feliciter rebus, in Baioariam revertitur. Eodem anno Witgarius, episcopus de Augusta civitate, obiit, & Adalbero nobilis generis, magnique ingenii ac prudentiæ vir, cathedram ejus obtinuit, & ei in episcopatum successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXVIII, Carolus imperator, tertius hujus nominis & dignitatis, obiit pridie idus Januarii, sepultusque est in Augea monasterio. Fuit verò hic Christianissimus princeps, Deum timens, & mandata ejus ex toto corde custodiens, ecclesiasticis sanctionibus devotissimè parens, in eleemosynis largus, orationi & psalmorum melodiis indesinenter deditus, laudibus Dei infatigabiliter intentus, omnem spem & consilium suum divinæ dispensationi

(a) *ANNALES METENSES: cum exeniis. ANNALES FULDENSES: munera ad Regem direxit.* Quid xenia olim, vel exenia fuerint, uberius explicavit *FELIX OSIUS ad Mussati Hist. Henrici VII. p. 98.*

sationi committens: unde & ei omnia felici successu concurrebant in bonum, ita ut omnia regna Francorum, quæ prædecessores sui non sine sanguinis effusione, cum magno labore acquisierant, ipse persacilè in brevi temporum spacio, sine conflictu, nullo contradicente, possidenda perceperit. Quòd autem circa finem vitæ dignitatibus nudatus, bonisque omnibus spoliatus est, tentatio fuit (ut credimus) non solùm ad purgationem, sed quod majus est, ad probationem: siquidem hanc (ut ferunt) patientissimè toleravit in adversis, sicuti in prosperis gratiarum vota persolvens, & ideo coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se, aut jam accepit, aut absque dubio accepturus est. Post cujus mortem regna, quæ ejus ditioni paruerant, veluti legitimo destituta hærede, in partes à sua compage resolvuntur, & jam non naturalem dominum præstolantur, sed unum-
64 quodque de suis visceribus regem sibi creari disponit. Quæ causa magnos bellorum motus excitavit, non quia principes Francorum deessent, qui nobilitate, fortitudine, & sapientia regnis imperare possent, sed quia inter ipsos æqualitas generositatis, dignitatis, ac potentiæ, discordiam augebant, nemine tantùm cæteros præcellente, ut ejus dominio reliqui se submittere dignarentur. Multos enim idoneos principes ad regni gubernacula moderanda Francia genuisset, nisi fortuna eos, æmulatione virtutis, in perniciem mutuam armasset.

Igitur quædam pars Italici populi Berengarium filium Evarhardi, *(a)* qui ducatum Forojulianorum tenebat, regem sibi statuunt; quædam Guidonem, filium Lamperti, ducem Spoletanorum, æquè regia dignitate sublimandum decernunt: ex qua dissensionum controversia tanta strages ex utraque parte postmodum facta est, tantusque humanus sanguis effusus, ut juxta dominicam vocem, regnum in seipsum divisum, desolationis miseriam penè incurrerit. Ad extremum Wido victor existens, Berengarium regno expulit. Pulsus itaque ad Arnolphum regem adiit, ejusque patrocinia contra hostem exposcit. Quid verò Arnolphus fecerit, qualiter Italiæ regnum bis cum exercitu penetraverit, suo loco commemorabitur.

Interea Galliarum populi in unum congregati, cum consensu Arnolphi, Ottonem, ducem filium Ruperti, *(b)* (de quo paulo superiùs mentionem fecimus) virum strenuum, cui præ cæteris formæ pulchritudo & proceritas corporis & virium, sapientiæque magnitudo inerat, regem super se pari consilio & voluntate creant, qui rempublicam viriliter rexit, & contra assiduas deprædationes Nortmannorum indefessus propugnator extitit.

Per id tempus Rudolphus, filius Conradi, nepos Hugonis abbatis (de quo suprà meminimus) provinciam inter Juram & Alpes Penninas occupat, & apud sanctum Mauricium, accitis secum quibusdam primoribus, & nonnullis sacerdotibus, coronam sibi imposuit, regemque se appellari jussit. Post hæc mittit legatos per universum regnum Lotharii, & suasionibus pollicitationibusque episcoporum ac nobilium virorum mentes in sui favorem demulcet. Quod cùm nunciatum esset Arnolpho, illico cum exercitu super eum irruit. Ille per artissima itinera fuga dilapsus, in tutissimis rupium locis salutis præsidium quæsivit, omnibusque diebus vitæ suæ Arnolphus & Zundibaldus, filius ejus, eundem Rudolphum persecuti sunt, nec tamen eum lædere potuerunt, quia (ut suprà expressum est) loca inaccessibilia, quæ semitis tantùm pervia sunt, insequentium confertas acies procul ab ingressu repellebant.

Eodem anno Nortmanni, qui Parisiorum urbé obsidebant, miram & inauditam rem, non solùm nostra, sed etiam superiore ætate fecerunt. Nam cùm civitatem inexpugnabilem esse persensissent, omni virtute, omnique ingenio laborare cœperunt,

(a) *ANNALES METENSES* & *ANNALISTA SAXO* legunt *Everhardi*, ideoque hic emendavi, pro *Ennarhardi*, dum Berengarii pater fuerit Everhardus, Dux Forojulii.

(b) Hic *ad a. 887.* vocatur *Rudbertus.*

runt, quatenus urbe post tergum relicta, classem cum omnibus copiis, per Sequanam fluvium ingredientes, Burgundiæ fines absque obstaculo penetrarent. Civibus autem omni instantia prohibentibus ascensum fluminis, naves per siccum plusquam duorum passuum millibus trahunt. Taliter declinato omni periculo, iterum eas Sequanæ fluentis immergunt. Post paululum Sequanam relinquentes, Hionnam, *(a)* ut disposuerant, & sub omni celeritate navigantes, Senonis applicuerunt, ibique castris positis, per continuos sex menses eandem urbem obsidione claudunt, totamque penè Burgundiam rapinis, cædibus ac incendiis demoliuntur. Sed civibus fortiter repugnantibus, Deo protegente, nequaquam præfatam civitatem capere potuerunt, quamquam omni laborum sudore, omniumque artium & machinamentorum ingenio id multipliciter pertentassent.

Inter ipsas verò obsidionum angustias Evverhardus, ejusdem loci metropolita, vir totius sanctitatis & sapientiæ nitore fulgidus, corporeis vinculis absolutus, ad cœlestem patriam transiit, in cujus cathedram sublimatus est Waltharius, nepos Walthari, Aurelianensis urbis episcopi, longè inferior prædecessore moribus, religione, & philosophiæ studio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXIX, gens Hungarorum ferocissima & omni bellua crudelior, retro antè seculis ideo inaudita, quia nec nominata, à Scythicis regnis, & à paludibus, quas Tanais sua refusione in immensum porrigit, egressa est. Sed priusquam ipsius gentis acta crudelia persequamur, stylo non superfluum videatur, si de Scythiæ situ, Scythiarumque moribus, historiographorum dicta sequentes, aliquid commemoremus. Scythia (ut ajunt) in oriente extensa, induitur ab uno latere Ponto, ab altero montibus Rhipæis, à tergo Asia & Ithasi flumine. Patet autem multum in longitudinem & latitudinem. 65
Hominibus hanc inhabitantibus inter se nulli fines: perrarò enim agrum exercent, nec domus illis ulla, aut tectum vel sedes est, armenta & pecora semper pascentibus, & per incultas solitudines errare solitis. Uxores liberosque secum in plaustris vehunt, quibus coriis imbrium hyemisque causa tectis, pro domibus utuntur. Nullum scelus apud eos furto gravius, quippe sine tecti munimento pecora & armenta alimentaque habent. Aurum & argentum non perinde ut reliqui mortales appetunt, venationum & piscationum exercitiis inserviunt, lacte & melle vescuntur. Lanæ his usus ac vestium ignotus, & quanquam continuis frigoribus afficiantur, pellibus tantùm ferinis ac murinis induuntur. Imperium Asiæ ter quæsivere, ipsi perpetuò ab alieno imperio aut intacti, aut invicti mansere, nec virorum magis quàm fœminarum virtutibus claruere. Quippe, cùm ipsi Parthos Bactrianosque, fœminæ autem eorum Amazonum regna condiderint: prorsus ut res gestas virorum mulierumque considerantibus incertum sit, uter apud eos sexus illustrior fuerit. Darium, regem Persarum, turpi à Scythia summoverunt fuga: Cyrum cum omni exercitu trucidaverunt: Alexandri Magni ducem, Zopyriona, pari ratione cum universis copiis deleverunt: Romanorum audiere, non sensere arma. Laboribus & bellis asperi, vires corporis immensæ. Abundant verò tanta multitudine populorum, ut eos genitale solum non sufficiat alere. Septentrionalis quippe plaga, quantò magis ab æstu solis remota est, & nivali frigore gelida, tantò salubrior corporibus hominum & propagandis gentibus coaptata. Sicut & econtrà omnis meridiana regio, quò solis est fervori vicinior, eò semper morbis abundat, & educandis minus est apta mortalibus; unde fit, ut tantæ populorum multitudines arctoo sub axe oriantur, ut non immeritò universa illa regio, à Tanai fluvio usque ad occiduum, licet & propriis loca in ea singula nuncupentur nominibus, generali tamen vocabulo Germaniæ sæpe annumerabitur. Ab hac ergo populosa Germania sæpe innumerabiles captivorum turmæ abductæ, meridianis populis precio traduntur. Multæ quoque ex

M ea,

(a) Intelligi videtur *Heldona*, Nortmanniæ fl. cis Sequanam, vulgo *Eaune*, vel *Yaune*, de quo *VALESIUS Not. Gall. p. 117.*

ea, pro eo quòd tantos mortalium germinent, quantos alere vix sufficit, frequenter gentes egressæ sunt, quæ nihilominus & partes Asiæ, sed maximè sibi contiguam Europam afflixerunt. Testantur hoc ubique urbes erutæ per totam Illyriam Galliamque; sed maximè miseræ Italiæ, quæ penè illarum omnium est gentium experta sævitiam.

Ex suprà dictis igitur locis gens memorata à finitimis sibi populis, qui Pezinati *(a)* vocantur, à propriis sedibus expulsa est, eò quòd numero & virtute præstarent, & genitale, ut præmisimus, rus, exuberante multitudine, non sufficeret ad habitandum. Horum itaque violentia effugati, ad exquirendas, quas possent incolere, terras sedesque statuêre. Valedicentes patriæ iter arripiunt. Et primò quidem Pannoniorum & Avarorum solitudinem pererrantes, venatu ac piscatione victum quotidianum quæritant. Deinde Carantanorum, Marahensium ac Bulgarum fines crebris incursionum infestationibus irrumpunt, perpaucos gladio, multa millia sagittis interimunt, quas tanta arte ex corneis arcubus dirigunt, ut earum ictus vix præcaveri possit. Cominus enim in acie præliari, aut obsessas expugnare urbes nesciunt. Pugnant autem procurrentibus equis, aut terga dantibus, sæpe etiam fugam simulant, nec pugnare diu possunt. Cæterùm intolerandi forent, si, quantus est impetus, vis tanta & perseverantia esset. Plerumque in ipso ardore certaminis prælia deserunt, ac paulo pòst pugnam ex fuga repetunt, ut cùm maximè vicisse te putes, tunc tibi discrimen subeundum sit. Quorum pugna quò cæteris gentibus insuetatior, eò & periculosior. Inter horum & Britonum conflictum hoc unum inter est, quòd illi missilibus, isti sagittis utuntur. Vivunt non hominum, sed belluarum more, carnibus (ut fama est) crudis vescuntur, sanguinem bibunt, corda hominum, quos capiunt, particulatim dividentes, veluti pro remedio devorant, nulla miseratione flectuntur, nullis pietatis visceribus commoventur, capillum usque ad cutem ferro cædunt, super illos ire, meditari, consistere, ac colloqui solent, liberos ac servos suos equitare, ac sagittare magna industria docent, ingenia illis tumida, seditiosa, fraudulenta, præcocia. Quippe eandem ferocitatem fœminis quam viris adsignant, semper in externos aut in domesticos motus inquieti, natura taciti, ad faciendum quàm ad dicendum proniores. Hujus igitur nefandissimæ gentis crudelitate, non solùm memoratæ regiones, verùm etiam Italiæ regnum ex permaxima parte devastatum est.

Eodem anno Nortmanni, à Senonica urbe recedentes, denuo Parisios cum o-
66 mnibus copiis devenerunt. Et cùm illis decursus fluminis à civibus omnino inhiberetur, rursus castra ponunt, civitatem totis viribus impugnant, sed Deo opem ferente, nihil prævalent. Transactis paucis diebus, iterum Sequanam cum classe ascendunt, & Matronam fluvium ingredientes, Trecas civitatem incendio cremant, & usque Verdensem ac Tullensem urbes, cuncta circumquaque depopulantes.

His etiam diebus Luidpertus, Maguntiæ urbis præsul, è rebus humanis sublatus est: in cujus loco subrogatus est Sunzo, vir religiosus ac simplex, sacris literis sufficienter instructus, qui in Fulda monasterio, sub regimine abbatis ab ineunte ætate nutritus & conversatus est, Poppone, Thuringorum duce, *(b)* & Arnolpho rege annuente.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXC, Arnolphus rex concessit Zundebolch

---

(a) Alias *Pezinaci.*

(b) Ex hoc Thuringorum Ducis in Archiepiscopos Moguntinos auctoritas patescit. Perperam igitur hunc Reginonis locum intellexit *AVENTINUS*, dum *Annalium Boiic. lib. IV. c. XX. n. 11.* sic scribit: *Luitpertus, archiepiscopus Mogontinus, vita decessit. Sunderholdus literis ab ineunte ætate Fuldæ institutus, a Poppone Turogorum tetrarcha educatus, ab Arnulpho ad sacerdotium trahitur, sublevatur.* Simile exemplum vide in Addit. ad Lambertum *Anno 1160.*

bolch, Marahensium Sclavorum regi, ducatum Bohemensium, qui hactenus principem suæ cognationis ac gentis super se habuerant, Francorumque regibus fidelitatem promissam inviolato fœdere conservaverant, eò quòd illi, antequam in regni fastigio sublimaretur, familiaritatis gratia fuerit connexus: denique filium ejus, quem ex pellice susceperat, à sacro fonte levavit, eumque ex nomine suo Zundebolch appellari fecit. Quæ res non modicum discordiarum & defectionis præbuit incitamentum. Nam & Bohemi à fidelitate diutius custodita recesserunt, & Zundebolch, ex adjectione alterius regni vires non parvas sibi accessisse sentiens, fastu superbiæ inflatus, contra Arnolphum rebellavit. Quod cùm cognovisset Arnolphus, cum exercitu regnum Marahensium ingressus, cuncta, quæ extra urbes reperit, solotenus demolitus est. Ad ultimum, ne cæteræ fructiferæ arbores radicitus exciderentur, Zundebolch pacem poscit, & dato filio obside, hanc pacem serò promeruit.

Per id tempus Nortmanni à Matrona fluvio exeuntes Parisios revertuntur. Et quia omnimodus descensus fluminis per pontem prohibebatur, tertiò castra locant, & iterato certamine, prædictam urbem impugnant. Sed civibus (continuis enim operum ac vigiliarum laboribus induruerant, & assiduis bellorum conflictibus exercitati erant) audaciter reluctantibus, Nortmanni, desperatis rebus, naves per terram cum magno sudore trahunt, & sic alveum repetentes, Britanniæ finibus classem trajiciunt. Quoddam castellum in Constantiensi territorio, quod ad sanctum Loth (*a*) dicebatur, obsident, & accessum ad fontem aquæ ex toto prohibentes, oppidanis siti arescentibus, fit deditio, eo pacto, ut vita tantùm concessa, cætera tollerent. Illis à munitione progressis, gens perfida fidem & promissa data prophanat, omnesque absque respectu jugulat, inter quos episcopum Constantiensis ecclesiæ interimunt.

Erat tunc temporis inter Alanum & Widicheil, (*b*) duces Britonum, non parva de partitione regni dissensionum controversia. In hoc ergo schismate & divisione non tantum terrarum, quantum montium pagani Britones reperientes, super eos fiducialiter irruunt. Illi, dum privatum singulorum, non commune universorum bellum ducunt, & auxilium ferre alter alteri recusat, quasi victoria unius, non omnium foret, graviter ab hoste læduntur, cæduntur passim, & usque ad Blavitam (*c*) fluvium omnis eorum possessio diripitur. Tunc primùm intelligentes, quantam sibi perniciem, quantas adversariis vires discordia administraret, per internuncios se invicem confirmant, tempus & locum ei indicunt, bellumque communibus viribus construunt. Itaque Widicheil, qui erat adolescentior, cupiens gloriam nominis sui exaltare, non expectato Alano cum sociis, prælium conserit, multa millia hostium cædit, reliquos in quendam vicum fugere compulit. Quos cùm ultrà, quàm oporteret, improvidè persequeretur, ab ipsis extinguitur: ignarus, cui vincere bonum est, supervincere bonum non est. Periculosa est enim desperatio. Posthæc Alanus, coadunata omni Britannia, tale votum vovit, ut, si adversarios per divinam virtutem posset superare, decimam partem omnium bonorum suorum Deo & sancto Petro Romam destinaret. Omnibus autem Britonibus idem votum spondentibus, ad pugnam procedit, & commisso prælio, tanta strage hostes effudit, ut vix quadringenti viri ex quindecim millibus ad classem repedarent.

Hac tempestate sanctissimo & in divinis humanisque rebus prudentissimo Wiliberro

(*a*) In Gestis Normannorum dicitur *Laudi Castrum*. Intelligitur *Briovera*, in diœcesi Constantiensi, (*Coutance*) apud Gallos sita, quæ a quinto Episcopo Constantiensi, S. Laudus, dicta fuit *S. Lo*. De qua *VALESIUS, notitia Galliarum, voce Briovera. SIGANIOL* de la *FORCE Descript. de la France Tom. V. p. 132.*

(*b*) *ANN. METENSES* legunt: *Ludicheil.*

(*c*) Britanniæ fluvius, hodie adhuc *Blavet*.

liberto episcopo ab hac luce subtracto, Hermannus, venerabilis vir, per electionem cleri ac plebis, (a) ecclesiæ Coloniensi præficitur.

Circa hæc tempora Salomon, Constantiensis ecclesiæ antistes, recessit à seculo,
67 in cujus loco successit Salomon, qui hac ætate abbatiam sancti Galli tenebat, vir non solùm nobilitate, verùm etiam prudentiæ ac sapientiæ virtutibus insignitus, qui præfatæ urbis tertius hujus nominis dignoscitur esse pontifex.

Anno Dominicæ incarnationis D CCC XCI, Nortmanni duobus continuis præliis in Britannia graviter attriti, in regnum Lotharii classem transferunt, & castra metati prædas exercent: contra quos Arnolphus rex exercitum dirigit, juberque super Mosam tentoria figere, transitumque fluminis hostibus prohibere. Sed, antequam exercitus in unum colligeretur ad condictum locum juxta castrum Trajectense, Nortmanni superiora tenentes, circa Leodium Mosam transierunt, & hostilem expeditionem à tergo relinquentes, in sylvis & paludibus, Aquis palatio contiguis, disperguntur, obvios quosque perimunt, plaustra & vehicula, in quibus alimenta exercitui deferebantur, capiunt. Quæ fama cùm ad exercitum pervenisset, qui jam ipso die nativitatis sancti Joannis baptistæ penè in unum convenerant, non tam tremor quàm stupor mentes omnium occupavit. Principes verò, concione convocata, non tam de periculo, quàm de re dubia consulunt: incerti, utrùm Ribuariorum fines intrantes, Coloniam tenderent, aut per Prumiam transeuntes, Treveros dirigerent gressum, vel certè congregata adversum se multitudine, pertimescentes, transvadata Mosa, ad classem festinarent. Inter hæc nox superveniens conventum solvit. Postera die, cùm aurora radios suæ lucis repræsentaret, omnes armantur, & levatis vexillis, per descensum fluminis ad pugnam gradiuntur. Cumque torrentem, qui Gulid (b) dicitur, transissent, acies pariter substiterunt. Dehinc deliberant, ne omnis exercitus incassum fatigaretur, quòd unusquisque procerum duodecim ex suis mitteret, qui in unum agmen redacti hostes investigarent. Hæc sermocinantibus subitò apparuerunt speculatores Nortmannorum. Quos cùm omnis multitudo, inconsultis ducibus, confuso ordine insequerentur, peditum turmas in quadam villula offendunt, qui in unum conglobati facilè sparsim supervenientes repellunt, atque retrorsum redire cogunt. Deinde perstrepentibus, secundum morem, pharetris, clamor in cœlum tollitur, pugna committitur. Equites Nortmannorum, audito clamore, summa cum festinatione advolant, & ingravato prælio, Christianorum exercitus, peccatis facientibus, heu proh dolor, terga vertit. In quo prælio episcopus Moguntiæ urbis Sunzo, & Arnolphus comes occubuerunt, necnon innumera multitudo nobilium virorum. Nortmanni, patrata victoria, castra divitiis omnibus referta invadunt, & trucidatis, quos in bello ceperant, onerati præda ad classem revertuntur. Fuit verò hæc cædes facta VI. calendas Julii.

Dum hæc aguntur, Arnolphus rex in Bajoariorum extremitatibus morabatur, insolentiam Sclavorum reprimens. Cui cùm nunciata esset suorum strages, hostiumque victoria, primò pro amissis fidelibus nimium tristatur, & querelam cum gemitu deponit, quòd Franci eatenus invicti adversariis terga darent: deinde indignitatem rei animoso in pectore versans, in hostem accenditur, & congregato ex orientalibus regnis exercitu, mox Rheno transmisso, circa littora Mosæ castra statuit. Interjectis diebus Nortmanni ex superiori pugna elati, cum omni

virtute

(a) Exemplum, electionem Episcoporum atque Abbatum per Clerum atque populum fuisse factam, de quo egi uberius in Syntagmate Juris Publici *cap. XVIII. §. 11.*

(b) *ANNALES METENSES* & *ANNALISTA SAXO* legunt: *Gulia.* De hoc *CHRISTOPH BROWER Ann. Treuir. lib. IX. n. 25. Pugnæ locum Regino describit apud Gulid, vel Gulia torrentem, quem vir literatissimus suspicatur esse in Falckenburgensi tractu, paulo infra Trajectum oppidum.* Intelligit *LIPSIUS Lovanium lib. I. c. IV.*

virtute ad deprædandum proficiſcuntur, contra quos rex cum expeditis ad pugnam procedit. Illi, cernentes acies appropinquare, ſuper fluvium, qui Thilia (a) dicitur, ligno & terræ congerie, more ſolito, ſe communiunt, & cachinnis, & exprobrationibus agmina laceſſunt, ingeminantes cum inſultatione & deriſu, ut memorarentur Guliæ, turpisque fugæ, cædisque patratæ, poſt modicum ſimilia paſſuri. Rex felle commotus, exercitum jubet deſcendere, & pedeſtri congreſſione cum adverſariis decertare. Qui dicto citiùs ab equis deſilientes, clamore exhortationis dato, præſidium inimicorum irrumpunt, & (Deo vires cœlitus adminiſtrante) eos usque ad internecionem ferro cædunt, terræque poſternunt, ita ut ex innumerabili multitudine vix reſiduus eſſet, qui ad claſſem adverſum nuncium reportaret. Rebus feliciter geſtis, Arnolphus in Bavariam revertitur.

Eodem anno Hatto, venerabilis abbas, in Maguntiacenſi eccleſia metropolitanus conſecratur, qui hactenus in Augia monaſterio multorum pater extitit monachorum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCII. menſe Februario, Nortmanni, qui ad naves remanſerant, Moſam tranſeuntes, Ribuariorum pagum ingreſſi, & ſecundum crudelitatem ſibi ingenitam cuncta devorantes, pervenerunt usque Bonnam. Inde digreſſi occupaverunt quandam villam, quæ Landolfesdorff dici- 68
tur, ubi occurrit eis exercitus Chriſtianorum, ſed nihil dignum, quod virtuti adſcribatur, egit. Nocte ſuperveniente, receſſerunt Nortmanni à jam dicta villa, & formidantes hoſtilem impetum nequaquam auſi ſunt ſe committere planioribus atque campeſtribus locis, ſed ſylvas ſemper tenentes, exercitum verò à læva poſt tergum relinquentes, quanta poterant velocitate, ad Prumiam monaſterium aciem dirigebant, ipſisque jam irruentibus, abbas & congregatio fratrum vix fuga dilapſi ſunt. At Nortmanni monaſterium ingreſſi omnia depopulati ſunt, & quosdam ex monachis interficientes, plurimamque familiam trucidantes, reliquos captivos abduxerunt. Inde exeuntes Arduennam intrant, ubi quoddam caſtrum in quodam præeminenti monte noviter conſtructum, in quo innumera multitudo vulgi confugerat, adgrediuntur, & absque mora expugnant. Interfectis omnibus, cum ingenti præda ad claſſem redeunt, oneratisque navibus cum omnibus copiis, transmarinas repetunt regiones.

Per id tempus Farabertus, abbas Prumienſis cœnobii, curam paſtoralem ſua ſponte per conceſſum regis depoſuit, & ego quamvis indignus, ſecundum regularem authoritatem per electionem fratrum, in regimine ſucceſſi: in quo tamen non diutius immoratus, æmulis agentibus, Richarium, fratrem Gerhardi & Matfridi, invidioſum mei negotii ſucceſſorem ſuſtinui. Obſecro autem, ne lectori onerofum videatur, ſi rem ab origine repetam, & qualiter hujuscemodi negotium ad effectum perductum fuerit, ſimplici ſermone pandam. Abſurdum enim videtur, ut, quia aliorum actiones & rerum geſtarum cauſas explanare propoſui, negotium, quod ad me pertinet, ſilentio prætermittam, præſertim poplitibus veniam poſco lectoris, eò quòd verboſus in hac relatione, ultrà quàm decuit, extiti. Neceſſitas enim exigit, ut non ſolùm facta, ſed etiam dicta in ordine dicam, propter invidentium & adverſantium calumnioſam querelam.

Hæc de retroactis cauſis transcurſisque temporibus, ex multis pauca commemoraſſe ſufficiat. Nam de modernis temporibus idcirco reticere diſpoſuimus: quia, ſi veritatem rerum geſtarum ad liquidum ſtylo executi fuerimus, procul dubio odium & offenſam quorundam, qui adhuc ſuperſtites ſunt, incurremus: ſi autem à veritate recedentes, aliter, quàm cauſa ſe habeat, ſcripſerimus; nihilominus adulationis & mendacii notam incurremus, quia omnibus penè res cognita eſt poſteris. Ergo hoc latiùs explanandum relinquimus, ſed ne hæc per omnia in-

(a) Hodie *die Dyle*, qui Louanium adluit.

tacta præteriisse culpemur, res tantùm gestas ex parte summatim annotare curabimus.

Igitur anno suprà memorato, mense Julio, Waltharius comes, nepos Ottonis regis, filius scilicet avunculi ejus Adalhelmi, adversus eundem regem, cum consilio quorundam, rebellionis arma levavit, & Lugdunum tum ingressus omni annisu regiæ potestati contraire nititur. Quod cùm Otto cognovisset, civitatem obsidione cinxit, quam absque mora in deditionem recepit. Deinde omnibus primoribus, qui tunc ibi aderant, adjudicantibus, eundem Walgarium decollari jussit, eò quòd in conuentu publico contra regem & dominum suum gladium evaginasset. Post hæc in Aquitaniam proficiscitur, contra Ramnolphum & fratrem ejus Gozbertum, Ebulonem abbatem de sancto Dionysio, & alios nonnullos, qui ejus imperiis obtemperare renuebant, ut eorum insolentiam reprimeret.

Item eodem anno, mense Septembri, Megingandus comes, nepos suprà dicti Ottonis regis, dolo interfectus est ab Alberico & sociis ejus, in monasterio sancti Xysti, quod vocatur Socila: *(a)* cujus corpus Treverim deportatum, apud sanctum Maximinum est sepultum.

Per id tempus Arnt, *(b)* Würtzburgensis ecclesiæ venerabilis episcopus, hortatu & suasione Popponis, Thuringorum ducis, ad pugnam contra Sclavos profectus, in eadem pugna occiditur: cujus cathedram Rodulphus, licet nobilis, stultissimus tamen, frater Cunradi & Geberhardi comitum, obtinuit, & ei in episcopatu successit.

Arnolphus Zundibolcho filio honores Megingandi comitis ex parte largitur.

Poppo, dux Thuringorum, dignitatibus expoliatur. Ducatus, quem tenuerat, Cunrado commendatur, quem pauco tempore tenuit, & sua sponte eum reddidit. Deinde Burchardo comiti committitur, qui eum hactenus strenuè gubernat.

Ottone rege in Aquitania commorante, Francorum principes ex permaxima parte ab eo deficiunt, & agentibus Falcone archiepiscopo, Heriberto & Pipino comitibus, in Remorum civitate, Carolus, filius Ludovici ex Adelheyde regina (ut suprà meminimus) natus, in regnum elevatur.

69 Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCIII. Arnolphus Bajoariam egressus, Franckfurt venit, & Rhenum transiens, civitates, quæ in regno Lotharii sunt, ex maxima parte circumivit: in quo itinere ingentia dona illi ab episcopis oblata sunt.

Otto, compositis rebus in Aquitania, in Franciam revertitur, & cum Rodeberto fratre Carolum fugat, defectoresque persequitur.

Ebulo, abbas de sancto Dionysio, cùm quoddam castrum in Aquitania situm ardentiùs expugnaret, ictu lapidis periit. Monasterium sancti Dionysii Otto ad suum servitium revocat.

Carolus vires Ottonis ferre non valens, patrocinia Arnolphi supplex exposcit. Æstivo siquidem tempore jam dictus rex conventum publicum Wormatiæ celebravit, ubi Carolus venit, & Arnolphum magnis muneribus sibi conciliat, regnumque, quod usurpaverat, ex ejus manu percepit. Jussum est etiam, ut episcopi & comites, qui circa Mosam residebant, illi auxilium ferrent, & eum in regnum inducentes, in sede regia inthronisarent. Sed neutrum horum illi quicquam profuit. Denique Otto rex audiens, cum exercitu super ripam Axani *(c)* fluminis sedit, & copias Arnolphi intrare in regnum nullatenus permisit. Duces regis cernentes, Ottonem viriliter paratum esse ad pugnam, ab eo declinaverunt, & ad propria reversi sunt.

Carolus

(a) *CHRISTOPH BROWER Ann. Trevir. lib. 10. n. 28.* sic explicat: *In monasterio Rutila tum Benedictina professionis, & titulo B. Xysti haud obscuro, apud Mosellæ ripam, proxime Sircium oppidum.*

(b) *ANNALES METENSES* legunt: *Arnt.* potius *Arno*, de quo *LAUR. FRIESE Chron. Würtzburg. p. 421.*

(c) Potius *Auxona*, Galliæ Belgicæ fluvius.

Carolus autem in Burgundiam ſeceſſit, & Ottone Pariſios revertente, rurſus regni fines occupat, Ottonis fideles inſectatur: ſicque alternatim ex utraque parte multi pereunt, ingens malitia, innumerabiles rapinæ, & aſſiduæ prædæ fiunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCIIII, Arnolphus cum valido exercitu Langobardorum terminos intravit, & circa purificationem ſanctæ Mariæ caſtrum, quod nuncupatur Pergamum, armis cepit, & Ambroſium, comitem ipſius civitatis, laqueo ante portam ipſius urbis, in quadam arbore ſuſpendit. Unde tantus timor ſuper reliquas civitates cecidit, ut nullus auderet contradicere, ſed omnes obviam procederent venienti. Pervenit autem usque Placentiam. Inde converſus eſt per Alpes Penninas, Galliam intravit, & ſanctum usque Mauricium *(a)* pervenit. Rudolpho, quem quærebat, nocere non potuit, quia montana conſcendens in tutiſſimis locis ſe abſconderat. Regionem inter Juram & montem Jovis exercitus graviter attrivit.

Pòſt Wormatiam venit, ibique placitum tenuit, volens Zundibolch filium ſuum regno Lotharii præficere, ſed minimè optimates prædicti regni ea vice aſſenſum præbuerunt.

Soluto conventu, cùm ad Loraham *(b)* idem princeps veniſſet, Ludovico, filio Boſonis, matre Hirmingarde interveniente, quasdam civitates cum adjacentibus pagis, quas Rudolphus tenebat, dedit. Sed & hoc ei in vacuum ceſſit, quia eas nullo modo de poteſtate Rudolphi eripere prævaluit.

Eodem anno Guido, qui Italiam regebat, & imperatoris tenebat nomen, moritur. Lampertus, filius ejus, regnum obtinuit, & Romam veniens diadema imperii à præſule ſedis apoſtolicæ ei imponi fecit.

Per id tempus Hildegardis, filia Ludovici regis, fratris Carolomanni & Caroli, à quibusdam coram Arnolpho accuſata, regiis poſſeſſionibus privatur, & privata in exilium deſtinatur, in monaſterio puellarum, quod Chemiſſem *(c)* dicitur: ſed non multum poſt temporis in gratiam rediit, & ſua ex majori parte recepit.

Circa hæc etiam tempora Zundibolch, rex Marahenſium Sclavorum, vir inter ſuos prudentiſſimus & ingenio callidiſſimus, diem clauſit extremum: cujus regnum filii ejus pauco tempore infeliciter tenuerunt, Ungaris omnia usque ad ſolum depopulantibus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCV, ſynodus magna celebrata eſt apud Triburias, contra pleroſque ſeculares, qui authoritatem epiſcopalem imminuere tentabant: ubi viginti ſex epiſcopi, cum abbatibus monaſteriorum reſidentes, plurima decreta ſuper ſtatum ſanctæ eccleſiæ ſcripto roboraverunt. Poſt hæc Arnolphus Wormatiam venit, ibique optimatibus ex omnibus regnis ſuæ ditioni ſubditis ſibi occurrentibus, conventum publicum celebravit. In quo conventu, omnibus aſſentientibus atque collaudantibus, Zundibolch filium regno Lotharii præfecit.

In eodem placito Otto rex cum magnis muneribus ad Arnolphum venit, à quo honorificè ſuſceptus eſt, omnibusque impetratis, pro quibus venerat, cùm in regnum reverteretur, Falconem epiſcopum & Adalongum comitem, ſui manſionarii, *(d)* ad Arnolphum cum xeniis à Carolo miſſis venientes, in media via offenderunt, ſuper quos cum clamore impetum faciunt. Epiſcopus fuga dilabitur, 70

(a) Vocatur adhuc *S. Maurice*, in valle Pennina, *in Walliſer-Land*, ad Rhodanum ſitum, Veterum *Agaunum*, de quo *VALESIUS*, *voce Acaunum*.
(b) *ANNALES METENSES: Loresham.* Intelligitur *Laurishamum*, vulgo *Lorſch*, in Palatinatu, poſtea inſignis facta Abbatia, de quo Chronicon Laurishamenſe, apud Freherum.
(c) Forſan in loco, *Camicus* dictus, vulgo *Chemois*, inter Chalons & Bar le Duc.
(d) Comes Manſionarii, qui Manſionariis, ſive Metatoribus præerat, *der über die Quartiermeiſter geſetzt.*

tur, Adalongus mortali vulnere fauciatur, farcinæ diripiuntur, prædictus comes in Trigorio, in villa, quæ dicitur Belthonnus, *(a)* fepelitur.

Eodem anno Zundibolch, collecto immenfo exercitu, cupiens amplificare terminos regni fui, quafi Carolo adverfus Ottonem auxilium laturus, Lugdunum deprædatum venit, & civitatem obfidione cinxit, fed minimè eam capere potuit, quamvis multis diebus fummis viribus certatim dimicatum effet. Audiens autem, Ottonem cum exercitu advenire, qui ea tempeftate in Aquitania morabatur, cum omnibus copiis receffit, & in propria regna fe recepit. Ea tempeftate Ludelinus, venerabilis vir, in Tullenfi ecclefia, à metropolitano Ratboldo, à fuis fuffraganeis epifcopus confecratur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCVI, Arnolphus fecundò Italiam ingreffus, Romam venit, & urbem Romanam cum confenfu fummi pontificis armis cepit. Quod retro antè feculis ideo inauditum, quia non factum fuit: excepto quòd Galli Senones cum Brennone duce, multo ante nativitatem Chrifti tempore, femel fecerunt. Mater Lamperti, quæ ad præfidium à filio relicta fuerat, cum fuis latenter aufugit. Arnolphus civitatem ingreffus, à Formofo, Apoftolicæ fedis præfule, magno honore fufceptus, ante confeffionem fancti Petri coronatus, imperator creatus eft.

Inde revertens paralyfi morbo gravatur, ex qua infirmitate diu languefcit. Eodem anno Lampertus, filius Guidonis, de quo fuperiùs paulo mentionem fecimus, vita decedit, & Ludovicus, filius Bofonis, à Langobardis invitatus, à provincia egreffus, Italiam intrat.

Per id tempus, circa feftivitatem fancti Andreæ, Albricus comes, qui Megingandum occiderat, à Stephano, fratre Walonis, interficitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCVII, Stephanus, Odocar, Gerhardus & Matfridus comites, honores & dignitates, quas à rege acceperant, perdunt. Zundibolch Treveris cum exercitu veniens, terram, quam præfati tenuerant, inter fuos dividit, monafterium ad Horrea, *(b)* & monafterium fancti Petri, quod Mettis fitum eft, fibi refervans.

Poft hæc patrem fuper uxore, quam accipere defyderabat, per legatos confulit, cujus hortatu ad Ottonem comitem miffum dirigit, ejus filiam, nomine Odam, in conjugium expofcit. Ille petitionibus ejus graviter affenfum præbuit, eique filiam tradidit, quam poft Pafcha celebratis nuptiis, fibi in matrimonium fociavit. Eodem anno Arnolphus Wormatiam venit, ibique placitum tenuit, ubi ad ejus colloquium Zundibolch occurrit, & interventu imperatoris Stephanus, Gerhardus, & Matfridus cum filio reconciliantur.

Ea tempeftate inter Rudolphum, epifcopum Wirtzeburgenfem, & filios Henrici ducis, Adalhardum & Heinricum, magna difcordiarum lis & implacabilis odiorum controverfia ex paucis minimisque rebus oritur, & velut ex permodica fcintilla ingens incendium excitatur, ita de die in diem fuccrefcens immenfum dilatatur. Et dum de nobilitate carnis, de parentum numerofa multitudine, de magnitudine terrenæ poteftatis ultrà, quàm decet, fe extollunt: in mutuis cædibus prorumpunt, innumerabiles ex utraque parte gladio pereunt, truncationes manuum ac pedum fiunt, regiones illis fubjectæ rapinis & incendiis folotenus devaftantur.

Anno

(a) Hunc pagum tali ratione defcribit *VALESIUS: Pagus Trigorius vel provinciola Trigoria pofita erat in Trevirorum finibus ad finiftram Rheni ripam, & ad Rhenum Wafaliacum, cognomine Superius Obervvefel, ac oppidum S. Goaris, olim opidum Germanorum dictum, Monafterio ac tumulo ejus illuftre, S. Guver, ac villam Belthomum aliaque loca continebat, nec procul aberat a confluentibus Mofella & Rheni.* Vide etiam fupra *ad a. 517.*

(b) De hifce Monafteriis *BROWER ANN. Trevir. lib. IX. n. 39. Fuerunt ea Horreum Dagoberti in urbe Trevirorum, & D. Petri Metenfe.*

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCVIII, Otto rex ægritudine pulsatur, & mensis Januarii die tertio diem clausit extremum, & apud sanctum Dionysium cum debito honore sepulturæ mandatur. Principes in unum congregati, pari consilio & voluntate, Carolum super se constituunt.

Eodem anno Zundibolch, Reginarium ducem sibi fidissimum, & unicum consiliarium, nescio cujus instinctu, à se repulit, & honoribus, hæreditatibus quas in suo regno habebat, interdictis, eum extra regnum infra XIIII dies secedere jussit. Ille, adjuncto sibi Odocro comite, & quibusdam aliis, cum mulieribus, parvulis, & omni supellectile in quendam tutissimum locum, qui Durfos *(a)* dicitur, intravit, ibique se communivit. Quod cùm rex cognovisset, coadunato exercitu, castrum expugnare conatus est, sed minimè prævaluit, propter paludes & multiplices refusiones, quas in prædicto loco Mosa fluvius facit. Rege ab obsidione recedente, præfati comites Carolum adeunt, & eum cum exercitu in regnum intro- 71 ducunt. Zundibolch, quamvis serò intelligens se circumventum, cum paucis fuga dilabitur. Carolus recto itinere Aquas venit, deinde Neumagum perrexit. Interea Zundibolch ad Franconem episcopum venit, & omnibus suis secum adsumptis, Mosam transiit, & ad Forichmagas *(b)* venit, ubi omnes proceres regni, qui in illis partibus erant, ad eum confluxerunt. Et ex desperatis itaque rebus vires se recepisse congaudens, resumpta fiducia, contra æmulum ad pugnam proficiscitur. Carolus Neumago reversus, Prumiam venit, & inde adversus Zundibolch copias transfert: sed appropinquantibus ex utraque parte exercitibus, nequaquam pugna committitur, sed intercurrentibus legatis, pax firmatur, sacramenta jurantur. Carolus, transvadata Mosa, in suum regnum regreditur.

Dum hæc in Francia geruntur, inter Ludovicum & Berengarium in Italia plurimæ congressiones fiunt: multa certaminum discrimina vicissim sibi succedunt. Novissimè Ludovicus Berengarium fugat, Romam ingreditur, ubi à summo pontifice coronatus, imperator appellatur.

Per id tempus Eberhardus dux, filius Meginardi, à Waltgario Frisone, filio Gerolphi, cùm venatum pergeret, dolo trucidatur. Ducatus, quem tenuerat, Meginardo fratri ab imperatore committitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCIX, Zundibolch colloquium habuit cum optimatibus Arnolphi & Caroli, & suis, apud sanctum Goarem: ex regno Arnolphi interfuerunt Hatto archiepiscopus, Cunradus & Gebelhardus comites: ex parte Caroli Hascbiricus episcopus, & Odacar comes. Quid verò in eodem conventu seorsum sine præsentia regis pertractatum sit, postea eventus rei luce clariùs manifestavit.

Eodem anno Richarius abbas monasterii Prumiensis constituitur. Qualiter autem erga me actum sit, idcirco hoc in loco notare distuli, ne fortè injuriis provocatus ultrà, quàm Christiana patientia permittit, persecutionis meæ causas exaggerasse viderer, & ne prolixæ rationis oratio, quæ multiplex atque perplexa est, fastidium inferret audientibus. Res enim gestas (ut suprà promisimus) notare studuimus, non rerum gestarum causas certis rationum indiciis enodare. Et qui in aliorum actionibus brevitati studemus, in nostris verbositatis vitium cavere debemus. Zundibolch denuo cum exercitu ad Durfos venit, multitudinem totis viribus expugnare molitur. Sed cùm minimè conatus ejus proficeret: episcopus jubet, ut Reginarium & Odacrum & socios eorum anathematizarent.

N Sed

(a) Videtur Luxenburgensis Ducatus oppidum, *Durbutum*, hodie *Durby* intelligi.

(b) Annalista Saxo legit: *Floricingas*. *ANNALES METENSES* legunt: *Florthingas*, quod omnino rectius, dum Forichmagæ locus non extaret, atque intelligi videtur *Ulaerdingen*, Hollandiæ oppidum, ad ostium Mosæ, in Oceanum influentis, olim *Fladirtinga*. De quo *VALESIUS*, *voce Fladirtinga*.

Sed cùm illi anathematis sententiam proferre recusarent, minis exprobrationibus & contumeliis utitur, & sic soluta obsidione, unusquisque ad propria rediit.

Ea tempestate Odilbaldus, sanctus vir, Trajectensis ecclesiæ præsul, rebus humanis sublatus, ad cœleste regnum transivit, in cujus loco subrogatus est Ratboldus, venerabilis antistes. Circa confinia memorati anni Arnolphus imperator migravit à seculo III calendas Decemb. sepultusque est honorificè in Odingis, *(a)* ubi & pater ejus tumulatus jacet.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCC, proceres & optimates, qui sub seditione Arnolphi fuerant, ad Forachem in unum congregati, LUDOVICUM, filium præfati principis, quem ex legitimo matrimonio susceperat, regem super se creant, & coronatum regiisque ornamentis indutum, in fastigio regni sublimant. Dum hæc in Germania aguntur, inter Zuendipoldum & priores regni inexpiabilis oritur dissensio, propter assiduas deprædationes & rapinas, quæ in regno fiebant, & quia cum mulieribus & ignobilioribus regni negotia disponens, honestiores & nobiliores quosque dejiciebat, & honoribus & dignitatibus expoliabat. Pro hujuscemodi itaque causa omnibus odiosus efficitur. Certatim igitur ad Ludovicum transeunt, eumque in regnum introducunt, & in Theodonis villa manibus datis, ejus dominationi se subjiciunt. Ludovico trans Rhenum eunte, Zuendipol coadunatis, quoscunque potuit, civitates regni circuit, incendiis ac rapinis cuncta devastat, arbitratus, defectores, qui propter ejus insolentiam & immanem malitiam ab eo defecerant, immaniora & pejora faciens, ad se revocare posse. Ludovicus in regnum rursus accersitur, & à comitibus Stephano, Gerhardo, & Matfrido, circa Mosam idem Zuendipol in prælio interficitur idibus Augusti. Eodem anno Gerhardus comes Odam, uxorem ejusdem Zuendipoldi regis, sibi in matrimonium copulat.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCI, gens Hungarorum Langobardorum fines ingressa, cædibus, incendiis ac rapinis crudeliter cuncta devastat. Cujus
72 violentiæ ac beluino furori cùm terræ incolæ in unum agmen conglobati resistere conarentur, innumerabilis multitudo ictibus sagittarum periit, quàm plurimi episcopi & comites trucidantur. Ludvvardus, episcopus Vercellensis ecclesiæ, Caroli quondam imperatoris familiarissimus & consiliarius à secreto, assumptis secum opibus atque incomparabilibus thesauris, quibus ultrà, quàm æstimari potest, abundabat, cùm effugere eorum cruentam ferocitatem omnibus votis elaboraret, super eos inscius incidit, ac mox interficitur; opes, quæ secum ferebantur, diripiuntur.

Eodem anno Stephanus comes, frater Walonis, cùm in secessu residens, nocturnis horis alvum purgaret, à quodam, per fenestram cubiculi, sagittæ toxicatæ ictu graviter vulneratur: ex quo vulnere eadem nocte extinguitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCII, Adalbertus cum fratribus Adalhardo & Heinrico, collecta valida manu, adversus Eberhardum & Gebelhardum & Rudolphum fratres (de quibus paulo superiùs mentionem fecimus) ex castro, quod Babenbergk dicitur, prosiliens, ad pugnam processit. Cujus impetum viriliter excipientes, ferro aciem irrumpunt, obvios quosque terræ prosternunt, nec antè desistunt, quàm adversariorum agmen fugam inire compellant. In quo certamine Heinricus interfectus, & Adalhardus captus, & postmodum jussu Gebelhardi decollatus est. Eberhardus etiam multis vulneribus confossus in prælio cecidit, ubi finito conflictu, inter cadavera occisorum à suis inventus, domum reportatur, & paucis interpositis diebus & ipse moritur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCIII, Adalbertus Rudolphum episcopum de Wirtzburgensi ecclesia fugat, res & possessiones præfatæ ecclesiæ crudelissimè depo-

(a) Vide supra *ad a. 880.*

depopulatur, filios etiam Eberhardi simul cum matre à propriis hæreditatibus & honoribus, regio munere concessis, exire compellens, ultra Spectheshart secedere cogit.

Circa hæc tempora Folco, Remorum archiepiscopus, à quodam Winimaro, satellite Balduini comitis, interfectus est. Causa autem hujus interfectionis hæc fuisse memoratur. Prædictus Balduinus Atrabatis castrum, videlicet abbatiam sancti Vedasti, nullo sibi concedente, invaserat, quam Carolus rex ei auferens, Folconi episcopo eandem in beneficium largitus est. Quod Balduinus ægrè ferens, misit ad jam dictum episcopum Winimarum, obsecrans, ne honores, quos hactenus tenuerat atque possederat, ipse cupiditate ductus, sibi usurparet: insuper etiam ingentia dona pollicitus est, si ejus ope & interventu præfatam possessionem obtinere posset. Sed cùm episcopus minimè assensum præberet, & nescio quid durius & amarius, quàm oportebat, responderet: ille, diabolo instigante, furore nimio succensus, ab eo divertit, & quandam sylvam cum sociis ingressus, cùm idem Folco à Compendio palatio à rege reverteretur, super eum irruit, & eum absque mora trucidavit. In Remorum cathedra Henricus sublimatus est, qui eundem Winimarum cum multis aliis episcopis excommunicavit, & pro tam inaudito scelere perpetuo anathemate condemnavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCIIII, Ludovicus, filius Bosonis (quem suprà meminimus imperatoris nomen esse sortitum) Berengarium de Italia expulit, atque omne illud regnum suæ ditioni subegit. Cernens autem, nullum esse aut posse nocere, ultrà quàm oportebat, de securitate præsumens, ea, quæ pacis & quietis sunt, cœpit cogitare. Absoluto itaque exercitu, cum perpaucis Veronam ingressus est, adhortante Adelhardo, præfatæ urbis episcopo. Cives autem hoc Berengario summa cum festinatione notum fecerunt, qui eo tempore in Bajoaria exulabat. Ille nil moratus, contractis undique copiis, Veronam pervenit, atque improvidum virum dolo cepit, & captum luminibus privavit: siquidem cives, qui partibus ejus favebant, portas civitatis ei aperientes, eum nocturno tempore intra muros receperunt, & sic insperatò & absque præmeditatione Ludovicus non solùm regno, sed etiam oculis privatus est. Tandem itaque Berengarius regnum Italiæ multis cædibus cruentatum, infaustis infortunatisque præliis diu quæsitum, cum hujuscemodi triumpho obtinuit. Eodem anno, in mense Majo, Cometæ stella apparuit, & in mense Augusto hæc mutatio regni facta est.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCV, Cunradus comes filium suum Cunradum misit cum armatorum non modica manu, ut irruerent super Gerhardum & fratrem ejus Matfridum, eò quòd honores suos & Gebelhardi fratris ejus, videlicet possessionem sancti Maximini & sanctæ Mariæ ad Horrea violenter invasissent: 73
quibus exercitus ex regno Lotharii sociatus est. Pervenerunt autem usque in pagum Blesiacum, (a) rapinis & incendiis hæreditatem & possessionem suprà dictorum fratrum ac satellitum eorum depopulantes. Porrò Gerhardus & Matfridus à castro, in quo se munierant, legationem mittentes, pacem petierunt; qua concessa, datis ex utraque parte sacramentis, usque in octava Paschæ exercitus ad propria discessit.

Dum hæc in regno Lotharii aguntur, Cunradus senior in Hessia, in loco, qui dicitur Frideslar, cum multa turba peditum & equitum residebat, crebras incursiones Adelberti suspectas habens; fratrem verò ejus Gerhardum in Wederavia, cum omnibus, quos sibi adsociare poterat, ejusdem Adelberti præstolabatur repentinam irruptionem; nec eos fefellit per omnia rerum eventus: siquidem Adelbertus vires adversatiorum extenuatas esse sentiens, eò quòd in tribus partibus essent divisi,

(a) Vulgo *le Blaisois*, prope Aurelianensem, cujus urbs primaria est *Blois. VALESIUS*, *voce Blesense castrum.*

divisi, opportunum & diu exoptatum tempus advenisse gaudens, congregatis sociis, mox arma corripit, & primò quidem simulat, se contra Gerhardum copias transferre velle, ut & illum bello perterreret, & fratrem securiorem redderet, deinde, quanta potuit celeritate, aciem adversus Cunradum dirigit. Quod cùm Cunradus serò cognovisset, divisis sociis, in tribus turmis ei incunctanter occurrit, & commissa pugna, duæ turmæ, una peditum, & altera Saxonum, statim terga vertunt. Quos cùm Cunradus clamore ingenti frustra hortaretur, ut nullatenus hostibus cederent, sed pro conjugum ac liberorum salute & defensione patriæ totis viribus decertarent: ipse cum tertia turma, animatis sociis, super adversarios irruit, sed mox in ipso primo impetu multis vulneribus confossus, extinctus est. Adelbertus victoria potitus, cum sociis fugientes insecutus est, & innumeram multitudinem maximè peditum gladio prostravit. Tribus itaque continuis diebus totam illam regionem perlustrans, cædibus ac rapinis cuncta demolitus est. His patratis, cum sociis, spoliis ac ingenti præda ad Babenberch castrum reversus est. Peracta est autem hæc cædes III calendas Martii. Venientes filii cum matre levaverunt corpus Cunradi, & sepelierunt in castro, quod Wileneburch (*a*) vocatur.

Eodem anno circa Julium mensem, Ludovicus rex conventum generalem celebravit apud Triburias, villa regia, ubi adesse mandavit sæpe dictum Adalbertum, ut in præsentia optimatum regni pro se rationem redderet, & pacis conditionem, quam hactenus exosam habuerat, tandem aliquando, deposita crudelitatis tyrannide, susciperet, & rapinis, cædibus, & incendiis saltem vel serò quiesceret. Sed his salutaribus monitis nequaquam assensum præbuit. Cernens itaque rex obduratum ejus animum, & in cœpta rebellionis malitia obstinatum, collecto undique exercitu, eum in castro, quod Tetrassa (*b*) dicitur, obsidione cinxit. Interea Egino, qui ejus individuus comes in omni pravitate extiterat, ab ejus societate defecit, & cum omnibus suis ad regis castra transiit. Protracta igitur paulo prolixiùs obsidione, fractus animo Adalbertus ad callida argumenta convertitur, & omni ingenio excogitare cœpit, qua arte obsidio solveretur, ut, exercitu ad propria remeante, optata libertate, potiùs ipse cum sibi faventibus dolos, quos in pectore volvebat, longè lateque effundere posset. Portis itaque apertis, à munitione exiens cum per paucis, ultro se regi obtulit, supplex veniam de commissis exposcit, emendationem promittit. Sed cùm fraus, quæ struebatur, suis prodentibus fuisset detecta, custodiæ mancipatur, & in præsentia totius exercitus manibus vinctis adductus, omnibus adjudicantibus, capitalem sententiam suscepit quinto idus Septembris. Facultates & possessiones ejus in fiscum redactæ sunt, & dona regis inter nobiliores quosque distributa. Compositis ita in orientali Francia rebus, rex Mediomatricum venit, ibique in publico conventu Gerhardum atque Matfridum proscriptione damnavit. Inde regressus Strasburgensem urbem adiit, episcopum ac plebem inter se dissidentem ad concordiam revocavit, & sic Rheno transmisso, recto itinere in Alemaniam perrexit. Per id tempus Baltrannus, Strasburgensis ecclesiæ, & Luidhelmus, Tulliensis ecclesiæ præsules, migraverunt à seculo, quibus successerunt

in

(*a*) *Weilburgum*, Nassoviorum hodie familiæ Wetterausiæ, ex qua Conradus, Castrum fuisse, ibidemque hujus filium, Conradum, Germaniæ Regem, fuisse sepultum, in Syntagmate Historiæ Germanicæ *diss. XI. §. 9.* jamdum demonstravi.

(*b*) Diversi equidem Scriptores, ipsum in Bambergensi castro obsessum fuisse dicunt, utpote *LUITPRANDUS lib. II. cap. III. OTTO FRISINGENSIS Chron. lib. IV. c. XV.* Civitatem Adalberti vocant *WITTICHINDUS lib. I. p. 635. MARIANUS SCOTUS ad a. 905.* Teretum vocat *DITMARUS lib. I. ineunte* Certius *Tharisse*, in castro ipsius munitissimo, eum fuisse obsessum, de quo *HOFMANN Ann. Bamberg. lib. I. f. 18.* quod factum fuit monasterium.

in pontificali cathedra Otbertus in Strasburgensi civitate, & Drugo in Tullensi.

Hucusque Regino. Hac verò, quæ sequuntur, addita fortasse sunt ab alio quopiam monacho.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCVII, Bavari cum Hungaris congressi, multa cæde prostrati sunt, in qua congressione Luitbaldus dux occisus est, cui filius suus Aroolphus in ducatu successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCVIII, Hungari iterum terminos transgressi, Saxoniam & Thuringiam vastaverunt. 74

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCIX, Hungari Alemaniam ingressi sunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCX, Franci in confinio Bavariæ & Franciæ Hungaris congressi, miserabiliter aut victi aut fugati sunt. In quo prælio Gebelhardus comes interiit, relictis duobus filiis suis adhuc pueris, Vdone & Herimanno, qui postea clari & nobiles in Francia extiterunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXI, Ludovicus rex, filius Arnolphi imperatoris, obiit, cui CUNRADUS, filius Cunradi ab Adalberto occisi, regali jam stirpe deficiente, in regno successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXII, Hungari iterum, nullo resistente, Franciam & Thuringiam vastaverunt. Hatto archiepiscopus obiit, vir adeò strenuus & prudens, cui Heriogerus successit. Otto dux Saxonum obiit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXIII, hyems magna nimis. Hungari partes Alemaniæ vastaverunt, & juxta in fluvium à Bavaris & Alemannis occisi sunt. Eodem anno Everhardus, episcopus Spirensis, ab Ehrenhardo & Cunrado comitibus cæcatus est. Otbertus Strasburgensis episcopus occiditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXIV, Salomon episcopus captus est.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXV, Hungari totam Alemaniam igne & gladio vastaverunt, sed Thuringiam & Saxoniam pervaserunt, & usque ad Fuldam monasterium pervenerunt DCCCCXVI.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXVII, Hungari per Alemanniam in Alsatiam, & usque ad fines Lothariensis regni pervenerunt. Freckanger & Berahtold decollantur. Arnolphus, dux Bavarorum, regi rebellat.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXVIII, Cunradus rex nativitatem sancti Joannis Heroluesfelt monasterio celebravit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXIX, Cunradus rex obiit, vir per omnia mansuetus, prudens, & divinæ religionis amator. Qui cùm obitus sui diem imminere sentiret, vocatis ad se fratribus & cognatis suis, majoribus scilicet Francorum, mortem sibi imminere prædixit, & ne in eligendo post se regem dissidium regni fieret, paterna eos voce præmonuit. Sed & Heinricum, Saxonum ducem, filium Ottonis, virum strenuum & industrium, præcipuumque pacis sectatorem, ut eligerent jussit, aliumque ei ad hoc officium æquè condignum inveniri non posse testificans, sceptrum ei & coronam, cæteraque regiæ dignitatis ornamenta, pacto tuendi & conservandi regni, per eos transmisit. Ipse verò hac vita decedens, in Fulda (*a*) monasterio honorificata sepultura tumulatus est. Multis tamen laboribus, ad paucos, quos regnavit, annos, est à Bavaris, Alemanis, & Saxonibus sibi rebellantibus fugatus, quos ante obitum suum, Deo propitio, superavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXX, HEINRICUS dux, consensu Francorum, Alemanorum, Bavarorum, Thuringorum & Saxonum, rex eligitur, qui

N 3

(*a*) *WITTICHINDUS* equidem *Ann. lib. I. p. 636.* ipsum in civitate sua Wilinaburch dicit fuisse sepultum. Verum *BROWERUS Annal. Fuld. lib. II. c. VII.* Conradi diploma adducit, quo se Fuldæ tumulari præcepit. Utrosque invicem conciliavi in Syntagmate Historiæ Germanicæ *diss. 11. §. 9.*

qui initium sui regni disciplina servandæ pacis inchoavit. Multi enim illis temporibus, etiam nobiles, latrociniis insudabant.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXI, apud Franciam superiorem graves & intestinæ discordiæ fervent inter Rudbertum, invasorem regni, & Carolum regem. Interim Heinricus rex stabiliendæ paci & reprimendæ Sclavorum sævitiæ fortiter insistit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXII, Suessionis inter Rudbertum & Carolum tanta pugna commissa est, ut penè ex utraque parte victores esse viderentur. Carolus tamen ori sacrilego Rudberti ita lanceam infixit, ut diffissa lingua cervicis posteriora penetraret.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXIII, pretiosissimus thesaurus sanguinis domini venit in Augiam VI idus Novembris. Haicbo, abbas Fuldensis, obiit, cui Hilbertus successit. Carolus Alsatiam & partes illas Franciæ juxta Rhenum usque Moguntiam sibi usurpaturus, usque Patennicheim, (a) villam juxta Wormatiam, hostiliter pervenit. Unde fidelibus regis Heinrichi Wormatiæ coadunatis, aliter quam decuerat regem, aufugit.

75 Eodem anno Heinricus rex, adjunctis sibi Rutgero archiepiscopo, Gisalberto duce, Metensem urbem obsedit, & Witgerum, licet diu reluctantem, sibi obedire coëgit. Herimannus sanctissimus vir, Coloniensis episcopus, obiit, cui Wigfridus successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXIV, Hungari orientalem Franciam vastaverunt. Carolus & Heinricus reges apud Bonnam castellum conveniunt, & pacem inter se facientes, fœdus ineunt: & Carolus nunquam sibi amplius Lothariense regnum usurpaturum promittens, regreditur. Eodem anno ab Heriberto comprehensus in custodiam mittitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXV, Heinrico rege coadunatum & constabilitum Lothariense regnum ideo in sua potestate habente, Carolus rex in custodia, qua tenebatur, obiit: qui fertur vir hebetis esse ingenii, & minùs aptus utilitatibus regni. Omnes etiam à filio ejus deficientes, quippe qui tunc temporis, capto patre, in Hibernia exulaverat, quendam Rudolphum sibi regem eligunt. Eodem anno Witgerus episcopus obiit, cui Benno ex ordinariis Strasburgensibus, in Alpibus quondam eremiticam vitam ducens, successor eligitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXVI, Hungari totam Franciam, Alsatiam, Galliam & Alemaniam, igne & gladio vastaverunt. Burchardus, dux Alemaniæ, in Italia occiditur. Herigerus deo dignus præsul obiit, cui Hildebertus Fuldensis abbas successit. Herimanno ducatus Alemaniæ committitur, qui Widam Burchardi duxit uxorem.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXVII, Benno, qui benedictus episcopus dicitur, à Mettensibus excæcatur, & synodo apud Duisburgenses habita, omnes illius facti autbores excommunicantur, & Adalbero nobilis pro eo episcopus instituitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXVIII, Heinricus rex Boëmos hostiliter invasit, & præstante deo, fortiter superavit. Ea tempestate Ottoni, filio ejusdem regis, natus est filius Willibelmus. Hyems magna nimis. Rutgerus, Trevirorum archiepiscopus, obiit, cui Rudbertus successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXIX, Gisalbertus dux Gerburgam, filiam Heinrici regis, duxit uxorem.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXX, Otto, filius regis Heinrici, Edgid, filiam regis Anglorum, duxit uxorem.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXI, Henricus rex regem Abotridorum

(a) De hac *FREHERUS Origg. Palat. p. II. p. 65.*

rum & regem Danorum efficit Christianos. Eodem anno rex ab Eberhardo aliisque Franciæ comitibus seu episcopis in Franciam vocatus, singillatim ab unoquoque eorum in domibus suis, vel ecclesiarum sedibus regem decentibus, est conviviis & muneribus honoratus DCCCCXXXII.

Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCXXXIII, Hungari per orientales Francos & in Alemania multis civitatibus igne & gladio consumptis, juxta Wormatiam Rheno transito, usque ad mare Oceanum Galliam devastantes, per Italiam redierunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXIV, Heinricus rex Hungaros multa cæde prostravit, pluresque ex eis comprehendit. Eodem anno Sclavos, qui Uncrani (*a*) vocantur, hostiliter invasit & vicit, sibique tributarios fecit. Ecclesia sancti Maximini turbine cecidit, sed clementia regis monachis reparata. Ogo antè præpositus, abbas ejusdem loci eligitur, & monachi non regulariter ibi viventes expelluntur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXV, Heinricus rex paralysi percutitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXVI, synodus apud Erfurd in Thuringia celebratur à compluribus episcopis. Heinricus rex, præcipuus pacis sectator, strenuusque paganorum insecutor, post plures fortiter & viriliter actas victorias, dilatatis undique sui regni terminis, VI. nonas Julii diem clausit extremum, cui filius suus OTTO, consensu primorum regni, successor eligitur. Hildebertus archiepiscopus obiit, cui Fridericus successit: Unni archiepiscopus, cui Adalgisus successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXVII, monasterium sancti Galli & monasterium sancti Bonifacii igne comburuntur. Rudolphus, rex Burgundiorum, & Arnolphus, dux Bavarorum, obierunt. Graves & intestinæ discordiæ inter Heinricum, fratrem regis, & Eberhardum, ducem Francorum, nascuntur, ob exortas inter Wassallos eorum inimicitias.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXVIII, filii ducis Arnolphi, ambitione 76
ducatus, regi rebellarunt, quos ipse debellaturus in Bavariam ibat, sed non, ut voluit, eos pacificare valens revertitur. Interim frater regis Heinricus ab Eberhardo comprehenditur in castello Badalikki. (*c*) Quo tamen citiùs liberato, Eberhardus Hildinesheym in exilium destinatur. Iterumque rex in Bavariam revertens, omnes sibi subdidit, & Eberhardum, Arnolphi filium, plus aliis rebellem, in exilium misit. Hungari iterum à Saxonibus multa cæde vastati.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXIX, Eberhardus ab exilio remittitur, totumque regnum inimicis & rebellionibus confunditur. Eberhardus enim & Gisalbertus cum Heinrico, fratre regis, adversus regem conjurant, sed quidam ecclesiastici viri nequam, & deo odibiles, cum illis factione concordant, omniaque passim pacis & concordiæ jura turbabant. Tunc rege Lothario, ubi tunc rebellionis summa gerebatur, adeunte, Gisalbertus cum fratre regis, transitum Rheni regi prohibere volens, nec valens, juxta Biertanam, (*c*) sociis regis congreditur: Deoque victoriam præstante, pluribus suorum occisis, aliisque fugatis, ipse & frater regis subsidia petunt. Quos rex insequens usque ad Capri montem (*d*) pervenit, castellumque in eo situm firma undique obsidione circumdedit. Interim Ludovicus rex Galliæ Romanæ, filius Caroli, consilio inimicorum regis sub obtentu requirendi Lothariensis regni, quod pater suus perdiderat, Alsatiam invasit: ubi quæque

---

(*a*) Sive potius Uckerani, ad Uckeram habitantes, hodie die *Ucker-Marck.*
(*b*) Hodie *Bellick* ad Ruram, Comitatus Mariani in Westphalia.
(*c*) Ad Rhenum, prope *Xanten*, hodie *Bruich.* vide *HOPPIUS Beschr. Cleve cap. XVII. p. 95.*
(*d*) Villa olim Regia, in Tungrorum finibus diœcesive Leodiensi, vulgo *Chicuremont*, alias *Kevermont* dicta. *VALESIUS.*

que poterat, plus hostiliter quàm regaliter gessit. Quod rex Otto patienter non ferens, Capri montem obsidione absolvit, & Alsatiam petens Ludovicum regem expulit. Quo expulso, Brisacum castellum munitissimum obsedit, ubi quàm plura utrinque fortia & bellica gesta peracta sunt, quæ futura posterorum successio non ignorabit. Unde Fridericus, archiepiscopus Moguntinensis, & Rudhardus, episcopus Strasburgensis, fixis in obsidione tentoriis, & relictis copiarum, quas detulerant, sarcinis, nocte clam aufugerunt, & Metensem urbem adeuntes, Gisalberto & Heinrico se occursuros, ut conjuraverant, speraverunt. Sed longè aliter eis contigit, cùm eos spes inanissima delusit. Nam Gisalbertus & Eberhardus juxta Andernacum castellum cum suis Rhenum transituri, ab Udone & Chunrado comitibus, cæterisque regi fidelibus, ne transeant, bellica congressione citoque mortis compendio præventi. Nam Eberhardus occiditur, & Gisalbertus in Rheno submersus necatur, plurimique ex illorum sociis occisi, reliqui verò sunt fugati, aut capti. Quo audito, Brisacenses castellani regiæ dominationi subduntur, & castellum obsidione absolvitur. Tunc iterum Lotharienses adiens, omnes suo subjugavit imperio. Sed & fratrem suum, projectis armis ad se venientem, solita sibi suscepit misericordia. Nam omnia, quæ in eum deliquit, indulsit, & fraterno secum amore detinuit: omnibus tamen Lothariensibus subactis, aliquamdiu resistere conatus est episcopus Mettensis. Unde Theodonis villa capellam domini Ludovici Pii Imperatoris, instar Aquensis inceptam, ne perficeretur, aut pro munimine haberetur, destruxit. Nec tamen diutius in hujuscemodi rebellione permansit: statim siquidem totum regnum velut ex ipsis fidei visceribus, Deo propitio, ad regem convertitur, & extinctis hostibus, pax & concordia renovatur. Fridericus archiepiscopus ad Fuldam monasterium mittitur, & Rudhardus Strasburgensis Corbeiæ monasterio destinatur. Interim dum hæc, quæ prædiximus, aguntur; domina Egid regina Lauresheym monasterio commoratur. In hac eadem tempestate Danemar, (a) frater regis ex concubina, rebellans, Meresburgo castello occiditur, aliique sequaces ejus truncantur, aut suspenduntur.

Hac tempestate non in uno solùm, sed in omnibus Saxoniæ & Franciæ provinciis, huc & illuc versabatur Wigman Saxo rebellans, sed reconciliatur. Ludovicus rex Gerbirgam, viduam Gisalberti, duxit uxorem.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXL, Heinrico, fratri regis Lothariensis, ducatus committitur, qui mox eodem anno à Lothariensibus expellitur: cui Otto comes in eodem ducatu successit. Fridericus episcopus à Fulda remittitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLI, Heinricus frater cum quibusdam Saxonibus contra regem conspirat, quorum qui majores videbantur, rex decollari jubebat. Fratrem verò suum Ingelnheym custodiæ mancipabat. Fridericus archiepiscopus, quia conspirationis hujus particeps videbatur, publica se examinatione, perceptione corporis & sanguinis domini, coram populo in ecclesia purgavit.

77 Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLII, rex natalem Domini Franckfurdiæ celebravit: ubi frater ejus per Rudbertum, Maguntinensis ecclesiæ diaconum, custodiam noctu clàm aufugiens, antelucano tempore regis ecclesiam adeuntis pedibus (b) accubuit, & concessa venia, misericordiam, quam precatur, obtinuit. Bonna castello præclara synodus à viginti duobus episcopis habetur. Treveris basilica sancti Maximini dedicatur. Sydus simile Cometæ per XIV. noctes visum, & immensa mortalitas boum secuta est.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLIII, Otto dux obiit, cui Cunradus, filius Werinheri, in ducatu successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLIV, rex apud Duisburgam, in rogationibus, placitum cum primoribus Lotharensium & Francorum habuit. Ubi factione

(a) Alias *Tancmarus*.

(b) Legendum forsan: *nudis pedibus*, prout etiam apud *ANNALISTAM SAXONEM*.

factione Conradi ducis Rutbertus, archiepiscopus Trevirensis, & Richarius, Tungrensis episcopus, infidelitatis apud regem arguuntur: sed in brevi ab objecto sibi crimine liberantur. Illuc etiam à Trajectensibus clericis corpus sancti Servatii asportatum est, ob multimodas sibi ab Immone comite illatas injurias. Hungari à Carantanis tanta cæde mactantur, ut nunquam à nostratibus antea taliter infirmarentur. Adalbertus comes, filius Matfridi, ab Idone occiditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLV, Richarius episcopus obiit, cui Ogo, Treverensis abbas, in episcopatum successit. Herimannus & Cunradus duces, quasdam inter se inimicitias habentes, in præsentia piissimi regis, in Cassella sunt replicati. Bertaldus, dux Bavariensis, obiit, cui Heinrichus, frater regis, in ducatu successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLVI, Ludovicus rex à suis regno expulsus, auxilium petens, regem Ottonem adiit, & ut desideraverat, obtinuit. Nam valida manu rex Galliam intravit, & Remensem urbem, & Laudunum, aliaque castella complurima, firma & munita, Ludovico reddi fecit, ipseque hostiliter usque Rothomagum pervenit. Inde omnibus penè, excepto Hugone Ruodberti filio, regni majoribus, regi suo subactis, in patriam regreditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLVII, domina Edgid regina obiit, quæ maximo regis omniumque suorum planctu, Madeburgi sepelitur. Cunradus dux, regi tunc temporis penè præ omnibus charus, Luidgardam, filiam regis, in matrimonium sumpsit. Ludolfus, filius regis, tali, ut decuerat, apparatu tertiam filiam Hermanni ducis sibi conjugio copulavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLVIII, synodus in Ingelheym à XXXIV. episcopis habetur. Cui, præsidente Martino episcopo, Romanæ ecclesiæ legato, inclyti reges Otto & Ludovicus affuerunt: in qua multis ecclesiasticæ utilitati rebusque promulgatis, causâ quoque Hugonis, filii Heriberti, qui Artaldum archiepiscopum expellens, sedes ecclesiæ Remensis invaserat, ventilatur, & omnium, qui affuerant, judicio episcoporum damnatur. Cunradus comes, qui Curcipoldus (*a*) dicebatur, filius Eberhardi, vir sapiens & prudens, obiit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLIX, Waldo, Curiensis episcopus, obiit, cui Hardbertus successit. Uto comes obiit, qui permissu regis, quicquid beneficii aut præfecturarum habuit, quasi hæreditatem inter filios divisit. Herimannus dux, inter suos sapientissimus & prudentissimus, obiit IV. idus Decembris. Eodem anno Luidolfo, filio regis, Mathildis filia nascitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCL, rex Purificationem sanctæ Mariæ Franckfurt celebravit, indeque Wormatiam adiit, ubi viduam Herimanni ducis ad se venientem benignè suscepit, sed & filio Luidolpho ducatum Alemanniæ commisit. Ibi Cunradus, filius Eberhardi comitis, qui cum quadam nepte regis se concubuisse sibi imposuit, à quodam Burchardo Saxone monomachia victus, fefellisse se patefecit. Eodem anno Bobemorum princeps, Bolizlaus, regi rebellat, quem rex validissima manu adibat, suæque per omnia ditioni subdebat. Rotbardus, Strasburgensis episcopu, obiit, cui Udo, filius Udonis comitis, in episcopatu successit. Rihgonno, Wormatiensis episcopus, obiit, cui Anno successit. Ruodbertus archiepiscopus pro acquirenda abbatia sancti Maximini multum laboravit, sed (Deo propitio) non prævaluit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLI, rex Otto in Italiam ire volens, multo 78
se ad hoc iter apparatu præstruxit, quomodo Adalhaidam, viduam Lotharii regis Italici, filiam Rudolphi regis, à vinculis & custodia, qua à Berengario tenebatur, liberare, sibique eam in matrimonium assumere, regnumque cum ea simul Italicum adquirere posset, deliberavit. Quod inter filios ejus Luidolphus cum Alemannis anticipans, patrique, si quid ibi ad ingressum suum fortiter ageretur, placere deside-

(*a*) De hoc *EKKEHARDUS* Iun. *de Caf. S. Galli cap. V. Chuono quidem regii generis, Churzibolt a brevitate cognominatus.*

rans, nihil tale, quod speraverat, peregit, sed potiùs inconsultum patrem offendens, totius inde rebellionis & discordiæ seminarium sumpsit. Patruus enim ejus, Heinricus dux, omnium ejus honorum & prosperitatum invidus, de Bavaria per triennium legatos suos præmisit in Italiam, omniumque, quorum potuit mentes Italicorum ab eo avertit, in tantum, ut nec civitas nec castellum, quæ subsequenter regis pistoribus cocisque patuerant, filio regis aperiretur, omniaque ibi incommoda & plena molestiæ pateretur. Mox subsequenter rex regnum Italicum ingreditur, Deoque sibi assistente, totius Italiæ possessor efficitur. Sed & domina Adelheid, Deo amabilis regina, sua ipsius prudentia, à custodia est (Deo propitio) liberata, & Ottoni regi felici, Deo auspicante, copula conjuncta. Tunc Ruidolphus dux hæc, quæ præscripsimus, ægrè ferens, inconsulto patre, archiepiscopo Friderico comite, in patriam revertitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLII, rex, expulso Berengario cum suis fidelibus, hyemans in Italia, Papiæ Natalem Domini celebravit. Sicque dispositis regni negotiis, verno tempore in patriam rediit, ducem autem Chunradum ad persequendum Berengarium in Italia reliquit. Luidolphus dux de Italia revertens, regio ambitu Natalem Domini in Salefelt celebravit, ubi Fridericum archiepiscopum, omnesque, qui in promptu erant, regni majores secum detinuit. Quod convivium jam multis suspiciosum cœpit haberi, & plus ibi destructionis quàm utilitatis ferebatur tractari. Chunrado duce ad persequendum Berengarium relicto, Berengarius, ejusdem ducis consilio, sponte sua in Saxoniam ad regem venit, nihil tamen de his, quæ voluit, obtinuit: sed machinatione Heinrici ducis fratris, vix vita & patria indulta, in Italiam rediit: unde etiam Chunradus dux multùm offensus, à debita regis fidelitate defecit. Tunc Fridericus archiepiscopus, & Chunradus dux, amici facti sunt: nam antea inimici erant ad invicé. Eodem anno, mediante Augusto mense, conventus Francorum, Saxonum, Bavarorum, Alemannorum & Langobardorum publicus, apud Augustanam urbem Rhetiæ provinciæ, agitur: ubi præscriptus Berengarius cum filio suo Adalberto regiæ se per omnia in vasallitium dedit dominationi, & Italiam iterum cum gratia & dono regis accepit regendam. Marca tantùm Veronensis & Aquileiensis excipitur, quæ Henricho, fratri regis, committitur. Berengarius tamen in Italiam revertens, omnia hæc in episcopos & comites, cæterosque Italiæ principes retorsit: omnes eos odiis & inimicitiis insequens, inimicissimos sibi fecit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLIII, rex Natalem Domini Franconofurdiæ celebravit. Indeque Alsatiam progrediens, socrui suæ Bertæ, matri scilicet dominæ Adelheid reginæ, abbatiam Merenstein (*a*) dedit. Tunc jam animositates & consilia occultè contra eum facta palàm cœperant apparere, & unusquisque eorum, quæ in corde contexerant, aperire. Redeunte enim illo de Alsatia, & Ingelheym Pascha celebraturo, Luidolphus, filius ejus, & Chunradus Dux, nequam fautoribus & maximè juvenibus, & de Francia & de Saxonia & de Bavaria sibi coadunatis, conspiraverunt, &, quascunque poterant, munitiones, seu castella, futuræ seditioni muniebant. Nec enim jam clàm agebatur, quò tendebant, sed aperta rebellionis signa monstrabant. Rex igitur Ingelheym perveniens, paucis suorum fidelium secum habitis, non tutè inter medios hostes Pascha celebrandum ratus, Moguntiam inde secessit: ubi aliter, quàm regem decebat, diutius ante portas expectans, Friderico archiepiscopo jam cum illis conspirante, vix urbis ingressum obtinuit.

Tunc Luidolphus & Chunradus ibi, facta ad eum humilitate (ut post claruit) venientes, nihil talium se in ejus contrarietate egisse dicebant, sed si Henrichus, frater ejus, in Pascha Ingelheym veniret, illum se comprehensuros, non negabant: quod rex

(*a*) Monasterium *Erstein* intelligi videtur, idque tanto magis, quod Annalista Saxo legat: *Abbatiam in Erenstein*, quod Hermingardis, Ludovici Pii prima Conjux, in diœcesi Argentoratensi fundavit, Lotharius perfecit, de quo KOENIGSHOVEN *Chron. Argent. cap. V. p. 286.* ZEILLER *Topogr. Alsatia p. 17.*

rex tranquillè ac modestè suscipiens, navigio Coloniam attigit, indeque progrediens, Droomanni *(a)* vico Pascha celebravit. Post Pascba, coadunata fidelium suorum multitudine, Coloniam iterum rediit, ibique Metensem episcopum, in quo maxima spes & fiducia Luidolpho & Chunrado esse videbatur, omnesque 79 Lotharienses, exceptis paucis, quibus prædæ & rapinæ cordi erant, obvios habuit, & ab amicis suis deficientes, benigna ad se venientes suscepit charitate, & in sua fidelitate firmos & stabiles coadunavit. Quibus dispositis, in Saxoniam revertitur, ubi, firmatis nihilominus & stabilitis suis rebus, iterum in Franciam hostili manu revertitur. Quo audito, Fridericus archiepiscopus Maguntia secessit, & civitatem Brisacum (castellum, latibulum semper Deo regique rebellantium) intravit, totamque ibi penè æstatem, rei eventum expectaturus, permansit. Tunc rex audiens, Moguntiam, metropolim Franciæ, regiam civitatem, inimicis suis deditam, qua potuit velocitate eam adiit, collectaque suorum fidelium multitudine, tam Francorum quàm Saxonum & Lothariensium, firma eam obsidione circumdedit. Sed & frater ejus, Henrichus de Bavaria, regi auxilium collaturus, advenit, licet sibi plus incommodi, quàm utilitatis conquisierit. Nam interim Luidolfus Bavaros machinatione Arnoldi fratris Judithæ uxoris ejus ab eo avertit, & Ratisbonam intromissus, omnes ejus ibi thesauros diripuit, suisque rapiendos distribuit. Quæ ejus incommoda rex suis præponens, Moguntiam obsidione absolvit, & in Bavariam iter dirigens, Ratisbonam obsedit, in qua obsidione penè usque Natalem Domini permansit. Eodem anno Wigfridus, Coloniensis ecclesiæ archiepiscopus, obiit: cui Bruno, frater regis succedens, totius Lotbariensis regni ducatum & regnum cum episcopatu suscepit. Luidgarda filia regis obiit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLIIII, rex, omissa obsidione, in Saxonia Natalem Domini celebravit, iterumque appropinquante Quadragesima, in Bavariam remeavit. Ibi Heroldus archiepiscopus, à fratre regis cæcatus, Deo propitio, viribus imminutis inimicorum, in brevi tota Bavariæ virtus ad eum & Alemaniæ in tantum convertitur, ut & Ratisbona civitas regi redderetur, ipsique rebellatores, nihil se contra eum velle vel posse, profiterentur. Fridericus etiam sacramento se expurgaturus, nihil contra regiam se fidelitatem egisse, accessit: sed rex omni pietate plenus eum sacramento absolvit. In eodem anno Chunradus dux, cum Lotbariensibus, duce Brunone archiepiscopo, in Belensi pago apud villam Rimilinga *(b)* congressurus erat. Sed in ultimo, quia contra regem erat, Deo volente ne fieret, remanebat. Hungari, ducentibus inimicis regis in Quadragesima, Rbeno transito, pervadentes Galliam, inaudita mala in ecclesia Dei fecerunt, & per Italiam redierunt. Fridericus archiepiscopus obiit, vir in sancta religione strenuus & valde laudabilis, nisi in hoc tantùm videbatur reprehensibilis, quòd, sicubi vel unus regis inimicus emersit, ipse se statim secundum apposuit: cui successit regis filius, Wilhelmus, à populo & clero in Arnestat concorditer electus. *(c)* Ea tempestate Luidolphus in gratiam regis revocatus, vasallos, quos babuit, & ducatum patri reddidit, cui Burchardus in ducatu successit. Chunradus etiam omnium, quas habuit, divitiarum nudus, omisso ducatu, in gratiam regis intromittitur, vita, patria & prædio contentus. Luidolpho filius Otto nascitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLV, Hungari cum tam ingenti multitudine exeuntes, ut non, nisi terra eos dehisceret, vel cœlum eos obrueret, ab aliquo se vinci posse dicerent. Chunradus quondam dux ibi occiditur, & ab exercitu regis apud Lichum fluvium, tanta cæde (Deo præstante) prostrati sunt, ut nunquam ântè apud nostrates victoria talis audiretur, aut fieret. Rex inde re-

O 2 ver-

(a) Intelligitur villa Trutmanni, *Dortmünd.*
(b) Forsan *Remlingen*, Comitum à Castel oppidum in Franconia.
(c) Vide infra *MARIANUM SCOTUM ad a. 954.*

vertens, in Sclavos hostes dirigit, ubi simili potitus victoria, vasta illos cæde prosternit. Wigmannus expellitur. Henricbus, frater regis, desperatis rebus recuperatis, recepto Bavariæ ducatu, obiit: cujus filio Henrico pius rex ducatum & Marcam dedit. Otto filius regi nascitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLVI, rex in pace & otio degens, maximo suorum fidelium conventu, Coloniæ placitum regale babuit. Ea tempestate gravis per omnes regni partes pestilentia grassabatur, quæ innumeram populi multitudinem passim extinxit: ex qua Rotbertus, archiepiscopus Treverensis, & Hadamarus, abbas Fuldensis, obierunt: quibus Heinricus in episcopatu, & Hatto in abbatia successerunt. Eodem anno Luidolpbus in Italiam, ad deprimendam Berengarii tyrannidem, dirigitur, & in brevi expulso Berengario, totius penè Italiæ possessor efficitur. Abbatia sancti Nazarii in Lauresbeim electione restituitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLVII, rex iterum Sclavos invasit. Luidolpbus in Italia obiit, cujus corpus inde translatum, à venerabili archiepiscopo
80 Wilhelmo, fratre ejus, Moguntiæ apud sanctum Albanum honorificè sepultum est. Willerus, Treverensis, abbas, obiit, cui Wikerus successit. Ea tempestate rex clementissimus abbatiam sancti Petri in Wirtzburg, multis retro temporibus sub antecessoribus suis, electionis & privilegii dono privatam, studio sanctæ religionis, dignitati pristinæ restituit, & virum venerabilem Gelionem eidem cœnobio abbatem præfecit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLVIII, rex Pascba celebravit Ingelheym, unde navigio Coloniam, placitum ibi acturus, venit. Eodem anno, factione Brunonis archiepiscopi, Reginerus comes comprebenditur, & in Sclavos exul mittitur. Fridericus, consensu Heroldi, Ingelheym in præsentia regis, in octavis Pascbæ, habita ibi XVI episcoporum synodo, Viennensis ecclesiæ archiepiscopus ordinatur. Alenvicus, Augiensis cœnobii abbas, obiit, cui Ekkihardus successit. Cralo, abbas cœnobii sancti Galli, obiit, cui Burchardus successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLIX, rex iterum Sclavos invasit, ubi Tbietmarus occiditur. Legati Helenæ, reginæ Rugorum, quæ sub Romano imperatore Constantinopolitano Constantinopoli baptizata est, fictè (ut pòst claruit) ad regem venientes, episcopum & presbyteros eidem genti petebant. Eodem anno Hagatio, Heresfeldensis abbas, paralysi percutitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLX, rex Natalem Domini Franckonofurd celebravit, ubi Libutius ex cœnobitis sancti Albani, à venerabili episcopo Adaldago genti Rugorum episcopus ordinatur. Guntberus, rogatu Haganonis, abbas constituitur. Eodem anno rex iterum pergit in Sclavos. Legati quoque ab apostolica sede veniunt, Joannes diaconus & Azo scriniarius, vocantes regem ad defendendam Italiam, & Romanam rempublicam à tyrannide Berengarii. Waltbertus etiam, archiepiscopus Mediolanensis, & Waldo, Cumanus episcopus, & Opertus marchio, Berengarium fugientes, in Saxonia regem adeunt. Sed & reliqui penè omnes Italiæ comites & episcopi literis eum aut legatis, ut ad se liberandos veniat, exposcunt. Geilo, Wirtzburgensis abbas, obiit, cui Gerrichus successit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXI, rex Natalem Domini Ratisbonæ celebravit: ubi Poppo, Wirtzburgensis archiepiscopus, regi percharus, XIII calendas Martii diem clausit extremum, cui proximus suus Poppo in episcopatu successit. Libutius, priori anno quibusdam dilationibus ab itinere suspensus, XV calendas Martii anni præsentis obiit, cui Adalbertus, ex cœnobitis sancti Maximini, machinatione & consilio Wilhelmi archiepiscopi, licet meliora in eum confisus fuerit, & nihil unquam in eum deliquerit, peregrè mittendus, in ordinatione successit. Quem piissimus rex, solita sibi misericordia, omnibus, quibus indigebat, copiis instructum, genti Rugorum honorificè destinavit. Rex in Italiam ire dispo-

diſponens, maximam ſuorum fidelium multitudinem Wormatiæ coadunavit: ubi conſenſu & unanimitate regni procerum totiusque populi, filius ejus Otto rex eligitur. Indeque progrediens, convenientia quoque & electione omnium Lothарienſium, Aquis rex ordinatur. Ordinato verò filio, pater in Saxoniam rediens, diſpoſitis regni negotiis, filium Wilhelmo archiepiſcopo tuendum & nutriendum commiſit, ſicque per Bavariam & Terrentum (*b*) in Italiam ſe admiſit: ubi omnes penè Italiæ comites & epiſcopos obvios habuit, & (ut decuit) ab eis honorificè ſuſceptus, poteſtativè & abſque ulla reſiſtentia Papiam intravit, & palatium à Berengario deſtructum reædificare præcepit. Berengarius verò & Willa, filiique eorum, quibus poterant, munitionibus aut caſtellis includebantur, & nusquam forinſecus contra regem quid audentes progrediebantur. Eodem anno Gotefridus, Spirenſis epiſcopus, obiit, cui Otgerus ſucceſſit. Eclipſis Solis XVI calendas Junii. Rex Hattonem, Fuldenſem abbatem, ad conſtruenda ſibi habitacula Romam præmiſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXII, rex Natalem Domini celebravit, indeque progrediens, Romæ favorabiliter ſuſceptus, acclamatione totius Romani populi & cleri, ab apoſtolico Joanne, filio Alberici, Imperator & Auguſtus vocatur & ordinatur. Papa quoque multa illum ſecum charitate detinuit, & diebus vitæ ſuæ nunquam ſe ab eo defecturum promiſit: quæ tamen promiſſio longè diſſimilem, quàm prætendebatur, effectum obtinuit. Imperatore Auguſto ab urbe redeunte, & Papiæ paſcha celebrante, Berengarius in quodam monte, qui dicitur ad ſanctum Leonem, plurimis undique ſecum copiis attractis ſe munivit, & 81
Willa in lacu majori, in quadam inſula, quæ dicitur ad ſanctum Julium, ſe incluſit. Filii verò ejus, Adalbertus & Guido, huc illucque incerti vagabantur; quasdam tamen munitiones cum ſuis ſequacibus adhuc poſſidebant, hoc eſt Grad caſtellum, & Travalium, & inſulam in lacu Cumano. Tunc Willa inprimis hoſtiliter aditur, & adempto omni de lacu exitu, cotidianis fundibulariorum & ſagittariorum, aliorumque belli inſtrumentorum impugnationibus fatigatur, & non plenis duobus menſibus obſeſſa capitur, & ad ultimum clementia imperatoris dimiſſus, quò vellet, ire permittitur. Qui, quanta potuit, velocitate Berengarium adiit, & ne ſe imperatori dederet, omnibus modis perſuaſit. Eodem anno Adalbertus Rugis ordinatus epiſcopus, nihil in his, propter quæ miſſus fuerat, proficere valens, & inaniter ſe fatigatum videns, revertitur; & quibusdam ex ſuis in redeundo occiſis, ipſe cum magno labore vix evaſit, & ad regem veniens, charitativè ſuſcipitur, & à Deo amabili Wilhelmo archiepiſcopo, pro retributione tam incommodæ ab eo ſibi machinatæ peregrinationis, bonis omnibus & commodis quaſi frater amplectitur & ſuſtentatur. Reginbertus Dei ſervus obiit, miſſis etiam pro eo ad imperatorem literis, reditum ipſius in palatio operiri jubetur. Eodem anno Adalbero, venerabilis vir, Metenſis epiſcopus, obiit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXIII, rex iterum Papiæ Natalem Domini & Paſcha celebravit. Interim Adalbertus huc illucque diſcurrens, quoscunque poterat, ſibi undique attraxit, ſed & Corſicam, ibi ſe tueri nitens, intravit. Romanum etiam pontificem multipliciter in ſuum adjutorium ſollicitavit. Dum hæc igitur aguntur, imperator à Papia movens iter, Berengarium in monte ſancti Leonis obſedit, totamque ibi æſtatem ſedens, ſæpe montem undique circumdedit, & ne aliquatenus pateret exitus vel introitus, prohibuit. Interim Joannes papa, promiſſiones imperatori factas oblivioni tradens, ab eo deficit, & Berengarii, ſeu Adalberti partibus favens, Adalbertum Romam intromittit. Quas doloſitatis ejus fraudes imperator audiens, relicta circa montem obſidione, Romam verſus cum hoſte pergit: cujus ipſi metuentes adventum, plurimum theſaurum ſancti Petri rapientes, fugæ ſubſidia petunt. Tunc Roma in plura diviſa, partim imperatori faventes (multi enim à prædicto papa injuriis ſe opprimi conquere-

 ban-

(*a*) Vel *Trientum*, prout legit *ANNALISTA SAXO*.

bantur) partim apostolico blandientes, licet diversa sentirent, imperatorem tamen cum honore debito urbem intromittunt, seque per omnia, datis obsidibus, illius ditioni subjungunt. Imperator verò plurimorum episcoporum collecta multitudine, synodum coadunavit, & consilio eorum missa legatione, canonica authoritate, profugum apostolicum ad sedem pontificalem & apostolicam revocavit. Illo tamen hoc omnibus modis renuente, plebs Romana Leonem protoscriniarium, virum strenuum & industrium, communi consensu in locum ejus elegit & ordinavit: cui synodo interfuerunt omnes propè Romanæ & Italiæ episcopi; Angelfredus etiam Aquilejensis patriarcha, qui tunc temporis etiam ibidem obiit. Sed & de nostratibus interfuerunt Adaldagus & Heinrichus archiepiscopi, Landvvardus & Otgerus episcopi. Postea Joannes, qui & Octavianus, videns se esse depositum, sera pœnitentia ductus, Adalberto disjungitur, Adalbertus verò in Corsicam revertitur. Eodem anno Gard castellum in Italia capitur: apud nos quoque Sclavi, qui dicuntur Lunsinzani, *(a)* subduntur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXIIII, imperator Romæ Natalem Domini celebravit. Berengarius cum suis in monte sancti Leonis obsessus vincitur, & id ipsum castellum imperatoris ditioni subditur, & Berengarius cum Willa in Bavariam mittitur. Romani iterum ab imperatore solito more deficientes, pluribus aliis castellanis sibi per conjurationem extrinsecus adjunctis, eum occidere nitebantur: sed insidiis eorum patefactis, eodem die, quo eum extinguere moliebantur, necem sibi paratam anticipans, III nonas Januarii cum paucissimis suorum eos invasit, & non modicam illorum multitudinem intra muros urbis prostravit. Die verò sequenti, Romam iterum venientes, centum obsides dederunt, & supra corpus sancti Petri sub jurejurando fidelitatem imperatori & papæ promiserunt. Tunc imperator, plena adhuc hebdomada apud illos manens, Spoletinum ducatum & Camerinum ordinaturus exivit, & ad preces papæ Leonis obsides Romanis remisit: quibus ipsi beneficiis ingrati, non longè illo ab urbe posito, Joannem, qui & Octavianus, urbi intromittunt, & fidem imperatori & pa-
82 pæ promissam annihilare non metuunt. Leo verò papa vix cum paucis facultatum omnium nudus evasit, & imperatorem in Camerino ducatu positum adiit, ibique Pascha celebravit. Joannes autem, qui & Octavianus, Joannem diaconum & Azonem scriniarium crudeliter detruncavit, & Otgerum, Spirensem episcopum, comprehensum & flagellatum, aliquandiu, licet incommodè, secum detinuit: sed postea statim eum, spe impetrandæ ab imperatore veniæ, remisit: quæ spes divina eum ordinatione fefellit. Nam II idus Maji rebus humanis excessit. Tunc Romani non modicè metuentes imperatoris adventum, Benedictum, quendam Romanæ ecclesiæ diaconum, fidei & electionis domini Leonis imemores, eligunt, & ordinatum sedi apostolicæ imponunt. Quo audito, imperator, collecta undiq; secus fidelium suorum multitudine, Romam adiit, & firma eam omni parte obsidione, ne quis pateret exitus, munivit. Sed prædictus Benedictus, falso nomine apostolicus, diutius ut imperatori resisterent, Romanos animavit, ipseque imperatori, suisque fidelibus excommunicationem comminans, muros urbis ascendit, & elatiori se fastu, quàm apostolicum decuerat, ostendit. Ad ultimum Romani, fame & obsidione constricti, se errasse, contraque imperatorem injustè deliquisse, pœnitentes, in vigilia Præcursoris, id est IX calendas Julii, portas urbis aperiunt, & imperatore cum honorificentia debita intromisso, Benedictum, sacrilegum & perjurum, imperatoriæ ditioni reddunt, & dominum Leonem in sedem apostolicam restituunt. Tunc Leo apostolicus, coadunata multorum episcoporum synodo, eundem Benedictum, Romanæ sedis invasorem, judicio omnium, ab invaso gradu deposuit, & pontificale pallium, quod sibi imposuerat, abscidit, ferulamque pastoralem manu ejus arreptam coram omnibus in frusta confregit, & ad preces imperatoris, diaconatus ei tantùm gradu uti concessit. Cele-

(a) Aliàs *Luititii, Lusati.*

Celebrata verò beati Joannis nativitate, & sanctorum apostolorum festivitate, imperator ab urbe Romana revertitur, & infeliciore, quàm speraverat, omine in redeundo fruitur. Nam tanta exercitum ejus pestis & mortalitas invasit, ut vix vel sanus quis à manè usque ad vesperam, vel à vespera usque manè se victurum speraverit. Ex qua pestilentia obierunt Henricus, archiepiscopus Treverensis, & Gerricus, abbas Wirtzeburgensis, & Godefridus, dux Lotharienfis, aliorumque innumera multitudo tam nobilium quàm ignobilium. Tandem, miseratione divina, pestilentia cessante, imperator in Liguriam pervenit, ibique autumnali tempore, pace & otio vacans, se venationibus exercitavit. Eodem anno Duodo, palatii capellanus, ab Adalberto comprehenditur, & flagellis cæsus in Corsicam deducitur, sed non longo pòst tempore dimittitur. Ea tempestate Waldo, Cumanus episcopus, insulam in Cumano lacu cepit, & munitiones in ea à solo destruxit, quod Udoni comiti nuncium malorum fuit. Nam Hattonem, ejusdem insulæ tutorem, in suam fidem suscepit, & destructa insula, non, ut optaverat, eum imperatori reconciliare potuit: quod indignè ferens, totum in Waldonem episcopum detorsit, & inimicus in eum (si posset) ulcisci disposuit. Erkanbertus, in locum fratris sui Gerrici, Wirtzburgensis cœnobii abbas constituitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXV, imperator Papiæ Natalem Domini celebravit, & peracta festivitate, statim in patriam, dispositis in Italia regni negotiis, commeavit. Cui filii sui, Otto & Wilhelmus archiepiscopus, in confinio Franciæ & Alemaniæ in villa Heimbodesheym *(a)* occurrerunt, & cum magna ibi eum alacritate susceperunt. Inde Wormatiam progressus, fratrem suum, Brunienfem *(b)* archiepiscopum, in Purificatione sanctissimæ Mariæ virginis sibi obviam habuit, sicque tota Quadragesima in Francia commorans, in Ingelheym Pascha cum magno gaudio celebravit. Inde navigio Coloniam attingens, matrem suam, dominam Mathildam, & sororem suam, Gerbirgam reginam, filiumque ejus, regem Lotharium, sibi obvios condigno ibi amore & honore tractavit, sicque in Saxoniam iterum direxit. Benedictum etiam illum depositum ab urbe Romana secum in Franciam advexit, quem Adaldago archiepiscopo custodiendum commisit. Duas quoque filias Berengarii in palatio cum domina imperatrice decenti sibi honore detinuit.

Eodem anno quidam ex Langobardis, more solito, ab imperatore deficiunt, & Adalbertum in Italiam reducunt. Tunc imperator Burchardum, ducem Alemannorum, in Italiam misit, cui ad congrediendum ei, ubicunque inveniretur, cum Langobardis imperatoris fidelibus & Alemannis visum, per Padum navigavit, & illis, ubi eum audierant esse partibus, navim applicuit. In quos in prima fluminis egressione Adalbertus insiluit, ubi & frater ejus Guido, cum aliis quàm pluribus, occubuit. Ipse verò Adalbertus vix fuga evasit, & montana quædam, ubi imperatorem lateret, intravit. Hac igitur dux lætus victoria, in patriam repedavit, & quæ sibi acciderant, imperatori significavit. Interim Guido, Metensis episcopus, vulpina calliditate imperatori simulans fidelem, ipsique infideles se proditurum jactitans, legatione Adalberti fungens, in Saxonia imperatorem aggreditur, nec tamen visu aut allocutione ipsius participatur: cum dedecore redire permissus, infra Alpes, ultra Curiam comprehenditur, & in Saxoniam remissus, Sclavis custodiæ mancipatur. Udo, Strasburgensis episcopus, obiit, cui Erkanboldus successit. 83

Eodem etiam anno dominus Leo papa obiit. Tunc legati Romanorum, Azo videlicet protoscriniarius, & Marinus, Sutriensis ecclesiæ episcopus, imperatorem pro instituendo, quem vellet, Romano pontifice, in Saxoniam adeuntes, honorificè suscipiuntur & remittuntur. Et Otgerus, Spirensis episcopus, & Linzo, Cremonensis episcopus, cum eisdem Romam ab imperatore diriguntur. Tunc ab omni plebe Romana Joannes Narniensis ecclesiæ episcopus eligitur, sedique apostolicæ pontifex inthronizatur. Qui statim majores Romanorum elatiore animo, quàm oporteret, insequitur, quos in brevi inimicissimos & infestos patitur. Nam ab urbis præfecto, & quodam Rotfredo comprehenditur, & urbe expulsus, in Campania custodiæ mancipatur. Hoc demum anno, imperatore ab Italia redeunte, Henricho, archiepiscopo Treverensi, Thiedericus, ejusdem ecclesiæ diaconus, & Adalberoni, Mettensi episcopo, Thiedericus, consobrinus impera-

(a) Locus ignotus, nisi quod in Notitia Villarum in pago Creichgovve occurrat *Hicbodesheim*, apud *FREHERUM Orig. Palatinis p. II. p. 13.*

(b) Locus corruptus, & legendum esse videtur: *Brunonem, Coloniensem Archiepiscopum. ANNALISTA SAXO* legit: *Brun Archiepiscopum.*

peratoris, successores instituuntur. Bruno quoque archiepiscopus, germanus imperatoris, vir ducatu pariter & episcopatu dignissimus, V idus Octobris obiit, cui Folcmarus in episcopatu successit. Eodem anno Gero, marchionum nostri temporis optimus, præcipuus obiit. Lotharius rex dominam Henimam *(a)* sibi conjugio copulavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXVI, imperator Coloniæ Natalem Domini celebravit, cunctaque ibi Lothariensis regni negotia, prout sibi videbatur, disposuit. Erkanbertus, Wirtzburgensis cœnobii abbas, obiit, & imperator, electione monachorum, Adelbertum Rugis ordinatum episcopum eidem monasterio præfecit. Starkandus, Rubilocensis *(b)* ecclesiæ episcopus, obiit, cui Reginoldus successit in episcopatu. Udo comes, conjurationem cum Adelberto Berengarii filio habens, & in Italiam ad excæcandum Waldonem, Cumanum episcopum, ire disponens, imperatoriæ majestatis reus esse convincitur, & sacramento, ne aliquatenus ullas partes regni præsumat ingredi, regno expellitur. Wikerus, Treverensis cœnobii abbas, obiit, cui Afolphus in abbatia successit. Imperator iterum in Italiam ire disponens, Assumptionem sanctissimæ Mariæ virginis Wormatiæ celebravit, ibique habito cum omnibus regni majoribus concilio, inde per Alsatiam & Curiam Alpes transcendens, Italiam intravit, & Sigolfum, Placentinum episcopum, quosdamque ex comitibus Italicis propter Adalbertum priori anno à se deficientes, in Transalpinas partes Franciæ vel Saxoniæ custodiendos direxit. Tunc Romani, imperatoris metuentes adventum, Rotfredo jam mortuo, à custodia, qua tenebatur, Joannem apostolicum absolvunt, & veniam pro malis, quæ ei ingesserat, poscentes, in locum & sedem suam illum restituunt. Eodem anno comes Eberhardus obiit. Eodem anno Berengarius, quondam Italiæ rex, exul moritur, & in Babenberg regio more sepelitur: cujus vidua Willa, antequam sepeliretur, sibi velum sanctimoniale assumpsit. Udo comes, sacramenti oblitus, Franciam ingreditur, unde iterum absque omni utilitate revertitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXVII, imperator Romæ Natalem Domini celebravit, & excepto præfecto urbis, qui aufugerat, XIII ex majoribus Romanorum, qui authores expulsionis domini Joannis papæ videbantur, suspendio interire jussit. Inde progrediens per Spoletum, Ravennam adiit, ibique Pascha celebrans cum domino Joanne papa plurimos ibi ex Italia & Romania episcopos coadunavit, & habita synodo, multa ad utilitatem sanctæ ecclesiæ adinvenit, & apostolico Joanni urbem & terram Ravennatium, aliaque complura, multis retro temporibus Romanis pontificibus ablata, reddidit, eumque inde Romam cum magna lætitia remisit, ipse verò in partes Tusciæ
84 secessit. Interim papa Joannes, & imperator regi Otthoni literas invitatorias miserunt, &, ut cum ipsis ad Natalem Domini Romæ celebrandum festinaret, jusserunt. Tunc rex, pro disponendis regni negotiis, ante suum in Italiam iter, Wormatiam venit, ibique in primo suo placito, Deo propitio, plurima futuræ prudentiæ simul & clementiæ indicia præmonstravit. Sicque nativitate Præcursoris & Apostolorum festivitate Franconofurd celebrata, iter suum acceleraturus, in Saxoniam remeavit.

Ea tempestate Asulfus, Treverensis abbas, præsenti vitæ subtrahitur, cui Thietfridus successor eligitur. Tunc etiam dominus archiepiscopus Wilhelmus aliquantula infirmitate detentus, in brevi (Deo miserante) convaluit. Domino imperatore in Italia commorante, legati Nicephori, Græcorum imperatoris, Ravennæ ad eum venerunt, honorifica secum munera ferentes, & pacem ab eo vel amicitiam poscentes. Quibus honorabiliter susceptis, decenterque remissis, dominus imperator nuncium [illegible] um eidem Græcorum imperatori, pro conjungenda in matrimonium suo filio regi Otthoni privignâ ipsius Nicephori, filia scilicet Romani imperatoris, Constantinopolim dirigit: qui iterum eodem anno ante Natalem Domini ad imperatorem revertitur. Eodem anno intrante, Septembri mense, Ottho rex Romam iturus, decenti se comitatu egressus, memoriam sancti Michaelis in Augusta civitate celebravit.

Chronicorum sive Annalium Reginonis, Prumiensis cœnobii abbatis, à Christi nativitate usque ad Otthonem secundum Finis.

BENE-

(a) Rectius *Hemmam*, prout eam *ANNALISTA SAXO* vocat & *FRODOARDUS Chron. ad a. 965.*

(b) Sive Aichstatensis, cujus antiquum nomen Rubilocus. De hoc Starkando vero Episcopo *CASP. BRUSCHIUS Catal. Episc. Aystetensium n. X.*

BENEVOLO LECTORI SALVTEM!

HErmannus Contractus, ita dictus, quod ab infantia membris plane esset contractus, ex illustri Comitum Veringensium in Alpibus Sueviæ, & ad Danubium, supra Riedlingam oppidum, ditionem habentium, quo comitatu hodie Principes Hohenzollerani potiuntur, prognatus, filius Wolferadi & Hiltrudis, (a) d. XVIII. Julii 1013. natus. Hic, ob membrorum vitium, monasticæ vitæ traditus, artibus ac disciplinis tanto fideliorem navavit operam, ut corporis defectus mentis viribus opibusque sarciret. Nauclerus (b) de eo prædicat: *Fertur, cum esset durissimi ingenii, optionem orando obtinuisse duorum, sanitatis videlicet & mundanæ prosperitatis, aut scientiarum plenitudinis, & totius corporis, præter linguam, contractionis, quem hoc ultimum elegisse, referunt.* Sane, felicissimi eum fuisse ingenii, non opera ipsius solum testantur, sed varii etiam scriptores. Bertholdus siquidem Constantiensis, continuator, de eo scribit. (c) *Herimannus, Wolferadi comitis filius, ab infantia omnibus membris contractus, sed omnes tunc temporis viros sapientia & virtutibus præcellens. TRITHEMIUS:* (d) *Hermannus,*

(a) Genealogiam Comitum Veringensium nectit *CHRISTOPH. VRSTISIUS* in vita Hermanni, ipsius Chronographia præmissa. Parentes suos vero Hermannus ipse an. 1009. & 1050. memorat.

(b) *Chronogr. Vol. II. p. 765.*

(c) *Ad an. 1054.*

(d) *De Script. Eccles. cap. CCCXXI.*

mannus, qui dicebatur Contractus, monachus cœnobii S. Galli, ordinis divi Patris Benedicti, natione Teutonicus, filius comitis de Veringen in Suevia, vir in divinis scripturis eruditissimus & in secularibus literis universaliter doctissimus, Philosophus, Poëta, Astronomus, Rhetor & Musicus, nulli suo tempore secundus, trium linguarum, Græcæ, Latinæ & Arabicæ peritissimus. ANONYMUS MELLICENSIS (*a*) sic de eo: *Hermannus Contractus Suevigena, philosophus in computatione subtilissimus extitit, qui & librum de principalibus computi regulis scripsit. Scripsit & metrice librum, qui scribitur de conflictu ovis & lini. Scripsit item metrice alium in modum Theodoli; scripsit & tertium nihilominus metrice de contemtu mundi. In Musica sane, bene modernis omnibus subtilior extitit, & Cantilenas plurimas de Musica, cantusque de sanctis satis auctorabiles edidit. Chronicam quoque & gesta Chunradi & Heinrici composuit: in quibus omnibus virtus illius satis enituit.* Perperam ipsum Monachum S. Galli facit Trithemius, cum potius Monachus fuerit regalis Cœnobii Augiæ majoris, quod vulgus à divitiis *Reichenau* adpellat, quod in insula lacus Cellensis, seu inferoris, qui Acronii vel Bodamici appendix est, Ordinis Benedictini, in quod olim non nisi Principum, Comitum atque Magnatum liberi recipiebantur, exclusis ingenuis & humilioris gradus hominibus. Testatur illud non solum inscriptio hujus codicis, quæ illum Augiensem Monachum diserte testatur, sed etiam diversa loca hujus Chronici, dum anno 1048. ait: *Imperator Augiam nostram ingressus*, & mox: *Festo S. Michaëlis apud nos acto.* Et alibi: *Werinharius frater meus, Augiensis Monachus.* Hic autem Hermannus, prout ipse ad an. 1020. ed. Canisianæ testatur 17. Kal. Oct. d. anni litteris traditus est, notante Bertoldo, anno 1054. in prædio suo Aleshausen, quod hodie Ordinis Teutonici per Alsatiam & Burgundiam Magistro paret,

(*a*) *Cap. XCI.*

paret, est defunctus atque sepultus. Ex diversis ipsius scriptis, unicum hoc de sex mundi ætatibus in doctorum manus prodiit. Hoc sine dubio, imitatione Eusebii, Hieronymi, Bedæ, qui Chronologias scripserunt, earumque continuandarum consilio, composuit, pleraque etiam ex Beda transscripsit. De eo tamen adhuc dubitatur, quousque Chronicon suum perduxerit. Jo. Sichardus equidem, in dedicatione primæ hujus Chronici editioni præmissa, scribit: *Præterea, per nos adjectus est propter ea, quæ in Germania memoratu digna acciderunt, Hermannus Contractus, Comes Veringensis, quem constat ad imitationem Eusebii Cæsariensis Ephemerides suas perduxisse ad annum abhinc quingentesimum in Cœnobio D. Galli.* Idem autumat Vossius, (a) qui tamen statim sibi contradicit, atque verba illa, quæ an. 1053. extant: *Werinharius, frater meus, Augiensis Monachus*, ipsius adhuc esse, adgnoscit, ex quibus etiam concludimus, ipsum ad annum 1053. usque Chronicon suum pertexuisse, idque tanto magis confirmatur, quòd à dicto anno Bertholdus Constantiensis illud continuaverit. Diversas hujus Chronici habemus editiones. Primam, una cum Eusebii, Hieronymi, Prosperi, Cassiodori & Palmerii Chronicis, procuravit Jo. Sichardus, *Basileæ 1536. fol.* præmissa ad Albertum Moguntinum dedicatione, eademque e Codice Sangallensi depromta, ex quo error iste promanasse videtur, quasi S. Galli Monachus fuerit Hermannus. Postquam semel atque iterum Basileæ, à Pistorio etiam fuisset editum, Christianus Vrstisius illud auctius edidit, atque emendatius. Hic enim veteri Codice, in Bibliotheca S. Georgii, Hercyniæ sylvæ reperto, usus, apographum ex eo edidit. Utrique quidem Codices usque ad *an.* 375. in plerisque conveniunt. A dicto vero anno, antiqui æque ac novi Co-

P 2 dicis

(a) *De histor. Lat. lib. II. cap. XLIV.* vid. etiam *BOSIUS Not. Script. Hist. univers. §. XIX.*

dicis verba in eadem columna, è regione exhibentur, ex quorum collatione, auctiorem longe emendatioremque esse novum Codicem, patescit. Vrstisius arbitratur, Hermannum fœtum hunc, primo utcunque formatum, lambendo deinceps magis politum & exactum reddidisse, atque adeo exemplum illud prioris, hoc vero posterioris manus esse censendum. Huic etiam Vrstisianæ locupletiorem adhuc editionem ex Codice Augustano Monasterii S. Afræ, Tomo primo Lectionum antiquarum inseruit Henricus Canisius, qui de hac codicum diversitate sic censet: *Ego ferè persuadeor, varietates à descriptoribus esse, quorum alius pro cujusque captu, nonnulla adjecerit, alius resecuerit. Id etiam antiquitus plerumque fieri consuesse, observo in illis libris, quos monachi sibi quisque primo usui describebant. Sane insunt huic, nusquam unquam ante hac visa, quæ historiam illius ævi illustrent.* Hæc etiam Canisiana Tomo XI. Bibliothecæ Patrum Coloniensi fuit inserta. Dum igitur varia ad historiæ notitiam, ex Vrstisiana non solum, sed etiam Canisiana editione addiscantur, è regione non solum Vrstisianam adjecimus, sed etiam, quæ in Canisiana melius habentur, atque locupletius, suis locis alio caractere inseruimus, & subinde breves notas subjecimus.

HER-

HERMANNI CONTRACTI, 85
COMITIS VERINGENSIS, CHRONICON.

DE SEX MUNDI ÆTATIBUS.

Anni mundi.

PRima est mundi hujus ætas ab Adam usque ad Noe, continens annos juxta Hebraicam veritatem MDCLVI, juxta LXX interpretes M.MCCXLII, generationes juxta utranque editionem numero X. Quæ universali deleta est diluvio: sicut primam cujusque hominis oblivio demergere consuevit ætatem. Quotus enim quisque est, qui suam recordetur infantiam? Secunda ætas à Noe usque ad Abraham generationes juxta Hebraicam veritatem complexa X, annos autem CCXCII: porrò juxta LXX interpretes an. MLXXII, generationes verò XI. Hæc quasi pueritia fuit generis populi Dei, & ideo in ea lingua inventa est, id est, Hebræa. A pueritia namque homo incipit loqui nosse post infantiam, quæ hinc appellata est, quòd fari non potest. Tertia ab Abraham usque ad David generationes juxta utramque autoritatem XIV, annos verò DCCCXLII complectens. Hæc quædam velut adolescentia fuit populi Dei, à qua ætate quia incipit homo posse generare, propterea Matthæus Evangelista generationum ex Abraham sumpsit exordium: qui etiam pater gentium constitutus est, quando mutatum nomen accepit. Quarta à David usque ad transmigrationem Babylonis, habens annos juxta Hebraicam veritatem CCCCLXXIII. juxta LXX translationem XII amplius, generationes juxta utrosque codices XVII; quas tamen Evangelista Matthæus certi mysterii gratia XIV ponit. A qua velut juvenili ætate in populo Dei regum tempora cœperunt. Hæc namque in hominibus ætas apta gubernando solet existere regno. Quinta quasi senilis ætas à transmigratione Babylonis usque in adventum Domini salvatoris est, generationibus & ipsa XIV, porrò annis DLXXXIX extenta: in qua ut gravi senectute fessa, malis crebrioribus plebs Hebræa quassatur. Sexta, quæ nunc agitur, ætas nulla generationum vel temporum serie certa, sed ut ætas decrepita ipsa totius seculi morte consummanda. Has ærumnosas plenasque laboribus mundi ætates sancti quique felici morte vicerunt, septima jam sabbati perennis ætate suscepti, octavam beatæ resurrectionis ætatem, in qua semper cum Domino regnent, expectant.

Prima igitur ætate seculi nascentis, prima hujus die, fecit Deus lucem, quam appellavit diem. Secunda, firmamentum cœli in medio libravit aquarum, ipsis aquis ac terra cum cœlo superiore, ac virtutibus, quæ in eo Conditorem laudarent, ante horum VI dierũ exordium creatis. Tertia die, congregatis aquis in suum locum, quæ cuncta contexerant, aridam jussit apparere. Quarta, sidera in firmamento cœli posuit, quæ nunc, quantum

 æquino-

Anni mundi.

æquinoctii conjectura colligimus, XII calendarum Aprilium dies vo-
catur. Quinta, natatilia & volatilia creavit animalia. Sexta, animalia
terrestria & ipsum hominem formavit Adam, de cujus latere dormien-
tis matrem omnium viventium produxit Evam. Quæ nunc, quantum
mihi videtur esse credibile, X cal. Aprilium dies appellatur. Unde me-
ritò creditur, si non verior sententia vincit, quod beatus Theophilus
cum cæteris non solùm Palæstinæ, sed & permultis aliarum regionum
episcopis de Pascha disputans scripsit, eodem X cal. Aprilium die Do-
minum fuisse crucifixum. Decebat enim una eademque non solùm
hebdomadis, sed mensis die, secundum Adam pro generis humani sa-
lute vivifica morte sopitum, de productis è latere suo sacramentis cœ-
lestibus sponsam sibi sanctificare ecclesiam: qua videlicet die primum A-
dam, patrem videlicet humani generis, ipse creaverat, eique de latere
costam tollens, ædificavit mulierem, cujus adjutorio genus propagaret
humanum.
86 Adam annorum CXXX genuit Seth, cui supervixit annis DCC. Ve-
130 rùm LXX interpretes ante natum Seth posuere annos CCXXX, postea
DCC. Seth interpretatur resurrectionem à mortuis Christi, cujus mor-
tem illatam à Judæis signavit Abel, qui dicitur luctus, à fratre Cain oc-
cisus.
235 Seth annorum CV genuit Enos, cui supervixit an. DCCCVII. Porrò
LXX ante natum Enos annos CCV, postea posuere DCCVII. Enos in-
terpretatur homo, de quo benedicitur: Iste cœpit invocare nomen Do-
mini. Quod hominum est proprium, ut suæ fragilitatis memores, in-
vocent Conditoris auxilium, eorum duntaxat, qui in fide Christi viven-
tes, filii resurrectionis esse lætentur.
325 Enos annorum XC genuit Cainam, cui supervixit annis DCCCXV.
Sed LXX ante natum Cainan CXC annos, postea DCCXV posuere.
395 Cainan annorum LXX genuit Malaleel, post cujus ortum vixit annos
DCCCXL. LXX. ante natum Malaleel CLXX, postea dixere DCCXL.
460 Malaleel annorum LXV genuit Iared, cui supervixit an. DCCCXXX.
LXX ante natum Iared CLXV, postea posuere annos DCCXXX.
622 Iared annorum CLXII genuit Enoch, cui supervixit annis DCCC.
In hac generatione nusquam utrique codices discrepant. Hunc Enoch
nonnulla divina scripsisse, Juda Apostolo attestante comperimus. Sed
ut beatus Augustinus dicit: *Non frustra non sunt in eo canone scriptura-
rum, qui servabatur in templo Hebræi populi succedentium diligentia sacerdo-
tum; nisi quia ob antiquitatem suspecta fidei judicata sunt, nec utrùm hæc es-
sent, quæ ille scripsisset, poterat inveniri. Unde illa, quæ sub ejus nomine pro-
feruntur, & continent illas de Gigantibus fabulas, quòd non habuerint homines
patres, rectè à prudentibus judicantur non ipsius esse credenda.*
687 Enoch annorum LXV genuit Mathusalam, post cujus ortum ambu-
lavit cum Deo CCC an. LXX ante natum Mathusalam posuere CLXV
annos, postea CC. Et bene in septima generatione Enoch, qui interpre-
tatur dedicatio, tulit à mortalibus Deus: quia civitas electorum in VI
hujus seculi pro Deo laborans ætatibus, in septima sabbati futuri glo-
riam dedicationis expectat, atque reprobi sola præsenti sunt felicitate
contenti. Cain civitatem, quam statuit, non in septima generatione,
sed in primogenito Enoch filio consecrat.
874 Mathusalam annorum CLXXXVII genuit Lamech, cui supervixit
annis DCCLXXXII, id est usque ad diluvium. LXX ante natum La-
mech CLXVII ponunt annos, postea DCCC & II. Qui numerus, ut le-
ctor facillimè videbit, juxta Hebraicam veritatem XX annis, juxta ipso-
rum

rum verò autoritatem XIIII annis, diluvii tempora transit. De qua famosissima quæstione doctissimi patres, Hieronymus in libro quæstionum Hebraicarum, Augustinus in libro de Civitate Dei XV plenissimè disputant. *anni mundi*

1056 Lamech annorum CLXXXII genuit Noe, cui supervixit annis DXCV. LXX ante natum Noe ponunt an. CLXXXVIII, & postea DLXV. In hac sola generatione summa universitatis discrepat, quia XX & IIII an. plus vixisse Lamech in Hebræis, quàm in LXX translatorum codicibus invenitur.

1656 Noe an. DC. venit diluvium, mense secundo, XVII die mensis. Sanè de differentia annorum inter Hebræam & LXX interpretum autoritatem, ne quis nos laceret, novas movisse quæstiones, legat præfatorum patrum memorata opuscula, & intelliget, hanc jam olim notissimam fuisse distantiam. Cujus originem distantiæ cùm beatus Augustinus solertissimè quæsisset, dixit in libro suprà scripto capitulo XIII, inter alia sic: *Credibilius ergo quis dixerit, cùm primo de bibliotheca Ptolemai describi ista cœperunt, tunc aliquid tale fieri potuisse in codice uno, sed primitus inde descripto, unde jam latius emanaret. Ubi potuit quidem accidere etiam scriptoris error, sed hoc in illa quæstione de vita Mathusale non absurdum est suspicari.* Et post aliquanta: *Rectè fieri, inquit, nullo modo dubitaverim, ut cùm diversum aliquid in utrisque codicibus invenitur, quandoquidem ad fidem rerum gestarum utrumque esse non potest, verùm ei lingua potiùs credatur, unde est in aliam per interpretes facta translatio.* 87

SECUNDA seculi ætate, prima hujus die, quæ est XXVII mensis secundi, egressus est Noe de Arca, in qua pauci, id est VIII animæ salvæ factæ sunt per aquam. Quod memorans in epistola beatus Apostolus Petrus, mirificè statim exponere curavit, cùm subjunxit: *Quod & nos nunc similis forma salvos facit baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bona interrogatio in Deum, per resurrectionem Jesu Christi, qui est in dextera Dei.* In aqua diluvii baptismum, in arca & iis, quæ continebat, ecclesiam, & fideles illius, in octonario animarum numero mysterium dominicæ resurrectionis, in cujus fide baptizamur, docens esse figuratum.

1658 Sem C an. genuit Arphaxad biennio post diluvium. Ab Arphaxad Chaldæos originem duxisse, Hieronymus scribit. Supervixit autem Sem nato Arphaxad D annis, id est usque ad L annum nativitatis Jacob.

1693 Arphaxad ann. XXXV genuit Sale. Hic LXX interpretes una generatione plus quàm Hebraica veritas posuere, dicentes, quòd Arphaxad, cùm esset an. CXXXV, genuit Cainan: qui cùm CXXX annorum fuerit, ipse genuerit Sale. Quorum translationem Evangelista Lucas hoc loco videtur esse secutus. Verùm chronographi Græcorum, cùm generationum seriem ad autoritatem Hebraicam castigassent, ablata una generatione Cainan, nec tamen numerum annorum in generationibus, quas ei habuere communes, ad eorum autoritatem castigare curassent; propriam secuti autoritatem, dederunt huic ætati annorum summam, minorem quidem LXX translatorum editione ann. LXXX; † sed Hebraica veritate annis DCL majorem, id est annis DCCC & XLII. † Vixit autem Arphaxad post natum Sale annis CCC & III: cui tamen LXX post natum Cainan scribunt annos CCCCXXX, & Cainan post natum Sale CCCCXXXVIII. † *al. 130.* † *al. 942.*

1723 Sale annorum XXX genuit Heber, cui supervixit an. CCCIII. LXX ante natum Heber posuere annos CXXX, postea CCCXXX. Ab hoc Heber Hebræorum nomen & genus oritur.

1756 Heber an. XXXIIII genuit Phalech, cui supervixit annis CCCCXXX.

LXX.

† CCLX. *Anni mundi* LXX ante natum Phalech annos posuere CXXXIIII, postea † CCLXX. Phalech interpretatur divisio, cui propterea tale nomen imposuere parentes, quòd tempore nativitatis ipsius terra per linguarum confusionem divisa est. Cujus divisionis Arnobius Rhetor in expositione Psalmi CIII ita meminit: *Sem primogenito Noe pars facta est à Perside & Bactris usque in Indiam longè, & usque Rhinocozuras: quæ spacia terrarum habent linguas sermone barbarico XX & VII. In quibus linguis gentes sunt patriarum CCCC & VI. & non diversarum linguarum, sed, ut dixi, diversarum patriarum: verbi gratia, cùm una lingua sit Latina, sub una diversæ sunt patriæ, Brutiorum, Lucanorum, Apulorum, Calabrorum, Picentum, Tuscorum, & his atque hujusmodi similia si dicamus. Cham verò secundus filius Noe à Rhinocozuris usque Gadira habens linguas; sermone Punico à parte Garamantum; Latino à parte Boreæ; barbarico à parte meridiana Æthiopum & Ægyptiorum, ac barbaris interioribus vario sermone, viginti duabus linguis in patriis CCCCC & IIII. Japhet flumen Tigridem, quod dividit Mediam & Babyloniam, in patriis ducentis, sermone vario, linguis XX & III. Fiunt ergo omnes simul linguæ LXXII: patriæ autem generationum M: quæ in tripartito seculo hoc ordine sitæ sunt. Habet autem, ut diximus, Japhet flumen Tigridem, quod dividit Mediam & Babyloniam, Sem autem Euphraten, Cham verò Geon, qui vocatur Nilus.*

1786 Phalech annorum XXX genuit Reu, cui supervixit an. CCIX. LXX ante natum Reu CXXX annos ponunt, postea † CCVIII. His temporibus primùm templa constructa, & quidam principes gentium tanquam dii sunt adorati. † CCIX.

1818 Reu annorum XXXII genuit Saruch, cui supervixit annis † CCVII. LXX ante natum Saruch CXXII ponunt an. postea CCVII. Scytharum regnum dicitur exortum, ubi primus regnavit † Tanaus. † CCXI. 88 † *Taurus.*

1849 Saruch annorum XXX genuit Nachor, cui supervixit annis CC. LXX ante natum Nachor ponunt annos CXXX, postea CC. Ægyptiorum dicitur imperium inchoare, primò eis regnante † Vizoves. † *Vexore.*

1878 Nachor an. XXIX genuit Thare, cui supervixit annis CXIX. LXX ante natum Thare ponunt annos LXXIX, postea CXXXI. Assyriorum Sicyoniorumque regnum nascitur: his primùm Belo, illis Ægialeo regnante.

1948 Thare annorum LXX genuit Abraham, cui supervixit CXXXV ann. Hactenus secunda ætas seculi protenditur, cujus tota serie recensita, beatus Augustinus in libro de Civitate Dei 16, capitulo 10, hoc modo conclusit: *Fiunt itaque anni à diluvio usque ad Abraham MLXXX secundum vulgatam editionem, hoc est interpretum LXX. In Hebræis autem codicibus longè pauciores annos perhibent inveniri, de quibus rationem aut nullam aut difficillimam reddunt.*

2023 TERTIA mundi ætas à nativitate cœpit Abraham Patriarchæ, qui LXXV an. cùm esset, relicta gente patria, ad imperium Dei venit in terram Chanaan, accipiens promissionem nasciturі de suo semine Salvatoris, in quo benedicerentur omnes gentes, simul & seipsum in gentem magnam esse futurum. Quarum una spiritualis, altera est promissio carnalis. His temporibus Ninus & Semiramis Assyriis regnant.

2034 Abraham annorum LXXXVI genuit Ismael, à quo Ismaelitæ. Genuit autem Ismael XII duces, & vixit annis CXXXVII.

2048 Idem Abraham an. C genuit Isaac, qui primus & solus in tota Testamenti veteris serie legitur octavo die circumcisus, quod non sine magno mysterio privilegium est filio promissionis donatum.

2108 Isaac annorum LX genuit Esau & Jacob, Patriarchas Idumeæ & Israëliticæ gentis. Post quorum ortum vixit an. CXX. His temporibus primus

mus apud Argos regnavit Inachus an. L, cujus filia Io, quam Ægyptii mutato nomine Isidem colunt. *Anni mundi*

Jacob CXXX annorum descendit in Ægyptum in animabus LXX. Hujus temporibus Memphis in Ægypto ab Api, Argivorum rege, condita. 2238
Sparta quoque à Sparto, filio Phoronei regis Argivorum, conditur.

Habitatio filiorum Israël, qua manserunt in Ægypto, fuit CCCCXXX 2453
an. quibus expletis, eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti, ut scriptura testatur Exodi: quorum tamen summam annorum Chronographi à LXXV an. nativitatis Abraham, quando terram repromissionis intravit, computant, sequentes editionem LXX interpretum, quæ dicit: *Habitatio autem filiorum Israel, qua habitaverunt in Ægypto, & in terra Chanaan ipsi & patres eorum, anni CCCCXXX.* Quam necessariò sequendam & ipsa veritas Hebraica ostendit, quæ narrat, Caath, filium Levi, quem natum esse constat in terra Chanaan, vixisse an. CXXXIII, & filium ejus Amram, patrem Mosis, an. CXXXVII, & ipsum
Mosen LXXX an. fuisse, tempore egressionis de Ægypto. † Quam nimi- † *Quia.*
rum horum summam annorum constat CCCC & XXX implere non posse. Annuit autem horum translationi & Apostolus, cùm ait: *Abrahæ di-* *Gal. 3.*
cta sunt promissiones & semini ejus. Non dicit, & seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno, & semini tuo, quod est Christus. Hoc autem dico testamentum confirmatum à Deo, quæ post CCCC & XXX annos facta est lex, non irritum facit ad evacuandas promissiones patrum.

Moses an. XL. eductum ex Ægypto regit populum Israël in deserto. 2493
Quorum primo an. tabernaculum Domino construit, & VII mensibus opus perficiens, mense primo an. secundi, prima die mensis erexit. Huc usque, ut Eusebius commemorat, V libri Mosi continent gesta annorum III. M. DCCXXX secundum LXX seniorum interpretationem. Quot verò an. hujus temporis Hebraica veritas contineat, Josephus in primo contra Appionem Grammaticum libro ita commemorat: *Neque*
igitur innumera apud nos habentur volumina inter se invicem discordantia, sed 89
duo tantùm & viginti sunt libri, qui omnium temporum seriem continent, qui & justè creduntur divinitus inspirati. Ex quibus quinque sunt Mosi continentes leges vitæ, & successionis humanæ prosapiam, usque ad ipsius Mosi terminum pertendentes, qui paulo minùs ad tria millia annorum continentiam gerunt.

Josue ann. XXVI regit populum Israel, ut Josephus docet: nam scri- 2519
ptura † sancta, quot fuerint anni ducatus illius, tacet. Quare verò Eu- † *2950.*
sebius in Chronicis XXVII posuerit, infrà dicemus. Primo autem ducatus sui an. Josue, primo mense, 10 die mensis, populum, patefacto Jordanis alveo, in terram repromissionis induxit: quo videlicet ann. (ut in Chronicis præfati B. Eusebii reperimus) principium erat quinquagesimi primi Jubilei secundum Hebræos, id est, an. IIMD. erant ab initio mundi completi, singulis Jubileorum ordinibus per quinquagenos annos deputatis. At verò hanc temporis hujus esse summam, nostra inquisitio nequaquam invenire valuit. Constat enim, quia MDCLVI ad diluvium usque fuere anni, inde ad Abraham CCXCII, qui LXXV erat annorum, quando promissionem Dei accepit, promissionis anni CCCCXXX, ducatus Moisi anni XL. Qui profectò numerus non IIMD, sed VII minus, id est, IIMCCCCXCIII (ut prænotavimus) annos implet.

Othoniel ann. XL de tribu Juda, primus Israëli judex, Domino jube- 2559
te, constituitur. Hujus temporibus primis, filii Israel serviere Chusanrasathaim, regi Mesopotamiæ VIII annis.

Aod ann. LXXX, filius Gera, filii Jemini, qui utraque manu utebatur 2639
pro dextera, cujus † in primis servivit Israel Eglon regi Moab ann. XIX, † *in principiis.*

 donec

Anni mundi

doneceum ipse percusso, Eglon liberavit. Hoc tempore Cyrene civitas condita est in Libya.

2679 Debora annis XL, prophetissa de tribu Ephraim, cum Barac de tribu Nephthali: cujus in initio ducatus oppressit filios Israel Jabin, rex Chanaan XX annis, qui regnabat in Asor: sed occiso ab Israel principe militiæ ejus Sisara, humiliatus tandem ac deletus est. Hoc tempore Miletus condita.

† 2709. 2719 Gedeon ann. XL ex tribu Manasse. Sub quo servivit Israel Madianitis, & † Amalecitis † VIII annis: sed, Gedeone pugnante, liberatus est. Tyrus condita ante templum Hierosolymorum ann. CCXL, ut scribit Josephus.

† VII.

2722 Abimelech annis III, filius Gedeonis, qui regnabat in Sichem. Hercules Ilium vastat.

2745 Thola ann. XXIII, filius Phua, patrui Abimelech, vir de Issachar, qui habitabat in Samir montis Ephraim. Bellum Lapitharum & Centaurorum, quos scribit Palæphatus primo de Incredibilibus libro, nobiles fuisse equites Thessalorum. In Troja post Laomedontem regnavit Priamus.

Jair annis XXII ex tribu Manasse. Hercules agonem Olympiacum constituit, à quo usque ad primam Olympiadem supputantur anni CCCCXXX.

2773 Jephthe Galaadites an. VI. Philistini & Ammonitæ debellantur ab Jephthe: qui in libro Judicum ab ætate Mosis usque ad semetipsum ait supputati ann. CCC.

2780 Abersan de Bethlehem annis VII. Agamemnon imperat Mycenis annis XXXV, cujus anno XV Troja capitur.

2790 Achialon Zabulonites annis X. Hic cum annis X suis in LXX Interpretibus non habetur, pro quorum damno supplendo, Eusebius Josue filio Nun, Samueli & Sauli, quorum annos scriptura non dicit, plures annos, quam in Josepho legebat, annotavit, quatenus ab egressu Israel ex Ægypto usque ad ædificationem templi † CCCCLXXX ann. summam, quam scriptura prædicat, haberet.

† CCCLXXX.

2798 Abdon de tribu Ephraim annis VIII. Hujus ann. III Troja capta est, completis à primo ann. Cecropis, qui primus apud Atticam regnavit, † CCCLXXV an. A XL autem & III regni Nini, Assyriorum regis, annis † DCCCXXXVI. Mortuo Abdon servivit Israel Philistæis annis XL.

†CCCCLXXV.
† DCCCXXV.

2818 Samson de tribu Dan ann. XX. Hactenus Judicum liber tempora signat, habens ann. CCXCIX, Judices autem XII. Sicyoniis reges defecerunt, qui ab Ægialeo usque ad Zeuxippum regnaverunt DCCCCLXII. Post quos sacerdotes Carni constituti sunt. Latinis, qui postea Romani

90 nuncupati sunt, post tertium annum captivitatis Trojæ, sive (ut quidam volunt) octavum, regnavit Æneas annis tribus. Post quem Ascanius an. XXXVIII. Ante Æneam, Janus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, in Italia regnaverunt annis circiter CL. Ascanius, Æneæ filius, Albam condidit urbem.

2858 Heli sacerdos an. XL. In Hebræorum lib. XL anni inveniuntur, in LXX autem interpretatione XX. Hectoris filii Ilium receperunt, expulsis Antenoris posteris, Heleno sibi subsidium ferente. Latinorum tertius Sylvius, Æneæ filius, regnat annis XXIX: qui, quia post mortem patris editus, ruri fuerat educatus, & Sylvii & Posthumi nomen accepit, à quo omnes Albanorum reges Sylvii vocati sunt.

2870 Samuel an. XII, ut docet Josephus. In scriptura enim sancta, quamdiu præfuerit, minimè patet. Ab hoc tempora Prophetarum incipiunt. Latinorum Æneas quartus Sylvius annis XXXI.

Saul

Saul, primus Hebræorum rex an. XX. & hujus, quia in Canonica scri- *Anni*
ptura non habetur, de Antiquitate Josephi tempus regni notavimus. In *mundi*
Lacedæmone regnavit primus Eurystheus annis XLII. Corinthi primus
Aletes XXXV. 2890

QVARTA mundi ætas non solùm cum incboato gentis Judææ imperio, sed cum innovata promissione, quæ patribus olim data est, imperii Cbristiani sumit exordium, jurante Domino David veritatem: *De fructu ventris ejus sedere super sedem ejus.*

David, primus ex tribu Juda rex annis XL. Latinorum quintus Lati- 2930
nus Sylvius annis L. Ephesus condita ab Andronico. Carthago condita
est, ut quidam volunt, à Carchedone Tyrio: ut verò alii, à Didone filia e-
jus, anno † CCXLIII post Trojanum excidium. † CXLIII

Salomon, filius David an. XL. Qui quarto regni sui anno, mense secun- 2970
do, templum Domino ædificare cœpit in Hierusalem, collectis ab egressu
Israëlis ex Ægypto an. CCCCLXXX, ut regum quoque liber testimonio
est. Quod in figura universi temporis, quo in boc seculo Christi ædificatur ecclesia, quæ in futuro perficitur, VII. an. perficit, & VII octavi an. mense dedicavit. Latinorum sextus, Alba Sylvius, Sylvii Æneæ filius, regnat an. XXXI. Regina Saba venit audire sapientiam Salomonis.

Roboam, filius Salomonis an. XVII. Jeroboam de tribu Ephraim sepa- † 2988 † 2983.
ravit X tribus à domo David & à Domino, in figuram hæreticorum, qui
suos sequaces à Christo & Ecclesia segregant. Hujus V. an. Sesac, rex
Ægypti, veniens Hierosolymam templum spoliavit. Latinorum septi-
mus rex, Ægyptus Sylvius, Albæ superioris regis filius, regnat an. † † XXIV.
XXIII. Samus condita, & Smyrna in urbis modum ampliata.

Abia, filius Roboam an. III. Hic pugnantem contra se Jeroboam su- † 2998 † 29
peravit, occisis de exercitu ejus millibus quingentis, eò quòd sperasset in
Domino.

Asa, filius Abia an. XLI. Ab hoc conductus Benadab, rex Syriæ Dama- 3031
sci contra Israël, percussit omnem terram Nephtalim. Latinorum VIII Capys Sylvius, Ægypti superioris regis filius, regnat an. XXVIII. Asa idola destruxit, templum mundat, egredientem contra se Zara Æthiopem cum suo sternit exercitu. Ambri, rex Israël, emit montes Samariæ a Somer duobus talentis argenti, & ædificat eam Achiel de Bethel, Hiericho instaurat.

Josaphat, filius Asa ann. XXV. Elias Thesbites tres semis annos pluvi- 3056
am continuit propter peccata Acbab & populi Israël. Et inter cætera magnalia Elisæum, filium Sapbat, qui erat de Abel-meula, pro se unxit Prophetam. Latinorum IX Capetus Sylvius, superioris filius Capys regis, regnavit ann. XIII. Post quem filius ejus, Tiberinus Sylvius an. VIII, à quo & fluvius appellatus est Tiberis, qui priùs Albula dicebatur. Post quem Agrippa Sylvius, filius ejus, annis XL. Josapbat fecit rectum coram Domino.

Joram, filius Josaphat ann. VIII. Elias curru igneo rapitur quasi usque † 3063 † 3
in cœlum, & Elisæus, hæres prophetiæ derelictus, primo miraculo aquas
Hiericho sanat. In diebus Joram recessit Edom, ne esset sub Juda, & 91
constituit sibi regem. Ambulavit autem Joram in viis domus Acbab: filia quippe Acbab erat uxor ejus.

Azarias, filius Joram anno uno. Jonadab, filius Rechab, clarus habe- 3065
tur. Azariam eum filio suo Joas & nepote Amasia ob enormitatem scelerum, & quia nec patrem filiumve quispiam eorum bonum babebat, Evangelista Matthæus à domini Salvatoris genealogia secludit.

 Atha-

Anni mundi.

† 3071 3081 Athalia, mater Azariæ ân. VI. Quæ videns interfectum ab Hieu, rege Israel † filium suum Azariam, interfecit omnem stirpem regiam domus Ioram præter solum Ioas, filium Azariæ, quem Josabeth, soror Azariæ, uxor Joiadæ Pontificis, furata est de medio filiorum regis, cùm interficerentur. In LXX interpretibus VII an. regnasse Athalia narratur.

3111 Joas, filius Azariæ an. XL. Iste bono principio, & fine usus pessimo, in principiis sui regni templum innovat, in extremis inter cætera facinora Zachariam quoque, filium Joiadæ tutoris quondam ac regnificatoris sui, inter templum & altare lapidari præcepit: quem ob meritorum gratiam Dominus in Evangelio filium Barachiæ, id est, benedicti domini, cognominat. Latinorum XII, Aremulus Sylvius, Agrippæ superioris regis filius, regnavit annis XIX, qui præsidium Albanorum inter montes, ubi nunc Roma est, posuit. Hujus filius fuit Julius, proavus Julii Proculi, qui cum Romulo Romam commigrans, fundavit Juliam gentem.

3140 Amasias, filius Ioas ann. XXIX. Elisæus propheta defunctus sepelitur in Samaria. Azahel, rex Syriæ, afflixit Israël. Latinorum XIII Aventinus, Aremuli superioris regis major filius, regnavit annis XXXVII: atque in eo monte, qui nunc pars urbis est, mortuus ac sepultus, æternum loco vocabulum dedit.

3192 Azarias, qui & Ozias, filius Amasiæ an. LII. Assyriorum XXXVI. Thonosconcoleros, qui vocatur Græcè Sardanapalus, Tarsum atque Anchialen condidit, & in prælio victus ab Arbace Medo, semetipsum incendio concremavit. Usque ad id tempus fuisse reges Assyriorum historia refert, & fiunt simul anni MCXCVII. Omnes autem anni regni Assyrio-

† MCXL rum à primo anno Nini supputantur † MCCXL. Latinorum XIV Procas Sylvius, Aventini superioris regis filius, regnavit an. XXIII. Post quem XV Amulius Sylvius an. XLIV. Arbaces Medus, Assyriorum imperio destructo, regnum in Medos transtulit, ubi primus ipse regnavit annis XXVIII. Macedonum regnum incboat, primum habens regem Caranum annis XXVIII. Lacedæmoniorum reges deficiunt, Lydorum incipiunt.

3208 Joatham, filius Oziæ annis XVI. Olympias prima ab Eliensibus constituitur, post annum Trojanæ captivitatis CCCCV. Romulus & Remus generantur Marte & Ilia. Joatham inter cætera virtutum bonarum opera

Act. 3. portam domus Domini sublimissimam ædificavit, quæ in actibus Apostolorum Speciosa vocatur: omnes siquidem portæ templi in terra fuerunt, excepta Speciosa, quæ pendebat, quæ ab Hebræis porta vocabatur Ioatham.

3224 Achaz, filius Joatham annis XVI. Ab hoc conductus Thеglathphalasar, rex Assyriorum, Rasin regem Syriæ interfecit, & habitatores Damasci, transtulit Cyrenen. Roma condita in monte Palatino XI. cal. Majas, à geminis Remo & Romulo, filiis Rheæ Sylviæ, quæ erat filia Numitoris, fratris regis Amulii, virgo Vestalis, sed constuprata. Consualibus ludis, Sabinæ raptæ an. ab urbe condita tertio, Remus rastro pastorali à Fabio, Romuli duce, occisus.

3253 Ezechias, filius Achaz annis XXIX. Hujus anno sexto Salmanassar, rex Assyriorum, capta Samaria, transtulit Israël in Assyrios, cujus regnum à primo Jeroboam steterat annis CCCLX. Mortuo Romulo, qui XXXVII. annis regnavit, per quinos dies Senatores Rempub. rexerunt, atque ita unus expletus est annus. Post quos Numa Pompilius annis XLI, qui Capitolium à fundamentis ædificavit.

3308 Manasses, filius Ezecbiæ annis LV. Hic ob scelera sua catenatus & compeditus in Babyloniam ducitur: sed ob pœnitentiam & preces restituitur

92 in regnum. Rom. tertius Tullus Hostilius regnavit an. XXXII, qui primus regum

regum Rom. purpura & fascibus usus est, & adjecto monte Cælio, urbem ampliavit. *Anni mundi.*

Amon, filius Manassæ annis II. In Hebraica veritate duobus annis, in LXX legitur regnasse XII. Istrus civitas in Ponto condita. Amon à servis suis interficitur. 3310

Josias, filius Amon annis XXXI. Hic mundata Judæa, & Hierusalem, templo etiam innovato, post abjectas idololatriæ sordes, Pascha Domino celeberrimum facit XVIII anno regni sui, & cum Nechaone, Ægyptiorum rege, congressus, occiditur in campo Mageddo, qui nunc Maximianopolis vocatur. Romanorum quartus. Ancus Martius, Numæ ex filia nepos, regnavit annis XXIII, qui Aventinum montem & Janiculum urbi addidit, & supra mare XVI. ab urbe milliario Ostiam condidit. Post quem Tarquinius Priscus annis XXXVII, qui circum Romæ ædificat, numerum Senatorum auxit: Romanos ludos instituit, muros & cloacas ædificavit, Capitolium extruxit. In Hebræo XXXI. an. regnasse Josias, in LXX interpretibus XXXII. legitur. Sed Eusebius inter regnum ejus & Joachim alium de suo adjicit annum, propter menses bis ternos, quibus Ioachas vel Joachim regnaverit. Verùm quid veritas habeat, Hieremias pandit, qui se à XIII. anno Josiæ usque ad annum quartum Joachim, XXIII. annis prophetasse perhibet, & Nabuchodonosor quarto anno Joachim regnare cœpisse, XIX autem regni ejus anno Hierusalem destructam. 3341

Joachim, filius Josiæ, annis XI. Post Josiam regnavit Joachaz, filius ejus, tribus mensibus, quem Nechao vinctum ducens in Ægyptum, Joachim regem constituit. Hujus anno III à Nabuchodonosor capta Hierusalem & plurimis captivatis, in quibus erant Daniel, Ananias, Azarias & Misaël, partem vasorum templi Babyloniam transfert. A IIII Joacim an. scriptura regnum Nabuchodonosor computat, quia ex eo non solùm Chaldæis & Judæis, sed & Assyriis, Ægyptiis, Moabitis, aliisque innumeris gentibus incipit regnare Joachim, qui & Jechonias, filius Joachim, mensibus III. ac diebus X. Hic, circumdata à Chaldæis Hierusalem, exiit ad regem Babylonis & mater ejus, & ductus est in Babylonem cum populo, anno VIII. regni Nabuchodonosor. 3352

Sedecias, qui & Matthias, filius Josiæ, annis XI. Hujus anno XI, regis autem Babylonis XIX, Judæa captivata in Babyloniam, & templum Domini incensum est, anno, ex quo fundari cœpit CCCCXXX. Qui autem reliqui fuerunt Judæi, transfugerunt in Ægyptum, qua post annos V percussa à Chaldæis, in Babyloniam sunt & ipsi transmigrati. 3363

QVINTA mundi ætas ab exterminio cœpit regni Judaici, quod juxta prophetiam Hieremiæ LXX annis permansit.

Anno XIV, postquam percussa est civitas, qui est XXV annus transmigrationis regis Joachim, cum quo & Ezechiel captivatus est, ipse Ezechiel in visionibus Dei adductus in terram Israël, vidit renovationem civitatis, ac templi cæremoniarumque ejus. Romanorum VI Servius regnavit an. XXXIV, qui tres montes urbi addidit, Quirinalem, Æsquilinum, Viminalem, fossas circum muros duxit, censu Romanorum civium primus instituit. 3377

Anno XXVI post eversionem Hierosolymorum, qui est an. XXXVII transmigrationis regis Joachim, sublevavit Evilmerodach, rex Babylonis, anno, quo regnare cœperat, caput Joachim, regis Judæ, de carcere, & posuit thronum ejus super thronum regum, qui erant cum eo in Babylone. Meminit hujus temporis adhuc futuri Propheta Hieremias ita scribens: *Ecce ego mittam & assumam universas cognationes Aquilonis (ait Dominus) & Nabuchodonosor, regem Babylonis, servum meum, & adducam eos super terram istam* 3389 *Jerem. 25.*

Anni mundi. *istam, & super habitatores ejus, & super omnes nationes ejus, quæ in circuitu illius sunt, & interficiam eos, & ponam eos in stuporem & in sibilum, & in solitudines sempiternas, & servient omnes gentes istæ regi Babylonis LXX. annis. Cumque impleti fuerint anni LXX, visitabo super regem Babylonis, & super*
93 *gentem illam in solitudines sempiternas.* Et alibi scribens ad transmigrationem, quam transduxerat Nabuchodonosor de Hierusalem in Babylonem
Jer. 29. cum Jechonia rege: *Cùm cæperint* (inquit) *impleri in Babylone LXX anni, visitabo vos, & suscitabo vos super verbum meum bonum, & reducam vos ad locum istum, ait Dominus.* Rursum, ejusdem temporis jam præteriti ver-
2. Par. 36. ba dierum ita recordantur: *Si quis evaserat gladium, ductus in Babylonem servivit regi & filiis ejus, donec imperaret rex Persarum, & compleretur sermo Domini ex ore Hieremiæ, & celebraret terra sabbata sua; cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum, usque dum complerentur LXX anni. Anno autem primo Cyri, regis Persarum, ad explendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Hieremiæ, suscitavit Dominus spiritum Cyri, regis Persarum, &c.* Quibus verbis ostenditur, quia vastata Chaldæi Judæa, non ut Assyrii in Samariam alios misere colonos, sed desertam reliquere terram, donec ipsi post annos LXX in eam rediere Judæi. Consentit his Josephus in X Anti-
Cap. 12. quitatum libro, scribens templum & Hierusalem, & omnem Judæam LXX annis permansisse desolatam. Qui rursum enumerando reges Babylonis (si tamen ipse sic scribit, & non codex fallit mendosus) C ferè annos ab eversa Hierusalem usque ad eversionem regni Chaldæorum facit colligi. Scribit enim, post Nabuchodonosor, qui, teste scriptura sacra, XXV post eversam Hierusalem vixit annis, Evilmerodach filium ejus regnasse annis XVIII, post quem Hegesar filium ejus annis XL, cui successisse filium ejus Labosordach mensibus IX: hoc defuncto, ad Balthasar, qui Naboan nuncupatur, transisse imperium, qui cùm jam X & VIII regnaverit annis, captam à Cyro Persarum, & Dario Medorum rege Babyloniam exequitur. Darius autem, Astyagis filius, qui Babyloniorum destruxit imperium, cum
† LXII. Cyro cognato suo agebat annum † LXX & II cùm Babylon fuisset invasa, qui tamen alio nomine vocabatur à Græcis, quique Danielem Prophetam sumens ad se in Mediam duxit, & omni eum honore celebravit.
Dan. 9. Hujus Darii ipse Daniel ita meminit: *In anno primo Darii, filii Asueri, de semine Medorum, qui imperavit super regnum Chaldæorum, ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Hieremiam Prophetam, ut complerentur desolationis Hierusalem LXX anni.* Eusebius in temporum libro, XXX annos ab eversione Hierusalem, usque ad initium Cyri regis Persarum: Julius autem Africanus LXX computat. Porrò Hieronymus in expositione Prophetæ ita dicit: *Tradunt enim Hebræi hujuscemodi fabulam usque ad LXX annum, quo Hieremias captivitatem populi Judæorum dixerat esse solvendam.* De quo & Zacharias in principio voluminis sui loquitur: *Irritam putans Dei pollicitationem Balthasar, falsumque promissum, versus in gaudium fecit grande convivium, insultans quodammodo spei Judæorum, & vasis templi Dei. Sed statim ultio secuta est.*

3413 Persarum primus Cyrus regnavit annis XXX. Hic, ut impleretur verbum Domini ex ore Hieremiæ, primo sui regni anno, laxata Hebræorum captivitate, L ferè millia regredi fecit in Judæam, restituens eis vasa templi Domini aurea & argentea V M CCCC. Qui congregati in Hierusalem mense septimo ædificaverunt altare, & à primo die mensis ejusdem cœperunt offerre holocaustum Domino. Anno autem secundo adventus sui, mense secundo, templi fundamenta jecerunt, anno incensionis ejus juxta Africanum LXXII, juxta autem Chronica Eusebii XXXII. Sed, impedientibus Samaritis, intermissum est opus usque ad annum Darii secundum,

qui

qui etiam Asueri in regno & Artaxerxis scripserunt accusationem adversum Judæos, & rescripsit Artaxerxes, ne ædificaretur Hierusalem. Romanorum VII Tarquinius regnavit annis XXXV, qui causa Tarquinii junioris, filii sui, qui Lucretiam corruperat, à regno expulsus est. *Anni mundi.*

Cambyses, Cyri filius, annis VIII. Hic devicta Ægypto, cunctam ejus religionem abominatus, cæremonias ejus & templa deposuit. Babylonem in Ægypto ædificavit. Hunc ajunt ab Hebræis secundum Nabuchodonosor vocari, sub quo Judith historia inscribitur. 3431

Fratres Magi mensibus VII. Jesus, sacerdos magnus & princeps gentis, Zorobabel, Aggæus, Zacharias, & Malachias Prophetæ clarescunt. Pythagoras Physicus, philosophus clarus habetur. 3432 94

Darius an. XXXVI. Inter Darium & Cambysen regnasse duos fratres Magos in libris Chronicorum Eusebii reperimus. Verùm Hieronymus in expositione Danielis scribit, post Cambysen Smerdem magum regnasse, qui Panthaptem, (inquit) filiam Cambysis, uxorem duxit, qui cùm à VII Magis fuisset occisus, & in locum ejus Darius suscepisset imperium, eadem Panthaptes nupsit Dario, & ex eo Xerxem filium genuit. Secundo anno Darii LXX captivitatis Hierusalem annus impletur, ut vult Eusebius, testem adhibens Zachariam Prophetam, apud quem secundo Darii anno loquitur angelus: *Domine exercituum, usque quo tu non misereberis Hierusalem, & urbium Juda, quibus iratus es? Iste LXX annus est.* (Zach. 1.) Item IV Darii regis anno dicit idem Propheta: *Cùm jejunaretis & plangeretis per hos LXX annos, nunquid jejunium jejunastis mihi?* (Zach. 7.) Sexto Darii anno Templi ædificatio completur, die tertia mensis Adar, qui est XLVI annus, ex quo ejus sub Cyro fundamenta sunt jacta. Unde in Evangelio dicunt Judæi: *XL & VI annis ædificatum est templum hoc.* (Joan. 2.) Cœperunt autem ædificare anno secundo Darii, mense VI, die † XXIX: († XXIV) & anno VI (ut dictum est) mense XII, die tertia compleverunt. Ex quo apparet, opus templi & antea ex parte non parva peractum, annos autem LXX à destructione illius usque ad perfectam restaurandi licentiam esse computandos. 3468

Pulsis urbe regibus, qui imperaverunt annis CCXLIII, vix usque ad XV lapidem Roma tenebat imperium. Romæ post exactos reges, primùm Consules à Bruto esse cœperunt, deinde Tribuni plebis ac Dictatores, & rursum Consules rempub. obtinuerunt per annos ferme CCCCLXXIV, usque ad Julium Cæsarem, qui primus singulare arripuit imperium, Olympiade CLXXXIII.

Xerxes, filius Darii, annis XX. Hic Ægyptum, quæ à Dario discesserat, capit, & adversus Græciam pugnaturus DCC millia armatorum de regno, & † CCCC († ccc habet Beda.) de auxiliis, rostratas etiam naves mille ducentas, onerarias autem tria millia numero habuisse narratur. Attameo victus patriam refugit. Herodotus historiarum scriptor, Zeuxis pictor agnoscitur. 3488

Artabanus mensibus VII. Socrates nascitur. †3498 † 3489

Artaxerxes, qui & Longimanus, id est μακρόχειρ, an. XL. Hujus anno VII prima die mensis primi, Esra sacerdos & scriba legis Dei ascendit de Babylone cum epistolis regis, & in prima mensis quinti venit in Hierusalem cum viris MDCC. Et inter alia strenuè gesta, castigavit filios transmigrationis ab uxoribus alienigenis. Ejusdem anno † XX, († XV) Neemias pincerna de Susis castro adveniens, murum Hierusalem LII diebus restituit, & ducatum genti XII annis præbuit. Huc usque divina scriptura temporum seriem continet. Quæ verò post hæc apud Judæos sunt gesta, de libro Machabæorum, & Josephi, atque Africani scriptis exhibentur, qui deinceps universam historiam usque ad Romana tempora prosecuti sunt. Et quidem Africanus in quinto temporum volumine, hujus temporis ita memi- 3529

Anni mundi.

meminit: *Mansit itaque imperfectum opus usque ad Neemiam, & vigesimum an. regis Artaxerxis. Quo tempore regni Persarum C & XV an. fuerunt evoluti: captivitatis autem Hierusalem CLXXX & V. an. erat. Et tunc primùm Artaxerxes jussit muros extrui Hierusalem, cui operi præfuit Neemias, & ædificata est platea, & muri circumdati. Et ex illo tempore si numerare velis, LXX an. hebdomadas usque ad Christum poteris invenire.* Xerxes menses II. Post quem Sogdianus menses VII. Plato nascitur. Hippocrates medicus insignis habetur.

† 3588 †3548 Darius, cognomento Nothus, an. XIX. Ægyptus recessit à Persis. Reversis de captivitate Judæis, non reges, sed pontifices præfuerunt usque ad Aristobulum, qui cum dignitate pontificis, etiam regale sibi cœpit usurpare vocabulum.

95 3588 Artaxerxes, qui cognominatus est Mnemon, Darii & Parysatidis filius, an. XL. Sub hoc rege videtur Hester historia completa: ipse quippe est, qui ab Hebræis Asuerus, & à LXX interpretibus Artaxerxes vocatur. Athenienſ. XXIV. literis uti cœperunt, cùm antea XVI tantùm literas haberent. Carthaginensium bellum famosum. Galli Senones, duce Brenno, Romam invaserunt, excepto Capitolio, & incensam VI. mens. vastaverunt. Tribuni militares pro Consulibus esse cœperunt. Aristoteles auditor est Platonis XVIII ætatis annum agens.

3614 Artaxerxes, qui & Ochus, an. XXVI. ipse Ægyptum suo junxit imperio, Nectanebo rege in Æthiopiam pulso, in quo Ægyptiorum regnum destructum est. Demosthenes orator omnium rumore celebratur. Romani Gallos superant. Plato moritur, post quem Academiam Speusippus tenuit.

3618 Artaxerxes, Ochi filius, an. IV. Judæorum pontifex maximus Jaddus clarus habetur, cujus frater Manasses templum in monte Garizi construit. Speusippus moritur, cui succedit Xenocrates, quarto anno Ochi. Alexander, Philippi & Olympiadis filius, vigesimum ætatis annum gerens, Macedonibus regnare incipit.

3624 Darius, Arsamis filius, an. VI. Alexander adversum Illyrios & Thracas feliciter dimicans, subversis Thebis, in Persas arma corripuit, & apud Granicum flumen regiis ducibus oppressis, urbem Sardis capit. Idem, capta Tyro, Judæam invadit, à qua favorabiliter exceptus, Deo victimas immolat, & pontificem templi Jaddum, honoribus plurimis prosequitur. Andromacho locorum custode dimisso, ac VII regni sui anno, Alexandriam in Ægypto condidit. Nec mora, Babylonem obtinuit, interfecto Dario, in quo Persarum regnum destructum est, quod steterat annis CCXXXI. Quo tempore etiam Latini à Romanis perdomiti sunt.

† *Medos.* 3629 Alexander post mortem Darii ann. V. regnavit: nam antea VII, Alexander Hyrcanos & † Mardos capit, revertensque in Ammone condidit Paraetonium. Idem Indicum usque Oceanum victoriis potius quàm bellis pervenit, ac Babylonem reversus XXXII vitæ, regni autem sui XII. an. veneni haustu periit. Post quem translato in multos imperio, Ægyptum Ptolemæus Lagi tenuit filius, Macedonas Philippus, qui & Aridæus, frater Alexandri, Syriam & Babylonem, & omnia regna orientis Seleucus Nicanor. Asiæ regnavit Antigonus, qui apud Danielem per IV. hirci, qui arietem contereret, cornua designantur.

3669 Ægypto primus regnavit Ptolemæus, Lagi filius, annis XL. Appius Claudius Cæcus clarus habetur, qui aquam Claudiam induxit, & viam Appiam stravit. Ptolemæus Hierosolymis & Judæa in ditionem suam dolo redactis, plurimos captivorum in Ægyptum transtulit. Judæorum

Anni mundi

rum Pontifex maximus, Onias, Jaddi filius, clarus habetur. XIII Ptolemæi anno Syriæ, & Babyloni, & superioribus locis regnare incipit Seleucus Nicanor. A quo tempore Machabæorum, Hebræa historia Græcorum supputat regnum, & Ediffeni sua tempora computant. Seleucus Seleuciam, Laodiceam, Antiochiam, Apameam, Edissam, Berrhœam, & Pellam urbes condidit. Judæorum pontifex maximus, religiosissimus ac piissimus, Simon, Oniæ filius, clarus habetur. Post quem Eleazarus, frater ejus, suscepit templi ministerium, filio ejus Onia parvo admodum derelicto. Seleucus in eas urbes, quas extruxerat, Judæos transfert, jus eis civium & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens.

Ptolemæus Philadelphus annis XXXVIII. Sostratus Gnidius Pharum in Alexandria construxit. Ptolemæus Judæos, qui in Ægypto erant, liberos esse permisit, & Eleazaro Pontifici multa Hierosolymam, & in templi donaria vasa transmittens LXX interpretes petit, qui scripturam sanctam in Græcum verterent eloquium. Aratus cognoscitur. Judæorum pontificatum post Eleazarum avunculus ejus Manasses accepit. Tantæ autem potentiæ fuisse narratur Ptolemæus iste Philadelphus, ut Ptolemæum patrem vinceret. Narrant enim historiæ, habuisse eum peditum CC millia, equitum XX millia, curruum II millia, elephantos, quos primus adduxit ex Æthiopia, CCCC, & cætera his similia. 3707

96

Ptolemæus Evergetes, frater superioris regis, an. XXVI. Qui inde Evergetes ab Ægyptiis est vocatus: quia, capta Syria & Cilicia, & propemodum universa Asia, inter innumera argenti pondera ac vasa preciosa, quæ cepit, etiam deos eorum, quos Cambyses, capta Ægypto, in Persas portaverat, retulit. Judæorum Pontifex, Onias, Simonis justi filius, clarus habetur. Cujus item filius Simon non minori gloria fulget. Sub quo Jesus, filius Syrach, Sapientiæ librum componens, quem vocant Panareton, etiam Simonis in eo fecit mentionem. 3733

Ptolemæus Philopator, filius Evergetis, an. XVII. Antiochus rex Syriæ, victo Philopatore, Judæam sibi sociat. Judæorum Pontifex maximus, Onias, filius Simonis, insignis habetur, ad quem Lacedæmoniorum rex, Areus, legatos mittit. 3750

Ptolemæus Epiphanes, filius Philopatoris, annis XXIIII. Secundus liber Machabæorum apud Judæos hujus temporis gesta continet. Onias sacerdos, assumptis Judæorum plurimis, fugit in Ægyptum, & à Ptolemæo honorificè susceptus accepit eam regionem, quæ Heliopoleos vocabatur, & concedente rege templum extruxit in Ægypto simile templi Judæorum, quod permansit usque ad imperium Vespasiani annis CCL. Sub occasione igitur Oniæ Pontificis infinita examina Judæorum in Ægyptum confugerunt. Eo tempore & Cyrene eorum multitudine repleta est. Hæc autem vel Oniæ, vel cæteris fuit causa Ægyptum petendi: quia, pugnantibus contra se magno Antiocho & ducibus Ptolemæi, posita in medio Judæa in contraria studia scindebatur, aliis Antiocho, aliis Ptolemæo faventibus. 3774

Ptolemæus Philometor annis XXXV. Aristobulus, natione Judæus, Peripateticus philosophus agnoscitur, qui ad Philometorem Ptolemæum explanationum in Mosen commentarios scripsit. Antiochus Epiphanes, qui post Seleucum, cognomento Philopatorem, annis XI regnavit in Syria, Judæorum legem impugnans, omniaque sordibus idolorum complens, in templo Jovis Olympii simulachrum ponit. Sed & in Samaria super verticem montis Garizi, Jovis Peregrini delubrum ædificat, ipsis Samaritanis, ut id faceret, precantibus. Verum Mathathias sacerdos leges patrias vindicat, adversus Antiochi duces arma corripiens. Quo mortuo 3809

Anni mundi

tuo ducatum Judæorum suscepit filius ejus, Judas Machabæus, an. CXLVI regni Græcorum, XX autem Ptolemæi, Olympiade CLV: qui mox Antiochi duces de Judæa expellens, & templum ab idolorum imaginibus emundans, patrias leges post triennium suis civibus reddidit. Unde post secessum Oniæ sacerdotis in Ægyptum, de quo suprà diximus, & mortem Alchimi, qui, effugato Onia, ponficatum indignus invadere tentabat, omnium favore Judæorum Machabæo sacerdotium decernitur: quod post mortem ejus frater Jonathas sortitus, & XIX annis summa ministravit industria.

3838 Ptolemæus Evergetes annis XXIX. Jonathas, dux Judæorum & pontifex, cum Romanis & Spartiatis amicitias facit. Quo à Tryphone interfecto, in sacerdotium frater Simon assumitur, an. regis Evergetis VII. quod VIII an. strenuissimè regens, filio Joanni reliquit. Hic adversum Hyrcanos bellum gerens, Hyrcani nomen accepit, & à Romanis jus amicitiæ postulans, decreto Senatus inter amicos relatus est. Samariam, quæ nostro tempore Sebaste vocatur, obsidione captam solo coæquavit, quam postea Herodes instaurans, Sebasten in honorē Augusti appellari voluit.

3855 Ptolemæus Physcon, qui & Soter, annis XVII. Cicero Arpini nascitur matre Helvia, patre equestris ordinis ex regio Volscorum genere. Hyrcano in pontificatum, quem ipse XXVI an. tenuit, Aristobulus succedit annum unum, qui rex pariter & pontifex primus apud Judæos diadematis sumpsit insigne, post † CCCCLXXXIII annos Babyloniæ captivitatis. Post quem regnavit Janneus, cognomento Alexander, annis XXVII, qui pontificatum quoque administrans crudelissimè civibus præfuit. † al. 484. 97

3865 Ptolemæus, qui & Alexander, annis X. Hujus anno VII, Syria in Romanam ditionem cessit, capto Philippo à Gabinio. Expulsus de regno Ptolemæus Physcon per matrem Cleopatram, in Cyprum secedit.

3873 Ptolemæus, qui à matre fuerat ejectus, an. VIII regressus de fuga regnum obtinuit, quia Alexandrum, qui ante eum fuerat, ob interfectionem matris cives pepulerant. Sylla Athenienses vastat.

3903 Ptolemæus Dionysius annis XXX. Ab hujus anno V Alexandra, uxor Alexandri Pontificis, post mortem ejus regnavit Judæis an. IX. Ex quo tempore Judæos rerum confusio, & variæ clades oppresserunt. Post cujus mortem Aristobulus & Hyrcanus, filii ejus, contra se de imperio dimicantes, occasionem præbuere Romanis, ut Judæam invaderent. Itaque Pompejus Hierosolymam veniens, capta urbe & templo reserato, usque ad Sancta sanctorum accedit, Aristobulum vinctum secum abducit, pontificatum confirmat Hyrcano: deinde Antipatrum, Herodis Ascalonitæ filium, procuratorem Palæstinæ facit, mansitque in pontificatu Hyrcanus annis XXXIV. Vergilius Maro in pago, qui Andes dicitur, haud procul à Mantua nascitur, Pompejo & Crasso COSS. Pompejus, captis Hierosolymis, tributarios Judæos facit. Virgilius Cremonæ studiis eruditur. Cæsar Germanos & Gallos capit, & Britannos quoque, quibus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitum fuerat, victos, obsidibus acceptis, stipendiarios facit.

3925 Cleopatra, soror Ptolemæi, annis XXII. Orto enim bello civili inter Cæsarem & Pompejum, victus Pompejus Alexandriam petit, ibique ab ipso, à quo sperabat auxilia, Ptolemæo percussus interiit. Mox Cæsar Alexandriam venit: ipsi quoque Ptolemæus parare insidias voluit, unde bello ei illato, victus in Nilo periit. Cæsar Alexandria potitus, regnum Cleopatræ dedit, cum qua consuetudinem stupri habuerat: cujus regni tertio an. ipse primus Rom. singulare obtinuit imperium, à quo Cæsares Rom.

Rom. principes appellati. Cleopatra regio comitatu urbem ingressa. *Anni mundi*
Cæsar ob insolentiam morum, conjurantibus in eum LX vel amplius Senatoribus equitibusque Rom. in curia confossus interiit, post annos IV, & menses VI, quàm regnare cœperat. Cassius, Judæa capta, templum spoliat. 3929

Octavianus Cæsar Augustus Rom. II. regnavit annis LVI, & mensibus 3944
VI, à quo Augusti appellati reges Romanorum, quorum XV vivente Cleopatra, XL & unum postea vivit annos. XI Augusti anno, deficiente in Judæa pontificum principatu, Herodes nil ad eum pertinens, utpote Antipatri Ascalonitæ & matris Cypridis Arabicæ filius, à Romanis Judæorum suscepit principatum, quem tenet an. XXXVI. Qui ne ignobilis forte & à Judæorum semine argueretur extraneus, combussit libros omnes, quibus nobilitas gentis in templo servabatur asscripta, ut, deficientibus probamentis, & ipse ad hanc pertinere putaretur. Insuper etiam ut suam sobolem regio illorum generi commisceret, projecta Doside fœmina Hierosolymitana, quam privatus acceperat uxorem, & nato ex eo filio Antipatro, sociat sibi Mariamnem, filiam Alexandri, neptem Aristobuli fratris Hyrcani, qui ante eum rex erat Judæorum. Hæc quinque ei filios genuit, quorum duos, Alexandrum & Aristobulum, ipse necavit in Samaria. Nec mora, pòst etiam matrem illorum, qua nil carius noverat, simili scelere peremit. E quibus Aristobulus Herodem ex Beronice susceperat filium, quem actibus Apostolorum ab angelo percussum legimus. Tertio inter Augustum & Antonium orto bello, quòd Antonius, qui Asiam & Orientem tenebat, repudiata sorore Augusti, Cleopatram duxisset uxorem, Antonius & Cleopatra victi semet interficiunt. A quo tempore quidam primum annum Augusti monarchiæ supputant. Hactenus qui vocabantur Lagidæ, in Ægypto regnaverunt annis CCXCV.

Anno Cæsaris Augusti XLII, à morte verò Cleopatræ & Antonii, quan- 3952 98
do & Ægyptus in provinciam versa est, anno XLVII, Olympiadis 193 anno tertio, ab Vrbe autem condita DCCLII anno, id est, eo anno, quo, compressis cunctarum per orbem terræ gentium motibus, firmissimam verissimamque pacem ordinatione Dei Cæsar composuit, Jesus Christus, filius Dei, sextam mundi ætatem suo consecravit adventu, anno imperii Augusti XLIV. Herodes morbo intercutis aquæ, & scatentibus toto corpore vermibus, miserabiliter & dignè moritur. Pro quo substitutus ab Augusto filius ejus Archelaus, regnavit annis IX, id est, usque ad ipsius Augusti finem: tunc enim non ferentibus ultrà, sed accusantibus apud Augustum ferocitatem ejus Judæis, in Viennam urbem Galliæ relegatur, & ad minuendam Judaici regni potentiam, insolentiamque domandam, quatuor fratres ejus pro eo sunt Tetrarchæ creati, Herodes, Antipater, Lysias & Philippus: quorum Philippus & Herodes, qui Antipas prius nuncupabatur, etiam vivente Archelao, Tetrarchæ fuerant ordinari.

Tiberius, privignus Augusti, hoc est, Liviæ uxoris ejus filius, ex supe- 3980
riore genitus conjuge, regnavit ann. XXIII. Hujus anno XII Pilatus Judææ procurator ab eodem dirigitur. Herodes Tetrarcha, qui Judæorum principatum tenet ann. XXIV, in honorem Tiberii & matris ejus Liviæ, Tiberiadem condidit & Libiadem.

Anno XV imperii Tiberii, Dominus post baptismum, quem prædica- † 3981 † 3983.
vit Joannes, mundo regnum cœlorum annunciat, peractis à mundi principio secundum Hebræos ann. (ut Eusebius in suis Chronicis signat) IV. millib. annotando quòd XVI ann. Tiberii principium fuerit LXXXI Jubilei secundum Hebræos. Quare autem nostra supputatio undeviginti minus ponendos æstimaverit annos, facilè, qui superiora libelli hujus le-

Anni mundi gerit, inveniet. Juxta verò Chronica eadem, quæ ipse Eusebius de utraque editione, ut sibi videbatur, composuit, anni sunt V millia, CCXXVIII.

† 3986. 3984 † Anno XVIII imperii Tiberii, Dominus sua passione mundum redemit, & prædicaturi per Judææ regiones Apostoli, Jacobum fratrem domini Hierosolymis ordinant episcopum, ordinant & VII diaconos. Et lapidato Stephano, ecclesia per regiones Judææ & Samariæ dispergitur. Agrippa, cognomento Herodes, filius Aristobuli, filii Herodis regis, accusator Herodis Tetrarchæ, Romam profectus, à Tiberio in vincula conjicitur, ubi plurimos sibi ascivit ad amicitiam, & maximè Germanici filium Cajum.

3993 Cajus, cognomento Caligula, regnavit annos III, mens. X, dies VIII. Hic Herodem Agrippam, amicum suum vinculis liberatum, regem Judææ facit, qui permanet in regno ann. VII, id est, usque ad quartum Claudii ann. Quo ab angelo percusso, succedit in regnum filius ejus Agrippa, & usque ad exterminium Judæorum XXVI an. perseverat. Herodes Tetracha, & ipse Caji amicitiam petens, cogente Herodiade, Romam venit, sed accusatus ab Agrippa, etiam Tetrarchiam perdidit, fugiensque in Hispaniam cum Herodiade mœrore periit. Pilatus, qui sententiam damnationis in Christum dixerat, tantis, irrogante Cajo, angoribus coartatus est, ut sua se manu peremerit. Cajus in Deos se referens, Judæorum loca sancta sordibus idolorum profanat. Matthæus in Judæa prædicans Evangelium scripsit.

† XVIII. 4007 Claudius an. XIII, mens. VII, dies † XXVIII. Petrus apostolus cùm primis Antiochenam fundasset ecclesiam, Romam pergit, ibique XXV an. cathedram tenet episcopalem, id est, ad ultimum Neronis an. Marcus Evangelium, quod Romæ scripserat, Ægypto, Petro mittente, prædicat. Quarto Claudii anno fames gravissima, cujus Lucas meminit, facta est. Eodem anno ipse Britanniam adiens, quam neque ante Julium Cæsarem, neque post eum quisquam attingere ausus fuerat, sine ullo prælio ac sanguine intra paucissimos dies plurimam insulæ partem in deditionem recepit, Orcades etiam insulas Romano adjecit imperio, ac VI

99 quàm profectus erat mense, Romam rediit. Nono regni sui anno Judæos tumultuantes Roma expulit, quod Lucas refert. Sequenti anno fames maxima Romam corripit.

† 4021 4022 † Nero an. XIII, mens. VII, dies XXVIII. Hujus secundo anno Festus, Judææ procurator, successit Felici, à quo Paulus Romam vinctus mittitur, & biennium in libera manens custodia, post hæc ad prædicandum dimittitur, nec dum Nerone in tanta erumpente scelera, quanta de eo narrant historiæ. Jacobus, frater domini, cùm XXX annos rexisset Hierosolymorum ecclesiam, VII Neronis anno lapidatur à Judæis, vindicantibus in illo, quòd Paulum interficere nequiverunt. Festo magistratui Judææ succedit Albinus, Albino Florus, cujus luxuriam & avaritiam, cæteraque flagitia non ferentes Judæi, contra Romanos rebellaverunt: adversum quos Vespasianus, magister militiæ, transmissus plurimas urbes Judææ cepit. Primus Nero super omnia scelera sua etiam Christianos persequitur, quorum eximios, Romæ Petrum cruce, Paulum occidit gladio. Hic in re militari nihil omnino ausus, Britanniam penè amisit. Nam duo sub eo nobilissima oppida illic capta atque eversa sunt.

4031 Vespasianus annos IX, menses XI, dies XXII. Hic apud Judæam imperator ab exercitu appellatus, & bellum Tito filio commendans, Romam per Alexandriam proficiscitur: qui secundo anno Judææ regnum subvertit, templumque solo stravit, post annum primæ ædificationis MLXXXIX. Consummatum est bellum an. IV, duobus Nerone vivente, & duo-

& duobus aliis postea. Vespasianus, inter alia magnorum operum, in privata adhuc vita in Germaniam, ac deinde in Britanniam à Claudio missus, tricies & bis cum hoste conflixit, duas validissimas gentes, XX oppida, insulam Hectam † Britanniæ proximam imperio Romano adjecit. Colossus erigitur, habens altitudinis pedes CVII. | *Anni Mundi.* | † *Heclam*

Titus annos II, menses II, vir omnium genere virtutum mirabilis, adeò ut amor & deliciæ humani generis diceretur. Hic Amphitheatrum Romæ ædificat, & in dedicatione ejus quinque millia ferarum occidit. 4033

Domitianus, frater Titi junior, annos XV, menses V. Hic secundus post Neronem Christianos persequitur, sub quo Apostolus Joannes in Patmum insulam relegatus est, & Flavia Domicilla, Flavii Clementis Consulis ex sorore neptis, in insulam Potianam ob fidei testimonium exiliatur. 4049

Anni mundi | *Regnum Romanorum.* | *Anni Dom.* | 100

Anno XLII Octaviani Augusti Cæsaris, ex quo anno Ægyptus in provinciam redacta est, & Cleopatra cum Antonio victa XXVIII anno, ab Vrbe verò condita DCCLII, Olympiadis CXCIII anno III, Dominus noster, Jesus Christus, in Bethlehem Juda nascitur, transactis ab initio mundi, secundum Hebraicam veritatem, annis tribus millibus DCCCCLII, secundum LXX verò Interpretes quinque millibus CXCIX.

43
44 Augustus Tiberium & Agrippam in filios adoptavit. Herodes infantes occidit.
45 Judas Galilæus ad rebellandum Judæos cohortatur.
46 Asinius Pollio orator moritur.
47 Herodes, rex Judææ, cum magno cruciatu moritur, pro quo Archelaus regnavit annis IX.
48 Fames magna Romæ facta est.
49
50. Tiberius Cæsar Dalmatas Sarmatasque subegit.
51
52
53 Jani portæ 12 annis jam ab Augusto clausæ aperiuntur.
54 Messala Corvinus orator moritur.
55 Eclipsis Solis facta est.
56 Archelaus in Viennam, Galliæ urbem, ab Augusto relegatur, & Judæa Tetrarchis committitur: & Augustus moritur ann. ætatis 76. Imperii 56.

TIBERIUS II, privignus Augusti, regnavit annis 23.

1 Herodes Tetrarcha Judæorum regnum tenuit annis 24.
2 Mathematici urbe pelluntur.
3 Livius historiographus moritur. Ovidius poëta in exilio moritur.
4 Germanicus à Tiberio missus Germanos vicit.
5 Tredecim urbes terræ motu corruerunt. Germanicus Cæsar moritur. 20
6 Fenestella, historiographus & poëta, moritur.
7 Tiberius multos reges ad se dolo vocatos nunquam remisit.
8 Pompeji theatrum incensum est.

Anni mundi — *Regnum Romanorum.* — *Anni Dom.*

9 Tiberius Drusum consortem regni fecit, qui eodem anno
10 veneno periit.
11
12 Pilatus præses Judææ à Tiberio mittitur.
13
14
15 Dominus Jesus Christus à Joanne baptizatur, tricesimo an- 30
16 no ætatis suæ secundum carnem inchoante, & prædicare cœpit.
17 Joannes baptista ab Herode Tetrarcha decollatur.
18 Dominus in Hierosolymis passus est, & resurrexit. Eclipsis Solis, & maximi terræmotus facti sunt.
19 Jacobus, frater Domini, Hierosolymorum episcopus ab Apostolis ordinatur, sedit ann. 30. Stephanus lapidatur.
Paulus Apostolus de cœlo vocatur.
20 Pilatus imaginem Cæsaris in templo statuens, seditionem Judæis excitavit.
Pilatus Romam venit, & de miraculis Domini Cæsari nunciavit.
Tiberius ea, quæ à Pilato audierat, Senatui nunciavit, sed Senatus contempsit.
21 Seianus præfectus Tiberium, ut Judæos deleat, cohortatur.
22 Agrippa, Herodem Tetrarcham Romæ accusans, à Tiberio in vincula mittitur.
23 Tiberius populum Rom. graviter afflixit, & ipse veneno periit.

† 3. CAJUS Caligula III an. † 4, mens. 10, dies 8, vir sceleſtissimus.
1 Herodes Agrippa, rex Judææ à Caio constitutus, regnavit annis 7.
2 Judæi apud Alexandriam profligantur, pro quibus Philo, 40
3 clarissimus scriptor, apud Caium interpellans, nihil profuit.
4 Pilatus semetipsum interfecit, magnis à Caio calamitatibus oppressus.
5 Matthæus Evangelium scripsit Hebraicè.
Cajus occiditur à protectoribus suis.
1 CLAVDIUS IV annos 13, menses 7, dies 28.
2 Petrus Apostolus Romam venit, ibique per 25 annos prædicans episcopatum tenuit.
3 Herodes Agrippa ab Angelo percussus expiravit, pro quo filius ejus Agrippa regnavit annis 26.
Marcus Evangelista in Ægypto Christum annunciat. Primus Antiochiæ episcopus Evodius ordinatur.
101 4 Fames magna facta est. Claudius Britanniam subegit.
5 Nova insula XXX stadiorum in mari apparuit.
6 Cives Romani à Claudio numerati sunt sexagies novies centum & quadraginta quatuor millia.
4000 7. Judæorum in seditione triginta millia necantur in diebus 50
8 Azymorum.
9 Claudius Judæos expulit urbe.
10 Magna fames Romæ facta est.
11 Claudius Felicem procuratorem Judææ facit.
12 His temporibus Simon magus simoniacæ hæreseos autor extitit.

13 Ægy-

Anni mundi.	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	13 Ægyptius quidam pseudopropheta, Judæorum plures seducens, à Felice opprimitur.	
	14 Claudius veneno mortuus est anno ætatis LXIV.	
	NERO V annos 13, menses 7, dies 28. Iste flagitiosus in cunctis primam in Christianos persecutionem exercuit, in qua Romæ Processus & Martianus, XLVII à beato Petro baptizati, Torpes, Marcellus & Apulejus; Mediolani, Nazarius & Celsus; Aquilejæ, Hermagoras episcopus, Fortunatus diaconus, Felix cum Constantia; Ravennæ, Apollinaris episcopus pro Christo coronantur.	
	1 Seditio in Cæsarea orta plures Judæorum perdidit. Festus Felici successit.	
	2 Paulus Apostolus Romam à Festo præside mittitur.	
	3 Hucusque librum Actus Apostolorum Lucas Evangelista perduxit, continentem annos à passione Domini XXVII.	60
	4 Statius poëta clarus habetur.	
	5 Nero Agrippinam matrem suam, & sororem patris interfecit.	
	6 Nero infinita luxuria & lascivia, ignaviaque bacchatur.	
	7 Jacobus, frater Domini, à Judæis lapidatur. Festo præsidi Albinus in Judæa successit.	
	8 Marcus Evangelista apud Alexandriam passus est, pro quo Ananias 23 annis. Albino Florus successit.	
	9 Neronianæ thermæ à Nerone ædificantur. Persius & Lucanus poëtæ moriuntur.	
	10 Nero, ut similitudinem Trojæ ardentis videret, magnam partem Romæ incendit.	
	11 Nero Senecam magistrum suum interfecit.	
	12 Vespasianus dux exercitus, adversus Judæos rebellantes à Nerone mittitur.	
	13 Petrus & Paulus à Nerone propter Simonem magum trucidantur, & pestilentia Romæ facta est, Neroque seipsum interfecit.	70
	JULIUS I (a) à beato Petro papa, sedit annis 12. Antiochiæ secundus episcopus ordinatur Ignatius.	
	GALBA VI mens. 7, Otho mens. 3, Vitellius mens. 8.	
	1 Vespasianus in Judæa pugnans, Imperator ab exercitu constituitur.	
	VESPASIANUS VII annos 9, menses 11, dies 22, vir militari virtute præcipuus.	
	Titus Judæos inenarrabili fame cruciatos obsedit.	
	2 Hierusalem à Tito expugnata destruitur, anno à passione Domini 42, à prima verò conditione templi sub Salomone 1089.	
	3	
	4	
	5 Hoc tempore Josephus historiographus clarus habetur.	
	6	
	7 Colossus erectus est, habens altitudinis pedes 107.	
	8	
	9 Pestilentia Romæ facta est: & terræ motus tres civitates Cypri subvertit.	80

102

10 Ve-

(a) Can. Linus.

Anni mundi. | *Regnum Romanorum.* | *Anni Dom.*

10 Vespasianus profluvio ventris in villa circa Sabinos obiit.

TITUS VIII, Vespasiani filius, annos 2, menses 2. Vir omnium genere virtutum mirabilis, ita ut deliciæ & amor humani generis diceretur.

1 Titus amphitheatrum Romæ construxit, in cujus dedicatione 5000 ferarum occidit.
2 Anacletus papa II sedit annis 12. Titus in eadem villa, qua & pater, obiit anno ætatis 42.

DOMITIANUS IX, frater Titi, ann. 15, mensibus 5. Hic omnibus infectus sceleribus, secundò persequitur Christianos. Cujus tempore passi sunt Romæ Eutyches, Victorinus & Maro; apud Amiterninam urbem Victorinus episcopus.

1 Domitianus eunuchos fieri prohibuit.
2 Decreto Senatus, Titus inter Deos refertur.
3 Tres virgines Vestæ ob stuprum damnantur.
4 Anianus I post Marcum Evangelistam, episcopus Alexandriæ,
5 post annos 22 obiit, pro quo Abilius II an. 13.
6 Domitianus se Deum & dominum appellari jussit.
7 90
8 Quintilianus rhetor Romæ clarus habetur.
9 His temporibus hæresis Menandri magi & Ebionitarum & Cerinthiorum & Nicolaitarum exoritur.
10 Hoc tempore Romani mala plurima à Cæsare & ab hostibus pertulerunt.
11 Domitianus de Dacis & Germanis triumphat.
12 Clemens papa III sedit annis 9. Cornelia virgo vestalis ob stuprum viva defossa est.
13 Domitianus multos nobilium occidit.
14 Hoc tempore Joannes Apostolus in Patmon insulam à Domitiano exilio missus, Apocalypsim scripsit.
15 Domitianus Flaviam Domicillam cum multis aliis in exilium pro fide Christi relegavit.
16 Domitianus, cùm multa mala egisset, crudeliter à suis interfectus est, anno ætatis 35.

NERVA X senex anno 1, mensibus 3, diebus 8. Hic primo edicto suo omnes exules revocavit.

400 1 Sanctus Joannes Apostolus ab exilio rediens, Evangelium scripsit. Nerva confectus morbo obiit. 100

TRAJANUS XI genere Hispanus, annis 19, mensibus 6, diebus 15. Vir reipublicæ utilis, sed errore deceptus, tertiò persequitur Christianos.

1 Alexandriæ III Cerdon episcopus sedit annis 12.
2 Joannes Apostolus apud Ephesum dormivit in pace, anno à
3 passione Domini 68.
4 Evaristus papa IV sedit annis 8. Trajanus de Dacis & Scythis triumphat.
5 Trajanus multas gentes Romano subjecit imperio.
6
7
103 8 Hujus Trajani tempore terræ motus multas urbes subvertit,
9 & aurea domus Neronis incendio periit, & Pantheum fulmine crematum est.

10 Hoc

Anni mundi. | *Regnum Romanorum.* | *Anni Dom.*

10 Hoc tempore Simeon, Cleophæ filius, Hierosolymæ episcopus, crucifigitur, anno ætatis 120. pro quo Justus. 110
Terræ motus factus est.
11 Hoc tempore Plinius Secundus, philosophus clarus, pro Christianis Trajanum mitigat. Ignatius, Antiochiæ episcopus, Romæ bestiis traditur, pro quo Oron III constituitur.
12 Alexander papa V, sedit annis 10.
13 Alexandriæ Primus IV episcopus, sedit annis 12.
14 Post Justum, Hierosolymæ episcopum, Zachæus IV sedit:
15 post quem Tobias V, & post hunc Benjamin VI, deinde Joannes VII, post quem Matathias VIII, cui succedit Philippus IX.
16 Trajanus Armeniam, Assyriam & Mesopotamiam provincias
17 facit. Terræmotus penè totam Antiochiam subruit.
18 Judæi commoti, magnas cædes hominum faciunt, sed in Alexandria victi, ab omnibus ubique trucidantur.
19 Trajanus apud Seleuciam profluvio ventris moritur anno ætatis 64.

ÆLIUS ADRIANUS XII ann. 21. Hic per Quadratum, discipulum Apostolorum, & Aristidem, virum sapientem, libris apologeticis edoctus, mitis efficitur Christianis.

Hujus tempore passi sunt Romæ Xistus papa, Getulius, Sabina & Seraphia virgines: apud Mesenam, Eleutherius episcopus cum Anthia matre, Parisius, Dionysius Areopagita episcopus: apud Tiburiam, Symphorosa cum VII filiis.

1 Arianus Alexandriam publicis restauravit expensis. 120
2 Adrianus iterum Judæos profligat. Trajanum Senatus inter Deos refert.
3 XISTUS papa VI, sedit annis 10. † Adrianus plurima tributa † *Can. 12.*
4 relaxat. Terræ motus factus est. Bellum contra Sauromatas gestum.
5 Adrianus in Libyam, quæ à Judæis vastata fuerat, colonias deducit.
6 Alexandriæ † Justinus V episcopus, sedit annis 11. Adrianus Atheniensibus legem dedit. † *Justus.*
7 Hierosolymis, post Philippum, episcopus Seneca X, & post hunc Justus XI, deinde Levi XII, post quem Ephres XIII, postea † Jesses XIII, & post hunc Judas XV, episcopi præfuerunt. † *Joses.*
8 Hoc tempore Aquila interpres habetur.
9 Adrianus, apologeticis nostrorum acceptis, literas pro Chri-
10 stianis misit. 130
11 His temporibus Saturninus & Basilides & Carpocrates hæresim condiderunt.
12 Adrianus Pater patriæ primus appellatur. TELESPHORUS papa VII, sedit annis 11.
13 Antiochiæ constituitur Cornelius episcopus. Nicopolis &
14 Cæsarea terræmotu corruerunt. Templum Romæ & Veneris Romæ factum est.
15 Adrianus Athenas ampliavit ædificiis plurimis.
16 Judæi in arma versi, Palæstinam depopulantur.
17 Alexandriæ Eumenes VI episcopus, sedit annis 13. 104
18 Judæi iterum commoti, magnis ubique cædibus enecantur.

	Anni mundi.	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
		19 Hierusalem ab Ælio Adriano reparata est, & ex ejus nomine Elia nuncupata, & Judæis, ne introirent, interdicta.	
		20 Primus ex gentibus Hierosolymis episcopus Marcus ordinatur, cùm jam XV de Judaica gente fuissent.	
		21 Adrianus morbo intercutis aquæ moritur, major sexagenario.	140
		ANTONINUS XIII, cognomento Pius, annis 22, mens. 3. Iste per apologeticum Justini, Christiani philosophi, & postea martyris, edoctus, clemens efficitur nostris.	
		1 HYGINVS papa VIII sedit annis 111.	
		2 Antoninus Pater patriæ appellatur.	
		3 Valentinus & Cerdon, & post hos Marcion & Marcus ecclesiam hæresi impugnant.	
		4 Justinus Philosophus pro Christianis apologeticon Antonino scripsit.	
		5 PIUS papa IX sedit 15. Sub hoc Hermes librum Pastoris scripsit.	
		6 Antiochiæ constituitur episcopus Heros V.	
		7	
		8	
		9 Alexandriæ Marcus VII, sedit annis 10.	
	4100	10 *Valentinus hæreticus agnoscitur.*	150
		11	
		12	
		13 Apollonius & Basilides philosophi illustres habentur.	
		14	
		15	
		16	
		17 Crescens, Cynicus philosophus, Justino nostro philosopho per-	
		18 secutionem commovit, in qua ille pro Christo occubuit.	
		19 Alexandriæ Celadion VIII episcopus, sedit annis 14.	
		20 ANICETUS papa X. sedit annis 11.	160
		21 Hierosolymis post Marcum factus est episcopus Cassianus	
		22 XVII, Publius XVIII, Maximus XIX, Julianus XX, Gajanus XXI, Symmachus XXII, Cajus XXIII, Julianus XXIV, Capito XXV.	
† 72		23 Antoninus Pius apud Lorium obiit anno ætatis † 77.	
		MARCUS ANTONINUS VERUS, cum fratre Lucio Aurelio Commodo annis 19, mense 1.	
		1 Hi primùm æquo jure administraverunt imperium.	
		2 Lucio Cæsari Athenis sacrificanti, ignis ab Oriente ad Occidentem in cœlo ferri visus est.	
		3 Vologesus, rex Parthorum, provincias populatur Romanas quasdam.	
		4 Fronto orator insignis habetur. Seleucia à Romanis capta est.	
		5 Cæsares de Parthis triumphant.	
105		6 Sub his principibus quarta persecutio orta apud Asiam, Polycarpum, Smyrnæ episcopum, cum plurimis, & in Gallia multos sanctorum coronavit. In qua passi sunt Romæ Anicetus papa, Victor papa, Symmetrius presbyter, Felicitas cum VII filiis, Julius, & Antoninus, Eusebius & Pontianus, Peregrinus & Vincentius: apud Sebasten Armeniæ, XL martyres sub Agricola judice: apud Spoletum Concordius, Germanicus & Pionius:	

Anni mundi. | *Regnum Romanorum.* | *Anni Dom.*

Pionius: apud Apameam, Alexander & Gajus: apud Cretam Philippus episcopus: apud Pergamum, Carpus episcopus, Papyrius diaconus: Lugduni Galliæ, Irenæus episcopus cum multis, Photinus quoque urbis ejusdem episcopus, & Blandina cum aliis 48. Epipodius & Alexander in Syria: Victor & Corona Mediolani: Faustus † Cabillone, Marcellus, item Valerianus: Alexandriæ Ptolemæus & Lucius. *† Avinione.*

7 Hoc tempore lues maxima multas vastavit provincias & exercitum Romanum penè delevit. 170

8 SOTER papa XI sedit annis 8. Antiochiæ Theophilus VI

9 episcopus, vir sapiens, ordinatur.

10 Alexandriæ Agrippinus episcopus sedit annis 10. Lucius Cæsar apoplexia extinctus est.

11 Cataphrygarum hæresis oritur.

12

13 His temporibus Egesippus, Dionysius Corinthi episcopus, Modestus, Melisso, Pinytus Cretæ episcopus, Theophilus Antiochiæ episcopus, Apollinaris, & alii plurimi doctores clari habentur.

14 Antoninus imperator multa prælia per se & per duces suos contra Romanos inimicos exegit. Antiochiæ VII episcopus † Maximus constituitur. *† Maximinus.*

15 Hoc tempore Tatianus hæresin Encratitarum condit.

Maxima per totum orbem pestilentia fuit.

Antoninus multa bella per se & Duces suos faciebat.

16 ELEUTHERIUS papa XII sedit annis † 13. Antoninus Commodum filium consortem regni fecit. *† 15.*

17 Imperatores de hostibus triumphant, & debita plebi relaxant, & severiores leges temperant. 180

18 Lucius, Britanniæ rex, ab Eleutherio papa, ut Christianus efficiatur, impetrat.

19 Antoninus in Pannonia moritur, & Commodus a senatu Augustus appellatur.

L. ANTONINUS COMMODUS XV post mortem patris annos 13 regnavit. Hic Germanos feliciter vicit. Cæterùm obscœnus & parvus fuit.

1 Alexandriæ Julianus X episcopus, sedit annis 10. Commodus de Germanis triumphat.

2 Templum Serapidis Alexandriæ incensum est.

Hyreneus, Lugdunensis Episcopus, insignis habetur.

3 Hoc tempore Parthenus & Clemens Alexandriæ clari habentur.

4 Hierosolymis Maximus XXVI episcopus ordinatur, post quem Antoninus XXVII, Valens XXVIII, † Dulcianus XXIX, Narcissus XXX, † Dius XXXI, Germanio XXXII, Gordius XXXIII, & Narcissus XXXIV. *† Dulychianus.* *† Ælius.*

5 Commodianæ thermæ Romæ factæ sunt.

Commodus Septembrem mensem nomine suo appellavit.

Jerosolymis XXVI. ordinatur Maximus Episcopus.

6 Origines apud Alexandriam nascitur.

7 Hoc tempore Montanus quidam Cataphrygarum hæresin condit.

Anni mundi. | *Regnum Romanorum.* | *Anni Dom.*

8 Irenæus, Lugdunensis episcopus, & alii doctores claruerunt. 190
9 Capitolium Romæ & bibliotheca fulmine cremantur.
† Can. 10. 106 — 10 Commodus, Colossi capite sublato, suæ imaginis caput jussit imponi. VICTOR papa XIII, sedit annis 13. †
Alexandriæ Demetrius XI episcopus annis 43.
11 Magna quæstio de Pascha oritur, & in dominicâ die celebrari jubetur.
12 Serapion Antiochiæ episcopus VIII ordinatur. Commodus multos nobilium interfecit.
13 Commodus, cunctis incommodus, in domo Vestiliani (a) strangulatur.

ÆLIUS PERTINAX major septuagenario ex senatus consulto jussus est imperare XVI, mensibus 6. Hunc Julianus
1 jurisperitus occidens, regnavit mensibus 7.

SEVERUS, genere Afer, XVII, annis 17. Hic Julianum civili
1 bello vicit, & se Pertinacem appellavit.
2
3 Hoc tempore Narcissus, Hierosolymitanus episcopus, & 200
4150 — 4 Theophilus Cæsariensis, Polycarpus quoque & Bacchylus Asiani, & alii episcopi insignes habentur.
5 Judaicum & Samariticum bellum motum est.
6 Severus Parthos & Adiabenos, Arabasque superavit & sub-
7 jecit.
8 Thermæ Severianæ apud Antiochiam factæ sunt.
9 ZEPHYRINUS papa XIII, sedit annis 18.
10 Severus quinta persecutione plurimos sanctorum corona-
11 vit, inter quos pater Origenis, Leonides, cum multis aliis martyrizatur.
12 Perpetua & Felicitas, hac persecutione, apud Carthaginem bestiis deputantur.
13 Hoc tempore Symachus & Theodotion interpretes habentur.
14 Severus vallum apud Britannos per 132 passuum millia à ma- 210
15 ri ad mare fecit.
16 Tertullianus Afer clarus habetur.
Origines Alexandriæ studiis eruditur.
17 Severus in Britannia moritur.

ANTONINUS CARACALLA XVIII, annis 7.
1 Antiochiæ IX episcopus Asclepiades constituitur.
† Secus aliquanto Eusebius habet. — 2 † Hoc tempore Alexander XXXV episcopus Cappadociæ à Narcisso Hierosolymitano episcopo constituitur. (b)
3 Antoninus Caracalla propter genus vestis, quod Romæ ero-
4 gabat, cognominatur.
5 Antoninus Romæ thermas sui nominis ædificavit.
6 Antoninus impatientia libidinis, novercam suam Juliam duxit uxorem.
† 44. — 7 Antoninus interficitur anno vitæ † 43. 220
Romæ Amphitheatrum incenditur. *Can.*

OPILIUS MACRINUS XIX, annum unum regnavit.

1 Ma-

(a) Can. *Vestati.*
(b) Can. *Alexander Jerosolymorum Episcopus ordinatur, vivente Narcisso, Deo per visum jubente.*

Anni mundi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.

1 Macrinus cum filio Diadumeno occiditur *in Archelaide*. Antiochiæ X Philetus episcopus constituitur.

M. AVRELIVS ANTONINVS XX, annis 4.

Aurelius Antoninus adeo impudice in imperio vixit, ut nullum genus obscœnitatis omiserit.

1 CALLISTVS papa XV, sedit annis 5.

2 Hippolytus episcopus clarus habetur. Heliogabalum templum Romæ ædificatur.

3 In Palæstina Nicopolis, quæ prius Emmaus vocabatur, condita est.

4 Aurelius tumultu militari Romæ occiditur. Hujus tempore coronantur Romæ Callistus papa, Vrbanus papa, Cæcilia
virgo, Tiburtius & Valerianus, Calepodius presbyter, Pal- 107.
marius consul cum uxore & filiis, & Simplicius senator.

AVRELIVS ALEXANDER XXI, annis 13. Hic in matrem suam unicè pius fuit, & cunctis charus.

1 Alexander Xerxem, regem Persarum, vicit.

Hic militaris disciplinæ severus corrector fuit.

2 VRBANVS papa XVI. sedit annis † 8. Hic multos nobilium † 9.
3 ad Christi fidem convertit.

4 Ulpianus jurisconsultus insignis habetur.

5 Neronianæ thermæ Alexandrinæ vocantur. 230

6 Geminus presbyter *Antiochenus*, & Hippolytus & Beryllus episcopi, & Bostrenus clari habentur.

7 Antiochiæ episcopus XI Zebennus constituitur.

8 Mammea, mater Alexandri, Origenem, celeberrimum do-
9 ctorem, ad se vocatum audire curavit.

Origenes de Alexandria ad Cæsarem Palæstinæ transit.

10 PONTIANVS papa XVII sedit annis † 6. † 5.

11 Alexandriæ Heracleas XII episcopus, vir sapiens, sedit annis
12 † 13. *Alexander Romæ favorabilis fuit.* † 16.

13 Alexander tumultu militari *Moguntiaci* occiditur.

MAXIMINVS XXII annis 3. Iste Christianos, & maximè rectores ecclesiæ sexto post Neronem persequitur.

Sub quo apud Cæsaream Palæstinam Pamphilus & Maxi-
mus presbyteri coronantur. 240

Maximinus adversus Germanos bellum feliciter gessit.

Maximinus Aquilegiæ à Pupieno occiditur.

1 Pontianus papa & successor ejus ANTHERVS XVIII papa
2 post primum mensem pontificatus martyrio coronantur.

3 FABIANVS papa XIX sedit annis 14. Maximinus Aquilejæ occiditur.

GORDIANVS XXIII annis 6.

1

2 Pupienus & Balbinus, qui imperium arripuerant, in palatio *à Gordiano* occisi sunt.

3 Hoc tempore Julius Africanus chronographus clarus habetur.

4 Hac tempestate, Origenes Theodorum & Athenodorum fratres, postea nobiles episcopos, divina imbuit philosophia.

5

Anni mundi | *Regnum Romanorum.* | *Anni Dom.*

6 Gordianus, cùm victor à Parthis reverteretur, haud longè à Romano solo interficitur.

Milites Gordiano tumulum ædificant, & ossa ejus Romam reportant.

PHILIPPVS, cum filio Philippo annis VII. Hic primus omnium imperatorum Christianus fuit. (*a*)

1 Philippus Philippum, filium suum, consortem regni fecit.

2

4200 3 Alexandriæ XIII Dionysius episcopus clarus doctor, sedit 250

† 17. annis † 19.

4 Millesimus annus ab urbe condita festivè celebratur.

Regnantibus Philippis, millesimus annus Romanæ urbis expletus est.

Millesimus annus à Christiano Imperatore variis ludis celebratus est.

Theatrum Pompeji Romæ incensum.

Philippus nominis sui in Thracia construxit .....

5 Origenes presbyter his temporibus tanta scripsit, ut Hieronymus quodam loco quinque millia librorum ejus se legisse

6 dicat.

7 Philippus senior Veronæ, junior verò Romæ occiditur.

DECIVS XXV anno 1, mensibus 3. Iste septimam in Christianos persecutionem excitavit.

1 Hac & sequenti persecutione passi sunt Romæ Fabianus papa, Xistus papa, Laurentius, Felicissimus, & Agapetus diaconus, Abdo & Sennes, Hippolytus & Concordia, Irenæus & Habundius, Cornelius papa, Victoria virgo, Miniates:

† Babylas. Antiochiæ † Babillus episcopus: Apollonia civitate Lea-

108 cus, Thyrsus & Callinicus: Hierosolymis Alexander episcopus: Nazanzo Trypho: in Ægypto civitate Tanais, Phileas episc. Philoromus: Babyloniæ etiam Ctesiphontes episcopus: Pamphyliæ Nestor episcopus: in Corduba Parmenius presbyter cum aliis: in Cyriensi colonia Marianus & Jacob: in Tyro Anatolia & Audax: in Africa Nemesianus, Felix, Rogatianus presbyter, Felicissimus cum aliis: Antiochiæ Asclepiades episcopus: Alexandriæ Agatho, Serapion, Arsenius, Dioscorus cum aliis: item Romæ Stephanus papa, Eugenia, Jovinus, Basilius, Lucius papa, Basilla, Rufina, & Secunda virgines, Tertullianus, Protus, Hyacinthus, Xistus papa, Valerianus, Nemesius, Symphorianus & Olympius: in Hispania Terragone: Veronæ Zenon episcopus, Fructuosus episcopus, Augurius & Eulogius diaconi: Cæsareæ Marinus & Artemisius: in Africa Maxima, Donatilla, & Secunda virgines: in vico Mitanensi Privatus episcopus, Theodorus cognomento Gregorius, Ponti episcopus, Sub Claudio verò & Aureliano Proboque & Caro imperatoribus passi sunt Romæ, Felix papa, Marius & Martha, conjunx ejus cum filiis, XLVII milites, qui baptizati sunt à Dionysio papa, Cyrilla virgo: in Campania Felix presbyter & Eusebius: Romæ item Eutychianus papa, Theodora, Basilides, Tripos & Mandalio: Lingonis sancti gemini: Iconio civi-

(*a*) Vide, quæ supra notavi ad *REGINONEM a. 198.*

Anni mundi | *Regnum Romanorum.* | *Anni Dom.*

(*a*) civitate Conon: Cæfarea Cappadociæ Mammes: apud Præneste Agapitus: in civitate Salona Anaftafius: Augustoduni Symphorianus: in territorio Vivarienfi Andeolus subdiaconus, Andochius presbyter, Thyrfus diaconus, & Felix: in castro † Duuone Benignus presbyter: item Romæ Chryfanthus & Daria, Claudius & Hilaria uxor ejus cum filiis, Jafone & Mauro, & LXX milites. Fabianus martyrizatur, pro quo CORNELIUS XX, fedit annis 3. † *Divione.*

Decius cum filio fuo in Thracia à Gothis occiditur. Antonius monachus in Ægypto nafcitur.

GALLUS XXVI, cum Volufiano filio an. 2, menfibus 4.

1 Origenes anno ætatis 70 moritur. Novatus presbyter hæreseos autor extitit. Maxima peftilentia facta eft. Antiochiæ † Demetrius XIV ordinatur epifcopus † *Demetrianus.*

2 Gallus & Volufianus interfecti funt Interamnæ.

VALERIANUS XXVII cum Gallieno annis 15. ifte octavam perfecutionem in Christianos exercuit.

1 Cornelius papa martyr efficitur.

LUCIUS papa XXI fedit menfibus 8, & martyr efficitur.

2 STEPHANUS papa XXII, fedit annis 2.

3 Cyprianus doctor eximius, Carthaginenfis epifcopus, martyrio coronatur. 260

4 XISTUS papa XXIII fedit annis † 11. Valerianus commota perfecutione, à Sapore, rege Perfarum, captus, & oculis pri- † *VIII.* vel *XI.*

5 vatus, in fervitute miferabili confenefcit, & Gallienus tertius

6 pacem Christicolis reddidit.

Valeriano in Perfas ducto, & oculis privato, Galienus pacem reddidit nostris.

Galienus in omnem lafciviam diffolvitur.

Antiochiæ XV Paulus Samofatenus, poftea hæreticus, epi-

7 fcopus conftituitur.

8 Germani Italiam, Alemanni Gallias & Italiam populantur.

9 Græcia, Macedonia, Pontus, Afia depopulantur per Gothos,

10 & alias plures provincias Barbarorum quaffavit irruptio.

11 Alexandriæ Maximus XIV epifcopus fedit annis 18.

Dionyfius Papa fedit an. 7.

12 Hoc tempore Theodorus, qui & Gregorius, Neocæfariæ epifcopus, virtutibus claruit.

13 Hierofolymæ XXXVII epifcopus Hymenæus conftituitur. 270 109

14 DIONYSIUS papa † XXIII fedit ann. 8. Paulo Samofateno hæretico depofito, Dominus XVI Antiochiæ epifcopus ordinatur. † *XXIV.*

15 Gallienus Mediolani occiditur.

CLAUDIUS XXVIII an. 1, menfib. 9. Ifte Gothos jam per annos 15 Illyricum Macedoniamque vaftantes, fuperat.

1 Paulus de Samofata, Antiochenus epifcopus, hæreticus effe convincitur.

2 Claudius Syrmio moritur, pro quo frater Quintilius regnavit dies 17. Aquilejæ occiditur.

AURELIANUS XXIX annis 5, menfibus 6. Hic reipublicæ utilis, primò clemens Chriftianis, poftea perfecutor fuit.

1. An-

(*a*) Vide, quæ fupra notavi ad *Reginonem a. 226.*

	Anni mundi	*Regnum Romanorum.*	Anni Dom.
		1 Antiochiæ episcopus XVII Timæus efficitur.	
		2 Zenobia regina Orientis vincitur.	
		Eusebius, Laodicensis Episcopus, insignis habetur.	
		3 Aurelianum Romæ triumphantem Tetricus & Zenobia captivi præcesserunt.	
		4 Aurelianus templum Soli ædificat, & nonam persecutionem in Christianos excitat.	
		5 Aurelianus divino fulmine territus, inter Byzantium & Heracleam à militibus occiditur.	
		TACITUS XXX mens. 6. Quo apud Pontum occiso, Florianus regnavit dies 88, & apud Tarsum occiditur.	
		1 FELIX papa XXV sedit annis 5.	
		PROBUS XXXI annis 6, mensibus 4.	
		1 Galliæ à barbaris vastatæ, à Probo Rom. restituuntur imperio.	
		2 Anatolius, Laodiceæ episcopus, clarus habetur.	
		3 Manes quidam, genere Persa, insanam Manichæorum hæresim condit.	
		4 Antiochiæ episcopus XVIII Cyrillus constituitur.	
† Can. 8.		5 EUTYCHIANUS papa XXVI sedit mensibus 10 †	
† Can. 16.		6 GAIUS papa XXVII annis 5. † Alexandriæ Theonas episcopus XV ann. 18. Probus apud Syrmium tumultu militum occiditur.	
		CARUS XXXII cum filiis Carino & Numeriano an. 2.	
		1 Carus victor de Parthis, super Tigridem fulmine ictus interiit.	
		2 Numerianus insidiis Apri soceri sui occiditur. Carinus apud Margum à Diocletiano *prælio victus*, interficitur.	
†CCLXXXIV.		Hucusque ab incarnatione Domini supputantur secundum Dionysium anni † CCXXXIV.	
		DIOCLETIANUS XXXIII annis 20.	
		1 Ab hoc anno Græci paschales circulos inchoabant.	
		2 Diocletianus Herculium Maximianum in consortium regni assumit.	
		3 Maximianus in Gallia Amandum cum rusticis vicit. Carus, sumpta purpura, Britannias occupat.	
		4 Hoc tempore, Carausius Britannias, Narseus rex Persarum Orientem, Ægyptum Achilles, Quinquegentiani Africam vastaverunt. *Ob quæ Constantinus, Galerius, & Maximianus in regnum assumuntur.*	
		6 Diocletianus Constantium, Constantini patrem, Cæsarem facit, qui regnavit annis XVI.	290
		7 Diocletianus Galerium Maximianum Cæsarem facit.	
110		8 Hoc tempore Pierius presbyter, & Achillas, & Melitius Alexandrinus claruerunt.	
		9 His temporibus, diversis & multis præliis hostes diversi vin-	
		10 cuntur.	
		11 Diocletianus se ut Deum adorari jussit.	
	4250	12	
		13 Gaio papa martyrizato, Marcellinus XXVIII successit.	
		14 Diocletianus, victo Achilleo, Alexandriam Ægyptumque recepit.	

Idem

Anni mundi. | *Regnum Romanorum.* | *Anni Dom.*

Idem plurimos per totam Ægyptum proſcriptionibus & exiliis damnavit.

15 Conſtantinus LX millia Alemannorum *juxta Lingonas* occidit. Hieroſolymis epiſcopus Labdas ordinatur XXXVIII.

16 Alexandriæ XVI Petrus epiſcopus ſedit annis XII. 300

Galerius Maximianus à Narſeo victus, *ante carpentum Diocletiani purpuratus, cucurrit.*

17 Galerius Maximianus Narſeum ſuperavit, & uxorem ac liberos ac ſorores captivavit.

18 Antiochiæ XIX Tirannus epiſcopus conſtituitur. Diocletianus & Maximianus inſigni pompa de hoſtibus triumphant.

19 Diocletianus in oriente, & Herculius Maximianus in occidente, eccleſias ſubvertunt, libros divinos incendunt, & Chriſtianos decima perſecutione poſt Neronē cruciaverunt.

20 Marcellino papa martyrizato, Euſebius XXIX ſucceſſit menſibus 8. Quo item paſſo, XXX Miltiades ſedit annis IV. Diocletianus Nicomediæ, & Maximianus Mediolani purpuras & regnum ob ſenectutis defectum ſponte deponunt. In perſecutione Diocletiani, Maximiani, Conſtantii, Severi, Galerii & Maximiani, paſſi ſunt Romæ, Cajus papa, Cyriacus diaconus, Largus, Smaragdus, Apronianus, Papias, Maurus, Claudius, & Prepedigna cum filiis, Gabinius presbyter, Caſtulus, Pancratius, Artemius cum uxore & filia, Sebaſtianus, Marcus, Marcellianus, Marcellinus presbyter, Petrus exorciſta, Tranquillinus, Nicoſtratus, Zoë uxor ejus, Primus, Felicianus, Claudius, Caſtorius, Victorinus, Symphorianus, Baſiliſcus, Fauſtinus, Simplicius, Beatrix, Tiburtius filius Tromatii, Suſanna virgo, Joannes, Criſpus, Geneſius, Felix & Adauctus, Lucia & Geminianus, Sergius & Bacchus, Chryſogonus, Saturninus & Siſinnus, Quatuor coronati, Theodorus, Pontianus, Prætextatus, & Thraſo: apud Spoletum, Gregorius presbyter, Sabinus epiſcopus, Exuperantius & Marcellinus diaconus: apud inſulas Parmarias Anaſtaſia: Antiochiæ, Julianus & Baſiliſſa: in Hiſpania, civitate Cæſar-auguſtana, Vincentius diaconus: in Barcinona, Eulalia virgo, Cucufas: apud Gerendaoam, Felix: in Cucumis Juliana virgo: apud Tyrum Tyrannio, Sylvanus, Peoeleus & Linus epiſcopi, cum innumera multitudine: apud Syrmium, Sirenus: Nicomediæ, Petrus, Lucianus presbyter Antiochenus, Anthimus epiſcopus, Pantaleon, Joannes, Adrianus, Dorotheus, & Gorgonius, Eleutherius: Smyrnæ, Irenæus epiſcopus: in Palæſtina civitate Gaza, Sylvanus: Mediolanis, Victor: in civitate Suſcia, Quirinus epiſcopus: apud Tarſum, Bonifacius: in Aquileia, Felix & Fortunatus: apud Ciliciam, Vitus & Modeſtus, cum Creſcentia, Lucia virgine: in Britannia, Albanus: in Maſſilia, Victor: apud Auguſtam, Afra in Rhetia provincia: Nicæa Bithyniæ, Theodata cum filiis: in civitate Compluto, Juſtinus & Haſtar fratres: in Sicilia Euplus diaconus: Pergamis, Alexander: in Chalcedone Euphemia: in Neapoli Campaniæ, Januarius epiſcopus Beneventanus, Soſius diaconus: Meſenate civitate Fauſtus & Deſiderius: in Palæſtina, Peleus & Nilus epiſcopi: In Cyzico, Fauſta & Evilaſius: Agauno, Mauricius cum ſociis: Antiochiæ, Cyprianus epiſcopus cum Juſtina: apud Ægeam civitatem Coſmas & Damianus: in caſtro 111

T Solo-

Anni mundi | Anni Dom.

Solodoro, Victor: apud Coloniam Agrippinam, Gereon cum sociis: apud Tarsum, Carracus, Probus & Andronicus: in Venusia, Felix episcopus, Audax, Januarius presbyter: Suessionis civitate, Crispinianus & Crispinus: apud Sidonem, Zenobius presbyter: in territorio Auganensi, Tiberius, Modestus & Florentia: in Scythia † Mennas: Antiochiæ, Romanus: Alexandriæ, Petrus episcopus: in Africa, Crispina virgo: in Tuscia, Barbara virgo: in Hispania, Leocadia: Emerita civitate, Eulalia & Julia virgines. *(a)*

† *al. Merinas.*

GALERIUS & Constantius Augusti. Maximinus, persecutor Christianorum & Severus Cæsares eliguntur.

1 Constantius Augustus, vir mansuetus, in Britannia Eboraci obiit. *Post quem filius ejus Constantinus regnavit.*

CONSTANTINUS Constantii XXXIV, ex concubina Helena filius, annis 30, mensibus 10. Hic primus imperator, excepto Philippo, Christianus fuit, & ab hoc Christiani imperatores cœperunt.

1 Maxentius, Maximini Herculii filius, Augustus appellatur.

2 Maximianus Herculius apud Massiliam turpiter interficitur.

3 Quirinus episcopus pro Christo passus est. Occiso Severo, Licinius Cæsar efficitur. Galerius Maximianus, Christianorum persecutor, divina ultione tactus, parcere Christianis jussit, & ipse moritur.

4 Maximinus, Cæsar persecutionem restaurat, & ipse moritur. *(b)* Melciade † papa passo, SYLVESTER XXXI sedit an. 22. ††

† *al. Marcello.* †† Can. *25.*

5 Petrus Alexandriæ episcopus martyrio coronatur, pro quo Achillas XVII sedit. Magna fames & lues in persecutores facta est. 310

6 Constantinus Maxentium civili prælio, Deo juvante, apud pontem Milvium vicit.

7 Persecutio tandem post X annos finita est.

8 Hierosolymitanus episcopus Macarius XXXIX constituitur.

9 Diocletianus *in prædio suo* moritur, & *solus omnium privatus* inter Deos refertur.

10 Plurimi persecutorum & magorum trucidantur.

11 Crispus & Constantinus, filii Constantini, & Licinius Cæsa-
12 res appellantur.

13 Lactantius clarus habetur.

14 Licinius Christianos de palatio suo expellit, & eos persequitur.

Hoc tempore Arrius, Alexandriæ presbyter, nefandam Arrianorum hæresin condit.

15 Alexandriæ Alexander XVIII episcopus ordinatur, à quo 320
16 Arius presbyter de ecclesia ejectus, multos errori suo sociat, & ecclesiam hæresi impugnat.

17 Concilium in Nicæa congregatur CCCXVIII episcoporum sub Julio *(c)* papa, in quo Arius condemnatur.

18 Constantinus, *(d)* filius Constantini, Cæsar efficitur. Licinius occiditur.

19 Hoc

(a) Vide supra *REGINONEM ad a. 242.*
(b) Can. *Maximinus Christianos persequitur: & apud Tharsum moritur.*
(c) *CANISIUS* rectius: *Sylvestro.*
(d) Can. *Constantius.*

Anni mundi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.

19 Hoc tempore crux dominica ab Helena, Constantini ma-
20 tre, in Hierosolymis reperitur. Sub Macario ejusdem urbis episcopo *Nazarius rhetor insignis habetur.* *(a)*
21 Vicennalia Constantini Romæ acta.
22 Antiochiæ, post Tiramnum, Vitalis XX episcopus ordina-
23 tur, pro quo † Philogimius XXI, & post hunc Paulinus XXII, cui successit Eustathius XXIII. Quo ob fidem catholicam in exilium misso, Ariani episcopi XI numero ecclesiam illam unus post alium occupaverunt. † Philogonus. 112

Hucusque historiam scribit Eusebius. Hinc Hieronymus. Constantinus Drepanam, Bithyniæ civitatem instaurans, in honorem suæ matris, Helenopolim appellavit.

Arriani Episcopi Ecclesiam obtinuerunt, quorum tempora non digeruntur, qui hostes Christi judicantur.

Juvencus presbyter claruit.

Constantinus uxorem suam Bausiam interfecit.

Donatus quidam Donatistarum hæresim condidit.

24 Constantinus Byzantium urbem reparavit, & ex suo nomine Constantinopolim appellavit, & sedem Romani regni eam esse voluit.

25 Alexandriæ Athanasius XIX episcopus ordinatur. Romæ MARCVS XXXII papa sedit mensib. 8, pro quo JVLIVS XXXIII annis 16, mensibus 9. Porphyrius misso ad Constantinum volumine, exilio liberatur. *Edicto Constantini* Templa idolorum destruuntur. 330

His temporibus, Eusebius, Cæsariensis Episcopus, & alii multi doctores claruerunt.

27 Constans, filius Constantini, Cæsar efficitur.
28 Antonius monachus clarus habetur.

Constantinus cum liberis suis honorificas ad Antonium litteras mittit. Tricennalibus Constantini, Dalmatius Cesar appellatur.

29 Constantia, Constantini soror, uxor Licinii, moriens Arianum quendam presbyterum fratri commendat.
30 Dalmatius Cæsar efficitur. Constantinus in Arianum dogma labitur, ab Eusebio Nicomediense baptizatus.
31 Constantinus, dum bellum in Persas pararet, apud Nicomediam obiit anno vitæ 66.

CONSTANTIVS XXXV filius Constantini, cum Constantino & Constante fratribus, annis 24, mensibus 5, diebus 13, regnaverunt.

Dalmatius Cæsar factione Constantii patruelis & tumultu militari interficitur.

1 Constantius Ariana hæresi per Arianum presbyterum & Eusebium Nicomediensem polluitur, *Athanasium Episcopum & omnes non suæ partis Episcopos* catholicos persequitur.
2 Jacobus Nisibinus episcopus virtutibus claruit. Dalmatius Cæsar occiditur. Sapor, rex Persarum, Mesopotamiam vastat, & Christianos persequitur.
3 Constantinus bellum fratri Constantio inferens, juxta Aquileiam occiditur.

(a) Can. *Vicennalia Constantini Romæ Nicomediæ acta, & sequenti anno Romæ edita.*

Anni mundi. | *Regnum Romanorum.* | *Anni Dom.*

4 Terræ motus multas urbes obruit. Audeus Syrius Audea-
nam hæresim condit. 340
5 Franci à Constante perdomiti, in pacem recepti sunt.
6 Constantinopoli ejecto ab Arianis Paulo episcopo, Macedonius hæresiarches in locum ejus substituitur.
7 Hoc tempore Maximinus, Trevirorum episcopus, clarus ha-
8 betur, à quo Athanasius, Alexandriæ episcopus, à Constantio profugus, honorificè susceptus est.
9 Athanasius episcopus, ad Constantis literas Alexandriam regreditur.
4300 10 Eclipsis Solis facta est, & terræ motus hoc tempore multas urbes subvertit.

Tribus diebus ac noctibus Roma natavit: & Campania urbes vexata.

11 Bellum contra Persas gravi Romanorum damno geritur.
Maximus XL post Macarium Hierosolymitanum episcopum moritur, post quem Cyrillus, expulso Heraclio, & cæteri Ariani episcopi ecclesiam illam occupant.
12 Romæ LIBERIUS XXXIV papa ordinatur. Quo ab Arianis ejecto, Felix locum ejus occupat annum unum, sed Liberius hæresi subscribens rediit, & Felix ejicitur. Constans haud longè
† Hispania. ab † Hyspen interficitur anno ætatis 30.
13 Magnentius, qui Constantem occiderat, & alii rempublicam turbant.
14 Magnentio gravi civili prælio victo, Gallus, *Constantii patrue-* 350
lis, Cæsar efficitur.
15 Gallus multos Judæorum delevit, & civitatem eorum subvertit.
113 16 Magnentius seipsum occidit, & Decentius frater ejus laqueo vitam finivit.
17 Gallus Cæsar à Constantio patrueli suo, ob suspicionem occiditur. Victorinus rhetor, & Donatus Grammaticus, Romæ insignes habentur.
18 Julianus, frater Galli, Cæsar efficitur à Constantio. Antonius monachus CV ætatis anno obiit, *in eremo. Et multi alii eremitæ claruerunt.*

Eusebius Vercellinus & Dionysius Mediolanensis cum aliis exulantur.

19 Liberius papa, & multi catholicorum episcopi ab Arianis expulsi sunt. Magnæ Alemannorum copiæ apud Argentarium deletæ sunt, *à Juliano Cæsare.*
20 Ossa Andreæ apostoli, & Lucæ Evangelistæ, & Timothei Constantinopolim allata sunt. Julianus Rheno Germanos vicit.
21 Paulinus, Trevirorum episcopus, in exilio obiit. Hoc tempore Hilarius, Pictaviensis episcopus, & Athanasius Alexandrinus, & omnes catholici episcopi multa ab Arianis mala passi sunt.
22 Apud Ariminum synodus Arianorum contra fidem facta est.
23 Julianus bellorum successibus elatus, Augusti nomen usurpat. Constantius in Parthos bellum parat.
24 Constantius, Parthico bello dimisso, contra Julianum arma 360
† 45. sumens moritur anno ætatis 46. †

JVLIA-

Anni mundi.	*Regnum Romanorum.*	Anni Dom.	
	JULIANUS XXXVI Apostata anno uno, mensibus 8. Hic ex Christiano lectore paganus factus, persequitur Christianos.		
	1 Alexandriæ Georgio, Ariano episcopo, à populo incenso, Athanasius ad sedem suam revertitur, in parte catholicorum Antiochiæ episcopus fit. *Eusebius & Lucifer de exilio revertuntur.* Pagani apud Sebasten sepulchrum sancti Joannis Baptistæ invadunt.		
	2 Julianus ad bellum Parthicum profectus, & Christianorum sanguinem diis suis vovens, Dei judicio, à quodam hoste occisus, interiit, anno ætatis 32.		
	JOVIANUS XXXVII mensibus 8. Iste iterum cum omni exercitu ad Christianitatem redit.		
	1 Jovianus in nova domo recubans, suffocatus odore prunarum & calcis moritur. Synodus hæresiaca Antiochiæ facta est.		
	VALENTINIANUS XXXVIII regnavit annis 11.		
	Hic ob fidem Christi tribunatu militum à Juliano privatus fuit.		
	1 Valentinianus Valenti, fratri suo, Orientis imperium dedit.		
	2 Romæ DAMASUS XXXV papa ordinatur. Valens ab Eudoxio, Arianorum episcopo, seductus & baptizatus, post mortem fratris orthodoxos persequitur. Terræ motus per totum orbem factus est.		
	3 Gratianus, Valentiniani filius, Ambianis imperator efficitur. Vera lana, pluviæ mixta, de nubibus fluxit.		
	4 Athanaricus, rex Gothorum, Christianos in sua gente persequitur.		
	Hilarius Pictavis episcopus obiit.		
	Nicæa terræ motu corruit.		
	5 Eusebius, Vercellensis episcopus, moritur. Laodiceæ Apollinaris episcopus plura scripsit, sed postea hæresim condit.		
	6 Magna fames in Phrygia. Lucifer † Caralitanus episcopus, vir valde catholicus, obiit.		† *Calaritanus.*
	7 † Maximinus præfectus † Rom. multos nobilium occidit.	370	† *Maximus*
	8 Valentinus Saxones in regione Francorum cæde perdomuit.		† *Annona.*
	9 Alexandriæ Petrus XX episcopus post Athanasium ordinatur. Burgundiorum LXXX ferè millia juxta Rhenum consederunt. Eunomius hæresiarcha extitit.		114
	Didymus *Alexandriæ* cæcus clarus habetur.		
	10 Magnentia, quæ & Tecla, Romanorum nobilissimâ, Hierosolymam veniens, virtutibus & humilitate claruit.		
	Post Auxentium Arianum, Ambrosio Mediolani episcopo ordinato, Italia ad rectam fidem revertitur.		
	11 Valentinianus bellum in Sarmatas parans, apoplexia obiit. *Valentinianus subita sanguinis eruptione moritur, pro quo Gratianus filius cum patruo.*		
	Multi monachorum martyrio coronantur.		
	VALENS XXXIX post mortem fratris, cum Gratiano & Valentiniano annis 4 regnavit.		
	1 Photinus hæreticus moritur. Theodosius, Theodosii postea imperatoris, pater & multi nobiles à Valente occisi.		
	2 Gratianus triginta millia Alemannorum delevit. Gothi depulsi ab Hunis, diffunduntur in Thraciam. Valens legem dedit		

Anni mundi.	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	dedit, ut monachi militarent, nolentes fustibus jussit interfici. Gothi, datis à Valente hæreticis doctoribus, Ariani efficiuntur.	
3	Gothi fame compulsi, rebellant.	
4	Valens, à Gothis occiso exercitu, fugiens, in domo quadam vivus crematur. *Valens Arrianus imperator, post multa mala sua in Thracia trucidato a Gothis Romano exercitu, ipse sagitta sauciatus, fugiens, & in vilem casam, cum sæpe equo laberetur, deductus; insequentibusque hostibus, vivus in ipsa casa incensus, sepultura caruit. Post quem Gratianus tertius, fratris ejus filius, cum fratre suo Valentiniano regnavit annos 6.*	

Huc usque Chronicam Eusebii Hieronymus perduxit.

Hinc Herimannus.

Antiquus Codex.	Anni Dom.	Novus seu Manuscriptus Codex Urstisii.
GRATIANUS XL cum Valentiniano fratre post mortem patrui, annis sex regnavit.	378	Post mortem Valentis, Arriani Imperatoris, GRATIANUS cum Valentiniano, fratre suo, annis sex regnavir.
1 Gratianus Theodosium genere Hispanum, Orientis Imperatorem fecit. Priscillianus episcopus hæresim condit. *Gratianus Imperator ob perturbatum imperii statum, genere Hispanum (a) armis, fide & religione præcipuum orienti Imperatorem præfecit. Qui 17 annis regnans, Gothos, Hunnos, Alanos, & alias gentes plures coërcuit, deque Tyrannis Romanorum sæpe imperium vindicavit. Priscillianus de Galliis Episcopus, hoc tempore sui nominis hæresin condit.*	379	Gratianus Imp. Theodosium Orienti Imperatorem præficit. Priscillianus de Galliis Episcopus, hoc tempore sui nominis hæresin condit.
2 Ab hoc anno Theophilus Paschales circulos inchoat. *Ambrosius Mediolanensis Archiepiscopus multa hoc tempore sublimiter scripsit.*	380	Ab hoc anno Theophilus, Alexandrinus Episcopus, paschales circulos inchoat.
3 Synodus secunda CL. Episcoporum, Constantinopoli adversus Macedonium congregatur sub Damaso papa. *Athanaricus, Rex Gothorum, persecutorque Christianorum, Constantinopoli receptus a Theodosio, moritur.*	381	Synodus secunda universalis CL. Episcoporum Constantinopoli agitur contra Macedonium hæresiarcham, ipsius Urbis Episcopum, sub Theodosio Augusto & Damaso Papa. Et post damnationem prædicti hæretici, tres Canones constituuntur.
4 Hoc tempore Theodosius multis præliis Gothos, Hunos Alanosque superavit. Athanaricus, Rex Gothorum, moritur.	382	

5 Archa-

(a) Intelligit Theodosium.

Archadius

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
5 Arcadius, Theodosii filius, Imperator efficitur.	383	Archadius, filius Theodosii Augusti, à Patre in consortium regni assumptus, regnavit annis XXVI.
6 Maximus regnum sibi usurpans, Valentinianum Italia depulit. Gratianus Lugduni occiditur. Romæ post Damasum URSINUS XXXVI. Papa, sedit annis quatuordecim.	384	Maximus sibi regnum usurpans, Gratianum Lugduni occidit. Romæ, póst Damasum Papam, Siricius, qui in Chronicis Prosperi URSINUS dicitur, Papa XL. sedit annos quatuordecim.
THEODOSIUS XLI. cum Valentiniano post mortem Gratiani annis undecim regnavit. *Theodosio Augusto filius Honorius nascitur.*		
1 Theodosius, vir omnibus virtutibus plenus, Valentinianũ benigne suscepit. Priscillianus & alii hæretici sequaces ejus, ab Evodio præfecto, gladio addicti sunt. *Maximus in Britannia a militibus Imperator creatus ad Gallias transfretans, Gratianum Augustum a suis proditum bello victum fugavit, & Lugduni captum occidit, Valentinianumque Augustum, fratrem ejus, de Italia ad Theodosium morientem pepulit, Victoremque filium suum Imperii consortem fecit.*	385	Hieronymus Presbyter, jam in Bethlehem habitans, clarus habetur. Priscillianus hæreticus, in Synodo Burdegalensi damnandus, fugit: sed Treveris ab Ebodio Præfecto interficitur.
2 Ambrosius, Mediolanensis Episcopus, & sanctus Martinus, Turonensis Episcopus, & Hieronymus Bethleemites, clarissimi habentur.	386	Hoc tempore Siricius Papa scripsit decretalia XV. Capitula Himerio Tarraconensi Episcopo.
3	387	
4 Maximus tyrannus à Theodosio victus & captus, *juxta Aquileiam purpura privatus*, capite plectitur, & Victor, filius ejus, ab Arbogaste, *magistro militum in Galliis*, interficitur, & Valentinianus regno restituitur.	388	Theodosius Augustus Maximum tyrannum Aquileiæ occidit.
5 Ithacius & Ursacius Episcopi, ob necem Priscilliani, quem accusaverant, Ecclesiæ communione privantur.	389	Ithacius & Ursatius Episcopi, ob necem Priscilliani, quem accusaverant, Ecclesiæ communione privantur.
6	390	Hoc tempore S. Martinus, Ambrosius, Episcopi: Hieronymus Presbyter, Joannes Chrysostomus, Augustinus, & Severus, aliique quam plures Doctores claruerunt.
7	391	
8 Valentinianus dolo Arbogastis, suspendio	392	Valentinianus, dolo Arbogastis, laqueo

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
pendio periit. Hieronymus usque huc librum de illuſtribus viris Eccleſiæ perduxit. *Valentinianus Auguſtus, nimia, ut ajunt, Arbogaſtis auſteritate, vita pertæſus, apud Viennam laqueo vitam finivit. A quo Arbogaſtes inſimulatus, Eugenium in Gallia Imperatorem creat.*		laqueo vitam finivit. Hieronymus librum, quem de viris illuſtribus Eccleſiæ ſcripſit, hucusque perduxit.
115 9 Arbogaſtes Eugenium tyrannum Imperatorem conſtituit.	393	Theodoſius Imp. cum filiis, Archadio & Honorio, tres annos regnavit.
10 Joannes heremita, Theodoſium victorem fore, contra Eugenium prophetat.	394	Joannes Anachorita, cujus vitam Hieronymus deſcripſit, Theodoſium Imperat. contra Eugenium tyrannum victorem fore, prædixit.
11 Auguſtinus, Doctor facundiſſimus, Hippone regione Africæ, Epiſcopus ordinatur. Claudianus Poëta clarus habetur. Theodoſius Eugenium tyrannum ſuperavit, & ipſe Mediolani in pace obiit. *Theodoſius Imperator divinitus adjutus, Eugenium pugna victum peremit: & ipſe eodem anno Mediolani vita deceſſit, & apud ſanctum Laurentium ſepultus eſt: pro quo filius ejus Arcadius, cum fratre Honorio, annos 13. regnavit. Auguſtinus, Eccleſiæ propugnator facundiſſimus a Maximo veterano Epiſcopo, Hippone regionis Africa, adhuc vivente, ipſius Urbis Epiſcopus, quamvis invitus ordinatur.*	395	Theodoſius Imper. Eugenium tyrannum vicit, & ipſe eodem anno Mediolani in pace requievit. Pro quo ARCHADIUS & HONORIUS, filii ejus, annis XIII. Auguſtinus Hippone ordinatur Epiſcopus.

Hucusque Ruffinus Eccleſiaſticam hiſtoriam Euſebii, Cæſarienſis Epiſcopi, à ſe translatam, perduxit.

ARCHADIUS XLII. filius Theodoſii, cum fratre Honorio annis tredecim.		Joannes Heremita migravit ad Dominum.
1 Gildo Comes Africam ſibi uſurpare audet. Joannes Eremita obiit.	396	Gildo Comes Africam ſibi tyrannicè uſurpavit.
2 Concilium Carthaginenſe colligitur. *Concilio Carthagine habito, Hipponenſe concilium roboratur.* S. Martinus, Turonorum Epiſcopus, poſt multas virtutes migravit ad Dominum, anno ætatis 81. Epiſcopatus vero 26.	397	S. Martinus Epiſcopus migravit ad Dominum, anno ætatis LXXXI. Epiſcopatus vero XXII. cujus vitam & virtutes Sulpitius Severus egregiè compoſuit.
3 Romæ ANASTASIUS XXXVII. Papa ordinatur, Ambroſius, Mediolanenſis Epiſcopus, Doctor ſapien-	398	S. Ambroſius, Mediolanenſis Archiepiſcopus, Doctor egregius, migravit ad Dominum. Romæ,

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
pientissimus, migravit ad Dominum.		Romæ Anastasius Papa XLI. sedit annis quatuor. Gildo Comes, pugna victus, interiit.
4 Templa idolorum, *jussu Imperatorum in diversis partibus orbis*, destruuntur, & ludi gladiatorum tolluntur. Mascezil (a) Gildonem fratrem, Deo juvante, superavit. *Eutropius eunuchus, qui hoc anno cum Theodoro consulatum invaserat, honore & vita privatus, interiit.*	399	Templa idolorum destruuntur, & ludi gladiatorum tolluntur. Gothi Italiam devastant. Hoc tempore Anastasius Papa sua decreta constituit, & invitos in Urbe Manichæos damnavit. Corpora Prophetarum Abacuc & Micheæ a Domino revelantur.
5 Gothi, Halarico & Radagaiso Regibus, Italiam ingrediuntur. *Gothi, Alarico & Radagasio Regibus, Italiam ingredientes devastant. Hoc tempore Anastasius Papa sua & Italiæ decreta constituit, inventos in urbe Manichæos damnavit, & Basilicam, quæ Crescentiana dicitur, via Mamurtina construxit.*	400	
6 Joannes Constantinopolitanus, & Theophilus Alexandrinus illustres Episcopi, sibi invicem discordissimi, habentur. Hoc tempore corpora Prophetarum Abacuc & Micheæ a Domino revelantur. *Pollentiæ Romani, Stilicone Duce, contra Gothos, gravi utrorumque clade pugnantes, tandem victi terga vertunt.*	401	Joannes Constantinopolitanus, & Theophilus clarissimi habentur, sed adeo discordes, ut molimine Theophili Joannes in Pontum exilio sit relegatus.
7 Romæ INNOCENTIUS XXXVIII Papa, sedit annis 14. Gothi Stiliconem cum Romano exercitu victum fugaverunt.	402	Gothi Stiliconem Ducem cum Romano exercitu fugaverunt. Innocentius Papa XLII sedit annos 14. qui 57. cap. decretalia scripsit.
8 Carthaginense Concilium contra Donatistas habetur. His temporibus Orosius presbyter clarus habetur.	403	Carthagini Concilium contra Donatistas habetur.
9 *His temporibus Innocentius Papa plurima in Ecclesia constituit decreta, & Ecclesiam Sanctorum Prothasii & Gervasii Martyrum Romæ constructam dedicavit, & Titulum in orbe constituit.*	404	His temporibus Innocentius Papa multa decreta fecit. Orosius presbyter clarus habetur.
10 Hoc tempore Radagaisus, hostis crudelissimus, cum CC. millibus Gothorum, Deo donante, sine bello periit.	405	Hoc tempore Radagaisus cum CC. millibus Gothorum, Deo donante, est victus.
Roma-		U Vandali,

(a) *Mazelser.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Romanis, Duce Stilicone in Tuscia pugnantibus, Radagaisus cum ducentis millibus Gothorum facili victoria, Deo donante, victus & captus est. His diebus Innocentius Papa dedicavit basilicam Gervasii & Prothasii martyrum.		
11 Vandali & Alani, transito Rheno, Gallias intraverunt.	406	Vandali, Suevi & Alani, trajecto Rheno, tertio Cal. Januarii Gallias hostiliter ingressi sunt.
12 Constantinus tyrannus Gallias occupat. Pelagius Brito Dei gratiam impugnat.	407	Innocentius Papa Archadium Imp. excommunicat, qui consensit, ut expelleretur Joannes Chrysostomus.
13 Arcadius, Orientis Imp. Constantinopoli moritur. Stilico, cum filio Eucherio, ab Honorio occiditur. §. HONORIUS XLIII. cum Theodosio fratris sui filio, annis 15.	408	Archadius Imp. Constantinopoli moritur, relicto pro se filio Theodosio, cum quo dehinc patruus HONORIUS annis 15. regnavit. Stilico, Dux fortis, ab Honorio Aug. occiditur.
1 Attalus Rex, Imperator factus, qui mox privatus regno Gothis cohæsit. Vandali Hispanias occupaverunt.	409	Vandali, Alani, Suevi, tertio die Octobris Hispanias occupant.
2 Roma irrupta est à Gothis, Halarico Rege, anno a conditione ejus, M.LXIV. Sed, quia Christianus Rex erat, clementer victoria usus est. *Alaricus, Rex Gothorum, Romam obsedit, multasque cædes ibi & prædas faciens, locis tantum sacris, & ad ea profugis, quia Christianus erat, pepercit. Anno ab urbe condita 1164. Placidia, soror Honorii Augusti, a Gothis in urbe inter alios capta. Gothorum pars Venetiam captam possedit, & postea Ostrogothi vocati, & cum Romanis confœderati sunt.*	410	Alaricus, Rex Gothorum, Romam obsedit & irrupit, anno ab Urbe condita M.C.LXIV. & quia Christianus erat, locis sacratis, & ad ea profugis, tantum pepercit.
3 Constantinus tyrannus victus & captus est, pro quo Maximus tyrannidem invasit. *Constantinus Tyrannus apud Arelatum victus, ab Honorio captus est, filiusque ejus Constans in Hispania a Gerontio Comite peremptus; & Maximus ab eo in regnum levatus est. Constantinus ab Honorio Dux constitutus est. Alarico, Gothorum Rege mortuo, Ataulfus successit; qui Placidiam captivam uxorem accepit.* Athaulphus Placidiam, sororem Honorii, accepit uxorem. Constantius Dux constituitur.	411	Pestilentia, fames, & gladius barbaricus, miserum late devastant orbem.

4 Go- Gotho-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
4 Gothi, Rege Athaulpho, Gallias intrant. *Maximo in Hispania regno ablato, vita concessa est. Gothorum pars maxima, Rege Ataulfo Gallias ingressa. Wandali & Suevi Galleciam, Alani Lusitaniam & Carthaginensem provincias, Silingi Bæticas sortiuntur.*	412	Gothorum maxima pars Gallias ingressa. Heros, S. Martini discipulus, Arelatensis Episcopus, sanctus, innocens, sede sua pulsus est, & pro eo Patroclus ordinatur.
5 Burgundiones partem Galliæ, Rheno conjunctam, tenuerunt. *Herodianus hujus anni cum Lucio consul novarum rerum in Africa reus, honore & vita privatur. Loviunus (a) & Sebastianus fratres, Gallia tyranni, Narbonæ ab Honorio perempti sunt.*	413	His temporibus Pelagius Brito, annitentibus Cælestio & Juliano, liberum arbitrium plus justo extollens, & hominem sine gratiæ auxilio, proprio nisu, perfectum fieri posse, asserens, fidem Ecclesiæ turbat. Cujus hæresin beatus Augustinus singulariter præ cæteris expugnat: & Papa Innocentius, cum aliis hæreticis, condemnat. Burgundiones partem Galliæ, Rheno contiguam, obtinuerunt.
6 Attalus in Gallis tyrannidem exercet.	414	Attalus, Gothis authoribus, in Gallia tyrannidem invasit. 116
7 *Hierosolymis* corpora Stephani protomartyris, Gamalielis & Nicodemi, Luciano Presbytero revelantur. *Ataulfus, Rex Gothorum, a quodam sociorum vulneratus interiit, & pro eo Wallia regium nomen invasit.*	415	Gothi Hispanias petunt, quorum præsidio Attalus destitutus, a Romanis est captus. Corpora sanctorum, Stephani protomartyris, Gamalielis & Nicomedi, Luciano Presbytero divinitus revelata, inveniuntur.
8 Romæ ZOSIMUS XXXIX. Papa, sedit annis tribus. *Wallia, Rex Gothorum, pacem cupiens, filiam Ataulfi Placidiam fratri Honorio Augusto reddidit. Ejus nuptias Dux Constantius promeruit.*	416	Romæ Zosimus Papa XLIII. sedit annis tribus. Qui etiam sua ad Ecclesiæ statum decreta promulgavit Ysicio Episcopo, sub quatuor capitulis.
9 Honorius Attalum tyrannum exilio damnavit. Quæstio de hujus anni pascha sub Zosimo Papa oritur. *Constantius Fredibaldum, Regem Wandalorum, sine bello, arte captum, Honorio Imperatori misit.*	417	Honorius Aug. Romam triumphans ingreditur, Attalo currum ejus præcedente, & in exilium postea misso. Quæstio & dissensio de hujus anni Pascha oritur, sub Zosimo Papa.
10 Synodus Carthaginensis congregatur CCXVII. Episcoporum, contra Pelagium, & cæteros hæreticos, sub Zosimo Papa. Eclipsis Solis facta est 14. Calen. Augusti Cometa usque ad mensem Septemb. visa est.	418	Carthagini Concilio Episcoporum CCXVII. collecto, & a Zosimo Papa confirmato, Pelagius, aliique hæretici damnantur. Eclipsis Solis 14. Cal. Augusti facta est.

Pugna

(a) Potius *Louinus.*

U 2 Ho-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Pugna inter Gundericum, Regem Wandalorum, & Ermenricum, Suevorum Regem, facta.		
11 Honorius Constantium in regni consortium sumpsit. BONIFACIUS XL. Papa, annis quatuor. *Roma Bonifacius Papa XLIV. sedit annis 4. cum quo ab aliis Papa ordinatur Eulalius. Quo ab Augustis ejecto, Bonifacius in sede firmatur: sua etiam decreta constituit, & Ecclesiam sancta Felicitatis & Sancti Silvani in urbe construxit. Constantius Imperator cum Wallia, Rege Gothorum, pacem firmat, data ei cum aliquot urbibus ad inhabitandum Aquitania secunda.*	419	Honorius Aug. Constantium Ducem consortem facit Imperii. Romæ Bonifacius Papa XLIV. sedit annis quatuor, qui etiam quatuor decreta fecit, cum quo ab aliis Papa ordinatur Eulalius, qui tamen ab Augusto deponitur.
12 Hieronymus, Presbyter Bethleemites, incomparabilis Doctor, obiit, anno vitæ 91. *Wallia Rege Gothorum mortuo, Theodoricus successit. Alani a Gothis adeo eade domiti, ut regio nomine neglecto, Gunderico Wandalorum Regi se tuendos submitterent.*	420	Bethleem Hieronymus Presbyter, egregius interpres, anno ætatis XCI obiit.
13 Constantius Imperator moritur. *Bellum inter Wandalos & Gothos oritur.*	421	Constantinus Imp. Ravennæ moritur.
14 Exercitus contra Vandalos ad Hispanias mittitur. *Exercitus contra Wandalos, Duce Castino, ad Hispanias Gothis auxilium mittitur, a quo offensus Bonifacius vir bellicosus secedens, ad Africam se contulit. Wandali vero pene ad desperationem coacti, Castino incaute manum conferente, victores effecti sunt.*	422	
15 Placidia a fratre Honorio, cum filiis, ad Orientem mittitur, & Honorius moritur. Romæ CELESTINUS Papa XLI annis 9. sedit. *Roma Calestinus Papa XLV. sedit an. 9. qui plurima in Ecclesia fecit statuta, & Basilicam Julii in urbe constitutam dedicavit.* §. THEODOSIUS XLIV. minor, Arcadii filius, annis 26.	423	Romæ Celestinus Papa XLV. sedit annis 9. qui 22. cap. decretalia Episcopis Galliarum scripsit. Placidia Augusta, a fratre Honorio, pulsa, ad Theodosium Augustum in Orientem proficiscitur. Honorius Imp. Occidentis, Ravennæ moritur, & Joannes tyrannus regnum ejus occupavit.
1 Theodosius Valentinianum, Placidiæ filium, consobrinum suum, Cæsarem facit, & cum matre ad Occidentis Imperium misit. *Joannes Tyrannus Africam contra Bonifacium petiit.*	424	Theodosius Valentinianum, amitæ suæ Placidiæ filium, Cæsarem faciens, ad regnum occidentis cum matre possidendum remittit.
2 Valentinianus, Joannem tyrannum	425	Valentinianus, cum matre, Joannem,

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
num extinxit, Hunnosque per Aëtium patritium superavit. *Valentinianus cum matre Joannem Ravennæ extinctum oppressit: regnum Occidentis recepit: Castinum Joanni faventem exilio damnavit: Aetio, patricio, qui Hunnos reverti fecerat, veniam dedit.*		nem, tyrannum Ravennæ, oppressit.
3 Patroclus, Arelatensis Episcopus, a tribuno quodam innocens occiditur. *Gundericus, Rex Wandalorum, Dei judicio percussus moritur, eisque Gisericus tyrannus, Arrianusque hæreticus & Catholicorum crudelis persecutor, successit.*	426	Patroclus, Arelatensis Episcopus, a tribuno quodam barbaro, innocens trucidatur.
4 Gens Vandalorum, à Gothis exclusa, de Hispaniis ad Africam transit.	427	Bonifacius in Africa pollens, Duces quosdam contra se dimicantes occidit, contra quem, evocatis barbaris, mare ad id tempus ignotum, pervium efficitur. *Unde gens effera Wandalorum de Hispaniis exclusa, a Gothis, freto trajecto, Africam invadens, gladio, præda & igne miserabiliter debacchatur: interfecto postea Ermengario, Rege Suevorum, postquam in Hispania 19 annis debacchati sunt.*
5 Nestorius, Constantinopolitanus Episcopus, hæresim condir, sanctam Mariam θεοτόκον negans, cui Cyrillus, Alexandrinus Episcopus, & Celestinus Papa, multum resistunt. Aëtius, *Comes Romanus*, multis Francis cæsis, partem Galliæ, quam possederant, recepit.	428	Nestorius, Episcopus Constantinopolitanus, duas in Christo personas prædicans, hominemque puerum ex virgine natum, Deitatem postea accepisse, affirmans, a Cyrillo, Alexandrino Episcopo, & Papa Celestino, hæreseos arguitur.
6 *Aëtius magister militum & patricius factus est.*	429	Agricola, hæreticus Pelagianista, Britannias suo inficit errore. *Unde Sanctus Germanus, Antisiodorensis Episcopus, a Celestino, Papa illo, missus hæresin expugnavit, plurimisque saluti fuit.*
7 Sanctus Augustinus, Hipponensis Episcopus & Doctor facundissimus, in civitate sua, a barbaris obsessus, obiit.	430	Sanctus Augustinus, Hipponensis Episcopus, *Ecclesiæ Christi & Catholicæ fidei propugnator & defensor invictissimus*, in civitate sua a barbaris obsessus, cum intra ipsas angustias obsidionis, pro Ecclesia sollicitus, Juliani argutiis, pro gratia Dei pugnans, respondisset: ipsa gratia Dei, ne ruinam suorum videret, subtractus, 5. Calend. Sept. migravit ad Dominum, anno ætatis LXXVI. Episcopatus seu Presbyteratus XL.

8 Palla- U 3 Tertia

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
8 Palladius Episc. à Celestino Papa ad Scotos credentes Christo, *a Celestino Papa primus Episcopus*, mittitur. *Romæ XISTUS, XLII. Papa, sedit annis 8. Hoc tempore tertia synodus universalis in Epheso congregatur, C. Episcoporum contra Nestorium sub Celestino Papa.*	431	Tertia synodus universalis CC. Episcoporum apud Ephesum congregatur, sub Celestino Papa, ubi inter alias hæreses Nestorius cum secta sua damnatur, & 12. capita contra eundem scribuntur.
9 *Romæ Xistus Papa XLVI. sedit annis 8. qui accusatus a Basso quodam, ventilata in synodo causa, ab Episcopis 56. purgatus, & Bassus damnatus est. Bonifacius de Africa reversus & magister militum factus, cum Aëcio pugnavit & vicit; & post paucos dies morbo absumptus est. Aëcius vero, inimicos fugiens, Dalmatias Pannoniasque petiit, & Hunorum auxilio, gratiam Principum, pristinamque dignitatem recepit.*	432	Romæ Sixtus Papa XLVI. sedit annos octo.
10 *Burgundiones Aëcio pugna victi sunt hoc tempore. Xistus Papa Ecclesiam sanctæ Mariæ, quæ Liberii dicebatur, & Ecclesiam sancti Laurentii in urbe construxit. Confessionem sancti Petri, itemq; sancti Laurentii adornavit. Valentinianus quoq; Augustus Ecclesiis multa dona dedit, & Confessionem sancti Pauli construxit. Petrus etiam Episcopus sanctæ Sabinæ Ecclesiam fecit.*	433	Valentinianus Aug. multa Ecclesiis dona dedit.
11	434	Vandali, jam novem annos Africam infestantes, pactum à Romania postulant.
12 Pax cum Vandalis facta, data eis Africæ portione. Aëtius Gundicarium, Burgundionum Regem, vicit, quem Hunni post peremerunt.	435	Pax cum Vandalis facta.
13 Gothi pacem turbant, & per Litorium, Ducem Romanum, pelluntur.		Gothi Narbonam obsessam fame premunt: *sed Littorius, Dux Romanus, superveniens & hostes vi repulit, & civitatem, advecto frumento, fame liberavit.*
14 Ginsericus, Rex Vandalorum Arrianus, Catholicos in Africa persequitur. *Valentinianus filiam Theodosii in matrimonium accipit. Geisericus, Rex Wandalorũ Arianus, Catholicos in Africa persequens, quosdam Ecclesiis suis pepulit, quosdam exilio damnavit, quosdam etiam variis pœnis affectos martyrio coronavit. Barbari piraticam exercere aggressi. Valentinianus Augustus ad Theodosium Augu-*	436	Bellum à Romanis contra Gothos, *Hunis auxiliatoribus*, geritur.

His

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
Augustum, avunculi sui filium, Constantinopolim veniens, filiam ejus accepit uxorem. Ermenricus, Rex Suevorum, morbo oppressus, Richilam filium proſe Regem constituit.		
15 *Gothi Richilam, Regem Suevorum, pugna victum thesauris spoliaverunt.*	438	His temporibus S. Proſper, Regienſis Epiſcopus, contra librum Caſſiani, de protectione Dei, ſcripſit, in quo, eundem liberum arbitrium nimis extuliſſe probavit. 117
16 Julianus, Athelenſis Epiſcopus, Pelagianiſta jactantiſſimus, Eccleſiam multa arte inſequitur: ſed à Xiſto Papa damnatur. Bellum adverſus Gothos, Hunis auxiliatoribus, geritur, & Litorius, Dux Romanus, ab eis capitur. Ginſericus dolo Carthaginem cepit. *Romani, Hunis auxiliatoribus, adversum Gothos & Regem Theodoricum, infausta pugna confligunt in Gallia; & Littorius, Dux Romanus, vulneratur, & post ab eis capitur & occiditur. Quibus tamen non multo post suppliciter petentibus, pax cum eis a Romanis pacta est. Ipso anno, Aëcio & Romanis contra Gothos intento, Geisericus, Rex Wandalorum, qui fidus & amicus Romani populi putabatur, dolo, sub specie pacis, 14. Calend. Novemb. Carthaginem cepit, cives & maxime nobiles trucidavit, opes omnes diripuit, sacerdotibus cæsis & pulsis, Ecclesias in usus suorum vertit, omniaque divina & humana jura confudit, ibique 37. anno regnum obtinuit, sub quo plurimi sanctorum martyrio ob fidem Catholicam coronati sunt.*	439	Julianus, Arelarenſis Epiſcopus, Pelagianiſta jactantiſſimus, Eccleſiæ communioni ſurrepere tentans, à Xiſto Papa denuo damnatur.
17 Ginſericus Siciliam graviter afflixit. *Roma defuncto Xisto, Leo, vir doctrina insignis & moribus, Papa XLVII. sedit annos 22. Qui plurima ad utilitatem Ecclesiæ sublimiter scripsit & constituit, Eutychianam & Nestorianam hæresem condemnavit: cujus tempore Demetrias, ancilla Christi, Romæ S. Stephani Ecclesiam fecit. Geisericus Siciliam pervasam graviter affligens, timore Ducis, ad Carthaginem tuendam rediit. Richila, Rex Suevorum, Boethicam provinciam, & Carthaginem, Hispaniam cepit.* Romæ Leo XLIII. Papa conſtituitur.	440	Romæ, defuncto Sixto, Leo, vir doctrina & moribus inſignis, Papa XLVII. ſedit annis 22. qui Eutychianam & Neſtorianam hæreſes condemnavit, & 49. decreta conſcripſit.
18 Theodoſius Imp. bellum contra Vandalos inefficaciter movit.	441	Theodoſius Imp. contra Vandalos, per Duces ſuos, bellum movet.

Theodo- S. Bric-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Theodosius Imperator contra Geisericum & Wandalos, per Duces suos, bellum movet; sed ipsi negotium cunctando differentes, Siciliæ magis oneri quàm præsidio fuere.		
19 Huni Tracias & Illyricum vastaverunt. Pax cum Ginserico facta est. *Hunnis Thracias & Illyricum sæva populatione vastantibus, exercitus contra Wandalos missus, ad tuitionem Orientalium revocatur. Valentinianus Imperator cum Geiserico, Rege Wandalorum, pacem firmat. Africa inter utrumque certis spatiis divisa.*	442	
20 Leo Papa, multos in Urbe Manichæos inveniens, publicavit & correxit. Et sanctus Briccius, Turonensis Episcopus, obiit, cui S. Eustathius successit.	443	S. Briccius, Turonorum Episcopus, decessit, cui sanctus Eustochius successit. Leo Papa multos in urbe Manichæos publicavit, & libros eorum incendit. Idem constituit, ut monacha velamen capitis ab Episcopo benedictum, nullatenus acciperet, nisi prius virginitas illius probata foret. Unde & Augustinus asserit, nec illam inter virgines sacras consecrandam fore, si qua esset & ante baptismum corrupta.
21 Attila, Rex Hunnorum, (a) Bledlam fratrem interfecit, & ejus regnum populumque sibi subjecit. De hujus anni Pascha Proterius & Paschasinus Leoni Papæ scribunt.	444	Attila, Rex Hunnorum, Bteldam, fratrem suum regnique consortem, interemit. De hujus anni Pascha Proterius & Pascasius Leoni Papæ scribunt.
22	445	His temporibus Leo Papa, inter alia bona, basilicas sanctorum Petri & Pauli renovavit, *& Ecclesiam S. Cornelii Papæ & martyris via Apia construxit.*
23 Britanni contra Scotos & Pictavos auxilium ab Aëtio & Romanis petunt, nec impetrant.	446	Apud Ephesum septem dormientes, qui sub Decio multa pro Christo tormenta passi in spelunca quadam obdormierant, post 196. annos expergefacti sunt, & confirmata fide resurrectionis mortuorum, iterum obdormierunt.
24 Eutyches Constantinopolitanus condidit, & suffragante Theodosio Imperatore, & Dioscoro Alexandrino Episcopo, Flavianum Constantinopolitanum Episcopum catholicum multis injuriis affecit.	447	Euthices, Presbyter & Abbas Constantinopolitanus, confusa in Christo divinitatis & humanitatis substantia, unam in eo naturam dogmatizans, annitente Theodosio juniore Aug. & Discoro, Alexandrino Episcopo, resistentem sibi Flavianum, Constantinopolitanum Archiepiscopum expulsum, ad mortem usque persequuntur.

25 Theo-

(a) *Bledam.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		quuntur. Contra quam hæresim Leo Papa legatos misit. *Richilo, Rex Suevorum, moritur, eique Richarius filius successit.*
25 Theodosius Leonem Papam pro Eutychete ad se vocat. *Richarius, Rex Suevorum, ducta in conjugium Theodori Regis Gothorum filia, Wasconiam devastavit. Hoc tempore Angli Saxones a Britannis contra Pictos & Scotos auxilio asciti, insulam petunt, & hostibus fugatis, in socios arma convertunt; & post multa bella magna ex parte insula subacta potiti sunt.*	448	Theodosius Imp. Leonem Papam pro defensione Euthycetis, ad se vocat: qui à populo Romano venire prohibitus, legatos pro se misit.
26 Qui a populo Romano venire prohibitus, nuntios mittit. Theodosius, Imperator Orientis, moritur. §. MARTIANVS XLV, cum Valentiniano annis 7.	449	Iterum Catholici ab Imperatore Theodosio ad audientiam vocati. *Attila, Rex Hunnorum, Gallias aliasque circum provincias vastat, & arte Aetii, magno inter eum & Gothos prælio concitato, Theodorus, Rex Gothorum, cecidit, eique Thorismod, filius ejus, successit.*
1 Aëtius cum Romanis, Gothis auxiliatoribus, Attilam superavit.	450	Leo Papa Legatos ad confutandam hæresim mittere curavit. Theodosius Imperator moritur, *& a Placidia Augusta & Leone, totoque Senatu, ingenti pompa deductus in Mausoleo apud S. Petrum sepelitur.* Pro quo MARTIANUS Orientis imperium adeptus, & 7. annis regnans Euthicetem cum suis sequacibus damnat. Placidia Augusta obiit.
Romani, Aëtio Duce, Gothis auxiliatoribus, contra Attilam, Regem Hunnorum, grandi utrinque cæde pugnantes, in campo Catalaunico acie victum in superiorem Galliam fugere compellunt: qui in regnum timide reversus, non multo post arma commovit in Italiam.		Romani, Etio Duce, Gothis auxiliatoribus, Attilam vicerunt, Regem Hunnorum.
2 Attila Aquileiam vi magna cepit, cum quo Valentinianus pacem fecit, *exercitusque ejus fame, peste, morbis, cædibus insuper ab Aëtio attritus, eum reverti fecit.*	451	Attila Rex, collectis viribus, Aquileiam magna vi cepit. Ad quem Valentinianus Imp. Leonem Papam mittens, pacem cum eo fecit.
3 Attila, Hunnorum Rex, moritur. *Thorismodo, Regi Gothorum, perempto Theodoricus frater successit.* Hoc tempore quarta Synodus DCXXX. Episcoporum in Chalcedone congregatur, sub Leone Papa, contra Eutychen. 4 Va-	452	Attila, Rex Hunnorum, in suis sedibus (*a*) moritur. Hoc tempore quarta Synodus universalis DCXXX Episcoporum, in Chal-

X

(*a*) Can. *ædibus.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		Chalcedone, contra Euthicen & omnes hæreticos congregatur, ibique damnatis hæreticis, 27. Canones ſtatuerunt.
4 Valentinianus Aëtium patricium, Reipublicæ utilem, manu ſua occidit, *& a circumſtantibus Boëtius, ejus amicus, interemptus eſt.*	453	Valentinianus Imp. Etium patricium manu ſua in palatio fraudulenter occidit.
5 Valentinianus ab amicis Aëtii in campo Martio occiditur: pro quo Maximus menſes duos regnavit, & a militibus occiditur, *& in Tyberim projectus eſt.* Poſt quem Avitus ſumpſit Imperium.	454	Valentinianus Imp. in campo Martio ab amicis Etii interimitur: pro quo Maximus invadens Imperium, infra duos menſes a militibus occiditur: poſt quem Avitus ſumpſit Imperium.
Eodem anno Ginſericus, *Rex Wandalorum, de Africa trajiciens,* Romam, *quæ ſine Imperatore erat, invaſit, eamque opibus cunctis expoliavit.*		Ipſo anno Genſericus, Rex Wandalorum, Romam cunctis opibus expoliat.

Hucuſque Proſper Chronica ſua perduxit, qui & Epiſtolam Leonis Papæ de vera Domini incarnatione contra Euticen creditur compoſuiſſe.

6 Avitus Imperium Placentiæ depoſuit: pro quo Majorianus regnavit. *Richario, Rege Suevorum, in Hiſpaniis vaſtationibus inſtante, conſilio Aviti, Theodoricus, Rex Gothorum, contra eum veniens, inita pugna, graviter cæde protrivit, vulneratumque fugavit, & poſtea captum occidit; vaſtataque impie & crudeliter Hiſpania, & ipſa, quam poſſederat, provincia, Suevos ſibi ſubjugavit. Avitus, Gothorum auxilio deſtitutus, jubente Martiano Auguſto, Placentia imperium depoſuit. Hoc tempore apud Francos, mortuo Meroveo Rege, filius ejus Hildericus regnavit annos 24. Qui ob luxuriam regno pulſus, in Turingiam fugit: ſed aſtu Viomadi amici revocatus eſt.*	455	Avitus imperium Placentiæ depoſuit: pro quo Majorianus regnavit annis quatuor.
7 Martianus, Orientis Imperator, obiit. Ab hoc anno Victorius Paſchalem circulum, ſed mendoſum, inchoat, jubente Papa Hilario. § Leo XLVI. annis 17. Orienti imperat.	456	Martianus Imp. Orientis, obiit: pro quo LEO Imp. annis 17. regnat. Ab hoc anno Victorius paſchales cyclos, ſed erroreplenos, inchoat, jubente Papa Hilario.
1 Majorianus, Imperator Occidentis, in Africam *Theodo-*	457	Majorianus, Imp. Occidentis, in Africâ contra Wandalos movit procinctum. Ma-

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
Theodoricus, Rex Gothorum, multis in Hispania Ecclesiis & civitatibus vastatis, Emeritam obsidet urbem. Suevi Maldram sibi statuunt Regem. Majorianus Imperator contra Wandalos in Africam movet procinctum. Theodoricus, nunciis territus, relicta Emerita, Gallias repetit, & pace fucata, eadem furens Ecclesias, urbes, villas vastavit & incendit. Suevi Galliciam & Gothi Boethicam provincias vastant.		
2 Movit procinctum.	458	
3 Hoc tempore (a) Theodorus, Cyriæ Episcopus, clarus habetur. *Item Suevorum alii cum Maldra Rege, Lusitaniam, alii cum Richmundo Galliciam deprædantur, Veruli Boethicam invadunt. Majorianus Imperator, facta cum Theodorico & Gothis pace, contra Wandalos & Suevos suo eos ascivit auxilio.*	459	
4 Ricimer, Majoriano occiso, Severum constituit. *Maldras, Rex Suevorum, occiditur. Suevi a Gothis prædati, pacem postulant. Majorianus Imperator Hispanias petens, contra Wandalos paravit classem: qua tamen ab ipsis invasa & direpta est. Rursum, cum ad Africam, contra eos trajicere moliretur, Geisericus territus, pacem postulat. Majorianus Romæ reversus, cum R. P. disponeret, fraude Richimeris Patricii, Suevorum, ut ajunt, consilio, peremptus est.*	460	Majorianus Imperator a Richimere patricio fraudulenter perimitur.
Atrabenus in Gallia Comes, Theodorico Regi Gothorum confœderatus, Narbonam ei tradidit. Turonis beatus Perpetuus Episcopus factus; qui Basilica beati Martini adaucta, corporis ejus translationem fecit. In Gallicia, villa, homines, & greges mirum in modum fulmine tacti comburuntur: & duo juvenes, concretis in unum adustione cadaveribus, inveniuntur.		
5 HILARIUS Papa XLIV. sedit annis 6. mensibus, tri- 6 bus, diebus decem, *qui pro statu Ecclesiæ, nonnulla decrevit, & constituit, hæreses Euthycianam & Nestorianam damnavit, & multis metallis plures in urbe Basilicas ornavit, oratoriaque construxit, Monasterium*	461	Severus, Ravennæ a Richimere Imperator effectus, quatuor annos regnavit. 118 Turonis beatus Perpetuus Episcopus factus, corpus Sancti Martini transtulit.
	462	Romæ Hilarius Papa XLVIII. sedit annis sex, mensibus tribus, qui hæreses Eutycianam & Nestorianam damnavit, & inter alia bona etiam duas Bibliothecas in Urbe con-

(a) *Theodoretus.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
nasterium S. Laurentii ad Balneas fecit, itemque aliud ad Lunam: & duas bibliothecas in urbe condidit.		condidit, & sex Synodica cap. constituit.
7 Rex Alanorum Beorgor, a Ricimere patricio victus, interit.	463	Rex Alanorum Italiam petens, apud Pergamum a Richimere patritio pugna interiit.
8 Severus fraude, ut ajunt, Ricimeris, veneno periit. *Wandali per Marcellinum, in Sicilia victi, cæsique sunt & fugati.*	464	Severus Imp. fraude, ut ajunt, Richimeris, *in Palatio*, veneno periit.
9	465	
10 Anthemius Imperator Occidentis a Leone mittitur.	466	Leo Imp. Anthemium de Constantinopoli ad regendum Occidentis Imperium Romam misit, qui regnavit annis quinque. (a)
11 Marcellinus in Sicilia occiditur.	467	Tolosæ, ubi sedes regni Gothorum erat, in medio civitatis sanguis terra prorumpens, tota die profluxit.
SIMPLICIUS XLV. Papa sedit annis quindecim, mense uno, diebus septem. *Qui Basilicam S. Stephani in Celio monte dedicavit. Item Basilicam S. Andreæ juxta Sanctam Mariam construxit. Item Basilicam Sancti Stephani juxta Sanctum Laurentium. Item Basilicam Sanctæ Fabianæ juxta palatium Licinianum.*		
12 Arabundus Imperium tentans, ab Anthemio in exilium mittitur.	468	Arabundus, Imperium tentans, jussu Anthemii Imperator, exilio deportatur. Romæ Simplicius Papa XLIV. (b) sedit an. 15. mensibus tribus, qui duo decreta promulgavit.
13 Romanus Imperium affectans, decollatur.	469	Romanus Patricius, Imperium affectans, decollatur.
14 Aspar, affectata tyrannide, Constantinopoli a Leone Imp. occiditur. S. Remigius, Rhemorum Archi-Episcopus ordinatur, anno ætatis 22.	470	In Gallia Sanctus Remigius cælitus, antequam nasceretur, prænunciatus est. A cella, in quam se adolescentulus Deo militans incluserat, vi abstractus Rhenorum Archiepiscopus fit.
15 Ricimer Anthemium Imperatorem cum gravi clade Urbis occidit, & Olybrium constituit, ipseque periit. *Roma Richimer patricius, Olybrium faciens Imperatorem, Anthemium Imperatorem, contra jus affinitatis & imperii, cum gravi clade urbis occidit, sed non diu scelere lætatus, ipse 40. post die, & Oly-*	471	Richimer Anthemium Imperatorem, cum magna clade Urbis Romæ, occidit, & Olibrium Imperatorem constituit, ipseque periit.

Gun-

(a) Can. *6.*
(b) Can. *XLIX.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
& Olybrius 7. mense vitam exegerant.		
16 Olybrius Imperator septimo mense moritur: pro quo (a) Cyterius. Leo Leonem consortem regni fecit.	472	*Gundebaldo hortante*, Ravennæ, Glycerius sumpsit Imperium. Constantinopoli Leo Leonem consortem regni fecit, quippe nepotem suum.
17 Leo senior obiit: pro quo junior Leo paucis mensibus regnavit. Romæ Clyterio Nepos successit. ZENON XLVII annis 17. Orientem rexit.	473	*Constantinopoli*, Leo Senior Imp. obiit: post quem Leo junior, paucis mensibus regnans, & ipse moritur. Post hunc ZENO Imp. regnavit annis 17. Romæ Glycerio successit Nepos in imperio.
1 Orestes Nepotem fugavit, & filio suo Augustulo Imperium dedit.	474	*Romæ*, Orestes patricius Nepotem Imperatorem *in Dalmatias* fugavit, filioque suo Augustulo Imperium dedit.
2 Odoacer, Rex Torcilingorum & Rugorum, cum multis barbarorum auxiliis, Italiam veniens, *Romam obtinuit*, Orestem & Paulum, fratres occidit, Augustulum exilio damnavit, & Romam obtinuit, anno a conditione ejus M.CCXXIX *Cum tamen nec purpura, nec regni insignibus uteretur.*	475	Odoacer, Rex Torcilingorum & Rugorum, pervasa Italia, Romam obtinuit: anno a conditione ejus M. CC XXX. Orestem & Paulum patricios occidit, Augustulum Imp. exilio damnavit.
3 Odoacer Romæ, invito Zenone, regnat. *Odoacer, possessa Roma, maximam Italiæ partem subjugavit. Geisericus, Rex Wandalorum, post 37. & paulo plus, invasa Carthaginis annos, tandem moriens tyrannidi suæ finem fecit. Post quem, non melior filius, Hunericus regnavit annos fere 8.*	476	Odoacer Romæ, invito Zenone, regnat.
4 Hoc tempore corpus Barnabæ Apostoli, & Evangelium Matthæi stylo ejus scriptum, Deo revelante reperitur.	477	Tempore Zenonis Imperatoris corpus Barnabæ Apostoli, & Evangelium Matthæi Evangelistæ, stylo ipsius scriptum, ipso revelante, reperta sunt.
5	478	*His temporibus*, Simplicius Papa Petrum Alexandrinum, Episcopum hæreticum Eutycianum, ab Achatio Constantinopolitano accusatum, damnat.
6	479	
7 Odoacer, *Romæ regnans*, in Dalmatiis Odiciam vicit & peremit.	480	*Hoc tempore*, Hilderico, Rege Francorum mortuo, successit Ludovicus, filius ejus, quem dicunt Clodoveum, & regnavit 30. annis.
8 9 Theo-	481	

(a) Glycerius.

Regnum Romanorum. | *Anni Dom.* | *Regnum Romanorum.*

9 Theodericus, Theotmari filius. Rex Ostrogothorum, Zenoni Augusto familiaris efficitur.

FELIX XLVI. Papa, sedit annis octo, mensibus 11. diebus 18.

482

Theodericus, Theodmari filius, Rex Ostrogothorum, id est, qui olim in Italia remanserant, Gothorum, Zenoni Augusto familiaris efficitur, cum suis ei Gothis militavit.

10 Zenon Theodoricum Consulem & Magistrum militum fecit.

Romæ Felix III. Papa L. sedit annis fere 9. qui Basilicam beati Agapiti juxta sanctum Laurentium construxit. Cirola, Arrianus Episcopus in Africa, adversus Eugenium, Carthaginensem Archiepiscopum, aliosque Catholicos miraculis claros, zelo ductus, quendam e suis pecunia corruptum, cæcitatem simulare jussit, ut eam coram Rege se invocantem, quasi per fidem suam illuminaret: cui cum coram omnibus manus imposuisset, vera mox divinitùs cæcitate percussus, dolum aperuit, conversusque a sanctis Episcopis, Eugenio, Vindemiale & Longvvino rursum illuminari promeruit. Ab hoc Cirola Hunericus Rex instigatus, Catholicos persequitur, & plurimis martyrio coronatis, ipsum Eugenium cum 324. Episcopis exilio relegavit & Catholicas Ecclesias clausit.

483

Zeno Augustus Theodoricum hujus anni Consulem, & Magistrum militum fecit.

Romæ Felix tertius, Papa L sedit annos fere novem, & canonum 27. capitula constituit.

11 Hoc tempore Honorius, Rex Vandalorum, plus quam CCCXXXIII. Episcopis exulatis, catholicos Arriana impietate persequitur.

Hunericus, Rex Wandalorum, divinitus percussus, scatens vermibus, expiravit. Post quem fratris ejus filius, Gundamundus, regnavit, annis fere 12. qui non multo post Eugenium Episcopum revocavit. Ludovvicus, Rex Francorum, juvante Raganhario cognato suo, Siagrum, Regem Galliæ, Egidii filium, bello victum, ad Alaricum, regem Gothorum, fugere compulit, sibique redditum occidit, & totum regnum illius ac thesauros sibi subjecit.

484

12

485

Hoc tempore Achatius Constantinopolitanus, hæresi favens, Petrum Alexandrinum revocat, quem quondam accusabat. Quo audito, Felix Papa utrumque cum sequacibus erroris condemnat.

13 Odoacer Phœbam, *qui & Faletheur*, Regem Rugorum, vicit & cepit.

Gundamundus, Rex Wandalorum, Carthagini Ecclesiam sancti Agilei Catholicis reddidit, petente sancto Eugenio Episcopo.

486

14 15

Theode-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
14		
15 Theodoricus, permittente Zenone, Italiam venit, & Odoacrum duobus præliis superavit.	487 488	Theodericus, Rex Ostrogothorum, permissu Zenonis Aug. Italiam petiit: cui, *apud Isoncium*, Odoacer occurens, bello conflixit, sed victus aufugit. *Et iterum recollectis viribus Veronæ acie congressus denuo victus & fugatus est.*
16 Theodoricus, *ad fluvium Adduam*, Odoacrum tertio certamine victum *fugientemque* apud Ravennam obsedit. *Ludovicus, Rex Francorum, Turingos petens, gravi eos cæde prostravit: ipsos cum terra eorum sibi subjecit.*	489	Theodericus Odoacrum jam tertiò devicit, eumque fugatum Ravennæ obsedit.
17 Odoacer nocte *a Ravenna cum Berulis* egressus, *collectis viribus*, quarto prælio vincitur à Theodorico. Vandali pacem fecerunt: & Zenon obiit. *Ipso anno Gundamundus, Rex Wandalorum, pacem cum Romanis fecit.* *Hoc tempore Ludovvicus, Rex Francorum, intercurrente Aureliano legato suo, de Burgundia, Bruodhildem uxorem Christianam accepit, filiam scilicet Hilperici, quem frater suus Gundobaldus cum uxore & filiis trucidaverat.* ANASTASIUS XLVIII. annis 28.	490	Odoacer, quarto confligens cum Theoderico, victus & captus est. Constantinopoli Zenon Imp. moritur: post quem ANASTASIUS Imperium Orientis 28. annis rexit.
1 GELASIUS XLVII. Papa, sedit annis 4. mensibus 8. diebus 18.	491	Romæ, defuncto Felice Papa, Concilium a Presbyteris & diaconis agitur.
2 Theodoricus Odoacrum, insidias sibi molientem, interemit, & ipse Occidentis regnum 30 annis tenuit. *Romæ Gelasius, Papa LI. sedit annis 4. mensibus 7. vir doctus & pius, qui pro Ecclesiæ statu nonnulla decreta fecit. Multa sublimiter scripsit: hæreticos damnavit: clerum Romanum auxit: pauperes dilexit: ipse dedicavit Ecclesiam sanctæ Eufemiæ Tiburtina urbe aliasque Basilicas sanctorum, Nicandri, Eleutherii & sancti Andreæ via Lanicana: fecit etiam Basilicam sanctæ Mariæ via Laurentina.*	492	Theodericus Ravennæ Odoacrum sibi insidiantem peremit, & ipse Occidentis Imperium 30. annis obtinuit. Romæ Gelasius Papa LI. sedit annos 4. menses 7. vir doctus & pius, qui omnes hæreticos damnavit, clerum Romanum auxit, multa decreta fecit.
3 *His temporibus in Africa beatus Fulgentius Episcopus, qui Ruspensem 26. annis rexit Ecclesiam, doctrina & actibus clarus effulsit: qui etiam ipse plurima inter alios catholicos mala & exilia perpessus. Hac etiam tempestate Ludovvicus, Rex Francorum,*	493	Hoc tempore in Africa beatus Fulgentius, Ruspensis Episcopus, claruit doctrina & moratis actibus.

Gallias Ludovicus

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Gallias usque Sequanam, & deinde usque Ligerum fluvios, suo regno subegit. Hunc multa instantia Bruodhildis, uxor sua, ad fidem Christi cohortatur: Gundamundus, Rex Wandalorum, persuadente Eugenio Episcopo, tandem post 10. annos omnes catholicos Episcopos de exilio revocavit, & diu clausas ecclesias, pace reddita, aperuit. Ludovvicus, Rex Francorum, contra Alamannos pugnans, cum exercitus ejus periclitaretur, Deum cœli invocans, & suam fidem Christo vovens, ipso juvante, Alamannos subjugavit.		
119 4 Hoc tempore Thrasamundus, Rex Vandalorum, catholicas Ecclesias clausit, & 220. Episcopos exilio in Saxoniam misit, quos Symmachus Papa sanctissimus inibi aluit. Mortuo Rege Francorum Childerico, filius ejus Clodoveus, qui & Ludovicus, Rex magnus, successit.	494	Ludovicus, Rex Francorum, Alemannos bello vicit, Deo juvante, cui, cum in eodem bello periclitaretur, se crediturum promisit.
5 ANASTASIUS Papa sedit anno uno, mensibus undecim, diebus 24.	495	Ludovicus, seu Clodoveus, Rex Francorum, instante Rodhilde, (a) conjuge sua Christiana, a sancto Remigio, Rhemensi Archiepiscopo, fide Christi imbutus, cum gente sua baptizatur.
6 *Gundamundo, Rege Wandalorum defuncto, Trasamundus 26. paulo plus annis regnat pro eo. Qui item Catholicis infestus, ecclesias post aliquot annos clausit, & inter alios persecutionis labores 240. Episcopos exilio in Sardinia & aliis insulis afflixit.*	496	Thrasamundus, Rex Wandalorum in Africa, catholicis infestus, Ecclesias clausit, & 240. Episcopos in Sardinia exilio afflixit.
7 SYMMACHUS Papa sedit annis 15. mensibus 7. diebus 24. His temporibus Boetius Consul Romæ plurima ingenii sui monumenta conscripsit.	497	Boetius patricius & Consul, multa his temporibus ingenii sui monumenta in seculari Philosophia excellenter edidit. Romæ Anastasius Papa LII. sedit annis fere duobus, & capita decretalia octo fecit. *Hic Confessionem sancti Laurentii exornavit. Et quia quibusdam communionem clam reddere velle videbatur, quidam se ab ejus communione sequestrant.*
8 Isauri, occiso Lilinge, Duce eorum, ab Anastasio *Imp.* victi, trucidantur. *Hoc tempore Ludevvicus, Rex Francorum, Gundebadum & Godegiselum, fratres, Burgundionum Reges, pugna & fugavit, & Gundebadum Avennione*	498	Isauri, occiso Lilingo, Duce suo, ab Anastasio Imperatore trucidantur.

Theo-

(a) Can. *Bruodhilde.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ne obsessum tributarium fecit, & cum magna præda rediit. Ludovicus Rex Syagrium, Ægidii filium, Principem Romanotum, bello vicit & peremit.		
9 Theodericus Romam venit, multaque miranda ædificia construxit.	499	Theodoricus Rex Romæ & alibi multa per hæc tempora mirifica construxit ædificia. Romæ Symmachus Papa LIII sedit 15. annis, mensibus fere 8. cum quo simul per dissensionem nimiam ordinatur Laurentius, & magna Romæ inter clerum & populum discordia facta, donec judicio Theodorici Regis Symmachus in sede confirmatur.
10	500	Symmachus Papa, Synodo Romæ acta, Laurentium, æmulum suum, Nuceriæ ordinavit Episcopum.
11 Theodericus aquam Ravennam perduxit.	501	Theodoricus Rex aquæductum Ravennæ fecit. His temporibus sanctus Mamertus, Viennensis Archiepiscopus, virtutibus claruit, qui propter luporum & ursorum immanitatem, aliasque plagas triduanas ante ascensionem Domini litanias primus instituens, Domini misericordiam plagarumque cessationem promeruit.
12 Italiam Sirmium recepit, victis à Theoderico Bulgaris.	502	
13	503	Quidam ex Romanis Symmachum Papam falso criminantes, & apud Regem accusantes, Laurentiumque revocantes, magnum Romæ schisma fecerunt. Petrus, Altinæ Urbis Episcopus, permissu Theodorici, sedem Apostolicam invasit.
14 *Ludovvicus, Rex Francorum, per suffragia sancti Petri sanctique Martini & aliorum sanctorum, divinum implorans auxilium, Gothos petiit, eosque juxta Pictavis, urbem, in campo Voglensi pugna vicit, & Regem horum Alaricum, qui jam 22. annis regnabat, occidit, regnumque ejus, quod in Galliis habebat, ac thesauros accepit. Almaricus vero filius Alarici fugiens, regnum patris sui in Hispaniis recepit.*	504	Synodo 115 Episcoporum collecta, beatus Papa Symmachus de illatis purgatur, & sedi suæ cum gloria restituitur, & pervasores sedis ejus, Laurentius Nucerinus & Petrus Altinas, condemnantur.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
15 Fulgentius clarus Epiſcopus his temporibus habetur.	505	Ludovicus, Rex Francorum, Pariſiis beati Petri baſilicam ædificat.
16 Theodericus, victis Francis, Gallias acquiſivit. *Hoc tempore Ludovicus, Rex Francorum, Ragneharium, cognatum ſuum regnique participem, ignavum & luxurioſum, a ſuis proditum, bello fugavit, victum & comprehenſum ſua manu cum fratre Richario occidit, & ejus ſibi populum ſubjecit. Theodoricus, Rex Italiæ, contra Francos in Galliam exercitum miſit.*	506	Theodericus, Rex Italiæ, contra Francos in Galliam exercitum movet.
17 *His temporibus, Romæ iterum diſſenſione contra Symmachum Papam & Eccleſiam orta, nonnulli ex parte ejus fuſtibus & diverſis plagis afflicti, nonnulli trucidati & necati; & multa indigna & nefaria contra Eccleſiam & religionem commiſſa ſunt.*	507	Diſſenſio iterum inter Symmachum Papam & Eccleſiam oritur.
18 Ludovicus Rex Alemannos, divinum invocans auxilium, bello vicit atque ſubjecit.	508	Hoc anno Romæ Boëthius, vir eruditiſſimus, Conſulatum adminiſtravit. Hoc quoque tempore Avitus, Abbas Aurelianenſis, virtutibus & Prophetiæ Spiritu clarus, effulſit.
19 Ludovicus Rex, quem Clodoveum dicunt, cum gente Francorum, a S. Remigio, Rhemenſi Archiepiſcopo, fide Chriſti imbuitur & baptizatur. *Ludovicus, qui & Clodoveus magnus, Francorum Rex, poſt multas victorias, totam pene Galliam poſſidens, Pariſiis, ubi regni ſedem inſtituit, moritur, & in Baſilica ſancti Petri a ſe conſtructa ſepelitur anno regni 30. poſt tranſitum ſancti Martini, ut in geſtis Francorum habetur, anno 112. poſt quem quatuor filii ejus, diviſo regno, Theodoricus Meltis ſedem habens 23. cum ſtrenuo filio ſuo Theodeberto regnavit; Chlodomeris Aurelianis; Hildebertus Pariſiis; & quartus Lotarius Sueſionis ſedem ſtatuens, an. 51. regnavit. Horum ſoror Hrodhildis, æquivoca matris & æque religioſa, Almarico, Regi Gothorum Arriano, in Hiſpaniis nupſit, materque vidua apud ſanctum Martinum Turonis in orationibus & eleemoſynis permanſit.*	509	Ludovicus, qui & Clodoveus, Francorum Rex, Pariſiis obiit, ubi ſedem regni inſtituit.
20 *His temporibus Symmachus Papa inter alia bona Manichæos in urbe inventos damnavit. Eccleſiam S. Andreæ ad S. Petrum conſtruxit. Oratorium ſancti Thomæ, Confeſſionem ſancti Caſſiani, itemque ſanctorum Proti &*	510	His temporibus Symmachus Papa, inter alia bona, Manichæos in Urbe inventos damnavit. Baſilicam S. Petri & porticum marmore ſtravit, & alia hujuſmodi.

Caſſio-

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
& Jacincti, Oratorium sancti Apollinaris, itemque sancti Sossii, item sanctæ CRUCIS, item sancti Joannis Baptistæ, item sancti Joannis Evangelistæ. Basilicam sancti Petri & porticum marmore stravit & multis modis ornavit. Xenodochia instituit, & singulis annis Catholicos à Trasamundo, Rege Wandalorum Arriano, per exilia dispersos alimonia & vestibus juvit. Construxit etiam Basilicam sanctæ Agathæ, via Aurelia, item sancti Pancratii, item sancti Sylvestri, item sancti Martini, item sancti Cosmæ & Damiani, & alias nonnullas struxit, renovavit, & ornavit.		
21 Sub hoc Anastasio diversis ubique bellis Respubl. fatigatur. *Hoc tempore Reges Francorum, Chlodomeris, Hildebertus, & Lotharius, Burgundionum Reges, Sigismundum & Gotdmarum petunt, & pugna victos fugant. E quibus Sigismundus, Rex religiosus, ad sanctos Agaunenses confugiens, insequente Clodomere, ibidem captus, & Aurelianis in carcerem missus, una cum uxore & filiis trucidatus est: & secuto tempore, Clodomeris iterum Burgundiones petens, pugna fugavit, & ipse inter hostes equo delatus, ab ipsis jugulatur, & Burgundia à Francis subjugatur.*	511	
22 Vitalianus cum Scythis, adversus Anastasium, servus rebellat. *Almaricus, Rex Gothorum in Hispaniis Arrianus, Hrodhildem, uxorem suam Catholicam, multis modis afflixit. Qui postea a fratre ejus, Hildeberto, pugna victus est, & peremptus, & pro eo Theuda regnavit.* HORMISDA Papa L. sedit annis novem, diebus 7.	512	
23 Clerus & populus Romæ pacificantur.	513	Cassiodorus hujus anni Consul fuit, qui postea conversus & monachus effectus, Cœnobium construxit, & in seculari divinaque literatura clarus effulsit: Psalmos exposuit, libros institutionum & Chronica fecit, & Tripartitam historiam ordinavit. Romæ tandem dissensione cessante, *inter Clerum & populum, optata rediit concordia:* & Symmachus Papa *beatus* obiit in pace.
24 Theodericus, *Rex Italiæ*, filiam suam, Amalsuintam, Eutharico *Cilicia in matrimonium junxit.*	514	Romæ Hormisda, Papa LIV. sedit annos 8. qui inter alia *bona*, Eutychianos & Manichæos damnavit, clerum erudivit, basilicas adornavit, & quatuor decreta fecit.

25 *Hoc*

Y 2 Vitalia-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
25 *Hoc tempore, Vitalianus quidam ſervus, dignitatibus elatus, Anaſtaſio Imp. rebellat, & Scythis adjunctis, crebris prœliis milites ejus victos fugans, magno Romano populo dedecori & detrimento fuit.*	515	Vitalianus quidam ſervus cum Scythis Anaſtaſio Imperatori rebellat.
26 Vitalianus ſæpe milites Anaſtaſii vincens, ipſum irridens ſprevit. *His temporibus Ormiſta Papa pro fide catholica ad Imperatorem Anaſtaſium Conſtantinopolim Legatos mittens, & nihil proficiens, alios itidem cum epiſtolis legatos mittit. Quos cum Anaſtaſius corrumpere non poſſet, deputavit exilio: & inter alia domino Papa reſcripſit dicens: Nos jubere volumus, non juberi.*	516	Hormiſda Papa Anaſtaſio Imperatori, pro fide catholica, Conſtantinopolim legatos miſit: cui Imperator inter alia reſcripſit ita: *Nos jubere volumus, non nobis juberi.*
27	517	*His temporibus Rex Francorum Danos ſe invadentes per filium Theodobertum una cum rege ſuo ad internecionem delevit.*
28 Anaſtaſius hæreſi favens Eutychetis, & catholicos perſequens, divino fulmine periit, major octogenario. §. JUSTINUS major XLIX. annis octo.	518	Anaſtaſius Imp. hæreſi favens Eutycetis, & catholicos perſequens, ictus fulmine interiit, major octogenario. Pro quo Juſtinus, Imperator catholicus, Conſtantinopoli regnavit, annis octo, qui cum Vitaliano tyranno pacem fecit, quem poſtea tamen, & nonnullos imperio inhiantes, peremit.
1 Juſtinus plurimos regno ſuo inhiantes occidit, & cum Vitaliano fœdus percuſſit, quem tamen poſtea occidit.	519	Juſtinus Auguſtus legatos Hormiſdæ Papæ, pro fide miſſos, honorifice ſuſcepit, eiſque in damnationem hæreſeos conſentiens, multa per eos donaria Romam miſit.
2 *Hac tempeſtate Theodoricus, Rex Francorum, cum filio Theodeberto Thuringos petens, immenſa eos cæde protrivit, & Ermensfridum Regem eorum fugavit; quem poſtea fide data ad ſe venientem ſuſcipiens, e muro præcipitavit, & filios ejus occidi fecit.*	520	
3 Joannes Papa, Conſtantinopolim veniens, cæcum illuminat, ſedens annis duobus, menſibus novem, diebus 16.	521	Juſtinus Auguſtus hæreticis infeſtus, Arrianos etiam Conſtantinopoli perſequitur: unde iratus Theodoricus, Rex Italiæ, Arrianus, exitium catholicis in Italia minitatur.
4 Theodoricus S. Joannem Papam carceris afflictione perimit, & Symmachum patritium occidit.	522	In Africa, mortuo Traſamundo, Rege Wandalorum Arriano, Hildericus pro eo regnavit annis octo: qui ſtatim in principio regni Eccleſias diu clauſas aperuit, & omnes Ca-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		Catholicos de exilio revocavit, *& optatam Ecclesiæ pacem restituit.*
5 Theodericus subita oca morte Raveonæ periit: pro quo Atalaricus, nepos ejus, regnavit annis octo. FELIX Papa LII. sedit anois quatuor, mensibus duobus, diebus quatuordecim. Clodoveus, qui & Ludovicus, Rex Francorum, tricesimo regni anno moritur, & Parisiis sepelitur.	523	Romæ Joaooes Papa LV. sedit annos duos, menses oovem: qui *cæmeteria in urbe restaurans & aliis bonis instans*, a Theoderico Constantinopolim *Legatus* missus, & a Justino Aug. & cunctis civibus honorifice susceptus, ad portam, quæ dicitur aurea, cæcum illuminat, & coronato a se Justino Augusto, *& pro quibus venerat impetratis*, cum multis muneribus rediit.
6 Hoc tempore Hildericus, Rex Vandalorum, Episcopos ab exilio reverti jubet.	524	Theodericus, Rex Gothorum, & tyrannus Romanorum, *inter alia mala*, Boetium patricium & Philosophum, diu carceratum, occidit, nec multo post socerum ejus, Symmachum Patricium, itidem ioteremit. Joannem quoque Papam beatum, *Constantinopoli revertentem, Ravennæ una cum comitibus*, carceris afflictione necavit, 15. Cal. Junii, *qui non multo post Romam relatus apud Sanctum Petrum sepultus est.*
7 His temporibus S. Beoedictus Abbas virtutum gloria claruit.	525	Theodericus tyrannus post tres 120 (*a*) menses ab obitu Joannis Papæ, *post multa mala sua, Dei judicio*, subito Ravenoæ obiit. Et sicut cuidam solitario revelatum est, a Joanne Papa, & Symmacho Patricio in ollam Vulcani dejectus est, *anno regni Italici 37.* Post quem nepos ejus, Athalaricus puer, cum matre *sua Amalsuinda* regnavit annis octo.
8 Justinus, Justinianum regni consortem, & successorem faciens, obiit. JUSTINIANUS I. Justini ex sorore nepos, annis 38.	526	Romæ Felix quartus, Papa LVI. sedit annis 4. mensibus 2. *qui fecit Basilicam sanctorum Cosmæ & Damiani via sacra, & beati Saturnini via salaria.* Cooltantinopoli Justinus Imp. *Justinianum regni consortem & successorem faciens*, obiit: pro quo Justiniaous, *ex sorore* nepos ejus, imperavit annis 38. *multa pietate & prudentia conspicuus, nisi in quibusdam hæreticis favisset.*
1 Justinianus Parthos bellum moventes, misso exercitu, superat.	527	Justinianus Aug. Belesarium, amicum suum, Principem militiæ fecit. *Per quem & de Parthis triumphavit, & magna*

(*a*) Can. 7.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
BONIFACIUS Papa LIII. sedit annis dunbus, diebus 26.		*magna ex parte R. P. recuperavit.* Gens Winilorum, seu Longobardnrum, Rege Oduino, Pannoniam invasit & ibi habitavit.
2 Hnc tempore Athalaricus, matre Amalsuinta se regente, Italiæ regnavit.	528	His tempnribus beatus Abbas Benedictus immensa virtutum gloria claruit. Priscianus qunque Grammaticus his fuit temporibus.
3 Parthi Romanum exercitum Sabbatn Paschæ vincunt. MERCURIUS Papa, qui & JOANNES LIV. sedit annis dunbus, mensibus quatuor, diebus sex.	529	
4 Mortun Athalarien, Amalsuinta Thendnhadum consortem regni fecit.	530	In Africa, occiso *male* Hilderico, Rege Wandalorum cathnlien, Geilamer regnum invadens, in catholicns & in omnes debacchatur, *ut nec parentibus suis parceret.* Rnmæ Bonifacius II. Papa LVII. sedit annns duns, mense ferme uno. *Cum quo per dissensionem ordinatus est Dioscorus, & paucis post diebus mortuus. Quem tamen Bonifacius, collecta Synodo, damnare molitus est.*
5 Amalsuinta, Thendnhadn jubente, occisa. AGAPITUS LV. Papa sedit mensibus undecim, dieb. 18.	531	Bnnifacius Papa Vigilium Diaconum in synndo pnst se Papam eligi sub chirngraphn decrevit, quod tamen pnstea *rescindens*, (quia cnntra Cannnes erat) cnmbussit. *Ipse in periculo famis, clerum & pauperes alimonia juvit.*
6 Ab hoc anno Dionysius, Romanus Abbas, Paschalem circulum magnum inchnat, incipiens ab annn Dnminicæ incarnatinnis 582. qui est annus Diocletiani 242.	532	Ab hnc anno, scilicet Imperatoris Justiniani sextn, Dinnysius, Romanus Abbas, *utriusque lingua peritissimus*, cyclum magnum Paschalem inchnat, qui jam semel ab incarnatione Domini annis 532. exactus, tntidem in se annos cnntinet. *Incipit autem a primo Diocletiani anno, unde Græci cyclos suos inchoabant cyclis decennovenalibus 13. exactis, id est, an. 242.*
SYLVERIUS Papa sedit anno uno, mensibus quinque, dieb. undecim.		Rnmæ Jnannes secundus, qui & Mercurius, Papa LVIII. sedit annos duns, menses 4. cui Justinianus Aug. de fide sua literas *& donaria Sancto Petro* transmisit. *Theodoricus, Rex Francorum, anno Regni 23. moritur, & Mettris sepelitur: pro quo filius ejus Theodebertus regnavit annos 14.*
7 Hoc tempnre Bilisarius a Justiniano	533	Romæ, mortuo Athalarico, Rege

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
niano missus, Vandalos in Africa delevit. VIGILIUS Papa sedit annis 18 mensibus undecim.		ge Gothorum, Amalsuinda, mater ejus, Theodatum in consortium regni sumit: qui tamen eam postea occidi jussit, & ipse solus regnavit.
8 Carthago a Bilisatio Patricio recepta est, anno excessionis suæ vigesimo sexto. *Belesarius patricius a Justiniano Imperatore missus, Wandalorum gentem in Africa bello victam delevit: Geilamerum, Regem eorum, captum Constantinopolim abduxit, & Carthaginensibus Rempub. restituit post annos 94. ex quo a Geiserico capta est. Geilamer quoque post aliquot annos a Justiniano Augusto Comes effectus, & in terminos Parthorum ad eos arcendos constitutus est.*	534	Belesarius patricius, a Justiniano Imp. missus, gentem Wandalorum, in Africa bello victam, delevit: captoque Rege eorum Gevamero, Carthaginem Romano populo restituit.
9	535	Romæ AGAPITUS Papa LIX. sedit anno fere uno. Hic a Theodato tyranno pro gratia Justiniani Aug. *propter occisam Amalsuindam sibi infensi*, missus Constantinopolim *constanter cum Augusto pro fide Christi decertavit*, Anthemium, ejusdem Urbis Episcopum hæreticum *convictum* damnavit, ordinatoque *in locum ejus, favente Augusto*, alio Episcopo, i. Menete catholico, ipse ibidem *morbo tactus* obiit, in Ecclesiasticis regulis apprime eruditus, *& in loculo plumbeo Romam relatus ad sanctum Petrum sepultus est.*
10	536	Romæ SYLVERIUS, Hormisdæ dudum Papæ filius, contra voluntatem Cleri, a Theodato tyranno pecunia corrupto, LX. Papa violenter promotus, sedit annum unum, menses 5. *Theodatus tyrannus abhinc post 2. menses a Wittigiso peremptus, & Witigis Rex Gothorum factus est. Belesarius Patritius a Justiniano Augusto in Italiam contra Gothos missus, per Siciliam transiens, & fuderat Ducem ejus vincens, Africamque de tyrannis ejus eruens Neapolim transfretavit, ipsamq; urbem sibi resistentem obsessam vi cepit, & tam cives, quam Gothos, nulli parcens, trucidavit. Inde, cum Romam ingressus esset, Gothi omnes, qui ibi fuerant, nocte egressi, Ravennam fugientes petierunt, quos insecutus, conserto prælio, 7000. ex eis occidit. Witigis vero, collecto grandi exercitu, Belesarium urbemque Romam uno anno obsedit, omniaque circum deva-*
11 Hoc		

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		devastans, urbem bello fameque graviter oppressit: postea vero egresso Belesario, pugna commissa, victus Ravennam aufugit. Fames tanta facta est, ut in Liguria quædam mulieres parvulos comederent.
11 Hoc tempore Bilisarius Consul iterum Africam, extinctis tyrannis, liberat. *Ipsis diebus Belesarius Theodebertum, Regem Francorum, cum grandi exercitu Italiam ingressum vicit, & inde reverti coegit. Ipse Romæ S. Petro dona obtulit.*	537	Sylverius Papa, cum in restitutione Anthemii, & communione hæreticorum, Augusto nollet parere, jussu ipsorum, a Belesario patricio falso criminatus, *& secreto positus, monachique habitu indutus, indictione 15.* a Vigilio Diacono afflictus exilio, obiit, 12. Calend. Julii, & postea miraculis claruit. Ipseque Vigilius Papa LXI ordinatus, sedit annos 17. menses 7.
12 *Belesarius patricius, commissa cum Gothis pugna, iterum victor, Wittigisum, Regem eorum, in ipsa fuga a Joanne sanguinario, magistro militũ, comprehensum & Romam adductum, ipse & Vigilius Papa, Constantinopolim, cum uxore & thesauris, ad Justinianum Augustum perducuntur, a quo patricius & Comes factus in oriẽte, contra Parthorum seu Persarum excursiones constitutus, ibidem vitam finivit, Gothi in Liguria manentes Hellebadum sibi Regem elevant, iterumque Romanis rebellant.*	538	Belesarius Patricius & Vigilius Papa Vitigisum, Regem Gothorum pugna victum, Constantinopolin perducunt ad Justinianum Augustum.
13 His temporibus Bilisarius in Italiam Vitigiso, qui Theodohadum occiderat, superato, & Francis cum Theodeberto Rege devictis, Romanam Rempublicam, viriliter feliciterque reparavit. *Parthi, rupta pace, Antiochiam, totamque Syriam invadentes devastant, donec a Belesario tandem repulsi, ad terminos suos rediere. Posteaquam a Martino Duce pax cum eis facta est, Belesario ad Italiam contra Totilam revocato. Gothi, Hellebado post, primo anno perempto, Errarium Regem faciunt.*	539	Belesarius patricius Parthos, Antiochiam & Syriam vastantes, redire coëgit.
14 *In Italia, occiso post 1. annum Errario Rege, Gothi Totilam, qui & Baduila dictus est, Regem sibi statuunt; qui successibus bellorum fretus, Romanum exercitum Ducesque aliquoties superavit, & per multos annos Italiam totam, ipsamque urbem Romam captam, pluribus attrivit & vastavit.*	540	
15 *Toti-*	541	Totila, Rex Gothorum, Romam

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Totila per hæc tempora, apud Faventinum, Æmiliæ oppidum, Romanum exercitum superat; nec multo post, iterum Romanos Duces fugans, partim vi, partim donis exercitum sibi consociat, & tyrannidi instans, ipsam etiam Romam & Campaniam vastat.		mam Campaniamque devastat.
16	542	Hujus Justiniani tempore corpus Sancti Antonii monachi, divinitus revelatum, Alexandriam transfertur, *in Ecclesia S. Joannis Baptistæ tumulatur.* (a) Hoc tempore quinta Synodus universalis Constantinopoli, contra Theodorum & omnes hæreticos, sub Vigilio Papa collecta, 14. capitula constituit.
17 Hujus Principis tempore corpus Sancti Antonii monachi, repertum Alexandriæ, sepelitur. *Per hæc tempora, cum Belesarius a Parthorum finibus, ad auxilium Italiæ revocatus & diu impeditus, tandem cum classe Romam jam pæne vastatam ingressus esset, Totila super irruentem exercitum commisso prælio fudit, & in Tiberi mersit, ipsumque in Campaniam repulit. Hoc tempore Benedictus Abbas, cum discipulum suum Maurum ad Gallias transmisisset, migravit ipse post multas virtutes ad Dominum.*	543	Hoc tempore Benedictus Abbas, cum discipulum suum Maurum ad Gallias transmisisset, ipse multas post virtutes migravit ad Dominum. S. Remigius, Rhemorum Archiepiscopus, & gentis Francorum Apostolus, anno Episcopatus 74. Idibus Januarii plenus virtutibus migravit ad Dominum.
18 Arator subdiaconus librum suum publice coram Vigilio Papa legit: & sanctus Remigius, Remensis Archiepiscopus, & gentis Francorum Apostolus, Idibus Januariis migravit ad Dominum, anno Episc. sui 74.	544	Arator, subdiaconus Romanus, librum suum, quem de Actibus Apostolorum heroico metro edidit, Vigilio Papæ oblatum, publice *cum magno fervore* recitavit.
19 *Hoc tempore, cum Belesarius a Sicilia, jussu Augusti, Constantinopolim revocatus esset, Totila jam securus, iterum Romam invasit, & secuto tempore, collectis viribus, Siciliam etiam invasam cepit, totamque Romanis, qui diversis occasionibus subducti erant, devastat Italiam.*	545	Totila Rex iterum Romam invasit.
20 Hoc tempore quinta Synodus universalis in Constantinopoli congregatur, contra Theodorum & omnes hæreticos, sub Vigilio Papa, & eodem anno Theodoricus Rex, filius Clodovei, vigesimo tertio regni anno moritur, & Metis sepelitur.	546	Hoc tempore fuit S. Liberatus, Carthaginensis Archidiaconus, qui de authoritate Chalcedonensis Concilii multa utilia conscripsit, & Vigilium Papam aliquando hæreticis favisse, monstravit.

Theo-

Z His

(a) Can. VI.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Theodebertus, Rex Francorum strenuus & fortis, moritur, & filius Theodbaldus, multum patre nequior & ignavior, pro eo regnavit ann. 7.		
21	547	*Hit temporibus* Vigilius Papa, cum ad consensum hæreseos & restitutionem Anthemii Episcopi nullatenus adduci posset, *jussu imperiali Romæ captus, &* Constantinopolin vi perductus, *cum constanter in incepto perstitisset, nec Augustus cessisset, cum comitibus affectus, & exilio adductus, & per annos aliquot* graviter est afflictus.
22 Hac tempestate Totila, Gothorum Rex, in Italia tyrannidem exercet.	548	Per hæc tempora Justinianus Aug. *inter magnifica*, basilicam Salvatoris, quæ sanctæ Sophiæ dicitur, incomparabili opere, Constantinopoli construxit. Ipse leges *Romanas infinitas abbreviatas collegit, & leges*, quæ Justinianeæ dicuntur, composuit.
23 *Hoc tempore gens Gepidorum a Rege Albuino & Longobardis, qui in Pannonia tunc habitabant, prælio victa, & pene deleta est. Et Chunimundus, Rex eorum, occisus est, de cujus capite auro incluso, Alboni sibi Praciam fecit, filiamque ejus Rosmodam, inter alios multos captivam, postea defuncta conjuge, Lotharii, Regis Francorum filiâ, in sui perniciem duxit uxorem.*	549	
24 Victor Capuanus, de hujus anni Pascha scribens, Victorii arguit errores.	550	Victor, Episcopus Capuanus, de hujus anni Pascha scribens, erroneos Victorii cyclos arguit. *Hoc tempore Totila, Rex Gothorum, iterum Romam obsessam & fame nimis oppressam cepit; & quibusdam Senatoribus Constantinopolim fugientibus, Severus urbem possedit.*

Hucusque Jornandes Episcopus Chronica sua de gestis Romanorum abbreviata perduxit.

25	551	*His temporibus in Africa Mauri per Joannem patritium domiti sunt.*
26 PELAGIUS Papa sedit annis undecim, mensibus 10. diebus. 18. *Hoc tempore Justinianus Augustus Narsetem Eunuchum, Carthularium & cubicularium suum, principem militiæ fecit, & in Italiam misit, qui commissa pugna, Dei gratia, victor, Totilam Regem occidit, & gentem Gothorum, auxiliantibus etiam Longobardis,*	552	Hoc tempore Justinianus Augustus, Narsetem eunuchum Principem militiæ faciens, in Italiam misit.

Vigi-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
bardis, in Italia exterminavit. Per hac etiam tempora, cum Bucellinus Comes eum sociis a Theodeberto, Rege Francorum, dudum missus, per annos aliquot Italiam Siciliamque infestaret, & Romanum sæpe exercitum superaret, tandem exercitus ejus, profluvio ventris attritus & attenuatus, a Narsete pugna victus & profligatus; ipse Dux occisus est: nec multo post socius ejus, Ammingus Dux, cum reliquis Gothorum, quibus se junxit, peremtus est.		
27	553	
28 *Theobaldus, Rex Francorum, moritur, & regnum ejus Wanderadam Lotorius Rex, patris ejus Theodeberti patruus, accepit, qui jam 44. anno regnabat. Ipso anno Hlotharius ipse Saxones rebellantes juxta Wiseram fluvium magna cæde domuit, & Thuringam pervasam devastavit.*	554	Vigilius Papa tandem, impetrantibus Romanis & Narsete, de exilio relaxatus, cum Romam redire cœpisset, in Sicilia morbo calculi *tactus* decessit. *Sed tamen Romam relatus, apud sanctum Marcellum via salaria sepultus est.* Pro quo *ordinatus* PELAGIUS Papa LXII. sedit annis 11. mensibus 10. Qui à populo Romano factionis contra Vigilium culpatus, *celebratis una cum Narsete litaniis,* ascenso apud S. Petrum ambone, & Evangelio super caput ejus posito, juramento se a crimine illato purgavit. Hic ordinatus est a Perusino & Ferentino Episcopis, & Andrea Ostiensi, Archipresbytero. Nam hoc est privilegium Ostiensis Ecclesiæ, ut Episcopus ejus & Archipresbyter (si Episcopus ejus non adfuerit) Romani Pontificis ordinationi jure perpetuo interesse debeant. Et Episcopus si adfuerit, deinceps privilegium pallii portandi habebit: quod nulli alii Cardinali Episcopo licebit.
29 *Hoc tempore Saxones iterum Hlodhario rebellantes, cum ab eo peterentur hostiliter, eique pro satisfactione dimidium rerum suarum offerrent, idque exercitus Francorum refutans, eo inuito, pugnam iniisset, magna ab eis cæde protritus, fuga præsidium petiit.*	555	121
30 *His temporibus Chramnus patri suo, Hlodario annitente, patruo Hildeberto rebellans, regnum Francorum domestica seditione perturbat. Saxones, factione Hildeberti, in Francia prædas egerunt. Hildebertus Remensem Campaniam populatur.*	556	

31 *In* Z 2 Hildeber-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
31 *In Britannia* Bridius Rex Pictis regnare cœpit.	557	Hildebertus, Rex Francorum, moritur, & Parisiis in basilica S. Vincentii, *a se constructa*, sepelitur, regimenque ejus Lotharius frater assumens, totam paterni regni monarchiam obtinuit.
32 *Chramnus patrem Hlotharium, quem multis malis offenderat, hoc tempore in Britanniam fugiens, insequente eo, ibidem cum Conobro Rege victus & captus, cum uxore & filiabus vivus incensus est.*	558	Hoc tempore Turonis basilica S. Martini, rebellibus ad eam fugientibus, igne crematur.
33 *Sanctus Medardus, Episcopus plenus virtutibus, migravit ad Dominum, & a Hlodhario, Rege Francorum, Suessionis magna cum gloria sepultus est.*	559	Lotharius Rex, de malis suis pœnitentiam agens, basilicam S. Martini studiose reparans, stanno texit.
34 Theodebertus, filius Theodeberti, Rex fortis, moritur, annos regnans quatuordecim. *Hlodharius major, filius Chlodovei magni, Rex Francorum, anno regni 51. Compendii moritur, & Suessionis apud sanctum Medardum sepelitur. Post quem quatuor filii ejus, diviso regno, Sigibertus Meltis & Remis sedem habens annis 14. Haribertus Parisiis, Hilbericus Suessionis 25. annis regnavit. Guntrammus Aurelianis & in Burgundia 23. annis regnavit.*	560	Lotharius Rex, filius Clodovei magni, Compendii moritur.
35 *In Britannia Edilbertus, Rex Anglorum, regnavit annis 56. Hunni, cum Rege suo Chagano Gallias petentes, a Sigeberto Rege pugna victi & humiliati, vix impetrata pace, fœdere pacto redierunt.*	561	
36 *Hilpericus Rex regnum fratris sui Sigiberti, & urbem Remensem invasit, Campaniamque vastavit. Quo audito, Sigibertus a Hunnis reversus, e contra Suessionis urbem cepit: Theodebertum, filium Hilperici, ibidem captum, in exilium misit, ipsumque Hilpericum pugna victum fugavit, & civitates suas recepit. Postea vero, accepto ab eo pacis sacramento, filium ei reddidit, pacemque cum eo firmavit.*	562	
37 JOANNES Papa LIX. sedit annis 12. mensibus 11. diebus 26. Hildebertus, Rex, filius Clodovei magni, annis regnans 40. moritur, & Parisiis ad S. Vincentium sepelitur. *Haribertus Rex libidini deditus, cum*	563	Harobertus Rex, libidini deditus, a S. Germano, Parisiorum Episcopo, excommunicatus, obiit.

Constan-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
cum in Goberga uxore sua repudiata, duas ancillas germanas sibi in matrimonio junxisset, a suo germano, Parisiorum Episcopo, excommunicatus, non multo post interiit. Quo etiam tempore Sigibertus Rex Brunam, quæ & Brunihildis, filiam Athanagildi, Regis Gothorum, de Hispaniis uxorem accepit, & secuto tempore Hilbericus, frater ejus, Hietsvvindam, sororem Brunæ, conjugem accepit, quam postea, suasu Fridegundis concubinæ, noctu strangulavit: cujus etiam astu Audoveram Reginam, commatrem suam factam, repudiavit, & multa mala fecit.		
38 Justinianus Imperator obiit. JUSTINUS minor LI. annis 11. *Constantinopoli Justinianus Imperator, anno imperii 38. decessit: pro quo Justinus minor ann. 11. regnavit, homo iniquis ultra modum deditus.*	564	Constantinopoli Justinianus Imp. anno Imperii 38. decessit, pro quo JUSTINIANUS minor LI. homo iniquus & avarus, annis undecim regnavit.
1 S. Columba, Presbyter & Abbas, de Hybernia veniens, Britannis verbum Dei prædicat.	565	His temporibus immensa pestilentia & mortalitas totam Italiam, maxime Liguriam, devastavit. *His temporibus*, Narses patricius, *Sinduvaldum Regem de reliquiis Herulorum in Italiam sibi rebellantem, pugna vicit, & captum alta trabe suspendit.* Qui divitiis auctus, & ob id a Romanis invidiam passus, & apud Augustum criminatus, *& ad id adductus est, ut relicta* Roma in Campaniam discederet: eique successor Longinus in Italiam mittitur.
2	566	Romæ JOANNES tertius Papa LXIV. (a) sedit añis ferme 14. qui Ecclesiam Philippi & Jacobi Apostolorum, quam prædecessor ejus, Pelagius, cœperat, perfecit & dedicavit.
3 Hoc tempore Narses patricius Totilam Gothorum victum occidit.	567	Narses, *Eunuchus &* patricius, qui *Italiam a Gothis aliisque hostibus liberaverat, &* multum pro Repub. laboraverat, a Justino Aug. *& Sophia, uxore ejus*, injuriis lacessitus, Longobardos, in Pannoniis habitantes, ad vastandam & possidendam Italiam invitavit, *missis eis de ubertate Italiæ fructibus terræ & muneribus.* Multa prodigia & præcipue igneæ acies cælo visæ sunt.

 Longo-

4 Go-

(a) Can. *LXIII.*

Regnum Romanorum	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
4 Gothosque Italia expulit. Eodem anno Theobaldus Rex, filius Theodeberti, anno regni septimo moritur.	568	Longobardi, Rege Alboino, mense Aprili Venetiam, *& ejus fines* ingressi erant, *eamque*, paucis civitatibus exceptis, sibi subjiciunt; *apud Aquilegiam, seu forum Julii, electam partem copiarum cum Duce Gibulfo relinquentes, ad totam Italiam capiendam animos intendunt. Ingens hoc anno cecidit nix, & insolita frugum copia subsecuta est.*
5 Narses patricius, qui Gothos expulit, a Justino offensus, Longobardos in Italiam venire fecit. *Hoc tempore Hunni, rupta pace, iterum Franciam petentes, dolis instructi, Sigibertum Regem cum Francis acie victum fugant.*	569	Alboinus Rex cum Longobardis Liguriam invasit, Mediolanum & alias plerasque urbes cepit, *& circumquaque prædis & cædibus furibundus,* Papiam plus triennio obsedit.
6 Sanctus Vedastus obiit.	570	Alboinus plerasque in Tuscia *citraque civitates, exceptis Roma Ravennaque & paucis castris,* cepit. S. Vedastus Episcopus obiit.
7 *Papienses cives, ultra resistere non valentes, Regi Alboino se tradunt: qui civitatem ingressus, corruente & jacente intra portam equo suo, divinitus mitigatus, contra votum, quo omnes se puniturum minitabatur, civibus pepercit, & sedem ibi regni statuens 3. ann. & 6. menses in Italia regnavit. Quo etiam tempore Narses patricius, cum e Campania Romam reversus esset, non multo post mortuus, & in loculo plumbeo cum thesauris suis Constantinopolim relatus est.*	571	Papienses Regi Alboino ad deditionem veniunt.
8 Hoc tempore Joannes Papa Ecclesiam Philippi & Jacobi Apostolorum, quam prædecessor ejus, Pelagius, cœpit, perfecit & dedicavit. *Hilpericus Rex Chlodoveum hoc tempore hostiliter filium suum in regnum fratris sui Sigiberti misit: qui, cum juxta Burdegalensem resideret urbem, Sigulfus Dux, ex parte Sigiberti, super eum irruit, fugientemque eum tubis & buccinis vociferando, quasi cervum Parisios usque, ubi pater ejus fuerat, persequitur.*	572	Narses patricius obiit.
9 *His diebus Hilpericus filium suum Theodebertum, item ad vastandum Sigeberti regnum trans Ligerim misit. Qui cum vastationibus crudelissime instaret, & civitates nonnullas cepisset, tandem cum Ducibus Sigeberti pugna*	573	

Alboinus

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
gna incaute conserta, deceßus interiit.		
10 Lotharius Rex, filius Clodovei Magni, añis regnans LI. moritur, & Suessionis ad S. Medardũ sepelitur. *Alboinus, Rex Longobardorum, apud Veronam insidiis Rosmodæ, conjugis suæ, a Helmiehso armigero suo peremptus est: ipseque Helmichis frustra regnum attentans, cum ad mortem quæreretur, cum eadem Rosmoda, conjuge sua, & thesauris, filiaque regia Albsvvinda Ravennam fugit; ibique venenum ab ipsa acceptum, ipsam quoque bibere cogens, cum ipsa pariter interiit. Sigibertus, Rex Francorum, cum suas ulcisceens injurias, fratris Hilperici regnum invasisset, cumque contra vetitum sancti Germani, Parisiorum Episcopi, mortifero odio fugientem persequeretur, missis dolo Fridegundis, jam Regina, duobus adolescentibus, ab eis peremptus interiit; ipsique pariter extincti sunt; & Brunihilda, uxor ejus, cum filio Hildeberto capta, & custodia mancipata est. Sed Hildebertus puer, clanculo à suis ereptus & Rex pro patre promotus, regnavit an. 23. Rex admodum fortis & strenuus. Hujus soror, Ingundis, Irmingildo, Regi Gothorum, filio Levigildi, nupsit.*	574	Alboinus, Rex Longobardorum, per insidias conjugis suæ, apud Veronam, ab armigero suo occiditur.
11 Justinus Imperator obiit. TIBERIUS CONSTANTINUS LII. annis septem.	575	Constantinopoli Justinus Imperator, post multa mala sua in amentiam versus, obiit. Pro quo TIBERIUS Constantinus septemvir, Domino devotus, qui, ipso mente capto, palatium rexerat, regnavit annis septem. *Vir Deo devotus, & in eleemosynis pauperum omnium largissimus, atque in acquirendis facile divitiis omnium fortunatissimus. In Italia Clep, Longobardorum Rex, qui pro Albuino electus fuerat, cum anno & mense uno crudeliter regnasset, & multos Romanorum peremisset, à proprio servo suo peremptus est. Post quem Longobardi sine Regibus per ann. 10. sub Ducibus militantes, pluribus per totam Italiam debacchantur sceleribus. Burgundiam, quam (sicut sanctus Hospicius reclusus prædixerat) ingressi, Amatum, Ducem Guntramni Regis, pugna victum occidunt, & multa cæde facta, prædis ditati, in Italiam revertuntur.*
1 BENEDICTUS Papa LX. sedit annis	576	S. Germanus, Parisiorum Episcopus,

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
nis 4. mense uno, diebus 28. *Hoc tempore Meroveus, Hilberici filius, a patre contra Pictavos missus, & inde revertens, Brunhildem accepit uxorem: a qua statim a patre separatus, cum suspectus haberetur, non multo post attonsus & presbyter ordinari jussus est. Per idem tempus sanctus Germanus, Parisiorum Episcopus, migravit ad Dominum. Circa hoc tempus Longobardi iterum Burgondiam ingressi, a Mummulo, patricio Guntrammi, qui Amato successerat, circumventi, pluribus trucidatis & captis, vix refugerunt.*		scopus, migravit ad Dominum.
2 Hoc tempore Gregorius, tunc apocrisiarius, moralia Job scripsit. *His diebus Hilpericus Chlodoveum, filium suum, & Desiderium Ducem, contra fratrem suum Guntrammum transmisit: sed a Mummulo, patricio Guntrammi, pugna victi, terga verterunt. Hoc item tempore Saxones, qui cum Alboino Italiam intraverant, Gallias invadunt: sed a Mummulo cæsi & humiliati, impetrata pace, redeunt; & post annum iterum patriam repetere volentes, Gallias petunt. Viso Mummulo territi, auro se redimunt. Postremo a Suevis, qui locum ipsorum possederant, pugna victi & pene deleti sunt.*	577	
3 Et Eutychum, Constantinopolitanum Episcopum, Tiberio præsente, in fide resurrectionis errasse, convicit.	578	Romæ Benedictus Papa LXIV. sedit annos 4. menses duos: a quo beatus Gregorius de monasterio ablatus, & Diaconus ordinatus, Constantinopolimque apocrisiarius missus. Euthitium, ejusdem Urbis Episcopum, in fide resurrectionis errasse, Tyberio Augusto præsente, convicit: ubi etiam ab Episcopis, *egregium opus*, moralia in Job, venientibus ad eum monachis suis, scribere compulsus est. *Hoc tempore Guntrammus Rex Diacolemum Ducem, superbe sibi vincula minitantem, pugna victum occidit.*
4 *Hilpericus, Rex Francorum, inauditis exactionibus populum suum & descriptionibus afflixit; sed exactor ejus occisus, & pictacia census incensa sunt. Magna aquarum inundatio & illuvies, fulmina & terra motus,*	579	Magna aquarum inundatio & illuvies, fulmina, terræmotus, homines terruere.

Cometa

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
tus & prodigia sequens pestilentia Gallias aliasque provincias afflixere. Tres filii Hilperici dysenteria periere, quartus ab ipso in custodia positus, molimine novercæ Fridegundis, cultro fixus interiit. In Hispaniis Levigildus, Rex Gothorum Arrianus, instigante Goesinda uxore, catholicos persequitur. His diebus magna Longobardorum copia, cum tribus Ducibus Galliam ingressa, diversis modis ac præliis a Mummulo attrita vix tandem in Italiam refugerunt.		
	580	Cometa die Paschæ visus. Suessionis cœlum ardere visum est. *Parisiis sanguis de nubibus fluxit.* Pestilentia *& mortalitas* ingens facta. *Levigildus Rex Hermigildum, filium Catholicum, persequitur cum exercitu. Rodinus, Dux Hildeberti pius & religiosus, obiit.*
5 Hoc tempore gens Longobardorum, comitante fame & peste, Italiam vastat. Et PELAGIUS Papa sedit annis decem, mensibus 11. diebus 10.	581	Hoc tempore exercitus Tiberii Imperatoris, *missus*, Persas potenter superavit, *& inter innumerabilem prædæ copiam 20. elephantos Imperatori reddit. Ipse Imperator, cum Italia & ipsa Roma bello Longobardorum, pestilentia, & insuper fame graviter laboraret, naves frumento onustas Romam misit, & annonæ copiam populo subministravit.*
6	582	Constantinopoli Tiberius, *Imp.* omni laude dignissimus, *morbo tactus, filiam suam & imperium Mauricio tradidit; & ipse ex hac vita feliciter discessit.* Pro quo idem MAURITIUS *genere Capadocus*, regnavit annis 21. Romæ PELAGIUS secundus, Papa LXV. (a) sedit annis decem, mensibus undecim. (b) Hic templum S. Petri tabulis argenteis deauratis texit, aliaque multa bona fecit.
7 Tiberius Imperator obiit. MAURITIUS LIII. annis viginti unum.	583	Hildebertus, Rex Francorum, acceptis quinquaginta solidorum millibus auri a Mauritio Imp. ut Longobardos de Italia pelleret, cum eisdem pactum firmavit, & Imperatori, pecuniam

Aa

(a) Can. *LXII.*
(b) Can. *mens. L.*

1 Hoc

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		cuniam requirenti, nec responsum dedit.
1 Hoc tempore Levigildus, Gothorum Rex Arrianus, Hirmingildum filium, ob fidem Catholicam securi jussit occidi.	584	Guntrannus Rex in suburbano Cabillonensi monasterium S. Marcelli construxit, *ad exemplum Agaunensis instituit. Gundoaldus quidam eum auxilio Mummuli & Desiderii, regnum affectans contra Guntrammum, tyrannidem invasit. Sed adversis ejus Leudiselo & Egilaro fugatus, eum latebram Cambanis urbe foveret, ab Osone de rupe praecipitatus interiit.*
2 *Hilperieo, Rege Francornm, post multa scelera & mala sua, insidiis perempto, & Parisiis in Basilica sancti Vincentii sepulto, Lotharius puer, filius ejus, a Guntrammo Rege, suo patruo, baptizari jussus est, & de sacro fonte susceptus, inque regno patris sublimatus, regente matre Fridegunde & Landerico Majore domus, regnavit ann. 45. Mummulus patricius, reus majestatis convictus, jussu Guntrammi Regis interficitur, & thesauri ejus in fiscum rediguntur.*	585	Hilpericus, Rex Francorum, per insidias interemptus, Parisiis sepelitur.
3 *In Italia Longobardi, post 10. annos, quibus duces praerant, Autharium Flavum, Elephonis filium, Regem statnunt; qui bellica clarus virtute, regnavit ann. 6. qui inter alia Brexillam urbem diruit, & totam pane Italiam, secuto tempore, bello peragravit. Levigildus, Rex Gothornm in Hispania, Arrianus, Hermimgildum Regem, filinm suum, die sancto pascha 18. calend. Maji secnri jussit interfici. Guntrammus Rex exercitum in Hispanias misit, qui infirmatus statim redit.*	586	Longobardi Antharium Regem sibi constituunt.
4 Hoc tempore Richaredus Rex, Hirmingildis frater, *Leudisolus a Guntrammo patricius promovetur. Magna aquarum inundatio facta.*	587	Globus igneus scintillans, & quasi rugiens, e cœlo in terram cecidit. In Hispania Richaredus, Levigildi Regis Gothorum Arriani filius, post mortem Patris, effectus Rex a Leando, Hispolitano Episcopo, *a quo frater ejus Hirminigildus conversus fuerat,* cum tota gente Gothorum, ad catholicam fidem revertitur.
5 Cum tota gente Gothorum, ad catholicam fidem convertitur. *Gnntrammus & Hildebertus Reges, inter se pacem & pactum confirmant, regnumque Guntrammi, post obitum ejus, Hildeberto promittitur. Nonnulli*	588	In Hispania hæresis Arriana destructa, & synodus Toletana collecta est, industria Leandri Episcopi & Richaredi Regis. Cæsara Regina, uxor Arnulphi, Regis Persarum, occulte bapti-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
nulli principum & ducum Hildeberti, conjurationis contra eum convicti, puniti sunt.		baptizata, postmodum etiam maritum suum, cum tota gente, apud Antiochiam baptizari persuasit.
6 *Exercitus Guntrammi ad Hispanias missus, negligentia Bosonis Ducis graviter a Gothis trucidatus est.*	589	Hildebertus Rex sororem suam Anthario, Regi Longobardorum, promissam, Regi Gothorum, qui nuper catholicus factus est, in matrimonium tradidit.
7 Sigebertus, filius Lotharii, Rex fortis, insidiis perimitur, anno regni 14. & Remis sepelitur. *Inter Francos & Britannos pugna commissa est. Hoc quoque tempore Hildebertus, petitione Maximi Imperatoris, iterum Longobardos in Italia cum exercitu petiit: sed victus ab Authario Rege, casoque graviter exercitu suo, cum paucis rediit.*	590	Tunica Domini Salvatoris, a Simone quodam Judæo, tormentis coacto, monstrata, a Gregorio Antiocheno, Joanne Constantinopolitano, & Thoma Hierosolymitano, & aliis pluribus Episcopis, jejunio triduano celebrato, in archa marmorea, in oppido Saphad inventa, summo cum honore Hierosolymam allata est.
8 *Quo tempore magnus Francorum exercitus cum 20. Ducibus, a Hildeberto Rege contra Longobardos missus, diversis casibus, præcipue morbo afflictus, parumque hostibus intra munitiones septis, nocere prævalens parvo effectu, fame afflictus ægre tandem revertitur.*	591	Rex Longobardorum Theodelindam, *Garibaldi*, Regis Baioariorum, filiam pulchram & piam, duxit uxorem.
9 Magna inundatio facta est & mortalitas in Italia. *In Italia, cum Autharius Rex ad Francos pro pace petenda misisset, veneno, ut ajunt, mortuus est: & Theodlinda Regina, ejus vidua, Agonem Ducem, qui & Agilolfus, maritum & Regem selegit. Qui Rex Longobardorum factus, regnavit ann. 22. Longobardi pacem cum Francis peragunt.*	592	Ingens mortalitas facta est, in qua primo Pelagius Papa, deinde innumeri *catervatim* extincti sunt. Et beatus GREGORIUS, tunc Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus, constitutis litaniis, & plaga cessante, Papa LXVI. ordinatus, doctrina & actibus, cunctis merito præferendus Apostolicis. Sedit annis 13. mensibus sex, diebus decem. Qui statim inter alia multa librum pastoralem egregio edidit stylo. Hic quoque super corpus beati Petri Ciborium fecit, & missas celebrare instituit, itemque S. Pauli, & sex capitula Synodica scripsit.
10 S. GREGORIUS LXII. ad Pontificatum Romanæ Ecclesiæ eligitur, in qua sedit annis 13. mensib. 6. dieb. 10. *Guntrannus, Rex Burgundiæ, in omni bonitate præcipuus, anno regni 33. 5. Calend. Aprilis obiit, & in Monasterio S. Marcelli a se constructo sepultus est; regnumque Hildebertus, fratris ejus*	593	Siccitas magna & fames facta est, & insolita magnarum locustarum multitudo.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ejus Sigiberti filius, accepit, & post eum 4. ann. tenuit. 11 Edilfridus Rex, cum Edilberto Rege, Anglis imperat.	594	Item locustarum multitudo frugibus nocuit.
Quintrio, Dux Gallicæ Campaniæ, regnum Lotharii Regis, filii Hilperici, hostiliter ingressus, ab ipso Lothario cruenta utrinque pugna victus, aufugit. 12	595	Gregorius Synodum 24. Episcoporum ad S. Petrum collegit, indictione 14.
13 Gregorius Papa synodum 23. Episcoporum ad corpus beati Petri 122 Apostoli congregat, indictione decima tertia. *Franci & Britanni, gravi utrinque cæde, pugna confligunt. His diebus Tassilo, Rex Baioariorum a Hildeberto constituitur, qui mox Sclavis superatis, magnam exinde prædam deportavit.* Sanctus Columba Abbas in insula Hu obiit, anno ætatis septuagesimo septimo. *Cometa & multa signa apparuerunt in cælo.*	596	S. Columbanus, Presbyter & Abbas, post multa mirabilia, insula Hij juxta Hiberniam, migravit ad Dominum, anno ætatis 72. Hoc tempore beatus Gregorius Papa, missis Doctoribus Augustino, Mellito, Joanne & aliis, Anglorum gentem in Britannia ad fidem Christi convertit.
14 Hoc tempore Gregorius Papa, missis Doctoribus, Augustino, Mellito & Joanne, aliisque pluribus, Anglos ad Christum convertit. *Hildebertus, Rex Francorum fortis & strenuus, filius Sigiberti, 23. anno regni, ætatis vero 25. veneno, ut ajunt, a coujuge accepto, moritur: pro quo duo filii ejus, Theodebertus in Austrifrancia, ann. 17. & Theodoricus in Burgundia, cum avia Brunihilde 18. annos regnaverat: ipsoque anno Fridegundis cum filio Lothario regnum eorum invasit, & eos cum exercitu resistentes, gravi cæde protritos, fugavit.*	597	Hildebertus, Rex Francorum, obiit.
15 Hilpericus Rex, filius Lotharii, interiit, anno regni 23. & Suessionis sepelitur. *Fridegundis Regina, mater Lotharii Regis, moritur.*	598	His temporibus, cum Romanus patricius aliquot Urbes a Longobardis dudum captas per deditionem recepisset, & ob id Agilolfus, Rex Italiæ, & ipse Romæ infesto exercitu immineret: studio S. Papæ Gregorii, & suffragio Theodelindæ, religiosæ Reginæ, pax utrinque facta est.
16 *Quintrio Dux, instigante Brunihilde*	599	His temporibus monasterium S. Bene-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
hilde, peremptus eſt. Per hæc tempora, Agilolfus Rex, nonnullos Duces Longobardorum ſibi rebelles, alios occidit, alios aliis modis perdomuit: ipſe etiam perpetuam cum Theodorico Rege Francorum pacem fecit. 17		Benedicti, in caſtro Caſſino ſitum, fugientibus ex eo monachis, à Longobardis omnino deſtructum & deſolatum eſt.
Clades glandularia Maſſiliam aliasque partium illarum civitates, & Italiam graviter attrivit. In lacu Dunenſi aqua repente bulliens & fervens, magnam piſcium partem decoxit. Warinharius, Major domus Theoderici, omni ſubſtantia diſtributa, obiit.	600	Gregorius Papa, Lundoniæ & Eboraci Epiſcopos in Britannia, miſſo pallio, Metropolitanos eſſe decernit, indictione 4. Clades glandularia *(a)* multas civitates afflixit.
18 Gregorius Londunæ & Eboraci Epiſcopos, miſſo pallio, metropolitanos eſſe decernit, indictione quarta.	601	*Brunihildis, de regno Theodeberti ob ſcelera ſua depulſa, a quodam paupere ſola inventa, & ad Theodoricum Regem, ut rogabat, producta, benigneque ſuſcepta, eidem pauperi Epiſcopatum Antiſiodorenſem impetravit.*
19 *Mauritius Imperator R. P. utilem principem militibus faciens, Focam ſcilicet, eumque cum exercitu mittens, de Perſis & aliis nonnullis gentibus triumphavit. Globi ignei & alia ſigna in cælo viſa. Theodebertus & Theodericus fratres, ingenti pugna Lothario Rege ſuperato, & exercitu ejus trucidato atque fugato, regnum ejus diripiunt, & inter ſe dividunt: modica tantum parte illi, id eſt 12. comitatibus, juxta littus Oceani cum pacto pacis relictis.*	602	Mauritius Imp. Phocam Reipub. utilem, Principem militiæ fecit. Globi ignei in cælo viſi.
20 Mauritius, ſcelerum ſuorum pœnas in hoc ſeculo, ut ipſe oravit, exolvens, a Phoca turpiter interficitur. *Conſtantinopoli Focas, victor de Perſis reverſus, Mauritium Imperatorem, peccata ſua in præſenti, ut ipſe ſemper oraſſe fertur, exſolventem, turpiter interfecit, & ipſe imperium arripiens, 8. ann. tenuit. Egilan Dux, Brunihilde inſtigante, ſine cauſa, propter divitias tantum ſuas, occiſus eſt. Theodebertus & Theodericus, miſſo exercitu Waſcanes victos ſubjiciunt. Corpus ſancti Victoris Martyris, qui cum beato Urſo Solodori paſſus eſt, apud Genuenſem urbem, divina revelatione in loculo argenteo invenitur, & multis miraculis declaratur. Filius Agilolfi Regis, Adaloaldus, baptizatur, & a ſervo Dei, Secundo, Tridentino Epiſcopo, de fonte ſuſcipitur.* §. PHOCAS LIV. annis octo. 1 Edil-	603	Conſtantinopoli PHOCAS Mauritium Imp. turpiter interfecit. & ipſe pro eo annis 8. regnavit. Corpus S. Victoris martyris, qui cum beato Urſo Soloduri paſſus eſt, apud Genuenſem Urbem, divina revelatione in loculo argenteo invenitur, & miraculis declaratur.

 Ethe-

(a) i. peſtis inguinaria. Vide, quæ notavi ad *REGINONIS a. 517.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
1 Edilftidus Rex Edan, Scotorum Regem, forti prælio vicit. *In Britannia Edilfeidus, Rex Anglorum, Edanum, Regem Scotorum, insulam petentem, forti profligato exercitu, pugna vicit. Etherius, Lugdunensis Episcopus, obiit, eique Secundinus successit. Ipseque Arridius Agilolfus Rex Cremonam & Mantuam captas diruit, aliasque provincias vastavit. Et Romani, reddita illi, quæ prius capta erat, filia ejus, pacem ab eo ad tempus acceperunt.*	604	Etherius, Lugdunensis Archiepiscopus, obiit, eique Secundinus successit.
2 Gregorius, Papa sanctissimus, migravit ad Dominum, indictione octava.	605	Beatus Papa Gregorius, & Doctor sanctissimus, migravit ad Dominum, indictione octava. Post quem, cessante Episcopatu, plus quinque mensibus SABINIANUS (a) Papa LXVII. sedit anno uno, mensibus quinque. Et post hunc item cessavit Episcopatus, anno ferme uno: quod de Constantinopoli legatio Imperialis expectabatur. Hoc anno Synodus nefaria Cabillonis congregata: & beatus Desiderius, Viennensis Archiepiscopus, *machinante Brunihilde, quia scelera ejus arguebat*, depositus & exilio deputatus, *& in locum ejus Domnusus subrogatus est. Sol obscuratus est. Hyems nimis sæva magnam vinearum partem perdidit.*
3 SABINIANUS LXIII. Papa, sedit anno uno, mensibus 5. diebus 9. *Fames Romæ facta, & pax cum Longobardis in annum unum pro 12. millibus solidorum condita est. Prothadius, qui cum Brunihilde inter alios plures concubuerat, dux effectus est. Lotharii exercitus contra pactum, regnum Theodorici invasit, & Berchvvaldum, Majorem domus, virum strenuum & pium, fugatum Aurelianis obsedit. Filius Agilolfi, Adaloaldus, coram patre Rex a Longobardis effectus & electus; & desponsata ei filia Theodeberti, pax perpetua cum Francis facta est. Mense Aprili & Majo cometa visus est.*	606	Fames Romæ facta, & induciæ cum Longobardis, ad annum unum. Mense Aprili & Majo Cometa videtur.
4 Hoc tempore Phocas Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum caput esse, constituit. Nam Constantinopolitana primam se esse scripsit.	607	Romæ BONIFACIUS tertius, Papa LXVIII. sedit menses ferme novem. Post quem item cessavit Episcopatus mensibus decem.

Theode-

Boni-

(a) Can. *Fabianus.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Theodericus exercitum Lotharii, pugna inita victum, fugavit. In qua tamen Berchtoaldus, Major domus, audacius inter hostes progressus, occubuit. pro quo Prothadius molimine Brunihildis promovetur. Theodebertus & Lotharius, cum exercitibus collectis, hostiliter convenirent, facta invicem pace, digressi sunt. Theodoricus, instigante Brunihilde & Prothadio, contra fratrem Theodebertum arma movit, cumque infestu exercitibus concurrere pararent, cæterisque pacem persuadentibus solus obsisteret Prothadius, eo, impetu militum, in tentorio Regis trucidato, fratres ab invicem pace facta, discedunt. BONIFACIUS LXIV. Papa, sedit mensibus octo, diebus 22. Guntrannus, filius Lotharii, Burgundiæ Rex pius, obiit, annos regnans 33.		
5 BONIFACIUS Papa sedit annis sex, mensibus octo, diebus 13. *In regno Theoderici Claudius, vir prudens & pius, pro Prothadio efficitur Major domus.*	608	BonifaciusPapa, quia Constantinopolitana Ecclesia prima sese scribebat, apud PhocamAugustũ obtinuit, ut Romana Ecclesia omnium caput Ecclesiarum decerneretur. Hic quoque synodum 72. Episcoporum Romæ colligit.
6 Hoc tempore Phocas Pantheon, id est, domum omnium idolorum, Ecclesiæ dedit: rogante Papa Bonifacio. *Cujus tempore fames & pestilentia & inundatio aquarum immensa acciderunt. Uncilenus Dux, ob mortem Prothadii, instigante Brunihilde, a Theoderico pede truncatus est, & facultatibus spoliatus. Itemque Volfus patricius occisus est. Ipse Theodericus Ermenbergam de Hispaniis, filiam Betterici, Regis Gothorum, conjugem sibi adductam, ejusdem Brunihildis suasu, ne honor suus vilesceret timentis, non uxorem accepit, sed repudiatam & expoliatam, post annum remisit.*	609	Romæ BONIFACIUS Quartus, Papa LXIX. sedit annis sex, menses octo. Post hunc cessavit Episcopatus mensibus ferme septem. Hic apud Phocam templum omnium idolorum, quod Pantheon vocabatur, obtinuit, & in honorẽ S. Mariæ, & omnium Sanctorum, dedicavit 3. Id. Maji, & S. Mariæ ad martyres appellavit, festivitatemque omnium Sanctorum Cal. Nov. celebrari constituit. Beatus Desiderius, Viennensis Archi-Episcopus, de exilio revocatus, factione Brunihildis & Theodorici, *& Aridii Lugdunensis*, lapidatus, post obitum miraculis claruit.
7 His temporibus Persæ multas Provincias Romanis auferunt, Hierosolymam quoque & crucem Dominicam abstulerunt. *Bettericus, Rex Gothorum, aliis tribus Regibus auxilio sibi ascitis, contra Theodoricum bellum parat.*	610	His temporibus Persæ multas Provincias Romanis auferentes, Hierusalem cruce Domini spoliaverunt.
8 Phocas moritur. Hildebertus 33. Rex	611	Heraclianus Phocam Aug. regno priva-

Regnum Romanorum. | *Anni Dom.* | *Regnum Romanorum.*

Rex fortis, filius Sigeberti, moritur, annis regnans 23.

Heraclianus, qui Africæ præerat, Focæ Augusto rebellans, & cum exercitu veniens, regno eum vitaque privavit, & filium Heraclium Imperatorem promovit: qui accepto Imperio, regnavit annis 26. Beatus Abbas Columbanus, qui cum discipulis suis, Sancto Gallo & aliis, temporibus Sigiberti Regis, de Hybernia veniens, Luxoviense monasterium multis virtutibus coruscans, construebat, cum sæpe Theodericum pro sceleribus suis, & maxime adulteriis increpans, ad legitimum hortaretur conjugium, molimine Brunihildis, reginas ambitiose execrantis, jussu Theoderici Regis exinde pulsus, sanctum ibi Eustasium pro se reliquit Abbatem.

privavit, filioque suo Heraclio illud concessit, qui regnavit annis 26.

§. HERACLIUS LV. annis 26.

Beatus Abbas Columbanus, S. Galli Magister, a Luxoviensi cœnobio a se constructo, molimine Brunihildis pulsus, S. ibi Eustasium pro se reliquit Abbatem.

1 *Circa hæc tempora beatus Augustinus, Anglorum Apostolus & Archiepiscopus, & doctor mirificus, migravit ad Dominum. Sanctus Columbanus de Luxovio propulsus, ad Lotharium Regem, inde ad Theodebertum venit, eoque optione manendi in regno dante, tandem in Alamannia Brigantium venit, ibique triennio mansit. Contentione inter Theodebertum & Theodericum de regno exorta, Theodebertus Alsatiam violenter accepit. Alamanni Aventicum pagum, & ultra Juranum petentes victores cum præda reversi sunt. Theodebertus conjugem suam peremit, & aliam duxit.*

612

Beatus Augustinus, Anglorum Archiepiscopus, migravit ad Dominum.

S. Columbanus, a Luxovio pulsus, concessu Theodeberti Regis Brigantium venit: ibique triennio mansit.

2 *In Hispania, mortuo Betterico, Sisebodus Rex Gothorum factus est, vir fortis & pius, qui sæpe Romanis militibus congressus, victor pepereit, & captis plerisque urbibus, regnum Gothorũ nobiliter ampliavit. Theodericus, contra fratrem Theodebertum bellum parans, Lotharium Regem, patruelem suum, promissa quadam provincia, ab auxilio ejus avocare satagit. Circa hæc tempora Hunni, qui & Avares, Venetiam petunt, & totam provinciam ferro, igne prædaque vastantes, ipsum forum Julii a Rombilda, Gisulfi vidua proditum, evertunt, & depopulata provincia, redeunt.*

613

In Hispania, mortuo Beiterico, Sisebodus Rex efficitur Gothorum.

3 Hoc

Hera-

Regnum Romanorum. | *Anni Dom.* | *Regnum Romanorum.*

614

3 Hoc tempore Anastasius Persa monachus, nobile pro Christo martyrium a Chosdroe, Rege Persarum, patitur.

Theodericus & Theodebertus, cum infestis exercitibus apud Thulense territorium, forti pugna confligunt; & magna utrinque cæde patrata, Theodebertus victus, Coloniam aufugit. Quem cum Theodericus odio, & insuper venerabilis viri Iconisii, Mogontiacensis Episcopi, instigatione, persequeretur, ille denuo collectis undique viribus, apud Thulbiacum occurrens, conflixit, Theodericus vero Coloniam ingressus, thesauros ejus ac regnum rapuit, filiumque ejus parvulum necari jussit, & ipsum comprehensum ac detonsum Cavillonis misit, nec multo post suspectum habens, instigante Brunihilde, occidi præcepit.

Heraclius Imp. Constantinum filium Imperii consortem fecit.

Beatus Columbanus, de Brigantio pulsus, febricitantem ibi Gallum reliquit, ipseque in Italiam veniens, & benigne ab Agilulfo Rege *& Theodlinda* susceptus, cœnobium Bobiense construxit. S. quoque Gallus solitudinem Cellæ suæ incolere cœpit.

615

4 DEUS DEDIT LXV. Papa, sedit annis tribus, diebus 13.

Theodericus contra Lotharium arma parans, profluvio, &, ut quidam ajunt, fraude Brunihildis, veneno Mettis interiit; & Sigibertus, ex concubina filius ejus a Brunihilde, & principibus ejus, Rex pro eo factus est: nec multo post Lotharius Rex regnum ejus invasit anno regni sui 30.

616

5 Edilbertus, primus Anglorum Regum Christianus, anno regni quinquagesimo sexto obiit, pro quo Phatald regnavit annis 24.

In Italia Agilolfus, Rex Longobardorum, moritur: pro quo filius Adoloaldus cum matre Theodelinda regnavit annis 10. Apud Francos Sigibertus Rex, cum contra Lotharium exercitum collegisset, a suis desertus, & ab hostibus captus, una cum fratribus, jussu Lotharii peremptus est: a quo etiam Brunihildis ipsa, indomitis equis alligari jussa, & ab eis discerpta, digna tandem morte periit: & Lotharius Monarchiam regni accepit.

Isidorus, hoc tempore Hispalensis Episcopus, clarus habetur.

Brunihildis iniquissima, equis indomitis alligata, jussu Sigeberti, Regis Francorum, digna morte periit. Prædictus Isidorus hucusque abbreviationem temp. perduxit.

617

6 Eduinus, occiso Edilfrido, Anglorum Rex efficitur, indictione quinta, & regnavit annis 17.

Romæ DEUS DEDIT, Papa LXX. sedit annis 4. mense fere uno, qui clerum & sacerdotes dilexit, eisque sumptus auxit, cujus tempore Eleutherius patricius Ravennam veniens, Joannis patricii peremptores occidit. Item Neapoli & aliis in locis, tyrannis occisis, pacem Italiæ reddidit. In Britannia Edivvinus, occiso Edilfrido, & filiis ejus in

Romæ, DEUS DEDIT Papa LXX. sedit annis tribus, mense fere uno.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
in Hyberniam fugatis, regnum illius per annos 17. egregie rexit.		
7 BONIFACIUS Papa ſedit annis quinque. *Terræ motus ingens factus eſt, & clades ſcabioſa ſubſecuta, populum fœda morte attrivit, ita ut mortui non poſſent agnoſci.*	618	His temporibus Hieroſolyma, inter alias Palæſtinæ Urbes, a Chosdroe Rege Perſarum capta, & crux Dominica in Perſidem abducta.
8 His temporibus Heraclius Chosdroem, Regem Perſarum, qui ſe ut Deum coli juſſit, ſuperavit, & lignum Dominicæ crucis Hieroſolymam reduxit. *Lotharius Rex Warinharium, cui aliquantulum infenſus erat, ſuffragantibus multis, in gratiam recipiens in principatu Majoris domus confirmavit.*	619	
9 Sanctus Laurentius Archiepiſcopus obiit, pro quo Mellitus. *Eleutherius patricius, tyrannidem & regnum affectans, in Italia a militibus peremptus eſt, & caput Conſtantinopolim miſſum.*	620	Romæ BONIFACIUS Quintus, Papa LXXI. ſedit annis quinque, vir valde mitis & pius. In Britannia, defuncto S. Laurentio Archiepiſcopo, Mellitus ſucceſſit. Magundat magus, genere Perſa, ad fidem Chriſti converſus, & Anaſtaſius dictus, Hieroſolymis miræ ſanctitatis monachus efficitur.
10 *Lotharius Rex, acceptis amplis muneribus, Longobardis petentibus, 12000. ſolidorum auri, quos annuatim pro invaſa quondam Burgundia Francis perſolvebant ſub nomine tributi, * quibus conſiliantibus dimiſit.*	621	
11	622	Gerdrudis Regina, uxor Lotharii Regis piiſſima, bonæ memoriæ obiit.
12 HONORIUS Papa LXVI. ſedit annis 12. menſibus 11. diebus 17.	623	His temporibus beatus Attalia, & poſt hunc Bertolfus, Bobienſes Abbates, & S. Gallus claruerunt.
13 His temporibus Iſidorus, Hiſpalenſis Epiſcopus, clarus habetur. S. Mellitus Archiepiſcopus obiit, pro quo Juſtus. *Lotharius, Rex Francorum, anno regni ſui 39. Dagobertum filium conſortem fecit, & beato viro Arnolfo Pipinoque Duci commendatum, ad regendum Auſtri Franciæ dirigit regnum.*	624	In Britannia defuncto Mellito Archiepiſcopo ſucceſſit Juſtus, qui ſequenti anno beatum Paulinum ordinans Epiſcopum, Anglis illis, qui adhuc pagani erant, prædicatorem & doctorem miſit.
14 S. Paulinus à Juſto Archiepiſcopo Anglis Doctor & Epiſcopus ordinatur. *Romæ Honorius Papa LXXII. ſedit annis 33. qui multis bonis ſtudens, Eccleſias*	625	Romæ HONORIUS Papa LXXII. ſedit annis 13. qui multis bonis operibus abundavit.

In

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
clesias plures adornavit, renovavit, extruxit, fecit Basilicam sanctæ Agnetis via Numentana. Item sancti Apollinaris in porticu sancti Petri. Item sancti Quiriaci via Hostiensi. Item quatuor Coronatorum. Item sancti Severini Tiburtina urbe. Item sancti Pangratii, via Aurelia. Item sanctæ Luciæ. Item sancti Adriani, & alia multa laudabilia patravit.		
15 *Sormo quidam Francus negotiator, dum cum aliis ad Sclavos venisset, eisque contra Hunnos, qui & Avares, bellum moventes, fortissime pugnans adjuvisset, ipsi victoriam nacti, super se Regem illum eligunt, ubi multis clarus victoriis 35. ann. faliciter regnum tenuit. Hic ibi 12. uxores habuit, & ex eis filios 22. filiasque 15. accepit. In Italia Adaloaldus, Rex Longobardorum, cum in amentiam Græci cujusdam legati malefico unguento versus, nonnullos Principum peremisset, depositus de regno, non multo post veneno extinctus est: . post quem Harialdus Rex factus, annis 7. regnavit. Hic Gundabergam, filiam Agilolfi, habuit uxorem.*	626	
16 S. Columbanus, a Brunihilde & Theodorico Rege Luxorio pulsus, Eustasium ibi Abbatem reliquit. Eduinus, Rex Anglorum, in Britannia a Paulino Episcopo ad fidem Christi convertitur, indictione decima quinta, anno adventus Anglorum in Britanniam circiter 230.	627	In Britannia Eduinus, Rex Anglorum, a Paulino Episcopo conversus, cum gente sua baptizatur, anno adventus Anglorum in Britanniam pene centesimo octogesimo. *Discordia inter Lotharium Regem & filium ejus Dagobertum incepta, beato Arnolfo, aliisque principibus mediantibus, sedatur.* 123
17 Theodebertus Rex, filius Hildeberti, a fratre Theodorico victus & detonsus, cum filiis trucidatur, anno regni 17. *Ipso anno Heraclius Imperator Persidem petiit, victoque & occiso Chosdroe, cum infinita præda, crucem Dominicam triumphans Jerosolymam revexit. Apud Francos Warnharius, Major domus, moritur. Et Godinus, filius ejus, novercam suam uxorem accipiens, Lothario persequente, per diversa fugitans postremo peremptus est.*	628	Beatus Anastasius, multa pro Christo tormenta passus, tandem in Perside a Rege Chosdroe cum aliis 70. strangulatus, martyr efficitur. Ipso anno Heraclius Imp. Persidem petiit, victo & occiso Chosdroe, dominicam crucem Hierosolymam revexit.
18 Theodericus Rex, filius Hildeberti, machinante avia sua, Brunihilde, veneno interiit, annos regnans 18.	629	*Lotharius Rex magnum de toto regno suo Clippiaci habuit conventum: ubi magna dissensio & tumultus exortus, vix tandem studio Regis sedatur.*
19 His temporibus hæresis de Pascha,	630	Lotharius, Rex Francorum fortis, pius,

Regnum Romanorum	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ſcha & Pelagiana Britanniam turbat. *Lotharius, Rex Francorum fortis, pius & religioſus, anno regni 45. defunctus, & Pariſiis in Baſilica S. Vincentii ſepultus eſt. Ejus regnum Dagobertus accipiens, cum jam 6. annis regnaret, 10. annis poſtea rexit, modica tantum parte juxta Waſcones & Pireneum fratri Hariberto conceſſa.*		pius & religioſus, obiit, anno regni 45.
20 S. Columbano Italiam petente a Brigantio, S. Gallus nobiſcum remanſit, & cellam ſuam conſtruere cœpit. *Dagobertus Rex ſancto Arnolfo, Mettenſi Epiſcopo, & Pipino Duce, Majore domus, Chumbertoque, Colonienſi Archiepiſcopo, utens conſiliariis, nimio juſtitiæ flagravit amore, & Rex per omnia laudabilis extitit. Poſtea vero propria ſecutus conſilia, multum ad exteriora defluere cœpit; uxoreque, Gomadruda repudiata, Nanthildem, quandam de Monaſterio puellam, accepit uxorem.*	631	Dagobertus, Rex Francorum, S. Arnolfo, Metenſe Epiſcopo & Pipino majore domus, utens conſiliariis, nimio amore Juſtitiæ flagravit.
21 *Heribertus Regulus, frater Dagoberti, Waſconiam invadens, ſuo eam regno adjecit. Dagobertus ex quadam concubina Sigibertum filium genuit. Pax perpetua inter Heraclium Imperatorem & Dagobertum, legatis mediantibus, pacta eſt: & petitione Imperatoris, qui imperium ſuum a gente circumciſa vaſtandum præcognoverat, Judæi multi in regno Francorum, ſicut & alibi in Romano imperio, profligati ſunt. Nec multo poſt ſecutis temporibus, crudeliſſima Saracenorum gens & ipſa circumciſa, multas provincias inundans vaſtavit, & Romanum exercitum crebris præliis trucidatum, vehementer attrivit.*	632	Pax perpetua inter Heraclium Imp. & Dagobertum, legatis mediantibus, pacta eſt.
22 His temporibus Heraclius, ut ajunt, a Sergio, Epiſc. Conſtantinopolitano, ſed hæretico, decipitur. *In Britannia Edvvinus, Rex Anglorum pacificus & pius, a Ceadvvalda & Penda, paganis Regibus victus, & peremptus eſt. Poſt cujus mortem filii Edifridi de Scotis reverſi, regnum quondam patris ſui arripiunt. E quibus duo a Chriſti fide, quam apud Scotos didicerant, apoſtaſantes, intra unum annum pereunt. Apud Francos Heribertus Regulus, frater Dagoberti, moritur, & regnum ejus Dagobertus frater cum theſauris accepit. Tres exercitus a Dagoberto contra Samonem*	633	In Britannia Eduinus, Rex Anglorum, pacificus & pius, a paganis Regibus interimitur. Oswal-

Regnum Romanorum.

nem & Sclavos diversis partibus missi. Unus Francorum victus, duo Suevorum & Longobardorum victores redierunt.

Sigebertus Rex, filius Theoderici, a Lothario Rege pugna victus, cum Brunihilde proavia, & tota stirpe trucidatur.

Eduinus, Rex Anglorum, a Ceadvalda & Penda victus pugna, occiditur.

Anni Dom.

634

23 *Calamitosus fuit iste annus Anglis, tam Regum apostasia & perditione, quam barbarica & crudeli, quam a Ceadvvalda pertulerant, vastatione. Sed statim Osvvald, tertius filius Edilfridi Christianissimus, paucis collectis, in Domino confisus, & adorata, quam erexerat, lignea cruce, audacter cum Ceadvvalda pugnam iniuit; eoque victo, provincia & fratribus vindicatis, paternum regnum 8. annis plenus pietate, nobiliter rexit. Samo cum Sclavis Turingiam vastat. Saxones Sclavis se resistere pollicentes, tributo 500. vaccarum, quas Francis annuatim solvebant, a Dagoberto absolvuntur. In Italia, mortuo Harialdo, Rege Longobardorum, Rotharius a Gundeberga maritus assumptus, & Rex electus, regnavit annis 13.*

Regnum Romanorum.

Oswaldus, filius Edilfridi, Christianissimus, paucis collectis, & adorata cruce, quam erexerat, interfectores Eduini Regis superavit, ipseque 8. annos regnavit.

635

24 Oswaldus, filius Edilfridi, victo per Dei auxilium Ceadvalda tyranno, regnavit super Anglos annis 9.

Sclavis cum Samone Turingiam & confines pagos incursantibus, Dagobertus filium suum parvulum Sigibertum, Pipino & Adalgiso ducibus, & Chuniberto, Archiepiscopo Coloniensi, commendatum, Austri-Franciæ Regem fecit; eique sedem Mettis dedit, principibusque, ut terminos regni orientalis deinceps tuerentur, persuasit.

His temporibus, cum Sergius Constantinopolitanus, annitente Cyro Alexandrino, hæresin Acephalorum instaurans, unam in Christo divinitatis & humanitatis voluntatem & operationem dogmatizasset, ipsumque Imperatorem seduxisset, ab Apostolica sede damnatus est.

636

25 SEVERINUS LXVII. Papa, sedit menses 2 dies 4.

Dagoberto Regi Clodoveus seu Ludovvicus, ex Nanthilde Regina, filius nascitur, cui non multo post regnum suum Occidentale destinavit & confirmavit. Ratholfus, Dux Thuringiæ, Sclavis sæpe congrediens, victor eos fugabat. Unde elatus, ut Regi suo rebellare tentaret, sensim animos attollebat.

26 H.

Constan-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
26 Heraclius Imperator obiit. *Per hæc tempora Lotharius, Rex Longobardorum, quamvis Arrianus, justitiæ tamen amator, leges Longobardorum scripsit. Ipse etiam nonnullas Romanorum urbes cepit, & Ravennatibus pugna confligens, ex eis vicies millia occidit, reliquosque fugavit.* JOANNES LXVIII. Papa sedit anno uno, mensibus 9. diebus 19. HERACLONAS LVI. cum matre Martina, annis duobus.	637	Constantinopoli Heraclius Imperator, a Sergio, Constantinopolitano Episcopo, in hæresin Acephalorum inductus, obiit: pro quo *filius ejus* HERCLONAS, cum matre Martina, annis regnavit duobus.
1 Cyrus Alexandrinus, Sergius & Pyrrhus Constantinopolitani, Acephalorum hæresin instaurant. THEODORUS LXIX. Papa, sedit annis sex, mensibus quinque, diebus octodecim.	638	Romæ defuncto Honorio Papa, cessavit sedes Apostolica annum unum, menses septem, dies 14. quia Constantinopoli auctoritas Imperialis morte Principum nutabat. Quo tempore Lateranensis thesaurus, *a Mauritio Chartulario & Hisario patritio, Exarcho Italiæ, direptus & distractus est. Wascones rebellare tentantes, misso a Dagoberto exercitu, perdomiti sunt. Britonum Rex ad Dagobertum veniens, humiliter ei satisfecit, & pace impetrata rediit.*
2 Heraclonas moritur, occisus. CONSTANTINUS LVII. filius Heraclii, mensibus sex. *In Britannia Eaduvald, Rex Cantuariorum Anglorum, decessit, eique filius Erebarnbertus successit, ann. 25. Wascones a Dagaberto pro rebellione sua veniam precantur & impetrant.*	639	Constantinopoli, mortuo Heraclona Imperatore, frater ejus Constantinus regnavit menses sex.
1 Paulus Constantinopolitanus, Pyrrhi successor, aperte catholicos persequitur. Eatbaldus, Rex Canthuariorum, obiit: pro quo Erchanbertus filius regnavit annis 25. CONSTANTINUS LVIII. filius Constantini, annis 28.	640	Constantinopoli, post mortem Constantini, filius ejus, CONSTANTINUS, qui & Constans, regnavit annis 28. Romæ SEVERINUS, Papa LXXIII. sedit mensibus 2. diebus 4. *Vir sanctus, mitis & pius:* post quem cessavit Episcopatus mensibus quinque. *Dagobertus Rex anno regni 16. moritur, & in suburbano Parisiaco in monasterio sancti Dionysii, summo studio a se constructo, ornato, & dicato, & ad institutionem Agaunensis monasterii ordinato, sepelitur; eum quo pariter regni Francorum virtus & dignitas collapsa, paulatim deficiebat, & pro eo filii ejus, Sigibertus & Ludovvicus, regnum patris obtinuerunt.*
1 Hic Imp. deceptus a Paulo hæretico, persequitur Christianos.	641	Romæ JOANNES quartus, Papa LXXIV. sedit annum unum, menses fere decem: qui, missa pecunia, multos captivos in Histria & Dalmatia a barbaris redemit: *Et Basilicam sanctorum*

2 San-

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
		florum martyrum Venancii, Anastasii & Mauri construxit & ornavit. Ludovvicus, seu Clodoveus infans, regnante matre Nanthilde, regno Occidentali præponitur. In Hispania Sentila, Rex Gothorum, moritur: pro quo Thulga puer regnum accepit: quo non multo post deposito & detonso, Chintasindus regnum assumens, superbiam Gothorum, trucidatis primoribus, nimis humiliavit.
2 Sanctus Oswaldus, Rex Anglorum, pro patria pugnans, a Penda, Rege Merciorum, occiditur: pro quo Oswi, frater ejus, regnavit annis 28.	642	Romæ THEODORUS Papa LXXV. sedit annos sex, menses fere sex. Hic corpora sanctorum, Primi & Feliciani, levavit, *& in Basilica sancti Stephani protomartyris sepelivit, Ecclesiam sancti Valentini via Flaminia, Oratorium sancti Sebastiani Lateranis, Oratorium sancti Eupli (a) ante portam sancti Pauli fecit, & inter alia bona constans in fide* hæreticos damnavit. In Britannia Oswaldus, Rex Anglorum piissimus, contra Pendanum, Regem *Merciorum* paganum, pugnans, occubuit, & plurimis post mortem miraculis claruit: pro quo frater ejus Osui regnavit annis 28.
3 *Hoc tempore Mauritius Chartularius tyrannidem affectans, missis ab Hisacio patricio militibus, Roma comprehensus & abductus, juxta Ravennam decollatus est. Nec multo post ipse Hisacius morte apud Ravennam periit, & pro eo Theodorus, Italiæ Exarchus, ab Imperatore missus est. Ega, major domus Ludovviei, vir strenuus & religiosus, obiit. Post quem Erchovaldus, item vir laudabilis, Major domus efficitur.*	643	
4 Sanctus Paulinus, Anglorum Episcopus, vicesimo Episcopatus anno obiit, sexto Idus Octobris. *Sanctus Paulinus, Eboracensis Episcopus, & doctor Anglorum, anno Episcopatus 20. migravit ad Dominum 6. Idib. Octobris Pipinus, Major domus & Dux Sigeberti, justitia & pietatis amator eximius obiit; post quem filius ejus Grimoaldus, Major domus effectus est.*	644	S. Paulinus, Eboracensis Episcopus & Doctor Anglorum, anno Episcopatus vicesimo, migravit ad Dominum, sexto Id. Octobris.
5 MAR-		Hoc

(a) Sic emendavi, cum antea legeretur: *Cupli*. Euplius enim, sive ut etiam dicitur, Eupolus, Catanex in Sicilia fuit diaconus, sub Diocletiano & Maximiano martyrium passus, prout *BARONII Martyrologium ad d. 12. Augusti*. Huic vero Oratorium dedicasse Theodorum Papam, testatur *PLATINA Vitis Pontif. p. 93.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
5 MARTINUS LXX. Papa sedit annis sex, mense uno, dieb. 26.	645	Hoc tempore Pyrrhus Constantinopolitanus, Sergii & in sede & in hæresi successor, cum a Theodoro Papa dudum damnatus, ex Africa Romam venisset, & fictam pœnitentiam satisfactionemque simulasset, benigne susceptus & reconciliatus est. Postea vero domum reversus, & errorem repetens, denuo ab ipso Papa depositus, *damnatus*, & anathemizatus est.
6	646	His temporibus beata virgo Gertrudis, filia Pipini, soror Grimoaldi, majoris domus, (*a*) Invalensis cœnobii mater, virtutibus claruit. Hujus soror Begga, & ipsa religiosa, Ansgiso, S. Arnolfi filio, nupsit, cui etiam Pipinum juniorem peperit.
7 *In Italia, mortuo Rothario, Rege Longobardorum, Rodoaldus, filius ejus, regnavit annis quinque.*	647	His temp. cum Paulus Constantinopolitanus, Pyrrhi successor, hæresin non solum non dimitteret, sed augmentaret, ipsumque Imperatorem cum aliis seduceret, nec a Domino Papa admonitus & increpatus, resipisceret, & ipse identidem damnatus est.
8 *His Constantis Imperatoris temporibus, gens Saracenorum crudelissima Palæstinam, ipsamque Jerosolymam, utramque Ægyptum, Alexandriam urbem, & magnam Africæ partem, aliasque plures provincias Romani imperii vastavit atque diripuit.*	648	Tempore Constantis Imp. gens Saracenorum crudelissima multas provincias vastavit.
9 Martinus Papa Synodum 105. Episcoporum congregans, Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum condemnat, indictione octava.	649	Romæ MARTINUS, Papa LXXVI. sedit annis sex, mensibus fere duobus. Quo tempore Paulus Constantinopolitanus, ipso imperatore Constante seducto, legatos Apostolicæ sedis, pro hæresi eum arguentes, carceribus & exiliis afflixit, & Catholicis, ubicunque potuit, persecutionem excitavit.
10 EUGENIUS LXXI. Papa sedit annis duobus, mensibus 9. dieb. 24. Hoc tempore Martinus Papa a Constantino Chersonam exilio missus, ad Dominum migravit. Heribertus Rex, filius Lotharii, annos regnans novem, moritur.	650	Martinus Papa, indictione nona, synodum Romæ 105. Episcoporum collegit, in qua Cyrum, Sergium, Paulum, cum sequacibus, erroris damnavit.
11 Osuinus Rex bonus, proditus, ab Osui Rege occidi jussus est, & sanctus	651	Beatus Aidanus Scotigena, Episcopus

(*a*) Legendum potius *Nivellensis Cœnobii Mater.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*	
sanctus Aidan Episcopus obiit, prid. Cal. Sep. 12.		pus & Doctor Anglorum, secundo Cal. Sept. decessit. *In Italia, mortuo Rodoaldo, Rege Longobardorum, Herisbertus, filius Gundoaldi, fratris Theodelindæ Reginæ, regnat annis 9.*	
12	652	Hoc tempore Olympius Exarchus, a Constante Imp. in Italiam missus, cum Dominum Papam, cæterosque in fide catholica unanimes, depravare, eisque nocere non posset, *frustraque ipsi Papæ divinitus protecto insidias paravisset*, cum eo tandem pacificatus, *collecto exercitu, Siciliam contra Saracenos ingreditur: ubi, victo cæsoque ab ipsis exercitu Romano, tædio morboque confectus moritur.*	
13 VITALIANUS, LXXII. Papa, sedit annis 14. mensib. 6. pro quo DEUSDEDIT annis 10. Honorius, Anglorum Archiepiscopus, obiit.	653	In Britannia Honorius, Anglorum Archiepiscopus, obiit: pro quo Deusdedit decem annos præfuit.	124
14 Mediterranei Angli Christiani effecti.	654	Beatus Papa Martinus, jussu Constantis, hæretici Imperatoris, *a Theodoro Exarcho ad hoc misso, Romæ* in Basilica Salvatoris, quæ Constantiniana dicitur, comprehensus, & Constantinopolim perductus, cum flecti nullatenus posset, exilio in Cersona *(a)* damnatus est.	
15 Penda Rex, ab Osui Rege pugna victus, interiit, & gens Merciorum Christiana efficitur.	655	Martinus Papa in exilio migravit ad Dominum, ibique sepultus, miraculis claruit: pro quo EUGENIUS, Papa LXXVII. sedit annos duos, menses ferme 10. vir benignus & pius. In Britannia Pendan, Rex Merciorum paganus, ab Osui Rege, sancti Osvvaldi fratre, victus interiit, & gens Merciorum Christi fidem accepit.	
16	656	Petrus Constantinopolitanus, quasi satisfaciens pro fide sua, misit Romam synodicam epistolam, valde obscuram & dubiam, sed a Domino Papa & Ecclesia Romana non est accepta.	
17	657	Romæ, Eugenio Papa defuncto, cessavit Episcopatus mensibus 6.	
18 Dagobertus, Rex magnus, filius Lotharii, annis regnans sedecim, moritur, & ad sanctum Dionysium sepelitur. 19 *In*	658	Romæ VITALIANUS, Papa Ce LXXVIII.	

(a) Vide, quæ notavi ad REGINONIS *a. 576.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		LXXVIII. sedit annis 14. mensibus 6. qui literis ex more Constantinopolim missis, in sede confirmatus, Ecclesiam Romanam insigniter rexit.
19 *In Britannia* Vulfhere, filius Pendani, Rex Merciorum effectus, regnavit annis 17.	659	Constantinus, qui & Constans, Imperator, S. Petro donaria preciosa Romam misit.
20 *In Italia defuncto Hariberto, Rege Longobardorum, duo filii ejus, Godabertus Ticini, & Bertharicho Mediolani regnum statuentes, sed non multo post, factione pravorum, odio infando alterutrum regno pellere cupientes, dissentiunt. Et Godabertus, misso Gumbaldo, Duce perfidissimo, Grimoaldum, virum strenuum, qui jam 25. ann. Dux Beneventi erat, auxilio sibi contra fratrem ascivit; qui ab ipso Gumbaldo instigatus, Godabertum occidit, & Pertharich ipso terrore fugatus, ad Hunnos secessit, post unum annum & 3. menses sui regni, Grimoaldusque, arrepto regno Longobardorum, annis 9. strenue regnavit.*	660	In Italia, defuncto Rege Longobardorum Hariberto, duo filii ejus, Godabertus & Pertarich, regnum inter se dividebant, quorum uno occiso, id est, Godaberto, altero que fugato ad Hunnos, Grimoaldus, Dux Beneventanus, regnum eorundem obtinuit.
21. *Hoc tempore Perthar ichus, dudū Rex Longobardorum, cum de exilio reversus, Grimoaldi Regis gratiam petiisset, benigneque susceptus esset, factione pravorum, proxima nocte ab ipso Rege observari jussus est, sequenti die perimendus; sed astu, imo fide Himoldi, amici sui, & cujusdam fidelis vestiarii sui, eductus ex urbe Ticinensi, ad Francos confugit, ibique latuit. Hac etiam tempestate Francorum exercitus Italiam ingressus, cum in castris Grimoaldi Regis, simulata ab ipso fuga, relictis epularetur, ipso irruente, ad internecionem deletus est.*	661	Hoc tempore Perterich, de exilio reversus, iterum in exilium ire compulsus est.
22 *Constantinus, qui & Constans, Imperator Italiam contra Longobardos petiit, & aliquot oppidis eorum captis, Rumoaldum Ducem, filium Grimoaldi Regis, apud Beneventum obsedit. Sed adventante autem Grimoaldo cum exercitu, territus, Neapolim repetit, magnaque exercitus sui parte, Duce Saburro, cum Rumoaldo pugna confligente & victa trucidataque, nihil contra Longobardos profecit.*	662	Constantinus, qui & Constans, Italiam contra Longobardos venit, sed nihil profecit.
23 Constantinus Romam venit, & beato Petro pallium auro textile obtulit, toto exercitu cum cereis Ecclesiam intrante.	663	Constantinus Imperator Romam venit, & a Vitaliano papa honorifice susceptus, S. Petro pallium auro textile obtulit: sed cuncta pene
Constan-		

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	*Regnum Romanorum.*
Constantinus Imperator Romam venit, & a Vitaliano Papa honorifice susceptus, toto exercitu cum cereis in Ecclesiam intrante, beato Petro pallium auro textile obtulit, & actis ibi 12. diebus, cuncta pane urbis ornamenta abstulit. Inter quæ etiam tegulas æreas, quibus Basilica sancta Mariæ ad martyres, quæ Pantheon antiquitus vocabatur, tecta fuerat, diripiens, in Siciliam præmisit, ipseque suis in Italia deprædatis, ipsam insulam septima Indictione intravit, ibique quinquennio, multa infamis avaritia & nequitia, mansit.		pene ornamenta urbis abstulit.
24 Eclipsis Solis facta est, quasi hora decima, quinto nonas Majas, indictione septima. Inter Anglos & Scotos quæstio de Pascha ventilata, & Scoti a Vilfrido presbytero victi sunt. Sæva lues & pestilentia Britanniam vastat. DEUSDEDIT, Archiepiscopus *Anglorum*, obiit. Ceadda & Vilfridus Nordam Umbrorum Episcopi ordinantur.	664	Eclipsis Solis quinto Nonas Maji facta. In Britannia a Scotis & Anglis quæstio de Pascha ventilatur, & Scoti a Wilfrido presbytero rationabiliter victi sunt, qui postea Episcopus ordinatur.
25 Herchamberto Rege Cantuariorum mortuo, filius ejus, Egbertus, regnavit annis novem. *His diebus apud Francos Clodoveus seu Ludovvicus, Rex iners & infamis, filius Dagoberti, frater Sigiberti, cum Parisiis manens brachium S. Dionysii auferre ausus esset, in amentiam versus est.*	665	Angli ad Vitalianum Papam, pro Episcopo & Doctore postulatum, Romam miserunt.
26 *Hoc tempore, cum Lupus, Dux Forojulianus, Regi Grimoaldo rebellaret, Hunni, qui & Avares, ab ipso Rege invitati, Venetiam petunt, & pugna victi, quartoque certamine victores, ipso Lupo cum suis occiso, provinciam vastant, donec arte Grimoaldi territi, tandem redire coacti sunt.*	666	
27 ADEODATUS LXXIII. Papa, sedit annis 4. mensibus duobus, diebus quinque. *Circa hoc tempus Sclavi de Carunto, quod Carentanum dicimus, cum exercitu Venetiam vastantes, Duce Wectario cum 25. suorum super eos irruente, pauci ex quinque millibus effugere vix potuere.*	667	

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
28 Constantinus, post multas deprædationes provinciis factas, occisus in balneo periit, indictione 12. *Post quem Mezecius imperium ibi arripiens, ab Italico exercitu cum complicibus suis peremptus est. Et Constantinus, Constantis filius, Constantinopoli Imperator factus, regnavit annis 17. Imperator sane Catholicus & pius.* Theodorus Anglis Archiepiscopus ordinatur a Vitaliano Papa, & ad Britanniam, cum Adriano Abbate, mittitur. *Multis in verbo profuit & exemplo. Apud Francos, mortuo Clodoveo seu Ludovvico Rege infami, filius ejus, Lotharius puer, regnavit annis 4.* §. CONSTANTINUS, filius Constantini, annis 17.	668	In Sicilia Constantinus Imperator, qui & Constans, post multas deprædationes per provincias factas, tandem a suis in balneo peremptus est. Pro quo CONSTANTINUS, ejus filius, regnavit annis 17. Imperator sane Catholicus & pius. Hoc anno Theodorus Archiepiscopus, a Vitaliano Papa ordinatus, & cum Adriano Abbate ad Anglos missus, multis & verbo profuit & exemplo. Sarraceni Siciliam vastant.
1	669	
2 *In Britannia Osvvi, Rex Anglorum, frater sancti Osvvaldi, obiit: pro quo Egfridus regnavit 15. annis.*	670	In Italia, mortuo Grimoaldo, Longobardorum Rege, Pertarich regnum paternum 17. annis obtinuit.
3 Hoc tempore Sarraceni Siciliam deprædantes, cum magna præda Alexandriam redeunt. DONUS LXXIV. Papa, sedit anno uno, mensibus 5. diebus 10. Osvvi, Rex Anglorum, obiit; pro quo Egfridus regnavit annis 15.	671	*Per hæc tempora in Italia regnum Longobardorum Perterich adeptus, summa pace & probitate regebat. His temporibus Childericus, frater Lotharii Regis, filius Ludovvici, cum ad Austrifrancia regnum vocatus, leviter in eo & crudeliter ageret, a Francis una cum uxore & filiis trucidatur.*
4 AGATHO, Papa LXXV. sedit annis duobus, mensibus 6. diebus 4.	672	Romæ Vitaliano Papa defuncto, indictione 15. post duos menses ADEODATUS Papa LXXIX. sedit annis 4. mensibus duobus, vir valde mitis & pius, qui *& Ecclesias renovavit, &* ædificia nova construxit. *Apud Francos, post Lotharium puerum, frater ejus, Theodericus, regnat annis 19.*
5 Sub hoc Principe sexta synodus universalis Constantinopoli congregatur, sub Agathone Papa. Egber-	673	Hoc anno Theodorus, Archiepiscopus Anglorum, Synodum utilem collegit. Da-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Egbertus, Rex Canthuariorum, obiit, pro quo fratre, Lutherus regnavit annis 11. mensibus 4. Theodorus, Archiepiscopus Anglorum, Synodum colligit.		
6 LEO, LXXVI Papa, sedit mensibus 10. diebus 17. Ludovicus Rex, filius Dagoberti, frater Sigiberti, moritur, año regni decimo sexto. *Circa hæc tempora Alachis, Dux Tridentinus, de quodam Comite Norico victoria nacta, elatus, adversus Pertharich Regem suum rebellabat: sed per Chunibertum, Regis filium, sæpius reconciliatus & honoribus auctus est.*	674	Dagobertus, Rex Francorũ præcipuus, Ecclesiarum Dei venerator, obiit, regnavit an. 44. Parisiis sepelitur.
7 BENEDICTUS, LXXVII. Papa, sedit mensibus 10. diebus 12. Volfherus, Rex Merciorum, obiit; pro quo Frater Edilfredus annos 25. *regnat, qui sequenti anno Cantiam vastavit.*	675	
8 JOANNES, LXXVIII. Papa, sedit anno uno, diebus 9. Edilfredus Rex Cantiam vastavit. *Romæ defuncto Adeodato, post menses 4. Donus Papa 80. sedit annis 2. mensibus 5. Qui inter alia bona studia porticum S. Petri marmore stravit: qua æstate immensa vis tonitruorum & pluviarum homines afflixit; & legumina, quæ propter pluvias colligi non poterant, quibusdam in locis renata, & ad maturitatem reducta sunt. Cometa per tres menses visus, & magna hominum pestilentia in Oriente subsecuta est.*	676	Romæ, defuncto Adeodato Papa, post menses quatuor S. DONUS Papa LXXX. sedit annum unum, menses 5. qui porticum S. Petri marmore stravit. Cometa per tres menses visus.
9 CANON LXXIX. Papa, sedit mensibus undecim. *In Italia Pertharich, Rex Longobardorum, Chunibertum, filium suum, regni consortem fecit: cum quo 10. annis postea regnavit.*	677	Ecclesia Ravennas, quæ Autocephaliam sibi usurpans, a Romana desciverat, Dono Papæ se iterum subjecit.
10 SERGIUS, LXXX. Papa, sedit annis 13. mensibus 8. diebus 23. Lotharius, filius Ludovici, anno regni quarto moritur. Wilfridus Episcopus, ab Egfrido Rege, sede sua pulsus, multos ad Dominum prædicando convertit.	678	Romæ, defuncto Dono, post duos menses, AGATHO, Papa LXXXI. sedit annis duobus, mensibus 6. Hic Papa apud Imperatorem effecit, ut quantitas relevaretur, quæ pro ordinatione Pontificis solita erat dari: ita tamen, ut decretum generale de electione Papæ prius ad Imperatorem mitteretur, quam ille consecraretur. Wilfridus, Anglorum Episcopus,

11

 a Gui-

	Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
			a Guiberto Rege sede sua pulsus, multos in exilio ad Dominum convertit.
	11	679	Constantinus Aug. legationem Romam misit, & ut pro confutandis hæreticis synodus Apostolica, authoritate Constantinopoli fieret, postulavit. Agatho Papa synodum CXX. Episcoporum Romæ collegit, & hæreticos, unam in Christo operationem dogmatizantes, damnavit.
125	12 Theodorus, Archiepiscopus Anglorum, iterum synodum colligit, tempore Agathonis Papæ.	680	Eclipsis Lunæ, & magna mortalitas Romæ *per æstivos menses* facta. Agatho Papa Legatos Constantinopolim misit, indictione 9. qui honorifice ab Aug. suscepti, sextæ synodo universali 150. Episcoporum præfuerunt, & cunctos hæreticos, unam in Christo voluntatem & operationem asserentes, damnaverunt, & novem capitula conscripserunt. Theodorus, Anglorum Archiepiscopus, item collegit synodum.
	13	681	Constantinopoli sexta synodus universalis CL. Episcoporum, indictione nona, mense Februario acta, & Macharius, Antiochenus, sequacesque erroris damnati sunt. Quibus damnatis, subitò plurimæ aranearum telæ in Basilica coram omnibus ceciderunt, hæreticas nugas dejectas esse portendentes. Agatho Papa decessit.
	14	682	Romæ defuncto Agathone Papa, cessavit Episcopatus, an. 1. mens. 7.
	15 Egfridus Rex Hiberniam, misso exercitu, immeritam vastat. Sanctus Gudbertus (*a*) Lindisfarnensis Ecclesiæ Episcopus ordinatur: *qui pluribus Britanniam virtutibus decorabat.*	683	Romæ LEO secundus, Papa LXXXVII. (*a*) sedit fere mensibus undecim; vir per omnia eruditissimus & piissimus, qui *aliquot Ecclesias renovans dedicavit atque ornavit,* sua decreta fecit, plurima egregie scripsit, docuit & constituit. *Hoc anno 16. die Aprilis, in Parasceve, tota pene nocte luna eclipsin passa.* S. Gudbertus, Lindiufarnensis Ecclesiæ Episcopus, Britanniam multis virtutibus decoravit.
	16 *In Britannia* Egfridus Rex, cum *diffua-*	684	Romæ, defuncto Leone, cessavit Episco-

(*a*) Vide supra *REGINONEM a. 612.*

(*a*) Can. 82.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
dissuadente sancto Gudberto, Pictos incaute *bello* peteret, ab ipsis *victus & peremptus*, interiit: pro quo Alfridus, *Rex pius & prudens, regnavit* annis 19.		Episcopatus, menses fere duos. *(a)* Post quem BENEDICTUS Secundus, Papa LXXXIII. sedit mensibus decem, vir satis laudabilis, *& doctus, pius & beneficus omnibus, Ecclesias restaurans & exornans, & bona jugiter studia sectans.* Cometæ apparent, *& mons Campaniæ Bobius ultra modum flammas eructans, circumposita exussit.*
17 Constantinus Imperator obiit. Lutherus, Rex Canthuariorum, interiit. §. JUSTINIANUS minor LX. filius Constantini, annis decem.	685	Romæ, post Pascha defuncto Benedicto, exactis plus duobus mensibus, JOANNES quintus, Papa LXXXIV. sedit annum unum, qui prius Archidiaconus, legatus in sexta synodo sedis Apostolicæ fuerat. Constantinopoli Constantino Imp. defuncto, filius ejus JUSTINIANUS regnavit annis 10. qui hæresi pollutus, orthodoxis est infestus, *infensus & pravus. Hic etiam cum Sarracenis, provincias plures devastantibus, data eis multa pecunia, pacem in decennium condixit.*
1 Hic hæresi pollutus, Catholicos persequitur, & cum Sarracenis pacem fecit. *In Britannia*, S. Johannes, Hagustaldensis Ecclesiæ Episcopus, ordinatur, *multis claruit miraculis.*	686	Romæ, defuncto Johanne, post tres menses CONON Papa LXXXV. ordinatus, sedit menses 11. vir item laudabilis, *provectæ ætatis, summæ innocentiæ, sanctæque simplicitatis: qui dissentiente in duorum presbyterorum electione clero & populo, tertius postremo ab utrisque electus est.* In Britannia S. Joannes, Hagustaldensis Episcopus, clarus habetur.
2 SERGIUS papa, annis sedit 13. mensibus 9. *In Italia, defuncto Pertherico, Rege Longobardorum, Cumbertus, filius ejus, Rex strenuus, mitis & bonus, regnavit annis duodecim.*	687	Romæ, defuncto Conone, exactis fere quatuor mens. SERGIUS papa LXXXVI. sedit annis 13. mens. fere 9. *Hic quoque, dissentientibus in duorum electione partibus, tertius, Deo volente, electus est.* Qui in fide Catholica fortis, persequutionem ab Aug. Justiniano passus est: *& Ecclesias multas construxit, renovavit, & exornavit, atque ditavit.* Vir quippe sanctus, & omnibus bonis intentus.
3 Pipinus, filius Ansgisi, Major domus, & Dux Francorum, regnavit annis 27. cum Ludovico, Hildeberto & Dagaberto, Regibus. Ceadualdus, Rex Occidentalium Saxonum, Romam venit, & a Sergio papa baptizatus, in Albis obiit, & ibi sepelitur. 4 *Circa*	688	Ceadvval, Rex Occidentalium Saxonum, ad fidem conversus, Romam venit, & in sabbato sancto Paschæ, a Sergio papa baptisatus, & Petrus vocatus, ibi in albis defunctus,

(a) Can. *anno fere uno.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		ctus, ab ipso papa summo honore tumulatus, & epitaphio decoratus est. *In regno Francorum Pipinus, filius Ansgisi, filii sancti Arnolfi, Theodericum Regem, filium Ludovvici, in Testritio pugna vicit, & potestatem regni Francorum adeptus, Dux & Major domus regnavit annis 27. Interim tamen Hilderico & Dagoberto regale nomen, non dignitatem habentibus.*
4 *Circa hac tempora in Italia Alachis Dux tyrannidem invasit, & Papia occupata, Regeque Chuniberto in insula Comacina, quia copia militum impar erat, se communiente, cunctos & maxime clericos crudelis insequitur.*	689	In Italia Alachis Dux tyrannidem invasit, & maxime clericos insequitur.
5 Theodorus, Anglorum Archiepiscopus, obiit, anno ætatis 88.	690	Theodorus venerabilis Anglorum Archiepiscopus, anno adventus sui in Britanniam 23. ætatis vero 88. decessit, qui librum pœnitentialem satis utilem *magna discretione* conscripsit.
6 Hoc tempore Villibrordus, qui & Clemens, a Sergio Papa Episcopus ordinatus, Fresonum gentem ad Christum convertit. Justinianus, ob culpam perfidiæ, regno privatus, exul Pontum secessit.	691	*Apud Francos Theodericus Rex anno regni 19. moritur: pro quo filius ejus, Ludovicus puer, a Pipino & Francis Rex solo nomine factus, annis regnavit duobus.*
7 Ludovicus puer, filius Theodorici, anno regni quinto moritur.	692	*Hoc tempore Chunibertus, Rex Longobardorum, recepto Dei gratia regno, votis omnium, pugna victo & perempto Alachiso tyranno, optata suis deinceps pace regnavit.*
8 Theodoricus Rex, filius Ludovici, annis regnans 19. moritur.	693	*Apud Francos, post Ludovvicum, frater ejus Hildebertus, Regis nomen adeptus, regnavit annis 17.*
9 Hoc tempore duo Angli presbyteri, Niger & Albus Hevaldus, Saxonibus prædicantes, martyrio coronantur.	694	His diebus duo Angli presbyteri, dum Saxonibus prædicarent, *a quibusdam rusticis*, martyrio coronati, & miraculis declarati, a Pipino Coloniæ sunt tumulati.
10 LEO LXI. annos tres.	695	Constantinopoli Justinianus, Imp. hæreticus, a Leone & Tiberio, *aliisque conjuratoribus injuriis affectus*, abscissis naribus, regno expulsus est, *exul in Pontum secessit*, & ipse LEO regnum tres annos obtinuit. Vir S. Willibrordus, a Sergio Papa Archiepiscopus ordinatus, & Clemens

1 Hoc

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		mens vocatus, genti Fresonum prædicans, virtutibus claruit.
1 Hoc tempore Sergius Papa capsam cum portione Dominicæ crucis invenit. *In Britannia, provincia Nordanumbrorum, quidam Druthelinus corpore raptus, & horrendis jocumdisque, visis, vita redditus, districtissimam & sanctam deinceps duxit vitam.*	696	Sergius Papa, Domino revelante, capsam cum portione Dominicæ crucis invenit.
2 S. Cudbertus, ex anachoreta Episcopus, sub hoc Principe obiit. Ostrich Regina a suis perempta est.	697	In Britannia S. Cudbertus ex anachoreta Episcopus, *post multas virtutes*, migravit ad Dominum, cujus vitam Beda presbyter, *& ipsam hexametris versibus*, descripsit.
3 Leo regnum dimisit. TIBERIUS LXII. annos septem.	698	Constantinopoli Tiberius, Imperium invadens, Leonem Imperatorem septem annis, quibus ipse post hunc regnavit, in carcere tenuit.
1 Hoc tempore synodus Aquilejæ congregatur, sub Sergio Papa.	699	Hoc tempore Synodus Aquelejensis facta, & quidam, qui Concilium quintum universale noluerunt recipere, a Sergio Papa correcti sunt.
2 Romæ JOANNES Papa sedit annis tribus, mensibus duobus. *In Italia Chunibertus, Rex Longobardorum fortis & pius, moriens filio parvulo Luitperto regnum relinquens, eique tutorem Asprandum, virum prudentem & strenuum, dedit. Sed post octo menses Taginbertus Dux, Gotaberti dudum Regis, filius, Luitperto cum suis pugna victo, regnum sibi usurpavit; sed eodem anno mortuus est: cujus filius Haribertus susceptum a patre regnum 12. fere annis obtinuit: qui denuo Luitpertum cum suis vicit, fugavit, cepit, atque peremit.*	700	
3 Temporibus his Gisulphus, Dux Longobardorum Beneventi, Campaniam vastat.	701	Romæ, defuncto Sergio, JOANNES sextus, papa LXXXVII. sedit annis tribus, mensibus duobus.
4 *In Italia, his diebus, cum Heribertus reliquis inimicis victis & subactis, Asprandum infestus sequeretur, ille viribus impar, primo Clavennam, inde ad Theobertum, Baioariæ Ducem, confugit, ibique novem annis mansit.*	702	
5 Beda, venerabilis Anglorum presbyter, Chronicam minoris libri de temporibus hucusque perduxit.	703	Beda, presbyter Anglus, vir doctus, usque huc Chronica minoris libri de temporibus perduxit. Hoc tempore, cum Gisulfus, Dux Beneventi, Campaniam vastaret, &

6 Edil- Dd captivos

	Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
	. . .		captivos abduceret, *eique nullus resisteret*, a Joanne papa, pacem postulante, dona accipiens, captivos reddidit, *pacemque fecit*.
	6 Edilfredus, Rex Merciorum, Conredo regnum dedit, & se Monachum fecit. JOANNES Papa, annis duobus, mensibus octo.	704	In Britannia Edilred, Rex Merciorum, relicto regno, monachum se fecit.
	7 Justinianus, auxilio Terbelli, Bulgarorum Regis, regressus, Leonem & Tiberium, cum multis, qui eum expulerant, occidit. Aidfridus, Rex Normannorum, obiit, pro quo filius Osredus annis undecim regnavit. S. Heddius, Episcopus Occidentalium Saxonum, obiit, pro quo Daniel & Althelmus, Episcopi praefuerunt. JUSTINIANUS LXIII. secundò, cum filio Tiberio annos sex.	705	Constantinopoli Justinianus Imp. auxilio Terbelli, Regis Bulgarorum, Imperium recipiens, Leonem & Tiberium, Imperii pervasores, *cum aliis multis* occidit. Gallicinium Patriarcham excaecatum Romam misit, & in loco ejus Cyrum Abbatem, qui se in Ponto exulem aluerat, promovit. De hoc Imperatore fertur, quod, quoties a detruncatis naribus profluvium terserit, toties aliquem de inimicis suis perimi jusserit. Romae JOANNES septimus, papa LXXXVIII. sedit annis duobus, mensibus fere 8. vir facundus & eruditus. S. Heddi Episc. migravit ad Dominum.
126	1 SISINNIUS Papa, diebus 20. CONSTANTINUS Papa, annis 7. diebus 15.	706	S. Joannes Papa oratorium S. Mariae ad S. Petrum construxit, & multas Ecclesias ornavit.
	2 Hoc tempore Justinianus, de peccatis suis poenitentiam agens, papam summo honore habuit.	707	Hoc tempore Haribertus, Rex Longobardorum, possessionem Alpium Cottiarum, dudum a Longobardis captam & detentam, per privilegium aureis literis scriptum S. Petro, Joannique Papae reddidit.
	3	708	Romae Sisinnius, Papa LXXXIX. ordinatus, ingravescente podagra, viginti tantum diebus supervixit. Post quem CONSTANTINUS papa XC effectus, sedit annis 7. diebus 15. *vir valde mitis & pius, & omnibus studiis intentus & stabilis. Aldhelmus Episcopus, vir doctus & eloquens, prosa metroque facetus, obiit.*
	4 Conredus, Rex Merciorum, Romam venit ad Constantinum Papam, & cum illo Offa, filius Sigiberti Regis, ibique Monachi facti, in servitio Dei vitam finierunt.	709	Coenredus, Rex Merciorum, & cum eo Offa, regius Juvenis, filius Sigiberti regis, relictis regnis, Romam veniunt, ibique Monachi effecti non multo post obierunt.
	Wilfridus		Wilfri-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Wilfridus, Episcopus venerabilis, anno Episcopatus 45. post exilia, multosque labores, obiit, eique Acca in Hagustaldensi Episcopatu successit.		Wilfridus, Anglorum Episcopus, obiit, cui Acca successit.
5 Hildebertus Rex, filius Theodorici, anno regni 17. moritur. Vulfridus, venerabilis Episcopus, anno Episcopatus 45. post multos labores, obiit: pro quo Acca Hagustaldensis Ecclesiæ Episc. ordinatur. Adrianus, Abbas venerabilis, cooperator Theodori Archiepisc. obiit anno, quo a Vitaliano missus est.	710	Adrianus, Abbas venerabilis, anno, ex quo a Vitaliano papa in Britanniam cum Theodoro Archiepiscopo missus est, 41. obiit. Hildebertus, Rex Francorum, *filius Theodorici*, obiit, pro quo Dagobertus annis quinque.
6 Philippicus ab exercitu Imperator factus, Justinianum occidit. PHILIPPICUS LXIV. anno uno, mensibus sex.	711	Constantinopoli PHILIPPICUS Imperator factus, Justinianum Imp. occidit, & ipse annum unum & sex menses regnavit, Catholicos persequens, hæreticis favens. Unde & a Constantino papa anathemisatur: quapropter, regni Principibus eum pro excommunicato devitantibus, regium diadema deponere compellitur.
1 Philippicus hæresi pollutus, catholicis infestus fuit. Mors Heriberti, Regis Longobardorum.	712	Heribertus, Rex Longobardorum, moritur, pro quo Luitprandus.
2 Anastasius Philippicum oculis privavit, regnoque expulit. ANASTASIUS LXV. annis tribus.	713	Constantinopoli ANASTASIUS Philippicum oculis & regno privavit, & ipse annos tres regnavit.
1 GREGORIUS secundus, papa LXVI. sedit annis quindecim, mensibus 8. diebus 23. Pipinus, Major domus obiit, pro quo Carolus annis 27.	714	Anastasius Imperator, missis Constantino Papæ literis, se Catholicum declaravit. Pipinus, filius Ansgisi, nepos sancti Arnulfi, Major domus & Dux Francorum, anno regni 27. obiit: pro quo filius ejus Carolus, *ex supra dicta uxore Alpheide natus*, regnat annis 27.
2 Mors Dagoberti Regis. *Carolus e custodia, in quam eum Pliddrud, vidua patris sui, conjecerat, divino auxilio liberatus, contra Radpodum, Fresonum Regem, cum sui damno exercitus, pugnat. Dagobertus junior, filius Hildeberti, Rex Francorum, moritur. Pro quo Hilpericus, qui & Daniel.*	715	Romæ, defuncto Constantino papa, GREGORIUS secundus papa XCI. sedit annos 15. menses 9. qui 17. Capitula conscripsit. Dagobertus Junior, filius Hildeberti, Rex Francorum, obiit, pro quo Helpericus, qui & Daniel.
3 Egbertus, vir sanctus, Scotos legitime pascha celebrare docuit. Ostedus, *Nordanumbrorum* Rex, occiditur,	716	Egbertus, vir sanctus, natione Anglus, *inter alia bona sua*, Scotos legitime Pascha celebrare docuit.

 Constan-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ciditur, pro quo Conradus regnavit annis 41. *(a)* THEODOSIUS LXVI. annum unum. Hic Anastasium prælio vicit, eumque presbyterum ordinari fecit.		Constantinopoli Theodosius Imperator factus, annum unum regnavit, qui Anastasium Imp. pugna victum, presbyterum ordinari fecit. *Helpericus Rex, & Reginfridus Major domus, regiones regno contiguas vastantes, a Bliddruda, vidua Pipini, muneribus avocantur.*
1 Carolus Hilpericum Regem & Reginfridum *apud Wiciaccum Dominica Palmarum pugna victos fugavit.* Tiberis fl. alveum suum egressus, multa Romæ subvertit ædificia. LEO LXVII. annos novem.	717	Romæ Tiberis supra modum inundans, multa ædificia subvertit. Hoc tempore Winfridus, qui & Bonifacius, genere Anglus, Germaniæ gentibus verbum salutis prædicat, auctoritate Gregorii Papæ.
1 Carolus Lotharium sibi Regem constituit. Hoc tempore Saraceni, triennio Constantinopolim obsidentes, & multas Provincias devastantes, fame, peste, naufragioque repelluntur.	718	Constantinopoli LEO Imperator annis 9. regnavit, cujus temporibus Sarraceni, *qui jam multas pervaserant provincias*, Constantinopolim obsidentes triennio, tandem divino auxilio, fame, peste, ferro repelluntur. *Carolus, receptis a Bliddruda patris sui thesauris, Lotharium sibi quendam Regem constituit, & inita rursum pugna, Helpericum & Reginfredum, una cum Eudone, duce Aquitaniæ, auxilium eis ferente, victo, fugavit.*
2 Sanctus Winfridus, qui & Bonifacius, a Gregorio papa Moguntiæ Archiepiscopus constituitur. *Helpericus ab Eudone, ad quem confugerat, Carolo reposcenti redditus, & Lotharius Rex mortuus est.*	719	Sanctus Bonifacius, a Gregorio papa Moguntiaci Archiepisc. ordinatus, multis gentibus profuit, verbis & exemplis.
3 S. Othmarus in Cella S. Galli Abbas efficitur. Mortuo Hilperico, Theodoricus, filius Dagoberti, Rex efficitur a Carolo.	720	Mortuo Helperico, Theodoricus, filius Dagoberti, Rex a Carolo constituitur. S. Othmarus, cellæ S. Galli primus Abbas constitutus, 40. annos rexit.
4 S. Joannes, Hagustaldensis Episcopus, post multas virtutes migravit ad Dominum.	721	Carolus Reginfredum vicit, Andegavis Urbem vi cepit, *Saxones bello superavit.* S. Joannes, Hagustaldensis Episc. obiit.
5	722	Carolus Alemanniam & Baioariam subegit.
6 Hoc tempore corpus S. Augustini Episcopi, de Sardinia in Ticinum, a Luidbrando translatum est.	723	Hoc tempore corpus S. Augustini de Sardinia Ticinum, a Luidbrando translatum est. *Alamanni & Baioarii item Carolo rebellant.*
7 San-		Carolus

(a) Can. 11.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
7 Sanctus Pirminius primum ad Augiam Insulam venit.	724	Carolus, transito Ligeri, Aquitaniam vastat; *Eudonem ducem pugna victum fugat.* Sanctus Pirminius, Abbas & (a) Chorepiscopus, *a Berchtoldo & Vebi principibus ad Carolum ductus*, a Carolo Augiæ Insulæ præfectus, serpentes inde fugavit, & cœnobialem vitam ibi instituit, anno tertio.
8 Sarraceni, ab Eudone Duce contra Carolum evocati, Gallias vastant.	725	Sarraceni Gallias vastant præda & incendio.
9	726	

Hucusque Beda, venerabilis Presbyter, Chronicam suam, in majori de temporibus libro, perduxit, continentem ab initio mundi, secundum Hebraicam veritatem, annorum quatuor millia, sexingentos, octoginta.

Carolus de Sarracenis, occiso Rege eorum, triumphat.		Carolus Sarracenos, una cum Rege eorum, prostravit.

Hucusque regnum Romanorum, exhinc Francorum supputatur.

CAROLUS, Pipini filius, cùm jam Principatum Major domus 12. annis teneret, posthac eundem Principatum tenet annis 15. Regibus tamen in Francia, sed parva dignitate, regnantibus.		Carolus, Pipini filius, cum jam Principatum Majoris domus 12. annis tenuisset, post hac eundem Principatum 15. annis obtinuit: Regibus tamen in Francia, sed parva dignitate, regnantibus.
13 Sanctus Pirminius, *ob odium Caroli*, a Thietbaldo, Gotifridi filio, expulsus, Etonem Abbatem constituit, & ipse in Alsatiam venit. *Eudo Dux moritur.*	727	Carolus Burgundiam petens, eam sibi subegit. 127 Sanctus Pirminius ex Augia pulsus, Etonem pro se constituit Abbatem, & ipse Alsatiam, alia instructurus cœnobia, petiit.
14	728	Carolus Aquitaniam sine bello recipit.
15 Carolus Frisiam vastat, Poppone Duce ejus occiso, *fana incendit, & victor rediit.* S. Egbertus, Presbyter, obiit, an. ætatis 90. 8. Cal. April. id est, Paschæ die.	729	Sanctus Egbertus, Presbyter Anglus, obiit, anno ætatis nonagesimo, die Paschæ, id est, octavo Kalend. Maji.
16 Landfridus, *Dux Alemanniæ*, moritur. Saraceni Gallias vastant.	730	Saraceni Avinionem Urbem capiunt, & circumquaque regiones devastant.
17 Beda, venerabilis Anglorum Presbyter, obiit, indictione 14. GREGORIUS tertius, papa XCII. annis 10. mensibus 8. dieb. 24.	731	Carolus Avinionem, cæsis Saracenis, vi expugnatam recipit. Beda, Presbyter & Monachus natione Anglus, Doctor eximius, obiit 7. Cal. Junii.

18 Ca-

Dd 3 Romæ

(a) i. e. Regionalis Episcopus, qui per regiones discurrit.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		Romæ GREGORIUS tertius papa, sedit annis 10. mens. 9. Tria cœnobia, id est, Altaha, Murbach, Favarias, (a) ex Augiensibus fratribus instructa sunt. *Duodenis ad singula fratribus deputatis, & totidem Augiæ remanentibus.*
18 Carolus contra Sarracenos pugnat die Sabbati.	732	Carolus Gothiam invadit, *Regem Saracenorum Narbone inclusum obsidet. Euto, Augiæ Abbas, a Theodebaldo, ob odium Caroli, Muraniam relegatus; sed eodem anno, pulso Theodebaldo, a Carolo restitutus est.*
19 Carolus item Sarracenos cum rege suo delevit. *Exercitus Saracenorum de Hispaniis Narbonam superveniens, a Carolo commissa pugna ad internecionem deletur.*	733	Carolus exercitum Saracenorum, de Hispanis venientem, delevit.
20 Carolus, Major domus, Fresiam vastat. *Saraceni item a Carolo pugna victi, fugientesque naufragio periere.* Etho, Argentinæ Episcopus, promovetur.	734	Augiæ Eto Abbas, Kebam successorem relinquens, ipse Argentorati Episcopus promotus, non longe post sui nominis Etinheim, cœnobium construxit.
21 Carolus Wasconiam invadit.	735	Carolus item, deletis Saracenis, *cum præda magna & captivorum multitudine,* victor rediit.
22 Audonius Episcopus obiit. Ernfridus Augiæ Abbas, & Constantiæ Episcopus ordinatur.	736	Carolus Gothos petiit, & *nonnullas urbes eorum & castella diruens,* inde victor rediit. Audonius Episcopus obiit. Augiæ defuncto post duos annos Keba, Ernfridus, Augiæ Abbas & Constantiæ Episc. effectus, decem annis præfuit.
23 Carolus contra Sarracenos in Gothia pugnat.	737	Carolus Saxones victos fecit tributarios.
24 Carolus Saxoniam intrat. *Carolus provinciam petens, Mauroniem Ducem, qui Saxones invitaverat, fugavit.*	738	
25 Carolus Provinciam subjicit.	739	Carolus totam Provinciam suæ subjicit ditioni.
26	740	Victis circumquaque hostibus, pax & quies regno Francorum facta est, per Carolum.
27 Carolus moritur, indictione 9. & apud S. Dionysium sepelitur. ZACHARIAS XCIII. Papa, annis 10. mensibus 4. diebus 4.	741	Romæ Zacharias papa sedit annos 10. menses 4. Ca-

(a) CANISIUS *in margine addit, ad oram hæc erant: Altaha inferior, Morbach, Phavoria, Pfeffers.*

§. PIPI-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
§. PIPINUS, filius Caroli, cum fratre Carlomanno Major domus annos undecim regnavit.		Carolus moritur Parisiaci,& apud S. Dionysium sepelitur: pro quo filii ejus, diviso inter se regno Francorum, Majores domus præfuerunt: CARLOMANNUS annis sex, PIPINUS annis decem.
1 Carlomannus Wasconiam & Alemanniam petit. *Carolomannus & Pipinus rebellare molientem Hunaldum Aquitaniæ, & Theodebaldum Sueviæ duces, celeriter comprimunt. Ipsi Duces Odillonem, Baioariæ Ducem, sibi rebellantem prælio vincunt.*	742	Carlomannus & Pipinus Duces Aquitaniæ & Sueviæ rebellantes cito comprimunt.
2 Carlomannus Alemanniam vastat.	743	
3 Carlomannus pacem cum Saxonibus facit. *Carolomannus cum Odillone Duce pacem facit.* Fuldense cœnobium in sylva Buchonia a S. Bonifacio cœptum.	744	Fuldense cœnobium in saltu Bochonia a sancto Bonifacio Archiepiscopo fundatum est.
4	745	Carlomannus cum fratre Saxoniam rebellantem vastavit. *Heseburg castrum cepit.*
5 Carlomannus, Major domus, Alemanniam ingreditur. *Karolomannus Alamannos, iterum rebellare conantes, comprimit.*	746	S. Bonifacius, annuente Carlomanno, auctoritate Zachariæ papæ duos in sua parochia Episcopatus facit, Wirceburgensem scil. cui *sanctum Burghardum; & Eichstetensem, cui* S. Wilibaldum comprovinciales suos primos Episcopos ordinavit. Sidonius, Augiæ monachus, quintus ei loco Abbas, Constantiæque Episcopus factus, præfuit annis 13. qui cellam quoque S. Galli ambiens, iniquis Principibus in damnatione S. Othmari Abbatis consensit.
6 Carlomannus, divino amore succensus, Romam pergit, & se monachum in monte Soracte fecit. S. Burchardus Vurceburgensi, & S. Wilibaldus Eistettensi Ecclesiæ Episc. primi, a S. Bonifacio ordinantur.	747	
7 Sidonius Abbas Augiæ & Constantiæ Episcopus constituitur. *Gripho, ex concubina frater Pipini, tyrannidem affectans, ad Saxones se contulit, Pipinoque adveniente, pacificari cum eo nolens, in Baioariam fugit.*	748	

8 Pipi- Pipi-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
8. Pipinus Tassilonem, sororis suæ filium, Bajoariæ Ducem post Odilonem fecit. *Pipinus Baioariam adiens, Thassilonem, sororis suæ Hildrudis filium, Ducem sibi constituit, Griphone & Landfrido inde abductis.*	749	
9	750	Pipinus Griphoni 12. Comitatus in partibus Neustriæ dedit; *sed ille rursum diffidens, ad Vuayvarium, Ducem Aquitaniæ, transfugit.*
10 Lantfridus, *Dux Alamannorum*, moritur. Zacharia papa defuncto, STEPHANUS secundus, papa XCIV. annis sex.	751	Pipinus, missis Romam legatis, Zachariam Papam de regno Francorum & ignavis ejus Regibus *Merovingis* consuluit. Idem PIPINUS Rex effectus 17. annis regnavit.
11 Audogarius primus Campidonæ Abbas efficitur. § PIPINUS I. authoritate Stephani papæ, deposito ac detonso Rege Hilderico, Rex Francorum factus, regnavit annis 15.	752	Auctoritate Zachariæ papæ, & non multo post Stephani, (qui eidem in Pontificatu sex annis successit) deposito ac detonso Rege Hilderico, *Merovingorum ultimo*, Pipinus Rex Francorum electus, & Suessionis a S. Bonifacio Archiepisc. unctus, regnavit annis 17. Audogarius, primus Campidonensis cœnobii fundator & Abbas, locum illum incolere cœpit.
1 Hildigarius, Episcopus Coloniæ, a Saxonibus interimitur. Gripho, frater Pipini, occiditur.	753	Pipinus Rex Saxoniam vastat, ibique Hildigarius Coloniensis Archiepisc. Stephanus papa pro auxilio contra Haistulphum Longobardorum Regem poscendo, ad Pipinum Regem in Franciam venit, & filios ejus Carolum 4. & Carlomanum Parisiis Reges unxit.
2 S. Bonifacius Archiepiscopus a Fresonibus martyrio coronatur. Post quem Lullus, Mogontiæ Archiepiscopus, sedit annis 32. Pipinus Longobardos in Italia cum exercitu petit.	754	S. Bonifacius, Moguntinensis Archiepisc. cum Fresonibus prædicaret, martyrisatus est ab eis, anno Episcopatus 36. & apud Fuldense cœnobium sepultus: pro quo Lullus Archiepiscopus præfuit annis 32. Carlomannus, frater Pipini, cum ad eum pro dissuadenda expeditione Italica venire vellet, Lugduni obiit. Pipinus Italiam cum exercitu petens, Haistulphum Regem, Papiæ obsessum, obsides dare, & res S. Petri sub Sacramento reddere coëgit. Stephanus papa Hieronymo, Pipini fratre, Romam rediit.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
3	755	Haistulphus Sacramentum contemnens, Romam obsidet, omnia circum ferro & igne vastans. Pro qua re Papa legatos per mare ad Pipinum pro auxilio misit.
4 Haistolphus, Rex Longobardorum, moritur.	756	Pipinus Rex iterum Italiam petens, Haistulphum Papiæ obsidet, & Ravennam *cum Pentapoli* aliasque Urbes pervasas, cum S. Petro & Domino Papæ per legatum *suum Folradum* reddere compulit.
5 PAULUS, Papa XCV. annis decem, mense uno. *Haystulfus Rex in venatu ex equo lapsus, interiit: pro quo Desiderius regnavit.*	757	Constantinus Imp. inter alia munera Pipino Regi etiam organum misit.
6 Pipinus Saxoniam bello petit. *Pipinus Saxonibus item superatis annuatim 300. equorum censum imponit.*	758	Romæ Stephano Papæ PAULUS successit, annis decem.
7 Pipinus Wasconiam invadit.	759	Waifarius tyrannidem in Aquitania exercuit, *pressuras Ecclesiarum prædas & incendia villarum facit.* S. Othmarus Abbas a Warino & Ruthardo, consensu Sidonii Episcopi inique damnatus, & in insula Rhenistein relegatus, migravit ad Dominum: cujus Abbatiam cum Sidonius Episcopus & Abbas temerarie invasisset, ante altare S. Galli profluvio ventris obiit. Pro quo Joannes, Augiensis monachus, Episcopatum & utramque Abbatiam accipiens, præfuit annis 21. qui primum Romanæ sedis privilegium Augiæ ab Adriano Papa impetravit.
8 S. Othmarus Abbas, a Warino & Rudhardo in insulam, Rhenistein nomine, relegatus, migravit ad Dominum. Eclipsis solis facta est 18. Calend. Septemb. hora quasi nona.	760	Pipinus Aquitaniam seu Wasconiam invadit, & Waifarium injustè usurpata sub sacramento reddere coëgit. 128
9 Sidonio Episcopo misere mortuo, Joannes Episc. & Abbas successit. *Waifarius sacramenta postponens, cuncta, quæ potuit, usque Cavillionem, ferro, præda & igne vastavit.*	761	Vaifarius iterum tyrannidem exercuit.
10	762	Pipinus Rex cum Carolo, filio suo, Aquitaniam petens, multas urbes ibi cepit, *& plurimos sibi rebelles domuit.*

11 Pipi- Ee Pi-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
11 Pipinus aliquot Comitatus filiis suis dedit. *Thassilo Dux, de exercitu se subducens, Baioariam repetiit.*	763	
12. Hyems valida hoc anno facta est: & Eclipsis Solis, pridie Nonas Junias, hora sexta.	764	Pipinus magnum conventum Carisiaci habuit.
13 Corpora sanctorum, Gorgonii, Naboris & Nazarii, in Franciam deferuntur.	765	Rudgangus, Metensis Episcopus, corpora sanctorum Gorgonii, Naboris & Nazarii, a Paulo Papa impetravit.
14 Corpus sancti Nazarii ad Loresfam delatum est.	766	Corpus S. Gorgonii in Gorzia cœnobio, S. Naboris in nova cella, S. Nazarii in Lauresham conditum est.
Pipinus in Aquitania Lemovicam urbem expugnatam capit. 15 Pipinus Rex Parisiis moritur, indictione sexta. Paulus Papa obiit. STEPHANUS tertius, Papa XCVI. annis 4. mensibus 6. §. CAROLUS MAGNUS secundus, Pipini filius, cum fratre Carlomanno annis 4. postea solus 42.	767	Romæ Paulus Papa obiit: pro quo STEPHANUS sedit annis 4.
1 *Carolus & Carolomannus Hunoldum, Aquitaniæ Ducem, bello victum, capiunt.*	768	Pipinus, *occiso Waifario &* subacta Aquitania, *victor rediens* 8. Cal. Octob. Parisiis obiit, anno ætatis 53. pro quo filii ejus, diviso regno, CAROLUS Magnus annis 46. & Carlomannus 4. annis regnavit.
2 Corpus sancti Othmari post decem annos, in insula, qua obiit, incorruptum reperitur, & in Basilica S. Galli sepelitur.	769	Corpus S. Othmari Abbatis, post decem annos, in insula, qua obiit, incorruptum inventum, ad monasterium S. Galli translatum est.
3 Carolus filiam Desiderii, Regis Longobardorum, uxorem duxit, & statim repudiavit.	770	Carolus filiam Desiderii, Regis Longobardorum, uxorem duxit, sed postea repudiavit.
4 Carlomannus Rex, frater Caroli, moritur. Carolus Synodum colligit.	771	Carlomannus Rex obiit, & Remis sepelitur. Carolus magnam Synodum collegit.
5 Carolus Rex Saxoniam bello petit. *Carolus Saxones petit, Eresburg castrum capit, idolum eorum, Irminsul dictum, diruit; & laborantem siti exercitum, datis divinitus in sicco quodam torrente aquis, reficere meruit: acceptisque pro pace 12. obsidibus rediit.*	772	Carolus Saxones petiit, unde, acceptis obsidibus, rediit.

ADRIA- Roma

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ADRIANUS XCVII. papa ordinatus, sedit annis 23. diebus 16.		Romæ, post Stephanum, ADRIANUS primus papa, sedit annis 24.
6 Carolus Italiam invadit, & Desiderium Regem vicit.	773	Carolus ab Adriano papa, pro defensione rerum S. Petri rogatus, Italiam petiit, & Desiderio Rege obsesso Papiæ, ipse Romam orandi gratia adiens, pascha ibi celebravit.
7 Carolus Longobardos cum Italia subjecit, anno, ex quo intraverant, CCV. ipseque cum triumpho Romam venit.	774	Longobardi cum Desiderio, rege eorum, Carolo se tradunt, anno CCV. ex quo Italiam cum rege Alboino intraverant.
Longobardi cum Desiderio, Rege suo, Carolo se tradunt, anno, ex quo Italiam cum Alboino Rege intraverunt 205. ipseque regno eorum & thesauris potitus, abducto secum Rege cum conjuge sua, victor rediit. Saxones pactum frangentes, Hessios petunt: sed Ecclesiam apud Fritesar a sancto Bonifacio dedicatam, Deo prohibente, incendere nequeunt.		
Corpora sanctorum Gordiani & Epimachi martyrum de Roma in Alemanniam allata sunt.		Corpora sanctorum Gordiani & Epimachi de Roma in Alemanniam translata sunt, *Ecclesia sancti Nazarii Laureshain dedicata est.*
8 Carolus iterum Saxoniam petit. *Carolus late Saxonum terras vastat, & duobus eos præliis, vasta strage superat. Reudgaudus Longobardus Italiæ Regnum affectat.*	775	Carolus Saxoniam iterum rebellantem vastat.
9 Carolus iterum in Italia Ruttaisum occidit.	776	Carolus Rudgaudum, regnum Italiæ affectantem, occidit.
10 Carolus iterum in Saxoniam pergit, *Saxones item rebellantes Caroli præsidia bello petunt.*	777	Saxones tandem multa cæde perdomiti, Carolo subduntur, & Christiani efficiuntur, *se suaque omnia tradentes, si ultro fidem violarent.*
11 Carolus Hispaniam invadens cepit. *Carolus Hispanias bello petiit, & obsidibus acceptis, Wasconibusque & Narbaris (a) subactis, rediit, interim Saxones item rebelles, Duce Widicundo, Francorum terminos usque ad Rhenum vastant, & insequente Regis exercitu, magna ex parte casi fugiunt.* 12 Ca-	778	Carolus Hispanias petiit, quibus subactis redit. Saxones iterum rebellant.

(a) Navarri intelliguntur.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
12 Carolus iterum Saxoniam sæpius rebellantem invadit. Fames & mortalitas Franciam vastat. *Carolus item, Saxonibus pugna victis & subactis, obsides accepit. Fuldis Sturmi Abbas obiit, & Bagolf successit.*	779	Carolus iterum Saxones superavit.
13 Carolus tandem Saxonicum bellum, ut putabatur, subjectis Saxonibus, consummat.	780	Carolus, dispositis rebus Saxonum & Sclavorum, ipse Romam gratia orandi adiit.
14 Carolus iterum Romam venit, & Pipinus, filius ejus, baptizatur ab Adriano papa. *Pipinus, filius Caroli, Romæ ab Adriano Papa baptisatus est, & cum fratre Ludvvico Rex unctus. Tassilo, Dux Bajoariæ, fidem subjectionis Carolo sacramento & obsidibus firmat.*	781	Pipinus, filius Caroli, Romæ ab Adriano papa baptizatur, & ab eodem a baptismo suscipitur, & cum fratre Ludovico Rex ungitur. Constantiæ Episcopus & Abbas Joannes obiit, pro quo Egino Episcopus annis 32. & Petrus, Augiæ Abbas, annis quinque, & apud S. Gallum Rudbertus, Abbas anno uno, præfuerunt. Hoc tempore cruces apparuerunt, multis in vestibus, sanguis e terra & aëre fluxisse dicitur.
15 Carolus conventum in Saxonia habuit. *Carolus item in Saxonia conventum habens, legatos Danorum & Hunnorum audivit: quo reverso, Saxones legatos ejus, in Sclavos cum exercitu missos, persuadente Widichindo, commisso prælio, non sine magna clade sua, interimunt.* Joannes Episcopus & Abbas obiit: pro quo Egino Episcopus & Petrus Abbas.	782	Carolus Saxonum 4500. decollare jussit. Apud S. Gallum Waldo Abbas præfuit anno uno.
16 Hildegarta regina, uxor Caroli, obiit, pridie Calendas Majas. Et Peretha obiit.	783	Hildigart Regina, uxor Caroli, secundo cal. Maji & Beretha mater ejus, 4. idus Julii obiit, *Carolus item Saxones bis acie confligens, magna strage vicit, Fastrandamque eo anno duxit uxorem.*
17 Carolus Saxones rebelles plaga magna occidit, & Christianos fecit.	784	Junior Carolus, a patre in Saxoniam missus, Westphalos bello domuit. *Apud sanctum Gallum Werdo, Abbas præfuit annos 25.*
18	785	Widikint Saxo, ad deditionem Carolo veniens, baptizatus est, *& tota Saxonia subacta est. Conjuratio Orientalium Francorum contra Carolum orta & compressa est.*

19 Eclipsis Carolus

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*	
19 Eclipsis Solis facta est, 15. Calend. Octob. hora quasi secunda. Carolus iterum Romam perrexit: & cruces in vestibus apparuerunt. *Carolus, misso per Antulfum exercitu, Britones domuit, & ipse Romam orandi gratia adiit: auctores conjurationis contra Carolum diversis pœnis mulctavit. Lullo, Moguntiensi Archiepiscopo, Riculfus successit. Augiæ, post Petrum, Waldo Abbas IIX. præfuit annis 20.*	786	Carolus iterum Romam ivit, orandi gratia. Augiæ, post Petrum, Waldo Abbas Octavus, præfuit annis decem.	
20 Carolus per Alemanniam ad fines Bajoariæ rebellantes cum exercitu venit. Waldo Abbas Augiæ efficitur. Lullo Archiepiscopo Richolfus successit. *Carolus Beneventum petens obsides accepit.*	787	Rudtrud, filia Caroli, Constantino Imperatori desponsatur.	
21 Tassilo Duce Bajoariæ jubente, Carolus in Franciam venit, & Bajoaria Carolo subjicitur. *Tassilo, Dux Bajoariæ, infidelitatis & perjurii convictus a Carolo ducatu privatur, Græcorum exercitus a Francis & Italis vincitur. Item Huni, qui & Avares, a Carolo vincuntur exercitu.*	788		
22 Carolus Sclavos, qui Wilzi dicuntur, bello petit. *Carolus, valido undique collecto exercitu, Albiam fluvium transit, & Sclavos præliis protritos subjugavit.*	789	Hoc anno Carolus 83. pene Canonum capitula totius regni sui Episcopis transmisit, ut ejus auxilio corrigenda corrigere possent.	
23 Carolus hunc annum sine bello Wormatiæ sedit.	790	Hunc annum Carolus Wormatiæ quietus transegit.	
24 Carolus Pannoniam, regnum Hunnorum, vastat.	791	Carolus terram Hunnorum devastat.	
25 Saxones fidem Christi relinquentes, iterum rebellant. *Synodo Ratisbonæ collecto, hæresis Feliciana damnata est. Conjuratio Pipini contra Carolum detecta, & supplicio auctorum punita est.*	792	Synodo Ratisbonæ collecta, hæresis Feliciana damnata est. *Conjuratio Pipini contra Carolum detecta, & supplicio auctorum punita est. Pugna inter Saracenos & Francos in Gothia, Saracenis superioribus, commissa est.*	129
26 Alcuinus, qui & Albinus, his temporibus clarus habetur.	793	Saxones item more suo rebellant.	
27 Fastrada Regina *mortua & Moguntiaci sepulta est.* Carolus synodum magnam congregat. *Carolus item, Saxonibus subactis, tertiam virorum partem transtulit.*	794	Synodo magna in Franconofurt habita, hæresis item Feliciana damnata est: pseudosynodus Græcorum, pro adorandis imaginibus habita, ab Episcopis damnata est. His temporibus Alcwinus, qui &	

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		Albinus, apud Regem cæterosque vita & doctrina clarus habetur.
28 Carolus Saxones petit, & tertiam partem virorum obsides accepit. *Saxones, cum Wizam, Ducem Abodritarum, ad Regem Carolum venientem, peremissent, vastata item regione sua, puniti, obsides tradunt.*	795	Huni, missis legatis, se cum terra sua Carolo tradunt, & Christianitatem promittunt.
28 Hunni munera mittentes Carolo subjiciuntur. Adriano Papæ LEO tertius, papa XCIX. successit, & sedit annis 20. mensibus 5. diebus 16. *Principibus Hunnorum, Cagano & Lugurto, civili bello peremptis, terra eorum Carolus, per Ebericum, Forojuliensem Ducem, & Pipinum, suum filium, potitus est, Tudunque, princeps eorum ad ipsum veniens, cum populo suo baptisatus, & honorifice ad sua remissus est. Saxonia etiam iterum rebellis, ab ipso pervasa vastatur.*	796	Romæ, defuncto Adriano papa, LEO tertius sedit annis 20.
30 Constantinus Imperator a Græcis excæcatur. *Barcinona, urbs Hispania, Carolo reddita est. Saxonia item a Carolo, usque ad Oceanum vastata, & in deditionem per obsides recepta.*	797	Constantinopoli Constantinus Imperator a Græcis excæcatur.
31 Romani Leonem papam in litania majore excæcant, & linguam ejus amputant. Geroldus, piissimus signifer Caroli, in pugna occiditur ab Hunnis. *Carolus in Saxonia cum exercitu hyemavit, & Transalbianos Saxones, qui & legatos ejus comprehenderant, late vastavit; & per legatos suos, conserto prælio, 4000. ex eis occidit; reliquos pacem postulare & obsides dare compulit. Hadefuns, Rex Gallecia, Carolo, post munera pretiosa, itemque manubias suas, pro munere misit. Mauri piraticam exercere incipiunt.*	798	Helena, mater Constantini Imperat. Constantinopolitani, Legatos Carolo pro pace misit.
32 *Leo Papa, ut fama est, in Litania a Romanis lingua pracisa, excacatur: sed per Wirundum Abbatem, & Winigisum Spolitanum Ducem ereptus, atque in Saxoniam ad Carolum perductus est. Ebericus, Dux Forojuliensis, a Liburnis per insidias occisus est. Waleares insula, victis auxilio Caroli Mauris & Saracenis, liberata sunt. Britannia Cismarina per Wittonem Ducem Carolo subjicitur. Patriarcha Hierosolymitanus reliquias de sepulchro*	799	Leo papa (ut fama est) in Litania majore a Romanis lingua præcisa, excæcatur, & per quosdam liberatus, in Saxoniam ad Carolum est perductus. Geroldus, Præfectus Bajoariæ, signifer & consiliarius Caroli, pius & religiosus, contra Hunnos pugnans, occubuit, Augiæque, quam multis auxerat donis & prædiis, sepultus est. Patriarcha Hierosolymitanus reliquias

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
pulchro Domini; & Azan, præfectus civitatis, quæ dicitur Osca, claves urbis, & alia præclara munera Carolo mittunt. Augiæ sancti Petri Basilica ab Eginone, Veronensi Episcopo, constructa & dedicata est.		quias de sepulchro Domini mittit Carolo Regi.
33 Luitgarda Regina obiit, pridie Nonas Junias. *Carolus Hierosolymam, ad sancta loca, insignia dona transmisit, ipse, dispositis per Gallici maris littora contra piratas præsidiis, ad sanctum Martinum orandi gratia venit, ibique defunctam Luitgardam conjugem sepelivit.*	800	Carolus Hierosolymam insignia dona transmisit, & Romam petens, Leonem Papam, se de ei illatis & non probatis criminibus, sacramento purgantem sedi suæ restituit. *Ibique hyemavit, Pipino filio in Campaniam prædatum misso.*
34 Carolus, Imperiali benedictione sublimatus, Augustus & Cæsar Romano more appellatur.	801	Carolus, in die Natalis Domini a Leone Papa corona imposita, primus Regum Francorum Cæsar Augustus Imperator, laudes succlamantibus, appellatus est. Qui postea, juxta leges Romanas, temeratores Leonis Papæ capitali sententiæ addixit: sed precibus ejusdem Papæ, vita concessa, in exilium eos relegavit. Terræ motus *magnus* factus est, secundo Kal. Maji.
35 Græci cum Carolo pacem firmant. *Herena Imperatrix de Constantinopoli legatos item ad Carolum Imperatorem pro pace misit, & ille vicissim, missis ad eam Jesse, Episcopo Ambianensi, & Helmgaudo Comite, pacem firmavit. Franci Transalbianos Saxones vastant. Fuldis Baugolfo Abbati Radtgarius successit: Paulinus, Patriarcha Foroiuliensis seu Aquilegiensis, obiit. Egino, Veronensis Episcopus, hac vita decessit, Augiæ in Basilica cella sua sepultus est.*	802	Aaron, Rex Persarum, inter alia munera, Elephantem Carolo Imp. misit.
36 Terræ motus factus, & mortalitas subsequuta est. *Constantinopoli deposita Herena, Niciferus Imperator factus, legatos Caroli Imperatoris, suis adjunctis, firmata pace remisit; quos ille suscipiens, compacto pacis litteris mandato dimisit.*	803	Sanguis Domini Mantuæ inventus Carolo Imperatori nunciatur: cujus rei veritatem perquirendam Leoni Papæ Imperator commendavit. Qua occasione arrepto itinere, Papa ad Imperatorem venit, & cum eo Natalem Domini Carisiaci celebravit.
37 Carolus Saxonum rebellantium multitudinem Franciam transfert. *Domnus Papa ab Imperatore magnis muneribus donatus Bajoariam rediit. Carolus Imperator Transalbianos Saxones, cum mulieribus & natis, in Franciam transtulit, & pagos eorum Abodri-*	804	Dominus Papa, magnis muneribus ab Imperatore donatus, Romam rediit.

Carolus

Regnum Romanorum	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Abodritis dedit. Richpoto, Treverensis Archiepiscopus, obiit.		
38 *Carolus junior a patre missus Boemiam, occiso Rege Lechone, subjugavit. Imperator Cagano apud Hunnos priscum, honorem reddidit.*	805	Carolus Junior a patre missus, Boemiam subjugavit.
39 Waldoni Abbas Halto, (a) Episc. Basileæ, successit. *Carolus Junior Sarabos vastavit, & Miliduch Ducem eorum, occidit, item, misso exercitu, Boemia vastatur. Pipinus Rex, filius Caroli, Mauros de Corsica insula pepulit. Augia, Waldone Abbate ad regendum sancti Dionysii cœnobium transposito, Heyto nonus Abbas præfuit annos 17.*	806	Carolus Imperator regnum inter tres filios divisit.
40 Eclipsis solis facta est tertio Idus Februarias, hora quasi sexta. *Aaron, Rex Persarū, inter alia multa & pretiosa munera artificiosum satis Carolo Imperatori misit horologium. Classis a Carolo Imperatore missa, Mauros item in Corsica, commisso prælio, multis cæsis fugavit.*	807	Aaron, Rex Persarum, cum aliis muneribus, artificiosum Carolo misit horologium.
41 Hoc tempore Gotafridus, Normannorum Rex, superbe Carolo minatur. *Godafridus, Rex Danorum & Nortmannorum, multo militum suorum damno, cum Abodritis bello conflixit, & vicit. Carolus junior Linones & Simeldingos, qui ad Godafridum defecerunt, vastavit.*	808	Cardolf, Rex Nodnumrorum, regno pulsus, ad Carolum Imp. *ac deinde Romam* questum venit.
42 Carolus synodum magnam congregat. Egino Constantiæ Episc. obiit. *Ludovvicus, filius Imperatoris, Hispaniam petiit. Cardolf in regnum suum per legatos Papæ & Imperatoris remittitur.*	809	Quæstio de processione sancti Spiritus, synodo habita, ventilatur.
43 Eclipsis solis facta est septimo Idus Junias, hora quasi secunda. Item in eodem anno eclipsis solis, pridie Calend. Decemb. hora quasi tertia. Pipinus Rex, Caroli filius, obiit. *Riddrud, filia Imperatoris 8. Idus Junii obiit. Godafridus, missa magna classe, Fresonibus ter prælio victis tributum imposuit. Cui cum Imperator Carolus jam cum exercitu occurſaret, elephas, quem Aaron miserat, subito moritur; classisque reversa: & Godafridus, qui se cum ipso Imperatore acie conflictu-*	810	Hispani & Græci per Legatos cum illo pacem firmant. Pipinum, filium suum, Regem Italiæ, mortuum esse didicit.

(a) al. *Haito.*

Hetto

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
conflicturum minitabatur, domi a suis peremptus nunciatur. Castellum quoque Hochbuock (a) super Albiam situm, cum præsidio suo a Wilzis captum. *Maxima boum pestilentia hoc anno facta. Hemmingus, Rex Danorum, filius Godafridi, cum Imperatore pacem fecit.*		
44 Carolus thesauros inter Episcopia & Ecclesias dividit. Carolus Rex, filius Caroli, obiit. Hatto Episc. ab Imperatore Constantinopolim mittitur. *Heyto, Abbas Augiæ, & Episcopus Basileæ, cum Hugone & Haione Comitibus, Constantinopolim missus, hodœporicum suum scripsit. Interim Nicephorus Imperator, cum Vulgaribus pugnans, occisus est. Tandem Michaël Imperator factus, legatos Caroli Imperatoris remittit. Tres exercitus, fausto omine, in Linones, in Pannonias, in Britones ab Imperatore mittuntur. Carolus Rex, filius Imperatoris, 2. Nonas Decemb. obiit.*	811	Hetto, Abbas Augiæ & Episc. Basileæ, missus Constantinopolim, hodœporicum suum scripsit.
45 Bernhardus, Rex a Carolo efficitur. *Hemungo Rege mortuo, orto inter Danos & regni primatum prælio, 10940. cecidisse feruntur.* *Classis Danorum Hyberniam invadens, a Scotis victa est.*	812	Michael Imp. legatis Caroli remissis, suos etiam pacem confirmatum misit. Beneventani 25000. solidorum auri tributum Carolo persolvunt.
46 Carolus febre & pleuresi pulsatus, obiit, indictione septima, quinto Cal. Februarias, anno ætatis 71. *Pons Mogonciaci super Rhenum a Carolo structus, incendio periit. Constantiæ Egino Episcopus obiit; post quem Wolfleob Episcopus factus, qui Cœnobium S. Galli 4. jam annis tenuit. Apud S. Gallum Gozbertus Abbas præfuit annis 27.* §. LUDOVICUS tertius, Caroli Magni filius, annis 27.	813	Carolus Imp. Amalharium, Treverensem Archiepiscopum, & Petrum, Nonantulanum Abbatem, Constantinopolim misit. Quorum liber itineratus hodœporicum, item scriptum habetur, ipse Ludovicum filium Regni consortem fecit. Mortuo Pipino filio ejus, Rege Italiæ, filium ipsius Bernhardum, nepotem suum, Regem fecit Italiæ. Permagna concilia Moguntiaci, Remis, Turonis, Cavillonis, Arelati, pro statu Ecclesiarum fieri jussit.
2 Exer-	814	Carolus Imp. magnus, cum prius thesauros suos inter 21. Archiepiscopatus regni sui cæterosque Episcopatus & Ecclesias divisisset, febre & pleuresi pulsatus, quinto Kal. Febr. Aquisgrani obiit, ibique sepultus est honorifice, anno ætatis 71.

(a) Sic emendavi, cum antea corrupte legeretur: *Hochbd'ch.* Vide, quæ notavi ad *REGINONIS a.810.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		71. regni 47. subjectæ Italiæ 44. Imperii 14. indictione 7. Pro quo LUDOVICUS, filius ejus, cognomento Pius, regnavit annis 27. qui statim, *auditis & absolutis diversarum gentium legatis*, generale colloquium Aquisgrani habuit, & multa perperam gesta per regnum correxit.
2 *Exercitus Herioldo, Danorum Regi, ad auxilium a Ludovico Rege missus 40. obsides ab hostibus accipit.*	815	Quidam ex Romanis primoribus, in necem Leonis Papæ conjurantes, puniuntur.
3 Leo Papa obiit, & Ludovicus Imperator a Stephano Papa factus est. STEPHANUS quartus, Papa XCIX. mensibus 7. *Sorabi itemque Wascones rebellare molientes comprimuntur. Augia Basilica S. Mariæ ab Heytone Abbate & Episcopo constructa dedicata est.*	816	Leone Papa defuncto, octavo Kal. Junii STEPHANUS sedit mensibus septem. Qui ad Ludovicum Regem in Franciam veniens, Remis eum Imp. coronavit, *muneribusque & amicitia mutuo illi junctus*, deinde Romam rediit. Imp. synodo collecta, multa de statu & religione cœnobiorum bene disposuit.
4 PASCHALIS Papa C. effectus, sedit annis 7. diebus 18. *Eclipsis solis Nonis Februarii facta, & cometa visus est. Ludovicus Imperator Lotharium primogenitum suum, imperii consortem, Lu ovicum, & Pipinum, filios suos, Baioariæ & Aquitaniæ Reges præfecit. Sclaomir, Dux Abodritarum, rebellat. Bernhardus, Rex Italiæ, rebellare molitus, cum rebus suis desperaret, patruo Imperatori ad deditionem venit. Ratgarius, Fuldensis Abbas, a fratribus accusatus & convictus deponitur.*	817	Stephano Papa, Nono Calend. Febr. defuncto, Paschalis sedit annis 7. Legati Leonis Imp. de Constantinopoli pro pace ad Ludovicum veniunt Imperatorem.
5 Bernhardus Rex Ludovico rebellat. *Bernhardus Rex, item rebellionis convictus, indicio Francorum excæcatus moritur, complicesque ejus diversis modis puniti, Episcopique depositi sunt. Ludovicus Imperator Cismarinos Britannos rebellantes, exciso Marmanno, Duce eorum, domuit. Eclipsis solis 8. Idus Julii facta. (a) Irnimgarth Imperatrix obiit 5. Non. Octob. Fuldis Eigil Abbas constituitur.*	818	Ludovicus Imperator cismarinos Britannos domuit.
6 Bernhardus rex interiit, Ludovicus rebellat. *Sclaomir, Dux Abodritarum, exilio damnatus, & regnum ejus Ceadrogo,*	819	Synodo Aquisgrani habita, multa de statu Ecclesiarum disposita sunt.

(a) al. *Irmingard.*

Ex

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
drogo, Trascouis filio datum. Imperator Judith, filiam Welphi Comitis, duxit uxorem: ex qua Carolum genuit. Pipinus, filius Imperatoris, Wascones rebellantes subjicit. Exercitus in Pannonias contra Luiduvidum Sclavum rebellantem, parvo effectu, mittitur. Fuldis Ecclesia S. Bonifacii ab Herstolfo Archiepiscopo dedicata est.		
7 Exercitus contra Ludovicum congregatur. *Tres exercitus contra Luiduvidum ex diversis partibus immissi Pannoniam magna ex parte devastant. Bera, Comes Barcinonæ, reus majestatis duello convictus, exilio damnatur.*	820	Exiundatione pluviarum pestilentia magna facta est.
8 Item exercitus contra eundem Ludovicum congregatur. *Lotharius, filius ejus, uxorem duxit. Ceadrogo, Duce Abodritarum, perfidia notato; Sclaomir exilio revocatus, tactusque morbo, percepto baptismate obiit.*	821	Ludovicus Imp. regnum inter filios divisit, exilia relaxavit, debita cunctis dimisit, *possessiones in fiscum redactas restituit.*
9 Nix magna a 10. Cal. Octob. usque in pridie Idus April. permansit. *In Thuringia cespes longitudine 50. pedum, latitudine 14. altitudine 18. de loco suo 25. pedes translatus, integer invenitur. In Orientali Saxonia, nocte quadam, juxta lacum Artisco, tellus per spatium leugæ unius in modum aggeris intumuit.*	822	Ludovicus Imp. de publicis suis peccatis publicam pœnitentiam egit, & quæque in regno suo corrigenda correxit. Lotharius in Italiam, Pipinus ducta uxore, in Aquitaniam, Reges missi sunt. Fuldis Eigil Abbas obiit: cui Rabanus, vir doctus, & divinorum librorum tractator egregius, successit. Augiæ, Hettone Abbate & Episcopo privatam vitam adoptante. Exlebaldus, Abbas 10. successit.
10 EUGENIUS Papa Cl. annis tribus. *Luiduvidus, Pannoniæ tyrannus, in Dalmatiam transfugiens, dolo Ducis provinciæ peremptus est. Inter alia prodigia, terræ motus Aquense Palatium concussit. In territorio Tullensi puella quædam duodennis, triennio fere sine cibo & potu, sana & manibus suis laborans, permansit. In pago Saxoniæ Firichsazn 23. villæ, & in aliis provinciis ultra solitum plures fulmine crematæ: fulgura crebro sereno cælo cecidere. Pestilentia quoque ingens facta.*	823	Lotharius, Rex Italiæ, rogante Papa Paschali, Imp. ab eo Romæ coronatur. Agri multi præter solitum grandine sunt vastati, magnis lapidibus alicubi decidentibus.
11 Wetti, Augiensis Monachus, in spiritu raptus, admirabilem vidit visionem. *Rex Vulgarorum, Omartag, pro pace ad Imperatorem Ludovvicum misit. Hyems*	824	Romæ EUGENIUS Papa post Paschalem sedit annis tribus. Augiæ Wettinus, Monachus e corpore ductus, post triduum obiit, cujus visiones Hetto Episcopus prosa; & Wa-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Hyems præter solitum frigida & prolixa. In territorio Augustudunensi glacies de aëre cecidisse dicitur 15. pedum longa, 7. lata, 2. grossa. Ludovicus Imperator filium suum Lotharium pro quibusdam corrigendis Romam misit.		& Walachfridus heroico metro scripsit.
12 *Item Rex Vulgarorum legatos, pro terminis regnorum dirimendis, Imperatori mittit. Wiomarcus Britto, Francorum terminos infestans, a militibus Lantperti Comitis in domo propria peremptus est. Imperator cum filiis Godafridi pacem fecit.*	825	
13 *Item Vulgarorum Rex legatos insolentius, pro terminis sine mora statuendis, Imperatori mittit: quos Imperator negligentius remisit.* *Georgius quidam * pr. Veneticus, organum Ydraulicum Aquisgrani fecit. Aizo Gothus de palatio ad Saracenos se conferens rebellare tentavit. Hildovvinus, de sancto Dionysio Abbas, ab Eugenio Papa ossa beati martyris, Sebastiani, impetravit, quæ suessionis in Basilica sancti Medardi locata variis & innumeris refulsere miraculis.*	826	Herioldus, Rex Danorum, cum uxore & filiis & magna suorum multitudine Moguntiaci baptizatus est. Hildovinus, Abbas de S. Dionysio, ab Eugenio Papa ossa beati Sebastiani martyris impetravit, quæ Suessionis in basilica S. Medardi collocavit.
14 VALENTINUS Papa CII. diebus 40. *Exercitus Saracenorum Aizoni ad auxilium missus, Pipino Rege tardius resistente, territorium Barcinonensium & Gerundensium vastavit. Vulgari, turbata pace, Pannoniam per Dravum fluvium navibus invadunt, vastant, sibique subjiciunt.* GREGORIUS quartus Papa CIII. annis 16.	827	Corpora sanctorum martyrum, Marcellini & Petri, in Franciam translata sunt. Hoc in anno Ansegisus Abbas in quatuor libellos collegit tam seculares quam Ecclesiasticas leges, quas Carolus Magnus & Ludovicus atque Lotharius Imperatores promulgaverunt.
15 *Imperator Lotharium filium ad terminos Hispaniæ contra Saracenos, Ludovicum vero contra Vulgaros in Pannonias cum exercitu misit. Rupto in-* 830 *caute pacto cum Nordmannis fœdere, castra nostrorum ab ipsis direpta sunt.*	828	Romæ post Eugenium VALENTINUS Papa sedit diebus 40. & post hunc GREGORIUS quartus Papa sedit annis 16. Reliquiæ S. Marcellini Aquisgrani allatæ plurimis glorificantur miraculis.
16 *Generalis conventus mense Augusto Wormacia ab Imperatore habitus. Vulgari item navibus per Dravum invecti, Pannoniam vastant. Lotharius, filius Imperatoris, in Italiam proficiscitur. Bernhardus, Comes Barcinonensis, Camerarius Imperatoris contra voluntatem Francorum factus.*	829	Aquisgrani terræ motus sabbato sanctæ Paschæ factus,
17 Corpora Sanctorum, Valentis & Sinesii, in Augiam insulam deferuntur. *Dissen-*	830	Corpus S. Marci Evangelistæ, sub nomine Valentis martyris, Catolfus, Veronensis Episcopus, a Duce Venetiæ

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Dissensio Principum contra Imperatorem propter Bernhardum mota; ipso, eo pulso, ad tempus modicum sedatur. Basilica sancti Galli a Gozberto Abbate incepta.		neciæ impetravit, & cum corpore Genisii martyris in Augiam insulam attulit.
18 *Imperator, conventu Noviomagi habito, omnes, qui sibi contrarii fuerant, honoribus privavit, quosdam etiam prædiis spoliavit, quosdam exilio relegavit; animosque tam filiorum quam cæterorum contra se & Judith uxorem suam graviter irritavit.*	831	Imperator, omnes sibi contrarios honore privando, animos tam filiorum quam cæterorum contra se irritavit.
19 Ludovicus Imp. magnum conventum in Noviomago habuit. *Imperator contra filium Ludovicum cum exercitu Augustam Vindelicam venit: quo resistente, contra alterum filium Pipinum ad Aquitaniam se convertit, eumque regno privavit: sed inde rediens, timore filiorum, uxore abdicata, difficulter Aquense palatium repetiit. Eclipsis solis 2. nonas Maji, & Luna 13. Calend. Junii facta.*	832	Imperator contra filios suos exercitum movit: uxorem timore filiorum abdicavit.
20	833	Imperator, *recepta uxore*, item contra filios, *ad se venire volentes, collecto exercitu*, in Alsatiam venit: ibi veniente Gregorio Papa, cum filiis, Imperator a suis *proditus* ac derelictus, in filiorum suorum *potestatem* devenit.
21	834	Imperator judicio Episcoporum, armis depositis, ad agendam pœnitentiam, includitur.
22 Dedicatio basilicæ S. Galli. *Nordmanni Dorestatum vastant. Basilica S. Galli dedicata est.*	835	Imperator cum filiis, Pipino & Ludovico, Lugduni magnum conventum habuit.
23 Hatto, Episcopus Basiliensis, obiit. *Imperator conventum apud Theodenhove palatium habuit. Ad quem Lotharius, filius ejus, gravi morbo detritus, venire non potuit. Nordmanni Andovverpam urbem, & in ostiis Mosæ situm, Witlam, emporium incendunt, & a Fresonibus tributum accipiunt. Augiæ Heyto Episcopus obiit & sepelitur.*	836	
24 *Multi Principum Italiæ morbo absumpti. Cometa in signo Libræ visus. Nordmanni in Walcra insula, commissa pugna, 15. Cal. Junii multos interimunt: itemq. Dorestatum vastantes tributum a Fresonibus accipiunt.*	837	Ticinum tertio Cal. Januarii octies noctu tremuisse dicitur.

Regnum Romanorum.

25 Puto, Diaconus Palatii, in Judaismum lapsus est.

Terra motus 15. Calend. Februarii vespera factus. Naves contra Nordmannos ædificatæ. Imperator optimam partem regni filio juniori Carolo dedit. Lotharius & Ludovicus fratres in Tridentina valle inter se colloquium habuere. Imperator, habito Noviomagi conventu, consilio quorundam, Ludovvico filio regnum orientalium Francorum, quod ab eo acceperat, interdixit. Quod ille invidia pravorum factum sciens, eum idem regnum invasisset, Imperator, collecto exercitu, eum expellere statuit. Pipinus, Rex Aquitaniæ, filius Imperatoris, mense Novembris obiit. Apud sanctum Gallum, Gozberto Abbati Pertivvieus successit. Augiæ, Erlebaldo Abbate cedente, Radhelm Abbas XI. præfuit annis 4.

26

Ludovieus Patri Imperatori tedendum ratus, in Baioariam rediit. Imperator, celebrato juxta Brigantinum lacum Pascha, postea habito Wormaciæ conventu, Lothario de Italia venienti reconciliatur, ipsique & Carolo filio regnum partitur, Baioaria tantum Ludovico, qui eum offenderat, relicta, Lotharioque Italiam repetente, ipse cum filio Carolo ad disponendam proficiscitur Aquitaniam. Cometa in signo Arietis, cælum instar sanguinis rubeum, igniculique per aëra discurrere visi.

27 Eclipsis solis facta est, tertio Nonas Majas, hora ante nonam.

Et Ludovicus Imp. obiit. 22. cal. Julias.

LUDOVICUS quartus, Ludovici filius, cum fratribus Lothario, Carolo & Pipino, annis 36.

Ludovvieus se privatũ dolens, multis sibi adunatis per Alamañiam, quasi debitum repetens regnum. Francofurt venit: contra quem pater Imperator Ludovviens, relicta Aquitania, copias colligit, eumque per Thuringiam ad barbaros pulsum, per Sclavorum gentes laboriose Bajoariam repetere coëgit. Ager quasi sanguis coagulatus, in Pascha tempore rubeus apparuit. Eclipsis solis 7. Idus Maji post sextam diei horam facta. Imperator Ludovicus morbo correptus, & in quandam Rheni insulam, prope Ingeleheim, designato in imperium Lothario filio 12. Calend. Julii

Anni Dom.

Regnum Romanorum.

839 Imperator, habito conventu Noviomagi, Ludovico filio regnum Francorum interdixit.

Voto, Diaconus Palatii, in Judaismum lapsus.

840 Imperator filio suo Lothario repacificatur.

Ebbo, Remorum Archiepiscopus, degradatur.

841 Imperator, filio suo LOTHARIO ad Imperium designato, 12. Cal. Julii obiit, & Remis sepelitur.

Ludo-

Regnum Romanorum.

Julii obiit, & Mettis in Ecclesia sancti Arnolfi sepultus est. Lotharius de Italia rediens, regnum accepit: quod fratribus ejus, Ludovico & Carolo, non ferentibus, primus ei Ludovvicus cum copiis Orientalium Francorum Moguntiaci occurrit: vixque pugna dilata, cum Lotharius contra Carolum Gallias peteret, Ludovvicus sibi Francos Orientales, Saxones, Thuringios, Alamannos, Baioariosque confœderat.

1 Bellum inter fratres de participatione regni excanduit.

2 Ludovicus Germaniam, Lotharius, cum Imperatoris nomine, Italiam, Carolus Gallias, regnum dividentes accipiunt.

3 Ju-

Anni Dom.

841

Regnum Romanorum.

Ludovvicus, cum Orientalem Rheni ripam præsidiis occupasset; Lothario, omissa Caroli insecutione, redeunte, & mense Aprili juxta Wormaciam clam Rhenum cum exercitu transeunte, a quibusdam suis pene proditus, & a fratre circumventus, in Baioariam redire compulsus est: Lothariusque, relicta ad præsidium Rheni copiarum parte, ad persequendum rediit Carolum. Interim Ludovvicus, ad auxilium Caroli per nuncios revocatus, occurrentibus in Retiensi territorio relictis Lotharii copiis, 3. Idus Maji pugna conflixit, & Adalbertum Comitem, cum multis aliis, victor prostravit. Inde transito Rheno, adunatis cum fratre Carolo copiis, cum Lothario, monarchiam appetente, de partitione regni concordare non possent, juxta Fontinacum villam, 7. Calend. Julii, acie confligunt, *& innumera strage commissa,* Ludowicus & Carolus castris potiti sunt, fugato Lothario. *Lotharius vero fugiens Aquense palatium petit, & recollectis undique copiis, digressos a se invicem fratres, primo Ludovicum autumno, & hyeme Carolum in Galliis frustra persequi laboravit. Cometa in signo Aquarii 8. Cal. Januarii visus. Grimaldus, Archicapellanus Ludovici, cœnobium sancti Halli beneficii loco ab eo accipiens, tenuit annis 31.*

842

Tandem, cunctis pacem optantibus, regnum in tria partiri constituunt.

Augiæ Valachfridus Strabo, vir doctus, Abbas 12. præfuit *annis 7.* qui metro & prosa conscripsit multa.

Visa fratris pertinacia, Ludovicus & Carolus, copiis collectis, apud Argenturacum conveniunt, eumque persequi statuunt,

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		statuunt, & apud Sentiacam villam, Viventum, cum a suis desereretur, 17. Calend. Aprilis fugere compellunt, regnumque ejus cis Alpes inter se dispertiunt, qui, rursum collecto exercitu, apud Madasconam, Galliæ urbem, eos expectat. *Ludovicus in Saxonia conjurationem libertorum contra dominos, auctoribus capite plexis, compescuit. Cum legati statuta die concordare non possent, partitio in aliud tempus differtur.*
3 Judith Imperatrix, uxor Ludovici prioris, obiit. *Descripto regno & in tria diviso, fratribusque Viriduni convenientibus, Lotharius cum Imperatoris nomine, Italiam & Galliam Belgicam, quæ nunc usque ab eo regnum Lotharii dicitur; Ludovicus Germaniam, Pannonias, Noricum & Alamanniam; Carolus reliquas Galliarum provincias accipiunt: firmataque sacramento pace, digressi sunt. Carolus, Aquitaniam Pipino, fratris sui Pipini filio, auferre moliens, eumque infestans, plurima proprii exercitus damna pertulit. Judith Imperatrix obiit. Romæ Gregorio Papa defuncto, Sergius II. sedit annos tres. Mauri Beneventum occupant.*	843	Lotharius, cum Imperatoris nomine, Italiam accepit & Galliam, quæ nunc usque ab eo regnum Lotharii dicitur. Ludovicus Germaniam, Carolus Gallias obtinuit.
4 SERGIUS secundus, Papa CIV. annis tribus. *Carolus, Rex Galliarum, Bernhardum, Barcinonensem Ducem, nihil mali suspicantem occidit. Exercitus ejusdem a Pipini Ducibus pugna victus est 7. Idus Junii, ceciditque cum multis aliis nobilibus. Raban, signifer ejus, & Hugo Richpotoque, Abbates. Ludovicus, Rex Germaniæ, Abodrites defectionem molientes, occiso Rege eorum, bello perdomuit, & per Duces disposuit. Rabanus, Fuldensis Abbas, librum, quem de laude sanctæ Crucis variis figuris metroque composuit, Sergio Papæ transmisit. Remis, post Ebonem, Hincmarus, vir doctus, Archiepiscopus ordinatur.*	844	Defuncto Gregorio Papa, SERGIUS secundus sedit annis tribus.
5 Hincmarus, vir doctus, Remorum Archiepiscopus ordinatur. *Nordmanni, regnum Caroli vastantes, Parisios usque per Sequanam navigio veniunt, acceptaque ab eo magna pro pace pecunia, discedunt. Item in Fresia semel victi, & bis victores, magnas*	845	Rabanus, Fuldensis Abbas, librum, quem de sancta cruce variis figuris metroque composuit, Sergio Papæ transmisit.

Lotha-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
gnas hominum strages faciunt. Item in Saxonia Hemmeburg populati, non multi redeunt. Carolus Rex, inita cum Brittonibus pugna, pluribus amissis, vix cum paucis effugit. Ludovicus Rex quatuordecim ex Ducibus Boëmanis ad fidem conversos baptisari fecit. Lotharius Imperator Burgondiones rebellare molientes ad deditionem coëgit.		
6 *Gisalbertus, Caroli miles, filiam Lotharii Imperatoris vi rapuit: unde iratus Lotharius cum Carolo, licet Ludovico satagente, pacificari noluit. Ludovvigeus, Marahensibus Sclavis compressis, Rastizen Ducem constituit, & per Boëmiam cum gravi damno exercitus rediit. Mauri cum Romam petentes, urbem ipsam capere non possent, Ecclesiam S. Petri vastant.*	846	Lotharius Imp. Burgundiones rebellare molientes, ad deditionem coëgit.
7 LEO quartus, Papa CV. sedit annis 9. mensibus 3. diebus 6.	847	Romæ LEO quartus, Papa CV. sedit annis 9. mensibus 3. qui Romæ munitionem, quam Leoninam dicunt, fecit, eamque Apostolica benedictione dedicavit, & sub anathemate in perpetuum confirmavit. *Lotharius & Ludovicus se vicissim invitantes mutuo conviviis regiis muneribusque fruuntur. Nordmanni iterum Dorestatum incendunt. Mogontiæ Otgarius Archiepiscopus obiit. Pro quo Rabanus, Fuldensis Abbas doctissimus, Archipræsul sedit annis 9.* Qui mox, Ludovico jubente, synodum magnam Moguntiaci collegit: *ubi inter alia Thiota Pseudoprophetissa, ex Salamonis Constantiensis Episcopi parochia, correpta & publice flagellis cæsa, tandem a vaticiniis quæstum quærentibus obticuit.* Tempore Leonis Papæ, & Rabani Moguntiacensis Archiepiscopi, in conventu Episcoporum Moguntiaci, confutata est hæresis Prædestinatianorum, quorum capita beatus Augustinus confregit atque contrivit, in libro de correptione & gratia & prædestinatione sanctorum.
8 *Ludovvicus Rex, misso filio Ludovvico, Boëmanos compressit, & obsides dare compulit.*	848	Godescalcus quidam Presbyter, quosdam homines ad vitam, quosdam ad mortem inevitabiliter a Deo prædestinatos dogmatizans, in conventu Episcoporum Moguntiaci convictus, *de* regno *Ludovici* expellitur,

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		& Remis ac Hincmarum, Episcopum suum, mittitur.
9 Walafridus Strabo, Abbas Augiensis, vir doctus, obiit. *Exercitus a Ludovico Rege contra Boëmanos item rebellantes missus, cum pactum & obsides hostium petentium pacem contempsissent, turpiter ab ipsis caesus & spoliatus obsides dedit, & cum dedecore rediit. Terrae motus factus est Augiae.*	849	Augiæ Walachfridus Abbas Strabo obiit: pro quo Folckwinus Abbas 13. præfuit annis 9.
10 *Nordmanni, Godefrido Duce, per Sequanam ascendentes, regnum Caroli vastant: contra quos Lotharius Imperator in auxilium evocatus, cum se pugnaturum cum hostibus crederet, Carolus timore perculsus, Gothefridum cum suis in societatem regni assumit, eisque terram ad inhabitandum dedit.*	850	Magna fames circa Rhenum, in qua Rabanus Archiepisc. multos pauperes aluit.
11 *Ludovicus Rex Sorabos, terminos Francorum infestantes, vastata regione eorum, perdomuit. Pipinus Rex, comprehensus a suis, a patruo Carolo traditus, & ab eo tonsus, Suessionis in Monasterium sancti Medardi retrusus est. Similiter & Carolus, frater ejus junior, cum ad ipsum proficisci vellet, a Comitibus Caroli ejusdem captus, eoque jubente tonsus, in Corbeiense Cœnobium custodiæ traditus est.*	851	
12 Translatio S. Remigii, Remorum Archiepisc. ab Hincmaro, ejusdem Urbis Archiepisc. facta est Cal. Oct.	852	Magna synodus & generalis conventus Moguntiaci a Rabano Archi-Episcopo & Ludovico Rege habitus, *multaque correcta sunt. Herioldus Nordmannus, diu bene a Ludovico tractatus, suspicione proditionis a quibusdam Francis punitur. Translatio sancti Remigii, Remorum Archiepiscopi, ab Hincmaro, ejusdem urbis Archiepiscopo, Cal. Octob. facta.*
13 Corpus S. Martini de tumulo levatur.	853	Nordmanni, *per Ligerim ascendentes & Gallias vastantes*, basilicam *quoque* S. Martini Turonis incendunt. *Aquitani, Caroli injurias questi, Ludovicum, ut super se regnet, vel filium Regem donet, solicitant.*
14 *Ludovicus æquivocum filium Aquitaniam mittens, instabiles eorum animos deprehendens, contempsit. Nordmanni ex diversis, quas jam per viginti annos vastabant, regionibus, collecti, vulgus innumerum, totumque genus*	854	

Lotha-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
genus regium usque ad unum puerum mutua cæde mactaverunt.		
15 *Apud Moguntiacum terra vicies tremuisse fertur. Insoliti aëris turbines & grandines, fulgura & tonitrua facta. Ecclesia sancti Kiliani fulmine cremata Nonis Junii, postea muri turbine diruti sunt. Gozpaldus, ipsius urbis Episcopus, obiit: cui Arnus successit. Ludovicus Rex, Rastizen Ducem Marahensium Sclavorum petens, vastata ex parte regione, subjugare nequivit: quo reverso, Marahenses secuti contigua trans Danubium loca vastant. Igniculi crebri instar spiculorum ab Oriente in Occidentem per aëra ferri 16. Calend. Novemb. per totam noctem visi.*	855	Lotharius Imp. relicto mundo, divisoque inter filios regno, monachum se Prumiæ fecit, & non multo post 3. Cal. Octob. ad regnum cœleste migravit. Post quem filii ejus, LUDOVICUS Imp. Italiam, & Lotharius Cisalpinas partes regni tenuerunt.
16 Benedictus tertius, Papa CVI. annis 2. mensibus 6. diebus 9. Leo Papa, Trogo & Rabanus, Hildigart Regina, obierunt. Lotharius Imperator obiit: pro quo filius ejus, Ludovicus, imperavit cum fratre Lothario, annis 19. *Rabano, Mogontiensi Archiepiscopo, 11. Non. Februarii defuncto, Carolus, Pipini Regis Aquitaniæ filius, qui e custodia Corbeiensis Cœnobii ad patruum Ludovicum transfugerat, Archiepiscopus ab ipso promotus, præfuit annis 8. Hildigart Regina obiit. Fuldis Hatto Abbas obiit, Thietoque successit. Ludovicus Rex per Sorabos transiens, auxiliaque inde assumens, Dalmatas bello victos tributarios facit, & Boëmanos nonnullos eorum in deditionem accipiens, rediit.*	856	Moguntiaci, Rabano Archiepiscopo defuncto, successit Carolus, filius Pipini, Regis Aquitaniæ. Romæ Leone Papa defuncto, BENEDICTUS Papa tertius, sedit annis 2. mensibus 6.
17 Benedictus Papa obiit. *Exercitus item a Ludovico Rege in Boëmiam missus, Sclavitam tyrannum in Marahenses pepulit.* *Tempestas valde terribilis Coloniæ 7. Cal. Octob. facta, & fulmen instar ignei draconis Ecclesiam S. Petri penetrans, tres homines diversis in locis extinxit, plures prostravit. Terræ motus magnus Calend. Januarii factus est.*	857	Synodus a Carolo Archiepiscopo Moguntiaci colligitur.
18 NICOLAUS Papa CVII. doctus annis 9. diebus 9. *Lotharius Rex, filius Lotharii Imperatoris, contra Ludovicum Regem, patruum suum, cum Carolo Rege, alio patruo suo conjuravit. Ludovicus Rex legatione populi, de tyrannide Caroli flebilia conquesti, solicitatus, diu cuncta-*	858	Villam quandam, juxta Moguntiacum, & Rhenum, Camunti vocatam, nequam spiritus, *primo invisibiliter responsa dando, furta prodendo, deinde etiam lapidibus jactis & domorum incendiis homines persequendo per triennium infestans, vastam reddit*, homi-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
cunctabundus, Gallias tandem cum exercitu intrat; cunctisque pene ad eum conversis, Carolus fugit: ipse plus aequo securus, proprio exercitu remisso, regnum illud, prout voluit, disposuit. Sed fraus quorundam fratrisque Caroli versutia incautum ibi circumvenisset, nisi fama rebellantium Soraborum proprio auxiliatum regno maturius eum revocasset: quo redeunte, Carolus regnum suum recipit. Augiae Folcvvino Abbati Waltheri XIV. successit annis 6.		nes multipliciter infestando, devastavit. Romae post Benedictum NICOLAUS Papa sedit annis 9.
19 *Ludovicus Rex, frequentibus missis legatis, cum fratre Carolo, & Lothario Rege fratruele, pacificari satagens, tandem cum denominatis viris ad secretum cum eis colloquium veniens, diem pacificationis condixit. Legatos etiam Nicolao Papae & Ludovvico Imperatori, fratrueli suo, se de invaso fratris regno excusatum, misit.*	859	Crebri terrae motus Moguntiacum concutiunt: ibique Probus, Presbyter religiosus & sanctus 7. Cal. Julii obiit.
20 *Ludovicus & Carolus Lothariusque Reges, in Confluente castro convenientes, pacificantur, mutuum sacramento pactum confirmantes.*	860	Hyems maxima etiam Jonium mare usque in Venetiam per glaciem equis meabile fecit.
21 Meginradus eremita martyrisatur. *Ludovicus Rex, habito Ratisbonae conventu, aliquot primates suos infidelitatis accusatos deposuit. Item contra majorem filium suum, Carolomannum Carantani Ducem, quasi novas res contra se molientem, iratus est. Fames validissima hoc anno facta.*	861	Meginradus, Augiae monachus, & primus incola eremi, quae Turicino adjacet lacui, a quibusdam latronibus inibi, 12. Calend. Febr. peremptus, post mortem virtutibus claruit, Augiae sepultus: a quo usque hodie Eremus ipsa a Sanctis & Religiosis viris culta, in nobile excrevit coenobium.
22	862	Lotharius Rex, faventibus Archiepiscopis, Guntario Coloniensi, & Theotgaude Trevirensi, repudiavit Tiotpirgam, uxorem legitimam, *Waldradam concubinam sibi conjunxit, Synodo ad hoc quasi jure machinandum, Mettis collecta. Carolomannus, objecta excusans, cum patre pacificatur. Ludovicus Rex Abodritos rebellantes petens, obsides dare coëgit.*
23 Huni Christianitatis nomen aggressi sunt. *Carolomannus item apud patrem adeo innocens accusatus est, ut patrem contra se venientem, a suis proditus, & ducatu privatus, vix innocentiam pro-*	863	Synodo Romae collecta, Guntarius & Theotgaudus Archiepisc. illuc transmissi, a Nicolao Papa depositi sunt, & cum Synodo sua anathematisati, Lothariusque Rex, nisi

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
probans, placaverit. Synodus coram Arsenio, legato Nicolai Papæ, Mettis habita, & Guntarius Theotgaudusque, Archiepiscopus, pro roboranda, quam machinati sunt, Lotharii Regis causa, Romam missi; Synodo Romæ a Nicolao Papa collecta, ab ordine depositi, & cum Synodo sua anathematizati; Lothariusque Rex, nisi resipisceret, excommunicatus est. Moguntiæ, Carolo Archiepiscopo defuncto, Luitpertus successit. Nonnulli ex Hunnis Christiani effecti sunt.		nisi resipisceret, excommunicatus est.
24 Translatio S. Otmari in basilicam sancti Galli. *Guntarius Coloniensis, qui contumeliose Domno Papæ rescripserat, & contra interdictum ejus, officium Episcopale usurpaverat, pænitentia ductus, Romam ad eum venit; sed minime reconciliari meruit. Ludovicus, Rex Germaniæ, Rastizen Marabensium Ducem petens, & apud Dovvinam castrum obsidens, jussos obsides dare, & in jusjurandum subjectionis iterare coartat. Ipse item Ludovicus, & frater ejus Carolus, Rex Galliarum, convenientes, debita sibi invicem relaxant, & fœdus pactumque innovant & confirmant. Augiæ, post Waldbarium Abbatem, Heyto XV. præfuit annis 7.*	864	Guntarius, Colon. Episcopale officium post interdictum usurpans, sed postea ductus pœnitentia, Romam venit, sed minime reconciliari meruit.
25 *Riddofus, Fuldensis presbyter & monachus, doctor; poëta, & historicus satis doctus 8. Idus Maji obiit.*	865	Arsenius Episcopus, *Domni* Nicolai Papæ legatus, *pacem inter Ludovicum Regem & fratruelem ejus Ludovicum, Italiæ Imperatorem, reintegravit.* Ipsique Lothario, fidem connubii per Sacramenta 12. principum suorum pollicenti, Tithpirgam conjugem reconciliatam reddidit. *Waldradam concubinam in Italiam relegavit; multisque apud Carolum per Gallias dispositis, honoratus a Regibus, & donatus Romam rediit.*
26 *Ludovicus junior, propter quadam beneficia sua, fratri Carolomanno data, patri Ludovico Regi rebellare, multo studio molitus & facile victus, tandem Luitperto Archiepiscopo mediante, patri reconciliatus est. Gundpaldus, miles Carolomanni, contra ipsum pugnare ausus, amissis copiis victus, vix aufugit.*	866	Wulgari, missis a Nicolao Papa & Ludovico Rege prædicatoribus, fidem Christi suscipiunt.
27 Nicolaus Papa obiit: pro quo ADRIANUS secundus, Papa CVIII. sedit annis 5. *Lotharius Rex promissis suis, Principum-*	867	Lotharius Rex *promissis suis, Principumque sacramentis* posthabitis, Tithpirgam repudiavit, iterum se priori concubinæ commiscens. Unde

Regnum Romanorum. | Anni Dom. | Regnum Romanorum.

cipumque sacramentis posthabitis, conjugem Thiotpirgam denuo injurians, Waldrada revocata clam se miscuit. Unde motus Papa Nicolaus, missis ad diversos literis, cum cunctis illum complicibus suis excommunicavit. Rudpertus, fortissimus de regno Caroli Comes, alter sui temporis Machabeus, qui Nordmannos & Brittones magnis sæpe protriverat præliis, apud Ligerim fluvium, cum Nordmannis fortiter dimicans, occubuit. Terra motus magnus septimo Idus Octob. factus.

de eum Papa Nicolaus cum suis complicibus excommunicavit, literis ad diversos missis.

28 Terræ motus factus est, & Cometa visus est.

Cometa visus, inundatio & illuvio magna facta, famesque & pestilentia ingens secuta est.

868

Synodus magna coram Ludovico Rege colligitur Wormatiæ, *& multa inibi pro statu Ecclesiæ decreta.*

Mense Majo, Romæ defuncto Papa Nicolao, ADRIANUS 2. sedit annis 5. Ad quem cum Lotharius Rex venisset, & frustra opitulante fratre, Ludovico Imp. pro Waldradæ concubinæ suæ matrimonio satis egisset, nihil profuit. Ea quidem conditio ei dabatur, ut si innocens esset, fiducialiter corpus Domini perciperet; sin vero, illud nullatenus accipere præsumeret. Sed ipse temerarius accessit; & cum suis complicibus inevitabile judicium sibi suoque regno, heu nimium demens, percepit. Nam tanta clades hanc præsumptionem divinitus subsequuta est, ut in ejusdem Lotharii regno tota virtus ac nobilitas non peste, sed quasi hostili gladio, deleta esse videretur.

29 Lotharius Rex, frater Ludovici Imperatoris, obiit, & Carolus, Galliarum Rex, regnum ejus invasit.

Boëmanni Baioariæ fines infestant. Sorabi & Suiffi, itemque Boëmani Turingiam vastant. Carolomannus bis numero copiis Rastizi pugna congressus vicit, & prædas ingentes abduxit, Gundacrumque perjurum, refugam suum, divinitus in pugna debilitatum, inibi occidit. Interim Ludovicus Rex, usque ad desperationem Ratisbonæ ægrotans, thesaurosque suos Ecclesiis pauperibusque dispensans, tres filios suos cum totidem exercitibus contra diversos miserat hostes. E quibus Carolus, cæteris junior, cunctis Rastizi munitionibus captis, totam Marahensem regionem ferro igne prædaque vastavit. Carolomannus, regnum

869

Lotharius Rex, cum complicibus suis, se apud Papam Adrianum de illatis criminibus excusans, & Corpus Domini temerarie ab eo accipiens, cum rediret domum, *Mense Julio* Placentiæ periit; fautoresque sceleris omnes pene obitu periere, regnumque ejus Carolus, patruus ejus, invasit, *Mettis se coronari, Imperatoremque jussit appellari.*

Syno-

Regnum Romanorum. | *Anni Dom.* | *Regnum Romanorum.*

regnum Zuventibaldi, nepotis Rastizi, nihilominus depopulatur. Ludovicus vero Sorabos & eorum complices bis pugna victos, ad deditionem compulit. Fames valida & pestilentia facta.

30 Ludovicus Imperator cecidit de solario.

Ludovicus Rex, ex infirmitate convalescens, multos ex regno Lotharii ad se venientes suscepit, postea ad colloquium obviam fratri Carolo venturus, de solario quodam cum multis aliis, cadente ædificio, corruit, & graviter colliso corpore, costisque confractis, dissimulato tamen dolore, crastino ad condictum venit, & cum fratre regnum Lotharii æqualiter divisit. Zuventibaldus, cum regno suo, Carolomanno se tradidit; unde Rastiz iratus, prius eum dolo perimere, & hoc non procedente, manifeste eum persequi statuit. Ille vero superior factus, Rastizen victum comprehendit, & Carolomanno vinctum tradidit: a quo, pervaso regno, & Gazissius in carcerem missus, & Ludovico Regi exhibitus judicioque Francorum morti addictus, luminibus tandem oculorum privari jussus est. Ipso anno Willipertus, Agrippinæ Coloniæ Archiepiscopus, a Luitperto Moguntiensi ordinatus; & Ecclesia sancti Petri dedicata est. Inter alia prodigia terræ motus facti sunt, & duæ rutilæ nubes, quasi ignea inter se tela emittentes, se instar pugnantium commiscere visæ.

870

Synodus magna Coloniæ collecta, & multa pro statu Ecclesiæ decreta.

31 Ludovicus & Carolus cum patre pacificantur.

Solomon, Constantiensis Episc. obiit.

Iso Magister obiit in cœnobio S. Galli.

Ludovicus & Carolus, propter quadam beneficia sua, Carolomanno fratri donata, contra patrem Ludovicum rebellare molientes, vix tandem ab eo placari pacarique consentiunt. Zuventebald perfidiæ incusatus, a Carolomanno in custodiam mittitur: sed crimine non probato, relaxatus ab eo, & muneribus donatus, exercitusque ei auxilio contra Slagamarum presbyterum, quem Marahenses invitum pro ipso Ducem fecerant, missus est. Qui dolose rediens, & se in civitatem recipiens, ipsum auxiliatorem exercitum dolo circumventum, paucis fuga

871

Ludovicus Imp. Adalgiso tyranno per Sacramentum repacificatur: quo tamen Sacramento eum post Joannes Papa absolvit, & eum contra eundem tyrannum incitavit ad 131
bellandum.

Basi-

Regnum Romanorum. | *Anni Dom.* | *Regnum Romanorum.*

fuga elapsis vel comprehensis, prorsus delevit. Boëmienses eruptionem molientes, oppositis prædiis, reprimuntur. Constantia Salomon Episcopus obiit, cui Pateon successit; præfuit annis 17.

32 Wormat. fulminis ictu crematur.

Grimaldus Abbas obiit: cui Hartmutus successit.

Basilius, Imperator Græcorum, inter alia munera, crystallum grandem cum portione Dominicæ Crucis non modica, auro & gemmis pretiosis ornatam, Ludovico Regi misit. Ludovicus pacificatur secum, & inter se filiis regni post se partitionem disposuit. Exercitus contra Marahenses missus, cum sine Duce sibi dissentiret, ab hostibus victus, cæsus, & ludibrio habitus, turpiter aufugit. Luitpertus Archiepiscopus, cum exercitu in Boëmanos missus, 5. Duces eorum pugna vicit, & regionem ex parte vastavit. Carolomannus Marahenses vastat. Sed custodes navium ejus ab hostibus trucidati sunt, Embricone, Ratispona Episcopo, vix fuga elapso. Aestas pene tota fulminibus, tonitruis, grandinibusque horrida, homines multos frugesque pessum dedit. Wormaciæ Ecclesia sancti Petri fulmine incensa & diruta est. Terræ motus magnus 3. Non. Decemb. factus Moguntiacum diruit. Apud sanctum Gallum, defuncto Grimaldo, Hartmout Abbas præfuit annis duodecim.

872

Basilius Imp. Græcorum portionem Dominicæ crucis Ludovico Regi transmisit.

33 JOANNES octavus, Papa CIX. annis decem.

In conventu a Ludovico apud Franconofurt habito, Carolus, filius ejus arreptus a dæmone, graviter vexatur. Carolus, Galliarum Rex, Carolomannum Diaconum, suum filium, tyrannidem exercentem, excæcari jussit. Pax cum Danis petentibus a Ludovico firmatur. Nordmanni Fresiam superbe classe petentes & tributum exigentes, pugna victi, & Duce Ruddolfo cum 800. amisso, & cuncta pecunia multati, turpiter redierunt. Fames magna facta. Tanta multitudo inaudita magnitudinis locustarum ab oriente, gregatim more exercituum veniens, has pertransiit regiones, ut per duos continuos menses sæpe radios solis, per unius spatium milliarii volitantes, obnubilarent, & in una hora, quidquid in centum vel amplius jugeribus viride invenerant, depascseren-

873

Romæ, defuncto Adriano, JOANNES Papa sedit annis 10. cujus præcepto Joannes, Diaconus Romanæ Ecclesiæ, vitam S. Gregorii authentice describit.

Ratol-

Regnum Romanorum.

scerentur, & postea in mare vento acta, & fluctu rejecta, fœtore corrupto aëre, non modicam gignerent pestilentiam. In pago Italiæ Brixiensi sanguis tribus noctibus pluisse fertur. Item Græci, missis per Agathonem Archiepiscopum muneribus, amicitiam cum Ludovico Rege confirmant.

34 Ratolphus, Veronensis Episcopus, obiit.

Hyems valde prolixa, sæva & nivosa, multos homines & jumenta frigore extinxit. Sorabi & Suisli, defectionem molientes, a Luitperto, Archiepiscopo, facile comprimuntur. Ludovicus Rex in Quadragesima, visione monitus, multas pro liberatione animæ patris sui, Ludovici Imperatoris, eleemosynas & orationes patravit. Idem in Italiam veniens, cum Joanne Papa, & Ludovico Imperatore, fratris sui filio, colloquium habuit. Idem cum Zuentibaldo, Duce Morahensium, subjectionem per legatos promittente, & fidem censumque annuum pollicente, pacem fecit, Boëmanosque idem facientes suscepit. Idem cum fratre Carolo colloquium habuit. Fames magna & pestilentia per Gallias & Germanias facta: tertia fere pars hominum interiit. Hemma Regina paralysi dissoluta est.

35 Ludovicus Imperator obiit, & Carolus, Rex Galliarum, Romam pervenit.

Inter Francos & Saxones seditio pæne usque ad cædem mutuam mota, a Ludovico sedata est. Cometa plus solito scintillans 8. Idus Junii visus. Villa quædam in pago Nitensi, Ascabrunno dicta, nocte 5. Non. Julii, subita tempestate 88. hominibus extinctis, ita absumpta & deleta est, ut nec vestigium ejus remaneret. Ludovicus, Italiæ Imperator, defunctus, Mediolani in Basilica sancti Ambrosii sepultus est, anno regni 20. Cujus thesauros & regnum patruus ejus, Carolus, Rex Galliarum, quasi sibi soli debitum, invasit ac diripuit: unde motus frater ejus Ludovicus, Rex Germaniæ, filium suum Carolomannum contra eum in Italiam misit, ipseque cum Æquivoco Gallias, regnum ejus, invasit: Carolus vero, congredi bello timens, dolis & pecuniis mendaciisque Carolomannum de Italia abegit, seque discessurum, & fratrem Ludovicum de regni illius divisione expectaturum jurans: quo credulo & reverso, ipse

Anni Dom.

Regnum Romanorum,

874 Ratolphus, Veronensis Episcopus, obiit, qui sui nominis Cellam construxit juxta Augiam.

875 Ludovicus Imperator, Italiæ defunctus, Mediolani sepelitur, anno regni vicesimo. Cujus regnum patruus ejus, CAROLUS, Rex Galliarum, invadens, a Joanne Papa se Imperatorem coronari fecit.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ipse Romam tendens, conciliatisque sibi dolo & pecuniis Romanis, Imperatorem se a Joanne Papa coronari fecit, Italiamque, uti voluit, quasi suam disposuit.		
1 Ludovicus, Rex Germaniæ, obiit, 5. Cal. Septemb. Bellum in Ribuaria inter Ludovicum & Carolum committitur. CAROLUS V. junior, filius Ludovici, cum fratribus, *Ludovicus Rex, precibus populi annuens, de Galliis, ne eas vastaret, rediit. Hemma Regina Ratisbonæ obiit, & in Basilica sancti Emerammi sepulta est. Fresones item, Nordmannis pugna victis, plurima spolia diripuere. Carolus Imperator, fraudulenter de Italia Gallias repetens, nova habitus, actuum, & virorum vanitate, jactantia & levitate usus, Ludovico fratri procaciter & stulte minitabatur: sed Ludovico exercitum colligente perterritus, crebros & supplices pro pace petenda legatos ad eum mittebat. Interim ipse Ludovicus, Rex fortis & religiosus, morbo tactus, apud Franconofurt 5. Calend. Septemb. vita decessit, anno regni 36. & apud Laureshaim Cœnobium sepultus est, regnumque ejus tres filii, Carolomannus Baioariam, Ludovicus Germaniam, Carolus Alamanniam, singuli cum adjacentibus provinciis, accepere, pacemque inter se Sacramento firmavere. Sed Carolus, Galliarum tyrannus, comperta fratris morte, gavisus, statim collecto exercitu, regnum ejus Rheno contiguum invasit. Quem cum Ludovicus junior per legatos redire, pacemque servare frustra postulasset, eumque sibi dolo insidias struere comperisset, transito Rheno 8. Idus Octobris, in Ribuaria, bello inito, vicit, multisque occisis & comprehensis, illum pæne nudum cum paucis turpiter fugere compulit, & castra ejus cum innumeris spoliis diripuit.*	876	Ludovicus, Rex religiosus, apud Franconofurt 5. Cal. Sept. obiit, anno regni 36. regnumque ejus tres filii, Carolomannus Baioariam, Ludovicus Germaniam, Carolus Alemanniam, singuli cum adjacentibus Provinciis, accepere.
Carolomanno & Ludovico annis undecim. *Linones & Suisli, eorumque confines, defectionem molientes, a Ludovici missis facile compressi sunt. Carolus, Gal-*	877	Carolus, Rex Galliarum, obiit anno regni 37. post quem filius ejus, Ludovicus Balbus, regnum Galliarum accepit.
liarum		Ludo-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
liarum Imperator tyrannicus, æstate item Italiam ingressus, cum Carolomannum quoque, fratris sui filium, se invito, transcensis Alpibus, pugna secum congredi velle, cognovisset, fugam more suo iniit, & inter fugiendum dysenteria correptus, periit, anno regni 37. & in Burgondia Agauni sepultus est, post quem filius ejus, Ludovicus Balbus, regnum Galliarum accepit; & apud patrueles de omnibus patris injuriis per legatos se excusans, pacem cum eis fecit. Carolomannus vero dispositâ, prout voluit, Italia, in Baioariam rediit. Febris Italica, tussis, & dolor oculorum, & pestilentia multos graviter vexavit & extinxit.		
2 Carolus, Galliarum Rex, obiit. Papa Joannes in Franciam venit. *Lantpertus & Adalpertus Comites, Romam cum manu valida petentes, Joanne Papa sub custodia retento, principes Romanorum fidem Carolomanno sacramento firmare coëgerunt. Unde idem Papa commotus, Ecclesiam S. Petri, omnibus thesauris Lateranis translatis, clausit, divinaque inibi officia celebrare prohibuit, ipseque per mare Tyrrhenum Gallias adiens, totum pane inibi moratus est annum: deinde sumpto secum Bosone quodam, qui propria uxore veneno necata, filiam Ludovici, Italiæ Imperatoris, vi rapuerat, quemque Carolus provinciæ præfecerat, Romam rediit, ipsique regnum Italiæ subjicere, & Carolomanno auferre studuit. Eclipsis solis 7. Calend. Novemb. post nonam horam facta: magnaque hominum & boum pestilentia.*	878	Ludovicus, Rex Germaniæ, cum fratre Carolo regnum Lotharii divisit.
3 Ludovicus Balbus, filius Caroli, obiit. Eclipsis solis facta est. *Carolomannus, Rex Baioariæ, paralysi dissolutus, usum loquendi amisit: ad quem Ludovicus frater visendum veniens, regnum Baioariæ disposuit.*	879	Ludovicus Balbus, filius Caroli, Rex Galliarum, tertio Idus Aprilis Compendii obiit, *ibique sepelitur. Carolo filio posthumo relicto, duobusque aliis non legitima conjuge natis, Ludovico scilicet & Carolomanno, in regnum illi succedentibus, quo mortuo, Ludovicus, Rex Germaniæ, statim contiguam sibi Galliam Belgicam petit, indeque rursum in Baioariam, a quibusdam vocatus, quæ videbantur, disposuit, fratremque Carolomannum ægrotum,*
4 Ludo-		Hh 2 *scripto*

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
		scripto ei res suas, (quia lingua non potuit) commendantem, invisit, eique ministraturos principes nonnullos deputavit. Itemque missis copiis, Hugonem, Lotharii Regis & Waldradæ filium, in Gallia Belgica tyrannidem exercentem, cum suis compressit. Boso, Burgondia invasa, tyrannidem exercet.
4 Ludovicus, vivente fratre suo Carolomanno, Baioariam ingreditur, & Carolomannus moritur.	880	Carolomannus, Rex Baioariæ, apud villam Ottingam obiit 11. Cal. Aprilis.
Hyems prolixa & nimis frigida facta. Ludovicus, Rex Germaniæ, in Gallias veniens, & filios Ludovici Balbi ad se venienter suscipiens, pacem cum eis fecit, totumque Lotharii regnum sibi subjicit. Ipse inito cum Nordmannis, qui in Scilta fluvio residebant, prælio plusquam quinque millia ex eis occidit, ibique Hugo, ex concubina filius ejus, cecidit. Item Nordmanni, inita cum Saxonibus pugna, victores, duos Episcopos, 12. Comites, 18. regios milites cum secuta magna multitudine peremerunt, & captivos multos duxerunt. Sorabi, Dalmatæ, & Boëmani, Sclavi, collecto exercitu, Thuringiam juxta fluvium Salam populati, a Popone Marchione circumvēti, omnes perempti sunt. Carolomannus, Rex Baioariæ fortis, prudens, & pius 11. Calend. Aprilis apud villam Ottingam obiit & sepelitur. Ludovicus, Rex Germaniæ, frater ejus, missis item contra Hugonem in Gallias copiis, cruentam adeptus est victoriam. Ejus item auxilio freti filii Ludovici Balbi, Bosonem tyrannum ultra Rhodanum persecuti sunt, & in Viennam compellunt, & Madasconam urbem captam subjiciunt. Nordmanni Gallias, itemque Fresiam, igne, præda, cædeque vastantes, tandem Noviomagum muniunt, & in palatio Regis hiemare disponunt: contra quos Ludovicus moto exercitu, impediente hyeme, parum proficere potuit. Magna sterilitas frugum Germaniam affligit.		
5 Ca-		Nord-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
5 Carolus Junior cum uxore sua Richgarta Imperiali benedictione sublimatur. *Hyems item sæva & prolixa, magnaque fames facta est. Ludovicus, Rex Germaniæ, Hugonem ad deditionem venientem benigne suscepit, rursumque rebellantem persecutus, in Burgondiam pepulit. Ludovicus, Rex Galliæ, cum Nordmannis pugnans, 9000. equitum victor prostravit: illi vero, collectis rursum copiis, regnum Ludovici, Germaniæ Regis, petunt, Cameracum, Trajectum, Hispanicum pagum, (a) Ribuariam totam, Prumiam, Stabulau, Mamuldarium, Vidam & alia perplura loca vastant, Aquisgrani in capella Regis equos suos stabulant, Coloniam Agrippinam & Bunnam, una cum Ecclesiis, incendunt; contra quos Ludovicus Rex, cum morbo detentus venire non posset, exercitum misit. Terræ motus interim magnus 3. Cal. Januarii Moguntiaci factus.*	881	Nordmanni multas Provincias in Gallia vastant. Carolus Rex, frater Ludovici, Roma veniens, una cum Regina Richarda, Imperiali unctione a Joanne Papa coronatur, & omnes Italorum Episcopi, præter Papam, Imperatori jurejurando subjiciuntur.
6 Ludovicus, Rex Francorum, Caroli Imperatoris frater, obiit. *Cometa ultra modum comas spargens, 15. Calend. Februarii visus. Ludovicus, Rex Germaniæ, crescente morbo, 13. Cal. Febr. defunctus, & Laureshaim, juxta patrem æquivocum, sepultus est. Quo audito, exercitus contra Nordmannos missus, infecto negotio rediit; Nordmanni vero, nullo resistente, residua circumcirca vastantes, Walach, Mettensem Episcopum, incautè occurrentem occidunt, & inter alia multa mala, Trevirensem quoque urbem, fugatis & occisis civibus, Nonis Aprilis incendunt, vastataque & incensa regione, in munitionem suam, quæ Ascaloha dicitur, juxta Mosam fluvium, redierunt. Carolus Imperator de Italia reversus, habito Wormaciæ conventu, regnoque fratris accepto, magno collecto exercitu, Nordmannos cum Regibus suis per 12. dies obsedit: cumque magno æstu & fætore præter mutua tela utrinque vexarentur, & immensa tempestate horridaque grandine 12. Calend. Augusti exorta, perturbarentur; visa expugnandi difficultate, petentibus hostibus, pacemque deinceps regno ejus sacramento pollicentibus, datis obsidibus, cum Rege eorum, Sigefrido, mutuum collo-*	882	Ludovicus, Rex Germaniæ, 13. Cal. Febr. obiit. Carolus Imperator Nordmannos, cuncta circumquaque vastantes, pacem regno ejus deinceps Sacramento firmare compulit, & Regem eorum, Christianitatem professum, de baptismo suscepit, sicque firmata amicitia, digressi sunt.

(a) Legendum potius: *Hasbanicum pagum.*

Regnum Romanorum.

colloquium habuit ; eumque Christianitatem professum de baptismo suscepit, datisque mutuo muneribus, & firmata pace & amicitia, digressi sunt. Orto inter Saxones & Thuringios bello, Saxones superiores extitere. Pestilentia magna in Bajoaria facta.

7 Petitione Hartmuti, Bernardus Abbas efficitur.

MARINUS Papa CX. anno 1. mensibus 4.

Carolus Imperator, celebrato in Alamannia Natali Domini, ad sancti Galli quoque Cœnobium venit, ibique, petente Hardtmoto Abbate, jam sene, Bernhardum pro eo constituit Abbatem, qui eidem loco 7. annis præfuit, ipseque Ratisbonæ Pascha egit. Romæ Joannes Papa, dato sibi a quodam propinquo suo veneno, cum adhuc victurus putaretur, malleo percussus in cerebro expiravit, percussorque ejus, concurrente turba, eadem hora, a nullo læsus, cecidit mortuus. Et Martinus Archidiaconus, Papa CXIII. factus, præfuit anno uno, mensibus 6. Imperator Carolus iterum in Italiam obviam Papæ pergit, & Widonem Ducem, reum majestatis accusatum, fugientem persequi jussit. Pestilentia exercitum vexat. Item Saxones cum Thuringiis & Popone pugnantes vincunt. Nordmanni item Prumiam petentes a Hainrico Marchione, Poponis fratre, ad internecionem cæsi sunt. Ludovicus, Rex Galliæ, postquam regnum fortiter rexit & defendit, defunctus, & Parisiis est sepultus, 6. regni anno. Zuventibald, Dux Marahensium, Pannonias, quibus Arnolfus Dux, filius Carolomanni Regis, præfuit, crudeliter vastat.

8 ADRIANUS tertius, Papa CXI. anno 1. mensibus 6.

Bajoarii in Italiam contra Widonem missi. Item Zuventibald, Pannonias immanissime vastans, quosdam ex Baioariis, juxta Rabam flumen incaute congressos, vicit, occisisque aliis, nonnullos comprehendit. Carolomannus, Rex Galliæ, filius Ludovvici Balbi, cum multam pecuniam Nordmannis pro pace dedisset, in venatu ab apro percussus, interiit, anno regni 7. & regnum Galliæ ad Carolum Imperatorem rediit. Carolus Imperator, in citeriore Pannonia conventum habens, Zuventibaldum, Ducem Marahensium, per manus se dominio ejus tradentem, pacemque & servitium promitten-

Anni Dom.

Regnum Romanorum.

883 Romæ Joannes Papa, a quodam alio percussus malleo, obiit, statimque percussor ejus, a nemine læsus, moritur : & MARINUS Archidiaconus, Papa CX. præfuit anno uno mensibus 6.

Ludovicus, Rex Galliæ, obiit.

884 Carolomannus, filius Ludovici Balbi, Rex Galliæ, obiit, & regnum Galliæ Carolus Imperator obtinuit.

Martinus

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
mittentem, suscepit. Itemque Brazlauonem Ducem, qui inter Dravum & Savum fluvios Pannoniæ præfuit, nihilominus se tradentem, accepit: ipse per Carentanum in Italiam veniens, Natalem Domini Papiæ celebravit.		
9 *Imperator Carolus, habito in Italia conventu, Widonem, Ducem Spoletanum, se excusantem, seque subdentem suscepit. Inde Gallias adiens, susceptisque primoribus, regnum illud, ut videbatur, disponens, ad condictum cum Papa placitum Wormaciam venit. Sed Papa ad eum veniendi arrepto itinere, obiit. Romaque pro eo Adrianus III. Papa CXI. sedit anno uno, mensibus 4. Gotafridus, Rex Nordmannorum, perfidia contra regnum Francorum insimulatus, ab ipsis accusatoribus dolo peremptus est. Hugo quoque, nothus Lotharii Regis, cum incaute contra Imperatorem agitaret, oculorum luce privatus est. Pax inter Arnolfum, Carentani & Pannoniæ Ducem, & Zvventibaldum, Marahensem Ducem, confirmatur.*	885	Marinus Papa obiit, pro quo ADRIANUS tertius, Papa CXI. sedit anno 1. mensibus 4.
10 STEPHANUS quintus, Papa CXII. sedit annis 6. diebus 13. *Imperator, celebrato Ratisbonæ Natali Domini, Italiam, a Papa invitatus, adiit, & Luitvvardum, Vercellensem Episcopum, pro quibusdam quærendis, Romam misit. Tumultus Papiæ inter cives regiosque milites, gravi utrorumque damno, movetur. Imperator, habito post Pascha Papiæ conventu, per Burgondiam, Gallias contra Nordmannos petiit: ubi cum male contra eos pugnatum esset, & Heinricus, Marchio Neustriæ, occubuisset, rebus minus prospere gestis discessit. Peringarius, Dux Foroiuliensis, cum Luitvvardo Episcopo dissentiens, Vercellensem urbem expoliat. Inundatio insolita autummi tempore facta, exundantibus aquis, plurimas villas evertit, & multis in montibus vias diruit, multaque mortalibus intulit. Romæ V. Stephanus Papa CXII. post Adrianum ordinatus sedit annis 6.*	886	Imperator a Papa invitatus Italiam venit. Romæ quintus STEPHANUS Papa, post Adrianum sedit annis 6.
11 Carolus Imperator regno privatur. ARNOLPHUS sextus, annis 12. filius Carolomanni. *Imperator Carolus, in Alsatia gravi infir-*	887	Riharda Imperatrix, adulterii cum Luitwardo, Wercellensi Episcopo, *qui apud eam & Imperatorem familiariter in palatio vigebat, ab Imperatore & aliis*

Regnum Romanorum.

infirmitate detentus, jacuit, & parum convalescens, incisionem capitis pertulit: habitoque in Alamannia conventu, in villa Weiblinga, Peringarium Ducem ad deditionem venientem, & Luitvvardo Episcopo satisfacientem, suscepit. Mortuo Bosone, filius ejus ex filia Ludovici, Italiæ Imperatoris, puer Ludovvicus ad Carolum Imperatorem veniens, benigne ab eo susceptus, & in filium adoptatus est. Deinde Carolus Imperator graviter infirmatus, mente etiam, ut videbatur, minus valuit, omnesque regni Principes, averso jam ab eo animo, cum apud Franconofurt conventum habuisset, unanimiter eum deseruere, & Arnolfum, fratris ejus Carlomanni filium, non ex legitima conjuge, sed tamen nobili natum, Carenthani scilicet Ducem, super se Regem constituere. Carolus vero, cum se a cunctis omnino ministris etiam & servis suis deseri, & a solo Luitperto, Moguntiensi Archiepiscopo, adhuc vidisset sustentari, supplex jam Arnolfo munera misit, & pauca ab eo in Alamannia, usque ad obitum suum, prædia postulans, impetravit.

1 Carolus junior Imperator obiit.

*Carolus Imperio jam privatus, Deo devote serviens, in villa Alamanniæ Indinga infirmatus, & ut quidam perhibent, a suis strangulatus, Idibus Januarij vita decessit; & quibusdam videntibus, cælo aperto, & lumine super eum apparente, Augiam delatus, juxta altare sanctæ Mariæ sepultus est. Arnolfo Rege Natali Domini Paschaque Ratisbonæ morante, multis Regulis emergentibus, Perengarius, filius Eberhardi, in Italia Regem se fecit. Rodolfus, filius Conradi in Burgundia; Ludovicus, filius Bosonis, & Wido, filius Lamperti, in Gallia Belgica & Provincia; Odo, filius Rudperti, in Gallia usque ad Ligerim, & in Aquitania, ultraque in Gallia, Ramnolfus regium nomen * nihil invasere: e quibus Odo Arnolfum Regem, Franciam petentem, humiliter adiens, & benigne susceptus, permisso ejus, invasum retinuit regnum, Itidem Rodolfus, Ratisbonam ad eum veniens, favore ejus pervasam impetravit Burgundiam. Nihilominus, cum Italiam vellet Rex Arnolfus petere, obviam venienti Peringario, qui paulo ante cum Widone conflixerat tyranno, paucis exceptis, totam concessit Italiam. In expeditione ingens equorum pestilentia facta. Augia,*

Anni Dom.

888

Regnum Romanorum.

aliis incusata, divino (*a*) judicio, se ab omni virorum commixtione integram, & *eatenus* virginem comprobavit, quamvis jam 12. annis in coojugio Imperatoris apparuerit. Moxque a Rege separata, in Andelohense cœnobium virginum, a se constructum, secessit: ibique Deo serviens, virgo Regina permansit. Imperator autem ab omnibus deseritur, & Arnulfus, fratris sui Carolomanni filius, Rex eligitur.

Carolus Imperator, jam privatus, Deo devote serviens, ut quidam dicunt, a suis strangulatus, obiit Idus Januar. & Augiæ sepelitur.

Arnol-

(*a*) Sic emendavi, pro *Aquino*, Canisium secutus.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Augia Rudolpho Abbati Hatto successit: præfuit annis 25. qui cellam & Basilicam sancti Georgii in insula construxit.		
2 Luitpertus Archiepiscopus obiit: pro quo Sinderoldus. *Luitpertus, venerabilis omnique laude dignus Mogontiæ sedis Archiepiscopus, hac vita decessit: cui Sunderold successit. Calamitosus iste annus morbis ac pestilentia, aquarum inundationibus, insolitis tempestatibus turbinibus & grandinibus multis, fame, peste, & quaque versum bellis socialibus comprovincialium fuit. In Thuringia torrens in nivibus defluens tres in momento villas absumpsit, & 300 homines cum pecoribus multis extinxit. Arnolfus Rex Zwentibaldo & Ratoldo, filiis suis ex concubina natis, subjectionem a Francis promitti vix effecit, si ei legitimus non nasceretur filius. Magna contra Abodritas expeditio ab eo, sed parvo effectu mota est.* Salomon Abbas in cœnobio S. Galli efficitur.	889	
3 Arnolphus Rex, exercitum Normannorum prorsus delevit. *Arnolfus Rex, habito in Pannonia de diversis colloquio, a Zwentibaldo, Duce Marahensi, ex verbis Apostolici obnixe rogatur, ut Romam veniens, Italiamque sub ditione sui retinens, a tantis eam eruat tyrannis. Quod ille, aliis præpeditus, ad præsens facere distulit. Iterum, conventu apud Forachheim acto, Ludovici Imperatoris Italiæ filiam, Bosonis viduam, ad se cum muneribus venientem, benigne suscepit. Inde Constantiam Augiamque orandi gratia adiit: indeque Ratisponam rediit.*	890	Arnolfus Rex ex parte Apostolici rogatur, ut Romam veniens, Italiam sibi de tyrannis defendat.
4 Ratispona, Bajoariæ Urbs, incendio flagrat. Sinderoldus a Normannis occiditur: pro quo Hatto. Solomon Constantiensis Episcopus ordinatur. *Apud S. Gallum, post Bernhardum, Salomon Abbas præfuit annis 30. S. Salomon, secundus Constantiæ venerabilis Episcopus, obiit: pro quo tertius Salomon, de cœnobio sancti Galli Abbas, Episcopus promotus, præfuit annos 30. Embricho, Ratisponensis Episcopus, vita*	891	Arnolfus Rex Nordmannos ad internecionem delevit.

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
vita & ætate verendus, obiit. Ipsaque urbs (exceptus divinitus sancti Emerammi, sanctique Cassiani Ecclesiasticus) 4. Idus Augusti incendio tota conflagrat. Gordianni item Franciam Rheno contiguam vastant, contra quos exercitu misso, prælioque incaute conserto, Sunderolt, Mogontiensis Archiepiscopus, cum aliis multis peremptus occubuit, cæterique fugerunt: pro quo Hatto, Augiensis Abbas, vir ingeniosus, Archiepiscopus promovetur. Arnolfus vero Rex Nordmannos victoria elatos, & regnum Lotharii vastantes, cum exercitu insequens, juxta fluvium Dila, palustribus locis munitos, manumque pugna conserere trepidantes offendit. Qui milites adhortatus, equis propter loci difficultatem dimissis, pedes eos aggreditur; clamor attollitur, res deinde gladiis cominus eminus geritur, unoque tantum milite ex nostris perempto, duo Nordmannorum Reges, Sigifridus & Godrafridus, totusque ejus exercitus, multis milliis numerosus, trucidatus ferro, & in flumine fugam impediente dimersus, ad internecionem deletur. Et Rex eadem, litaniis celebratis, & Deo laudibus redditis, multisque hostium spoliis direptis, in Alamanniam venit, & Natalem Domini Ulmæ celebravit.		
5 FORMOSUS, Papa CXIII. annis 4. mens. 7. diebus 18. *Apud Gallias Carolus adolescens, Ludovici Balbi posthumus filius, a quibusdam primatibus Rex effectus, multa deinceps Odoni mala fecit, & ab eo vicissim sustinuit. Arnolfus Rex, Pannonias adiens, cum Zuventibaldum, Ducem Marahensem, iterum sibi rebellantem cognovisset, colloquio cum Brazlacione, Duce Pannoniæ ulterioris habito, trifariam cum tribus exercitibus, Ungaris etiam auxiliatoribus, nuper illas in partes adventantibus, per continuum mensem Marahensem devastat regionem: ipse etiam, eodem tempore, priscam cum Bulgaris renovat amicitiam. Popo ducatu Thuringiæ privatus est.*	892	Romæ, post Stephanum, FORMOSUS, prius Portuensis Episcopus, Papa CXIII. sedit annis 4. mensibus 7.
6 *Engilstalcus, Marchio Pannoniæ, judicio Noricorum excæcatus, & patruelis ejus, Wilhelmus, decollatus est. Arnolfus Rex Marahensem iterum vastat regionem. Ipsi Regi ex Via Regina Ludovicus filius nascitur, & a Hattone Archi-*	893	Formosus Papa Arnolphum Regem ad suscipiendam & a tyrannis eruendam Italiam invitat. Arnol-

Regnum Romanorum. | *Anni Dom.* | *Regnum Romanorum.*

Archiepiscopo Mogontiensi, & Adalberone, Augustensi Episcopo nobili, baptisatur, & sacro Chrismate ungitur. Formosus Papa, missis epistolis & legatis, Arnolfum Regem ad suscipiendam & eruendam a tyrannis, maximeque a Widone, Italiam magnopere invitat: quod ille annuens, legatos muneribus donatos remittit. Hyems sæva & diutina hoc anno facta.

7 Arnolphus Italiam Burgundiamque suo regno subjicit. — 894

Tonitruum magnum 5. Calend. Feb. factum. Widone, Italiæ tyranno mortuo, Angiltruda, vidua ejus, cum filio Lamperto tyrannidem invasit.

8 — 895

Arnolfus Rex Hildigardam, Ludovici Regis, patrui sui, filiam, cujus maximo molimine, dejecto Carolo, Rex factus fuerat, exilio damnat. Synodus magna apud Tiburiam collecta. Arnolfus Rex cum Odone, Galliarum Rege, ad se veniente, pacem firmat, Caroloque, filio Regis Ludovici (a) Waldi, non multo post venienti, & munera offerenti auxilium denegat. Ipse etiam Zuventibaldum ex concubina suum, Regem super Lotharii regnum ungi fecit: Itemque per epistolas a Formoso Papa rogatus, Italiam petit, Peringariumque perterritum, ad deditionem venientem, regnumque pervasum Italiæ reddentem suscepit, & Waltfredo Maginfredoque Comitibus Italiam cis Padum distribuit, & omnia vastando, divisisque ad superum & inferum mare copiis, transiens, ipse Natalem Domini Lunæ celebravit.

9 Arnolphus Rex Romam veniens, Imperator efficitur. — 896

Magna fames homines se invicem comedere persuasit.

Magna pluviarum inundatione exercitu fatigato, & plurimis equis inde amissis, Perengario etiam a fidelitate ejus deficiente, & ad Lampertum se conferente, Arnolfus Rex tandem Romam venit, eamque Angildruda, Widonis vidua, cum filio Lamperto machinante, obseratam inveniens, mandato Formosi

(896) Arnolfus Rex tandem Romam venit, & a Formoso Papa Imperator coronatus est.

Formosus Papa, die Paschæ obiit: pro quo sextus BONIFACIUS, Papa CXIV. ordinatus. 15. die podagra defunctus est.

(a) Legendum: *Balbi.*

Regnum Romanorum.

Formosi Papæ, intus inclusi, celebratis apud sanctum Pandracium litaniis, eam oppugnat: expugnataque citius urbe, ingressus, a Domno Papa honorifice susceptus, Imperatorque coronatus est, & dispositis ibi rebus, primoribusq; sacramento subactis, Angildrudam persequi statuens, infirmari cœpit, metuensque morbum graviorem, de Italia statim redire acceleravit. Quo reverso, Perengarius ac Lampertus, diviso inter se regno Italiæ, tyrannidem exercuere. Lampertus Megenfredum Comitem decollare jussit. Formosus Papa die Paschæ obiit, pro quo VI. Bonifacius Papa CXIV. ordinatus, 15. die, podagra defunctus est. Cui VI. Stephanus, Campaniæ prius Episcopus, Papa CXV. substitutus, sedit anno uno, qui tyrannis favens, & Arnolfum odiens, Formosum Papam 7. post obitum mense effossum, & in sella positum, loquente pro eo diacono, criminatum, & quasi convictum degradavit, & per crura de Ecclesia pertractum, in Tiberim projici præcepit: sed divinis per merita ejus miraculis territi cives Romani, non multo post Stephanum digne cruciatum ejecerunt, Formosumque in sepulchrum suum reposuerunt. Eodem anno, Græcis cum vagantibus hostibus Ungariis pacem facientibus, Vulgari irati Græciam invasam, Constantinopolim usque devastant. Interim Græca astutia Ungarii inducti iram Vulgarorum ferro, præda igneque persundant. Vulgari reversi, bis ab eis pugna victi & cæsi, terga verterunt. Tertio demum divinam enixius gratiam precati, 20. millibus suorum amissis, cruentam, vix profligatis hostibus, meruere victoriam. Tanta etiam fames hoc anno facta, ut innumeri inedia perirent, hominesque Christiani nonnulli se invicem comederent. Arnolfus Imperator, quodam ædificio cadente, cum multis aliis graviter conterens corpus cecidit.

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
10 Post Bonifacium sextum, Papam CXIV. decimo quinto die necatum, STEPHANUS VI. Papa CXV. anno uno, mense uno, diebus 19.	897	Cui sextus Stephanus Papa CXV. substitutus, sedit annum unum, qui tyrannis favit.

Magna fames in Baioaria multos consumpsit. Boëmani contra Marahenses ab Arnolfo Imperatore auxilium petunt. Roma, post Stephani interitum, Romanus Papa CXVI. sedit mensibus paulo plus 4. & post hunc Theo-

Romæ,

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Theodorus II. Papa CXVII. ſedit dies 20. poſt quem IX. Joannes Papa CXIIX. ordinatus, ſedit annos duos. Arnolfus Imperator, habito conventu, nulli fidens, ſacramentum fidelitatis denuo ſibi & filio parvulo Ludovico a ...... exigit.		
11 ROMANUS Papa CXVI. menſibus 4. diebus 20. THEODORUS ſecundus, Papa CXVII. diebus 20. *Diſcordia capitalis inter fratres, Zuventibaldum & Mormarum, Marahenſes Duces, facta. Luitpaldus Marchio cum aliis Marahenſes (a) impm rebelles vaſtat. Item Baioarii fines Marahenſium hyeme vaſtant.*	898	Romæ, poſt Stephani interitum, ROMANUS Papa CXVI. ſedit menſibus paulo plus 4. & poſt hunc ſecundus THEODORUS, Papa CXVII. ſedit dies 20. Poſt quem Nonus JOANNES Papa CXVIII. ordinatus, ſedit annos 2.
12 Arnolphus Imperator moritur. Gentes Pannonicæ, quas Hungaros dicimus, Italiam depopulantur. JOANNES nonus, Papa CXVIII. annis duobus. §. LUDOVICUS 7. filius Arnolphi, admodum puer, annis 12. regnavit. *Arnolfus Imperator paralyſi diſſolutus eſt. Et nonnulli inde veneficulorum maleficii criminati & puniti ſunt. Item Baioarii Marahenſium terram vaſtant. Iſanricus Imperatori rebellans obſeſſusque, & ad deditionem vi coactus, ad Marahenſes item confugit.*	899	Uta Regina, adulterii incuſata, 82. Principum juramento abſoluta eſt. Romæ quartus BENEDICTUS, Papa CXIX. ſedit annis tribus, menſibus quinque.
1 Hungari Baioariam ingrediuntur, & plus mille ex eis occiduntur. Zundebaldus Rex, filius Arnolphi, occiditur. *Arnolfus Imperator Ratiſbonæ, ubi frequentius manebat, ægrotans obiit: & in Baſilica S. Emerammi ſepultus eſt, anno regni 12. pro quo filius ejus, Ludovicus puer, in regnum conſtitutus eſt: cujus frater ex concubina, Zuventibaldus, Galliæ Belgicæ Rex, cum crudeliter & temere ageret, res Eccleſiarum affectaret, Ratpotonemque etiam, Trevirenſem Archiepiſcopum, baculo in caput percuteret, a ſuis ſpretus ac deſertus, cum incaute viribus impar, pugna cum eis congredi vellet, peremptus eſt. Bajoarii per Boëmanos tranſeuntes, ipſis ſecum aſſumptis, Marahenſem item devaſtant re-*	900	Arnolfus Imp. Ratiſbonæ, ubi frequentius manebat, obiit, 6. Idus Decembris, anno regni 12. pro quo filius ejus, LUDOVICUS puer, regnavit.

(a) Forte, *in Imperium.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
*regionem. Ungarii hostes novi, Italiam magna ex parte vastaverunt, & conserto prælio victores * 20. ex Italis una die peremerunt. Itidem exploratam Baioariam invadentes, circa Anesum flumen plurimas prædas abducunt: item Pannonias depopulatas occupant. Luitpardus Marchio, quibusdam copiis Ungariorum cum paucis Noricorum congressus, uno tantum ex suis amisso 1200. peremit.*		
2 Hungari Carentaniam invadunt, & in Sabbato commissa pugna occiduntur. CHRISTOPHORUS Papa CXIX. mensibus 6. Eodem anno Moimarius & Isauricus cum Rege pacificantur. *Ungarii Caretanum petentes, commissa pugna victi cæsique fugerunt. Eodem anno Mormarus, Dux Marahensis, & Isanricus, Noricus Comes, qui ad ipsum transfugerat, cum Ludovvico Rege pacificati sunt. Ungarii Marahenses petunt, pugnaque victi terga verterunt. Ipso anno Beringer, Reginolf, & Gerhart, nobiles Germani fratres, filii Atonis Comitis & Adellindæ, non longe ab Duchaugiensi Cœnobio virginum, in pago Alamanniæ Erichgevve, a matre per ipsum tempus studiose in honorem sancti Cornelii & sancti Cypriani martyrum constructo, cum sororem virginem nuptum tradere molientes, clam inde abducerent, ab inimicis circumventi & occisi sunt, & a matre sua apud ipsum cœnobium sepulti: ubi etiam ipsa, postquam Jerosolymam aliaque loca sancta, causa orationis adiit, & rediit, divinis intenta servitiis, & animarum inhians lucris, fæliciter hanc vitam finiens condita est. Ipsa filia virgine, Æquivoca sua, Abbatissa inibi constituta est.*	901	
132 3 Hungari a Mariis occiduntur. Beringerus, Reginoltus, & Gerardus, germani fratres, occiduntur. BENEDICTUS quartus, Papa CXX. annis 4. mensibus 6. diebus 34.	902	Beringer, Reginolfus & Gerhardus, nobiles Germani, filii Atonis Comitis & Adellindæ, occisi, apud Buchaugiense cœnobium virginum, a prædicta Adellinda constructum, sepeliuntur, ubi & ipsa mater postea est sepulta.
4	903	
5	904	Romæ post Benedictum LEO quintus, prius Presbyter Forensis, Papa CXX. sedit menses ferme duos. Post quem (ut in quibusdam inveni) CHRISTOPHORUS, prius Cardinalis, Papa CXXI. sedit mensibus

6 7 Pu-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		bus 4. qui dejectus est, & monachus factus.
6	905	Romæ SERGIUS tertius, Papa CXXII. sedit annis 7. mensibus 4.
7 Pugna inter Adalbertum & Gunradum committitur, in qua Gunradus occiditur. SERGIUS tertius, Papa CXXI. annis 7. mensibus 3. diebus 23.	906	Adalbertus, nobilis & bellicosus de Babenberg, Cunradum æmulum suum, victum pugna, cum aliis multis peremit.
8 Adalbertus, perfidia Hattonis Archiepiscopi, & cujusdam Luidbaldi deceptus, Ludovico jubente, decollatur. Baioarii ab Hungaris interficiuntur.	907	Adalbertus, *cum prædia ejus, utpote rebellantis, a Ludovvico Rege vastarentur, & castrum oppugnaretur,* perfidia, *ut fama est,* Hattonis Archiepiscopi, *& cujusdam* Luitpaldi, *de quibus plurimum confidebat,* ad Ludovicum Regem spe pactionis adductus, decollari est jussus. *Baioarii cum Ungariis commissa pugna victi sunt.*
9 Hungari Saxoniam & Turingiam vastant. Luidpaldus occiditur.	908	Ungari Saxoniam & Thuringiam vastant. Luidpaldus occisus est.
10 Hungari Alemanniam petunt. Bellum Franconum cum Hungaris. Adalbero, venerabilis Augustensis Episc. obiit.	909.	Ungari Alemanniam vastant.
11 *Ungarii Franciam petentes, commissa pugna, superiores fuere. ADALBERO, venerabilis & famosus Augustæ Vindelicæ Episcopus, obiit. Post quem Hiltine annis 13. præfuit.*	910	Ungari Francos devincunt.
12 Ludovicus Rex moritur, & Burchardus Dux occiditur. § CONRADUS octavus, filius Conradi, in regnum elevatus, regnavit annis 7.	911	Ludovicus Rex adolescens moritur, & Ratisponæ sepelitur. Post quem, deficiente in nostris partibus regio stemmate, CUNRADUS, filius Cunradi, Rex electus & unctus, regnavit annis 7. Burchardus, Dux Alemanniæ, in conventu suo occiditur. *Pro quo Erchanger ducatum invasit.*
1 Hungari a Baioariis & Alemannis juxta fluvium Inum occiduntur. Magister Notherus obiit. Opertus Episcopus occiditur. *Linhart excæcatus.* Cometæ videntur. Rodolphus Rex obiit.	912	Ungari a Baioariis & Alemannis juxta flumen Ine occiduntur. Cometæ sunt visi. Rudolphus, Rex Burgundiæ, obiit: pro quo Rudolphus filius regnavit annis 25. Romæ ANASTASIUS secundus, Papa 123. sedit annis duobus, mens. 2.
2 Hun-		Apud

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		Apud S. Gallum Notherus, magister doctus, obiit.
2 Hungari Alemanniam depopulantur. Hatto Archiepiscopus moritur: Herigerus successit. ANASTASIUS secundus, Papa 122. annis duobus, mense uno, diebus 22. *Mogontiæ Hattone Archiepiscopo, Augensique Abbate, mortuo, Heriger in Episcopatu succedens annis 14. in Abbatia vero Hugo Abbas XXI. annum unum præfuit.*	913	Ungari Alemanniam vastant.
3 Solomon Episcopus captus est. *Salomon Constantiæ Episc. & Abbas Cœnobii S. Galli, a quodam protervo captus, & in custodiam missus est. Augiæ post Hugonem Thietingus Abbas * XIX. præfuit annis 3.*	914	Salomon, Constantiensis Episc. est captus.
4 LANDO, CXXIII. mense uno, diebus 22. LEO sextus, Papa CXXIV. mense uno, diebus 26. JOANNES decimus, Papa CXXV, annis 14. mens. 2. dieb. 7.	915	Romæ LANDO Papa CXXIV. sedit menses quinque. Post quem LEO sextus, Papa CXXV. menses ferme duos. Et post hunc JOANNES decimus, Papa CXXVI. an. 14. mens. 2.
5 Hungari totam Alemanniam igne & gladio vastant. Wiborada inclusa est. *Augiæ Thietingo Abbate defuncto, Heribracht Abbas XXIII. præfuit ann. 10.*	916	Ungari *item egressi inter alia mala* totam Alemanniam igne & gladio *miserabiliter* vastant. Synodus, coram missis Apostolici, apud Altheim est habita; in qua synodo generali decreto sancitum. ut, quicunque deinceps, pannum ab Episc. impositum corrupisset, per jejunium 40. dierum, in pane tantum & aqua & sale, commissum lueret. Apud S. Gallum beata virgo Wiborada arctius est inclusa.
6 Erchangerus Dux & Bertholdus, germani fratres, decollantur 12. Calendas Februarias. Basilea ab Hungaris destruitur. *Ungarii, pervasa, ut ceperant, Alamannia, Basileam urbem destruunt, indeque Alsatia vastata, Lotharii regnum, multa mala facientes, invadunt. Erchanger, qui ducatum Alamanniæ invaserat, cum fratre Bertholdo Regi Edunrado rebellantes, eique, tandem ad deditionem spe pactionis venientes, ipso jubente apud villam Adingam decollantur 12. Calen. Febr.*	917	Ab Ungaris Basilea destruitur. Erchanger Dux & frater ejus decollantur.
7 Ba-		Bur-

(a) Fort. XXII.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
7 Hungari per Alemanniam, Alsatiam & RegnumLotharii invadunt. Burchardus Dux cõstituitur. Conradus Rex moritur. In hoc defecit progenies Caroli. §. HENRICUS nonus, Comes, Rex efficitur, regnans annis 18.	918	Burchardus, Dux Alemanniæ constitutus, tyrannidem invasit, Conradus Rex obiit.
1 Solomon Episcopus obiit. Burchardus, Dux Alemanniæ, Rodolphum Regem apud Wintertur um pugna vicit. *Pugna apud Winterturum, inter Rudolfum, Regem Burgundiæ, & Burghardum, Ducem Alamanniæ, commissa, Rex a Duce victus fugatur. Salomone Episcopo Constantiensi, Abbateque Cœnobii S. Galli defuncto, Notinger in Episcopatu annis 15. Hartmannus in Abbatia 4. ferme annis successere.*	919	HENRICUS Comes, natione Saxo, in Regnum electus, sine Regali unctione regnavit annis 18. Burchardus, Dux Alemanniæ, Rudolphum, Regem Burgundiæ, vicit.
2 Carolus, Rex Galliæ, in Franciam venit. Rachilta inclusa est.	920	Carolus, Rex Galliarum, in Franciam venit. Apud S. Gallum Rachildis virgo inclusa est.
3 Herimannus Abbas efficitur, in cœnobio sancti Galli.	921	
4 *Luithardus a Burghardo Duce, oppresso Heriberto, Augiæ præpositus, & fratres in exilium missi sunt. Apud sanctum Gallum Engilbertus Abbas constitutus annis 9. præfuit.*	922	
5 Sanguis Domini in Augiam Insulam defertur.	923	Sanguis Domini in Augiam Insulam a quadam matrona defertur, sicuti literis inibi manifestatur.
6 Engelbertus Abbas efficitur, in cœnobio S. Galli. S. Udalricus August. Episc. ordinatur.	924	Sanctus Udalricus, Augustæ *Vindelicæ* Episcopus *ordinatus, mira pietate & religione* præfuit annos 50.
7 Wiborada ab Hungaris martyrizata est.	925	Ungaris item Alemanniam vastantibus & ad cœnobium S. Galli venientibus, Wiborada virgo inclusa, a quodam eorum perempta, martyrio coronatur: Rachildisque, contectalis ejus, illæsa divinitus conservata est.
8 Hungari totamFranciam, Alsatiam atque Alemanniam gladio & igne vastant. Burchhardus Dux occiditur. Herimanno Alemannia committitur. *Heinricus Rex magnum conventum Wormacia habuit. Augia Luithardus*	926	Ungari, vastata Alemannia, per totam Franciam, Alsatiam atque Galliam igne & gladio deseviunt. Burchardus Dux occiditur: pro quo Herimannus Alemanniæ Dux efficitur.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
hardus Abbas XXI. effectus præfuit annis 8.		
9 Herigerus Archiepiſcopus obiit, pro quo Hildebertus.	927	Heriger, Moguntienſis Archiepiſcopus, obiit, pro quo Hildebertus *Archipræſulatum accepit.*
10	928	
11 STEPHANVS ſeptimus, Papa CXXVI. annis duobus, menſe uno, diebus 12.	929	Romæ Stephanus ſeptimus, Papa 127. ſedit annos duos, menſem unum.
133 12 Heinricus Rex Boëmiam petit.	930	Henricus Rex Boëmiam petit.
13 Henricus Regem Abodritarum & Nordmannorum Chriſtianum effecit. JOANNES undecimus, Papa CXXVII. annis 4. menſibus 10.	931	Romæ JOANNES undecimus, Papa 128. ſedit annis 4. Henricus Rex Reges Abodritarum & Nordmannorum Chriſtianos fieri effecit, ipſeque Gallias petit.
14 Henricus Ungaros in Suirbia interfecit. *Ungarii Soraborum provinciam petentes, ab exercitu Regis Heinrici cæde profligati, fugati, multique ex eis capti ſunt.*	932	Heinricus Ungaros in Suirbia interfecit.
15 Thieto Abbas efficitur, in cœnobio S. Galli. *Apud ſanctum Gallum Thieto Abbas præfuit annis ferme 10.*	933	
16 Notingus, Conſtantienſis Epiſcopus, obiit, pro quo Conradus. *Eberhardus, Argentinenſis præpoſitus, proximus incola cellæ Meginradi venit.*	934	Conſtantiæ, *Notingo Epiſcopo defuncto*, Conradus, genere & vita clarus præſul ordinatus, 41. *per annos illam nobiliter rexit Eccleſiam. Augiæ quoque, poſt Luithardum, Alavvicus venerabilis Abbas XXII.* præfuit annis.
17 LEO ſeptimus, Papa CXXVIII. annis tribus, menſibus ſex.	935	Romæ LEO ſeptimus, Papa CXXIX. ſedit annis 3. menſ. 2.
18 Henricus Rex obiit. OTHO Magnus decimus, Henrici filius, annis 37.	936	Henricus Rex obiit, & in Saxonia, apud Chiertilineburg (*a*) ſepelitur, pro quo OTTO, filius ejus, regnavit ferme annos 38.
1 Hungari Franciam, Alemanniam, Galliam, usque Oceanum & Burgundiam devaſtantes, per Italiam redierunt. Monaſteria S. Galli & S. Bonifacii cremantur. Arnolphus, Noricorum Dux, & Rodolphus Rex obierunt. *Ungarii per Bajoariam Alamanniamque & Orientalem Franciam prædis, gladio, igneque furendo vagantes, tranſito Wormaciæ Rheno, Alſatiam, regnum Lotharii, & adjacentes usque ad Oceanum Gallias vaſtantes, per Burgundiam, Italiam, tandem* in	937	Ungari Franciam, Alemanniam & Burgundiam devaſtantes, randem per Italiam redierunt in Pannoniam. Monaſteria S. Galli & S. Bonifacii concremantur. Rudolphus, Rex Burgundiæ, obiit, *Agauni apud ſanctum Mauricium ſepultus eſt*, pro quo filius ejus, Conradus, regnum ſuſcepit. Arnolfus, Dux Bajoariæ, obiit, Ducatumque ejus accepit Bertolfus. Bajoarii cum multis aliis Regi Ottoni rebellant. Otto

(*a*) Quedlinburg intelligitur.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
in Pannoniam redierunt: monasteria S. Bonifacii sanctique Galli incendio conflagraverunt.		
2 Henricus, frater Ottonis, ab Eberhardo comprehensus est. STEPHANUS octavus, Papa CXXIX. annis tribus, mens. 4.	938	Otto Rex contra Bajoarios procinctus movit, *interim frater ejus Heinricus ab Eberhardo comprehensus est: quo liberato, Eberhardoque in exilium relegato, denuo Noricos cum exercitu invasit, omnesque, præter Arnolfi Ducis filium Arnolfum, subjugavit, interim Ungarii Saxoniam invadentes, a Saxonibus pugna victi cæsique fugantur.* Romæ STEPHANUS octavus, Papa CXXX. sedit annis 3. mens. 4.
3 Giselbertus & Adalbertus occisi, & Episcopi in fugam lapsi sunt. *Otto Rex Lataringos rebellantes petens usque ad Caprimontem cum exercitu venit. Interim Ludovicus, Rex Galliarum, Caroli filius, Alsatiam invasit: sed mox Ottone, hoc comperto, redeunte, perterritus, regnum suum repetit. Cumque castrum Brisacha, ab Ottone Rege obsessum oppugnaretur, capita rebellionis, Eberhardus Dux occisus, & Gisalpertus Dux, in Rheno submersus, interierunt. Episcopique & alii, qui cum eis contra Regem venerant, fugati & dispersi sunt. Otto vero Rex, dedito castro in regnum Lotharii reversus, cunctos sibi rebelles, præter Mettensem Episcopum, subjugavit. Heinricus quoque, frater ejus, projectis armis, ipsi se subdit.*	939	Otto Rex omnes sibi rebelles, præter Metensem Episcopum, subjugavit.
4 Hyems valida, & mortalitas animalium facta. Otto, Rex Gallias petit. *Otto Rex, Gallias contra Ludovicum Regem petens, magnam provinciæ partem, usque ad Sequanam amnem vastavit, & Hugonem, Heribertum, Principes ad se venientes, suscepit. Hyemi sæva hoc anno facta & pestis animalium subsecuta. Hugo, filius Richardi, moritur.*	940	Otto Rex Gallias contra Ludovicum Regem petiit. Hyems sæva & mortalitas animalium.
5 *Nota. Dux Lutpoldus Austriæ occisus fuit cum multis militibus, anno ab Incarnatione Domini 85. 4. Calend. Junii, & fecerunt civitates sylvestres, quæ dicuntur Walstet: postea anno 85. multæ gentes volebant destruxisse illam provinciam, quæ dicitur Glarus, & venerunt per portas: postea illi Glarenses venerunt cum 80. viris & occiderunt bene 300. qui turpiter dederunt fugam.*	941	

6 Otho

Otto

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
6 Otho Rex & Ludovicus pacificantur. Cometæ 14. noctes apparent, & mortalitas animalium facta est. MARTINUS secundus, Papa CXXX. annis 3. mens. 2.	942	Otto & Ludovicus Reges pacificantur. Romæ MARTINUS secundus, Papa CXXXI. sedit annis 3. mens. 6.
7 Hungari cum Bajoariis pugnant & vincuntur. *Ungarii item Bajorios invadentes, pugna cum eis commissa, victi terga verterunt. Apud sanctum Gallum Gralo Abbas præfuit annis 17.*	943	Ungari, Bajoarii, Bajoatios invadentes, vincuntur.
8 Terræ motus factus est, 16. Calendas Majas.	944	Terræmotus factus est, 16. Calendas Maji.
9 Otto Rex, Galliam intravit. AGAPETUS secundus, Papa CXXXI annis 9. mensibus 7. diebus 23.	945	Romæ AGAPITUS secundus, Papa CXXXII. sedit annis ferme 10. Otto Rex Galliam ingreditur.
10 Rachilra obiit.	946	
11 Bertolphus, Bajoariorum Dux, obiit: pro quo Luitolphus, Othonis filius, regnavit.	947	Apud S. Gallum Rihildis virgo inclusa migravit ad Dominum. Bertolfus, Dux Bajoariæ, obiit: cui Henricus, frater Ottonis Regis, in Ducatum successit.
12 Herimannus, Alemannorum Dux, obiit: pro quo Liutolphus, Othonis filius, regnavit. Synodus 30. Episcoporum apud Engelinheim coram Othone & Ludovico Regibus congregatur. Lindaugia concremata est. *Herimannus, Dux Alamanniæ, qui provinciæ sibi creditæ cultum, habitum, mores, instituta, multum, ut fertur, honestaverat, defunctus, Augiaque, in capella S. Chiliani sepultus est: & Luitolfus, filius Regis Ottonis, vir omnium sui temporis universo populo acceptissimus, Dux pro eo a patre suo constitutus est. Ipso anno Londaugia incendio conflagrat. Capella cœnobio sancti Meginradi cælitus consecrata est 18. Calend. Octobris.*	948	Hermannus, Dux Alemanniæ, obiit: cujus Ducatum Lutolfus, Ottonis Regis filius, accepit. Synodus magna 30. Episcoporum coram Ottone & Ludovico Regibus apud Ingilnheim facta.
13	949	Lothario, Rege Italiæ mortuo, Beringarius regnum ejus invasit, viduamque ejus, Adelheidem, Ruodolphi, Regis Burgundi filiam, multis injuriis afflixit, *& coarctavit: qua vix fuga elapsa, Ottonis Regis adventum in multis angustiis præstolatur. Gregorius 2. pater ac nobilissimus venit.*
14 Otho Rex Italiam petit, eamque sibi subjecit, & Beringerum Regem expulit.	950	Otto Rex Italiam petit, sibique eam subjecir, & pulso Beringario, dominam Adelheiden liberavit.

15 Berin-

Synodus

Regnum Romanorum. | *Anni Dom.* | *Regnum Romanorum.*

951

15 Beringerus apud Auguftam, in conventu, Othoni ad deditionem venit.

Ignitus lapis, quafi maffa candentis ferri, ab Occidente volitans, venit, & Draco vifus eft.

Synodus XXV. Epifcoporum, apud Auguftam Vindelicam, coram Othone Rege colligitur.

Synodus XXV. Epifcoporum, magnusque totius regni conventus, apud Auguftam Vindelicam coadunatur: ibique Beringarius, Ottoni Regi ad deditionem venit, *eique fubjectionem promittit. Inter alia prodigia,* ignitus lapis, quafi *maffa* candentis ferri, ab occidente per aëra venit, & Draco vifus eft ambulans.

952

16 Otho Rex, una cum filio, Italiam intrat, ac nuptiæ Regales Papiæ factæ funt.

Otto Rex Boëmiam, & filius ejus, Luitolfus Dux, Italiam petivit. Otto Rex, una cum filio fuo, Luitolfo, Italiam item ingreditur, & nuptiæ regales Papiæ celebrantur. Difcordia inter Luitolfum Ducem & patruum ejus, Heinricum Ducem agitata. Fridericus, Mogontiæ Archiepifcopus, & Hartpertus, Curiæ Epifcopus, Romam a Rege miffi funt.

Otto Rex cum filio fuo Luitolfo Italiam intrat, & nuptiæ Regales Papiæ celebrantur.

953

17 Luitolphus Dux Othoni Patri fuo rebellat.

Otto Rex, fratri Heinrico favens, filium contra fe incitavit Luitolfum, magnaque totius regni turbatio diverfarum ftudiis partium facta eft. Arnolfus, filius Arnolfi, quondam Dux Noricorum, partibus fe Luitolfi contra Regem jungens, Auguftenfem urbem Epifcopatumque deprædatur, & beatum Udalricum Epifcopum, Regi fidum, in Caftello Mandichinda obfeffum capere vel occidere nititur: fed fuperveniente cum copiis militum Adalperto de Marthale Comite, & Theodpaldo, Epifcopi fratre, item Comite, pugna victus turpiter repulfus eft, divinaque ultione, cum cunctis fautoribus, non multo poft digne punitus. In ea congreffione Adalpertus Comes, parum vulneratus, moritur, & a fancto Epifcopo Auguftæ honorifice fepelitur. Secuto tempore, cum invalefcente difcordia, Otto Rex, & filius ejus, Luitolfus Dux, collectis contra fe invicem exercitibus, juxta fluvium Hilaram, & villam, vocabulo Tuffam, jamque pugna conflicturi confediffent, intercurrentibus fanctis Epifcopis, Udalrico Auguftenfi, & Halperto Curienfi, Deo donante, pacificati & confœderati funt.

Luitolphus Dux Ottoni Patri fuo rebellat; fed a S. Epifcopis reconciliati funt.

18 Hun- Kk 3 Ungari

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
18 Hungari Noricum, Franciam, Italiamque petunt. Fridericus, Mogontiensis Archiepiscopus, obiit.	954	Ungari item egressi, Franciam, Baioariam, Italiamque devastant.
19 Hungari totam Baioariam depopulantes, juxta Augustam, Alemanniæ Urbem, Deo juvante, ab Othone Rege pugna victi, immensa cæde necantur. Quarto Idus Augusti Henricus Dux Baioariæ obiit. JOANNES duodecimus, Papa CXXXII. annis 8. mens. 4. *Ungarii, cum tantis, ut nunquam ante, copiis percursa Baioaria, Licum fluvium transeunt, Basilicam sanctæ Afræ Augustæ incendunt, sanctum Episcopum Udalricum, multa instantia divinum implorantem auxilium, Augustæ cum suis obsessum, armis circumstrepunt: sed superveniente cum exercitu Ottone Rege IIII. (a) VV. Aug. pugna valida nimis committitur, multum humani sanguinis funditur, cædes Ungariorum immensa sequitur, alveus fluminis fugientium cadaveribus oppletur, & paucissimis fuga elapsis, innumerabilis eorum exercitus ad internecionem deletur; ipsi, qui tunc effugere poterant, per totam postea passim Baioariam capti trucidatique sunt: inter quos Reges eorum comprehensi Ratisponæ patibulis suspensi sunt. In ipsa pugna ex nostra parte, inter alios multos, Conradus, Dux bellicosus & pius, gener regius & sancti frater Episcopi, Theodbaldus, sororis ejus filius, Reginbaldus Comes, aviæ meæ Pertha patruus, occubuere. Mogontiæ Fridericus Archiepiscopus decessit, eique Hatto successit. Heinricus quoque, frater Regis, Baioarii Dux, moriens, filium Æquivocum successorem reliquit.*	955	Ungarii totam Baioariam depopulantes, juxta Augustam, Alemanniæ Urbem, Deo juvante, ab Ottone Rege pugna victi, immensa cæde necantur, 4. Idus Augusti. Ex nostris etiam Cuonradus Dux cum aliis multis occubuit. Ungari etiam, qui tunc effugere poterant, per totam Baioariam trucidati sunt. Reges eorum Ratisponæ in patibulis suspensi sunt. Romæ JOANNES duodecimus, qui & Octavianus, Papa CXXXIII. sedit annis 8. mens. 4. qui tanti ordinis, proh dolor, oblitus, vanitati & spurcitiei fuit deditus.
20 Luitolphus Dux hostiliter Italiam invasit.	956	Luitolfus Dux Italiam hostiliter invadit, & Beringarium cum filio ejus fugavit. *Papia urbe, provinciaque potitus est.*
134 21 Luitolphus Dux Adalbertum bello vicit, & ipse eodem anno mo-	957	Luitolfus Dux Adalbertum bello vicit, & ipse eodem anno obiit, & Burchardus Ducatum ejus accepit.

(*a*) In margine extat: *legend. 4. Idus Augusti.*

Cru-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
moritur, pro quo Burchardus. *Luitolfus Dux, commiſſa pugna, Adalpertum vicit, cunctisque ſibi una cum regno Italiæ ſubjugatis, ipſe eodem anno, apud Plumbiam, immaturo obitu vita deceſſit, & magno multorum luctu Mogontiæ ſepultus eſt, Ottone filio adhuc parvulo ſuperſtite relicto. Et Burchardus Alamanniæ Ducatum accepit.*		
22 Cruces in veſtibus apparuerunt. Alavicus Abbas obiit: cui ſucceſſit Eggehardus. *Alavvico, Augiæ Abbate, defuncto, Eggehardus Abbas XXIII. præfuit annis 15. qui Eccleſiam ſancti Joannis Baptiſtæ formoſo inibi artificio conſtruxit. Nonnullis hominibus ſigna Crucis in veſtibus apparent. Eberhardus, Argentinenſis Præpoſitus, cum magno apparatu in cellam ſancti Meginradi veniens, ibique regularem vitam inſtituens, poſt ejus introitum 25. anno ad Dominum migravit.*	958	Cruces in veſtibus quibusdam apparuerunt.
23 *Apud S. Gallum, ANNO Abbas præfuit anno paulo plus uno.*	959	
24 *Apud S. Gallum Burghardus Abbas præfuit ann. 13. Gregorius Abbas efficitur.*	960	
25 Signum in Sole apparuit. Otho Rex, Romam veniens, Imperator efficitur.	961	Otto Rex Ottonem, filium ſuum *Æquivocum* ex Adelheide Regina, Regem eligi fecit, & ipſe Italiam cum exercitu petit. Signum in Sole apparuit.
26 Otho Rex ab Octaviano Joanne Papa Imperator ordinatur.	962	Otto Rex, Romam veniens, a Joanne, ſeu Octaviano Papa, Imperator coronatur, ipſeque Papam pro ſceleribus ſuis arguens, minime eum potuit corrigere.
27 Otho Imperator natalem Domini Papiæ moratur. Fugato Joanne, LEO octavus, Papa CXXXIII. ordinatus, & poſt unum annum expulſus, atque ab Imperatore reſtitutus, ſedit annis 16. menſibus 3.	963	Imperator Natalem Domini Papiæ moratus, iterum Romam venit, pro ſceleribus Joannis Papæ dijudicandis. Sed eodem Joanne Imperatorem in Campaniam fugiente, in ejus locum, a Romanis & Imperatore, vir venerabilis, LEO octavus, Papa CXXXIV. ordinatus eſt.
28 Item Otto Imp. natalem Domini Romæ moratur. *Imperator Otto Natalem Domini Romæ*	964	Romani Leonem Papam expellunt, mortuoque Joanne, Papa priore, BENEDICTUS Diaconus a Roma-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
me egit, eoque alias inde Italiæ partes lustrante, Romani, non multo post contra Leonem Papam insurgentes, eum neci dare, Joannemque reducere moliuntur. Papa vero fugiens ex urbe in partes Spoleti, ad Imperatorem venit, suas illi conquestus injurias: cum iratus Imperator Romam infesto exercitu repeteret, mors illi Joannis scelerati nunciatur; & Benedictus Diaconus a Romanis Papa postulatur: abnuente vero Imperatore, idem Benedictus, ejus nominis V. Papa CXXXV. nolente Imperatore, sedit mensibus 2. & civitas ab imperatore obsessa est, tantaque fame oppressa, ut modius furfuris 30. veniret denariis, nec multo post afflictis subactisque Romanis Imperator, dedita urbe, traditoque Benedicto, Leonem Papam restituit, eique subjectionem & fidelitatem a Romanis sacramento promitti fecit. Qui tamen Papa multis postea ab ipsis affectus injuriis. Eodem anno, Rege Romæ morante cum cæteris Principibus, idem Papa consecrationem Capellæ cælitus factam, in Cœnobio S. Meginradi, coram Principibus, scriptis confirmavit.		manis, nolente Imp. ordinatur, sui nominis quintus, Papa CXXXV. & sedit menses duos. Et civitas ab Imperatore obsessa est, & tanta fame oppressa, ut modius furfuris veniret 30. denariis. Nec multo post, dedita Urbe, traditoque Benedicto, Imperator Papam Leonem restituit, & Romanos ei fidem per Sacramenta promittere coëgit.
29 Otho Imperator de Italia redit, & Burchardus Dux in Italia rebelles Cæsari vicit. *Otto Imperator Natalem Domini item Papiæ manens, indeque per montem Cenerum de Italia rediens, octavam Epiphaniæ Curiæ egit: Burghardus vero, Dux Suevorum, Italiam hostiliter invadens, Adalbertum pugna victum fugavit, fratremque ejus Widonem occidit, & ad Imperatorem victor rediit. Ipso anno Brun, Agrippinæ venerabilis Archiepiscopus, frater Ottonis, obiit: cujus vita literis edita a quibusdam habetur.*	965	Imperator de Italia redit, & Burchardus, Dux Suevorum, in Italia rebelles Imperatori vicit.
30	966	Romæ defuncto Leone, JOANNES tredecimus, prius Narniensis Episcopus, ordinatus est. *Papa CXXXVI. in ordine sedit an. plus minus 7.*
31	967	
32 Eclipsis Solis undecimo Cal. Decembris.	968	Eclipsis Solis undecimo Cal. Decemb. facta.
33	969	Hoc tempore Joannes Papa a qui-

Hoc

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
Hoc tempore Rodfredus Comes, & Petrus præfectus, cum aliis quibusdam Romanis, Joannem Papam comprehensum, & in castellum S. Angeli retrusum, & in exilium demum in Campaniam missum, per 10. & amplius menses affligunt; donec Rodfredo occiso a Joanne quodam, Crescentii filio, ad suam sedem vix tandem relaxatus rediret.		quibusdam multum afflictus, exilio vix tandem a quodam Joanne suæ sedi restituitur.
34 *Otto Imperator Italicas iterum invasit provincias, Romamque veniens, injurias Domini Papæ graviter in auctoribus sceleris, partim exiliis, partim patibulis, variisque pœnis, & abominationibus judicavit.*	970	Otto Imp. Romam veniens, injurias Domini Papæ in auctoribus scelerum graviter vindicavit.
35 Signum quoddam ignei coloris in cælo apparuit. *Otto Imperator cum in Italia moraretur, beatus Udalricus, Augustensis Episcopus, jam grandævus & infirmus, cum Romam causa orationis petiisset, eum adiit, & Episcopatum Adelberoni Clerico, sororis suæ, Luitgardæ, & Peieræ Comitis filio, ab eo impetravit.*	971	Sanctus Udalricus, Episcopus infirmus, Adalberoni, sororis suæ filio, Episcopatum suum ab Imperatore impetravit.
36 Eggehardo Abbati Rutmannus successit. Synodus apud Ingelinheim, propter Adalberonem S. Udalrici nepotem colligitur. *Augia Eggehardo Abbate, ob res Ecclesiæ in paupertatem redactas, incusato, & ab Imperatore Ottone privato, Rudmandus Præpositus, Abbas XXIV. promotus, præfuit annis 24. nimisque Abbatiam ditavit. Apud S. Gallum Notkerus Abbas 4. 6. annos præfuit. Ratisbonæ S. Wolfgangus Episcopus factus est.*	972	Synodo apud Ingelinheim ab Episcopis collecta, beatus Udalricus Episcopus, & Adalbero transgressionis Canonum accusatur: sed causa sua dicta & excusata, absoluti discesserunt. Romæ BENEDICTUS sextus, Papa CXXXVII. sedit annum 1. mens. 10.
37 S. Udalricus, Augustensis Episcopus, anno ætatis 83. Episcopatus vero quinquagesimo 4. Nonas Julias, feria sexta, migravit ad Dominum. Eodem quoque anno, sed prius, Otto Imperator, Nonis Majis, subitanea morte apud Parthenopolim obiit & sepelitur. Burchardus Dux obiit, pro quo Otho, Liutolphi filius, regnavit annis 9. *Cum beatus Episcopus, Udalricus, apud Dilingam castrum, cum Richwvino Comite, fratris sui Theodwvaldi filio,*	973	Adalbero clericus, futurus ut sperabatur Episcopus, obiit. Otto Imp. Nonis Maij subitò mortuus, apud Parthenopolim, id est, Megedeburc, ubi ipse Archiepiscopium fecerat, sepultus est, & filius ejus OTTO regnavit pro eo. S. Udalricus, Augustensis Episcop. migravit ad Dominum, anno ætatis 83. Episcopatus 50. quarto Nonas Julias. Burchardus Dux Alemanniæ obiit; *Augiaque in Capella Sancti Erasmi conditus est*, & Otto Filius Luitolfi, paternum pro eo Ducatum recepit.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
lio, Pascha ageret, Adalbero Clericus, futurus post eum, ut sperabatur, Episc. ibidem fleothomatus, subita morte periit: Augustaque, in Basilica S. Afræ, ab avanculo Episc. S. sepultus est. Ipse B. Episcopus, inter alia bona, Abbatiam Uttenburam, sibi subditam, libertatis privilegio ab Imperatore absolvi impetravit. Feria 6. 4. Non. Julii felici obitu migravit ad Dominum, & Basilica sanctæ Afræ Martyris, venerabili Wolfgango, Ratisbonensi Episcopo, tumulatus, innumeris usque hodie claret miraculis: post quem Heinricus Augustæ Episcopus factus, præfuit annis 9. §. OTTO. (undecimus) secundus, Othonis Magni filius, regnavit annis novem.		
1 Conradus Episcopus obiit, 6. Cal. Dec. pro quo Gaminolfus.	974	Romæ Benedictus Papa a Romanis criminatus, & *Crescentio, Theodoræ filio, in Castello sancti Angeli custodia mancipatus, ibique* strangulatur, & eo vivente, BONIFACIUS, *Ferrutii filius*, Papa ordinatur. Sed post unum mensem expulsus, Constantinopolim *postea* periit. Et BENEDICTUS septimus, Sutriæ *prius* Episcopus, Papa CXXXVIII. sedit annis 9. Constantiæ Conradus, sanctæ memoriæ Episcopus, 6. Cal. Decemb. hac vita decessit, cui Gamenolfus successit, *annis præfuit plus minus* 4.
2	975	
3 Dissensio inter Othonem Imperatorem & Henricum Baioariæ oritur. Himmo Abbas efficitur ad sanctum Gallum.	976	Dissensio inter Ottonem Regem & Henricum Ducem Baioariæ commota est.
4 Henricus & æquivocus ejus Duces; & Henricus, Augustensis Episc. capti sunt, & in exilium missi. *Apud sanctum Gallum Ymmo Abbas præfuit annis 8. qui templum patroni sui pro viribus adornare studuit, juxta distichon illud, in areu Ecclesiæ scriptum.*	977	Discordia inter Ottonem, Ducem Sueviæ, & Henricum, Ducem Baioariæ, commota est.
5 Otho Imperator contra Lotharium Regem Gallias invadit. *Heinricus Dux Baioariæ, & alius Dux,*	978	Otto Rex contra Lotharium Regem in Gallias duxit exercitum. Con-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Dux, Augustensis quoque Episcopus Heinricus, rebellantes Imperatori, capti & exilio mancipati sunt, ducatumque Baioariæ Otto, Dux Suevorum, cepit.		
6 Gaminolphus Episcopus obiit: pro quo Gebehardus. BENEDICTUS quintus, Papa CXXXIV. mens. 2. dies 2.	979	Constantiæ (*a*) Gavelolfus Episcopus obiit, eique Gebehardus, nobilis *& venerabilis* præsul, succedens, 16. annis rexit Ecclesiam; qui basilicam S. Gregorii in ripa Rheni, Abbatiamque suis ex prædiis construxit: *jam dicitur Petri domus.*
7 JOANNES tredecimus, Papa CXXXV. annis septem.	980	
8 Otho Imperator Neapolim venit.	981	Otto Rex, peragrata Italia, *Campaniam* & Calabriam cum exercitu ingreditur.
9 Otho Imperator, occiso a Græcis & Saracenis exercitu, de navi exiliens, natando aufugit. Otho Dux obiit. *Græci cum magnis copiis, conductis etiam pretio Saracenis, Calabriam contra Ottonem Imperatorem defendere aggressi, magnis utrinque viribus (a) Conferta primo victi, & deinde nova manu succurrentibus Agarenis, exercitum nostrum privant vel capiunt. Ipseque Imperator, in mari natando fugiens, ab hostibus captus, cum non agnosceretur ab eis, ad quoddam castrum maritimum, pro pretio, ut rogabat, adductus, a suis redemptus est. In eo conflictu, nostris infaustissimo, inter alios innumeros, Heinricus etiam Augustensis interceptus disparuit, eique Etich in Episcopatu successit. Ipso anno Otto, Dux Suevorum & Noricorum, obiit: & post eum Conradus Dux Alamanniæ factus est, Heinricusque ducatum Baioariæ recepit.*	982	Otto Rex, apud Calabriam occiso a Græcis exercitu, de navi exiliens, in qua captus erat, aufugit. Otto, Dux Suevorum, obiit, & Cuonradus sibi successit.
1 Otho Imperator Romæ, sexto Id. Decemb. moritur, & ibi sepelitur. §. OTHO (duodecimus) tertius, Othonis secundi filius, admodum puer, annos 18.	983	Otto Rex, Romæ infirmatus, sexto Idus Decemb. obiit, *ibique honorifice* & in porticu S. Petri sepelitur.
2 Rudmannus, Augiensis Abbas, obiit, cui Witegevo successit. 3 BE-	984	§. Otto tertius, secundi Ottonis ex Græca conjuge filius, adhuc puer, Rex, pro Patre, *quibusdam primoribus invitis, constitutus est, & magna cura educatus, summa indole crevit.* Romæ JOANNES 14. qui & Petrus, Papiæ prius Episcopus, Papa CXXXIX.

(*a*) Legendum videtur: *conferta manu.*

(*a*) Can. Gamenolfus.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		CXXXIX. sedit menses 8. eumque BONIFACIUS, Verruci filius, prius relegato Benedicto, male ordinatus, de Constantinopoli, quo fugerat reversus, comprehendit, *& in castellum S. Angeli relegatum fame, &, ut perhibent,* toxicavit, ejusque sedem 140. Papa invasit.
3 BENEDICTUS sextus, Papa CXXXVI. post primum annum a Crescentio relegatus & strangulatus est.	985	Romæ Bonifacius septimus, postquam undecim mensibus *male* invasam sedem occupaverat, subita morte periit, & mortuus, a suis cæsus, confossus & triviatim pedibus tractus, vix tandem clericis miserantibus, est humatus. *Augiæ, Rudmanno Abbate defuncto, Wittegonno 25. Abbas præfuit annis 12. Apud S. Gallum, post Immonem, Udalricus Abbas præfuit annis 5.*
135 4 Fames facta est magna. BONIFACIO CXXXVII. Papa, post primum mensem fugato, BENEDICTUS septimus, Papa CXXXVIII. sedit mensibus novem.	986	Romæ JOANNES XV. Papa CXLI. sedit annis 10. mensibus 7. qui clericos suos parvipendens, odio ipsis est habitus.
5 JOANNES XIV. Papa CXXXIX. qui & Petrus, Papiæ Episcopus, post octo menses, a Bonifacio reverso comprehensus & necatus est.	987	Fames magna est facta. *Ecclesia cellæ S. Meginradi aucta.*
6 BONIFACIUS septimus, Papa CXL. interiit. *Nota quod 88. annus fuit valde mirabilis ab Incarnatione Domini.*	988	
7 JOANNES XV. Papa CXLI. successit. *In Alamannia fuerunt multæ rixæ. Primo Liga traxit ad Pavariam, & destruxit ibi multas villas. 2. de Wirtenb. habuit bellum cum Liga. In eodem anno duo Duces Pavariæ, Dominica die ante Bartholomæi Apostoli, & victoriam habuerunt, & de Liga occisi fuerunt quatuor millia hominum. De Constantia evasit unus, de Lindaudia nullus, de sancto Gallo unus, de Basilea duo. Est illud bellum factum penes Richenvvil.*	989	
8 Theophana Græca, Imperatrix, mater Othonis Regis, nono anno viduitatis obiit. Eaillanus Scotus obiit. *Apud sanctum Gallum Udalricus Abbas, & Eggehardus, magister doctus, obierunt, & Gehardus Abbas præfuit annis undecim.*	990	

9 Udal- Theo-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
9 Udalricus Abbas & Eggehardus Magiſter in cœnobio S. Galli obiit. *Apud ſanctum Gallum Faillanus, Scotus eruditus, hac vita deceſſit.*	991	Theophania, Græca imperatrix, mater Ottonis Regis, *octavo viduitatis anno obiit.*
10	992	Aquiſgrani, in generali Synodo, coram legatis Joannis Papæ, ſancitum eſt, ut quatuor hebdomadis ante Nat. Domini, & a ſeptuageſima ante Paſcha, & 14. diebus ante feſtum S. Joannis Baptiſtæ, nullus ſecularia placita agere, aut conjugium contrahere præſumat.
11	993	
12 Conrado, Rege Burgundiæ mortuo, Rodolphus, filius ejus ignavus, ſucceſſit. *Conrado. Rege Burgundiæ, mortuo, & apud ſanctum Mauricium ſepulto, Rudolfus filius, licet ignavus, regium ibi nomen per annos circiter 38. occupavit: ſub quo, ceſſante jure, violentia & rapinæ, nullo regno, ut non facile propelli poſſint, adolevere, ibique, ut hodie apparet, cum ſuis complicibus regnum obtinuere.*	994	Cuonrado, Regi Burgundiæ defuncto, ſucceſſit Rudolphus.
13 Gebehardus, Conſtantienſis Epiſcopus, obiit, pro quo Landpertus. Henricus, Dux Baioariæ, filius Henrici Ducis, obiit. *Heinricus, Dux Baioariæ, obiit, & filius ejus ex Giſela, Conradi, Regis Burgundiæ filia, itidem Heinricus, Imperator poſtea futurus, ducatum interim obtinuit: hujus ſoror GISELA Stephano, Regi Ungariorum, cum ſe ad fidem Chriſti converteret, quaſi vere juxta nomen ſuum fidei obſes, in conjugium data, & eleemoſynis cæteriſque bonis operibus inibi intenta conſenuit.*	995	Henricus, Dux Baioariæ, obiit, cujus Ducatum filius ejus, ejuſdem nominis, obtinuit. Conſtantiæ Gebehardus, Epiſcopus venerabilis, obiit, & in baſilica S. Gregorii Papæ a ſe conſtructa, ſepultus, quieſcit: eique Lantpertus, *habitu & profeſſione* monachus, in Epiſcopatu ſuccedens, præfuit annis 23. *qui templum ſanctæ Mariæ ex parte diruens ampliavit.*
14 *Gregorius ſanctus Abbas obiit.*	996	Otto Rex Italiam cum exercitu petiit, ſibique rebelles coartavit.
15 Conradus Dux obiit, pro quo Herimannus. Witegovo obiit: Alevicus ſucceſſit. Bruno, qui & Gregorius quintus, Papa CXLII. Romæ ordinatus, ſedit annis 2. menſibus 9. Otto Imperator efficitur.	997	Otto Rex, ſubactis rebellibus, Italia Romaque potitus eſt. Et GREGORIUS V. qui & BRUNO, filius Ottonis Ducis, Papa 142. ordinatus, & Otto *ab eo* Imperator coronatus eſt. Qui venerabilis Papa canonicam ibi diſciplinam reparare ſatagens, ſedit annis tribus, menſibus 9. Augiæ, *Witegovvone Abbate privato,* Alawicus Abbas 26, promotus Romæ, ab ipſo Papa conſecratus & privilegio donatus eſt. Cuonradus, Dux Alemannorum,

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		obiit, & pro eo Herimannus ducatum accepit, *qui & ipse filiam Conradi Regis Burgondiæ Gerbirgam, in matrimonio habuit, ex qua filium Æquivocum tresque filias reliquit.*
16	998	
17 Gerbertus, qui & SYLVESTER secundus, Papa CXLIII. annis 5.	999	Otto Imperator iterum Italiam cum exercitu invadit.
18 Alevvicus Abbas, Episcopus Argentinæ promovetur, & Werinherus Abbas efficitur. *Mortuo in Italia Wideroldo, Argentinæ Ecclesiæ Episcopo, Alavvicus, Augiensis Abbas, Episcopus pro eo ab Imperatore promovetur, & Werinharius Augiæ Abbas 27. statutus præfuit annis 6.*	1000	Romæ, defuncto Gregorio Papa, SYLVESTER II. qui & Gerbertus, primo Remorum, post Ravennarum Archiepisc. seculari literaturæ nimium deditus, & ob hoc curioso Imperatori admodum amatus, Papa 143. sedit annis quinque.
19 Otho Imp. in Italia 10. Cal. Febr. obiit, & intestina ejus Augustæ, reliquum corpus Aquisgrani sepelitur. Gerhardus Abbas obiit: Burchardus successit ad S. Gallum, *præfuit annis 23.* HENRICUS tredecimus, Dux Baioariæ, rex efficitur, regnans annis 23. mensibus quinque.	1001	Otto Imperator Italiam sibi quaquaversum subditam lustravit.
1	1002	Otto Imperator in Italia *in castro Palerna*, 10. Calend. Febr. *immaturo obitu decessit*, & inde asportatus anno regni 18. & intestina ejus Augustæ, reliquum vero corpus Aquisgrani sepelitur: pro quo Henricus, Dux Baioariæ, rex effectus, regnavit annis 23.
2 Henricus rex Henricum Marchionem & alios sibi resistentes cum exercitu petit.	1003	Henricus rex Henricum Marchionem & alios sibi resistentes exercitu petit, *plurima ejus diruit castella, Ernust comprehenditur a Brunone, Regis fratre, & Heinricus vix fuga dilapsus.* Argentina a Herimanno, Duce Alemanniæ, rege rebellante, spolista, & divinitus in auctores sceleris graviter vindicatum est, & ab ipso Duce sacro loco satisfactum.
3 Henricus rex Italiam & Boëmiam, & Bolizlaum, Ducem Slavorum, cum tota gente sua subjugavit. Herimannus Dux obiit, pro quo filius ejus puer, Herimannus. *Heinricus Rex, Italiam petens, omnes sibi partium illarum civitates subjecit. Papiam ipsa, qua coronatus est, die, irrumpens,*	1004	Henricus rex Italiam petens, sibi eam subjecit: Papiam ipsa die, qua coronatus est, irrumpens, gladio & igne perdomuit: inde in Saxoniam rediens, Boëmiam, & Bolizlaum, Ducem Sclavorum, cum tota gente sua subjugavit.

Fames

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
rumpens, gladio & igne perdomuit. Inde acceptis obsidibus, in Saxoniam reversus, post paucos dies in Sclavos arma convertit, Boëmanisque ad pristinam servitutem tributumque redactis, Bolizlaum, etiam Ducem Sclavorum, Bolanorum cum tota gente sua subjugavit; & in Saxoniam victor rediit. Herimannus, Dux Alamanniæ, obiit, eique filius ejus, Herimannus puer, omni populo acceptabilis, in ducatum successit.		
4 Romæ, post Gerbertum, JOANNES 16. Papa CXLIV. sedit annum unum.	1005	Fames magna facta est. JOANNES XVI. Papa CXLIV. anno uno.
5 Werinherus Abbas obiit: pro quo Himmo monasterii destructor, & fratrum expulsor, constituitur. JOANNES XVII. qui & Phasanus, Papa CXLV. ordinatur. *Augiæ Werinhario Abbate defuncto, fratres Heinricum Monachum elegerunt. Sed Rex Heinricus ejus insolentiam, quamvis ab eo pecunias accepisset, detestatus, fratribusque apud se accusatis infensus, Ymmonem quendam, Gorziensem Abbatem, qui & Prumiam ipso tempore tenebat, virum austerum, ipsis invitis, præposuit. Unde nonnullis ex ipsis sponte locum illum relinquentibus, quibusdam etiam ab eo jejuniis, verberibus, exilioque graviter afflictis, nobile Monasterium in magnis viris, librisque, & Ecclesiæ thesauris grave (peccatis exigentibus) pertulit detrimentum. Sicuti RUDOLPERTUS, Monachus nobilis, doctus, & facetus matris meæ patruus, prosa, rithmo, metroque flebiliter deplangit.*	1006	Romæ JOANNES XVII. qui & Fasanus, Papa CXLV. ordinatur, & sedit annis sex.
6 Episcopium Babinbergense ab Henrico Rege constituitur, & Eberhardus ibi Episcopus ordinatur.	1007	Henricus Rex summo studio apud castrum suum, Babenberg dictum, nobilem & divitem construxit Episcopatum in honore S. Georgii martyris: primus ibi hoc anno Episcopus promotus est Eberhardus.
7 Bernhardus, Augiæ Abbas, vir doctissimus, ordinatur, locum eundem pene destructum, recollectis fratribus, recreat. Luitolphus, Trevirensis Archiepiscopus, obiit, & Episcopatum ejus Adalbero, frater Reginæ, sibi usurpare, quibusdam contra Regem faventibus, molitur, sed à rege convicti, Megingaudo Episcopatum reliquerunt.	1008	Augiæ, remoto Ymmone Abbate crudeli, Bernhardus, vir doctus & Pius, Prunicensis monachus, Augiæ Abbas constituitur, qui gratanter susceptus à Constantiensi Episcopo Lamberto, Abbas ejus loci 29. consecratus, pietate & scientia clarus, præfuit annis 40.

Luitolfo Romæ

Regnum Romanorum.

21 Henricus Imperator novam Trojam cepit, & magna in exercitu mortalitas facta est.

Ruthardus Episcopus obiit: pro quo Heimo.

Notgerus obiit.

Pestilentia in exercitu orta multos extinxit, inter quos Ruddhardus, Constantiæ Episcopus, atque Burghardus Abbas, de Cœnobio S. Galli obierunt. Et pro his Heimo Episcopus, annis ferme quatuor, Theobaldusque Abbas undecim annis præfuerunt, & alii præstantes fratres apud S. Gallum decesserunt.

Anni Dom. 1022

Regnum Romanorum.

Henricus Imperator Campaniam petens, *Beneventum intravit*, Troiam *oppugnavit & cepit*. Neapolim, Capuam, *Salernum, aliasque eo locorum* civitates, in deditionem accepit, & Nordmannis quibusdam, qui tempore ejus illo confluxerant, quoddam (ut ferunt) in illis partibus territorium concessit, sicque ipse per Romam victor rediit in Germaniam.

22 Gebehardus, Ratisponensis Episcopus, obiit, pro quo item Gebehardus.

Ratisbonæ, post Gebehardum Episcopum, castum virum, a singularibus quibusdam moribus & munditiarum ornatusque consueto quodam amore famosum, & in divinis officiis nimis studiosum, ab hac luce subtractum, alter item Gebehardus, Augustensis Canonicus, successit.

1023

Ratisponæ, post Gebehardum, virum laude dignissimum, alter Gebehardus inthronisatur.

Hoc anno convenit Synodus Moguntiæ, in qua constitutum est, ut plebs Christiana 14. dies ante festum S. Joannis Baptistæ a carne & sanguine abstineat, nisi infirmitate cogente, aut festivitate, quæ in illo Episcopio celebris habetur: similiter 14. dies ante Natalem Domini. Item ibi constitutum est, ut vigilia Epiphaniæ, vigilia omnium Sanctorum, vigilia Assumptionis S. Mariæ, vigilia S. Laurentii jejunetur, ita, ut una refectionis hora admittatur.

23 Henricus Imperator tertius, Idus Julias obiit, & in Babenbergensi Episcopio a se facto, in monasterio S. Petri sepelitur.

Benedictus Papa obiit. JOANNES XVIII. Papa CXLVII. annos novem.

CONRADUS XIV. annos fere 15. regnavit.

1024

Romæ, defuncto Benedicto Papa, frater ejus, JOANNES XVIII. ex laico Papa CXLVIII. *ordinatus* sedit annos ferme 9. Heinricus quoque Imperator tertio Idus Julii absque filiis *diem* obiens, apud Babenbergensem Episcopatum, a se constructum, quem omnium prædiorum ac thesaurorum suorum hæredem reliquerat, in basilica S. Petri sepelitur. *Deinde* habito conventu, apud villam Kambam, Counradus Senior, filius Heinrici, rex promotus, ab Aribone, Archiepiscopo Moguntiæ, unctus est 6. Idus Septemb. Nec multo post uxor ejus Gisela, a Piligrino, Archiepiscopo Coloniæ, Regina benedicitur Cal. Octobris.

1 Ma-

Rebellio,

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
1 Magna dissensio in regno contra Conradum Regem efficitur.	1025	Rebellio *& discordia multa* contra Cuonradum Regem, a Cuonrado, ejus patruele, & Ernisto, Duce Alemanniæ, *privigno ejus*, *Welph quoque Suevigena Comite*, & aliis quam pluribus est facta.
2 Conradus Rex filium suum, Henricum, Regem fecit, & ipse Romam pergens, Imperator efficitur. Heimo Episcopus obiit: pro quo Warmannus. Bruno, Augustensis Episcopus, & Welfus Comes, prædas & incendia inter se faciunt. *Rex Conradus, sedatis ex parte rebellibus, circa tempus Quadragesima, cum exercitu Italiam adiit, & Pascha Vircellis acto, totam, prater Luccam, urbem Tuscia, Italiam in cis Romanis partibus sibi subjugavit. Ernust, Dux Alamannia, cum eo ipso anno interpellante matre, pacificatus, Campidonensem loco beneficii Abbatiam accepit, suisque militibus distribuit, nec multo post, privato aversus consilio, iterum rebellavit. Ipso anno Constantia Heimo Episcopus subita morte, pleuresi tactus, decessit, eique Warmannus successit, annis ferme 8. Burghardus quoque Campadonensis & Rhenaugiensis Abbas obiit: eique Rhenaugia Pirhtilo Abbas substituitur. Brun, Augustensis Episcopus, & Welph Comes, pradis & incendiis inter se de mutuo debacchantur.*	1026	Rex Cuonradus Italiam petens, totam pene sibi subjugavit, ex hac parte Romæ. Constantiæ, post Heimonem Episcopum, Warmannus præfuit, annis ferme 8.
3 *Conradus Rex, acto Yporegia Natali Domini, in ulteriora progressus, Luccam cum Reginhero Marchione in deditionem accepit, Romamque perveniens, a Joanne Papa, in die sancto Pascha, Imperator coronatus est, subactaque Italia tota, reversus, in Alamannia, apud Ulmam placitum habuit, ibique ad deditionem Ernustum Ducem, privignum suum, & Welph Comitem, cum aliis accipiens, per aliquot tempora exilio deputavit. Cinyburg, castrum Werenharii Comitis adhuc renitentis, aliaque nonnulla rebellium castra capta sunt. Conradus & patruelis ejus, sese Imperatori tradens, in exilium nihilominus mittitur. Werinharius, Argentina Prasul, Constantinopolim ab Imperatore legatus dirigitur, ibique insequenti anno defunctus, Wilihelmum successorem acce-*	1027	Cuonradus Rex, Romam perveniens, a Joanne Papa, in die sancto Paschæ, Imperator coronatur. Inde in Alemanniam reversus, apud Ulmam, Erniſtum Ducem & Cuonradum se illi dedentes, exilio deputavit.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
accepit. Hiltegart Bdchaugiæ (a) Abbas efficitur.		
4 Erneſtus Dux, & Welfus Comes, Conrado Imperatori ad deditionem veniunt.	1028	Henricus, filius Imperatoris, Aquisgrani Rex electus, a Piligrino, Colonienſi Archiepiſcopo, in die ſancto Paſchæ unctus eſt.
5 Bruno, Auguſtenſis Epiſc. obiit: pro quo Eberhartus. *Imperatore Ratisbonæ Paſchale feſtum agente, Brun, Auguſtenſis Epiſcopus, ſumnius Symmiſta, ejus vita inibi deceſſit, Auguſtaque in incepta S. Mauricii Baſilica ſepultus, Eberhardum accepit ſucceſſorem.*	1029	Bruno, Auguſtenſis Epiſcopus, obiir, & Eberhardum accepit ſucceſſorem.
6 Conradus Imperator Stephanum, Pannoniæ Regem, cum exercitu petit, & interea in Alemannia Dux, & Werinherus Comes, cum aliis multis, occiduntur, 16. Cal. Septembris. *Ernuſt Dux, cum exilio relaxatus ducatum ſuum recepiſſet, privatorum conſilio uſus, & denuo Imperatori refragatus, Ducatu privatur, & frater ejus junior, Herimannus, Dux Suevorum efficitur. Conradus Imperator, jam dudum inimicitiis cum Stephano, Ungariorum Rege, conflatis, Pannoniam petiit, &, quantum fluminibus & paludibus non obſtantibus poterat, Rabam devaſtavit. Interim in Alamannia, cum Ernuſt, dudum Dux, ejusque complices, parvis viribus contra Imperatorem agitantes, prædis circa ſilvam Martianam populares infeſtarent, a Manegoldo Comite, ex Augienſi militia obſervati, & 16. Cal. Septemb. conſerto prælio, victi ſunt. Ipſoque Manegoltto ibidem perempto, Ernuſt pridem Dux, & Werinhere Comes, caput rebellionis, Adalbertus quoque & Werin, nobiles, milites, cum aliis ceciderunt. Et Ernuſt Conſtantiæ, Manegoldus vero Augiæ ſepulti ſunt. Burghardus, Augenſis Monachus, Ratisbonæ apud S. Emmerammum Abbas promovetur. Pax cum Stephano, Rege Ungariorum, redintegratur.*	1030	ErniſtDux exilio relaxatus, iterumque Imperarori rebellans, cum multis aliis occiditur, 16. Cal. Septemb.
7 Stephanus Rex, miſſis legatis, cum Imperatore Conrado pacificatus eſt. *Aribo, Mogontinæ ſedis Archiepiſcopus, Romam orandi gratia petens, hac*	1031	Aribo, Moguntienſis Archiepiſcopus, obiit: cui Bardo monachus, vita & habitu venerandus, ſucceſſit.

(*a*) Legendum: *Buchaugia.*

Ruodol-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*

hac vita decessit : eique in Archipræsulatu Bardo, vita & habitu monachi venerandi, successit. Primi lapides Ecclesiæ sancti Megenradi cellæ. 6. Id. Maij positi.

8 Rodolphus, Rex Burgundiæ, moriens diadema suum Conrado misit.

Rudolfus ignavus, Burgundiæ regulus, obiit, & diadema ejus, regnique insignia Conrado Imperatori, per Seligerum allata sunt. Imperatoreque ipsis diebus contra Misiconem, Sclavorum, qui Boloni vocantur, Regem exercitum ducttante, Odo, sororis ejusdem Rudolfi filius, Princeps Gallicæ Campaniæ, regnum Burgundiæ invasit, captisque Nuenbug & Murtena castris, sua in eis præsidia posuit. Bertha, avia mea, fœmina satis religiosa, 23. viduitatis anno II. Calend. Januarii decessit.

1032

Ruodolphus, Rex Burgundiæ ignavus, obiit, & Cuonrado Imperatori diadema suum transmisit: cujus regnum Odo, sororis suæ filius, Princeps Gallicæ Campaniæ, invasit. Bern. Abbas Augiæ, missis Romam cœnobii sui privilegiis, a Joanne Papa item Privilegium, cum sandaliis, ut Episcopalibus indumentis, missas ageret, accepit. Unde *permoto* a Warmanno, Constantiensi Episcopo, apud Imperatorem, quasi sui pervasor officii, & *honoris* accusatus, eo usque ab utrisque coartatur, donec idem cum sandaliis Privilegium ipsi Episcopo traderet, publice in Synodo sua, id est, in cœna Domini sequentis anni incedendum.

Ipso anno Buchaugiense cœnobium, 2 Idus Julias, incendio flagrat.

9 Conradus hyeme Burgundiam petit.

Eclipsis Solis, tertio Calend. Julias, quasi hora sexta.

Conradus occidentalem Franciam contra Odonem petit.

BENEDICTUS IX. Papa CXLVIII. qui & Theophilactus, sedit annos 12. menses 8.

Imperator, post Natalem Domini Burgundiam petiit : sed impediente Hyemis algore, nihil inibi se dignum potuit efficere. Idem rursum æstate ipsam Odonis provinciam, Gallicam invadens Campaniam, prædis & incendiis devastavit, donec ipse Odo supplex ad eum veniret, & clementer susceptus satisfactionem, licet ficte, promitteret. Eclipsis solis 3. Calend. Julii circa septimam diei horam facta.

1033

Imperator Odonis Provinciam Galliam invadens, Campaniam tamdiu vastavit, donec ipse Odo supplex adveniens satisfactionem, licet ficte, promitteret.

Romæ, defuncto Joanne, BENEDICTUS IX. qui & Theophilactus, Papa CXLIX. licet tanto ordini indignus, sedit annos plus 12.

10 Conradus item Burgundiam vastat.

Pagani Saxoniæ confinia petunt.

Warmannus Episcopus obiit: pro quo Eberhardus.

Conradus ex castro suo Limpurgo, inter Nemetes & Vangiones sito,

1034

Imperator Burgundiam petens, sibi eam subjecit.

Constantiæ, Warmanno Episcopo defuncto, successit Eberhardus.

Meginhardo, Wirzburgensi Episcopo, Brun, filius Machtildis, successit.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
to, monasterium fecit, quod in honorem S. Crucis, & divi Joannis Evangelistæ dedicari jussit. *Imperator, iterum Burgundiam cum magnis petens copiis, omnia cis Rodanum castella subjecit. Murcenam diruit, Genuensem urbem intravit, Ludunensem Archiepiscopum Burghardum, genere nobilem & strenuum, sed per omnia scelestum & sacrilegum, cum multis aliis principibus, in deditionem accepit, subjugatoque Burgundiæ regno, rediit. Ipso anno Warmanno, Constantiensi Episcopo, mortuo, frater ejus, Eberhardus succedens, plus 12. præfuit annis. Megenhardo quoque, præsule Werzenburgensi defuncto, Brun, patruelis Imperatoris, filius, Seliaque * ex Mathilde, Conradi Ducis, Episcopatum die Pascha accepit, apud sanctum * etiam. Theobaldo Abbate decedente Nordpertus successit. Pagani Sclavi, Leutizi dicti, Saxoniæ terminos infestant.*		
11 Pagani, qui Luicici dicuntur, Wirbinam castellum in confinio Saxoniæ, multis Christianis occisis & captis, obtinent: quos Conradus Imperator cum exercitu petit. *In Italia minores milites contra dominos suos insurgentes, & suis legibus vivere, eosque opprimere volentes, validam conjurationem fecere. Ad quos coërcendos cum primores adunati pugnam inirent, multi utrinque ceciderunt; inter quos & Astensis Episcopus vulneratus interiit. Adelbero, Dux Carentani & Histriæ, amissa Imperatoris gratia, ducatu quoque privatus est. Leutizi Wirbinam castellum clam proditum capiunt, multosque nostrorum occidunt, captivos abducunt. Imperator, vi transito Albia flumine, provinciam eorum ingrediens, late vastat.*	1035	Synodus magna apud Triburiam ab Imperatore collecta est.
12 Italia civium discordia laborat. Gebehardus, Ratisponensis Episcopus, obiit: pro quo item Gebehardus. 137 Nuptiæ Henrici regis. Pagani supradicti Conrado Imp. vectigales facti. Piligrinus, Agrippinensis Archiepiscopus, obiit; pro quo Herimannus. *Pili-*	1036	Piligrino, Coloniensi Archiep. Herimannus; Gebehardo secundo, Ratisponensi Episcopo defuncto, tertius Gebehardus successit. Henricus rex, filius Imperatoris, Chunihildem, Cnutonis Danorum & Anglorum regis filiam, sibi apud Noviomagum Regalibus nuptiis copulavit uxorem. Leu-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Piligrinus, Coloniensis Archiepiscopus decessit; eique Herimannus, Ottonis II. Imperatoris ex filia nepos, successit. Gebehardus 2. Ratisbonensis Episcopus 16. Calend. Maji obiit, pro quo 3. Gebehardus, Conradi Imperatoris ex matre Adelheide frater, Episcopus ordinatur. *Conradus, patruelis Imperatoris, patris sui Ducatum in Carentano & in Histria, quem Adelbero habuerat, ab Imperatore suscepit. Heremannus quoque, Dux Alamanniæ, Marcham soceri sui Meginfridi in Italia ab Imperatore accepit. Burghardus, Lucturnensis Archiepiscopus, imo tyrannus & sacrilegiis Ecclesiarum depradator incestuosus, cum Udalricum, Selegereri filium, bello peteret, ab ipso victus & captus, Imperatorique adductus, ferro compeditus & custodia mancipatus, multis annis detinetur in vinculis. Imperator hyeme Italiam petit. Sanctæ Moniales & Domina Irmengarda, Welph Comitis vidua, apud Altorf pro clericis collectæ sunt.*		Leutizi Sclavi Imperatori vectigales facti. Imperator hyeme Italiam petit.
13 Conradus Imperator Italiam cum exercitu petit, & Mediolanensem Archiepiscopum in custodiam misit, qui fuga lapsus, cum multis aliis, eidem Imperatori rebellat. Odo, Princeps Carlingorum, a Gozzelone Duce pugna victus, fugiensque, a quodam milite occiditur. *Imperator, celebrato Veronæ Natali Domini, per Brixiam & Cremonam Mediolanum pervenit, inde Papiam adiens, Heribertum, Mediolanensem Archiepiscopum, infidelitatis accusatum, apprehendi jussit, eumque Poponi, Patriarchæ Aquilegiensi, custodiendum commendavit: qui fuga elapsus, cunctis viribus eidem Imperatori rebellare contendit. Imperator, Paschali festo Ravennæ acto, territorium Mediolanense repetiit, urbem obsedit, castella, villas, omniaque circum ad rebelles continentia, vastavit. Conjuratorum vero manum facile compescuit, eisque legem, quam & prioribus habuerant temporibus, scripto roboravit. Papa Benedictus Cremonam ad Imperatorem venit. Episcopi Placentinus, Cremonensis, & Vircellensis incusati, ab Imperatore captique*	1037	Imperator Papiam adiens, Heribertum, Mediolanensem Archiepiscopum, infidelitatis accusatum, in custodiam misit, qui fuga elapsus, cunctis viribus Imperatori rebellare contendit. Imperator Mediolanum obsedit, & circumquaque quælibet ad rebelles pertinentia devastavit. Odo, Princeps Gallicæ Campaniæ, a Gozzilone, Lotharingorum Duce, pugna victus, fugiensque, a quodam milite occiditur.

Impe-

Regnum Romanorum.

ptique & in exilium missi. Ipso anno pugna inter Odonem, Gallicæ Campaniæ Principem, Gozzilonem, Lotringorum Ducem, commissa. Odo victus, & cum suis fugatus, in ipsa fuga peremtus interiit.

14 Eliphtruda, quæ & Cunegundis, Regina, uxor Henrici Regis, 15. Cal. Augusti, & Herimannus Dux 5. Cal. Augusti, in Italia cum multis aliis obierunt.

Stephanus, Hungarorum Rex, bonæ memoriæ, obiit, qui se ipsum cum tota gente sua ad fidem Christi ex gentili errore convertit: pro quo Petrus regnavit.

Imperator cum ultra Romanas partes peragrasset, indeque per Adriatici maris oras remearet, mense Julio, ingens exercitum pestilentia invasit, & plurimos passim extinxit; inter quos Chunihildis, Regina Heinrici Regis uxor, 17. Cal. Augusti defuncta, & ad castrum Linaburg translata, ibique sepulta est. Hermannus quoque, Dux Alamanniæ, suis admodum flebili morte 5. Calend. Augusti occumbens, Tridenti tumulatus est. Imperator, de Italia reversus, Solodori colloquio habito, plurimos Burgundionum primores, tam sibi quam filio suo subjectionem sacramento firmare cœpit. Ipso anno Stephanus, Ungariorum Rex, cum ante plurimos annos se cum tota gente sua ad Christi fidem convertisset, Ecclesiasque multas & Episcopatus contraxisset, & regnum suum, probis mitissimus, operam impendisset, Petrum, sororis suæ filium, de Venetia natum, pro se Regem constituens, obiit.

15 Conradus Imperator 2. Nonas Junias obiit, & apud Urbem, quæ Spira vocatur, sepelitur.

Conradus Dux & Adalbero Dux obierunt.

Eclipsis Solis undecimo Calend. Septembris.

Reginbaldus, Spirensis Episcopus, 3. Idus Octobris, bonæ memoriæ, obiit.

Conradus Imperator, apud Trajectum

Anni Dom.

Regnum Romanorum.

1038 Imperator cum natalem Domini Parmæ ageret, orto tumultu inter Parmenses & exercitum, utrimque multi, sed ex Parmensibus plures, ceciderunt, & ipsa civitas incendio consumpta est.

Papa Archiepiscopum Mediolanensem, Imperatori rebellem, excommunicavit.

Chunihildis Regina, uxor Henrici regis, 17. Cal. Augusti, & Hermannus, Dux Alemanniæ, 5. Cal. Augusti, cum multis aliis in Italia obiere.

Stephanus, Rex Ungarorum, bonæ memoriæ, obiit, qui se ipsum cum tota gente ad fidem Christi convertit, pro quo Petrus regnavit.

1039 Cuonradus Imperator, tertio Nonas Junii obiit, pro quo HENRICUS Rex, filius ejus, regnavit.

Hen-

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
*ctum, Fresia urbem, Pentecosten 3. Nonas Junii inopinata morte subito decessit; & Nemetum allatus, ibique sepultus est: & filius ejus, Rex Heinricus, gubernaculum regni suscepit. Regiabaldus quoque, Nemetensis Episcopus, vir vita & habitu monachico verendus, 3. Idus Octob. decessit: eique Sibicho, fama longe dissimilis, successit. Conradus & Dux Carentani, & Adelbero, æmulus ejus, qui ante eum ducatum eundem tenuerant, ipso anno obierunt. Heinricus Rex, mota in Boëmiam expeditione, cum Dux gentis Brezizlaus filium suum ob fidem ei obsidem misisset, seque ipsum venturum & imperata facturum, licet ficte, promisisset, statim rediit. Petrus, Rex Ungariorum, hyeme terminos regni sui invadens, prædis, incendiis, & captivitate depopulatur. Ecclesia cella sancti Meginradi 3. Idus Octobris dedicatur, & * reliquiæ corpus sancti Meginradi.*		
HENRICUS XV. filius Conradi, annis 17. mens. 7.		
1 Henricus, Rex Boëmiæ, Ducem bello petit: sed multis Proceribus & militibus in præstructione sylvæ citra & ultra occisis vel captis, nihil dignum efficere potuit. Petrus quoque, Hungarorum rex, eidem Duci contra Henricum regem auxilia mittit.	1040	Henricus Rex Ducem Boëmiæ bello petit, sed multis Proceribus & militibus in præstructione sylvæ citra & ultra occisis vel captis, nil dignum efficere potuit.
Heinricus Rex Boëmiensium Ducem, iterum rebellantem, petens, ad præstructionem seu munitionem Silvæ citra & ultra expugnandam, partem expeditam exercitus, per devia saltus, in provinciam misit: sed cum undecimo Calend. Septembris istac, crastina vero die illac, milites silvosa, difficilia & obstructa loca ingressi, casso labore jam fatigabundi, firmissimam quandam machinam oppugnatum aggredi frustra tentarent, irruentibus undique Boëmanis, cæsi, capti, fugatique, & qui in provincia adhuc ex nostris remanserant, interveniente Gunthario Eremita, incolumes educti redierunt. Rex vero, plurimis militum & procerum amissis, infecto interim negotio, discessit. Eberhardus, Babenbergensis Ecclesiæ primus Episcopus, anno promotionis 33. decessit: cui Suidegerus, natione		Eberhardo primo Babenbergensi Episcopo defuncto, Suidgerus successit.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
natione Saxo, vir laudabilis, successit.		
2 Hungari quendam Ovonem regem ſibi eligentes, Petrum regem ſuum expellunt. Qui profugus & exul, Henrici regis, cui priori anno rebellaverat, gratiam quærit, & invenit. Henricus rex, Boëmiam cum exercitu ingreſſus, igne prædaque cuncta devaſtat,& rebellem Ducem obſides dare,& ipſum poſt ſe Ratisponam ad deditionem humiliter venire, ſibique jurejurando fidelitatem ſervitiumque confirmare, coartat. *Heinricus Rex, reddito Boëmano Duci obſide filio ſuo, captivos in Silua captos redemit; ſecutaq; æſtate, collecto grandi exercitu, provinciam ipſam per devia ingreſſus, prædis & incendiis cuncta devaſtat, donec Dux malis ſubactus, pacem poſtularet, ſui deditionem, & cum tota gente ſubjectionem, Ratisbonamque ſe ad Regem venturum, & imperata facturum, fidelibus Regis ad ſe vocatis, promitteret. Quod & Rege diſcedente, mox facto implevit. Ipſo anno Ungarii perfidi Ouonem quendam Regem ſibi conſtituentes, Petrum Regem ſuum occidere moliuntur; qui vix fuga lapſus, primo ad Marchionem noſtrum, Adelbertum, ſororis ſuæ maritum, profugus venit, indeque ad Regem Heinricum veniens, pedibusque ejus provolutus, veniam & gratiam imploravit & impetravit.*	1041	Ungari quendam Ovonem ſibi regem conſtituentes, Petrum regem ſuum expellunt. Qui profugus & exul, Henrici regis gratiam, cui priori anno rebellaverat, quærit & invenit. Henricus rex Boëmiam cum exercitu ingreſſus, igne prædaque cuncta devaſtat, & rebellem Ducem obſides dare, & ipſum poſt ſe Ratisponam ad deditionem humiliter venire, ſibique jurejurando fidelitatem ſervitiumque confirmare coartat.
3 Ovo, Rex Hungarorum, ob ſuſceptum ab Heinrico Rege Petrum, a ſe expulſum, fines Bajoariæ prædis & incendiis depopulatur. Sed magna pars exercitus ejus, quæ a ſeptentrionali Danubii parte prædas factura venerat, ab Adalberto Marchione, inita pugna, penitus deleta eſt. Henricus quoque rex, ſui ulturus injuriam, Pannoniam cum exercitu in autumno ingreſſus, magnam provinciæ partem vaſtavit, duas populoſiſſimas civitates evertit, plures deditione ſubjecit. Sed cum Petrum regem ſuum, quem ſecum ducebat, nulla ratione Provinciales recipere conſentirent, alium quendam, quem	1042	Ovo, Ungarorum tyrannus, cum Baioariæ fines devaſtaret, maxima pars exercitus ejus ab Adalberto Marchione bello devicta periit. Henricus rex, Pannonias petens, urbes munitas delevit, & plures deditione ſubjecit. Et dum Petrum regem ſuum recipere nollent, Ducem eis quendam præfecit, quem ſtatim, poſt ejus diſceſſum, Ovo in Boemiam repulit. Henricus

Regnum Romanorum.

quem petebant, Ducem eis constituit: quem tamen statim post discessum ejus Ovo rex de provincia sua in Boëmiam depulit.

Poppo, Aquilejæ Patriarcha, obiit: pro quo Eberardus.

Heinricus Rex hyeme Burgundiam invasit, multosque Principum se illi subjicientes suscepit, nonnullaque legitime dijudicavit. Ovo, Ungariorum tyrannus, ob susceptum a nostro Rege Petrum, divisit bifariam exercitum suum; fines Bajoariæ ex utraque parte Danubii deprædans, & incendens, depopulatur. Sed una pars exercitus ejus, a Septentrionali parte Danubii, ab Adalberto Marchione, & filio ejus Luitpaldo, ad internecionem cæsa est. Heinricus quoque, autumno Pannonias petens, Heimenburg & Brecesburg evertit: Septentrionalem Danubii partem (quia flumina Australem & paludes municrant) usque ad Grana flumen vastavit, seu in deditionem accepit: & pars exercitus bis numero Ungariam incursantibus congrediens, strages magnas effecit. Et subactis partium illarum Ungariis, cum Petrum recipere nollent, quendam alium ex illis, item apud Boëmanos exulantem, Ducem eis constituit: quem tamen Ovo statim post discessum Regis, resistere non valentem, in Boëmiam repulit. Popo, Patriarcha Aquilegiensis, obiit, eique Eberhardus, Augustensis Canonicus, a Rege promotus successit.

Anni Dom.	

4 Gisla Imperatrix, mater Henrici Regis, 16. Calend. Martias obiit, & apud urbem Spiram sepelitur.

Totum tempus æstivum in tempestates pluviasque hyemales pene conversum, magnam frugum & vindemiarum penuriam effecit.

Henricus Rex, iterum Pannonias cum exercitu petens, satisfactionem, obsides, munera, pacis per jusjurandum confirmationem, Hungaris vix impetrantibus, accipiens, discessit. Qui inde reversus, Constantiensi Synodo affuit: ubi primo omnes Sueviæ Principes, memoresque personas, cunctis inimicitiis destructis, pacificari fecit, & pacem hactenus inauditam tam in hac quam in aliis regni sui Provinciis, regia censura per edictum confirmavit. Deinde Agnetem, Wilhelmi

1043

Regnum Romanorum.

Henricus rex iterum Pannonias petens, ab Ovone, vix pactum impetrante, suscepta satisfactione, *obsides, munera, regniquc usque ad Litha fluvium, partem accipiens*, & muneribus, discessit. Inde in Alemanniam veniens, in synodo Constantiensi cunctis, qui contra eum deliquerant, *primum* omne debitum ipse dimisit. Hocque & alios suis debitoribus facere adhortans, inauditam multis seculis pacem effecit.

Post Agnetem, Wilhelmi Pictaviensis, filiam, accipiens, & Moguntiæ Reginam ungi faciens, regales apud Ingelnheim nuptias celebravit. Ibi Luitpaldus, Adalberti Marchionis filius, *magnæ virtutis & pietatis adolescens, ab ipso Rege Marchio promotus, & post paucos dies defunctus, Treviri a* patruo

Regnum Romanorum.

1038 helmi Pictaviensis Principis filiam, Reginam apud Moguntiam Urbem ungi faciens, Regalibus sibi nuptiis, apud Ingelnheim, villam Regalem, copulavit. Unde infinitam histrionum & joculatorum multitudinem, ad laudis suæ cumulum, vacuam & inanem, sine cibo & muneribus, merentem abire permisit.

Luitpaldus Marchio, Adalberti Marchionis filius, bonæ indolis juvenis, & maxima Hungarorum clades, immature obiit.

*Gisela Imperatrix, apud Goslere, quamvis, a sortilegis nonnunquam vera sibi prædicentibus decepta filio, Regi se superviċturam, crederet, * defuncere morbo 15. Calend. Maji decessit, & Nemeti juxta maritum Imperatorem sepulta est. Æstas pluviosa frugum & vindemiarum penuriam fecit.*

1044 Maxima pestis pecudum, & hyems satis dura & nivosa, magnam vinearum partem frigore perdidit, & frugū sterilitas famem non modicam effecit.

Gozzilo, Dux Lotharienſium, moriens, Gozziloni filio, quamvis ignavo, Ducatum suum a rege Henrico promissum, relinquere disposuit. Sed alter filius ejus Gotefridus, jamdudum Dux, cum Ducatum fratri debitum contra fas a rege sibi obtinere nequivisset, jusjurandum fidemque postponēs, rebellare pio regi præsumpsit.

Ovo rex, cum jusjurandum pactumque infregisset, Henricus rex cum perpaucis copiis Pannonias petiit: quem Ovo, qui maximum paraverat exercitum, in tantum despexit, ut eum, quasi facile occidendum seu capiendum, provinciam ingredi sineret. Sed Henricus cum parte copiarum Rabam fluvium festine, in divino confisus auxilio, transvadavit: pugnam cunctis militibus passim festinantibus, iniit, & in prima congregatione innumerabilem Hungarorum exercitum fugavit atque prostravit: & paucissimis suorum amissis, in semet fortissime pugnans, gloriosissimam victoriam adeptus est. 3. Nonas

* Lege *dysenteria.*

Anni Dom.

Regnum Romanorum.

patruo suo, Poppone Archiepiscopo, sepultus obiit.

1044 Gozzilo, Dux Lotharingorum, moriens, Gozzeloni filio suo, quamvis ignavo, Ducatum suum, a rege Henrico promissum, reliquit.

Sed alter filius ejus Godefridus, jamdudum Dux, cum Ducatum fratri debitum a rege obtinere nequisset, pro rege rebellare præsumit.

Henricus rex parvo exercitu contra gravissimam Ungariorum gentem fortiter pugnavit & vicit, Ovonem tyrannum fugavit, & Petrum expulsum pristinæ dignitati restituit. Postea vero Petrus in regno confortatus, eundem Ovonem cum uxore & filiis comprehensum, decollavit.

Magna vis famis homines immunda animalia comedere coëgit.

Romani

Regnum Romanorum.

3 Nonas Julias: & Ovone Rege vix fuga elapſo, omnes Hungari ad deditionem Henrico Regi catervatim concurrerunt, ſubjectionem ſervitiumque promittunt. Ipſe vero, ut erat per omnia piiſſimus, Petrum Regem, dudum expulſum, regno ſuo reſtituit.

Ungarios petentes lege Baioarica donavit, ipſeque cum triumpho in regnum ſuum rediit, nec multo poſt idem Ovo a Petro Rege deprehenſus, ſcelerum ſuorum pœnas, capite plexus, perſolvit.

Eodem anno Ludovicus Comes Reginoldum Principem, Reginæ Agnetis avunculum, ſed Regi Heinrico inimicum, dum quoddam caſtellum ejus, quod Monſpiligardæ dicitur, magna cum manu expugnare pararet, cum parva militum ſuorum copia, pugnam iniens, vicit, multisque cæſis, reliquos fugavit.

Romani, Benedictum CL. Papam multis criminatum, ſede ſua pellunt, & SYLVESTRUM, tertium quendam, in locum ſuum ſtatuunt: quem tamen poſtea Benedictus, quibusdam ſibi faventibus, excommunicatum depulit, ſedique ſuæ redditus, ſeipſum poſtea privavit, & alium pro ſe contra Canones ordinavit.

Herebertus, Mediolani Epiſcopus, obiit.

Beggelenheim Caſtellum Gotefridi a rege captum, *deſtruitur.*

Gebehardus, Ravennas Archiepiſcopus, obiit, & pro eo Wideger conſtituitur.

Reginoldus & Geroldus Burgundiones, regi apud Solodurum ad deditionem venerunt.

Otho, Palatinus Comes, Paſchali hebdomada, Dux Alemanniæ, apud Goslare, à rege conſtituitur.

Petrus Rex, Henricum regem in feſtivitate Pentecoſtes, ad ſe invitatum, magno paratu ſuſcepit, & maximis muneribus donavit, eique regnum Pannoniarum, Principibus Hungarorum fidelitatem illi, & ſucceſ-

Anni Dom.

Regnum Romanorum.

Romani Benedictum Papam pro ſceleribus ſuis expellunt, & quendam Sylveſtrum Papam CL. temere conſtituunt: quem tamen Benedictus Papa poſtmodum quorundam auxilio expellit, ipſeque ſuæ ſedi redditus, ſponte a Papatu diſceſſit, & Gratianum, nomine Gregorium, Papam CLI. pro ſe ordinari permiſit. Anno Domini 1046.

1045 Otto, Palatinus Comes, Dux Alemanniæ conſtituitur.

Petrus, rex Ungariorum, Henrico rege ad ſe invitato, regnum Pannoniarum tradidit, quod tamen ab eo, ipſe dum viveret, poſſidendum recepit.

Brun

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
cessoribus ejus, juramento firmantibus, reddidit: quod tamen ab eo, ipse dum viveret, possidendum recepit. In quo videlicet itinere rex quoddam vetus solarium ascendens, cum multis aliis ædificio cadente corruit, ipsoque, Deo protegente, illæso.		
Bruno, Wirciburgensis Episcopus, letaliter cum aliis collapsus, post unam hebdomadam, id est, 7. Cal. Junias obiit, & ad sedem suam reportatus, ibique sepultus, Adelberonem successorem suscepit.		Brun, Wirziburgensis Episcopus, obiit 7. Calend. Junii.
Gotefridus Dux, rebellioni suæ desperans, regique ad deditionem veniens, in custodiam mittitur.		Godefridus Dux ad deditionem regi veniens, in custodiam mittitur.
Wido Mediolani Episcopus constituitur.		
Sclavi, qui & Lintici dicuntur, Saxoniæ terminos inquietantes, regi 139 illò cum copiis militum venienti, se tradunt, & solitum censum promittunt.		Leutici se regi dedunt, & solitum censum promittunt.
Autumnali tempore Guntharius (a) heremita ad Christum migravit, & in Praga, Boëmiæ Urbe sepultus, quiescit.		Guntharius heremita ad Christum migravit, & in Praga Boëmiæ sepultus quiescit.
Per idem tempus regale colloquium, apud Tribura condictum, gravis regis infirmitas præpedivit: quo etiam tempore Agnes Regina filiam regi peperit.		
Rex natalem Domini in Saxonia apud Goslare celebravit.	1046	
Magna mortalitas multos passim extinxit.		
Eggehardus, Marchio ditissimus, subito moriens, prædiorum suorum regem reliquit hæredem.		
Rex Paschale festum apud Trajectum, Fresiæ Urbem, egit, & subsequutis diebus navali expeditione in Phladirtingam, fretum trajiciens, pagum quendam, quem Theodericus Marchio sibi usurpaverat, ab eo eripuit: unde idem postea rebellionis causam sumpsit.		
Sanctum autem Pentecostes Aquisgrani faciens, Gotefrido Duce e custodia relaxato, sibique procedenden-		Rex Aquisgrani, in Pentecoste, Godefrido Duci, custodia relaxato, Ducatum reddidit, & Widgero, Ravennæ Præsuli nimium crudeli, nondum

(a) CANISIUS Gutitharius.

Regnum Romanorum. | *Anni Dom.* | *Regnum Romanorum.*

denti, terratenus prostrato, Ducatum suum misertus reddidit.

Quibus etiam diebus Widgerum, qui Ravennæ præsulatum jam biennio inepte & crudeliter, nondum consecratus, tenebat, ad se vocatum Episcopatu privavit.

Sequenti tempore rex in Italiam expeditionem parat.

Fridericus, frater Henrici, Ducis Baioariæ, Dux Lotharingorum, pro Gotefridi fratre ignavo Gozzilone, constituitur.

Subsequuto autumno Hungari, pristinæ perfidiæ suæ memores, Andream quendam regem sibi statuunt, Petrum regem, multis advenarum, qui pro eo pugnaverant, occisis, variis cum conjuge sua injuriis affectum, postremo oculis privant, & in quendam locum, cum eadem conjuge sua, alendum deportant, multis etiam per idem tempus peregrinis inibi expoliatis, exulatis atque necatis.

Quo comperto, rex Henricus, qui jam valido exercitu congregato in Italiam iter cœperat, nimis indoluit, sed tamen cœptam expeditionem non deseruit. Itaque coadunato exercitu, Papiæ Synodum celebravit. Inde Placentiam veniens, Gratianum CL. quem expulsis prioribus, Romani Papam statuerant, ad se venientem, honorifice suscepit: sicque cunctis prospere cedentibus, juxta natalem Domini non longe ab Urbe Roma, apud Sutriam, Synodo item acta, causa erroneorum Pontificum diligentiùs ventilata, Gratianum Papam convictum, baculo pastorali privavit. Deinde omnium tam Romanorum, quam aliorum consensu, Suidegerum Episcopum, qui post Eberhardum primum secundus Babinbergensem sexto jam anno regebat Ecclesiam, nimium reluctantem summum Romanæ Ecclesiæ elegit Pontificem, sicque circa vigilias natalis Domini ipsam ingrediuntur Urbem.

Eadem nocte bonæ memoriæ Eber-

dum consecrato, Episcopatum abstulit.

Ungarii regem suum Petrum oculis privant, & pro eo quendam Andream regem statuunt.

Henrico regi cum expeditione in Italiam venienti, Gratianus Papa, quem Romani, expulsis prioribus, statuerant, Placentiæ obvians, honorifice suscipitur: qui tamen postmodum apud Sutriam, in Synodo non invitus pastorale officium deposuit.

Pro quo Suidgerus, Babenbergensis Episcopus, nimium reluctans, omnium consensu eligitur. In tempore hujus Apostolici innumerabiles terræ motus & maximi in Italia sunt facti. Et hoc fortassis ideo, quia idem

Regnum Romanorum.

berhardus, Constantiensis Ecclesiæ Episcopus, inibi in porticu S. Petri sepeliendus, obiit, tredecimo Episcopatus sui anno.

Anni Dom.

Regnum Romanorum.

idem Apostolicus non canonice subrogatus est antecessori suo, non canonice deposito: videlicet, quem nulla culpa deposuit, sed simplex humilitas ab officio cessare persuasit.

Eberhardus, Constantiensis Episcopus, Romæ obiit, pro quo Theodericus.

1047 In ipsa Natalis Domini die præfatus Suidegerus, natione Saxo, Apostolicæ sedi CLI papa ex more consecratus, & nomine auctus, Clemens II. vocatus est. Qui mox ipsa die, Henricum regem, & conjugem ejus Agnetem, imperiali benedictione sublimavit: peractisque Missarum solenniis, ipse Dominus papa & imperator cum imperatrice, ita ut erat coronatus, ad Lateranense palatium cum ingenti gloria proficiscuntur, cunctis civibus Romanis mirantibus, honoremque singulis quibusque pro facultate obiter impendentibus. Completisque Romæ cum summa pace aliquot diebus, imperator magnam exercitus partem patriam redire permittens, ipse cum reliquo ad ulteriora contendit. Circa idem tempus imperator præsules nonnullos constituit: inter quos Ravennati ecclesiæ Hunfridum, cancellarium suum in Italia; Constantiensi Theodericum, per alias provincias cancellarium suum & archicapellanum, & Aquisgrani præpositum; Argentinæ Herrandum, Spiræ præ-
140 positum, pro Villihelmo autumnali tempore defuncto; Viridunensi Theodoricum, Basileæ præpositum & capellanum suum, pontifices præfecit. Imperator verò Roma egressus, nonnulla castella sibi rebellantia cepit, provincias illas, prout videbatur, disposuit, duces Nordmannis, qui in illis partibus commorantur, & aliis eo locorum urbibus constituit. Sed socru imperatoris de monte Gargano Beneventum reversa, orto tumultu, Beneventani cives quibusdam eam injuriis afficiunt. Unde sævam ab imperatore vindictam metuentes, eique se subdere non præsumentes, rebellionem ineunt. Sed imperator, qui magna, ut dictum est, ex parte exercitum jam remiserat, & ad aliam occupato animo, patriam tendebat, tantam tunc temporis civitatem expugnatum aggredi distulit, interimque eo infecto negotio, sed aliàs universa Italia parente pacataque, redire disposuit. Interea imperatrix Agnes, quæ Romæ ab imperatore digressa fuerat, in Ravennati territorio filiam peperit. Imperator verò cœpto redeundi itinere, Mantuæ paschale festum in gravissima decumbens ægritudine, commoratur. Postea convalescens, corpus beati Widonis, Pomposæ (*a*) monasterii abbatis, in magna sanctitate, ante non integrum annum defuncti, plurimis glorificatum miraculis, de Parmensi, ubi sepultum fuit, civitate, ad urbem Spiram (*b*) transferendum, magno secum cum honore de Italia rediens, devexit. In quo itinere Augustam Vindelicam in litaniis ante Ascensionem Domini veniens, Gebehardo, (*c*) urbis ejusdem episcopo, in adventu ejus defuncto, Henricum capellanum suum successorem constituit. Actoque inibi eodem festo, Pentecostes solennia Spiræ celebravit: ibique colloqui-

(*a*) Can. *Pompasiæ.*
(*b*) Compara *LEHMANNI Chron. Spir. lib. V. c. XXIII.*
(*c*) Sic etiam *URSTISIUS:* verum *CANISIUS* rectius legit *Eberhardo*, hoc enim Episcopi Augustani nomen, qui illo anno fuit defunctus. Vide *WERLICHII Chron. August. p. II. p. 40.*

Anni Dom.

loquium cum regni principibus habuit, & corpus præfati abbatis in incepta quadam extra urbem basilica tumulari fecit. Quo tempore Welfum, comitem Suevigenam, Welfi dudum comitis filium, Carentani ducem promovit. Avunculum quoque ejus, Adalberonem ducem, videlicet Henrici & Frederici fratrem, Metensis ecclesiæ episcopum, post Theodoricum nuper defunctum, constituit. Item Poppone archiepiscopo his diebus defuncto, Trevirensi urbi Eberhardum, Wormatiæ præpositum, archipræsulem præfecit. Per idem tempus, cùm expeditionem in Pannonias, ad Petrum ulciscendum, disponeret, Gotefridus dux, cum Balduino de Flandris, & aliis nonnullis rebellionem innovasse, bellumque copiis collectis paravisse; Theodericus quoque de Phladirtinga marchio, rebellavisse, & episcopatus sibi contiguos, ad injuriam imperatoris, populatus esse, nunciatur. Præterea Andreas, qui regnum Petri obtinuit, jam crebrò legatos supplices miserat, regnum se ab Hungaris coactum suscepisse, confirmans, de Petri sese injuriis excusans: quique adversus eum conjuraverant, partim à se trucidatos, partim imperatori tradendos denuncians, suamque imperatori subjectionem, annuum censum, & devotam servitutem, si regnum se habere permitteret, mandans. Quibus ex causis, dilata expeditione illa, cùm Gotefridus quoque dux rebellionem suam callidis legationibus dissimularet, autumnali tempore navali exercitu collecto, contra Theodericum, in Phladirtingam, arma commovit. Interea Otho, Suevorum dux, qui provinciam sibi traditam piè ac strenuè tertio jam anno regebat, immaturo obitu diem clausit extremum. In ipsis quoque diebus Henricus, Baioariæ dux, defunctus Treviris sepelitur. Clemens etiam, qui & Suidegerus, papa in Romanis partibus nono mense promotionis suæ diem obiens, ad episcopatum suum Babinbergum reportatus, tumulatur. Imperator, expeditione in Phladirtingam trajecta, aquosis impedientibus locis, parum proficere potuit, & revertens, adversariis, marino cursu levibus scaphis, latrocinantium more sequentibus, & extremos quosque incursando cædentibus, non modicam in exercitu cladem pertulit.

Ipso quoque tempore Gotefridus inter alia, quæ contra regem gessit, Viridunensem civitatem dolo captam incendit & evertit, *cujus Ducatum Adalberto cuidam tradit.*

In ipso natali Domini die, Suigerus Papa 152. ex more consecratus, Clemens secundus est vocatus: sedit mensibus novem. Qui mox ipsa die Heinricum Regem cum conjuge sua Agnete Imperiali benedictione sublimavit.

Hunfridus Ravennæ efficitur Archiepiscopus.

Beneventani cives, Socrum Imperatoris de monte Gargano reversam, male tractantes, rebellant.

Imperator corpus B. Widonis, Pomposiæ Abbatis, de Parmensi civitate Spiram secum transtulit.

Poppo, Treverorum Archiepiscopus, obiit, pro quo Eberhardus.

Godefridus Dux, & Balduinus de Flandris, Imperatori rebellant.

Item Theodericus de Phladirtinga Marchio rebellat Imperatori, contra quem Imperator exercitum movens, parum profecit.

Clemens, qui & Suigerus Papa 7. Idus Octob. obiit.

Godefridus Dux inter alia, quæ contra Regem fecit, Viridunensem civitatem combussit, cujus Ducatum Imperator Adalberto cuidam tradidit.

1048 Imperator Natalem Domini in Saxonia moratus, confestim per Wurciburgum in Alemanniam venit, & Ulmæ colloquium habens, Othonem de Suinfurto marchionem, Suevis ducem constituit: indeque in Baioariam veniens, Quadragesimale & Paschale tempus exegit. Eadem 141

Anni Dom. Quadragesima sanguis, ut creditur, Domini, apud urbem Mantuam, divina per quendam cæcum revelatione invenitur, & plurimis miraculis declaratur. Imperator Ratispona, ubi Pascha cum Othone & Brecizlao ducibus, & multis aliis principibus egit, digressus Alemanniam repetit, & Augiam nostram ingressus VIII calendas Maias, novam sancti Marci Evangelistæ, patroni nostri, basilicam, à domino Bernhardo abbate constructam, se præsente, à Theodorico, Constantiensi episcopo, dedicari fecit, & ejusdem sancti festo in litania majore apud nos acto, Ascensionem Domini Turegi, Pentecosten autem Solodori celebravit: habitoque ibi cum Burgundionibus colloquio, per Franciam orientalem in Saxoniam remeavit. Per idem tempus dominus Bernbardus, abbas Augiæ, vir doctrina & moribus insignis, anno promotionis suæ quadragesimo, in senectute bona morbo confectus VII idus Junias diem ultimum clausit, & in basilica sancti Marci sepultus quiescit: in cujus locum Udalricus decanus à fratribus electus, abbas ab imperatore constituitur. Defuncto quoque viro docto, Vattone, Leodii pontifice, Dietuinus successit.

Sequente Julio, Poppo Brixensis episcopus ab imperatore electus, Romam mittitur, & bonorificè susceptus, Apostolicæ sedis CLII papa ordinatus, mutato nomine, Damasus II vocatur. Sed paucis diebus exactis, defunctus, ad sanctum Laurentium, extra urbem sepultus est. Autumnali tempore Henricus imperator, & Henricus, Galliarum rex, in Metensi territorio convenientes, pacem pactumque inter se juramento confirmant. His diebus terræmotus magnus factus est nocte, III idus Octobres. Ipsis item diebus Agnes imperatrix filiam imperatori peperit. Eodem etiam tempore Gotefridus Adelbertum ducem se deprædantem persecutus, & dimissa multitudine, cum paucis inventum, cum aliis, qui repugnare tentabant, occidit. Post quem Gotefridus *(a)* dux ab imperatore constituitur. Imperator ipsis diebus Argentoratum, & inde prope Natalem Domini Ulmam venit, sicque in Baioariam proficiscitur.

Imperator Ottonem de Suinvurt Suevis Ducem constituit.

Sanguis Domini apud Urbem Mantuam, ut creditur, divina per quendam cæcum revelatione invenitur.

Bernhardus, Abbas Augiensis, vir doctrina & moribus insignis, obiit: cui Udalricus successit.

Poppo, Brixiensis Episcopus ab Imperatore electus, Romam mittitur, & honorifice susceptus, Papa 153. ordinatur, nomine Damasus, & sedit 32. dies.

Henricus Imperator, & Henricus Rex Galliarum convenientes in Metensi territorio pacem inter se juramento confirmant.

Gotefridus Adalbertum Ducem occidit: cujus Ducatum Gerbardo Imperator dedit.

1049 Imperator Natalem Domini Frisingiæ, & Purificationem sanctæ Mariæ Ratisponæ agens, Baioariæ ducem Conradum constituit, & circa Quadragesimale tempus inde in Saxoniam recessit. Gotebaldus, Nemetensis *(b)* præpositus, Aquileiæ patriarcha, post Eberhardum iis diebus defunctum, ab imperatore promovetur. Interea glaciali hyeme suppeditante, nonnulli de partibus maritimis milites & principes, cum Leodinensi episcopo, Trajectensi & Metensi congregati, Theoderico in Phladirtinga insidias tendunt, commissaque pugna, victum occidunt, & provinciam illam imperatori subjiciunt: quam tamen non multò pòst Gote-

(a) Can. *Gerhardus.*
(b) Can. *Metensis.*

Anni Dom.

Gotefridus occupans, ab eisdem pugna petitus & victus, vix aufugit. Per idem tempus Bruno, Leucorum episcopus, ab imperatore electus, Romamque missus, summo honore suscipitur, & in Quadragesima papa CLIII ordinatus, Leonis noni nomen accepit. Qui in proximo Pascha Udalricum, Augiensis cœnobii provisorem, Romam venientem, abbatis benedictione consecravit, & monasterii ejusdem privilegia, antiquitus à sede Apostolica tradita, sua authoritate confirmavit & innovavit, indictione II, VII calendas Apriles. Idem papa, in hebdomada post Albas, synodum cum episcopis Italiæ, *maxime contra Simoniacam heresin*, Romæ celebravit. Idem in hebdomada Pentecostes aliam synodum Papiæ congregavit, indeque per montem Jovis, cum pluribus Romanorum, in Cisalpinas partes devenit. Exacto etiam tempore, Odilo, venerabilis Cluniacensis cœnobii, & multorum pater monasteriorum, migravit ad Dominum.

Secuta æstate, cùm imperator expeditionem contra Gotefridum & Balduinum, à domino papa excommunicatos, pararet, Godefridus tam contra vim imperatoris, quàm papæ excommunicationem, Aquisgranum venit, *(a)* & opitulante papa gratiam imperatoris promeruit. Balduinus verò utrumque contemnens, vastata ab exercitu magna ex parte provincia sua, tandem obsides dedit, & pactum cum imperatore fecit. Autumnali tempore dominus papa synodum magnam Remis cum Galliarum episcopis habuit, indeque Mogontiacum veniens, aliam synodum XL propè episcoporum, coram imperatore & regni nostri principibus, celebravit: Et postea Alemanniam adiens, Augiæ festum sancti Clementis, & dominicam ante Adventum Domini VI Cal. Dec. egit: ac per Augustam Baioariamque transiens, Natalem Domini Veronæ coluit. 1050 142

Imperator Cuonradum Ducem Baioariæ constituit, & Godebaldum, Aquileiæ Patriarcham, post Eberhardum nuper defunctum, promeruit.

Nonnulli Principes & Episcopi Phladirtingam intrantes, Theodericum pugna victum occidunt, & provinciam illam Imperatori subjiciunt.

Brun, Leucorum Episcopus, ab Imperatore electus, Romam mittitur, & Papa 154. Nonus LEO vocatur, & sedit annis quinque, qui in proximo Pascha Udalricum Romæ Augiensem consecravit Abbatem, & Monasterii ejusdem privilegia a sede Apostolica tradita, confirmavit & innovavit.

Idem Papa Romæ Synodum, maxime contra Simoniacam hæresin, celebravit. Hic in plenaria Synodo constituit, ut Romanorum Presbyterorum concubinæ, ex tunc & deinceps Lateranensi palatio adjudicarentur ancillæ: emtiones & venditiones altarium sub anathemate prohibuit.

Imma obiit, anno Dominicæ incarnationis 1049. 2. Nonas Apriles.

Odilo, Coloniacensis Abbas venerabilis, migravit ad Dominum Cal. Januar.

Godefridus & Balduinus reconciliantur Imperatori.

Imperator verò idem festum in Saxonia mansit. Ipsa hyeme, cùm episcopus Ratisponæ, Gebehardus, *(b)* qui Campidonensem abbatiam nuper beneficii loco acceperat ab imperatore, in Pannoniarum terminis moraretur, cedentibus Hungaris, fines eorum ingrediens, prædas inde abduxit. Sed ipso discedente, plurimus Hungarorum exercitus fines nostros invadens, plurimam partem captivavit, incendit atque vastavit. Imperator paschale festum apud Trajectum moratur. Dominus papa *Leo*, post Pascha, synodum item Romæ collegit, & subsecuto tempore, ultra

(a) Can. *Gotefridus tam manum Imperatoris, quam Papæ excommunicationem pertimescens, ad deditionem Aquisgrani venit.*

(b) Can. *Ratigeberhardus.*

Anni Dom. ultra Romam progrediens, nonnullos eò locorum principes & civitates, tam sibi, quàm imperatori jurejurando subjecit, Beneventanosque adhucrebellantes excommunicavit. Nonnulli etiam exterarum principes gentium, missis ad eum, utpote apostolicum virum, legatis, subjectionem ipsi promittunt.

Imperator contra Gazmerum, ducem Polonorum, rebellionem molientem, expeditionem parat, gravique infirmitate detentus, pacem pactumque eum petentem suscipiens, discessit. Gebehardus, Ratisponensis episcopus, cum Conrado, duce Baioariæ, & Adelberto marchione, aliisque quibusdam episcopis & principibus Baioariæ, Heimenburgum *(a)* reædificant, & magnam Hungarorum copiam se invadentem prosternunt, & usque ad innumerabilis exercitus eorum præsentiam refugientem persequuntur, cunctisque agminibus Hungarorum devictis, immisso terrore, terga vertentibus, ad castra Deo gratias reddentes, revertuntur. Ipso autumno dominus papa synodum Vercellis collegit, & Hunfridum archiepiscopum, pro quadam inter Ravennatem & Romanam ecclesiam contentione, ab officio suspendit, indeque Gallias & episcopatum suum, Leucorum civitatem *(b)* revisit: quo etiam tempore Agnes imperatrix tandem imperii filium peperit.

Dominus Papa Synodum Romæ post Pascha colligit, in qua hæresim Beringerianam, nuper ad Apostolicam sedem delatam, damnavit. Item in Autumno Synodum Vircellis collegit, in qua eandem hæresim anathemizavit. Quo tempore Agnes Imperatrix filium Imperatori peperit.

1051 Imperator Natalem Domini in Saxonia apud Goslare egit, & multos ex principibus filio suo jurejurando fidem subjectionemque promittere fecit. Nec multò pòst ipse & dominus papa, cum multis episcopis & principibus, apud Augustam Vindelicam convenientes, Purificationem Dei genitricis celebraverunt, Ravennateque archiepiscopo apud papam inibi reconciliato, charitativè à se invicem discedentes, papa Romam revertitur: imperator Nemeti partem Quadragesimæ, Paschale verò festum Coloniæ demoratur, ibique filius ejus, Henricus, ab archiepiscopo Herimanno baptizatur. Post Pascha idem dominus papa Leo synodum Romæ collegit, ubi inter alia Gregorium, Vercellensem episcopum, propter adulterium cum vidua quadam, avunculi sui sponsa, admissum, & perjuria perpetrata, absentem & nescientem excommunicavit: quem tamen non multò pòst Romam venientem, & satisfactionem promittentem, officio priori restituit. Per idem tempus imperator Lampertum comitem, rebellare molientem, ad deditionem compulit. Eadem æstate Bardo, Mogontiacensis *venerabilis Moguntinæ sedis ex monacho*

(a) Potius *Hunnenburg*. Hoc castrum sec. V. Hunni primum, Boiorum auxiliares contra Romanos, sub Theodone Duce extruxerunt, de quo *AVENTINUS Ann. Boior. lib. III. cap. I. n. 26. Auxiliares Hunnorum cohortes in confinio superioris inferiorisque Boiariæ, non longe a Mosburgio supra Landshutam, ubi ostia Isaræ & Senonis sunt, Isaram transeunt, locum castris capiunt, seque carris & rhedis, more Germanorum, circumsepiunt. Villa ibi adhuc Hunnovangiones, hoc est, Hunnorum currus nuncupantur.* Idem *lib. V. cap. VIII. n. 4.* ait: *Decernunt rei militaris periti, ut Boii urbem Hunnoburgium, superioribus annis ab Augusto dirutam, in confinio Ungariæ atque Boiariæ, communiter instaurent, ædes, mœnia reficiant, fossa, vallo muniant, Coloniam Boiorum eo deducant.* Ubi in notis dicitur: *Haunenberg & Hemenburg*, ab aliis.

(b) Tullum intelligitur, Lotharingiæ Civitas, Episcopatu clara, quæ olim Civitas Leucorum. Compara *CHRIST. CELLARIUM Geogr. Ant. lib. II. cap. III. p. 292.*

Anni Dom.

nacho Archiepiscopus, omni pietate & sanctitate mirabilis 3. Idus Junii adhuc vita subtractus, multis post obitum claret miraculis, pro quo imperator Liutbaldum Babinbergensem præpositum constituit. Idem pro Theodorico, Constantiensi episcopo, X Cal. Jul. quinto præsulatus sui anno, post longam ægritudinem defuncto, Rumaldum promovit. Ravennas quoque archiepiscopus, Hunfridus, veneno (ut ajunt) subitò periit. Sequenti autumno, magno cum exercitu imperator pactum Andreæ regis, ut per legatos offerebatur, accipere contemnens, Pannonias petiit, *& devastavit*, Gebehardoque, Ratisponense episcopo, & Velff 143
Brezizlaoque ducibus, ad septentrionalem Danubii partem depopulandam transmissis, ipse, devecto à navibus, quantum in equis poterat, sumptu, longo propter fluviorum illuviem circuitu, per Carentani fines transiens, perjurumque *(a)* regnum invadens, hac & illac Hungarico exercitu latrocinantium more fugitante, & nusquam æquo marte conferre manum audente, omnia circumquaque, quoad sumptus militi suppetebant, vasta reddit. Sed cùm laboranti jam penuria & fame exercitui Hungari reditum pararent intercludere, oppositisque per ripas fluminum præmunitas, vadosasque paludes copiis suis, omnes se vel ad deditionem cogere, vel inedia minitarentur extinguere, milites interriti, hostes per fluvios obsistentes, incunctanter transvadantes fugant, quandamque munitionem firmissimam, ad pontem Rabiniza fluminibus structam, *(b)* in qua maximam hostis fiduciam habebat, quidam ex Burgundionibus, Saxonibus & Polonis milites, non fine sui periculo, flumine transito, in brevi expugnatam capiunt, cæsisque palatisque Hungaris, reliquo exercitui viam pandunt. Quæ pertranseuntibus penè cunctis incensa, aliquot de postremis, in magno periculo, hostibus insequentibus, interclusit. Sicque redeunte imperatore, illisque, quos ultra Danubium transmiserat, rebus prosperè gestis, jamdudum reversis, Andreas rex à nostro marchione Adelberto pacem postulatum mittit, eamque vicissim tribuit. Ipsis diebus, defunctis uno penè in tempore, Lindaugiense & Buochaugiense Abbatissis, Ivota nobilis, prudens & religiosa vidua, utrique loco recuperando, ab imperatore præficitur.

Imperator Goslare nativitatem Domini agens, quosdam ibi hæreticos Manichæos, omnis esum animalis execrantes, consensu omnium, ne hæretica scabies serperet in plures, in patibulo suspendi fecit.

His diebus Bonifacius, Italiæ Marchio ditissimus, Beatricis Nobilissimæ Comitissæ maritus, a duobus militibus, sagittis toxicatis vulneratus, moritur, & Mantuæ honorifice sepelitur.

Reliquiæ beati Zenonis confessoris, a Waltario, Veronensi Episcopo, in Alemanniam, ad villam Ulmam allatæ, plurimis miraculis claruere.

Imperator Natalem Domini Goslare egit, ibique quosdam hæreticos, inter alia pravi erroris dogmata, Manichæa secta, omnis esum animalis execrantes, consensu cunctorum, ne hæretica scabies latiùs serpens plures inficeret, in patibulis suspendi jussit. Eodem tempore, V idus Jan. mater mea Hiltrudis, Wolfradi comitis uxor, admodum pia, mitis, liberalis, & religiosa fœmina, marito septemque liberis supersti- 1052

(a) Sic emendavi, pro *perviumque*, Canisium secutus.

(b) *JO. ADLZREITER Ann. Boi. p. I. lib. XVII. n. XV. Arx, quæ Rabinissæ flumini imminebat ad pontem, omnium maxime nostros moratura videbatur. Hanc, amne superato, Burgundiones, Poloni, & Saxones brevi suæ ditionis fecerunt, sicque muniere viam, ut reliquæ copiæ in adversam fluvii ripam, indeque in patriam impune evaderent, nulla re magis, quam insueta famis patientia insignes.*

Anni Dom.

tibus, devoto & felici, uti hominibus apparere poterat, exitu, diem ultimum clausit, anno ætatis circiter LXI, conjunctionis verò cum marito XLIIII, & apud villam Alleshasan, (*a*) sub capella sancti Udalrici, à se constructa, in sepulchro, quod ipsa sibi præparaverat, condita est: cui, ut pro epitaphio hos scriberem versiculos, libuit:

Mater egenorum, spes auxiliumque suorum,
Hoc Hiltrud tumulo debita reddit humo.
Quæ præpollentes generosa stirpe parentes
Nobilitans claris extulerat studiis:
Atque colens castam reverenter monogamiam,
Vixit divinis prona ministeriis:
Inque bona Martha satagens consistere parte,
Practica quod docuit, vita sequi studuit.
Veste, cibo, lingua, pede, totis visibus ipsa
Se miseris largam præbuit atque piam.
Religione pios præ cunctis fovit amicos,
Cunctis morigeram se dedit & placidam.
Atque manens mitis, patiens ac nescia litis,
Complacuit mundo, ô utinamque Deo.
Carnem castigans, precibus loca sancta frequentans,
Quærere cælestem sedula suevit opem.
Crede panegyricis non hac me fingere vanis,
Nec matrem verbis tollere falsidicis.
Consule rumorem quaquaversum popularem,
Dictaque de veris paucula, certus eris.
Hanc quoque postremò mera cùm confessio crebrò
Purgasset, Domino debita corde pio:
144 *Communita fide, spe tuta, vigens pietate,*
Felix hanc vitam deseruit miseram.
Cùm mensis Janus quintas devolveret Idus,
Movit permultas morte sua lacrymas.
Pro qua quæso, precor, peto, postulo, flagito, lector,
Pulses supplicibus ut Dominum precibus:
Quatenus ipsius pietate sui miseratus
Absolvat cunctis mitis eam maculis,
Inque beatorum felici sorte suorum
Largus ei stabilem contribuat requiem.

Sequenti tempore Quadragesimali, imperator Ravennatem archiepiscopum, Henricum promovit. Et Nizo, Frisingensis episcopus, priùs ex superbissimo vitæ habitu ad humilitatis & religionis speciem conversus, ac denuo ad pristinæ conversationis insolentiam reversus, cùm eum jussu imperatoris Ravennam perduxisset, subita inibi morte periit.

Imperator Paschale festum Nemeti egit, indeque (ut ajunt) locum illum, patris matrisque suæ sepultura præditum, magis magisque parvipendens, subiratus, episcopoque loci illius infensus, discessit. Iisdem diebus Bonifacius, ditissimus Italiæ marchio, imò tyrannus, insidiis à duobus exceptus militibus, sagittisque vulneratus & mortuus, Mantuæ sepelitur. Cùm imperator circa litaniarum tempus Solodori colloquium haberet, quidam ex Burgundionibus offensi inde discedunt, sed non multò pòst aliqui ex illis ad gratiam ejus redeunt. Inde ipse, cùm Turegi Pentecosten peregisset, in Pannonicam itidem expeditionem proficiscitur, Andreaque, rege Hungarorum, minus minusque pro pacto pacis postulando, allegante & promittente, Brezisburg castrum obsedit, & variis belli machinis diu oppugnatum, Deo obsessis se anxiè invocantibus opitulante, frustratis semper nixibus, nullo modo capere potuit.

(*a*) Urstisius: *Aleshausen.*

Anni Dom.

potuit. Interim dominus Leo papa, ab Andrea accitus, cùm pro pace componenda intervenisset, imperatorem ab obsidione avocavit, eumque sibi per omnia consentaneum inveniens, sed econtra Andream consiliis suis minùs parentem experiens, offensus, eique excommunicationem, utpote delusa sede Apostolica, minitans, cum imperatore discessit, & aliquantum cum eo temporis mansit. Ipsis diebus imperatrix iterum filium, quem Conradum postea vocaverunt, imperatori peperit. Discordia inter Gebehardum, Ratisponensem præsulem, & Conradum, Baioariæ ducem, mota & agitata. Reliquiæ beati Zenonis confessoris, ex Valthario Veronense episcopo, in Alemanniam ad villam Ulmam allatæ, plurimis per hæc tempora claruere miraculis. Constantiæ basilica sanctæ Mariæ corruit.

Imperator nativitatem Domini apud Goslare egit, & multos ex Principibus filio suo jurejurando fidem promittere fecit.

Hunfridus, Ravennas Archiepiscopus, Domino Papæ apud Augustam reconciliatur.

Post Pascha Synodum Romæ collegit Leo Papa, ubi Gregorium, Vercellensem Episcopum, propter quoddam adulterium, & perjuria perpetrata, absentem & nescientem excommunicavit. Quem tamen postea Romam venientem & satisfactionem promittentem, priori officio restituit.

Eadem æstate Bardo, venerabilis Moguntiæ Archiepiscopus, 3. Idus Junias defunctus, multis claret miraculis, pro quo Luitpaldus. Constantiæ Theoderico Episcopo defuncto, successit Rumaldus.

In Autumno Imperator regnum Ungariæ devastavit.

Hoc tempore, tuta, nobilis & religiosa vidua, Buochaugiensi & Lindaugiensi cœnobiis Abbatissa ab Imperatore præficitur.

Imperator cum domino papa, multisque episcopis & principibus, Natalem Domini Wormatiæ egit, ubi cùm papa, sicut dudum cœperat, Fuldensem abbatiam, aliaque nonnulla loca & cœnobia, quæ sancto Petro antiquitus donata feruntur, ab imperatore reposcens, exegisset, demum imperator pleraque in Ultraromanis partibus, ad suum jus pertinentia, pro Cisalpinis, illi quasi per concambium tradidit. Cumque idem papa de Normannorum violentiis & injuriis, qui res sancti Petri, se invito, vi tenebant, multa conquestus esset, ad hos etiam inde propulsandos, imperator ei auxilia delegavit. Ea siquidem gens, à temporibus prioris Henrichi imperatoris, in Calabriæ, Samniæ, Campaniæque partes paulatim ex Gallici oris Oceani adventitia confluebat, & quia bellicosior Italicis gentibus videbatur, primò gratanter accepta, crebrò indigenis, contra Græcorum & Saracenorum incursiones, audacter præliando auxiliabatur. Postea verò pluribus eorum ad uberem terram accurrentibus, viribus adaucti, ipsos indigetes bello premere, injustum dominatum invadere, hæredibus legitimis castella, prædia, villas, domus, uxores etiam, quibus libuit, vi auferre, res ecclesiarum diripere, postremò divina & humana omnia, prout viribus plus poterant, jura confundere, nec jam Apostolico pontifici, nec ipsi imperatori, nisi tantùm verbotenus cedere. Ad horum igitur nefaria & inextricabilia scelera illis è partibus eliminanda, indigenasque ab eis liberandos, dominus papa animum intendens, summa cum charitate, ab imperatore Romam reversus, digreditur. Secuti sunt autem eum plurimi Teutonicorum, partim jussu dominorum, partim spe quæstus adducti, multi etiam scelerati & protervi, diversasque ob noxas patria pulsi. Quos ille omnes, tum consuetæ misericordiæ nimia compassione, tum etiam, quia opera eorum ad imminens videbatur bellum indigere, clementer & gra-

1054 [margin: 145]

Anni Dom.

& gratanter suscipiebat. Transiens ergo per Alemanniam, Purificationem sanctæ Mariæ Augustæ egit, Mantuæque Quinquagesima acta, & nonnullis suorum, orto inibi tumultu, occisis, infra dies Quadragesimæ Romam pervenit. Ipsis diebus in Italia quidam lacus, quos Julius quondam Cæsar, quadrato lapide perpetuo (ut putabatur) opere, fertur obstruxisse, nimia aquarum inundatione effracti, Narniam flumen, Tiberimque ultra modum exundare fecere, subitaque illuvione multa ædificia, ipse pons Narniensis dirutus, multique mortales absumpti sunt. Imperatore in Saxonia apud Merseburg commanente, cum rege Danorum Pascha egit, ipsisque diebus Conradum, Baioariæ ducem, cui jam priùs infensus erat, incusatum, quorundam Principum judicio, ducatu privavit. Quo tempore regni tam primores quàm inferiores, contra imperatorem magis magisque mussitantes, jamdudum eum ab inchoatæ justitiæ, pacis, pietatis, divini timoris, multimodæque virtutis tenore, in quo de die in diem debuerat proficere, paulatim ad quæstum & incuriam quandam deficere, multumque seipso deteriorem fore, causabantur. Altorfense cœnobium igne consumitur. Dominus papa, habita post Pascha synodo, contra Normannos, ut proposuerat, exercitum movit: cumque illi pacem petentes, subjectionem servitiumque ipsi promitterent, & quæ priùs injustè sibi usurpantes invaserant, ejus beneficio gratiaque retinere velle se dicerent; idque papa abnegans, vi & injuria raptas res sancti Petri reposceret, eosque perperam pervaso cedere loco juberet: illi, quia numero longè præstabant, quasi rem impossibilem sibi propositam refutantes, se potiùs bello obviam ituros, armisque acquisitam patriam armis defensuros, vel morte occubituros denuntiant. Sicque XIIII Cal. Jul. valida pugna confligentes, prima acie à Teutonicis penè victi sunt, sed succenturiatis copiis, ex insidiis nostros circumvenientes, Italis citiùs terga vertentibus, Teutonicis maxima ea parte, sed non inultè occumbentibus, occulto Dei judicio; sive, quia tantum sacerdotem spiritalis potiùs, quàm pro caducis rebus, carnalis pugna decebat; sive, quòd nefarios homines quàm multos ad se, ob impunitatem scelerum, vel quæstum avarum confluentes, contra itidem scelestos expugnandos, secum ducebat; sive divina justitia, alias, quas ipsa novit, ob causas nostros plectente, quamvis nimis cruentam hostes adepti sunt victoriam: ipseque Dominus papa in quodam ab eis castello obsessus, cùm expugnata jam jamque munitione, necessitate coactus, communionem eis priùs interdictam reddidisset, acceptus ab eis, Beneventum, cum honore tamen reductus est, ibique tempore aliquanto detentus, nec redire permissus. Et hoc & superiori anno frugum penuria facta est non modica. Werinharius, frater meus, Augiensis monachus admodum doctus, & religioni verè deditus, juvenis, cum alio monacho, Liutbario, studio vitæ perfectioris flagrans, peregrinationem clàm pro Christo aggreditur, literis remissis, licentiam abbatis postulans, & impetrans. Et sequenti tempore Richardus, Renavigensis abbas, & Henricus item Augiensis monachus, hoc exemplum secuti, relictis omnibus, idem propositum aggrediuntur. Imperator Henricus, magno apud Tribuariam conventu habito, filium æquivocum regem à cunctis eligi, eique post obitum suum, si rector justus futurus esset, subjectionem promitti fecit. Ad quem conventum cùm Conradus, dudum Baioariæ dux, venire nolens,
146 lens, cum expeditis militibus regi rebellare moliens, Hungaris se adjungere tentasset, & Carentani fines invasisset, quibusdam inibi, quas priùs habuerat, possessionibus suis ab imperatore privatus est, eas quasi legaliter

Anni Dom.

liter acquirente. Ibi etiam legati Andreæ, regis Hungarorum, pro pace pactoque, cùm suffragante Ratisponense episcopo, immensam pecuniam, suæque provinciæ partem, & ad expeditiones omnes, præter Italicam, suos ituros promitterent, eaque omnia regem suum impleturum, sacramento promitterent, imperator, ea se accepturum, fide data spondens, eos remisit. Hadamuta de Nuinburgo, abbatissa venerabilis, quæ locum suum priùs penè dilapsum, intra & extra laudabiliter recuperatum, in optimum deduxerat statum, aliam pro se designans, & sororibus piè admonitis, ultimum vale dicens IIII Cal. Novembris feliciter, ô utinam, decessit. Hazelinus etiam, Babenbergensis episcopus infamis, moriens locum dedit. Per idem tempus Conradus, dudum dux, ab Andrea, rege Hungarorum, gratanter susceptus, ei, ne alligatum cum imperatore fœdus perficeret, dissuasit, & auxilio ejus quandam Carentani partem, quorundam etiam primatum, qui eam possidebant, machinatione, aliis expulsis primoribus, invasam cepit. Imperator verò in Baioariam veniens, ducatum ejusdem provinciæ filio suo æquivoco tradidit, sicque in eadem commorans provincia, Natalem Domini in villa Otinga egit, ibique Babenbergensis ecclesiæ præsulatum consobrino suo Adalberoni donavit. Deinde habito Ratisponæ colloquio, per Alemanniam transiens, & furibus infestus, nonnulla eorum conventicula exuri jubens, Turegi Quadragesimam inchoavit, & per ripales Rheni urbes paulatim descendens, Mogontiæ Pascbale festum celebravit: ubi Theodbaldus Othonis, ad eum de Galliis veniens, & miles ejus effectus, auxilium suum illi pollicitus est. Dominus papa, cùm apud Beneventum divino intentus servitio, diù demoratus, tandem instante pascbali tempore, Romam ægrotans reversus esset, invalescente indies languore, glorioso exitu, cunctis priùs benedicens, & admonitis valedicens, sanctoque Petro peccata sua confessus, & devotè se illi commendans, XVI Calen. Majas obiit, & in basilica sancti Petri, juxta sepulchrum sancti papæ Gregorii, sepultus miraculis claruisse memoratur. Gotefridus iterum contra imperatorem tyrannidem invasit, Italiamque latenter adiens, Beatricem, Bonifacii, quondam marchionis, viduam, uxorem accepit.

Herimannus, Wolferadi Comitis filius, ab infantia omnibus membris contractus, sed omnes tunc temporis viros sapientia & virtutibus præcellens, in Alesbusan, prædio suo, defunctus ac sepultus est. Werinherus, Liutherus in Hierosolymitano itinere defuncti sunt. Conventus ab imperatore Mogontiæ factus est, in quo Gebehardus Eistetensis episcopus ab episcopis electus, Romamque missus, ibique honorificè susceptus, insequenti Quadragesima in cœna Domini CLIIII papa ordinatus, Victoris secundi nomen accepit. Imperator natalem Domini Goslare 1055
celebravit, ac deinde expeditionem in Italiam paravit, & diem sanctæ Pascbæ Mantuæ egit, diem autem Pentecostes Florentiæ: ibique coram eo à domino Papa generali synodo habita, multa correcta sunt. Imperator Adalbertum, capitali sententiæ adjudicatum, per interventum episcoporum, dimisit. Eodem tempore L aut eo amplius armati milites à Normannia latenter per mare transeuntes, Nordmannis contra imperatorem auxilium præbere cupientes, a Picentibus civibus capti, atque ad imperatorem delati. Imperator Othonem, Novariensem episcopum, Constantinopolim misit, ubi pro Michaele nuper defuncto quandam fœminam totius regni monarchiam tenentem invenit, quæ illum, sequenti anno suis etiam legatis adjunctis, amicitiam pactumque confirmandum imperatori remisit. Beatrix, imperatori ad deditionem veniens, causa mariti sui, quanquam data fide, tenetur, filiusque ejus, puer Boni-

Anni facius, hac causa venire veretur: sed non multis interpositis diebus, cùm
Dom. Imperator ibidem moraretur, idem puer moritur. Imperator prædi-
147 ctamBeatricem inde abduxit captivam, quippe multum moleste ferens, Duci Gotefrido esse copulatam.

Gebehardus, Ratisponensis episcopus, & Welffus dux licentiam repatriandi ab Italia impetraverunt, milites que eorum, illis (ut ajunt) ignorantibus, contra imperatorem conjuraverunt. Quo tempore Welffus dux, suis & omni populo admodum flebili morte præventus, apud Altorfense cœnobium sepultus est. Arnoltus, episcopus Nemetensis, moritur. Imperator de Italia per Baioariam rediens, natalem Domini apud castrum Turegum celebravit, ibique Othonis marchionis filiam æquivoco suo filio desponsavit. Gebehardus, Ratisponensis episcopus, ab imperatore de conjuratione contra se facta victus, primùm in castro Ul-
1056 filingino, (*a*) dein in Stofola per aliquod tempus sub custodia tenetur. Conradus ab Imperatore Nemeti pro Arnolto Episcopo substituitur. Herimannus, Agrippinæ urbis archiepiscopus, obiit, pro quo Hanno, Goslare priùs præpositus, in archipræsulatum successit. Imperator diem sanctum Paschæ celebravit. Eodem anno Sclavi, qui Liutici dicuntur, terminos Saxonum infestantes, quàm plurimos eorum principes, cum Wilbelmo marchione, peremerunt. Henricus imperator, domino apostolico, ad se tempore autumnali invitato, cùm in Saxonia, in Bothfeldino commoraretur, morbo ingravescente, infirmatus obiit anno ætatis suæ XXXIX, regni verò XVIII, imperii XV, indictione X. Qui inde asportatus, Nemetumque translatus, in ecclesia sanctæ Mariæ, quam ipse construxerat, adhuc imperfecta, juxta patrem matremque sepultus, & filius ejus, Henricus quartus, VII ætatis annum habens, pro eo regni jura suscipiens, à primoribus matri imperatrici educandus est commendatus.

1057 Henricus rex Natalem Domini Ratisponæ celebravit, septimo calendas Maias. Immensitas nivis & pruinæ magnam partem vinearum perdidit. Romæ Victor secundus decessit, in cujus locum Fridericus, frater Gotefridi ducis, dudum beati Leonis papæ archidiaconus, tunc autem temporis monasterii sancti Benedicti abbas, CLV papa ordinatus, Stephanus nonus est nominatus. Otho, dux Alemannorum, obiit, cujus ducatum Rodolpbus accepit. Hoc anno lapides miræ magnitudinis, mixti grandine, de cœlo ceciderunt, & nonnulli bominum fulmine perierunt. Romæ Stephanus Papa obiit. Romani autem, accepta pecunia, quendam Joannem contra canones elegerunt, qui sine consecratione per aliquot dies sedens, à Gotefrido duce expellitur, atque Florentinæ civitatis episcopus CLVI papa substitutus, Nicolaus secundus est vocatus. Eodem tempore Henricus, Augustensis episcopus, apud imperatricem summum consilii locum babuit, quod nonnullis regni principibus, ejus insolentiam non ferentibus, multùm displicuit. Hoc anno magna mortalitas bominum & pestis pecorum facta est. Orto inter Mediolanenses & Ticinenses bello, multi ex utraque parte ceciderunt.
1059 Rodolphus, Alemannorum dux, Mathildam, Henrici regis sororem, duxit uxorem. Fuldis Eberbardus abbas decessit, cui Sigefridus successit. Andreas, Pannoniæ rex, cùm priùs pacem pactumque per legatos cum Henrico rege confirmasset, etiam sororem ejus minorem, filio suo ad-
1060 huc puero sponsam obtinuit. Henricus, Galliarum rex, obiit, & filius ejus, adhuc puer, regnum cum matre gubernandum suscepit. Liudpaldus, Moguntiensis archiepiscopus, decessit, cui Sigefridus Fuldis abbas successit. Conradus, Nemetensis episcopus, moritur, in cujus locum Einhar-

(*a*) *WIGUL. HUND Metrop. Salisburg. p. 131.* vocat *arcem Wilfilingam, prope Danubiū.*

Anni Dom.

Einhardus promovetur. Mathildas, soror regis, obiit. Henricus, Palatinus comes, in amentiam versus, cùm specie religionis, quasi seculum derelinquens, in monasterium Ephtirnacha se contulisset, inde abstractus, conjugem suam occidit. Et hoc anno, sicut in priore, mortalitas multos extinxit, byems satis dura & nivosa, & plus solito prolixa, frumenti vinique maximum attulit damnum. Andreas, rex Pannoniarum, cùm à fratre suo, regnum sibi circumquaque vastante, multas injurias perpessus fuisset, tandem febre pulsatus, omnes thesauros suos in castrum Medilhecka, nec non & filium suum, Henrico regi, per Tiedbaldum comitem transmisit. Magna fames multos consumpsit. Gebehardus, Ratisponensis episcopus, obiit, cui Otho successit. Conradus, qui Carentanis solo nomine ducis præfuit, moriens locum dedit: cujus ducatum Bertholdus Suevigena accepit. Romæ Nicolao papa defuncto, Romani coronam & alia munera Henrico regi transmiserunt, eumque pro eligendo summo pontifice interpellaverunt. Qui ad se convocatis omnibus Italiæ episcopis, generalique conventu BASILEÆ babito, eadem imposita corona, patricius Rom. appellatus est. Deinde, cum communi consilio omnium, Parmensem episcopum, summum Romanæ ecclesiæ elegit pontificem. Interim, dum bæc aguntur, Anshelmus, episcopus de Luca, quibusdam Romanis faventibus, Apostolicam sedem sibi usurpavit. Burchardus & Wezil de Zolorin occiduntur. Ecclesia Nemetensis dedicatur, & Agnes imperatrix, depositis regalibus vestimentis, sacro velamine circundata. 148

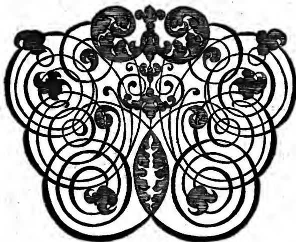
VI idus Feb. terræ motus, fulgura & tonitrua facta sunt: pestilentia & mortalitas subsecuta multos extinxit. Henricus rex apud Trajectum, Frisiæ urbem, diem Paschæ cum matre imperatrice egit. His diebus Hanno, Agrippinæ Coloniæ archiepiscopus, adnitentibus quibusdam regni principibus, Henricum regem, cum lancea & aliis imperii insignibus, à matre imperatrice vi arripuit, secumque Coloniam abduxit. Parmensis episcopus dudum electus, Romam consecrandus adiit: cui cùm Romani armati occurrerent, ingressumque prohiberent, multitudo illorum à militibus ejus & occiduntur, & in Tiberi submerguntur; cæteri fugantur. 1062

Tempore veris, medio mense Aprilis, per quatuor dies hyems sæva, ventosa & nivosa, aves & pecora frigore extinxit, arborum & vinearum maximam quoque partem perdidit. Engilhardus, episcopus de Magdiburg, obiit, cui frater Coloniensis archiepiscopi successit. Henricbus, Augustensis episcopus, obiit, cui Imbrlcus successit. Eodem anno quædam mulier juxta Constantiam infantem, duo capita, nec non & cætera membra adusque clunes duplicia habentem, peperit. Henrichus rex Natalem Domini Coloniæ celebravit, diem Paschæ autem Leodii. Synodus Mantuæ. Henrichus rex Natalem Domini Goslare, diem autem Paschæ Wormatiæ celebravit. Domus regalis Goslari concremata est; quod & factum est in VI Cal. April. indictione III. Et ibidem accinctus est gladio, anno regni sui IX, ætatis autem suæ XIIII, & dux Gotfridus scutarius ejus eligebatur. Pataviensis episcopus obiit, cui Altmannus, imperatricis capellanus, successit. Hoc tempore Sigifridus, Mogontiacensis archiepiscopus, Wilhelmus, Trajectensis episcopus, & Guntharius, Babinbergensis episcopus, Otto, Ratisponensis episcopus, cum magno apparatu & comitatu Hierusalem proficiscentes, in eo itinere à paganis multa sunt perpessi. Nam bellum cum eis inire sunt coacti. In eadem via Guntharus obiit, cui Ricimannus simoniacè successit. 1063 1064 1065

Anni Dom.

Multi nobiles civili bello perierunt. Henrichus rex Natalem Domini, † Pascha autem apud Trajectum egit. Eberhardus, Treverensis archiepiscopus, XVII Cal. Maji, sabbato sanctæ Paschæ, completis à se ipsius diei officiis, ipsis sacerdotalibus vestimentis indutus, requievit in pace. Cui Conradus, Coloniensis præpositus, electus à rege succedere debuit; sed à clero & civibus Trevirensibus refutatus est. Unde quidam comes, de militia Trevirensi, nomine Theodoricus, eundem Conradum, Trevirim tendentem, comprehendit, & diu sub custodia maceratum, quatuor militibus enecandum commisit. Qui dum eum ter per quoddam præcipitium dejecissent, & nihil sibi, nisi brachium collidere possent, unus ex illis pœnitentia ductus, ab eo veniam impetravit. Alius autem volens eum decollare, maxillam ejus tantùm abscidit. Et sic ipse Deo dignus martyr, ad Dominum migravit Cal. Jun. sepultus ad abbatiam quandam nomine Doleiam. Tres autem milites mortis illius autores digna ultio postmodum subsecuta est: nam unus eorum acceptum cibum deglutire non valens, alii duo manus suas lacerantes, *ad claustra inferni descenderunt.*

FINIS.

LECTO-

LECTORI BENEVOLO SALUTEM!

LAmbertus Schafnaburgensis, sive, ut Serario dicitur, Aschaffenburgensis, ab oppido Aschaffenberg, Moguntinæ ditionis, sic dictus, ubi a. 1058. ut ipse narrat, à Lupoldo archiepiscopo presbyter fuit ordinatus. De eo sic judicat *TRITHEMIUS*: (a) *Anno prænotato* (1058.) *his temporibus floruit Lambertus, Monachus Hirschfeldensis, in Bucahonia sylva, quæ est inter Hassiam & Thuringiam, Moguntinæ Diœcesis, vir tam in divinis scripturis doctissimus, quam in sæcularibus litteris valde eruditus, ingenio subtilis & clarus eloquio: qui inter cætera ingenii sui opuscula scripsit Chronicon Monasterii sui Hirschfeldensis, breve quidem, sed non inutile. Scripsit etiam de gestis Regum, Principum & Imperatorum, a tempore Caroli Magni, usque ad annum dominicæ nativitatis millesimum septingentesimum septimum. Historiarum Volumen unum, insigne, & jucundæ lectionis. Alia quoque multa composuit, quæ ad notitiam nostræ lectionis non venerunt.* *JUSTUS LIPSIUS* (b) etiam eum in Germanicis; & Rodericum Toletanum in Hispanicis, bonos esse dicit, quantum potuit in tali ævo. De ipsius dictione sic judicat *CASPAR. BARTHIUS*: (c) *Lamberto Schafnaburgensi nemo politius inter veteres res Germaniæ litteris* com-

(a) *Chron. Hirsaug. ad a. 1058.*
(b) *Not. ad Polit. lib. I. c. IX.*
(c) *Adverf. lib. XLIX. c. IV.*

commisit. Hic etiam (a) eundem *miræ, ævo suo, eloquentiæ scriptorem* vocat. *JOSEPHUS SCALIGER* (b) de eo scribit: *Equidem miror, in sæculo tam barbaro tantam hominis & in loquendo puritatem, & in temporum putatione solertiam fuisse, ut in Chronologis nostri temporis pudorem aliquem exprimere possit, si aliquem sensum harum rerũ haberent.* Iniquius tamen de eo sentit *GERHARDUS JOHANNES VOSSIUS* (c) scribens: *Vix tamen probare possum, quod historiæ quædam admisceat privata, posteritatis memoria minus digna. In rebus etiam pertinentibus ad controversiam inter Henricum IV. & Gregorium VII. fidem ejus claudicare, multorum judicium est.* Scriptore hoc se non parum adjutum, ait *TRITHEMIUS* in Chronico Hirsaugiensi. Nec tamen in Henricum IV. adeo iniquus fuit Lambertus, quin potius furtivos Hildebrandi amores indicare non neglexerit, licet eundem excusare conetur. Primam ejusdem editionem procuravit *CASPAR CHURERUS*, bonarum artium apud Tubingenses Magister. Miserat ad eundem communis iste Germaniæ Præceptor, Philippus Melanchton, hanc historiam, prout ex epistola, Tubingensi & Schardianæ editioni præfixa, patet, in qua sic Melanchton: *Discedenti hinc Secerio mandarã, ut curaret historiam, cujus est in Augustinensium Monachorum bibliotheca exemplum, describi. Nondum enim vidi à Germaniæ Scriptoribus eo argumento quicquam diligentius esse compositum, tametsi quædam admiscuerit de privatis rebus indigna posteriorum memoria. Eam rem totam tuæ committo & fidei & prudentiæ: si judicaris, dignum esse historiarum editione, quæso, incumbas, ut illius prolis emendatissima mandetur. Sin aliter videbitur, facile faciam, scriptum non elegantissimum interire.* Curavit etiam Churerus hanc editionem hoc titulo:

(a) *Adverf. lib. XLV. c. XXIII.*

(b) *De Emend. Temp.*

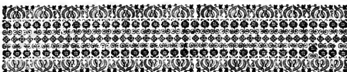
(c) *De Hist. Lat. lib. II. c. LXVII.* Adde *LABBEUM de Script. Eccles. Tom. II. p. 5. GUIL. CAVE Histor. litter. P. 1. p. 433. ELLIES* du *PIN Bibl. Univ. Tom. VIII. p. 110. JO. GOTTFR. OLEARII Bibl. Script. Eccles. p. 130.*

tulo: *Quisquis es, gloriæ Germanicæ & majorum ſtudioſus, hoc utere, ceu Magiſtro libello, Tubingæ 1525. 8.* apud Hulderichum Morhardum. Dedicatio ad Wilhelmum & Georgium, Barones à Waltpurg, eſt directa, cujus tale eſt initium: *Incidimus nuper, Generoſiſſimi Barones! neſcio, an unquam in prudentius aliquot inſignium rerum geſtarum a noſtris Germaniæ majoribus ſcriptum, quorundam doctisſimorum hominum literis perquam humaniter admoniti.* Neque tamen hujus hiſtoriæ Autorem indagare licuit Churrero, dum in dicta dedicatione tali modo pergat: *Opus eſt certe ipſo genere quam venerandum. Ejus Auctor quidem, tot revolutis veterum monumentis, tam ipſius, facile extare non poteſt. Unum hoc liquet, Herueldenſem fuiſſe. Cujus vita ſtudiaqu: tam eſt, ut culpari poſſint, quam vel integerrimi cujusque. Cum namque & ipſe ex initiatis extiterit, nemo prorſus reperitur, qui plus deteſtarit unquam, quæ a ſacrorum adminiſtratoribus minus, aut pro communi pietate Chriſtiana, aut pro munere publico eorum acta ſunt, quemque, prout meruit, ſuis depingit coloribus. Hoc modo tamen, ut non prorſus impium cenſeri poſſit. Hac etiam lege fecit, ut vel ipſi, vel poſteri, horum exemplo admoniti, quæ præter Chriſtianam pietatem ſunt, emendent.* Altera editio hoc titulo prodiit: *Germanorum res præclare olim geſtæ. Itemque rerum aliarum fere memoratu digniſſimarum perbrevis & admodum jucunda quædam annotatio, ab exordio mundi primum naſcentis repetita. Lamberto Schafnaburgenſi authore. Cujus nomen hactenus delituit. Tubingæ 1533. 8.* Dedicatio Ludochi Schradini ad Sebaſtianum Schertlinum eſt directa, in qua nominis detecti occaſionem tali modo refert: *Nam quum primum Tritemii, Abbatis Spanhaimenſis, Chronicorum Hirſaugienſium volumen forte obiterque volverem, & autoris hujus Germanici nomen occurreret, quid mihi lætius evenire potuerit, non videbam. Liber namque hiſtoriæ Germanicæ*

manicæ antea sui parentis nomen desiderans, hoc jamjam e tinearum injuria integrum receperat. Gratulabar igitur Lamberto nostro recepti nominis gratia. Quid vero Schradinus in hac editione ultra præstiterit, ipse enarrat, scribens: *Nam sicubi lectio ab optimis scriptoribus variabat, vel annotatiuncula subjecta est, rudioribus in hoc, mediocrioribusve consulens, seu asterisco prænotata, aut ceu lunulis quibusdam inflexis, lineolis circumscripta sunt: ne quid nugarum authori gravissimo aspergeretur.* Tertiam editionem, inter quatuor scriptores rerum Germanicarum celebriores, unà cum Turpino, Reginone, Sigeberto Gemblacensi, procuravit SIMON SCHARDIUS, *Francofurti 1566. f.* qui etiam Summaria adjecit. Quartam editionem JO. JACOBUS GRYNÆUS promovit, hoc titulo: *Chronicon Historicum apud Germanos, ubi auspicia, ornamenta Imperatorum, successio & res memorabiles belli & pace gestæ ab Henrico IV. Imperatore, breviter referuntur, authore Monacho quodam Herueldensi, Basileæ ex Officina Henrici Petri 1569. f.* Præfationem ad Martinum Crusium præmisit Grynæus, in quà de hac historia sic loquitur: *Ex hac autem Historia colligere poterit prudens lector, quibus inclinationem Imperii debeamus, qui authores dissidiorum & bellorum Civilium in Germania fuerint, quorum perfidia & scelere res Germana sit labefactata. Ejus Author Monachus fuit Herueldensis, qui tempore fortissimi Principis Henrici IV. vixit. Libellum D. Philippus Melanchthon ante quadraginta annos excudi jussit, cum unicum exemplar extaret in Bibliotheca vestra Augustiniana.* Fui autem hortator præstanti viro, D. Heinrico Petro, ut eum una cum aliis ejus generis libris, quasi postliminio restitueret, & veteris historiæ Germanicæ cupidis lectoribus communicaret. Hunc igitur Tomo primo scriptorum rerum Germanica-

nicarum inseruit Simon Schardius. Quinta editio est nostri Pistorii. Sexta Argentorati, sumtibus Latzari Zetzneri, una cum Reginone a. 1609. fuit excusa, cui etiam Summaria fuerunt adjecta. Pistorius vero in nostra hac editione Lambertum hunc edidit emendatiorem auctioremque. Quippe non solum textui quædam ab a. 703. ex Msto adjecit, prout ipse in margine annotat, sed etiam Erfurtensis Monachi Additiones ad ann. 1472. usque, in quibus varia ad Statum Erfurtensem videmus adnotata. In notis multa adjecimus, quæ partim ad historiæ, partim ad locorum, quibus singula gesta fuerunt, faciunt illustrationem. Hoc etiam circa Lamberti historiam est monendum, quod, ubi Galliæ facit mentionem, ipse plerumque intelligat nostram Germaniam.

149 LAMBERTVS SCHAFNABVRGENSIS DE REBVS GESTIS GERMANORVM.

Rima ætas ab Adam usque ad Noe continens generationes 10, annos verò 1656. Quæ tota periit diluvio, sicut infantiam mergere solet oblivio.

Secunda à Noe usque ad Abraham, generationes similiter complexa 10, annos autem 292: in qua linguarum facta est divisio. A pueritia namque homo incipit loqui posse post infantiam, quæ & inde nomen accepit, quia fari, id est, loqui non potest.

Tertia ab Abraham usque ad David, generationes 14, annos quoque 942 continens. Et quia ab adolescentia incipit homo posse generare: Matthæus ab Abraham generationum sumpsit exordium.

Quarta à David usque ad transmigrationem Babylonis, generationibus æquè juxta Matthæum 14, annis autem 483 porrecta. De qua regum tempora cœperunt. Quia dignitas juvenilis regno est habilis.

Quinta deinde usque ad adventum Salvatoris in carne, generationibus & ipsa 14, porrò annis 588 extenta. In qua, ut gravi senectute fessa, malis crebrioribus plebs Hebræa quassatur.

Sexta, quæ nunc agitur, nulla generationum vel temporum serie certa, sed ut ætas decrepita, ipsa totius seculi morte finienda. Secula generationibus constant. Inde dicuntur secula, quod se sequantur. Abeuntibus enim aliis, alia succedunt. Quorum decursus per generationes & regna ita scribitur:

Prima ætas continet creationem mundi. Primo enim die Deus in lucis nomine condidit angelos: secundo, in firmamenti appellatione creavit cœlos: tertio, in discretionis vocabulo speciem aquarum & terræ: quarto, luminaria cœli: quinto, animantia ex aqua: sexto, animantia ex terra, & primum hominem Adam. Adam 130 anno genuit Seth, à quo filii Dei. Seth anno 105 genuit Enos, qui cœpit invocare nomen Domini. Enos anno 90 genuit Cainan. Cainan anno 70 genuit Mabaleel, qui interpretatur plantatio Domini. Mabaleel anno 72 genuit Jared. Jared anno 162 genuit Enoch. Hunc nonnulla divina scripsisse, Juda Apostolo testante, comperimus. Enoch anno 65 genuit Mathusalem, post cujus ortum translatus est à Deo. Mathusalem anno 187 genuit Lamech. Gigantes nati sunt, & concupierunt filii Dei, id est Seth, filias hominum, id est Cain. Lamech anno 182 genuit Noe, qui Arcam ædificavit. Nohæ anno 600, venit diluvium. Fuerunt autem ab Adam usque ad cataclysmum, id est diluvium, anni 1656.

Secunda ætas continet annos 292. Sem anno 2 post diluvium genuit Arphaxat, à quo Chaldæi. Arphaxat anno 35 genuit Sela, à quo Samaritæ & Indi. Sela anno 30 genuit Heber, à quo Hebræi. Heber an. 34 genuit Phalech. Turris ædificabatur. Phalech an. 30 genuit Reu. Dii primum adorantur. Reu anno 32 genuit Saruh. Regnum Scytharum inchoatur. Saruh anno 30 genuit Nabor. Regnum Ægyptiorum nascitur. Nabor anno 39 genuit Thare. Regnum Assyriorum & Sicyoniorum oritur. Thare anno 70 genuit Abraham. Semiramis condi-

condidit Babyloniam, & Zoroaſtres magicam reperit. Fuerunt autem anni ab Adam usque ad Abraham 1947.

. Tertia ætas continet annos 942. Abraham anno 75 propter imperium Dei venit in terram Canaam. Abraham anno 86 genuit Iſmahel, à quo Iſmahelitæ. Abraham anno 100 genuit Iſaac. Iſaac anno 60 genuit Jacob. Jacob anno 90 ge-
nuit Joſeph. Memphis in Ægypto conditur. Joſeph annis † 90 vixit. Græcia ſe- † *al. 110.*
getes habere cœpit. Hebræorum ſervitus in Ægypto annis 147. & Cecrops Athenas condidit. Moyſes annis 40 rexit Iſraël, ſub quo Hebræi literas habere cœpe-
runt. Joſue annis 26 rexit Iſraël. Erichthonius in Græcia primus junxit quadri- 150
gam. Judices à Moyſe usque ad Samuel præfuerunt annis 305. Othoniel annis 40 præfuit. Cadmus, Thebanorum rex, Græcas literas invenit. Loth annis 80 præfuit. Amphion muſicus claruit. Debbora annis 40. Primus Latinis regnavit Picus. Et Apollo medicinæ artem invenit. Gedeon annis 40. Orpheus Linusque muſici claruerunt. Abimelech annis 3. Iſte 70 fratres ſuos occidit. Thola annis
30. Priamus regnavit in Troia. † Jair annis 22. Carmenta Latinas literas reperit. † *al. Lair.*
Jephthe annis 6. Hercules flammis ſe injecit. Abeſſa annis 7. Bellum decennale Troiæ ſurrexit. Achialon annis 10. Hic in 70 interpretibus non habetur. Labdo annis 8. Capta Troia. Æneas venit in Italiam. Samſon annis 20. Aſcanius Albam condidit. Heli ſacerdos annis 40. Arca teſtamenti capitur, & regnum Sicyoniorum finitur. Samuel & Saul annis 32. Regnum Lacedæmoniorum exoritur, & Homerus fuiſſe probatur.

Quarta ætas continens annos 453. David annis 40 regnavit. Carthago à Didone conditur. Gath, Nathan, & Aſaph prophetaverunt. Salomon annis 40. Templum Hieroſolymis ædificatur, annis 480 egreſſionis ex Ægypto expletis. Ex quo apparet, Samuelem & Saulem 32 annos, & non 40 præfuiſſe. Roboam 17 annis regnavit. Regnum Iſraël & Juda dividitur. Abia annis 3. Pontifex Abimelech inſignis habetur. Aſa annis 41. Aggæus, Amos, Johel, & Jehu prophetaverunt, & Azarias. Joſaphat annis 25. Helias, Heliſæus, Abdias, & Michæas prophetaverunt. Joram annis 8. Edom receſſit à Juda, & conſtituit ſibi regem. Ochozias anno 1. Helias rapitur. Athalia annis 7. Jonadab, filius Recbab, ſacerdos claruit. Joas annis 40. Zacharias, filius Joiadæ, lapidatur. Amaſias annis 28. Amos propheta claruit in Iſraël. Ozias annis 52. Olympias prima à Græcis conſtituitur. Jonathan annis 16. Eſaias, Oſeas, & Johel prophetaverunt. Et Romulus naſcitur. Achaz annis 16. Roma conditur. Et Iſraël in Medos transfertur. Ezechias annis 29. Romulus 100 ſenatores conſtituit. Manaſſes annis 55. Numa 2 menſes adjecit, & Sibylla Samia claruit. Ammon annis 2. Tullus in republica cenſum exegit. Joſias annis 31. Thales Phyſicus claruit. Joachim annis 11. Hujus tertio anno, Nabuchodonoſor Judæam cepit. Sedechias annis 11. Templum Hieroſolymis incenſum eſt. Fuerunt autem ab origine mundi usque ad terminum Judaici regni anni 3363.

- Quinta ætas continet annos 580. Hebræorum captivitas annis 70. Judith hiſtoria conſcribitur. Darius annis 36. Hujus ſecundo anno templum Hieroſolymis conſtruitur, finitis 70 annis Judaicæ captivitatis Xerxes annis 21. Herodotus hiſtoriographus agnoſcitur. Artaxerxes annis 40. Ezdras legem incenſam renovavit. Et Nehemias Hieruſalem reſtauravit. Darius, qui & Nothus, annis 19. Hæc ætas habuit Platonem. Artaxerxes, qui & Ochus, annis 26. Demoſthenes & Ariſtoteles prædicantur. Xerxes, Ochi filius, annis 4. Xenocrates claruit. Darius annis 6. Alexander Macedo annis 12, qui Hieroſolymam cepit. Hucusque regnum Perſarum, dehinc Græcorum. Alexander ann. 5 Aſiam obtinuit. Ptolemæus Lagi filius annis 40. Machabæorum liber primus inchoavit. Philadelphus annis 38. 70. Interpretes claruerunt. Evergetes annis 26 Jeſus ſapientiæ librum compoſuit. Philopater annis 17. Machabæorum liber ſecundus inchoavit. Epiphanes annis 24. Romani Græcos obtinuerunt. Philometor annis 35. Hunc Antiochus ſupe-

superans, Judæos oppressit. Et Scipio Africam vicit. Evergetes annis 29. Brutus Hispaniam subegit. Soter annis 17. Thraces Romanis subjiciuntur. Varro & Cicero nascuntur. Alexander annis 10. Syria per Gabinium Romanis subjicitur. Ptolemæus, Cleopatræ filius, annis 8. Salustius historiographus nascitur. Dionysius annis 30. Pompejus Judæam cepit. Cleopatra annis 2. Ægyptus Romanis subditur. Hucusque regnum Græcorum: nunc Romanorum. Julius Cæsar annis 5. Hic primus monarchiam tenuit, & ab hoc Cæsares appellati sunt. Octavianus annis 56. Hujus anno 42 Dominus noster Jesus Christus nascitur, completis ab Adam juxta Hieronymum annis 5199. Tiberius autem annis 23. Hujus anno 18, Dominus noster Jesus Christus crucifixus est. Gajus annis 4. Matthæus Evangelium scripsit. Claudius annis 14. Petrus Romam, & Marcus Alexandriam petierunt. Nero annis 13. Petrus & Paulus cruci, gladioque traditi sunt. Vespasianus annis 10. Hujus anno secundo Titus Hierosolymam subvertit, templum solo stravit, post annos primæ ædificationis 1089, Dominicæ autem incarnationis 71. Titus annis 2. Hic facundus & pius fuit. Domitianus annis 16. Johannes Apostolus in Patmon relegatur. Nerva anno uno. Joannes Ephesum rediit, &
151 Evangelium scripsit. Trajanus annis 9. Symeon, Hierosolymorum episcopus, crucifigitur, & Johannes Apostolus requiescit. Adrianus annis 21. Aquila interpres oritur. Antonius minor annis 19. Montanus Cataphrygarum author oritur. Commodus annis 13. Theodotion interpres apparuit. Ælius Pertinax anno 1. nihil historiæ habet. Severus Pertinax annis 18. Symmachus interpres agnoscitur. Antoninus Caracalla annis 7. Quinta editio Hierusalem invenitur. Macrinus anno uno vel Marcus. Aurelius Antoninus annis 4. Sexta editio Nicopoli reperitur, & Sabellius infelix oritur. Alexander annis 13. Origenes Alexandriæ claruit. Maximianus vel Maximus annis 3. Hic persecutus est Christianos. Gordianus annis 7. Fabianus episcopus Romæ claruit. Philippus annis 7. Hic primus imperator Christianus fuit. Decius anno 1. Antonius monachus oritur. Gallienus & filius ejus Volusianus annis 2. Novatiana hæresis oritur. Valerius cum Gallieno annis 5. Cyprianus & Cornelius martyrio coronantur. Claudius annis 2. Iste Gothos ab Illyrico expulit. Aurelianus annis 5. Hic etiam persecutus est Christianos. Tacitus annum unum. Probus annis 6. Manichæorum hæresis oritur. Carus annis 2. iste de Persis triumphavit. Diocletianus & Maximianus annis 20. Isti divinis libris exustis, vastari ecclesias, affligi & interfici Christianos jusserunt. Maximinus, filius Maximiani, Severus, & Galerius anno 1. Constantinus annis 31: cujus 16 anno Nicena synodus congregatur, Dominicæ incarnationis anno 318. Constantius & Constans annis 27. Reliquiæ sancti Andreæ, sanctique Lucæ Evangelistæ Constantinopolim transferuntur, & Anthropomorphitarum hæresis oritur. Per idem tempus Athanasius & Maximinus, Treverorum archiepiscopus, atque Hilarius, doctrina & fide clari habebantur. Julianus annis 2. Hic ex monacho paganus factus, Christianos persecutus est. Jovianus anno 1. Iste cum omni exercitu Christianus efficitur. Valentinianus annis 11, qui à Juliano, ob fidem Christi, militia fuerat privatus: & Gothi hæretici facti sunt. Gratianus cum fratre Valentiniano annis 6. Ambrosius & Martinus episcopi claruerunt. Valentinianus cum Theodosio annis 9. Hieronymus in Bethlehem toto mundo claruit. Theodosius annis 11. Sanctus Johannes Anachorita claruit. Arcadius cum fratre Honorio, annis 13. Johannes Chrysostomus & Augustinus episcopi claruerunt. Honorius cum Theodosio minore, annis 15. Cyrillus Alexandriæ episc. claruit. Theodosius minor, Arcadii filius, annis 26. Ephesina synodus Nestorium cum suis fautoribus Pelagianis damnat, sub Celestino papa. Marcianus annis 7. Chalcedonense concilium sub Leone papa 630 patrum agitur. Leo major cum Leone minore annis 17. Ægyptus ab errore Dioscori liberatur. Zenon annis 17. Corpus Barnabæ Apostoli reperitur, & Acephalorum hæresis oritur. Anastasius 26 annis. Fulgentius episcopus claruit. Justinus major annis 9. Acepha-

phalorum hæresis abdicatur. Justinianus annis 39. Hujus sexto anno primus cyclus Dionysii inchoavit, Dominicæ incarnationis anno 532. Justinus minor annis 11. Armenii fidem Christi susceperunt. Tiberius annis 9. Ermingildus, rex Gothorum, martyrio coronatur. Mauricius annis 21. Gregorius papa Augustinum archiepiscopum cum monachis Britanniam misit, ut genti Anglorum verbum Dei evangelizarent, Dominicæ incarnationis anno 596. Phocas annis 8. Angli Saxones fidem Christi susceperunt. Heraclius annis 36. Judæi in Hispania Christiani facti sunt. Heracleonas, cum matre sua Martina, annis 2. Pyrrhus, regiæ urbis episcopus, à Theodoro papa damnatur. Constantinus, Heraclii filius, menses 6. Paulus, Pyrrhi successor, ob eandem vesanam doctrinam damnatus est. Constantinus, Constantini filius, annis 17. Hic sextam synodum congregavit. Cujus rogatu, Agatho papa misit in regiam urbem legatos suos, in quibus fuit Johannes, Romanæ ecclesiæ tunc diaconus, nonlongè pòst episcopus, pro adunatione facienda sanctæ ecclesiæ. Hæc sexta synodus Constantinopolim acta est, ubi affuerunt episcopi 150. præsidente Georgio, patriarcha urbis regiæ, & Macario urbis Antiochiæ, & convicti sunt, qui unam voluntatem & operationem astruebant in Christo, falsasse patrum catholicorum dicta per plurima. (a)

702. Anno Dominicæ incarnationis. Huc usque Beda. *His signis () inclusa, è manuscripto jam accessêrunt.*

703. 704. 705. (Aldfridus, rex Nordanimbrorum, filius Oswi, fratris S. Oswaldi regis.)

706. (Initium monasterii S. Petri in Erphesphurt, quod construxit Tagebertus rex Francorum in monte, qui antea Merruigisburg vocabatur: sed ab ipso Tageberto mons sancti Petri nuncupatus est: & omnia, quæ habuit in Thuringia, ad eum locum dedit, monitu Trutmani solitarii.) 152

707. 708. Conradus, rex de Britannia, Romam perrexit, ibique attonsus ac monachus factus, in jejuniis & precibus ad diem pervenit ultimum.

709. 710. Pipinus, major domus regni Francorum, perrexit in Alemanniam.

711. 712. Mortuus est Heribertus, rex Longobardorum.

713. 714. Mortuus est Pipinus, major domus, cui successit Carolus Martellus, filius ejus.

715. Mortuus est Dagobertus rex, fuitque pugna Francorum.

716. Pugnavit Carolus contra regem Ratbodum.

717. Pugnavit Carolus contra Francos in Dominica die ante Pascha.

718. Vastavit Carolus Saxoniam plaga magna. (Sanctus Bonifacius ordinatus episcopus 11. calend. Decembris.)

719. Occisio Francorum ad Suessonis civitatem.

720. Pugnavit Carolus contra Saxones.

721. 722. Magna fertilitas facta est.

723. (Carolus infirmatur.)

724. 725. Carolus perrexit Andegavum.

726. 727. Sanctus Egbertus migravit ad Christum.

728. 729. Cometæ stellæ apparuerunt.

730. 731. Carolus vastavit ultra Liguriam.

732. (Carolus pugnavit contra Sarracenos.)

733. (Eclipsis facta est solis.)

734. Carolus perrexit in Frisiam.

735. Carolus vastavit Wascones.

736. Beda nobilis & præclarus doctor obiit. Initium Herveldensis monasterii.

737. 738. Carolus pugnavit contra Sarracenos in Gothia.

739. Carolus Saxoniam iterum intravit, & fecit eos tributarios.

740. Carolus Provinciam intravit usque in Massiliam.

(a) In hisce Bedam secutus fuit, & Hermannum Contractum.

741. Carolus obiit, major domus regni Francorum, cui ſucceſſerunt Carlmannus & Pipinus, filii ejus. Initium Altahenſis monaſterii.
742. Carolus Magnus natus eſt. (Sanctus Bonifacius cum Carlomanno magnam ſynodum habuit.)
743. 744. Initium Fuldenſis monaſterii.
745. 746. Sanctus Burchardus ordinatus eſt epiſcopus primus in Wirziburg.
747. Sanctus Wigbertus migravit à ſæculo. Carlmannus Romæ monachus factus eſt.
748. 749. 750. Pipinus, decreto Zachariæ papæ, per unctionem ſancti Bonifacii archiepiſcopi, rex appellatus eſt, qui antea major domus vocatus eſt, & Hildericus rex tonſoratus in monaſterium mittitur.
751. Zacharias papa obiit, Stephanus electus eſt atque occiſus, & alter Stephanus electus atque conſecratus eſt.
752. 753. Stephanus papa ad Pipinum veniens, defenſionem petiit contra Haiſtulfum regem.
754. Stephanus Papa duos filios Pipini, Carolum & Carlmannum, unxit in reges.
755. Sanctus Bonifacius martyrio coronatur.
756. Organa primùm miſſa ſunt Pipino ex Græcia.
757. 758. Pipinus Saxonibus ſuperatis tributum impoſuit, ut 300. equos ſingulis annis perſolverent.
759. 760. 761. 762. 763. 764. Pipinus magnum conventum habuit in Cariſiago, fuitque hyems duriſſima.
765. Ruotgangus epiſcopus corpora ſanctorum Gorgonii, Naboris, & Nazarii Roma advexit.
766. Victi ſunt Sclavi in Weidahaburg à Francis. (*a*) 767.
153 768. Pipinus rex acquiſivit Aquitaniam totam, & inde revertens ad ſanctum Dionyſium, octavo calendas Octobris obiit, Carolo Magno & Carlmanno regnum relinquens.
769. 770. Bertha regina venit de Italia, & Deſiderii regis filiam adduxit in Franciam.
771. Carlmannus obiit, fratri Carolo regnum relinquens.
772. Carolus in Saxonia Ereſpurg expugnavit, & fanum eorum, quod vocabatur Irminſul, deſtruxit.
773. Carolus ab Adriano papa invitatus, Deſyderium regem in Papia obſedit.
774. Carolus Papiam cepit, & Deſyderium regem in Franciam duxit. Eodem anno Saxones eccleſiam in Frideſlare, lignis & igne implentes incendere volebant, ſed minime valebant.
775, 776. Saxones Chriſtiani effecti ſunt.
777. (Dedicatio eccleſiæ in Ordorff à beato Lullo, in honore S. Petri.)
778. Carolus pugnavit contra Saracenos, & Saxones Loganabhi (*b*) vaſtant.
779. Sturm, abbas Fuldenſis cœnobii, obiit.
780. 781. Carolus Romam perrexit, ibique baptizatus eſt Carlomannus, filius ejus, quem Adrianus papa, immutato nomine, vocavit Pipinum. Ibi quoque deſponſata eſt Rudrut, filia ejus, Conſtantino Imperatori. Carolus diviſit terram inter epiſcopos in Saxonia.
782. Caroli comites occiſi ſunt à Saxonibus in loco, qui dicitur Suntal.
783. Hildegart regina obiit, cui Faſtrat ſucceſſit.
784. 785. 786. Sanctus Lullus archiepiſcopus obiit, (cui Richolffus ſucceſſit:) & Caro-

(*a*) Reliqui Francorum Annales tacent de hac victoria.
(*b*) Intelligi videtur Pagus Loganenſis, *Loganogovve* ad Lanum, in confiniis Haſſiæ & Trevirenſis Epiſcopatus. Saxones enim iſto anno in Haſſia agebant, ſecundum *REGINONEM ad a. 778.*

& Carolus ad Italiam venit. Multa quoque visa sunt prodigia. Signum enim crucis in vestimentis hominum apparuit, & sanguis è cœlo terraque profluxit.

787. Carolus Romam veniens, Beneventum profectus est, & monasterium sancti Benedicti adiit. (Et eclipsis facta est solis.)

788. 789. Carolus subegit gentem Wilslorum.

790. Carolus perrexit in Pannoniam.

791. Carolus subegit gentem Avarorum, & fundata est ecclesia sancti Bonifacii in Fulda.

792. 793. Conjuratio Pipini contra patrem suum, quæ per Fardolfum publicata est. Unde Pipinus attonsus in monasterium mittitur, cæterique omnes perditi, alii decollati, alii suspensi, miserabiliter sunt mortui. Et ipsi Fardolfo datum est cœnobium sancti Dionysii.

794. Hæresis Feliciana damnata est in synodo Franckonefurt, & Vastrath regina obiit.

795. Adrianus papa obiit in nativitate Domini.

796. 797. 798. Balthart abbas Herveldensis obiit.

799. Leo papa, lingua truncata, excæcatus, & de pontificatu ejectus, videns & loquens in Franciam venit ad Carolum, in locum, qui dicitur Heristelle.

800. Carolus à Romanis Augustus est appellatus.

801. Amarmurmulus, rex Persarum, elephantem unum cum aliis muneribus Carolo misit.

802. 803. Leo papa iterum venit in Franciam, & Saxones Transalbiani translati sunt in Franciam.

804. 805. Carolus, Caroli filius, Bohemios vastat.

806. 807. Mortalitas maxima facta est in Fulda.

808. 809. 810. Hohenburg (a) castellum impositum est Albi flumini ab imperatore Carolo contra Danos.

811. Depositio Luitgeri episcopi.

812. 813. Richolfus, Moguntiæ archiepiscopus, obiit, (cui Haistolfus successit:) & pons apud Moguntiam incendio periit.

814. Carolus Magnus imperator obiit, cui Ludovicus successit, qui episcopatum in Hildensheim construxit. 154

815. Baugolfus, abbas Fuldensis, obiit. (Et præceptum est, ut omnes monachi cantarent cursum sancti Benedicti.)

816. 817. Ludovicus Imperator Aquisgrani habuit synodum, ibique ordinavit vitam monachorum.

818. Ludovicus Imperator in Britannia Normannum regem vicit.

819. Ludovicus Judith, filiam Welf, in uxorem accepit, & in Fulda dedicata est ecclesia.

820. 821. 822. Inchoatio monasterii novæ Corbeiæ.

823. 824. Ludovicus contra Vivomarcum regem pugnavit, & Britanniam vastavit.

825. Vivomarcus occisus est in domo propria, & Haistolfus, Moguntiæ archiepiscopus, obiit, cui Otger successit.

826. Hikwinus ossa sancti Sebastiani in Galliam transtulit.

827. 828. 829. Ludovicus Imperator depositus est à filiis suis, Lothario, Ludovico & Carolo.

830. 831. Brun & Raban abbates fundamentum ecclesiæ sancti Wigberti foderunt 6 idus Julii, secunda feria.

832. Corpus S. Aurelii in Germaniam delatum est, & Hirsaugia fundata. Conjuratio Ludovici contra patrem suum.

833. Regnum Francorum ad Lotharium est conversum.

834. Pipi-

(a) *Hamburgum*, de quo ad *REGINONEM a. 810.*

834. Pipinus & Ludovicus patrem suum restituerunt in regnum.

835. 836. (Otgarius archiepiscopus transtulit sanctum Severum ad Franckfurt.)

837. 838. Conjuratio Ludovici iterum ad Franckonefurt, & conversum est regnum ad patrem ejus.

839. 840. Ludovicus insequendo filium, venit ad Herolsfesfelt monasterium 6 idus Aprilis. Ludovicus imperator obiit, cui filius ejus Ludovicus successit.

841. Lotharius bellavit contra fratres suos, Ludovicum & Carolum, in quo prælio penè ad internecionem deleti sunt Franci,& Luitharius victus est, ubi & Adelbertus comes occisus est.

842. Luithatius expulsus est à regno, & Raban abbas de monasterio.

843. Luitharius, Ludovicus, & Carolus pacem fecerunt.

844. Luitharius rex regem Sclavorum Gestimulum occidit.

845. Ludovicus venit ad Herolsfesfelt 2 calendas Novembris, & privilegia monachis dedit, suoque sigillo munivit. Monachi quoque ejusdem Herueldensis monasterii reconciliati sunt cum Otgario archiepiscopo, de decimis frugum & porcorum ex terra Thuringorum, per fideles legatos domini Ludovici Augusti, episcopos videlicet & præsides.

846. Ludovicus, filius Ludovici, Pannoniam subegit, & Bohemos domum rediens vastavit. Brun,abbas Herueldensis,obiit, cui Brunuart successit.

847. Oggarius,Moguntiæ archiepiscopus,obiit, cui abbas Fuldensis,Rabanus,successit. Abbatiam Waldo suscepit.

848. Ad Moguntiam habito synodali concilio, Godeschalcus hæreticus damnatus est.

849. 850. Dedicata est ecclesia sancti Wigberti 5 calendas Novembris à Rabano, Moguntiacensi archiepiscopo.

851. 852. Translatio Lulli in cœna Domini.

853. 854. 855. Ludovicus rex cum magno exercitu perrexit contra Ratzidum, regem Maruhensium. Luitharius etiam rex tonsuram & monachicum habitum suscepit, moriturus in Prumia.

856. Rabanus archiepiscopus obiit, cui Carolus successit.

857. Carolus archiepiscopus Moguntiæ magnam synodum habuit.

858. Ludovicus rex Ludovicum, filium suum,misit cum exercitu magno ad Abotritos.

859. Ludovicus & Carolus atque Lutharius, filius Lutharii, fratris eorum, cum juramento pacem fecerunt.

860. 861. Udo, Ernost, Berngerus comites, & Waldo, abbas Fuldensis, honoribus depositi sunt. Thiodo abbas successit.

155 862. 863. Carolus archiepiscopus obiit, cui Luitpernus successit.

864. Ludovicus rex Ratzidum,regem Morahensium,sibi subegit.

865. 866. 867. 868. 869. Luitherus rex à Benevento reversus, Romam venit, ibique ab Adriano damnatus est, qui domum rediens, penè cum suis omnibus periit. Eodem anno Thiodo, abbas Fuldensis, depositus, & Sigehardus electus est, vir religiosus.

870. 871. 872. 873. 874. 875. Ludovicus rex obiit, cui filius ejus Ludovicus successit. Brunwart, Herveldensis abbas,obiit, cui Drugo successit.

876. Pugna juxta Andarnaha facta est, inter Carolum & Ludovicum, Ludovici regis filium.

877. 878. 879. Ludovicus rex,filius Ludovici regis, obiit, cui frater ejus Carolus successit.

880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. Carolus de regno est ejectus, & Arnoldus electus.

888. Carolus obiit.

889. 890. Luitbertus archiepiscopus obiit, cui Sunderolt successit.

891. Sun-

891. Sunderolt, Moguntiæ archiepiscopus, occisus est, cui Hatto successit.

892. Arn (Herbipolensis) episcopus occisus est. Et Drugo, abbas Herveldensis, obiit, cui Harderat successit.

893. Prælium magnum factum est inter Bajoarios & Ungaros.

894. 895. 896. Arnoldus Romæ imperator factus est.

897. 898. 899. Arnoldus imperator obiit, cui Ludovicus, filius ejus, successit.

900. 901. Harderat, abbas Herveldensis, obiit, cui Diethart successit.

902. Sclavi vastaverunt Saxoniam.

903. Adelbracht, Eberhart, & Heinricus occisi sunt.

904. 905. Conradus comes occisus est ab Adelberto.

906. Ungari vastaverunt Saxoniam.

907. Adelbertus comes occisus est, jubente Ludovico rege.

908. Luitboldus, dux Thuringorum, (*a*) occisus est ab Ungaris.

909. Burchardus, dux Thuringorum, occisus est ab Ungaris.

910. Ludovicus rex pugnavit cum Ungaris, & victus est.

911. Ungari vastaverunt Franciam.

912. Ludovicus rex obiit, cui Conradus successit. Hatto, archiepiscopus Moguntiæ, obiit, cui Hereger successit.

913. 914. Otto Saxonicus comes obiit.

915. Ungari vastando venerunt usque in Fuldam.

916. 917. 918. Conradus rex fuit in Herolfelde.

919. Conradus rex obiit, cui Heinricus Saxo successit.

920. 921. 922. 923. 924. Herger, archiepiscopus Moguntiæ, obiit, cui Hildibertus successit.

925. 926. 927. Diethardus junior abbas Herveldiæ factus est, cum senioris Diothardi consensu.

928. Diothardus abbas junior episcopus ordinatus, & Burchardus abbas electus est.

929. 930. Diothardus senior obiit.

931. Heinricus rex Abotritos subegit.

932. Diedo (Wirtzburgensis) episcopus obiit, cui Burchardus, abbas Herveldiæ, successit.

933. Megingoz abbas Herveldiæ electus est.

934. Heinricus rex Wucronin (*b*) cum exercitu fugat.

935. Magna synodus fuit in Erphesfurt. Eodem anno Heinricus rex obiit, cui filius ejus Otto successit.

936. Otto rex fuit Herolfesfelde. Eodem anno ecclesia sancti Bonifacii exusta est.

937. Eberhardus Comes Heinricū, filium Heinrici regis, captum projecit in vincula. 156

938. 939. Eberhardus & Gisilbertus occisi sunt. Hildibertus, archiepiscopus Moguntiæ, obiit, cui Fridericus successit.

940. 941. 942. Dedicata est ecclesia sancti Maximini in Treveris.

943. Synodus Bonnæ congregata est.

944. 945. Nuncii Græcorum ad regem Ottonem venerunt, cum magnis muneribus, in vigilia omnium Sanctorum.

946. 947. Etheit regina obiit, cui Adelheit successit.

(*a*) Luitboldus hic, sive Lupoldus, minime Dux Thuringorum, verum Dux fuit Bavariæ, prout *OTTO FRISINGENSIS* nos docet *Chron. lib. VI. c. XV. non multo post Ungari, commisso cum Baioariis bello, ducem eorum Leopoldum, Arnolfi ducis patrem, occidunt, ac inde per totum regnum diffusi, Alemanniam, Franciam, Saxoniam, Turingiam percurrunt.* Quæ etiam verba Auctor Magni Chronici Belgic. *p. 73.* repetit.

(*b*) Videtur Wormo, Danorum Rex, intelligi, quem devicit Henricus. Plerique Scriptores equidem hoc ad a. 931. referunt. Verum *Wittichindus lib. I. pag. 641.* & *SIGEBERTUS GEMBLACENSIS ad a. 935.* hanc victoriam demum, post illam de Hunnis, enarrant.

948. Synodus ad Ingelheim congregata est, cui Marinus, legatus Apostolicus, præsedit.

949. Iterum nuncii Græcorum ad regem Ottonem cum preciosissimis muneribus venerunt, in memoria omnium sanctorum, & Otto rex dedit filiam suam Conrado duci.

950. Factum est magnum prælium inter Baioarios & Ungaros.

951. Otto rex perrexit in Italiam, & acquisivit Adelheidam reginam, & Berngerum regem subdidit sibi.

952. 953. Nimis crudelis dissensio exorta est inter Luitdolfum, regis filium, & Heinricum, patruum suum. Eodem anno obsessa est Moguntia, & Rossadal castellum, factaque est in illo loco magna pugna.

954. Fridericus, archiepiscopus Moguntiæ, obiit, cui Wilhelmus, filius regis, successit.

955. Otto rex Ungaros cum magno periculo sui, suorumque magna cæde, prostravit in Lechfelt, in natali sancti Laurentii: in quo etiam bello dux Conradus cum aliis multis est occisus. Heinricus quoque, dux Baioariorum, obiit.

956. Rudbertus, Treverensis archiepiscopus, obiit, cui Henricus successit, & Hadamarus, abbas Fuldensis, obiit, cui Hatto successit. Eodem anno Luitdolfus in Italiam perrexit, eamque sibi subegit. Et Megingoz, abbas Herveldiæ, obiit, cui Hagano successit.

957. Luitdolfus in Italia est mortuus, & inde ad Moguntiam portatus est, & ad sanctum Albanum sepultus est.

958. Signum crucis in vestimentis apparuit.

959. Hagano, abbas Herveldensis, potestatem suam reliquit, ob infirmitatem corporis sui, eoque vivente, Guntherus electus est in locum ejus.

960. Venerunt legati Rusciæ gentis ad regem Ottonem, deprecantes, ut aliquem suorum episcoporum transmitteret, qui ostenderet eis viam veritatis. Qui consensit deprecationi eorum, mittens Adelbertum episcopum fide catholicum, qui etiam vix evasit manus eorum.

961. Venerunt legati domini Apostolici ad regem Ottonem, invocantes eum Romam, in adjutorium Johannis Papæ. Filius ejus, Otto secundus, in regem ungitur Aquisgrani.

962. Otto rex perrexit Romam, eumque Johannes papa gratanter suscipiens, honorificè super cathedram Augustalem posuit, & benedictione atque consecratione sua imperatorem fecit. Guntherus, Herveldensis abbas, obiit, cui Egilolfus successit.

963. Magna synodus facta est Romæ, cui Otto imperator præsidebat, cum multitudine magna episcoporum, abbatum, sacerdotum, clericorum, ac monachorum, ibique dejectus est Benedictus à sede Apostolica.

964. Berngerus rex obsessus est in monte sancti Leonis, ibique captus atque in Babenberg ductus est cum Willa uxore sua.

965. Otto imperator de Italia venit. Brun (Coloniensis) archiepiscopus obiit, cui Volcmarus successit.

966. Otto imperator tertia vice Romam venit.

967. Otto imperator misit legatos suos ad Wilhelmum archiepiscopum & alios principes, ut Ottonem filium suum cum omni dignitate regali ad Italiam mitterent, quem ipse suscipiens, Romam perduxit, ut papa Johannes posterior imperatorem faceret: quod & libenter fecit.

968. Wilhelmus (Moguntinensis) archiepiscopus obiit, cui abbas Fuldensis Hatto successit. Abbatiam verò suscepit Wernher.

157 969. Hatto, Moguntiæ archiepiscopus, obiit, cui Ruithertus successit.

970. Egilolfus, Herveldensis abbas, obiit, cui Gozbertus successit.

971. Exustum est famosum templum in Dornburg. (a)

972. Ot-

(a) De eodem *DITMARUS lib. II. f. 339.* Templum hoc Jovi fuisse dicatum adserui in Syntagmate Hist. Germ. *diss. II. §. VII.*

972. Ottoni juniori imperatori missa est Theophania ab imperatore de Græcia. Eodem anno Otto senior imperator cum juniore Ottone de Italia perrexit in Franciam.

973. Otto imperator senior cum juniore venit Quidilinburg, ibique celebravit sanctum Pascha 10. cal. Aprilis. Illucque venerunt legati plurimarum gentium, videlicet Romanorum, Græcorum, Beneventorum, Italorum, Vngarorum, Danorum, Sclavorum, Bulgarorum, atque Ruscorum, cum magnis muneribus. Eodem anno Otto imperator senior obiit in Mimelieba nonis Maji, cui filius ejus, secundus Otto, successit.

974. Heinricus, dux Baioariorum, & Abraham episcopus, cum Bolisclaione & Misichone inierunt contra imperatorem pravum consilium. At imperator, tali nefando comperto consilio, congregavit omnes principes suos, & quid inde faceret, consilium petiit. Qui dederunt ei consilium, ut mitteret ad ducem Heinricum, & Bopponem episcopum, & Gebehardum comitem, eosque ad placitum invitaret per edictum: qui sine dilatione, Deo donante, dedit se in potestatem imperatoris. Eodemque anno perrexit imperator contra Haroldum in Scleoswig.

975. Otto Imperator habuit magnum conventum in Wehmare. Eodem anno imperator Bohemos vastavit & concremavit.

976. Otto Imperator perrexit ad Bajoariam, atque Heinricum ducem expulit, Ottonique duci Bajoariam commendavit.

977. Imperator cum magno exercitu perrexit ad Bohemos, & maximam partem terræ illius incendio concremavit. Ipse quoque Heinricus cum altero Heinrico invaserant Bazowam. (a) Quod imperator ut audivit, festinatò exercitum illò movit, urbemque obsedit, & Heinricum ducem ad suam gratiam recepit, atque in Franciam perrexit.

978. Ad imperatorem Ottonem venit in Pascha Bolislawo, qui honorificè susceptus, magnisque muneribus ab imperatore oneratus, rediit domum. Aderat & Heinricus cum altero Heinrico, qui comprehensi in exilium missi sunt. Eodem anno Luitherus rex cum electo numero militum repentè invasit Aquisgrani palatium, seditque ibi tribus diebus. At Otto imperator festinatò cum exercitu insecutus est Luitharium usque in Sigonem (b) & usque ad sancti Dionysii cœnobium, eumque non apprehendit, quia fugiendo evasit.

979. Gero Comes à Waldone quodam accusatus, dum eum in singulari certamine occidisset, ipse tamen ab imperatore decollatus est.

980. Otto imperator perrexit in Italiam, & Gozberdus, Hirsfeldensis, abbas, ecclesiam construxit in Ordorf.

981. Adelbertus, Magdaburgensis archiepiscopus, obiit, cui Hisillarius successit. Imperator Natalem domini Romæ celebravit.

982. Destructus est episcopatus in Mersiburg, miræque magnitudinis ædificium cecidit in Magdeburg. Eodem anno Otto imperator valde periculosum habuit prælium cum Sarracenis in Calabria. In quo prælio occisus est Heinricus, Augustensis ecclesiæ episcopus, cum aliis plurimis episcopis. In quo etiam prælio idus Julii occisi sunt milites fortissimi, hi scilicet, Vdo, Gebehardus, Guntherus, Bertholdus cum aliis multis, & Otto dux atque Wernher, abbas Fuldensis. Ipse Imperator vita comite vix evasit.

983. Otto secundus imperator, Romam post malè gestas res regressus, obiit, ibidemque sepultus est. Heinricus, dux Baioariæ, regnum invasit, sed à Principibus est reprobatus.

984. Filius imperatoris, tertius Otto, patri successit in regnum, unctus in regem Aquisgrani à Johanne Ravennati episcopo.

985. Gozberdus (Hirsfeldensem) abbatiam reddidit, cui Bernharius successit.

(a) Sine dubio intelligitur primaria Lusatiæ urbs, *Budissa, Bauzen.*
(b) Sequana alias, hodie *la Seine. VALESIUS voce Sequana.*

986. Otto rex puer Boëmiam vastavit, sed Mischonem cum muneribus obvium suscepit.

987. Iterum rex Boëmiam intravit, & eam ad deditionem coëgit.

158 988. Æstatis feruor nimius. Rupertus, Moguntiæ archiepiscopus, obiit, cui Willigis successit.

989. Theophana imperatrix Romam petrexit: omnemque illam regionem Regi subdidit.

990. 991. Theophana imperatrix obiit. Ignis de Rheno ascendit, & villas proximas absumpsit. Gotehardus monachus factus est.

992. Otto rex Brandenburgam obsedit. Gerdach, Hildesheimensis episcopus, obiit. (Dominus Bernardus, regis cancellarius, in divinis & humanis rebus 14. calend. Februarias ordinatus, solertissimus successit. Filii Heinrici comitis, Heinricus, Vtto, Sigifridus, contra piratas pugnant: quorum unus occisus, duo sunt capti.)

993. 994. Wolffgangus, Ratisponensis episcopus, obiit, cui Gebehardus successit. Filii Heinrici comitis, Heinricus, Vtto, &c. (ut jam supra) perierunt.

995. Majolus abbas obiit.

996. Otto rex contra Crescentium Romam venit, ubi & Brunonem in sede Apostolica constituit, à quo & ipse imperator factus est. Gothardus abbas factus est in Altaha.

997. Johannes, Placentinus episcopus, sedem Apostolicam invasit, consilio Crescentii. Adalbertus episcopus martyrizatur.

998. Crescentius ab imperatore decollatus, cum duodecim suis ante urbem suspenditur. Johannes pseudopapa cæcatur.

999. Brun papa, qui Gregorius, obiit, cui Gebertus, qui & Silvester, & successit. S. Adelheit imperatrix obiit.

1000. Imperator ossa Caroli Magni Aquisgrani, à pluribus eo usque ignorata, invenit. Gaudentius, frater Adelberti martyris, Pragæ archiepiscopus constituitur.

1001. Imperator Natalem domini Romæ celebravit.

1002. Otto III. imperator obiit, cui Heinricus Baioarius successit. Eggihardus marchio, regni usurpator, Polodi occisus est.

1003. Plerique Principes à rege deficiunt, sed post modicum correcti, in gratiam recipiuntur.

1004. Miserandum Papiæ incendium. *Brun, frater regis, qui electioni ejus aliquandiu restiterat, in gratiam ejus rediit.

1005. Bernharius, abbas Herveldensis, obiit, cui Godehardus successit.

1006. Guntherus, nobilis vir de Thuringia, (a) monachus factus est Herveldiæ, sed postea ad Altaha transivit, consilio Godehardi abbatis. Fames valida.

1007. 1008. Nothger, Leodiensis episcopus, obiit, cui Baldaricus successit. Guntherus monachus eremum petivit.

1009. Ecclesia major Moguntiæ, quam Willigisus construxerat, incensa est ipso die consecrationis suæ.

1010. Ansfridus, Trajectensis episcopus, obiit, cui Adelboldus successit.

1011. Willigisus, Moguntiæ archiepiscopus, obiit, cui Erchenbaldus (Fuldensis) successit. Abbatiam Brantho suscepit.

1012. Ecclesia major in Babenberg ab Eberhardo, primo ejusdem sedis episcopo, consecrata est. Gotehardus abbatiam Herveldensem reliquit, cui Arnoldus successit.

1013. 1014. Henricus rex, cum Kunigunda regina, imperiale nomen suscepit.

1015. Imperator ad Polonos cum exercitu abiit.

1016. Grando magna fuit, & multi fulmine exusti sunt.

1017. Megingoz, Treverorum episcopus, obiit, cui Boppo successit. Imperator contra Polonos iterum exercitum duxit.

1018.

(a) In Vita Godehardi Ep. Hildes. apud *LEIBNITIUM Tom. I. p. 487.* ubi hæc uberius exponuntur, dicitur, *dignitate & meritis illustris.*

1018. 1019. Imperator papam Babenberg suscepit hospitio.
1020. Heribertus, Coloniensis archiepiscopus, obiit, cui Pilegrinus successit. Erchenbaldus, Moguntiæ archiepiscopus, obiit, cui Aribo successit.
1021. Ingens terræ motus factus est in Baioaria.
1022. [Dominus Bernardus, Hildesheimensis episcopus, obiit. Gotehardus Altaha abbas successit, 4. non. Decembris ordinatus.]
1023. Gero, Magdaburgensis episcopus, obiit, cui Hunfridus successit. Brantho, abbas Fuldensis, episcopus factus est Halberstat. Richardus abbas Fuldensis factus est. 159
1024. Heinricus secundus rex, primus imperator obiit, cui successit Conradus.
1025. 1026. 1027. Conradus rex imperator factus est in Pascha. Gebehardus, frater imperatoris, coactus est ex laico clericus fieri.
1028. Henricus, imperatoris filius, rex factus est Aquisgrani per Pilegrinum, Coloniensem archiepiscopum.
1029. Bruno, Augustensis episcopus, obiit, cui Ebbo successit. Wernher, Argentinæ episcopus, obiit, cui Wilhelmus successit.
1030. Conradus imperator Hungariam cum exercitu intravit.
1031. Arnoldus abbatiam Herueldensem perdidit, cui Bardo successit. Sed is, post dimidium annum, Ariboni, Moguntino archiepiscopo defuncto, successit, Rudolphus verò abbatiam Herueldensem suscepit.
1032. Arnoldus, amissa abbatia Herueldensi, obiit in Gellingin. *(a)*
1033. Kunigund imperatrix obiit. Imperator exercitum duxit in Burgundiam contra Udonem.
1034. Albuvvinus, præpositus Herueldensis, abbas factus in Nuinburg.
1035. Rudolphus, abbas Herueldensis, ordinatur episcopus Podelbrunon, cui Meginherus, vir venerabilis, successit.
1036. Pilegrinus, Coloniensis archiepiscopus, obiit, cui Herimannus successit. [Ædificatum est monasterium Scotorum in Erphotdia, per dominum Waltherum de Glisberg, qui ibidem sepultus est.]
1037. Incensum est monasterium Herueldense. Gozelo dux Udonem comitem occidit, & cum eo ad sex homines.
1038. Godehardus, Hildenesheimensis episcopus, obiit, cui Dietmarus successit.
1039. Conradus imperator obiit Trajecti [feria secunda] in Pentecoste, cui Heinricus [tertius] filius ejus successit. Richardus, abbas Fuldensis, obiit, cui Sigevvart successit. Regenbolt, Spirensis episcopus, obiit, cui Sibicho successit.
1040. Heinricus rex in Boëmiam duxit exercitum, ibique Werinherus comes & Reginhard, signifer Fuldensis, cum aliis multis occisi sunt. Petrus, Ungariorum rex, à suis expulsus, ad regem Heinricum confugit, petens auxilium. Eberhardus, episcopus Babenbergensis, obiit, cui Suitgerus successit. Dedicata est crypta Herveldensis, atque in eam translatæ sunt reliquiæ sanctorum confessorum, Wigberti & Lulli.
1041. Heinricus rex secundò Boëmiam ingressus, ducem ejus in deditionem accepit, Prenzlao nomine, terramque ejus tributariam fecit. Inde per Baioariam regressus, festum sancti Michaëlis Ratisponæ celebravit.

Uban, qui Ungariorum regnum invaserat, eruptionem in fines Baioariorum & Carentinorum fecit, multamque prædam abegit. Sed Baioarii, coadunatis viribus insecuti, prædam excusserunt, multisque occisis, reliquos in fugam coëgerunt.

(a) Gellingen, Monasterium olim, Præpositum habens, nunc vicus ad Wipperam, prope Sangerhusam, ditionis Hirsfeldensis, nunc Landgravio Cassellano parens, in quo etiam Güntherus, nobilis Vir de Thuringia, aliquantisper vixit, de quo supra *a. 1006*.

1042. Rex, prima expeditione in Ungariam facta, prædictum Uban fugavit, usque ad fluvium Raban pervenit, tres urbes maximas cepit, acceptoque à provincialibus jurejurando, in pace remeavit.

Hermannus, Mimigardenuurdensis *(a)* episcopus obiit, cui Rudbertus successit. Heriberdus, Emstatensis *(b)* episcopus, obiit, cui frater ejus Gezman successit, cui post aliquot hebdomadas defuncto, Geberhardus successit.

1043. Rex incarnationem Domini Goslariæ celebravit. Illuc dux Boëmicus adveniens, benignè susceptus à rege, & honorificè aliquandiu habitus, tandem in pace est dimissus. Ibi inter diversarum provinciarum legatos, legati Ruscorum tristes redierunt, quia de filia regis sui, quam regi Henrico nupturam speraverant, certum repudium reportabant.

Ibi quoque legati regis Ungariorum pacem suppliciter orant, sed non impetrant, quoniam rex Petrus, quem Uban per vim regno expulerat, præsens erat, suppliciterque Heinrici regis auxilium contra illius violentiam implorabat. Sigevvard, Fuldensis abbas, obiit, cui Rohingus successit. Gisla imperatrix obiit, & Spiræ sepulta est.

160 Rex, secunda expeditione in Ungaros facta, prædictum Uban ad placitam sibi pactionem coëgit, acceptisque ab eo de pace juramentis & obsidibus, reversus, nuptias celebravit in Ingelheim, in conjunctione Agnetis, filiæ Wilhelmi, comitis Pictavorum.

1044. Rex, natalem domini celebravit Treveris, ibique omnes, qui in regiam majestatem deliquerant, crimine absolvit, eandemque legem per totum regnum promulgavit, ut omnes sibi invicem delicta condonarent.

Gozelo, dux Lotharingorum, obiit, cujus filius, Godefridus, nobilissimæ indolis juvenis, atque in re militari admodum exercitatus, quia ducatum patris non potuit obtinere, arma contra Rempublicam corripuit, Adelbertum ducem, quem rex patri ejus subrogaverat, prælio victum occidit, cædes hominum & depopulationes agrorum quàm maximas fecit, loca omnia usque ad Rhenum, præter ea, quæ vel murorum præsidio hostilem impetum subterfugiebant, vel se data pecunia redemerant, in cinerem redegit.

Rex, tertia expeditione in Ungariam facta, prædictum Uban vicit & expulit, Petroque regnum restituit.

Hazecho, Wormatiæ episcopus, obiit, cui Adelgerus successit: cui itidem paulo pòst humanis rebus exempto, Arnoldus successit. Dietmarus, Hildinesheimensis episcopus obiit, cui Æzelinus successit.

1045. Dux Godefridus à rege in deditionem acceptus, in Gibekenstein missus est custodiendus, sicque regnum brevi tempore quietum & pacatum mansit. Petrus, Ungariorum rex, Uban, æmulum atque insidiatorem regni sui, captum decollavit. Brunnus, Wirceburgensis episcopus, obiit, cui Adelbero successit. Cathelo, Citicensis episcopus, obiit, cui Eppo successit. Altbrandus, Bremensis archiepiscopus, obiit, cui Adelbertus successit.

1046. Rex Natalem domini Goslariæ celebravit, ubi & socrus ejus de Pictavis, cum primoribus gentis suæ aderat. Petrus, rex Ungarorum, ab Andrea propinquo suo dolo circumventus cæcatur. Eggihardus marchio, subitanea morte præfocatus, interiit. Drutmarus, abbas Corbeiensis, obiit, cui Ruthardus successit. Dux Godefridus custodia absolutus, dum videret, nec intercessionem Principum, nec deditionem, quam sponte subierat, sibi aliquid profuisse, & rei indignitate, & inopiæ familiaris tædio permotus, bellum rursus de integro sumpsit. Inter alias, quas Reipublicæ intulit clades, Neomagum, domum regiam miri & incompatabilis operis, incendit, civitatem Verdonensem cepit, majorem in ea ecclesiam

(a) Sive Monasteriensis, qui Episcopatus primum Mimigardevordæ fuit fundatus. *WERN. ROLEWINK de ant. Saxonia lib. II. c. VIII.*

(b) Potius Aichstatensis.

clesiam coocremavit. Sed post modicum, facti in tantum eum pœnituit, ut publicè se verberari faceret, & capillos suos, ne tonderentur, multa pecunia redimeret, sumptus ad reædificandam ecclesiam daret, & in opere cæmentario per seipsum plerumque vilis mancipii ministerio functus, deserviret. *(a)*
1047. Rex Natalem domini Romæ celebravir, ubi tribus depositis, qui sedem Apostolicam cootra ecclesiasticas regulas invaserant, Suitgerum, Babenbergeosem episcopum, vicarium Apostolorum constituit, à quo, io die sancto, ipse vicissim cum Agnete regina imperiali nomine & honore est donatus. Inde Beneventum vicinasque regiooes peragraos, sanctum Pascha in redeundo Mantuæ celebravit; Ascensiooem in Augusta, ubi Epponi, episcopo desuocto, Heinricum subrogavit. Deinde exercitum oavalem per Rhenum duxit in Frisiam, contra Godefridum, ejusque adjutorem Diodericum, ibique duas urbes munitissimas cepit, Rinesburg *(b)* & Fleerdingen. *(c)* Suitgerus papa, qui & Clemens, obiir, & Babenbergæ sepultus est. Rohingus, abbas Fuldensis, obiit, qui eodem anno Romæ in Natali domini consecratus fuerat à Suitgero papa. Guntherus [de Thuringia] eremita obiit.
1048. Imperator Natalem domini Polethæ celebravit. Ibi legati aderaot Romanorum, Suitgeri papæ obitum nunciaotes, eique successorem postulantes: quibus imperator Boppooem Prisnieosem *(d)* episcopum assignavit, Babenbergensem verò episcopatum Hezekin cancellario tradidit. Festum sancti Michaëlis imperator iterum Polethæ celebravit: ibi postero die Dietmarus comes, frater Ducis Berohardi, cùm à milite suo Arnoldo accusatus fuisset, de inito contra imperatorem consilio, congressus cum eo, ut objectum crimen maou propria purgaret, victus & occisus est. Ecbertus Fuldensis abbas factus, statim post Natalem domini.
1049. Imperator Natalem domini Frisingæ celebravit. Ibi iterum legati Romanorum, Bopponis papæ mortenunciata, rectorem Romaoæ ecclesiæ postulabanr: quibus imperator Brunonem, Tolosæ episcopum, dedit. 161
1050. Leo papa, propter componendum statum ecclesiarum & pacem Galliis reddendam, Roma egressus, Moguntiæ syoodum celebravit, præsidente imperatore cum 42 episcopis. Ubi Sibecho, Spirensis episcopus, de criminibus, quibus accusabatur, sacra communione se purgavit: & dux Gotefridus, ioterveotu papæ & principum, gratiam imperatoris obtinuit. Expleta syoodo, imperator expeditiooem movit super Balduinum, papa verò reditum ejus Aquisgrani expectavit.
1051. Imperator natalem domini Wormaciæ celebravit, ubi Leo papa ei valefacieos, mediocriter compositis & causis ecclesiasticis & regni negotiis, Romam reversus est, abducens secum Godefridum ducem, & fratrem ejus Fridericum, qui Gebehardo postmodum io sedem Apostolicam successit, item alios quamplures, tam clericos quàm laicos, in re militari probatissimos, quorum virtute Nortmannis, qui Apuliam occupaveraot, obviam ire parabat. Consecrata est ecclesia in Goslaria, ab Herimanno, Coloniensi archiepiscopo. Imperator Pentecosten celebravit Podelbrunoeo, ubi Bardo archiepiscopus ad missam habito sermone, obitum suum iostare prædicens, orationi fidelium se commendavit, qui eodem mense decessit, cui que Lupoldus successit. Dietricus, Coostantiensis episcopus, obiit, cui Rumolt successit. Huofridus, Magdaburgensis episcopus, obiit, cui

(a) Habes hic Pœnitentiæ arbitrariæ Exemplum.
(b) De hac, *MENSO ALTINGIUS Not. Germ. Infer. Munitissima Frisiæ Urbs, expugnata ab Henrico III. Imp. anno* CIƆXLVIII. *secundum Lambertum Schafnaburgensem. Superest nomen Rineburg tenui in vico, in lævа Rheni ripa, eo fere loci, ubi olim Romanorum Castellum Matilo.*
(c) Vide, quæ supra notavi ad *REGINONIS a. 898.*
(d) Potius Brixiensis episcopus, *HERM. CONTRACTUS ad a. 1048.*

cui Engelbardus successit. Natus est imperatori filius Henricus IIII rex, III idus Novembris.

1052. Imperator Natalem domini Polethæ celebravit, ubi filio suo Heinrico, adhuc catecbumeno, principes regni sub juramento fidem promittere fecit. Pascha celebravit Coloniæ, ibique prædictus puer ab Herimanno, ejusdem civitatis archiepiscopo, baptizatus est. Rudolphus, Podelbrunnensis episcopus, obiit, cui Immed successit.

1053. Imperator Natalem domini Goslariæ celebravit, ubi & Immed consecratus est à Luitpoldo archiepiscopo. Leo papa profectus contra Nortmannos, contulit cum eis prope Beneventum signa, & fugientibus statim in prima congressione Longobardis, Teutonici omnes penè ad unum interfecti sunt. Ipse quoque obsessus est in Benevento, & vix tandem post multas tribulationes obsidione liberatus, cunctos dies, quibus supervixit tantæ calamitati, in luctu & mœrore egit. Eo tempore Fridericus, frater Gotefridi, Romanæ ecclesiæ archidiaconus, Constantinopoli Apostolicæ sedis functus legatione abierat. In dicta synodo, cùm imperatorem Constantinopolitanum & Patriarcham evocasset, & illi primatus sui majestatem vindicantes, dicto obtemperare dedignarentur, egressus urbem, sandalia sua, more Apostolorum, publicè super eos excussit. Quo facto, tantum terrorem omnibus Constantinopolitanis incussit, ut imperator & patriarcha cum clero & populo, sequenti die sacco & cinere obvoluti, ad eum procederent, & Apostolicam authoritatem in eo proni in terram adorarent. Ibi quoque per Godefridum ducem hæretici deprehensi sunt & suspensi.

Marchio Italorum, Bonifacius, obiit, cujus viduam Beatricem dux Godefridus accipiens, marcham & cæteras ejus possessiones, conjugii prætextu, sibi vendicavit: quo comperto, imperator Heinricus gravi scrupulo perurgeri cœpit, reputans, ne fortè per eum animi Italorum, semper avidi novarum rerum, ut à regno Teutonicorum deficerent, solicitarentur.

1054. Leo nonus papa, 13 calendas Maji beato fine quievit in Domino, Romæque sepultus est. Imperator interpellatus à Romanis, ut antistitem sedi Apostolicæ provideret, Gebbardum, Emstadensem *(a)* episcopum, misit, datisque clanculo literis ad omnes, qui in Italia opibus aut virtute militari plurimum poterant, deprecabatur eos, ut ducem Godefridum, ne quid fortè mali contra rempublicam machinaretur, observarent; promittebatque seipsum, vita comite, proximo anno affuturum, & quid facto opus esset, visurum.

Huic subdiaconus toxicum in calicem misit, quem cùm ipse post consecrationem levare vellet, nec posset, à domino causam facti inquisiturus, cum populo ad orationem prosternitur, statimque toxicator à dæmone arripitur. Ita igitur causa manifestata, dominus papa calicem cum sanguine Dominico cuidam alta-
162 ri jussit includi, & pro reliquiis in perpetuum conservari; deinde iterum cum populo tam diu ad orationem prosternitur, quousque subdiaconus à dæmonio liberaretur.

Fridericus archidiaconus, Constantinopolim regressus, ubi comperit, Leonem papam humanis rebus excessisse, & alium jam ecclesiastici regiminis jura suscepisse, dona quidem, quæ ab imperatore Constantinopolitano permagnifica deferebat, ecclesiæ Romanæ consignavit, & statim urbe excedens, in monasterium Casinum se contulit, ibi deinceps Christo, sub sanctæ professionis titulo militaturus; quod factum malè plerique interpretabantur. Sed nemo, qui sanum sapiebat, aliter hoc eum, quàm ardore fidei & tædio secularium negotiorum, fecisse credebat, præsertim eùm eodem tempore, & longi itineris labore exhaustus, & gravi corporis molestia pulsatus, diu se posse vivere desperaret.

Azelinus, Hildenesheimensis episcopus, obiit, cui Hecelo successit. Sivico Spirensis

(a) Aichstatensem, vide supra *ad a. 1042.*

rensis episcopus, obiit, cui Arnoldus successit. Hezeken, Babenbergensis episcopus, obiit, cui Adelbero successit.

Imperatoris filius, Heinricus, consecratus est in regem Aquisgrani, ab Hermanno, Coloniensi archiepiscopo, vix & ægre super hoc impetrato consensu Luipoldi archiepiscopi, ad quem propter primatum Moguntiæ sedis consecratio regis & cætera negotiorum regni dispositio potissimùm pertinebat. Sed imperator potiùs Hermanno archiepiscopo hoc privilegium vendicabat, propter claritatem generis ejus, & quia intra diœcesim (a) ipsius consecratio hæc celebranda contigisset.

1055. Heinricus imperator Natalem domini Goslariæ celebravit, statimque exactis feriis solennibus, in Italiam perrexit, vocatus eo legatione Romanorum, qui nunciaverant, nimiùm in Italia contra Rempublicam crescere opes & potentiam Godefridi ducis: & nisi turbatis rebus maturè consuleretur, ipsum quoque regnum propediem ab eo, dissimulato pudore, occupandum fore. Sed ubi Italiam ingressus est dux Godefridus, missis in occursum ejus nunciis, mandavit, nihil se minùs quàm rebellionem cogitare, paratum potiùs pro statu reipublicæ & imperatoris salute, extrema etiam omnia experiri, gratum se habere, quòd patriis finibus extorris, patriis possessionibus ejectus, opibus saltem uxoris suæ in peregrinatione sustentaretur: quam nec dolo, nec rapto, sed ipsius placito, & celebratis solemniter nuptiis, in matrimonium sibi junxisset. Beatrix quoque, dissimulato metu, imperatori obviam processit, & vix impetrata dicendi copia, ait, nihil se egisse, præter quàm quod jure gentium sibi agere licuisset: destitutam se priori marito, desolatæ domui patronum paravisse, & ingenuam ingenuo, sine fuco nefariæ cujusquam machinationis, nupsisse: nec æqui, nec boni memorem eum esse, si id sibi pace ejus non liceret, quod in imperio Romano fœminis nobilibus semper licuisset. Imperator itaque, accepto à primoribus consilio, Godefridum crimine absolvit, non tam probans satisfactionem ejus, quam metuens, ne malis recentibus exasperatus, Nortmannis infestantibus Italiam ducem belli se præberet, & fierent novissima ejus pejora prioribus: Beatricem tamen, quasi per deditionem acceptam, secum abduxit, hoc illi culpæ objiciens, quòd contractis se inconsulto nuptiis, hosti publico Italiam prodidisset. Deinde anno integro intra Italiam commoratus, cuncta, quæ rei utilitas exposcere videbatur, magnificè pro loco & tempore ordinavit.

1056. Guntherus tunc temporis cancellarius (imperatoris) visionem vidit memoria dignam: Dominum in solio majestatis suæ residere, & elevato in altum brachio, districtum gladium magno nisu vibrare, & circumstantibus dicere: Reddam ultionem hostibus meis, & his, qui oderunt me, retribuam. Quam visionem protinus mortalitas subsecuta est principum regni. Eaque expleta, vidit eodem rursus schemate dominum residere, & remisso jam in vaginam gladio, & super genua sua reclinato, dicere circumstantibus: Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni novissima. Hermannus, Coloniensis episcopus, obiit, cui Anno, Goslariensis præpositus, successit. Imperator, regressus de Italia, sanctum Pascha Podelbrunnæ celebravit, brevique commoratus in Goslaria, perrexit ad villam Civois (b) in confinio sitam regni Francorum ac Teutonicorum, colloquium ibi habiturus cum rege Francorum: à quo contumeliosè atque hostiliter objurgatus, quòd multa sæpe sibi mentitus fuisset, & quod partè maximam regni Francorum dolo à patribus ejus occupatum, reddere tam diu distulisset. Cùm imperator paratum se diceret, singulariter cum eo conserta manu, objecta refellere, ille proxima nocte fuga lapsus, in suos se fines recepit. Imperator Nativitatem sanctæ Mariæ Goslariæ celebravit, ibique Victorem papam, qui & Gebe- 163

Ss hart,

(a) Ex hoc pater, jus coronandi Imp. tunc ad Jus Diœceseos fuisse relatum. Vide *Syntagma Juris Publici cap. VII. §. XXV.*

(b) Epusum intelligitur, Germanis *Ipsch*, Gallis *Ivoy* dictum; castrum antiquissimum, in Trevirorum finibus, ad quod jam olim convenire solebant, prout ex *SIGEBERTO* patet *ad a. 1024.* Vide *VALESIUM, voce Epusum.*

hart, magnifico apparatu suscepit hospitio, collectis scilicet ad ornandam tantæ diei solennitatem cunctis penè regni opibus & principibus. Inde profectus Botfelden, (a) cum ibi aliquandiu venationi deditus moraretur, comperit, Wilhelmum marchionem & Diodericum comitem, cum infinita multitudine Saxonici exercitus, quos contra Luticios miserat, malè gestis rebus, occubuisse. Nec multò pòst ipse corporis molestia correptus, cùm septem aut eo amplius diebus lecto decubuisset, diem clausit extremum. Præsentes erant, quasi ad officium tanti funeris ex industria evocati, Romanus pontifex, Aquileiensis patriarcha, patruus imperatoris, Ratisponensis episcopus, item aliæ innumerabiles tam laici quàm ecclesiastici ordinis dignitates. Notatumque est, nulla retro majorum memoria, sine publica indictione, tot illustres personas in unum confluxisse. Corpus ejus Spiram translatum est, & celebratis regio more exequiis, die natalitio Apostolorum Simonis & Judæ, quo scilicet die etiam natus fuerat, sepulturæ est traditum. Regnum pro patre obtinuit filius ejus, Heinricus (quartus) V annorum infantulus, anno, postquam in Regem unctus fuerat, tertio. Summa tamen rerum, & omnium, quibus facto opus erat, administratio penes imperatricem remansit, quæ tanta arte periclitanis reipublicæ statum tutata est, ut nihil in ea tumultus, nihil simultatis tantæ rei novitas generaret.

Arnoldus, Spirensis episcopus, obiit, cui Cunradus successit.

Cunradus, filius imperatoris, dux Bajoariæ, obiit. Ducatum ejus imperator imperatrici dedit, privato jure, quoad vellet, possidendum.

Dedi, Palatinus comes, à quodam clerico Bremensi occisus est, quem à fratre suo archiepiscopo susceperat, pro criminibus, quæ ei objiciebantur, exilio deportandum, sepultusque est, jubente imperatore, in Goslaria. Wilhelmo marchio-

(a) *SPANGENBERG Chron. Sax. c. CLXXV.* hunc locum *Bortfeld*, alii *Burdfeld* vocant: rectius *LAMBERTO, ALBERICO, DODECHINO, MARIANO SCOTO* ad A. 1056. *Bothfeld* dicitur. *HERMANNUS CONTRACTUS* habet: *in Bothfeldino.* Ejusdem mentionem facit *AUCTOR VITÆ MATHILDIS c. VIII.* de Henrico Aucupe scribens: *Rex Heinricus adiit Bathfelthum, quo sæpissime exercuit venatum.* *NICOLAUS SCHATENIUS Ann. Paderborn. lib. VI. p. 547.* locum hunc tali ratione describit: *Sita vero Bottfeldia inter Heristallum & Mundam ex altera Visurgis ripa ad Soliuganum saltum: haud procul inde Lippölderberga, & Sanctimonialium, ubi jurisdictione sacra fines Moguntini & Paderbornensis Episcopi sejunxère. Hæc illa Botfeldia olim villa regia, in qua Ottonem III. Imperatorem Herivordense diploma dedisse diximus. Et quia hic locus ab aliis Budenfeld scribitur, verisimile idem est, in quo D. Ludgerus Hassiæ fines transiens, Budonem Christianum, quem Widekindus ob furtum equorum lapidibus necari jusserat, in vitam revocavit. Posita ob miraculi hujus celebritatem lapidea ab incolis crux eo in loco, & campus inde posteris Budenfeldt appellatus.* Verum, quo minus adsentiar, facit *ALBERICUS*, qui hujus loci situm in termino Saxoniæ & Thuringiæ designat. *HERMANNUS CONTRACTUS* dicit: *In Saxonia, in Bothfeldino.* Certius adhuc situm definit *GERHARDUS STEDERNBURGENSIS Hist. Henrici Leonis* apud *MEIBOMIUM Tom. IV. p. 434.* dum ait: *In arduo nemoris, cum appropinquaret loco, qui Bothvelde dicitur, Dux* (Heinricus Leo) *de equo corruit, & ex contritione tibiæ ab itinere, quod cæperat, impeditus est. Sequenti die, Walkenred deportatus, nuncios suos ad Imperatorem ordinat & destinat.* Ad hunc locum *MEIBOMIUS* commentatur: *Est autem adhuc hodie prope Walckenredum, Werningerodam versus, non longe a densissimo nemore campus, qui vulgo dicitur Butfeld, in quo rudera templi & cæmiterii locique habitati visuntur, vulgo S. Andreæ cæmiterium vocant.* Utraque loca, Budenfeld & Bothfeld, probe distinxit *JO. GEORGIUS LEUCKFELD Antiquit. Halberstadt. p. 152.* Budenfeld vicus est Hannoveranus, prope Uslar, ad Visurgim situs. De Bothfeld vero scribit: *Hat vormahls gelegen fast 3. Meilen von Quedlinburg, und eben so vveit von Halberstadt in dem Hartzvvalde, eine Stunde Weges gegen Morgen zu von den heutigen Hartz-Stadtgen Elbingerode, vvoselbst noch iezo das eine Thor das Bodfelder Thor genennet vvird.* Adde ejusdem Antiquitates Ilfeldenses *p. 218.*

marchioni successit Vdo comes, vir valde industrius, & regi consanguinitate proximus.

1057. Rex Natalem domini Ratisponæ celebravit, præsente adhuc Victore papa, qui exinde compositis mediocriter, prout tunc copia erat, regni negotiis, in Italiam regressus, quinto calendas Augusti migravit ad Dominum. Einstatensem episcopatum (quo se ille, papa factus, non abdicaverat) Gunzo suscepit. Tum verò universi, quidquid principum, quidquid plebis Romanæ erat, uno animo, pari voluntate, in electionem consenserunt Friderici, fratris Godefridi ducis, extractumque de monasterio Casino, ubi lucerna Dei ardens & lucens sub lecto monasticæ quietis delitescebat, super candelabrum extulerunt sedis Apostolicæ. Nec quisquam sanè multis retro annis lætioribus suffragiis, majori omnium expectatione, ad regimen processerat Romanæ ecclesiæ. Sed tantam spem heu! frustrata est mors immatura. Vto marchio obiit, cui filius ejus, Vto junior, successit. Principes Saxoniæ crebris conventiculis agitabant de injuriis, quibus sub imperatore affecti fuerant, arbitrabanturque, pulchrè sibi de his satisfactum fore, si filio ejus (dum adhuc ætas opportuna injuriæ esset) regnum eriperent; nec procul ab fide aberat, filium in mores vitamque patris pedibus, ut ajunt, iturum esse. Accessit ex insperato magnum turbandis rebus adjumentum, Otto, frater Guillelmi marchionis, sed matrimonio impari, matre scilicet Sclavica natus, vir acer ingenio, & manu impiger. Is apud gentem Boëmorum jam à puero exulaverat, sed comperta morte fratris, magna spe obtinendæ hæreditatis, regressus in Saxoniam, à cunctis illic principibus benigne accipitur, magnisque omnium adhortationibus instigatur, non modò marchiam (quæ sibi jure hæreditario competeret) sed ipsum quoque regnum affectare. Ubi alacrem paratumque negotio advertunt, fidem illi omnes dicunt; suas quisque manus, suam operam pollicentur: regemque, ubicunque fortuna opportunum fecisset, interficere constituunt. Perculsis metu omnibus, quibus rerum publicarum solicitudo aliqua erat, & magnopere intentis ad sedandam turbam, quæ oriebatur, placuit, regem ocyùs in Saxoniam venire, & periclitanti reipublicæ, quaqua posset ratione, consulere. Itaque Natalem sanctorum Apostolorum Petri & Pauli in Ersenburg (*a*) celebraturus erat, eò, quicquid principum erat in Saxonia, ad colloquium evocari jussit. Quò dum pergerent, pro sua singuli copia, magna militum manu stipati, contigit, ut Brun & Ecbertus, patrueles regis, casu inciderent 164
in multitudinem prædicti Ottonis, conglobato agmine ad curtem regiam proficiscentis. Hi præter causam publicam, privatis quoque inimicitiis infestissimi illi erant. Nec mora, dato militibus signo ad pugnam, equis subdunt calcaria, & pari utraque pars audacia, paribus odiis in mutua vulnera ruunt. Ibi in prima fronte Brun & Otto, ambo pleni irarum, ambo sui tegendi immemores, dum hostem ferirent, tam concitatos in sese vicissim impetus dederunt, ut uterque alterum primo incursu equo excussum, letali vulnere transfoderet. Amissis ducibus, aliquandiu utranque aciem anceps pugna tenuit. Sed Ecbertus, quanquam graviter saucius, dolore tamen interempti fratris efferatus, rapido cursu in confertissimos hostes præcipitem se mittit, Bernardi Comitis filium, egregium adolescentem, sed vix dum militiæ maturum, interficit; cæteros languidiùs, quoniam ducem perdidissent, pugnantes, in fugam convertit. Sic respublica maximo metu liberata est, & Saxones, adempto rebellionis signifero, nihil ulterius, quod secus esset, contra regem moliti sunt. Cuono, cognatus regis, dux factus est Catentinorum: frater ejus, Heinricus Palatinus, Comes Luthariorum, instinctu dæmonis, monasticam vitam professus est in Gorzia. (*b*) Sed

 per

(*a*) Merseburg, notissima Misnensium Civitas Episcopatu clara, de qua *LUITPRANDUS lib. II. c. IX. Quod castrum in confinio Saxonum, Thuringorum & Sclavorum.*

(*b*) Cœnobium, in confinio Metensis Civitatis situm, hodie *Gortze*, de quo *VALESIUS voce Gortia.*

per paucos dies, vulgante se dæmonio, quo illusus fuerat, sanctæ conversationis habitum, quo se angelus Satanæ in angelum lucis transfiguraverat, abjecit, uxoremque suam & possessiones desertor Dei & transfuga recepit.

1058. Rex Natalem domini Mersenburg celebravit, aderatque ibi inter alios regni principes etiam Hildebrandus, abbas de sancto Paulo, mandata deferens ab sede Apostolica, vir & eloquentia & sacratum literarum eruditione valde admirandus. Ego N. vulgatam toto orbe abbatis Meginheri placitam Deo conversationem æmulatus, rei familiaris curam, ne in via Dei prægravaret, abjeci, sanctamque vestem ab ejus sanctissimis manibus, idibus Martiis, heu! nimiùm impar tali armaturæ suscepi. Piæ memoriæ Stephanus papa, qui & Fridericus, cùm in civitate Florentia moraretur, IV calendas Aprilis naturæ mortali debitum solvit, & verè (ut speramus) de hac convalle lachrymarum ad gaudium transiit angelorum. Indicio sunt signa & prodigia, quibus sepulchrum ejus in eadem civitate usque hodie divinitus illustratur. Sedem Apostolicam protinus, inconsulto rege & principibus, invasit Benedictus quidam Lateranensis, adjutus factione popularium, quos pecunia corruperat. Otto de Suinfurde, dux Suevorum, obiit. Ducatum ejus Rudolphus obtinuit, & ut regi in dubiis tunc rebus ex affinitate devinctior, fideliorque in rempublicam foret, soror quoque regis ei desponsata est, tenera adhuc ætate, traditaque est episcopo Constantiensi nutrienda, dum thoro conjugali maturesceret. Cuono, dux Carentinorum, contractis ingentibus copiis, ad occupandum ducatum suum, quem tanto tempore, metu rebellionis, non inviserat, primam profectionem parabat, sed morte præventus, cœptum iter non explevit. Ego N. presbyter ordinatus sum Aschafnaburg, (a) in jejunio autumnali, a Lupoldo archiepiscopo, statimque peregrinationem Hierosolymitanam aggressus sum zelo Dei, sed utinam secundum scientiam. Ecberdus, qui & Eppo, abbas Fuld. XV. calendas Decembres obiit, cui Sigisfridus, ejusdem cœnobii monachus, successit.

1059. Rex Natalem domini in civitate Marouwa celebravit, in confinio sita Hungariorum & Bulgariorum. Romani principes satisfactionem ad regem mittunt, se scilicet fidem, quam patri dixissent, filio, quoad possent, servaturos, eoque animo vacanti Romanæ ecclesiæ pontificem usque ad id tempus non subrogasse, ejus magis super hoc expectate sententiam, orantque sedulò, ut, quem ipse velit, transmittat, nihil ejus ordinationi obstare, si quis non per legitimæ electionis ostium, sed aliunde ascendisset in ovile ovium. Rex, habita cum primoribus deliberatione, Gerardum, Florentinum episcopum, (in quem & Romanorum & Teutonicorum studia consenserant) pontificem designat, Romamque per Godefridum marchionem transmittit. Ita Benedicto, qui sine jussu regis & principum sacerdotium usurpavit, reprobato, Gerardus, qui & Nicolaus, pontificatum obtinuit. Is eodem anno, ab abbate Meginhero interpellatus, propter decimationes Saxoniæ, literas & mandata direxit Burchardo, Halberstadensi episcopo, ne statutos patrum terminos transgrederetur, neve monasterium Herveldense supersluis concertationibus inquietaret; si pergeret molestus esse, necessariò se Apostolicæ auctoritatis virga usurum, adversus ejus inobedientiam, præsertim cùm monasterium illud
165 sub jurisdictione esse Romani pontificis, tot prædecessorum ejus privilegia testarentur. Abbati quoque epistolam scripsit, verbis consolatoriis, quæ usque in præsentiarum in chartario servatur Herveldensis monasterii. Ego exacta peregrinatione Hierosolymitana, XV. calendas Octobris ad monasterium reversus sum, & quod in omni illa profectione mea præcipuum à Deo postulaveram, Meginherum abbatem superstitem inveni. Timebam scilicet, quoniam sine benedictione illius profectus fuissem, si offensus irreconciliatusque decessisset, magni criminis reum me teneri apud dominum: sed non abfuit propitia divinitas redeunti, quæ tanto illo itinere, sæpe usque ad ultimam necessitatem periclitatum, misericordissimè texerat. Incolumem

(a) Sic emendavi, pro *a Schafnaburg*, secutus *SERARIUM*, qui *Rer. Mogunt. lib. V. p. 495.* ex MSto correxit.

lumem reperi, peccato indulſit, & quaſi ex inferis redivivus emergerem, ſic obviis, ut ajunt, manibus, me gratulabundus excepit. Mirum autem in modum, diceres, vitam ejus abſolutioni meæ ex induſtria ſervatam fuiſſe, eodem die, quo me crimine abſolverat, febre correptus eſt, & ſic per octo dies gravi ægritudine decoctus, VI calendas Octobris, feliciter conſummato curſu, quievit in Domino: vir magnarum in Chriſto virtutum, & verè (quod omnium modernorum abbarum pace dixerim) unicum ſua ætate in Teutonicis regionibus rectè ac monaſticè vivendi exemplar. Is (ut prædictum eſt) cum Burchardo, Halberſtadenſi epiſcopo, diuturnam traxerat litem, propter decimationes Saxoniæ, quas ille, Herveldenſi monaſterio ereptas, per occaſionem epiſcopalis regiminis ſibi vendicabar. Contra cujus improbitatem cùm nec forenſes, nec eccleſiaſticæ leges quicquam valerent, & abbas, ſæpe querimonia in jus relata, ſurdis tribunalibus fabulam narraſſet: tandem brevi, antequam vita excederet, mandavit ei per Fridericum, Palatinum comitem, ſe quidem tanquam viribus imparem cauſa cadere, Deo tamen vires ad tuendam æquitatem non defuturas eſſe: proinde parati ambo eſſent, ut intra paucos dies ad tribunal æquiſſimi judicis Dei cauſam dicerent, victurum ibi eſſe, non qui plus poſſet, ſed cujus cauſa juſtior eſſet. Nec fefellit eventus. Nam poſt dormitionem abbatis pauci dies interceſſerant: & ecce! epiſcopus, cùm prædictæ rei gratia ſynodum indixiſſet, & admoto jam equo, illuc properare vellet, repentè divina animadverſione ictus corruit, reportatusque ad cubiculum, aſcitis ocyus presbyteris ſuis, per Deum obteſtabatur, ut decimationes ſuas Herveldenſi monaſterio reſtituerent, atque omnem in perpetuum ſuper hac re litem præciderent, ſcirentque, cunctis, qui eadem tentaſſent, ſic infeliciter rem ceſſuram, ut ſibi ceſſiſſet, qui injuſtæ exactionis tam acerbum vindicem, ipſum experiretur Dominum. Cumque Magdeburgenſis & Hildenesheimenſis epiſcopi viſitatum eum adveniſſent, cum magno ejulatu fatebatur, ſe juxta prædictum eximii abbatis, ad tribunal Dei jamjam abripi, & pro invaſis rebus alienis, rationem exigi, rogabatque obnixè, ut miſſis Herueldiam nunciis, veniam ſibi pro admiſſo ſupplices precarentur. Nec multò pòſt, diruptis miſerabili genere morbi viſceribus, expiravit. Uto quoque, archipresbyter ejus, quo ille potiſſimùm incentore in hanc ſævitiam inarſerat, quique exactor atque adminiſter hujus calumniæ vehementiſſimus extiterat, eodem anno, ſubitanea morte, ſine confeſſione, ſine ſacra communione, interiit, à Diabolo (ut fama vulgatior loquebatur) ſuffocatus. Meginhero abbati VI idus Novembris ſubſtitutus eſt Ruothardus, Corbeienſis diſciplinæ monachus, qui in monaſterio Corbeienſi abbas quondam fuerat ordinatus. Sed quorundam criminum poſtea falsò (ut creditur) inſimulatus, abbatia amiſſa, nonnullos per diverſa monaſteria privatus jam exegerat annos. Burchardo epiſcopo ſucceſſit Bucco, Goslarienſis præpoſitus, qui prædeceſſoris ſui recenti adhuc exitio conterritus, ab infeſtatione Herueldenſis monaſterii temperabat. Minabatur tamen plerumque, magna ſe facturum, ſed ultra verba non proceſſit. Lupoldus, archiepiſcopus Moguntinus, VII idus Decembris obiit, relicto in monumentum ſui monaſterio ſancti Jacobi, quod propriis impenſis extruxerat Moguntiæ, foris murum, in monte, qui dicitur Speciosus: cui ſucceſſit Sigifridus, abbas Fuldenſis. Abbatiam verò Wideradus obtinuit, ejuſdem cœnobii monachus, ejuſdem quoque familiæ oriundus.

1060. Rex Natalem Domini Wormatiæ celebravit, ubi & ſynodus indicta fuerat. Sed excuſantibus ſe epiſcopis per infirmitatem & peſtilentiam, quæ tunc temporis vehementer graſſabatur in Gallia, ad effectum non pervenit. Sitto, Verdenſis epiſcopus, obiit, cui Rucbertus ſucceſſit. Gebehardus, Ratisponenſis epiſcopus, obiit, cui Otto ſucceſſit. Conradus, Spirenſis epiſcopus, moritur, in cujus locum Einhart promovetur. 166

1061. Andreas, rex Ungariorum, videns Belem, quendam propinquum ſuum,

 regnum

regnum affectare, & Ungarios à se paulatim ad eum deficere, uxorem suam & filium Salomonem, cui imperator Henricus filiam suam parvulo parvulam desponderat, cum multis opibus ad regem Henricum transmisit, petens, ut & sibi misso exercitu subveniret, & suos, donec rebus tranquillitas redderetur, servaret. Rex Wilhelmum, marchionem Thuringorum, & Epponem, Citicensem episcopum, cum duce Boëmorum & exercitu Baioarico illuc misit. Sed marchio & episcopus priores Ungariam ingressi, non expectato duce Boëmorum, cum Bele signa contulerunt, atque infinitam multitudinem Ungarorum peremerunt. Deinde cùm ex omni parte Ungari ad ferendum suis auxilium frequentes confluxissent; videntes missi regis, tantæ multitudini se numero & viribus impares esse, finibus hostium excedere volebant. Verùm illi loca omnia, per quæ exitus esse poterat, occluserant, cum ne quid cibi aut potus in via reperiretur, providerant. Cumque insuper abeuntes crebra incursione infestarent, & illi semper periculum virtute propulsantes, magnas hostium strages darent, tandem diuturna cæde exhaustis viribus, Andreas equo forte excussus, pugnantium pedibus est conculcatus, episcopus captus, marchio fame magis, quàm ferro expugnatus, se dedidit; cujus virtus tantæ admirationi apud barbaros fuit, ut Joas, filius Belis, pro illius tum gentis moribus haud desperatæ indolis adolescens, ultro patrem exoraret, non modò ut eum jure belli intactum sineret, sed etiam ut affinitate sibi jungeret, desponsata ei filia sua, sorore Joiada. Imperatrix ducatum Baioariæ, quem post mortem Cunradi, filii sui, usque ad id tempus per seipsam administraverat, Ottoni dedit, videns eum virum industrium & juvandis regni negotiis satis opportunum.

Henricus Palatinus, comes Luthariorum, uxorem suam manu propria interfecit, & sic tandem publicata evidentiùs infestatione dæmonis, quam diu dissimulaverat, missus est in monasterium Efdernachense, (a) ibique diuturna vexatione consumptus interiit.

1062. Wilhelmus marchio, reversus in Thuringiam, dum redire in Ungariam, & sponsam suam cum magna opum suarum ostentatione adducere pararet, inter eundum, secunda mansione morbo correptus, obiit. Sponsam ejus Udalricus, marchio Carentinorum, cognatus ejus, accepit, Marcham Otto, frater ejus, obtinuit. Sed is beneficia Moguntini episcopatus aliter obtinere non potuit, nisi promitteret, decimas se de suis in Thuringia possessionibus daturum, & cæteros Thuringos, ut idem facerent, coacturum: quæ res multorum malorum seminarium fuit, detestantibus omnibus Thuringis factum ejus, & asserentibus, mori se malle, quàm patrum suorum legitima amittere. Imperatrix, nutriens adhuc filium suum, regni negotia per se ipsam curabat, utebaturque plurimùm consilio Henrici, Augustensis episcopi. Unde nec suspicionem incesti amoris effugere potuit: passim fama jactitante, quòd non sine turpi commercio in tantam coaluissent familiaritatem. Ea res principes graviter offendebat, videntes scilicet, quòd propter unius privatum amorem sua, quæ potissimùm in republica valere debuerat, authoritas penè obliterata fuisset. Itaque indignitatem rei non ferentes, crebra conventicula facere, circa publicas functiones remissiùs agere, adversus imperatricem popularium animos sollicitare, postremò omnibus modis niti, ut à matre puerum distraherent, & regni administrationem in se transferrent. Ad ultimum Coloniensis episcopus, communicatis cum Ecberto comite, & cum Ottone, duce Bavariorum, consiliis, navigio per Rhenum ad locum, qui dicitur sancti Suitberti insula, (b) venit. Ibi cum rex erat, qui dum quadam die post solemnes epulas factus fuisset hilarior, hortari eum episcopus cœpit, ut navim quandam suam, quam ad hoc ipsum miro opere instruxerat,

(a) Epternacum, vide *REGINONEM ad a. 870.*
(b) Hodie *Kayserswverth*, ubi S. Suibertus sepultus. *Synt. Hist. Germ. diss. XV. §. VI.*

rat, spectatum procederet. Facilè hoc persuasit puero simplici, & nihil minùs quàm insidias suspicanti. Cumque navim ingressus fuisset, stipantibus eum his, quos episcopus factionis suæ socios ac ministros paraverat, repentè remiges insurgunt, remis incumbunt, navim dicto citiùs in medium fluminis impellunt. Rex nova rerum facie confusus, incertusque animi, nec aliud quàm vim & necem sibi paratam arbitratus, in flumen se præcipitem dedit; citiusque eum aqua violentior suffocasset, nisi Ecbertus comes, dato post eum saltu, periclitantem, ipse quoque non minimùm periclitatus, vix & ægrè morti eriperet, & navi restitueret. Exin blanditiis, quibus poterant, delinitum, Coloniam perducunt. 167
Cætera multitudo per terram subsequitur, criminantibus plurimis, quòd Regia majestas violata, suique impos facta foret. Episcopus, ut invidiam mitigaret, ne videlicet privatæ gloriæ potiùs, quàm communis commodi ratione hæc admisisse videretur, statuit, ut episcopus quilibet, *(a)* in cujus diœcesi rex tunc temporis moraretur, ne quid detrimenti respublica pateretur, provideret, & causis, quæ ad regem delatæ fuissent, potissimùm responderet. Imperatrix nec filium sequi, nec injurias suas jure gentium expostulare voluit, sed in propria recedens, privatè deinceps ætatem agere proposuit. Nec multò pòst tædium passa ærumnarum seculi, domesticis quoque erudita calamitatibus, quàm citò & velociter ex sufflante spiritu Dei exsiccetur fœnum temporalis gloriæ, cogitavit seculo renunciare; statimque ad explendum, quod cogitaverat, præceps abisset, nisi in ea impetum spiritus amici maturioribus consiliis inhibuissent.

1063. Rex Natalem Domini Goslariæ celebravit. Ubi ipsa die, dum ad vesperam sellæ episcoporum locarentur, inter camerarios Hecelonis, Hildenesheimensis episcopi, & camerarios Wideradi, Fuldensis abbatis, gravis concertatio oborta est, & primò jurgiis, deinde pugnis res gesta est, citoque ad gladios prorupissent, nisi Ottonis, ducis Baioariorum, qui causam abbatis tuebatur, authoritas intercessisset. Causa verò talis erat. Consuetudo erat in regno, per multos retro majores observata, ut semper in conventu episcoporum abbas Fuldensis archiepiscopo Moguntino proximus assideret. Sed episcopus causabatur, neminem sibi intra diœcesim suam, post archiepiscopum, debere præferri, animatus ad hoc & opum gloria, qua antecessores suos longè supergrediebatur, & temporis opportunitate, quia rege adhuc in puerilibus annis constituto, singuli, quod sibi animus suggessisset, facere impunè poterant.

Gerbardus papa, qui & Nicolaus, obiit, in cujus locum per electionem regis & quorundam principum, Parmensis episcopus substitutus est, & Romam per Bucconem, Halberstadensem episcopum, missus. Cui redeunti pro præmio bene curatæ legationis pallium dedit, & alia quædam archiepiscopatus insignia: quod archiepiscopus Moguntinus ad obfuscandum sui prioratus fastigium factum interpretatus, indignissimè tulit: sed per archiepiscopi Coloniensis interventum, satisfactione accepta, quievit indignatio ejus. *Rex Pentecosten Goslariæ celebravit.* Ibi, dum ad vespertinalem synaxin rex & episcopi convenissent, rursus de positione sellarum episcopalium tumultus exoritur, non fortuita, ut priùs, conversione, sed præmeditata diu machinatione. Nam episcopus *Hildenesheimensis* acceptæ priùs contumeliæ memor, Ecbertum comitem cum expeditis militibus retro altare occuluerat. Hi audito tumultuantium camerariorum strepitu, ocyus advolant, *Fuldensium alios* pugnis, alios fustibus cædunt, prosternunt, & de sacrario ecclesiæ, inopinato periculo, attonitos facilè proturbant. Quibus illicò ad arma conclamantibus, Fuldenses, quibus arma in promptu erant, facto grege, ecclesiam irrumpunt, in medio chori psallentiumque fratrum manus conferunt, rem non jam fustibus, sed gladiis gerunt. Pugna atrox committitur, atque per totam Ecclesiam, pro hymnis & canticis spiritualibus, vociferatio adhortantium & ululatus

(a) Ex hoc patet, nullos tunc fuisse Vicarios Imperii, lege constitutos, *Synt. Jur. Publ. cap. XIII. §. XIX.*

latus morientium exauditur. Super altaria Dei tristes jugulantur hostiæ, passimque per ecclesiam sanguinis currunt flumina, non legali, ut quondam, religione, sed hostili crudelitate profusa. Episcopus Hildenesheimensis, capto editiori loco, tanquam militari quodam classico, suos, ut fortiter præliarentur, hortabatur, & ne loci religione ab armis terrerentur, suæ authoritatis & promissionis titulum obtendebat. Multi utrinque vulnerati, multi occisi sunt, inter quos præcipui erant Regenbodo, signifer Fuldensis, & Bero, Eeberto comiti carissimus miles. Rex inter hæc vociferans, & sub obtentu regiæ majestatis populum adjurans, surdis fabulam narrare videbatur. Tandem monitus à suis, ut vitæ propriæ, pugna excedens consuleret, vixque inter constipatam arctiùs multitudinem eluctatus, in palatium se recepit. Hildenesheimenses, qui instructi præmeditatique ad pugnam venerant, superiores efficiuntur. Fuldenses, utpote quos inermes inopinatosque subitò exortæ seditionis procella contraxerat, fusi fugatique, atque de ecclesia expulsi sunt. Fores illico obserantur. Fuldenses, qui
168 primo tumultu ad arma tollenda paulo longiùs discurrerant, frequentes armatique adsunt, atrium ecclesiæ occupant, aciem instruunt, ut de ecclesia progressos statim adoriantur: sed nox concertationem diremit. Postero die, severissimè habita quæstione, Ecbertus comes facilè crimen removit, non tantum juris & legum patrocinio, quantum favore & indulgentia regis, cujus patruelis erat. Totum accusationis pondus in abbatem versum est. Hunc inquiunt omnium, quæ acciderant, caput fomitemque fuisse, hunc ad disturbandam quietem regiæ curtis præmeditato furore venisse, argumento rei esse, quòd tanta vi hominum, tanta bellici apparatus pompa instructus, nullo periculi metu urgente, eò venisset. Tum verò urgebat & ille Apostolicæ sanctitatis ac Mosaicæ mansuetudinis episcopus, qui tanti sanguinis effusione manus suas Deo consecraverat, & violatæ ecclesiæ injurias truculentiùs atque immitiùs, quàm rex suas, persequebatur. In quorum corpora prius ferro debacchatus fuerat, ad perimendas horum animas gladio spiritus modò fulminabat, præcidens tam defunctos, quam eos, qui cædi superfuerant, de corpore ecclesiæ. Abbatem, præter acerbitatem rei, quæ acciderat, odium quoque gravabat nominis monachici, quod inveterata malitia homines seculi semper obfuscare atque opprimere conabantur. Sic undique impetitus, oppugnatus, oppressus, post tot tantasque contumelias, privatus abscessisset, nisi quem nec lex, nec innocentia tueri poterant, pecunia tutata fuisset. Nam distractis ac dilapidatis rebus Fuldensis monasterii, se suosque carissimo mercimonio redemit. Quantum regi, quantum auriculariis, (a) quantum episcopo datum sit, haud satis certò comperimus. Cautum enim fuerat, ne passim vulgaretur. Hoc haud dubio constat, sic ea tempestate exhaustas atque attritas esse illius monasterii opes, quæ usque ad id temporis florentissimæ erant, cunctisque Galliarum ecclesiis eminebant, ut modò ibi prioris opulentiæ vix monimenta reperias. Abbas post hæc, accepta licentia, Fuldam remeavit, amaro & confecto nimis super tantis calamitatibus animo. Et ecce ibi acerbiori penè rerum asperitate excipitur, & secundum Prophetæ elogium, fugiens arma ferrea, incidit in arcum æreum. Fratres Fuldenses à principio austerum ejus & minùs, quàm decuit, populare ingenium offenderant. Auxit ipse invidiam, & facem non minimam æmulationi subdidit, prædia ecclesiæ militibus improbè erogando, & victualia fratrum, priorum abbatum liberalitate statuta, minuendo. Murmurabant de his quotidie, & intestinis simultatibus quatiebatur monasterium. Tolerabantur tamen timore magis quàm amore, ne scilicet immaturè vulgata querimonia, favor regis & principum eum tuerentur. At ubi nuncius acceptæ in Goslaria cladis Fuldam venit, tum verò & recentis vulneris dolore, & præteritorum memoria accensi, fremere omnes, & se vicissim hortari, ut tantam temporis com-

(a) Intelliguntur Imp. consiliarii, eadem vox infra occurrit *a. 1076*.

commoditatem divinitus oblatam non negligerent, agendo negotio, nihil præter operam industriamque suam deesse, urgeri hominem propriis iniquitatibus ad interitum, agerent nunc singuli pro virili portione, & se suumque monasterium liberarent, acerrimo non patre sed hoste, qui Fuldense nomen, cœlo priùs æquatum, probro nunc ludibrioque cunctis exposuisset. Sic inflammatæ seditioni, tanquam oleum igni, additur injuria recentior. Reginbodo, qui in illa Goslariensi congressione occubuerat, equum unum magni precii fratribus Fuldensibus ob recordationem animæ suæ dederat, quem protinus abbas, ipsis inconsultis, laico cuidam dedit. Hunc efferatis animis, intemperatissimis clamoribus, fratres repetunt, diu se tyrannidem ejus magis quàm dominatum servili patientia tulisse, non ultrà laturos fore; redderet ocyus per vim erepta sibi alienæ liberalitatis beneficia: si cunctaretur, non jam clandestinis mussitationibus se acturos, sed palàm aditis tribunalibus, divinam & humanam opem contra violentiam ejus imploraturos. Abbati pondus malorum primò consilium respondendi ademerat, deintotus ad preces lacrymasque versus, orare & obtestari per Deum, ne juxta vetus proverbium ignem gladio scrutarentur, ne Goslariensis contumeliæ vulnus recens adhuc & necdum in cicatricem obductum novis doloribus exulcerarent, memorarentur calamum conquassatum non conterendum, nec linum fumigans in favillas cineresque redigendum, parcerent si minùs existimationi propriæ, at calamitati ejus & miseriæ, quæ tanta esset, ut hostibus quoque suis lachrymas excutere posset, se, si Angelus Domini persequens eum paululum remisisset, si à tantis malis vita comite unquam respirasset, non modò adempta redditurum, sed duplicatis quoque muneribus cumulaturum. His, qui ætate & 169
sensu maturiores erant, citò hæc verba satisfecerant. Sed juventus more suo nihil veniæ, nihil laxamenti admittebat; diu simplicitati suæ per mollia verba insultatum fuisse; fidem ejus, tanto tempore, tot rebus spectatam ultrà fallere non posse; eos mores, eam improbitatem hominis esse, quicquid urgentibus in præsentiarum malis non fecisset, id, nisi iterum vis adhiberetur, perpetuò infectum fore: propterea se à jure suo non cessuros esse, donec ad expugnandam animi ejus duritiam omnia divinæ, omnia humanæ opis suffragia pertentassent. Abbas diu immoratus, ubi se videt nihil supplicando agere, nec copiam sibi esse ad reddenda, quæ exigebantur, præsertim exhaustis penè cunctis opibus monasterii, nec sufficientibus tamen ad exsaturandam ingluviem avaritiæ eorum, qui in Goslariensi tumultu læsi fuerant, tandem regis jussione accersitus, ad curtim regiam proficiscitur, dato necessariis suis negotio, ut terroribus & blandimentis, quaqua via possent, efferatæ juventutis animos mitigarent: sed hoc in irritum cessit. Denique post abscessum ejus principes juventutis, quibus potissimùm incensoribus tantum malum exarserat, totam adeunt congregationem, indicant animo sibi fixum esse, ut eruptione facta de monasterio, regem, ubicunque gentium reperiatur, perquirant, contra sævitiam abbatis ejus potentiæ patrocinium exposcant; orantque, ut, quibus valetudo non obsistat, secum proficiscantur, qui verò ætate vel morbo prægravante id non possint, scripti sui astipulatione factum eorum corroborent. Res fœda & dictu quoque horrenda visa est senioribus, fusique in terram per Deum precabantur, ne se & ipsum Fuldensis spei exiguum quod restabat, perditum irent; turbatam graviter Goslariensi clade rem Fuldensem, si ipsi monasterii limen ea mente excessissent, non turbandam modò, sed omnino in præceps ituram. Nihil illi his sermonibus moti (jam enim pertinacia in amentiam atque in rabiem se verterant) concitè per monasterium discurrunt: invicem se ad audendum facinus adhortantur, & sic tandem adulta conspiratione, sedecim numero, crucem sibi præferentes, antiphona imposita claustris monasterii erumpunt. Sequebantur eos eminus majores natu, qui sanum aliquid sapiebant, cum tanto luctu atque ejulatu, ac si eos ad sepulturam funebris pompa ultimum vale audituros efferret. Itaque ne rei tam atrocia

novitas repentè nunciata regi stuporem incuteret, unum ex numero suo, citato quantum poterat equo, præmittunt, qui literas ad regem tantæ calamitatis indices perferat, & qua vi, qua necessitate ad hæc extrema experienda coacti sint, edoceat. Ipsi paulatim pedestres, servatis ordinibus, subsequuntur. Postquam nuncius eò pervenit, lectæque sunt literæ: horror quidam perculit omnes, qui in palatio erant, super tam procaci facto, mirabanturque, inter eximios & Apostolicæ conversationis viros tantum flagitii potuisse reperiri, ut privatas injurias tam pessimo exemplo ulciscerentur, nec filii patris, in ea potissimùm calamitate, misererentur, in qua hostes quanquam suos ad miserationem & ad lachrymas provocare potuisset. Placuit itaque omnibus, insigne hoc facinus insigni aliquo exemplo vindicari. Tum rex, consilio usus Coloniensis archiepiscopi, & Ottonis, ducis Bajoariorum, quorum tunc arbitrio respublica administrabatur, præcepit, ut ipse bajulus literarum, cum aliis tribus, qui authores seditionis fuerant, per diversa monasteria in custodia habendi mitterentur. Ad compescendam verò cæteram multitudinem, quoniam nec spiritu lenitatis, nec virga monasticæ correptionis sanari potuissent, abbas militari manu uteretur. Tunc abbas missis obviam militibus, sine vi & tumultu eos Fuldam reduci jussit, & extra monasterium, custodibus adhibitis, suum præstolari reditum. Ipse quoque regi valefacto, eos è vestigio est subsecutus. Ibi collectos fratres, & primos militum Fuldensium diu ea consultatio tenuit, laicorum an monachorum judicio in eos animadverti oporteret. Vicit ea sententia, quæ censebat, eos, qui excusso jugo regulæ, contempto abbate, per contumaciam, egressi, & necdum in monasterium recepti essent, laicorum potiùs lege judicandos fore. Ita abbas laicorum jurisdictionem secutus, duos ex eis, alterum presbyteratus, alterum diaconii honore insignes, jussit publicè virgis cæsos & attonsos expelli: reliquos multis plagis maceratos, per vicina monasteria alium aliò transmisit. De singulis tamen non pro modo culpæ, sed pro natalium suorum claritate vel obscuritate, mitius vel atrocius sumptum supplicium est. Viderit abbas, an vi doloris impulsus injurias suas acerbiùs, quàm decuit, vindicando, modum fortè excesserit. Id
170 constat, inustam esse ea tempestate maculam Fuldensi monasterio, quæ longa forsitan succedentium temporum serie ablui & extergi non possit.

Bel, qui regnum invaserat Ungariorum, obiit. Joas, filius ejus, satius putans moderatis opibus in pace perfrui, quàm immoderatas ambiendo calamitatem atque excidium parere genti suæ, mandavit regi Heinrico, si sibi apud Salomonem, filium Andreæ, regis natalibus & meritis suis condignus honor haberetur, subditum se ei fidelemque futurum, & malle beneficiis cum eo quàm armis, fide quàm acie dimicare. Eadem Ungarii omnes assidua legatione pollicebatur. Ita rex Henricus Ungariam cum exercitu ingressus, Salomonem in solium patris restituit, juncta ei in conjugium sorore sua; ablatisque omnibus, quæ regi scrupulum movere, vel regni statum labefactare poterant, in pace remeavit ad Gallias.

Educatio regis atque ordinatio omnium rerum publicarum penes episcopos erat, eminebatque inter eos Moguntini & Coloniensis, archiepiscoporum, auctoritas. A quibus cùm in partem consilii Adelbertus, Bremensis archiepiscopus, assumptus fuisset, tum propter claritatem generis, tum propter ætatis atque archiepiscopatus prærogativam, ille sæpius colloquendo, obsequendo etiam atque assentando ita sibi regem brevi devinxerat, ut cæteris episcopis posthabitis, totus in eum inclinaretur, & ipse in regno communi penè monarchiam usurpare videretur. Secundas post eum partes agebat Werenher comes, juvenis tam ingenio quam ætate ferox. Hi duo pro rege imperitabant: ab his episcopatus & abbatiæ, ab his quicquid ecclesiasticarum, quicquid secularium dignitatum est, emebatur: nec alia cuiquam, licet industrio atque egregio viro, spes adipiscendi honoris ullius erat, quàm ut hos priùs ingenti profusione pecuniarum suarum redemisset. Et ab episcopis quidem & ducibus metu magis, quàm religione temperabant. In abbates verò, quòd hi injuriæ obviam ire non poterant, tota libertate grassabantur, illud præ se ferentes, nihil

hil minus regem in hos juris ac potestatis habere quàm in villicos suos, vel in alios quoslibet regalis fisci dispensatores. Et primò quidem prædia monasteriorum fautoribus suis (prout libitum erat) distribuebant, & quod reliquum erat, crebra regalium servitiorum exactione, usque ad feces ultimas exhauriebant. Deinde convalescente audacia, in ipsa monasteria impetum faciebant, atque ea inter se tanquam provincias partiebantur, rege ad omnia, quæ jussus fuisset, puerili facilitate annuente. Itaque Bremensis archiepiscopus duas occupat abbatias, Laurensem (*a*) & Corbeiensem, præmium hoc asserens esse fidei ac devotionis suæ erga regem. Ne id invidiosum apud cæteros regni principes foret, persuaso rege, dat Coloniensi archiepiscopo duas, Malmendren & Endan, (*b*) Moguntino archiepiscopo unam in Selechinstat, (*c*) Ottoni, duci Bajoariorum, unam in Altaha, Rodolpho, duci Suevorum, unam in Kenbeten. (*d*) Igitur Bremensis archiepiscopus, ut totam tyrannidi suæ vacantem redderet Corbeiensem abbatiam, ridiculam commentatur fabulam. Disseminatis per curtem regiam rumoribus divulgat, episcopum civitatis cujusdam Transalpinæ, cui Pole (*e*) nomen est, humanis rebus excessisse: huic Successorem, persuaso rege, subrogat abbatem Corbeiensem, jubetque, ut destituram rectore ecclesiam quantocius eat invisere. Verùm inter moras, quibus ille itineri necessaria parabat, dum quidam de Italia venientes episcopum, qui mortuus dictus fuerat, vivum & incolumem nunciassent, irridere omnes & detestari fraudem archiepiscopi cœperunt. Tunc Otto, dux Bajoariorum, ad prohibendum tantum nefas divino spiritu animatus, multis conatibus circumquaque explicitis, vix & ægrè obtinuit, ut tam abbati quàm monasterio Corbeiensi suus honor, sua dignitas incolumis servaretur.

Porrò, cùm in monasterium Laurenze satellites archiepiscopi venissent, nunciantes, quòd regia donatione locus ipse in jus potestatemque archiepiscopi concessisset, juberentque, ut abbas ei constituto loco non pigritaretur occurrere, tantus dolor & indignatio omnes invasit, ut nec manibus in legatos ipsos temperassent, nisi jus gentium plus quàm ira valuisset. Contumeliosè auditi, contumeliosiùs multò sunt dimissi. Quod postquam regi nunciatum est, missis aliis nunciis, jussit abbati sub interminatione salutis propriæ, ut abbatia se abdicaret, festinusque monasterio excederet. Ille comperta, priusquam legati advenirent, regis sententia, benignè eos suscipi jussit, atque in diem posterum eorum, quæ in mandatis habebant, audientiam distulit. Noctè, paucis sibi adhibitis, inde discedens, in loca tutissima, omnibus, præter admodum paucos, ignoratus, se recepit, cùm & priùs omnes ecclesiæ thesauros clanculo exportatos, in tutum locasset. Ita legati die postero, cui jussa regis exponerent, non habentes, multumque viri prudentiam admirantes, infecta legatione redierunt. Tum milites ejus, quos eo tempore & opum gloria & militaris rei industria clarissimos habebat, collatis viribus, montem, qui proximus adjacet monasterio, occupant, castellum extruunt, præsidium imponunt; parati archiepiscopum ab infestatione monasterii, capitis quoque sui periculo arcere. 171

1064. Causabantur Romani principes, quòd rex, eis inconsultis, Romanæ ecclesiæ pontificem constituisset, & ob eam injuriam defectionem meditari videbantur, propter quod placuit, Coloniensem archiepiscopum Romam mitti. Qui veniens eò, cùm aliud turbatis rebus invenire non posset remedium, judicavit ordinationem, quæ inscio senatu Romano facta fuisset, irritam fore, & sic amoto Parmensi episcopo, per electionem eorum, Anselmum, Luccensem episcopum, pro eo ordinari constituit. Verùm ubi ipse, peracta legatione, regressus est in Galliam, Parmensis episcopus, armata

(*a*) Intelligitur Monasterium Laurishamense, de quo Chronicon Monasterii apud *FREHERUM Tom. I. p. 129.*

(*b*) Intelligitur Inda, *S. Cornelii Münster*, & Malmundaria sive Malmdi, de quibus ad *REGINONEM a. 881.*

(*c*) Seligenstadt.

(*d*) Kempten.

(*e*) Histriæ urbs, Venetis parens.

mara multitudine non modica, Luccensem episcopum sede Apostolica per vim deturbare aggressus est. E contra fautoribus illius ad arma impigrè concurrentibus, congressio facta est, multique hinc & inde vulneribus acceptis corruerunt. Sic depravata ecclesiastici rigoris censura, homines non ut quondam, ut præessent ecclesiæ Dei, injecta manu trahebantur, sed ne non præessent, armata manu præliabantur, fundebantque mutuo sanguinem non pro ovibus Christi, sed ne non dominarentur ovibus Christi. Anselmus tamen, qui & Alexander, & virtute militum & favore Principum sedem obtinuit. Alter verò, etsi per contumeliam repulsus, tamen quoad vixit, ab jure suo non cedebat: huic semper derogans, hunc adulterum ecclesiæ Dei, hunc pseudo-apostolum appellans, missas quoque seorsum celebrans, ordinationes facere, & sua per ecclesias decreta, & epistolas, more sedis Apostolicæ, destinare non desistebat. Verùm nullus attendebat, criminantibus universis, quòd in ultionem privatæ contumeliæ sedem, quanquam Apostolicam, homicidio maculasset.

Henricus, Augustensis episcopus, obiit, invisus regi, invisus episcopis omnibus, propter superbè administratam regni gubernationem, tempore imperatricis. Embricho ei successit, præpositus Moguntinus, vir pontificalis modestiæ & gravitatis.

Werherus Comes villam monasterii nostri, quæ dicitur Kirchberg, inconsulto abbate, à rege petiit, & impetravit. Pro qua recipienda diuturnum agonem desudavimus, dimicantes adversus tanti hostis sævitiam, non armis carnalibus, sed jejuniis & crebris orationibus. Unde ille mordaciter magis quàm facete jocari solebat, magno munere dignum se esse apud regem, qui monachos ejus languidos priùs in opere Dei & tepidos, novis facibus adhibitis, exsuscitasset, invitosque ad jejunia & nudipedalia coëgisset.

Sigefridus, Moguntinus episcopus, & Gunderus Babenbergensis, & Otto Ratisponensis, & Wilhelmus Trajectensis episcopi, item alii quamplures, columnæ & capita Galliarum, autumnali tempore Hierosolymam proficiscuntur.

1065. Rex Natalem domini Goslariæ celebravit, Pascha Wormaciæ. Ubi archiepiscopus Bremensis inter sacra missarum solemnia, dum debitum tantæ festivitati sermonem faceret, hominem ab infestatione dæmonis purgavit, fusis pro eo tam suis quàm totius populi, qui præsens erat, precibus. Ea res grandi miraculo cunctis erat, stupentibus scilicet, quòd vir tam pessimæ in populo existimationis, qui vitam virtutum non haberet, signa virtutum faceret. Sed æmuli ejus invidiosè hoc interpretabantur, non meritis ejus, sed præsentium populorum supplicationi ascribendum esse tantæ rei effectum. Ibi per concessionem ejusdem archiepiscopi primùm se rex ad arma bellica succinxit, statimque primam susceptæ armaturæ experientiam in archiepiscopum Coloniensem dedisset, & ad persequendum eum ferro
172 & igne præceps abisset, nisi res turbatas imperatrix tempestivo valde consilio composuisset. Inter cætera id potissimum invidiæ ei erat, quòd ante aliquot annos, dum imperatrici regni rerumque gubernacula eripere vellet, ipsum penè regem in ultimum discrimen præcipitasset.

Heceloni, Argentorati episcopo, paulo antè defuncto, successor substitutus est Werher, propinquus Werheri Comitis.

Interea prædicti episcopi Hierosolymam pergentes, dum magnitudinem opum suarum gentibus, per quas iter habebant, inconsultiùs ostentarent, ultimum sibi periculum consciverunt, nisi rem humana temeritate prolapsam divina misericordia restituisset. Nam barbaros, qui ex urbibus & agris ad spectandos tam illustres viros catervatim profluebant, primò peregrini cultus ac magnifici apparatus ingens miraculum, deinde (ut fit) non minor prædæ spes ac desyderium cepit. Itaque cùm transita Lycia, fines Sarracenorum introissent, & jam à civitate, cui Ramulo nomen est, una vel paulo plus mansione abessent proxima parasceve ante Pascha, circa tertiam diei horam, incursionem passi sunt ab Arabitis, qui comperto tam insignium virorum adventu, undique ad spolia diripienda, frequentes armatique confluxerant. Plerique Christianorum, religiosum putantes, manu sibi auxilium ferre,

& salu-

& salutem suam, quam peregrè proficiscentes Deo devoverant, armis corporalibus tueri, prima statim congressione prostrati, vulneribus multis confecti, & omnibus, quæ habebant, à filo subtegminis usque ad corrigiam caligæ exspoliati sunt. Inter quos Wilhelmus quoque, Trajectensis episcopus, brachio penè plagis debilitato, nudus ac semivivus relictus est. Cæteri Christiani jactu lapidum, quod genus teli fortè locus ipse affatim ministrabat, non tam periculum propulsabant, quàm mortem, quæ præsens urgebat, differre conabantur. Pedem etiam paulatim subtrahendo, ad villam declinabant, quæ ab ipso itinere spacio mediocri distabat. Capharnaum hanc fuisse, ex similitudine vocabuli conjiciebat. Quam ut ingressi sunt, episcopi omnes atrium quoddam occupant, humili septum maceria & tam fragili, ut, etiamsi nulla vis adhiberetur, sola vetustate facilè corrueret: in cujus medio domus erat, cœnaculum habens satis editum, & ad repugnandum quasi ex industria præparatum. Hujus superiora episcopus Moguntinus & Babenbergensis cum clericis suis, inferiora cæteri episcopi sibi vendicant. Laici omnes ad arcendam vim hostium, & maceriam defendendam, impigrè discurrunt, & primam quidem certaminis procellam lapidum jactu (ut prædictum est) sustinuere. Deinde, cùm Barbari magnam telorum nubem in castra conjecissent, & ipsi plerumque, impressione in eos facta, clypeos & gladios manibus eorum vi extorsissent, non solùm jam maceriam tueri sufficiunt, sed portis etiam interdum erumpere, & pugnam cominus lacessere audent. Quorum impetum dum Arabes nullo jam loco, nulla acie sustinere possent, consilium tandem à tumultuaria congressione ad obsidionem vertunt, & inedia atque lassitudine conficere aggrediuntur, quos ferro expugnare non poterant. Itaque multitudinem, qua superabundabant, conglobatis scilicet circiter duodecim millibus, partiuntur, ut alii aliis vicissim ad oppugnationis studium succedentes, nullam illis vel paululum respirandi copiam facerent, suspicantes, quòd propter inopiam rerum omnium, quibus vita humana sustentari solet, dimicandi laborem non diu toleraturi forent. Ita Christiani toto parasceve, toto sabbato sancto, usque ad tertiam ferè horam Paschalis diei, sine intermissione oppugnabantur: nec eis hostilis improbitas vel modicum temporis punctum, quo saltem somni perceptione corpora recrearent, indulgebat. Nam cibum & potum, mortem præ oculis habentes, non desiderabant, nec si magnopere desideraretur, quid sumerent, omnium inopes habebant. Cumque die tertio labore & inedia exhausti, ad extremum pervenissent, & fortia plerumque conatos virtus jejunio infracta frustraretur, quidam ex numero presbyterorum exclamavit, non rectè eos agere, quòd in armis suis plus quàm in Deo spei ac roboris ponerent, & calamitatem, quam eo permittente incidissent, propriis viribus propulsare conarentur; propterea placere sibi, ut se dederent, præsertim cùm triduana jam abstinentia militaribus rebus eos inutiles prorsus reddidisset; non esse Deo difficile, ut deditis eis, & ab hoste sub jugum missis, misericordiam præstaret, qui suos toties etiam in ultima necessitate conclusos mirabiliter liberasset. Ut hoc quoque 173
inferret, Barbaros nequaquam propter ipsos occidendos tanto molimine grassari, sed ut pecunias eorum auferrent, quibus si potiti fuissent, liberos eos deinceps intactosque sine vi, sine molestia abire passuros. Placuit consilium omnibus, statimque ab armis ad preces versi, per interpretem, ut in deditionem acciperentur, orabant. Quo comperto, dux Arabum citato equo, in primos advolat, & cæteros quidem longiùs summovet, cavens, ne temere admissa multitudine, præda confusè distraheretur. Ipse decem & septem honoratissimos gentis suæ secum assumens, castra ingressus est patentia, relicto ad portas præsidii causa filio suo, ne quis fortè prædæ avidus post se non vocatus irrumperet. Cumque admotis scalis, in cœnaculum, ubi Moguntinus & Babenbergensis episcopi latitabant, cum paucis ascendisset: Babenbergensis episcopus, cui, licet junior ætate esset, tamen propter virtutum prærogativam, & totius corporis admirandam

dignitatem, præcipuus à cunctis honor deferebatur, rogare eum cœpit, ut omnibus, quæ haberent, usque ad novissimum quadrantem sublatis, nudos se abire fineret. Ille & victoria elatus, & præter ingenitam morum barbariem, accepta quoque tot congressionibus clade, nimiùm efferatus, ait, se adversus eos, jam triduo, non sine grandi damno exercitus sui, ea mente bellum gessisse, ut suis conditionibus erga victos uteretur, non quas ipsi constituissent: ne ergo falsa spe eluderentur, se omnibus, quæ haberent, sublatis, carnes eorum comesturum & sanguinem bibiturum. Nec moratus, linteum, quo caput more gentis obvolverat, expediens, facto vinculo, in collum episcopi injecit. Episcopus, ut erat vir liberalis verecundiæ, & maturæ admodum gravitatis, ignominiam non ferens, tanto nisu pugnum ei dedit in faciem, ut uno ictu consternatum ad pavimentum usque præcipitem daret, vociferans insuper, priùs eum pœnas pro impietate daturum, quòd impuras manus in sacerdotem Christi profanus & idololatra mittere præsumpsisset. Irruunt protinus alii clerici & laici, & tam huic, quàm cæteris, qui in cœnaculum ascenderant, adeò artis nexibus manus à tergo constringunt, ut sanguis plerisque, rupta cute, per ungues proflueret. Perlato audacis facti indicio ad eos, qui in inferiori parte domus consistebant, ipsi quoque his, qui apud se erant, Arabum principibus, idem faciunt. Deinde laici omnes, sublato in altum clamore, vocatoque in auxilium sibi omnium rerum opifice Deo, rursus arma capessunt, maceriam occupant, præsidium, quod circa portas erat, conferta manu fundunt, fugantque, & sic alacres, sic innovatis inopino successu viribus, ubique rem peragunt, ut nihil lassitudinis, nihil incommodi ex triduana eis inedia & labore accessisse putares. Alacritatem tantam, repentè ex trepidis rebus & ultima desperatione coortam, nimiùm admirati Arabes, nec aliam novitatis hujus causam suspicati, quàm quòd de principibus suis sumptum fuisset supplicium, infestissimis animis in pugnam ruunt, & facto grege, per arma, per viros in castra perrumpere parant. Et acta res foret, nisi maturè orto consilio, Christiani vinctos eo loco principes statuerent, ubi atrocissima vis hostium & creberrimus telorum imber incumbebat, apposito super capita eorum spiculatore, qui districtum in manibus gladium tenens, clamitabat per interpretem, nisi ab oppugnatione quiescerent, non armis se adversùm eos, sed principum capitibus dimicaturos. Tum ipsi principes, quos præter vinculorum acerbitatem imminens quoque cervicibus gladius vehementer angebat, cum magno ejulatu suos obtestabantur, ut moderatiùs agerent, ne obstinatè certamen hostibus inferentes, eos ad supplicium necemque suam, cùm incisa spes esset veniæ, inflammarent. Patris periculo attonitus filius ducis Arabum, quem ad portam atrii à patre causa præsidii relictum suprà memoravi, citato gradu in confertissimos suorum cuneos se dedit, & furentis exercitus impetum voce & manu increpitans retinuit, & tela in hostes jacere prohibuit, quæ non hostes, ut ipsi putarent, sed principes sui propriis pectoribus excepturi forent. Per hanc occasionem, paululum ab armis & incursionibus vacatione data, nuncius venit in castra ad Christianos, missus ab his, qui in Parasceve, omnibus amissis nudi & saucii usque Ramulo pertenderant. Is amaritudine & metu confectis mentibus magnum attulit refrigerium, indicans, ducem prædictæ civitatis licet paganum, divino tamen (ut putabatur) instinctu animatum, cum ingentibus copiis ad ipsos liberandos advenire. Nec latere potuit Arabitas advenientium hostium fama, statimque omnes, aver-
174 sis ab aliorum oppugnatione ad se ipsos salvandos cogitationibus, præcipiti fuga, quò quemque spes evadendi vocabat, dilabuntur. In ea trepidatione, dum alii ad alia curanda discurrerent, unus vinctorum evasit, opera usus Sarraceni cujusdam, quem ducem itineris Christiani habebant, tanto omnium dolore, tanto gemitu, ut ab eo, cujus indulgentia dimissus fuerat, vix manus inhiberent. Nec multò pòst dux ipse (ut nunciatum fuerat) cum exercitu advenit, pacificeque in atrium à Christianis susceptus est: suspensis tamen omnibus inter spem & metum,

tum, ne fortè non sublata calamitas, sed hostis tantùm mutatus esset, & propter novitatem rei difficile credentibus, quòd Satanas Satanam ejicere, hoc est, paganus paganum ab infestatione Christianorum cohibere vellet: primò omnium vinctos sibi præsentari jussit. Quos cùm aspexisset, & quæ facta fuerant, ordine audisset; maximas Christianis gratias egit, pro magnificè gestis rebus, & expugnatis reipublicæ acerrimis hostibus, qui regnum Babylonicum jam per multos annos assiduis populationibus infestassent, & magnas plerunque adversum se instructas acies, commisso certamine, obtrivissent. Traditos eos custodibus, regi Babyloniorum vivos servari præcepit: ipse accepta à Christianis, quanta convenerat, pecunia, secum eos Ramulo perduxit: inde adhibito eis expeditorum juvenum præsidio, ne qua denuo latronum incursione periclitarentur, usque Hierosolymam eos perduci jussit. Nihil deinceps difficultatis in eundo, nihil in redeundo perpessi, Lyciam pervenerunt, gratias Deo referentes, quòd emensis tot rerum asperitatibus, vivos eos & incolumes in tutum restituisset. Ex hoc, per Christianorum fines reditum facientibus, omnia cedebant ex sententia: verùm, posteaquam in Ungariam ventum est, Guntherus, Babenbergensis episcopus (heu) immatura morte præventus, prosperæ ac lætæ reversionis lugubrem omnibus exitum fecit. Decessit autem 10 calendas Augusti, ætate integra, & ad perfruendum hoc seculo maximè matura, vir præter morum gloriam, & animæ divitias, corporis quoque bonis adprimè ornatus. Natus erat ex primis palatii, privatis possessionibus, præter episcopatum, affluentissimus, lingua promptus & consilio, literis eruditus tam divinis quàm humanis, cum statura & formæ elegantia, ac totius corporis integritate ita cæteris eminens mortalibus, ut in illo Hierosolymitano itinere, ex urbibus & agris, spectandi ejus studio profluerent, & bene secum actum crederet, cui eum videre contigisset: unde, cùm positis eis in diversorio, plerumque turba intemperans propter eum nimis molesta foret, compulsus est aliquoties à cæteris episcopis, ut in publicum procederet, & obsidentem foris multitudinem, suo spectaculo, à cæterorum vexatione avocaret. Tantum hunc transitoriæ felicitatis splendorem vitæ innocentia & morum temperantia clariorem in eo cumulatioremque faciebant; nam tantam in se utriusque hominis gloriam, quam omnes mirabantur, solus ipse ita propter Deum contemnebat, ut infimæ quoque conditionis hominibus popularem se communemque præberet, & à servis suis plerunque maximas verborum contumelias inultus acciperet. Celebri ergo pompa funeris in patriam reportatus, & magnis omnium, qui eum noverant, planctibus exceptus, in Babenbergensi ecclesia, ubi à puero adoleverat, sepultus est. Successit ei in episcopatu Herimannus, vicedominus Moguntinus, qui in eadem Hierosolymitana peregrinatione constitutus, dum eum, invalescente morbo, ad exitum urgeri videret, legationem præmisit ad necessarios suos, quibus patria excedens, suæ rei familiaris dispensationem delegaverat, petens, ut sibi ad episcopatum, quaqua possent ratione, aditum patefacerent: quod & sedulò fecerunt, profuso in coemptionem ejus argenti & auri inæstimabili pondere. *(a)*

Eilbertus, Patavii episcopus, obiit, cui Altman, capellanus imperatricis, successit, qui, dum ipso tempore cum cæteris principibus Hierosolymam abisset, per interventum imperatricis, absens designatus est episcopus.

Arnolphus, Wormatiæ episcopus, vir pontificalis modestiæ & sanctitatis, migravit ad Dominum, successitque ei Adelhero monachus, ex monasterio sancti Galli, frater Rudolphi ducis, uno pede omnino debilis, vir per omnia dignus spectaculo. Erat enim fortitudinis magnæ, edacitatis nimiæ, crassitudinis tantæ, quæ aspicientibus horrorem magis incuteret, quàm admirationem, nec ita centimanus gigas aut aliud antiquitatis monstrum, si ab inferis emergeret, stupentis populi oculos in se atque ora converteret.

1066.

(a) Exemplum Simoniæ Episcopalis.

1066. Rex Natalem domini Goslariæ celebravit, ubi ab ipso jam initio autumni
175 usque ad eam partem hyemis, tanquam stativis castris se continuerat, sumptus habens regiæ magnificentiæ multùm impares. Nam præter pauca, quæ ex reditibus regalis fisci veniebant, vel quæ abbates coactitio famulatu ministrabant, cætera omnia in quotidianos usus ejus quotidianis impensis emebantur. Hoc adeò fiebat odio Bremensis archiepiscopi, quem omnes criminabantur, sub prætextu regiæ familiaritatis, monarchiam usurpasse manifestæ tyrannidis; & ipsi ergo consueta regi servitia mittere detrectabant; & ille in alias regni partes regem abducere nolebat, ne scilicet cum aliis principibus communicando principatum consiliorum & familiaritatis, ipse sibi aliquid imminueret de fastigio usurpatæ singularitatis. Sed non ultrà laturi injuriam videbantur principes regni, archiepiscopi, Moguntinus & Coloniensis, cum cæteris, quibus curæ erat respublica, crebra conventicula faciebant, atque omnes in commune, quid facto opus esset, consulere rogitabant. Deinde jam adulta conspiratione, diem generalis colloquii omnibus indixere regni principibus, ut Triburiam convenientes, Bremensem archiepiscopum, communem omnium hostem, communibus omnes studiis oppugnarent, regique denunciarent, aut regno ei cedendum esse, aut familiaritate & amicitia Bremensis archiepiscopi defungendum. Perlato Goslariam atrocis rei nuncio, rex ad statutam diem concitus properabat, cum quo & Wernher comes veniens in villam Ingilneheim, cujus pars aliqua ad nostrum quoque monasterium pertinet, hospitatum divertit: ubi, dum milites ejus ab incolis prædas agerent, & illi ad aram conclamantes manu vindicare se niterentur, atrox pugna coorta est. In qua dum Werner comes ad ferendam suis opem impigrè discurreret, à quodam nostri monasterii vilissimo mancipio, vel (ut alii ferunt) à fœmina saltatrice, clava percussus in capite corruit, atque ad regem semivivus est reportatus. Admonitus ab episcopis, qui præsentes erant, ut pro peccatis suis Deo in extremo jam spiritu constitutus satisfaceret, seque Herveldensium monachorum precibus interemptum recognoscens, villam Kirchberg, quam injustè invaserat, redderet, nullo modo adquievit, donec episcopi, consensu facto minitarentur, se ei sacram communionem morienti non daturos, nisi priùs tanti peccati pondere se exonerasset. Sic tandem pudore magis quàm religione victus reddidit, statimque vita excessit. Statuta die tristis in regem omnium vultus, tristis erat sententia, ut aut regno se abdicaret, aut archiepiscopum Bremensem à consiliis suis atque à regni consortio amoveret. Tergiversanti, & quid potiùs eligeret hæsitanti, archiepiscopus consilium dedit, ut proxima nocte, ablatis secum regni insignibus, clàm aufugeret, & Goslariam aut in alium locum se reciperet, ubi ab injuria tutus foret, donec turba hæc conquiesceret. Adveniente vespera, thesauros regios per satellites & socios fraudis suæ jam exportare cœperat, cùm repentè ad ministros regis consilium hoc (nescio quo indicio) permanavit, qui statim raptis armis, curtem regiam circumdederunt, totamque deinceps noctem ducentes pervigilem, ne quid novi accideret, asservabant. Facto manè infensis adeò animis omnes in archiepiscopum coorti sunt, ut nec manibus temperassent, nisi regia majestas vix & ægrè iracundiam cohibuisset. Contumeliosè itaque ejectus est de curte regia, cum omnibus tyrannidis suæ fautoribus, misitque cum eo rex amicorum suorum non modicam manum, ne scilicet ab æmulis suis insidias in via pateretur. Sic iterum rerumpublicarum administratio ad episcopos rediit, ut singuli suis vicibus, quid regi, quid reipublicæ facto opus esset, præviderent.

Rex Pascha Trajecti celebravit. Eberhardus, Treverorum archiepiscopus, dum in Sabbatho sancto tantæ diei mysterium solemniter populo exhibuisset, regressus in sacrarium, caput in sinum archidiaconi reclinavit, circumstantibusque fratribus, spiritum exhalavit. Episcopatum ejus, per interventum Coloniensis archiepiscopi, suscepit Cuno, præpositus Coloniensis. Graviter & indignè nimis tulit

tulit tam clerus quàm populus Treverorum, quòd ipsi in electionem ejus admissi consultique non essent, seque vicissim hortabantur, ut insignem hanc contumeliam insigni aliquo exemplo eluerent. Erat tum temporis major domus ecclesiæ Trevirorum Diedericus comes, adolescens tam natura ferox, quàm ætate. Is die, quo episcopus urbem ingressurus sperabatur, cum ingentibus copiis ei obviam processit, atque in ipso lucis crepusculo, priusquam hospitio progrederetur, super eum irruens, paucos resistere tentantes occidit, cæterosque inopino terrore perculsos facilè fudit fugavitque, opes, quas amplissimas advexerat, diripuit, ipsum episcopum captum traditumq; in manus carnificum, de rupe altissima præcipitari, & sic interfici jussit. Corpus ejus à religiosis viris collectum, atque in monasterio Dolciensi *(a)* sepultum est, ubi usque in præsens tempus magnis (ut fertur) miraculis divinitus sæpe illustratur. Successit ei in episcopatum Uto, concordante in electionem ejus tam clero quàm populo. 176

In festis paschalibus, per quatuordecim ferè noctes continuas, cometa apparebat: quo in tempore atrox & lachrymabile nimis prælium factum est in partibus Aquilonis, in quo rex Anglisaxonum tres reges, cum infinito eorum exercitu, usque ad internecionem delevit.

Rex Frideslare jam veniens, gravissimam ægritudinem incidit, ita ut à medicis desperaretur, & principes de regni successione consilia conferre cœpissent: à qua infirmitate, vix dum plenè resumptis viribus, Pentecosten Herveldiæ celebravit, nec multò pòst nuptias in Triburia regio apparatu celebravit, in conjunctione Berthæ, reginæ filiæ Ottonis, marchionis Italorum.

Reginherus, Misnensis episcopus, obiit, cui Craft, præpositus Goslariensis, successit. Sed is, dum suscepto episcopatu, Goslariam venisset, post refectionem in cubiculum, ubi thesauros suos, quorum nimis amator erat, nullo conscio infoderat, quasi paululum requiescere volens, sese inclusit. Cumque jam die vergente in vesperam, præter modum consuetudinemque suam, somno indulgere videretur, rem insolitam mirantes cubicularii, pulsare ostium cœperunt: sed nec pulsantibus nec vociferantibus ullum dabatur responsum. Tandem effractis foribus, irrumpentes invenerunt eum fractis cervicibus, colore tetro, exanimem, ipsis thesauris suis miserabilem in modum incubantem. Episcopatum pro eo suscepit Benno, prædictæ Goslariensis ecclesiæ canonicus.

1067. Otto, marchio Thuringorum, obiit, gaudentibus admodum in morte ejus omnibus Thuringis, eò quòd ipse primus ex principibus Thuringorum (ut prædictum est) decimas ex suis in Thuringia possessionibus dare consensisset, & per hoc calamitatem maximam genti suæ invexisse videretur. Marchiam ejus Egbertus, patruelis regis, suscepit.

Einhardus, Spirensis episcopus, obiit: cui Heinricus successit, Goslariensis ecclesiæ canonicus, tantæ dignitati vix dum per ætatem maturus, & non tam electione principum ad hanc provectus, quàm indulgentia regis, cui in puerili ætate fuerat familiarissimè assentatus.

Benno, Osenbruggensis episcopus, obiit, cui alius Benno successit.

Rex in Natalem sancti Martini Goslariam veniens, graviter infirmari cœpit, atque eadem valetudine per multos dies laborans, lecto recubabat.

1068. Rex Natalem domini Goslariæ, necdum sospitate ad plenum recuperata, celebravit, à quo Egbertus marchio, exactis diebus festis, digressus, dum se in sua recepisset, modica febre pulsatus, terminum vitæ accepit. Sed marchiam adhuc vivens acquisierat filio suo, tenerrimæ ætatis infantulo, quem ei vidua ducis Ottonis de Svvinenfurt pepererat, cui tamen ipse, paucis diebus, antequam vita excederet, repudium scribere cogitaverat, & contra leges ac statuta canonum, viduam Ottonis marchionis matrimonio sibi jungere, quòd hæc forma elegantior,

Uu

(a) Potius, in Monasterio Theologiensi. *BROWER Ann. Trevir. lib. XII. n. X.*

tior, & efferatis moribus suis opportunior videretur: sed mors opportunè interveniens nefarios conatus ejus intercepit.

Ravenger, patriarcha Aquileiensis, obiit, cui Sigehardus cancellarius successit, pro quo Bibo cancellarius est substitutus.

1069. Rex Natalem domini Goslariæ celebravit, Pascha Quidelenburgi, Pentecosten Coloniæ. Post Pentecosten, Wormaciæ cum principibus regni colloquium habuit. Ibi primùm cum episcopo Moguntino rem secretò agit, ejusque opem ad perficiendum, quod mente machinetur, obnixè implorat: si impetret, se deinceps ei subditum, & dicto obtemperantem fore; ad hoc Thuringos armata manu, si aliter nequeat, coacturum, ut decimas sine ulla in perpetuum contradictione persolvant. Annuente episcopo, & pactione utrinque firmata, rex ad publicum refert, sibi cum uxore sua
177 non convenire, diu oculos hominum fefellisse, ultrà fallere nolle, nullum ejus crimen, quo justè repudium mereatur, afferre, sed se (incertum quo fato, quo Dei judicio) nullam cum ea maritalis operis copiam habere; proinde per Deum orare, ut se malè ominata compede absolvant, patianturque æquo animo discidium fieri, ut illa sibi, & ipse ei, si ita Deus velit, felicioris matrimonii viam patefaciat: & ne quis violatum semel pudorem causetur obstare iterum nupturæ, se sub jurejurando confirmare, quòd eam, ut acceperit, sic incontaminatam, illibatoque virginitatis pudore conservaverit. Fœda res, & ab regia majestate nimium abhorrens visa est omnibus, qui aderant: negotio tamen, cui rex tam fervidè animum adjecisset, detractare, singuli religiosum arbitrabantur. Episcopus quoque tam preciosa pollicitatione redemptus, quantum poterat salva verecundia, haud ægrè causam regis tuebatur. Itaque cunctis id fieri decernentibus, synodum conficiendo negotio indixit Moguntiæ, proxima post festum sancti Michaelis hebdomada. Hac expectatione rebus suspensis, regina Loresheim, ut statutum tempus ibi præstolaretur, missa est: rex aliò, quò regni negotia vocabant, abiit. Interea Dedi, marchio Saxonicus, cùm viduam duxisset Ottonis marchionis, tertio priùs anno defuncti, prædia etiam, quæ ille à diversis dominis beneficii loco habuerat, summa vi nitebatur acquirere. Cum nullus daret postulanti, indignitatem non ferens, regi, per quem potissimùm stetisset, ne darentur, bellum parabat, crebrisque colloquiis Thuringos ad societatem armorum sollicitabat; promptum hoc fore sperabat, eò quòd rex, archiepiscopum adjuvando, in exigendis decimationibus, multùm à se avertisset animos eorum. Incitamentum tamen illi furoris vel maximum erat uxor sævissima. Hæc placido hominis ingenio, & per ætatem jam mansuefacto, juveniles animos inspirabat, sæpius obtundens, quia si vir esset, non inultus injurias acciperet, nec priori marito ejus audacia se imparem gereret, quo & virtute & opulentia superior esset. Rex accepto nuncio graviter permotus, ingentes copias, & quæ pluribus etiam bellis satis essent, celerrimè contraxit. Tum verò episcopus Moguntinus, tempus se accepisse ratus, quo per occasionem publici belli privatum in Thuringos odium vindicaret; infestissimus aderat, regem quàm atrocissimè rem agere instigabat. Ipse quoque totis amicorum, totis Moguntini episcopatus opibus cœpto annitebatur. Non fefellit Thuringos efferatus in se animus episcopi, nec ipsi in eum mitiores spiritus gerentes, legatos ad regem miserunt, se nihil iniquum, nihil, quod secus sit, moliri adversus eum, nec arma contra rempublicam suo consilio aut favore sumpta esse, paratos se potiùs hostem publicum capitis quoque sui periculo expugnare, promptiùs autem ac devotiùs id facturos esse, si decimationum leges, priorum regum & episcoporum indulgentia sibi statutas, ratas inviolatasque fore pateretur; quòd si episcopus ad eos, rem divinam non divinis, sed humanis armis expugnatum veniret, & decimas jure belli sibi extorquere vellet, quas nec jure ecclesiastico, nec lege forensi potuisset, jam pridem se sacramento obstrictos obligatosque fuisse, ut raptores forensi & prædatores inultos non finerent, satius sibi esse mori in bello, quàm amissis patrum legitimis, perjuros vivere. Rex ad hæc benignè respondit, auxiliumque suum, si in fide permanerent, certissimos sperare jussit. Dehinc

ubi

ubi res matura visa est, infesto agmine Thuringiam intravit. Duo ibi castella, quibus marchio præsidium imposuerat, Bichelingun & Schidingen, alterum per deditionem, alterum manu expugnatum recepit. Cæteris ilico admovendus erat exercitus. Sed marchio advertens, nullo loco vel munitione sustineri posse impetum regis, incisa spe resistendi, se suaque omnia dedidit. Thuringi, etsi (ut promiserant) erga regem & causam publicam devoti fidelesque essent, in episcopum tamen Moguntinum hostilia pleraque facere, probris & conviciis in faciem lacessere, milites ejus, dum prædas agerent, facto grege sæpius incursare, rapinam excutere, fundere, fugare, nonnullos denique ministros ejus, nec hos mediocri fortuna vel humili loco ortos, dum ab exercitu regis paulo longiùs prædatum abiissent, comprehensos suspendere. Jussum tamen eis est à rege, facilè & contemptim, ut decimas darent, non quòd recusantibus vim ferre in animo esset, sed ne, non reddito promisso, archiepiscopum offenderet. Dedi marchio, aliquandiu habitus in custodia, tandem, adempta possessionum & redituum non modica parte, dimissus est: Filius ejus, Dedi junior, patrem ea tempestate infestiùs acerbiusque, quàm alius quisquam, insectatus est. Ob eam rex exacto bello, ingenti gloria esse cœpit apud regem, egregiæ indolis adolescens, nisi ambitionis spiritu, & præpropera dominandi cupidine præceps raperetur. Is non multò pòst, cùm nocte quadam ad necessitatem naturæ secessisset, apposito extrinsecus insidiatore, confossus in inguine & occisus est. 178

(a) Quis necis ejus author fuerit, non satis constat, quanquam dolo novercæ interfectum, vulgi sermonibus passim jactaretur. Illud haud dubiè liquet, monasteria & ecclesias, moriente eo, magna formidine exoneratas esse, cùm mentibus omnium certissima opinio insedisset, eum augendarum opum studio, non Deo, non homini parciturum, qui patri proprio non pepercisset.

Imminente jam die, qui scindendo regis conjugio dictus fuerat, rex Moguntiam concitus properabat. Et ecce inter eundum comperit, legatum sedis Apostolicæ suum Moguntiæ adventum præstolari, qui discidium fieri prohibeat, & episcopo Moguntino Apostolicæ animadversionis sententiam minitetur, quòd tam nefariæ separationis se authorem promiserit. Consternatus ilico, quòd rem diu exoptatam perdidisset è manibus, pariter quò venerat, in Saxoniam redire volebat. Vix & ægre tamen amicorum consiliis superatus, ne principes regni frustraretur, quos summa frequentia sibi Moguntiæ occurrere jussisset, Franconefurt abiir, ibique eos, qui Moguntiæ convenerant, statuto die adesse jussit. Quò dum frequentes venissent, Petrus Damianus (is legatus erat sedis Apostolicæ, vir ætate & vitæ innocentia admodum reverendus) mandata exposuit Romani pontificis, pessimam rem, & ab nomine Christiano, nedum ab regio multùm abhorrentem esse, quam moliatur: si minùs humanis legibus vel canonum sanctionibus terreretur, parceret saltem famæ existimationi propriæ, ne scilicet tam fœdi exempli venenum, ab rege sumpto initio, totum commacularet populum Christianum, & qui ultor esse debuisset criminum, ipse author & signifer fieret ad flagitium; postremò si non flecteretur consiliis, se necessariò vim ecclesiasticam adhibiturum, & canonum lege scelus prohibiturum, ad hæc, suis manibus nunquam imperatorem consecrandum fore, qui tam pestilenti exemplo, quantum in se esset, fidem Christianam prodidisset. Tum verò in eum coorti omnes, qui aderant, Principes ajebant, æqua censere Romanum pontificem, & per Deum rogabant, ne crimen inferret gloriæ suæ, & regii nominis majestatem tam turpis facti colluvione macularet, præterea, ne parentibus reginæ causam defectionis, & justam turbandæ reipublicæ occasionem daret, qui si viri essent, cùm armis & opibus plurimùm possent, tantam filiæ suæ contumeliam procul dubio insigni aliquo facinore expiaturi essent. Hac oratione fractus magis quàm inflexus, Si id, inquit, fixum obstinatumque est vobis, imperabo egomet mihi, feramque, ut potero, onus, quod deponere non valeo. Ita efferato magis per studium concordiæ odio,

(a) Simile fatum Gotzelonis, Lotharingiæ Ducis, de quo infra *ad a. 1076.*

odio, annuit quidem, ut in regni conſortium regina revocaretur, ipſe tamen, ut congreſſum ejus conſpectumque vitaret, adhibitis ſibi vix 40. militibus, in Saxoniam concitus rediit. Regina, cum cætera multitudine, & regni inſignibus, paulatim ſubſecuta eſt: cumque ad eum Goslariam veniſſet, vix compulſus ille à familiaribus ſuis, ut ei obviam procederet, ſatis ſuperque pro conſuetudine eam benignè ſuſcepit, ſed protinus refrigeſcente amore, ad ingenium ſuum, atque ad priſtinum rigorem animi rediit, & quia conſilia ſcindendi conjugii ſæpe jam tentata non proceſſerant, ſtatuit deinceps, communicato cum ea ſolùm regni nomine, ſic eam habere, quaſi non haberet.

Maxima eo anno vinearum, omniumque ſylveſtrium arborum ſterilitas fuit.

Meginwardus, abbas Hildenesheimenſis, abbatiam ſuſcepit Augienſem, patefacto in eam ſibi per multam largitionem aditu.

Rumoldus, Conſtantienſis epiſcopus, maturæ admodum gravitatis vir, obiit, cui Carolus ſucceſſit, Magdaburgenſis canonicus. Is à clericis Conſtantienſibus primò benignè ſuſceptus eſt, ſed proceſſu temporis, dum pro libito ſuo magis, quàm ex ratione, rem gereret, indignantes clerici, à communione ejus ſe abſtinere cœperunt, propter Simoniacam hæreſim, per quam epiſcopatum uſurpaſſe dicebatur; id quoque ei crimini dantes, quòd pleroſque eccleſiæ theſauros furtivè abſtuliſſet. Qua accuſatione Romam perlata, Romanus pontifex mandata direxit Moguntino archiepiſcopo, ne ullo modo ab eo conſecraretur, donec in ſui præſentia cauſa diligentiùs ventilaretur.

Toloſæ epiſcopus obiit, cui Bibo cancellarius ſucceſſit: pro quo Adalbero,
180 canonicus Metenſis, cancellarius eſt ſubſtitutus.

1070. Rex Natalem Domini Friſingæ celebravit.

Epiſcopus Moguntinus & Colonienſis & Babenbergenſis, à Domino Apoſtolico evocati, Romam venerunt. Ibi epiſcopus Babenbergenſis accuſatus, quòd per Simoniacam hæreſim, data pecunia, epiſcopatum invaſiſſet, multa & precioſa munera papæ dedit, & per hæc efferatam adverſum ſe mentem ejus, ad tantam manſuetudinem reduxit, ut, qui non ſine periculo honoris & gradus ſui evaſurus putabatur, non ſolùm impunitatem criminis, quod objectum fuerat, conſequeretur, ſed etiam pallium, & alia quadam archiepiſcopatus inſignia, à ſede Apoſtolica pro benedictione perciperet. Moguntinus archiepiſcopus ultro ſe epiſcopatu abdicare, atque in otium privatæ converſationis ſecedere, magnopere cupiebat: ſed tam Romani pontificis authoritate, quàm eorum, qui præſentes erant, maturioribus conſiliis, vix & ægrè abductus eſt à ſententia. Omnes in commune acerbè objurgati, quòd ſacros ordines per Simoniacam hæreſim venderent, & ementibus indifferenter communicarent, manusque imponerent. Tandem accepto ab eis jurejurando, quòd hæc ulterius facturi non eſſent, in ſua cum pace dimiſſi ſunt.

Dux Lotharingorum, Godefridus, omnibus penè terris magnitudine ſuarum rerum geſtarum compertus & cognitus obiit, & Verdunis ſepultus eſt: cui filius ejus, Godefridus, ſucceſſit, præſtantis quidem animi adoleſcens, ſed gibboſus.

Udalricus, marchio Carentinorum, obiit.

Rex Paſcha in Hildenesheim celebravit. Ibi inter milites regis & milites epiſcopi ſeditio facta eſt. Sed milites regis, in congreſſione ſuperiores facti, pleroſque ex militibus epiſcopi peremerunt, captoſque ſeditionis authores ex edicto regis in vincula conjecerunt.

Rex Aſcenſionem domini Quidelenbergi, Pentecoſten Merſeburgi, celebravit.

Auguſtiſſimum in Quidelenburg templum, cum omnibus attiguis ſibi ædificiis (incertum divina ultione, an fortuita calamitate) incenſum, atque in cineres redactum eſt.

Clarus eo tempore in palatio, & magnæ in republica authoritatis erat Otto, dux Bajoariorum. Sed, ſicut ſemper gloriam ſequi ſolet invidia, invidentes ei plerique

que

que homines nequam, qui malitiæ suæ potentiam ejus atque immoderatam gloriam obstare querebantur, solicitè opportunitatem ad opprimendum eum quærebant. Itaque quendam, Egenem (a) nomine, hominem ingenuum, sed omni flagitiorum genere infamatum, in necem exitiumque ejus subornaverunt. Is crimen adversus eum detulit, quòd se ad occidendum regem precibus & pollicitationibus multis sæpenumero sollicitasset, atque in argumentum fidei gladium ostentabat, quem sibi ab eo, in hos tam sceleratos nefariosque usus, datum asserebat; si inficiaretur, paratum se quovis indicio verbis suis fidem facere. Qua accusatione vulgata, hi, quos ratione communis commodi aliquando offenderat, omnes infensi infestique aderant, & iracundiam regis adversus eum inflammare summa vi, summa ope nitebantur. Igitur rex eum Moguntiam, cum cæteris principibus, ad colloquium evocavit, quid delatum esset, exposuit, negantique inducias in sex hebdomadas dedit, ut calendis Augusti Goslariam veniens, objectum crimen, congressus cum accusatore suo, manu propria refelleret. Cùm in hæc verba discessum esset; causari principes de iniquitate conditionis cœperunt, nec bonum, nec æquum esse, dicentes, ut homo nobilissimus integerrimæ apud omnes existimationis, nec ulla unquam sinistri rumoris macula attaminatus, manum conserere juberetur cum homine sceleratissimo, qui, si quid ingenuitatis à parentibus accepisset, id per furta, per latrocinia, denique per omnia vitiorum probra, jam dudum obliterasset. Ille tamen & indignitate rei efferatus, & Deo innocentiæ suæ teste & conscio fretus, cum quovis, etiam indigno, etiam præter Natales suos, pugnare malebat, quàm tanti sceleris suspicione teneri. Igitur die statuta, ad proxima Goslariæ loca, cum armata multitudine venit. Missis ad regem nunciis, mandavit, si sibi tutò venire, si tutò causam dicere liceret, paratum se coràm venire, & conditione, quam principes regni æquam judicassent, crimen, cujus insimulatus fuerat, refellere. Rex ad hæc atrociter & acerbè respondit, se ei nec in veniendo, nec in causa dicenda pacem aut 180
securitatem polliceri, id solùm expectare, ut juxta condictum Goslariam cominus veniret, & si quid de innocentia sua præsumeret, conserta cum adversario suo manu, æquissimo judici Deo rem committeret; ni id faceret, se omissa legum dissidentium simultate, relegato sententiarum certamine, pro convicto confessoque eum, in tanti sceleris immanitate, habiturum. Relato ad ducem hoc responso, nec tutum, nec satis honestum ejus rationibus visum est his, qui rectè ei consultum cupiebant, ut sic inflammatæ adversum se regis iracundiæ illudendum se vexandumque objiceret, cùm sibi integris ad hæc rebus, & crimine nec dum comprobato, tutò coràm venire non licuisset: quod tam jure cœli, quàm jure fori, omnibus semper reis, omnibus in causis licuisset. Ita incisa spe veniæ, infectis rebus, in sua se recepit, satius putans, quoad posset, armis salutem tueri, quàm ad exsaturanda hostium suorum odia, turpiter more pecudum jugulari. Postera die rex principes Saxoniæ, quòd ex his oriundus esset, & hi propter privatas inimicitias maximè invisum eum haberent, sententiam super eo rogavit: qui eum, tanquam manifesti criminis deprehensum, reum majestatis judicaverunt, & si caperetur, capitali in eum sententia animadvertendum fore, decreverunt. Ilico amici regis ferro & igne persequi eum, singuli pro virili portione, adgrediuntur, plerique etiam nec fide erga regem, nec studio erga rempublicam, nec ultione cujusquam privatæ injuriæ, sed sola rapinarum cupiditate, arma contra eum capiunt. Ita undique laxatis, imò ruptis irarum habenis, omnes in eum irruunt, prædia ejus & possessiones alias diripiunt, vastant, incendunt, ministros ejus agrorumque cultores, si quos fors obtulisset, obtruncant, lacerant, jugulant. Sic postremò, præter modum modestiamque, ira immoderatior debacchabatur, ut nec ab ecclesiis, nec templis, quæ ille propriis impensis Deo construxerat, hostilis sævitiæ impetus temperaret. Deinde rex, collecto exercitu, egressus, extremam operi

(a) Alias Egino dicitur.

manum per seipsum imposuit: principes, quos ei consanguinitate vel alia necessitudine obnoxios noverat, aut acceptis obsidibus, aut jurejurando, ne ad eum deficerent, obligavit: castellum ejus Hanenstein, à quo ad primum statim belli terrorem præsidium abductum fuerat, funditus everti jussit; alii castello, quod Tesenberg *(a)* dicitur, exercitum jam admoverat. Sed hi, qui intus erant, etsi loci situ inexpugnabiles essent, & copiis omnibus, quæ administrando bello necessariæ erant, affatim affluerent: ultro tamen se dedere, quàm ancipitem belli fortunam tentare maluerunt. Relicto illic præsidio, rex in ulteriora loca, ad demoliendas uxoris quoque ejus possessiones, exercitum abduxit, villas multas opibus & ædificiis ornatissimas incendit, bona diripuit, in mulieres & pueros (nam viri in montes & in saltus devios se abdiderant) fœda & hostilia multa commisit. Tantaque in ea expeditione acerba & crudelia perpessi sunt à rege proprio homines innocentes, & nulla saltem suspicione criminis cujusquam infamati, ut nihil acerbius, nihil crudelius à barbaris perpeti potuissent. Tandem dux Otto perdoluit, & calamitatum pondere superata est constantia patientiæ. Itaque assumptis secum ad tria millia viris electis, & omni militaris disciplinæ studio exercitatis, impetum in Thuringiam fecit, villas regalis fisci, rebus cunctis affluentissimas, incendit, prædam multam abegit, & milites suos, quorum plerosque ad societatem belli sola spes rapinarum allexerat, hac primùm mercede inescavit, fidosque ac firmos sibi effecit. Ita populabundus ultra Heschenevvege pervenit. Ibi confluentibus ad se agrorum suorum cultoribus, quibus milites regis præter miseram vitam nihil reliquum fecerant, partem aliquam prædæ distribuit, verbera divinæ animadversionis fortibus animis tolerare admonuit, & pro se, quoniam arma ferre non possent, suppliciter ad Deum vota facere flagitavit. Interea Thuringi, qui se ante aliquot annos sacramento obstrinxissent, ne latrones aut raptores inultos sinerent, rerum suarum direptionibus exacerbati, ad arma conclamant, conglobatis properè ingentibus copiis, hostes e vestigio insequuntur, inventisque haud procul ab Heschenevvege, certamen inferunt 4 nonas Septembris. Nec diu anceps pugna fuit. Nam his, qui cum duce Ottone erant, impigrè occursantibus, vix primam prælii procellam sustinentes in fugam vertuntur, & alii in proximos montes & sylvas evadere, alii pariter, quò venerant, citatis equis reverti, summo conamine nitebantur, haud satis auspicatò tentatam fortunæ aleam detestantes. Ipse denique, qui primò, ut res certamini committeretur, vehementissimus author incentorque fuerat, Rutgerus comes, is nunc primus fugiendi author ac signifer apparebat, omnique (ut vulgò dicitur) vento citatior montes & colles modernus Idithun transmittebat. Trecenti plus minusve in ea congressione ex Thuringis corruerunt: ex parte altera unus occisus, duo sunt vulnerati. Dux Otto, signo receptui dato, cùm à cæde hostium vix & ægrè militem suum revocasset, aliquandiu in eisdem castris commoratus est, & vergente jam in vesperam die, plerosque principes exercitus sui singulos in sua cum pace dimisit. Ipse adhibitis sibi, quantas res poscere videbatur, copiis, in ulteriorem Saxoniam contendit, ibique totam hyemem usque ad Natalem Domini exegit, partim rapinis & deprædationibus victitans, partim ex possessionibus Magni comitis, quem belli periculorumque omnium socium & innocentiæ suæ devotissimum assertorem habebat. Is filius erat Ottonis, ducis Saxoniæ, egregius adolescens, boni & æqui in pace supra annos suos servantissimus, & in bello audacia & virtute militari nulli secundus. Perlato ad regem nuncio acceptæ in Heschenevvege cladis, omissis rebus aliis, Goslariam concitus remeavit, nec inde usquam ante Natalem Domini abscessit, timens scilicet, ne tam charam tamque acceptam sibi villam, quam pro patria ac pro lare domestico Teutonici reges incolere soliti erant, hostes per absentiam ejus, quod minitari & crebris usurpare sermonibus dicebantur, in favillas cineresque redigerent.

Adel-

(a) Hodiernum *Degenberg*, in Bavaria inferiori situm.

Adelbertus, Wormatiæ episcopus [monachus sancti Galli & frater ducis Suevorum] propria (ut fertur) crassitudine præfocatus interiit, cui Adalbertus successit.

Kribo diaconus, frater Wilhelmi & Ottonis marchionum, occisus est à propriis servis suis, vir tam divinis quàm secularibus literis apprimè eruditus, sed propter lasciviam, morumque intemperantiam, meritò bonis omnibus gravis & invisus.

Silvestrium arborum eadem, quæ priore anno, sterilitas permansit, sed vinearum tanta fertilitas fuit, ut plerisque in locis præ multitudine vix colligi vindemia posset.

1071. Rex Natalem Domini Goslariæ celebravit. Ibi, per interventum Rudolphi, ducis Suevorum, Welf, filius Azzonis, marchionis Italorum, ducatum Baioariæ suscepit. Is filiam Ottonis, ducis Baioariorum, uxorem duxerat, & per jusjurandum altera jam vice matrimonio fidem dixerat. Quandiu itaque res tranquillæ erant; quandiu etiam bellum temere cœptum, sine grandi permutatione rerum sedari posse sperabat: maritalem uxori affectum & honorem deferebat, & causam soceri, quantum poterat, armis & consiliis tuebatur. At, ubi animadvertit, datam in eum esse sententiam, & bellum iracundiamque regis magis indies adversus eum crudescere, leges omnes, vinculaque omnia, quibus vicissim propinquitatem firmaverant, abrupit; satius putans, perjurii crimen & violatæ fidei verecundiam sustinere, quàm res suas florentissimas, desperatis ac perditis ejus rebus admiscere. Et primò in tam trepidis rebus petenti auxilium denegavit, deinde filiam ejus à complexibus suis & thori consortio segregavit, patrique remisit, postremò, ad ipsum ejus ducatum occupandum omnem operam intendit; nihil pensi babens, quantum auri, quantum argenti, quantum redituum ac possessionum suarum dilapidaret, dum modò, quod cupiebat, assequeretur. Directus est ergo dolus in manu ejus, & potuit & invaluit, cunctis detestantibus, quòd clarissimam atque inopinatissimam in republica dignitatem tam fœda ambitione polluisset. Noverat rex, haud satis placiturum principibus Baioarlæ, quòd hoc tum contra morem & jus, tum ipsis inconsultis factum fuisset, & propterea quantocius ire in Baioariam cogitabat, ut tumultum, si quis fortè oriretur, per seipsum reprimeret: sed è diverso haud nescius erat, si ipse longiùs abisset, hostes ilico in Goslariam impetum facturos, & clarissimum illud regni domicilium in cinerem redacturos. Accepto à familiaribus suis consilio, quosdam Saxoniæ principes illic præsidii causa reliquit, & ipse, sicut instituerat, in Baioariam proficisci parabat. Interea dux Otto, videns sibi nihil jam spei reliquum esse, cujus & bona omnia flamma hostilis absumpsisset, & ducatum alius in suam potissimùm contumeliam invasisset, statuit, rem in extremum discrimen adducere, & cum rege, ubi primùm copia fieret, collatis signis dimicare. Itaque montem, qui dicitur Hasengun, occupavit, (a) ut is scilicet militibus suis, quomodocunque res in prælio cecidissent, receptui foret. Eum, etsi natura & situ ipso satis munitum, munitiorem tamen manu atque opere fecit, ibique convecta ex circumjacentibus agris præda, regem præstolabatur. Rex, accepto nuncio nihil moratus, quantas in ea trepidatione potuit, copias ex Saxonia, ex Thuringià, atque ex Hassia celerrimè contraxit: cæteris principibus, qui longiùs aberant, mandavit, ut, si fortè res sine mora & diuturnitate confici non posset, sibi quàm citiùs possent, armata manu concurrerent. Plurimum eo tempore rex consiliis utebatur 182

(a) *ADLZREITER Ann. Boiic. p. I. lib. XVIII. n. 3.* dicit: *Castra in Hasengunensi monte, situ naturaque apprime firma, adjectis operibus & comportato ex agro confini annona, bene munierat.* Mihi hic mons situs videtur in pago Hassegun, cujus *DITMARUS lib. VII. p. 411. & 417.* facit mentionem, cui situm in Saxonia inferiori adsignat *HENR. MEIBOMIUS, de Pagis Saxoniæ p. 101.* Verum potius Hassiæ mons, prout infra Addit. ad Lambertum *ad a. 1084.*

batur Eberhardi comitis, *(a)* sapientis admodum viri. Is videns, hostes sic ad bella exercitatos, sic ipsa jam desperatione, quæ plerumque timidis etiam virtutem addere solet, efferatos, sine magno detrimento reipublicæ, nec vinci nec vincere posse: abiit ad ducem Ottonem, eumque per Deum obtestari cœpit, ne se suosque in tantum discrimen præcipitaret; necdum ei omnem spem veniæ, omnem respirandi facultatem ereptam esse, si de monte, quem occupaverat, exercitum abduceret, seque regi justis conditionibus dederet; sub juramento se ei promittere, quòd & veniam culpæ, cujus insimulatus fuerat, & omnium, quæ jure belli amiserat, restitutionem ei à rege impetraret. Annuente eo, rem ad regem detulit, & eum haud difficulter in sententiam abduxit, quippe, cùm tædere eum jam belli cœpisset, quod propter privatum hominis amorem, à principibus per ingenium trahi, ac segniter geri videbat. Pace per jusjurandum utrinque firmata, induciæ datæ sunt Ottoni duci usque in Pascha, ut Coloniam veniens, deditionem lege, quam principes æquam judicassent, perficeret. Inter has inducias, cùm dux Otto exercitum singulos in sua dimisisset, Rether comes (partium ejus haud leve momentum) occisus est ab hostibus suis, propter quasdam privatas simultates.

Saricho, abbas Corbeiensis, obiit, cui Werenher, ejusdem cœnobii monachus, successit.

Rex, sicut instituerat, in Baioariam abiit, ibique compositis mediocriter, prout tum copia erat, regni negotiis, ad Rhenum rediit; castellum Hamerstein, *(b)* quod à superioribus regibus jam olim dirutum fuerat, summo nisu instauravit; Pascha Coloniæ celebravit, ibique rursus Ottoni duci inducias usque in Pentecosten dedit: exacta solennitate Paschali, Leodium abiit. Ibi ad eum vidua Balduvini comitis venit, regiæ majestatis patrocinium expetens, contra violentiam improbitatemque Rutberti, fratris Balduvini, qui & fratrem prælio victum vita privasset, & comitatum ejus, expulsis uxore & liberis, tyrannica crudelitate occupasset. Non ingratum fortassis lectori fecero, si gestæ rei historiam, quàm paucis potero, absolvam. In comitatu Balduvini, ejusque familia, id multis jam seculis servabatur, quasi sancitum lege perpetua, ut unus filiorum, qui patri potissimùm placuisset, nomen patris acciperet, & totius Flandriæ principatum solus hæreditaria successione obtineret; cæteri verò fratres aut huic subditi, dictoque obtemperantes, ingloriam vitam ducerent, aut peregrè profecti, magis propriis rebus gestis florere contenderent, quàm desidiæ ac socordiæ dediti, egestatem suam vana majorum opinione consolarentur. Hoc scilicet fiebat, ne in plures divisa provincia, claritas illius familiæ per inopiam rei familiaris obsoleret. Igitur, cùm Balduuinus senior duos genuisset filios, Balduuinum & Robertum; Balduuinum omnium, quæ habebat, hæredem instituit; Ruberto, ubi primùm ætas faciendis stipendiis matura visa est, naves paravit, aurum, argentum & cæteras longinquæ profectionis impensas affatim præbuit, jussitque, ut ad gentes exteras iret, & si vir esset, propria sibi virtute regnum divitiasque pararet. Ille patri acquiescens, assumpta secum multitudine, qua regio prægravari videbatur, navem ascendit, & in Gallitiam ire, eamque, si votis Deus successum annuisset, sibi subdere cogitavit. Cumque post paucos dies ad ignota quædam littora applicuisset, & egressus in terram, ab incolis loci prædas agere cœpisset, illi ex omnibus partibus ad arcendam vim ilico armati conveniunt. Facta congressione eum, cùm

(a) Hic infra *ad a. 1073.* dicitur Comes de Ellenburg, sive potius Nellenburg, cujus historiam exposuit *FRIDERICUS LUCAS Uhralten Graffen-Saal p. 1050.*

(b) De hoc castro *AUCTOR VITÆ MEINWERCI c. LXII.* & *RUPERTUS TUITIENSIS vita Heriberti c. XXII.* dicunt, quod Henricus II. Imp. illud a. 1020. obsederit, ejusdemque situm, supra Rheni littus, designant. *CYR. SPANGENBERG Chron. Sax. c. CLXXXIII.* situm distinctius definit inter Confluentes & Bonnam.

cùm aliquandiu pugnam fortiter sustinuisset, in fugam vertunt, fugientem usque ad naves persequuntur, sociosque ejus penè ad internicionem prosternunt. Ipse cum paucis vix fuga elapsus, ad patrem tantæ calamitatis nuncius rediit, à quo propter malè gestas res, contumeliosè repulsus, alia rursum via, quomodo hac non successisset, fortunam tentare adgreditur; omnia paratus, etiam extrema perpeti, ut maculam veterem factis recentioribus elueret. Reparatis navibus, & numero militum instaurato, marinis iterum fluctibus se credidit, in regionem longinquam, ubi sedem vaganti Deus ostendisset, iter facturus. Et ecce post paucos dies, tempestate infestissima circumventus, multis suorum naufragio amissis, ipse nudus, omniumque rerum egens, vix & ægrè in littus evasit. Dehinc assumpto plebeio habitu, inter eos, qui Hierosolymam causa orationis pergebant, Constantinopolim ire parabat, vocatus eò crebris legationibus Nortmannorum, qui sub imperatore Constantinopolitano militabant, quique ei, si illuc veniret, totius Græciæ principatum pollicebantur. Sed imperator Constantinopolitanus, comperto hoc consilio, omnia flumina, per quæ transitus in Græciam esse poterat, appositis custodibus, observari fecit, ut deprehensus ilico trucidaretur. Sic conatus cœptumque ejus irritum fuit. Tandem advertens, sic infeliciter sibi cedere, quamcunque viam tentasset amplificandæ gloriæ suæ: deinceps in perpetuum ab oppugnatione exterarum gentium animum avocavit, atque in Frisiam, quæ confinis est Flandriæ (cui Theodericus quondam comes, & post hunc, Florentius frater ejus imperaverat) irruptionem fecit. Bis ibi commisso prælio, victus ac fugatus est. Tandem incolæ loci multis certaminibus exhausti, cùm animum ejus vel ad mortem, vel ad victoriam obstinatum cernerent, ultro se ei dediderunt. Quod ubi frater ejus Balduinus comperit, (jam enim pater ejus morbo ac senio confectus naturæ concesserat) armata multitudine bis eum sedibus proturbare, magna vi, magno molimine parabat. Cui cum exercitu adventanti Rubertus legatos obviam misit, obtestans per Deum, ut se fratrem suum reminisceretur, nec jura germanitatis, apud barbaros quoque semper sacrosancta & inviolata, pollueret; misereretur potiùs peregrinationis, laborum, & calamitatum, in quibus totam ætatem suam detrivisset; gauderet ipse beatus sorte sua, quòd totam communis patris hæreditatem, quam jure gentium secum dividere debuisset, solus sine consorte obtineret: se patriis finibus extorrem, paterna hæreditate destitutum, ab summa gloria majorum suorum ad ultimam egestatem coactum, exteras gentes bello lacessisse, terras ac maria concitasse, nihil denique prætermisisse, ne de portione paternæ substantiæ, quæ se contingeret, fratri molestus esset: nunc laboribus exhaustum, adversitatibus defatigatum, vix & ægrè parvissimo terrarum angulo insedisse, cujus nullam partem constet ad ejus dominium pertinere: postremò id se animo fixum habere, nec à sententia ulla vi, ulla necessitate abduci posse, ut hic aut instantis jam senectutis requiem, aut honestæ saltem mortis sepulchrum sit habiturus. Nihil ille bis verbis motus, exercitum haud segniter ad Frisiam admovebat. Tum Rubertus necessitate compulsus, armata juventute, quam secum lectissimam habebat, obviam ei processit: commissoque prælio, ex parte Balduvvini multi occisi, plures vulnerati, omnes in fugam versi sunt: quos dum ipse loco pulsos sistere, pugnamque restituere summo conamine moliretur, in confertissimos hostium cuneos temere invectus, occiditur: cujus morte comperta, Rubertus ilico in Flandriam irruptionem fecit, eamque sibi, tanquam ex jure debitæ successionis, totam mancipavit. Filius erat Balduino impubis adhuc adolescens, & necdum armis militaribus maturus: is repentè & perempti patris & hostilis irruptionis atroci nuncio attonitus, ad regem Francorum, Philippum nomine, confugit, auxilium & necis paternæ vindictam expetens, eò quòd pater ejus tam ipsi, quàm majoribus ejus sæpe in arduis rebus commodissimè affuisset, & civitates quasdam ex his, quas Rubertus occupaverat, pro donativo ab eo accepisset. Ille rei indignitate gravissimè permotus, statim

183

 tim

tim temere & tumultuario tantùm milite collectum exercitum duxit in Flandriam, de magnitudine virium suarum & hostis imbecillitate nimiùm præsumens. Sed Rubertus, quò viribus erat impar, eò magis ut rem astu tractaret, intentus, simulato aliquandiu metu & fugiendi studio, ex insperato atque ex insidiis copias suas super exercitum regis effudit, tantumque eis terrorem incussit, ut abjectis armis, fugiendo saluti consulere summa ope conarentur. Filius Balduini, cùm deinceps parum spei in armis Francorum poneret, assumpta matre sua, ad regem Teutonicorum, Heinricum, Leodii (ut prædictum est) tum temporis positum, venit, opemque ejus adversus patrui violentiam supplex imploravit, atque ut magis eum sibi obnoxium faceret, comitatum Reginheri quondam comitis, cum castello munitissimo, Mons nomine, quæ scilicet prædia mater ejus à priore marito suo, dotis nomine, acceperat, sancto Lamperto tradidit: quæ rursus episcopus Leodiensis duci Godefrido, ille itidem ipsi filio Balduini, beneficii loco dedit. Hoc rex quasi pretio redemptus, episcopo Leodiensi, atque duci Gotefrido, item aliis Lotharingiæ principibus præcepit, ut in arduis rebus præsidio illi essent, & Rubertum, si injustè invasis sedibus ultro excedere nollet, vi & armis expellerent. Qui protinus, coadunato exercitu, in Flandriam profecti
184 sunt; sed comperto, quòd Rubertus cum rege Francorum jam in gratiam rediisset, & expiata veteri contumelia, firmum sibi eum fidelemque fecisset, infectis rebus in sua redire, temerarium judicantes, cum rege potentissimo privatis viribus acie confligere. Sic Rubertus deinceps Flandriæ principatu in securitate potiebatur.

[Cùm Heinricus imperator tertius Leodium venisset:] fratres de monasterio [Stabulaus] proturbati, quotidie aures regias obtundebant, pro repetitione monasterii Malmendrensis, *(a)* quod abbati ereptum, rex consilio Bremensis episcopi, (ut prædictum est) dono dederat Coloniensi archiepiscopo. Cumque nihil ille precibus, nihil lacrymis, nihil ipsa perurgentium importunitate moveretur; inito consilio, & (ut fertur) divina revelatione, ad hoc faciendum incitati, ossa beati Remacli levant, Leodium deferunt, & rege celebri quodam loco convivium agente, super mensam ipsam apponunt, obsecrantes per Deum, ut si minùs filiorum, saltem patris tanti misereretur, jam cum Christo regnantis, & de injuriis suis quotidie ad tribunal æterni judicis proclamationem facientis; cui nisi sua restitueret, ultrà ei propter penuriam rerum necessariarum militaturi non essent. Hoc supplicationis genere, quod ad captandam benevolentiam comparatum fuerat, rex versa vice nimiùm efferatus, concitus, se, relictis epulis, in palatium proripuit, & quo exemplo in abbatem, tam audacis facti incentorem, animadvertere deberet, plenus irarum cogitabat. Sed ecce mensa, cui superpositæ erant sacræ reliquiæ, divina virtute confracta, corruit: ministroque regis, haud obscuri nominis viro, crura pedesque contrivit: qui paulo pòst, exorata per intercessionem beati Remacli pietate divina, ita pristinæ restitutus est sospitati, ut ne cicatrix quidem in argumentum læsionis abolitæ relinqueretur. Atque ita deinceps, per totam noctem sequentemque diem, tanta circum sanctum corpus coruscabat miraculorum multitudo, ut corporali quodammodo proclamatione videretur beatus Remaclus jus suum expostulare. Attonitis omnibus tantæ rei novitate, rex timore vehementissimo correptus, ne fortè, si cunctaretur, cœlestis in eum protinus ultio procederet, non solùm ablata restituit, sed recentibus etiam donis, pro munificentia regia, magnificè cumulavit.

Hinc digressus, Pentecosten Halberstat celebravit: ibi Ottonem ducem cæterosque ingenuos, qui cum eo arma contra rempublicam sumpsisse arguebantur, in deditionem suscepit, principibusque regni in custodia habendos, & statuto die sibi restituendos commendavit.

Me-

(a) Vide supra *ad a. 1063.*

Meginvvardus, abbas Augiensis, dignitate sua ultro se abdicavit, offensus tum infestatione quorundam militum suorum, qui eum gravibus contumeliis affecerant, tum importunitate regis, qui frequentibus eum edictis urgebat, ut prædia monasterii, quæ tam ejus quàm priorum abbatum largitione dilapidata, vix jam in usus fratrum sufficere poterant, militibus suis in beneficium erogaret. In locum ejus, non per electionis ostium, sed per simoniacæ hæreseos cuniculum, protinus irrupit Rubertus, abbas Babenbergensis, cognomento Nummularius, annumeratis in ærarium regis mille pondo argenti purissimi. Hic sordidissimis quæstibus & usuris, quas etiam privatus adhuc in monasterio exercuerat, infinitam sibi pecuniam conflaverat, & propterea mortes episcoporum & abbatum anxia expectatione jamdudum suspiraverat. Cumque eos diutius vivendo, vota sua & effrenatæ ambitionis impetum, quo præceps rapiebatur, morari graviter & impatientissimè ferret; eò vesaniæ evasit, ut præter occulta munera, quibus auriculariorum favor redimendus erat, regi centum pondo auri promitteret, ut ejecto eximiæ sanctitatis viro, abbate Widerado, sibi abbatia Fuldensis traderetur. Et profectò, quod nefariè concupiverat, flagitiosissimè obtinuisset, nisi pauci, quibus leges ecclesiasticæ pecunia chariores erant, in faciem regi, ne id faceret, obstitissent. Is pseudomonachus (dicam expressiùs) vi doloris impulsus, is angelus Satanæ transfiguratus in angelum lucis, ita sanctam & angelicam monachorum professionem infamavit, corrupit, vitiavit, ut monachi nostris temporibus, atque in his regionibus non innocentia æstimentur atque integritate vitæ, sed quantitate pecuniæ; nec quæratur in abbatibus eligendis, quis dignus præesse, sed quis cariùs abbatiam possit emere. Ita proprio hujus invento, novo atque infausto hujus aucupio, hæc in ecclesiam introducta est consuetudo, ut abbatiæ publicè venales prostituantur in palatio; nec quisquam tanti venales proponere queat, quin protinus emptorem inveniat, monachis inter se non de observantia regulæ, zelo bono, sed de quæstibus & usuris zelo avaro contendentibus. Sed hæc ut dignè defleri possint pro magnitudine sua, & proprio volumine, & prolixiore opus habent tragœdia. Ad cœptum potius revertamur. Advocatus Augiensis monasterii, postquam pecuniarium hunc abbatem advenire comperit, & quanta largitione aditum sibi in ovile Christi lupus rapax patefecisset, audivit; missa obviam legatione, denunciavit ei sub interminatione salutis propriæ, ne intra possessiones Augiensis monasterii præsumeret accedere: alioquin occursurum se, & armata manu vindicaturum in libertatem, quos ipse tam caro mercimonio emisset in servitutem. His ille auditis, nimiùm animo consternatus est, tum propter gravem jacturam pecuniarum suarum, tum propter ereptum sibi tanquam de faucibus, cui diu anxiè inhiasset, honorem. Et primò quidem animum induxerat, rem armis experiri, & (ut dici solet) ignem gladio scrutari, hoc est, simoniacam hæresim homicidiis cumulare: sed asserentibus his, qui cum eo erant, supra vires suas esse negotium, confuso (ut dignum erat) & confecto animo abiit in possessiones fratris sui, præstolaturus ibi, quos exitus tam tristibus initiis sors esset allatura. Nam abbatiam Babenbergensem interea susceperat Ecebertus, Gorziensis disciplinæ monachus. Ad cujus ingressum omnes protinus fratres, quos prior ille abbas suis, hoc est mercatoriæ atque usurariæ artis, disciplinis instituerat, & quasi filios pater in vitam moresque suos pedibus (ut dicitur) ire docuerat, tanquam folia, quæ vento raptantur, diffugerunt. 185

Carolus, cui rex Constantiensem episcopatum dederat, assiduis proclamationibus pro ordinatione sua sedem Apostolicam appellabat. Econtra fratres Constantienses obstinata contentione obluctabantur, ne contra canonum instituta is, qui præter simoniacam hæresim furti quoque insimulatus fuerat, sibi episcopus ordinaretur. Papa, cùm ei molesti essent, cognitionem causæ à se ad archiepiscopum Moguntinum rejecit, jussitque, ut utrisque vocatis ad synodum, rem diligentissimè ventilaret, & si crimina, quæ objiciebantur, refellere non pos-

set, nulla eum ratione consecraret. Hac de causa synodum archiepiscopus Moguntiæ indixit in mensem Augustum. Rex concertationem hanc iniquo valde animo ferebat, propter amicitiam Caroli, & plurima servitia, quibus etiam in re familiari plerumque sibi commodissimè affuerat; & idcirco munera sua rata ei manere, cupidissimè volebat: unde Moguntino archiepiscopo graviter succensebat, quòd non statim eum, contemptis obstrepentium fratrum simultatibus, ordinasset. Sed ille immobilis persistebat in sententia, illud præ se ferens, quam terribiliter, anno superiore, à papa pro simili causa objurgatus fuisset, & quam vix & ægrè sine damno gradus sui evasisset, & quòd postea recentibus literis sedis Apostolicæ, ne sine diligentissima discussione manus illi imponeret, commonitus fuisset. Itaque instantibus jam calendis Augusti, rex Moguntiam properabat, cupiens ipse in discussione tanti negotii cum archiepiscopo cognitor assidere. Inter eundum Herveldiam venit. Inde digressus, die postera, in villam, quæ dicitur Utenhusen, prandendi gratia divertit. Cumque refecti jam, ferventissimo accelerandi itineris studio, certatim omnes caballos repeterent; accidit, ut Lupoldus quidam de Mersburg, regi carissimus, cujus opera & consiliis familiarissimè uti solitus erat, caballo fortè laberetur, & proprio mucrone transfossus, illico expiraret. Cujus calamitas intolerabili dolore & mœstitia regem confecit, statimque Herveldiam reportatum, in medio ecclesiæ, cum magnifica funebris officii pompa sepelivit. XXX. quoque mansos pro anima ejus monasterio contradidit, in loco, qui dicitur Mertenefelt. Notatum autem est, hunc ipsum gladium fuisse, quo famosissimus quondam rex Hunnorum, Attila, in necem Christianorum atque in excidium Galliarum hostiliter debacchatus fuerat. Hunc siquidem regina Ungariorum, mater Salomonis regis, duci Bajoariorum, Ottoni, dono dederat, cùm eo suggerente atque annitente, rex filium ejus in regnum paternum restituisset. Cumque eum dux Otto filio Dedi marchionis, Dedi juniori, (*a*) in argumentum pignusque individuæ dilectionis, ad tempus præstitisset, illo (ut prædictum est) perempto, regi, & per regem Lupoldo huic casu obvenerat. Unde plerique ducis Ottonis fautores, divino hunc judicio per eum, qui ducis Ottonis fuisset, gladium occisum interpretabantur, eò quòd ad illum persequendum, & de palatio ejiciendum, is potissimùm regem instigâsse diceretur. Legitur autem de hoc gladio in gestis Geta-
186 rum, (*b*) (qui & Gothi dicuntur) quòd Martis quondam fuerit, quem bellandi præsidem, & militarium armorum primum repertorem gentiles mentiebantur, eumque post multa tempora pastor quidam in terra leviter absconsum deprehenderit, ex sanguine bovis, cujus pedem, dum in gramine pasceretur, vulneraverat, isque eum Attilæ regi detulerit, divinatumque illi fuerit omnium tunc temporis aruspicum responsis, quòd gladius idem ad interitum orbis terrarum, atque ad perniciem multarum gentium fatalis esset. Quod verum fuisse oraculum, multarum nobilissimarum in Galliis civitatum hodieque testantur excidia, in tantum, ut gladius ipse vindex iræ Dei, sive flagellum Dei à barbaris quoque diceretur. Hæc quoniam gladii hujus mentio inciderat, per excessum sint dicta.

Rex magnificè ac regaliter curato funere, Moguntiam, sicut instituerat, properavit. Cumque statuta die in synodo cum episcopis assedisset, aderat Carolus; aderant & fratres Constantienses, magnam ei molem criminum objectantes, contra quos rex, quantum salva verecundia poterat, dedita opera nitebatur, & modò objecta purgare, modò pondus objectorum, quæ non poterat purgare, callidis sermonibus conabatur attenuare: plerumque & jam instantium ac perurgentium procacitatem

(*a*) Tres ejus nominis e familia Budsecia Wittikindi junioris sive secundi. Sed primum hujus prosapiæ Lusatiæ & Landsbergi Marchionem intelligit, Ejusque filium degenerem, Dedonem, Marchionem Lusatiæ, hujus nominis secundum. *FABRICIUS V. Orig. Saxon. f. 123.*

(*b*) *JORNANDES de rebus Geticis cap. XXXV.*

tatem verbis durioribus corripiebat, ac frontis impudentiam opposita authoritatis suæ majestate, refringere tentabat. Primum & secundum diem in hoc negotio insumpsit. Cumque accusatorum constantiam nec veritate responsionis, nec arte dictionis eludere posset: ad ultimum, probatis, quæ objecta fuerant, criminibus, baculum episcopalem ab eo recepit. (a) Verbis tamen exquisitissimis mœstitiam ejus consolabatur, promittens, quòd, dum primùm sibi opportunum fieret, benigna vice hanc calamitatem ei compensaret. Ipsis diebus regina, quæ unà cum rege Moguntiæ aderat, filium peperit, sed is baptizatus statim obiit, delatusque in Hartesburg, ibi sepultus est. Episcopatum Constantiensem rex Ottoni, canonico Goslariensi, dedit, recentisque calumniæ exemplo conterritus, confestim eum consecrari fecit, ne quis scilicet adversus eum scrupulus denuo per dilationem consecrationis oriretur.

Inter ducem Polonorum & ducem Beheimorum infestissima dissensio erat, propter quod eos rex, in civitatem Misene autumnali tempore evocatos, duriùs corripuit, & ut deinceps suis singuli terminis contenti essent, nec se vicissim temerariis incursionibus lacesserent, sub obtentu regiæ majestatis præcepit, alioquin se hostem & vindicem experturus foret, qui prior alteri arma intulisset.

Hoc anno Coloniensis archiepiscopus, expulsis de Salefelt canonicis, vitam illic instituit monasticam, missis eò de Sigeberg, & de Sancto Pantaleone monachis. Quo in tempore & ego illuc veni, conferre cum eis de ordine & disciplina monasterialis vitæ, eò quòd magna quædam & præclara de illis vulgi opinione jactarentur. Denique, sicut vulgò assiduitate vilescunt omnia, & popularium animi novarum rerum avidi, magis semper stupent ad incognita: nos, quos usu noverant, nihili æstimabant, & hos, quia novum inusitatumque aliquid præferre videbantur, non homines sed Angelos, non carnem sed spiritum arbitrabantur. Et hæc opinio principum, quàm privatorum mentibus altiùs pressiusque insederat. A quibus ad populum derivatus rumor, tantum terroris plerisque in hac regione monasteriis injecit, ut ad ingressum illorum, aliàs XXX, aliàs XL, aliàs L monachi austerioris vitæ metu scandalizati, de monasteriis abscederent, satiusque ducerent, de salute animæ in seculo periclitari, quàm, supra virium suarum mensuram, vim facere regno cœlorum. Et revera non immeritò Dominus super nostrates monachos despectionem effundere videbatur. Nam quorundam pseudomonachorum privata ignominia nomen monachorum vehementer infamaverat, qui omisso studio divinarum rerum, totam operam pecuniis & quæstibus insumebant. Hi pro abbatiis & episcopatibus aures principum importunè obtundebant, & ad honores ecclesiasticos non via virtutum, (ut majores nostri consueverant) sed per ambitionis præruptum, & malè partarum pecuniarum profusionem, grassabantur. Denique, in coëmptionem exigui honoris, aureos montes quotidie promittebant, secularesque emptores largitionis suæ immoderantia excludebant, nec venditor tantum audebat exposcere, quantum emptor paratus erat exsolvere. Mirabatur mundus, unde tantus pecuniarum scateret fluvius, unde Crœsi & Tantali opes in privatos homines congestæ fuissent, & eos potissimùm homines, qui crucis scandalum & paupertatis titulum præferrent, & præter simplicem victum & vestitum nihil rei familiaris habere se mentirentur. Ista dominici agri zizania, hæc vineæ Dei arida sar- 187
menta & stipula æternis ignibus præparata, totum sacri gregis corpus quasi tabe quadam infecerant, & secundum Apostolum, modicum fermentum totam corrumperat massam, ita, ut omnes similes æstimaremur, nec esse in nobis putaretur, qui faceret bonum, non esse usque ad unum. Propter hoc principes regni, ad instituendam in Galliis divini servitii scholam, Transalpinos monachos evocabant, no-

(a) Patet ex hoc loco, Episcopos, ab Episcopatu dejectos, baculum pastoralem restituere debuisse. Simile exemplum vides *ad a. 1072.* de Ruperto, Abbate Augiensi.

ſtrates autem, quicunque in illorum inſtituta ultro concedere noluiſſent, de monaſteriis cum ignominia ejiciebant. Ego tamen (ut prædixi) ad eos veniens, & per XIV. hebdomadas apud eos partim in Salefelt, partim in Sigiberg commoratus, animadverti noſtras, quàm illorum conſuetudines, regulæ ſancti Benedicti meliùs congruere, ſi tam tenaces propoſiti, tamque rigidi paternarum noſtrarum traditionum æmulatores vellemus exiſtere.

Archiepiſcopus Moguntinus à feſtivitate ſancti Michaelis usque in Pentecoſten mala valetudinie laborabat, ita, ut etiam deſperaretur à medicis, & de ſucceſſione ejus plerique intentiſſimis ſtudiis ſatagerent.

Carolus, quem ab epiſcopatu Conſtantienſi dejectum ſuprà diximus, regreſſus ad Magdaburgenſem diœceſim, VI calendas Januarii obiit.

1072. Rex Natalem Domini Wormatiæ celebravit, inde peragrata aliquanta regni parte, Goslariam regreſſus, totam ibidem Quadrageſimam exegit.

Burchardus, camerarius archiepiſcopi Moguntini, epiſcopus ordinatus eſt in Baſilea.

Primus tunc in palatio erat Adalbertus, Bremenſis archiepiſcopus, qui triumphatis æmulis ſuis, qui eum ante aliquot annos de palatio ejecerant, ſolus nunc rege ſtuebatur, receptus non modò in gratiam & familiaritatem, ſed penè in regni conſortium, & omnium, quæ publicè vel privatim agenda erant, ſocietatem. Ita regem callidis ſubreptionibus ſuum fecerat. Sed is morbo & ætate exhauſtus, cùm diu per exquiſitiſſimas medicorum operas morti obluctatus fuiſſet, quaſi naturam arte eludere poſſet, mediante Quadrageſima, XVI. calendas Aprilis, debitum conditioni perſolvit, & pertinacibus odiis hominum, quod nunquam potuerat vivendo, tandem aliquando ſatisfecit moriendo. Erat planè vir admirandæ compunctionis, & potiſſimùm dum ſalutarem Deo hoſtiam immolaret, totus in lacrymas effluebat. Virgo quoque (ut ferebatur) ab utero matris permanebat. Sed has in eo virtutes nimiùm in oculis hominum morum inſolentia, & jactantiæ levitas obfuſcabant. Corpus ejus ex Goslaria in ſedem epiſcopatus ſui delatum, atque ſepultum eſt.

Rex Palmas Coloniæ, Paſcha Trajecti celebravit. Ubi, dum ei populus vehementer obſtreperet, pro injuriis & calamitatibus, quibus paſſim per totum regnum innocentes opprimebantur, pupilli & viduæ diripiebantur, monaſteria & eccleſiæ vaſtabantur, & ruptis iniquitas habenis in omne, quod voluiſſet, facinus impunè bacchabatur: permotus tandem vel ipſa rei acerbitate, vel proclamantium importunitate, annitentibus in hoc ipſum cunctis regni principibus, exoravit Colonienſem archiepiſcopum, ut poſt ſe rerum publicarum adminiſtrationem ſuſciperet. Diu ille reſtitit petenti, partim memoria veterum injuriarum, partim, quia homo totus in Deum ſuſpenſus, divinis quàm ſecularibus negotiis implicari maluiſſet. Superatus tamen unanimitate poſtulantium, privatum commodum publico poſtpoſuit.

Tum primùm reſpublica in priſtinum ſtatum dignitatemque reformari cœpit, frenaque injecta ſunt vaganti usque ad id tempus licentiæ. Nam cùm rex omnem cauſarum, cognitionem à ſe ad archiepiſcopum, tanquam ad patrem ac ſalutis ſuæ tutorem rejicere ſoleret; ille nec gratia cujusquam, nec odio, à jure ad injuriam unquam abduci poterat, ſed judicabat omnia (ſicut ſcriptum eſt) ſine perſonarum acceptione, nec conſiderans perſonam pauperis in judicio, nec honorans vultum potentis. Divites, ſi qui per potentiam paupetes oppreſſiſſe delati fuiſſent, ſeveriſſima animadverſione caſtigavit; caſtella eorum, quæ malè agentibus perfugium erant, funditus everti juſſit; pleroſque ex ipſis, & genere & opibus clariſſimos, in vincula conjecit. Inter quos illum noſtra ætate nominatiſſimum Egenen, qui duci Baioariorum Ottoni calamitatis tantæ cauſa extiterat, cùm plurimi adverſus eum, pro privatis injuriis & deprædationibus faciem regis interpellaſſent, teneri
188 fecit, eumque catenis oneratum plerumque ad ſpectaculum vulgi deduci juſſit, ad gratifican-

gratificandam scilicet popularium animis regiam severitatem. Postremò eo moderamine, ea industria atque autoritate rem tractabat, ut profectò ambigeres, pontificali eum, an regio nomine digniorem judicares, atque in rege ipso, qui in cultu atque socordia penè præceps ierat, paternam virtutem & paternos mores brevi exsuscitaret.

Rex Aquisgrani profectus, sanctum Speum confessorem, & brachium Justi Simeonis, cujus mentio est in Evangelio, & caput Anastasii monachi & martyris, aliorumque sanctorum reliquias ibi accepit, atque in Hartesburg transtulit. Treveris quoque apud sanctum Paulinum, XIII. corpora sanctorum Thebææ (ut putatur) legionis reperta sunt, quorum hæc nomina in tabulis plumbeis conscripta, ibidem reperta sunt: Palmatius, Thyrsus, Maxentius, Constantius, Crescentius, Justinus, Leander, Alexander, Soter, Hormista, Papyrius, Constans, Jovianus. Dumque ex crypta, ubi sancti pausabant, terra portaretur, os quoddam incautè projectum sanguinem fudit non modicum, & usque hodie permanet sanguinolentum. De passione eorum hæc ad nos ab ipsis Treverensibus scripta perlata sunt: *Rictiovarus, Maximiani imperatoris præfectus, legionem Thebæam jussu ipsius circumquaque persecutus, Treverim propter ipsos IV. nonas Octobris est ingressus, & eadem die occidit ibi ducem ejusdem legionis Thyrsum, cum omnibus comitatibus suis. Sequenti autem die Palmatium, Treverica civitatis consulem & patricium, cum omnibus ejusdem civitatis principibus interfecit. Tertia verò die eadem exercuit in plebe, sexus utriusque. Horum autem martyrum corpora innumerabilia in sancti Paulini archiepiscopi jacent ecclesia.* (a)

Rex Ascensionem Domini Goslariæ, Pentecosten Magdaburg celebravit. Ubi Adelberto, Bremensi archiepiscopo, in Quadragesima (ut prædictum est) defuncto, successorem constituit Liemarum, optimæ spei juvenem, & omnium liberalium artium peritia adprime insignem. Ibi quoque Otto, dux Bajoariorum, post integrum annum deditionis suæ, gratiam regis recepit, data vel regi vel his, qui regi pro eo suggesserant, non modica portione prædiorum suorum.

Rex in Natalem sancti Jacobi Wormatiæ occurrit matri suæ, Agneti imperatrici, de Transalpinis partibus redeunti: ubi sex aut eo amplius annos jam demorata fuerat, sub nimia austeritate vitam instituens, adeò, ut communem humanarum virium mensuram excederet, jejuniorum ac vigiliarum patientia. Reversionis autem ejus in Galliam hæc causa erat. Rudolphus, dux Sueviæ, ab his, qui ei malè consultum cupiebant, accusatus apud regem fuerat, quòd iniquum aliquid contra regem, contraque rempublicam moliretur: propter quod assiduis legationibus ad curtem regiam, ut causam diceret, accersebatur. Sed ille, licet ab culpa remotissimum se sciret, conterritus tamen ducis Bajoariæ Ottonis recenti exemplo, & aliorum quorundam, quos rex præcipitata sententia, absque discussione legitima, damnaverat, temere in periculum se dare nolebat. Cumque esset imperatrici ob vetus meritum suum acceptissimus, propinquitate etiam devinctus, propter filiam ejus, quæ ei (ut prædictum est) nupserat, sed intra paucos dies celebratæ conjunctionis decesserat, misit, eamque obnixis precibus in Galliam evocavit, ad sedandam, quæ oriebatur, intestini belli tempestatem. Nam firmiter apud se statuerat: si pax non convenisset, armata potius manu, quoad posset, salutem tueri, quàm probris & contumeliis deformandum regiæ se tradere potentiæ. Imperatrix, quanquam cuncta seculi negotia religionis obtentu in perpetuum abjurasset, nec à proposito tamen suo nimium abhorrere, nec ab ecclesiastica functione alienum fore judicavit, si viro optimè erga se merito in angustis rebus opem ferret, & filio juveniliter tumultuanti modum imponeret. Venit itaque Wormatiam, amplissimo stipata numero abbatum & monachorum, & prædictum ducem, cùm interposita fide Colonienfis

(a) Compara CHRIST. BROWERI *Ann. Trever. lib. XII. n. XXI.* Vide etiam infra SIGEBERTUM GEMBLACENSEM *ad a. 1071.*

lonienfis & Moguntini archiepifcoporum, coràm veniffet, omni criminis fufpicione abfolvit, ftatimque compofitis, propter quæ venerat, à filio abfceffit, ut non tam carnali affectione, quàm communis commodi ratione, ad hanc fecularis negotii adminiftrationem fe adductam, liquidò cunctis patefaceret. Dux quoque à rege dimiffus in pace, protinus fe in fua recepit, certum tenens, non ex integro abolitas ab animo regis inimicitias, fed ademptam interim nocendi facultatem effe. Ibi etiam Hugo, Cloniacenfis abbas, qui cum imperatrice eò advenerat, Ruberto, Augienfi abbati, Romani pontificis mandata & literas detulit, quòd fcilicet Apofto-
189 licæ fedis anathemate de corpore ecclefiæ præcifus effet, quòd omne ei divinum officium, præter pfalmodiam, interdictum effet, quòd omnis ei in perpetuum ad abbatiam Augienfem, vel ad aliquam dignitatem ecclefiafticam acceffus occlufus effet: propterea, quòd de fimoniaca hærefi infimulatus, & ut objectum crimen purgaret, ad fynodum fecundò ac tertiò vocatus, venire diftuliffet. Ita ille compulfus à rege, baculum paftoralem, quem non ut paftor, fed ut mercenarius ufurpaverat, multa cum amaritudine reddidit. *(a)* Clara & celebris valde his temporibus per Gallias erat memoria fancti Seboldi in Nurnberg, & fancti Hemerad in Hafengun, & magno populorum concurfu quotidie frequentabantur, propter opitulationes, quæ divinitus illic languentibus fæpenumero conferebantur.

Archiepifcopus Moguntinus, in nativitate fanctæ Mariæ Moguntia egreffus, cùm in Galliciam, quafi orationis caufa, profectionem fimulaffet, in Cluniacenfe monafterium fecefflt. Dimiffifque his, qui una venerant, abdicatis etiam omnibus, quæ habebat, ftatuit ibi deinceps privatus ætatem agere, atque ab omni fecularium negotiorum ftrepitu, fub voluntariæ paupertatis titulo, in perpetuum feriari. Sed brevi perftitit in propofito, revocante eum tam clero, quàm populo Moguntiacenfi. Vix & ægrè abftractus de monafterio, in Natalem fancti Andreæ Apoftoli, Moguntiam rediit, atque opus arduum, quàm præcipitanter arripuerat, tam præcipitanter, quoniam communi omnium fententiæ obluctari non poterat, deferuit.

Ruthardus, abbas Herveldenfis, menfe Januario ægrotare cœpit, & fic per annum continua ægritudine decoctus, cùm evafurum fe defperaret, abbatia & paftorali dignitate, quam per infirmitatem adminiftrare non poterat, III id. Decembris ultro fe abdicavit, anno, poftquàm abbati Meginhero fucceffèrat, tertio decimo jam exacto. Succeffitque ei protinus, fecundum ipfius poftulationem, H. *(b)* ejusdem cœnobii monachus.

Adalbero, Metenfis epifcopus, obiit, cui Herimannus, Leodienfis præpofitus, fucceffit.

1073. Rex Natalem Domini Babenberg celebravit. Ibi Bertoldo, duci Carnotenfium, ducatum, fine legitima difcuffione, abfenti abftulit, & Marcvvardo, cuidam propinquo fuo, tradidit. Rudolphus quoque, dux Suevorum, tumultum aliquem reipublicæ machinari formidabatur. Sed difcurrentes utrinque frequentes legati, & illum, ne præcipitanter in arma protueret, & regem, ne cunctantem obftinata importunitate laceffèret, falubri moderamine retinebant. Ibi quoque Colonienfis archiepifcopus, offenfus his, quæ plurima præter æquum & bonum fiebant in palatio, petiit à rege, vacationem deinceps dari fibi à rerum publicarum adminiftratione, caufatus in fenium jam vergentem ætatem, & laboriofis regni negotiis minus minusque indies fufficientem. Quod rex haud difficulter annuit, quia pravis libidinibus fuis & juvenilibus ineptiis jamdudum animadverterat eum graviter offendi, & plerumque, quantum falva regia dignitate poterat, pro virili portione obniti. Is ergo, ubi fe in fua recepit, rex, tanquam feveriffimo pædagogo liberatus, ftatim in omnia genera flagitiorum, ruptis omnibus modeftiæ & temperantiæ frenis,

(a) Simile vides in Carolo, Epifcopo Conftantienfi.
(b) Singulæ editiones nomen non exprimunt. JO. JUSTUS WINCKELMANN vero *in Befchr. Heffenlandes p. II. c. X.* inferuit feriem Abbatum Herveldenfium, in qua Hartvvigi nomen exprimitur.

frenis, præcipitem se dedit, montes omnes colliculosque Saxoniæ & Thuringiæ castellis munitissimis extruxit, præsidiumque imposuit. Quibus, cùm victui necessaria minùs sufficerent, permisit, ut ex proximis villis & agris hostili more prædas agerent, & ad ipsa castella munienda circumquaque manentes cogerent, & impensas affatim convectare, & per se ipsos servili manu desudare. Verùm, ne manifestæ tyrannidis notaretur, si contra innocentes atque in regnum proprium tam barbara crudelitate grassaretur, ut impietatem suam quadam religionis specie palliaret, archiepiscopum Moguntinum modis omnibus instigavit, ut decimationes Thuringiæ, sicut ante plures annos instituerat, exigeret; pollicens, se ei in exigendo summa ope affuturum, & dicto obtemperare nolentes regia majestate coacturum; ea tamen pactione, ut ipsarum decimationum partem sibi, quæ & regia magnificentia & tanto labore suo digna foret, tribueret. Ita episcopus vanissima spe animatus, synodum indixit in Erphesfurd VI idus Martii. Statuto die aderat rex, aderat archiepiscopus, stipatus uterque magno grege philosophorum, imò Sophistarum, quos ex diversis locis summo studio consciverant, ut cannnes sibi non pro rei veritate, sed pro episcopi voluntate interpretarentur, & causam ejus, quomodo veris non poterant, sophisticis allegationibus roborarent. Assidebant ergo cum rege & archiepiscopo Moguntino Herimannus, Babenbergensis episcopus, Hecel, Hildenesheimensis episcopus, Eppo, Citicensis episcopus, Benno, Osenbruggensis episcopus: qui non ad discutiendam, juxta ecclesiasticas leges, causam fuerant evocati, sed ut id, quod rex volebat, arte dictionis & sententiarum pondere, postremò, quaqua possent ratione & consilio obtinerent: quanquam plerique eorum id, quod rex moliebatur, vehementissimè improbarent, sed ne liberè, quod sentiebant, eloquerentur, & regis terrore & privata archiepiscopi amicitia inhibebantur. Habebat præterea rex circa se armatorum copias non modicas, quibus eos, si qui fortè negotium interturbare conarentur, militari manu coërceret. Thuringorum spes & fiducia potissimùm in abbate Fuldensi, & abbate Herueldensi nitebatur, quòd hi ecclesias decimales plurimas, & prædia infinita haberent in Thuringia, & hi si causa cecidissent, sibi unà cadendum esset. Qui publica discussione interpellati, pro decimarum redditione, primò per Deum rogabant archiepiscopum, ut antiquitus tradita monasteriis suis legitima, rata inconvulsaque manere fineret, quæ & sedes Apostolica & veteribus & recentibus scriptis crebrò sibi firmasset, & præcessores ejus, Moguntini pontifices, summi ac sanctissimi viri, usque ad Luipoldum episcopum, nunquam infringere tentassent. Id atroci responso archiepiscopus repulit, scilicet præcessores suos, sua ætate, pro suo arbitratu, ecclesiæ Dei moderatos fuisse, eosque rudibus in fide auditoribus, & penè adhuc neophytis, lac potum dedisse, non escam, & sapienti dispensatione multa indulsisse, quæ processu temporis, dum in fide convaluissent, successorum suorum industria resecari vellent: se autem jam adulta, vel potius senescente ecclesia, spiritualia comparare spiritualibus, nec jam parvulis lac, sed perfectis solidum cibum ministrare, atque à filiis ecclesiæ leges ecclesiasticas exigere: proinde esse eis aut ab unitate ecclesiæ secedendum, aut legibus ecclesiæ æquanimiter adquiescendum. Tum illi rursus per Deum orare, ut, si in Romani pontificis authoritate, si in Caroli aliorumque imperatorum privilegiis, si in præcessorum ejus, Moguntinorum pontificum, indulgentia, nihil sibi præsidii aut spei reliquum esset, ipsarum saltem decimarum eam ipse partitionem fieri sineret, quam & canonum scita æquam judicassent, & ceteræ per orbem terrarum ecclesiæ usitatam haberent, scilicet ut quarta parte ipse pro suo suorumque missorum servitio contentus, tres reliquas portiones ecclesiis, quibus antiquitus attitulatæ fuissent, permitteret. Econtra episcopus non ea mente se, ait, tantum laborem trivisse, & jam per decem ferme annos laboriosum hoc saxum volvere, ut tandem aliquando voti compos effectus, ultro jure suo cederet, & tanto mo-

Yy limine

limine extortas eis decimas, ipsis pro libito suo partiendas addiceret. Primus ac secundus dies in hac concertatione jam fluxerat, ancipiti adhuc fortuna, utra pars utri cessura foret. Jamque in eo res vertebatur, ut Thuringi, improbata synodo, sedem Apostolicam appellarent. Sed rex sub attestatione nominis divini affirmabat, se in eum, si quis id præsumpsisset, capitali sententia animadversurum, & omnia, quæ ejus essent, usque internecionem dissipaturum, cladem que ejus diei multis postea seculis non abolendam. Ita abbas Herveldensis, suorum periculo conterritus, quoniam aliud, in arctum conclusis rebus, non patebat effugium, rem consilio regis permisit, quatenus, prout ipse bonum & æquum judicaret, causam inter se & archiepiscopum terminaret. Diu igitur habita deliberatione, in hanc tandem pactionem, mediante rege, abbas & archiepiscopus consenserunt, ut abbas, in decem suis decimalibus ecclesiis, duas partes decimarum, tertiam archiepiscopus acciperet: in reliquis verò ejus ecclesiis, dimidia abbati, dimidia archiepiscopo contingeret: ubi verò ecclesia decimalis propria archiepiscopi esset, tota illic ei decima cederet: præterea, ut omnes Dominicales archiepiscopi curtes, in quacunque essent parochia, ab omni penitus decimarum exactione immunes manerent. Sub jugum misso abbate Herveldensi, statim Thuringi, omni spe adempta, eò quòd in illius prudentia & eloquentia plurimum fiduciæ sibi posuissent, non ultrà restiterunt, sed decimas in reliquum absque retractatione dare professi sunt. Fuldensis abbas aliquantis postea diebus obstinatus in proposito perstitit. Sed cùm nec regis gratiam recipere, nec ad sua redeundi licentiam impetrare posset, nisi in communem sententiam concederet, tandem rerum difficultate superatus, ad hanc conditionem, non tam consilio, quàm imperio & metu regis coactus est, ut in cunctis decimalibus ecclesiis suis partem dimidiam decimarum ipse, dimidiam archiepiscopus acciperet, Dominicales autem curtes suas, sicut archiepiscopus, omnes ab omni decimarum redditione liberas habe-
191 ret. Tum rex, sciens haud bene placitura Romano pontifici, quæ gesta fuerant, sub interminatione gratiæ suæ utrique abbati præcepit, ut neque per seipsos, neque per nuncium, neque alio quovis modo, pro insimulanda synodo, Apostolicam sedem interpellarent. Atque ita omnibus, quæ intenderat, pro voluntate exactis, concitus Ratisponam contendit, sanctum Pascha ibi celebraturus. Cumque in civitate Augusta diem palmarum ageret, Rudolphum, ducem Suevorum, & alios quosdam, qui sinistrum aliquid contra rempublicam moliti jam pridem delati fuerant, in gratiam recepit. Deinde sanctum Pascha, sicut instituerat, Ratisponæ; Pentecosten in Augusta celebravit.

Alexander papa, qui & Anshelmus, decessit: cui Romani protinus, inconsulto rege, successorem elegerunt Hildebrandum, virum sacris literis eruditissimum, & in tota ecclesia, tempore quoque priorum pontificum, omni virtutum genere celeberrimum. Is, quomodo zelo Dei ferventissimus erat, episcopi Galliarum protinus grandi scrupulo permoveri cœperunt, ne vir vehementis ingenii, & acris erga Deum fidei, districtiùs eos pro negligentiis suis quandoque discuteret: atque ideo communibus omnes consiliis regem adorti, orabant, ut electionem, quæ ejus injussu facta fuerat, irritam fore decerneret; asserentes, quòd, nisi impetum hominis prævenire maturaret, malum hoc non in alium graviùs, quàm in ipsum regem redundaturum esset. Statim rex à latere suo Eberhardum comitem misit, qui Romanos proceres conveniens, causam ab eis sciscitaretur, quare præter consuetudinem majorum, rege inconsulto, Romanæ ecclesiæ pontificem ordinassent, ipsumque, si non idoneè satisfaceret, illicitè accepta dignitate, abdicare se præciperet. Is veniens Romam, benignè à prædicto viro susceptus est. Cumque illi mandata regis exposuisset, respondit se, Deo teste, honoris hujus apicem nunquam per ambitionem affectasse, sed electum se à Romanis, & violenter sibi impositam fuisse ecclesiastici regiminis necessitatem, cogi tamen nullo modo potuisse, ut ordinari se permitteret, donec in electionem suam tam

regem

regem quàm principes Teutonici regni consensisse, certa legatione cognosceret: hac ratione distulisse adhuc ordinationem suam, & sine dubio dilaturum, donec sibi voluntatem regis certus inde veniens nuncius intimaret. Hoc ubi regi est renunciatum, libenter suscepit satisfactionem, & lætissimo suffragio, ut ordinaretur, mandavit, quod & factum est anno sequente, in Purificatione sanctæ Mariæ.

Interea hi, qui in castellis suprà memoratis erant, graviter nimis imminebant populo Saxoniæ & Thuringiæ. Omnia, quæ in villis & agris erant, indies eruptione facta, diripiebant, tributa & vectigalia sylvarum, & camporum importabilia exigebant, & plerunque sub prætextu decimarum totos simul greges abigebant: ipsos provinciales, & plerosque ex his honesto loco natos, & re familiari florentissimos, vilium mancipiorum ritu servire sibi cogebant: filias eorum & uxores, consciis & penè aspicientibus maritis, violabant: nonnullas etiam vi in castella sua raptas, & quanto tempore libido suggessisset, impudicissimè habitas, ad ultimum maritis, cum ignominiosa exprobratione, remittebant. Quorum si quis inter tanta mala suspirare, & internum animi dolorem levi saltem querimonia solari, atque evaporare ausus fuisset; statim, velut qui gravem injuriam regi fecisset, in vincula conjiciebatur, nec inde exire poterat, nisi totius supellectilis suæ distractione vitam salutemque suam redemisset. Cumque ex omnibus locis catervatim quotidie pro his regiam majestatem interpellarent, quæ unicum antehac omnibus afflictis refugium esse consueverat; cum gravi contumelia rejiciebantur, dicente rege, ista eos pro injusta decimarum retentione pati, seque, tanquam vindicem causæ Dei, necessariò armata manu eos coërcere, qui legibus ecclesiasticis sponte nollent adquiescere. Itaque videns rex, omnes circumquaque manentes metu attonitos, & ad suscipiendas, quascunque imposuisset, conditiones patientissimos, magnum quiddam, & à nullo majorum suorum antehac tentatum, machinari cœpit, videlicet, ut omnes Saxones & Thuringos in servitutem redigeret, & prædia eorum fisco publico adjiceret. Cavebat tamen, ne consilium hoc immaturè vulgatum & effectu careret, & principibus regni justæ murmurationis occasionem præberet. Itaque secretò cum rege Danorum colloquium facit, & cum eo magna quadam parte Saxoniæ, quæ Utoni marchioni pertinebat, paciscitur, ut in conficiendis rebus, quas animo agitabat, auxilio sibi foret, & se Saxonibus ex uno latere bellum inferente, ipse eos ex alio latere adoriretur. Idipsum aliis, qui Saxoniæ contigui erant, regibus & gentibus injungit. 192
Ubi satis adminiculorum visum est, cunctis regni principibus expeditionem indixit in Polonos, id causæ prætendens, quòd Boëmos, contra vetitum suum, bello impetissent, & fines eorum ferro & igne infestassent. Hanc (ut dixi) causam in promptu habebat. Cæterùm, ut fama vulgatior postmodum loquebatur, sub occasione Polonorum volebat in Saxoniam exercitum ducere, & deletis usque ad internecionem Saxonibus, loco eorum gentem Suevorum constituere. Hæc enim illi gens erat acceptissima, & eorum plerosque, obscuris & penè nullis majoribus ortos, amplissimis honoribus extulerat, & primos in palatio fecerat: & ad eorum nutum cuncta regni negotia disponebantur. Quæ res eum valde exosum invisumque principibus reddiderat, & eorum plerique indignitatem rei non ferentes, nisi pro responso necessario evocati, in totum palatio abstinebant. Igitur exercitum suum in expeditionem adunari constituit, septimo die post Assumptionem sanctæ Dei genetricis Mariæ. Qua expectatione suspensis & intentis omnibus, ipse jam ferociùs solito atque infestiùs agebat, posthabitis principibus, solos circa se Suevos assiduò habebat, ex his sibi auricularios à secretis, ex his tam familiarium quàm publicorum negotiorum procuratores instituebat. Tum Saxones omnes servilis conditionis esse, crebro sermone usurpabat, nonnullos etiam ex eis, missis nunciis, objurgabat, cur sibi juxta conditionem natalium suorum, ut ipso verbo utar, serviliter non servirent, nec de reditibus suis fiscalia sibi

obsequia impeoderent. Contradicentes, quasi qui majestatem regiam violassent, totis regni viribus persequi & de regno proturbare minabatur. His atque hujusmodi indiciis priocipes Saxoniæ malum, quod cervicibus suis impendebat, animadverterunt, statimque graviter ancipiti periculo permoti, clandestioa coventicula crebrò faciebaot, & se vicissim, quid facto opus esset, in medium consulere hortabantur. Una omnium voluntas, eadem erat sententia, eamque dato & accepto vicissim sacramento, confirmabant, malle se mori, atque extrema omnia priùs experiri, quàm acceptam à parentibus libertatem per dedecus amittere. Hujus coojurationis authores ac signiferi quidam erant Bucco, Halberstarensis episcopus, Otto, dux quondam Baioariæ, atque Herimannus, frater Ottonis Saxonici ducis, qui superiore anno decesserat. Sed Bucco, licet frequentibus injuriis à rege lacessitus fuisset, tameo, quia vir eximiæ sanctitatis erat, & optimæ in ecclesia Dei existimationis, credi oullo modo potest, aliter in hanc audaciam prorupisse, nisi zelo Dei & sola communis commodi ratione. Cæteri duo, præter publicam gentis suæ causam, etiam privato odio jampridem à rege descivetant, propter Magnum, Ottonis ducis Saxonici filium, quem rex in deditionem acceptum, jam per biennium in custodia tenebat. Huic veniam admissi non aliàs impetrare poterant, nisi ducatu, & aliis, quæ sibi ex defuoctis pareotibus hæreditario jure competebant, in perpetuum se abdicaret. Quod ille nulla ratiooe se facturum protestabatur, etiamsi sibi, quicquid ætatis reliquum esset, in custodia & in vinculis exigendum, etiamsi per omnes cruciatus & per omnia suppliciorum genera aoima ponenda esset. Cumque nihil supplicando, nihil pecuniam atque infinita prædia offerendo, nihil sua uterque erga ipsum regem, atque erga rempublicam multa sæpe bene merita commemorando, proficerent; ad ultimum Otto, dux quondam Baioariæ, seipsum regi obtulit, quamdiu vellet, in vinculis habendum, & omnia sua tanquam priori cooventione nihil actum esset, pro arbitratu suo distribuenda, dummodo propinquum suum, qui solo suarum partium studio in eam calamitatem deveoerat, deditiooe absolveret. Ad hæc fertur rex atrox nimis dedisse respoosum, ipsum & omnia, quæ ipsius essenr, jam pridem deditionis jure io potestatem regiam cessisse, nec eum objecto quondam crimine adhuc ira purgatum, ut sui vel suarum rerum, jure geotium, traditionem ullam liberam baberet. Ea vox acerbè prolata, acerbiùs est accepta, magnumque odii seminarium irarumque fomitem mioistravit. His authoribus orta sedicio ita brevi totum Saxoniæ populum quasi rabie quadam infecit, ut omnis dignitas, omnis conditio, omois ætas, quæ modò facieodis stipeodiis idonea foret, uoo animo, pari voluntate, ad arma conclamaret; & se sub sacramento promitteret, aut obstinatè morituros, aut gentem suam in libertatem vindicaturos. Eraot in ea conjuratione principes isti: Wezel, Magdaburgensis archiepiscopus, Bucco, Halberstateosis episcopus, Hezel, Hildenesbeimensis episcopus, Werenher, Mersporgensis episcopus, Eilberthus, Mindensis episcopus, Immer, Poderbrunnensis epi-
193 scopus, Friderich, Mimegardefurdensis episcopus, Benno, Misinensis episcopus, Otto, dux quondam Baioariæ, Uto marchio, Dedi marchio, & omni marchione animosior atque implacatior uxor ejus, Adela, Egbertus, marchio Thuringorum, puer adhuc infra militares annos, Friderich, Palatinus comes, Diedericus comes, Adelbertus comes, Otto comes, Conradus comes, Heinricus comes; tum vulgus promiscuum supra LX millia erat, qui ad asserendam libertatem patriæ, legesque tuendas, promptissimo animo manus operamque suam promittebanr. Et verè divinitus oblatam sibi esse occasionem dicebant, qua jugum ioiquissimæ dominationis à cervicibus suis excuterent. Dux Saxoniæ oecdum aliquis constitutus fuerat, quia (sicut suprà memoratum est) dux Otto paulo antè bumanis rebus excesserat, & filius ejus Magnus, cui ducatus legitima successione debebatur, adhuc in castello Harresburg deditus servabatur: & quia rex io bona ejus inhiaverat, id præstolari putabatur, ut malorum pondere ac longæ deditionis tædio fatigatus,
ultro

ultro jure suo cederet, & ducatum, cui rex voluisset, dandum permitteret. Liemarus, Bremensis archiepiscopus, Eppo, Citicensis episcopus, & Benno, Osenbruggensis episcopus, quia in communem sententiam gentis suæ concedere nolebant, de finibus Saxoniæ effugati, ad regem se contulerunt, eique toto belli hujus tempore individui comites adhæserunt. Igitur circiter calendas Augusti, adulta jam satisque roborata conjuratione, legatos mittunt ad regem, tum temporis Goslariæ constitutum, postulantes, ut expeditio, quam in Polonos instituerat, sibi remitteretur; se adversum acerrimos hostes, Luticios, die ac nocte in procinctu atque in acie stare, & si paululum manus remittant, illico finibus suis insultantes adversarios, & omnia cæde atque incendio depopulantes aspicere; ad horum vim arcendam vix sibi satis copiarum esse; proinde stultum fore, ut exteris ac longè positis gentibus arma inferant, qui domesticis ac penè intestinis sine intermissione bellis quatiantur. Præterea postulant, ut castella, quæ ad eversionem Saxoniæ per singulos montes colliculosque extruxerat, dirui juberet; ut principibus Saxoniæ, quibus sine legitima discussione bona sua ademerat, secundum principum suorum jurisdictionem, *(a)* satisfaceret; ut relicta interdum Saxonia, in qua jam à puero residens, otio atque ignavia penè emarcuisset, etiam alias regni sui partes inviseret; ut vilissimos homines, quorum consilio seque remque publicam præcipitem dedisset, de palatio ejiceret, & regni negotia regni principibus, quibus ea competerent, curanda atque administranda permitteret; ut abdicato grege concubinarum, quibus contra scita canonum attrito frontis rubore incubabat, reginam, quam sibi secundum ecclesiasticas traditiones thori sociam regnique consortem delegisset, conjugali loco haberet & diligeret; ut cætera flagitiorum probra, quibus dignitatem regiam adolescens infamaverat, nunc saltem maturato sensu & ætate abdicaret. Postremò per Deum rogant, ut justa postulantibus sponte annueret, nec sibi magni cujusquam atque inusitati facinoris necessitatem imponeret: si ita faceret, se promptissimo animo ei, sicut hactenus, servituros, eo tamen modo, quo ingenuos homines, atque in libero imperio natos, regi servire oporteret: sin autem, Christianos se esse, nec velle hominis, qui fidem Christianam capitalibus flagitiis prodidisset, communione maculari. Quòd si armis cogere instituisset; sibi quoque nec arma deesse, nec militaris rei peritiam; sacramento se ei fidem dixisse, sed si ad ædificationem, non ad destructionem ecclesiæ Dei, rex esse vellet, si justè, si legitimè, si more majorum rebus moderaretur, si suum cuique ordinem, suam dignitatem, suas leges tutas inviolatasque manere pateretur: sin ista prior ipse temerasset, se jam sacramenti hujus religione non teneri, sed quasi cum barbaro hoste & Christiani nominis oppressore justum deinceps bellum gesturos, & quoad ultima vitalis caloris scintilla superesset, pro ecclesia Dei, pro fide Christiana, pro libertate etiam sua dimicaturos. Vehementer regem permovit hæc legatio. Verùm, consiliariis ejus dicentibus, quòd ad primum belli terrorem tanti motus irarum deflagraturi essent, paululum resumpto spiritu, leviter & contemptim legatis respondit, nihilque certi reportantes dimisit. Quod ubi suis nunciarunt, atrox omnium mentibus ira incanduit, seque mutuo sermone, ut contemptum sui manu vindicarent, hortabantur. Obstinatum, inquiunt, in malis ingenium, nisi acrior vis adhibeatur, emolliri non poterit, & nisi ad vivum propiusque medullas mucro adigatur, sensum doloris non admittet. Igitur armati instructique Goslariam contendunt, ibique mediocri à villa intervallo castra locant: statimque efferato animo in eum irruissent, & jus suum, non jam rhetoricis allegationibus, sed bellicis terroribus expostulassent, nisi Bucco, Halberstatensis episcopus, & pauci admodum, qui sanum aliquid sapiebant, impetum tumultuantis turbæ salubri moderatione 194

(a) Moris enim erat, ut Principes reliquorum Principum, ex quorum sanguine erant orti, sententia judicarentur, prout idem *LAMBERTUS ad a. 1070. 1071.* auctor est, Compara Syntagma Juris Publici *cap. XXIV. §. VII.*

ratione inhibuissent. Rex, accepto nuncio vicini jamque instantis periculi, graviter mente consternatus, propetè in Hartesburg se contulit, eoque secum regni insignia, & thesaurorum suorum, quantam in ea trepidatione potuit, partem convexit. Erant tum temporis cum eo Eppo, Citicensis episcopus, & Benno, Osenbruggensis episcopus, eorumque consilio, & priùs tranquilla & nunc turbata republica, omnia faciebat. Casu quoque nuper advenerat, nescio quid privatæ causæ actutus, in palatio Bertoldus, dux quondam Catentinorum. Huic rex quàm sanctis obtestationibus se purgabat, quòd ducatum ejus nulli alii tradidisset, sed Marcwardus, privata præsumptione, fines alienos invasisset; nec ei quicquam de jure suo propterea imminutum esse, si suo injussu, sine consulto principum, honores publicos homo ineptissimus temerasset. Ille, licet hæc ficta esse sciret, & regis malitiam non tam voluntate quàm fortunæ violentia correctam esse; tamen suscepit satisfactionem, promisitque operam suam reipublicæ utilitatibus nusquam defuturam. Hunc itaque, quia vir erat summæ prudentiæ & popularis eloquentiæ, cum duobus supra memoratis episcopis, rex legatum misit ad Saxones. Ad quos cùm venissent, rogabant eos per Deum, ut ab armis, quæ honesto licet nomine, pessimo tamen exemplo, sumpsissent, maturè discederent, nec rem supra modum suptaque vires suas tentarent, quæ à cæteris regni principibus nimiùm improbanda foret, utpote quam nec sua, nec majorum suorum memoria, unquam gens ulla tentasset; justam eorum esse causam, quos summis sæpe injuriis regis inclementia ad hæc extrema experienda coëgisset; honori tamen suo magis consulendum, quàm iracundiæ, & deferendum regiæ majestati, quæ apud barbaras etiam nationes semper tuta inviolataque fuisset; proinde remisso armorum strepitu, pacatis animis, sopitis simultatibus, tempus locumque constituerent, quò rex totius regni principes evocaret, ut juxta communem sententiam & objecta purgaret, & quæ correctionis egere viderentur, corrigeret. Ad hæc illi, Non eadem, inquiunt, cæteris regni principibus, & nobis incumbit necessitas rebellionis. Cæteris enim gentibus vacatione data, & penè feriatis omnibus, nos solos sibi peculiariter elegerat, quos secundum prophetæ elogium, in plaustris ferreis trituraret; quorum regionibus post initum semel principatum nunquam excederet; quibus post erepta patrimonia libertatem quoque eriperet, & natalibus omnium infamatis, durissimæ servitutis jugum injiceret; ad quorum oppressionem, singulis montibus colliculisque præsidium imponeret, ut aquas nostras pecunia bibere, & ligna nostra precio comparare cogeremur; quorum uxores & filias militibus suis, publicæ libidinis victimas, prostitueret; quorum terram (quod omnium, quæ passi sumus, gravissimum ducimus) inauditis adinuentionibus, nec Christiano ore nominandis criminibus incestaret. Si cum cæteris regni principibus hæc nobis communis esset injuria, meritò ad illorum cognitionem, communemque audientiam nos rejiceret: nunc autem cùm nobis aut privata calamitate cadendum, aut privata virtute injuriis sit obviam eundum, nihil nostra interest, super nostris miseriis aliorum expectare sententiam. Qua propter, si eum malefactorum tandem aliquando piget pœnitetque, in argumentum non fictæ pœnitentiæ castella, quæ in perniciem nostram extruxit, absque procrastinatione diruat; patrimonia nobis per vim seu per calumniam erepta restituat; postremò jusjurandum nobis det, quòd legitima genti nostræ, à primis temporibus constituta, nunquam deinceps infringere moliatur. Si hoc facit, licet sæpe elusi, sæpe verbis pacificis in dolo irrisi, tamen utcunque adhuc credimus bona pollicenti: sin autem, omni dilatione relegata, nec expectatis aliarum gentium aut aliorum principum decretis, jugum, quod cervicibus nostris impendet, excutere conabimur, liberosque nostros nostra vel morte vel victoria in libertatem asseremus. In hæc verba legatos dimiserunt. Qui iterum missi, iterumque remissi, in eadem eos sententia obstinatos invenerunt. Itaque omnes vias, per quas descensus esse poterat de castello, adhibitis custodibus, observari statuerunt, summa ope id præcavendum æstimantes, ne qua ei copia fieret

effugi-

effugiendi, & in alias regni partes bellum transferendi. Et profectò si id rite curassent, facili dispendio & paucis admodum diebus res conficeretur, quæ postmodum tanto tempore tracta in extremum penè discrimen cunctas regni provincias attraxerat. Neque hoc ipsum regem latebat. Id circo modis omnibus intentus agebat, qualiter hostium custodias falleret, & de angustiis Saxoniæ in latissimam regni aream bellum trajiceret, maximeque ad episcopos Rheni, quos sibi ob crebra sua merita fidos firmosque in adversis fore sperabat. Castellum in altissimo colle situm erat, & uno tantùm itinere, ipsoque difficillimo, adiri poterat. Cætera montis latera vastissima sylva inumbrabat, quæ exinde per multa millia passuum continua vastitate in latum extenditur, usque ad confinium Thuringiæ. Et ideo nulla obsidentium diligentia conclusis egressum vel ingressum eripere poterat. Rex, collato cum suis consilio, frequentes ad eos legatos mittebat, pacem postulans, & omnium, quæ illos offenderant, emendationem pollicens. In quam actionem intentis suspensisque omnibus, & jam propter res bene gestas immatura securitate torpentibus, nocte quadam, cùm nihil minùs suspicarentur, ipse Bertoldum ducem, & duos suprà memoratos episcopos, & alios plerosque familiares suos secum assumpsit, & præmissis ante se, in sarcinis, regni insignibus, & quanta tempus & res patiebantur, parte thesaurorum, clàm egressus est de castello, dato negotio his, qui intus remanebant, ut postera die, quanta possent, arte præsentiam sui simularent, & hostium animos à suspicionibus fugæ suæ avocarent. Triduo per vastissimam sylvam jejuni, ut ferunt, gradiebantur, angustissimo & paucis antehac comperto tramite, quem venator quidam, dux itineris, dum venandi studio solertiùs sylvarum abdita rimaretur, deprehenderat, undique circumspectantes gladium, & ad quemlibet perstrepentis auræ sonitum incursus hostium, jamque jugulo incumbentem interitum formidantes. Quarto die inedia, vigiliis ac longo itineris labore usque ad extremam lassitudinem confecti, Eschenewege pervenerunt, ubi cibo somnoque paululum recreati, postero die, idibus Augusti, cùm jam miles frequentior ad regem confluere cœpisset, Herveldiam contenderunt. Quatuor deinceps diebus ibidem commoratus est, operiens exercitum, quem in expeditionem contra Polonos de toto regno suo evocaverat. Jam enim dies instabat, quem coadunando militi constituerat. Adelbero, Wircebergensis episcopus, Herimannus, Babenbergensis episcopus, & alii plerique principes, qui ad militiam proficiscentes, in vicina loca jam devenerant, audito, quod acciderat, properè ad regem, adhuc Herveldiæ constitutum, concurrerunt. Rudolphus, dux Suevorum, cum episcopis Rheni, Sueviæ, atque Bajoariæ, circa Moguntiam castris positis, nuncium regis præstolabatur, per quem certiùs edoceretur, quonam in loco ei occurrere deberet. Audierat enim, eum ab hac expeditione ad alia regni negotia animum revocasse, sed quænã mutandæ sententiæ necessitas repentè incidisset, certò non compererat. Plerique tamen jactitabant, eum conjurationis hujus conscium participemque extitisse, ideoque tam lento gradu ad militiam procedere, ne aut regi in tanto discrimine, contra propositum suum, pudore victus auxilium præberet, aut si negaret, defectionem suam consiliumque immaturè prodere cogeretur. Rex itaque missis nunciis mandavit, ut tam ipse quàm cæteri, qui cum eo erant, principes citato, quantum possent, itinere, sibi occurrerent in villa, quæ dicitur Capella, haud procul ab Herveldia. Quò cùm venissent, pedibus eorum provolutus, orabat per respectum Dei, sub cujus testificatione sibi fidem dixissent, ut super infelicibus eventis suis misererentur pariter & indignarentur; communia ipsorum beneficia prærepta sibi esse, paucorum malignitate, qui immemores jurisjurandi, immemores beneficiorum, quibus eos sæpenumero & privatim & publicè sibi obligasset, cum regno etiam vitam sibi eripuissent, nisi fugæ præsidio periculum declinasset; violatæ regiæ majestatis injuriam non ad se solùm pertinere; publicam esse contumeliam omnium eorum, qui se regem creassent, & quorum auxilio ab improbis hominibus tutus esse debuisset: proinde, omnes pro virili portione satagerent,

gerent, ne regia dignitas, quam à majoribus suis honestissimam atque præclarissimam acceperant, sua ignavia fuscaretur, néve tam pessimum exemplum suorum temporum ad posteros suos inultum transmitterent. Hæc memorando, tam deformitate casuum suorum, quàm miserabilis querimoniæ prosecutione, omnibus, qui aderant, lacrymas excussit. Erant, qui censerent, quomodo in expeditionem contra Polonos armati instructique venissent, ut protinus in Saxoniam exercitus duceretur, & recentis contumeliæ vulnus recentis vindictæ antidoto curaretur.
196 Alii decernebant, non esse rem præcipitanter aggrediendam, gentem Saxonum esse robustissimam, & bellorum usu, propter ingenitam feritatem, exercitatissimam, quæ insuper frequentibus injuriis efferata, ruptis jam omnibus juris & legum retinaculis, aut mori aut vincere sit obstinata: propterea danda sibi esse, quibus domum redeant, copias instruant, impensas augeant, ut multiplicatis sumptibus, ad protrahendum in quaslibet moras, bellum durare valeant. Horum sententia ab omnibus comprobata, decrevit rex, ut septimo die post festum sancti Michaelis miles in expeditionem adunaretur, in villa Herveldensis monasterii, quæ dicitur Bredingen. Ita assumptis secum, qui advenerant, principibus, abiit Triburiam & cætera circa Rhenum loca invisere. Missis etiam circumquaque nunciis, obnixè non solùm principibus, sed & popularibus, ne à se deficerent, supplicabat, multa largiendo, plura pollicendo, nonnullis etiam sua restituendo, quæ superioribus annis, dum prosperis successibus immoderatiùs indulgeret, per calumniam abstulerat. Saxones comperto, quòd, elusis custodibus suis, rex in alias regni partes evasisset, vehementer sunt contristati, arbitrantes, id quod res exigebat, nihil sibi deinceps otii aut remissi habendum, nec pestem hanc, ut hactenus, intra domesticos parietes cohibendam, sed revelata facie, bellum publicum cum hoste publico gerendum: ideoque sibi expedire, ut, quantascunque possent, gentes & regna adversus regem concitarent. Protinus legatos miserunt ad Thuringos, auxilium petere & rogare, ut ipsi pro sua quoque libertate, & frequentibus contumeliis, quibus lacessiti fuerant, arma sumere non pigritarentur. Thuringi, celeberrimo conventu habito, in loco, qui dicitur Triteburc, (a) ubi legationem Saxonum audierunt, promptissimè assensi sunt, nec ulla unquam legatio lætioribus acclamationibus excepta est. Nec mora, jusjurandum dant, nusquam se defuturos negotio, communem sibi esse cum eis rebellandi necessitatem, & ideo commune periculum, communem etiam, si Deus annueret, victoriam futuram, seque usque ad extremum spiritum pro communi utilitate dimicaturos. Denunciant præterea abbati Fuldensi, & abbati Herveldensi, & cæteris principibus, qui in Thuringia prædiorum aliquid haberent, (b) ut ad ferendum genti suæ auxilium, die statuto, conjuraturi venirent: ni id facerent, se bona eorum protinus omnia direpturos. Legati etiam regis supervenerunt, ingentia eis beneficia pollicentes, si fœdus Saxonum bellique societatem respuerent: sed cum gravi contumelia sunt repulsi, in tantum, ut nec manibus in eos furor populi temperasset, nisi paucorum sapientium moderatio, propter jus gentium, quo legatis est deferendum, intercessisset. Archiepiscopus Moguntinus Erpesfurd eo tempore morabatur. Hunc adorti, in communem

(a) Infra Addit. ad Lambertum, *ad a. 1123.* dicitur; *in colle Treteburg. MONACHUS PEGAVIENSIS ad d. an. Unde Thuringi permoti, ac simile sibi metuentes, in collem Treteburg de cunctis finibus suis conveniunt. CYR. SPANGENBERG Chron. Sax. c. CLXXXVI.* situm definit, scribens: *Die Thüringer kamen hierüber zu Trettaburg an der Unstrut bey Gebasen zusammen. ANDREAS TOPPIUS in Hist. Gebesee* locum hunc describit: *Ist jetzund ein lediger und blosser Hügel, liegt an der Unstrut an einem Rieth und Wiesen, im Fluhr und Felde Gebesen, zwischen Gebesen und Gerbstleben, eine Stunde, und von Tenstelt anderthalbe Stunde, gehens.* Adde *JO. CHRISTOPH OLEARII Syntagma Rer. Thuring. p. 357.*

(b) Patet ex eo, novum non esse, ut Princeps in alterius Principis territorio aliquid prædiorum haberet, de quo etiam supra *a. 1073.*

munem sententiam concedere urgebant, nec priùs regionibus illis excedere passi sunt, donec,datis obsidibus, fidem suam firmaret, nihil se adversum eos armis aut consilio moliturum: quanquam nonnulli existimarent, tam eum, quàm archiepiscopum Coloniensem, & alios plerosque Rheni principes, jam à principio conjurationis hujus conscios participesque extitisse; id tamen, dum incertus adhuc rerum eventus pendebat, summa ope dissimulabant. Igitur, quoniam in exteras gentes regem persequi consilium non erat, omnem operam suam ad expugnanda castella ejus verterunt. Hæc autem sunt castella, quæ ipse, postquam pater ejus decesserat, extruxit, quæ tamen ad præsens memoriæ occurrant, Hartesburg, Wigantenstein, Moseburg, Sassestein, Spatenberg, Heimenburg, Asenberg. Vokenroht (a) Friderici Palatini comitis fuerat; idque ei rex quadam legum violentia eripuerat, præsidiumque suum imposuerat: Luineburg quoque, oppidum maximum Ottonis ducis Saxonici, situm in confinio Saxonum & Luticiorum, occupaverat, militesque lectissimos, cum Eberhardo, filio Eberhardi comitis de Ellenburg, (b) imposuerat, non aliam ob rationem, nisi, quòd omnia, quæ prædicti ducis fuerant, in potestatem regiam, jure deditionis, per Magnum filium ejus venisse argumentabatur. Alia præter hæc quàm plurima extruere aggressus fuerat, sed eum ab incepto repentè oborta bellorum tempestas revocavit. Herimannus, frater ducis Saxonici, jam pridem, antequam rex Saxonia effugaretur, Luineburg obsederat, militesque regis, quoniam temere ingressi alimenta non habebant, paucis diebus ad deditionem coëgit: nec tamen dimittere victos, aut punire volebat, sed intra oppidum diligenti custodia, ne effugerent, observatos, secundum prophetam, pane arcto & aqua brevi sustentabat, mittensque ad regem, mandavit, ut si suos, qui obsidebantur, vivos incolumesque recipere vellet, Magnum, fratris sui filium, deditione absolveret sibique remitteret; ni id faceret, se de his, tanquam de hostibus, qui fines alienos contra leges invasissent, juxta leges gentis suæ, capitale supplicium sumpturum. Diu rex, quid ageret, ambigebat, inhumanum scilicet fore sciebat, si suis, extrema necessitate circumventis, non consuleret, sed reputabat econtra, quantum rationibus suis deperiret, si eum, de cujus interitu sibi totius Saxoniæ dominatum pollicitus fuerat, dimitteret, suique compotem faceret, præsertim, cùm propter recentes injurias, quibus eum jam triennio in custodia habitum afflixerat, graviùs cæteris omnibus rempublicam vexaturus timeretur. Non paucis diebus hæc deliberatio eum incertum suspensumque tenebat, & profectò vicisset avaritia, privatisque utilitatibus salutem militum posthabuisset, nisi principes regni crebris legationibus fatigati, ab his, qui obsidebantur, unanimi consilio eum adorirentur, & non tam supplicando, quàm comminando & terrendo ab sententia deducerent. Itaque in Assumptione sanctæ Mariæ, cùm adhuc Herveldiæ esset, misit, qui Magnum custodiæ exemptum suis restituerent, & eos, qui in prædicto castello jam puniendi servabantur, obsidione & periculo liberarent. Thuringi quoque, conglobata ex vicinis locis multitudine, Heimenburg castellum obsederunt, paucisque diebus vi & armis oppugnatum ceperunt, atque succenderunt. Eos, qui intus erant, castello everso, dimiserunt impunitos, ut scilicet se probarent non hostili odio advertsus regem arma sumpsisse, sed tantùm, ut injurias, quibus regio eorum per calumniam opprimebatur, propulsarent. Protinus alii castello, quod Asenberg dicebatur, exercitum admoverunt, & quia propter difficultatem locorum militari manu capi posse desperabatur, castris circumquaque positis, satagebant, ne cui ingrediendi copia fieret, ut, quos humana vis non poterat, alimentorum inopia expugnaret; haud dubiè scientes, quòd cibaria, quantumvis copiosè congesta, multitudini, quæ intus erat, in

197

Zz

(a) Vide infra *ad a. 1074.* SPANGENBERG. *Chron. Sax. c. CLXXXVI.* OLEARIUS *Synt. Rer. Thuring. p. I. p. 327.*
(b) Vide, quæ supra notavi *ad a. 1071.*

in longum tempus sufficere non possent. Interea rex, videns conjurationem magis magisque in dies convalescere, copiasque hostium augeri, conterritus etiam damno castellorum suorum, quorum alia jam capta, alia summo molimine oppugnari audiebat, rogavit Moguntinum & Coloniensem archiepiscopos, ut Saxones convenirent, & turbatis rebus aliquod remedium invenire conarentur: qui dicto obtemperantes, mandaverunt principibus Saxoniæ, ut sibi in monasterio Corbeiensi IX calendas Septembris occurrerent, de communi commodo tractaturis. Episcopus Coloniensis, casu nescio an per industriam remoratus, die statuto non venit, nuncios tamen misit, qui pro se causam dicerent, promittens omnibus, quæ ipsi de suis reipublicæ utilitatibus rationabiliter statuissent, se promptissimè assensurum, & pro communi salute, quantum posset, operam daturum. Moguntinus archiepiscopus, residens cum Saxonibus, qui occurrerant, sedulò nitebatur pacare eos, regique reconciliare: sed illi econtra, præter vulgatas ubique injurias suas, quibus ab eo vehementer attriti fuerant, graves causas afferebant, quibus probarent, eum sine magna Christianæ religionis jactura non posse ulterius regnare, ea scilicet in familiarissimos amicos, ea in uxorem, ea in sororem propriam, abbatissam de Quidelenburg, ea in alias personas, naturæ necessitate sibi conjunctissimas, facinora patrasse, quæ, si secundum ecclesiasticas leges judicarentur, & conjugium, militiæ cingulum, & omnem prorsus seculi usum, quanto magis regnum, abdicare cenferetur. Longis itaque contentionibus ad hunc finem postremò res deducta est, ut decernerent XII. ex sua gente, XII. ex parte regis obsides dari, quorum fide interposita, ipsi tutò ad colloquium venire possent cum cæteris principibus regni, ut causæ, quas adversus regem afferrent, eorum judicio discuterentur & terminarentur, ipso rege, si ita expedire videretur, præsente, & crimina, quæ objicerentur, si posset, refellente. Dandis accipiendisque obsidibus dies statutus est idus Septembris infra Thuringiam, in loco, qui dicitur Hoenburg. *(a)* Habendo autem cum principibus colloquio dies statutus est 13. calend. Novembris, in confinio Thuringiæ & Hassiæ, in villa, quæ dicitur Gerstengen. *(b)* In hanc conditionem discessum est. Saxones tamen de apparatu belli & oppugnandis regis castellis nihil propterea remittebant. Cumque regi, quæ gesta fuerant, nunciata fuissent; visum est his, qui partes ejus adjuvabant, multum abhorrere à majestate regia, ut ipse Saxonibus pro se obsides daret, nimiumque gravari nomen regium fœdissimæ conditionis injuria; quapropter Moguntinus & Coloniensis episcopi,
198 statuta die, Hoenburg profecti, obtinuerunt, ut omissis ex utraque parte obsidibus, ipsi tantùm pro pace firmanda fidem suam interponerent, & hoc pignore venturis ad colloquium principibus omnem periculi metum adimerent. Interea rex legatos misit ad Luticios, gentem Saxonibus infestissimam, eisque infinitam pecuniam promisit, ut Saxonibus bellum inferrent, asserens, eos nunc intestinis simultatibus occupatos, facili externorum bellorum impulsu, posse usque ad internicionem deleri. Quod ubi Saxonibus compertum est, ipsi quoque nuncios ad eos miserunt, & multo copiosiorem eis pecuniam promiserunt, ut ab infestatione sua tam iniquo tempore quiescerent: quod si non facerent, ne inani opinione fallerentur, se utrique hosti, si ea necessitas incumbat, & multitudine & virtute militum posse sufficere.

(a) *SPANGENBERG* c. CLXXXVII. *Hohenburg in Thüringen bey Langensaltza.* Monasterium erat, ad Unstrutam, inter Langensaltzam & Thomasbrück, de quo infra *ad a. 1075.*

(b) Thuringiæ antiquum oppidum, in quo iterum anno 1075. convenerunt Saxones, de quo *SPANGENBERG c. CLXXXVII. FABRICIUS Origg. Saxon. lib. III. p. 347. 522.* Hoc Alberti degeneris temporibus, Henricus Abbas, qui Adolpho Imp. adhærebat, occupavit, teste *CHRISTOPHORO BROWERO lib. IV. p. 317.* Hoc vero Balthasar, Thuringiæ Landgravius a. 1402. ab Johanne, Abbate, iterum redemit, de quo *HIST. LANDGR. THUR. c. CXLVIII. FABRICIUS Orig. Sax. lib. VI. p. 663.*

cere. Barbarorum alii regis & alii Saxonum fœdus pecuniamque suscipiendam clamitabant, unde orta per imperitæ multitudinis intemperantiam seditione, tanta se cæde dilaniaverunt, ut multa millia hominum in ea congressione interfecta referantur, atque ita deinceps multis diebus in seipsos & in sua viscera hostili gladio debacchantes, externis bellis necessariò supersedere cogebantur. Rex quoque Danorum, memor firmatæ jam pridem cum rege pactionis, cum exercitu navali applicuit ad Saxoniam, & tractis per longa terrarum spacia navibus in fluvium, qui administrando negotio opportunus videbatur, igne & ferro regionem infestare parabat: sed miles ejus vehementer detrectabat militiam, objiciens, quòd sibi, quoties externorum hostium incursionibus quaterentur, Saxones pro muro fuerint, nec ullis unquam, cùm facultas suppeteret, lacessierint injuriis: postremò, si calamitatem, quæ ad præsens urgeret, quandoque propulsarent, graves pœnas injustæ hujus infestationis à populo Danorum exacturos. Cùm hæc privatim & publicè jactitarent, rex veritus, ne in eo discrimine à milite desertus, ludibrio fieret hostibus, naves retrahi jussit, & nulla regioni clade illata, Saxonia excessit. Ita tantus ille bellici apparatus fervor impunè deflagravit. Principes Saxoniæ 13. calendas Novembris juxta condictum venerunt in Gerstengun, cum 14. millibus armatis, cætera multitudine ad custodiam regionis, atque in obsidione castellorum derelicta. Aderant etiam ex parte regis Moguntinus archiepiscopus, Coloniensis archiepiscopus, Mettensis episcopus, Babenbergensis episcopus, Gozelo, Lotheringorum dux, Rudolphus, Suevorum dux, Bertholdus, Carentinorum dux, missi à rege, ut causam, quam adversum se afferrent, discuterent. Ipse eò venire noluit, sed in civitate Wirceburg exitum rei præstolabatur, præcavens scilicet, ne tumultuantis populi furor, sua magis præsentia efferatus, aliquid forsitan in se, quod secus esset, admitteret. Igitur principes Saxoniæ, principum, qui à rege venerant, pedibus provoluti, rogabant per Deum, ut ad ventilandam causam suam innocenti cognitores, & justi judices adessent, nec perpenderent, quantum quaque in republica inusitatum opus aggressi essent, sed quæ calamitas eos ad hæc extrema coëgisset. Accepta deinde dicendi copia, suas singuli injurias exposuerunt, quæ in ipsos singulos, quæ etiam in gentem suam rex nefanda facinora commisisset, quibus præterea inauditis criminibus ipsam regii nominis majestatem polluisset. Obstupuerunt principes, qui à rege venerant, & præ immanitate scelerum, secundum prophetam, tinniebant aures omnium, nec eos, quòd pro libertate sua, pro conjugibus, pro liberis arma sumpsissent, sed quòd intolerabiles contumelias muliebri patientia tamdiu supportassent, culpandos censebant: cumque toto triduo consilia contulissent, & quid facto opus esset, communi sollicitudine perquirerent, hæc postremò cunctis sententia convenit, ut reprobato rege, alium, qui gubernando regno idoneus esset, eligerent. Id tamen haud temere publicari placuit, donec rege per occasionem pacis in remotiores partes regni abducto, cum cæteris regni principibus consilium hoc communicarent: propter hoc vulgari jubent in plebem, in hanc sententiam utriusque partis principes consensisse, ut Saxones regi, pro admissa in eum atque in rempublicam temeritate, satisfactionem congruam proponerent, rex autem eis & facti impunitatem, & injuriarum, quibus ad defectionem eos coëgisse insimulabatur, de cætero securitatem sub jurejurando promitteret. His rebus conficiendis tempus statutum est in Natale Domini, rege eam festivitatem Coloniæ celebraturo. Et profectò Rudolphum ducem ibidem, absque dilatione, regem constituissent, nisi ille pertinaciter resistendo juraret, nunquam se in hoc consensurum, nisi à cunctis principibus conventu habito, sine nota perjurii, integra existimatione sua, id facere posse decerneretur. Saxones in sua cum pace redierunt. Cæteri principes Wirceburg profecti sunt, regi, quæ gesta fuerant, nunciaturi: qui protinus nihil hæsitans, pedibus (ut dici solet) in sententiam abiit, & dummodo pax conveniret, quascunque conditiones 199

impoſuiſſent, ſe promptiſſimè laturum, ſpopondit. Celebrata ibidem omnium ſanctorum feſtivitate, Ratiſponam ire inſtituit, animadvertens, quòd principes Rheni, aliquantula Saxonici furoris labe jam infecti, minus minusque indies ad exhibenda ſibi obſequia devoti ac benevoli eſſent. Cumque inter eundum aliquot diebus Nurnberg moraretur, quidam, qui lateri ejus jam diu familiariſſimè obverſatus fuerat, Regenger nomine, incertum aliorum inſtinctu, an privato in eum odio ſuſcitatus, repentè prorupit in medium, & ducibus Rudolpho ac Bertholdo grave adverſus eum crimen detulit. Ego, inquit, & alii plerique, quos peſſimæ machinationis ſuæ rex idoneos fore adminiſtros ſperaverat, nuper multis precibus magniſque pollicitationibus ab eo ſollicitati ſumus, ut vobis ac cæteris regni principibus Wirceburg convenientibus, & ſecretioris colloquii gratia paululum à multitudine remotis, armati in vos irrueremus, & trucidatis ſeditionis auctoribus, ipſum periculo, rempublicam perturbatione liberaremus. Et cæteri quidem ſatis impigrè ſuſceperunt negotium: ſolus ego tam juſtitiæ reſpectu, quàm futuri judicii metu, detrectabam opus nefarium, & quantum obluctari obſtinatæ ſententiæ audebam, dehortari eum conabar à propoſito. Quapropter tanta in me incanduit indignatione, ut à contubernio ſuo, quo me hactenus cæteris familiariùs perfruitum optimè noſtis, protinus me amoveret, & jugulandum apparitoribus ſuis objeciſſet, niſi periculum imminens, penetralibus properè excedendo, declinaſſem. His dictis, in argumentum fidei locum expreſſit, conſcios nominavit, & ſi rex inficiaretur, paratum ſe ait, cum ipſo, ſi id leges paterentur, vel cum quovis homine conſerta manu, rem divino judicio committere. Vehementer hæc verba permoverunt prædictos duces, cùm eſſet is, qui deferebat, homo haud obſcuri nominis in palatio, & apud ſuos inviolatæ exiſtimationis. Præterea ea res potiſſimùm dictis fidem conciliabat, quòd rex & aliis quibuſdam principibus ſuis ſimili modo necem paraviſſe, & pleroſque ex familiaribus ſuis etiam occidiſſe jam pridem infamatus fuerat. Itaque legatos ad eum mittunt, mandantque ſe jam nulla religione teneri ſacramenti, quo ei fidem ſubjectionemque firmaſſent, cùm ipſe prior fidem prodidiſſet, & de ſalute ſua tractantibus inſidias machinatus fuiſſet: proinde, niſi objecta diluiſſet, nullam deinceps à ſe vel in tranquillis rebus fidem, vel in perturbatis auxilium ſperare deberet. Ægrè nimis id paſſus rex, ſtatim ad populum retulit de importunitate Rudolphi ducis, qui, ut invadendi regni occaſionem inveniret, cùm verum ſibi crimen impingere non poſſet, falſis ſuſpicionibus, & arte compoſitis rumoribus impeteret, & obruere conaretur innocentiam ſuam: ſed procul, ait, faceſſant verborum pugnæ, ceſſent callida argumentorum phantaſmata, ego non verbis, ſed manu mea refellam mendacium, & neglecta interim regii nominis majeſtate, cum ipſo duce R. congreſſus, detegam cuniculos fictæ hujus criminationis, qua malitiam ſuam palliare conatur, ut ſi regnum amiſero, non mea culpa, ſed per illius ſupplantationem perjuriumque intelligar amiſiſſe. Tunc Udalricus de Coſheim, unus ex his, qui conſilii participes, & ſceleris adminiſtri deſtinati fuiſſe accuſabantur, lenibus verbis dolorem regis mitigare ſtudebat, rogabatque eum, ne aliquid, quod infra regiam magnificentiam eſſet, vi doloris impulſus profiteretur, ſe melius multoque rectius eum Regingero, vel eum quolibet homine collata manu, & ſuam & ipſius innocentiam aſſerturum: ſtatimque ad ducem R. abiit, ſeque paratum dixit, quocunque modo ipſe æquum judicaſſet, mendacium Regingeri refellere. Ille ſatisfactionem nec ſuſcepit, nec aperta fronte abnuit, ſed ait, ſe ſuper hac re deliberatione, cæterorum principum ſententiam expectaturum. Rex ſicut inſtituerat, Ratiſponam contendit, omnibus inviſus, omnibus ſuſpectus, nec ipſe jam cuiquam hominum ſatis fidei habens, cùm hi quoque, quos intima familiaritate ſibi devinxerat, ad primam ingruentis tempeſtatis nubeculam, à ſe defeciſſent. Interea Saxones crebris legationibus urgebant principes Rheni, ut vel ſibi conſti-

tuendi

tuendi regis potestatem facerent, vel ipsi, quomodo & dignitate & multitudine superiores essent, quemcunque vellent, Saxonibus suffragium ferentibus, eligerent & constituerent, nec finerent rempublicam, unius hominis ignavia, ad extremam usque vastitatem deperire. His accensus archiepiscopus Moguntinus, cui potissimùm propter primatum Moguntinæ sedis eligendi & consecrandi regis autoritas deferebatur, principes de toto regno Moguntiam evocavit, ut communi consilio Rudolphum ducem regem constitueret; quod ubi regi compertum est, assumptis secum, quoscunque donis vel promissis ad studium suarum partium allicere potuit, concitus de Baioaria remeavit, ratus ante omnia impediendæ tantæ rei curam agendam. Cumque prope Wormatiam, in locum, qui dicitur Lovendeburg, *(a)* venisset, gravissima ægritudine correptus, multis diebus lecto decubabat, spemque maximam hostibus suis fecerat, tantos irarum motus sine sanguinis effusione posse confici: sed ab infirmitate vix dum plenè recreatus, Wormatiam festinavit, ubi cum magna pompa à civibus in urbem susceptus est, qui & paulo antè, ut sua erga eum studia clariora facerent, milites episcopi, ingressum ejus prohibere tentantes, urbe expulerant, & ipsum episcopum, nisi maturè fuga lapsus civitate excessisset, comprehendissent, & vinctum ei misissent. Venienti ergo & armati instructique obviam procedunt, non ad vim faciendam, sed ut conspecta eorum multitudine, armorum apparatu, expeditorum juvenum frequentia, animadverteret in arduis rebus suis, quantum spei in eis ponere debuisset; operam suam benignè spondent; jusjurandum dant; sumptus ad bellum administrandum ex sua re familiari, singuli pro virili portione offerunt; & quoad vivant, pro honore ejus devotè se militaturos, confirmant. Ita rex civitate munitissima potitus, hanc deinceps belli sedem, hanc regni arcem, hanc, utcunque res cecidissent, tutissimum asylum habere cœpit, eò quòd esset & civibus frequens, & murorum firmitate inexpugnabilis, & ubertate circumjacentium regionum opulentissima, & omnibus, quæ in bello usui esse solent, copiis instructissima. Porrò hi, qui ab archiepiscopo Moguntino ad colloquium Moguntiam evocati fuerant, audito, quòd rex concitus adventaret, plures metu perculsi, eò venire dissimulaverunt, pauci, qui venerunt, cùm de tantis rebus, sine aliorum principum discussione, sententiam ferre non auderent, irriti frustratique discesserunt; ad quos rex legatos mittens, multis precibus eis vix & ægrè extorsit, ut sibi familiaris colloquii gratia in Oppenheim occurrerent. Quò dum datis utrinque obsidibus, propter periculi suspicionem, venissent, pedibus eorum provolutus, suppliciter orabat, ut memores justi judicis Dei, memores sacramenti, quo se, Deo mediante, obligassent, fidem sibi servarent in adversis; si quid antehac excessisset, juvenilibus annis, & ætati in vitium pronæ veniam darent; deinceps & malo correctum, & annorum sensusque maturitate roboratum, quæ parvuli sint, evacuaturum, & quæ virtutis, quæ honoris, quæ regiæ dignitatis, quæ postremò virum deceant, cogitaturum & amplexurum. Ad hæc illi responderunt, frustra eum à se fidem expetere, quam ipse nec Deo unquam, nec homini præstitisset, de quo ambigerent, in pace an in bello, amicis an inimicis infestior suspectiorque esset, qui que ante paucos dies, positis sibi in Wirzeburg, & de salute ejus tractantibus, clanculo carnifices mortemque præparasset: sin aliquid haberet obtendere, aut per quorundam factionem falsis criminibus se impetitum putaret, sineret Udalricum de Cosheim, sicut professus fuisset, manum conferre cum Regingero, ut si vicisset, eos deinceps fidos sibi obnoxiosque, sine omni in perpetuum contradictione, haberet. Libenter rex suscepit conditionem, statuitque, ut certo die post octavum Epiphaniæ congressi, prope Moguntiam, in insula Rheni, quæ dicitur Marovva, utriusque partis allegationem, justo judici Deo decernendam, permitterent. Ea tempestate hi, qui in Hartesburg erant, multa & præclara mili- 200

 ris

(a) Veterum Lupodunum, hodie *Ladenburg*, de quo FREHERUS *Origg. Palat. p. I. p. 75.*

ris audaciæ facinora fecerunt. Nam sæpenumero erumpentes, prædas in vicinis regionibus, & strages hominum non modicas agebant, & priusquam Saxones ad vim arcendam frequentes confluere possent, se in castellum receperant. Maximè autem Goslariensibus propter viciniam exitiales erant. Plurimos enim eorum peremerunt, & bona eorum, quæ extra villam reperta fuissent, crebra incursione populabantur, & mercatores exterarum gentium, ne consuetas merces eò conferrent, metu vitæ amittendæ inhibebant. Cumque tempore quodam ad modicum inter eos pax convenisset; quidam ex castello, Goslariam privatæ rei aliquid ibi acturi, venerunt, ubi cibo potuque distenti, dum nimia potione incaluissent, sicut ebrietas mater esse solet jurgiorum, cœperunt adversum eos, cum quibus accumbebant, ineptos inconditosque sermones jactitare, & Saxonibus ignaviam exprobrare, quòd non militari, sed ovina mente adversus regem arma sumpsissent. Indignati, qui aderant Saxones, seditione concitata, eos trucidave-
201 runt, forasque projecerunt. Quod ubi his, qui in Hartesburg erant, compertum est, dedita opera se in ultionem sociorum suorum accinxerunt: & quia villam viris fortibus, vallis & setis undique munitam, incursare haud satis tutum putabatur, dolo eos circumvenire parabant. Erat quidam Goslariæ præfectus, Bodo nomine, regi tempore pacis acceptissimus, nunc quoque turbata republica fidem inviolatam ei servans, occultè tamen metu Saxonum, ne deprehensus factione vulgi, omnia sua amitteret. Is edoctus ab his, qui in castello erant, pastores, qui Goslariensium pecora servabant, precio corrupit, ut gregem paulo longiùs à villa in pastum ejicerent. Missi de castello equites ea protinus abegerunt, cæteri in montibus & sylvis armati se abdiderunt. Perlato Goslariam rumore abactorum pecorum, unanimiter ad arma conclamant, summis omnes viribus in certamen ruunt, nec quisquam alterum operiebatur, sed citato quisque, quantum poterat, equo, prior hostem insequi, prædamque excutere contendebat. Illi paululum fuga simulata, cedebant insequentibus, donec eos ultra locum insidiarum incautos protraherent. Tunc sublato undique clamore, tam hi, qui in castello remanserant, quàm hi, qui in vicinis montibus se occultaverant, impetum in eos fecerunt, & tam diu palantes fugientesque prosternebant, donec non ratio, sed fusi sanguinis horror, ac satietas occisioni finem faceret. Propter hæc, & alia hujusmodi, placuit Saxonibus, proximum castello collem occupare, militesque imponere, qui contra excursiones hostium sine intermissione intenti sollicitique excubarent. Nec sic tamen audaciæ eorum modum imposuerunt, sed, ubicunque opportunitas se præbuit, multa & in eos, à quibus asservabantur, & in alios provinciales hostilia fecerunt. Interea, instante jam Natali die Domini, milites regis, qui Asenberg obsidebant, assiduò legatos ad regem mittebant, rogantes per Deum, ut ad ereptionem eorum aliquod consilium exquireret, quomodo, deficientibus alimentis, extrema jam inedia tabescerent, & nisi maturè periclitantibus consuleretur, aut moriendum sibi esse, aut in hostium potestatem concedendum. Rex, Moguntinum & Coloniensem archiepiscopos ad colloquium evocans, obnixè rogavit, ut Saxones convenirent, agerentque cum eis, ut ab oppugnatione castellorum, datis saltem ad modicum tempus induciis, recederent. Illi, quanquam laborem hunc in irritum cessurum haud dubiè scirent, tamen, quia molestus eis erat, facturos se, quod rogabantur, promiserunt, statimque missis legatis, mandaverunt principibus Saxoniæ, ut sibi, proxima hebdomada post epiphaniam, Corbeiæ ad colloquium occurrerent. Hoc anno, post exortum bellum Saxonicum, nulla deinceps exactio facta est decimarum in Thuringia, gaudentibus Thuringis, quòd occasionem invenissent, ut traditas sibi à patribus leges manu militari tuerentur, & dolente rege, quòd, dum decimis immoderatiùs inhiaret, penè regnum cum vita amisisset. Hoc etiam anno famosissimus ille Egen, qui duci Baioariæ Ottoni capitale illud crimen intenderat, comprehensus in quodam latrocinio, à popularibus cæcatus est, & ad tantam egestatem redactus,

ctus, ut deinceps ostiatim circumeundo stipem publicam peteret. Giso quoque comes, & Adelbertus cum IIII filiis suis, quibus incentoribus idem perditus tragicam hanc fabulam confinxerat, ab hostibus suis, ob privatas quasdam inimicitias, occisi sunt in castello ipsius Gisonis, Hollenden, Deo vindicante innocentiam ducis Ottonis.

1074. Rex Natalem Domini Wormatiæ celebravit, longè aliter ibi victitans, quàm regiam magnificentiam deceret. Nam neque ex fiscis regalibus quicquam servitii ei exhibebatur, neque episcopi aut abbates, vel aliæ publicæ dignitates consueta ei obsequia præbebant, sed in sumptus quotidianos necessaria ei vili precio coëmebantur. Erant tamen cum eo nonnulli ex principibus, sed hi neque cum eo servitiorum apparatu, neque cum ea militum aut apparitorum frequentia, qua soliti fuerant, sed cum paucis & penè privato habitu, ad salutandum eum venerant, ne scilicet manifestæ defectionis notarentur, si evocati ad curtem venire detrectarent: quos tamen ille nullo modo à se abscedere permittebat, reputans, quòd, si minus auxilii sibi, hostibus tamen multum terroris allaturi essent, dum tam illustres in regno personas adversum se congregatas audirent. Moguntinus & Coloniensis archiepiscopi, die statuta, Corbeiam juxta condictum venientes, sicut in mandatis à rege habebant, rogabant Saxones, qui ibidem occurrerant, ut ab oppugnatione castellorum exercitum abducerent. At illi nulla ratione hoc se facturos responderunt; præterea vehementer eos objurgarunt, quòd dum deliberando, & modò colloquia, modò inducias expetendo, tempus triverant, & regi audaciam auxissent, & sibi maximas commoditates vindicandæ libertatis corrupissent: proinde recederent, nec sibi ultrà verbis pacificis in dolo illuderent; se in eum locum progressos esse, ubi jam non muliebribus colloquiis, sed militaribus armis res expedienda sit. Vix tandem sedata multitudine, ab his, qui sapientiores erant, unanimi consensu statuerunt, ut proxima hebdomada post Purificationem sanctæ Mariæ Friteslar convenirent, ibique communicato cum cæteris regni principibus consilio, periclitanti reipublicæ rectorem, qui omnibus placuisset, constituerent: regi quoque mandaverunt, ut si ita sibi expedire judicaret, die statuta præsto adesset, & jus suum non per epistolas, aut per internuncios, sed præsens ipse viva voce expostularet. Postquam in hanc sententiam digressi sunt, Thuringi tertia dehinc die eos, qui in Asenberg erant, inedia expugnatos in deditionem acceperunt, impunitosque dimiserunt, castellum succenderunt, statimque alii castello, quod Spatenberg *(a)* dicebatur, exercitum admoverunt. Castellum Vokenrot *(b)* paucis antè diebus cœptum fuerat obsideri, & quia regina in eo toto tempore belli hujus servabatur, jussu regis profectus eò abbas Herveldensis, consentientibus Thuringis, eandem inde accepit, atque Herveldiam adduxit prægnantem, & jam de partus vicinitate indies anxiantem. Cumque ibi diebus multis moraretur, nesciente scilicet rege, propter perturbationem reipublicæ, quò eam mittere posset servandam, 2 idus Februarii feria 4 peperit filium. Is quomodo infirmari, & jam jam expiraturus putabatur, tertio die baptizatus est ab Ezzone, Altenburgensi episcopo, qui tunc fortè apud abbatem hospitabatur, & nomine atavi sui Conradus est vocatus: & quoniam alii non aderant, qui dignè eo munere fungerentur, abbas, & alii plerique fratres Herveldensis cœnobii eum de sacro fonte susceperunt. 202

Reginger, qui ad sugillandum contra regem Udalricum de Cosheim proposuerat, ante paucos dies ineundæ congressionis, dirissimo dæmone arreptus, horrenda morte interiit.

Interea rex cùm videret, quòd paulatim à se principes deficerent, & hostium

(a) Hodie Comitatus Hohnsteinensis castrum.
(b) Vide etiam supra *a. 1073.* Castellum rune erat, postea Cisterciensis Ordinis Monasterium factum, hodie Præfectura Duci Saxo-Gothano parens, de quo infra ad *SIFRIDI PRESB. lib. I. a. 458.* dixi uberius.

um ferocitas sua magis patientia incrudesceret, pudore compulsus pariter & necessitate, statuit extremam fortunæ aleam tentare, & cum Saxonibus, ubi primùm copia fieret, collatis signis dimicare, magis eligens vitam honestè, quàm regnum per dedecus amittere. Multùm enim animos militum ab eo avocaverat, quod suis, qui quotidie oppugnabantur, expugnabantur, expellebantur, non subveniebat, & aliis pro salute ejus anxiè desudantibus, ipse intra muros Wormatiæ inerti otio torpescebat. Ut hoc crimen elueret, vel morte pacisci cupiebat. Igitur misit ad omnes principes regni, eosque per Deum obsecrabat, ut sibi auxilio venirent, multa sua erga eos in præteritum bene merita commemorans; plura in futurum pollicens: & multi quidem episcoporum protinus ad eum convenerunt; sed hi consiliis præbendis paratiores, quàm stipendiis faciendis. Nam militibus suis domi relictis, ipsi cum paucis & penè privati aderant, ea scilicet mente, ut & de inobedientia apud eum excusarentur, & causam ejus, quam vehementissimè omnes improbabant, non multùm adjuvarent. Sed archiepiscopus Moguntinus, archiepiscopus Coloniensis, episcopus Argentorati, episcopus Wormatiensis, quem civitate sua suprà expulerat, præterea duces omnes Baioariæ, Sueviæ, Lotharingiæ, Mosellæ regionis, Carentinorum, milites etiam Fuldensis & Herveldensis abbatum, constanter ei contradixerunt, nolle se ad oppressionem innocentum arma ferre: qui si etiam aliquid, quod gladio vindice plecti debeat, admisissent, ad hoc eos gravis & facilè excusabilis necessitas impulisset. Rex Wormatia egressus, 6 calendas Februarii Herveldiam cum exercitu venit. Eo die visum est in cœlo signum mirabile. Oriente sole duæ simul columnæ aurei coloris splendidissimi fulgoris, dextra lævaque oriebantur, quæ usquequo Sol aliquantis lineis in altum excresceret, eodem jubare rutilantes permanebant. Præcedenti quoque nocte cœlestem arcum, circa gallorum cantum, serenissimo cœlo plerique viderunt. Frigus erat validissimum, & hyberna siccitate arebant omnia, in tantum, ut flumina non superficietenus glacie constricta, sed tota præter solitum in glaciem conversa viderentur; unde panis inopia vehementer laborabat exercitus, eò quòd propter rigorem fluminum, ubique cessante molarum usu, ipsum, quod fortè invenissent, frumentum comminuere non poterant. Rex, pridie quàm Herveldiam veniret, misit abbatem Herveldensem ad Saxones, qui in ulteriore ripa Wirræ fluminis, ad 40 millia congregati, residere ferebantur,
203 investigare ab eis, an nuncii sui tutò ad eos ire ac redire possent. Ipse transgressus Herveldiam, in proximis villulis reditum abbatis præstolabatur, duobus ferme millibus à prædicto fluvio: nec ulteriùs castra movere voluit, donec miles frequentior conveniret, & ipse diligentiùs perquireret, an aliqua spes recuperandæ pacis reliqua esset: siquidem audierat, Saxonibus placuisse, ut ei ingressum Thuringiæ non concederent, sed statim in ipsa ripa fluminis prædicti, quod Hassiam Thuringiamque dirimebat, instructa acie exciperent venientem. Fluvium glacies pedestri itinere commeabilem fecerat. Ea res majorem ei metum incutiebat, ne fortè, dum adhuc imparatus imparque tantæ multitudini esset, hostes super eum nulla itineris difficultate præpediti, repentè irruerent; ideoque consiliariis suis graviter succensere dicebatur, quòd eum Wormatia egredi, & in tantum discrimen ultro se præcipitare permisissent. Saxones enim in tantum abundare multitudine ferebantur, ut undecim millia plebis, quomodo subito clamore in expeditionem evocati cibos secum non sumpsissent, in domos suas, tanquam minùs sibi necessaria, remitterent. Inter has moras exercitus regis, prædæ quàm pugnæ avidior, per contiguas Herveldiæ villas longè lateque discurrebat, easque hostiliter depopulabatur, & sub prætextu necessarii victus, quo in militiam aleretur, præter miseram vitam nihil reliquum faciebat innocentibus; neque rex prohibebat injuriam, ut militem hoc precio redemptum devotiorem sibi faceret. Qua clade ita attritæ atque exhaustæ sunt possessiones Fuldensis monasterii atque Hervel-

veldensis, ut ingravescente alimentorum inopia, magna cum difficultate fratres retinerentur in monasteriis. Abbas Herveldensis, reversus a Saxonibus retulit, eos præter omnium opinionem mitia atque pacifica respondere, quòd scilicet non ita expertes rationis, ita sint immemores vulgati etiam apud barbaras nationes juris gentium, ut nesciant ab injuria legatorum, etiam inter atrocissimas inimicitias, temperandum; se extrema necessitate compulsos in aciem processisse, nec ad persequendum quenquam, sed ad se protegendos injuriasque propulsandas arma sumpsisse; si ea necessitas adimatur, etiam nunc pacem quàm bellum malle, & districtos jam gladios libenter in vaginam remittere. Grata admodum erat his, qui cum rege erant, responsio. Tunc missi sunt quatuor ex episcopis, agere cum eis de pace, & promittere ex nomine regis, quòd omnibus, quæ rationabiliter postulassent, & quæ electi ex utraque parte judices æqua censuissent, promptissimè annueret, dum ipsi quoque vicissim justis conditionibus acquiescerent, & mansuetudinem ejus, quàm manum militarem experiri mallent. At hæc illi responderunt; nihil aliud se postulare, quàm quod multis jam sæpe legationibus postulassent; scilicet, ut castella, quæ ad oppressionem eorum per Saxoniam & Thuringiam exstruxerit, sine dilatione dirui jubeat; ut sua singulis patrimonia, per vim seu per calumniam erepta, restitnat; ut duci Ottoni, ad quem extinguendum falsa criminatione & pessimo nefarii hominis artificio impudenter abusus sit, ducatum Bajoariæ reddat; ut episcopo Moguntino, episcopo Coloniensi, duci Rudolpho, postremò omnibus, qui in hac dissensione ab eo defecissent, aut aliquid, quod eum læderet, aliarum partium studio admisissent, impunitatem tribuat, nullasque in perpetuum offensæ hujus pœnas exigat; ut libertatem genti suæ, & legitima à primis temporibus statuta rata, atque inviolata manere sinat; ut totam in sola Saxonia ætatem, inerti otio deditus, non transigat, sed interdum Goslaria decedens, regnum suum, quod majorum ejus industria latissimum sit, circumeat; ecclesiis & monasteriis, viduis & orphanis, & cæteris, qui calumniam patiantur, justa faciat; & regiam dignitatem, quam nomine præferat, regalium morum & operum claritate exornet; si hæc se facturum fidelissimè polliceatur, & ad firmamentum indubitatæ fidei fidejussores sibi det eosdem, quos nunc habeat, recuperandæ pacis intercessores, principes regni, paratos se arma deponere, pacem suscipere, & deinceps dicto obtemperantes vivere; sin autem, sacramento se obstrictos esse, ut quandiu sibi vitalis caloris ultima scintilla supervivat, pro libertate, pro legibus, pro patria sua indefessi dimicent. Dura nimis regi visa est exactio, cœpitque huc & illuc anxius tergiversari, fidemque principum suorum appellare, ne se sub jugum tam fœdæ conditionis ad sui omnium ignominiam mitti paterentur, illud præ cæteris intolerabile judicans, quòd castella sua destruere, & hostibus suis præmia pro suppliciis reddere cogebatur. Cumque spreta pace, quæ offerebatur, sequenti die exercitum recenseri, aciemque ad pugnam instrui placuisset, misit circumquaque ad habitacula principum, jubens, ut suos singuli ad aciem instruendam producerent. Omnes promtissimè se dicto parere spoponderunt, sed redeuntibus nunciis, nullus castris est egressus; detrectantibus cunctis opus nefarium, ut eis, quorum causam justissimam æstimarent, certamen inferrent. Ex alia quoque parte castra Saxonum non minima seditione quatiebantur. 204
Plebs universa tumultuabatur contra principes, quòd se frustra in tantas bellorum procellas impulissent. Cùm enim nunc victoriam omnia spondeant, & opportunitas ad votum arrideat, ad quam ab exordio belli anhelantibus semper animis suspiravissent; ipsi repentina pœnitudine correcti, manus supplices tendant, pacem petant, & ei, à quo toties elusi sint, iterum se eludendos muliebri, sordida & puerili levitate tradant: duci quoque Ottoni vehementer insistebant, ut accepto super se regno, ducatum sibi præbere ineundi certaminis, & prospera omnia promittenti Deo manus suas operamque non negaret. Tunc circumstantes regem hi, quorum consilio familiarius uti consueverat, cùm subterfugiendæ conditionis studio, divina atque humana omnia sollicitantem viderent: Nullum, inquiunt, ô rex, habemus

bemus diverticulum: aut æquanimiter suscipienda est conditio, quam imposuerint, aut regnum cum magno etiam vitæ periculo amittendum: acie vis confligere, periculumque armis propulsare, sed qua virtute, putas, is miles hostem congressus proteret, qui modò ad recensendum exercitum nomen dare jussus, ne castris quidem exire voluit. Parvulo intervallo abest hostium infinitus exercitus; sed cunctis hostibus plus tibi formidandi sunt hi, qui lateri tuo familiariter obversantur, qui interim tibi simulata fide blanda loquuntur, quandiu eos, quibus se sacramento obligaverunt, prælio lacessere non coguntur; quòd si classica insonuerint, & pressius posito pede, aut feriri aut ferire angustia loci coartabuntur, nimirum aut dicto citiùs diffugient, aut te deserto, ad partes hostium transibunt: unde satius fuerat, Wormatia non excedere, quàm in extremum discrimen progressum, fidei principum tam iniquo tempore experimentum quærere. Unum tamen patet incisæ spei & undique impeditis rebus effugium, si facturum te, quæ postularis, incunctanter promittas. Ita & juveniliter exultantium hostium ferocitatem eludere, & periculum, quod faucibus urget, evadere, & regnum deinceps, sopitis in perpetuum cunctis simultatibus, poteris obtinere. Tum ille non tam ratione victus quàm necessitate, cùm omnia priùs incassum pertentasset diverticula, tandem accitis ad concilium principibus, permisit, ut pro suo arbitratu tantos motus componerent; promittens, se indubitata fide omnibus annuere, quæ ipsi conficiendis tantis rebus competere judicassent. At illi responderunt, non aliam prorsus patere viam subterfugiendi, quod stricto jam mucrone comminus intentaretur, prælii, quàm ut faceret, quæ Saxones postulassent. Quod cùm sub testificatione nominis Christi spopondisset, profecti sunt ad eos 15. episcopi, & quicquid principum in castris erat, referre illis regis voluntatem. Multæ ibi dictæ sententiæ, multa sunt conquisita argumenta, cùm propter suspectam regis ferocitatem & sæpenumero spectatam fidem nulla Saxonibus viderentur satis tuta consilia. In longum protracta deliberatione, ad ultimum hoc pacto recuperandæ paci consenserunt, ut, si quando rex acceptæ læsionis memor, sententiam revocare, aut aliquid eorum, quæ modò suprema necessitate compulsus, statuisset, in irritum ducere conaretur, omnes eodem, quo nunc sacramento obstricti, arma repeterent, injuriæ obviam irent, & tanquam evidentis perjurii reum, cunctis regni principibus suffragium ferentibus, de regno proturbarent. In hæc verba omnes, ut erant conglobato agmine, ad videndam faciem regis processerunt, ipso die Purificationis sanctæ Mariæ, præeuntibus his, qui reparandæ pacis mediatores fuerant, episcopis & aliis principibus, quos ille venientes honorificè suscepit, osculum præbuit, & pacis conditiones, quas per internuncios significaverat, vivæ vocis authoritate roboravit. Ita compositis omnibus ex sententia, his, qui partes suas impensiùs curaverant, dona juxta magnificentiam regiam largitus est, dimissisque singulis in locum suum, ipse junctus Saxonibus, Goslariam perrexit. Destinatis etiam circumquaque nunciis mandavit, ut ab oppugnatione castellorum exercitus abduceretur, & hi, qui in castellis erant, nihil deinceps hostile in provinciales facerent, sed
205 ubi primùm cibaria, quæ in diutinam belli administrationem affatim congesta fuerant, consumpsissent, ipsa castella provincialibus traderent funditus diruenda. Nec Saxones magnopere curabant has inducias, quamvis non minimum haberent suspectas, cùm in potestatem suam redactum scirent, communi sententiæ non posse refragari. Igitur cùm venisset Goslariam, juvenes, qui in Hartesburg fuerant, quique propter res bene gestas in magna apud eum admiratione habebantur, vehementer improbant conventionem pacis, & quia secundum prophetam dolus directus fuerat in manibus eorum, multa & supra mensuram suam magnifica ei promittebant de viribus suis, si in procinctu perstitisset. Ostentabant etiam, ad experimentum virtutis suæ, titulos interfectorum Goslariensium, dispositos per omne illud spacium, quod à Goslaria usque in Hartesburg duobus ferme milliaribus interjacet. Hæc audiendo, malis assuetus animus, & per ætatem glo-

riæ

riæ militaris, avidus paulatim reformabatur ad ingenium suum, atque ad rigorem pristinum, factique jam non mediocriter pœnitebat, cumque à Saxonibus promissa sua reposcerentur, cœpit rursum callidis responsionibus tergiversari, & petere, ut ad conventum principum, regni communemque audientiam, res integra differretur, quatenus eorum judicio de singulis, quod honori, quod utilitati reipublicæ conduceret, statueretur. Illis annuentibus præcepit, ut 6 idus Martii principes de toto regno Goslariam convenirent. Statuto die cæterorum principum nullus eò venit. Saxones & Thuringi, cum infinita multitudine, de tota Saxonia & Thuringia, sacramento evocati aderant, & haud procul à Goslaria castra metati, legatos ad regem miserunt, agere cum eo de conditionibus, quibus inter se & eum pax convenisset. Triduo integro & hi modò supplicando, modò terrorem bellicum intentando, acriter instabant, & ille sedulitatem instantium lubricis responsionibus eludere conabatur, & modò de absentia principum causabatur, ad quorum judicium ea res potissimùm spectaret, modò obnixè flagitabat, ut cæteris omnibus juxta condictum manentibus, sola castella, quæ summis impensis ad munimentum regni exstruxisset, sibi condonarentur; his scilicet salvis, facilem ducebat cæterarum rerum jacturam, eò quòd speraret, se in his, utcunque res cecidissent, semper refugium habiturum, & perpetuas à Saxonibus omnibus, quam nunc intulissent, contumeliæ pœnas exacturum. Jamque spretis legatorum supplicationibus, reprobatis familiarium suorum consiliis, fixus obstinatusque persistebat in proposito, cùm subitò nunciatur, quòd Saxones, omissis internunciis, per quos antehac res agebatur, armati instructique ad palatium tenderent, nec jam promissa reposcere, sed ei valefacto, regem, quem deinceps belli ducem habeant, constituere vellent. Præterea archiepiscopus Bremensis, episcopus Citicensis, episcopus Osenbruggensis, & cæteri, qui propter impensius studium partium ejus Saxonia effugati, possessionibus nudati, pluribus ignominiis deformati fuerant, unanimiter circumsteterunt, eum per Deum obsecrantes, ut si minùs propriæ, saltem eorum calamitatis misereretur, qui propriis sedibus odio nominis ejus expulsi, anno jam ferme integro, per omnes miserias vitam traxissent; fidem se ei in adversis intemeratam servasse, & quæcunque præter voluntatem accidissent, communicato labore tolerasse; nunc, quoniam Deus tantas rerum procellas benigna vice in sedem reduxisset, gauderet sorte sua, & ne deinceps tale naufragium incideret, tuta nunc statione locatus provideret. Quòd si res tranquillas, & propitia divinitate jam ad honorem ejus ex sententia compositas rursus interturbare atque implicare vellet; quos exitus habiturus esset, ipse prospiceret; se superioribus malis jam usque ad extremam lassitudinem defatigatos, necessariò deinceps loco & tempori concessuros, & genti suæ, ne denuo patria expellantur, obnoxios futuros. Inter hæc verba, cùm Saxones jam armata multitudine atrium palatii replesse, & ad vim faciendam paratos, inconditis motibus perstrepere cerneret, tandem ancipiti periculo permotus, consensit, ut duci Ottoni, ducatum Bajoariæ reposcenti, intra anni spacium, juxta principum jurisdictionem, satisfaceret, castella verò sua omnia sine dilatione destrueret, sed ea conditione, ut Saxones & Thuringi sua quoque castella, quæ tempore regni ejus exstructa fuissent, pari modo diruerent, cætera etiam omnia, quæ in Gerstungun pollicitus fuerat, fide integra exsolverentur. Nec perficiendis, quæ promiserat, improbitas Saxonum ullas indulsit inducias; unde continuò, missis circumquaque nunciis, Vokenrot & Spatenberg, & cætera castella, de quibus quæstio promulgata fuerat, succendi ac penitus dirui fecit. In Hartesburg muri tantum sunt diruti, quantum ad infirmandam munitionem, difficultatemque loci adimendam, sufficeret; cæteris ædificiis status mansit incolumis, eò quòd ecclesia illic constructa, & canonicorum congregationi instituendæ locus attitulatus fuisset. Ita pacatis Saxonibus, rex Goslaria decedens, Wormatiam abiit, ibique totam Quadragesimam, ab omni 206

 deinceps

deinceps belli apparatu feriatus, exegit. Porrò vulgus Saxoniæ id potissimùm, quod contiguas castello Hartesburg villulas incolebat, vehementer offenderat, quòd in Hartesburg ullæ servatæ essent reliquiæ; nec quicquam tantis laboribus actum putabant, stante atque incolumi castello, quod omnium cladium, quas acceperant, caput principiumque extitisset, & quod circumjacentis regionis opulentissimas quondam villas nunc in horrorem vastamque solitudinem redegisset; non detulisse regem cultui divino, sed sub prætextu religionis crudelitatis suæ patrocinium quæsisse, ut scilicet, instaurato post modicum bello, cùm hæc ira Saxonibus deferbuisset, locum habeat, ubi milites suos rursus ad eversionem Saxoniæ tutò emittat, tutò recipiat, & tunc tanto victis incumbat infestior; quanto nunc discedat Saxonum lætis successibus efferatior. Hæc vicissim intemperatis clamoribus serendo, in magnam se ferocitatem inflammarunt. Igitur tertio die, postquam rex abscesserat, inscîis inconsultisque principibus, facto grege in Hartesburg irruunt, quod residuum erat murorum à fundamento dejiciunt, lapides longè lateque dispergunt, cæteris ædificiis, quæ indulgentia principum integra servaverat, idem faciunt, ecclesiam, quæ accelerandi operis studio interim lignis elegantissimè constructa fuerat, incendunt, thesauros diruunt, altaria confringunt: postremò, ne qua regi instaurandi castelli occasio reliqua esset, filium ejus & fratrem, quos ille ad gratificandum popularibus locum ibi tumulaverat, effodiunt, aguntque omnia, quantum possunt, ne administrando bello deinceps mons complanatus ullam præstare possit opportunitatem. Reliquias sanctorum, quæ effractis altaribus erutæ fuerant, & effossa defunctorum corpora, abbas ex vicino cœnobio opportunè superveniens, furenti vulgo eripuit, atque in suum monasterium cum honore transvexit. Perlatus ad principes Saxoniæ rumor admissi facinoris grandi eos formidine perculit, ne rex tanta injuria exacerbatus, causaretur, ab ipsis fœdus esse violatum, & justam exinde occasionem instaurandi belli nactus, cunctas adversus eos regni vires concitaret: id consultò prævenire cupientes, graviter in eos, qui tale flagitium admiserant, animadvertunt, deinde legatos ad regem mittunt, obsecrantes per Deum, ut se habeat excusatos, nec conscios se tanti sceleris, nec incentores extitisse, parratumque non secus quàm ipsum graviter & iniquo animo ferre: quòd si minus fidei habeat negantibus, paratos se quovis genere satisfactionis dictis fidem & facere, & violatæ pacis à se suspicionem amovere. Ille vehementer efferatus, quòd dolorem pristinum, qui nec dum in cicatricem eutem obduxisset, recentibus injuriis exulcerassent; Quandoquidem, inquit, nec forenses leges contra violentiam Saxonum quicquam proficiunt, nec injurias meas, desertus à milite, armis persequi valeo; ad leges ecclesiasticas, jam necessitate coactus, confugiam; & ubi humana cessant auxilia, divinam opem implorabo. Protinus legatos Romam misit, sedem apostolicam contra eos interpellare, qui ecclesiam incendissent, altaria confregissent, sepulchra violassent, & odio viventis in sepultos cineres barbara crudelitate debacchati fuissent. Pascha Babenberg celebravit, erantque cum eo archiepiscopus Moguntinus, dux Carentinorum Bertoldus, & alii quamplures ex his, qui bello Saxonico ab eo defecerant. Cùm enim crimen rebellionis Saxonibus donasset, aliis regni principibus, qui conjurationis socii fuerant, quòd justè succenseret, non habebat. Ipso tempore Coloniæ res accidit digna omnium bonorum miseratione & lacrymis, incertum levitate vulgi, an factione eorum, qui vicem regis in archiepiscopum ulcisci cupiebant. Id magis venit in suspicionem, quòd, cùm celebre apud omnes esset nomen Wormatiensium, pro eo, quòd regi fidem in adversis servassent, & episcopum rebellare tentantem civitate expulissent, Colonienses pessimum exemplum æmulati, suam quoque devotionem insigni aliquo facinore regi gratificare vellent. Ad patrandum, quod nefariè machinabantur, casus idoneam attulit occasionem. Archiepiscopus Pascha Coloniæ celebravit, eratque cum eo episcopus Mimigardevurdensis, ad communicanda tantæ solennitatis gaudia, familiaris amicitiæ obtentu evocatus. Cumque exactis ex parte feriis paschalibus

fchalibus, abfcedere pararet, hi, qui archiepifcopi domeftica negotia curabant, 207
jubentur, ad evectionem ejus navem idoneam providere. Luftratis perfpectisque omnibus, unam mercatoris cujusdam prædivitis navim, quia in eo ufus competens videbatur, occupant, eamque in minifterium archiepifcopi, ejectis mercibus, quas habebat, ocyus expedire jubent. Negantibus famulis, qui navim fervandam fufceperant, vim, nifi maturè juffa capeffant, minitantur. Illi, quantum poterant, citato curfu ad dominum navis rem deferunt, & quid facto opus fit, confulunt. Habebat ille filium adulta ætate, non minùs audacia quàm viribus excellentem, & tum propter generis affinitatem, tum ob merita fua primoribus civitatis maximè charum & acceptum. Is, affumptis famulis fuis & juvenibus ex civitate, quantos in ea trepidatione in auxilium fuum confcifcere potuit, concitus ad navem evolat, & miniftros archiepifcopi acriter, ut navis exoccuparetur, infiftentes cum injuria proturbat; dehinc advocatum urbis, in idem opus fuccedentem, tumultusque inftaurantem, fimili conftantia repellit, fundit & fugat; jamque & his & illis, fui fingulis amici armati fubfidio adcurrunt, & ad magnum difcrimen pugnamque ancipitem res fpectare videbatur. Perlato nuncio ad archiepifcopum, quòd atrociffima feditione confunderetur civitas, mifit feftinanter ad fedandos motus populi, irarumque plenus minabatur, fe proxima feffione feditiofos juvenes merita pœna coërciturum. Erat quippe vir omni genere virtutum florentiffimus, & in caufis tam reipublicæ quàm ecclefiæ Dei fpectatæ fæpius probitatis; fed unum in tantis virtutibus vitium, tanquam tenuis in pulcherrimo corpore nævus, apparebat, quòd, dum ira incanduiffet, linguæ non fatis moderari poterat, fed in omnes, fine perfonarum acceptione, rixas & convicia amariffima rotabat; hoc in fe, cùm iram paululum digeffiffet, vehementer & ipfe reprehendebat. Vix ad modicum dirempta eft concertatio, fed ferox animis & elatus primo fucceffu juvenis, non ceffabat interturbare omnia, percurrensque civitatem, varios fermones per populum ferebat de infolentia & aufteritate archiepifcopi, qui toties injufta præciperet, toties innocentibus fua adimeret, toties honeftiffimos cives procaciffimis verbis inceffieret. Nec difficile fuit, id hominum genus in omne, quod velles, tanquam folium, quod vento rapitur, transformare; quippe qui ab ineunte ætate inter urbanas delicias educati, nullam in bellicis rebus experientiam habebant, quique poft venditas merces, inter vina & epulas, de re militari difputare foliti, omnia, quæ animo occurriffent, tam facilia factu quàm dictu putabant, exitus rerum metiri nefciebant. Præterea in mentem veniebat Wormatienfium infigne præclarumque facinus, quòd epifcopum fuum, infolentiùs agere incipientem, urbe expuliffent, & cùm ipfi multitudine, opibus, armisque inftructiores fint, dedignantur, quòd inferiores æftimentur audacia, & archiepifcopum, tyrannico fibi faftu imperitantem, tamdiu muliebriter patiantur. Conferunt primores inepta confilia; favit vulgus intemperans novarum rerum ftudio, & per totam civitatem fpiritu diabolico raptatum ad arma conclamat; nec jam archiepifcopum urbe expellere, ficut Wormatienfes, fed per omnes cruciatus trucidare, fi copia detur, confpirat. Natalis erat beati Georgii martyris, qui eo anno, 4 feria hebdomadæ pafchalis obvenerat: & archiepifcopus, celebrata miffarum folennitate apud beatum Georgium, eùm fermonem faceret ad populum, præfagio quodam futurorum, nefcius ipfe mali, quod imminebat, conteftatus fuerat audientibus, quòd civitas diabolo in poteftatem tradita effet & propediem peritura, nifi jam jam impendentem iram Dei per pœnitentiam inflectere maturarent. Igitur poft meridiem, inclinata jam die in vefperum, cùm igni oleum, iracundiæ acceffiffet ebrietas, ex omnibus partibus urbis ruunt ad curtim archiepifcopi, & eum celebri quodam loco, cum epifcopo Mimigardevurdenfi cœnantem adorti, tela contorquent, faxa jaciunt, nonnullos ex affiftentibus interficiunt, cæteros plagis & vulneribus confectos in fugam vertunt. Inter hæc confpicantur quamplurimi, ipfum talium furiarum in-

 cen-

centorem, dæmonem, præcurrere insanienti populo, galeatum, loricatum, igneo mucrone terribiliter fulgurantem, nec ulli quàm sibi similiorem. Cumque militari quodam classico cunctantes, ut se in pugnam sequerentur, concitaret, in ipso impetu, quo portarum seras effracturus vociferando irruebat, repentè ex oculis sequentium disparuit. Archiepiscopum sui inter cuneos hostium nubemque ja-
208 culorum vix & ægrè expeditum, in templum sancti Petri abripiunt, foresque non modò seris & vectibus, sed admotis etiam magnis molibus obfirmant. Sæviunt foris, & instar inundantis aquæ rugiunt vasa diaboli, plena vino furoris Dei, & per omnia episcopi penetralia discurrentes, fores infringunt, thesauros diripiunt, vasa vinaria concidunt, & dum vina in diutinos usus summa ope congesta præcipitantius effundunt, repletum subitò cellarium, ipsos (quod dictu quoque ridiculum sit) inopinis fluctibus periclitatos, penè suffocaverat. Alii capellam archiepiscopi irrumpentes, altare spoliant, sacra vasa pollutis manibus contrectant, vestimenta pontificalia diripiunt, dumque omnem supellectilem sacri ministerii curiosa, imò furiosa diligentia evertunt, reperientes illic quendam, præ timore se in angulo occultantem, & putantes, quòd archiepiscopus esset, interficiunt, non sine gratulabunda exprobratione, quòd petulantissimæ linguæ tandem aliquando modum imposuerint. Sed cognito, quòd decepti similitudine essent, & archiepiscopus intra templum sancti Petri, & loci religione, & murorum firmitate se tutaretur, undique conglobati ipsum templum obsident, muros perfringere dedita opera moliuntur, postremò, nisi ocyus sibi tradatur archiepiscopus, ignem quoque se adhibituros, minitantur. Tum hi, qui intus erant, videntes obstinatos esse ad necem ejus animos populi, nec ebrietate sola, quæ tempore digeri solet, sed pertinacibus etiam odiis, & phrenetico quodam furore homines agitari; suadent ei, ut mutato habitu effugere conetur de ecclesia, & fallere obsidentes, hoc facto & sacras ædes incendii, & se mortis periculo liberaturus. Opportunum fugæ patrocinium tempus pollicebatur. Seditione in mediam noctem protracta, horrebant omnia tenebris & caligine, ut haud facile cuiquam esset vultus occursantium discernere. Angustus aditus patebat de templo in dormitorium, item de dormitorio in atrium domumque canonici cujusdam, adhærentem muro civitatis. Isque ante paucos dies ortæ seditionis impetraverat ab archiepiscopo, Deo ad salutem archiepiscopi hoc ipsum misericorditer providente, ut rupto muro civitatis, parvulum sibi posticum facere sineretur. Ibi eductus archiepiscopus, applicitis properè in evectionem ejus & comitum ejus quatuor equis, abiit, opacæ noctis tenebris, ne ab obviantibus agnosceretur, commodissimè usus; repertoque post modicum episcopo Mimigardevurdensi, sociis jam pulchrè pro ea tum calamitate constipatus, in locum, cui Nussen nomen est, pervenit. Interim hi, qui circa templum erant, crebris arietum ictibus muros quatiebant, eratque confusa vox tumultuantium, & fidem Dei omnipotentis testantium, quòd non evasurus esset manus suas, non decepturus obsidentium diligentiam, etiam si in minima terræ reptilia se transfiguraret. Econtra hi, qui obsidebantur, nunc supplicando, nunc pollicendo, quòd diligentissimè quæsitum, si inveniretur, ipsis tradituri essent, callidè ludebant operam perurgentium, usque quo archiepiscopum longiùs evectum, atque in tuta jam loca progressum esse, arbitrarentur. Tum demum reclusis foribus, ipsos ingredi, & pro libitu suo quærere sinunt, adjiciuntque, frustra eum quæri intra septa templi, quem certò comperissent, primo incursu concitatæ multitudinis, clara adhuc die, urbe egressum, jam in longinquas partes transire potuisse: idque magis suspicandum, quòd contractis undique per moram nocturni temporis copiis, primo mane ad occupandam armis civitatem sit adventurus. Igitur ingressi, cùm omnia templi penetralia diligentiùs investigando evertissent, vix tandem admissa fide, quòd falli potuissent, deinceps ab inquisitionis studio ad tuendam urbem animos vertunt, armatamque multitudinem circumquaque per propugnacula dispertiunt. Inter hæc arreptum

reptum quendam de turba, super portam urbis, ad ignominiam archiepiscopi suspendunt; magis in hoc furori suo, quo præcipites raptabantur, satisfacientes, quàm quòd crimen ullum suspendio dignum misero obtendere possent. Mulierem etiam quandam de summitate murorum præcipitant, fractisque cervicibus interficiunt, hoc ei crimini dantes, quòd homines plerumque magicis artibus dementare infamata fuisset. Sed hoc scelus commodiori tempore & pacatiore animo vindicare debuerant. Induxerant etiam in animum, nisi Deus consulens servis suis breviasset dies amentiæ eorum, ut monachos de sancto Pantaleone omnes trucidarent, pro eo, quòd expulsis ab archiepiscopo prioribus monachis, novum illic inusitatumque religionis genus instituissent. Præterea juvenes impigros citato, quantum possent, gradu, ad regem ire jubent, nunciare ei, quæ gesta fuerant, & suggerere, ut quantocius veniat, vacantem expulso archiepiscopo civitatem occupare, in eo verti salutem civitatis, & ipsius utilitatem 209 maximam, ut grandia molientem, de vindicanda injuria sua, archiepiscopum anticipare conetur. Talibus furiis toto triduo agitabantur. Postquam auditum est per provinciam, & celebri rumore vulgatum, quòd Colonienses archiepiscopum, probris & contumeliis affectum, urbe fugassent; exhorruit omnis populus novitatem rei, atrocitatem sceleris, spectaculum humanarum rerum, quòd vir tantarum in Christo virtutum tam indigna perpeti, Deo aspiciente, potuisset. Magna ejus in pauperes liberalitas, multa in divinis rebus devotio, multa in humanis moderatio, vehemens in corrigendis legibus studium, libera in corripiendis, qui malè agerent, severitas, omnium ore celebrabantur, earumque rerum commemoratio non minimum ei gratiæ apud populares conciliabat. Exclamant omnes, ad suam magis injuriam pertinere violatam pontificalis nominis majestatem, & mori sibi satius esse, quàm ut tantum flagitium suorum temporum inultum patiantur. Igitur per quatuor vel quinque milliaria circumquaque ad arma conclamant: multa hominum millia dicto citiùs concurrunt, nullo, qui per ætatem arma ferre posset, tam religiosam militiam detrectante: conglobatique in unum rogant archiepiscopum, & cunctantem vi impellunt, ut ad recuperandam civitatem quantocius festinet; se pro eo dimicaturos, & si ea necessitas incumbat, oves pro pastore, filios pro patre libenter mortem excepturos: quòd, nisi Colonienses maturent venientem suscipere, & pro ipsius arbitratu satisfacere offenso; se aut ingesto igne populum cum civitate consumpturos, aut dissipato muro, eum super congeriem occisorum in cathedram pontificalem reducturos. Ita archiepiscopus quarto die, postquam exierat, magno vallatus agmine, ad urbem accessit. Quod ubi Coloniensibus compertum est, & se tantæ tamque efferatæ multitudinis impetum nec muro nec acie sustinere posse, animadvertunt; tum primùm furor deflagrare, ebrietas vanescere cœpit; magnoque terrore concussi, obviam legatos de pace miserunt, se reos confitentes, & omnem, quam vita incolumi juberentur, pœnam pendere paratos. Archiepiscopus, dignè pœnitentibus se veniam non negaturum, respondit. Tum celebrata missarum solemnitate apud sanctum Georgium, eos, qui pontificem sede propria expulissent, qui ecclesiam homicidio polluissent, qui templum sancti Petri hostiliter impetissent, qui cætera religionis jura ausu barbaro temerassent, episcopali banno ad satisfactionem vocavit. Protinus omnes nudis pedibus, laneis ad carnem induti, processerunt, vix & ægrè impetrata pace multitudinis, quæ circa episcopum erat, ut hoc tutò facere sinerentur. Nam & vehementer ei succensebant, quòd, dum immoderatius clementiam ostentando, popularis fieri vellet, nefarios homines, ad audenda nequiora, hujus sceleris impunitate animaret. Archiepiscopus eos, postero die, ad suscipiendam, secundum canonum scita, pœnitentiam tam immanis flagitii, ad sanctum Petrum præsto esse jubet. Ipse progressus ad sanctum Gereonem, ibi extra urbem pernoctare statuit; veritusque, quòd tradita civitate, vis concitatæ multitudinis inhiberi non posset, sed partim injuria,

par-

partim prædæ cupidine accensi, acerbiùs sævirent in populum, obnixè rogat provinciales, qui secum erant, ut singuli in sua cum pace recederent, satis se opera eorum usum, & evidens tulisse documentum, quid animi oves erga pastorem, filii erga patrem gererent; asperrimam partem negotii multa eorum virtute exactam esse, cætera, quæ restent, facilè jam privata ac domestica manu posse confici: proinde quod bonum, felix, faustumque esset, abirent in domos suas, hanc reportantes spem, quòd hujus beneficii gratia apud eum, seu vivum, seu defunctum, perpetuò mansura foret. Hoc vix impetrato, milites suos, quantos ad comprimendos urbanos motus, si qui fortè levitate vulgi instaurarentur, sufficere putabat, præcedere in civitatem jubet; secuturus ipse proxima luce, cùm eorum, qui præcessissent diligentia, ne quid fortè insidiarum lateret in civitate, præcavisset. Ea nocte sexcenti aut eo amplius mercatores opulentissimi, ex urbe profugi, ad regem se contulerunt, intercessionis ejus opem adversus archiepiscopi sævitiam imploraturi. Cæteri ingresso archiepiscopo civitatem, & toto triduo juxta condictum expectanti, minimè se præsentaverunt ad proponendum aliquod satisfactionis genus. Unde indignitatem rei non ferentes episcopi milites, inscio (ut plurimi asserunt) atque inconsulto archiepiscopo, arma rapiunt, domos incursant, possessiones diripiunt, occursantes partim sternunt, partim captos in vincu-
210 la conjiciunt, & prorsus, ut veritati vel coacti assentiamur, multo ferociùs, quàm tanti pontificis existimationi competeret, justæ ultionis negotium exequuntur. Sed gravior morbus acriori indigebat antidoto. Filius suprà memorati mercatoris, qui primus seditione inflammaverat populum, & pauci alii, luminibus sunt orbati, nonnulli virgis cæsi ac detonsi, omnes gravissimo rei familiaris damno multati, atque jusjurandum dare compulsi, quòd deinceps archiepiscopo civitatem, contra omnium hominum violentiam, quantum consilio & armis possent, vindicaturi essent, & eos, qui ex urbe profugerant, quoad dignè archiepiscopo satisfecissent, semper pro infestissimis hostibus habituri. Ita civitas paulo antè civibus frequentissima, & post Moguntiam, caput & princeps Gallicarum urbium, subitò penè redacta est in solitudinem, & cujus plateæ vix capiebant stipata viantium examina, nunc rarum ostendunt hominem, silentio & horrore omnia desiderii quondam ac deliciarum loca possidentibus. Nec futurum hoc dubia significaverant præsagia. Peregrinus quidam ad celebrandam palmarum festivitatem, illuc ipso anno advenerat. Is vidit per somnium, corvum quendam horrendæ magnitudinis per totam volitare Coloniam, & terribiliter crocitando, populum tali spectaculo attonitum, huc & illuc agitare; supervenire post hæc virum, tam veste quàm forma præcellentem, qui & corvum, horrifico sonitu perstrepentem, urbe expelleret, & populum mente consternatum, jamque extrema omnia formidantem, cassa formidine absolveret: cumque à circumstantibus interpretationem somnii, horrore concussus, quæreret, audivit, quòd civitas, propter peccata populi, diabolo in potestatem tradita fuisset, sed interventu Georgii martyris liberata, instantis jam atque à Deo prædestinati interitus necessitatem evasisset.

Rex, celebrata in Babenberga Paschali solemnitate, Nurenberg perrexit obviam legatis Apostolicæ sedis. Erant autem hi: mater ejus imperatrix, episcopus Ostiensis, episcopus Prænestinus, episcopus Curiensis, episcopus Cumensis, missi à Romano pontifice, componere, si possent, multo jam tempore vacillantem statum Galliarum. Nec tamen cum rege sermonem communicare, sæpius rogati consenserunt, donec secundum ecclesiasticas leges, pœnitentiam professus, per judicium eorum, anathemate absolveretur, pro eo, quòd propter venditas ecclesiasticas dignitates, simoniacæ hæreseos insimulatus fuisset apud sedem Apostolicam. Itaque petierunt verbis Romani pontificis, ut synodum tenere intra Gallias pace episcoporum sinerentur. Vehementer hoc abnuerunt omnes episcopi, tanquam insuetatum, longeque à suis rationibus alienum, nec se hujus autho-

thoritatis privilegium ulli alii, præterquam ipsi Romano pontifici, unquam delaturos affirmabant: siquidem intenderat Romanus pontifex, ut omnes episcopos & abbates, qui sacros gradus precio redemissent, discussione habita, deponeret: jamque hac de causa Babenbergensem episcopum, & alios nonnullos, ab omni divino officio suspenderat, donec coràm venientes, inustum sibi crimen hæreseos digna satisfactione purgarent. Et rex quidem cupidè hoc volebat, odio Wormatiensis episcopi, & quorundam aliorum, qui eum bello Saxonico offenderant; quos hac calumnia involvendos, & dignitatis suæ detrimenta passuros, spe certissima præsumpserat. Sed, quia per legatos res tanta confici posse desperabatur, consultò in audientiam ipsius Romani pontificis delata est. Rex, dimissis legatis, non solemni more indictam expeditionem, sed repentino ac tumultuario milite collectum exercitum ducere parabat in Ungariam, comperto, quòd Salomon, rex Ungariorum, à Joiade, Beli filio, bello impeditus, & tribus jam præliis victus, amisso exercitu, vix de regno effugisset. Ut ejus miseriæ subveniret, & affinitati præstabat, quam, tradita illi in conjugium sorore sua, contraxerat, & utilitatibus propriis, quia magnam ei partem regni sui pollicitus fuerat, si ejus beneficio expugnatis hostibus, in regnum restitueretur. Cumque Ratisponam venisset, insecuta est eum legatio familiarium ejus, nunciantium, quòd Wilhelmus, cognomento Bostar, rex Anglorum, ab archiepiscopo Coloniensi vana pollicitatione illectus, cum magno exercitu adventaret, regni sedem Aquisgrani occupare paratus. Territus rex tam atroci nuncio, ac privatæ rei curam externis negotiis antehabendam ratus, omissa in Ungariam expeditione, ad Rhenum concitus remeavit. Pentecosten Moguntiæ celebravit, splendidè ac populariter ab archiepiscopo Moguntiacensi acceptus atque habitus. Inde cùm Coloniam ire instituisset, multum spirans irarum & comminationis in archiepiscopum Coloniensem: ille missis in occursum ejus nunciis mandavit, falsam omnino ac scenicis figmentis similem esse fabulam, quam in eum æmuli sui composuissent, hi nimirum, qui eum paulo ante urbe expulissent, & nunc ad opprimendum eum, quoniam armis non possent, mendaciis grassarentur: se non ita rationis expertem vel communis commodi negligentem esse, ut in ultionem privatæ injuriæ patriam suam barbaris prodere velit, nec ea levitate à puero vitam instituisse, ut quisquam sanum aliquid sapiens tam inepta de se suspicari possit. Impetrata per legatos coràm veniendi copia, in Andernachen regi occurrit. Cumque rex de his, quæ compererat, severissimè quæstionem promulgaret; proditæ quidem reipublicæ crimen, quod objiciebatur, sacramento purgavit: cætera, quæ delata fuerant, ait rex, se veteri amicitiæ, ac pontificali nomini condonare, nec pro jure suo expostulare velle. Ita non extincto, sed interim cohibito furore, Coloniam processit. Ibi postero die ad judicandum populo assedit, sperans, per accusationem eorum, quos archiepiscopus propter injurias suas pœna affecerat, occasionem sibi futuram, ut eum seditione concitata, rursus civitate exturbaret, vel propter oppressos per calumniam innocentes, saltem reum majestatis faceret: sed ille omnes accusationum strophas, responsi veritate ac sententiarum gravitate, tanquam aranearum telas, dirupit. Postquam rex, innocentia ejus ac vitæ integritate, consiliis quoque omnia septa vidit, nec ullum patere locum calumniæ, ad aliud se vertit genus injuriarum. Exegit ab eo non precibus quidem, ut oportuit, sed imperiosa quadam authoritate, ut Coloniensibus admissæ in se temeritatis veniam daret, excommunicatosque ecclesiæ reconciliaret: præterea, ut ad firmamentum conservandæ se erga in perpetuum fidei sex sibi ex militibus suis obsides daret. Utrunque ille cum magna constantia negavit: obsides quidem, quod nullus regum priorum tale quid ab aliquo præcessore suo postulasset; excommunicatorum autem reconciliationem, quòd sine digna pœnitentiæ satisfactione excommunicatos in ecclesiam recipi leges ecclesiasticæ vetarent. Imminebat ille vehementer, comminans omnia se incommoda illaturum, & cuncta, quæ illius sunt, ferro & igne demoliturum. Perstabat hic fixus in proposito, dicens, se mori quidem paratum, si ipse cum Coloniensibus con-

ſpiraſſet ad eum interficiendum, ſed nunquam retinendæ vitæ ſtudio ab jure ad injuriam declinaturum. Diu anceps erat pugna, & utrorumque milites magna concuſſerat ſollicitudo, expectatione tam triſtis ſpectaculi. Tandem evictus rex ab his,quorum conſiliis plurimum tribuebat, flexit ſententiam, & ait, malle ſe cum eo beneficiis certare, quàm maleficiis, & ſi eum fidum ſibi, devotumque in cauſis reipublicæ experiretur, primum deinceps inter amicos habiturum. Hoc modo reconciliatus archiepiſcopo, Aquasgrani perrexit, & adverſus ea, quæ de irruptione barbarorum fama vulgaverat, eam regni partem, quantum poterat, communivit.

Ruthardus, abbas Herveldenſis monaſterii, V. idus Junii deceſſit, vir in ſacris ſcripturis apprimè eruditus, & ſic ad loquendum expeditus, ut nemo illa ætate verbum Dei copioſiùs,nemo ſubtiliùs, nemo elegantiùs tractaret: aliàs in obſervatione ſanctæ regulæ paululum, quàm mores & tempora expeterent, remiſſior erat. Is miro judicio Dei, qui,quos diligit, corripit, & flagellat omnem filium, quem recipit, ante diem mortis ſuæ ſenſu defecit, & per continuos duos annos & ſex menſes phreneſi pariter & epilepſia graviſſimè vexabatur. Defunctus eſt autem, anno integro & ſex menſibus exactis, poſteaquam abbatia ſe abdicaverat. Quod tamen factum adeò pœnitens deflebat, quoties à ſtupore atque hebetudine mentis paululum reſpiraverat, ut ambiguum eſſet, morbo an mœrore graviùs acerbiusque tabeſceret.

Mediante Julio, regreſſum regem de Lotharingia Wormatiam, iterum adierunt legati regis Ungariorum, orantes obnixè, ut memor affinitatis, memor actæ ſimul à puero ætatis, maturiùs ſubveniret expulſo. Et quia preces tardiùs movebant privatis occupationibus intentum, datis XII obſidibus, fidem ei firmabant, quòd, ſi ejus beneficio in regnum reſtitueretur, deinceps ei tributarius, dictoque obtemperans foret, & ſex ei munitiſſimas Ungariæ civitates in argumentum nunquam irrumpendæ fidei traderet. Hac mercede redemptus, ilico miſſis circumquaque nunciis, principes in expeditionem ſolemni indictione evocavit: ſed alii temporis anguſtias, alii rei familiaris inopiam, plerique quòd opes ſuæ bello Saxonico nimium attritæ fuiſſent, item alii aliud excuſationis genus obtendentes, omnes pariter militiam detrectabant. Ipſe tamen, ne
212 tantum reipublicæ commodum, caſu oblatum,ſua ignavia corrumperetur, gregario tantùm ac privato milite contentus, infeſto exercitu ingreſſus eſt Ungariam, & nonnullas ejus regiones hoſtiliter peragravit. Porrò Joas, qui Ungariam occupaverat, comperto ejus adventu, ſumma induſtria id operam dedit, ut in locis, in quibus irruptio hoſtium timebatur, nihil animalia pabulorum reperirent, & ſic ipſe cum omnibus ſuis in quandam inſulam, propter locorum difficultatem omnino hoſtibus inacceſſibilem, ſe contulit. Exercitus regis, qui ad tanti belli adminiſtrationem nihil ſumptuum præparaverat, graviſſima ſtatim laborabat inedia, adeò, ut homines pleroſque, animalia penè omnia, brevi peſtilentia & fames conſumerent. Qua neceſſitate compulſus rex, nullo inſigni facinore perpetrato, Ungaria exceſſit, & poſt feſtum ſancti Michaelis Wormatiam reverſus, ordinatis ibi pro tempore & copia regni negotiis, Ratiſponam rediit; diſpoſitum habens, id quod reliquum erat temporis, usque ad Natalem Domini, in peragrandis Bajoariæ atque Alemanniæ civitatibus inſumere.

Hildebrandus papa cum epiſcopis Italiæ conveniens, jam frequentibus ſynodis decreverat, ut ſecundum inſtituta antiquorum canonum presbyteri uxores non habeant, habentes aut dimittant, aut deponantur; nec quiſquam omnino ad ſacerdotium admittatur, qui non in perpetuum continentiam vitamque cœlibem profiteatur. Hoc decreto per totam Italiam promulgato, crebras literas ad epiſcopos Galliarum tranſmittebat, præcipiens, ut ipſi quoque in ſuis eccleſiis ſimiliter facerent, atque à contubernio ſacerdotum omnes omnino fœminas perpetuo anathemate reſecarent. Adverſus hoc decretum protinus vehementer

hementer infremuit tota factio clericorum; hominem planè hæreticum, & vesani dogmatis esse clamitans, qui oblitus sermonis domini, quo ait, Non omnes capiunt hoc verbum, qui potest capere, capiat: & apostolus, Qui se non continet, nubat; melius est enim nubere, quàm uri: violenta exactione homines vivere cogeret ritu angelorum, & dum consuetum cursum naturæ negaret, fornicationi & immunditiei frena laxaret. Quòd si pergeret sententiam confirmare, malle se sacerdotium, quàm conjugium deserere, & tunc visurum eum, cui homines sorderent, unde gubernandis per ecclesiam Dei plebibus angelos comparaturus esset. Nihilominus ille instabat, & assiduis legationibus episcopos omnes socordiæ ac desidiæ arguebat, & nisi ocyus injunctum sibi negotium exequerentur, Apostolica se censura in eos animadversurum, comminabatur. Archiepiscopus Moguntinus sciens, non parvo constare operam hanc, ut tanto tempore inolitam consuetudinem revelleret, atque ad rudimenta nascentis ecclesiæ senescentem jam mundum reformaret, moderatiùs agebat cum eis, & primò eis in dimidium annum inducias & deliberandi copiam dedit, hortans eos, ut quod necessariò faciendum sit, sponte faciant, & tam sibi quàm Romano pontifici necessitatem adimant, aliquid in eos, quod secus sit, decernendi. Ad ultimum congregata synodo in Erfordia, mense Octobri, pressiùs jam imminebat, ut relegata omni tergiversatione, in præsentiarum aut conjugium abjurarent, aut sacri altaris ministerio se abdicarent. Multas econtra illi rationes afferebant, quibus instantis perurgentisque improbitatem eludere, sententiamque cassare niterentur. Cumque adversus Apostolicæ sedis authoritatem, qua se ille ad hanc exactionem præter voluntatem propriam compulsum, obtendebat, nihil argumenta, nihil supplicationes precesque proficerent; egressi tanquam ad consultandum, consilium ineunt, ut in synodum non redeant, sed injussi omnes in domos suas discedant. Nonnulli etiam confusis vocibus clamitabant, melius sibi videri, ut in synodum regressi, ipsum episcopum, priusquam execrabilem adversum eos sententiam promulgaret, cathedra episcopali deturbarent, & merita morte multato, insigne monumentum ad posteros transmitterent, ne quis deinceps successorum ejus talem sacerdotali nomini calumniam struere tentaret. Cùm ad episcopum relatum esset, hoc eos machinari, commonitus à suis, ut tumultum, qui oriebatur, matura moderatione præverteret, misit ad eos foras, rogavitque, ut sedato pectore, in synodum regrederentur, se, cùm primùm opportunitas arrisisset, Romam missurum, & dominum Apostolicum, si qua posset ratione, ab hac sententiæ austeritate deducturum. Postero die, admissis in auditorium communiter laicis & clericis, veterem illam de reddendis decimis querelam replicat, & quasi nihil bello Saxonico, nihil actum sit conditionibus, quibus paulo superiùs in Gerstingun pax convenerat, de integro Thuringos omnes de injusta decimarum retentione reos addicere molitur, nec recogitat, hanc causam originem seminariumque extitisse omnium calamitatum, quibus perplures jam annos respublica incommodissimè vexabatur. Indignè nimis tulerunt hoc Thuringi, utpote qui propter recentem belli successum tumidos adhuc spiritus gerebant, sibique vanissimè persuaserant, quòd post triumphatum regem, & acceptum gustum audaciæ eorum, nullus deinceps futurus esset episcopus, qui eis aliquam super hac removere molestiam auderet. Primò tamen temperatis responsionibus, ei suggerunt, non alia se ratione in Gerstingun recuperandæ paci consensisse, quàm, ut legitima sua à primis diebus statuta rata sibi in perpetuum atque inconvulsa manerent. Cùm hæc replicando surdis auribus fabulam narrare viderentur, subitò efferata mente se foras proripiunt, ad arma conclamant, & ad momentum contracta ingenti multitudine, in synodum prorumpunt, & nisi maturius milites episcopi intercessissent, & blandiendo, rationemque reddendo potius quàm repugnando, quoniam viribus impares erant, ferocientis turbæ impetum inhibuissent, in ipsa cathedra episcopali episcopum oppressissent. Ita soluta est synodus, tam episcopo, quàm cunctis, qui assederant, cleri-

213

cis ultima formidine consternatis, & passim per omnes ecclesiæ angulos latebras sibi quærentibus. Statim episcopus Erfordia discedens, reliquam partem anni, usque ad Epiphaniam, in Helegenstat exegit, & per omnes festos dies, inter sacra missarum solemnia, eos, qui sanctam synodum turbaverant, ad pœnitentiam sub episcopali banno evocavit.

1075 Rex Natalem Domini Argentorati celebravit. Cumque adessent quamplurimi ex principibus, quos ille dedita opera de toto regno ad diem festum evocaverat; habuit cum eis mysterium consilii sui, & eos modis omnibus ad instaurandum bellum Saxonicum sollicitabat: multa in præsens largiebatur, plura in futurum pollicebatur, nullum postremò vel infimæ conditionis, qui modò conficiendis tantis rebus commodus putaretur, relinquebat, quem non dato vicissim & accepto jurejurando fidum sibi & obnoxium faceret: cùm ea potissimùm pollicitatio omnes ad consentiendum inflecteret, quòd sub testificatione jurisjurandi singulis promittebat, si eorum auxilio Saxoniam Thuringiamque recuperasset, quòd ipsis utranque provinciam, pro arbitratu suo inter se partiendam, & perpetuo jure possidendam, traditurus esset. Ita ira æstuans, nihil quam sanguinem eorum, qui se offenderant, malebat. Quod tamen anno jam integro quàm maximè dissimulaverat, adeò, ut principes Saxoniæ, quoties ad eum venissent, magnificè susciperet, & ad absentes pacifica sæpenumero atque honorifica mandata destinaret.

Paucis pòst diebus Moguntiam venit, ibique occurrit ei Ruzenorum rex, Demetrius nomine, deferens ei inæstimabiles divitias in vasis aureis & argenteis, & vestibus valde pretiosis, petiitque, ut auxilio sibi foret contra fratrem suum, qui se per vim regno expulisset, & regnum tyrannica immanitate occupasset. Missus est protinus à rege Burchardus, Treverensis ecclesiæ præpositus, agere cum illo de injuriis, quas fratri intulerat, & commonere, ut regno, quod injustè invasisset, ultro decederet, alioquin authoritatem & arma Teutonici regni propediem experturum fore. Is legationi huic propterea opportunus videbatur, quòd ille, ad quem mittebatur, sororem ejus in conjugio habebat, & ipse hac de causa apud regem, ne quid in illum interim gravius decerneretur, summis precibus obtinuerat. Ruzenorum rex, Dedi marchioni Saxonico, cujus ductu cò advenerat, à rege commissus est servandus, donec legati reverterentur.

His diebus contigit, gravi scandalo Babenbergensis ecclesiæ statum labefactari. Herimannus episcopus ecclesiam in honorem beati Jacobi Babenberg foris murum propriis impensis extruxerat, ibique clericos XXV scientia, moribus, & canonicæ conversationis disciplinis haud obscuros congregaverat, & eis, quæ ad victum vestitumque sufficerent, affatim providerat. Cumque is, quem congregationi præfecerat, morbo præventus, diem clausisset extremum, nactus opportunitatem temporis, clericos expulit, & locum ipsum cum omnibus appendiciis suis Egbertho, abbati de sancto Michaele, tradidit, ad instituendum illic ordinem monasticum; non offensus crimine aliquo clericorum, cùm (ut dixi) honestissimè juxta ecclesiasticas leges vitam instituerent: sed monasticæ conversationis mundicia delectatus, in toto episcopatu suo, si fieri posset, hanc solam esse vitam cupiebat, zelo quidem Dei, sed non secundum scientiam: sic æmulatus Rachelis pulchritudinem, ut Liæ fœcunditatem in thalamum cœlestis sponsi non crederet admittendam. Clerici, qui expulsi fuerant, graviter ferebant, sine causa destitutos se esse stipe ecclesiastica, qua alebantur. Clerici quoque majoris ecclesiæ Babenbergensis, tam illorum quàm suam vicem dolebant, quòd scilicet non sine magna sui ordinis injuria tantum episcopus deferret ordini monastico. Igitur junctis precibus adorti sunt eum, obsecrantes per Deum, ne his, quibus nullum crimen impingeret, sine legitima discussione & audientia eriperet canonicè suscepta ecclesiasticæ sustentationis beneficia, nec sineret eos, destitutos spiritualis militiæ stipendiis, quibus præterea nihil amplius esset rei familiaris, probro & ostentui fieri secularibus: episco-

episcopatum Babenbergensem paucas habere congregationes clericorum, & ideo non tam monachis sibi opus esse quàm clericis, quorum ipsi solatio, diebus solemnibus in processionibus, in susceptione hospitum uterentur: praterea ecclesiam, quam noviter ipse extruxisset, loco celebri, in mediis huc & illuc diversantium turbarum fluctibus sitam, nec à majore ecclesia Babenbergensi plus XXX passibus disparatam, multo clericis opportuniorem esse quàm monachis, qui scilicet monachi, cùm abominationes Ægyptiorum immolare jubeantur Domino Deo suo, secerni à multitudine, & (sicut scriptum est) viam trium dierum ire debeant in solitudinem, ne si ea, quæ colunt & prima ducunt, seculares immolent coram oculis eorum, scandalizati lapidibus irrisionum suarum obruant, & infament sanctam & Apostolicam vitam: si Deo familiariùs adhæreant monachi, tanquam honestior & sublimior portio corporis Christi, non idcirco clericos, tanquam membra putrida, penitus abscindendos esse ab ecclesia: quia, licet stellæ ab stellis differant in claritate, unam tamen cœli faciem decentissimè distinguant sua varietate: & licet membra disparia sint, & suis singula functa officiis, concordi tamen, licet dispari, famulatu necessitatem expleant unius ejusdemque corporis. Episcopus nec ratione movebatur, nec supplicatione, asserens, honorem, quem deferret monachis, in nullo præjudicare clericis, bona autem, quæ in usus pauperum proprio labore congessisset, sui juris, sui arbitratus esse, utrùm clericis attitularet an monachis. Clerici & inopia familiari, & indignitate rei vehementer exacerbati, regis & omnium principum regni aures quotidiana proclamatiōne obtundebant, pro injuria sua. Cumque nihil usquam opis, nihil spei esset, versi ad validissimum illud, quod in sancta ecclesia ultimæ semper necessitatis unicum esse præsidium consuevit, Romam pergunt, & recitata Romano pontifici per ordinem suæ calamitatis historia, Apostolicæ sedis patrocinium, contra tanti calumniatoris violentiam, suppliciter implorant. Adest simul totius cleri Babenbergensis legatio, querelam ingeminant, & Romani pontificis patientiam vehementer incusant, cur ecclesiam Dei tam diu sinat hominis hæretici communione maculari; qui non ut pastor per ostium, sed ut fur & latro per simoniacam hæresim & ingentium pecuniarum profusionem irrepserit in ovile ovium; qui apud prædecessorem ejus, Nicolaum papam, tanti criminis insimulatus (ut dici solet) ignem gladio, hoc est, hæresim perjurio purgaverit; qui cathedram episcopalem, & sanctæ prædicationis ministerium, expers ipse omnino literarum, contra sacros canones impudenter occupasset; qui ante episcopatum, cunctis capitalibus criminibus atque omni probrorum genere, Moguntinæ civitati, in qua nutritus sit, celebrem se spectabilemque fecerit; qui pecuniariam atque usurariam artem, qua à puero sit institutus, postquam cœlestium talentorum negotiator constitutus sit, multò sollicitius exerceat, ita, ut abbatias & ecclesias, intra diœcesim suam sitas, quas fœdè comparaverit, fœdissimè vendat, & familiam Babenbergensis ecclesiæ paulo antè opulentissimam, ac bonis omnibus florentissimam, ad summam redegerit paupertatem; qui nunc super omnia mala sua, ut in vestimentis ovium liberiùs lupinam exerceat feritatem, & faciliùs illudat simplicium innocentiæ, transfiguratus in angelum lucis angelus Satanæ, clericos absque ulla discussione, de ecclesiis suis ejiciat, atque omnibus, in quibus possit, locis vitam monasticam, non tam amator religionis, quàm subdolus simul instituat. Postremò per Deum omnipotentem exorant, ut tandem aliquando expergefactus Simon Petrus, baculum pastoralis zeli exerat contra lupum, improbè rapientem & dispergentem oves Dei, & Simonem magum, iterum in ecclesia Dei nummulariorum mensas & æra proponentem, cum pecunia sua mittat in perditionem. Romanus pontifex jam pridem eum à sacri altaris ministerio suspenderat. Præsenti autem relatione efferatus, absque dilatione excommunicavit eum, ea scilicet ex causa, quòd de gravissimis criminibus jam olim accusatus, ut causam diceret, crebrò per biennium Ro- 215

mam evocatus, venire contempsisset. Clericis quoque, qui se per calumniam expulsos querebantur, ecclesiam suam restitui præcepit, & destinatis ad clerum Babenbergensem literis, mandavit, ut se à communione illius abstinerent, contestatus quàm sanctè, quòd si communionem aliquando ac pontificatum, quem contra ecclesiasticas leges invasisset, nunquam deinceps se vivo recepturus foret. Quod ubi clericis Babenbergensibus legati sui retulerunt, & iram veterem armavit tantæ pollicitationis fiducia. Occultata interim Apostolicæ sedis legatione, mittunt ad episcopum, qui tunc temporis Babenberg consistebat, eique denunciant, ut quantocius de urbe discedat, non posse eum ultrà sibi episcopum esse, quoniam & episcopatum per simoniacam hæresim contra ecclesiasticas sanctiones coëmisset, & eum administrare ignarus omnino literarum non posset. Atrocissimæ per se legationi adjecta est gravis contumelia. Adolescens quidam, ex numero clericorum & animis ferox & ætate, versiculum brevem ex psalterio proposuit: Hujus, inquit, capituli, non mysticum sensum, non allegoricam significationem, sed verbum ex verbo, fidus interpres si mihi rectè explicaveris, ego te omni quæstione liberatum, cunctis criminibus, quibus te impetimus, absolutum, dignissimum planè episcopatu pronunciabo. Ille insolita re attonitus, cùm quid hoc esset, unde nova hæc & inusitata mitium antehac clericorum asperitas procederet, turbulentus sciscitaretur, & dictis atrocibus responsa atrociora redderet, repentè in medium procedunt legati sedis Apostolicæ, & præter literas, quas manibus præferunt, viva voce ei, ex nomine Romani pontificis, denunciant, ut nullum deincèps pontificalis officii jus potestatemque habeat, sciatque, se Apostolicæ excommunicationis gladio de corpore universalis ecclesiæ præcisum esse, propterea quòd objectum sibi crimen simoniacæ hæreseos, toties Apostolicis epistolis Romam evocatus, purgare distulisset. Præcipiunt etiam clericis Babenbergensibus, ut nullum ultrà ei, tanquam episcopo, honorem reverentiamque deferant, sed ab ejus communione omni modo se abstineant, ne deprehensi, tanquam ecclesiasticæ sanctionis transgressores, similem cum eo sortiantur excommunicationis vindictam. Ibi primùm episcopus, circumventum se fraude clericorum suorum, advertit. Quibus acriter insistentibus, ut quantocius episcopatu abdicatus absccederet, cùm nulla ratione satisfacere posset, assererentque sub testificatione nominis divini, nullum se in ecclesia opus Dei acturos, fortè ipso in ea persistente: incertus confususque animi misit ad episcopum Moguntinum, fidissimum sibi amicum, quem multis sæpe beneficiis privatim & publicè sibi devinxisset, quique omnium, quæ in adquirendo vel administrando episcopatu gessisset, conscius sibi particepsque extitisset, rogavitque, ut quàm citissimè veniret, & tumultuantem intestinis simultatibus clerum, quoquo posset modo, compesceret. Ille nihil moratus affuit, egitque (ut rogabatur) cum clericis, ne obliti pudoris ac modestiæ suæ in episcopum suum, quem propter Deum patris loco venerari debuissent, sine causa exardescerent, cùm eos nec dicto, nec facto, quod justè in querelam vocare possent, sciens provocasset: vel si quid, quod eos læderet, fortè inscius admisisset, se cognitore atque arbitro, paratus esset quovis modo satisfacere offensis; parcerent, si minus ejus innocentiæ, at honori atque existimationi propriæ, ne ad contemnendos episcopos suos cæteri per orbem terrarum clerici hoc animarentur exemplo, & rebellionis atque contumaciæ pestilens hic morbus, sumpto à Babenbergensibus initio, totum inficeret corpus gregis Dominici. Nihil illi placationis, nihil laxamenti admittentes, gravissimis eum conviciis confutarunt, justissimè dicentes, in eum quoque Apostolicæ excommunicationis anathema procedere debuisse, qui hominem omnibus probris infamatum, & nihil in moribus, nihil in scientia dignum sacerdotio afferentem, per simoniacam hæresim, episcopum ordinasset: nec ad excusandas excusationes in peccatis obtendere posse ignorantiam, cùm actus ejus, omnemque vitæ institutionem, tanquam qui in laribus suis diu familiarissimè obver-

obversatus sit, optimè cognovisset, & omnibus, quæ in coëmendo episcopatu acta sint, medius ipse atque intimus interfuisset. Videns archiepiscopus, obstinatos in contentione clericos nulla ratione mitigari posse, ne quid pro amico suo intactum intentatumque relinqueret, assumpto eo, Romam ire statuit, sperans, 216
Romanum pontificem vel pecunia vel supplicatione expugnari posse, ut eum crimine atque anathemate absolveret. Sed inter eundum reputans, haud satis tutum esse, ut eum, non priùs explorato Romani pontificis animo, Romam perduceret; suasit ei, in extrinsecis ecclesiæ Babenbergensis possessionibus reditum suum præstolari: & ipse cum paucis (ut instituerat) concitus Romam contendit. Quò dum venisset, vix & ægrè, ut à Romano pontifice in communionem susciperetur, obtinuit, & qui in alienis criminibus patronum se paraverat, ipse de propriis insimulatus, quòd Babenbergensem episcopum per simoniacam hæresim sciens ordinasset, penè gradus sui periculum incurrerat. Ad ultimum discedenti jussum est, ut ab ejus communione omni modo abstineret, & promulgatam adversus eum Apostolicæ excommunicationis sententiam omnibus Teutonici regni principibus notam faceret, & cùm primùm conficiendæ rei temporis opportunitas arrisisset, alium pro eo Babenbergensibus episcopum ordinaret. Quod ubi Babenbergensi episcopo compertum est, nullam deinceps spem sibi reliquam, nisi in clementia Romani pontificis fore ratus, conductis, qui causam suam apud sedem Apostolicam dicendi arte tuerentur, Romam perrexit. Sed Romani pontificis constantia, & invictus adversus avaritiam animus, omnia excludebat argumenta humanæ fallaciæ. Multis lacrymis, multis supplicationibus, multis Rhetorica arte compositis disceptationibus, vix hoc solum obtinuit, ut ea conditione anathemate absolveretur, quatenus ubi primùm in patriam rediisset, monasterium ingrederetur, atque ibi deinceps, à cunctis in perpetuum seculi actibus feriatus, scandalizatam sua ambitione ecclesiam digna satisfactione defleret. Ita regressus in patriam, cùm jussa Romani pontificis retulisset ad milites suos, quibus se multa largitione admodum popularem acceptumque fecerat, vehementer restiterunt; indignissimum fore dicentes, & nulla retro majorum memoria in ecclesiis Galliarum hoc accidisse, ut sine publica audientia, & canonica discussione, quod nec infimis quidem gradibus competeret, episcopus deponeretur; non hanc privatam illius esse injuriam; ad communem potius spectare contumeliam omnium, qui tuendæ Babenbergensis ecclesiæ dignitati operam suam deberent, & ejus episcopo sub jurejurando fidem dixissent; & ideo extrema omnia priùs se experturos esse, quàm servatum ad sua tempora illius ecclesiæ honorem finerent fœdissimo hoc exemplo contaminari. His ille promissis animatus, neglecto Romani pontificis decreto, Babenberg rediit, ibique IIII vel V hebdomadas commoratus, præter altaris officium, in cæteris omnibus, quæ scilicet ad exteriorem episcopi administrationem pertinebant, nullo modo jure suo cedebat, irritam reputans excommunicationem, quam non canonicè in se promulgatam cavillabatur. Quibus diebus in civitate Babenbergensi nullum publicè actum est opus Dei, clericis refugientibus, atque omnino execrantibus communionem ejus. Cæteram ejus anni partem, in extrinsecis Babenbergensis ecclesiæ possessionibus, militum suorum præsidio fultus exegit. Verùm neque rex, neque episcopus, neque alius quisquam, qui sanum saperet, ei communicare volebat.

Rex Pascha Wormatiæ celebravit, quo dum ad salutandum eum quidam ex principibus Saxoniæ pergere instituissent; missi obviam eis legati denunciaverunt, ut ocyus in sua redirent, alioquin haud tutò visuros esse faciem regis, quem post tam graves contumelias digna adhuc satisfactione non placassent. Ibi primò malum, quod cervicibus impendebat, animadverterunt. Rex, omnibus, quæ bello administrando necessaria erant, affatim provisis jam & instructis, solenni edicto cunctis, qui in regno suo erant, expeditionem indixit in Saxoniam; diem-

diemque & locum statuit coadunandi exercitus, videlicet VI id. Junii, in possessione Herveldensis monasterii, in loco, qui dicitur Bredingen. Misit etiam legatos ad Saxones, qui tunc ineundi consilii gratia frequentes Goslariam convenerant, dicere eis; memorem se gravium injuriarum, violatæ regiæ majestatis, & turpis fugæ, qua extremo in periculo vitæ consulere coactus fuisset: nec se cunctis generaliter Saxonibus crimen hoc intendere: paucos fuisse principes, qui imperitam multitudinem & naturali levitate semper novarum rerum avidam hac rabie inflammassent: ab his concitatæ seditionis & turbatæ reipublicæ pœnam se, quoniam legibus non potuerit, armata manu exacturum: proinde rogate se cæteros, & sub interminatione gratiæ suæ præcipere, ne hostes publicos armis
217 aut opibus tueantur: si obediant, veniam se eis dare veteris culpæ, quòd tam inusitati facinoris socii participesque antehac extitissent: sin autem, excusationem deinceps non habituros esse peccati, quod scientes præmonitique admisissent. Ad hæc Saxones, gravissimam, ajebant, habemus legationem: & nisi principes nostri de omnibus, quæ objiciuntur, juxta magnificentiam regiam ei satisfacere spondeant, eos sine mora vel captos, & in vincula conjectos, ejus examini reservabimus, vel in favillam redactis omnibus, quæ ad eos pertinent, Saxonia procul effugabimus. Quòd si justis & regio nomine dignis conditionibus parati sunt, vel objecta purgare, vel, quæ peccaverunt, expiare; oramus & per Deum obtestamur, ut honori potiùs suo, quàm iracundiæ consulat; nec ante publicam principum cæterorum audientiam & legitimam discussionem, aliquid in eos, quod se non deceat, decernat; diem potius statuat; locum designet; copiam de tutò coràm veniendi, & tutò causam dicendi, ut secundum palatinas leges, justa examinatione habita, vel puniat convictos, vel absolvat innocentes: quòd si ira immoderatior nullam admittit satisfactionem, nec alio pacto, quàm sanguine principum nostrorum restingui poterit, quid prodest, ambiguis responsionibus sententias involvere? Extremæ impietatis fore judicamus, ut principes nostros deseramus, & eos pro nobis jugulandos objiciamus, quos haud dubiè scimus nullo privato odio vel gratia, sed sola tuendæ salutis nostræ, & vindicandæ libertatis nostræ causa, contra regem arma sumpsisse. Quapropter id supplices petimus, ut eadem nobis & illis venia concedatur admissæ præsumptionis: aut si nulla supplicationum victima expiari potest, quod fecimus, eodem in nos & illos supplicio animadvertatur. Tunc Bucco, Halberstatensis episcopus, Wecel, archiepiscopus Magdeburgensis, Magnus dux Saxoniæ, Otto dux quondam Baioariæ, & cæteri principes, quos rex specialiter tam truculenta comminatione impetebat, dixerunt, nequaquam se sibi conscios esse, quòd pacem, quæ anno priore in Gerstingun convenerat, facto aliquo vel dicto violassent. Nam si rex instinctu eorum, vel consilio factum suspicaretur, ut ecclesia in Hartesburg incenderetur, thesauri diriperentur, corpora sepulchris ejicerentur, aut aliud aliquid contra statutum illius conventionis perpetraretur; paratos se esse, ut quavis conditione, quam modò cæteri principes regni æquam judicassent, crimen refellerent, & innocentiam suam assererent; insuper ipsam ecclesiam propriis impensis ambitiosiùs, quàm fuerat, instaurarent; amplioribus ornamentis excolerent; omnia etiam, quæ ineptum vulgus, maligno spiritu suscitatum, ausu nefario infregisset, diripuisset, temerasset, multipliciùs restituerent; super hæc omnia auri & argenti & prædiorum suorum, quantum salvo pudore suo & regni majestate accipere vellet, prompta mente darent, dum modò in gratiam rediret, & gladium, quem in cervices eorum, & in eversionem totius Saxoniæ, iratus extenderat, placatus remitteret in vaginam. Quod si obstinatum adversus omnes preces & supplicationes animum gereret, se deinceps contra eum nec arma laturos, nec aciem instructuros, sed nudis pedibus venienti obviam processuros, & sententiam quamcunque vel iratus dictasset, porrecto jugulo, excepturos. In hæc verba nuncios regis dimiserunt, & ipsi protinus suos eadem ad eum responsa deferen-

rentes, destinarunt. Quos ubi rex advenire competit, præcepit, ut nulla ratione in
conspectum suum admitterentur, mandavitque eis per occultos indices, ut quanto-
cius recederent, nec se oculis ejus, cui contumeliam fecissent, sic temere ingererent;
alioquin regia censura coërciturum se hostes publicos & insidiatores regni, qui sub
prætextu legationis mendacia sua per populum ferrent ad sollicitandos animos
principum, & expeditionem suam impediendam. Ita legati sine effectu reversi sunt.
Iterum alios atq; alios miserunt: sed eodem omnes rigore obfirmatas contra se tam
fores quàm aures regias invenerunt. Semel, cùm unus legatorũ, captata loci & tem-
poris opportunitate, se improvisus in conspectum regis proripuisset, & quæ in man-
datis habebat, proloqui cœpisset; vix ad primum sermonis exordium, dato silentio,
statim cum gravi indignatione rejectus est, & cùm ab Udalrico, quodam regio satel-
lite, in crastinũ servandus, abductus vel potius abreptus fuisset, proximo manè, elusis
custodibus, vix vita comite effugit. Dehinc crebris legationibus adorti ducem Ru-
dolphum, ducem Bertholdum, ducem Gozelonem, & cæteros principes, quos supe-
riore bello conjurationis socios habuerant, fidem implorant, fœderis, quod pepigis-
sent, admonent, obtestanturque per Deum, per cujus nomen in unius ejusdemque
militiæ sacramenta jurassent, ut adsint periclitantibus, & sicut priùs gerendo bello fa- 218
vorem suum, ita nunc reparandæ paci, quoniam eos belli pœniteat, auxilium consi-
liumque suum non subtrahant. Sed regis prudentia, qua supra ætatem suam mirum
in modum callebat, omnia sepserat, omnes vias, omnes aditus obstruxerat: siqui-
dem à cunctis principibus suis jusjurandum acceperat, quòd nullas eorum legatio-
nes se inconsulto susciperent: quòd eos, nec armis publicè nec consiliis secretò
tutarentur; nec sibi pro eis preces aliquando supplicationesque deferrent, donec
se acceptæ ab eis ignominiæ maculam digna animadversione eluisse, ipse judex te-
stisque fateretur. Ita quocunque intendissent, quamcunque viam pertentassent,
omnia offirmata, implicata, impedita repererunt. Exin crebra per Saxoniam
Thuringiamque conventicula faciunt, quid facto opus sit, consulunt: discussis &
eventilatis omnibus, quæ tanto malo remedium aliquod polliceri videbantur.
Cùm nulla usquam humani auxilii spes eluceret; statuunt unanimiter, à Deo sibi
deinceps quærendum esse subsidium, qui solus tam obstinatam regis ferocitatem
emollire, & rem implicitam expedire queat. Jubent ergo, ut per totam Saxoniam
& Thuringiam, depositis cultioribus indumentis, sacco & laneis vestiantur; cibo
& potu statutis diebus abstineant; sumptus in pauperes, pro sua quisque re fami-
liari, conferant; & per ecclesias nudis pedibus discurrentes, Deum communi la-
mentatione deprecentur, ut manum suam, quæ humano ubique cessante adjuto-
rio, sola jam possit opitulari, undique conclusis ad ereptionem eorum, extendat.
Præterea placet, ut die, quo regis exercitus, juxta publicam indictionem, in Bre-
dingen coadunandus conveniret; ipsi in loco, qui dicitur Lupezen, sex millibus
ab eis disparati, castra locarent, & iterum atque iterum repetitis supplicationibus,
aures ejus & principum ejus obtundentes, si evincerent, gratias Deo; sin autem,
in eodem loco venientem præstolati, collatis signis, æquissimo judici Deo rem
committerent. Superveniunt etiam hinc Luticiorum, hinc Polonorum nuncii,
suam utrique operam, socias manus, & pares ad cuncta, quæ belli artibus transi-
genda sint, animos pollicentes; & quòd parati sint, die, quem Saxones designave-
rint, armatorum copias quàm maximas in Saxoniam mittere: vel si hoc malint,
contra Danos, & alias gentes, quas vulgatum erat ad irruptionem Saxoniæ à rege
sollicitatas esse, stationes jugesque excubias agant, ut hac parte sollicitudinis exone-
rent aliàs occupatos. Hoc nuncio paululum recreatis animis digressi, quantum
temporis superérat, usque ad diem coadunandi exercitus, in jejuniis & vigiliis exi-
gunt, ecclesias indefessi obsident, in cinere volutantur & cilicio, noctes perinde
ac dies precibus insumunt, nullum postremò religionis genus, quod ad placandum
Deum ecclesiastica traditione comparatum sit, prætermittunt: sed ira Dei, quæ
in eos exarserat, major erat, quàm ut lacbrymis restingui, hostiis & muneribus

mitigari posset. Rex Pentecosten Wormaciæ cum paucis celebravit: principibus in præparationem militiæ singulis privata sollicitudine occupatis. Statuta die venit in Bredingen cum infinita multitudine, planeque omnium unanimi consensu constitit, nulla unquam retro majorum memoria tantum exercitum, tam fortem, tam militariter instructum, in regno Teutonico, à quoquam rege contractum fuisse. Quicquid in regno episcoporum erat, quicquid ducum, quicquid comitum, quicquid ecclesiasticarum aut secularium dignitatum; omnes summa vi, summa ope, in hoc bellum enisi convenerant: nemo prorsus, nisi quem fortè gravis admodum & omnino inexplicabilis necessitas excusasset, aberat. Episcopus Coloniensis causatus impium fore, si calamitatis, quæ oppressura esset fratrem suum, Magdaburgensem episcopum, & consobrinum suum, Halberstatensem episcopum, spectator adesset, vacationem impetraverat, haud gravatè hoc concedente rege, eò quòd post primam defectionem invisum semper eum suspectumque habuisset. Leodiensis episcopus, vir præter decrepitam ætatem, longa etiam ægritudine exhaustus, reginam interim servandam susceperat, & hac occasione ipse quoque militia defungebatur. Uterque tamen milites suos amplissimo numero transmisit. Dux quoque Boëmorum aderat tanto stipatus agmine, ut se solum bello Saxonico sufficere posse, vana spe elusus, arbitraretur. Wideradus, abbas Fuldensis, præter quòd ab ineunte ætate uno pede graviter claudicaverat, jam per biennium ita paralysi dissolutus erat, ut nisi baculo aut ministrorum humeris innixus, nusquam progredi posset. Eum tamen nec jam molesta valetudo excusare poterat à
219 militia, id potissimùm curante rege, ut omnium principum suorum titulis ac fascibus quam maximè insignem faceret expeditionem. Cumque ad locum coadunandi exercitus, ferventissima æstate, vehiculo sedens pergeret, strepitu circumfusæ multitudinis, & vi concitati pulveris suffocatus, penè spiritum exhalaverat. Relatus in monasterium, à stupore quidem mentis post paululum respiravit; nullum tamen ultrà verbum proloqui potuit; atque ita deinceps per VI hebdomadas gravissima corporis molestia decoctus, XVII. calendas Augusti humanis rebus exemptus est. Vir planè ferventis in Deum fidei, suis tamen omnibus admodum invisus, propterea, quòd in diebus ejus Fuldense nomen multis calamitatibus vehementer attritum, & penè omnino obliteratum fuisset. Sed ad cœptum, unde digressi sumus, redeamus. Missi à rege exploratores speculari exercitum Saxonum, retulerunt, eos multitudine & armis haud impares, cætero belli apparatu etiam superiores esse; opes multas & sufficientes, in longum quoque tempus sumptus convexisse; nihil permotos tantorum hostium adventu, in proximo castra locasse; post laborem itineris, otioso jam animo, fixis tentoriis, recreando corpori indulgere; hoc statuisse, ut legatos supplices de pace mittant; si non impetrent, æquo certamine adoriantur venientes. Facilè & contemptim hoc auditum est ab his, qui cum rege erant, passim jactantibus, nec ferreas vel adamantinas acies multitudini & virtuti suæ inexpugnabiles fore; secum esse militem lectissimum, qui in faciendis stipendiis ætatem exegisset, & quem singuli principes diligenti delectu habito, de toto orbe exquisissent: illinc vulgus esse ineptum, agriculturæ potiùs quàm militiæ assuetum, quod non animo militari, sed principum terrore coactum, contra mores & instituta sua, in aciem processisset, & ideo non expectaturum, ut commisso certamine, comminus stricto ense feriret & feriretur, sed ante commissum prælium solo concurrentis exercitus strepitu & clamore terrendum, fugandum, & fundendum esse. Rex non tam metuebat, ne prælio, quàm ne supplicatione vinceretur, nève principes sui eis bellum inferre religiosum ducerent, qui se ad quascunque conditiones pacatissimos præberent, & ignominiæ suæ vindicta, qua nihil ardentiùs cupiebat, è manibus sibi raperetur. Hoc præcavens quàm maximè satagebat, ut antè exercitus committerent, quàm legati Saxonum pacem postulaturi venirent: plurimùm in hoc ipsum annitente duce Suevorum Rudolpho, propterea, quòd anno priore regnum affectasse infamatus, suspicionem hanc novis

erga

erga regem studiis abstergere cupidissimè volebat. Profectus rex de Bredingen, die prima venit in Elenen, sequenti die præcipitato nimiùm gradu duorum penè dierum iter confecit, atque in Beringe castra posuit, haud multo a Saxonibus intervallo. Jam fixis tentoriis singuli, quæ exhaustis lassitudine corporibus necessaria forent, circumquaque dispersi providebant. Rex etiam refrigerandi gratia se in lectum reclinaverat, cùm subitò dux (Suevorum) Rudolphus ingrediens, nunciat, Saxones brevissimo spatio abesse, & incertum, negligentes an ignaros advenientium hostium, inter epulas & pocula ineptis lascivire lusibus: qui si vel ad punctum temporis inultum habeant, quòd sumpta contra rempublicam & leges majorum arma sic improbè conspectibus regis invexissent; ignominiam hanc Teutonici regni nullis deinceps seculis abolendam esse; placere sibi, cùm adhuc major pars superfit diei, ut acies instruatur, prælium committatur; vel si prælium detrectantes intra castra se tutentur, ipsa castra admoto exercitu expugnentur. Rex ei pronus in terram gratias agit, & hujus beneficii, quoad vivat, nunquam se immemorem futurum, Deo in testimonium ascito, pollicetur. Ita ambo se tentorio proripiunt; dato ad pugnam signo, ocyus omnes assunt; longè lateque patentes campos occupant; singuli duces suas seorsum legiones instruunt, & quia nec situs loci, nec multitudo patiebatur, ut uno eodemque tempore omnibus una fieret manus conferendi copia: datum negotium est duci Rudolpho, ut ipse cum suis prima acie confligeret, peculiari scilicet Suevorum privilegio, quibus ab antiquis jam diebus lege latum est, ut in omni expeditione regis Teutonici ipsi exercitum præcedere, & primi committere debeant: cæteris jussum, ut propter assistentes pugnantibus, prout res posceret, auxilio concurrerent. Rex in quinta erat legione, quam ex lectissimis, & erga se admodum spectatæ fidei juvenibus, stipatam ornatissimamque instituerat. Ita paulatim servatis ordinibus, ad castra Saxonum procedunt. Saxones, qui sibi stultissimè persuaserant, spacium illud, quo à rege aberant, vix ab equite expedito, nedum ab exercitu, sarcinis aliisque impedimentis implicato, uno die transmitti posse, nihil minùs quàm regem eo die ad se perventurum, suspicabantur, ideoque vana securitate resoluti, omne studium ab armis ad curam corporum verterant. 220
Cùm repentè conspicantur cœlum pulvere obtenebratum, exercitum super arenam maris innumerabilem, totam adjacentis campi latitudinem instar locustarum, occupasse, & ferè jam emenso, quod in medio erat, spacio, ad ipsa castra opprimenda, nisi maturent egredi, citato paulùlum gradu properate: inopinatа re trepidi, & se invicem inertiæ, quòd hostem non prævidissent, incusantes, protinus sublatis in cœlum vocibus conclamant, arma rapiunt, portis prorumpunt. Pauci loricis corpora muniunt: cæteri, dum morarum impatientes ruunt, nec vestes, quibus se paulo antè (largiori otio indulgentes) exuerant, resumere meminerunt. Nullus alterum cunctantem operitur, sed singuli passim, prout ocyus seriusve arma expedierant, accurrunt; quam plurimi etiam trans fluvium Unstrut longius metati, priùs infœliciter gestæ rei, quàm committendi certaminis nuncium acceperunt: nec legiones ordinare angustia temporis sinebat, nec militem adhortari, nec castra consuetis stationibus munire, nec aliud quicquam facere, quod militaris disciplinæ solennitas exigebat. Repentinus regis adventus omnia præverterat. Vix tandem ex illa trepidatione resumpto spiritu, cùm in globum densissimum tumultuaria se statione stipassent, non expectato signo (ut consuetudo est pugnaturis) equis subdunt calcaria, & summo nisu præcipites feruntur in adversarios, haud procul ab Hohenburg (a): nec impetum sustinere vel ad horam Suevi potuissent, nisi loco motis jamque pedem retro ferentibus dux Welf cum

(a) Vide supra ad *a. 1073.* Dicitur etiam ad Negelstadt factum fuisse prælium, qui vicus est prope Langensaltzam, ad Thuringiæ Balliviam spectans.

exercitu Bajoarico concurrisset. Prima certaminis procella hastas & lanceas consumpsit: reliquam partem gladiis, qua pugnandi arte plurimum excellit miles Saxonicus, peragunt, præcincti singuli duobus vel tribus gladiis: tantaque vi, tanta ferocitate, tanta feriendi calliditate grassantur, ut hostibus etiam non minùs admirationi quàm terrori essent. Ibi Ernost, marchio Bajoariorum, vir in regno clarissimus, & multis sæpe adversum Ungarios victoriis insignis, graviter vulneratus est, & cùm in castra semivivus relatus fuisset, postero die expiravit. Ibi Engilbertus comes; ibi duo filii Eberhardi, comitis de Ellenburg; ibi quam plurimi nobiles ex Suevis; quàm plurimi ex Baioariis corruerunt; paucique admodum sine vulneribus prælio excesserunt. Rudolphus dux multis sæpe gladiis impetitus, quanquam tenacissimæ loricæ præsidio ictus omnes frustraretur, multis tamen ex assidua contusione membrorum affectus est incommodis. In exercitu Saxonico præclarissimè enituit virtus Ottonis, ducis quondam Baioariæ: is fortissimis juvenibus septus, modò in prima acie pugnam lacessere, ubicunque acrior vis hostium incubuisset, comminus adesse, insistentium vultus gladio ferire, per hostiles cuneos quaquaversum viam sibi ferro parare, modò in postremis cessantes adhortari, causæ, qua arma sumpserant, admonere, & ut nunc, quod sæpe quàm sanctè jurassent, libertatem suam manu vindicarent, omnes in commune per Deum obsecrare. Strenuè profectò & egregii militis, & optimi ducis officio fungebatur. Protractum à media die usque in horam nonam certamen, jam in eo erat, ut duo duorum regnorum exercitus, Sueviæ & Bajoariæ, terga verterent. Et regi frequentes nuncii, salutem suorum in extremo sitam, nunciabant, cùm repente ex uno latere Herimannus, comes de Glizberg, ex alio latere Babenbergenses milites signa inferunt. Tum dux Boëmorum, tum Gozelo, dux Lotharingorum, multis priùs periclitantium in prælio legationibus & supplicationibus fatigatus, suas uterque copias, incitatis ad cursum equis, immittit. Non ultrà Saxones vim multitudinis sustinere poterant; paulatimque cedentes, cùm inclinatas jam ad fugam acies dux Otto restituere, obsecrando, increpando, inertiam desidiamque exprobrando, diu multumque conatus fuisset, tandem versis frenis, omnes diversas in partes aufugerunt. Tum verò (ut semper in fuga hostium ignavissimis & fortissimis par solet esse audacia, par gloria) omnes in exercitu regis legiones, confusis ordinibus, omnes etiam plebeii ac rustici, qui castrorum usibus servilem operam dependebant, ocyus se ad persequendos fugientes expediunt, equos calcaribus enecant, latissimos campos dicto citiùs transvolant, obstantia quæque conculcant. Fugientes cùm in castra, tanquam illic latibulum habituri, se recepissent: captis castris & direptis exagitant, loca omnia, per quæ fuga est, per milliaria duo vel tria circumquaque cædi-
221 bus cruentant, cadaverum acervis exaggerant. Et quia concitatus ungulis equorum pulvis oculis prospectum, rebus discrimen eripuerat, ut haud facilè socios ab hostibus visu caligante secernere possent, quàm plurimos ex sociis suis, dum hostes arbitrantur, interficiunt. Principes Saxoniæ & nobiles, præter duos mediocri loco natos, omnes vivi integrique evadunt: tum peritia locorum, tum obtenebrati aëris densitate, tum equorum velocitate commodissimè usi. Porrò in vulgus pedestre, quod congressis equitibus, adhuc in castris resederat, ita ultra modum omnem modestiamque debacchata est hostilis feritas, ut Christianæ verecundiæ obliti, pecudes sibi, non homines jugulare viderentur. Plurimam etiam partem fluvius Unstrut, dum metu gladii imminentis præcipitantiùs irruunt, absorbuit. Cædi nox finem fecit. Et quòd ultra fluvium persequi fugientes haud satis tutum putaretur; conversi milites ad spolia diripienda, tantam in castris hostium invenerunt ciborum affluentiam, tantam auri & argenti vestiumque preciosarum multitudinem, ut non ad bellum inferendum, sed ad epulum præbendum, regis exercitui, & ostentandam opum suarum magnificentiam, occurrisse viderentur. Rex paulo post occasum solis, inter faustas (ut solemne est) militum acclamationes, in castra revertitur, lætus & æstuans gaudio, quòd hostes infestissi-

infestissimos insigni victoria subegisset, maximè jactantibus passim militibus, quòd illos & illos de primis principibus Saxoniæ manu propria peremissent. Cumque ad locum congressionis reversi, alius dominum suum, alius patrem, alius fratrem, alius cognatum, aut alia quavis necessitudine sibi devinctum, in acie corruisse reperissent; lætitia omnis in mœrorem, cantus versus est in vocem flentium: planctu & ululatu castra universa perstrepebant. Sequentem diem in eisdem castris agentes, occisos terra obruunt. Qui clariores inter eos ditioresque extiterant, in patriam, unde quisque oriundus erat, sepeliendos remittunt; vulneratis curam adhibent; quos militiæ in reliquum inutiles vulnera reddiderant, suis in patriam curandos destinanr. Nec facilè æstimari poterat, quot hac, quot illa in acie cæsa essent millia: hoc tamen palam constante, plus hic nobilium, plus illic cecidisse plebeiæ multitudinis, & propter amissionem clarissimorum virorum, majus victores quàm victos tulisse dispendium. Mœrore & luctu affectis omnibus, gravior accessit dolor & facti pœnitentia, comperto, quòd principes Saxoniæ, quos ad unum interfectos pridie vano rumore vulgaverant, omnes integro numero viverent, atque ad iterandum prælium novas denuo copias pleni animorum contraherent. Graviter nimis ferebant, & inter se haud obscuris mussitationibus fremebant, quòd maximo sui piaculo, minimo reipublicæ emolumento, manus suas innoxiæ plebis sanguine polluissent. Rex ipse quàm plurimum verebatur, ne miles in irritum fusi tanti sanguinis pœnitens, religionis obtentu, deinceps militiam detrectaret, quam sine peccato & gravi offensa Dei administrare non posset. Pessimæ rei pessimum Moguntinus archiepiscopus remedium adhibuit. Collato cum paucis familiaribus regis consilio, repentè processit in publicum, & principes Thuringiæ nec canonicè ad synodum evocatos, nec synodali audientia, secundum ecclesiasticas leges discussos, præcipiti sententia excommunicavit; ea scilicet causa, quòd eum anno priore Erfordiæ, cùm ad exigendas decimas assedisset, districtis gladiis intra ecclesiam impetissent. Et ne quis ei fortè hoc crimini daret, quòd contra canonum scita, miseros homines tam inexplicabilibus negociis ad præsens implicitos, tam iniquo tempore adortus fuisset, quando tantis undique bellorum procellis jactati, non causis dicendis vacare, sed vitam suam fuga vel armis servare necesse haberent: ait, à Romano pontifice sibi hoc permissum esse, ut absque legitimis induciis, absque legitima discussione, die, quo sibi occurreret, eos justo anathemate ab ecclesia recideret. Nullum tamen sapientem latere potuit, quò potissimùm spectaret hoc factum, eò scilicet, ut exercitus regis promptior deinceps fidentiorque adversum eos bellum gereret: de quorum occisione, si post excommunicationem occisi fuissent, putaret, se nec peccatis obnoxium fore, nec pœnis, quas leges ecclesiasticæ statuunt homicidis. Igitur movit exercitus de loco certaminis, & transita Thuringia, ingressus est Saxoniam, omnia circumquaque ferro & igne depopulans, tantasque in villis singulis reperit opes, fœcundissima scilicet regione, & nullis antehac bellis attacta, ut avidissimæ plebi castrorum, quæ sola spe rapinarum exercitum sequebatur, copia pareret fastidium. Rex tamen assiduas ad principes Saxoniæ legationes, tum suo, tum principum suorum nomine, destinabat, hortans eos, ut se dederent, atque in clementia ejus potiùs, quàm in armis suis, quæ semel infeliciter tentassent, spem sibi deinceps ponerent. Sed 222
illi haud dubiis indiciis compertum habentes, quanto in eos odio æstuaret, extremæ dementiæ esse judicabant, ut ei præcipitanter sanguinis sui jus potestatemque facerent, cujus iram tantis ante expeditionem supplicationibus mitigare nequivissent: tamen mandaverunt ei verbis supplicibus, se pacem quàm bellum, clementiam ejus quàm indignitatem semper maluisse, & eam si alio precio, quàm proprio sanguine redimere potuissent, nunquam ad hæc extrema audenda experiendaque processuros fuisse. Quòd si vel nunc saltem post illatam cladem cor ejus tetigisset Deus, ut calamitatibus eorum condoleret, quos penè usque ad in-

ternicionem prostravisset, se hoc gratanter amplecti, & obliteratis à corde suo omnibus malis, quibus in eos iram odiumque suum explesset, deinceps ei fidos devotosque futuros: si autem hoc aliter, quàm per deditionem fieri non posset, consultius sibi esse, ut salva existimatione sua, incolumi libertate sua, in congressione publica morerentur, quàm dediti, ritu pecudum jugularentur, vel diu in custodia habiti, insuper fame & siti, aliisque cruciatibus macerati, omni morte tristiorem vitam exigerent. Ad ultimum jussu regis profectus est episcopus Moguntinus, & alii quidam ex principibus, & hæc eadem viva voce cum eis egerunt, obsecrantes eos per Deum, ut, postquam malè auspicatò rem certamini commisissent, & cladem multis posthac sæculis non abolendam accepissent; nunc saltem malo suo coacti, resipiscerent à stultitia, nec se gentem suam obstinata desperatione omnino perditum irent: se in conspectu omnia cernentis Dei fidem suam interponere, quòd si se ultro dedissent, aut eadem die, aut brevissimo pòst tempore deditione absolvendi essent, salvis sibi dignitatibus, beneficiis, prædiis, & aliis facultatibus suis. Econtra illi satis sibi ajebant, re ipsa cognitam & spectatam esse & principum fidem, & regis atrox atque implacabile ingenium, cùm post illas conditiones pacis, quas priore anno in Gerstigun rex, principibus suffragium ferentibus, quàm sanctè firmasset, tam crudeliter in eos culpæ, quam tunc condonaverat, vindictam exercuisset, nec principum fides periclitantibus quicquam opis præsidiique contulisset: proinde frustra eos rogare, ut fidem suam nunc experiantur quasi incognitam, quam in campis Thuringiæ, luce clariùs, multo suo incommodo experti fuissent. Ita defixi in sententia persistentes, haud procul à Magdeburg, locis munitissimis se continebant: quia, licet multitudine abundarent, congressionibus tamen deinceps abstinendum, nisi inevitabilis necessitas incidisset, decreverant. Tamen Udo marchio [pro se] & episcopus Merseburgensis, & pauci alii nobiles Saxoniæ, deditioni consenserunt: ex quibus Udo marchio, dato pro se obside filio suo, statim deditione absolutus est: episcopus in monasterium Locessan missus; alii diversis principibus, ut ad tempus servarentur, commendati sunt. Rex usque Halberstat cum exercitu venit, omnia, ut cœperat, circumquaque ferro & igne depopulans. Goslariam quoque cum paucis pertexit, parcens loco ditissimo, & sibi semper gratissimo, ne quam admissa multitudine sentiret deprædationis injuriam. Cumque exercitus in dies fame & siti deperiret, veteri frumento partim igne, partim tantæ multitudinis usibus absumpto, novo autem necdum maturo; cumque spes nulla esset, sine largioribus induciis & majoribus impensis, bellum hoc confici posse: exoratus rex à principibus, Saxonia excessit, & transitis finibus Thuringiæ, ubi Eschenevvege pervenit, exercitum dimisit, accepta à principibus firmissima sponsione, quòd ad iterandam expeditionem II calendas Novembris, majores & ambitiosiùs instructas, sibi in Gerstigun copias adducturi essent. Quo in tempore nunciatum est regi, Dietvvinum, Leodiensem episcopum, virum multis ornatum virtutibus, & per plures jam annos sacerdotio perfunctum, ab hac luce migrasse: cui protinus rex, per interventum Gozelonis ducis, propter ejus excellens in militia meritum, successorem constituit Heinricum, quendam Verdunensem canonicum, ipsi duci consanguinitate proximum. Quo ille beneficio regi devinctus, operam suam futuræ expeditioni quàm maximam pollicebatur. Rex, dimisso exercitu, concitus Wormatiam venit. Nec multò pòst Burchardus, præpositus Treverensis ecclesiæ, qui ad regem Ruzenorum legatione regia functus ierat; [tantum regi deferens auri & argenti] & vestium preciosarum, ut nulla retro memoria tantum regno Teutonico uno tempore illatum referatur. Qua regem mercede ad hoc tantum redimere volebat rex Ruzenorum, ut fratri suo, quem
223 regno expulerat, adversum se non præberet auxilium: quod certè gratis etiam impetrare potuisset, quia intestinis ac domesticis bellis occupatus, ad externa, tamque remotis gentibus inferenda bella, nullo modo vacabat. Per se magno mune-

muneri magnum addidit precium, temporis opportunitas. Nam ingentibus recentis belli expensis ærarium regis exhaustum fuerat, & miles vehementer instabat, nuper exactæ militiæ præmium efflagitans: cui nisi ad votum regia largitione satisfecisset, haud dubiè constabat, quòd eum ad reliquam negotii partem, quæ profectò major restare timebatur, minùs devotum habiturus esset.

Moguntinus archiepiscopus, efferatus in Halberstatensem episcopum, pro eo, quòd per eum potissimùm stetisse videretur, ne Saxones deditioni consentirent, spirituali armatura debellare parat, quem militari manu non potuerat. Legatum ei mittit, eumque ad synodum evocat, intentans ei crimen perjurii, ea de causa, quòd contra rempub. cui sub jurejurando fidem spopondisset, instructam aciem dux ipse belli duxisset; & hac occasione episcopatu eum deturbare, si vota sequatur effectus, machinatur, parum recolens, seipsum eadem noxa teneri, quia & ipse & cuncti principes regni, qui nunc partium regis erant, in hæc eadem contra regem bella à principio conjuraverant. Sed nuncius metu hostium, per quorum terras transeundum erat, retardatus est, ne ad legitimas inducias, sicut solemne est, ei diem diceret. Atque ita ineptum consilium eadem levitate evanuit, qua cœptum fuerat. Synodum tamen eodem anno, mense Octobri, Moguntiæ congregavit, ubi inter alios episcopos, qui convenerant, aderat Curiensis episcopus, Apostolicæ sedis literas & mandata deferens, quibus ei, sub interminatione gradus & ordinis sui, præcipiebat, sicut antea quoque multis legationibus præceperat, ut presbyteros omnes, qui intra suam diœcesim essent, cogeret, aut in præsentiarum conjugibus renunciare, aut se in perpetuum sacri altaris ministerio abdicare. Quod dum facere vellet, exurgentes, qui undique assidebant, clerici ita eum verbis confutabant, ita manibus & totius corporis gestu in eum debacchabantur, ut se vita comite synodo excessurum desperaret. Sic tandem rei difficultate superatus statuit, sibi deinceps tali quæstione omnino supersedendum, & Romano pontifici relinquendum, ut causam, quam ipse toties inutiliter proposuisset, ille per semetipsum, quando & quomodo vellet, peroraret.

Heinricus, Spirensis episcopus, cùm jam thesauros ecclesiæ Spirensis penè omnes puerili levitate dilapidasset, & prædia militibus suis in beneficium erogasset [tempore Heinrici tertii imperatoris] & tantum, ut vix in dimidium annum sumptus ei ex redditibus ecclesiæ ministrari possent, inopinata morte subtractus est. De cujus obitu dignam memoria visionem vidit clericus quidam, qui ei defuncto protinus in episcopatum successit, nomine Huzmannus. Putabat, se in choro Spirensi cum episcopo & cæteris clericis stare: & ecce, ingrediebantur chorum tres viri; unus exacta ætate, canicie veneranda; duo juvenes, tanquam in obsequium senioris destinati. Cumque in medio chori aliquandiu taciti constitissent, ait senior his, qui circa se erant, juvenibus: Quid tardatis, quod vobis jussum est, explere? At illi, Tuum, inquiunt, pater est, primò adversus eum dictare sententiam, & nos sine dilatione, quicquid judicaveris, exequemur. Et ille, propter multa, inquit, mala, quæ in locum hunc, & in sanctam Dei genitricem, operatus est, egressa est à Deo sententia, ut interficiatur. Ad hanc vocem corripientes episcopum, decollaverunt, & truncum in ligno crucis, quod in eadem ecclesia in sublime elatum stabat, suspenderunt. Cumque mane facto clericus, nimio horrore concussus, episcopo somnum retulisset, visus est ei quasi deliramenta loqui, & propter sospitatem corporis sui, optimeque constantem omnibus membris vigorem suum, nullum tam è vicino imminentis exitii sensum admisit. Et ecce septimo dehinc die, cùm ad vespertinalem synaxim cum fratribus in choro staret, sensit repentè, parvulam sibi instar puncti pustulam in collo excrescere, qua paulatim in immensum intumescente, ante mediam noctem defunctus est.

Post abductum de Saxonia regis exercitum, iterum Saxones & Thuringi cre-

crebra conventicula faciebant, in quibus plebs contra principes, & principes
contra plebem gravissima simultate tumultuabantur. Succensebat plebs princi-
pibus, quòd eam ad sumenda contra regem arma importunis suasionibus im-
pulissent, & nunc, cùm ad certamen ventum esset, ipsi fuga elapsi, plebem pro-
224 sternendam, conculcandam, & ritu inertium pecudum jugulandam, hostibus
exposuissent. Irascebantur principes plebi, quòd ipsis in aciem progressis, & pro
numero suo satis impigrè rem gerentibus, plebs intra castra inerti ocio desedis-
set; & periclitantibus plurimum irritæ spei, nihil opis præsidiique diu expectata
contulisset. Tum verò omnes in commune Saxones, omnes Thuringos infestis-
simè aversabantur, & cum his justiùs, quàm cum rege bellum sibi fore dicebant,
quòd in fugam verso Saxonico exercitu, Thuringi per omnes vias & compita op-
positi, fugientes invaderent, raperent, lacerarent, & ignominiosa nuditate fœ-
datos, de suis finibus effugarent. Jam in eo erant, ut ad vim, magnumque ali-
quod malum, jurgia spectare viderentur: sed episcopus Halberstadensis, & Ot-
to, dux quondam Baioariæ, quorum potissimùm consilio bellum Saxonicum
administrabatur, efferatæ multitudinis animos salubri moderatione mitigabant;
orantes eos per Deum, ne arma, quæ pro vindicanda libertate sua concorditer
sumpsissent, nunc diabolico furore raptati, in propria viscera retorquerent, neu
hostibus suis, qui luctuosam à se victoriam reportassent, per intestinam hanc se-
ditionem animos audaciamque repararent: præterea cernentes, quòd infra-
ctam prima adversitate plebem vehementer jam belli pœniteret pariter & tæde-
ret: veriti etiam (ut semper varium & instabile est plebis ingenium) ne ipsos prin-
cipes captos regi traderent, & suam salutem eorum sanguine redimerent, retu-
lerunt ad eos de pace instauranda, suaseruntque, ut, quomodo semel accepta
clades belli, cujus tædium horroremque incussisset, omnem nunc operam ver-
terent ad placandam regis adversum se indignationem. Gratanter nimis hoc
auditum acceptumque est ab omni plebe: statimque episcopum Bremensem, &
Udonem marchionem, collato consilio, ad regem miserunt, orare per Deum, ut
saltem nunc sanguine eorum exsaturatus, iracundiæ suæ modum poneret, nec
exiguum gentis Saxonicæ, quod atrocissimæ cædi superfuerat, usque ad interni-
cionem deleret; diem potiùs locumque constitueret, quo tutò venire, tutò cau-
sam dicere liceret: se, juxta jurisdictionem omnium regni principum, de omni in-
juria, qua se læsum diceret, paratos ei ad votum satisfacere: omnem postremò
satisfactionem proponere, omnia salva modò vita & libertate libenter passuros
fore, si tantùm expeditionem, quam adversum se omnibus regni principibus in-
dictam comperissent, ad tempus inhiberet. Ad hæc rex ait, se nec eis, nec cui-
quam, justam satisfactionem de culpa proponenti, veniam negaturum: de tan-
to autem tamque atroci negotio præcipitanter sententiam ferre nec velle nec de-
bere, donec principes regni in unum convenirent, in quorum communem
ignominiam læsæ regiæ majestatis injuria redundaret; & quorum tam virtute
bellum transigendum, quàm consilio pax reparanda esset: præsertim, cùm jam
sæpenumero, bona & pacifica promittentes, fefellissent, se principibus suis, in
expeditionem coadunandi exercitus, diem 11 calendas Novembris constituisse
in Gerstingun: si eos patrati facinoris revera pœniteret, eò venirent, accepturi il-
lic, quamcunque regni principes æquam judicassent, pro admissa temeritate sen-
tentiam. Hoc ubi Saxonibus nunciatum est, ingens eos metus invasit: omnes-
que certatim animi conatus intendunt ad placandam, quoquo modo possint, re-
gis iracundiam; ea præ omnibus cura habita, ut expeditionem, quæ tam atroci-
ter indicta fuerat, præverterent; recolentes, quantum calamitatis superiore ex-
peditione accepissent; & haud dubiè scientes, quòd infestiorem nunc hostem in-
staurata post fugam bella sibi reddituri essent. Itaque supra memoratos nun-
cios, & cum his Hildenesheimensem episcopum mittunt: nec regi solùm, sed
cunctis etiam principibus, pro recuperatione pacis, obnixiùs supplicare jubent:
omnem

omnem admissi facinoris satisfactionem, etiam supra leges & natales suos, promittunt. Et ne verbis minus fidei sit, obsides ipsis legatis, quantos accipere velint, tradunt, quibus se obligent, nulla unquam levitate, nulla necessitate, nulla ingruentium casuum mutabilitate, promissionibus suis defuturos fore. Sed rex, comperto per occultos indices, quòd id molirentur, omnibus modis satagebat, ne qua deinceps, ante instructam expeditionem, legatis Saxonum copia fieret colloquendi secum; præcavens scilicet, ne fortè principes regni, supplicationibus eorum & satisfactionis humilitate evicti, clementiorem in eos animum acciperent: quin imò tam honori, quàm iracundiæ suæ hoc consultius fore judicabat, ut, si fieri posset, novis occasionibus veteres inimicitiæ instaurarentur, & vulnus, quod præproperè in cicatricem obduci metuebat, recentibus plagis exulceraretur. Ad hoc 225
efficiendum novo & exquisito utitur artificio: simulat se à Salomone, viro sororis suæ, rege Ungariorum, in Ungariam evocatum, ut lites, quæ inter ipsum erant, & Joiadam, qui eum regno expulerat, habito cum utrisque familiari colloquio, componeret. Hujus itineris prætextu, elusis omnibus regni principibus, in Boëmiam proficiscitur; nullum secum habens ex principibus, præter Herimannum, comitem de Glizberg, equites autem expeditos, & tanto negotio allectissimos penè quingentos, qui rejectis sarcinis, & cæteris bellorum impedimentis, itineri tantùm & certamini se expedierant. Assumpto in Boëmia duce, & exercitu Boëmico, per occultos ac difficilimos tramites, in Saxoniam contendit, sperans, se eos (ut dici solet) inter oscitantes, cùm inopinatus irrueret, facilè oppressurum, aut si rebellare tentarent, justam deinceps adversum eos belli & satisfactionis non suscipiendæ causam habiturum. Igitur usque Misenen pervenit urbem, sitam in confinio Boëmiæ & Saxoniæ: ibi à civibus pacificè in civitatem susceptus, episcopum civitatis ipsius comprehendit, omnia, quæ ejus erant, diripuit; hoc solo reum majestatis eum adjudicans, quòd toto tempore belli Saxonici nullos ad eum servatæ erga rempublicam fidei indices, nuncios vel literas destinasset. Cæterum homo ecclesiasticæ paupertatis, & nihil aut parum habens pompæ militaris, vota forsitan contra rempublicam facere, arma ferre non poterat, nec magnum vel his, vel illis partibus momentum, amicus sive inimicus extitisset. Paulo ulteriùs progressus, villas nonnullas incendit; homines plerosque ingenuos in deditionem accepit, cùm repentè præmissi exploratores retulerunt, jamdudum consilii hujus famam ad Saxones prævenisse; eos contractis plusquam 15. millibus armatorum, haud procul castra posuisse, paratos cum eo proxima die, nisi satisfactionem eorum, pacisque conditiones ultro susciperet, collatis signis confligere; postremò de ejus suorumque omnium salute actum esse, si vel ultrà progredi, vel in eisdem castris posteram diem opperiri vellet, præsertim, cùm nullum undique conclusis effugium pateret, nec periculum manu propulsare multitudine impares possent. Ingens omnes, qui cum rege erant, metus perculit, vehementerque ejus ineptiam incusabant, quòd, cùm successus suos nimiùm ipse urgeret, & morarum impatiens, multorum annorum bella uno impetu conficere, immoderata præsumptione festinaret, se suosque hostibus puerili levitate prodidisset. Eorum monitis obtemperans, citato, quantum poterat, reditu, in Boëmiam, unde eruperat, se recepit: quem abeuntem quidam ex Saxonibus expediti equites, insciis principibus insecuti, priusquam Saxonia excederet, oppressissent; nisi Boto comes, qui ad Saxones à rege orator ierat, provocare eos ad deditionem, vel (quod verius est) vana pollicitatione veniæ implicare eos, ne persequerentur abeuntem, hac arte eos fefellisset. Digrediens à castris Saxonum, cùm eos paulatim vestigia sua insequi cerneret, iter unius diei, quo ad regem redire poterat, longos anfractus, & longa viarum dispendia legendo, vix triduo confecit, ut per hanc scilicet moram rex, elusis hostibus, in tutum evadere potuisset. Ita periculo liberatus rex militem suum labore ac vigiliis, tum potissimùm fame ac siti, penè usque ad defectionem spiritus confectum, post paucos dies Ratisponam reduxit, è vicino jam imminente die, quo in expeditionem exer-

citus adunandus erat, invenitque ibi legatos Saxonum, multo jam tempore reditum ejus præstolantes: quos responsum differendo diu suspensos tenuit, ut redire ad suos, nisi sub ipso imminentis jam expeditionis articulo, & penè incumbente jam cervicibus eorum hostili gladio, non possent. Cumque sub idem ferè tempus Dedi marchio, longa ægritudine absumptus, decessisset, marchiam ejus Boëmico duci in præmium exactæ militiæ dedit, tametsi uxor marchionis, Adala, filium suum, cui hæreditaria successione marchia debebatur, ei paulo antè pro se obsidem misisset, & ipse marchio, post recuperatam pacem in Gerstingun, intemeratam semper erga regem remque publicam fidem servasset. Interea Saxones & Thuringi, inter spem & metum, inter pacem & bellum, inter comminationes & supplicationes, vario curarum æstu fluctuabant: nec, quid agerent, quo se verterent, quibus modis impeditam rem explicarent, crebra conventicula facientes, deliberare poterant. Censebant alii, quomodo rex ad internicionem totius Saxonicæ gentis animum obstinasset, ut, quicquid Saxoniæ vel Thuringiæ hostilis exercitus reliquum fecisset, id ipsi injecto igne absumerent, & sic cum omnibus suis ultra fluvium Albim commearent: alii, ut Luiticios, infestissimam nomini Christiano gentem, finibus suis excirent, & barbaro milite adversus barbarum atque implacabilem hostem uterentur: alii, ut castella, quæ rex per Thuringiam & Saxoniam dirui jusserat, instaurarent, & locorum difficultate, quoniam armis non possent, salutem suam, quoad indignatio domini deflagraret, tutarentur. Sed plebs omnem spem suam ab armis ad preces verterat: quæ si non proficerent, incunctanter animo fixerat, omnia fœda etiam atque crudelia potiùs tolerare, quàm se certamini committere, & ancipitem fortunæ aleam, quam semel infausta congressione experta fuisset, denuo tentare. E contra principes, quibus primùm authoribus ea rabies inarserat, sedulò instabant, obsecrantes, ut pristinæ virtutis memores crimen non inferrent gloriæ suæ, nec optimè cœpta fœdissimè nunc desererent. Quòd prima congressione res secus cessisset, id causæ extitisse, quòd nec regem nec principem habuissent, cujus ductu & auspicio bellum gerere, ad cujus imperium castra locare, in aciem procedere, manum cum hostibus conferre, & cætera militaris disciplinæ munia observare, sacramenti militaris religione cogerentur; si is scrupulus ademptus esset, nullum regem, nullum deinceps exercitum virtuti Saxonicæ insuperabilem fore: proinde malæ rei, pessimæ spei, unicum hoc remedium, & adversus insolentiam hostium vehemens telum esse, si regem sibi crearent, & in ejus verba jurarent, se pro patria, pro conjugibus, pro liberis, pro legibus, pro libertate sua, usque ad mortem militaturos esse. In his & hujuscemodi deliberationibus, cum sæpe septem, sæpe 14. dies, continua consultatione trivissent, incertiores semper quàm venerant, domum revertebantur. Ita, cùm omnia deliberando pertentassent, omnia discussissent, propter acceptæ cladis recentem memoriam, nihil rationibus suis satis tutum, satis firmum putabant. Rex XI calendas Novembris, juxta condictum venit in Gerstingun: venerunt omnes Teutonici regni episcopi & comites: aderat Diodericus, dux Mosellæ regionis: aderat Gozzelo, dux Lotharingiæ, tantas habens copias, ita militaribus armis instructas, ita de tota, cui præerat, regione, severissimo delectu habito, exquisitas, ut solæ cæterum regis exercitum & numero & bellici apparatus gloria præcellere ac supergredi viderentur. Alii duces, Rudolphus scilicet, dux Suevorum, Welf, dux Baioariorum, Bertholdus dux Carentinorum, regi auxilium suum petenti denegaverant: pœnitentes, (ut ajebant) superiori expeditione in irritum fusi tanti sanguinis; offensi etiam regis immiti atque implacabili ingenio, cujus iracundiæ incendium nec lachrymæ Saxonum, nec inundantes campis Thuringiæ rivi sanguinis restinguere potuissent. Cæteri tamen principes, qui frequentissimi convenerant, magnum satis ac validum exercitum fecerant, ei tamen longè ac multò imparem, quem prior illa expeditio contraxerat. Saxones & Thuringi, ultima jam necessitate exciti, amplissimo numero convenere, & positis castris haud procul à curte regia, Northusun,

husun, archiepiscopum Bremensem, episcopum Hildenesheimensem, Udonem marchionem, regi obviam in Gerstingun miserunt; obnixè postulantes, ut à latere suo principes, quos vellet, ad eos transmitteret; paratos se, collato cum eis consilio, omnibus, quæ justa sint, promptissimè assensum præbere. Abnuit rex: nec principes suos de tam remotis regni partibus ad sententias dicendas confluxisse, sed ut manu militari ab hostibus communes reipublicæ injurias expostularent. Sed cùm ei hoc vix & ægrè supplicatio legatorum extorsisset: nullus erat ex principibus, qui eo munere fungi consentiret: singulis videlicet timentibus, ne vel apud regem perfidiæ notarentur, si quid in Saxones clementiùs agerent, vel apud Saxones mendacii crimine infamarentur, si veniam eis admissi pollicerentur, quam incunctanter scirent, nullam eos à rege consecuturos. Triduo in hac cunctatione cessatum est, legatis assiduò euntibus ac redeuntibus, atque in eadem verba regis & omnium principum aures obtundentibus. Nec propterea rex profectionem distulit, sed instructo exercitu, prælatis militaribus signis, lento quotidie gradu, in ulteriora populabundus contendebat. Tandem placuit, mitti ad eos Moguntinum archiepiscopum, Salzburgensem archiepiscopum, Augustensem episcopum, Wirzeburgensem episcopum, & cum his ducem Gozzelonem, cujus potissimùm in ea expeditione authoritas valebat, & in eo omnium, quæ agenda erant, summa & cardo vertebatur, pro eo, quòd licet statura pusillus, & gibbo deformis esset, tamen opum gloria, & militum lectissimorum copia, tum sapientiæ & eloquii maturitate, cæteris principibus quamplurimum eminebat. Hos quinque nominatim ad colloquium suum Saxones expetierant, quòd hos constantissimæ fidei & veritatis esse compererant, & quicquid hi spopondissent, ratum fore haud dubiò credebant. Cumque in castra Saxonum venissent; provoluti pedibus eorum principes Saxoniæ, obtestabantur per Deum, ut calamitatis eorum misererentur, quos regis inclementia & primò ad audendum hoc immane facinus coëgisset, & nunc victos, & penè usque ad internicionem deletos, ad exitiales cruciatus insatiabili odio deposceret. Quòd si legibus, si judiciis, si more majorum innocentiam suam asserere permittantur, facilè crimen refellant, & se acceptas in Gerstigun pacis conditiones nullo deinceps ausu temerario violasse, probent; vel si probare nequeant, pœnas, quas leges & scita majorum in similium criminum reos sanxerint, persolvere non abnuant: nunc verò, novo crudelitatis genere, innocentibus refellendi criminis copiam non dari, placationem non recipi, satisfactionem non admitti, sed semel conceptæ indignationis virus ita penitus imis insedisse visceribus, ut non alio medicamine, quàm totius Saxonicæ gentis exterminio sedari valeat. Proinde videant ipsi, memores humanarum rerum, ne fortè pestilentis hujus exempli contagium, sumpto ab Saxonibus exordio, cæteros etiam quandoque regni principes inficiat: & ita nunc infelicibus eventis Saxonum moderentur, ita calicem hunc fellis & absynthii misceant & propinent Saxonibus, ut sibi quoque paulo pòst eundem meminerint esse bibendum: se jam incisa spe, omissa deinceps salutis propriæ cura, hoc firmiter animo statuisse, ut, quicquid illi agendum censeant, suadeant, jubeant, incunctanter agant, nec suarum partium studio patiantur ulterius totius reipublicæ statum periclitari. Ad hæc illi responderunt; se causam, qua primùm adversus regem arma sumpserint, non admodum improbare, nec placere sibi obstinatum ad perniciem eorum regis animum & pertinax odium; consensisse tamen in hoc omnes regni principes, de usurpato in republica novo hoc, & multis retro seculis inaudito facinore, non aliter regi vel reipublicæ posse satisfieri, quàm, ut se absque ulla exceptione dedant; sibi autem, quorum hoc consilio agant, curæ futurum, ut nihil ex hac deditione, quod saluti eorum, quod honori, quod rei familiari officiat, experiantur. Adversus hanc vocem vehementer infremuit vulgus Saxonicum: durumque omnibus visum est & intolerabile, ei sanguinis sui jus potestatemque 227

facere, cujus crudelitatis tam clara cepissent experimenta: quia, post depopulationes Thuringiæ & Saxoniæ, post multa hominum millia cæsa, adhuc spirans minarum & cædis, omnia adversum eos mundi regna concitasset: cujus iracundiæ in secundis rebus non pietas, non miseratio, non Dei, non hominum respectus unquam modum fecissent: satius sibi fore, ut æquo certamine congressi, more virorum fortium, moriantur in bello, quàm ut in exiliis & carceribus, ritu pecudum jugulati, ridiculum hostibus suis spectaculum præbeant. Econtra illi sedulò instabant deprecantes, ut salutaribus monitis adquiescerent, neque exiguum Saxonici nominis, quod cædi ac depopulationi superfuisset, vana desperatione perditum irent; se, si minus salutis eorum, at propriæ existimationis curam permaximam habere, qui profectò maculam sibi & crimen, nulla deinceps ætate, nulla virtute abolendum contraherent, si fidei suæ creditos adversitatis cujusquam vel levis aura perstringeret: proinde ituros se ad regem, & si tutò fidem dicere, tutò veniam polliceri possent, compertoros, & quæ comperta fuissent, die postera renunciaturos. Rex, gratissimè amplexus, pacis conventionem promisit, & (sicut vulgata in plurimos fama loquebatur) etiam jusjurandum dedit, nihil se in eos, si dediti fuissent, præter voluntatem & sententiam acturum eorum, quorum opera & beneficio incruenta sibi hæc victoria obtigisset. Sæpe itum ac reditum est: sæpe Saxones, refutato deditionis consilio, arma expediri, atque in aciem signa efferri, conclamaverant, dum omnia fide regis tutiora sibi arbitrarentur. Sed Gozzilo dux, & qui cum eo erant episcopi, satis impigros se exhibuerunt negotio, & ferocientis multitudinis tumultum nunc minis, nunc blandimentis comprimebant: pollicentes, & quia verbis parum fidei erat, etiam sub jurejurando confirmantes, non salutis, non libertatis, non prædiorum, non beneficiorum, non cæteræ supellectilis suæ ullam eos jacturam sensuros, sed, postquam faciem regis & regni majestatem momentanea satisfactione magnificassent, statim deditione absolvendos, & patriæ libertatique, in nullis imminuto sibi conditionis suæ statu, restituendos esse.
228 Non verba, non juramenta, non promissiones ullæ principibus Saxoniæ metum ademerant, sed, quia nec utiliter hostibus congredi, numero ac virtute impares, valebant, nec bellum diutius trahi, plebe jam olim tædio affecta, & pacis recuperandæ cupidissima, poterat; post longas deliberationes, post multas tergiversationes, lacrymantes, atque alta suspiria ab imis trahentes visceribus, tandem deditioni consenserunt, & fidem principum, regisque clementiam propriæ salutis periculo experiri statuerunt. Quod ubi protinus per exercitum regis celebris rumor vulgaverat; ingens gaudium, vehemens erat gratulatio: omnique triumpho illustriorem, omnibus spoliis opimiorem æstimabant victoriam, quòd adempta sibi fuisset necessitas cum his manum denuo conserendi, qui prima congressione, extinctis penè omnibus Sueviæ ac Bajoariæ luminibus, luctuosam victoribus victi cladem intulissent. Postera die rex, ad suscipiendos eos, in media latè patentis campi planitie, in loco, qui dicitur Spiraha, (a) assedit, toto exercitu ad hoc spectaculum solemniter evocato, latissimo inter constipatam multitudinem vacante spacio, ubi dum procederent, totius exercitus oculis conspicui forent. Igitur introducuntur per ordinem Saxoniæ ac Thuringiæ primò principes, Wezil archiepiscopus Magdaburgensis, Bucco episcopus Halberstatensis, Otto, dux quondam Bajoariæ, Magnus dux Saxoniæ, Herimannus comes, patruus ejus, Fridericus Palatinus comes, Diedericus comes de Cadalenburg, (b) Adelbertus comes de Thuringia, Rudeger, Sizzo, Berenger, Bern, comites; deinde ingenui omnes, qui generis vel opum claritate aliquantulum eminebant in populo: &, sicut convenerat, absque ulla exceptione regi se dediderunt. Rex eos principibus suis singulis singulos, donec de eis communi

(a) Vicus est, ditionis Sondershusanæ, *an der Helbe, zwischen Greussen und Kindelbrücken*, prout situm definit SPANGENBERG *Chron. Sax. c.* CXCIII.
(b) Potius Katelenburg, de quibus in Antiquitatibus Katelenburgensibus separatim egit *JO. GEORG. LEUCKFELD.*

communi consilio deliberaretur, servandos commisit, & paulo pòst, rupto fœdere, contemptis omnibus, quibus se obligaverat jurisjurandi vinculis, eos per Galliam, Sueviam, & Baioariam, per Italiam & Burgundiam deportari fecit. beneficia quoque eorum militibus suis, quorum præcipuè opera in bello Saxonico usus fuerat, distribuit: commoratus etiam paucis diebus in Thuringia, castellum in Asenberg instauravit, præsidiumque imposuit, præcavens, ne quid post digressum suum instabilis vulgi levitate novaretur: præterea ingenuis omnibus, qui vel casu abfuerant, vel metu se subtraxerant, diem statuit; ante quem si in deditionem non venissent, tanquam hostes publici, ab omnibus, quibus respublica curæ esset, ferro & igne infestarentur. Atque ita dimisso exercitu, victor rediens, Natalem sancti Martini Wormaciæ celebravit.

Interea Romanus pontifex crebris legationibus, & Babenbergenses clerici assiduis supplicationibus vehementer regi imminebant, ut jam diu vacanti ecclesiæ Babenbergensi rectorem provideret: siquidem prior episcopus, licet extrinsecis ecclesiæ possessionibus, militum suorum (ut suprà dictum est) præsidio fultus, contra vetitum incubaret; nullam tamen pontificialis officii administrationem usurpabat, apostolici anathematis religione abstrictus. Cumque regi in pace & in bello, tranquilla seu turbata republica, semper commodissimè affuisset, & scandalizatis in eo cæteris regni principibus, solus ille nunquam scandalizatus fuisset, sed in cunctis, quæ ei accidissent, calamitatibus pondus diei & æstus cum eo inconcussa fide portasset: nunquam tamen rex vel levi verbo calumniatoribus ejus obstitit: quin imò haud gravatè adversus eum accusationem recipere videbatur, eò videlicet (ut plerique interpretabantur) intendens, ut per hujus dejectionem via sibi patefieret ad Wormatiensem episcopum, & alios nonnullos, quibus in ultionem pristinæ defectionis jampridem summa ope calumniam struere sentiebatur. Igitur profectus Babenberg, Rupertum Goslariensem præpositum, in Natali sancti Andreæ Apostoli, pro eo ordinari fecit episcopum, virum pessimæ existimationis in populo, eò quòd regi familiarissimus, & omnibus ejus secretis semper intimus fuisset, & omnium, quæ rex perperam, & præter regiam magnificentiam, in republica gessisset, potissimus incentor extitisse putaretur: & milites quidem acerrimè factum improbabant, quòd scilicet, vivente priore episcopo, nec canonicè ad synodum evocato, nec canonicè adjudicato, alius ad adulterandam ecclesiæ Babenbergensis castitatem, superordinatus fuisset episcopus. Clerici autem, etsi eos quàm maximè offenderet persona ordinati, haud sanè bonum testimonium habens ab his, qui foris erant; malebant tamen qualemcunque habere, quàm eum, adversus quem sedem Apostolicam appellaverant, & cujus vitæ institutionisque lugubrem tragœdiam toto mundi hujus theatro decantandam vulgaverant, recipere. 229

Postera die, cùm ad eligendum Fuldensem abbatem rex cum principibus assedisset, grandis erat inter abbates & monachos, qui ex diversis locis frequentes confluxerant, concertatio: tanquam solemniter indicto agone, singuli pro virili portione currentes, alius aureos montes, alius ingentia beneficia ex agro Fuldensi, alius solito impensiora in rempublicam servitia promittebant, nec prorsus in promittendo modum aut modestiam ullam servabant. Et ô mores, ô tempora, ô abominationem desolationis, stantem in loco, ubi non debet, & mammonam nostris temporibus publicè sedentem in templo Dei, & extollentem se supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. Abbates & monachi ita ambitionis spiritu præcipites rapiebantur, ut eos à cupiditate sua non pudor nominis Christiani, non habitus arctioris propositi, non ipsum denique deterreret recens exemplum Babenbergensis episcopi: quem pridie viderant non aliam ob causam & episcopatu privatum & communione, quàm quòd ad sacrum ordinem illicita largitione aditum sibi affectasset. Horum impudentiam rex vehementissimè (ut dignum erat) detestatus, cùm hinc inde importunè obtundentium precibus

urgeretur: repentè divino(ue creditur)spiritu actus,monachum quendam Herveldensem, Ruzelinum nomine, qui pro causa monasterii, jussu abbatis sui,ad curtem venerat, in medium evocat, & nihil minus suspicanti, etiam inopinatæ rei miraculo penè exanimi, baculum pastoralem offerens, primus ipse abbatem eligit, dein cæteros, tam monachos quàm milites, ut in electionem ejus consentiant,obnixè efflagitat. Ita cunctis, qui aderant, lætissima acclamatione suffragium ferentibus, abbatiam suscipere jubetur. Et cùm diu nunc imperitiam suam, nunc malam valetudinem, nunc abbatis sui absentiam causatus restitisset, vix tandem aliquando, præsentium episcoporum obtestatione adjuratus, suscipere consensit. Similiter, defuncto nuper Udalrico, abbate de Loressan, cùm monachi & milites, in electionem præpositi concorditer adunati, ad curtem venissent, neque rex aliter sensurus putaretur, propter multa servitia, quibus ille, dum præpositus monasterii esset, gratiam dilectionemque ejus, officiosa admodum sedulitate, redemerat: rex alium quendam, ejusdem cœnobii monachum, Adelbertum nomine, qui cum cæteris fratribus nihil tale opinatus advenerat, repentè injecta manu, in medium protrahit, & rei novitate attonito baculum pastoralem, cunctis stupentibus, tradit.

Herimannus, Babenbergensis episcopus, comperto, quòd alius in locum ejus subrogatus esset episcopus, cùm omnis jam ei spes adempta esset recuperandæ deinceps dignitatis suæ, nec ad eludendam Romani Pontificis sententiam ullum ultrà pateret diverticulum, in monasterium, cui nomen est Suarza, secessit, ibique sub Eggeberto abbate sanctæ conversationis habitum suscepit, statimque assumpto secum eodem abbate suo, Romam profectus est. Cùm de inobedientia sua humiliter apud sedem Apostolicam pœnitentiam egisset, & anathemate liberatus, & sacerdotalis ministerii, præter pontificalem dignitatem, denuo licentiam est consecutus.

Annum hunc, multis cladibus insignem, potissimùm lugubrem fecit obitus Annonis, Coloniensis archiepiscopi, qui, post longam ægrotationem, qua dominus vas electionis suæ in camino tribulationis transitoriæ, purius auro, purgatius mundo obryzo decoxerat, 2 nonas Decembris beato fine perfunctus, ad Angelos ex hominibus, ad immortalia ex mortalibus transmigravit. Testantur hoc signa & prodigia, quæ quotidie circa sepulchrum ejus dominus ostendere dignatur, ad confutandam impudentiam eorum, qui paulo antè vitam ejus sanctissimam, atq; ab omni hujus mundi labe, quantū ad hominem, integerrimam, livido dente carpebant, & preciosam margaritam, jam olim cœlestis regis diademati destinatam, falsis rumoribus obfuscare conabantur. Is in Babenbergensi ecclesia, in ludo tam divinarum quàm secularium literarum enutritus, postquam adolevit, nulla commendatione majorum (erat quippe loco mediocri natus) sed sola sapientiæ ac virtutis suæ prærogativa, imperatori Heinrico innotuit: à quo in palatium assumptus, brevi apud eum, præ omnibus clericis, qui in foribus palatii excubabant, primum gratiæ & familiaritatis gradum obtinuit, hoc præcipuè diligentibus
430 in eo omnibus bonis, quòd justi ac recti admodum tenax erat, atque in omnibus causis, pro suo tum statu, non adulando ut cæteri, sed cum magna libertate obloquendo, justitiæ patrocinabatur. Erat autem, præter virtutes animi & morum gloriam, corporis quoque bonis ornatissimus, statura procerus, vultu decorus, lingua promptus, vigiliarum & inediæ patientissimus, postremò ad omne boni operis exercitium naturæ muneribus affatim instructus. Exactis in palatio haud multis annis, magna imperatoris, magna omnium, qui eum noverant, expectatione, adeptus est Coloniensem episcopatum, atque ita deinceps in omnibus tam ecclesiasticis, quàm reipublicæ negotiis, haud imparem se acceptæ dignitati gerebat, & sicut editioris loci insignibus, ita cunctis virtutum generibus inter cæteros regni principes conspicuus incedebat. Reddebat sollicitus, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo, quia Coloniensis nominis majestatem & seculārem

rem pompam ambitiosiùs penè, quàm aliquis ex prædecessoribus ejus, ostentabat ad populum, nec propterea tamen invictum inter tantas occupationum procellas spiritum unquam relaxabat à studio divinarum rerum. Crebris jejuniis corpus suum macerabat, & in servitutem redigebat. Pernoctabat plerunque in orationibus, & per ecclesias, uno tantùm puero contentus comite, nudis pedibus discurrebat, & diem quidem in disponendis privatis seu publicis negotiis, noctem verò totam in opere Dei expendebat. Multa illius in pauperes, in peregrinos, in clericos, in monachos benignitas, mira liberalitas erat. Nullam intra diœcesim suam congregationem prætermisit, quam non prædiis, ædificiis, stipendiis, sua specialiter donatione auctam, vita decedens relinqueret: & planè apud omnes indubia fide constitit, ex quo Colonia fundata est, unius nunquam episcopi studio tantum opes & gloriam crevisse Coloniensis ecclesiæ. In judicandis causis subditorum nec odio, nec gratia cujusquam à vero abducebatur, sed semper in omnibus propositam indeclinabiliter sequens æquitatis lineam, ad evertendum judicium, nec accipiebat personam pauperis, nec honorabat vultum potentis. Tum verò verbum Dei ita luculenter, ita magnificè disserebat, ut saxeis etiam cordibus sermo ejus lachrymas excutere posse videretur, & semper ad exhortationem ejus planctu & ululatu compunctæ multitudinis ecclesia tota resonaret. Duas Coloniæ congregationes clericorum ex integro propriis impensis instituit, unam in loco, qui dicitur ad gradus, titulo sanctæ Mariæ, alteram foras murum, titulo sancti Georgii martyris. Tres etiam congregationes monachorum diversis in locis ex suo construxit, unam in monte, qui à præterfluente fluvio cognominatur Sigeberg, *(a)* aliam in regione Sclavorum, in loco, qui dicitur Salefelt, tertiam in regione Westphaal, in loco, qui dicitur Grafcaf: *(b)* quas omnes & augustissimis ædificiis excoluit, & exquisitissimis ecclesiæ ornamentis illustravit, & amplissimis atque in multorum fratrum usus sufficientibus prædiis locupletavit. Cumque in omnibus Teutonici regni monasteriis cerneret, antiquum illum regularis disciplinæ fervorē admodū refrixisse, & monachos à vita communi ad rem familiarem curam omnem studiumque convertisse; gravi tædio angebatur animus ejus, quòd ingentibus expensis nihil Deo dignum confecturus putaretur. Interea contigit, ut pro causa reipublicæ Romam pergeret. Cumque alias Italiæ regiones peragraret, principes ejus regni, ne à rege deficerent, suis exhortationibus confortaturus, ad monasterium quoddam, cui Fructuaria *(c)* nomen est, causa orationis divertit. Ibi admiratus monachorum arctis-

(a) Idem dicit *CHRON. S. ÆGIDII*, ad *a. 1071.* apud *LEIBNITIUM Tom. III. p. 584. MARIANUS SCOTUS ad a. 1077.* Non confundendum est cum Saxonum castro, Sigisburg, ad Ruram, quod a. 775. Carolus M. cepit, nec cum Wagrorum oppido, Segeberg. Hoc in Ducatu Bergensi situm est, a Siga, amne præterfluente, sic dictum, & a monte Wilberg, hodie *Siborg*. De quo *MEIBOMIUS not. ad Irmensulam cap. IX. HERM. HAMELMANN delin. urbium Westphaliæ n. 18.*

(b) De hoc *SCHATENIUS Ann. Paderborn. ad a. 1072. Anno per hac tertium Ordinis D. Benedicti Cœnobium in Westfalia, quod Grafschaffense est, condidit; id quod hodiedum ex primo Monachorum instituto catholica religionis servatur intra Archiepiscopi limites sacros ac civiles.*

(c) De hoc *GERVASIUS TILBERIENSIS Ot. Imper.* apud *LEIBNITIUM Tom. I. p. 962. In Episcopatu Taurinensi Italia est monasterium Fructuariense, antiqua religione celebre, in quo juxta ecclesiam sanctorum Benigni & Tiburtii est cœmeterium, in quo singulariter monachi sepeliuntur. Verum, si post triduum aperta fuerit sepultura, in ea nec ossa nec cinis mortui comparebunt, quod multoties probatum ac compertum a monacho consine, viro religioso ac literato, accepi, sub fide verbi testificatum.* In hoc Monasterium Agnes Henrici IV. mater, secessit, teste *OTTONE FRISINGENSI lib. VI. c. XXXIV.* & *HENR. BODONE Synt. de Eccles. Gandersheim. p. 731.* Adde *GOLDASTUM de Auctoribus Hist. Henrici IV. p. 27.*

ctissimam, & secundum regulæ instituta conversationem, nonnullos eorum, in opere Dei probatissimos, secum rediens abduxit, & eos, ad tradendam Galliis ejusdem disciplinæ formulam, in Sigeberg constituit: prioribus monachis, quos ex sancto Maximo asciverat, quoniam in horum instituta concedere noluerant, honorificè in locum suum remissis. Quod ejus factum imitati cæteri Galliarum episcopi, alii ex Gorzia, alii ex Cloniaca, alii ex Sigeberg, alii ex aliis monasteriis monachos evocantes, novam divini servitii scholam in suis singuli monasteriis instituerunt: adeoque brevi convaluit felicis hujus facti æmulatio, ut pauca intra Galliam monasteria videamus, quæ non jam novæ hujus institutionis jugum subacta receperunt. Ipse verò monachos suos, juxta quod in Fructuaria compererat, cernens, arctissimis vivere disciplinis, & conversationis eorum opinione longè lateque vulgata, multos ad mundi contemptum inflammari, & eorum magisterio se in via Dei erudiendos tradere; magnas Deo gratias referebat, quòd non confudisset eum ab expectatione sua: omnem quoque diligentiam adhibebat,
231 ne quam earum rerum, quibus corporis imbecillitati consulendum sit, penuriam sustinerent: honorabat ac venerabatur eos ut dominos suos: nec solùm abbati, sed decanis etiam monasterii ita subditus dictoque obtemperans erat, ut ad primum eorum imperium, quantumlibet gravibus publicæ seu privatæ rei negotiis implicitus, teneretur, ilico ex occupatis manibus surgeret, & omne, quod jussissent, instar vilis mancipii, exequeretur; cibos summa industria confectos quotidie, dum adesse potuisset, ipse eis inferebat, ipse apponebat, ipse potum miscebat, ipse reficientibus ad omne obsequium quolibet famulo promptior paratiorque assistebat: silentiū quoque, ac cæteras monasterii consuetudines, dum inter eos diversaretur, ita attentus sollicitusque servabat, ac si pro excessibus suis, ipse quoq; quotidie in capitulo eorum causam dicturus, & sententiam accepturus foret. Hoc ejus in Sigeberg, hoc in Salefelt, hoc in Grafcaf studium, hæc institutio erat. Porrò à rege gravissimis sæpenumero inimicitiis dissidebat, & eum acerrimis increpationibus objurgabat, propter multa, quæ præter æquum & bonum, ejus jussu vel permissu, quotidie admittebantur in republica: unde rex plerunque efferatus, omnia, quæ illius erant, ferro & igne demoliturum se comminabatur, plerumque autem supplex ei factus, amplissimis promissionibus iratum demulcebat; & tam sui, quàm totius regni jus potestatemque ei se facturum pollicebatur, si modò fidum eum sibi, nec adeò cunctis voluntatibus suis adversum experiretur. Ad hæc ille, in cunctis, ajebat, quæ rectè & juxta regiam magnificentiam conaretur, nusquam ei defuturam esse operam suam: si quid verò perperam, & contra leges ac scita majorum, nequam hominum suggestionibus depravatus, agere vellet, ut his consensum authoritatemque suam accommodaret, nullo se vel pretio redimi, vel terrore compelli posse. Et nunc quidem in summam familiaritatem, & penè in regni consortium à rege assumebatur, nunc verò, quomodo ea, quæ in regno perperam gerebantur, vehementer detestaretur & acerrimè impugnaret, cum contumelia de palatio ejiciebatur, & ad extinguendum omnino nomen ejus, totum regni robur concitabatur. His vicissitudinibus per plures annos ejus concertatio cum rege trahebatur. Neque enim lasciviæ regis vel ratio modum faciebat, vel ætatis accessus, vel amici cujusquam objurgatio, sed quotidie seipso deterior efficiebatur, & ruptis omnibus humani, ne dicam Christiani, pudoris frenis, in omne, quod animus suggessisset, flagitium præcipitantior ruebat: & oppressis jam terrore principibus, nullus erat, qui peccantem, & divina atque humana omnia absque discrimine permiscentem, vel levi verbo auderet redarguere. Ad ultimum considerans archiepiscopus, completam esse malitiam ejus, & obstinatum in malis ingenium nec tempore jam corrigi posse, nec ratione; anno penè ante exortum bellum Saxonicum petiit vacationem deinceps sibi dari ab exterioribus reipublicæ negotiis: & sic imperato commeatu, in Sigebergense monasterium secedens, illic in vigiliis & jejuniis, in orationibus & eleemosynis, quod supere-

fupererat ætatis,exigebat, nec inde ufpiam,nifi fumma fortè ac inevitabili neceffitate extractus, abfcedebat. Cætera, quæ circa reipublicæ adminiftrationem vel egit vel paffus eft, fi quis pleniùs fcire voluerit, fuperiora libelli hujus revolvat, & fingula eo, quo gefta funt, ordine & tempore copiofè defcripta inveniet. Sed pius Dominus, qui,quos amat, arguit & caftigat, hanc quoque dilectam fibi animam, ante diem vocationis fuæ, multis tentari permifit incommodis, ut fcilicet ab eo omnem fcoriam terrenæ converfationis excoqueret caminus tranfitoriæ tribulationis. Primum, moto bello Saxonico, fratrem ejus Wecel, Magdaburgenfem archiepifcopum, & confobrinum ejus, Bucconem, Halberftadenfem epifcopum, tempeftas involvit graviffimæ perfecutionis. Contra hos, cùm non fatis impigrè regi, totius Saxonicæ gentis exterminium anhelanti, opem ferret, naturæ profectò legibus & carnali affectione inhibitus, invifus ei fufpectusque efficitur; perjurii ac perfidiæ infimulatur: cives Colonienfes, quibus paulo antè unicè carus acceptusque fuerat, ad interficiendum eum, donis ac promiffionibus follicitantur. Sopito utcunque hoc malo, duo miniftri ejus, qui in laribus ejus familiariffimè obfervabantur, infidias ei tendunt, & nifi Dei mifericordia malum hoc prævertiffet, nihil tale fufpicantem trucidaffent. Alii cuidam, quem beneficiis fuis maximè fidum fibi obnoxiumque fecerat, familiares literas à fe ipfo in tabulis, propter majorem fecreti (a) *cautelam, confcriptas, dedit Epifcopo Halverftatenfi perferendas, quibus nepotem* fuum, tantis undique adverfitatum procellis jactatum, & penè naufragantem, confolaretur & inftrueret. At ille, ex ipfa tam operofa fecreti commonitione conjiciens, aliquid regi reique publicæ adverfum his literis contineri, regi eas detulit. Quas ille deinceps in argumentum læfæ fidei archiepifcopo improperans, necem ei & omnibus, quæ ejus effent, ultimum, fi copia fieret, exterminium machinabatur. Item alius quidam ex miniftris ejus, quem Colonienfi ecclefiæ propria induftria ipfe acquifierat, quemque ob hoc indulgentiffimo femper affectu coluerat, & bonis omnibus, etiam fupra natales fuos, locupletaverat, repentè infolentia fervili elatus, jugum ecclefiafticæ fervitutis cœpit detrectare, feque in libertatem, violento quodam jure fori, cum magna archiepifcopi contumelia, afferuit. Tum verò crebris mortibus carorum fuorum ita amaricatus eft, & vulnere concifus fuper vulnus, ut faxeum quoque pectus, & fupra petram fundatum ædificium, concutere poffet tam vehemens ille turbo tentationis. Ad ultimum, data Satanæ in carnem quoque ejus poteftate, ulcere peffimo percuffus eft in utroque pede, ita ut putrefcentes paulatim carnes defluerent, & hinc inde abducta cute, confumptis carnibus, fœdo afpectu offa nudarentur. Qui morbus primò pedes, deinde crura & femora miferabili modo depaftus eft, ac fic poft diuturnam macerationem, penetrans ad vitalia, animam fuper argentum igne examinatum probatam, & purgatam feptuplum, de hac domo lutea tranfmifit ad domum non manu factam æternam in cœlis. De qua re, dimidio ferè anno, priusquam vita excederet, certum eum fecerat manifefta revelatio. Vifus eft enim fibi domum, quanquam omni decore intus & foris refplendentem, intrare. Et ecce in fubfelliis judicialibus, tanquam ad concilium folemniter evocati, refidebant: Heriberthus, Colonienfis archiepifcopus, Bardo, Moguntinus archiepifcopus, Boppo & Eberhardus, Treverenfes archiepifcopi, Arnolphus, Wormatienfis epifcopus, & alii quàm plures Galliarum epifcopi, quorum alios ipfe in carne noverat, alios fama tantùm vel lectione compererat, amicti omnes ftolis pontificalibus, & habentes veftem inftar nivis candidam. Ipfe quoque candidis admodum ac preciofis indutus fibi videbatur, fed partem candentis veftimenti, eam fcilicet, qua pectus tegebatur, fordida quædam ac fœda caligo obduxerat, 232

(a) Piftorius hic afterifcum pofuerat. In reliquis editionibus fpatium relictum, atque infcriptum: *defectus*. Poffideo tamen Churteri editionem, in qua hæc verba, alio caractere exfcripta; calamo videmus adjecta, antiquiori quidem manu, ut mihi ea ex MSto videantur effe deprompta.

xerat, ac cæterum cultus ejus splendorem sua fœditate plurimùm obfuscabat; quam tamen ipse nimio rubore perfusus, objecta manu tegere ac celare, ne inspicientium offenderet obtutum, conabatur. Videt præterea, inter eos sibi quoque sedem miri decoris paratam, quam cùm occupare, gaudio & exultatione æstuans, properaret, surgens Arnolphus, Wormatiensis episcopus, modesta voce eum prohibuit; dicens, reverendos patres, qui assiderent, nolle eum in suum admittere consessum, propterea, quòd vestem ejus turpis hæc macula fœdaret: cùmque jussus loco cedere, flens confectoque nimiùm animo egrederetur, insecutus eum idem episcopus, Æquo animo, ait, esto pater, maculam tantùm hanc, quæ vestem tuam infecit, maturiùs ablui præcipe, quia non post multos dies beatæ hujus mansionis consortium & sanctorum patrum, quos aspexisti, consensum voti compos percipies. Mane facto, cùm familiari cuidam suo visionem retulisset, ille sapienter rem conjiciens, Macula, inquit, hæc vesti tuæ illita, nihil aliud est, pater, ut æstimo, quàm memoria injuriæ civium tuorum, qui te anno superiore Colonia expulerunt, quibus te divinæ pietatis respectu jam olim oportuerat admissi hujus veniam dedisse. Hæc, quod bona venia dixerim, pectori tuo tenaciùs, quàm æquum sit, insidens, & amarissimo mœrore contra fas mentem tuam decoquens, cæteram sanctissimæ conversationis tuæ claritatem molesta quadam caligine obducit & obscurat. Archiepiscopus conscientiæ suæ testimonio convictus, ne inficiaretur, quod audiebat, reatum suum humiliter agnovit, statimque destinatis circumquaque nunciis, cives omnes Coloniæ, quos in ultionem injuriæ suæ excommunicatos urbe fugaverat, ad se evocavit, eisque proxima festivitate paschali (nam in Quadragesima visionem viderat) non solùm communionem ecclesiasticam, sed etiam bona sua omnia, quæ direpta fuerant, benignissimè restituit. Sic gravis illa tempestas, quæ spiritu diabolico suscitata, totam concusserat Coloniam, conquievit: pater filios, filii patrem recognoverunt: archiepiscopus amaritudine, populus metu & solicitudine, civitas liberata est solitudine. Archiepiscopus jam à principio sepulturam sibi providerat Coloniæ, in ecclesia beatæ Mariæ, quæ dicitur ad gradus. Postmodum offensus temeritate Coloniensium, qua in eum inaudita rabie debacchati fuerant, non modò animum, sed corpus quoque suum de Colonia in Sigeberg transferendum censuit, ibique sepe-
a33 liri se omni modo definivit. Cumque, appropinquante die vocationis suæ, Coloniæ ægrotaret, jamque in extremo spiritu constitutus animadverteret, populum Coloniensem graviter nimis ferre, quòd tam desiderabili thesauro defraudandus esset; paululum resumpto spiritu, in lecto consedit, acceptaque stola pontificali, ut videlicet verbis plus inesset authoritatis, familiares suos, sub testificatione nominis divini, adjuravit, ne alibi eum, quàm in Sigeberg poni finerent. Factum est ergo, quod jusserat: defunctus enim post modicum, gloria ingenti, magno cleri & plebis studio, summo matronarum Coloniensium luctu, in Sigeberg delatus, atque in medio ecclesiæ sepultus est; ubi quotidie, per ejus interventum, fideliter postulantibus multa præstantur divinæ opitulationis beneficia.

1076. Rex Natalem domini Goslariæ celebravit. Cumque eò omnes regni principes evocasset, ut de principibus Saxoniæ, qui in deditionem venerant, communi consilio deliberaretur; præter ducem Boëmicum, pauci admodum venerunt. Ab ipsis tamen, qui venerant, jusjurandum exegit & accepit, ut non alium post eum, quàm filium ejus, tenerum adhuc infantulum, regem sibi eligerent. Ibi Otto, dux quondam Bajoariæ, datis pro se duobus filiis suis obsidibus, deditione absolutus est: nec solùm in gratiam, sed in tantam quoque familiaritatem receptus est à rege, ut omnia deinceps consilia, tam de privata, quàm de republica, cæteris auriculariis familiariùs cum eo communicaret: cæterorum, qui se dediderant, nec mentio habita est. Coloniensis etiam clerus & populus ad eligendum sibi antistitem frequens confluxerat: quibus rex Hildolphum, quendam Goslariensem canonicum, offerebat, atque ut eligerent, dedita

opera

opera insistebat. Illi contrà summa ope nitebantur, objicientes, quòd homo statura pusillus, vultu despicabilis, genere obscurus, nec animi nec corporis virtutibus quicquam tanto sacerdotio dignum prætenderet: unde indignitate rei tanta in eum concitata sunt omnium, qui in curte regia erant, odia, ut, sicubi in publico apparuisset, omnes eum, tanquam aliquod antiquitatis monstrum, inconditis clamoribus & canticis perurgerent, lapidesque in eum & pulverem, vel quodcunque aliud furentibus casus obtulisset, jactarent. Sed rex recolens Annonis archiepiscopi constantiam, & invictum adversum omnes nefarios suos conatus spiritum, consultò talem ei successorem ordinari satagebat, cujus facilitate ad omnia, quæ vellet, pro libito suo abuti posset. Cumque diu multumque conatus, nulla ratione, ut eligeretur, obtinere potuisset; Colonienses infecto negotio in sua remisit, iterumque media Quadragesima rectius, si fieri posset, consultos præstò esse præcepit: contestatus quàm sanctè, se vivo, aut nullum eos, aut hunc habituros esse pontificem. Aderant præterea Hildebrandi papæ legati, denunciantes regi, ut secunda feria secundæ hebdomadæ in Quadragesima ad synodum Romæ occurreret, de criminibus, quæ objicerentur, causam dicturus: alioquin sciret, se absque omni procrastinatione, eodem die, de corpore sanctæ ecclesiæ Apostolico anathemate abscindendum esse. Quæ legatio regem vehementer permovit; statimque, abjectis cum gravi contumelia legatis, omnes, qui in regno suo essent, episcopos & abbates, Wormatiæ, dominica Septuagesimæ convenire præcepit, tractare cum eis volens, ad deponendum Romanum pontificem, si qua sibi via, si qua ratio pateret: in hoc cardine totam verti ratus salutem suam, & regni stabilitatem, si is non esset episcopus. Ipso tempore contigit, papam per immissionem Satanæ gravissima pulsari adversitate. Quidam urbis præfectus Romanæ, Quintius nomine, & generis claritate & opum gloria eminens, valde in tota Italia, multa in possessionibus Romanæ ecclesiæ præter leges faciebat. Perlata ad papam querimonia, cùm eum sæpius modestè corriperet, nec quicquam proficeret secreta correptio, tandem excommunicavit eum, arbitratus, hoc saltem modo improbitatem ejus coërcendam fore. Hinc ille majori dementia efferatus, ipsa nocte Natalis Domini, cum armatis inopinatò irruit in ecclesiam, in qua papa, vestimentis pontificalibus indutus, sacro altari astabat, missarum solemnia celebrans, injectaque (quod dictu quoque nefas est) in capillos ejus manu, multis contumeliis affectum de ecclesia protraxit, & priusquam, vulgato per civitatem rumore, populus frequens auxilio concurreret, in domum quandam munitissimam abripuit. Fama tam atrocis facti totam ilico teplevit urbem. Undique ad arma conclamatur. Divites & pauperes, nobiles & ignobiles, uno omnes animo accurrere, atque in ipso statim orientis diei crepusculo domum Quintii oppugnare summa vi aggrediuntur: & nisi ille mali, quod imminebat, haud improvidus, papam dimittere maturasset, domum ipsam, peremptis omnibus, qui in ea erant, à fundamento everrissent. Papa interveniente, concitatæ multitudinis furor vix & ægrè compressus est. Romani, quod factum fuerat, graviter nimis & indignè ferentes, omnia, quæ Quintii erant, tam intra muros quàm extra, ferro & igne demoliti sunt. Nec minùs ille multa militaris audaciæ facinora contrà faciebat, succendens & evertens omnia, quæ poterat, de possessionibus Romanæ ecclesiæ. Ita per multos dies, non sine magno & harum & illarum partium dispendio, simultas hæc trahebatur. Rex statuta die venit Wormatiam: venerunt etiam episcopi & abbates, amplissimo numero. Commodè quoque conficiendis tantis rebus intervenit quidam ex cardinalibus Romanis, Hugo cognomento Blancus, quem ante paucos dies, propter ineptiam ejus & mores inconditos, papa de statione sua amoverat, deferens secum de vita & institutione papæ scenicis figmentis consimilem tragœdiam: scilicet unde oriundus, qualiter ab ineunte ætate conversatus, quàm perverso ordine sedem Apostolicam occupaverit, quæ ante episcopatum, quæ post acceptum episcopatum, memoratu quoque incredibilia flagitia commiserit. Hujus authoritatem, 234

tanquam divinitus sibi destinatam, gratissimè amplexati, & promptissimè secuti, sententiam promulgarunt, quòd papa esse non possit, nec ullam, juxta privilegium Romanæ sedis, ligandi aut solvendi potestatem habeat, vel aliquando habuerit, qui tantis vitam probris ac criminibus commaculaverit. Cumque cæteri omnes damnationi ejus nihil hæsitantes subscriberent, Adelbero, Wirtzeburgensis episcopus, & Herimannus, Mettensis episcopus, aliquandiu restiterunt; dicentes, incongruum valde & contra canonum scita esse, ut episcopus aliquis absens, absque generali consilio, sine legitimis & idoneis accusatoribus & testibus, nec dum probatis criminibus, quæ objicerentur, condemnaretur; nedum Romanus pontifex, adversus quem nec episcopi, nec archiepiscopi cujusquam recipienda sit accusatio. Sed Wilhelmus, Trajectensis episcopus, qui causam regis pertinaciùs tuebatur, vehementer imminebat, ut aut cum cæteris in damnationem papæ subscriberent, aut regi, cui sub jurejurando fidem spopondissent, protinus renunciarent. Is eo tempore regi admodum carus acceptusque erat, eique rex omnium, quæ privatim vel publicè agenda erant, post se ordinationem delegaverat, vir secularibus literis apprimè eruditus, sed fastu nimio inflatus, vix seipse ferebat. Igitur ex nomine omnium, qui convenerant, episcoporum & abbatum plenæ contumeliarum literæ Romam destinantur, quibus denunciatur Romano pontifici, ut pontificatu, quem contra Ecclesiasticas leges usurpasset, sese abdicet, sciatque, post eam diem quicquid agat, jubeat, decernat, irritum haberi. Legati, ut jussum fuerat, summo conatu iter accelerantes, pridie quàm synodus indicta celebraretur, Romam ingressi literas tradunt: tunc cæteram legationem, sicut in mandatis habebant, verbo non minùs contumelioso, quàm scripto exequuntur. Papa nihil permotus atrocitate nuncii, postera die, cùm clerus & populus ad synodum frequens confluxisset, in auribus omnium literas recitari fecit, & sic cunctis, qui convenerant, episcopis id fieri decernentibus, regem excommunicat, & cum eo archiepiscopum Moguntinum, Sigifridum, episcopum Trajectensem, Wilhelmum, episcopum Babenbergensem, Rubertum: cæteris, qui conspirationis hujus participes extiterant, diem statuit, qua nisi Romæ præsentati causam dicerent, novæ hujus & inusitatæ contra sedem Apostolicam rebellionis similem cæteris excommunicationis sententiam sortirentur: porrò Ottonem, Ratisponensem episcopum, & Ottonem, Constantiensem episcopum, & Burchardum, Losannensem episcopum, Eberhardum comitem, Udalricum, & alios nonnullos, quibus rex potissimùm consiliariis utebatur, jam pridem excommunicaverat.

Gozilo, dux Lotharingorum, cùm esset in confinio Lotharingiæ & Flandriæ, in civitate, quæ dicitur Antwerpha, occisus est per insidias (ut putabatur) Ruberti Flandrensis comitis. Cùm enim quadam nocte, quiescentibus omnibus, ad necessitatem naturæ secessisset, appositus extra domum speculator confodit eum per secreta natium, relictoque in vulnere ferro, concitus aufugit. Vix deinceps VII diebus accepto vulneri superstes, IV calendas Martii vita decessit; atque Werdunis juxta patrem sepultus est. Magnum regni Teutonici robur ac momentum, quomo-
235 do (ut sæpe jam dictum est) licet staturæ pusillitate atque gibbo despicabilis videretur, opum tamen gloria, & fortissimorum militum copia, prudentiæ quoque maturitate, postremò totius vitæ temperantia, longè cæteris principibus supereminebat.

Rex, finito in Wormatia colloquio, concitus Goslariam rediit, ibique iram suam, qua multo jam tempore in Saxones anxiè æstuaverat, omni crudelitate explebat. Principes Saxoniæ, qui in deditionem venerant, in ultimas regni partes relegabat; bona eorum suis fautoribus, pro libito suo, diripienda permittebat; eos, qui necdum dediti fuerant, acerrimis in dies edictis ad deditionem urgebat; & nisi quantocyus dederentur, ferro & igne infestari, & longius natali solo effugari, comminabatur; tum omnia castella, quæ superiori anno dirui jusserat, summo nisu, summo provincialium labore & ærumna instaurabat: nova quoque in omnibus per Saxoniam montibus & collibus, qui modò ad arcendam vim paululum quid com-

commoditatis habere videbantur, exstruebat: illis etiam, quæ deditis Saxonibus, in jus ejus venerant, præsidium imponebat: & multiplicata sunt mala, calamitas & vastitas, per universam Saxoniam & Thuringiam, supra omnem retro majorum memoriam. Discessurus Goslaria, pridie nonas Martii, episcopatum Coloniensem, sicut à primis obstinatò intenderat, Hildolpho dedit. Cleri Colonienses tres tantùm, militum etiam paucissimi aderant: cæteros, ne ad suffragia ferenda occurrerent, indignitas detinuerat: ipsos, qui occurrerant, vix contemptim, & summis, ut dici solet, labiis, super electione ejus consuluit, risui prorsus ac ludibrio habendos, si non protinus acclamassent. Et ne quis fortè adversus eum tumultus seditione vulgi per dilationem consecrationis concitaretur, statim Coloniam profectus, consecrari eum fecit ab Wilhelmo, Trajectensi episcopo, cujus consobrino episcopatum Paderbrunnensem, ne qua per eum mora ordinationi ejus fieret, promittebat.

Pascha Trajecti celebravit, ibique ducatum Lotharingiæ filio suo Cunrado, marchiam verò, quæ dicitur Antwerpha, Godefrido, consobrino Gozelonis ducis, filio Eustachii comitis, impigro & ad rem militarem acerrimo adolescenti, tradidit. Ipso tempore Rudolphus, dux Suevorum, Welf, dux Baioariorum, Bertoldus, dux Carentinorum, Adalbero, episcopus Wirtzeburgensis, Herimannus, episcopus Mettensis, & alii plerique principes, convenientes in unum, consilia conferebant in tantis calamitatibus, quibus respublica vexabatur, quid facto opus esset: regem, post bellum Saxonicum, eundem permanere, qui fuerat: nihil eum de levitate, de crudelitate, de pessimorum hominum convictu ac familiaritate mutasse: ad hoc tantùm tam insignem suam adversum Saxones victoriam profecisse, ut ille sui omnium sanguinis jus potestatemque acciperet, & ad perniciem bonorum omnium, & ad omne, quod animo concepisset, flagitium impunita libertate grassaretur; nihil sibi deinceps spei, nihil præsidii reliquum fore, si fortè (ut sunt humana) eum offendissent, cùm in deditios, contra jusjurandum, contra fidem principum, tam fœda, tam crudelia exercuisset. Hæc causa non solùm ipsos, sed & cunctos regni principes vehementer permoverat, & eos potissimùm, quorum consilio principes Saxoniæ se in periculum dederant. Facta est igitur conspiratio non modica, & magis ac magis indies roborabatur; ea re maximè omnibus ausum & fiduciam præbente, quòd excommunicatum esse regem à Romano pontifice frequentes ab Italia nuncii quotidie deferebant. His animatus Mettensis episcopus & alii plerique, nonnullos ex principibus Saxoniæ, quos à rege in custodia habendos susceperant, inscio rege, in sua liberos redire permiserunt. Wilhelmus, Trajectensis episcopus, causam regis (ut suprà dictum est) contra bonum & æquum obstinatè tuebatur, & studio partium regis multa in injuriam Romani pontificis, omnibus penè diebus solemnibus, inter missarum solemnia, rabido ore declamabat; perjurum eum, adulterum, & pseudoapostolum appellans; & tam à se, quàm à cæteris episcopis sæpenumero excommunicatum pronuncians. Is brevi, posteaquam rex, exactis Paschalibus feriis, Trajecto discesserat, repentè gravissima ægritudine correptus est. Cumque per acerrimos cruciatus animæ ac corporis urgeretur, miserabili ejulatu coram omnibus, qui aderant, vociferabatur, justo Dei judicio se & præsentem vitam amisisse & æternam, quòd regi ad omnia, quæ perperam intendisset, operam suam summo annisu præbuisset, atque in spem gratiæ ejus Romano pontifici sanctissimo, & Apostolicarum virtutum viro, graves contumelias sciens & prudens innocenti irrogasset. In hanc vocem (ut asserunt) sine communione, sine ulla satisfactione 236
expiravit. Successit ei in episcopatum Cunradus, Moguntini archiepiscopi camerarius. Poderbrunnensem verò episcopatum Poppo, Babenbergensis præpositus, obtinuit, cujus potissimùm factione & studio Herimannus, Babenbergensis episcopus, episcopatu dejectus fuerat.

Rupertus, abbas quondam Augiensis, monasterium quoddam in Alsatiæ par-

partibus, cui Gengebach nomen est, à Babenbergensi episcopo susceperat gubernandum. Ubi dum pro consuetudine sua lucris temporalibus immoderatiùs insudaret, paupertatem loci industria sua evincere satagens; occisus est cum alio, haud desperatæ indolis monacho adolescente, qui eum de Babenbergensi monasterio secutus fuerat, à servitoribus suprà dicti monasterii, contra quos possessiones monasterii & jus suum, progressus ipse ad vim arcendam, defendere volebat.

Saxones, deportatis in exilium principibus suis, tædio & mœrore tabescebant, nec calamitatis ullum usquam patebat effugium. Amici regis per montes & colles dispersi, cervicibus imminebant; nec eos, ut antea, conventus facere, consilia conferre, aut ullam recuperandæ salutis viam tentare sinebant: insuper quotidie ex agris & villis prædas agebant, tributa regioni difficillima imponebant, castella sua summo provincialium labore & impensis communiebant, & graves prorsus atque inexplicabiles pristinæ rebellionis pœnas exigebant. Erant duo cujusdam Geronis comitis filii, satis quidem edito loco nati, sed propter inopiam rei familiaris inter principes Saxoniæ nullius nominis vel momenti. Hi tempore deditionis ultra Albim fluvium refugerant, ibique rei eventum præstolabantur, facilè à rege, propter obscuritatem nominis, vel ignorati vel contempti. Cumque viderent mala, quæ fiebant, non aliud scilicet actum deditione principum, quam proditam planè esse libertatem patriæ, totamque gentem Saxonum, quò rex semper intenderat, in servitutem atque sub jugum redactam; quamvis patriis finibus extorres, quamvis munitionibus amissis, perdito patrimonio, rerum omnium inopes remansissent: gaudebant tamen admodum, quòd cum cæteris Saxoniæ principibus in tempestuosum illud deditionis naufragium non incidissent. Et cùm urgeret penuria, contractis ex sui similium numero aliquantis copiis, rapto sibi victum quærere cœperunt: plerumque etiam, ubi opportunitas accidisset, regis exactoribus resistere, & injurias manu propulsare tentabant. Cumque eis semel & secundò res prosperè cessissent, milites principum, qui relegati fuerant, ingenui quoque omnes, qui necdum dediti fuerant, quique extrema omnia, quàm fidem regis ultrà experiri malebant, catervatim ad eos confluebant. Et facta est intra dies paucos permaxima multitudo, ita, ut jam non insidias modò & clandestinas latrocinantium more excursiones, sed ad apertam vim & publicas congressiones pares se hostibus arbitrarentur. Præterea provinciales, quibus inter ultimas desperationis tenebras lux aliqua salutis & consolationis cœlitus emicuerat, omnes promptissimo animo socias manus, communemque operam publicis negociis pollicentur; satius judicantes pro patria, pro liberis, pro conjugibus, honesta morte perfungi, quam inter tantas tribulationes omni morte tristiorem vitam agere. Inter hæc rediens Herimannus, patruus Magni ducis, & alii plerique ex principibus dediticiis, quos (ut prædictum est) inconsulto rege, indulgentia eorum, à quibus tenebantur, deditione absolverat, inopinatum cunctis gaudium præstiterunt, atque omnem, si quis adhuc mentibus resederat, scrupulum ademerunt: tanta siquidem, tamque inopinata rerum prosperitas evidens cunctis erat documentum respicientis eos misericordiæ Dei. Igitur armata juventute Saxoniam peragrantes castella, quibus rex præsidium imposuerat, alia deditione, alia militari manu brevi omnia receperunt: eos, qui intus erant, direptis spoliis incolumes dimiserunt, accepto ab eis sacramento, quòd ulteriùs in Saxoniam hostiliter non venirent: amicos regis omnes, præterea quicunque communibus negociis operam suam spondere noluissent, dissipatis omnibus, quæ habebant, procul Saxonia effugarunt: & directa est salus in manibus eorum ad recuperationem libertatis pristinæ. Solus adhuc Otto, dux quondam Baioariæ, in castello Hartesburg residebat. Huic rex, per totam Saxoniam, vices suas & publicarum rerum procurationem delegaverat; dato insuper negocio, ut castellum in Hartesburg, & aliud in monte, qui dicitur

citur Lapideus, (a) qui proximus Goslariæ imminet, summa ope extrueret. Ad hunc legatos dirigunt mandantes, ut omisso opere, quod ad eversionem gentis suæ, immemor patriæ, immemor libertatis extruere aggressus sit: consilium potius perquirat ad ereptionem principum, quibus ipse, ut se dederent, vehementissimus auctor fuerit: jamdudum opinionem indubiam multorum mentibus insedisse, quòd idcirco deditionem cæteris tantopere suaserit, ut eorum sanguine regis sibi animum deplacaret, & communi exitio suam ipse salutem mercaretur: hoc nunc evidentibus indiciis elucere, cùm illis in ultimas partes terrarum deportatis, ipse proditionis suæ mercedem, à rege totius Saxoniæ principatum acceperit, & regiæ crudelitatis carnifex, atque omnium, quæ ferociter rex meditetur, ferocior administer existat. Bene igitur famæ & honori suo consulat, si tantæ infamiæ maculam, claro aliquo erga patriam suam beneficio, purgare conetur, & genti suæ patriam libertatemque armis recuperare cupienti auxilio concurrat. Postremò, si monitis ultro non assentiatur, se proculdubio vim adhibituros, & patriæ proditorem, communium castrorum desertorem, ut dignus sit, eversis omnibus, quæ ejus sint, procul Saxonia expulsuros. Ad hæc ille obnixè eos per Deum obtestabatur, ut mitiùs pacatiusque agerent, quæ pro communi commodo moliantur, ratione quàm temeritate meliùs procedere, se protinus missurum, & regi modis omnibus suasurum, ut principes deditione absolvat: castella, quæ metu rebellionis pristinæ extruxerit, diruat; genti Saxonum libertatem, leges ac jura majorum, quæ per vim erepta toties armis repetiverint, restituat. Si consilio acquiescat, gravis atque ancipitis belli necessitate sine sanguine liberatam esse Saxoniam: sin autem, se nec indulti honoris amore, nec mortis metu, nec jurisjurandi religione inhiberi posse, ne communem patriæ parentumque suorum causam, usque ad extremum spiritum, quanta possit, virtute defendar, juvet, tueatur. In hæc verba legatos Saxonum dimisit, statimque suos ad regem, sicut pollicitus fuerat, destinavit, præsidio quoque ab utroque monte, quem occupaverat, abducto, communem deinceps cum Saxonibus ac socialem vitam agebat. Rex de his, quæ acciderant in Saxonia, gravi nuncio accepto, comperto etiam, quòd cæteri principes, collatis per crebra conventicula consiliis, defectionem meditarentur, hinc ira, hinc sollicitudine in diversa raptatus, cui primùm morbo mederetur, anxius ambigebat. Sed quò ira impellebat, inclinatior, ad oppugnandam Mettensem urbem exercitum admovere cogitabat, & ab episcopo loci, quòd creditos custodiæ suæ principes se inconsulto dimisisset, vindictam expetere: sed contrà reputans, turbata republica, dubia fide principum, exhausto superioribus bellis milite, extremæ dementiæ esse, arduum aliquid præcipitanter attentare, impetum animi ab temeritate ad pacatiora consilia revocavit. Missis igitur circumquaque nunciis, omnes regni principes in Pentecosten Wormatiæ sibi occurrere jussit; quid facto opus esset, communi consilio (ut prætendebat) deliberaturus. Statuta die, cæteris amplo satis numero occurrentibus, nullus aderat suprà dictorum ducum, à quibus reipublicæ periculum timebatur, & quorum potissimùm authoritate, si res tranquillæ essent, summam publicorum negotiorum disponi oportuerat. Ita conventus ille principum cassata voluntate regis nullum habuit effectum. Iterum in Natale sancti Petri Apostoli Moguntiæ eos adesse, addita jam edicto obnixa supplicatione præcepit: sed ne tunc quidem quisquam eorum vel supplicantem attendit, vel præcipientem, omnibus planè ad rebellionis studium immobiliter obstinatis. Ipsi, qui convenerant, fœda simultate à se invicem dissidebant. Jam enim solutus carcere suo Satanas non solùm corporali, sed & spirituali armatura oppugnabat pacem ecclesiasticam, & quorum corpora jugulabat, animas quoque, ne in æternum viverent, extinguere satagebat. Uto, episcopus Treverensis, Roma nuper reversus, com- 237

(a) Sive Steinberg, de quo *JO. MICH. HAYNECCIUS Ant. Goslar. lib. I. p. 93.*

communicare nolebat episcopo Moguntino, episcopo Coloniensi, & aliis quàm pluribus, qui apud regem præ cæteris assidui erant, & quorũ rex omnia faciebat consilio; obtendens, & eos & ipsum regem excommunicatos esse à Romano pontifice: sibi tamen, quod ipsum vix summis precibus extorserit, indultam esse colloquendi tantùm regis licentiam; nulla præter hæc in cibo, in potu, in oratione, vel in cæteris omnibus communione ejus permissa. Hujus authoritate animati complures alii, quorum & in Deum fides purior, & ad dignitatem reipublicæ sententia potior, paulatim se palatio subtrahebant, ne videlicet suprà dictorum communione macularentur; & ad regem, licet crebris jussionibus evocati, redire nolebant, satius judicantes regem quàm Deum offendere, corporis quàm animæ dispendium incidere. Illi econtra irasci, fremere, insanire, minas & con-
238 vitia in omnes passim jaculari: injustam & idcirco nihili æstimandam esse Romani pontificis sententiam, qui se nec canonicè ad synodum evocatos, discussos, nec objecti criminis juxta scita canonum convictos vel confessos, præcipiti furore potiùs quàm ratione excommunicasset: episcopum Treverensem & cæteros, qui cum eo ad evertendum statum reipublicæ jam pridem conspirassent, aliorsum intendere, quàm loquerentur; nec tam Apostolicæ sedi authoritatem deferre, quàm ut dignitatem regiam subruant, occasionem quærere, & inveterata adversus regem odia novo religionis vocabulo palliare: eum rectè honori suo prospicere, si in hostes suos gladium, quem juxta Apostoli vocem ad vindictam malorum acceperit, maturius distringat, & contemptis inanium occasionum latibulis, manifestos regni insidiatores pœna, quam mereantur, afficiat. Nec difficile fuit, ingenium regis, per se atrox & implacabile, in iram excitare. Sed cùm videret, sub obtentu religionis principes à se paulatim deficere, & destituto jam auxiliis imperio vanam esse comminationem, quæ vim facere non posset, quibus comminaretur, ratus, id quod tempus exigebat, utilitati magis quàm iracundiæ consulendum, iterum atque iterum aversos principum animos blandis legationibus mitigare tentabat: nec tamen (quod dictu mirum sit) tanta hac rerum asperitate, tanta ingruentium periculorum mole evinci poterat, ut, unde potissimùm hæc flamma invidiæ & odii adversum eum exarserat, principes Saxoniæ deditione absolveret: quin imò conterritus recenti exemplo eorum, qui plerosque ex ipsis se inconsulto dimiserant, residuis, qui adhuc in custodia tenebantur, omnem adhiberi diligentiam jubebat, ne elaberentur: ideoque sæpius his, quibus eos servandos crediderat, mandabat, ut memores beneficiorum suorum, memores jurisjurandi, quo sibi fidem suam firmassent, traditos custodiæ suæ intemerata fide, donec reposcerentur, servarent, nec aliorum principum fœdissimo corrumperentur exemplo, qui dimissis suo injussu dediticiis, dum privatas suas injurias in regem ulcisci vellent, cladem maximam, & maculam multis seculis non abolendam, reipublicæ intulissent. Et omnibus quidem infensus, omnium (ut videbatur) sanguinis avidus erat: præcipuè tamen episcopi Halberstadensis, quem, tanquam totius Saxonicæ rebellionis principem, & omnium, quæ secus acciderant, fomitem atque incentivum, inexorabili odio insectabatur. Et nisi pontificalis nominis reverentia, & fides principum, quæ in deditione intercesserat, obstaret, vitam ejus per omnes cruciatus extorsisset. Hunc Ruperto, Babenbergensi episcopo, servandum crediderat, velut præter cæteros familiares suos immitis ac ferocis ingenii viro, & erga se in adversis rebus spectatæ sæpe fidei. Sed postquam, inclinatis ad defectionem principibus, iterum novis rempublicam tempestatibus quati aspexit: quamvis custodis diligentiæ non diffideret, veritus tamen, ne fortè subrepente per hanc moram negligentia, aliquid in eo vis vel fraus hostilis operaretur; ad palatium eum evocavit, & ibi nunc inter camerarios suos, nunc inter cocos & coquinarum spurcitias indignissimo loco habitum, sub omni diligentia custodiri fecit, donec tam feralibus odiis competens exilium excogitaret. Erat ipso tempore apud regem soror ejus, uxor Salomonis, regis Ungariorum, quam maritus

ritus regno expulsus, dum in armis & procinctu esset, nusquam tutiùs quàm apud fratrem manere judicaverat, donec recuperato, si fieri posset, regno, in jucunditate perfrui conjugio liceret. Cumque post multum jam tempus ad maritum, in finibus Ungariæ commorantem, redire pararet: rex opportunam eam arbitratus, quæ crudelitatis hujus munere fungeretur, rogavit eam, ut episcopum Halberstadensem secum abduceret, atque in locum, ex quo nulla ei deinceps in regnum Teutonicum redeundi copia fieret, deportari faceret. Annuit illa petenti, & navi impositum cum hominibus suis præmisit: ipsa paucis pòst diebus, cùm profectioni suæ necessaria ordinasset, insecutura præcedentem. Habebat idem episcopus militem quendam, Udalricum nomine, multis in Bajoaria possessionibus prædivitem, regi quoque apprimè charum & acceptum: is, ubi advertit mala, quæ episcopo parabantur, motus miseratione atque ipsa humanarum rerum consideratione, quòd tantus ac talis vir, ingens columna & firmamentum reipublicæ, nisi regis temeritas divina atque humana omnia confudisset, tam pessimo nunc exemplo periturus foret: accessit ad eum, paulo antè quàm navigare inciperet, & quæ in eum rex decrevisset, per ordinem exposuit; actum esse de salute ejus, nisi propitia divinitas, quæ sola jam posset, periclitanti succurreret: edocet præterea, possessiones suas, & castellum munitissimum haud procul ab littoribus Danubii fluminis abesse, monétque, ut, dum ad ea loca navigans pervenisset, rogaret sæpius eos, cum quibus navigaret, quatenus applicarent, & sibi paululum in terram progrediendi facultatem facerent; obtenta vel refrigerandi, vel alius cujusvis necessitatis occasione, quæ modò tali artificio idoneè patrocinaretur; se memorem fidei, qua ei obnoxius sit, omnia, quæ possit, pro virili portione facturum, & si quam ereptionis ejus viam Deus ostendat, tentaturum. Fecit ille, ut edoctus fuerat: atque ubi ad prædicta loca propinquare cœpit, simulata mala valetudine, quæ sibi ex assidua navigatione corpus effecisset insolitum, & nisi maturè consuleretur, extremam perniciem allatura foret languenti: facilè obtinuit apud nautas, qui pontificalis nominis intuitu magnam humanitatem ei præstabant, ut, quoties vellet, applicarent, & ei egrediendi atque in terra (prout libitum erat) recreandi corporis copiam facerent. Longinqua regio, custodum multitudo, debilitas languentis, omnem metum, omnem fugæ vel insidiarum suspicionem ademerant. Egrediebatur sæpius & regrediebatur, circumspiciens undique, & omnia diligenti obtutu perlustrans: nullum usquam promissæ salutis indicium, nulla spes elucebat. Fortè beati Johannis Baptistæ nativitas occurrerat, & manè, dum præterlaberentur, conspicatus contiguam littori ecclesiam, rogavit, ut appulsa navi, ad celebranda tam sacratissimo die missarum solemnia ad ecclesiam procederent. Assentientibus illis ingressus ecclesiam, salutarem Deo hostiam offerre sacerdotalibus, ut solemne est, infulis indutus cœpit. Cui rei intentis omnibus, suprà dictus Udalricus, rectè per exploratorum diligentiam, captata loci opportunitate, repentè armata multitudine ecclesiam circumdedit, ingressusque modestè, interim dissimulato, propter quod venerat, negotio, consummationem sacri ministerii tacitus tranquillusque præstolabatur. Quo expleto, suos quantocius ad navim convolare, & omnia, quæ episcopi sunt, efferre jubet. Ipse fortissimorum juvenum agmine stipatus, procedentem ab ecclesia episcopum salutat, osculum porrigit, equum, quem evectioni ejus optimum aptaverat, ocyus conscendere jubet. Stupentibus, qui episcopum adduxerant, quid hoc rei esset, & post irritas ratiocinationes ad arma concurrentibus; jubet, ut, si vitæ ac saluti suæ consultum velint, quieti maneant, arma ponant, naves pacatis animis repetant: gratum habentes, quòd commissi in tantum pontificem piaculi pœnæ non exigantur. Si verbis inanibus, si motibus incompositis lacessere pergant; facilè gladios procacitati modum facturos, episcopum, episcopalis ministerii munia ecclesiæ Halberstadensi, cui ordinatus sit episcopus, rectiùs præstare, quàm ipsis. Illi, cùm numero & virtute impares essent, temerarium arbitrati, rem certamini committere, tristi confectoque animo ad naves redierunt: episcopus in castellum, quod

haud longè aberat, concessit, ibique paucis diebus commoratus, donec absumpta novitate, studia conquiescerent omnium, si qui fortè redituro insidiabuntur: tandem assumpto laico habitu, quò falleret occursantes, in Saxoniam contendit, & desperantibus jam reditum ejus Saxonibus, repentè, tanquam ab inferis vivus emergens, restitutus est. Rex, ubi gestæ rei nuncium accepit, graviter & iniquo nimis animo ferebat, tantos conatus suos in irritum cessisse, præreptam sibi tantarum contumeliarum vindictam, redditum cum impunitate hostibus virum, in quo totius Saxonici belli summa & cardo verteretur: nec dubitate poterat, paululum jam sopitos ignes Saxonici furoris hoc incentore ilico suscitandos, & propediem in immensum conflagraturos: atque eò infestiùs id acturum, quò se meminisset, post deditionem nullam in rege clementiam, nullam expertum fuisse humanitatem. Verebatur præterea, ne simili modo cæteri quoque elaberentur deditiτii, & sibi tam insignis victoriæ, tam operosæ deditionis fructus deperiret: assecutis eis, se invito, libertatem. Omnia consideranti placuit tandem alia deinceps grassari via, & Saxones, quos extranei toties tentatos non vicerant, suis jam armis, suis parat expugnare viribus: sapienti certè usus consilio, quoniam constet, omne regnum nulla vi, nulla clade citiùs quàm domestica atque intestina simultate labefactatum corruere. Episcopum Magdaburgensem, episcopum Mersburgensem, episcopum Misenensem, Magnum ducem, Fridericum Palatinum comitem, præterea omnes Saxoniæ & Thuringiæ principes, qui adhuc in deditione tenebantur, ab exilio revocari jubet, & clemen-
240 ter accersitis, ait, se, cùm juxta palatinas leges extremo in eos supplicio animadvertere possit, & hoc jute faciat, gravibus sæpe ab eis contumeliis lacessitus; tamen memorem generis eorum, memorem virtutis, quæ reipublicæ & honori esse possit & munimento, tam atrocis facti veniam dare, & quod amplius sit, non aliud ab eis quærere redemptionis suæ precium, quàm, ut sibi deinceps in dubiis rebus fideles ac devoti maneant, auxiliumque præstent ad componendum regni statum, & compescendos homines factiosos, eos potissimùm, qui gentem Saxonicam simplicem & malarum artium nesciam, intestinis quotidiè dissensionibus inquietent: si id faciant, nec ulla, ut priùs, levitate fidem permutent, se primos in amicis habiturum, & cùm se opportunitas præbuerit, beneficiis, prout regiam munificentiam deceat, honoraturum. Illi, etsi eum hæc ficta loqui scirent, & necessitate magis quàm pietate genuinum animi rigorem laxasse, tamen impunitatis amore libenter amplexantur oblata, promittunt, quicquid jubet, promissa, repetito sæpius sacramento, roborant, & accepto commeatu, in sua singuli cum gaudio revertuntur. Rex (ut suprà dictum est) commonitus ab Ottone, duce quondam Bajoariæ, ut turbatis rebus in Saxonia maturè consuleret, mandaverat ei, ut sibi certa die in Salefelt occurreret, quatenus communiter habita discussione, quid facto opus esset, deliberarent. Postmodum verò fretus his, quos deditione absolverat, quòd eorum auxilio in Saxones, qui se læserant, iram suam idoneè ulcisci posset, consilium mutavit, & statuta die nuncios pro se in Salefelt duci Ottoni misit, qui ei dicerent, ut contractis, quantascunque posset, copiis, sibi in marchia Misinensi concurreret; se per Boëmiam ducto exercitu adventurum, & filiis Geronis comitis, qui imperitam multitudinem malè auspicatò ad arma concitassent, si Deus vota prosperaret, redditurum, quod mererentur. Principibus quoque Saxoniæ & Thuringiæ, quos patriæ nuper remiserat, eadem mandat; obsecrans, ut præstitæ sibi indulgentiæ gratiam referentes, cunctos, quos valeant, ab hominum perditorum societate dehortentur, & ipsi ad ferenda publicis negotiis auxilia, designato die & loco, armati instructique præstò adsint. Ipse, ut instituerat, paucissimos secum assumens Teutonici exercitus milites, cæteris omnino, quid moliretur, ignorantibus, in Boëmiam contendit; ibique juncto sibi duce ac milite Boëmico, repentè plus, quàm tanto operi expediret, fidens nescio an negligens, in marchiam Misinensem se infudit; videlicet vana spe elusus, quòd ducis Ottonis industria,

dustria, & cæterorum, quos beneficio suo devinctos sibi gloriabatur, omnem rebus moram, omnem conficiendo negotio difficultatem, ademptura foret. Sed dux Otto, sciens genti Saxonum justas esse causas rebellionis, id multo jam tempore apud regem crebris legationibus egerat, ut belli seminarium, earumque causas amoveret; leges ac jura sua Saxonibus rata manere sineret; æquitate potiùs quàm armis tumultuantes compesceret; & tantos labores, tantum, qui prælio fundendus esset, sanguinem lucratus, sine difficultate in perpetuum opulentissimæ gentis servitio frueretur: hanc regis ac tyranni esse distantiam, quòd hic vi atque crudelitate obedientiam extorqueat ab invitis, ille legibus ac more majorum moderetur subjectis, præcipiatque facienda. Verùm ille homo in imperio natus & nutritus, ut tantos natales, tantos prosapiæ fasces ac titulos decebat, in omnibus regium semper adversis animum gerebat, mori quàm vinci malebat. Inexpiabilis ignominiæ maculam putabat, impunè injuriam accepisse: & econtra summum decus & vitæ præsenti comparandum æstimabat, nihil, quod secus accidisset, inultum præterisse. Ad hoc homines sibi asciverat, talium rerum artifices, mediocri quidem loco natos, sed consilio ac manu promptissimos, qui secundum quod Propheta dicit, loquebantur ei placentia, & divinabant ei errores, & ægrotum animum, & per se affinem iracundiæ ac temeritati, adulationibus suis, tanquam supposita face, in omne, quod libuerat, inflammabant; ideoque, ut opera sua magis illi foret necessaria, perpetuis rempublicam tempestatibus vexari quàm maximè satagebant. His pessimis usus consultoribus, principes regni recta suadentes plurimùm aversabatur, nec eos ad consilium suum, nisi fortè inexplicabilis necessitas incidisset, admittebat: quin imò authoritatem eorum, si copia fieret, opprimi ac penitus obliterari cupiebat, ut in omne, quod animus suggessisset, effrenata libertate grassanti nullus obsisteret, nemo obloqueretur. Igitur dux Otto vehementer efferatus, quòd contra consilium suum rex Saxoniam bello rursus impeteret, ait ad Epponem, Citicensem episcopum, qui ei (ut dictum est) in Salefelt functus legatione regis occurrerat; se regi, quod honori ejus, quod commodo reipublicæ competeret, suggessisse: sed quoniam plus apud eum fidei sit ineptis assentatoribus quàm sibi, pluaque apud eum fiduciæ ponatur in milite Boëmico, quàm in Teutonici exercitus robore; ad eum pertinere, quem cœpta exitum sortiantur; se nec rebus bene gestis gloriam, nec si aliter cesserint, ignominiam habiturum: præterea nulla jam sacramenti, quo ei fidem dixerit, religione teneri, cùm recta & utilia suadens non audiatur; insuper contra leges Dei, contra decus imperii, contra salutem animæ suæ, ad effundendum sanguinem innocentem, gentili ritu arma sumere jubeatur: proinde omni perjurio absolutum, liberè deinceps causam gentis suæ, quæ justa sit, quantum valeat, armis & opibus asserturum. Eadem protestabantur cæteri quoque principes, tam Saxoniæ quàm Thuringiæ, qui, etiamsi cupidissimè vellent, nullum petenti præstare possent auxilium: unanimiter scilicet detrectantibus militibus eorum infaustam contra patriam parentesque suos militiam. Jam enim non dubia fide, vacillantibus animis, ut priùs, cùm inter spem & metum fluctuarent, sed unanimi sententia, obstinata contentione, ad rebellandum conspiraverunt: neque callidis principum exhortationibus, ut antea, concitatum vulgus ad arma prosiluerant, sed omnes simul provinciales, non ductu auspicioque principum, sed privatis studiis, privatis impensis, bellum gerere proposuerant; sibi dimicare, sibi, si Deus annueret, vincere parati; nec aliud à quoquam militiæ suæ stipendium præstolantes, quàm conjugum liberorumque suorum salutem, atque ut à cervicibus suis durissimæ servitutis jugum excuterent; ipsos denique principes, si obniti, si contra hiscere tentarent, dissipatis vel incensis omnibus, quæ eorum essent, procul patriis finibus expellere minabantur: ad ultimum ea mente rem gerendam susceperant, ut vel vincerent obstinatè, vel morerentur. Ultima desperatio sic studia inflammaverat, quo-

241

quoniam certa superioribus annis documenta ceperant, nullam apud regem victis esse spem veniæ, cùm ferocitatem pectoris ejus, & inexorabile Saxonici nominis odium, nec voluntaria deditio principum, nec tantus in Thuringia fusus sanguis restinxisset. Igitur, ubi per Saxoniam rumor percrebuit, quòd rex conterminam regni Saxonici marchiam Misenensem ferro & igne depopularetur, ad arma conclamant: multa millia hominum brevi concurrunt, conserendi certaminis intolerabili fervent desyderio, obviam ire hostibus unanimi alacritate contendunt. Sed, quoniam accelerando itineri turba frequentior, armis atque aliis impedimentis implicita, parum pro voto satagere valebat: filii Geronis comitis, assumptis secum VII millibus expeditorum equitum, summo nisu, ardentissima citius conficiendi negotii aviditate, in occursum properant. Quod si regem consequi, & sic efferato milite, sic ferventibus studiis signa conferre contigisset: (ut multorum ferebat opinio) tractum tot annis bellum Saxonicum facili compendio confectum fuisset, & regem cunctumque ejus comitatum vel mors certissima, vel ignominia difficilè abolenda occupasset. Nam præter exercitum Boëmicum, qui neo ipse vel armis, vel numero, vel virtute tanto negotio se parem præstiterat, paucissimos secum habebat, quoniam supervacaneum arbitratus fuerat, Teutonicis millitibus tam longinquæ expeditionis laborem indicere, cùm speraret (ut dictum est) industria Ottonis ducis & aliorum, quos deditione gratis absolverat, omnes Saxonum vires facilè enervandas, & copias, sibi majoribus etiam bellis sufficientes, statuto die ac loco affuturas. Fortè tum temporis, Deo misericorditer saluti regis prospiciente, fluvius Milda, qui utrunque exercitum medius dirimebat, effusis nuper imbribus, vehementer intumuerat, atque omnem transmeandi facultatem ademerat: cujus rex inundatione commodissimè pro se usus, non expectata decrescentium aquarum vicissitudine, in Boëmiam se recepit, maturatoque per Bajoariam reditu, mœstus ac pœnitens, quòd tantos labores in vacuum expendisset, Wormatiam repedavit. Et quoniam digrediens duci Boëmico marchiam Misenensem, tam spectatæ in arduis rebus fidei præmium, dederat, Ecbertus marchio, cujus eadem marchia erat, filius patruelis regis, puer longè adhuc infra militares annos, ubi primùm, decrescentibus aquis, fluvius factus est transmeabilis, adjunctis sibi Saxonibus Missenen perrexit, omniaque castella, quibus dux Boëmicus præsidium imposuerat, admota militari manu, recepit, suosque milites, qui deinceps contra omnem hostium irruptionem indefessi excubarent, imposuit: mirantibus cunctis, quòd regem nec ætatis nec propinquitatis respectus ab hac injuria revocasset.

242 Interea Rudolphus, dux Suevorum, Welf, dux Bajoariorum, Bertholdus, dux Carentinorum, Adelbero, episcopus Wirtzeburgensis, Adelbertus, episcopus Wormatiensis, & alii, quos reipublicæ calamitas movebat, in loco, qui dicitur Ulma, conventu habito, statuerunt, ut omnes, quicunque reipublicæ consultum vellent, XVII calendas Novembris Triburiam convenirent, & variis cladibus, quibus permultos jam annos pax ecclesiastica turbabatur, tandem aliquando malorum pertæsi, finem facerent. Hoc Sueviæ, hoc Bajoariæ, hoc Saxoniæ, hoc Lotharingiæ, hoc Franciæ Teutonicæ principibus denunciarunt, universosque in commune per Deum obtestabantur, ut omni excusatione relegata, cuncta privatæ rei sollicitudine posthabita, hanc singuli communibus commodis vel extremam operam dependerent. Qua expectatione suspensis atque attonitis omnibus, episcopus Moguntinus & alii quàm plures, qui eatenus partes regis vehementiùs tuebantur, ab eo defecerunt, & adjuncti suprà dictis principibus ad meliorandum regni statum ardentissimo zelo exarserunt. Miro etiam atque inopinato rerum successu, ut, quod moliebantur, nullis jam retardaretur impedimentis, obsides, quibus nonnulli ex principibus superiore anno fidem suam apud regem obligaverant, repentè his, qui eos dederant, sunt restituti. Duos ducis Ottonis filios, alterum rex ipse, alterum is, qui à rege curandum susceperat, inscio rege, patri nec opinanti remisit. Filius Utonis marchionis, & filius Adelæ, derelictæ Dedi marchionis,

chionis, ambo teneræ ætatis, & longe adhuc infra pubertatis annos pueruli, cùm in-
munitione cujusdam Eberhardi, ministri regis, custodirentur, magnum quoddam
& posteriorum memoria dignum nobilissimæ indolis documentum ediderunt.
Jusserat rex eidem Eberhardo, vel propter tanti generis claritatem, vel propter
ætatis infirmæ compassionem, ut eos indulgentissimè nutriret, & ne aut inerti o-
cio, aut jugis custodiæ tædio tabescerent, sineret eos interdum cum æqualibus
suis ludicris puerilibus exerceri. Hoc ipsum parentes crebra custodibus munu-
scula destinantes flagitabant. Fecit ille, ut petebatur, & modò intra munitionem,
modò extra adhibitis custodibus, prout libitum erat, ludere patiebatur, nihil si-
nistrum in ætate simplici & fraudis nescia suspicatus: interdum etiam in nemus,
quod munitioni contiguum erat, venatum pergens, impositos equis, cujus rei vix
dum ætas patiens erat, secum ire permittebat, ut oppressas mœrore ac tædio
mentes hoc advocamento recrearent. Cùm hoc sæpius faceret, consuetudo fi-
duciam, fiducia custodibus securitatem pariebat, ut eis indulgentiùs in dies dili-
gentis custodiæ frena laxarent, & absumpta jam omni suspicione, quicquid vo-
luissent, etiam absque arbitris eos agere paterentur. Cœperunt igitur, ubicunque
tempus & locum secretiorem nacti fuerant, sermones conserere, patriæ paren-
tumque recordari, peregrinationis molestias deplorare, & ut pro salute sua ali-
quid Deo auspice conarentur, mutuis se suasionibus incitare. Quadam ergo die,
cùm juxta solitum prædictus Eberhardus, secum assumptis eis, venatum exisset, &
ad insectandam, quæ casu occurrerat, feram omnes (ut fieri assolet) inconditis
clamoribus, ferventissimis studiis discurrissent: pueruli, ubi se solos adverterunt,
custodem nullum, eos, qui simul venatum processerant, aliarum rerum imme-
mores, soli, quæ agebatur, venationi intentissimos, quantis possunt viribus, equis
subdunt calcaria, per condensa sylvarum, per abrupta montium, per concava
vallium, periculi sui vel negligentes, vel contemptores, dicto citiùs evolant: nec
in certum aliquem locum, regionis ignari, cursum dirigunt, sed laxatis temere
habenis, quocunque impetus equos ferebat, præcipites ruunt. Celeri cursu
transmisso nemore ad Mœnum fluvium perveniunt, piscatorem illic offendunt,
in scapha piscatoria capturis piscium incumbentem, evehi se Moguntiam petunt,
chlamydes suas, quibus vestiebantur, quoniam aliud in promptu non erat, eve-
ctionis precium offerunt. Ille vel precio allectus, vel miseratione periclitantium
permotus, (hoc enim ex trepidatione & cætero corporis gestu facilè conjiciebat)
benignè in naviculam suscepit, & utensilibus, quæ in navicula erant, adopertos,
ne scilicet ab insequentibus agnoscerentur, Moguntiam, ut rogaverant, evexit.
Equi eorum, transito amne, in ulteriore ripa, juxta naviculam mirum in modum
moderato gradu decurrebant, ita, ut cum eunte navicula pariter irent, cum sub-
sistente pariter subsisterent. Brutis pecoribus humanas inesse animas crederes.
Ubi Moguntiam ventum est, receptis equis suis, in domum quandam ripæ conti-
guam clanculo se immergunt, dominumque domus per Deum obtestantur, ne
eos cuiquam prodat, se archiepiscopo Moguntino genere conjunctissimos esse, 243
cui si incolumes intemerata fide restituat, tam ab ipso quàm à cæteris parentibus
suis, qui inter regni principes & opum & dignitatis speciali prærogativa emine-
ant, digna meritis præmia relaturus sit. Nec multò pòst aderat Eberhardus, fre-
mens & stridens dentibus, præ doloris impatientia, compertoque per veridicos
indices, quò pueri divertissent, summa vi, summo conamine domum expugna-
re, foresque infringere parabat, & nisi obsides regis maturè redderentur, ignem
tectis injecturum se minabatur. Concurrit civitas ad spectaculum, & facta est
pro studiis partium confusa ac dissona aliud atque aliud clamantium turbarum
vociferatio. Perlato ad episcopum Moguntinum tumultuantis civitatis nuncio,
misit confestim cum armatis Conradum comitem de castello, quod dicitur Lui-
zelenburg, qui tum fortè apud episcopum præsens erat: qui veniens Eberhar-
dum improbè sævientem, atque in omnes, qui obsisterent, nunc vi, nunc commi-

natione grassantem, ab oppugnatione ædium cum contumelia repulit, susceptosque pueros episcopo præsentavit. Ille admodum gratulatus, quòd causam principum, qui pro communi commodo arma sumere meditabantur, hac etiam parte impedimentorum liberasset, suis singulos parentibus cum omni diligentia, ne quis scilicet insidiaretur abeuntibus, remisit.

Statuta die, juxta condictum, principes Sueviæ & Saxoniæ Triburiam convenerunt amplissimo numero, obstinatis mentibus, ad submovendum à negotiis regni regem Heinricum, & alium, in quem communis electio consensisset, creandum. Aderant unà legati Apostolicæ sedis, Sigehardus, patriarcha Aquilejensis, & Altmannus, Pataviensis episcopus, vir Apostolicæ conversationis, & magnarum in Christo virtutum, cui papa vices suas in dispositione ecclesiasticarum causarum delegaverat, & laici nonnulli (qui magnis opibus relictis, ultrò se ad privatam tenuemque vitam, propter Deum contulerant) missi à Romano pontifice, ut palàm omnibus per Gallias contestarentur, justis de causis excommunicatum esse regem Heinricum, & ad eligendum alium regem Apostolici consensus & authoritatis suffragium pollicerentur. Hi nec principi, nec privato cuiquam, qui regi Heinrico dicto vel facto aliquatenus post excommunicationem communicasset, communicare volebant, donec publicè professus pœnitentiam per Altmannum, vicarium Romani pontificis, anathemate absolveretur. Pari cautela eorum quoque communionem vitabant, qui presbyteris conjugatis, vel eis, qui ecclesiasticas ordinationes precio comparaverant, in oratione communicassent. Per septem itaque continuos dies consilia conferentes, quid facto opus esset, qua ratione periclitanti, & jam jam naufragium minitanti reipublicæ consulendum foret, perquirebant. Replicabant ab tenero (ut ajunt) ungue omnem vitæ regis institutionem, quibus probris, quibus flagitiis existimationem suam, decusque imperii, vix tum adulta ætate, maculasset; quas injurias singulis, quas in commune omnibus, ubi primùm pubertatis annos attigit, irrogasset; quòd remotis à familiaritate sua principibus, infimos homines, & nullis majoribus ortos, summis honoribus extulisset, & cum eis noctes perinde ac dies in deliberationibus insumens, ultimum, si posset, nobilitati exterminium machinaretur; quòd barbaris gentibus vacatione data, in subditos sibi populos dedita opera ferrum distrinxisset, & in eorum nece hostili crudelitate grassaretur; regnum, quod à parentibus suis pacatissimum, & bonis omnibus florentissimum accepit, quàm fœdum, quàm despicabile, quàm intestinis cladibus infestum cruentumque reddidisset; ecclesias & monasteria destructa, victualia servorum Dei versa esse in stipendia militum, studium religionis & rerum ecclesiasticarum transisse ad arma militaria, & ad munitiones extruendas, non quibus vis & impetus barbarorum arceatur, sed quibus patriæ tranquillitas eripiatur, & liberæ gentis cervicibus durissimæ servitutis jugum imponatur; nullum usquam esse viduis & orphanis solatium, nullum oppressis & calumniam sustinentibus refugium, non legibus reverentiam, non moribus disciplinam, non ecclesiæ authoritatem suam, non reipublicæ manere dignitatem suam; ita unius hominis temeritate sacra & prophana, divina & humana, fasque nefasque confusa esse & implicita: proinde tantarum calamitatum unicum ac singulare superesse remedium, ut quanto ocyus, amoto eo, alius rex crearetur, qui tandiu terminos suos evaganti licentiæ frena injiceret, & mundi vacillantis ruinam subjectis humeris sustentaret. Rex Heinricus, contractis in u-
244 num suæ partis assertoribus, in villa, quæ dicitur Oppenheim, se continebat, Rheno fluvio utraque castra dirimente, frequentesque ad eos indies legatos mittebat; pollicens omnium, quæ eos offenderant, in reliquum emendationem; se veterum injuriarum memoriam sequentibus beneficiis, si vita comes foret, aboliturum, nihilque deinceps circa rerum publicarum administrationem, absque communi consulto acturum: postremò, ultro se jure suo cedere, eisque gubernandi disponendique, pro suo arbitratu, totius regni jus potestatemque facere, dum-

dummodo æquo animo paterentur, sola regii nominis, regiique cultus rata sibi manere insignia, quæ semel legitimè accepta, sine summa omnium eorum ignominia, amittere non posset, nec sinerent regni Teutonici splendorem, omnibus retro sæculis intactum incontaminatumque, sua ætate tam turpis exempli macula sordescere: quòd si verba sua difficiliùs admitterent, magnificis promissionibus toties elusi, paratū se, quibus sacramentis, quibus vellent obsidibus, fidem facere, quòd nulla unquam dies, nulla rerū vel casuum mutabilitas hanc suam in eos benevolentiam corruptura foret. Ad hæc illi, nulla, inquiunt, jam supersunt argumenta, quibus toties recognita atque spectata fides ejus probari ultrà vel obligari valeat, cùm toties morum suorum emendationem, coram oculis omnia cernentis Dei quam sanctè pollicitus, omnia, quibus se obstrinxerat, vincula, ubi primùm calamitas, quæ ad præsens urgebat, præteriit, tanquam aranearum telas ruperit, & semper seipso deterior, cursum mali operis, sicut equus impetu vadens in prælium, effrenata libertate repetiverit. Neque nos præcipiti temeritate ad hæc extrema experienda prorupimus; omnes vias, omnia priùs consilia pertentavimus, si qua ratione rigidū obstinatumq; in malis desperati hominis ingenium emolliri posset. Sed inveteratus morbus, atque imis penitus jam insidens visceribus, nihil spei, nihil admittit remedii, omnem artem, omnem evincens industriam medicantium: quin imò, dum levitati ejus impensiùs morem gerere studemus, & cunctis, quæ perperam molitur, religionis obtentu muliebrem præbemus patientiam; status reipublicæ eversus est; tranquillitas ecclesiarum turbata; majestas imperii ablata; authoritas principum evacuata; mores inversi; leges abolitæ; & secundum prophetæ elogium maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundaverunt; & sanguis sanguinem tetigit: postremò omnis justitiæ & pietatis, religionis & honestatis disciplina situ atque incultu obsolevit. Hæc quidem dum sola vitæ temporalis detrimenta, dum solam famæ & existimationis labem minitarentur, tametsi viris ferenda non essent; tulimus tamen, ne contra jusjurandum, quo tenebamur, præcipitanter impudenterque venire videremur, & dum gloriæ nostræ consulere conaremur, animæ naufragium pateremur. Nunc verò cùm ab ecclesiæ corpore, propter flagitia sua, Apostolici anathematis mucrone præcisus sit, cùm ei communicare, sine communionis ecclesiasticæ damno & fidei jactura, non possimus, cùm fidem nostram, multis apud eum sacramentis implicitam, Romanus pontifex Apostolica authoritate explicuerit: extremæ profectò dementiæ esset, divinitus oblatam salutis occasionem, non obviis (ut dici solet) manibus excipere, & quod jamdiu præmeditatum sit, ut agatur, tam opportuno tempore non agere: cùm leges humanæ & ecclesiasticæ sinant; cùm locus & tempus arrideant; cùm denique omnia, quæ paci vel bello usui esse solent, conficiendæ tanquam rei favorem suum polliceantur. Quapropter contemptis inanium argumentorum cuniculis, quibus denuo in cervices jugulosque nostros, viam gladio suo affectat, immobiliter animo fixum tenemus, ut absque ulla dilatione virum nobis provideamus, qui præcedat nos, & prælietur bellum domini ad expugnandam & destruendam omnem cujuscunque hominis altitudinem, elevantem & extollentem se adversus justitiam & veritatem Dei, & sanctæ Romanæ ecclesiæ authoritatem. In hæc verba legatos regis dimiserunt. Iterum alios atque alios misit, nullum supplicationis genus, quod impediendæ tantæ rei proficuum putaretur, prætermittens. Sed illi in eadem sententia fixi obstinatique manebant. Jamque utraque ex parte ad magnum discrimen res spectare videbatur. Denique & hi regem alium sibi protinus constituere, & transmisso Rheno fluvio (navigium enim omne episcopus Moguntinus in eam ripam coëgerat) proxima luce, regi Heinrico arma inferre parabant: & illi, incisa spe dilationis impetrandæ, suos, qui per proximas villas dispersi erant, in unum coire, atque arma expedire jubebat, ut in ulteriorem ripam progressos confestim prælio adoriretur. In hac tantarum expectatione rerum intentis sollicitisque omni-

omnibus, ecce primo diluculo sequentis diei, quæ ultimam cladem reipublicæ
245 allatura timebatur, Suevi & Saxones legatos ad regem miserunt, qui ei dicerent: tametsi nec in bello, nec in pace, ulla unquam ei justitiæ vel legum cura fuerit, se tamen legibus cum eo agere velle, & cùm crimina, quæ ei objiciantur, omnibus constent luce clariora, se tamen rem integram Romani pontificis cognitioni reservare, acturos se cum eo, ut in purificatione sanctæ Mariæ Augustam occurrat, ibique celeberrimo conventu habito principum totius regni, discussis utrarumque partium allegationibus, ipse suo judicio vel addicat vel absolvat accusatum. Quòd si ante diem anniversarium excommunicationis suæ, suo præsertim vitio, excommunicatione non absolvatur, absque retractatione, in perpetuum causa ceciderit, nec legibus deinceps regnum repetere possit, quòd legibus ultrà administrare, annuam passus excommunicationem, non possit: si oblatam conditionem gratanter amplexetur, & Romano pontifici per omnia subditum se, dictoque obtemperantem fore polliceatur, hinc se experimentum capturos: omnes, quos ille excommunicavit, extemplo à convictu contubernioque suo amoveat, ipse in urbem Spirensium, dimisso exercitu, secedat, ibique solo Verdunensi episcopo, paucisque ministris, quos tamen sententia principum ab hac excommunicatione integros incorruptosque probaverit, contentus privatam interim vitam agat, ecclesiam non ingrediens, nihil circa publica negotia suo jure disponens, nullam regii apparatus pompam, nulla regiæ dignitatis insignia sibi juxta solitum adhibens, usque ad synodicam causæ suæ examinationem: præterea civitatem Wormatiensem, quam expulso episcopo, dissipato cœlestis militiæ sanctuario, arcem belli speluncamque latronum fecerat, abducto præsidio, episcopo Wormatiensi restituat, datis insuper sacramentis & obsidibus, ne quid deinceps rebellionis vel insidiarum ab civibus timere debeat: porrò, si quid horum prævaricetur, tum se omni culpa, omni jurisjurandi religione, omni perfidiæ infamia liberatos, non expectato ulterius Romani pontificis judicio, quid reipublicæ expediat, communi consilio visuros. Rex, cujus omnis spes, omnesque copiæ in arctum coactæ fuerant, gratulatus admodum, quòd aliqua, quantumvis fœda, conditione urgentem ad præsens calamitatem declinasset, promptissimè per omnia obedientiam pollicetur: statimque Coloniensem episcopum, Babenbergensem episcopum, Strasburgensem episcopum, Basiliensem episcopum, Spirensem episcopum, Losannensem episcopum, Citicensem episcopum, Osenbruggensem episcopum, Udalricum de Cosheim, Eberhardum, Hattmannum, cæterosque excommunicatos, quorum antehac opera consiliisque gratissimè utebatur, omnes castris egredi jubet: missis quoque Wormatiam nunciis, milites, quos illic præsidii causa constituerat, abscedere, urbemque episcopo patere præcipit: dehinc cæteris, qui ad auxilia sibi ferenda frequentes convenerant, singulis in sua dimissis, ipse juxta condictum cum paucis Spiram contendit, ibique intra terminos & leges, quas principes præscripserant, aliquanto tempore mediocriter vitam moresque cohibebat. Suevi & Saxones, postquam, dedicis Wormatiensibus, statum civitatis episcopo pacatissimum reddiderunt, læti ovantesque patriam repetebant, confestimque legatos Romam destinarunt, qui papam rei gestæ ordinem edocerent, enixeque flagitarent, ut sedandis per Gallias tantis bellorum civilium tempestatibus, ipse statuta die suam non dedignaretur præstare præsentiam. Rex etiam certò sciens, omnem suam in eo verti salutem, si ante anniversarium diem excommunicatione absolveretur, nec satis tutum suis rationibus existimans, ut expectato intra Gallias Romani pontificis adventu, sic infesto judici, sic obstinatis accusatoribus causam suam addiceret ventilandam, optimum factu sibi judicavit, pro eo tum statu rerum suarum, ut in Gallias proficiscenti Romano pontifici intra Italiam occurreret, & anathematis absolutionem, quoquo posset modo, impetrare conaretur: hac impetrata, cæteram rebus difficultatem facilè adimendam, cùm colloqui principibus, & conferre consilia, & fidem amicorum

in ad-

in adversis implorare, nulla deinceps vetaret religio. Paucis igitur ante Natalem domini diebus, Spirensi urbe discedens, cum uxore & filio parvulo iter aggressus est, nec quisquam ex omnibus Teutonicis vir ingenuus comitatus est regno excedentem, præter unum, & ipsum nec genere nec opibus conspicuum. Cumque impensis tam longi itineris egeret, multisque supplicaret, quibus incolumi republica sæpenumero profuerat, pauci admodum erant, qui vel veterum beneficiorum memoria, vel præsenti humanarum rerum spectaculo permoti, necessitatem ejus aliquatenus relevarent. Eò miseriarum & calamitatis ex summa gloria, 246
summisque opibus repentè pervenerat. Similiter quoque cæteri excommunicati, obtinendæ citiùs absolutionis studio, ardentissimè iter accelerabant in Italiam, nec tamen in societatem itineris regem admittere, principum vel potiùs Romani pontificis metu absterriti patiebantur.

Vis atque inclementia hyemis hoc anno adeò jugis solitoque asperior inhorruerat, ut à festivitate sancti Martini Rhenus fluvius, glaciali frigore constrictus, penè usque ad calendas Aprilis pedestri itineri transmeabilis maneret, & plerisque in locis vinea, exiccatis frigore radicibus, omnino arescerent.

1077. Dux Polonorum, qui per multos jam annos regibus Teutonicis tributarius fuerat, cujusque regnum jam olim Teutonicorum virtute subactum, atque in provinciam redactum fuerat, repentè in superbiam elatus, propterea, quòd principes Teutonicos cerneret domesticis seditionibus occupatos, nequaquam ad inferenda exteris gentibus arma vacare, regiam dignitatem regiumque nomen sibi usurpavit, diadema imposuit, atque ipso die Natalis domini à 15 episcopis in regem est consecratus. Quæ brevi pòst comperta principes Teutonicos, quibus reipublicæ dignitas curæ fuit, graviter affecère, sibique invicem succensebant, quòd, dum intestinis in se atque in sua viscera odiis sævirent & digladiarentur, potentiam opesque barbarorum in tantum aluissent, ut jam tertiò dux Boëmicus regnum Teutonicum ferro & igne populabundus peragrasset, & nunc dux Polonorum, in ignominiam regni Teutonici, contra leges ac jura majorum, regium nomen regiumque diadema impudens affectasset.

Rex Heinricus, in Italiam proficiscens, intra Burgundiam, in loco, qui dicitur Bisanzun, Natalem domini celebravit, satis magnificè pro sua tum calamitate susceptus, & habitus ab avunculo matris suæ, Wilhelmo comite, cujus in illis locis amplissimæ & florentissimæ opes erant. Ea porrò causa erat, ut relicto recto itinere in Burgundiam diverteret; quòd certò compererat, duces Rudolphum, Welf, & Bertholdum, omnes vias, omnesque aditus, qui ad Italiam mittunt, quos vulgato nomine Clusas vocant, appositis custodibus anticipasse, ut nulla illic ei copia transeundi fieret. Exacta solemnitate Natalis domini profectus inde, cùm in locum, qui Civis (a) dicitur, venisset, obviam habuit socrum suam, filiumque ejus, Amedeum nomine, quorum in illis regionibus & authoritas clarissima, & possessiones amplissimæ, & nomen celeberrimum erat. Hi venientem honorificè susceperunt. Transitum tamen per terminos suos aliàs ei concedere nolebant, nisi quinque Italiæ episcopatus, possessionibus suis contiguos, eis redimendi itineris pretium traderet. Durum hoc nimis atque intolerabile omnibus regis consiliariis visum est. Sed cùm ei inevitabilis incumberet necessitas, quoquo posset pacto redimendi itineris, & illi nec jure propinquitatis, nec tantæ calamitatis miseratione quicquam moverentur, multo labore & tempore in hac deliberatione insumpto, vix & ægrè tandem impetratum est, ut provinciam quandam Burgundiæ, bonis omnibus locupletissimam, concedendi transitus mercedem dignarentur accipere. Ita indignatio domini non solùm sacramentis & frequentibus beneficiis sibi obnoxios, sed etiam amicos & genere propinquos ab eo averterat. Difficulter assecuto transeundi licentiam protinus alia successit difficultas. Hyems

(a) Civois, vide supra ad a. 1056.

erat asperrima, & montes, per quos transitus erat, in immensum porrecti, & penè nubibus cacumen ingerentes, ita mole nivium & glaciali frigore obriguerant, ut per lubricum præcipitemque decessum nec equitis nec peditis gressum sine periculo admitterent. Sed dies anniversarius, quo rex in excommunicationem devenerat, è vicino imminens, nullas accelerandi itineris moras patiebatur: quia, nisi ante eam diem anathemate absolveretur, decretum noverat communi principum sententia, ut & causa in perpetuum cecidisset, & regnum sine ullo deinceps restitutionis remedio, amisisset. Igitur quosdam ex indigenis, locorum peritos, & præruptis alpium jugis assuetos, mercede conduxit, qui comitatum ejus per abruptum montem & moles nivium præcederent, & subsequentibus, quaqua possent arte, itineris asperitatem levigarent. His ductoribus cùm in verticem montis magna cum difficultate evasissent, nulla ulterius progrediendi copia erat, eò quòd præceps montis latus, & (ut dictum est) glaciali frigore lubricum omnem penitus decessum negare videretur. Ibi viri periculum omne viribus evincere conantes, nunc manibus & pedibus reptando, nunc ductorum suorum humeris innitendo, interdum quoque titubante
247 per lubricum gressu cadendo, & longiùs volutando, vix tandem aliquando, cum gravi salutis suæ periculo, ad campestria pervenerunt. Reginam, & alias, quæ in obsequio ejus erant, mulieres, boum coriis impositas, duces itineris, conductu præeuntes, deorsum trahebant. E quorum alios per machinas quasdam summittebant, alios colligatis pedibus trahebant, ex quibus multi, dum traherentur, mortui, plures debilitati, pauci admodum integri incolumesque periculum evadere potuerunt. Postquam per Italiam fama percrebuit, venisse regem, & superatis asperrimis rupibus, jam intra Italiæ fines consistere, certatim ad eum omnes Italiæ episcopi & comites confluebant, eumque (ut regia magnificentia dignum erat) summo cum bonore suscipiebant, atque intra paucos dies infinitæ multitudinis ad eum congregatus est exercitus. Erant enim jam ab exordio regni ejus semper desiderantes adventum ejus in Italiam, eò quòd regnum illud bellis, seditionibus & latrociniis, ac variis privatorum infestationibus assiduè infestaretur, & omnia, quæ præter leges & jura majorum ab improbis hominibus præsumebantur, regiæ authoritatis censura corrigi sperarent. Præterea, quia fama vulgaverat, ad deponendum papam ferocibus eum animis properare, admodum gratulabantur, oblatam sibi occasionem esse, qua in eum, qui se jam pridem ab ecclesiastica communione suspenderat, injuriam suam idoneè vindicarent. Interea papa rogatus per literas à principibus Teutonicis, qui in Oppenheim convenerant, ut in Purificatione sanctæ Mariæ, ad discutiendam causam regis, Augustæ occurreret, invitis Romanis principibus, & propter incertum rei eventum iter illud dissuadentibus, Roma egressus est, & quantum poterat, profectionem accelerans, statuto die præsto esse satagebat, ducatum ei præbente Mathilda, derelicta ducis Lotharingorum Gozelonis, filia Bonifacii marchionis & Beatricis comitissæ. Hæc, vivente adhuc viro suo, quandam viduitatis speciem, longissimis ab eo spaciis exclusa, prætendebat, cùm nec ipsa maritum in Lotharingiam extra natale solum sequi vellet, & ille ducatus, quem in Lotharingia administrabat, negotiis implicitus, vix post tertium vel quartum annum semel marcham Italicam inviseret: post cujus mortem Romani pontificis lateri penè comes individua adhærebat, eumque miro colebat affectu. Cumque magna pars Italiæ ejus pareret imperio, & omnibus, quæ prima mortales ducunt, supra cæteros terræ illius principes abundaret, ubicunque opera ejus papa indiguisset, ocyus aderat, & tanquam patri vel domino sedulum exhibebat officium. Unde nec evadere potuit incesti amoris suspicionem, passim jactantibus regis fautoribus, & præcipuè clericis, quibus illicita & contra scita canonum contracta conjugia prohibebat, quòd die ac nocte impudenter papa in ejus volutaretur amplexibus, & illa furtivis papæ amoribus præoccupata, post amissum conjugem, ultra secundas contrahere nuptias detrectaret. Sed apud omnes sanum aliquid sapientes luce clariùs constabat, falsa esse, quæ dicebantur. Nam & papa tam eximiè,

tamque

tamque apostolicè vitam instituebat, ut nec minimam sinistri rumoris maculam conversationis ejus sublimitas admitteret, & illa in urbe celeberrima, atque in tanta obsequentium frequentia, obscœnum aliquid perpetrans, latere nequaquam potuisset. Signa etiam & prodigia, quæ per orationes papæ frequentiùs fiebant, & zelus ejus ferventissimus pro Deo & pro ecclesiasticis legibus, satis eum contra venenatas detractorum linguas communiebant. Igitur papa, dum in Gallias properaret, ex insperato audiens, regem jam esse intra Italiam, hortante Mathilda, in castellum quoddam munitissimum, quod Canusium dicitur, divertit, expectare volens, donec consilium adventus ejus diligentiùs exploraret, utrùm scilicet veniam admissi postulare, an injuriam excommunicationis suæ militari manu persequi, plenus animorum adveniret. Diedericus, episcopus Verdunensis, vir constantissimæ erga regem fidei, dum regem in Italiam proficiscentem paulo pòst insequi vellet, captus est ab Adelberto comite, de castello, quod dicitur Calewo, & spoliatus omnibus, quas studiosissimè convexerat, tam longi itineris impensis. A quo diu habitus in custodia, tandem dato, quodcunque exigebatur, redemptionis suæ pretio, addito etiam jurejurando, quòd injuriæ hujus nec spiritualem nec corporalem vindictam aliquando expeteret, liber abire dimissus est. Rubertus quoque, Babenbergensis episcopus, dum in Italiam pergens per Bajoariam iter ageret, captus est ab Welf, duce Bajoariorum: qui sublatis omnibus, quæ illius fuerant peculiaria, vestes pontificales, & cæterum ecclesiasticum ornatum, quem in thesauris ejus reperit, ecclesiæ Babenbergensi cum omni integritate reconsignavit, ipsum verò in castello munitissimo, à Natali domini usque ad festivitatem sancti Bartholomæi Apostoli, sub diligenti custodia tenuit, nec ullis amicorum ejus precibus aut muneribus, ut dimitteret, evinci potuit. Cæteri episcopi & laici, quos papa excommunicaverat, quosque rex hujus rei gratia à latere suo, extrema necessitate compulsus, amoverat, elusis custodibus, qui Clusas obsidebant, in Italiam illæsi pervenerunt, repertoque papa in Canusio, veniam præsumptæ rebellionis, atque ut excommunicatione absolverentur, nudis pedibus, & laneis ad carnem induti, suppliciter postulabant. Ille his, qui veraciter peccatum suum agnoscerent, & deflerent, non esse ajebat misericordiam denegandam, sed longam inobedientiam, & diu incretam peccati rubiginem, diuturnioris pœnitentiæ igne exuri & excoqui oportere: quapropter, si eos revera facti pœniteret, æquo animo paterentur, quodcunque sanandis vulneribus eorum adhiberet ecclesiasticæ correptionis cauterium, ne ex facilitate indulgentiæ culpa, quæ adversus sedem Apostolicam atrox & vehemens præsumpta fuisset, vel parva vel nulla videretur. Illis paratos se profitentibus ad omnia, quæ imposuisset, sufferenda, episcopos omnes à se invicem separatos, præcepit singulis cellis solitarios includi, nec ullum cum aliquo habere colloquium, ad vesperam autem cibi & potus mediocri mensura refici. Laicis quoque, pro ætatis vel virium consideratione, congruentem singulis pœnitentiam indixit. Ita per aliquot dies examinatos tandem ad se vocavit, & leniter pro admissis objurgatos, & ne deinceps simile quid admitterent, commonitos, excommunicatione absolvit, abeuntibusque, id ante omnia repetens, iterum iterumque præcepit, ne rege Heinrico, donec sedi Apostolicæ post factam injuriam satisfecisset, aliquatenus communicarent, aut ei ad evertendum statum reipublicæ, turbandamque pacem ecclesiasticam, in aliquo operam suam accommodarent: ad hoc tamen omnibus indifferenter ejus permisso colloquio, ut ad pœnitentiam provocaretur, & à cursu mali operis, quo præceps rapi videbatur, retraheretur. Interea rex Heinricus Mathildam comitissam ad colloquium evocavit, eamque precibus ac promissionibus oneratam ad papam transmisit, & cum ea socrum suam, filiumque ejus, Azzonem etiam marchionem, & abbatem Cluniacensem, & alios nonnullos ex primis Italiæ principibus, quorum authoritatem magni apud eum momenti esse non ambigebat, obsecrans, ut excommunicatione absolveretur, nec principibus Teutonicis, qui ad accusandum eum, stimulo invidiæ magis, quàm ze-

248

lo justitiæ exarsissent, temere fides haberetur. Quorum papa legatione audita, ait, incongruum valde esse, & ab ecclesiasticis legibus omnino alienum, ut absentibus accusatoribus, causa accusati ventilaretur: quin imò, si innocentiæ suæ confideret, omni timoris scrupulo liberatus, statuto die in Augustam, quo cæteri principes convenire statuissent, fiducialiter occurreret; se illic, discussis utratumque partium allegationibus, nec odio nec gratia, ab jure ad injuriam devolvendum, sed juxta leges ecclesiasticas, quàm rectissimam possit, de singulis sententiam laturum esse. Ad hæc illi responderunt, regem illius nusquam terrarum subterfugere judicium, quem sciat æquitatis & innocentiæ incorruptissimum vindicem & advocatum fore, sed è vicino jam urgere diem anniversarium, quo excommunicatus fuisset, & principes regni hac expectatione suspensos attentosque anxiè rei eventum præstolari, ut, si ante hanc diem excommunicatione non absolvatur, deinceps juxta Palatinas leges indignus regio honore habeatur, nec ultrà, pro asserenda innocentia sua, audientiam mereatur: proinde obnixiùs petere, & hoc omni, quo papa jubeat, satisfactionis genere paratum emereri, ut solo interim anathemate absolvatur, & communionis ecclesiasticæ gratiam recipiat, responsurus ex integro, quacunque die, quocunque loco papa præcipiat, tanquam nihil hac conventione actum sit, omnibus, quæ accusatores ejus objecissent, criminibus, & juxta sententiam ejus, regnum vel retenturus, si objecta purgasset, vel æquo animo, si causa cecidisset, amissurus. Diu papa restitit, veritus in rege juvenilis animi inconstantiam, & proclive, quocunque assentatores impulissent, ingenium: sed superatus tandem importunitate perurgentium, & gravitate sententiarum, Si veraciter, inquit, eum facti pœnitet, coronam & cætera regni insignia, in argumentum veræ & ex animo actæ pœnitudinis, nostræ potestati dedat, & se, post tam contumax admissum, regio nomine & honore deinceps indignum profiteatur. Durum nimis hoc
249 visum est legatis. Cumque vehementer insisterent, ut sententiam temperaret, nec calamum conquassatum judicii austeritate penitus contereret: vix & ægrè tandem exoratus annuit, ut cominus veniret, & si veram pro admissis pœnitudinem gereret, culpam, quam sedi apostolicæ contumeliam irrogando contraxerat, sedis apostolicæ decretis nunc obediendo expiaret. Venit ille, ut jussum fuerat, & cùm castellum illud triplici muro septum esset, intra secundum murorum ambitum receptus, foris derelicto omni comitatu suo, deposito cultu regio, nihil præferens regium, nihil ostentans pompaticum, nudis pedibus, jejunus manè usque ad vesperam perstabat, Romani pontificis sententiam præstolando. Hoc secundo, hoc tertio die fecit. Quarto demum die, in conspectum ejus admissus, post multas hinc inde dictas sententias, his postremò conditionibus excommunicatione absolutus est: ut die & loco, quemcunque papa designasset, evocatis ad generale Concilium Teutonicis principibus præsto esset, & accusationibus, quæ intenderentur, responderet, ipso Papa, si ita expedire videretur, cognitore causarum assidente: & ad ejus sententiam vel retineret regnum, si objecta purgasset; vel æquo animo amitteret, si probatis criminibus, regio deinceps honore indignus, juxta ecclesiasticas leges, decerneretur, nullam, sive retento sive amisso regno, hujus injuriæ vindictam à quopiam hominum in perpetuum exacturus: usque ad eam autem diem, qua causa ejus legitimè discussa terminaretur, nulla regii cultus ornamenta, nulla regiæ dignitatis insignia sibi adhiberet, nihil circa rerum publicarum administrationem, juxta consuetudinem suo jure ageret, nihil, quod ratum fore oporteat, decerneret; postremò, præter regalium servitiorum exactionem, quibus necessariò ipse & sui sustentandi essent, nihil regium, nihil publicum usurparet, omnes etiam, qui ei sub jurejurando fidem dixissent, ab hujus sacramenti vinculo, & conservandæ erga eum fidei debito, apud Deum & apud homines, interim liberi expeditique manerent; Rutbertum, Babenbergensem episcopum, & Udalricum de Cosheim, & cæteros, quorum consiliis se remque publicam prodidisset, à sua in perpetuum familiaritate amoveret. Quòd si purgatis, quæ objicerentur, potens confortatusque in regno perstitisset, subditus Romano pontifici semper

ſemper, dictoque obtemperans foret, & ad corrigenda, quæcunque in regno ejus, contra eccleſiaſticas leges, prava conſuetudine inoleviſſent, conſentiens ei, & pro virili portione cooperator exiſteret. Ad ultimum, ſi quid horum prævaricaretur, irritam fore hanc, quæ nunc tantopere expedita ſit, anathematis abſolutionem; quin imò jam pro convicto confeſſoque habendum eſſe, nec ultrà, pro aſſerenda innocentia ſua, audientiam impetraturum, principesque regni, omni deinceps quæſtione, cunctâ jurisjurandi religione liberatos, regem alium, in quem communis electio conſenſiſſet, creaturos eſſe. Gratanter rex accepit conditiones, & ſervaturum ſe omnia, quàm ſanctiſſimis poterat aſſertionibus, promittebat. Nec tamen promittenti temere fides habita eſt: ſed abbas Cluniacenſis, quoniam jurare monaſticæ religionis obtentu detrectabat, fidem ſuam coram oculis omnia cernentis Dei interpoſuit: epiſcopus quoque Citicenſis, & epiſcopus Vercellenſis, & Azzo marchio, & alii conventionis ejus principes, allatis Sanctorum reliquiis, ſub jurejurando confirmaverunt, facturum eum eſſe, quæ pollicebatur, nec aliqua rerum aſperitate vel caſuum variè ſuccedentium mutabilitate ab ſententia deducendum. Ita abſoluto eo excommunicatione, Papa miſſarum ſolemnia celebravit, confectaque ſacra obligatione, regem, cum cætera, quæ frequens aderat, multitudine, ad altare evocavit, præferensque manu corpus Dominicum, Ego, inquit, jamptidem à te tuisque fautoribus literas accepi, quibus me inſimulabas ſedem Apoſtolicam per ſimoniacam hæreſim occupaſſe, & aliis quibusdam, tam ante epiſcopatum, quàm poſt acceptum epiſcopatum, criminibus vitam maculaſſe, quæ mihi ſecundum ſcita canonum omnem ad ſacros ordines acceſſum obſtruxerint. Et licet multorum idoneorum certè teſtium aſtipulatione crimen refellere queam, eorum ſcilicet, qui omnem vitæ meæ, ab ineunte ætate, inſtitutionem integerrimè noverunt, & eorum, qui meæ ad epiſcopatum promotionis authores fuerunt: ego tamen, ne humano potiùs, quàm divino niti videar teſtimonio, ut ſatisfactionis compendio, omnem omnibus ſcandali ſcrupulum de medio auferam, ecce corpus Dominicum, quod ſumpturus eo, in experimentum mihi hodie fiat innocentiæ meæ, ut omnipotens Deus ſuo me hodie judicio vel abſolvat objecti criminis ſuſpicione, ſi innocens ſum, vel ſubitanea in e imat morte, ſi reus. Hæc & alia (ut ſolemne eſt) præfatus verba terribilia, quibus Deum cauſæ ſuæ æquiſſimum 250 judicem, & innocentiæ aſſertorem adeſſe precabatur, partem Dominici corporis accepit, & comedit. Qua liberrimè abſumpta, cùm populus in laudes Dei innocentiæ ejus congratulatus, aliquandiu acclamaſſet, tandem impetrato ſilentio, converſus ad regem, Fac ergo, inquit, fili, ſi placet, quod me facere vidiſti. Principes Teutonici regni ſuis indies accuſationibus aures noſtras obtundunt, magnam tibi molem capitalium criminum impingentes, pro quibus non modò ab omni rerum publicarum adminiſtratione, ſed ab eccleſiaſtica etiam communione, & ab omnimoda vitæ ſæcularis converſatione, usque ad extremum ſpiritum te ſuſpendi oportere exiſtimant. Petunt etiam magnopere, diem & locum ſtatui, audientiamque præſtari canonicè diſcutiendis, quas adverſum te afferant, accuſationibus: & noſti optimè, humana plerunque vacillare judicia, & in publicis diſceptationibus nonnunquam falſa pro veris perſuaderi, dum pro diſertorum hominum ingeniis & dicendi copia & ſuavitate, falſitas verborum phaleris adornata libenter auditur, & veritas nullis eloquentiæ nixa adminiculis contemnitur. Cùm ergo tibi bene conſultum cupiam, pro eo, quòd in calamitatibus tuis ſupplex Apoſtolicæ ſedis patrocinium expetiſti, fac, quod moneo. Si te innocentem noſti, & exiſtimationem tuam ab æmulis tuis per calumniam falſis criminationibus impeti, libera compendiosè & eccleſiam Dei ſcandalo, & teipſum longæ concertationis ambiguo, & ſume hanc reſiduam partem Dominici corporis, (*a*) ut comprobata, Deo teſte, innocentia tua, obſtruatur omne os adverſum te iniqua garrientium, & me deinceps cauſæ tuæ advocato, & innocentiæ tuæ vehementiſſimo aſſertore, principes tibi reconcilientur, regnum reſtituatur, omnes, quibus jam diu respublica vexatur, bellorum civilium tempeſtates in perpetuum ſopiantur.

(*a*) Vide ſupra *REGINONEM ad a. 869.*

At hæc ille, inopinata re attonitus, æstuare, tergiversari, consilia cum suis familiaribus, segregatus à multitudine, conferre, & quid facto opus esset, qualiter tam horrendi examinis necessitatem evaderet, trepidus consulere. Resumpto demum spiritu, causari apud papam cœpit de absentia principum, qui sibi in adversis fidem adhuc integram servassent, quibus inconsultis, & potissimùm absentibus accusatoribus, irritam fore, nec quicquam virium apud incredulos habituram esse, quamcunque pro experienda innocentia sua satisfactionem paucis, qui aderant, proposuisset: proinde sedulò papam orare, ut rem integram generali concilio communique audientiæ differret, ut ibi congregatis accusatoribus, & secundum legès ecclesiasticas discussis, tam accusationibus quàm accusatorum personis, conditionibus, quascunque principes regni æquas judicassent, objecta refelleret. Haud gravatè papa petenti acquievit, expletoque sacro ministerio, regem ad prandium vocavit, benignissimeque refectum, & de omnibus, quæ eum observare oporteret, diligenter instructum, cum pace ad suos, qui longiùs extra castellum remanserant, dimisit: Epponem quoque, Citicensem episcopum, præmisit ante eum, ut eos, qui ei excommunicato, priusquam anathemate absolveretur, indifferenter communicaverant, vice sua excommunicatione absolveret, benignè præcavens, ne quam denuo receptæ communionis maculam contraheret. Qui dum venisset, & causam, pro qua missus fuerat, Italis exposuisset, vehemens in eum ira & indignatio coorta est. Fremere omnes, & sævire verbis ac manibus cœperunt, Apostolicæ legationi irrisoriis exclamationibus obstrepere, convicia & maledicta, quæcunque turpissima furor suggessisset, irrogare: se excommunicationem illius nihili æstimare, quem ipsum omnes Italiæ episcopi justis ex causis jam pridem excommunicassent, qui sedem Apostolicam per simoniacam hæresim occupasset, homicidiis cruentasset, adulteriis aliisque capitalibus criminibus polluisset, regem secus ac deceat, egisse, crimenque gloriæ suæ intulisse nunquam abolendum, quòd homini hæretico & probris omnibus infamato majestatem regiam summiserit, & quem justitiæ patronum legumque ecclesiasticarum vindicem sibi parassent, is fœdissima subjectione sua fidem planè catholicam, authoritatem ecclesiæ, dignitatem reipublicæ prodiderit, se in ultionem ejus omnes, quas potuerint, papæ injurias irrogasse, & nunc (quod dictu quoq; turpe sit) se in mediis perturbationum fluctibus relictis, ipsum sibi consuluisse, & cum hoste publico privata necessitudine in gratiam redisse. Hæc potissimùm principes Italiæ jactando, & passim per populum ferendo, ingens regi odium brevi conflaverant. Adulta postremò seditione, una omnium
251 voluntas, una sententia erat, ut abdicato patre, qui ultro regni fascibus indignum se effecisset, filium ejus, licet impubem adhuc, & regni negotiis immaturum, regem sibi facerent, & cum eo Romam profecti, papam alium eligerent, per quem & ipse protinus imperator consecraretur, & omnia papæ hujus apostatici gesta cassarentur. Perlato ad regem tam molestæ conspirationis nuncio, misit properè, quicquid apud se principum erat, ut quaqua ratione, quaqua possent industria, efferatæ multitudinis animos mitigarent, ne molestè acciperent, aut in contumeliam suam factum reputarent, quod extrema necessitate compulsus communis commodi ratione fecisset; nec Teutonicis principibus, qui sibi per calumniam regnum eripere dedita opera machinarentur; nec Romano pontifiei, qui ad evertendum statum sanctæ ecclesiæ spirituali gladio circumquaquè fulguraret, aliter satisfieri potuisse, quàm ut ante statutam diem excommunicatione absolveretur; nunc se omnibus angustiis, quibus vias ejus conclusissent inimici, liberatum, omnem deinceps curam industriamque ad vindicandas suas & illorum injurias translaturum. Vix tandem compresso potius quam extincto concitati tumultus incendio, plerique ex principibus, castris se per iram subtrahentes, injussi in sua rediere. Cæteri, dissimulata interim iracundia, redeuntem regem pacifice exceperunt, sed neque consuetam ei reverentiam deferebant, neque tam sumptuosa, ut priùs, utque regiam magnificentiam decuerat, servitia ei exhibebant, sed aversis oculis, infestis mentibus,

mentibus, passim per omnes angulos de levitate & ineptia ejus mussitabant, socordiamque accusabant, quòd tam diu expectatus, tam anxiè desideratus, periclitantis Italiæ calamitatibus nihil postremò spei, nihil præsidii attulisset. Cumque Italiam peragraret, ut his, qui oppressi fuerant, calumniasve patiebantur, regio more justa faceret: nec in civitates eum recipiebant, nec cum faculis & faustis acclamationibus (ut prioribus regibus consueverant) obviam ei procedebant; sed foris, in suburbanis locis castris positis, commorari jubebatur, & illuc ei alimenta, quibus exercitus sustentaretur, & ipsa modica & vix necessitatem potius, quàm regalium epularum solitum splendorem copiamve explentia, ne manifestæ defectionis immaturè argui possent, ministrabant, apposito singulis in locis præsidio, ut prædas fortè de agris vel villis agere volentes armata manu coërcerentur. Territus rex insolita rerum facie, feroque pœnitens, quòd incognitæ gentis inexpertæ priùs fidei temere se credidisset, & Teutonicis finibus excedendo hostem mutasset, non evasisset, gravi sollicitudine & metu perurgebatur, nec ullum usquam effugium inveniebat, nisi in reconciliandis fortè, si qua ratione posset, quos offenderat, Italorum animis. Ratus itaque, hujus rei unicum hoc esse præsidium, ut initum cum Romano pontifice fœdus abrumperet, & inde reparandæ concordiæ initium faceret, unde fuerat orta discordia: Udalricum de Cosheim, & cæteros, quos ille severissimo anathemate à contubernio ejus amoverat, in pristinum gratiæ & familiaritatis suæ gradum revocavit, & cum eis denuo de privatis, de publicis negotiis eadem, qua consueverat, singularitate, ac privilegio consilia conferebat. Tum assiduè in conventu principum criminabatur, & detrahebat Romano pontifici, quòd ipse omnem hunc, qui rempublicam concussisset, ventum turbinis, & commotionis sævissimæ procellam suis machinationibus concitasset, ipse omnium, quæ in ecclesia omni recenti memoria secus accidissent, author incentorque extitisset: hortabaturque omnes in commune, ut suo ductu, suisque auspiciis, tantarum ab eo injuriarum vindictam expeterent. Dein conditiones omnes & universa ecclesiasticarum legum vincula, quibus ille eum Apostolica authoritate in salutem obstrinxerat, contemptim tanquam aranearum tela dirupit, abjectisque omnibus timoris Dei habenis, in omne, quod animus suggessisset, effrenata libertate ferebatur. His paulatim rebus Italorum indignatio mitigari, furor deflagrare, studia denuo in eum incalescere cœperunt, ita, ut frequentior indies ad eum multitudo conflueret, sumptus exercitui copiosiores ministrarent, & ad omne, quod jussisset, promptissimè jam manus operamque suam pollicerentur. Erant tunc temporis apud eum ex Teutonicis principibus Liemarus, Bremensis archiepiscopus, Eppo, Citiciensis episcopus, Benno, Osenbruggensis episcopus, Burchardus, Losanniensis episcopus, Burchardus, Basiliensis episcopus: Laici, Udalricus, Eberhardus, Bertholdus, & alii penè omnes, quos in Oppenheim legati Apostolicæ sedis à contubernio ejus, propter excommunicationem, segregaverant: qui nunc post receptam communionem, eum cùm quoque ecclesiæ reconciliatum comperissent, unanimiter ad eum confluxerunt, & ei deinceps peregrinationis 252
ejus individui comites adhærebant. Interea Moguntinus, Wirzeburgensis & Mettensis episcopi, Rudolphus, Welf, Berdolfus duces, & alii plerique ex principibus Teutonicis, convenientes tractare de utilitatibus reipublicæ statuerunt, ut principes Saxoniæ, & omnes, quibuscunque respublica curæ foret, 3 idus Martii in Forcheim occurrerent, & communi consilio, quid facto opus esset, decernerent, præsertim, cùm per absentiam regis, tranquillis rebus, tempus opportunum deliberationibus ac consultationibus nacti fuissent. Romano quoque pontifici scripserunt, ut, quoniam in purificatione sanctæ Mariæ Augustam, juxta condictum, dolo regis præventus, occurrere non potuerat; saltem in Forcheim statuta die præsto esse satageret, & sedandis bellorum civilium tempestatibus, quibus jamdiu periclitaretur respublica, Apostolici moderaminis gubernaculum adhiberet. Adhuc ille in Canusio, & aliis circà firmissimis munitionibus se continebat, dispositum

tum habens, non priùs Romam regredi, quàm confecto itinere, quod instituerat, si Deo propitio conatum sequeretur effectus, pacem ecclesiæ Dei reddidisset. Igitur acceptis literis, tametsi jampridem frequens ad eum fama detulisset, regem, mutata mente, hostiles adversum se spiritus gerere, & contemptis conditionibus, quibus excommunicatione absolutus fuerat, animo fixum tenere, ut leges ecclesiasticas manu militari debellaret: misit tamen unum ex cardinalibus episcopis Romanæ ecclesiæ, Gregorium nomine, & alios, quos ei negotio idoneos arbitrabatur, qui ei dicerent tempus esse, ut promissa compleret, conventuros in Forcheim 3 idus Martii principes Teutonici regni, ad componendum, si Deus votis annuat, statum reipublicæ: veniret ergo, ut pollicitus sit, & crimina, quibus innocens, ut ipse asserat, à calumniatoribus suis impetitus sit, se cognitore & judice præsidente, responderet; multum rebus suis salutique, & apud Deum & apud homines collaturus, si ecclesiam scandalis, rempublicam bellis civilibus, seipsum fœdissimæ existimationis macula liberaret: præsertim, cùm ea die, discussis synodicè, quæ adversum eum afferantur, causis, vel recepturus esset regnum, vel sine omni deinceps retractatione amissurus. Legatis mandata perferentibus, ille dissimulatis mediocriter his, quæ animo agitabat, respondit, se post acceptum regnum hac primùm vice Italiam intrasse, & ideo multis nunc & magnis reipublicæ negotiis implicitum, non posse tam citò infectis rebus provincia excedere; quia si id faciat, Italos, quos longo tempore anxia adventus sui expectatione suspendisset, gravissimè offendat: præterea diem conventui habendo statutum, è vicino imminere, seque jam brevibus induciis tanta terrarum spacia nulla equorum celeritate posse transcurrere, etiamsi nullis extrinsecus retardetur impedimensis. In hæc verba legatos dimisit. Papa certior jam factus de immutatione animi ejus, & cæteris rebus, quas ad eum jam pridem fama detulerat, misit protinus Bernardum, abbatem de Massilia, virum eximiæ conversationis, & multarum in Christo virtutum, item alium Bernardum cardinalem, diaconum sanctæ Romanæ ecclesiæ, ut principibus Teutonici regni, qui, ut suprà dictum est, 3 idus Martii Forcheim conventuri erant, occurrerent, eosque per ordinem, quæ gesta erant, docerent: se juxta placitum dedita opera enisum fuisse, ut die & loco statuto, communibus sanctæ ecclesiæ utilitatibus tractandis præsto esset, sed domini Heinrici diligentia ita circumventum, ita omnes, per quas transitus esse poterisset, itinerum angustias præoccupatas, ut nec tutò in Germaniam progredi, nec tutò Romam regredi valeat: proinde monere eos, ut suis interim rebus, & regno Francorum, quod diu jam unius hominis puerili levitate vexetur, quaqua possint ratione moderentur; donec (si Deus velit) ademta itineris difficultate, ipse venire, & collatis in medium consiliis, quid utilitati, quid honestati omnium, quid paci ecclesiasticæ expediat, secundum ecclesiasticas leges, decernere possit.

Nos more inertis poëtæ, extremo jam in opere languescentes, ingentisque materiæ mole superati, in longum satis, ut videtur, protracto volumini, hîc tandem finem imponimus, ut, sicui fortè post nos, ad describendam reliquam partem hujus historiæ, manum mittere libuerit, ab electione Rudolphi regis congruum scribendi exordium faciat.

F I N I S.

ADDI-

ADDITIONES AD LAMBERTUM SCHAFNABURGENSEM, APPOSITÆ AB ERPHESFORDENSI MONACHO IGNOTI NOMINIS, SED NON INDILIGENTI SCRIPTORE; IN QUIBUS RES CCC ANNIS POST LAMBERTUM GESTÆ BREVITER EXPLICANTUR. 253

1068. Erphesfurt civitas incensa est ab exercitu regis Heinrici. Monasterium quoque S. Petri in monte, & sancti Severi cum multitudine, quæ ibi confugerat.

1072. Conjurant principes Saxonum contra Heinricum regem.

1073. Saxones Hartesburg, castrum fortissimum, destruunt. Ubi sepulchrum filii Heinrici regis violant, ossa dispergunt, ecclesiamque in eodem destruunt.

1075. Bellum juxta Unstrout fluvium committitur à Saxonibus, contra regem Heinricum: ubi multi potentes ex utraque parte ceciderunt, & Saxones fugam inierunt. De quo bello ponitur suprà.

1077. Dominus Anno, Coloniensis archiepiscopus, obiit, qui à fundamento quinque congregationes longè vel propè positas in suo episcopio feliciter construxit.

Rudolphus rex constitutus est in loco, qui dicitur Forchem, & in media Quadragesima apud Moguntiam unctus in regem, à Sigefrido archiepiscopo.

1078. Secundum bellum juxta Medelrichstat *(a)* commissum est à Rudolpho, qui regnum invaserat contra Heinricum regem, ubi idem rex Heinricus fugam iniit.

1078. Sancti Severi monasterium cum multitudine populi, quæ illic intus fuit, incensum fuit ab exercitu regis Heinrici, & ecclesia in monte sancti Petri, & Erphesfurt.

1079. Tertium bellum juxta Fladecheim *(b)* commissum est 5 calend. Februarii.

1080. Quartum bellum juxta Olstram *(c)* fluvium committitur, in quo Rudolphus rex, qui & dux, occiditur.

1081. Heinricus rex Romam obsedit.

Monasterium in Bebenberg, in vigilia Paschæ, combustum est. Monasterium quoque sancti Martini, Moguntiæ, cum tribus adjacentibus monasteriis exustum est, & penè omnis civitas exusta est. Heinricus rex natus est, ille, qui patrem suum de regno expulit.

1082. Hermannus regnum invadit.

1083. Roma capta est ab Heinrico rege, & pestilentia gravis facta est.

1084. Heinricus rex de Italia revertitur, & Augusta ab eo obsidetur & capitur.

(a) *LAUR. FRIESE Chron. Würtzburg. pag. 478.* locum definit: *Bey dem Dorff Ströhe, nicht fern von Melrichstadt. CYR. SPANGENBERG Chron. Saxon. c. CCI. bey Stronovv, nicht vveit von Mellerstadt.* Quare *CHRON. WURTZBURG. ad a. 1078.* dicit: *Bellum juxta Strovvi commissum est VII idus Augusti. BERTOLDUS ad a. 1078: apud Struva.*

(b) *CYR. SPANGENBERG c. l. Fladichheim oder Fladenheim in Thüringen, etliche nennens Fladingen.* Hodie dicitur *Flarchheim*, prope Langelsaltzum.

(c) *CYR. SPANGENBERG c. CCII.* dicit, *im Osterland, an dem Wasser, die Elster geheissen, zwischen Gerau und dem Schloss Dreysig. GEORG. FABRICIUS Origg. Saxon. lib. III. p. 359.* locum definit *Volcksheim.*

Sigefridus, archiepiscopus Moguntinensis, obiit in Thuringia, & Hasfungun *(a)* sepelitur, pro quo Wetel constituitur.

1085. Meginhardus quidam doctissimus, sed non secundum scientiam, Wirceburgensis ecclesiæ, vivente Adelbero (aliàs Adelberone) adhuc episcopo, substituitur.

Eodem anno ædificatum est monasterium Reynhardsbrun à Ludovico Saltatore.

1086. Quintum bellum juxta Gleichfel *(b)* committitur. In quo pauci potentes, vulgus tantùm innumerabile periit.

Hermannus nomen regium deponit, & ipse mox periit.

1089. Sextum bellum committitur juxta Glichin, castellum in Thuringia, inter Heinricum imperatorem & Eckibertum marchionem, in quo Burchardus, episcopus Losannensis, occisus est. Eckibertus marchio juxta aquam, quæ dicitur Sclicha, in molendino quodam *(c)* miserabiliter interfectus occubuit.

Adelbero, Wurtzburgensis episcopus, obiit. Vixit autem in episcopatu annos XLV, menses III.

Monasterium Oildisleuden *(d)* ædificatur.

1096. Populus innumerabilis virorum & mulierum, ex diversarum gentium partibus armatus, Hierosolymam tendens Judæos baptizari compulit: renitentes ubivis locorum immensa cæde profligavit. Apud Moguntiam verò utrius-
254 que sexus Judæi numero mille & quatuordecim interfecti sunt, & maxima pars civitatis exusta est. Judæi, qui per diversas provincias, metu compellente, Christiani facti sunt, iterum à Christianitate paulatim recesserunt.

1098. Ruthardus, archiepiscopus Moguntinus, pro pecunia, quam Judæi interfecti reliquerant, gratiam regis perdidit, & in Thuringiam secessit, ibique usque ad obitum prædicti regis rebellis mansit, occasionem habens, quod communicare excommunicato imperatori nollet.

1099. Imperator Pascha Ratisponæ celebrat, ubi iisdem diebus magna mortalitas facta est, in qua Rabbado, Palatinus comes, cum aliis innumerabilibus moritur.

1100. Hyems dura fuit & fames magna.

1103. Heinricus, filius Heinrici imperatoris, regnum obtinuit.

Otto marchio aliique plures Saxonum barbaros, qui Luticii vocantur, invasit, & honorificè triumphavit.

1106. Heinricus, imperator senior, apud Leodium obiit.

1111. Heinricus rex dominum Apostolicum captivavit.

1112. Hermannus, Ludovici comitis filius, & Fridericus, frater illius uterinus, in ca-

---

(a) *PAPEBROCHIUS Tomo V. Junii ad vitam B. Heimeradi §. I. p. 385.* sic scribit: *Cæterum Hasungen, ubi asceterium hoc Aribo incepit, Sifridus vero perfecit, mons Hassiæ est, valde in altum projectus, idemque spatiosus & irriguus, in confinio oppidi Wolfshagen situs.* Vide *SERARIUM Rer. Mogunt. lib. V. p. 504.* & *TRITHEMII Chron. Hirsaug. ad a. 1073.* Vide *LAMBERTUM ad a. 1071.*

(b) Supponendum potius *Bleichfeld*, de quo *DODECHINUS ad a. 1086. occurrit ei juxta Verzeburg, in loco, qui dicitur Bleichfeld.*

(c) *SPANGENBERG c. CCVII.* locum sic definit: *In eine Mühle, welche in der Sachsen Chronica Eysenbeutel genennet wird, im Walde nicht weit von Naumburg an der Saala gelegen.*

(d) Pagus prope Sachsenburg, ubi D. Benedicto Monasterium consecravit Adelheidis, Ludovici Saltatoris uxor, inde dictum *Adelheitsleben*, de quo infra *PAUL. LANGE Chron. Citic. ad a. 1065. Hist. Landgr. Thur. c. XIII.* Hodie dicitur *Oldisleben* atque Præfectura est Saxonica lin. Ernestinæ Seniori competens, vulgo *das Seniorats-Amt.*

in castello Thuthiræ *(a)* obsidentur, & deditione se cuidam Hogeri tradentes, captivi abducti, sub potestate regis Heinrici in vincula detruduntur. Sed Fridericus post annos duos resolvitur: Hermannus, duobus annis & plus in carcere transactis, in castello Hamerstein *(b)* in vinculis moritur.

1116. Burchardus, Erphesfordensis abbas, privatus est abbatia ab Adelberto, Moguntinensi episcopo: cui Rupertus subrogatur.

1117. In Suevia terribile quiddam contigit. Terra enim ad instar domorum ebulliens subitò in abyssum dilabitur. Aër visus est igne pariter & sanguine mixtus.

Conventus regis & totius regni principum fit apud villam Erstein, *(c)* super ripam fluminis Mogoni.

1118. Monasterium in Oppenheym incensum est.

1120. Colloquium ab universis regni Teutonici principibus super dissensione regni habendum Fuldæ condicitur.

1122. Heinricus, comes de Thuringia, congregavit exercitum ad bellandum contra Adelbertum archiepiscopum, propter exactionem decimarum in Thuringia.

1123. Ludovicus comes, monachus factus, beato fine quievit. Per idem ferè tempus, cùm episcopus Moguntinus, Adelbertus, à provincialibus, qui Tutersteтin *(d)* marcham incolunt, decimas frugum exigeret, illique fortiter resisterent, contigit, quosdam ex eis à militibus episcopi occidi, alios obtruncari, nonnullos verò captivos abduci. Unde populi Thuringorum permoti, ac simile sibi metuentes, in colle Treteburg, *(e)* de cunctis finibus suis conveniunt: jamque civitatem Erphesfurdt, qua tunc episcopus fortè manebat, Heinrico comite duce, cum 20 millibus irrumpere parant, cœptumque perpetrassent opere, si non idem episcopus prudenti eos avertisset consilio.

1124. Wigbertus marchio, qui & monachus, obiir.

1125. Heinricus, quartus imperator hujus nominis, & rex quintus obiit. Quo tempore per tres continuas noctes ante mortem ejus tanta frigoris immanitas fuit, ut in plerisque locis maxima pars frugum deperiret.

Lotharius, dux Saxonum, apud Moguntiam rex eligitur, & Aquisgrani benedictione regali sublimatur.

1126. Graviter cæsus est exercitus Lotharii in Boëmia. Eodem anno Lotharius obsedit Nurenberg.

1128. Lotharius rex obsedit Spiram. Embrica, Erphesfurdensis præpositus, episcopus factus est in Wirtzburg.

1132. Sanctus Gothehardus, anno dormitionis suæ centesimo primo, minus uno die, dicti anni die ultimo, 4 nonas Maji, in Hildenesheim è terra levatur, cujus signorum admirabili magnitudine omnis Germania illustrata lætatur.

Augusta civitas ab exercitu regis Lotharii igne crematur, plurimi de civibus captivi abducuntur, & quidem digna satis ultione, pro commisso multati scelere, quippe qui regem ad se pacificè ingressum, nihilque suspicantem tale, bello præsumpserunt lacessere.

1135. Ventus vehementissimus & hactenus incognitus naves multas subver- 251
tit, ædificia plurima destruxit, arbores fructuosas atque sylvestres innumeras dejecit: ita ut vix decima pars quarundam remansisset sylvarum. Eodem an-

(a) Monachus Reinhardsbronnensis, apud *TENZELIUM Supplem. Hist. Goth. pag.* 433. habet: *in castello Tucher.*

(b) Vide, quæ supra notavi *ad a. 1071.*

(c) Videtur Berstein intelligi, cujus fit mentio apud *SERARIUM Rer. Mogunt. lib. V. p. 625. tab. 6.*

(d) Hodie *das Eichsfeld, PAULLINI Ann. Isen. p. 17.*

(e) Vide supra *ad a. 1073.*

no nuncii venerunt Græcorum ad imperatorem Lotharium, cum magnis muneribus.

1137. Lotharius imperator in redeundo de Italia moritur, & apud Lutrensem abbatiam ab ipso constructam, præsentibus Saxoniæ & Thuringiæ principibus, regio more sepelitur.

1138. Conradus, frater Friderici, ducis Suevorum, apud Confluentiam in regem eligitur.

Adelbertus, Erphesfordensis præpositus, constitutus est episcopus Moguntiæ.

1139. Heinricus, dux Saxonum, qui fuit gener Lotharii imperatoris, perrexit cum exercitu contra Chunradum regem. Post paucos autem dies idem Heinricus dux obiit. Suscepit autem pro eo ducatum Heinricus, filius ejus. Item Otho, Babenbergensis Episcopus, obiit; cui Engelbertus successit.

1141. Adelbertus, archiepiscopus Moguntinus, obiit in Erphesfurd, cui Marcolfus succedit. Magna concertatio fuit in Erphesford inter cives & archiepiscopi milites. Quidam enim occisi, multi verò utrinque vulnerati sunt.

1142. Monasterium sancti Petri in Erphesfurt exustum est 7 idus Maij, & maxima pars ejusdem loci, & unà monasterium sancti Severi.

1144. Magna inundatio aquæ fuit in Erphesfort.

1146. Conradus rex ad Polonos cum exercitu abiit.

1147. Conradus rex Hierosolymam proficiscitur.

1149. Conradus rex ab Hierosolymis revertitur.

1151. Fames valida & mortalitas hominum. Conradus rex venit in Erphesfurt.

1152. Cunradus rex 16 cal. Martii rebus humanis excessit, eique Babenberg regum more funebria explentur, ac sepelitur: cujus loco fratruelis ejus, Fridericus, Suevorum dux, Frankenford rerum summam suscipiens, in regem eligitur, & Aquisgrani regali benedictione sublimatur.

1154. Magna aquarum inundatio fuit. Translatio sancti Adelharii in Erphesfurt 12. calend. Maij.

1155. Fridericus Romæ imperator factus est.

Bellum fuit inter Arnoldum, archiepiscopum Moguntinum, & Hermannum, Palatinum comitem.

1156. Heinricus, dux Saxonicus, perrexit ad bellandum in Frisiam, sed dux cum periculo quorundam suorum terga vertit. Mortalitas hominum fuit.

1157. Imperator in Poloniam cum exercitu venit, ducem illius provinciæ in deditionem suscepit, & sic rediit.

1158. Fridericus imperator Mediolanenses in deditionem accepit: sed post paucos dies iterum rebellaverunt.

1159. Heinricus, dux Saxonicus, auxilium imperatori contra Mediolanenses præbiturus perrexit.

1160. Arnoldus archiepiscopus, bellum in Moguntinos movens, cùm in monte specioso exercitum præstolaretur, à Moguntinis in monasterio sancti Jacobi subitò circumdatus, & plebe furente, monasterio concremato occisus est. Postea episcopi & principes super regni negotiis conventum Erphordiæ celebrant: Trevirensis archiepiscopus & Renoldus Coloniensis electus, Withmannus, Magdeburgensis archiepiscopus, Gerhardus, Babenbergensis episcopus, Mersebirgensis, Citicensis, Misnensis episcopi; Heinricus, dux Saxonum, Fridericus, dux Suevorum, Ludovicus, Provinciæ comes, Cunradus, Palatinus comes, Adelbertus comes, Otho marchio, aliique plures: ubi expeditionem, in auxilium imperatoris, contra Mediolanenses conjuraverunt. Hic etiam Moguntinenses, immanis facinoris rei, super interfectione episcopi sui, extinctione luminum execran-

crantur & communione privantur: qui tam gravem sui casus damnationem parvipendentes, Rudolphum, Bertholdi ducis germanum, sibi præsulem elegerunt. Quo contra Conradus Palatinus, ac Ludovicus Lantgravius, *(a)* apud Francfort, suffraganeorum episcoporum ac Treverensis legati apostolici præsentia, imò legatione freti, Christianum, Mersburgensem præpositum, paucis arbitris, episcopum constituerunt. Hinc partium seditio exoritur, rerum facies contra bonum & æquum variatur, dum laicorum pro arbitrio ecclesiastica disponuntur, potentum quorundam violentia episcopium incursatur, eviſceratur, devastatur. 256

1162. Mediolanum destruitur à Friderico imperatore. Fames valida fuit.

1163. Imperator Fridericus primus, Moguntiam cum magno terrore ingressus, curiam suam ibidem habuit, civibusque timore in diversa fugatis, murum in circuitu, omnesque munitiones civitatis funditus destrui præcepit, ob necem Arnoldi archiepiscopi.

1165. Maxima clades oppressit episcopatum Moguntinensem, destructis castellis Rusteberg, Horburck, Amanaburg, Bingen; subverso etiam funditus muro in Erphesfurt, à Ludovico secundo Lantgravio, quod postremum factum est anno 1164.

1167. Mediolanum reædificatur.

1168, vel 1169. Murus Erphordiæ denuo reparatur à Cristano, archiepiscopo Moguntino, permissu imperatoris.

1170. Cristanus, archiepiscopus Moguntinus, legatus imperatoris, in Græciam proficiscitur, pluresque reliquias sanctorum reportavit.

1172. Imperator Polonos cum exercitu petiit.

Eodem anno Ludovicus, provincialis comes Thuringiæ, obiit: principatum Ludovicus, filius ejus, obtinuit.

1175. Civitas Erphordiæ, cum ponte & quibusdam sanctorum ecclesiis, magna ex parte conflagravit 5 nonas Julii. Eodem anno Erfordienses, consilio & auxilio comitis Erwini & comitis Heinrici, quodam temerario ausu, domino suo Ludovico *(b)* inclyto provinciali se opponunt, & quæque ad eum spectantia civitati adjacentia, quantum licuit, devastant & incendunt. Ob quam præsumptionem idem princeps in ira permotus, tria castella prædicti Henrici comitis in brevi oppugnans destruxit. Eodem anno, 11 cal. Aug. tempestas valida & grando insolita, ita, ut non tantum fruges in plerisque locis perirent, sed etiam arbores in quibusdam locis, foliis & ramis, magnitudine grandinis lapidum penitus vastarentur. Item dux Saxoniæ & Bavariæ, Heinricus, Halberstatensem civitatem, civibus in diversa fugatis, oppugnando capit, cunctaque ejus loci ædificia cum ipsa matrice ecclesia, Christi honori ædificata, reliquisque ecclesiis, voraci flamma consumpsit. In quibus homines, qui pro locorum tuitione intus confugerant, plus quàm (ut dicitur) octingenti, promiscui sexus & ætatis, nec non & ordinis, flebiliter incendio periere, captoque ejus loci episcopo, utpote totius injuriæ suæ incensore, discessit.

1178. Recidivum denuo incendium Erphordiæ cladem magnam 12 cal. Maij intulit.

1184. Imperator Fridericus conventum maximo sumptu cum totius regni primatibus secus Moguntiam celebravit. Ubi & duo filii ejus, Conradus, quem ducem Sueviæ constituerat, & Heinricus, cui regni gubernacula disposuerat, sacramentis militaribus implicantur. Peracta solennitate, imperator filium suum, Hein-

(a) Nonum exemplum exercitæ a Thuringiæ Landgravio in Archiepiscopum Moguntinum potestatis, prout etiam apud *REGINONEM a. 889.* exemplum vidhemus.

(b) Monachus agnoscit Landgraviorum Thuringiæ jura in civitatem Erfurtensem.

Heinricum, regem, in Poloniam eum exercitu destinavit, Conradum verò, ducem Sueviæ, cum Philippo Coloniensi & aliis multis, contra regem Franciæ direxit: sed Coloniensis, non expectata suorum frequentia, partes Franciæ intravit, ubi non sine clade suorum terga vertit. Heinricus rex, Poloniam iturus, Erphordiam divertit, ubi Conradum Moguntinum, & Ludovicum provincialem, ob illatas episcopatui clades graviter inter se dissidentes, invenit: inter quos pacem reformare contendens, dum in cœnaculo vallatus multis resideret, repentè pavimento disrupto, plures in cloacam subtus latitantem ceciderunt: quorum alii vix educti, alii in cœno sunt suffocati. Ibi Fridericus, comes de Abinberg, Heinricus, comes Thuringiæ, Gormarus, comes Hassiæ, Fridericus, comes de Kirchberg, Burcardus de Warcberck, & alii minoris nominis, morte lamentabili interierunt. Rex, sicut instituerat, profecturus in Poloniam, venit Halle: ubi, dum cum processione susciperetur, ruptis funibus, campanæ cessaverunt. Inde ultra profectus legatos Poloniæ dexteras petentes suscepit, dexteras dedit: sicque cum pace ad patrem revertitur.

1186. Gravis discordia inter Conradum, archiepiscopum Moguntinum, & Ludovicum, Lantgravium, denuo exorta est. Villæ quædam à militibus eorum in Thuringia & Hassonia devastantur. Ab episcopo castellum Heiligenberg, à Lantgravio castrum Gruneberg ædificantur.

1188. Fridericus primus imperator, habita Moguntiæ curia, in media Quadragesimæ crucem accepit ab Heinrico, Albanensi episcopo, sedis apostolicæ legato. Signati sunt dominica cruce Gotefridus, Wurtzburgensis episcopus, Hermannus
257 Monasteriensis, Martinus Misnensis, Rodolphus Leodiensis, Heinricus Argentinensis & alii plures episcopi: Ludovicus, comes provincialis Thuringiæ, Poppo, comes de Hennenberg, Adelbertus de Grumbach, Albertus de Hildenburg, aliique multi principes, comites & nobiles. Sed & innumerabilis multitudo diversorum regnorum ac regionum, tam clericorum quàm laicorum, cruce signati sunt. Ab hoc anno expeditio dominica protelata est usque in futurum annum, & diem sancti Georgii martyris apud civitatem Ratisponam.

1204. Rex Philippus, collecto exercitu magno Bavarorum, Suevorum, Saxonum, Sorabiorum, & eorum, qui erant in partibus Rheni, & Ostrofrancorum & Austrasiorum, in multitudine gravi Thuringiam ingressus, auxilium ipsi ferentibus comitibus, Gunthero & Heinrico de Schwartzburg, & comite Lamperto de Glichen, & Erphordensibus, omnem regionem tempore messis ferro & igne crudeliter vastavit. His diebus rex Boëmicus, collecta & ipse magna copia suorum, venit per fines regiæ villæ Salvelt & Orlan, (a) cupiens confligere cum rege Philippo. Missis exploratoribus diffisus de viribus suorum, licet multa essent millia, vastatis omnibus in pago Langenwice & Ilmin, (b) intempesta nocte cum suis fugam iniit. Hæc audiens Lantgravius, necessitate coactus, dato filio suo & aliis obsidibus, se suaque omnia dedidit, obligans se regi Philippo tam juramento quàm obsidibus.

1216. Erphordiæ incendium magnum fuit usque ad temes.

1223. Erphordiæ incendium magnum pontem & latam plateam consumpsit.

1226. Inundatio maxima fuit in Thuringia.

1232. In Alemania perfida hæresis, quæ ibidem occultè pullulaverat, est manifestata. Quapropter circa Rhenum, necnon & alibi, innumerabiles hæretici per magistrum Conradum de Marburg, autoritate Apostolica examinati, ac per senten-

ten-

(a) Orlamunda intelligi videtur, sedes olim Comitum, nunc ditionis Gothanæ oppidum.

(b) *Langenwiese & Umen*, ditionis Schwartzburgicæ oppida.

tentiam secularem damnati, igne combusti sunt. Fuerunt autem, præsente eodem Conrado, Erphordiæ quatuor combusti.

1233. Rex, & Moguntinus, & magister Cunradus de Marburg, Moguntiæ conventum episcoporum & comitum atque clericorum fecerunt, pro quibusdam infamatis de hæresi: inter quos comes de Seine accusatus, inducias purgationis ulteriores obtinuit: super reliquos verò, qui non comparuerant, prædictus Conradus de Marburg ibidem populum cruce signavit. Quapropter illi felle amaritudinis commoti, jam dicto Conrado in reditu insidias juxta Marburg ponentes, ipsum unà cum Gerhardo, minoris ordinis fratre, probatæ vitæ viro, 3. calen. Aug. crudeliter occiderunt.

Hoc anno hæreticorum innumera multitudo per totam Alemaniam igne cremata est, multoque plures hæresim abjuraverunt.

1234. Hyems asperrima fuit, adeò ut in mediterraneo mari institores Venetiani cum oneratis summariis pedestri itinere per glaciem transirent: quæ videlicet hyems non parvam, per totam Italiam, in vineis, jumentis & olivetis intulit cladem.

1236. Calend. Maji Marburg translatio facta est sanctæ Elisabeth, præsente Friderico imperatore, ac tribus archiepiscopis, Moguntino, Coloniensi, Bremensi, ubi ex illius ossibus oleum evidentissimè desudavit.

1238. 3. nonas Maji orta tempestate, apud sylvam Loibin, *(a)* in villa Sule dicta, super cujusdam rustici solius horreum & curiam pluebat dominus, non ut filiis Israël in deserto, sicut pulverem carnem, sed grossa carnium frusta, in modum interioris pinguedinis. Quarum partem dum volucres & canes deportassent, reliquæ circa vesperam solis ardore veluti glacies liquefactæ sunt. Cujus autem hoc rei signum fuerit, melius timore, quàm disputatione discutiendum est.

1240. In villa regia Franckenfurt cujusdam Judæi filius, Christianæ fidei baptismum suscipere desiderans, à parentibus & amicis prohibitus est. Quapropter altercatione inter Christianos & Judæos exorta, validè inter ipsos dimicatum est. Tandem paucis Christianis occisis, Judæorum circiter 180 gladio & igne, quem propriis manibus imposuerant, consumpti sunt: ipsoque igne post hæc invalescente, media ferè pars ejusdem civitatis est concremata. Videntes itaque reliqui quidam Judæorum, sibi mortis imminere periculum, baptizati sunt numero 24, inter quos etiam ipsorum quidam episcopus traditur extitisse.

Eodem anno obiit Lantgravius Hassiæ, filius sanctæ Elisabeth, in Cruceburg, sepultusque est Reinhersbrun.

1244. Moguntinus episcopus præcepit, ut omnes religiosi tam conventuales quam etiam capellani, relictis propriis mansionibus, ad opprobrium civium Erphordensium, civitatem Erphordensem exirent. Inter quos conventus montis 258
S. Petri, relicto claustro in Allodia ejusdem ecclesiæ, post 2 menses & dimidium se recepit. Postea, appropinquante festivitate paschali, ut divinis non carerent, in cœnobia circumjacentia civitatem divisus est: alii ad S. Martinum, prope flumen Werta: alii ad cellam Paulinæ: alii in Reinhersbrun: alii verò ad S. Vitum in Holdesleben: quos per 4 menses & amplius honestissimè tenuerunt.

1246. Ortum est incendium 9 cal. Junii media nocte, & ita penè usque ad mediam diem perduravit. Et tam sævum seniores civitatis se nunquam vidisse †. Ipsa etiam nocte simile fuit incendium in Magdeburg, & aliis pluribus civitatibus.

1247. Heinricus, Lantgravius Thuringiæ, rex eligitur: qui electus in regem, juxta Rhenum cum magno exercitu, cum Conrado, filio Friderici quondam imperatoris, conflixit, & eum cum suo exercitu apud Franckfurt vicit & fudit.

Eodem anno præfatus Lantgravius, post secundam profectionem in Sueviam,

(a) Saltus est Hennebergicus, *die grosse Laübe* dictus, cujus etiam fit mentio in Privilegio Conradi II. Imp. in Hist. Landgr. Thur. *c. XI.*

viam, ad propria reversus, immatura morte obiit profluvio ventris: sepultus juxta Ysenachum.

1248. Marchio Misnensis, veniens prope civitatem Erphordiam resedit, ita ut ex civitate ad suos, & à suis jacula in civitatem jacerentur.

1250. Facta visitatione ab episcopo Mogunt. Cristanno, Erphordiæ in monte S. Petri abbas Heinricus ab abbatia destitutus est, & Volmarus, abbas Bursfeldensis, loco suo substitutus.

1255. Ortum fuit incendium Erphordiæ, quod simile vel majus fuit superioribus incendiis.

1256. Rex Wilhelmus, qui fuerat comes Holandiæ, in Frisiam veniens, à Frisiis occiditur. Hoc etiam anno captus est Gerhardus, Mogunt. episcopus, & plures cum eo comites, & alii nobiles, in villa dicta Bollesteten, in prædio monachorum de Volkolderode, quos homines ducis de Brunsuic, eidem in Brunsuic præsentaverunt. Paucis verò diebus deinde transactis, idem dux comitem de Eberstein dictum, patruum videlicet ejusdem episcopi, ob multas eidem duci exhibitas contumelias, suspendio fecit interire. Episcopum verò quidam comes, frater regis Angliæ, Richardus nomine, cupiditate regni ductus, cùm esset multùm locuples, principes Teutoniæ, ad quos electio pertinebat imperii, magnis muneribus datis, flectere tentabat, ut eum ad regni gubernaculа eligerent, à captivitate, qua per annum detentus erat, datis octo millibus marcarum, à vinculis liberavit. Eodem anno papa Alexander Ezelinum de Tervis, tortorem Christianorum, interfectorem 60 fratrum minorum, & aliorum fidelium plurimorum, persecutorem sacræ fidei catholicæ, pro hæretico, & omnes fautores suos sententialiter damnavit & excommùnicavit. Iste Ezelinus, hæreticus publicus, Christiani nominis hostis, captivatus est, cùm crux contra ipsum prædicaretur, cum plena indulgentia omnium peccatorum, & se ipsum fame & inedia, nequaquam volens sumere cibum, interfecit.

1257. Capitulum abbatum ordinis S. Benedicti per Thuringiam & Saxoniam celebratum est Erphordiæ, in monte sancti Petri, pro reformatione ordinis.

1263. Cùm inter nobiles viros, Albertum, Thuringiæ Lantgravium, & Heinricum, comitem Hassiæ, filium D. Sophiæ, quondam ducissæ Brabantiæ, quæ fuerat filia S. Elizabeth, super terra Thuringorum gravis discordia esset orta, illustris princeps, dux de Brunsuic, prædicto comiti sororio suo, eò quod ad resistendum præfato adversario suo viribus impar esset, sedulò assistebat auxilio. Nam per advocatos suos adeò terram oppressit Thuringiæ, ut ipsa, quæ provinciarum domina fuerat, & mater villarum optimarum, ipsis Saxonibus tanquam tributaria subjaceret. Nam præfatus dux, cùm jam quasi potens in gloria & fortitudine gloriaretur; ex continuis præliorum successibus animatus, ad tantam erectus superbiam, ut Orientales & Thuringiæ milites inclytos, tanquam inermes & sine omni solennitate viros, æstimaret: unde contigit, quod cum paucis, videlicet 600 armatis, partes orientales invasit, atque eas graviter vastare cœpit incendiis & rapinis. Cùm igitur jam tantæ devastationis malum in partibus præmissis digrassaretur: illustrissimi principes, Theodericus, marchio Misnensis junior, & Lantgravius Adelbertus, subitò exercitum colligendo, cum dicto duce juxta Witin (a) conflixerunt, de ipso gloriosè triumphantes: in quo conflictu hostili odio ferocissimè dimicatum est, à manè videlicet post ortum Solis, usque circa 9 horam diei. In hoc bello Albertus, dux de Brunsuic, vir bellator, vulneratus & captus est. Insuper comites de Zwirn (b) & Eberstein, & de Hanalt comitem, & omnem exercitum ceperunt, & in Mersburg secum captivos adduxerunt: ipsum verò ducem

---

(a) HIST. LANDGR. THUR. c. LXI. prope Bikin. SPANGENBERG c. CCLXI. in einem Dorff Vyckin oder Vicklin an der Elster bey Besenfteds gelegen.

(b) HIST. LANDGR. THUR. c. L. Zwyrin, sive Suerin.

cem in vincula conjecerunt, & alios nobiles comites, & quosdam advocatos ducis, reliquos verò captivos, data non modica pecunia pro redemptione sua, liberos abire permiserunt. Dux Albertus, cùm per annum captivus detentus fuisset, redemit se à captivitate cum 8000 marcarum & octo munitionibus.

1264. Pluviæ repentinæ & inundationes aquarum, circa festum beati Nicolai, multas villas in Saxonia miserabiliter submerserunt. 259

1265. Multæ naves magnæ & onustæ, tam trieres quàm eocones, (a) in mari mediterraneo ac in Dacia submersæ, perierunt. Eodem anno Albertus Thuringiæ, & Otto, marchio de Brandenburg, cum filio suo, Albertus etiam, dux de Brunsuic, atque multi alii in Prussiam peregrinando contra paganos cum signo crucis profecti sunt, & quòd hyems lenis erat, eodem tempore nihil proficientes ad propria reversi sunt.

1267. Sancta Hedewigis venerabilis vitæ, olim ducissa Poloniæ, felici transitu ex hac luce migravit, & plurimis resplenduit miraculorum prodigiis: cujus translatio per cardinalem Widonem, legatum sedis Apostolicæ, cum magna fidelium multitudine utriusque sexus, tam religiosorum quàm secularium, in episcopatu Breslaviensi celebrata est 7. cal. Sept. illaque à papa Clemente canonizata fuit. Hæc sancta Hedwigis fuit matertera sanctæ Elizabetb de Marburg, ac Belæ, illustris regis Ungariæ, fuitque mater famosi Heinrici ducis Poloniæ, quem strenuè pugnantem pro patria populoque Christiano in conflictu Tartari occiderunt. Hæc sancta Hedwigis fuerat filia ducis de Meran.

1268. Joannes, marchio de Brandenburg, in torneamento apud Mersburg, cum lancea est occisus. Ipso etiam anno marchionissa Agnes de Misnia vidit in somnis, angelum Dei propinare sibi in scypho aureo, & eùm bibisset ipsa, dixit, heu quàm amarus potus: cui respondit angelus, Amara erit potio tua, sed dominus te non derelinquet: & sic brevi pòst defuncta est.

1270. Ludovicus, rex Franciæ, cruce signatus cum filiis suis, Philippo & Joanne, apud Marsiliam, ascendit mare circiter cum 60 millibus armatorum: qui mare non transivit, sed febre mortuus est. (Aliàs, cum centum millibus cruce signatorum & ultrà de diversis regnis.) Eodem anno rex Arragoniæ & rex Navarræ, nec non & rex Angliæ Edewardus, cruce signati cum suis exercitibus, in subsidium terræ sanctæ, sed minimè pervenerunt. Eodem anno, Frisones cruce signati circiter quadraginta millia, & amplius. Ipso anno Egra civitas exusta est. Quatuor fratres de ordine minorum, in ecclesia fratrum ibidem, & cum ipsis centum homines, & ultrà cremati sunt. Eodem anno germanus sanctæ Elizabeth de Marburg, videlicet potens rex Bela in Ungaria, feliciter obiit. Hic enim fuit Dei ac divini officii solennis amator. Paululum pòst mortem præfati regis regina, uxor ejus, & consors regni, natione Græca, feliciter obiit.

1271. Fuldensis abbas, Britous nomine, strenuus & utilis rector populi sui, cultor & amator pacis, occisus est in Fulda, in proprio Oratorio, infra missam, in quadragesima. Eodem anno inimici crucis Christi pagani cum quatuor turmis irruerunt in Prussiam, ecclesias & altaria devastantes, tredecim fratres domus Teutonicæ, & de populo promiscui sexus alios 150, nec non & 2000, & innumerabilem populum Christianorum utriusque sexus captivantes, cum pecoribus & spoliis secum duxerunt, villas succenderunt, & plurimos homines cremaverunt. Ipso anno, in Franckonia, tam in villis quam in campis, lupi homines crudeliter invadentes, plures quam 30 homines devoraverunt, relinquentes oves in campis, & invaserunt pastores.

(a) Utrumque navigii genus erat. Apud *MARIANUM SCOTUM a. M. 3408.* occurrunt Trieres *in Corintho.* Cogones vero Anglis *Cogs*, Gallis *Coquets*, dicuntur. Vide etiam infra *COMPILATIONEM CHRONOLOGICAM ad a. 1265.*

1273. Facta est fames valida in regionibus Teutoniæ, & alibi, ita ut plures fame morerentur: & maldrum Erphordiæ valebat plus quàm 6. marcas.

1275. Cives Erphordienses, provocati à comitibus vicinis, rebellantes tribulaverunt comites & alios quosdam latrones, usque ad cineres, per militiam & armatos circiter CCC aliunde conductos: & de communi consilio auxilium archiepiscopi Moguntini implorare statuerunt, & eundem advocare personaliter studuerunt, qui in monte Petri & Pauli mansionem penè per 4 hebdomadas habuit, sacrosque ordines ibidem celebravit. Eodem anno in marchia Misnensi factæ sunt inundationes aquarum, videlicet in Albia & aliis fluminibus de nimietate pluviarum, circa festum S. Bartholomæi. Itaque multæ villæ ac multi homines submersi sunt, montes magni destructi sunt, & pecora, frumenta quoque plurima perierunt, domino permittente. Ipso anno Grisei monachi in suo generali concilio vel capitulo Cisterciensi, prohibuerunt pœna taxata districtius, quod in toto ipsorum ordine per mundum, neque in domibus neque in granariis, ulli de ordine † frumentorum ad comedendum vel hospitandum nullatenus recipiantur, nec eis in aliqua eleemosyna succurratur.

Hoc anno intemperies aëris prævaluit in tantum, quòd vites & multæ fruges ex abundantia pluvjarum, & ex defectu æstivi caloris, immaturæ permanserint.

260 1279. Cives Erpbordienses incurrerunt ingratitudinem archiepiscopi Moguntini Wernheri, qui directo mandato clero civitatis præcepit, ibidem suspendi divina; quod per duos annos & dimidium à sibi obedientibus inviolabiliter observatum est.

1280. Episcopus Magdeburgensis cepit marchionem Misnensem, cum pluribus Thuringiæ nobilibus.

1281. Gravis guerra est orta inter seniorem Lantgravium Albertum, & filium ejus Theodericum, civibus Erpbordensibus astantibus Lantgravio seniori, quibusdam verò ministerialibus adjuvantibus partem junioris Lantgravii: in qua etiam guerra dominus Cristannus, episcopus domus (a) Teutonicæ, captus est à juniore Lantgravio, & aliquandiu detentus in castro Slacheim: qui tandem coactus redemit se cum 300 marcis. Quo soluto, & ipse junior Lantgravius captus est à comite de Kevernburg, & traditus est patri suo, qui per integrum annum detinuit eum in castro Wartberck juxta Ysenacum, donec a quibusdam commilitonibus suis & servis, noctu furtivè castrum intrantibus, eundem captivitate viriliter eripuerunt.

1282. Compositione facta inter dominum archiepiscopum Moguntiæ & cives Erpbordienses, D. abbas montis S. Petri cum clero civitatis Erphordiensis honorificè revocatus est à consulibus & potioribus ejusdem civitatis, qui etiam pro emenda archiepiscopo circa mille marcas & clero civitatis, pro eorum damno, quod penè per biennium pertulerant, 300 marcas dederunt.

1283. Magna mortalitas desævit in nobiles Thuringiæ. Nam vix infra dimidii anni spacium nobilis vir, marchio Theodericus de Landisberck, & comes Albertus de Orlamunde, & frater ejus comes Otto, comes Heinricus de Schwartzburg, & comes Albertus de Glichenstein, & multi alii ministeriales & nobiles mortui sunt.

1287. In Frisia submersi per inundationem aquæ penè 80000 hominum.

1288. Lantgravius Albertus senior captus est à filio suo Friderico, & aliquanto tempore ab eo detentus. Eodem anno, circa festum S. Michaelis, per nimiam vim ventorum multa millia hominum in aqua, quæ vocatur Lacus, prope civitatem Lubecensem, cum omnibus, quæ habebant, simul cum navibus miserabiliter submersi sunt.

1290. Rudolphus, rex Romanorum, curiam suam Erphordiæ celebravit. Ad quam vocati

(a) Vicus Schwartzburgicus, nobilibus de Hopsgarten parens, hodie *Schlotheim*.

vocati venerunt de vicinis & longinquis regionibus multi principes spirituales & seculares, & plurimi nobiles ac barones, & qui venire non poterant, per solennes legatos suam absentiam coram rege excusabant. Principes spirituales hi erant: Dominus archiepiscopus Moguntinensis, archiepiscopus Saltzburgensis, archiepiscopus Magdeburgensis: episcopi simplices; Herbipolensis, Babenbergensis, Hildensheimensis, Padebornensis, Neuburgensis, Mersburgensis, Misnensis, Tolnensis, Laventinensis, Halberstatensis, Eistetensis, Werdunensis, Constantiensis, abbas Fuldensis, abbas Hersfeldensis. Principes seculares hi erant: Marchio de Brandenburg, & frater ejus, marchio Fridericus Misnensis, Lantgravius Albertus cum filiis suis, Friderico & Ticemanno, dux Heinricus de Brunsuic, & fratres ejus Albertus & Wilhelmus, Heinricus, Lantgravius Hassiæ, rex Boëmiæ, dux Austriæ, Rudolphus, filius Rudolphi regis, dux Bavariæ, dux Carinthiæ, dux de Lunenburg, dux Saxoniæ, gener regis Rudolphi, comes Guntzelinus de Zwirn, (*b*) comes de Catzenelnbogen, & filius ejus, qui ibidem obiit: item filius ejus, comes de Bren juvenis, qui ibidem obiit fine hærede: dux de Meckilburg, comes de Anhalt, duo fratres de Hohenloch, quorum unus ibidem obiit: item alius de Hollo, item Burgravius de Nurnberg, & multi alii.

Eodem anno rex Rudolphus, ut pacem stabiliret, missis militibus suis, cum civibus Erphordiensibus & cum populo Thuringorum, imperavit destrui ferè sexaginta & sex munitiones, in diversis locis Thuringiæ sitas: in quibus se recipere soliti erant iniqui homines, rapinas & latrocinia exercentes.

1291. Idibus Aprilis, circa mediam diem, incepit incendium in Erphordia in curia claustri, quod consumpsit ferè 3 partem civitatis. In quo incendio monasterium minorum fratrum est exustum, & monasterium S. Augustini & albarum dominarum, nec non & ecclesia mercatorum, cum officinis & curiis ipsorum, pariter sunt exusta. Ecclesia etiam sancti Bartholomæi periit incendio.

Eodem anno, in die S. Lamberti, ortum est grande incendium Erphordiæ, in quo 261
concremata fuit valua S. Joannis Baptistæ, & ferè 100 curiæ ibi adjacentes.

1293. Incendium Erphordiæ exortum pontem apothecarium penitus absumpsit, capellamque S. Egidii, cum nonnullis adjacentibus ædificiis, concremavit.

Eodem anno consules Erphordenses antiquum illud nobilitatis jus, sive libertatem ecclesiæ montis S. Petri, qua per multos retroactos annos in domunculis, sitis in pede ejusdem montis, quæ ab omni exactione aliorum liberè penitus ac securè S. Petro dinoscuntur totaliter deservire, ecclesia eadem est gavisa, violare, imò violenter præripere sunt aggressi, deque singulis domunculis sive laribus (quod vulgo *ein Herd* nuncupatur) exactiones alibi solitas extorquere: quasi hoc, ut ajebant, in subsidium proficeret civitatis, abbate & conventu reclamantibus: insuper dicentes futurum esse, quod non solùm domunculæ prædictæ, verum etiam omnes officinæ, & ipsum monasterium cogerentur exactionibus subjacere.

Eodem anno, excepto conventu S. Petri, sanctique Jacobi Scotorum, & capituli S. Severi, Erphordensis totus clerus civitatis, & aliarum præpositurarum Thuringiæ, ad curiam Romanam contra Moguntinum appellavit, & pro eadem causa legatos miserunt.

1295. vel 1299. Rex Adolphus, ad terras Thuringiæ receptandas, quas à seniore Thuringiæ Lantgravio, promissis 12 millibus marcarum puri argenti, coëmerat, reclamantibus tamen ejusdem Lantgravii filiis, rex, inquam, coacto undecunque exercitu, gravi histrionum peditum (ut assolet) multitudine comitante, in Thuringiam iter movens, cùm secus villam Eisleben fixis tentoriis consedisset, regali clementia, quam non habebat, in tyrannicam rabiem commutata, quid, quantumque miseriarum, rapinarum videlicet, incendiorum, cædiumque per 13 prope dies ab ipsius sequacibus quotidie fuit actitatum, incredibile videbitur inexpertis. Equidem

(*b*) Sive Zwyrin, *Suerin*.

dem cruentis satellitibus, pro victualibus conquirendis, circumquaque turmatim diffusis, segetes succiduntur, greges abiguntur, villæ incenduntur, omnia diripiuntur, pauperrimis quibusque (quod pudet dicere) etiam braccæ perviles & caligæ auferuntur, nil præter infelicem vitam miseris & infelicibus hominibus relinquunt: reclamantes quique more pecorum passim prosternuntur: nusquam pax, ubique Mars: nusquam Christiana pietas, ubique paganica iniquitas & crudelitas debacchatur: insuper claustra sanctimonialium invaduntur, Deoque sacratæ virgines protrahuntur, & ab immundis hominibus prostituuntur. Sed nec vel sic cessatur. Cùm famelici canes in villis jam exhaustis nil rerum victualium invenirent, ad ecclesias convertuntur, fores effringuntur, vix à sacerdote celebrante manus cohibentur, altaria nudantur, vestes sacræ, missales libri cum calicibus distrahuntur, & (quod Christianæ aures exhorrescunt) pyxides hostiarum vivifici corporis Christi, in quo totius humanæ salutis summa consistit, abjecto nonnunquam sacramento, abripiuntur. Planè incredibile est dictu, in quem miseriarum gurgitem nunc hæc infelicia Thuringorum tempora fuerunt devoluta. Verùm, ne tamen & hi cruenti satellites impunè evasisse penitus viderentur, cùm ipsi funesti nullas ponerent insolentiæ suæ metas, nulli honori seu religioni deferrent; quibusdam ex desperatione rerum vel vitæ fiduciam sumentibus, à nonnullis etiam castellanis Lantgravio faventibus, & quorum res & homines diripiebantur, impudici homines vagabundi passim invadebantur, cædebantur, abducebantur, & crebris incursibus, licet furtivis, regius exercitus imminuebatur. Rex igitur exercitus sui fieri sentiens detrimenta, seque pro rebus malè gestis, pro tot videlicet ac tantis suorum insolentiis perpetratis, de Thuringia egredi statuit. Sublatis itaque tentoriis à villa, Mittelhusen venit. Ventum est ad villam Vitpeche, ubi quidam non ignobilium de exercitu ecclesiam sancti Andreæ ibidem sitam, effractis foribus, irrupissent, cunctaque inibi posita cum ornamentis altaris librisque & calicibus diripere tentassent: clamore autem cum querimonia ad regem perlato, rex ad ecclesiæ prædictæ fores se applicuit, ac prædictis invasoribus singulis de ecclesia protractis, uni post unum, manum dexteram amputari fecit. Sic itaque rex, Thuringiæ fines transgressus, ad terram Orientalem se convertit, pari modo omnia devastando, ubi etiam nonnullas obtinuit munitiones seu castella. Inde civitatem Friberg, obsessam aliquandiu proditione quorundam civium, cepit. Quàm crudeli autem immanitate in reliquos, & ibi & aliàs rex, humanitatis oblitus, desævierit, qualitérve Misnensem marchionem, Fridericum, honore & patria privaverit, quantisque & quot amarissimis cladibus, incendiis & rapinis illam provinciam compleverit: pro sui horrore & immanitate singula dicere supersedi.

1295. Rex, reparato denuo exercitu, in Thuringiam iterum properavit. Castrum igitur Franckenstein, obsessum aliquandiu, non sine magno exercitus sui dispendio, in deditionem recepit. Deinde Cruceburg contendit. At cùm magna
262 multitudo utriusque sexus super castrum confugisset, cœperunt hi, qui super castrum erant, tanta aquæ carentia urgeri, ut & equis cerevisia potus esset, & panes cum cerevisia coquerentur. Tandem rex è Thuringia egressus, tot in ea egregiis facinorosæ crudelitatis insigniis derelictis, ut ipsum nomen ejus, omnium sputis & maledictis obnoxium, amarissimis imprecationibus oneratur.

1296. Incendium grande exortum Erphordiæ, sequenti nocte post divisionem Apostolorum, plateas fori, rapularum, & pergamenorum absumens, numerosa admodum ædificia concremavit.

1304. Cives Erphordenses manu valida tria castra firmissima obsederunt, & ceperunt, Kirchberg, Winsberg, Grifenberg: *(a)* quorum duo Kirchberg & Wintberg funditus everterunt, & Leinstein, quod antea ceperunt: quæ omnia erant Lantgravii de Kirchberg, qui illorum offensam incurrerat, cui tamen postea gratiam & amicitiam eorum impetranti Grifenberg reddiderunt.

Eodem

(a) Arces Montanæ, prope Jenam sitæ, nune omnes dirutæ, unica turri superstite.

Eodem anno Heinricus, comes junior de Honstein, congregata electa manu Thuringorum, partes Buchoviæ ingreditur, in præjudicium abbatis Fuldensis, incommoda illaturus. Advocati verò prædicti abbatis, hoc cognito, parva manu suorum, utpote in brevi adunata, sed tamen communitate rurensium conclamata, ei occurrunt, quoslibet occidunt, plurimos abducunt captivos: ubi ipse comes, & comes de Bichelingen junior, cum multis aliis captivantur, multis suorum prius occisis, qui postea multa pecunia se redemerunt.

1307. Cives Isnacenses, videntes se opprimi, à rege Alberto auxilium contra filios Lantgravii frequenter postulabant, qui quendam nobilem, dictum de Wilnowe, cum manu valida eis misit. Qui fultus adjutorio abbatis Fuldensis, totam Thuringiam incendiis & rapinis devastabat, nullusque ei saltem in modico resistebat. Hic castrum Winterstein, quod marchio tenebat, obsedit cum adjutorio Isnacensium, nihilque dignum memoria ibi agentes octo diebus transitis, recesserunt.

Eodem anno filii Lantgravii cum advocatis regis Romanorum, qui terram orientalem incendiis & rapinis devastabant, bellum prope civitatem Luckowe habuerunt: multisque hinc inde occisis, filii Lantgravii victoriam obtinuerunt, ex alia parte multis nobilibus captivatis.

1308. Orta est dissensio inter Fridericum, marchionem Misnensem, & cives Erphordenses, quæ toti Thuringiæ causa maximæ cladis fuit: cujus causa hæc fuit. Cives Erphordenses ac eorum progenitores ab Alberto seniore Lantgravio, hujus Friderici patre, & à pluribus nobilibus Thuringiæ, quasdam advocatias sive jurisdictiones sibi comparaverant in circumiacentibus villis Erphordiam circumquaque. Quas, pace facta, Fridericus prædictus, & sui advocati sibi usurpabant, dicentes, burgenses debere jurisdictiones & advocatias minimè possidere. E contra Erphordenses sua patrimonia, sive quæ comparaverant, defensare conabantur. Multis itaque placitis communibus habitis, sed in cassum, cum stratæ publicæ spoliarentur frequenter; Erphordenses munitionem in Audisleiben, in quam se marchio recipere solitus erat, destruxerunt: deinde conjuratione habita, cum Hermanno comite de Wymar, & civibus de Mulhausen & Northausen, datis utrobique salariis, multis se armigeris tutaverunt. Sicque tota Thuringia rapinis & incendiis desolatur. Postea Erphordenses, congregata valida manu, cum suis adjutoribus processionaliter ab omni clero civitatis & religiosis ante civitatem deducti, munitionem in Ustete quinque diebus obsessam, & deditam funditus destruxerunt. Quòd si processissent, multa utique castra marchionis occupassent, & quasi omnino prævaluissent, sed amissis omnibus ad propria sunt reversi. Postea rursum, dum rapinis intenderent, à complicibus marchionis congressi pugna victi, ex eis plurimi captivantur. Hinc ergo Erphordenses, tanta calamitate attacti, nec resistere aliqualiter a modo attentabant. Unde marchio expeditione valida Wymar civitatem obsedit, ipsum comitem ad deditionem compulit: inde civitatem aggressus Erphordiensem, castra ponens in villa Hochheim, non longè ab ipsius mœnibus civitatis: deinde hortos & domos, extra civitatem sitas, in parte, & ex aliis partibus, fossatis & sepibus valde munitas, vento exurgente, ignibus conflagravit. Tanta etiam amentia & hebetudo omnes civitatenses invaserat, quòd, nisi divina clementia subvenisset, ipsam civitatem periculosius afflixisset. Tantum ergo periculum Erphordienses experti, postea muros suos tutius munierunt, tam Christianos quam Judæos in turribus & propugnaculis collocantes. Postea marchio omnia vinea circumposita succidi fecit, damna qualiacunque à longè intulit. Et per 14 dies ante civitatem resedit: postea sunt dispersi. Erphordienses, super his omnibus, Romanorum regis auxilium implorabant. Insuper item Lantgravium Hassiæ vocaverunt, multis armigeris aliis expensis propriis conquisitis. Qui Lantgravius, cum suis veniens Erphordiam, contra spem post aliquot dies ad propria est reversus. Post hæc Erphordienses, communitate quasi cogente, pacem à marchione expetunt, quam tandem data magna pecunia meruerunt. Molhusenses, Northusensesque idem facere 263

 sunt

sunt coacti. Marchio etiam Erphordiensibus petentibus quædam jura concesserat, & scriptis firmaverat, quæ pecunia soluta penitus infracta.

1312. Facta est discordia inter marchionem Brandeburgensem, Woldemarum & Fridericum marchionem Misnensem, in qua multa damna, cædes hominum, rapinas, incendia faciebant. Tandem pervenitur ad pugnam, ubi Fridericus marchio captivus abducitur, apud civitatem, quæ vocatur Hagen, quam idem marchio ceperat: indeque eductus marchioni Volmaro præsentatur, qui ipsum diræ custodiæ tradidit vinculatum.

1313. Cives Erphordienses, audientes captum marchionem Fridericum, in unum coadunati, castrum marchionis, Remkeleiben (a) funditus everterunt. Similiter abbas Fuldensis & abbas Hersveldensis pariter coadunati, castra marchionis Rotenberg & Bretenbach pariter destruxerunt. Marchio Fridericus, audiens, per Erphordienses, abbatesque prædictos, dicta castra subversa, ut eisdem, si lætior arrideret fortuna, meritum condigna talione refunderet, pro sui liberatione modis omnibus, quibus poterat, ferventius laborabat.

1315. Factum est diluvium in Grimmiis, ubi multi homines perierunt: sed & ecclesia Augustinensis inibi per inundationem aquarum est abducta.

1316. Fames valida, quæ jam per tres annos invaluerat, tam magna facta est, ut multi fame perirent. Nam in strata publica, in civitatibus, in oppidis, in villis, innumerabiles exanimes jacere videbantur. Unde cives Erphordienses misericordia moti magnas foveas quinque ante civitatem fecerunt, ubi projecta quotidie sunt innumerabilia cadavera mortuorum.

1319. Cives castri Palladis, id est Meideburgenses, Burchardum archiepiscopum suum securi, ut dicitur, percusserunt; qui tamen ecclesiam suam multum ditavit, multas munitiones, castra, & oppida eidem procurando.

1323. Facta est magna discordia inter cives Erphordienses & clericos, quòd cives quendam clericum, de furto diffamatum, fecerunt suspendio interire. Qua de re statim à divinis clerici cessavere. Unde commoti curias dejicere, domos destruere, bona diripere clericorum per nefandos homines procurarunt. Quapropter Matthias, Maguntinensis archiepiscopus, veniens Erphordiam, inter clericos & cives pacem faciens, eos concorditer reformavit.

1325. Lupoldus, dux Austriæ, multa damna Ludovico Bavaro, regi Romanorum, inferens propter fratrem suum, quem dictus Ludovicus in bello ceperat, tandem idem Lupoldus obiit tali modo, ut dicitur. Cùm quidam necromanticus sibi præsentatus fuisset, interrogavit eum, si posset, sibi diabolum demonstrare propria persona. At ille, possum, inquit: sed nullus homo sine periculo corporis potest eum videre. Quo contumaciter respondente, volo eum utique videre, & fidejussores statuit necromantico, ne in aliquo læderetur. Introductus est igitur in cœnaculum, & ibi pariter residentes vident hominem aspectu nigrum & deformem introëuntem: quo viso, dux dixit, satis est, & statim ad lectum deductus, mortuus est.

1326. Facta est magna discordia inter archiepiscopum Matthiam, & Henricum Lantgravium, quòd bona feudalia ab episcopo, ut moris est, non susceperat, unde multa homicidia, rapinæ, incendia ab utrisque partibus facta sunt. Sed archiepiscopus oppidum quoddam Giessen (b) obsedit, & cepit, & fautores suos in eo locavit, qui multa crudelitate bacchantes, in cædibus hominum, & rapinis, & violationibus virginum & puellarum, oppidanos multis calamitatibus oppresserunt: quod videntes iidem cives, expulsis illis, priori domino suo Lantgravio dictum oppidum reddiderunt.

1328. Marchio Fridericus junior celebravit nuptias solennes in Norenberg, cum filia regis Romanorum Mechtilda.

1335. Archiepiscopus Treverensis cum magno exercitu, ex consilio decani sanctæ

(a) Hodie *Rinckleben*, præfectura Isenacensis.
(b) Vide *SERARIUM Rer. Mogunt. Lib. V. p. 650.*

ctæ Mariæ Erphordiæ, faventibus sibi ejusdem consulibus, Thuringiam petiit, ibique juncta manu Erphordiensium, terram comitis de Honstein incendiis & rapinis infestavit. Tandem munitionem in Tullestete obsidens, sed minimè ibidem subtracta manu Erphordiensium perficiens, Erphordiensibus sibi suisque in victualibus subvenire nolentibus, ad propria remeavit. Sequenti anno iterum episcopus Treverensis nomine Maguntini capituli, cum principe ac ferè omnibus terræ Thuringiæ nobilibus adveniens, Erphordiam obsident. Tandem non modica ab Erphordiensibus principi & Treverensi prædictis ex marchionissæ consilio pacta pecunia, relicta Erphordia, pace præstita, omnes ibidem collecti amicè ad propria remeabant. 264

1338. Justiciarius imperatoris Ludovici Bavari, dictus de Eppenstein, imperatoris jussu, capitulum primum provinciale, monachorum ordinis sancti Benedicti celebrandum in Fulda, sub periculo rerum & corporum fieri vetuit, ad quod quamplures abbates convenerant, secundum formam constitutionum de ordine sancti Benedicti per papam Benedictum XII nuper editarum tractaturi.

Hoc etiam anno Ludovicus imperator curiam suam in Frankenfurt habuit, ubi non coactus, sed sponte in præsentia archiepiscoporum, episcoporum, aliorumque prælatorum, principum, comitum, nobilium, ac vulgi, se esse verum Christicolam, per veræ fidei confessionem, dicens orationem dominicam, salutationem angelicam, & symbolum, voce publica declaravit: nam papa ei hæresim imputavit. Eodem tempore, circa festum B. Laurentii, apud Noletam & civitatem Herbipolim & in partibus adjacentibus, multitudo locustarum inaudita, miramque habentium magnitudinem, visa est, quæ fructum terræ in locis plerisque depascentes, sed vineas non lædentes, quasdam civitates per dies aliquos operuerunt, ut in eas Sol suos radios projicere non valeret.

1342. Fuit tanta inundatio aquarum in Erphordia in die Braxedis, ut nemo in vicino equitare posset, & destruxit longas temetes Erphordiæ, pontem ante valvam sancti Augustini, & sancti Joannis pontem in Herbipoli cum magna turri, pontem in Ratispona, in Dresden, in Franekenfordia, in Weitzendorff, in Babenberg.

1344. Quidam puer in partibus Hassiæ est deprehensus. Hic, sicut postea cognitum est, & sicut ipse retulit, eùm trium esset annorum, à lupis est captus & mirabiliter educatus. Nam quamcunque prædam lupi pro cibo rapuerant, semper meliorem partem sumentes & arbori circumjacientes, ipsi ad vorandum tribuebant, tempore verò hyemis & frigoris foveam facientes, folia arborum & alias herbas imponentes, puerum superponebant, & se circumponentes, sic eum à frigore defendebant; ipsum etiam manibus & pedibus repere cogebant, & secum currere, tam diu, quoad ex usu eorum velocitatem imitabatur, & saltus maximos faciebat. Hic deprehensus, lignis circumligatus, erectus ire ad humanam similitudinem cogebatur. Idem verò puer sæpius dicebat, se multo carius cum lupis, si in se esset, quàm cum hominibus diligere conversari. Hic puer in curiam Henrici principis Hassiæ pro spectaculo est allatus. Hoc etiam contigit in Wederavia, in una villa, quæ dicitur Echtzel, quòd puer XII annos cum lupis erat, in magna sylva, quæ dicitur vulgariter die Hart, qui puer postea in venatione captus fuerat à nobilibus ibidem morantibus, & vixit fortè ad LXXX annos. Contigit hoc MCCCXLIIII, in hyeme, in nive, quando eripuerant eum.

1352. Intoxicata est domina de Henneberg, per Burgravium de Norenberg, ut dicitur.

Sequentia in eodem libro separatim erant ascripta.

Anno 326 antequam Erphordia civitas esset, quidam rex Merevigus castrum in monte, ubi nunc monasterium sancti Petri, ordinis sancti Benedicti, situm est, ædificavit, eique nomen Mervvigsburg indidit. Erat tunc villa Schildenrode nuncupata, eo loco, quo nunc ecclesia sancti Andreæ cernitur: habitabatque

batque in Bruleto, prope flumen Gera, molitor quidam nomine Erpff, apud cujus molendinum transitus sive passagium extitit. Dehinc circa annum Domini 438 Clodii, regis Francorum, tempore, Erfordia initium; & à præfato molitore atque transitu Erphesfordt nomen accepit.

Anno 707 Dagobertus, rex Christianissimus, construxit monasterium in Erffort, in monte, quem antiquitus vocant Mervvigsburg, à Merbigo, pagano rege Francorum, qui filius fuit Mervvigi, principis de Thuringia, & tritavus ejusdem Dagoberti regis: deletóque paganico nomine ejusdem urbis vel montis, sancti Petri montem nuncupavit, ibique monachicam vitam, sicut jam pari modo in Felsenburc fecerat, instituit, & destructo castro, monasterium sancti Petri ædifi-
265 cavit, rogatu Adeodati, vel Trutmanni inclusi: qui quidem tempore ejusdem regis secus ecclesiam sancti Blasii, quæ sita fuit juxta prædictam urbem, à Kygiberto, Maguntino episcopo, fuerat inclusus, & omnia, quæ habuit in Thuringia à materna hæreditate, sancto Petro fratribusque ibidem Deo servientibus tradidit: quæ postea sanctus Bonifacius martyr & episcopus abstulit, & episcopium ibidem faciens, monachis ibidem degentibus tantum dimisit, quantum sufficeret ad annonam cotidianam.

Anno 752 monasterium beatæ Mariæ in Erphesfurt, per Bonifacium archiepiscopum Moguntinum, constructum legitur.

Anno 1066 Erffordia muro est circumdata.

Anno 1392 incepit universitas, seu studium generale Erphordiæ. Gregorius papa X in concilio Lugdunensi destituit Bertholdum de Henneberg de episcopatu Herbipolensi, provisione temporalium honorificè sibi facta, & decanum præfatæ Ecclesiæ ibidem instituit episcopum nomine Bertholdum.

Anno 1472 Erphordia miserabiliter concremata est, ut sequentes versus indicant.

DE INCENDIO ERPHORDIÆ.

Cyemberg.

Ab annis Christi millenis C quater isti,
Septuaginta duo jungito more suo.
Festo Protasii valido succenditur igni
Urbs Erffordensis, subdita valdè malis.
Tertia pars urbis eminentibus insita turbis,
Sors cleri grata, tota fit igni data.
Ecclesia die Severi, sicque Mariæ,
Quamplures aliæ sint, & in hac acie
Heu sunt prostrata. ô Jupiter, almeque gnate,
Custos sis: nostri comple vota boni.

Walagk.

Anno milleno C quater duo septageno,
Gervasii festo damni passi memor esto.
Erfordt præclara tunc fax tibi luxit amara,
Deperit ecclesia tua, virgo sancta Maria.
Præsul sincerus damnum tulit ipse Severus,
Pons mercatorum, domus ô mens canonicorum,
Raparum forum, multorum post Laicorum
Ante gradus aquè pereunt habitacula quæque
Chartas radentes & campanas facientes,
Pisces vendentes, in viminibusque fuentes.
Post in brulentum ruit ignis edax, ubi centum
Invenit carum devotarum monacharum.
Et dum flamma furit, proh Martinus locus urit.

F I N I S.

LECTORI

LECTORI BENEVOLO SALUTEM!

INter Chronographos veteres non infimum locum occupat MARIANUS SCOTUS. Hic in Hibernia potius, quam Scotia, a. 1028. natus, cum Hibernia olim sub Scotiæ nomine venerit. (a) Anno 1052, prout ipse docet, seculum reliquit. Anno 1056, relicta patria, in Germaniam venit, Kl. Augusti Coloniæ factus monachus. Inde a. 1058. Fuldam venit, atque a. 1059. Herbipoli ad Presbyteratum fuit consecratus, ibidemque per decem annos (b) inclusus, inde a. 1069. Moguntiam fuit delatus, prout singula hæc de se ipso testatur. Demum a. 1086. fuit defunctus, & apud Sanctum Martinum sepultus. (c) Exinde facile patet, quid de Joanne Aventino sentiendum, (d) qui sic de eodem loquitur: *Hac quoque tempestate D. Marianus Scotus, poëta & Theologus insignis, nullique suo seculo secundus, cum conphilosophis suis, Joanne & Candido, Clemente, Donato, Murcheridacho, Magnaldo atque Isacio, qui centum vixit annos, in Germaniam venit. Inde Reginoburgiam hi concessere, ab Hemma, Virginum maxima, hospitio in superiore monasterio excepti sunt.* Dum nullum plane hujus Ratisbonensis commorationis ipse faciat mentionem. Sigebertus etiam Gemblacensis (e) de eo sic judicat: *Marianus chronographus claret, qui a Scotia in Gallias veniens, Coloniæ factus Monachus primo, postea apud*

(a) *BEDA Hist. G. Angl. lib. 1. c. 1. SERARIUS vita Kiliani C. III.*
(b) Ut ipse *ad a. 1043.* testatur.
(c) *DODECHINUS ad a. 1086.*
(d) *Ann. Boic. lib. V. c. XI. n. 31.*
(e) *Chron. ad a. 1061.*

pud Moguntiam reclusus est. Eidem (*a*) dicitur *vir ætate sua admodum disertus.* *JO. TRITHEMIUS* ita de eodem sentit: *Marianus, monachus Fuldensis, ordinis S. Benedicti, natione Scotus, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium litterarum non ignarus, historiographus & computista insignis, patriam suam relinquens, venit in Germaniam, Christi amore peregrinus, & primum Coloniæ ad S. Martinum monachus factus, & solitudinis desiderio inclusus, duobus annis ibidem mansit. Postea vero ad Fuldam translatus, XII. annos ibidem inclusus mansit, donec tandem propter eruditionem & sanctitatem jussu Episcopi Moguntini & Abbatis Fuldensis ad Moguntiam transmigrans, annis XVII. apud S. Martinum denuo stans, inclusus, in magno ab omnibus honore habebatur. Scripsit ab initio mundi, usque ad sua tempora.* Uberius vero de eo judicat, in Chronico Hirsaugiensi. (*b*) *Anno Monasterii S. Aurelii Hirsaugiensis Abbatia vacante LXI. inchoata ipsius loci renovatio continuatur. His temporibus, Marianus Scotus, Monachus nostri ordinis, vir doctus, & morum integritate sanctissimus, qui pro regni cœlestis amore, patriam suam & omnia mundana contemnens, peregrinus venit in Coloniam, & in Cœnobio S. Martini vitam in inclusorio aliquamdiu religiosissime duxit Eremiticam, divinis lectionibus & sanctis orationibus sine intermissione dans operam. Deinde, ad petitionem Sifridi, Abbatis Fuldensis, dimisit Coloniam, & cum eo venit in Fuldam, & ibidem novem annis in inclusorio stetit, in ea videlicet cellula, in qua S. Amichadus inclusus quondam habitavit, de quo diximus anno Monasterii vacantis XLIII. Postea vero, cum Sifridus, Abbas Moguntinus, ordinaretur Archiepiscopus, Marianum, quasi unicum vitæ suæ Patronum, secum ad Moguntiam transtulit, & in cellulam, juxta ecclesiam S. Martini majorem habitare fecit, in qua usque ad mortem Domino serviens permansit. Scripsit multo studio & magno labore volumen grande historiarum, ab origine*

(*a*) *In Cat. vir. Illustr. c. CLXXIII.*
(*b*) *Ad an. 1062.*

gine mundi usque ad sua tempora, mira subtilitate ostendens errorem praecedentium Chronographorum, ita ponentium Christi Nativitatem, ut annus passionis ejus, quantum ratio demonstrat computi, cum veritate Evangelii omnino nequeat concordare, unde ipse adjiciens tres & viginti annos illi anno, ubi priores Chronographi Nativitatem Domini posuerunt, sub tempore consulum praetermissos, in margine voluminis alternatim collocavit, hinc annos Evangelicae veritatis, illinc vero annos falsae supputationis priorum, quo non solum intellectu, sed etiam visu discerni veritas à falsitate possit. Scripsit etiam de Concordantia quatuor Evangelistarum librum unum, & quasdam eruditionis & devotionis plenas Epistolas, quarum lectio Monachis est utilis. Produxit autem Chronicon suum ab origine mundi usque ad annum Dominicae nativitatis millesimum, octogesimum secundum. Licet potius dicere debuisset, quartum. De hoc ipso, quod exhibemus, Chronico sic judicat *SIGEBERTUS GEMBLACENSIS:* (a) *Marianus Scotus Chronicon suum, à Christi nativitate inchoatum, usque ad hunc annum perduxit, qui erat aetatis suae annus 56. multum laborans errorem corrigere de annis Domini, qui invenitur in cyclo Dionysii, altrinsecus autem, secundum veritatem Evangelii.* Et alio loco: (b) *Marianus Scotus, peregrinans pro Christo in Gallias & factus Monachus apud Moguntiam, multis annis inclusus, scripsit Chronicon à Nativitate Christi usque ad annum nati Christi millesimum octogesimum secundum; mira subtilitate ostendens errorem priorum Chronographorum, ita ponentium nativitatem Christi, ut annus passionis ejus, quantum ad rationem computi, non concordet veritati Evangelicae. Unde ipse apponens XXIII annos illi anno, ubi priores scribunt, fuisse natum Christum prout in margine paginae alternatim, hinc annos Evangelicae veritatis, illinc annos falsae priorum computationis, ut non solum intellectu,*

 sed

(a) *Chron. ad a. 1081.*

(b) *De Script. Eccles. cap. CLIX.* Adde, qui de eodem egit, *GEORGIUM MACKENTZIE in Vitis Script. Scotorum Tom. I. p. 99. sqq.*

ſed etiam viſu poſſit diſcerni veritas & falſitas. Hic autem Marianus in hoc Chronico ſuo ſequitur potiſſimum Caſſiodorum; uti Caſſiodorus Euſebium. Itaque, ubi Euſebius errat, etiam iſte errat. Interim utilitatis hoc adfert, quod, cum ſuo ævo meliores habuerit Codices, quam hodie ſuperſint; non pauca ex eo in Euſebio, Caſſiodoro, atque item Beda, & aliis, poſſunt emendari, teſte GERHARDO IOANNE VOSSIO. (a) Neque tamen ſolum Caſſiodori, ſed etiam Hieronymi, Tyronis, & Proſperi Chronica fuit ſecutus, prout ipſe teſtatur, (b) & Bedæ. (c) De reliqua ipſius hiſtoria ſic judicat NIC. SERARIUS: (d) *In Schiſmate autem, quod inter Imperatorem Heinricum IV. & Pontificem Gregorium VII. extitit, opinantur nonnulli, ab Imperatore Marianum ſtetiſſe; ſed falli eos, monſtrat ejus ipſius lectio, ab anno MLXXIV. usque ad MLXXXIII, ubi ſemper eos, qui Imperatori adhærent, ſchismaticos & hæreticos appellat, ipſumque Pontificem, & omnes, qui ejus venerati ſententiam ſunt, laudat, Catholicosque ac juſtos appellat.* Primam editionem ex MSto Francofurtenſi procuravit BASILIUS JOANNES HEROLDUS, Baſileæ per Jacobum Parcum, expenſis Joannis Oporini 1569. f. præmiſſa ad Eliſabetham, Anglorum Reginam, dedicatione, in qua ſic de Mariano ediſſerit: *Præſtitit me hercle Marianus hic noſter, quod eorum, qui temporum rationes deſcripſerunt, nemo hactenus tentavit. Errores enim in Cycli Decemnovalis ratiocinatione à Dionyſio introductos animadverſione ſtudioſa correxit: atque præter id, ex D. Lucæ Evangelio ac ejus de Chriſti ſtirpe nomenclatione, Hebraicæ veritatis atque tralationis ſeptuaginta virorum controverſiam explicavit, Arphaxatis nepotem eſſe, qui de originibus Moyſis liber primus decimo ac ſequenti capite ejus filium perhibet: Cum hujus Cainan, iſtius Sale gnatus D. Lucæ teſtimonio convincatur, ſic una gene-*

(a) *De Hiſt. Lat. lib. II. c. LXVII.*
(b) *Sub finem a. 378.*
(c) *Sub finem a. 741.*
(d) *Rer. Mogunt. lib. I. c. XL. n. 5.*

generatione restituta, temporum enumerationem, quam feliciter nobis explicaverit, hujus mei instituti non est jam disputare: quandoquidem occulto & rectiori Dei opt. max. instinctu atque ordine, ex quibus hoc hauriri possit, scripta nunc ipsius authoris prodeunt. Usus ad hanc editionem Heroldus fuit MSto quodam Francofurtensi, de quo in dicta dedicatione sic loquitur: *Ingenui autem pudoris existimo, profiteri, hoc ipsum in principio mancum, ac, ut nonnulli volunt, multis in locis decurtatum Authoris scriptum, unde habuerim: quandoquidem hactenus aliud exemplar nullum nancisci potuerim. Asservatum hoc fuit ab aliquot jam seculis, in Bibliotheca summi apud Francofurtenses templi D. Bartholomæo Apostolo dicati: Cujus sodales, cum illud ceu thesaurum custodirent, summi apud Germanos Pontificis, ac inter VII. viros primarii Principis Electoris Moguntini, Danielis precibus, cujusmodi fuit, obtinui, quoniam illi tanto viro & sacris illorum præfecto negare nihil debebant: & Joannes Latomus, ipsorum collega, historiarum diligentissimus scrutator, ad Rempl. literariam juvandam multis rationibus uteretur, ut suis editionem persuaderet.* Hujus Codicis etiam mentionem fecit NIC. SERARIUS, (*a*) scribens: *Hoc enim Scotorum nomen etsi ex impressis abest hactenus, eo tamen hoc reponendum, ostendit vetustus MStus Marianus, quemadmodum reverendus & doctus senex, D. Jo. Latomus, Francofurtensis ecclesiæ S. Bartholomæi Decanus, de catholica ecclesia meritus optime, domi suæ habet, mihique suis cum notationibus, paucis abhinc hebdomadibus, Moguntiam eunti, monstravit.* De hoc Codice Francofurtensi idem uberius testatur, (*b*) scribens: *Ipsum vero, quo hic utor, Mariani hujus Chronicon totum cum eo, unde primo editum fuit, Francofurtensi suo prototypo, de quo cap. III. in S. Kiliani vitam dixi, contulit D. Jo. Latomus, eique sua manu epistolam præscripsit, in qua summatim hæc 1. se octoginta circiter locis depra-*

(*a*) *Vita S. Kiliani c. III.*
(*b*) *Rer. Mogunt. lib. I. c. XL. n. 3.*

vatam lectionem correxisse. II. optare, ut & alii MS. codices consulantur. III. Appendicem Mariani, quæ Dodechino ascribitur, in prototypo absque hujusmodi nomine ac intercisione, legi. Nec vero ei à Trithemio in catal. tribuitur. IV. S. Disibodi montem, in quo Dodechinus hic fuisse Abbas dicitur, esse Sobernheim, non longe à Maguntia monasterium. Eum tamen Abbatem non dicit loco citato Trithemius. Et Germanica B. Hildegardis vitæ cap. 1. montem illum ait a Sancto ipso vocari Disenberg, & ultra Creuzenacum tribus miliaribus esse, prope Sobernheimum. (*a*) *V. Optare se, ut correctus recudatur Marianus, & Reverendissimo ac Illustrissimo Moguntino dedicetur, cum & illius primum auspiciis prodierit.* De alio codice MSto, qui in Bibliotheca Oxoniensi reperitur, etiam testatur Vossius scribens: *MStum Mariani codicem optimum in Oxoniensi bibliotheca exstare cognoscimus ex libro primo Briani Twyni de antiquitate Oxoniensis Academiæ. Atque idem lib. II. provocat ad codicem MStum, nam impressum inquit, editum quis diceret? qui multa plura occultat quam edit.* (*b*) Dum igitur hujus copiam habere non licuerit, ex priori Basileensi editione hanc Pistorii editionem subinde emendavi, licet in utraque editione priora septem capita deficiant. In rebus antiquioribus & Chronologicis quidpiam adnotare, nostri haut fuit instituti: ubi vero ad Germanicam ventum fuerit historiam, diversas adjeci adnotationes, textum, ipsamque historiam illustrantes. Perduxit vero Marianus Historiam suam usque ad an. 1084. exinde Dodechinus, Monasterii S. Disibodi Monachus, ejusdem continuationem suscepit usque ad annum 1200, atque successionem Abbatum, adeoque hoc Monasterium

(*a*) De hoc Monasterio GEORGIUS CHRISTIANUS JOANNES *ad Serarii Rer. Mogunt. lib. 1. c. XL. n. 14. Monasterium D. Disibodi, cui Dodechinus præfuit, vulgo Disibod, & contracte Disenberg, in Comitatu Spanhemensi citeriori montanum, ab oppidulo Sobernheim horæ distat spatio, vero ab oppido veteris comitatus Veldentini, Meisenheim milliari, duobus vero à Cruciniaco.*

(*b*) Ejusdem Codicis mentionem quoque facit JACOBUS WARÆUS *lib. 1. de Scriptor. Hibernia.* Vide etiam JO. ANDR. BOSII *Not. Script. Hist. Univers. §. XVIII.*

rium concernentia simul inseruit. Alia etiam Mariano tribuuntur scripta, (*a*) atque inter hæc, in Bibliotheca Cæsarea Vindobonensi, reperitur ipsius manu exaratus codex omnium Pauli epistolarum, quem commendat Lambecius. (*b*) Anonymum etiam Anglum contra hunc Marianum Scotum scripsisse, testatur Joannes Pitseus, (*c*) scribens: *Anonymus Anglus, Collegii Mertonensis alumnus in Oxoniensi Academia, Vir omnium liberalium artium peritissimus, & calculator imprimis egregius, multa scripsit contra Marianum Scotum, quæ Oxoniæ in Bibliotheca præfati collegii diu fuerunt asservata, sine Auctoris nomine. Solummodo in libri frontispicio scriptum ferunt: Anglus quidam contra Marianum Scotum. Erat opus elaboratum, & historiis legendis, temporibusque supputandis admodum utile. Continebat enim accuratam quandam correctionem supputationum a Servatore nato, cui præfixus fuit hic, vel non dissimilis titulus. Calculationes de universali computo, Librum unum. De numero annorum ab incarnatione. Alia ejus scripta non invenio. Et quo tempore floruerit, ipsum forte tempus obscurum fecit.*

(*a*) Vide *GUIL. CAVE Hist. Litter. P. I. p. 429. LABBEUM de Script. Eccl. Tom. II. p. 53. LUD. ELL. du PIN Bibl. Nov. Tom. VIII. p. 110. JO. GOTTFR. OLEARII Bibl. Script. Eccles. p. 466.*
(*b*) *De Bibl. Cæs. lib. II. cap. VIII. p. 741.*
(*c*) *De Script. Anglis Append. p. 824.*

266 # MARIANI SCOTI, HISTORIOGRAPHI SUI TEMPORIS CLARISSIMI, AC MONACHI FULDENSIS, CHRONICORUM LIBRI III.

LIBER PRIMUS
ΑΚΕΦΑΛΟΣ.

De septem diebus primis, secundum Solem & Lunam ac feriam, & de formatione creaturarum in septem diebus, & de informi materia.

CAP. VIII.

Ex autem diebus suprà creata formavit Deus, sancta Scriptura teste, cum viris sanctis.

¶ Primo die etiam Dominico, decimaquinta calendis Aprilis, lucem de nihilo, atque cœlum cœleste, cum Angelis suis omnibus, tunc valde bonis. Sed superbiendo, qui fuerat Lucifer apostata, quòd Angeli conditionis, eadem hora, lapsu lugubri ceciderunt.

Massam quoque de nihilo materialem informatam: de qua posteaquinque diebus totus formatus est mundus.

In materia enim informi pariter elementa mundi facta sunt: Cœlum, Terra, Angeli, Aër, Ignis & Aqua.

De nihilo verò, qui vivit in æternum, creavit omnia simul.

¶ Secundo autem die, id est, feria secunda, decimo quarto calendis Aprilis, firmamentum in medio cœli, inter aquas superiores & inferiores, septemque cœlos condidit: Aër, Æther, Olympus, Spacium igneum, Firmamentum, Olympus Angelorum, & Cœlum Trinitatis.

Tertio item die, id est, feria tertia, decimotertio calendis Aprilis, congregatis in suum locum aquis, quæ cuncta contexerant, terram aridam jussit apparere. Mare, & herbas, & fructus totius terræ, pulcherrimo opere formavit.

¶ Quarto enim die, id est, feria quarta, duodecimo calendis Aprilis, luminaria cœli, de lumine primo die facto. Solem quidem, die incipiente, hoc est, in æquinoctio vernali creavit, in quarta parte Arietis constituens. Lunam quoque, eodem die vespere, plenam, Orientis à medio apparentem formavit: quæ quartam partem Libræ, hoc est, æquinoctium autumnale, tenuit, initiumque Paschalis Lunæ, hoc est, decimoquinto, suo exitu consecravit. Luna enim illuminata à Sole cum stellis, ad vesperam noctis ejusdem diei illuxerunt.

¶ Quinto die, hoc est, feria quinta, undecimo calendis Aprilis, beluas marinas, & omnia genera piscium, & volatilium, in animam motabilem, de aquis machinans creavit.

¶ Sexto autem die, id est, feria sexta, decimo calendis Aprilis, omnia genera diversarum bestiarum & pecorum, quadrupedumque & reptentium, in naturas diversas formavit.

¶ Quumque ergo omnia erant perfecta, quæ homini fierent subjecta; Adam primum hominem, de terra quidem carne, anima verò de nihilo, novissimè ad similitudinem atque imaginem suam, eadem feria sexta plasmavit.

Ipso etiam die, sexta videlicet feria, decimo calendis Aprilis, in quo Adam creavit Dominus, de latere Adæ dormientis, patris humani generis, costam tollens, construit in mulierem, matrem omnis humani generis, quæ Eva vocabatur.

De casu primi hominis. CAP. X. 267

ADAM autem, quia confidit in sua abundantia, non moveri in æternum, avertit Dominus faciem suam ab eo: ideoque eodem die, in quo factus est (sicut Plinius Secundus scribit) præceptum Domini tripliciter, id est, in gula, in vana gloria, atque avaritia, transgressus est. Beda super Genesin sic ait: In quocunque die comederis ex illo, morte morieris, id est, mortalis eris; quoniam eo die deputatus est morti, & ejectus est de paradiso; & post noningentos triginta annos, eodem die mortuus est. Adam quippe in sexta feria formatus est, in qua peccavit & obiit, ut traditur. CHRISTUS verò in sexta feria conceptus est, & fecit vinum ex aqua, & passus est, id est, in eo, qui est annus trigesimus primus incarnationis, & primus baptismatis Domini, secundum Evangelium. Quique Adam, eodem etiam die post transgressionem in paradiso, audivit vocem Domini Dei, ambulantis in paradiso ad auram post meridiem: atque de paradiso projectus, eadem ipsa hora, in qua latro introductus est. Hanc verò feriam sextam casuræ humani generis pietas etiam divina tripliciter observavit. Sicut enim Eva, hac feria, per serpentem mortem nostram potavit: sic sancta Maria, eadem sexta feria, nostram vitam atque salutem per Gabrielem archangelum concepit. Quumque item Dominus, octavo idus Januarii, in Dominico die Epiphaniæ baptizatus est, & mox trigesimo die, secunda feria, incepit jejunium quadraginta dierum; decimoquinto die calendis Martiis, feria sexta, quadragesimo die consummavit. In qua ipsa eadem feria diabolus in gula ac vana gloria atque avaritia ab Ada secundo contritus & superatus, in iisdem tribus, in quibus primum Adam eadem hac feria diabolus prostravit. Item tertiò, octavo calendis Aprilis, feria sexta, patibulo crucis, in livore vulneris CHRISTI sanati sumus: ut qui in ligno sexta feria vincebat, in ligno quoque eadem vinceretur feria.

¶ Hinc usque in mensem Martii, in anno quadragesimo secundo Octaviani Cæsaris Augusti, in cujus fine natus est Dominus (teste authoritate) sunt anni nimirum quatuor mille centum octuagintaduo, id est, ducentis triginta annis plus quàm summa Hebræorum.

Usque autem ad magnum cyclum Paschalem, in cujus secundo anno (juxta Dionysium) natus est Dominus: hoc est, in anno vigesimotertio Dominicæ nativitatis (juxta historiam Evangelicam) sunt anni quatuor mille ducenti tres.

Usque verò in passionem CHRISTI, octavo calendis Aprilis, feria sexta, Luna decimaquinta (juxta historiam sancti Evangelii, cui contradicunt cunctæ Chronicæ) sunt anni quatuor mille ducenti sedecim.

PRIMA ÆTAS.

De prima parte seculi, à prima ejusdem die, hoc est, duodecimo calendis Aprilis, feria prima incipiente, & per annos singulos ordinatè, à nativitate Patrum usque ad filios, per transcursa.

CAPUT XI.

ADAM centum triginta annorum genuit Seth & postea vixit octingentis annis.

Septuaginta interpretes ante natum Seth duxerunt annos ducentos triginta, & postea annos septingentos.

Seth interpretatur Resurrectio, id est, semen justi: eò quòd stirps filiorum Dei est; & in ipso resuscitatum est semen justum post mortem Abelis: sive significans CHRISTI resurrectionem à mortuis: cujus mortem illatam à Judæis significat Abel, qui dicitur luctus, à fratre Cain occisus.

	Anni mūdi.	Anni Adæ.		Anni mūdi.	Anni Adæ.	
268	1	1		52	52	
	2	2		53	53	
	3	3		54	54	
	4	4	Cyclus quartus decennovalis, indictio quarta.	55	55	
	5	5		56	56	
	6	6		57	57	
	7	7		58	58	
	8	8		59	59	
	9	9		60	60	
	10	10		61	61	Cyclus septimus decennovalis, indictio prima.
	11	11		62	62	
	12	12		63	63	
	13	13		64	64	
	14	14		65	65	
	15	15		66	66	
	16	16		67	67	
	17	17		68	68	
	18	18		69	69	
	19	19		70	70	
	20	20		71	71	
	21	21		72	72	
	22	22		73	73	
	23	23	Cyclus quintus decennovalis, indictio octava.	74	74	
	24	24		75	75	
	25	25		76	76	
	26	26		77	77	
	27	27		78	78	
	28	28		79	79	
	29	29		80	80	Cyclus octavus decennovalis, indictio quinta.
	30	30		81	81	
	31	31		82	82	
	32	32		83	83	
	33	33		84	84	
	34	34		85	85	
	35	35		86	86	
	36	36		87	87	
	37	37		88	88	
	38	38		89	89	
	39	39		90	90	
	40	40		91	91	
	41	41		92	92	
	42	42	Cyclus sextus decennovalis, indictio duodecima.	93	93	
	43	43		94	94	
	44	44		95	95	
	45	45		96	96	
	46	46		97	97	
	47	47		98	98	
	48	48		99	99	Cyclus nonus decennovalis, indictio nona.
	49	49		100	100	
	50	50		101	101	
	51	51		102	102	

Anni mũdi.	*Anni Adæ.*	
103	103	
104	104	
105	105	
106	106	
107	107	
108	108	
109	109	
110	110	
111	111	
112	112	
113	113	
114	114	
115	115	
116	116	
117	117	
118	118	Cyclus 10 decennovalis, indictio decimatertia.
119	119	
120	120	
121	121	
122	122	
123	123	
124	124	
125	125	
126	126	
127	127	
128	128	
129	129	
130	130	

Septima ætas seculi, quæ per Sabbatum significatur, incepit, quum primi martyris Abelis, à Cain fratre occisi, anima in requiem fit translata. Quam etiã requiem omnes animæ sanctæ, à corporibus solutæ, percipiũt: & perficietur, quando in resurrectione sua incorrupta percipient, & deinde in octava, vita perpetuæ quietis, cum CHRISTO sine fine permanebunt.

Septuaginta interpretes sic habent centum triginta.

S E T H.

SEth centum quinque annorum, genuit Enos, & postea vixit octingentis septem annis. Septuaginta interpretes, antè Enos, ducentos quinque: & postea septingentos septem annos dixerunt. Enos interpretatur Homo, de quo benedicitur.

Enos primus cœpit invocare nomen Domini: quod hominis proprium est, ut suæ fragilitatis memor, invocet Conditoris auxilium: cum scilicet, qui fide CHRISTI vivens, filius resurrectionis esse lætetur.

Anni mũdi.	*Anni Seth.*		
131	1		269
132	2		
133	3		
134	4		
135	5		
136	6		
137	7	Cyclus 11 decennovalis, indictio secunda.	
138	8		
139	9		
140	10		
141	11		
142	12		
143	13		
144	14		
145	15		
146	16		
147	17		
148	18		
149	19		
150	20		
151	21		
152	22		
153	23		
154	24		
155	25		
156	26	Cyclus duodecimus decennovalis, indictio sexta.	
157	27		
158	28		
159	29		
160	30		
161	31		
162	32		
163	33		
164	34		
165	35		
166	36		
167	37		
168	38		
169	39		
170	40		
171	41		
172	42		
173	43		
174	44		
175	45	Cyclus decimustertius decennovalis, indictio decima.	
176	46		
177	47		
178	48		
179	49		
180	50		
181	51		

	Anni mūdi.	*Anni Seth.*	
270	182	52	
	183	53	
	184	54	
	185	55	
	186	56	
	187	57	
	188	58	
	189	59	
	190	60	
	191	61	
	192	62	
	193	63	
	194	64	Cyclus 14 decennovalis, indictio decimaquarta.
	195	65	
	196	66	
	197	67	
	198	68	
	199	69	
	200	70	
	201	71	
	202	72	
	203	73	
	204	74	
	205	75	
	206	76	
	207	77	
	208	78	
	209	79	
	210	80	
	211	81	
	212	82	
	213	83	Cyclus 15 decennovalis, indictio tertia.
	214	84	
	215	85	
	216	86	
	217	87	
	218	88	
	219	89	
	220	90	
	221	91	
	222	92	
	223	93	
	224	94	
	225	95	
	226	96	
	227	97	
	228	98	
	229	99	
	230	100	
	231	101	
	232	102	Cyclus decimusfex-

Anni mūdi.	*Anni Seth.*	
233	103	tus decennovalis, indictio septima.
234	104	
235	105	

Septuaginta interpretes sic habent trecentos vigintiquinque.

ENOS.

Enos nonaginta annorū, genuit Cainam, & postea vixit annis octingentis quindecim. Hunc Enos nonnulla divina scripsisse (Iuda Apostolo attestante) comperimus. Sed ut beatus Augustinus dicit, non frustra non sunt in eo canone Scripturarum, qui scribitur in templo. Hebræi plurimi, succedentium diligentia sacerdotum, non aliter suscipiunt illam, nisi quia ob antiquitatem suspectæ fidei iudicata sunt. Nec utrum hæc essent, quæ ille scripsisset, poterat inveniri. Unde illa, quæ Eusebii nomine proferuntur, & continent illas de gigantibus fabulas, quòd non haberent homines patres, rectè à prudentibus iudicantur non ipsius esse credenda.

Sed Septuaginta interpretes, antè centum viginti, & postea vixit annis septingentis & quindecim, dixerunt.

Cainan interpretatur Natura Dei.

Anni mūdi.	*Anni Enos.*	
236	1	
237	2	
238	3	
239	4	
240	5	
241	6	
242	7	
243	8	
244	9	
245	10	
246	11	
247	12	
248	13	
249	14	
250	15	
251	16	Cyclus 17 decennovalis, indictio undecima.
252	17	
253	18	
254	19	
255	20	
256	21	

271

Anni mūdi.	Anni Enos.	
257	22	
258	23	
259	24	
260	25	
261	26	
262	27	
263	28	
264	29	
265	30	
266	31	
267	32	
268	33	
269	34	
270	35	Cyclus 18 decennovalis, indictio decima quinta.
271	36	
272	37	
273	38	
274	39	
275	40	
276	41	
277	42	
278	43	
279	44	
280	45	
281	46	
282	47	
283	48	
284	49	
285	50	
286	51	
287	52	
288	53	
289	54	Cyclus 19, indictio quarta.
290	55	
291	56	
292	57	
293	58	
294	59	
295	60	
296	61	
297	62	
298	63	
299	64	
300	65	
301	66	
302	67	
303	68	
304	69	
305	70	
306	71	
307	72	

Anni mūdi.	Anni Enos.	
308	73	Cyclus 20, indictio vigesima octava.
309	74	
310	75	
311	76	
312	77	
313	78	
314	79	
315	80	
316	81	
317	82	
318	83	
319	84	
320	85	
321	86	
322	87	
323	88	
324	89	
325	90	

Septuaginta interpretes habent trecentos & nonaginta quinque annos.

CAINAN.

Cainan annorum septuaginta, genuit Malalehel, & postea vixit octingentis quadringentis annis. Sed Septuaginta interpretes, primò centum septuaginta, & postea septingentos & quadraginta, annos dixere.

Malalehel interpretatur Plantatio Dei.

Anni mūdi.	Anni Cainā.	
326	1	
327	2	Cyclus 21, indictio duodecima.
328	3	
329	4	
330	5	
331	6	
332	7	
333	8	
334	9	
335	10	
336	11	
337	12	
338	13	
339	14	
340	15	
341	16	
342	17	
343	18	

272

Anni mūdi.	*Anni Cainā*	
344	19	
345	20	
346	21	Cyclus 22, indictio prima.
347	22	
348	23	
349	24	
350	25	
351	26	
352	27	
353	28	
354	29	
355	30	
356	31	
357	32	
358	33	
359	34	
360	35	
361	36	
362	37	
363	38	
364	39	
365	40	Cyclus 23, indictio quinta.
366	41	
367	42	
368	43	
369	44	
370	45	
371	46	
372	47	
373	48	
374	49	
375	50	
376	51	
377	52	
378	53	
379	54	
380	55	
381	56	
382	57	
383	58	
384	59	
385	60	Cyclus 24, indictio nona.
386	61	
387	62	
388	63	
389	64	
390	65	
391	66	
392	67	
393	68	
394	69	

Anni mūdi.	*Anni Cainā*	
395	70	

Septuaginta interpretes habent quadringenta sexaginta.

MALALEHEL.

Malalehel annorum sexaginta quinque, genuit Iared, & postea vixit annis octingentis triginta.

Sed Septuaginta, antè sexaginta quinque, & postea septingentis triginta dixerunt.

Iared interpretatur Descendens, sive Portans.

Anni mūdi.	*Anni Mala.*	
396	1	
397	2	
398	3	
399	4	
400	5	
401	6	
402	7	
403	8	
404	9	Cyclus 25, indictio decima tertia.
405	10	
406	11	
407	12	
408	13	
409	14	
410	15	
411	16	
412	17	
413	18	
414	19	
415	20	
416	21	
417	22	
418	23	
419	24	
420	25	
421	26	
422	27	
423	28	Cyclus 26, indictio 2.
424	29	
425	30	
426	31	
427	32	
428	33	
429	34	
430	35	

Anni mūdi.	*Anni Mala.*	
431	36	
432	37	
433	38	
434	39	
435	40	
436	41	
437	42	
438	43	
439	44	
440	45	
441	46	
442	47	Cyclus 27, indictio sexta.
443	48	
444	49	
445	50	
446	51	
447	52	
448	53	
449	54	
450	55	
451	56	
452	57	
453	58	
454	59	
455	60	
456	61	
457	62	
458	63	
459	64	
460	65	

Septuaginta interpretes habent sexcentos viginti tres.

IARED.

Iared annorum centum sexagintaduorum, genuit Enoch, & postea vixit annis octingentis. Sic etiam Septuaginta interpretes habent.

Anni mūdi.	*Anni Iared.*	
461	1	Cyclus 28, indictio decima.
462	2	
463	3	
464	4	
465	5	
466	6	
467	7	
468	8	
469	9	

Anni mūdi.	*Anni Iared.*	
470	10	
471	11	
472	12	
473	13	
474	14	
475	15	
476	16	
477	17	
478	18	
479	19	
480	20	Cyclus 29, indictio decima quarta.
481	21	
482	22	
483	23	
484	24	
485	25	
486	26	
487	27	
488	28	
489	29	
490	30	
491	31	
492	32	
493	33	
494	34	
495	35	
496	36	
497	37	
498	38	
499	39	Cyclus 30, indictio tertia.
500	40	
501	41	
502	42	
503	43	
504	44	
505	45	
506	46	
507	47	
508	48	
509	49	
510	50	
511	51	
512	52	
513	53	
514	54	
515	55	
516	56	
517	57	
518	58	Cyclus 31, indictio septima.
519	59	
520	60	

274

Anni mũdi.	Anni Iared.		Anni mũdi.	Anni Iared.	
521	61		572	112	
522	62		573	113	
523	63		574	114	
524	64		575	115	Cyclus 34, indictio quarta.
525	65		576	116	
526	66		577	117	
527	67		578	118	
528	68		579	119	
529	69		580	120	
530	70		581	121	
531	71		582	122	
532	72		583	123	
533	73		584	124	
534	74		585	125	
535	75		586	126	
536	76		587	127	
537	77	Cyclus 32, indictio undecima.	588	128	
538	78		589	129	
539	79		590	130	
540	80		591	131	
541	81		592	132	
542	82		593	133	
543	83		594	134	Cyclus 35, indictio octava.
544	84		595	135	
545	85		596	136	
546	86		597	137	
547	87		598	138	
548	88		599	139	
549	89		600	140	
550	90		601	141	
551	91		602	142	
552	92		603	143	
553	93		604	144	
554	94		605	145	
555	95		606	146	
556	96	Cyclus 33, indictio decima quinta.	607	147	
557	97		608	148	
558	98		609	149	
559	99		610	150	
560	100		611	151	
561	101		612	152	
562	102		613	153	Cyclus 36, indictio duodecima.
563	103		614	154	
564	104		615	155	
565	105		616	156	
566	106		617	157	
567	107		618	158	
568	108		619	159	
569	109		620	160	
570	110		621	161	
571	111		622	162	

Septua-

 275

Septuaginta interpretes habent sexcentos octoginta septem.

ENOCH.

Enoch annorum sexaginta quinque, genuit Matusalam, & postea ambulavit cum Deo trecentos annos. Sed Septuaginta antè 165, & postea 200 habent. Et bene in septima generatione, Enoch, qui interpretatur Dedicatio, tulit à mortalibus: dicens, quia civitas electorum in sex huius seculi pro Deo laborans ætatibus, in septima sabbati futuri, gloriam dedicationis expectat: atque reprobi sola præsenti sunt felicitate contenti. Cain autem civitatem, quam statuit, in septima generatione scilicet, in primogenito Enoch consecravit.

Anni mũdi.	Anni Enoch	
623	1	
624	2	
625	3	
626	4	
627	5	
628	6	
629	7	
630	8	
631	9	
632	10	Cyclus 37, indictio prima.
633	11	
634	12	
635	13	
636	14	
637	15	
638	16	
639	17	
640	18	
641	19	
642	20	
643	21	
644	22	
645	23	
646	24	
647	25	
648	26	
649	27	
650	28	
651	29	Cyclus 38, indictio quinta.
652	30	
653	31	
654	32	
655	33	
656	34	
657	35	
658	36	
659	37	
660	38	
661	39	
662	40	
663	41	
664	42	
665	43	
666	44	
667	45	
668	46	
669	47	
670	48	Cyclus 39, indictio nona.
671	49	
672	50	
673	51	
674	52	
675	53	
676	54	
677	55	
678	56	
679	57	
680	58	
681	59	
682	60	
683	61	
684	62	
685	63	
686	64	
687	65	

Septuaginta interpretes habent 874.

MATUSALA.

Matusala annorum 187 genuit Lamech, & postea vixit 782 annis, id est, usque ad Diluvium.

Septuaginta autem ante Lamech 167, & postea 802 annis, id est, 14 annis post Diluvium. Quod nonnulli cum patre suo Enoch, qui translatus fuerat, aliquantulum fuisse: donec diluvium præteriret, falsa opinione existimant. Quam famosissimam quæstionem beatus Augustinus, libro decimo quinto de civitate Dei, plenissimè disputat. Hieronymus autem, in libro Hebraicarum quæstionum sic: Tunc secundum Septuaginta, annis post diluvium quatuordecim vixit Matusala, & non octo tantùm animæ ite-

276 iterum salvæ fuerunt in arca, juxta divinam scripturam. Sed hic error est. Anno 949 vitæ ejus, quo cœpit diluvium, obiit Matusala.

Anni mūdi.	*Anni Matu.*	
688	1	
689	2	Cyclus 40, indictio decima tertia.
690	3	
691	4	
692	5	
693	6	
694	7	
695	8	
696	9	
697	10	
698	11	
699	12	
700	13	
701	14	
702	15	
703	16	
704	17	
705	18	
706	19	
707	20	
708	21	Cyclus 41, indictio secunda.
709	22	
710	23	
711	24	
712	25	
713	26	
714	27	
715	28	
716	29	
717	30	
718	31	
719	32	
720	33	
721	34	
722	35	
723	36	
724	37	
725	38	
726	39	
727	40	Cyclus 42, indictio sexta.
728	41	
729	42	
730	43	
731	44	
732	45	
733	46	
734	47	

Anni mūdi.	*Anni Matu.*	
735	48	
736	49	
737	50	
738	51	
739	52	
740	53	
741	54	
742	55	
743	56	
744	57	
745	58	
746	59	
747	60	
748	61	
749	62	Cyclus 43, indictio decima.
750	63	
751	64	
752	65	
753	66	
754	67	
755	68	
756	69	
757	70	
758	71	
759	72	
760	73	
761	74	
762	75	
763	76	
764	77	
765	78	
766	79	
767	80	
768	81	Cyclus 44, indictio decima quarta.
769	82	
770	83	
771	84	
772	85	
773	86	
774	87	
775	88	
776	89	
777	90	
778	91	
779	92	
780	93	
781	94	
782	95	
783	96	
784	97	
785	98	

277

Anni mūdi.	*Anni Matu.*	
786	99	
787	100	Cyclus 45, indictio tertia.
788	101	
789	102	
790	103	
791	104	
792	105	
793	106	
794	107	
795	108	
796	109	
797	110	
798	111	
799	112	
800	113	
801	114	
802	115	
803	116	
804	117	
805	118	
806	119	Cyclus 46, indictio ſeptima.
807	120	
808	121	
809	122	
810	123	
811	124	
812	125	
813	126	
814	127	
815	128	
816	129	
817	130	
818	131	
819	132	
820	133	
821	134	
822	135	
823	136	
824	137	
825	138	Cyclus 47, indictio undecima.
826	139	
827	140	
828	141	
829	142	
830	143	
831	144	
832	145	
833	146	
834	147	
835	148	
836	149	

Anni mūdi.	*Anni Matu.*	
837	150	
838	151	
839	152	
840	153	
841	154	
842	155	
843	156	
844	157	Cyclus 48, indictio quindecima.
845	158	
846	159	
847	160	
848	161	
849	162	
850	163	
851	164	
852	165	
853	166	
854	167	
855	168	
856	169	
857	170	
858	171	
859	172	
860	173	
861	174	
862	175	
863	176	Cyclus 49, indictio quarta.
864	177	
865	178	
866	179	
867	180	
868	181	
869	182	
870	183	
871	184	
872	185	
873	186	
874	187	

Septuaginta interpretes habent 1056.

LAMECH.

Lamech annorum 182 genuit Noë, & poſtea vixit annis 595.

Septuaginta interpretes antè 188, & poſtea 565.

Tempore Lamech, Jubal ex genere Cain, artem muſicam atque citharam reperit: cujus etiam frater Tubalcain, æris ferrique faber & inventor fuit.

Ipſo etiam tempore concupiverunt filii Dei filias hominū, & gigantes nati ſunt.

	Anni mūdi.	Anni Lam.		Anni mūdi.	Anni Lam.	
278	875	1		926	52	
	876	2		927	53	
	877	3		928	54	
	878	4		929	55	
	879	5		930	56	Adam pater generis
	880	6		931	57	humani, Dei mani-
	881	7		932	58	bus ex terra creatus,
	882	8	Cyclus 50, indictio	933	59	vixit annis 930, &
	883	9	octava.	934	60	obiit: & sepultus est
	884	10		935	61	in Cariatharbe, quæ
	885	11		936	†62	distat ab Hierusalem
	886	12		937	63	viginti duobus mil-
	887	13		938	64	libus, ad Australem
	888	14		939	65	plagam.
	889	15		940	*66	† Cyclus 53, indic. 5.
	890	16		941	67	* Eva, mater generis
	891	17		942	68	humani, obiit.
	892	18		943	69	
	893	19		944	70	
	894	20		945	71	
	895	21		946	72	
	896	22		947	73	
	897	23		948	74	
	898	24	Cyclus 51, indictio	949	75	
	899	25	duodecima.	950	76	
	900	26		951	77	
	901	27		952	78	
	902	28		953	79	
	903	29		954	80	
	904	30		955	81	Cyclus 54, indictio
	905	31		956	82	nona.
	906	32		957	83	
	907	33		958	84	
	908	34		959	85	
	909	35		960	86	
	910	36		961	87	
	911	37		962	88	
	912	38		963	89	
	913	39		964	90	
	914	40		965	91	
	915	41		966	92	
	916	42		967	93	
	917	43	Cyclus 52, indictio	968	94	
	918	44	prima.	969	95	
	919	45		970	96	
	920	46		971	97	
	921	47		972	98	
	922	48		973	99	
	923	49		974	100	Cyclus 55, indictio
	924	50		975	101	decimatertia.
	925	51		976	102	

Anni mũdi.	*Anni Lam.*	
977	103	
978	104	
979	105	
980	106	
981	107	
982	108	
983	109	
984	110	
985	111	
986	112	
987	113	Enoch, ſeptimus ab
988	114	Adam, annorũ 365,
989	115	reductus eſt vivus in
990	116	paradiſũ, id eſt, 113
991	117	anno Lamech: in fi-
992	118	ne ſeculi, mortẽ ſub
993	119 †	Antichriſto, cum
994	120	Helia paſſurus eſt.
995	121	† Cyclus 56, indictio
996	122	ſecunda.
997	123	
998	124	
999	125	
1000	126	Mundi millenarius
1001	127	primus.
1002	128	
1003	129	
1004	130	
1005	131	
1006	132	
1007	133	
1008	134	
1009	135	
1010	136	
1011	137	
1012	138	Cyclus 57, indictio
1013	139	ſexta.
1014	140	
1015	141	
1016	142	
1017	143	
1018	144	
1019	145	
1020	146	
1021	147	
1022	148	
1023	149	
1024	150	
1025	151	
1026	152	
1027	153	

Anni mũdi.	*Anni Lam.*		
1028	154		
1029	155		279
1030	156		
1031	157	Cyclus 58, indictio	
1032	158	decima.	
1033	159		
1034	160		
1035	161		
1036	162		
1037	163		
1038	164		
1039	165		
1040	166		
1041	167		
1042	168		
1043	169	Seth, filius Adæ, an-	
1044	170	norum 912, obiit.	
1045	171		
1046	172		
1047	173		
1048	174		
1049	175		
1050	176	Cyclus 59, indictio	
1051	177	decimaquarta.	
1052	178		
1053	179		
1054	180		
1055	181		
1056	182		

Septuaginta interpretes habent 1656.

NOE.

NOë annorum 600, uſque ad Diluvium.

Annorum autem 500 genuit Sem, & poſtea vixit 450 annis.

Anni mũdi.	*Anni Noæ.*	
1057	1	
1058	2	
1059	3	
1060	4	
1061	5	
1062	6	
1063	7	
1064	8	
1065	9	
1066	10	
1067	11	

480

Anni mūdi.	Anni Noæ.		Anni mūdi.	Anni Noæ.	
1068	12		1119	63	
1069	13	Cyclus 60, indictio	1120	64	
1070	14	tertia.	1121	65	
1071	15		1122	66	
1072	16		1123	67	
1073	17		1124	68	
1074	18		1125	69	
1075	19		1126	70	Cyclus 63, indictio
1076	20		1127	71	quindecima.
1077	21		1128	72	
1078	22		1129	73	
1079	23		1130	74	
1080	24		1131	75	
1081	25		1132	76	
1082	26		1133	77	
1083	27		1134	78	
1084	28		1135	79	
1085	29		1136	80	
1086	30		1137	81	
1087	31		1138	82	
1088	32	Cyclus 61, indictio	1139	83	
1089	33	ſeptima.	1140	84	Enos annorum 905
1090	34		1141	85	obiit.
1091	35		1142	86	
1092	36		1143	87	
1093	37		1144	88	
1094	38		1145	89	Cyclus 64, indictio
1095	39		1146	90	quarta.
1096	40		1147	91	
1097	41		1148	92	
1098	42		1149	93	
1099	43		1150	94	
1100	44		1151	95	
1101	45		1152	96	
1102	46		1153	97	
1103	47		1154	98	
1104	48		1155	99	
1105	49		1156	100	
1106	50		1157	101	
1107	51	Cyclus 62, indictio	1158	102	
1108	52	undecima.	1159	103	
1109	53		1160	104	
1110	54		1161	105	
1111	55		1162	106	
1112	56		1163	107	
1113	57		1164	108	Cyclus 65, indictio
1114	58		1165	109	octava.
1115	59		1166	110	
1116	60		1167	111	
1117	61		1168	112	
1118	62		1169	113	

Anni mūdi.	*Anni Noæ.*	
1170	114	
1171	115	
1172	116	
1173	117	
1174	118	
1175	119	
1176	120	
1177	121	
1178	122	
1179	123	
1180	124	
1181	125	
1182	126	
1183	127	Cyclus 66, indictio
1184	128	duodecima.
1185	129	
1186	130	
1187	131	
1188	132	
1189	133	
1190	134	
1191	135	
1192	136	
1193	137	
1194	138	
1195	139	
1196	140	
1197	141	
1198	142	
1199	143	
1200	144	
1201	145	
1202	146	Cyclus 67, indictio
1203	147	prima.
1204	148	
1205	149	
1206	150	
1207	151	
1208	152	
1209	153	Noë, interpretatur cō-
1210	154	solatio, sive consola-
1211	155	tor: quia homines in
1212	156	diebus ejus consolati
1213	157	sunt, dum à peccato
1214	158	extincti sunt in di-
1215	159	luvio. Vel requies
1216	160	interpretatur Noë:
1217	161	quia omnibus ani-
1218	162	mantibus præstitit
1219	163	requiem, aut quia o-
1220	164	mnia elementa per

Anni mūdi.	*Anni Noæ.*		
1221	165 †	diluvium in illis die-	281
1222	166	bus requieverunt.	
1223	167	† Cyclus 68, indictio	
1224	168	quinta.	
1225	169		
1226	170		
1227	171		
1228	172		
1229	173		
1230	174		
1231	175		
1232	176		
1233	177		
1234	178		
1235	179	Cainan añorum 910	
1236	180	obiit.	
1237	181		
1238	182		
1239	183		
1240	184	Cyclus 69, indictio	
1241	185	nona.	
1242	186		
1243	187		
1244	188		
1245	189		
1246	190		
1247	191		
1248	192		
1249	193		
1250	194		
1251	195		
1252	196		
1253	197		
1254	198		
1255	199		
1256	200		
1257	201		
1258	202		
1259	203	Cyclus 70, indictio	
1260	204	decima tertia.	
1261	205		
1262	206		
1263	207		
1264	208		
1265	209		
1266	210		
1267	211		
1268	212		
1269	213		
1270	214		
1271	215		

	Anni mūdi.	*Anni Noe.*		*Anni mūdi.*	*Anni Noe.*	
282	1272	216		1323	267	
	1273	217		1324	268	
	1274	218		1325	269	
	1275	219		1326	270	
	1276	220		1327	271	
	1277	221		1328	272	
	1278	222	Cyclus 71, indictio	1329	273	
	1279	223	ſecunda.	1330	274	
	1280	224		1331	275	
	1281	225		1332	276	
	1282	226		1333	277	
	1283	227		1334	278	
	1284	228		1335	279	Cyclus 74, indictio
	1285	229		1336	280	decima quarta.
	1286	230		1337	281	
	1287	231		1338	282	
	1288	232		1339	283	
	1289	233		1340	284	
	1290	234		1341	285	
	1291	235		1342	286	
	1292	236		1343	287	
	1293	237		1344	288	
	1294	238		1345	289	
	1295	239		1346	290	
	1296	240		1347	291	
	1297	241	Cyclus 72, indictio	1348	292	
	1298	242	ſexta.	1349	293	
	1299	243		1350	294	
	1300	244		1351	295	
	1301	245		1352	296	
	1302	246		1353	297	
	1303	247		1354	298	Cyclus 75, indictio
	1304	248		1355	299	tertia.
	1305	249		1356	300	
	1306	250		1357	301	
	1307	251		1358	302	
	1308	252		1359	303	
	1309	253		1360	304	Malalehel, annorum
	1310	254		1361	305	962, obiit.
	1311	255		1362	306	
	1312	256		1363	307	
	1313	257		1364	308	
	1314	258		1365	309	
	1315	259		1366	310	
	1316	260	Cyclus 73, indictio	1367	311	
	1317	261	decima.	1368	312	
	1318	262		1369	313	
	1319	263		1370	314	
	1320	264		1371	315	
	1321	265		1372	316	
	1322	266		1373	317	

1374

283

Anni mūdi.	Anni Noæ.	
1374	318	
1375	319	
1376	320	
1377	321	Cyclus 76, indictio
1378	322	ſeptima.
1379	323	
1380	324	
1381	325	
1382	326	
1383	327	
1384	328	
1385	329	
1386	330	
1387	331	
1388	332	
1389	333	
1390	334	
1391	335	
1392	336	
1393	337	
1394	338	
1395	339	
1396	340	Cyclus 77, indictio
1397	341	undecima.
1398	342	
1399	343	
1400	344	
1401	345	
1402	346	
1403	347	
1404	348	
1405	349	
1406	350	
1407	351	
1408	352	
1409	353	
1410	354	
1411	355	
1412	356	
1413	357	
1414	358	
1415	359	Cyclus 78, indictio
1416	360	decima quinta.
1417	361	
1418	362	
1419	363	
1420	364	
1421	365	
1422	366	Iared annorum 962
1423	367	obiit.
1424	368	

Anni mūdi.	Anni Noæ.	
1425	369	
1426	370	
1427	371	
1428	372	
1429	373	
1430	374	
1431	375	
1432	376	
1433	377	
1434	378	Cyclus 79, indictio
1435	379	quarta.
1436	380	
1437	381	
1438	382	
1439	383	
1440	384	
1441	385	
1442	386	
1443	387	
1444	388	
1445	389	
1446	390	
1447	391	
1448	392	
1449	393	
1450	394	
1451	395	
1452	396	
1453	397	Cyclus 80, indictio
1454	398	octava.
1455	399	
1456	400	
1457	401	
1458	402	
1459	403	
1460	404	
1461	405	
1462	406	
1463	407	
1464	408	
1465	409	
1466	410	
1467	411	
1468	412	
1469	413	
1470	414	
1471	415	
1472	416	Cyclus 81, indictio
1473	417	duodecima.
1474	418	
1475	419	

	Anni mũdi.	Anni Noæ.	
284	1476	420	
	1477	421	
	1478	422	
	1479	423	
	1480	424	
	1481	425	
	1482	426	
	1483	427	
	1484	428	
	1485	429	
	1486	430	
	1487	431	
	1488	432	
	1489	433	
	1490	434	
	1491	435	Cyclus 82, indictio
	1492	436	prima.
	1493	437	
	1494	438	
	1495	439	
	1496	440	
	1497	441	
	1498	442	
	1499	443	
	1500	444	
	1501	445	
	1502	446	
	1503	447	
	1504	448	
	1505	449	
	1506	450	
	1507	451	
	1508	452	
	1509	453	
	1510	454	Cyclus 83, indictio
	1511	455	quinta.
	1512	456	
	1513	457	
	1514	458	
	1515	459	
	1516	460	
	1517	461	
	1518	462	
	1519	463	
	1520	464	
	1521	465	
	1522	466	
	1523	467	
	1524	468	
	1525	469	
	1526	470	

Anni mũdi.	Anni Noæ.	
1527	471	
1528	472	
1529	473	Cyclus 84, indictio
1530	474	nona.
1531	475	
1532	476	
1533	477	
1534	478	
1535	479	
1536	480	
1537	481	
1538	482	
1539	483	
1540	484	
1541	485	
1542	486	
1543	487	
1544	488	
1545	489	
1546	490	
1547	491	
1548	492	
1549	493	Cyclus 85, indictio
1550	494	nona.
1551	495	
1552	496	
1553	497	
1554	498	
1555	499	
1556	500	Noë, ætatis suæ anno

500, divino oraculo arcam fabricari præcepit. Et natus est Sem.

SEM.

Anni mũdi.	Anni Sem.	
1557	1	
1558	2	
1559	3	
1560	4	
1561	5	
1562	6	
1563	7	
1564	8	
1565	9	
1566	10	
1567	11	
1568	12	Cyclus 86, indictio
1569	13	decima tertia.
1570	14	

Anni mūdi.	Anni Sem.	
1571	15	
1572	16	
1573	17	
1574	18	
1575	19	
1576	20	
1577	21	
1578	22	
1579	23	
1580	24	
1581	25	
1582	26	
1583	27	
1584	28	
1585	29	
1586	30	
1587	31	Cyclus 87, indictio secunda.
1588	32	
1589	33	
1590	34	
1591	35	
1592	36	
1593	37	
1594	38	
1595	39	
1596	40	
1597	41	
1598	42	
1599	43	
1600	44	
1601	45	
1602	46	
1603	47	
1604	48	
1605	49	
1606	50	Cyclus 88, indictio sexta.
1607	51	
1608	52	
1609	53	
1610	54	

His temporibus, (ut Josephus refert) scientes isti homines, quòd aut igne, aut aquis perire deberent, in duabus columnis ex lapide & latere factis, studia sua conscripserunt, ne delerentur è memoria, quæ sapienter invenerunt. Quarum columnam lapideam ferunt diluvium evasisse, & hactenus in Syria permanere.

¶ Filiæ hominum, id est, filiæ Cain, docuerunt filios Dei, id est, filios Seth, viros suos ad res prophanas & noxias, & maleficorum artes, & præstigias magicasq; & elementa, vel ignem, vel aëreos dæmones colere primùm, instinctu dæmonū, sicut gens Cain consuevit: quod posteros maculavit. Chā verò, filius Noë, qui superstitionibus ipsis erat imbutus, ne diluvio delerentur, scripsit ea in laminis, & in durissimis insculpsit lapidibus: & inveniens ea post diluviū, perdidit docendo posteros. 285

Anni mūdi.	Anni Sem.	
1611	55	
1612	56	
1613	57	
1614	58	
1615	59	
1616	60	
1617	61	
1618	62	
1619	63	
1620	64	Cyclus 89, indictio decima.
1621	65	
1622	66	
1623	67	
1624	68	
1625	69	
1626	70	
1627	71	
1628	72	
1629	73	
1630	74	
1631	75	
1632	76	
1633	77	
1634	78	
1635	79	
1636	80	
1637	81	
1638	82	
1639	83	Cyclus 90, indictio tertia.
1640	84	
1641	85	
1642	86	
1643	87	
1644	88	
1645	89	
1646	90	
1647	91	
1648	92	
1649	93	
1650	94	
1651	95	
1652	96	

	Anni mūdi.	*Anni Sem.*
286	1653	97
	1654	98
	1655	99
	1656	100

Matusala annorum noningentorum sexaginta octo, obiit.

¶ Diluvium cœpit anno sexcentesimo Noæ, die decimaseptima mensis secundi.

¶ Prima ætas mundi, ab Adam usque in egressum Noæ ex arca, continet annos juxta Hebraicam veritatem 1656: secundum autē septuaginta interpretes, 2242 generationes, juxta utramq; editionem, numero decem. Quæ universalis generatio deleta est à diluvio; & nisi octo tantùm animæ salvæ per arcam: sicut primam cujusque hominis oblivio demergere consuevit ætatē. Quotus quisque est, qui suam recordetur infantiam?

| 1657 |

¶ Arca Noæ sedisse fertur super montem Armeniæ, qui vocatur Ararath, ut Josephus narrat.

PRIMÆ ÆTATIS FINIS.

ÆTAS II.

CAPUT XII.

SECUNDA Seculi ætate, prima ejus die, quæ est vigesimaseptima mensis secundi, id est Maji, egressus est Noë de arca.

CAPUT XIII.

SEM, filius Noæ, quum centum annorum in diluvio esset, biennio post diluvium genuit Arphaxad, & postea vixit quingentis annis.

Quòd verò Hebraicæ veritati potius autoritatem, quàm septuaginta interpretū credamus, cùm originem distantiæ ipsarum beatus Augustinus solertissimè quæsisset, in libro de civitate Dei quintodecimo, capite decimo tertio, ita dicit: *Credibilius ergo quis dixerit, cùm primum de bibliotheca Ptolemai describi ista cæperunt, tunc aliquid tale erroris fieri potuisse in codice uno, sed primitus inde descripto, unde jam latiùs emanaret: ubi potuit quidem accidere etiā scriptoris error. Sed & hoc in illa quæstione de vita Matusala, non absurdum est suspicari.* Et post paululum: *Rectè fieri* (inquit) *nullo modo dubitaverim, ut cùm diversum aliquid in utriq; codicibus invenitur, quandoquidem ad fidem rerum gestarum utrumque esse non potest: verùm ei lingua potius credatur, unde in aliam per interpretes facta est translatio.* Hæc Augustinus.

Translatio autem Septuaginta interpretū, ut minus sollicitè primò edita est (ut multi astruunt) vel postea à Gentilibus corrupta, ut beato Augustino videtur, seu certè ex utrisq; commixto opere codicibus,
287 ut sibi visum fuerit, temporū cursum notaverit. De corruptione autem ætatis secundæ, secundum Hebræos, tota ejusdem serie recensita, beatus Augustinus in libro de Civitate Dei decimosexto, capite decimo, sic concludit: *Fiunt itaque anni à diluvio usq; ad Abrahā, mille septuaginta duo, secundum vulgatam editionem, hoc est, interpretum Septuaginta. In Hebrais autem codicibus longe pauciores annos perhibent inveniri: è quibus rationem aut nullam, aut difficillimam reddunt.* Hæc Beda.

Ablatis ergo annis ducentis nonaginta duobus, secundæ ætatis, juxta Hebræos, & subductis annis mille septuaginta duobus secundæ ætatis, secundum septuaginta interpretes, in loco eorum: fiunt vulgariter hac emendatione sancti Augustini, anni quatuor millia septingenti triginta duo, ab Adam usque in annum quintum ante incarnationem, juxta Dionysium: hoc est, usque ad incarnationem, secundum Eusebii Chronicum vel Bedæ, qui sunt octo cycli magni, atque insuper 476 anni. Quæ emendatio stare omnino non potest: quia nec caput mundi, juxta ullam autoritatē, neque etiam Dominica passio vel resurrectio, juxta Evangelium, unquam ita habebitur: de quo etiam sancto Evangelio ipse sanctus Augustinus in Concordia quatuor Evangelistarum, capite duodecimo, ita dicit: *Quum enim fas non est, Evangelistarum aliquem mentitum fuisse, vel etiam existimare, vel dicere, si alius eorum dicit, quod alius pratermittit, vel variè aut aliter dixit, quod alius expressit: nullus eorum mendacium dixit.* Hæc Augustinus.

CAPUT XIV.

LUcas Evangelista sic:
Qui fuit Selæ,
Qui fuit Cainan,
Qui fuit Arphaxad.

Hic Lucas dicit, secundum Septuaginta interpretes, qui hic unam generationem plus, quàm Hebraica veritas, posuerunt: quòd Arphaxad, quum esset annorum centum

centum triginta quinque, genuit Cainan: & Cainan, quum centum triginta fuerat annorum, genuerat Sale. Hæc Beda.

Hic igitur juxta consecratam sancti Evangelii historiam, Luca teste, ducenti triginta anni, qui desunt inter Dominicam nativitatem, secundum Hebræos, in anno centesimo quinquagesimo tertio ante incarnationem, juxta Dionysium, & Dominicam nativitatem, juxta Evangelicam historiam eandem, in anno quadragesimo secundo Octaviani Cæsaris, in anno vigesimo secundo ante incarnationem, juxta Dionysium habentur. Et sic secundum ejusdem Evangelii veritatem, in qua nullo modo falsitatis testificator non existimatur nec creditur, resurrectio Christi rectè, secundum Hebraicam & Evangelicam veritatem, sexto calendis Aprilis invenitur.

Subtracta itaque generatione Arphaxad, secundum Hebræos, id est, anno trigesimo quinto, de ætate secunda, etiam secundum Hebræos: & postea introducta generatione ejusdem Arphaxad, secundum Septuaginta interpretes, id est, centum triginta quinque: necnon generatione Cainan, secundum septuaginta interpretes, id est, centum triginta, assumuntur ducenti triginta quinque anni, pro annis sexagintaquinque. Et fit secunda ætas annis quingentis viginti duobus. Quia ergo ante tria millia, nongenti quinquaginta duo anni, id est, septem magni cycli, & ducenti viginti septem anni, ab Ada usque ad nativitatem Domini, secundum Hebræos (teste Beda) fuerunt: ipsis adde annos ducentos triginta supradictos, secundum Lucam: fiunt quatuor millia centum octoginta duo anni, usque ad decimumquintum calendis Aprilis, quod est caput mundi, in anno, quo natus est Dominus.

Eusebius sic: *Annus quinquagesimus Abraha, principium est quadragesimi primi jubilei, juxta Hebræos. Johel autem apud eos quinquagenarius annus vocatur. Itaque juxta supputationem eorum ab Ada usque ad annum quinquagesimum Abraha sunt duo millia.* Hæc Eusebius.

Jephthe, in libro Judicum, inter Mosè & semetipsū, ait supputari annos trecentos, hoc est, trigintatribus annis magis, quàm Hebraica veritas supputat.

Anno quarto Gedeonis, Tyrus condita est, ante templum Salomonis, annis ducentis quadraginta, ut scribit Josephus: hoc est, annis decem plus, quàm Hebraica veritas supputat.

Scripsit item Josephus, centum annos esse ab eversa Hierusalem, usque ad eversionem regni Chaldæorum, id est, usque ad Cyrum, qui destruxit illud.

Scripsit enim post Nabuchodonosor, quia, teste Scriptura sacra, vigintiquinq; post eversam Hierusalē, juxta annos Evilmerodach, filiū ejus regnasse añis octodecim: post quem Hegesar, filius ejus, annis quadraginta regnavit: cui successisse filium ejus, & regnasse Labosardachus mensibus novem: hoc defuncto, ad Balthasar, qui & Naban, transisse imperium, centesimo secundo anno: qui cùm octodecim regnasset annis, captam à Cyro rege Persarum, & à Dario Medorum rege, Babyloniam; destruentes regnum Chaldæorum. Hæc Josephus.

Aphricanus quoq; annos septuaginta captivitatis usque ad Cyrū computat, sed aliter. Quum septem anni, inter Diocletianū atque Martianum, per octo circulos decennovales, id est, per centum quinquaginta duos annos, quorum gesta & indictiones, ac cyclos decennovales conscripserunt sancti episcopi & apostolici papæ, sicut ibi probabitur: quid mirum est, si ab Ada usque ad CHRISTUM, per tria millia & centum octoginta duorum annorum, qui minus quàm debuerant, numerati sunt, deficerent in Chronicis ducenti triginta anni?

Aliter enim numerātur anni, juxta cursū Solis & Lunæ, sine ullius puncti detrimento, atque aliter vulgariter & corruptè, secundum Chronicas atque Reges.

Arphaxad igitur, juxta Evangelistā Lucam, annorum centum trigintaquinque genuit Cainan, & post natum Cainan, vixit annis trecentis triginta, secundum Septuaginta. Quorum translationem sanctus Lucas, Spiritu sancto inspiratus, in hoc loco consequutus est. Secundum Hebræos, Arphaxad annorum triginta quinque genuit Sale, & postea vixit annis trecentis tribus. Arphaxad genuit Chaldæos, teste Hieronymo.

Hieronymus ad papam sic: *Majorum nostrorum ista sententia est, quòd putent, in septima generatione à Lamech interfectum Cain.*

 Adam

288 Adam quippe genuit Cain. 1 2
Cain genuit Enoch. 3
Enoch genuit Cainan. 4
Cainan genuit Malalehel. 5
Malalehel genuit Matusalam. 6
Matusala genuit Lamech. 7

Et qui septimus ab Ada,non sponte,sicut in quodam Hebræo volumine scribitur, interfecit Cain, ut ipse postea confitetur: Quia virum occidi in vulnere meo,&juvenem in livore meo: quia septies vindicabitur de Cain,deLamech verò septuagies septies. Et quidem de Cain,quòd septima generatione interfectus est. Nunc illud, quod non interrogaveras, dum aliud agimus, irrepsit: quòd sunt septuaginta septem vindictæ, quæ pro occisione Cain, in Lamech solvendæ sunt. Ajunt autem, ab Ada usque ad tredecim generationes, septuaginta septem esse. Relege Lucam Evangelistam, & invenies ita esse,ut dicimus.

JESUS, ut dicebatur, filius Joseph, 1 2
Qui fuit Heli, 3
Qui fuit Matthat, 4
Qui fuit Levi, 5
Qui fuit Melchi, 6
Qui fuit Janne, 7
Qui fuit Joseph, 8
Qui fuit Mattathiæ, 9
Qui fuit Amos, 10
Qui fuit Naum, 11
Qui fuit Esse, 12
Qui fuit Nangæ, 13
Qui fuit Maath, 14
Qui fuit Mattathiæ, 15
Qui fuit Semei, 16
Qui fuit Joseph, 17
Qui fuit Judæ, 18
Qui fuit Joannæ, 19
Qui fuit Resæ, 20
Qui fuit Zorobabel, 21
Qui fuit Salathiel, 22
Qui fuit Neri, 23
Qui fuit Melchi, 24
Qui fuit Addi, 25
Qui fuit Cosam, 26
Qui fuit Helmodam, 27
Qui fuit Her, 28
Qui fuit JEsu, 29
Qui fuit Eliezer, 30
Qui fuit Jorim, 31
Qui fuit Matthat, 32
Qui fuit Levi, 33
Qui fuit Symeon, 34
Qui fuit Juda, 35
Qui fuit Joseph, 36
Qui fuit Jonan, 37
Qui fuit Eliacim, 38
Qui fuit Meleæ, 39
Qui fuit Mennæ, 40
Qui fuit Mattatha, 41
Qui fuit Nathan, 42
Qui fuit David, 43
Qui fuit Jessæ, 44
Qui fuit Obed, 45
Qui fuit Booz, 46
Qui fuit Salmon, 47
Qui fuit Naasson, 48
Qui fuit Amminadab, 49
Qui fuit Aram, 50
Qui fuit Esrom, 51
Qui fuit Phares, 52
Qui fuit Judæ, 53
Qui fuit Jacob, 54
Qui fuit Isaac, 55
Qui fuit Abrahæ, 56
Qui fuit Tharæ, 57
Qui fuit Nachor, 58
Qui fuit Saruch, 59
Qui fuit Ragau, 60
Qui fuit Phalec, 61
Qui fuit Heber, 62
Qui fuit Salæ, 63
Qui fuit Cainan, 64
Qui fuit Arphaxad, 65
Qui fuit Sem, 66
Qui fuit Noæ, 67
Qui fuit Lamech, 68
Qui fuit Mathusalæ, 69
Qui fuit Enoch, 70
Qui fuit Jared, 71
Qui fuit Malaleel, 72
Qui fuit Cainan, 73
Qui fuit Enos, 74
Qui fuit Seth, 75
Qui fuit Adam, 76
Qui fuit Dei. 77

Sicuti ergo generatione septima, Cain peccatum est dissolutum,non vindicabit Dominus bis in ipsum,& qui semel recipit mala sua in vita sua,non eosdem cruciatus patietur in morte, quos passus est in vita sua: ita & Lamech peccatū, id est totius mundi, atq; sanguinis,qui effusus est;

 289

est; Christi solvetur advẽtu, qui tollit peccata mundi; qui lavit amictum suum in sanguine uvæ, & torcular calcavit solus: qui ideo rubicundus, ascendẽs ad cœlos, clamantibus angelis, miraculum præbuit. Elevate portas, principes, vestras, &c.

ARPHAXAD.

Arphaxad annorũ centũ triginta quinque; genuit Cainan, & postea vixit annis trecentis triginta, secundũ Septuaginta, quos sequutus est Lucas Evangelista.

Anni mũdi.	Anni Diluvij	Anni Arph.	
1658	3	1	
1659	4	2	
1660	5	3	
1661	6	4	
1662	7	5	Cyclus 91, in-
1663	8	6	dictio tertia.
1664	9	7	
1665	10	8	
1666	11	9	
1667	12	10	
1668	13	11	
1669	14	12	
1670	15	13	
1671	16	14	
1672	17	15	
1673	18	16	
1674	19	17	
1675	20	18	
1676	21	19	
1677	22	20	
1678	23	21	
1679	24	22	
1680	25	23	
1681	26	24	Cyclus 92, in-
1682	27	25	dictio 7.
1683	28	26	
1684	29	27	
1685	30	28	
1686	31	29	
1687	32	30	
1688	33	31	
1689	34	32	
1690	35	33	
1691	36	34	
1692	37	35	
1693	38	36	
1694	39	37	
1695	40	38	
1696	41	39	
1697	42	40	

Anni mũdi.	Anni Diluvij	Anni Arph.	
1698	43	41	
1699	44	42	
1700	45	43	Cyclus 93, in-
1701	46	44	dictio 11.
1702	47	45	
1703	48	46	
1704	49	47	
1705	50	48	
1706	51	49	
1707	52	50	
1708	53	51	
1709	54	52	
1710	55	53	
1711	56	54	
1712	57	55	
1713	58	56	
1714	59	57	
1715	60	58	
1716	61	59	
1717	62	60	
1718	63	61	
1719	64	62	Cyclus 94, in-
1720	65	63	dictio 15.
1721	66	64	
1722	67	65	
1723	68	66	
1724	69	67	
1725	70	68	
1726	71	69	
1727	72	70	
1728	73	71	
1729	74	72	
1730	75	73	
1731	76	74	
1732	77	75	
1733	78	76	
1734	79	77	
1735	80	78	
1736	81	79	
1737	82	80	
1738	83	81	Cyclus 95, in-
1739	84	82	dictio 4.
1740	85	83	
1741	86	84	
1742	87	85	
1743	88	86	
1744	89	87	
1745	90	88	
1746	91	89	
1747	92	90	
1748	93	91	
1749	94	92	

	Anni mūdi.	Anni Diluvij	Anni Arph.	
290	1750	95	93	
	1751	96	94	
	1752	97	95	
	1753	98	96	
	1754	99	97	
	1755	100	98	
	1756	101	99	
	1757	102	100	Cyclus 96, in-
	1758	103	101	dictio 8.
	1759	104	102	
	1760	105	103	
	1761	106	104	
	1762	107	105	
	1763	108	106	
	1764	109	107	
	1765	110	108	
	1766	111	109	
	1767	112	110	
	1768	113	111	
	1769	114	112	
	1770	115	113	
	1771	116	114	
	1772	117	115	
	1773	118	116	
	1774	119	117	
	1775	120	118	
	1776	121	119	Cyclus 97, in-
	1777	122	120	dictio 12.
	1778	123	121	
	1779	124	122	
	1780	125	123	
	1781	126	124	
	1782	127	125	
	1783	128	126	
	1784	129	127	
	1785	130	128	
	1786	131	129	
	1787	132	130	
	1788	133	131	
	1789	134	132	
	1790	135	133	
	1791	136	134	
	1792	137	135	

CAINAN.

Cainan (Luca teste) annorum centum triginta, genuit Sale.

Ab isto antiqui Samaritæ deducti sunt. Et post Sale natum, secundum Septuaginta interpretes vixit, annis quadringentis triginta octo.

Anni mūdi.	Anni diluvij	Anni Cain.	
1793	138	1	
1794	139	2	
1795	140	3	Cyclus 98, in-
1796	141	4	dictio 1.
1797	142	5	
1798	143	6	
1799	144	7	
1800	145	8	
1801	146	9	
1802	147	10	
1803	148	11	
1804	149	12	
1805	150	13	
1806	151	14	
1807	152	15	
1808	153	16	
1809	154	17	
1810	155	18	
1811	156	19	
1812	157	20	
1813	158	21	
1814	159	22	Cyclus 99, in-
1815	160	23	dictio 5.
1816	161	24	
1817	162	25	
1818	163	26	
1819	164	27	
1820	165	28	
1821	166	29	
1822	167	30	
1823	168	31	
1824	169	32	
1825	170	33	
1826	171	34	
1827	172	35	
1828	173	36	
1829	174	37	
1830	175	38	
1831	176	39	
1832	177	40	
1833	178	41	Cyclus 100,
1834	179	42	indictio 9,
1835	180	43	
1836	181	44	
1837	182	45	
1838	183	46	
1839	184	47	
1840	185	48	
1841	186	49	
1842	187	50	
1843	188	51	

Anni mūdi.	Anni diluvij	Anni Cain.	
1844	189	52	
1845	190	53	
1846	191	54	
1847	192	55	
1848	193	56	
1849	194	57	
1850	195	58	
1851	196	59	
1852	197	60	Cyclus 101,
1853	198	61	indictio 13.
1854	199	62	
1855	200	63	
1856	201	64	
1857	202	65	
1858	203	66	
1859	204	67	
1860	205	68	
1861	206	69	
1862	207	70	
1863	208	71	
1864	209	72	
1865	210	73	
1866	211	74	
1867	212	75	
1868	213	76	
1869	214	77	
1870	215	78	
1871	216	79	Cyclus 102,
1872	217	80	indictio 2.
1873	218	81	
1874	219	82	
1875	220	83	
1876	221	84	
1877	222	85	
1878	223	86	
1879	224	87	
1880	225	88	
1881	226	89	
1882	227	90	
1883	228	91	
1884	229	92	
1885	230	93	
1886	231	94	
1887	232	95	
1888	233	96	
1889	234	97	
1890	235	98	Cyclus 103,
1891	236	99	indictio 6.
1892	237	100	
1893	238	101	
1894	239	102	

Anni mūdi.	Anni Diluvij	Anni Cain.		
1895	240	103		291
1896	241	104		
1897	242	105		
1898	243	106		
1899	244	107		
1900	245	108		
1901	246	109		
1902	247	110		
1903	248	111		
1904	249	112		
1905	250	113		
1906	251	114		
1907	252	115		
1908	253	116		
1909	254	117	Cyclus 104,	
1910	255	118	indictio 10,	
1911	256	119		
1912	257	120		
1913	258	121		
1914	259	122		
1915	260	123		
1916	261	124		
1917	262	125		
1918	263	126		
1919	264	127		
1920	265	128		
1921	266	129		
1922	267	130		

SALE.

SAle, juxta veritatem Hebraicam, annorum triginta genuit Heber, & postea vixit annis quadringentis tribus: secundum Septuaginta interpretes, antè centum triginta, & postea trecentis triginta.

Anni mūdi.	Anni diluvij	Anni Sale,	
1923	268	1	
1924	269	2	
1925	270	3	
1926	271	4	
1927	272	5	
1928	273	6	Cyclus 105,
1929	274	7	indictio 14.
1930	275	8	
1931	276	9	
1932	277	10	
1933	278	11	
1934	279	12	

Anni mũdi.	Anni diluvij	Anni Sale.	
292 1935	280	13	
1936	281	14	
1937	282	15	
1938	283	16	
1939	284	17	
1940	285	18	
1941	286	19	
1942	287	20	
1943	288	21	
1944	289	22	
1945	290	23	
1946	291	24	
1947	292	25	Cyclus 106, indictio 3.
1948	293	26	
1949	294	27	
1950	295	28	
1951	296	29	
1952	297	30	

CAPUT XV.

HEBER.

Heber, à quo Hebræi geniti & nominati, annorum trigintaquatuor, genuit Phalec, & postea vixit annis quadringentis triginta: secundum septuaginta interpretes, annis centum trigintaduobus, & postea vixit ducentis septuaginta.

Anni mũdi.	Anni diluvij	Anni Heb.	
1953	298	1	
1954	299	2	
1955	300	3	
1956	301	4	
1957	302	5	
1958	303	6	
1959	304	7	
1960	305	8	
1961	306	9	
1962	307	10	
1963	308	11	
1964	309	12	
1965	310	13	
1966	311	14	Cyclus 107, indictio 7.
1967	312	15	
1968	313	16	
1969	314	17	
1970	315	18	
1971	316	19	
1972	317	20	
1973	318	21	
1974	319	22	
1975	320	23	
1976	321	24	
1977	322	25	
1978	323	26	
1979	324	27	
1980	325	28	
1981	326	29	
1982	327	30	
1983	328	31	
1984	329	32	
1985	330	33	Cyclus 108, indictio 11.
1986	331	34	

PHALEC.

Phalec interpretatur Divisio, qui ideo tali nomine à parentibus appellatur, quia in tempore nativitatis ipsius, terra per linguarum confusionem divisa est. Cujus divisionis Arnobius rhetor, in expositione Psalmi centesimi quarti ita dicit: *Sem primogenito Noæ pars facta est à Perside & Bactris usq; Indiam longè, & usq; Rhinocozuras: quæ spacia terrarum habent linguas sermone barbarico vigintiseptem, & gentes patriarum quadringentas sex, & flumen Euphraten. Nam diversarum linguarum scilicet, & diversarum patriarum erat. Verbi gratia, ut nobis cùm una lingua Latina, sic sub ipsa diversæ patriæ sunt, Brutiorum, Lucanorum, Apulorum, Calabrorum, Picentum, Tuscorum, & similia.*

Cham verò, secundus filius Noæ, à Rhinocozuris usq; Gadira, habens linguas; sermone Punico, à parte Garamantum; Latino, à parte Borea; Barbarico, à parte Meridiana, Æthiopum, Ægyptiorum & Barbaris interioribus, vario sermone, vigintiduas linguas, in patriis quadringentis nonaginta quatuor, & flumine Geon, quod & Nilus vocatur.

Japhet autem tertius, à Media usque ad Gadirã & Boream. Habet autem Japhet flumen Tigridem, quod dividit Mediam & Babyloniam in patriis ducentis, sermone vario, in linguis viginti tribus.

Fiunt ergo omnes simul linguæ septuaginta duæ: patriæ autem generationum mille: quæ in tripartito seculo hoc ordine sitæ sunt.

¶ Turris

¶ Turris autem altitudo (cujus causa divisæ sunt linguæ) duo millia centum septuaginta quatuor tenere dicitur passus, paulatim altioribus angustior coarctata, ut pondus imminens faciliùs sustentaret. Describunt ibi templa marmorea lapidibus preciosis auroque distincta, & multa alia, quæ videntur incredibilia. Hanc turrim Nemroth gigas construxit, qui post confusionem linguarum migravit tum ad Persas, eosque ignem colere docuit.

His temporibus templa primùm constructa: & quidam principes gentium, tanquam dij adorati.

¶ Phalec autem annorum triginta, genuit Reu: & postea vixit annis ducentis novem. Septuaginta interpretes habent primò centum septuaginta, & postea ducentos novem annos.

Anni mũdi.	*Anni diluvij*	*Anni Phal.*	
1987	332	1	
1988	333	2	
1989	334	3	
1990	335	4	
1991	336	5	
1992	337	6	
1993	338	7	
1994	339	8	
1995	340	9	
1996	341	10	
1997	342	11	
1998	343	12	
1999	344	13	
2000	345	14	Mundi secundus millenarius.
2001	346	15	
2002	347	16	
2003	348	17	
2004	349	18	Cyclus 109, indictio 15.
2005	350	19	
2006	351	20	
2007	352	21	
2008	353	22	
2009	354	23	
2010	355	24	
2011	356	25	
2012	357	26	
2013	358	27	
2014	359	28	
2015	360	29	
2016	361	30	

REV.

293.

Reu, annorum trigintaduorum, genuit Saruch: & postea vixit annis ducentis septem. Septuaginta interpretes habent priùs centum triginta duos, & postea ducentos septem. His temporibus principes gentium, tanquam dii adorabantur.

Anni mũdi.	*Anni diluvij*	*Anni Reu.*	
2017	362	1	
2018	363	2	
2019	364	3	
2020	365	4	
2021	366	5	
2022	367	6	
2023	368	7	Cyclus 110, indictio 4.
2024	369	8	
2025	370	9	
2026	371	10	
2027	372	11	
2028	373	12	
2029	374	13	
2030	375	14	
2031	376	15	
2032	377	16	
2033	378	17	
2034	379	18	
2035	380	19	
2036	381	20	
2037	382	21	
2038	383	22	
2039	384	23	
2040	385	24	
2041	386	25	
2042	387	26	Cyclus 111, indictio 8.
2043	388	27	
2044	389	28	
2045	390	29	
2046	391	30	
2047	392	31	
2048	393	32	

Secundum Septuaginta interpretes sunt quadringenti.

SARUCH.

Saruch, annorum triginta, genuit Nachor: & postea vixit annis ducentis. Septuaginta interpretes habent priùs centũ triginta duos, & postea ducentos.

¶ Scytharum regnum exoritur, quibus primò imperavit Chanaus.

294

Anni mūdi.	Anni diluvij	Anni Sar.	
2049	394	1	
2050	395	2	
2051	396	3	
2052	397	4	
2053	398	5	
2054	399	6	
2055	400	7	
2056	401	8	
2057	402	9	
2058	403	10	
2059	404	11	
2060	405	12	
2061	406	13	Cyclus 112,
2062	407	14	indictio 12.
2063	408	15	
2064	409	16	
2065	410	17	
2066	411	18	
2067	412	19	
2068	413	20	
2069	414	21	
2070	415	22	
2071	416	23	
2072	417	24	
2073	418	25	
2074	419	26	
2075	420	27	
2076	421	28	
2077	422	29	
2078	423	30	

NACHOR.

NAchor, annorum vigintinovem, genuit Thare, poſtea vixit annis centum & novem.

Septuaginta interpretes habent priùs ſeptuaginta novem, & poſtea viginti novem.

¶ Regnum Ægyptiorum exortum eſt, quibus primò imperavit Vizoves.

¶ Aſſyriorum regnum exortum eſt, quibus primò imperavit Belus, quem quidam Saturnum exiſtimant.

Anni mūdi.	Anni diluvij	Anni Nac.	
2079	424	1	
2080	425	2	Cyclus 113,
2081	426	3	indictio 1.

Anni mūdi.	Anni Diluvij	Anni Nac.	
2082	427	4	
2083	428	5	
2084	429	6	
2085	430	7	
2086	431	8	
2087	432	9	
2088	433	10	
2089	434	11	
2090	435	12	
2091	436	13	
2092	437	14	
2093	438	15	
2094	439	16	
2095	440	17	
2096	441	18	
2097	442	19	
2098	443	20	
2099	444	21	Cyclus 114,
2100	445	22	indictio 5.
2101	446	23	
2102	447	24	
2103	448	25	
2104	449	26	
2105	450	27	
2106	451	28	
2107	452	29	

¶ Primus Sicyonius imperabat Ægialeus, annis quinquaginta duobus, à quo Ægialea dicta eſt, quæ nunc Peloponneſus nominatur.

THARE.

THare ſeptuaginta annorum genuit Abraham, & poſtea vixit centum triginta quinque annis.

Sic etiam habent Septuaginta interpretes.

Anni mūdi.	Anni diluvij	Anni Thare	
2108	453	1	
2109	454	2	
2110	455	3	
2111	456	4	
2112	457	5	
2113	458	6	
2114	459	7	
2115	460	8	
2116	461	9	

Anni mũdi.	*Anni Diluv.*	*Anni Thare*	
2117	462	10	
2118	463	11	Cyclus 115,in-
2119	464	12	dictio 9.
2120	465	13	
2121	466	14	
2122	467	15	
2123	468	16	
2124	469	17	
2125	470	18	
2126	471	19	
2127	472	20	
2128	473	21	
2129	474	22	
2130	475	23	
2131	476	24	
2132	477	25	
2133	478	26	
2134	479	27	
2135	480	28	
2136	481	29	Ninus, filius
2137	482	30†	Beli,primus o-
2138	483	31	mniAsiæ,exce-
2139	484	32	ptis Indis, re-
2140	485	33	gnavit añis 52.
2141	486	34	Hujus 43 im-
2142	487	35	perii anno na-
2143	488	36	tus est Abra-
2144	489	37	ham.
2145	390	38	† Cyclus 116,
2146	491	39	indictio 13.
2147	492	40	
2148	493	41	
2149	494	42	
2150	495	43	
2151	496	44	
2152	497	45	
2153	498	46	
2154	499	47	
2155	500	48	
2156	501	49	Cyclus 117,in-
2157	502	50†	dictio 2.
2158	503	51	† In Græcia,se-
2159	504	52	cundus Sicyo-
2160	505	53	nius impera-
2161	506	54	batEuropѕ,an-
2162	507	55	nis 45, qui &
2163	508	56	prælatus est.
2164	509	57	
2165	510	58	
2166	511	59	
2167	512	60	

Anni mũdi.	*Anni diluv.*	*Anni Thare*		
2168	513	61		295
2169	514	62		
2170	515	63		
2171	516	64		
2172	517	65		
2173	518	66		
2174	519	67		
2175	520	68	Cyclus 118,	
2176	521	69	indictio 6.	
2177	522	70		

¶ Secunda ætas Seculi, à diluvio usque ad nativitatem Abrahæ protenditur, generationes decem complectens, & annos ducentos nonaginta duos.

Juxta Hebræos, duarum simul ætatum, ab Ada usque ad Abraham, mille nongenti quadraginta octo.

Secundum Septuaginta interpretes, à diluvio usque ad Abraham, sunt mille septuaginta duo, & generationes undecim. Duarum autem ætatum simul sunt ter mille trecenti quatuordecim anni.

Secundum Evangelistæ Lucæ adjectionem, anni sunt ætatis ducenti viginti duo, & generationes undecim: & ita ab Ada ad Abraham, bis mille centum septuaginta septem.

Eusebius sic: *Manifestum est, Abraham hac ætate generatum, juxta eum numerum, quem contractiorem editione vulgata fermo præbet Hebræus. Verùm in curiositate necesse est, & quum divinam scripturam evolveris, à nativitate Abrahæ usque ad totius Orbis diluvium, invenies retrorsum annos nongentos quadraginta duos. Item à diluvio usque ad Adam, annos bis mille ducentos duodecim: in quibus nulla nec penitus Græca, vel Barbara, & (ut loquar in commune) gentilis invenitur historia.* Hæc Eusebius.

Secunda Seculi ætas quasi pueritia fuit generis populi Dei: & ideo in lingua inventa est, id est Hebræa. A pueritia namque incipit homo nosse loqui post infantiam, quæ hinc appellata est, quòd fari non potest.

ÆTATIS II FINIS.

296

ÆTAS III.

De tertia ætate mundi, juxta ordinem per Patriarchas & Duces, ab Abraham usque ad David.

CAPUT XVI.

ABRAHAM.

Anni mūdi.	*Anni Abr.*	
2178	1	

ABRAHAM annorum centum genuit Isaac, & postea vixit septuaginta & quinque annis.

| 2179 | 2 | Primò apud Ægyptios quindecim potestates erant, quas vocabant dynastias: quo tempore Thebæi regnaverunt centum nonaginta duobus annis.

| 2180 | 3 | Ninus apud Assyrios condidit civitatem Ninam, in regione Assyriorum, quam Hebræi vocant Niniven: & Ægyptiis Thebæi imperabant.

| 2181 | 4 | Zoroastres magus, rex Bactrianorum, clarus habetur: adversus quem Ninus dimicavit.

Regnante Nino apud Assyrios, novissimo ejus tempore nascitur Abraham.

2182	5	Abrahā, natione Chal-
2183	6	dæus, primam ætatem
2184	7	apud Chaldæos gerit:
2185	8	de quibus (ut Josephus
2186	9	dicit) eductus, Deum
2187	10	cœli syderum conver-

sione cognovit: ipsamque mox disciplinam veraciùs intellectam Ægyptiorum, quum apud eos exularet, genti advexit suæ.

| 2188 | 11 | Sara nascitur.

Assyriorum secundus, Semiramis, uxor Nini, annis quadraginta duobus regnavit.

| 2189 | 12 | Assyriis imperabat uxor Nini, Semiramis: de qua innumerabilia narrantur, quæ & Asiam tenuit, & propter inundationem aggeres construxit, & Babyloniam condidit.

2190	13	
2191	14	
2192	15	
2193	16	Hoc anno Trebata, filius Nini, è Semirami-
2194	17	
2195	18	de expulsus de regno,

Anni mūdi.	*Anni Abr.*	
2196	19	Treverim urbem con-
2197	20	didit in Gallia, ante Ro-
2198	21	mam conditam annis
2199	22	1250.
2200	23	
2201	24	
2202	25	Sicyonius tertius, Tel-
2203	26	chin, annis 20 regnavit.
2204	27	
2205	28	
2206	29	
2207	30	
2208	31	
2209	32	
2210	33	
2211	34	
2212	35	
2213	36	
2214	37	
2215	38	
2216	39	
2217	40	
2218	41	
2219	42	
2220	43	
2221	44	
2222	45	Sicyonius quartus, A-
2223	46	pis, annis 15 regnavit.
2224	47	
2225	48	
2226	49	
2227	50	Principium quadrage-
2228	51	simiprimi Jubilei, se-

cundum Hebræos.

Jobel autem apud eos quinquagenarius vocatur.

Itaque juxta supputationem eorum, ab Adam usque ad annum præsentem, fiunt anni bis mille.

| 2229 | 52 | Assyriorum tertius, Zameis, qui & Ninyas, filius Nini & Semiramis, regnavit annis triginta octo.

2230	53	Apud Cretam regnavit
2231	54	primò Cres indigena,
2232	55	unde Creta nuncupa-
2233	56	ta: quemq; ajunt unū
2234	57	Curetarū fuisse, à qui-
2235	58	bus Jupiter abscondi-

2236

Anni mūdi.	Anni Abra.	
2236	59	tus est & nutritus. Hic
2237	60†	Gnosum civitatem in
2238	61	Creta condiderat, &
2239	62	Cybelis matris tem-
2240	63	plum.
2241	64	† Sicyonius 5, Thelxion,
2242	65	regnavit annis 52.
2243	66	
2244	67	
2245	68	
2246	69	
2247	70	
2248	71	
2249	72	
2250	73	
2251	74	
2252	75	Ab hoc anno, usque ad

Mosen, & egressum gentis Hebræorū ex Ægypto, supputantur añi quadringenti triginta, quorū meminit Paulus, ita dicens: Testamentū confirmatū à Deo, quo quadringentis & triginta añis facta est Lex, non infirmat ad destruendā repromissionem. Ipse quoque in Exodo Moses his congruens loquitur: *Habitatio autem filiorum Israel, qua habitaverant in Ægypto & in terra Chanaan, ipsi & patres eorum, annis 430.*

Abrahā verò año ætatis suæ septuagesimoquinto, cētesimo quadragesimoquinto Tharæ patris sui, ut testatur Augustinus, jussu Dei exivit de Charran, & venit in terram Chanaan, accipiens promissionem, se fore in gentē magnam, & nasciturī Christi de semine suo, in quo benedicētur omnes gentes. Si añi patris erant secundum Scripturam sic dicentem: *Fuerunt anni vitæ Tharæ ducenti quinque in Charran, quia ibi finivit vitam suam, & septuaginta annorum genuit Abram.*

2253	76	Primus añus repromis-
2254	77	sionis Dei ad Abra-
2255	78	ham, 76 ætatis ejus-
2256	79	dem Abrahæ. Hinc us-
2257	80	que ad exitum Israël
2258	81	de Ægypto 430 anni,
2259	82	Paulo teste.
2260	83	
2261	84	
2262	85	
2263	86	Annus 10 repromissio-
2264	87	nis: Abraham ex ancil-
2265	88	la Agar genuit Isma-

Anni mūdi.	Anni Abra.		
2266	89	hel, a quo Ismahelitæ,	297
2267	90	qui postea Agareni, &	

ad postremum Saraceni, quasi à Sara geniti. Ismahel autem genuit duodecim duces & vixit annis 137.

2268	91	Assyriorum quartus, A-
2269	92	rius, annis 30.
2270	93	
2271	94	
2272	95	
2273	96	Annus 20 repromissio-
2274	97	nis.
2275	98	
2276	99	
2277	100	Quum Abraham cen-

tum esset annorum, genuit ex libera filium Isaac, cui supervixit annis 75.

ISAAC

Hebræorum Isaac annorum sexaginta genuit Jacob, & postea vixit annis 120.

Anni mūdi.	Anni Isaac.	
2278	1	Isaac primus 7 die cir-
2279	2	cumcisus.
2280	3	
2281	4	
2282	5	Primò omniū Prophe-
2283	6	tarū Abraham audivit
2284	7	verbum Dei, quum in
2285	8	figura apparuisset hu-
2286	9	mana, & vocationem
2287	10	gentium polliceretur:
2288	11	quam in nostro tem-
2289	12	pore sermo CHRISTI
2290	13	deduxit ad finem, per
2291	14	Evangelicā in omnes
2292	15	gentes prædicationē.
2293	16	Annus 40 repromissio-
2294	17	nis.
2295	18	
2296	19	
2297	20	Annus 120 Abrahæ.
2298	21	
2299	22	Sicyoniorum 6, Ægy-
2300	23	rus, annis 30.
2301	24	
2302	25	Isaac immolatus.
2303	26	Annus 50 repromissio-
2304	27	nis.
2305	28	

Anni mūdi.	Anni Isaac.	
298 2306	29	
2307	30	Annus 130 Abrahæ.
2308	31	In Creta regnavit pri-
2309	32	mus Cres indigena, ut
2310	33	quidam volunt: alii
2311	34	verò suprà scriptum
2312	35	tempus indicant.
2313	36	Annus 60 repromissio-
2314	37	nis.
2315	38	(xit Rebeccam.
2316	39	Sara obiit. Isaac condu-
2317	40	Annus 140 Abrahæ.
2318	41	
2319	42	
2320	43	
2321	44	
2322	45	
2323	46	Annus 70 repromissio-
2324	47	nis.
2325	48	
2326	49	
2327	50	Annus 150 Abrahæ.
2328	51	Apud lacum Tritoni-
2329	52	dem Minerva in spe-
2330	53	cie virginali apparuis-
2331	54	se dicitur.
2332	55	Sicyoniorum 7, Thuri-

machus, annis 45 regnavit.

2333	56	Annus 80 repromissio-
2334	57	nis.
2335	58	
2336	59	
2337	60	Annus 160 Abrahæ.

Isaac sexagenario nascuntur gemini: primus Esau, qui & Edom, à quo gens Idumæorum: secundus Jacob, qui postea Israël dictus, à quo Israëlitæ, qui nunc Judæi.

JACOB.

Hebræorum Jacob, filius Isaac, annorum 121 erat, usque ad ducatum filii sui Joseph.

Anni mūdi.	Anni Jacob.	
2338	1	
2339	2	Assyriorū 6, Xerxes, qui
2340	3	& Baleus, annis 30.
2341	4	His temporibus primus
2342	5	apud Argos regnavit

Inachus, annis 50. Inachi filia Io, quam Ægyptii, mutato nomine, Isidem colunt.

Inachus, fluvius apud Argos, à filia Ione Bosporus nuncupatur.

Anni mūdi.	Anni Jacob.	
2343	6	Annus 90 repromiss.
2344	7	Serapis, filius Iovis, Æ-
2345	8	gyptiorū rex, obiit, &
2346	9	in deos transfertur.
2347	10	Annus Abrahæ 170, &
2348	11	Isaac 70.
2349	12	
2350	13	Castor chronographus
2351	14	de Argivorum regno
2352	15	ita loquitur, conse-

quenter persequens reges Argi ab Inacho usque in Sthenelum, filium Crotopi: quorum invenitur omne tempus anni 400.

2353	16	Annus 100 repromis-
2354	17	sionis, in quo Abra-
2355	18	ham, pater multarum

gentium, natione Chaldæus, obiit, anno 175 vitæ suæ: & sepultus in Ephron, quæ quondam Cariatharbe, id est, civitas literarum, dicebatur, quia ibidem tres Patriarchæ, & Adam protoplastus sepulti sunt.

| 2356 | 19 | Apis in Ægypto primum Deus putatus est, quem quidem Serapim vocaverunt.

2357	20	Annus 80 Isaac.
2358	21	
2359	22	
2360	23	
2361	24	
2362	25	
2363	26	Annus 110 repromis-
2364	27	sionis.
2365	28	
2366	29	
2367	30	Annus 90 Isaac.
2368	31	Assyriorum 7, Arma-
2369	32	mitres, annis 38.
2370	33	Ægyptiorum reges pa-
2371	34	stores conjicimus
2372	35	nuncupatos propter
2373	36	Joseph & fratres ejus,
2374	37	qui in principio pa-
2375	38	stores descendisse in

Ægyptum comprobantur.

2376

Anni mūdi.	Anni Jacob.	
2376	39	Ægypti 16 dynastia:

quo tempore regnabant pastores, annis 103.

2377	40	Annus 100 Isaac.
2378	41	Sicyoniorum 8, Leu-
2379	42	cippus annis 53.
2380	43	
2381	44	
2382	45	
2383	46	Annus 130 repromis-
2384	47	sionis.
2385	48	
2386	49	
2387	50	Annus 110 Isaac.
2388	51	
2389	52	Argivorum 2, Phoro-
2390	53	neus, annis 57, men-
2391	54	sibus 3.
2392	55	
2393	56	Annus 140 repromis-
2394	57	sionis.
2395	58	
2396	59	
2397	60	Annus 120 Isaac.
2398	61	Niobæ primò omnium
2399	62	mulierum mixtus est
2400	63	Jupiter, ut Græci per-
2401	64	hibent, de qua nasci-
2402	65	tur Apis, quem Sera-

pin cognominant.

2403	66	Annus 150 repromis-
2404	67	sionis.
2405	68	Assyriorum 8, Belo-
2406	69	chus, annis 35.
2407	70	Annus 130 Isaac.
2408	71	
2409	72	
2410	73	Ante annos Urbis con-
2411	74	ditæ 1070, Thelasus &

Caratus adversus Phoroneum instituunt bellum.

2412	75	
2413	76	Annus 160 repromiss.
2414	77	Jacob descendit in Me-
2415	78	sopotamiam, & servi-

vit apud Laban annis 7.

2416 | 79 | Argivorum, Ogygius in Attica Eleusinem condidit, quæ antiquitus vocabatur Atte, & alias plurimas civitates, cujus temporibus apud lacum Tritonidem virgo apparuit, quam Græci Minervam nuncupant.

2417	80	Annus 140 Isaac.
2418	81	
2419	82	
2420	83	
2421	84	
2422	85	Jacob genuit Ruben.
2423	86	Annus 170 repromiss.
2424	87	Jacob genuit Symeon.
2425	88	Jacob genuit Levi.
2426	89	Jacob genuit Judam, à

quo Judæi appellati sunt.

2427	90	Annus 150 Isaac.
2428	91	299
2429	92	Jacob genuit Joseph in
2430	93	92 suo anno. Sicyo-
2431	94	niorum 9, Messapus,
2432	95	annis 47.
2433	96	Annus 180 repromiss.
2434	97	Jacob post 20 annos à

Laban revertitur in terram Chanaan, Hieronymo teste, in suis epistolis.

2435	98	Argivorū Messena, quæ
2436	99	& Mamertina, conditur.
2437	100	Annus 160 Isaac: Jacob
2438	101	verò 100, ante annos
2439	102	Urbis conditæ 1040.
2440	103	In Achaja sævum di-

luvium vastatione plurima totius penè provinciæ fuit. Quod quia Ogygii, qui tunc Eleusinæ conditor & rex erat, temporibus effusum est, nomen loco ac tempori dedit.

2441	104	Assyriorum 9, Baleus,
2442	105	annis 52. Putiphar, ad
2443	106	quem venditus fuit
2444	107	Joseph, eunuchus Pha-
2445	108	raonis, & princeps ex-
2446	109	ercitus ejus, Ægyptius

fuit. Augustinus dicit, Joseph ante ann. 12. mortis Isaac, 108 anno vitæ Jacob, 17 annorum, venditum esse à fratribus, & post annum venditionis, 13 annos agebat in Ægypto, ignotus Pharaoni. Jacob 109 annorum.

2447	110	Annus 170. Isaac.
2448	111	Sicyoniorum, ajunt

hunc Apim esse Serapin: siquidem quum fratrem Ægialeum regem præfecisset Achajæ, ipse cum populo ad Ægyptum navigavit. Argivorum 3, Apis, annis regnavit 35.

Anni mũdi.	*Anni Jacob.*	
2449	112	Argivorum Telchines
2450	113	victi, Rhodum condi-
2451	114	derunt, quæ priùs O-
2452	115	phiusa vocabatur.
2453	116	Annus 200 repromis-
2454	117	sionis.
2455	118	
2456	119	Argivorum Memphis

in Ægypto ab Api condita.

2457	120	Isaac filius Abrahæ, in
2458	121	Geraris natus, obiit

180 annorum: sepultus est juxta Abraham, derelinquens filium Jacob, habentem annos 121.

JOSEPH.

HEbræorum Joseph, dux Ægypti per annos 80. Uxor Joseph, nomine Absenech, filia Putipharis, sacerdotis Heliopoleos civitatis fuit.

Anni mũdi.	*Ioseph*	
300 2459	1	
2460	2	
2461	3	
2462	4	
2463	5	Annus 210 repromis-
2464	6	sionis.
2465	7	
2466	8	
2467	9	Anno ante Urbem con-

ditam 1008 fuisse apud Ægyptum insolitam ubertatem, deinde ingentem atque intolerabilem famem, cui Joseph subvenit. Pompejus historiographus & Justinus docent. Annus Jacob 130.

2468	10	Secundus annus famis.
2469	11	Ingressus Ægyptum Ja-
2470	12	cob cũ filiis suis, quum

à Pharaone interrogaretur, quotũ añum ageret, respondit, se esse annorum 130.

2471	13	Ægyptiorum 18 dyna-
2472	14	stia Diapolitanorum,

quorum primus Amosis, annis 25.

2473	15	Annus 220 repromis-
2474	16	sionis.
2475	17	
2476	18	
2477	19	Argivorũ Sparta con-

dita est à Sparto, filio Phoronei.

2478	20	Sicyoniorum 10, Pera-
2479	21	tus, aliàs Eratus, an. 46.

Anni mũdi.	*Anni Ioseph.*	
2480	22	
2481	23	
2482	24	
2483	25	Annus 230 repromis-

sionis. Argivorum 4, Argus, annis 70.

2484	26	Jacob, filius Isaac, natus

in terra Chanaan, prophetans de Christo & de vocatione Gentium, obiit in Ægypto, annorum 146: & sepultus in Cariatharbe, in spelunca duplici.

2485	27	Græcia, Argo regnante,
2486	28	habere segetes cœpit,

aliunde seminibus advectis.

2487	29	Annus 60 Joseph.
2488	30	
2489	31	
2490	32	
2491	33	
2492	34	
2493	35	Annus 240 repromis-

sionis. Assyriorum 10, Altadas, annis 32.

2494	36	Annus 70 Joseph.
2495	37	
2496	38	Ægyptiorum 2, Che-
2497	39	bron, annis 13.
2498	40	
2499	41	
2500	42	
2501	43	
2502	44	
2503	45	Annus 250 repromis-
2504	46	sionis.
2505	47	
2506	48	
2507	49	Annus 80 Joseph.
2508	50	
2509	51	Ægyptiorum 3, Ame-
2510	52	nophis, annis 21. Ar-
2511	53	givorum, secundum
2512	54	quorundam opinio-

nem, his temporibus fuit Prometheus, à quo homines esse commemoratur, & revera. Quum enim sapiens esset, à feritate eorum & nimia imperitia ad humanitatem & scientiam figurabat.

2513	55	Annus 260 repromis-
2514	56	sionis.
2515	57	
2516	58	
2517	59	Annus 90 Joseph.
2518	60	

Anni müdi.	Anni Ioseph	
2519	61	
2520	62	
2521	63	
2522	64	
2523	65	Annus 270 repromiss.
2524	66	Sicyoniorum 11, Ple-

mneus annis regnavit 49.

2525	67	Assyriorum 11, Mami-
2526	68	tus annis 30.
2527	69	Annus 100 Ioseph.
2528	70	
2529	71	
2530	72	Ægyptiorum 4, Me-
2531	73	pbres, annis 12.
2532	74	
2533	75	Annus 280 repromis-
2534	76	sionis.
2535	77	
2536	78	
2537	79	Annus 110 Iosephi.
2538	80	Ioseph, filius Iacob, obiit

in Ægypto, annorum 110: cujus ossa transtulerunt filii Israel in Sichem, civitatem patris sui, quæ est Neopolis, urbs Samaritanorum: à cujus interitu Hebræi servierunt annis 144. Fiunt autem omnes anni, quibus Hebræi in Ægypto fuerunt, 215: qui ab eo computantur tempore, quo Jacob cum filiis suis descendit in Ægyptum.

SERVITUS.

Hebræorum servitus in Ægypto, ad años centum quadraginta quatuor.

Anni müdi.	Anni serv.	
2539	1	
2540	2	
2541	3	
2542	4	Ægyptiorum 5, Mis-

pharmutosis annis regnavit 27.

2543	5	Annus 290 repromis-
2544	6	sionis.
2545	7	
2546	8	
2547	9	
2548	10	
2549	11	
2550	12	
2551	13	
2552	14	

Anni müdi.	Anni serv.	
2553	15	Annus 300 repromiss.
2554	16	Argivorum 5 Pirasus,

alias Criasus, annis 53. In Argis primus sacerdotio functus est Callichia, Pirantis filius.

2555	17	Assyriorum 12, Manca-
2556	18	leus, annis 30.
2557	19	Argivorum Atlas, fra-
2558	20	ter Promethei, præci-
2559	21	puus astrologus fuit,
2560	22	qui ob eruditionem
2561	23	disciplinæ, etiam cœ-
2562	24	lum sustinere dictus

est. Euripides autem, montem esse altissimum affirmat, qui Atlas vocetur.

2563	25	Annus 310 repromis-
2564	26	sionis.
2565	27	
2566	28	
2567	29	
2568	30	
2569	31	Ægyptiorum 6, Tuthe-
2570	32	mosis, annis 9.
2571	33	
2572	34	Sicyoniorum 12, Or-

thopolis, annis 43. 301

2573	35	Annus 320 repromis-
2574	36	sionis.
2575	37	
2576	38	Argivorum his regnan-

tibus, Syrius fuisse perhibetur indigena: ex cujus vocabulo Syria nomen accepit.

2577	39	Ægptiorum 7, Ameno-
2578	40	phis 11, annis 32. Hic
2579	41	est Amenophis, quem
2580	42	quidam Memnonépu-
2581	43	tant, lapidé loquenté.
2582	44	Archivorum, Æthiopes

ab Indo flumine consurgentes, juxta Ægyptum consederunt.

2583	45	Annus 330 repromiss.
2584	46	Assyriorum 13, Sphe-
2585	47	rus seu Sapphrus an-
2586	48	nis 20.
2587	49	
2588	50	
2589	51	
2590	52	
2591	53	
2592	54	

Anni mūdi.	Anni serv.	
2593	55	Annus 340 repromis-
2594	56	sionis.
2595	57	
2596	58	
2597	59	
2598	60	
2599	61	
2600	62	
2601	63	Amram genuit Mosen,
2602	64	quum esset annorum

60, ex matre Iochuel.

2603	65	Annus 350 repromiss.
2604	66	Assyriorum 14, Mame-
2605	67	lus annis 30.
2606	68	Argivorum, Epidaurus

civitas condita est.

|2607| 69 |Argivorum 6 Phorbas, annis 35 regnavit.

2608	70	Ægyptiorum 8 Orus,
2609	71	annis 38. Argivorum.
2610	72	Quidam scribunt Pro-
2611	73	metheum, & Atlan-

tem, fratrem Promethei, & Argum euncta cernentem, & Iö filiam Promethei, his fuisse temporibus: alii verò ætate Cecropis: nonnulli ante Cecropem, annis 60, sive 90.

2612	74	Annus 10 Mosis.
2613	75	Annus 360 repromiss.
2614	76	Sicyoniorum primus
2615	77	regnavit in Thessalia,

Æmon.

2616	78	Phorbas regnū obtinuit.
2617	79	Adolescens Moses o-
302 2618	80	mnem Ægyptiorū phi-
2619	81	losophiam didicit.
2620	82	Sicyoniorum, Hercules
2621	83	primùm fertur Antæ-

um luctæ vicisse certamine.

2622	84	Annus 20 Mosis.
2623	85	Annus 370 repromis-
2624	86	sionis.
2625	87	Argivorum primus
2626	88	quadrigam junxisse
2627	89	fertur Trochilus.
2628	90	Sicyoniorum, Xanthus
2629	91	Triopalespū condidit.
2630	92	Argivorum, in Creta re-
2631	93	gnat Cydon.
2632	94	Annus 30 Mosis.
2633	95	Annus 380 repromiss.

Anni mūdi.	Anni serv.	
2634	96	Assyriorum 15, Spare-

tus annis 40 regnavit.

2635	97	Sicyoniorum 13, Mara-
2636	98	chius, annis 30.
2637	99	
2638	100	Atheniensium regni
2639	101	principium. His tem-
2640	102	poribus, in Achaja,
2641	103	quæ nunc Attica nun-

cupatur, primus regnavit Cecrops, qui & Diphyes, annis 50. Cecrops regnabat in Attica, à quo usque ad Trojæ captivitatem fiunt anni 375: à Cecrope, usque ad primam Olympiadem, numerantur reges 17, principes verò, quos mors tantùm finiebat 41: sub quibus, apud Græcos multa miranda narrantur.

|2642| 104 | Annus 40 Mosis: qui Ægyptum derelinquens, in eremo philosophatur. Atheniensium, Cecrope regnante, primùm in arce oliva orta est, & Minervæ nomine, quæ Græcè Athene, nuncupata. Dicebatur autem Diphyes, sive ob longitudinem corporis, sive idcirco, quòd, quum esset Ægyptius, utranque linguam sciebat.

2643	105	Annus 390 repromiss.
2644	106	Argivorum 7, Triopas,
2645	107	annis 46.
2646	108	Ægyptiorum 9 Acen-
2647	109	chere, annis 12.
2648	110	
2649	111	
2650	112	
2651	113	
2652	114	Annus 50 Mosis.
2653	115	Annus 400 repromiss.
2654	116	Sicyoniorum, Curetes
2655	117	& Corybantes Gno-

son condiderunt, qui modulatam, & inter se concinentem in armis saltationem repererunt.

2656	118	Atheniensium primus
2657	119	Cecrops, bovem im-

molans Jovem appellavit. Et Cecropia regio ab eo nuncupatur.

2658	120	Ægyptiorum 10, Acho-
2659	121	ris, annis 9.
2660	122	Ægyptiorum, Deuca-

lion apud eos regnare orsus, qui circa Parnassum morabantur.

Anni mũdi.	Anni serv.	
2661	123	Athenienſium, Muſicus

Cucha, & Nymphæ filius agnoſcitur.

Judicium Neptuni & Minervæ, de contentione regionis apud Cecropem actum fuiſſe confingitur.

| 2662 | 124 | Annus 60 Moſis.

Chaldæi contra Phœnices dimicant.

2663	125	Annus 410 repromiſ-
2664	126	ſionis.
2665	127	Sicyoniorum 14, Ma-
2666	128	rathus, annis 20.
2667	129	Ægyptiorum 11, Cen-

chres, annis 16 regnavit.

| 2668 | 130 | Sicyoniorum, Jõ Jaſi filiæ mixtus eſt Jupiter, quæ in bovem (ut dicitur) converſa, Boſporus appellatur.

| 2669 | 131 | Ægyptiorum, in Æthiopia multæ peſtilentiæ locales (ut Plato commemorat) fuerunt.

2670	132	Sicyoniorũ, Cecrops in
2671	133	Eubœa, Athenas, quas

& Diacas, condidit, quam urbem Cubeciorchomenon appellaverunt. Anno 810 ante Urbem conditam, Amphitryon Athenis 3 à Cecrope regnavit: cujus temporibus, aquarum illuvies majorem partem populorum Theſſaliæ abſumpſit ſub Phenone.

2672	134	Annus 70 Moſis.
2673	135	Annus 420 repromiſſ.
2674	136	Aſſyriorũ 16, Aſcades,
2675	137	annis 40. ab Hellene,

Helleni Græci dicti: ab Acte, Attica.

2676	138	Sicyoniorum, Corin-
2677	139	thus condita, quæ priùs
2678	140	Ephyra vocatur.
2679	141	
2680	142	Moſes in Sina monte di-
2681	143	vino fruitur aſpectu.
2682	144	Annus 80 Moſis.

Plaga 1. aquæ converſæ in ſanguinem.
Plaga 2. ranarum.
Plaga 3. cynipum, genus culicum.
Plaga 4. muſcarum, ideſt cynomyiarum.
Plaga 5. armentorum, ideſt pecorum.
Plaga 6. vlcerum.
Plaga 7. grandinis.
Plaga 8. locuſtarum.
Plaga 9. tenebrarum.
Plaga 10. primogenitorum.

HAbitatio filiorum Iſraël in Ægypto, fuit 430 annorum. Quibus impletis, eadem die egreſſi ſunt de terra Ægypti, ut in Exodo legitur. Quos tamen annos, Chronographi ab anno 75 nativitatis Abrahæ, quando terram repromiſſionis intravit, computant: ſequentes' editionem Septuaginta interpretum, quæ dicit: *Habitatio autem filiorum Iſraël, quà habitaverunt in Ægypto, & in terra Chanaan, ipſi & patres eorum, anni 430.* Quam neceſſariò ſequendam, & ipſa Hebraica veritas oſtendit, quæ narrat, Caath filium Levi, quem natum eſſe conſtat in terra Chanaan, vixiſſe annis 133, & filium ejus Amram, patrem Moſis, 137 annorum, & ipſum Moſen fuiſſe 80 annorum in egreſſione ex Ægypto. Quam nimirum horam, ſummam annorum conſtat 430 implere non poſſe. Quorum tranſlationem etiam ſanctus Paulus ſic confirmat: *Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones, & ſemini ejus. Non dicit, & ſeminibus, quaſi in multis: ſed quaſi in uno, Et ſemini tuo, qui eſt CHRISTVS. Hoc autem dico, Teſtamentum confirmatum à Deo, quæ poſt 430 annos facta eſt Lex, non irritum facit, ad evacuandum promiſſiones patrum.* Hæc Beda. Sicut igitur tranſlationem ſeptuaginta interpretum, propter damnum annorum, quod carere non poſſumus, in hoc loco conſequimur: ſic Arphaxad 135 annorum genuiſſe Cainan, atque Cainan 130 genuiſſe Sale, Luca etiam teſte, didicimus: quos annos carere non poſſumus, ſi Evangelicam veritatem veram eſſe credimus, ſeculique caput in decimoquinto calendis Aprilis fuiſſe; ſicut in Scriptura legimus.

MOSES.

MOſes autem, Amram filius & Jochuel, 80 annorum, eodem die, quo Ægyptum egreſſus eſt populus, e-
duxit eum ex Ægypto, luna decima- 303
quinta, poſt annum 330 egreſſionis Abrahæ de Charran in terram Chananeam, poſt adventum Jacob in Ægyptum 205 tranſactis annis. Poſtquam autem 30 dierum annona azymorum panum farinæ fermentatæ defecit, quam ex Ægypto ſecum portaverunt; coturnices,

 Manna,

304 Manna, & Aquam de petra, murmuranti populo tradidit Dominus. Josephus. Moses autem post tres menses egressionis, venit ad montem Sina, & postquam jejunando 40 diebus & 40 noctibus accepit Legem, construxit Tabernaculum mensibus 7. Antequam sacra consecrarentur, astitit dominus Mosi, præcipiens, Aaron in pontificem consecrari, qui natu major erat quàm Moses: quo perfecto, cæterisque ritè consecratis atque ordinatis, mense primo Nisan, id est Aprilis, anni secundi, prima die mensis, erexit Tabernaculum.

Patriarchæ autem duodecim nati sunt in Mesopotamia, conditi sunt in Ægypto: & egredientibus filiis Israel ex Ægypto, portantibus secum positi sunt omnes in Sichem, ut Hieronymus refert.

Anni mūdi,	*Anni egref.*	
2683	1	Annus 430 repromissionis. Hebræorum Moses 80 annos agens, dux itineris, ex Ægypto Hebræorum gentis efficitur: legem eis in eremo tradens, per annos 40. Argivorum (secundum nonnullos) Jö in Ægyptum profecta, & ibi Isis nuncupata, quæ nupta postea Telegono Epaphum genuit. Ægyptiorum 12, Acherres, annis 8.
2684	2	Ex hoc loco, usque ad Salomonem & ædificationem Templi, numerantur anni 480.
2685	3	Sicyoniorum 15, Coronus, aliàs Echireus, annis quinquaginta quinque.
2686	4	Ægyptiorum, in Ægypto regnavit Helleconus.
2687	5	Primus apud Hebræos pontifex constitutus est Aaron, frater Mosis. Sicyoniorum, Apollinis Delii templum ab Erisichthone fabricatum est.
2688	6	Argivorum 8, Crotopus, annis 21. Atheniensium 2, Cranaus, annis novem.
2689	7	Sicyoniorum, Hercules, cognomento Dosenaus, in Phœnice clarus habetur: unde ad nostram usque memoriam, à Cappadocibus & Heliensibus, Dosenaus dicitur:

Anni mūdi,	*Anni egref.*	
2690	8	Argivorum, vitis inventa à Dionysio, sed non Semeles filio.
2691	9	Ægyptiorum 13, Cherres, annis 15 regnavit.
2692	10	Hebræorum, Areopagos, nomen Judicio constitutum est.
2693	11	Argivorum, Oris pastoris filius, 7 ab Inacho, inventus est.
2694	12	Argivorum, Cranaus indigena, ex cujus filiæ nomine Atthidis, Attica vocata est.
2695	13	Sicyoniorum, in Creta regnavit Apteras, qui & urbem condidit.
2696	14	Argivorum, Deucalionis filius Dionysius, verùm non ille Semeles filius, quum in Atticam pervenisset, hospitio receptus à Semacho, filio ejus capræ pellem largitus est. Epaphus, filius Jovis, & Jovis templum condidit, cùm in secunda Ægypto regnaret.
2697	15	Atheniensium 3, Amphitryon, annis 10 regnavit.
2698	16	Argivorum, Sthenelus pastoris, de Argivorum
2699	17	principibus, quū Sthe-
2700	18	nelum Danaus expu-
2701	19	lisset, Argo tenuit, mi-
2702	20	noresque ejus perse-
2703	21	verarunt usque ad A-
2704	22	ristæum filium, Stheneli nepotem, postquam Pelopidæ imperium susceperunt, primò regnante Atreo. Ægyptiorum, templum Delii constructum ab Erisichthone filio Cecropis est.
2705	23	Lacedæmon condita est à Lacedæmone Semeles filio.
2706	24	Ægyptiorum 14, Armais, qui & Danaus, annis 5. Anno ante Urbem conditam 770, inter Danai filias quinquaginta, & Ægypti fratris ejus similiter filios quinquaginta, parricidia quadraginta novem una nocte commissa sunt.
2707	25	Atheniensium 4, Erich-
2708	26	thonius, annis 11.
2709	27	Argivorum 9, Sthenelus, annis 11. Sicyoniorum Erichthonius,

nius, Vulcani & Minervæ filius, qui ab Homero Erechtheus vocatur, his regnantibus fuit.

Anni mūdi.	Anni egres.	
2710	28	Argivorum, Arcas filius Jovis & Calistûs, pelagus Indicorum Arcadiam nuncupavit.
2711	29	Ægyptiorū 15 Remesses, qui & Ægyptus, annis 68.
2712	30	
2713	31	
2714	32	Ægyptus, quæ priùs Aeria dicebatur, ab Ægypto tunc sibi regnante nomen accepit.
2715	33	Assyriorum 17, Amyntas, annis 45. Atheniensium, Dardanus condidit Dardaniam.
2716	34	
2717	35	Atheniensiū, post Sthenelum Argis regnavit Gelanor, quem, quum Argide imperio pepulissent, regnum Dardano tradiderunt.
2718	36	
2719	37	
2720	38	Argivorum 11, Dardanus annis quinquaginta. Ægyptiorum, Argos sibi Danaus vendicavit, expulsus ab Ægypto, & eandem aquis mundare fecit.
2721	39	Aaron, sacerdos in Lege primus, anno quadragesimo egressionis ex Ægypto, ætatis suæ centesimo vigesimotertio, calendis Augusti, ut Josephus perhibet, in Arabia, monte Abarim, qui nunc Petrea dicitur, obiit; Eleazaro, ejus filio, in locum subrogato.
2722	40	Moses, quum 40 annorum in Ægypto, 40 in Madian, 40 minus 30 diebus, in eremo præesset populo, anno 120 in monte Abarim, circa Hiericho ad Jordanem, ubi nunc est civitas Abilal, obiit: sepultusque est à Domino, in valle Moab, quæ est in Arabia. Eusebius dicit, quinque libros Mosi continere gesta annorum trium millium septingentorum triginta, juxta septuaginta seniorum interpretationem. Quot verò annos hujus temporis Hebraica veritas contineat, Josephus in primo libro contra Appionem grammaticum, ita dicit: Neque igitur innumera apud nos habentur volumina, inter se invicē discordantia, sed duo tantùm & viginti sunt libri, qui omnium temporum seriem continent, qui justè creduntur divinitus inspirati: ex quibus quinque libri sunt Mosis, qui continent leges, & successionis humanæ prosapiam, usque ad ipsius Mosis terminum protendentes, qui paulo minus ad tria millia annorum continentiam gerunt. Inde à morte Mosis, ad Artaxerxem, regem Persarum, qui fuit post Xerxem, Prophetæ in duodecim libris, quæ secundum eos gesta sunt, conscripserunt. Hæc Beda. 305

JOSUE.

Josue, per annos viginti sex regit populum, Josepho teste. Nam de annis ducatus ipsius sancta Scriptura tacet.

Anni mūdi.	Anni Iosue.	
2723	1	Anno primo ducatus sui, decima die primi mensis, Josue populum, patefacto Jordanis alveo retrorsum converso, in terram repromissionis induxit: & supra lapides duodecim, à singulis ducibus de profundo Jordanis adductos, pascha immolaverunt.
2724	2	Tunc manna, cibus videlicet 40 annorum, defecit: & Eleazarus, post Aaron pontifex factus, primus annus Josue (velut Eusebius perhibet in suis Chronicis) principium erat quinquagesimi primi Jubilei secundum Hebræos, idest, anni 2500 erant ab initio mundi completi, singulis Jubileorum ordinibus per quinquagenos annos supputatis, id est, ad 50 annum Abrahæ 2000, & inde ad Josue 500. Quum autem computantur 1156 ad diluviū, & à diluvio ad Abraham 292 anni, qui 75 erat annorum, quando promissionem Dei accepit; promissionis anni 440, ducatus Mosis anni 40, qui sunt omnes 2423: desunt 7 anni de 2500 annis, id est 3 anni ab Adam ad annum 50 Abrahæ, & 4 inde usque ad Josue.
2725	3	Atheniensium, Erichthonius, primus quadrigam junxit in Græcia, erat quippe apud alias nationes.
2726	4	Ægyptiorum, Danaus, per 50 filias, 50 filios
2727	5	

2728

Anni mūdi.	Anni Iosue.	
2728	6	Ægypti interfecit, e-
2729	7	vadente solo Lynceo,
2730	8	qui post eum regna-
2731	9	vit. Neque verò mul-

titudo filiorum incredibile videri debet in barbaris, quum jam innumerabiles haberent concubinas.

2732	10	Josuæ successor Mosis,

terram Palæstinarum Judææ genti sorte distribuit. Atheniensium, in Creta regnavit Mapis.

2733	11	Busiris & Libyæ filiæ, fi-
2734	12	lius, apud vicinalia ty-
2735	13	rannidé exercet, trans-
2736	14	euntes hospites crude-
306 2737	15	li scelere interfecit.
2738	16	Sicyoniorum 16, Corax,
2739	17	annis 30.
2740	18	
2741	19	Ægyptiorum Phœnix,
2742	20	& Cadmus, de Thebis
2743	21	Ægyptiorum insula
2744	22	profecti, apud Tyrum

& Sidonem regnaverunt.

2745	23	Atheniensium templū
2746	24	incensum.
2747	25	Ægyptiorum, Europæ

filiæ Phœnicis mixtus est Jupiter, quam postea Asterius, Cretensium rex, uxorem accipiens, Minoem, Rhadamanthum & Sarpedonem ex ea procreavit.

2748	26	Athenienses in Creta.

Post mortem Josuæ, servierunt filii Israël regi Mesopotamiæ Chusanrasathaim, 9 annis: qui anni junguntur temporibus Othoniel, secundum Judæorum traditiones.

OTHONIEL.

Judæorum primus judex in Israël Othoniel, de tribu Juda, Domino jubente, constituitur per annos 40.

Anni mūdi.	Anni Oth.	
2749	1	
2750	2	Apud Hebræos ponti-
2751	3	ficatum suscepit Phi-
2752	4	nees, filius Eleazar.
2753	5	
2754	6	
2755	7	

Anni mūdi.	Anni Oth.	
2756	8	
2757	9	Atheniensium 5, Pan-
2758	10	dion, annis 40. Pan-

dion filius Erichthonii, cujus filiæ Progne & Philomela.

2759	11	Assyriorum 18, Belo-

chus, annis 25 regnavit.

2760	12	Argivorum, apud Ar-
2761	13	gos sacerdotio functa

est Hypermnestra Danai filia. Rhadamanthus & Sarpedon reges Lyciorum.

2762	14	Ægyptiorum, Cadmus
2763	15	regnavit Thebis, ex
2764	16	cujus filia Semele na-
2765	17	tus est Dionysus, id est,
2766	18	Liber pater: sub quo &

Linus Thebæus musicus fuit.

2767	19	Atheniensium, Melus,
2768	20	& Paphus, & Thasus,

& Callista urbes conditæ.

2769	21	Sicyoniorum 17, Epo-
2770	22	peus, annis 35. Argi-
2771	23	vorum 11, Lynceus,

annis quadraginta uno regnavit. Ægyptiorum, Bithynia condita à Phœnice, quæ primùm Mariandyna vocabatur.

2772	24	Atheniensium, Linus
2773	25	Thebæus, Zethus &

Amphion, in musica arte clarent.

2774	26	Ægyptiorum, Ida & Da-
2775	27	ctylus, his temporibus

erant, qui ferrum repererunt.

2776	28	Atheniensiū, Amphion
2777	29	& Zethus, Thebis re-
2778	30	Ægyptiorū 16, (gnant.
2779	31	Amenophis annis 40.

Atheniensium, in Dardania regnavit Erichthonius, filius Dardani.

2780	32	Ægyptiorum, ea quæ
2781	33	de Demetra, quam a-
2782	34	junt esse Isidem, & Da-
2783	35	nae, ex qua Perseus na-

scitur, (veluti dicitur) his sunt gesta temporibus.

2784	36	Assyriorum 19. Bello-
2785	37	pares, annis 30. Athe-
2786	38	niensium, Ephyra, quæ
2787	39	nunc Corinthus voca-
2788	40	tur, à Sisipho condita.

Catina condita à Siside in Sicilia.

¶ Mor-

¶ Mortuo autem Othoniel, servivit Iſraël Egloni, regi Moab, annis 18. qui deputantur Aod, juxta traditiones Judæorum.

A O D.

Hebræorum Aod, filius Gera, de tribu Benjamin, annis ſeptuaginta, qui utraque manu utebatur pro dextera.

Anni mũdi.	*Anni Aod.*	
2789	1	
2790	2	Ægyptiorum, Eleuſine
2791	3	Celeus regnavit, coævus Triptolemi, quem
2792	4	Philochorus ait, longa
2793	5	navi ad urbes accedentem, diſtribuiſſe fru-
2794	6	
2795	7	

menta, & ob id dediſſe ſuſpicionem, quòd navis ejus ſerpens pinnatus fuerit. Eſt figura, quæ poſſit recipi. Erechtheus 6 Athenienſium annis 50. Fabula Proſerpinæ, quam rapuit Aidoneus, id-eſt Orcus, rex Moloſſorum, cujus canis ingentis magnitudinis, Cerberus nomine, Pirithoum devoravit, qui ad raptum uxoris cum Theſeo venerat: quem & ipſum jam in mortis periculo conſtitutum, adveniens Hercules liberavit: & ob id quaſi ab inferis receptus dicitur, ſcribit Philochorus in Anthidis libro ſecundo.

2796	8	Athenienſium, Dionyſus, qui Latinè Liber
2797	9	pater dicitur, naſcitur
2898	10	ex Semele. Erechthei
2899	11	filiam Orithyiam Boreas, Aſtrei filius, Thrax
2800	12	rapuit, quem fabula
2801	13	ventum fuiſſe confingit. Sub hoc & myſte-
2802	14	ria cœperunt, ea, quæ
2803	15	de Perſeo dicuntur. Se-
2804	16	
2805	17	
2806	18	

cundum quorundam opinionem hac ætate Phrixus, cum Helle ſua ſorore fugiens inſidias novercales, viſus eſt per aërem vehi ab ariete velleris aurei. Fuit autem navis etiam parata fugienti, cujus inſigne Aries erat. Porro Palæphatus affirmat, Arietem vocatum, per quem liberatus ſit.

2807	19	Sicyoniorum 18, Lamedon, annis 40.
2808	20	
2809	21	

Anni mũdi.	*Anni Aod.*	
2810	22	Argivorum 12, Abas,
2811	23	annis 23.
2812	24	Thebis expulſo Cad-
2813	25	mo, Amphion & Ze-

thus regnaverunt.

2814	26	Aſſyriorum 20, Lamprides, annis 32.
2815	27	
2816	28	
2817	29	Ægyptiorum 19 dyna-

ſtia, quorum primus Zethus, annis 55.

2818	30	Athenienſium, ea, quæ
2819	31	de Procne & Philome-
2820	32	la dicuntur, tunc erant.
2821	33	
2822	34	Ægyptiorum bellum,
2823	35	quod ſub Eumolpo fuit.
2824	36	Athenienſium, Melam-
2825	37	pus agnoſcitur.
2826	38	
2827	39	In Dardania regnavit 307
2828	40	Tros, à quo Trojani

nuncupantur.

2829	41	Ægyptiorum, apud Py-
2830	42	thiũ vates primò Phe-
2831	43	monoën hexametris
2832	44	verſibus futura ceci-

niſſe narratur.

2833	45	Argivorum 13, Prœtus,

annis 17 regnavit.

2834	46	Athenienſium, Phrygas
2835	47	rexit Tantalus, qui priùs
2836	48	vocabatur Mygdones. (a)

2837	49	Ægyptiorum, ob ra-
2838	50	ptum Ganymedis, etiã

Tantalo bellum exortum eſt, ut ſcribit Phanocles poëta. Fruſtra igitur Jovis fabula, & raptrix aquila confingitur.

2839	51	Athenienſium, Tityus

convixit Tantalo, & Tityoni Latona mater Apollinis, qui cum Hercule ſervivit Admeto.

2840	52	Ea, quæ de Phrixo &
2841	53	Melicerta dicuntur: ſub

quo celebrata ſunt Iſthmia.

2842	54	Erechthei frater, Per-
2843	55	ſeus, adverſum Perſas

dimicavit, Gorgonæ meretricis capite deſecto: quæ propter eximiam pulchritudinem, ita expetitores ſuos mentis im-

(a) al. *Mactones.*

impotes reddebat, ut vertere eos putaretur in lapides. Didymus scribit in peregrina historia, & etiam præbet scriptorem ejus.

Anni mūdi.	Anni Aod.	
2844	56	Sicyoniorum 19, Sicy-
2845	57	on, annis 45.
2846	58	Assyriorum 21, Sosares,
2847	59	annis viginti regnavit.
2848	60	Atheniensium 7, Ce-
2849	61	crops 2, annis quadra-

ginta regnavit.

2850	62	Argivorum 14, Acrisi-
2851	63	us, annis 31.
2852	64	Pegasus equus velocis-
2853	65	simus cujusdam mu-
2854	66	lieris, sive (ut Palæpha-
2855	67	tus affirmat) Bellero-

phontis, navis quondam fuit.

2856	68	Atheniensium, Cyrene
2857	69	civitas condita est in
2858	70	Libya.
2859	71	Atheniensium, Jon vir
2860	72	fortis: ex suo vocabulo

Jones Athenienses dicti.

2861	73	Ægyptiorum, Diony-
308 2862	74	sus, qui & Liber pater,
2863	75	adversus Indos dimi-

cans, Nysam urbem juxta Indum flumen condidit.

2864	76	Gesta Persei.
2865	77	
2866	78	Assyriorum 22, Lampa-

res annis triginta regnavit.

| 2867 | 79 | Secundum quosdam, Thebis regnavit Cadmus.

| 2868 | 80 | Atheniensium, Pelops. Peloponnesum primus regnans, Olympiis quoque præfuit, qui postea adversus Ilium arma corripiens, superatur à Dardano.

¶ Post Aod, oppressit filios Jsraël Jabin rex Chanaan, per viginti annos, qui regnabat in Asor: hi autem anni deputantur Deboræ & Barac, secundum Judæorum traditiones.

DEBORA.

HEbræorum Debora, prophetissa de tribu Ephraim, cum Barac de tribu Nephthalim, annis 40.

Hieronymus Deboram inter duces numerat cum Barac, quem arbitratur Deboræ filium; quæ & Apis nomen accepit, scripturarum floribus pasta.

Anni mūdi.	Anni Deb.	
2869	1	
2870	2	Ægyptiorum 20, Ram-
2871	3	ses, annis 66.
2872	4	
2873	5	Atheniensium, Europa
2874	6	à Cretensibus rapta

est, cujus fuit insigne Taurus.

| 2875 | 7 | Ægyptiorum, ea, quæ de Spartis memorantur, quos Palæphatus scribit, quum proximarum essent regionum, adversus Cadmum subitò constitisse; & propter repentinos quasi de terra contractus, & ex omni parte conflictus, Spartos vocatos.

2876	8	Saturnus, filius Jani, re-
2877	9	gnavit in Italia.
2878	10	
2879	11	
2880	12	
2881	13	Argivorum reges de-

fecerunt, qui imperaverunt annis 544 usque ad Pelopem, qui regnavit annis 59. & in Mycenas imperio translato, post Acrisium regnavit Eurystheus, filius Scheneli, annis 45.

2882	14	Atheniensium, Midas
2883	15	regnavit in Phrygia.

Ilium, ab Ilo condita.

2884	16	Atheniensium 8, Pan-
2885	17	dion, annis 25 regna-
2886	18	vit. Ægyptiorum, Per-

seus, Acrisio non sponte interfecto, imperavit Argis.

2887	19	Atheniensium, post A-
2888	20	crisium in Mycenas Ar-

givorū imperio translato, hi reges fuerunt: Perseus, Sthenelus, Eurystheus, Atreus, Thyestes, Agamemnon, Ægisthus, Orestes, & Tisamenus, (a) & Penthilus, & Cometes, usque ad Heraclidarū descensum. Ægyptiorum quidam his temporibus vendicant gesta Liberi patris, & ea, quæ de Indis, Lycurgo, Actæone & Pentheo memorantur, quomodo adversum Persen consistens, occidatur in prælio: ait

(a) al. Cysamenus.

ait Dinarchus poëta, non rhetor. Qui autem voluerit, poteſt inſpicere ipſius Liberi patris apud Delphos ſepulchrum, juxta Apollinem aureum. Pingitur verò Liber muliebri & delicato corpore, propter mulieres in ſuo exercitu militantes. Nam pariter ad arma viris fœminas alligabat, ut Philochorus loquitur.

Anni mūdi.	*Anni Deb.*	
2889	21	Sicyoniorum 20, Poly-
2890	22	bus, annis 20. Laiis

Chryſippus tenuit regnum.

2891	23	Templum in Eleuſina
2892	24	ædificatum eſt.
2893	25	
2894	26	
2895	27	
2896	28	Aſſyriorum 23, Pannias
2897	29	annis 45.
2898	30	
2899	31	
2900	32	
2901	33	
2902	34	Europa, Agenoris filia,
2903	35	(ut in quibuſdam legi-
2904	36	mus) rapitur, quod his
2905	37	congruit, quæ de Mi-

noë dicuntur.

2906	38	Miletum condita.
2907	39	
2908	40	Ægyptiorum, Philam-

mon Delphius nobilis habetur, qui primus apud Pythium chorum conſtituit. Pandion fugit à Metionidis paſſus inſidias.

¶ Poſt Deboram ſervivit Iſrael Madianitis & Amalecitis, annis 8, qui anni Gedeon deputantur ſecundum Judæorum traditionem.

GEDEON.

Hebræorum, Gedeon de tribu Manaſſe, judex annis 40.

Anni mūdi.	*Anni Ged.*	
2909	1	Athenienſiū, de Cadmo
2910	2	& Spartis hîc incidunt.
2911	3	Athenienſium 9, Ægeus,

Pandionis filius, annis 28.

2912	4	Tyrus cōdita ante tem-
2913	5	plum Salomonis, annis
2914	6	240, ut ſcribit Joſephus

Anni mūdi.	*Anni Ged.*	
2915	7	in tertio libro Antiqui-
2916	8	tatum. Ægyptiorū, ea
2917	9	quæ de Dædalo fabulis

feruntur, quòd viſus eſt ſimulachra feciſſe moventia: primus enim omnium pedes ſtatuarum à ſe invicem ſeparavit, aliis conjunctim eos fabricantibus: Palæphatus memorat. Necnon quomodo cum Icaro navigio fugerit, & propter inveſtigabilem fugam, evolaſſe pennis æſtimatus ſit.

2918	10	Athenienſium, Atreus

& Thyeſtes, poſt Pelopen Peloponneſi imperium diviſerunt.

2919	11	Athenienſium, Argo-
2920	12	nautarum navigatio.
2921	13	
2922	14	
2923	15	
2924	16	Athenienſium, Orphe-
2925	17	us Thrax clarus habe-

tur, cujus diſcipulus fuit Muſæus, filius Eumolpi.

2926	18	Ægyptiorū, Linus ma-
2927	19	giſter Herculis, omni-
2928	20	bus efficitur notus. Ea,

quæ de ipſo memorantur in Lemno.

2929	21	Sicyoniorum 21, Jani-

ſcus, aliàs Inachus, annis 42. Athenienſium, Mycenis regnavit Euryſtheus annis 43. Faunus, filius Pici, regnavit in Italia.

2930	22	Ægyptiorum ea, quæ
2931	23	de Sphynge, de Oe- 309

dipode, & Argonautis dicuntur, in quibus fuerunt Hercules, Aſclepius, Caſtor, & Pollux. Si autem inter Argonautas fuerunt Caſtor & Pollux, quomodo poteſt eorum ſoror Helena eredi, quæ poſt multos annos virgo rapitur à Theſeo. Sphyngem verò ſcribit Palæphatus, uxorem Cadmi, propter zelum Harmoniæ à viro recedentem, contra Cadmum iniiſſe certamen.

2932	24	Mycenarum, Atreus &
2933	25	Thyeſtes annis 65.
2934	26	
2935	27	
2936	28	
2937	29	
2938	30	
2939	31	Ægyptiorum 21, Ame-
2940	32	nophis 5, annis 40.

Anni mũdi.	*Anni Ged.*	
2941	33	Assyriorum 24, Sosar-
2942	34	mus, annis 18. Minos
2943	35	mare obtinuit, & Cre-
2944	36	tensibus leges dedit, ut

Parrhadius memorat: quod Plato falsum esse convincit. Ægyptiorum Hercules, cum summo certamine Antæum interfecit, Ilium vastat. Dicitur autem Antæus, terræ filius, quia solorum palæstricæ artis certaminum, quæ in terra exercerentur, scientissimus erat: & ob id videbatur à terra matre adjuvari. Hydram autem callidissimam fuisse sophistriam, asserit Plato.

2945	37	Atheniensium, Thami-
2946	38	ris, Ammonis filius, in-
2947	39	signis habetur.
2948	40	Gedeon, filius Joas, ob-

iit senex, & sepultus est in sepulchro patris sui in Ephrata, 104 anno.

ABIMELECH.

HEbræorum Abimelech, annis 3, filius Gedeonis, qui regnabat in Sichem, & occidit 70 fratres suos, excepto Joatha.

Anni mũdi.	*Anni Abim.*	
2949	1	
2950	2	Atheniensium, bellum
2951	3	Lapitharum & Cen-

taurorum, quos scribit Palæphatus, in libro primo de incredibilibus, fuisse equites Thessalorum septem, qui adversum Thebas pugnaverunt.

THOLA.

HEbræorum Thola annis 23, filius
310 Phua patrui Abimelech, vir de Issachar, qui habitabat in Samir montis Ephraim.

Anni mũdi.	*Anni Thol.*	
2952	1	
2953	2	Priamus regnavit post
2954	3	Laomedontem.
2955	4	Medea Cholcensis, ab
2956	5	Aeta discedit.
2957	6	
2958	7	Androgeus Athenis do-

lo interficitur.

2959	8	Atheniensium 10, The-

seus, annis 30. Ea, quæ de Minotauro dicuntur, quem Philochorus in secundo libro Athidis scribit, magistratum Minois fuisse Taurum nomine, inhumanum atque crudelem: & quia Minos super mortem Androgei agonem statuerat, præmii nomine pueros Atticos largiens, & ille fortissimus universos in contentione superabat: tandem factum est, ut à Theseo in palæstra vinceretur: ob quod Athenienses pueri à tributaria pœna liberati sunt, sicut ipsos quoque Gnosios referre testatur.

Anni mũdi.	*Anni Thol.*	
2960	9	Assyriorum 25, Mitræ-
2961	10	us annis 27, Theseus
2962	11	Helenam rapuit, quam
2963	12	rursus fratres cepe-
2964	13	runt, capta matre The-

sei, eo peregre profecto.

2965	14	Atheniensium, These-
2966	15	us, cùm Athenienses
2967	16	priùs per regionem di-
2968	17	spersos in unam civita-
2969	18	tem cõgregasset, igno-
2970	19	miniosè ejectus est, per

signa testarum tandem legem ipse primus constituens.

2971	20	Sicyoniorum 22, Phæ-
2972	21	stus, annis 8.
2973	22	
2974	23	

JAIR.

HEbræorum Jair, ex tribu Manasse, annis 22.

Anni mũdi.	*Anni Jair.*	
2975	1	
2976	2	
2977	3	Hoc tempore Carthagi-
2978	4	nem conditam dicunt.
2979	5	Sicyoniorum 24, Adra-
2980	6	stus, annis 4.
2981	7	Ægyptiorum 22, Am-

menemes, annis 26 regnavit.

2982	8	Atheniensium, Hercu-
2983	9	les agonem Olympia-

cum constituit, à quo usque ad primam Olympiadem supputantur anni 430.

2984	10	Sicyoniorum 23, Hip-
2985	11	polytus, aliàs Poly-
2986	12	phides an. 31. Athe-

nien-

nienſium, Theſeus, Athenas profugus dereliquit.

| 2987 | 13 | Athenienſium, bellum Amazonum contra Thebas.

2988	14	Aſſyriorum 26, Tautanes, annis 35. Sub Tautane rege Aſſyriorum,
2989	15	
2990	16	

Troja capta eſt. Latinus, Fauni filius in Italia, annis 32: à quo Latini appellati: cujus 25 anno capta eſt Troja.

| 2991 | 17 | Athenienſium 11, Mneſtheus, annis 23. Ægyptiorum, Minos in Sicilia adverſus Dædalum arma corripiens, à filiabus Cocali occiditur.

2992	18	Athenienſium, Atreus Argis regnavit.
2993	19	
2994	20	
2995	21	Athenienſium, Phædra Hippolytum amat. Ægyptiorum, Hercules in Libya occidit Antæum.
2996	22	

¶ Poſt Iair, Philiſtiim & Ammonitæ deprimunt Iſraël per annos 18: qui anni cum temporibus poſterorum copulantur, ſecundum Judæorum traditiones.

IEPHTHE.

Hebræorum Iephthe Galaadites, ex tribu Gad, annis ſex, judicat populum. Requieſcit in ſua civitate Galaad, quæ eſt in dimidia tribu Manaſſe. Jephthe ait in libro Judicum, ab ætate Moſis usque ad ſeipſum ſupputari annos 300.

Anni müdi.	Anni Iepht.	
2997	1	
2998	2	Menelaus regnavit in Lacedæmone.
2999	3	
3000	4	Tertius millenarius

mundi. Mycenarum, Mycenis imperat Agamemnon annis 25: cujus regni 18 capta eſt Troja. Ægyptiorum, Hercules in morbum incidens peſtilentem, ob remedium dolorum ejecit ſe in flammas: & ſic morte finitus anno ætatis 52: quidam autem 30 anno eum periiſſe ſcribunt.

3001	5	Athenienſium interfectorum poſteri, qui
3002	6	

vocantur Epigoni, adverſum Thebas bellum movent.

HESEBON.

Hæbræorum, Heſebon de tribu Juda, judicavit populum annis 7.

Anni müdi.	Anni Heſ.	
3003	1	
3004	2	Alexander Helenam rapuit, & Trojanum bel-
3005	3	

lum decennale ſurrexit. Cauſa mali, quòd trium mulierum de pulchritudine certantium præmium fuit: una earum Helenam paſtori judici pollicente.

3006	4	Ægyptiorum, Thuoris, annis 7 regnavit.
3007	5	
3008	6	Ægyptiorũ, Memnon & Amazones Priamo
3009	7	

tulerunt ſubſidium.

ACHIALON.

Hæbræorum, Achialon Zabulonites, annis 10: quem ſeptuaginta interpretes non numerant. Et ideo Euſebius Joſuæ, Samueli, & Sauli, quorum annos ſcriptura tacet, plus quàm in Joſepho legitur, dat, ut ab egreſſu Iſraël usque ad templum Salomonis ſecundum Scripturam annos 480 haberet.

LABDON.

Hebræorum, Labdon de tribu Ephraim, annis 8.

Anni müdi.	Anni Lab.	
3010	1	Ægyptiorum, Mopſus regnavit in Sicilia, à
3011	2	

quo Mopſicrenæ & Mopſiſtiæ.

| 3012 | 3 | Troja capta. A captivitate Trojæ, usque ad primam Olympiadem, fiunt anni 406. Colligitur omne tempus usque in præſentem diem: ſecundum Aſſyrios, à 44 anno regni Nini, anni 835: ſecundum Hebræos, à primo anno nativitatis Abrahæ, anni 835: ſecundum Sicyonios, à 22 anno Europis, ſimiliter anni 835: à nativitate verò Moſis, anni 410. A primo itaque anno Cecropis (qui primus apud Atticam regnavit) usque ad captivitatem Trojæ, & usque ad 23 annum Mneſthei, cujus Homerus meminit, computantur anni 385. Ab anno verò 35 ætatis Moſis, fiunt anni 375, ſecundum Hebræos, usque in 3 annum Labdonis, in quo capta eſt Troja. Ab 311

 egreſſu

egressu Israël ex Ægypto, eodem annumerato 340. Atheniensium, Mnestheus moritur in Melo, regrediens à Troja: post quem Athenis regnavit Demophoon (12 rex Atheniensium, annis 33.)

Thuoris, rex Ægypti, ab Homero Polybius vocatur, maritus Cassandræ: cujus meminit in Odyssea, dicens, post Trojæ captivitatem, Menelaum & Helenam ad eum divertisse. Est autem in Asia oppidum Trojanorum, ubi est arx, quæ Ilium dicitur, in qua regnavit Æneas. Surrexerunt autem reges Græcorum adversus Æneam, cum multo exercitu, corruitque illic multus populus Trojanorum. Fugit itaque Æneas, & reclusit se in civitate annis decem. In ipsa enim civitate, fuit Æneas tyrannus in Italia, loca regens ad pugnandum: alii quoque ex principibus, Priamus videlicet & Antenor, cum reliquo exercitu Trojanorum, cum 12000 abscesserunt. Post 3 annum captivitatis Trojæ, sive (ut quidam volunt) post annum 8 regnavit Æneas annis 3. Ante Æneam Janus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, in Italia regnaverant annis circiter 150. qui tunc Latini, postea Romani nuncupati sunt. Ægyptiorum, de tertio tomo Manethonis Ægyptii, 20 dynastia Diapolitanorum.

Anni müdi.	Anni Lab.	
3013	4	Carmentis nympha La-
3014	5	tinas literas repperit.
3015	6	Sicyoniorum 25, Lace-
3016	7	states, aliàs Pelasgus,
3017	8	annis viginti. Hic Æ-

neas regnavit in Italia, annis saltem tribus.

Post Labdon, Hebræi in ditionem rediguntur alienigenæ, annis 40, qui anni copulantur temporibus Judicum posteriorum, secundum Judæorum traditiones. Josephus historiographus Judæorum, sic: Josue 110 anno ætatis suæ, id est cum Mose 40, & post eum 76 anno-
312 rum obiit. Post Josue populus Judæorum per annos 18 sine principe fuit. Post hoc, propter epulas & libidinem iratus est Dominus eis, ita ut invicem Beniamini, præter 600 ab Israëlitis sint deleti, & Chusamrasataim regi Assyriorum per annos 8 servirent, post quos ita liberati sunt. Cenez de tribu Juda, vir fortis & prudens, responso à Deo dato ei, ne despiceret Hebræos in tali miseria, priùs Chusamrasataim castra diripuit. Quum verò plures ad pugnæ aleam subeundam accederent, quòd prima eis impressio non infeliciter successisset, manus cum Assyriis conserunt: eosque planè profligatos, Euphratem trajicere coëgerunt. Cenez igitur quum hoc fecisset, principatus honorem accepit per quadraginta annos. Quo mortuo, servierunt filii Israël in omni malo regi Egloni Moabitarum, ponenti regnum suum in Hiericho per annos 18. Et iterum sic liberati sunt. Aod, filius Gera de tribu Benjamin, habitans in Hiericho, & amicus Egloni factus, & placans eum muneribus, ut inter charos circa Regem esset; aliquando cum duobus famulis fert regi munera, gladio in dextro femore ligato. Qùm post prandium æstate regis custodes dormiebant, famulis verò solis præsentibus, tunc quasi à secreto, jussu regis abeuntibus: Aod exivit ad regem, & gladium in corde ejus fixit, & relinquens gladium & januam clausam, exivit, & latenter abiens in Hiericho indicavit. Hebræi verò citò tubis canentibus, decem millia occiderunt. Aod igitur, ob hanc causam principatu honoratus est à plebe, quem tenuit per annos 80.

Post hunc Samgar, filius Anath, electus ad principatum, primo anno obiit. Postea, propter iram Dei & transgressionem Legis, servierunt Iabin, regi Chananæorum, habenti armatorum 3000 equitum, & 12000 curruum, & Sisaræ principi hujus militiæ, per annos 21. De cætero, temperantes à malis, rogaverunt Deboram prophetissam, ut Deum rogaret pro eis. Deus verò per eam Baracum elegit de tribu Nephthalim, qui noluit inire bellum sine Debora, ea eligente 10000 ad bellum. Tunc illa ei dixit, Tu concedis mulieri, quod Deus tibi dedit: sed & ego non recuso. Tunc cum victoria belli Sisara occisus est, alioque bello rex Iabin, qui duo principatum per annos 40 tenuerunt.

Quibus

Quibus eodem tempore abeuntibus, ſervierunt Madianitis annis ſeptem. Sed tunc converſi à malis, orabant Deum, ut eos liberaret. Tunc Gedeoni filio Ioas, paucos manipulos, non in area propter hoſtes, ſed in torculari tenenti, apparuit Deus in forma juvenculi, ei præcipiens, ut liberaret Iſraël. Quo verò recuſante, propter paucitatem tribus ſuæ, ſuamque pueritiam, Dominus, quod deerat, impleturum ſe dicebat, & victoriam per eum daturum Iſraëli. Iſraël autem, audiens viſitationem Domini, citò ad certamen adeptus eſt 100000 virorum, & duos reges Oreb & Zeb cum 18000 occiderunt. Gedeon verò principatum nolens, coactus tenuit per quadraginta annos. Abimelech judicavit populum 3 annis: Thola 23, & Iair 22. Poſt Iair delinquentibus filiis Iſraël, provocaverunt iram Dei, transgredientes legem. Concluſit autem illos Deus in manibus inimicorum ſuorum, & ſervierunt Amalecitis & Palæſtinis per annos 18. Sed tunc convertentes & ſacrificia celebrantes, Ammonitiſque caſtra metantibus ſuper eos, non habentes ducem, rogaverunt Iephthem, qui fuit potens ad exercitum diſpenſandum, promittentes ei ducatum. Tunc Iephthe, per legatos regem Ammonitarum de occupata regione accuſabat. Ille verò rex egreſſum Iſraël de Ægypto, ad poſſidendam hæreditatem Amorræorum, patrum ſuorum accuſabat. Reſpondit Iephte, eos ob Amorræam regionem, majores ſuos nullo juſto prætextu accuſare: ſed potius ipſos gratias illis Ammoniticæ regionis nomine debere, quæ relicta illis ſit, cùm & ipſa à Moſe poſſet adimi. Excedere ipſos ſua regione jubet, quam poſt annos CCC Dei auxilio Iſraëlitæ reparaverint: & ideo ſe ipſos oppugnaturum dixit. Qui quum voveret, ut quicquid ſibi obviam foret, poſt victoriam belli, immolaret Deo: filiam ſuam, ſic contingebat, ut immolaret. Iepthe annis ſeptem, Abeſan annis ſeptem, Achialon decem, & Labdon octo. Quo mortuo, ſervivit Iſraël Philiſtinis per 40 annos: a qua ſervitute ſic liberati. Angelus domini ſimilis juveni, apparuit Manuæ de tribu Dan, promittens ei optimum fortemque filium, & Philiſtinos prementem: præcipitque angelus, ne coma ejus abſcinderetur, & non niſi aquam biberet: qui naſcens, Samſon, id eſt robuſtus, nominatus. Samſon ergo 20 annis judicabat populum. *Hæc Joſephus.* Si igitur per intervalla regni, inter Judices filii Iſraël alienigenis ſervierunt, ſicut Joſephus perhibet: damnum annorum 167 inter Moſen & Samſon habetur. Cauſa exempli, Si poſt Iair oppreſſi ſunt filii Iſraëlitæ per annos 18, ſicut legitur, quamvis in fine vitæ Iephthe Iſraëlitas liberaret cum ipſo, niſi ſex non regnavit annis: tamen 12 annorum damnum inter mortem Iair & mortem Iephthæ poterit inveniri. Damnum autem annorum 18 poſt mortem Iair, uſque ad Iephthæ pronunciavit 299.

SAMSON.

Samſon de tribu Dan, annis 20 judicavit populum. Samſon fortiſſimus omnium fuit, ita ut à quibuſdam facta ejus geſtis Herculis comparentur.

Anni mūdi.	*Anni Samſ.*	
3018	1	Latinorum 2, poſt Æne-
3019	2	am, Aſcanius, annis

triginta ſeptem. Argivorum, Mycenis regnavit Ægiſthus. Lydii mare obtinuerunt.

3020	3	Mycenarum, poſt ne-
3021	4	cem Ægiſthi, Oreſtes

regnavit annis 15. Aſſyriorum 27, Teuteus annis 40. Ægyptiorum, ea, quæ de Ulyſſe fabulæ ferunt, quomodo docuerit Tyrrhenorum Scyllam fugere, ſpoliare hoſpites ſolitam: ſcribit Palæphatus in libro primo incredibilium: Sirenas quoque fuiſſe meretrices, quæ deciperent navigantes.

3022	5	Latinorum, Aſcanius,
3023	6	Æneæ Albam urbem
3024	7	condidit.
3025	8	Latinorum Aſcanius, de-
3026	9	relicto novercæ ſuæ
3027	10	regno Lavinii, Albam
3028	11	longam condidit: &
3029	12	Sylvium Poſthumum,
3030	13	fratrem ſuum, Æneæ

ex

Anni mūdi.	Anni Samſ.	
3031	14	ex Lavinia filium, ſum-
3032	15	ma pietate educavit.
3033	16	
3034	17	
3035	18	Sicyoniorum 24, Zeu-

xippus, annis 31. Quidam ad hujus memoriam conſervandam, balneas Byzantinorum multo poſt tempore appellatas putant.

313 |3036| 19 |Ægyptiorum, Pyrrhus, Delphis in templo Apollinis ab Oreſte occiditur, proditione ſacerdotis Macherei. Quo tempore quidam Homerum fuiſſe dicunt.

|3037| 20 |Samſon, filius Manuæ, obiit, & requieſcit in ſepulchro patris ſui, Eſthaol, in tribu Juda.

¶ Hucuſque liber Judicum annos 299 numerat; Judices 12. Othoniel primò apud Hebræos: poſt Samſon præfuit Iſraëli Emegar.

HELI.

HEli ſacerdos, ſecundum Hebræos, annis 40: ſecundum Septuaginta interpretes, annis 20 regnavit.

Anni mūdi.	Anni Heli.	
3038	1	Latinorum, Mycenis re-
3039	2	gnavit Tiſamenus, fi-
3040	3	lius Oreſtis.
3041	4	
3042	5	Ægyptiorum, Hectoris
3043	6	filii Ilium receperunt,

expulſis Antenoris poſteris, Heleno ſibi ſubſidium ferente.

|3044| 7 |Latinorum, ſecundum quoſdam, Heraclidarum deſcenſus.

|3045| 8 |Athenienſium 13, Oxyntes, annis 12 regnavit.

3046	9	Ægyptiorum, Amazo-
3047	10	nes Epheſi templum
3048	11	incenderunt.
3049	12	Latinorum, Aſcanius

Julium filium procreavit, à quo familia Juliorum orta eſt: & propter ætatem parvuli, quia nec dum regendis civibus idoneus erat, Sylvium Poſthumum, fratrem ſuum, regni reliquit hæredem.

|3050| 13 |Athenienſium, Caſtoris chronographiam de regno Athenienſium exponemus, Athenienſes reges cognomento Erechthidas, à Cecrope Diphe usque ad Thymœten, (a) quorum omne tempus inveniuntur anni 424.

Anni mūdi.	Anni Heli.	
3051	14	Latinorum, Agon, Ly-

ciorum primus.

3052	15	Caſtoris chronographi-
3053	16	am de Sicyoniorum
3054	17	regno exponemus, Si-

cyoniorum reges ab Ægialeo usque ad Zeuxippum, qui omnes regnaverunt annis 942: & ſacerdotes Carni, ex quibus præfuerunt annis triginta tribus. Poſt quos, ſacerdos conſtitutus eſt Charidemus, qui bellantes Perſas non ſuſtinens fugit.

3055	18	Latinorum 3, Sylvius,
3056	19	Æneæ filius, annis 28.
3057	20	
3058	21	Athenienſium 14, Thy-

mœtes, anno 1 regnavit.

|3059| 22 |Athenienſium 15, Aphidas, annis 9. Latinorum, Sylvius Poſthumus, quia poſt mortem patris ſui ruri fuerit educatus, & Sylvii & Poſthumi nomen accepit: à quo omnes Albanorum reges, Sylvii vocati ſunt.

Ægyptiorum, poſt quos ſuſcepit regnum Melanthus Pylienſis, Andropompi filius, & hujus filius Codrus, qui imperaverant ſimul annis 59.

3060	23	Aſſyriorum 18, Tyme-
3061	24	us annis 30.
3062	25	
3063	26	
3064	27	
3065	28	Sicyoniorum reges de-
3066	29	fecerunt, qui regna-

verant annis 962. Poſt quos ſacerdotes Carni conſtituti ſunt.

|3067| 30 |Athenienſium 16, & Erechthidarum primus, Melanthus, annis 37 regnavit.

3068	31	Ægyptiorum, Erechthi-
3069	32	darum imperio de-
3070	33	ſtructo, Atticorum
3071	34	principum regnum ad
3072	35	aliud genus tranſla-
3073	36	tum eſt, cùm Thymœ-

tem

(a) Al. Chimoëcen.

Anni mūdi.	Anni Heli.	
3074	37	tem provocasset Xan-
3075	38	thus Bœothus,& Thy-
3076	39	mœte recusante, Me-
3077	40	lanthus Pyliensis, An-

dropompi filius, suscepisset singulare certamen,ac deinde regnasset. Hinc & ἀπατέριον, id est fallaciarum solennitas celebratur, quia victoria fraude processerat.

3078	0	

¶ Mortuo Heli sacerdote, arca Testamenti ab alienigenis possidetur, ac deinde in domo Abinadab fuit annis viginti.

SAMUEL.

Samuel regnavit annis duodecim,Iosepho teste. Nam de annis ejus Scriptura sancta tacet. A Samuele tempora Prophetarum incipiunt.

Anni mūdi.	Anni Sam.	
3079	1	
3080	2	David,filius Jessæ,nasci-
3081	3	tur.Latinorum: in alia
3082	4	historia reperimus ,
3083	5	quarto Latinum Syl-

vium regnasse, Laviniæ & Melampodis filium, uterinum fratrem Posthumi: & quinto, qui nunc hic quartus ponitur,Sylvium Æneam,Posthumi filium.

3084	6	Latinorum 4, Æneas
3085	7	Sylvius,annis 31.
3086	8	
3087	9	
3088	10	
3089	11	
3090	12	Assyriorum 29, Derci-

lus, annis 40. regnavit.

SAUL.

Saul de tribu Benjamin, primus Hebræorum rex, regnavit annis 20 secundum Josephum. Anni verò ipsius in Scriptura divina non habentur.

Homerus, secundum quorundam opinionem, his fuisse temporibus dicitur.

Quanta apud veteres de eo dissonantia fuerit, manifestum esse poterit ex sequentibus. Quidam eum,ex quibus Crates, ante descensum Heraclidarum ponunt: Eratosthenes, post 100 annum Trojanæ captivitatis: Aristarchus,Ionica migratione, sive post annos centum: Philochorus, emigrationis Jonicæ tempore, sub Archippo Atheniensium magistratu, & post captam Trojam, anno 108: Apollodorus Atheniensis post 240 annum eversionis Ilii. Extiterunt alii, qui modico tempore,antequam Olympiades cœperint, 400 retro annis Trojanæ captivitatis eum fuisse putent, licet Archilochus 23 Olympiadem, & quintum Trojanæ eversionis annum supputet.

Anni mūdi.	Anni Saul.	
3091	1	
3092	2	
3093	3	Lacedæmoniorum re-
3094	4	gni principium: & Co-
3095	5	rinthiorū regni princi- 314
3096	6	pium. In Lacedæmo-
3097	7	ne regnavit primus

Eurystheus, annis 42: Corinthiorum, regnavit primus Aletes, annis 35.

3098	8	Lacedæmoniorum,He-

raclidarū descensus in Peloponnesum.

3099	9	Lacedæmoniorū, Eury-
3100	10	stheus & Procles Spar-
3101	11	tam obtinuerunt.
3102	12	Atheniensium 17, Co-

drus Melanthi filius, annis 21.

3103	13	Lacedæmoniorū,Jones
3104	14	profugi Athenas se
3105	15	contulerunt.
3106	16	
3107	17	
3108	18	
3109	19	Peloponnenses contra

Athenas dimicant. Lacedæmoniorum incursus in Asiam, Amazonum pariter & Cymmeriorum.

3110	20	Saul cum filio suo Io-

natha, occisi sunt à Philistæis, in monte Gelboe bellantes.

¶ Ab Abraham usque ad David, tertia ætas seculi, secundum utranque editionem annos habet 942. Hæc, velut quædam adolescentia populi Dei, qua ætate incipit homo generare. Propterea Matthæus Evangelista generationum sumpsit exordium,qui etiam pater Gentium constitutus est, quando mutatum nomen accepit.

Ab Adam usque ad David, secundum Hebræos, sunt anni 2890. Sed additione evangelica evangelistæ Lucæ, sunt anni 3120.

ÆTATIS III. FINIS.

Hic notabis, lector amice, prototypum non numerasse neque decem annos judicis Achialon, qui hic desiderantur, neque mundi annos unquam expresse: quæ fuit causa, ut extremus hujus ætatis annus sit 3110, quum ex vera serie deberet esse 3120, sequenti anno cohærens.

515 # ÆTAS IV.

De quarta ætate, usque ad captivitatem & combustionem templi Salomonis.

CAPUT XVII.

DAVID rex Hebræorum secundus, ex tribu Juda primus, annis quadraginta regnavit.

Anni müdi.	*Anni Dav.*	
3121	1	Latinorũ 5, Latinus Sylvius, annis 50 regnavit.
3122	2	
3123	3	Hebræorum, pontifex
3124	4	Abiathar, clarus habetur.
3125	5	
3126	6	
3127	7	David hucusque regnavit super tribum Juda 7 annis.
3128	8	Hinc autem 33 annis regnavit super duodecim tribus Israël.

Post Codrum principes, quos mors finiebat, quorum primus Medon, Codri filius, annis 20.

3129	9	Prophetabant Gad, Na-
3130	10	than, & Asaph.
3131	11	Corinthiorum 2, Ixion
3132	12	annis 37. Lacedæmoniorum, Codrus juxta responsum seipsum morti tradens, interemptus bello Peloponnesiaco, in quo Erechthidarum regnum destructum est, quod 487 annis perseveraverat.

3133	13	Assyriorum 30, Eupa-
3134	14	les, annis 38.
3135	15	
3136	16	
3137	17	
3138	18	Lacedæmoniorum 2,
3139	19	Agis, anno 1 regnavit.
3140	20	Post quem 3, Echestra-
3141	21	tus, annis 35.
3142	22	Lacedæmoniorũ, Pelas-
3143	23	gi obtinuerunt mare.
3144	24	Lacedæmoniorum, Ma-

Anni müdi.	*Anni Dav.*	
3145	25	gnesia in Asia condita.
3146	26	
3147	27	Lacedæmoniorũ, Mycena in Italia condita, vel Cumæ.
3148	28	Atheniensium 2, Acastus, annis 36 regnavit.
3149	29	Lacedæmoniorũ, Myr-
3150	30	rhena condita: & E-
3151	31	phesus ab Andronico.
3152	32	Salomon nascitur.
3153	33	Lacedæmoniorũ, Car-
3154	34	thago condita est, ut
3155	35	quidam volunt, à Car-
3156	36	chedine Tyrio, ut alii,
3157	37	à Didone, filia Beli, an-
3158	38	nis 143 post Troja-
3159	39	num excidium.
3160	40	David, filius Jessæ, obiit quarto die calendis Januariis, & in arce Hierusalem, quæ dicta est civitas David, sepultus est. Post tempus annorum 828, Hyrcanus pontifex, qui & Joannes, in 2 anno sui pontificatus, Antiocho Pio, filio Demetrii, ut ab obsidione Hierusalem liberaret, de sepulchro David 3000 talantorum tulit. Et iterum Herodes rex multam pecuniam inde tulit.

SALOMON.

SAlomon, 12 año ætatis suæ, per Israël incepit regnare in solio patris, & postea, quod Scriptura tacet, vixit David, regnante jam filio, aliquot annis, qui sibi & non filio imputantur. Mortuo autem patre, postea filius regnavit annis 40, quibus sine patre regnavit. Et sic initium regni Salomonis est tempus, quo solus regnavit. Historia ostendit, non tamen omnes annos vice illius 52, quum antè continet, quòd non regna-

regnavit, filiis, sed patribus, quamdiu simul vixerunt, imputantur. Confirmat liber Regum, dicens, quòd Ozias, postquam lepra percussus est, habitavit in domo separata,& filius ejus,Joatham, regnavit pro eo usque ad mortem patris: & tamen postea, quum esset 25 annorum, 16 annis regnavit solus. Quod de Salomone intelleximus, & de Achaz similiter intelligendum est. Joathæ filius, Ezechiæ pater fuit. Hoc dicit Hieronymus ad Vitalem presbyterum, de Salomone & Achaz, qui 10 annorum dicuntur filios genuisse.

¶ Salomon, tertius filius David, annis regnavit quadraginta.

Anni mūdi.	Anni Sal.	
3161	1	Lacedæmoniorum Ionica emigratio, in qua
3162	2	quidam Homerum
3163	3	fuisse scribunt.

3164	4	Hic Salomon,mense secundo quarti anni regni sui, templum Domino ædificare cœpit in Hierusalem, post
3165	5	
3166	6	
3167	7	
3168	8	

exitum Israël ex Ægypto 480 annis, ut liber Regum tertius testatur: quod in figuram totius temporis, quo in hoc seculo CHRISTI ædificatur ecclesia, quæ in futuro perficietur, septem annis perfecit; & in octavo mense anni septimi dedicavit.

| 3169 | 9 | Corinthiorum 3, Agelaus, annis regnavit 37.

3170	10	Latinorum 6, annis 38.
3171	11	Assyriorum 31, Laosthenes, annis 45.
3172	12	
3173	13	Lacedæmoniorum 4, Leobotes, annis 37.
3174	14	
3175	15	
3176	16	Hebræorum, sacerdos Sadoc, 8 ab Aaron, habetur illustris.
3177	17	
3178	18	
3179	19	Lacedæmoniorū, quidam Homerum & Hesiodum his temporibus fuisse ajunt.
3180	20	
3181	21	
3182	22	
3183	23	Regina Saba venit audire sapientiam Salomonis.
3184	24	
3185	25	
3186	26	Lacedæmoniorū, Carthago (secundum nonnullos) conditur à Didone. Alii suprà scriptum tempus vendicant.

Anni mūdi.	Anni Sal.	
3187	27	Atheniensium 3, Archippus, annis regnavit novendecim.
3188	28	Lacedæmoniorum, tertiò mare obtinuerunt Thraces annis 19.
3189	29	
3190	30	
3191	31	
3192	32	
3193	33	In Ægypto dynastia 21, regnavit Senenchs, annis 26.
3194	34	
3195	35	
3196	36	
3197	37	
3198	38	
3199	39	
3100	40	Salomon, filius David, in Bethlehem, anno 40 regni sui, 50 autem ætatis suæ, sepultus in Hierusalem est. 316

¶ Post mortem verò Salomonis, Jeroboam de tribu Efraim, separavit à domo David & à Domino decem tribus, in figuram hæreticorum, qui suos sequaces à CHRISTI ecclesia segregant.

ROBOAM.

Hebræorum Juda 4, Roboam, filius Salomonis, regnavit annis 17 duas tribus subjectas sibi, idest, Juda & Benjamin, ob reges Judæorum, quòd ij ex Juda stirpe descenderant: unde & universa gens nomen Judææ sortita est, quæ appellatur Israël.

¶ Apud Hebræos, qui in Samaria erant, & vocabantur Israël, primus regnavit Ieroboam, annis viginti tribus in Samaria.

Anni mūdi.	Anni Rob.	
3201	1	
3202	2	
3203	3	Atheniensium 4, Thersippus, regnavit annis 42.
3204	4	Susachim, rex Ægypti, contra Judæos dimicans, templum Domini spoliat.
3205	5	Corinthiorum 4, Pryminas, annis 35.
3206	6	
3207	7	
3208	8	Latinorum 7, Capetus Sylvius, annis 24. Al-
3209	9	

Anni mūdi.	Anni Rob.	
3210	10	bæ Sylvii, superioris

regis sexti filius fuit.

3211	11	Lacedæmoniorum 5,
3212	12	Doryachus, (a) an. 29.
3213	13	Samos condita, &
3214	14	Smyrna in urbis mo-
3215	15	dum ampliata.
3216	16	Assyriorum 32, Pyri-
3217	17	thydias, (b) annis 30.

ABIA.

HEbræorum Juda 5, Abia filius Roboam, Ieroboam pugnantem contra se superavit, occisis de exercitu ejus millibus quinque, & regnavit saltem annis tribus.

Anni mūdi.	Anni Abia.	
3218	1	
3219	2	Ægyptiorum, Pseusen-

nes, annis regnavit 41.

|3220| 3 |Hebræorum pontifex
317 maximus, Abimelech, illustris habetur.

ASA.

HEbræorum Juda 6, Asa Justus, filius Abiæ, annis 41 regnavit.

Anni mūdi.	Anni Asa.	
3221	1	
3222	2	Asa idola destruit, tem-

plum mundat, egredientem contra se Zaram Æthiopem sternit cum suo exercitu.

|3223| 3 |Hebræorum Israël 2, Nadab, regnavit annis duobus.

|3224| 4 |Hebræorum Israël 3, Baasa, regnavit annis 24.

|3225| 5 |Lacedæmoniorũ, Thraces Bebryciam, quæ nunc Bithynia vocatur, transeuntes, à Strymone (c) occupaverunt.

|3226| 6 |Prophetabant in Judæa
|3227| 7 | Achias, Semeias; & qui erant apud altare in Samaria, Iehu, Ioed, Azarias, qui & Anania.

|3228| 8 |Ab Asa conductus Benadad, rex Syriæ Damasci contra Israël, percussit omnem terram Nephthalim.

Anni mūdi.	Anni Asa.	
3229	9	Jehu propheta à Baasa,
3230	10	rege Israël, occiditur.
3231	11	Thraces mare obtinue-
3232	12	runt.
3233	13	Latinorum 8, Capys Syl-

vius, annis regnavit 28.

3234	14	Lacedæmoniorum 6,
3235	15	Agesilaus, annis 44 re-
3236	16	gnavit.
3237	17	
3238	18	Corinthiorum 5, Bac-
3239	19	chis annis 34 regnavit.
3240	20	
3241	21	
3242	22	
3243	23	
3244	24	Atheniensium 5, Phor-
3245	25	bas, annis 31.
3246	26	Assyriorum 33, Ophra-
3247	27	teus, annis 20.
3248	28	
3249	29	Hebræorum Israël 4, E-
3250	30	la, annis 2.
3251	31	Hebræorum Israël 5,
3252	32	Amri, annis 12. Amri
3253	33	emit montes Samariæ
3254	34	à Semer duobus talen-
3255	35	tis argenti, & ædifica-
3256	36	vit illic. Hiel de Bethel
3257	37	Jericho instaurat.
3258	38	
3259	39	
3260	40	Ægyptiorum, Nepher-

cherres, annis 4 regnavit.

|3261| 41 |Latinorum 9, Capetus Sylvius, annis 13.

JOSAPHAT.

HEbræorum Juda 7, Josaphat justus, filius Asæ, annis 25.

Anni mūdi.	Anni Iosap.	
3262	1	
3263	2	Hebræorum Israël 6, A-
3264	3	chab, filius Amri, an-

nis 22. Cujus uxor erat Iezabel idololatra, filia Ethbaal, regis Tyri & Sidonis. Elias Thesbites per tres semis annos, à mense Octobri usque in alium annum, pluviam propter peccata populi, & Achab continet. Prophetabant Elias, Abdias, Azarias & Micheas.

(a) Al. *Doristus*.
(b) Al. *Pyrithiades*.
(c) Al. *Astrimonem*.

3265

Anni mūdi.	Anni Iosap.	
3265	4	Ægyptiorum 5, Amenophis, regnavit annis octo.
3266	5	Assyriorum 34, Ophraganeus, annis 50.
3267	6	
3268	7	
3269	8	
3270	9	
3271	10	
3272	11	
3273	12	Ægyptiorum 6, Osochor, annis 6 regnavit.
3274	13	Latinorum 10, Tiberinus Sylvius, Capeti filius, annis 8. A quo & fluvius appellatus est Tiberis, qui priùs Albula dicebatur. Corinthiorum 6, Agelas, annis triginta uno regnavit.
3275	14	Atheniensium 6, Mecades, annis 30 regnavit.
3276	15	
3277	16	
3278	17	
3279	18	Ægyptiorum, Spinaces annis 9 regnavit.
3280	19	
3281	20	
3282	21	Latinorum 11, Agrippa Sylvius, annis 9.
3283	22	
3284	23	Lacedæmoniorum 7, Archelaus, annis 40.
3285	24	
3286	25	In Latina historia hæc ad verbum scripta reperimus: Agrippa apud Latinos regnante, Homerus claruit in Græcia, ut testantur Apollodorus grammaticus, & Euphorbus historicus; ante Urbem conditam, annis 134; & (ut Cornelius Nepos) ante ipsam Olympiadem primam, annis centum.

¶ Hebræorum Israël 8, Joram, filius Achab, annis 12.

JORAM.

HEbræorum Juda 8, Joram, filius Josaphat, annis 8: nominatus nomine filii Achab, fratris suæ matris Godoliæ: & ambulavit Joram in viis sacrilegis domus Achab. Prophetabant Elias & Eliseus.

Anni mūdi.	Anni Jora.	
3287	1	
3288	2	Ægyptiorum, Senscones, annis 35.
3289	3	
3290	4	

Anni mūdi.	Anni Jora.	
3291	5	
3292	6	
3293	7	
3294	8	Elias Thesbites, sacerdos magnus & propheta, 40 dierum exercitatus jejunio, curru igneo rapitur quasi usque in cœlum, mortem in fine mundi ab Antichristo passurus; & Eliseum, filium Josaphat, pro se unxit prophetam. Eliseus verò primo miraculo aquas Jericho sanat. Micha de tribu Ephraim sub Joram, filio Achab obiit, & sepultus est in terra sua juxta Polyandrum. In diebus Joram, recessit Edom, ne esset sub Juda, & constituit sibi regem.

AZARIAS.

HEbræorum Juda 9, Azarias, qui & Zacharias, vel Mathias, filius Joram, anno uno regnavit.

| 3295 | 9 | Azariam cum filio suo Joas, & nepote Amasia, propter scelera sua Matthæus Evangelista à Salvatoris genealogia reclusit.

¶ Hebræorum Israël 9, Jehu, annis vigintiocto regnavit.

GODOLIA.

HEbræorum Juda 10, Godolia vel Athalia de familia Achab, regnavit
annis sex: sed secundum septuaginta se- 318
niores interpretes, annis septem. Quæ videns, interfectum ab Jehu rege Israël, filium suum Azariam, occidit omnem stirpem regiam domus Joram, nisi solum Joas, filium Azariæ, quem Josabeth, soror Azariæ, uxor Joiadæ pontificis, furata est de medio filiorum regis, quum interficerentur.

Anni mūdi.	Anni God.	
3296	1	Joiadas, insignissimus pontifex, qui solus post Mosen annis 133 vixit.
3297	2	
3298	3	
3299	4	
3300	5	Propheta Zacharias clarus habetur.
3301	6	

JOAS.

HEbræorum Juda 11, Joas, filius Azariæ, annis 40. Iste principio regni templum innovavit.

Anni mūdi.	Anni Joas.	
3302	1	Atheniensium 7, Dio-
3303	2	genetus, annis 28.
3304	3	Corinthiorum 7, Eude-
3305	4	demus, annis 25.
3306	5	Lacedæmoniorū, mare
3307	6	obtinuerunt & Phry-

ges annis vigintiquinque.

3308	7	Azarias propheta cla-
3309	8	rus apud Hebræos

tunc temporis habebatur.

3310	9	Azarias propheta or-

tus est in terra Reblatha, & sepultus, nono hujus Joas anno occisus.

3311	10	Zacharias propheta oc-
3312	11	ciditur.
3313	12	Lacedæmoniorum, Ly-
3314	13	curgus insignis habe-
3315	14	Assyriorum 35, (tur.
3316	15	Ascrazapes, annis 40.
3317	16	
3318	17	
3319	18	
3320	19	
3321	20	Latinorum 12, Aremu-
3322	21	lus Sylvius, annis 19.

Sylvius Aremulus, sive Remulus, Agrippæ superioris regis filius, præsidium Albanorum inter montes, ubi nunc Roma est, posuit; qui ob impietatem postea fulmine tactus interiit. Hujus filius fuit Julius, proavus Julii Proculi, qui cum Romulo commigrans, fundavit Juliam gentem. Ægyptiorum 22 dynastiæ, Sencoris, annis regnavit vigintiuno.

319	3323	22	¶ Hebræorum Israël 10,
	3324	23	Joachaz, filius Jehu, in
	3325	24	anno 22 regni Joas in-
	3326	25	cipiens, regnavit annis
	3327	26	16, teste Josepho.
	3328	27	Corinthiorum 8, Ari-
	3329	28	stomedes, annis 36.
	3330	29	
	3331	30	
	3332	31	Eliseus propheta, Eliæ

discipulus, ex tribu Ruben, obiit; & requiescit in civitate Sebaste, quæ quondam Samaria dicebatur. Atheniensium 8, Pheredus, annis 19.

3333	32	Lacedæmoniorū, Sexto
3334	33	mare obtinuerunt Cy-

Anni mūdi.	Anni Joas.	
3335	34	prii etiam annis 23.
3336	35	Apud Hebræos, Zacha-
3337	36	rias propheta, filius Jo-
3338	37	jadæ, tutoris quondam
3339	38	ac regni vivificatoris

sui, inter templum & altare, à rege Joas lapidatus est, quem ob merita sua, Dominus in Evangelio filium Barachiæ, id est, benedicti Domini, cognominat.

3340	39	Latinorum 13, Aven-

tinus Sylvius, annis 37. Aventinus, Aremuli superioris filius, in eo monte, quo nunc est pars Urbis, est mortuus ac sepultus, & æternum loco vocabulum dedit.

3341	40	¶ Hebræorum Israël 11,

Joas, qui & Amasias, filius Joachaz, annis 16. In cujus secundo anno, Amasias super tribum Juda cœpit regnare, teste Josepho.

AMASIAS.

Hebræorum Juda 22, Amasias, annis 29 regnavit.

Anni mūdi.	Anni Ama.	
3342	1	
3343	2	Lacedæmoniorū 8, Te-
3344	3	leclus, annis 40. Ægy-

ptiorum 23, Osorchon, annis 15.

3345	4	Carthaginem hac ætate
3346	5	quidam conditam pu-
3347	6	tant, alii verò, ut suprà

memoravimus.

3348	7	Hazael, rex Syriæ, afflixit
3349	8	Israël.
3350	9	
3351	10	Atheniensium 9, Ari-
3352	11	phron, annis 20.
3353	12	Lacedæmoniorum, ab
3354	13	Ariphrone Assyriorum
3355	14	regnum destructū est:

& Sardanapalus, ut nonnulli scriptitant, etiam obiit.

3356	15	Assyriorum 36, Ton-
3357	16	sconcoleros, qui voca-
3358	17	tur Græcè Sardanapa-

lus, annis viginti regnavit.

3359	18	Ægyptiorum 24, Ta-

chelotis, annis regnavit 13.

3360

Anni mūdi.	Anni Ama.	
3360	19	¶Hebræorum Israël 12,
3361	20	Jeroboam, filius Joas,

annis 46. In secundo anno hujus Ozias, filius Amasiæ, cœpit regnare super tribum Juda, teste Josepho.

3362	21	Lacedæmoniorum, 9,

Locho. Septimò Phœnices mare obtinuerunt.

3363	22	Sardanapalus eodem

tempore Tarsum atque Anchialem condidit: & in prælio victus ab Arbace Medo, semet incendio concremavit.

3364	23	Corinthiorum 9, Eche-
3365	24	mon, annis 16.
3366	25	
3367	26	
3368	27	
3369	28	
3370	29	Lacedæmoniorū, The-

spieo, Ariphronis filio, Athenis regnante, Assyriorum imperium deletum est.

ASARIAS.

Hebræorum Juda 13, Azarias, qui & Ozias, Amasiæ filius, annis quinquaginta duobus regnavit.

Anni mūdi.	Anni Asar.	
3371	1	
3372	2	Atheniensium 10, The-
3373	3	spieus, annis 27. Ægy-
3374	4	ptiorum 23 dynastia,
3375	5	Petubastis, annis 25.
3376	6	Usque ad id tempus fu-

isse reges Assyriorum, historia refert: & fiunt simul anni 1198. Omnes autem anni regni Assyriorum à primo anno Nini supputantur, 1240.

3377	7	Medorum primus Ar-

baces, annis 29. Latinorum 14, Procas Sylvius, Aventini superioris regis filius, annis 22. Medorum, Arbaces Medus, Assyriorum imperio destructo, regnum Medis transtulit, & interim sine principibus res agebatur, usque ad Deiocem, regem Medorum. In medio autem tempore, Chaldæi propriè prævalebant, quorum separatæ quædam regni successiones feruntur. Reliquæ quoque gentes propriis regibus utebantur.

Anni mūdi.	Anni Asar.	
3378	8	Anno ante Urbem con-
3379	9	ditam 64, novissimus

apud Assyrios regnavit Sardanapalus, vir quavis muliere corruptior.

3380	10	Corinthiorum 10, A-
3381	11	lexander annis 25.
3382	12	Lycurgus Lacedæmo-

niis jura componit. Principium regni Macedonum.

3383	13	Macedonum primus,
3384	14	Caranus, annis 28. La-
3385	15	cedæmoniorum 10,

Polydorus, annis 37 regnavit.

3386	16	Lacedæmoniorū, tem-
3387	17	plū Junonis incensum.
3388	18	Hesiodus insignis habe-
3389	19	tur, ut vult Porphyrius.
3390	20	
3391	21	
3392	22	Ægyptii regem suum
3393	23	Osorthon, Herculem
3394	24	cognominaverunt.
3395	25	Prophetabant apud He-
3396	26	bræos Osee, Amos, E-

saias, & Jonas.

3397	27	Phædon Argivus, men-
3398	28	suras & pondera pri-
3399	29	mus invenit. Ægy-

ptiorum, Osorthon, annis 21.

3400	30	Lacedæmoniorū, Ly-

curgi leges Lacedæmon, juxta sententiam Apollodori, hac ætate suscepit.

3401	31	Latinorum 15, Amuli-
3402	32	us Sylvius, annis 44.
3403	33	Numitor, Procæ supe-
3404	34	rioris regis major fili-
3405	35	us, à fratre Amulio re-

gno pulsus, in agro suo vixit. Filia ejus adimendi partus gratia, virgo Vestalis electa est, quæ quum 27 patrui sui anno geminos edidisset infantes, juxta legem, in terram viva defossa est. Verùm parvulos prope ripam Tiberis expositos, 320
Faustulus, regii pastor armenti, ad Acciam Laurentiam, uxorem suam, detulit, quæ propter pulchritudinem & rapacitatem corporis quæstuosi, Lupa à vicinis appellabatur; unde ad nostram usque memoriam, meretricum cellulæ Lupanaria dicuntur. Pueri verò, quum adolevissent, collecta pastorum & latronum

num manu, interfectoque apud Albam Amulio, avum Numitorem in regnum
321 restituunt.

Anni mūdi.	Anni Asar.	
3406	36	Medorum 2, Sosarmus,
3407	37	annis 30. Atheniensiū

11, Agamemnestor, annis 20. Corinthiorum 11, Telestes, annis 12. Ægyptiorum, Psammus, annis 10.

3408	38	Trieres prima naviga-
3409	39	tio in Corintho. Eu-

melus Corinthius versificator agnoscitur, & Sibylla Erythræa.

3410	40	Ægyptii, post Phœnices
3411	41	mare obtinuerunt.
3412	42	Hebræorum Israël 14,

Zacharias, mensibus sex. Post quem Sellum, diebus 3. Post quem Manahem, annis 10. Macedonum 2, Cœnus, annis 12 regnavit.

3413 | 43 | Anno ante Urbem conditam 30, Peloponnensium Atheniensiumque maximum bellum, totis viribus animisque commissum est.

3414	44	Bocchorus Ægyptiis
3415	45	jura constituit: sub quo

agnus loquutus est.

3416 | 46 | Lacedæmonii contra Messenios vicennale bellum habebant.

Ægyptiorum dynastia 24, Bocchorus, annis 46 regnavit.

3417 | 47 | Corinthiorum 12, Automenes, anno uno. Post hunc Philolaus annis sex regnavit.

3418	48	Atheniensiū 12, Æschy-
3419	49	lus, annis 23, Agame-
3420	50	mnestoris filius. Lydo-
3421	51	rum primus rex Ardi-

sus, filius Alyattis, annis 36 regnavit. Lacedæmoniorum reges defecerunt.

3422 | 52 | Anno 52, Zacharias cœpit regnare super Israël. Phacee, filius Manahen, annis 10, ut in libro Regum legitur.

JOATHAM.

Hebræorum Juda 14, Joatham, filius Oziæ, annis 16. Olympias prima ab Eliensibus constituitur, post annos 405 Trojanæ captivitatis; anno primo Joatham, secundum Hebræos; anno 6 Æschyli, Atheniensis judicis, prima Olympias facta est, in qua Corœbus Eliensis extitit victor. Olympus autem est nomen campi in Græcia apud Actæum littus, qui propter amœnitatem planiciei suæ sic dicitur, quasi amœnitas olympi, id est, cœli. Elei agunt quinquennale certamen aut agonem, 4 annis in medio expletis, in quibus principes annui constituuntur 4: qui anni Olympias nominati, id est, Olympiadis primo vel secundo sive tertio aut quarto anno, aliquid gestum esse narratur. Quam Olympiadem Iphitus, filius Praxonidis sive Hæmonis, primus constituit. Ab hoc tempore, Græcia de temporibus historiarum vera creditur: nam antea, ut cuique visum est, diversas sententias protulerunt.

Scribit autem Aphricanus (ut verba ejus ponam) ad hunc modum: Æschylus, Agamemnestoris filius, apud Athenienses obtinuit principatum annis vigintitribus, qua ætate Joatham regnabat in Hierusalem. Porrò & nos in prima olympiade Joatham posuimus. Annus ergo Joatham primus, secundum Aphricanum, Bedam, atque Josephum, olympiadis primæ primus erat annus.

Anni mūdi.	Anni Ioath.	
3423	1	Olympias 1. Archimus
3424	2	Milesius, poëta clarus
3425	3	habetur. Macedonum

3, Tyrimas, annis 38 regnavit.

3426 | 4 | Remus & Romulus nascuntur, matre Ilia. (a) Amulius rex, Numitoris fratris sui filiam Rheam nomine, quæ & Ilia dicta, Vestalem virginem fecit: quæ gravida inventa, dum scelus suum nititur excusare, à Marte se compressam mentita est: quæ patrui sui regni 16 an. geminos ediditset.

3427	5	Olympias secunda. A-
3428	6	thenienses primò trie-
3429	7	res navigarunt, Ame-
3430	8	nedeo cursum dirigen-
3431	9	Olympias tertia. (te.

Abacuc, Osee, Johel, Esaias, Obed.

3432	10	Hebræorum Israël 17,
3433	11	Phaceia, filius Rome-

liæ, annis 20. Sub quo Theglathphalasar, rex Assyriorum, magnam partem populi

(a) al. *Ecilia.*

populi Judæorum in Assyrios transtulit.

Hesiodus secundum quosdam clarus habetur. Cyrene condita. Milesii obtinuerunt mare annis 18.

Anni mūdi.	Anni Ioath.	
3434	12	Cynethon Lacedæmonius, qui Telogoniam scripsit, agnoscitur.
3435	13	Olympias 4. Medorum 3, Medidus, annis 50. Eumelus poëta, qui Pagoniam & Europiam scripsit, & Archimus, qui Æthiopiam & Iliacam composuit, Persis agnoscuntur.
3436	14	Aradus insula condita.
3437	15	
3438	16	Lacedæmoniis primus ephoros, quod magistratus nomen est, constituitur. Fuerunt autem sub regibus annis 350. Construxerunt urbem in Ægypto Raveratin.

ACHAZ.

Hebræorum Juda 15, Achaz, filius Joathan, an. 16. Anno autem 8 Phaceæ regnare cœpit Achaz, teste Hieronymo.

Anni mūdi.	Anni Ach.	
3439	1	Olympias quinta.
3440	2	Atheniensium 13, Alcmæon, annis 2.
3441	3	
3442	4	
3443	5	Olymp. 6. Urbs condita.

URBS ROMA.

Nonnulli Romanorum scriptores Romam conditam ferunt, olympiadis 6 anno 1, in monte Palatino, à geminis, 11 calendis Majis. Romulus scilicet & Remus, collecta multitudine pastorum, Romanæ urbis ædificia inchoant, suoque de nomine junior, qui germanum peremerat, urbem vocari Romam præcepit. Millesimus Urbis annus sub Philippo principe completur. Atheniensium 14, Charops, annis 10. Athenis principes, qui usque ad mortem Reipublicæ præerant, defierunt: & in 10 annos magistratuum consuetudo versa est, regnavitque primò Charops, filius Æschyli.

| 3444 | 6 | Romanorum primus, Romulus, à quo Romani ex Latinis dicti, anno secundo ab Urbe condita, regit annis octo.

Anni mūdi.	Anni Ach.	
3445	7	Anno 3 ab Urbe condita, Remus rure, rastro pastorali à Fabio, Romuli duce, occisus. Roma Parilibus, qui nunc dies festus est, condita, eodemque die, Consualibus ludis Sabinæ raptæ, anno ab Urbe condita 3. Et una virginum pulcherrima, acclamatione rapientium, Thalasso, duci Romuli, decernitur: unde in nuptiarum solennitatibus Thalasso vulgò clamitant, quòd scilicet talis nupta sit, quæ Thalassum mereatur habere.
3446	8	Ob asyli impunitatem, magna Romulo multitudo conjungitur. 322
3447	9	Olympias septima.
3448	10	
3449	11	Anno 7 Urbis conditæ.
3450	12	
3451	13	Olympias octava.
3452	14	Hebræorū Israël, Osee, filius Elæ, regnavit annis 9. In cujus anno 4, Ezechias cœpit regnare super tribum Juda, teste Josepho. Annus Urbis conditæ 10 hic est.
3453	15	Atheniensium 15, Æsimedes, annis 10. Ceninenses, Antemnates, Crustumini, Fidenates, Veientes, qui propter Sabinarum raptum bellum moverant, vincuntur à Romulo. Tarpeia obruta, unde mons Tarpeius, in quo nunc Capitolium.
3454	16	Lydorum 2, Alyattes, annis 14. Naxus condita in Sicilia. Midas regnavit in Phrygia.

EZECHIAS.

Hebræorum Juda 16, Ezechias, annis 29 regnavit.

Anni mūdi.	Anni Ezec.	
3455	1	Olympias nona.
3456	2	Syracusa & Catina, in Sicilia condita.
3457	3	
3458	4	Esaias & Osee prophetāt.
3459	5	Olympias decima.
3460	6	Prima captivitas Israël, quæ à rege Sennacherib facta est. Decem tribus gentis Judææ, quæ vocabantur Israël,

Israël, erant in parte Samariæ, quæ victæ à Sennacherib, rege Chaldæorum, & translatæ sunt in montes Medorum: regnatumque est in Samaria annis 250. Sennacherib ille, ad custodiendam regionem Judæam, accolas misit Assyrios, qui æmulatores Judææ legis facti, Samaritæ nuncupati sunt: quod interpretatur Latinè Custodes. Ezechiel propheta ait: *Et tu dormies super latus tuum sinistrum, & pones iniquitatem Israël super eo: numero dierum, quibus dormies super illud, & assumes iniquitatem eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorũ, numero dierum 390 dies, & portabis iniquitatem domus Israël. Et quum compleveris hæc, dormies super latus tuum dextrum secundò: & assumes iniquitatem domus Juda 40 diebus, diem pro anno, diem, inquam, pro anno dedi tibi.* Hieronymus super Ezechielem, quæramus años 390,
323 pro quibus diebus totidem sinistro latere dormit Propheta Ezechiel, vinctus & constrictus, ita ut in latus se alterum non verteret, captivitatem decem tribuum Israël ostendens. Et quæramus, qui sunt alii anni quadraginta tres Judæ, in dextro latere. Hîc dicendum est, quòd sub Phacea, filio Romeliæ, rege, qui 20 rex regnavit in Israël annis 20, Teglathphalasar, rex Assyriorum, & cepit Aion & multas urbes & universam terram Nephthalin, & transtulit eos in Assyrios. Postquã regnavit in Israël Osee, filius Elæ, annis novem, captus est cum omni Samaria, à Salmanasare, rege Assyrio um, & transtulit eos in Hela & Abor fluvios, Gazan, in civitatibus Medorum. Anno autem 6 Ezechiæ, regis Judæ (ut historia regum narrat) captus est Osee, à quo & cum anno 6, eodem annumerato usq; in annum 29 regni sui, sunt añi 24. Tot enim añis Ezechias post captivitatem Osee regnavit.

79. Post quem Manasses regnavit annis 55.

81. Post quem Amon, annis 2.

112. Post quem Josias, annis 31. Post quẽ regnavit Jonathas, filius Josiæ, mensibus 4. quem Necbao vinctum ducens in Ægyptũ, seniorem ejus fratrem Joachim, qui & Eliachim, regnavit annis 11. Post quem regnavit Joachim, qui & Jeconias, mensibus 3, diebus decem, qui statim ductus est in captivitatem, regnavitque pro eo Sedechias undecim annis, sub quo capta est Hierusalem, & templum destructum.

133. Itaque à prima captivitate Israël sub Phacea, usque in annum 11 Sedechiæ, anni sunt 163, menses 6. Adde annos 70 desolationis Templi primæ captivitatis, fiunt anni 234. A secunda captivitate sub Osee, 134. In secundo anno Darii, regis Persarum, templum constructum à Zorobabel, filio Salathiel, & Jehu, filio Josedech, propbetantibus Aggæo & Zacharia.

35. Darius regnavit annis 36. quorum primo sublato, in quo completus est annus 70 desolationis Templi, fiunt 35 anni.

55. Cui successit filius suus Xerxes, annis viginti.

95. & menses 7.

96. & menses 4. Artabanus mensibus 7. Xerxes annis 40, mensibus 2.

95. Sogdianus, mensibus 7. Adde menses 7 Artabani cum 2 mensibus Xerxis, fit annus & menses 4.

115. & menses 4.

155. & menses 4. Darius Nothus, annis 19. Artaxerxes, annis 40. qui & Memordari & Parsatidis filius, qui ab Hebræis Assuerus dicitur: sub quo Hester historia scribitur, & populus pristinam libertatem periculo mortis liberatus accepit. Fiunt ergo à 2 anno Darii usque ad extremum annum Assueri, anni 150 & menses 4, qui additi prioribus 233 annis, & mensibus 6, fiunt anni 389, & menses 9.

Dextri verò lateris dormitio, idest annorum 40, facilè computantur. Post Eliachim enim, qui & Joachin, regnavit filius ejus Joachim, qui & Jeconias, mensibus 3. qui cum matre & eunuchis & servis & principibus suis exiit ad Nabuchodonosor, & suscepit eum ipse rex Babylonis, anno 8 regni sui, cum omni thesauro Templi Domini & domus regiæ, & omni populo decem millibus, tantùm relictis pauperibus, & transtulit eos in Babyloniam. Post quem regnavit Sedechias annis 11. sub quo templum destructum est: cujus solitudo usque ad 2 annum Darii permansit 70 annis. Anno verò desolationis Templi Cyrus regnavit in Persis, sub-

subverso rege Medorum Astyage, qui secundum prophetiam Esaiæ, 50000 hominum de tribu Juda, & vasa templi aurea & argentea 5400, quæ Nabuchodonosor asportavit, remisit in Hierusalem, & reliqua.

Sicuti igitur à Phacea, rege Israël, sub quo Salmanassar multa populi millia vastavit, usque in annum 40 Assueri, supputamus 390 annos, quando universi populi Judaici persequutio mitigata est: sicut à primo anno Jechoniæ, quando magna pars Hierusalem translata est in Babylonem, usque ad primū annum Cyri, regis Persarum, qui desolationis templi erat annus 30, computantur anni 40. sub quo Judæorum laxata est captivitas, populo reddita est libertas.

Qui autem voluerit computare à prima captivitate, quæ facta est sub Manue, filio Gaddi regis Israël, qui in Samaria regnavit annis 10. quando venit Phul, rex Assyriorum, in terra Israël, & accepit mille talenta argenti, & post eum annos 2 alios Phaceæ, quibus regnavit in Israël: inveniet anno 28 Assueri, compleri annos 390, sicut Hester refert historia: quod & credibilius est. Neque enim ab imperio Assueri, sed adhuc regnante eo, Israël jugum servitutis abjecit. Hæc Hieronymus.

Anni mūdi.	*Anni Ezec.*	
3461	7	Romanorum, Tatius Sabinorum regnans cum Romulo, à Curibus Quirites appellati. Macedonum 4, Perdiccas, annis 51. Ægyptiorum 25 Dynastia, Sabacon Æthiops, annis 12.
3462	8	Romulus primus milites sumpsit ex populo: & nobilissimos centum senes; ob ætatem Senatores; ob similitudinem curæ, Patres appellavit: templa & muros Romæ construxit.
3463	9	Olympias undecima. Anno Urbis 20.
3464	10	Atheniensium 16, Clidicus, *(a)* annis 10.
3465	11	

Anni mūdi.	*Anni Ezec.*	
3466	12	Sabacon, Bocchorum regem captum vivum exussit.
3467	13	Olympias duodecima.
3468	14	
3469	15	In Sicilia Chersonesus condita.
3470	16	
3471	17	Olympias 13.
3472	18	Bellum inter Lacedæmones & Argivos gestum.
3473	19	Anno Urbis 30. Ægyptiorum, Sepithus annis regnavit 12.
3474	20	Atheniensium 17, Hippomanes, annis 10.
3475	21	Olympias 14.
3476	22	Medorum 4, Cardiceas, annis 14.
3477	23	
3478	24	Olympias 15.
3479	25	
3480	26	Romulus repentè, quū concionem ante Urbem haberet, apud Capreæ paludes, è conspectu ablatus est. Discerptum aliqui à Senatu putant, ob asperius ingenium. Sed oborta tempestas, & ex turbido die serena & tranquilla lux Solis, consecrationis speciem præbuerunt. Cui mox Julius Proculus fidem fecit, visum à se Romulum affirmans, augustiore forma, quàm fuisset: mandare præterea, ut se pro numine acciperent: Quirinum in cœlo vocari: placitum diis, ut Roma gentium potiretur. Ipse verò Romulus fortè fuit percussus, cujus anima in inferno, & corpus 324 palude sepultum.

Mortuo autem Romulo, per quinos dies Senatores rempublicam rexerunt, atque unus annus ita expletus est. Hoc tamen tempus interregnum appellatum est.

NUMA POMPILIUS.

Romanorum 2, Numa Pompilius, nullum cum finitimis bellum gessit. Duos menses addidit, Januarium & Februarium: quum antea decem tantùm menses apud Romanos fuissent. Capitolium quoque à fundamentis ædificavit. Congiarium dedit, & asses ligneos, & scorteos. Lydorum 4. Candaules, annis 17.

(a) al. *Elidecus.*

Anni mũdi.	Anni Ezec.	
3481	27	Sibylla, quæ & Herophi-
3482	28	le dicitur, in Samo in-

signis habetur. *(a)*

| 3483 | 29 | Olympias 16. Anno Urbis conditæ 40.

MANASSES.

Hebræorum Juda 17, Manaffes, filius Ezechiæ, annis 55.

Anni mũdi.	Anni Man.	
3484	1	Athenienfium 18, Leo-
3485	2	crates, annis 10.
3486	3	Ægyptiorum, Tarra-

chus Æthiops, annis 20. Nicomedia condita, quæ priùs Aftacos *(b)* vocabatur. Croton, Parion & Sybaris conditæ.

3487	4	Olympias 17.
3488	5	DeiocesEcbatanam cō-
3489	6	didit. Medorũ 5, Deio-
3490	7	ces, annis 54. Partheni

Tarentum condiderunt.

3491	8	Olympias 18.
3492	9	
3493	10	Anno Urbis 50.
3494	11	Athenienfium 19, Ab-

fander annis 10 regnavit.

3495	12	Olympias 19.
3496	13	
3497	14	
3498	15	
3499	16	Olympias 20.
3500	17	
3501	18	Lydorum, Gyges, annis
3502	19	35. Midas rex, quum

apud Phrygas regnaret, fanguine tauri potus, extinctus eft.

| 3503 | 20 | Olympias 21. Anno Urbis 60. Athenienfium 20, Eryx, annis 10.

| 3504 | 21 | Clacus vel Glaucus Chius, primus ferri inter fe glutinum
325 excogitavit.

| 3505 | 22 | Ægyptiorum 27 dynaftia, Merrhes Æthiops, annis 12.

| 3506 | 23 | In Sicilia Gela, in Pamphylia Phafelis condita.

| 3507 | 24 | Olympias 22.

Anni mũdi.	Anni Man.	
3508	25	Chalcedon condita.
3509	26	Manaffes ob fcelera fua
3510	27	catenatus & compedi-

tus, in Babyloniã ducitur: fed ob pœnitentiam & preces reftituitur in regnum.

| 3511 | 28 | Olympias 23. Hipponax notiffimus redditur.

| 3512 | 29 | Macedoniorum 5, Argæus, annis 38 regnavit.

3513	30	Anno Urbis 70. Athe-
3514	31	nis annis 6, principes

conftituti funt: ceffantibus regibus, novem principes, ex nobilibus urbis electi, Athenienfibus præfuerunt.

3515	32	Olympias 24.
3516	33	
3517	34	Cyzicus condita eft, &
3518	35	Locri in Italia. Ægy-

ptiorum, Stephinaces, annis feptem regnavit.

3519	36	Olympias 25.
3520	37	
3521	38	

TULLUS HOSTILIUS.

Romanorum 3, Tullus Hoftilius, annis 32.

3522	39	
3523	40	Olympias 26. Anno

Urbis 80. Tullus, primò regum Romanorum purpura & ferico ufus eft: ac deinceps cum tota domo fua, fulmine conflagratus, interiit.

3524	41	Poft Caras, mare obti-
3525	42	nuerunt Lesbii annis
3526	43	58. Ægyptiorum, Ne-

cypfes annis 5 regnavit.

3527	44	Olympias 27.
3528	45	Nudipedalia primùm

acta in Lacedæmone.

3529	46	Tullus Hoftilius, poft
3530	47	longam pacem bella

reparavit, Albanos, Teientes, Fidenatesque vicit. Archilochus, Simonides, & Ariftoxenus muficus, illuftres habentur. Ægyptiorum, Nechao, annis 8.

3531	48	Olympias 28.
3532	49	Sibylla, quæ & Hero-

phile, in Samo nobilis habetur. *(a)*

3533

(a) Vide infra *ad a. 3532.*
(b) al. *Arthacus.*

(a) Vide fupra *ad a. 3481.*

Anni mūdi.	Anni Man.	
3533	50	Anno Urbis 90.
3534	51	Tullus Urbem amplia-

vit, monte Cælio adjecto.

3535 | 52 | Olympias 29. Zaleucus
3536 | 53 | legislator apud Locros
crebro sermone celebratur. Lydorum, Ardys, annis 38.

3537 | 54 | Byzantiū condita. Alcmæon clarus habetur, & Lesches Lesbius, qui parvam fecit Iliadem. Cypselus in Corintho tyrannidem exercuit, annis viginti octo.

3538 | 55 | Ægyptiorum, Psammitichus, annis 44.

AMON.

HEbræorum Juda 18, Amon filius Manasses, secundum Hebræos, regnavit annis 2 tantùm, secundum Septuaginta interpretes regnavit annis 12.

Anni mūdi.	Anni Amon.	
3539	1	Olympias 30.
3540	2	Chancus & Stagira con-

ditæ. Istrus in Ponto condita.

3541 | 3 |
3542 | 4 |
3543 | 5 | Olympias 31. Anno Ur-
3544 | 6 | bis 100. Medorum,
3545 | 7 | Phraortes, annis 24.
3546 | 8 | Lampsacus condita est,
& Abdera.

3547 | 9 | Olympia 32.
3548 | 10 | Phalaris apud Agrigen-
3549 | 11 | tinos tyrannidem exercet.

3550 | 12 | In Sicilia Selinus condita, & in Ponto Borysthenes. Macedonum 6, Philippus, annis 38. Amon à suis servis occiditur.

JOSIAS.

HEbræorum Juda 19, Josias Justus, filius Amon, annis 31 secundum Hebræos: at secundum Septuaginta interpretes, 32.

Anni mūdi.	Anni Iosiæ.	
3551	1	Olympias 33.
3552	2	
3553	3	Anno Urbis 110. He-
3554	4	bræorum pontifex ma-

ximus, Heleias, insignis habetur.

3555 | 5 | Olympias 34.
3556 | 6 | Thales Milesius, Examii
3557 | 7 | filius, primus physicus
philosophus agnoscitur: quem vixisse ajunt usque ad 58 olympiadem.

3558 | 8 | Messena à Lacedæmoniorum societate discedit. Oraculo Dodonæo primò Græcia usa est. Scythæ usque ad Palæstinam penetraverunt.

3559 | 9 | Olympias 35.
3560 | 10 |

ANCUS MARCIUS.

3561 | 11 | Romanorum, Ancus
3562 | 12 | Marcius, nepos Numæ à filia, annis vigintitribus.

3563 | 13 | Olympias 36. Anno Urbis 120. Hieremias propheta, se ab anno 13 Josiæ, usque in annum 4 Joachim 33 prophetasse perhibet, & Nabuchodonosor 4 anno Joachim regnare cœpisse, anno 19 ejusdem fuisse destructam Hierusalem.

3564 | 14 | Tyrtæus, Atheniensis
3565 | 15 | poëta, cognoscitur.
Battus condidit Cyrenen.

3566 | 16 | Medorum 7, Cyaxares, annis 32. Apud Corinthios, tyrannidem exercuit Periander. Sinope, Lipara, Prusias conditæ, & Epidamnus, postea Dyrrhachium vocata. Phalaris tyrannis destructa.

3567 | 17 | Olympias trigesima septima. Holda, mulier apud Hebræos prophetavit. Prophetabant Sophonias & Hieremias.

3568 | 18 | Josias, mundata Judæa
3569 | 19 | & Hierusalem, templo etiam iñovato, post abjectas idololatriæ sordes, pascha Domino celeberrimum facit, 18 anno regni sui.

3570 | 20 | Draco legumlator, ut quibusdam videtur, agnoscitur.

3571 | 21 | Olympias 38. Lydorum 7, Sadyattes, annis 15.

3572 | 22 | Ancus Marcius, Numæ ex filia nepos, Aventinum montem & Jani-

Janiculum Urbi addidit: & supra mare 16 ab Urbe miliario Ostiam condidit.
326 Ad extremum morbo periit. Cyaxares, adversum Assyrios dimicans, Ninum civitatem capit.

Anni mūdi.	*Anni Iosiæ.*	
3573	23	Anno Urbis 130.
3574	24	
3575	25	Olympias 39.
3576	26	
3577	27	
3578	28	Arion Methymnæus clarus habetur, qui à delphino in Tænarum dicitur asportatus.
3579	29	Olympias 40.
3580	30	
3581	31	
3582	32	Josias, rex Judæorum, cum Nechaone, rege Ægyptiorum, congressus, occiditur. Ac mihi miraculum subiit, quomodo in præsens tempus sibi uterque convenerunt, maximè, quum divina Scriptura hunc eundem Pharaonem, Nechaonem appellet. Ægyptiorum Nechao, qui & Nechepsi, annis sex regnavit.

JOACHAZ.

Hebræorum Juda 20, Joachaz, filius Josiæ, regnavit mensibus tribus, quasi usque ad calendas Apriles. Quum enim ab apice mundi, id est 15 calendis Aprilis, annos numeravimus ab Adam usque ad mortem David, 4 calendis Aprilis annos integros invenimus Joachaz. Itaque à calendis Januariis incipiens, quo David obiit, regnavit mensibus 3 usque ad calendas Aprilis: quem annum Eusebius in Chronicis suis scribit, ut dicit Beda: sed ipse Beda non scribit eum. Quem Nechao vinctum ducens in Ægyptum, seniorem fratrem ejus Eliacim pro eo constituit regem.

TARQUINIUS.

Romanorum 5, Tarquinius Priscus, annis 37. Circum ædificavit Romæ: numerum Senatorum auxit: Romanis ludos instituit: muros & cloacas ædificavit: ad extremum, ab Anci filio occisus est. Panætius primus in Sicilia arripuit tyrannidem.

JOACIM.

Hebræorum Juda 21, Eliacim, qui & Joacim, filius Josiæ, regnavit annis 6.

Anni mūdi.	*Anni Ioac.*	
3583	1	Olympias 41. Anno Urbis conditæ 140. Stesichorus poëta clarus habetur.
3584	2	Lydorum 7, Alyattes, annis regnavit 49.
3585	3	Anno 3 Joacim, Nabuchodonosor, rex Babyloniæ, Judæam cepit, & in ditionem suam rediit: & plurimos captivos affert, in quibus erant Daniel, Ananias, Azarias, Misael, Ezechiel: partemque vasorum templi Babyloniam transfert: & Joacim tributarium facit.
3586	4	Anno 4 Joacim, sacra scriptura regnum Nabuchodonosor computat: quia ex eo non solùm Chaldæis & Judæis, sed etiam Assyriis, Ægyptiis, Moabitis, aliisque innumeris gentibus incipit regnare.
3587	5	Olympias 42. Macedonum 7, Europus, annis 26. Ægyptiorum Spammus, annis 12.
3588	6	Cyaxares Medus subvertit civitatem Ninum. Pittacus Mitylenæus, qui de septem Sapientibus fuit, cum Phrynone Atheniensi olympiacè congressus, eum interfecit.

JECHONIAS.

Hebræorum Juda 22, Joacim, qui & Jechonias, filius Eliacim, mensibus quatuor regnavit, hoc est, usque ad mensem Julii. Iste circundata à Chaldæis civitate, exiit ad regem Babylonis cum matre, & ductus est cum populo in Babyloniam, anno 7 regni Nabuchodonosoris secundò venientis ad Judæam. Timuit enim Nabuchodonosor, ne non obediret ei: quia occidit patrem ejus Joacim, & constituit pro eo patruum suum Sedeciam, qui annis octo obedivit, deinde ad Ægyptum vertit.

3589	0	

SEDECIAS.

Hebræorum Juda 23, Sedecias, qui & Mathan, filius Josiæ, annis undecim regnavit.

Anni mũdi.	Anni Sedec.	
3590	1	Prophetabant Hieremias & Baruch.
3591	2	Olympias 43. Camerina & Perinthus conditæ.
3592	3	Massilia condita. Sappho & Alcæus poëtæ, clari habentur.
3593	4	Anno Urbis 150. Medorum 8, Astyages, annis 38. His temporibus, certantibus in agone τράγος, id est hircus, in præmio dabatur: unde ajunt Tragœdos nuncupatos.
3594	5	Epimenides Athenas mundari jussit.
3595	6	Olympias 44. Ægyptiorum, Vaphres, annis 30. Solon, Draconis legibus antiquatis, extra eas, quæ ad sanguinem pertinebant, sua jura constituit.
3596	7	
3597	8	Daniel propheta solvit visionem Nabuchodonosoris, anno regni sui decimo sexto, teste Josepho.
3598	9	
3599	10	Olympias 45.
3600	11	Anno Urbis 157. Templum incensum est, ex quo ædificari cœpit anno 430. Qui autem reliqui fuerunt, transfugerunt in Ægyptum: qua post annos 5 percussa à Chaldæis, in Babyloniam & ipsi transmigrarunt.

Capta igitur est Hierusalem anno 11 Sedechiæ. Nabuchodonosor, rex Chaldæorum, anno 19 regni sui, captis Hierosolymis, 9 die mensis 4, id est Julii, obsidens civitatem mensibus 8, templum mense 5 (id est Augusto) incendit: sicut Josephus perhibet.

¶ Isidorus episcopus sic: Festi autem dies in veteri Lege, isti sunt:

Dies azymorum Paschæ, 14 die mensis primi est, quando Luna plenissima, abjecto fermento, agnus immolatur.

Dies Pentecostes, quando in vertice montis Sinai lex data est Mosi: in quo de frugibus primùm panes propositionis offerebantur.

Dies sabbatorum, in quo otia celebrabantur in lege: & manna non licebat colligere. Dies neomeniarum, id est, celebratio novæ Lunæ. Semper autem Judæi in mensium principio, hoc est, prima luna, diem festum agebant: ideò quia deficiente Luna, tempus finitur, & nascente incipitur.

Dies autem tubarum, 7 mensis principium est, quando Judæi solennitatem
agentes, amplius tuba canebant, & plu- 327
rima offerebant sacrificia, quàm per singulos menses.

Dies scenopegiæ est 15 dies mensis 7, in quo tabernaculorum solennitates veteres celebrabant. Scenopegia enim tabernacula interpretantur.

Dies jejunii quarti est 17 dies mensis Julii, quando descendens Moses de monte, tabulas Legis confregit. In eo etiam die Nabuchodonosor urbis Hierusalem muros primò destruxit.

Dies jejunii quinti in mense Augusto est, quando pro speculatoribus ad terram missis, seditio in castris exorta est: & factum est, ut per desertum quadraginta annis decurrerent laboriosè, & in annis quadraginta in hyeme omnes perirent: siquidem & in eo mense à Nabuchodonosore, & multo post tempore, à Cæsare Tito templum eversum atque succensum est, & in opprobrium Judæorum exaratum.

Dies jejunii septimi in mense 7 est, id est in Octobri, in quo occisus est Godolias, & reliqui, qui erant in Hierusalem, interfecti sunt, sicut dicit Hieremias.

Dies jejunii decimi est decimo mense, qui apud nos Januarius vocatur, quando agnoverunt cuncti in Babylonia captivi, quinto mense templum fuisse destructum.

¶ Hæc autem beatus Hieronymus in Commentariis Zachariæ:

A David usque ad captivitatem quartæ ætatis, anni numerantur 473, menses 6, dies 10: secundum Septuaginta interpretes, 12 amplius.

Ab Adam usque ad captivitatem quatuor ætatum, simul sunt 3363 anni, menses 6, dies 10.

¶ Generationes autem ætatis hujus, juxta utrosque codices, sunt 17, quas tamen

tamen Matthæus Evangelista certi mysterii gratia 14 componit.

¶ Hac ætate, velut juvenili ætate, in populo Dei Regum tempora cœperunt. Hæc enim in hominibus ætas apta gubernando regno solet existere.

ÆTATIS IV FINIS.

328 ¶ *Iterum claudicat prototypi nostri calculatio in annis mundi, amice Lector: quoniam si primum annum sequentis ætatis probè numerat 3604, hic ultimus annus 3600 ætatis quartæ, deberet esse 3603.*

Eadem negligentia, desunt quoque tres anni in supputatione annorum Urbis.

In Olympiacis tempestivè desiit, nempe in 28, intricaturam fortè aut laborem vitans. Eos tamen perduximus usque ad finem hujus ætatis.

At hoc prorsus nihil est, si ad nomenclaturam ubique corruptam conferendum est, & vix emendandam, ut cætera sileam. Hoc enim debemus idiotis pigrisque amanuensibus.

ÆTAS V.

CAPUT XX.

QUINTA mundi ætas à captivitate cœpit populi Israël: quæ secundum Hieremiam 70 annis permansit, dicens: Quum cœperint impleri in Babylone 70 anni, reducam vos ad locum istum, dicit Dominus.

Primus annus captivitatis, in quo templum Domini Nabuchodonosor mense Augusti incendit, quod ab initio ædificationis suæ manserat annis 442. Capta Hierosolyma ab Assyriis, ad Vaphrem, regem Ægypti, reliqui transfugerunt. Hujus Vaphris Hieremias quoque propheta meminit. Sententiæ etiam nostræ Clemens congruit in primo Stromate, quadragesima octava olympiade captivitatem Judæorum factam esse contestans, regnante apud Ægyptios Vaphre, apud Athenas Phœnippo; & supputari septuaginta annos desolationis templi, usque in secundum annum Darii, & Hebræorum captivitatis & templi exterminii, quod fuit in Hierusalem, annis 70.

CAPTIVITAS.

Anni mūdi.	*Anni Capt.*	
3604	1	Anno Urbis 161.
3605	2	
3606	3	Corinthiorum monarchia destructa est.
3607	4	
3608	5	In Babylonia prophetabant Daniel & Ezechiel. Solis facta defectio, quum futuram eam Thales prædixisset.

Anni mūdi.	*Anni Capt.*	
3609	6	Alyattes & Astyages dimicaverunt.
3610	7	
3611	8	
3612	9	
3613	10	Anno Urbis 170. Macedonum 8, Alcetas, annis viginti novem.
3614	11	
3615	12	Astyages contra Lydos pugnavit. Anaximander Milesius physicus agnoscitur.
3616	13	
3617	14	Tarquinius occisus à filiis Anci, cui successit in regnum Servius Tullius.

SERVIUS TULLIUS.

Romanorum 6, Servius Tullius, annis viginti quatuor. Servius, ancillæ sed nobilis captivæ filius, tres montes Urbi addidit, Quirinalem, Esquilinum, Viminalem, & fossas circum muros duxit. Census Romanorum civium primus instituit: & ad extremum Tarquinii Superbi, generi sui, superioris regis filii, scelere occisus est. Anno decimoquarto, postquam percussa est civitas, vigesimo anno transmigrationis regis Joacim & Ezechielis, ipse Ezechiel vidit in visionibus renovationem civitatis ac templi & ceremoniarum.

3618	15	
3619	16	
3620	17	
3621	18	

Anni mūdi.	Anni Capt.	
3622	19	
3623	20	Anno Urbis 180. Pha-
3624	21	laris tyrannidem exer-
3625	22	cuit annis 13.
3626	23	Eugamoon Cyrenæus,

qui Theogoniam fecit, agnoſcitur.

|3627| 24 |Agon gymoicus, quem Panathenæon vocanr, actus.

|3628| 25 |Mortuo Nabuchodonoſore, Babyloniorum rege, ſuſcepit imperium Evilmerodach, cui ſucceſſit frater ejus Balthaſar. Ægyptiorum Amaſis, annis 42 regnavit.

|3629| 26 |Anno 26 poſt everſam Hieruſalem, qui eſt 37 annus transmigrationis regis Joacim, ſublevavit Evilmerodach, filius Nabuchodonoſoris, rex Babyloniæ, aono, quo regoare cœpit, Joacim, regis Judæ, caput de carcere, & poſuit throoum ejus ſuper throoum regum, qui cum eo eraot in Babylone.

|3630| 27 |Piſiſtratus, Athenienſis
|3631| 28 | tyrannus, in Italiam transgreditur. Æſopus interimitur apud Delphos,

|3632| 29 |Lydorum Crœſus, anois 15. Anaximenes phyſicus agnoſcitur.

|3633| 30 |Anno Urbis 190. Balthaſar occiſus eſt, ſub quo Daniel eam ſcripturam, quæ in pariete apparuerat, interpretatus eſt, ſignificantem imperium Chaldæorum in Medos & Perſas transferendum. Hæc eſt viſio: Mane, id eſt noſtrum: thecel, id eſt pondus: phares, id eſt fragmentum. Septuaginta anni captivitatis huc usque, juxta Aphricanum & Joſephum, id eſt usque ad Cyrum.

CYRUS.

¶ Cyrus Perſarum primus, ſubverſo rege Aſſyriorum, & regno Medorum, regnavit per annos 30.

|3634| 31 |Cyrus (ut impleretur verbum Domini ex ore Hieremiæ) primo anno ſui regni, laxata Hebræorum captivitate, ferme 50000 hominum regredi fecit in Judæam, reſtituens eis vaſa templi Domini aurea & argeotea quinque millia & quadringenta. Qui congregati in Hieruſalem menſe 7 ædificaverunt altare: & à primo die ejusdem menſis cœperunt offerre holocauſta Domino. Anno autem 2 adventus ſui, menſe 2, templi fundamenta jecerunt, anno verò incenſionis ejus 72, juxta Apbricanum & Joſephum. Sed impedieotibus Samaritis intermiſſum eſt opus usque ad annum Darii 2. Qui etiam in regno Aſſueri, in regni ſui priocipio Artaxerxi ſcripſeruot accuſatiooem adverſus Judæos: & reſcripſit Artaxerxes, ne ædificaretur Hieruſalem.

Anni mūdi.	Anni Capt.	
3635	32	Medorum, Steſichorus

eodem tempore moritur. (tur.

3636	33	Simonides clarus habe-
3637	34	Prophetabaot Aggæus
3638	35	& Zacharias. Chilo, qui

de ſeptem ſapientibus fuit. Ephoros in Lacedæmone. 329

|3639| 36 |Eo tempore Jeſus, filius Joſedec, & Zotobabel, regii geoeris filius, & Salathiel habebantur: qui & principes fuerunt eorum, qui regreſſi ſuot in Judæam.

|3640| 37 |Ænophenes Colopbonius clarus habetur.

|3641| 38 |Macedooum 9, Amyntas, annis regnavit 50.

|3642| 39 | Templum Apollinis Delpbis ſecunda vice incenſum.

3643	40	Anno Urbis 200. Ea,
3644	41	quæ de Crœſo memo-
3645	42	rantur, quomodo ren-
3646	43	tarit oraculum. Tha-
3647	44	les moritur. Crœſus

adverſus Cyrum bellum iniit.

TARQUINIUS.

Romanorum 7, Tarquinius, annis 35. Crœſus à Cyro captus eſt, & Lydorum regnum deſtructum, quod ſtetit annis 231. Tarquinius Superbus, ſocero Servio occiſo, arripuit imperium: Volſcos, Veios, Sueſſam & Pometiam ſubegit: & quum oppugnaret Ardeam cauſa Tarquioii, junioris filii ſui, qui Lucretiam corruperat, à regno expulſus eſt. Piſiſtratus ſecunda vice Athenis regnat. Pherecydes hiſtoricus clarus habetur.

Anni mūdi.	Anni Capt.	
3648	45	Hippicus poëta tunc temporis agnoscitur.
3649	46	Cyrus Sardes capit. Colligitur omne tempus captivitatis Judæorum, anni 70, qui secundum quosdam, à tertio anno Joacim usque ad vigesimum annum Cyri, regis Persarum, computantur. Porrò secundum alios, à Josiæ, Judæorum regis, anno 13, sub quo Hieremias prophetare cœpit, usque ad primum annum suprà dicti Cyri regis, desolationis verò templi, sub Dario rege, complentur anni 70.
3650	47	Harpagus, qui apud Cyrum primo loco habebatur, adversus Joniam dimicat.
3651	48	Simonides lyricus, &
3652	49	Phocylides, & Hippius poëta, clari habentur.
3653	50	Anno Urbis 210.
3654	51	
3655	52	
3656	53	
3657	54	Theognis poëta clarus eodem tempore babetur.
330 3658	55	Anacreon lyricus poëta agnoscitur.
3659	56	Apud Samum tyranni-
3660	57	dem exercent tres fra-
3661	58	tres, Polycrates, Philus,
3662	59	& Pentagnosius.
3663	60	Anno Urbis 220. Tomyris, regina Massagetarum, Cyrum interfecit.

CAMBYSES.

¶ Persarum 2, Cambyses, Cyri filius, regnavit annis 8. Hic, devicta Ægypto, cunctam ejus religionem abominatus, ceremonias ejus & templa deposuit: Babylonem in Ægypto ædificavit.

3664	61	Hunc ajunt, ab Hebræis secundum Nabuchodonosor vocari, sub quo Judith historia conscribitur.
3665	62	Apud Hebræos pontifex maximus Jesus, filius Josedec, & princeps gentis Zorobabel, clari babentur.
3666	63	Pythagoras physicus & philosophus clarus habetur.
3667	64	Hippias Atheais tyrannidem exercet.
3668	65	Samii Dicæarchiam con-
3669	66	diderunt, quam nunc Puteolos vocant.
3670	67	Ægyptiorum 26 dyna-
3671	68	stia Persarum: obtinuit quippe Ægyptum Cambyses, in anno 8 regni sui, usque ad Darium filium Xerxis, annis 111.

MAGI.

¶ Persarum 3 fratres Magi, mensibus septem, hoc est, usque ad calendas mensis Aprilis.

| 3672 | 69 | Mensibus autem 3 Joachaz, & mensibus 3 Joacim, cum diebus 10, & cum mense Augusto, in quo combustum est templum, junctis simul diebus cum mensibus 7 Magorum, fiunt menses 14, à 4 calendis Januariis, quo David obiit, usque ad calendas Apriles.

Ante Darium templum combustum est, & Hierosolyma fuit capta in Augusto.

Ante quem Sedecias regnavit *annis* 11, usque ad Julium mensem.

Ante quem regnavit Joacim, mensibus 3, & diebus 10, usque ad mensem Martium.

Ante Joacim regnavit Eliacim, annis 11, usque ad mensem Martium.

Ante Eliacim regnavit Joachaz, mensibus tribus, usque ad mensem Decembrem.

Anni igitur captivitatis ab Augusto ad Augustum numerantur, non à Martio: ab Aprili ergo, ante combustionem templi Salomonis, in medio anni 11 Sedeciæ usque ad Aprilem, in fine anni primi Darii, sunt anni 70. Et à mense Augusto, in fine anni 11 Sedeciæ, usque ad mensem Augustum, in medio anni 2 Darii, sunt anni 70 captivitatis. Sed anni historiæ à mense Aprili, aliàs à mense Martio ad alterum mensem Martium, usque ad Christum numerantur.

A David igitur usque ad captivitatem, sunt 473 anni, & menses 6 vel 7, & dies 10, teste Hieronymo super annum 6 Eze-

Ezechiæ, ut ſuprà eſt: ibi à captivitate & combuſtione templi uſque ad Darium, anni 69, & menſes 7. A Dario uſque ad calendas Apriles, in anno 42 Octaviani Auguſti, in cujus fine natus eſt Dominus, teſte Evangelio, ſunt 519 anni: hoc eſt, à David uſque ad captivitatem, 473 anni: & à captivitate ad CHRISTUM, 589 anni. A David etiam uſque ad Emanuelem ſunt anni 1062, juxta ipſam Hebraicam veritatem.

Anni mūdi.	*Anni Capt.*	
3673	70	Anno Urbis 230. Aggæus, Zacharias & Malachias, prophetæ clari habentur.

DARIUS.

Perſarum 4, Darius, filius Hyſtaſpis, annis 36 regnavit.

Anni mūdi.	*Anni Dar.*	
3674	1	In anno primo Darii, filii

Aſſueri de ſemine Medorum, qui imperavit ſuper regnum Chaldæorum, ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus eſt ſermo Domini ad Jeremiam prophetam, ut complerentur deſolationis Hieruſalem ſeptuaginta anni, uſque ad initium Cyri, regis Perſarum. Beda autem dicit, annos 70 uſque ad perfectam reſtaurandi licentiam, id eſt, uſque ad primum annum Darii, eſſe computandos. Primo anno captivitatis ignis ab altari ſublatus, & abſconditus in puteo: poſt 70 reverſionis annum aſſumitur, inventus vivus. Inter Darium & Cambyſen regnaſſe duos fratres Magos, in libris Chronicorum Euſebii reperimus. Verùm Hieronymus in expoſitione Danielis ſcribit, poſt Cambyſem Smerdem Magum regnaſſe, qui Pantapten (inquit) filiam Cambyſis duxit uxorem. Qui, quum à ſeptem Magis fuiſſet occiſus, & in locum ejus Darius ſuſcepiſſet imperium, eadem Pantapte nupſit Dario, & ex eo Xerxem filium genuit.

| 3675 | 2 | Euſebius ſic: *Secundo anno Darii, 70 annus captivitatis impletur, Zacharia propheta teſte, apud quem ſecundo anno Darii angelus ſic loquitur: Domine exercituum, uſque quo tu non miſereberis Hieruſalem & urbium Juda, quibus iratus es? Iſte 70 annus eſt. Ideo 2 annus hìc ſcribitur: quia 4 annus in Magorum fratrum 7 menſibus computatur. Secundo anno Darii regis templum Hieroſolymis extruitur à Zorobabel: conſummaturque opus anno 4. Remiſſio quidem captivitatis Judæorum, & venia templi ædificandi, ſub Cyro exordium habuit. Conſummatur verò templum ſub Dario: quia vicinæ gentes aſſiduis incurſionibus ædificationem impedierant.* Clemens quoque his congruit in primo Stromate, ita ſcribens: *Et perſeveravit captivitas annis 70, uſque ad 2 annum Darii, filii Hyſtaſpis, qui Perſis, Aſſyriis & Ægypto imperavit: ſub quo Aggæus & Zacharias, & unus ex duodecim, qui vocatur Angelus prophetaverunt, ſacerdotioque functus eſt Jeſus, filius Joſedec.*

Anni mūdi.	*Anni Dar.*	
3676	3	Armodius & Ariſtogiton

Hipparchum tyrannum interfecerunt: & Lemna meretrix, amica eorum, quum tormentis cogeretur, ut ſocios proderet, linguam ſuam morſu ſibi amputavit.

3677	4	Anno 4 Darii ait Za-
3678	5	charias propheta: *Cùm*

jejunaretis & plangeretis per ſeptuaginta hos annos, nunquam jejunium jejunaſtis mihi?

3679	6	Anno 6 Darii, templi
3680	7	ædificatio completur,
3681	8	die 3 menſis Adar, qui
3682	9	eſt 46 annus, ex quo e-

331
jus ſub Cyro fundamenta jacta ſunt. Unde in Evangelio dicunt Judæi: *Quadraginta & ſex annis ædificatum eſt templum, & tu in triduo reædificabis illud.* Cœperunt autem ædificare anno 2 Darii, menſe 6, die 19. Et anno 6 (ut dictum eſt) menſe 12, die 3. compleverunt. Ex quo apparet, opus templi, & antea non parva ex parte peractum, annos autem 70 à deſtructione illius uſque ad perfectam reſtaurandi licentiam eſſe computandos. Unus annus de 46 annis, à Cyro uſque in annum 6 Darii, deeſt in Chronicis. Anni enim 40 à Cyro ad Darium, & 6 anni Darii debent eſſe, ſicut in Evangelio dicitur, Quadraginta & ſex annis ædificatum eſt templum.

Reges Latinorum.

Latinus rex regnavit annis 32, à quo Latini sunt appellati. Hujus imperii anno 25 Troja capta est: ad quem Æneas profugus veniens, factus est gener ejus: cui successit in regnum Æneas, post octavum annum Trojæ captæ, & regnavit in Italia annis 3.

41. Ascanius, filius Æneæ, regnavit annis triginta septem, qui Albam condidit.

70. Sylvius, Æneæ filius ex Lavinia, regnavit annis 9. Homerus poëta his temporibus fuit.

101. Æneas Sylvius regnavit annis triginta uno.

151. Latinus Sylvius regnavit annis quinquaginta. Hujus temporibus Amazones Asiam vastaverunt. Carthago condita est à Carcedone Tyrio, ut quidam dicunt. Salomon quoque, filius David, regnans Hierosolymis, templum famosissimum condidit.

190. Alba Sylvius regnavit annis triginta novem.

214. Ægyptus Sylvius regnavit annis viginti quatuor.

242. Capys Sylvius regnavit annis viginti octo.

255. Carpentus Sylvius regnavit annis tredecim.

264. Tyberinus Sylvius regnavit annis octo.

303. Agrippa Sylvius regnavit annis quadraginta.

332. Aremulus Sylvius regnavit annis 19. Hujus temporibus Lycurgus apud Lacedæmonios jura composuit.

359. Aventinus Sylvius regnavit an-
332 nis triginta septem, à quo mons Romæ, quia ibi sepultus est, nomen accepit.

380. Procas Sylvius regnavit annis viginti tribus.

426. Amulius Sylvius regnavit annis 43, qui fratrem suum Numitorem regno expulit: cujus tempora isti sunt applicata.

Reges Romanorum.

465. Romulus regnavit annis triginta octo, à quo Roma condita est, & ex Latinis Romani sunt deducti. Hic primùm constituit centum Senatores. Hujus temporibus Syracusa & Catina in Sicilia conditæ sunt.

505. Numa Pompilius regnavit annis quadraginta uno, qui duos menses anno addidit, Januarium & Februarium, quum antea annus decem mensium saltem apud Romanos erat. Capitolium quoque à fundamentis construxit. Quibus temporibus Sibylla in Samo insignis habebatur.

537. Tullus Hostilius regnavit annis triginta duobus, qui primus apud Romanos purpura usus est. Cujus temporibus Chalcedon conditur, & Byzantium, quæ nunc Constantinopolis appellatur.

540. Ancus Marcius regnavit annis 23, qui 16 miliario ab Urbe, Ostiam condidit.

597. Tarquinius Priscus regnavit annis triginta septem. Hujus temporibus Massilia in Galliis condita est.

631. Servius Tullius regnavit annis triginta quatuor, qui primus censum instituit civium Romanorum. His temporibus apud Persas Cyrus primùm regnare cœpit.

666. Tarquinius Superbus regnavit annis triginta quinque. Hujus temporibus Pythagoras clarus habetur. Expulso autem Urbe Tarquinio, bini consules cœperunt pro uno rege annis singulis administrare rempublicam.

Ab anno itaque quarto Samsonis, qui est octavus annus post captam Trojam, usque in annum nonum Darii regis Persarum, hoc est, usque in annum septuagesimum octavum quintæ ætatis, sunt sexcenti sexaginta sex anni, juxta Cassiodorum: secundum Hebræos, sunt sexcenti quadraginta anni. Desunt igitur (teste Cassiodoro) viginti sex anni in tanto spatio, secundum supputationem Hebræorum.

CONSULES.

Anni mūdi.	*Anni Dar.*	
3683	10	Anno Urbis 240. L. Junius Brutus, & L. Tarquinius Collatinus. Hi annum minimè tenuerunt, ad peragendum tempus aliis subrogatis, id est,

Sp. Lu-

Sp. Lucretio, & Horatio Pulvillo & P. Valerio Publicola.

Anni mũdi.	Anni Dar.	
3684	11	P. Valerius Publicola 2, T. Lucretius Tricipitinus. Pulsis ab Urbe regibus, vix ad decimumquintum lapidem Roma tenebat imperium. Romanorum reges septem, à Romulo ad Tarquinium Superbum, imperaverunt annis ducentis quadraginta, sive (ut quibusdam placet) ducentis quadraginta tribus.
3685	12	P. Valerius 3, M. Horatius Pulvillus 2. Romæ post exactos reges primùm Consules fuerunt, deinde Tribuni, ac Dictatores, & rursum Consules, qui rempublicam obtinuerunt per annos ferè quadringentos sexaginta quatuor, usque ad Julium Cæsarem, qui primus singulare arripuit imperium.
3686	13	Sp. Largius Rufus, T. Herminius Aquilinus.
3687	14	M. Valerius, P. Posthumius Tubertus.
3688	15	P. Valerius 4, T. Lucretius 2. Valerius adeò pauper moritur, ut sumptu publico sepeliretur.
3689	16	P. Posthumius 2, Agrippa Menenius.
3690	17	Sp. Cassius, Opiter Virginius. Censu Romæ agitato, inventa sunt hominum 120000.
3691	18	Posthumius Cominius, T. Largius. Hic autem Largius fuit primus Dictator creatus. Anno 9 post exactos reges, nova dignitas est creata, scilicet magister equitum, qui dictatori obsequeretur.
3692	19	Ser. Sulpicius Camerinus, M. Manlius.
3693	20	Anno Urbis 250. Cn. Verusius, T. Ebutius.
3694	21	T. Largius 2, Q. Cloelius. Hellanicus historiographus.
3695	22	A. Sempronius, M. Minutius. Heraclius & Anaxagoras philosophi clari habentur.
3696	23	A. Posthumius, T. Virginius Tricostus.
3697	24	Ap. Claudius, P. Servilius. Pythagoras philosophus summus moritur.
3698	25	A. Virginius, T. Vetusius. Volsci victi. Cumis bellatur.
3699	26	Sp. Cassius 2, A. Posthumius 2.
3700	27	T. Geganius, P. Minutius Augurinus. Latini contra Romanos rebellaverunt.
3701	28	A. Sempronius 2. P. Minutius 2. Romæ populus à patribus, facta seditione, discedit.
3702	29	Q. Sulpicius, Sp. Largius 2. Marcius, qui Coriolos ceperat, interventu matris suæ, & uxoris precibus, ab oppugnatione Urbis removit exercitum.
3703	30	Anno Urbis 260. C. Julius Tullus, P. Pinarius. Bellum Marathone gestum. Miltiades & Aristides, cognominatus justus, vivunt.
3704	31	Sp. Nautius, Sex. Furius.
3705	32	C. Aquilius, T. Sicinius.
3706	33	Sp. Cassius, Proculus Virginius. Quum in Algido monte Romani milites obsiderentur, à Dictatore Quintio Cincinnato liberati sunt.
3707	34	Q. Fabius Vibulanus, Ser. Cornelius. Ægyptus recessit à Dario. Gelò obtinuit Syracusas.
3708	35	L. Æmylius, Cæso Fabius. Pindarus & Simonides, lyrici poëtæ, insignes habentur.
3709	36	M. Fabius, L. Valerius. Romæ Oppia, virgo Vestalis, deprehensa in stupro, viva defossa est.

XERXES.

Persarum 5, Xerxes, filius Darii, annis 20 regnavit.

Anni mũdi.	Anni Xerx.	
3710	1	Q. Fabius, C. Julius. Xerxes Ægyptum capit. Aristides cum ignominia ejicitur.
3711	2	Cæso Fabius 2, Sp. Furius Medullinus.
3712	3	M. Fabius, Cn. Manlius.
3713	4	Anno Urbis 270. Cæso Fabius 3, T. Virginius. Diagoras agnoscitur, & sectatores ejus physici philosophi. 333

Anni mũdi.	*Anni Xerx.*

|3714| 5 |L. Æmylius, C. Servilius. Xerxes cùm Athenis veniſſet, incendit urbem ſub principe Callia.

|3715| 6 |C. Horatius, T. Menenius. Bellum in Thermopylis geſtum
334 eſt, & apud Salaminem navale certamen.

|3716| 7 |P. Servilius, A. Virginius. Athenienſes Piræum muro vallant.

|3717| 8 |P. Valerius, C. Nautius. Hieron poſtea Syracuſis regnat.

|3718| 9 |L. Furius, C. Manlius. Æſchylus tragœdiarum ſcriptor agnoſcitur.

|3719| 10 |L. Æmylius, Opiter Virginius. Seditio agraria.

|3720| 11 |P. Furius, L. Pinarius. Hieron, poſt Gelonem, Syracuſis tyrannidem exercet.

|3721| 12 |T. Quintius, Appius Claudius. Pindarus clarus habetur.

|3722| 13 |L. Valerius, T. Æmylius.
|3723| 14 |Anno Urbis 280. A. Virginius, L. Numitius. Themiſtocles ad Perſas fugit.

|3724| 15 |T. Quintius 2, Q. Servilius. Sophocles, tragœdiarum ſcriptor, primùm ſui ingenii opera publicavit.

|3725| 16 |Æmylius 2, Q. Fabius. Romæ, Virbinia deprehenſa in ſtupro, viva defoſſa eſt.

|3726| 17 |Q. Servilius 2, Sp. Poſthumius. Sophocles & Euripides clari habentur.

|3727| 18 |T. Quintius, Q. Fabius. Herodotus hiſtoriographus agnoſcitur.

|3728| 19 |A. Poſthumius, Sp. Furius. Heraclides & Diagoras celebres.

|3729| 20 |P. Servilius, L. Ebutius. Zeuxis pictor agnoſcitur: inter alias imagines lavacrum Bizantinorum fecit. Socrates naſcitur. Lapis ingens de cœlo ruit in Thraciæ partibus, olympiade 78, anno 2, colore aduſto: qui lapis etiam nunc oſtenditur.

ARTABANUS.

PErſarum 6, Artabanus, regit ſaltem menſibus 7.

ARTAXERXES.

PErſarum 7, Artaxerxes, qui Longimanus appellabatur à longa manu, regnavit annis 40.

Anni mũdi.	*Anni Art.*

|3730| 1 |L. Lucretius, T. Veturius. Ea, quæ de Eſther & Mardochæo ſcripta ſunt, quidam affirmant ſub hoc rege geſta: quod non puto. Nunquam enim Eſdras de Eſther ſiluiſſet, qui ſcribit, hoc tempore Eſdram & Neemiam reverſos ex Babylone, & ea deinceps conſequuta, quæ ab iis geſta referuntur.

|3731| 2 |P. Volumnius, Ser. Sulpitius. Sicilia à populo regebatur.

|3732| 3 |P. Valerius, C. Claudius. Cimon, juxta Eurymedontem, Perſas navali pedeſtrique certamine ſuperat: & modicùm bellum conquieſcit:

|3733| 4 |Anno Urbis 290. Q. Fabius, L. Cornelius. Medorum 10, Perdicca, annis 28.

|3734| 5 |L. Minutius, C. Nautius 2. Anaxagoras moritur. Heraclitus clarus habetur.

|3735| 6 |Q. Minutius, C. Horatius 2. Eſdras, ſacerdos apud Hebræos inſignis habetur: cujus ætate pontifex maximus habitus eſt Eliaſib, filius Joacim, filii Jeſu, filii Joſedec.

3736| 7 |M. Valerius, Sp. Virginius, Anno 7 Artaxerxis, prima die menſis primi, Eſdras ſacerdos, & ſcriba Legis Dei deſcendit de Babylone, cum epiſtolis regis, in prima die menſis quinti, venit in Hieruſalem cum viris 700. Qui inter alia ſtrenuè geſta caſtigavit filios tranſmigrationis, ob uxores alienigenas. Fuit autem eruditiſſimus Legis divinæ, & clarus omnium Judæorum magiſter, qui de captivitate regreſſi venerant in Judæam.

|3737| 8 |T. Romulius, C. Veturius. Pherecydes hiſtoricus agnoſcitur.

|3738| 9 |Sp. Tarpeius, A. Aternius.

nius. His consulibus, teste Cassiodoro, legati Athenas missi ad leges describendas. Cratinus & Plato, comœdiarum scriptores clari habentur. Aristarchus tragœdiographus agnoscitur. Romæ ludi seculares primùm acti.

Anni mūdi.	*Anni Art.*	
3739	10	P. Horatius, Sex. Quintilius. Fames pestem adduxit.
3740	11	L. Menenius, P. Sestius. Hoc tempore à Consulibus ad Decemviros translatum est imperium, per quos quadraginta annis administrata respublica fuit: sed iterum Consules creati sunt.
3741	12	Anno 302 ab Urbe condita, Decemviri creati, post annum ejecti sunt, propter Appium Claudium, qui Virginii cujusdam filium, contra Latinos in Algido militantis, voluit abducere.
3742	13	Romani per legatos ab Atheniensibus jura petierunt, ex quibus duodecim tabulæ conscriptæ.
3743	14	Anno Urbis 300. Cretes comicus, & Telesilla, ac Baccbylides lyricus, clari habentur. Praxilla quoque & Cleobulina sunt celebres.
3744	15	Templũ Junonis, quod in Argis fuerat incensum, restituitur. Abaris hyperboreanus ariolus agnoscitur.
3745	16	Tribuni plebis, & ædiles Romæ facti, Consulibus ejectis.
3746	17	Neemias Hebræus, mi-
3747	18	nister vinarius Arta-
3748	19	xerxis, filius regis, con-
3749	20	cedente sibi domino

suo, vigesimo ejus anno, venit de Babylone in Judæam, & trigesimosecundo, muros urbemque restituit. Scribit Esdras sub pontifice Joiada, filio Eliasib, (cui successit Jonathas, filius suus, qui temporibus Alexandri Macedonis fuit) opus fuisse completum. Igitur Neemias veniens de Susis castro, de Babylone Jerusalem, muros civitatis 12 annis restituit, & ducatui duodecim annos præfuit. Hucusque Hebræorum divinæ Scripturæ annales temporũ continent. Ea verò, quæ postea hic apud eos gesta sunt, exhibebimus de libro Machabæorum, & Josephi & Aphricani scriptis: qui deinceps universam historiam usque ad Romana tempora prosequuti sunt. Aphricanus quidem, in libro quinto Temporum ita dicit: *Mansit itaque imperfectum opus usque ad Neemiam, & vigesimum annum regis Artaxerxis. Quo tempore, regni Persarum 115 anni evoluti sunt: captivitatis primò Hierusalem 185 annus erat: & nunc primùm jussit Artaxerxes muros Hierusalem extrui. Cui operi præfuit Neemias, & ædificata est platea, & muri circumdati.* Et ex illo tempore, si enumerare velis 70 annorum hebdomades, usque ad CHRISTUM, poteris invenire. Beda sic. Septem species hebdomadis, qua Da-
niel propheta utitur, more quidem le- 335
gis septem annis singulis computans hebdomadam, sunt solito more breviores solaribus annis. Duodenis enim mensibus Lunæ annos singulos determinant. Embolismares autem menses, qui de annis undecim epactarum crescunt, nos lege solita tertio vel altero anno addidimus. Ubi menses duodecim embolismorum impleti fuerint, ibi eos pro anno integro interserit. Et ita Angelus adest, dicens, Septuaginta (inquit) hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, ut consumatur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur justitia sempiterna, & impleatur visio & prophetia, & ungatur Sanctus sanctorum. Nulli dubium est, quin hæc verba CHRISTI incarnationem arguant, qui tulit peccata mundi, legem & prophetiam implevit, & unctus est oleo lætitiæ, præ participibus suis. Et nulli dubium, quòd hebdomades 70 annorum lunarium, mensiumque 12, in unoquoque anno post septenos annos distinctæ, 420 annos lunares absque embolismaribus mensibus insinuarint. Sed notandum est, quòd non simpliciter, sed breviter dixit, computatas, id est breviores solitis annis. *Scito ergo* (inquit) *& animadverte; ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Hierusalem, usque ad CHRISTVM ducem, hebdomades septem, & hebdomades 62 erunt:* & rursum

ſum dicit, *Ædificabitur platea & muri in anguſtia temporis.* Eſdra narrante, didicimus, quòd Neemias, quum eſſet pincerna regis Artaxerxis, anno vigeſimo ejus regni, menſe Aprili, impetravit ab eo, reſtaurari muros Hieruſalem: ipſumque opus (ut dictum eſt) tanta temporis anguſtia eſt actum, ut ſtructores ſinguli, armis induti, una manu pugnaſſe, altera muros reparare, narretur. Ab hoc tempore, id eſt, ab anno vigeſimo Artaxerxis usq; ad CHRISTUM, hebdomades 70 computatas, id eſt, annos duodenorum menſium lunarium 390, qui ſunt ſolares anni 475: ſiquidem Perſæ à præfato anno 20 Artaxerxis usque ad mortem Darii, Arſamis filii, regnarunt annis 116. Exhinc Macedones, usque ad mortem Cleopatræ, id eſt, in annum 15 Octaviani Cæſaris, annis 300. Inde Romani ad 17 annum Tiberii, ſummam rerum poteſtatem, quam Græci monarchiam vocant, tenuerunt annis 59: qui ſimul 475, & continentur cyclis decennovalibus 25. Decies nonies enim viceni & quini, fiunt 475 anni. Et quòd ſingulis circulis emboliſmi 7 accreſcunt: multiplica 25 per 7, fiunt 175 menſes lunares, qui ſunt emboliſmi menſes annorum 475. Si autem vis ſcire, quot an-
336 nos menſes lunares faciunt, partire 175 menſes per 12, duodeni menſes decies, & duodeni quater, id eſt 148 anni, ſunt 14, & remanent menſes 7. His adde annos 475, fiunt 489. Adde menſes 7 ſuprà, partemque anni 18 Tiberii, quo paſſus eſt Dominus: & fiunt ab anno 20 Artaxerxis usque ad paſſionem Domini, hebdomades 70 abbreviatæ, id eſt, anni lunares 490. Ad ejus verò baptiſma, quando unctus eſt Sanctus ſanctorum à Spiritu ſancto in ſpecie columbæ, non ſolùm hebdomadæ 7 & 62 completæ ſunt, ſed & pars 70 hebdomadis jam inchoatæ præteriit. Et poſt hebdomades (inquit) ſeptem & ſexaginta duas occidetur CHRISTUS, & non erit ejus populus, qui eum negaturus eſt. Non ſtatim poſt 7 & poſt 62, ſed in fine 70 hebdomadis occiſus eſt. Quam hebdomadam ideo ſeparavit à cæteris, quia de ea plura erat relaturus. Nam in ea CHRISTUS crucifixus eſt, & negatus à Judæis, non ſolùm tempore paſſionis, ſed etiam à prædicatione Joannis. Quod autem ſequitur, & civitatem & ſanctuarium diſſipabit populum cum duce venturo, & finis ejus vaſtitas, & poſt finem belli, ſtatuta deſolatio, hoc non ad 70 hebdomades pertinet. Prædictum eſt enim, quòd hebdomadæ 70 ad CHRISTI usque ducatum pertingerent: ſed Scriptura, prædicto adventu & paſſione CHRISTI, quid etiam poſt hoc populo neganti eveniret, oſtendit. Ducem enim venturum dicit, qui anno 40 paſſionis cum populo Romano, civitatem & ſanctuarium diſſipavit, ut lapis ſupra lapidem non remaneret. Deinde ad exponendam hebdomadam, quam omiſerat, redit. Confirmabit autem pactum multis hebdomas una, id eſt ipſa noviſſima, in qua vel Johannes baptizat, vel dominus & Apoſtoli prædicando multos ad fidem converterunt, & in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia & ſacrificium. Dimidium hebdomadis hujus, annus 15 Tiberii erat: quando inchoato CHRISTI baptiſmate, hoſtiarum purificatio fidelibus paulatim vileſcere cœpit. Item quod ſequitur, & in templo erit abominatio deſolationis, & usque ad conſummationem & finem perſeverabit deſolatio, ad ſequentia tempora reſpicit, cujus prophetiæ veritatem, & hiſtoria veterum & noſtrorum, hodieque temporum teſtatur eventus. Sciendum eſt, quòd Aphricanus curſum hebdomadarum, quem nos in annum 17, vel in 18 Tiberii Cæſaris, quo Dominum paſſum credimus, juxta Chronicum Euſebii, perduximus, ab eodem 20 anno Artaxerxis, quo & nos incipimus, anno 15 Tiberii, quo eum paſſum credit; putat eſſe completum, ponens annos regni Perſarum 115, Macedonum 30, Romanorum 40. Hæc Beda.

De hac igitur ſumma 475, ab anno 20 Artaxerxis, usque ad paſſionem Domini, deme annos 80, quos à præfato usque ad Aſſuerum Hieronymus numeravit: & tunc cum anno 7 menſium Sogdiani, & 3 menſium Julii Cæſaris, qui

qui hic non numerantur, & cum 18 Tiberii, 395: junges istis 395 annis, à prima olympiade usque in postremum Assueri (ut Hieronymus tractat) fiunt anni 714, usque in passionem, id est, olympiades 190. Dimissis item 33 annis de hac summa, fiunt usque ad nativitatem Domini ab olympiade prima, anni 760, id est, olympiades 190. A David usque ad olympiadem primam sunt anni 302. Ab olympiade prima usque ad captivitatem & combustionem templi, anni sunt 171, & menses 6. Hoc modo Joatham annos 16.

22. Achaz, annos 16.

61. Ezechias, 29.

116. Manasses, 55.

118. Amon, 2.

149. Josias, 31. & Joatham, à 4 calendis Januariis, quo David obiit, regnavit mensibus 3, usque ad calendas Apriles.

140. Eliachim, II. Jechonias mensibus 3, & diebus 10, usque ad mensem Julii. Sedechias, annis 11. In anno igitur primo Cyri, annus 30 desolationis templi impletus est, & in medio 8 anni Cambysis impletus est annus 66. Adde menses 7 suprà, ad dimidium annum Cambysis, vel ad Magos, fit annus usque ad calendas Apriles, hoc est, usque ad annum primum Darii. In anno ergo secundo Darii (sicut dixit Hieronymus) id est, in Augusto, annus septuagesimus captivitatis impletus est.

35. Darius, 36.

55. Xerxes, annos viginti. Artabanus, menses 7, usque ad calendas Novembres.

95. Artaxerxes, filius Lagi, 40. Xerxes, menses 2, usque ad calendas Januarii.

96. Post quem Sogdianus, menses 7, usque ad calendas Augusti. Adde menses 7 Artabani, & 2 menses Xerxis, fit annus, & menses 4.

115. Dariusnothus, 19.

155. Assuerus, 40.

181. Ochus, 26.

185. Artaxerxes, 4.

191. Darius, 6.

197. Alexander, 6.

237. Ptolemæus, filius Lagi, 40.

275. Ptolemæus Philippus, 38.

301. Post eum Philopator, 26.

318. Post Philopatorem, 17.

342. Post Epiphanem, 24.

377. Post Philometorem, 35.

406. Post Evergetem, 29.

423. Post Physcon, 17.

433. Post Alexandrum, 10.

441. Ptolemæus, qui Amram fuerat dictus, annos 8.

471. Post Dionysium, 30.

473. Cleopatra, 2.

478. C. Julius, annos 4, menses 6, usque ad calendas Martias, adde menses 5, antè fiunt menses 10.

519. Octavianus Augustus, 41, usque in annum, in quo natus est Dominus, & mense Martio incipit annus 42. His annis 519, adde annos 70 captivitatis, fiunt anni 589 usque ad annum nativitatis. Hi sunt anni quintæ ætatis, id est, olympiadis 147, atque unus annus. Adde etiam his 171 annum à prima olympiade usque ad captivitatem, qui sunt olympiades 43, minus mensibus 7, fiunt anni 761, olympiades 190, usque ad solstitium brumale, in parte 12 Capricorni: in qua Græci incipiunt annum etiam cum olympiade, ut putatur: & Dominus natus est in fine anni 44. Octaviani Cæsaris, in principio olympiadis 191, juxta veritatem Hebraicam: ad Aprilem autem ante nativitatem Domini, secundum supputationem annorum, de eadem ipsa summa, à prima olympiade, deme 20 annos, id est, 17 Joatham, & 4 Achaz, id est, olympiades 5, fiunt à condita Urbe usque ad annum nativitatis Domini, anni 740, usque ad passionis annum, ab olympiade prima sunt 794, id est, olympiades 198, & ani. 2.

Anni mũdi.	Anni Art.	
3750	21	Athenienses & Lacedæmonii fœdus 30 annorum ineunt. Herodotus, quum Athenis libros suos coram Senatu legisset, honoratus est. 337
3751	22	Melissus physicus circa hoc tempus agnoscitur.
3752	23	Euripides, tragœdiarum scriptor clarus cognoscitur, & Pythagoras sophista, cujus libros decreto publico Athenienses combusserunt.
3753	24	Anno Urbis 310. Fidenates contra Romanos rebellant.

Uuu 3754

Anni mũdi.	Ãni Art.	
3754	25	Phidias eburneam Minervam fecit.
3755	26	Theætetus mathematicus agnoſcitur.
3756	27	
3757	28	Ariſtophanes clarus habetur, & Sophocles poëta tragicus. Gens Campanorum in Italia conſtituta.
3758	29	Demetrius Abderites, Empedocles,& Hippocrates medicus.
3759	30	Gorgias,Hippias,Prodicus, Zeno, & Parmenides, philoſophi inſignes habentur.
3760	31	Socrates plurimo ſermone celebratur. Macedonum 11, Archelaus,regnavit annis 24.
3761	32	Neemiam, qui muros Hieruſalem conſtruxit,conſummaſſe opus 32 anno Artaxerxis Perſarum,Eſdras memorat. Si quis autẽ ab hoc tempore 70 hebdomades à Daniele ſcriptas numeret,quæ faciunt 490, reperiet eas in regno Neronis expletas: ſub quo obſeſſa eſt Hieruſalem, capta autem 2 poſtea Veſpaſiani anno.
3762	33	Initium belli Peloponneſiaci circa hoc tempus.
3763	34	Anno Urbis 320. Bacchylides carminum ſcriptor agnoſcitur.
3764	35	Athenienſes peſtilentia gravi laborant.
3765	36	Thucydides agnoſcitur. Pericles moritur.
3766	37	Eupolis & Ariſtophanes, ſcriptores Comœdiarum,tunc agnoſcuntur.
3767	38	Ex Ætna monte ignis vehemens erupit.
3768	39	Apud Locros Atalantę terræmotu ſciſſa, inſula facta eſt.
3769	40	Plato naſcitur.

XERXES, II.

PErſarum 8,Xerxes,menſibus duobus regnavit, hoc eſt,usque ad calendas Januarias.

| 3770 | 0 |

SOGDIANUS.

338 PErſarum 9,Sogdianus,regnavit menſibus 7, hoc eſt, usque ad calendas Auguſti. His adde menſes 7 Artabani, fit annus, & menſes 5.

DARIUS II.

PErſarum 10, Darius Nothus, regnavit annis 19.

Anni mũdi.	Anni Darii.	
3771	1	Lacedæmones & Athenienſes fœdus percutiunt.
3772	2	Eudoxus Cnidius clarus hoc tempore habetur.
3773	3	Anno Urbis 330.
3774	4	Lacedæmonii Heracliam urbem condiderunt.
3775	5	Clades, quæ Athenienſibus accidit in Sicilia.
3776	6	
3777	7	
3778	8	Ægyptus à Perſarum imperio defecit.
3779	9	Amaxius Stactis regnavit annis ſex.
3780	10	Alcibiades profugus abiit ad Tiſſaphernem.
3781	11	Romæ rurſum Conſules creati fuerunt.
3782	12	L. Horatius, M. Horatius.Macedonum 12, Crœſus, annis tribus. Eubœa ab Athenienſium ſocietate diſceſſit.
3783	13	Anno Urbis 340. Sp. Herminius, T. Virginius.
3784	14	M.Geganius, C. Julius.
3785	15	T. Quintius 4, Agrippa Furius.Dynaſtia Ægyptiorum 28, Nephetites,annis 6.Euripides apud Archelaum, & Sophocles Athenis moritur. Dionyſius in Sicilia tyrannidem exercet.
3786	16	M. Genutius Augurinus, P.Curiatius Philo.
3787	17	L.Papyrius Mugillanus, L.Sempronius Atratinus.
3788	18	M. Geganius Macerinus 2, T.Quintius Capitolinus.
3789	19	M. Fabius, Poſthumius Ebutius Helua.

MNEMON.

PErſarum 11,Artaxerxes, qui cognominatus eſt Mnemon, Darii Hyſtaſpis filius, annis 40. Sub hoc rege videtur

detur mihi historia, quæ in libro Esther continetur, expleta. Ipse quippe est, qui ab Hebræis Assuerus,& à Septuaginta senioribus Græcè Artaxerxes vocatur.

Anni mūdi.	Anni Mne.	
3790	1	C. Furius, M. Papyrius. Macedonum 13, Archelaus, annis 4.
3791	2	Proculus Geganius, L. Menenius Lanatus.
3792	3	T. Quintius 6, Agrippa Menenius Lanatus.
3793	4	Anno urbis 350. M. Geganius, L. Sergius. Dionysius tyrannidem exercet. Athenienses sustinent tyrannidem. Isocrates rhetor agnoscitur. Macedonum 14, Amyntas, anno 1. Ægyptiorum, Achoris, annis 12.
3794	5	L. Papyrius, M. Cornelius. Macedonum 15, Pausanias, anno 1.
3795	6	C. Julius, L. Virginius. Alcibiadem Pharnabasus interfecit. Tyranni Athenis oppressi. Cyri regis ascensus, de quo scribit Xenophon. Macedonum 16, Amyntas 2, annis 6.
3796	7	C. Julius 2, L. Virginius 2. Athenienses 24 literis uti cœperunt, quum antea 16 tantùm literas haberent.
3797	8	T. Quintius, Cn. Julius. Socrates venenum bibit.
3798	9	L. Papyrius 2, L. Julius. Templum Ephesinum denuo incensum. Socratici clari habentur.
3799	10	L. Sergius 2, Hostius Lucretius. Diogenes Cynicus agnoscitur.
3800	11	A. Cornelius, T. Quintius 2. Speusippus insignis habetur.
3801	12	C. Servilius, L. Papyrius. Dionysius in tyrannide perseverat.
3802	13	C. Sempronius, Q. Fabius. Macedonum 17, Argæus, anno 1.
3803	14	Anno Urbis 360. A. Cornelius, L. Furius. Eudoxus astrologus agnoscitur.
3804	15	Q. Fabius, C. Furius. Macedonum 18, Amyntas 3, annis 18.
3805	16	M. Papyrius, C. Nautius. Galli Senones Romam invaserunt, excepto capitolio. Plato philosophus agnoscitur.

Anni mūdi.	Anni Mne.	
3806	17	M. Æmylius, C. Valerius. Ægyptiorum, Psammutes, anno 1.
3807	18	Cn. Cornelius, L. Furius. Ægyptiorum, Nepherites, mensibus quatuor.
3808	19	L. Lucretius, Ser. Sulpicius. Ægyptiorum, Nectanabus, annis regnavit 18.
3809	20	L. Valerius, M. Manlius. His consulibus, post Urbem captam, redeuntes Gallos dux Romanus nomine Camillus extinxit: de quibus triumphans in Urbe, quasi & ipse patriæ conditor, Romulus meruit nuncupari. Tunc dignitates mutatæ sunt, & in loco Consulum per annos 17, tribuni militares fuerunt. Quibus ob insolentiam regiminis, per annos 4 potestas Consulum Tribunorumque cessavit. Deinde rursus tribus annis per Tribunos militantes est administrata respublica. Post annos 24 reversa est dignitas consularis.
3810	21	
3811	22	
3812	23	
3813	24	Anno Urbis 370. Magno terræmotu Elice & Bura, Peloponnesi urbes, absorptæ sunt.
3814	25	
3815	26	
3816	27	Prænestini à Romanis victi apud flumen Alliam, per Quintium Cincinnatum. Esther historia scribitur, teste Hieronymo.
3817	28	
3818	29	Athenienses, principes Græciæ facti.
3819	30	Socrates rhetor. Plato & Xenophon, necnon & alii Socratici, clari habentur.
3820	31	
3821	32	
3822	33	Macedonum 19, Alexander, anno uno.
3823	34	Anno Urbis 380. Macedonum 20, Ptolemæus Alorites, Alexandri interfector, annis quatuor regnavit.
3824	35	
3825	36	Ægyptiorum, Theo regnavit annis duobus.
3826	37	Hic cessavit potestas Tribunorum simul & Consulum per annos 4, testante Cassiodoro. Dionysius rex Siciliæ 18 anno moritur. Post Dionysiū

regem Siciliæ, junior Dionysius regnum invadit.

Anni mūdi.	Anni Mne	
3827	38	Theo, rex Ægypti, fugit in Arabiam. Post quem Perdiccas annis regnavit sex.
3828	39	Aristoteles 18 annum ætatis gerens, Platonis auditor fuit. Dynastia 30 Ægyptiorum, Nectanebus, annis octodecim.
3829	40	Hucusque à Phacea, rege Israël, sub quo Salmanassar multa millia populi vastavit, tractat Hieronymus captivitatem decem tribuum Israël annis 390 super prophetam Ezechielem.

339 (margin, beside "Dynastia 30 Ægyptiorum")

OCHUS.

Persarum 12, Artaxerxes, qui & Ochus, annis 26 regnavit.

Anni mūdi.	Anni Ochi.	
3830	1	Hîc iterum administrata est à Tribunis respublica per 3 annos. Tempore Ochi immensa per continuum biennium Romanos pestis afflixit: sequentique anno sequutum est satis triste prodigium, siquidem in medio urbis Romæ terra dissiliit, vastoque prærupto hiantia subitò patuerunt inferna. Quod quum diutius ita maneret, terroremque cunctis incuteret; tandem interpretantibus auspicibus, quòd novi hominis sepulturam expectaret, M. Curtius, eques Romanus, sese in id barathrū armatus projecit: sicque conclusum est.
3831	2	Alexander Pheræus.
3832	3	Camillus Gallos, qui bellum Romanis intulerant, superat.
3833	4	Anno Urbis 390. Hîc reversa est dignitas iterum consularis. Macedonum 21, Philippus, annis 26.
3834	5	Æmylius Mamercus, & L. Sextius, primus ex plebe consul.
3835	6	Q. Servilius, L. Genutius. Demosthenes orator agnoscitur.
3836	7	C. Sulpicius Peticus, C. Licinius Stolo Calnus.
3837	8	C. Genutius, L. Æmylius. Ochus, apodasmo Judæorum capta, in Hyrcaniam accolas translatos juxta mare Caspium collocavit.
3838	9	Q. Servilius Hala 2, L. Genutius Aventinensis.
3839	10	C. Sulpicius 2, C. Licinius 2. Dionysius Sicilia pellitur.
3840	11	M. Fabius 5, C. Petilius. Alexander, Philippi & Olympiadis filius, nascitur.
3841	12	M. Popilius 2, & Cn. Manlius. Dionysius Syracusis interficitur.
3842	13	C. Fabius, C. Plautius. Hipparinus, Dionysii filius, Syracusis tyrannidem exercet.
3843	14	Anno Urbis 400. Cajus Marcius, Cn. Manlius. Herinna poëtrix agnoscitur. Ochus rex Ægyptum tenuit.
3844	15	M. Fabius 2, M. Popilius Lenas 2. Nectanabo in Æthiopiam pulso, in quo Ægyptiorum regnum destructum est.
3845	16	C. Sulpicius 3, M. Valerius Publicola.
3846	17	M. Fabius 3, T. Quintius. Ochus Sidonem subvertit, & Ægyptum suo junxit imperio.
3847	18	C. Sulpicius, M. Valerius. Demosthenes orator omnium rumore celebratur.
3848	19	P. Valerius, C. Marcius. Romani Gallos superant. Dionysius Corinthum sub fœdere navigavit.
3849	20	C. Sulpicius, T. Quintius. Plato moritur, post quem academiam Speusippus tenuit.
3850	21	M. Popilius 3, L. Cornelius. Romani, quum Samnitas duobus præliis cæcidissent, universos confines suos, qui à societate discesserant, in ditionem primam redigunt.
3851	22	L. Furius Camillus, Appius Claudius Crassus.
3852	23	M. Valerius Publicola, M. Popilius Lenas 4.
3853	24	Anno Vrbis 410. T. Manlius, C. Plautius. Dionysius è Corintho expulsus.
3854	25	M. Valerius, C. Petilius. Descriptione Romæ facta, inventa sunt civium 160000.
3855	26	M. Fabius, Ser. Sulpicius.

Arsa-

ARSAMES.

PErſarum 13, Arſes vel Arſames, Ochi filius, regnavit annis 4.

Anni mūdi.	Anni Arſ.

|3856| 1 |C. Marcius 3, T. Manlius 2. Judæorum pontifex maximus, Jaddus clarus habetur.

|3857| 2 |M. Valerius 3, A. Cornelius. Speuſippus moritur, cui ſucceſſit Xenocrates.

|3858| 3 |Q. Servilius 3, C. Marcius Rutilius 4.

|3859| 4 |L. Æmylius, C. Plautius 2. Macedonum 22, Alexander, Philippi filius, annis 12, menſibus 6.

DARIUS III.

PErſarum 14, Darius, Arſamis filius, regnavit annis 6.

Anni mūdi.	Anni Dar.

|3860| 1 |T. Manlius 3, P. Decius. Manaſſes, frater Jaddi, pontificis Judæorum, templum in monte Garizim conſtituit.

|3861| 2 |T. Æmylius, Q. Publlius. Alexander adverſus Illyricos & Thraces feliciter dimicans, ſubverſis Thebis, in Perſas arma corripuit, & apud Granicum flumen, regis ducibus oppreſſis, urbem Sardis capit.

|3862| 3 |L. Furius 2, C. Menius. His conſulibus, roſtra navium de Antiatibus in foro fixa ſunt. Romanorum conſul, Manlius Torquatus, filium ſuum, quia contra imperium in hoſtes pugnaverat, virgis cæſum ſecuri percuſſit, teſte Caſſiodoro.

|3863| 4 |Anno Urbis 420. C. Sulpicius, P. Ælius. Alexander, capta Tyro, Judæam invadit, à qua favorabiliter exceptus, Deo victimas immolat, & pontificem templi honoribus plurimis proſequitur, Andromacho locorum cuſtode dimiſſo, quem poſtea Samaritani interfecerunt: ob quæ, ab Ægypto reverſus, Alexander Magnus eos ſupplliciis affecit: & urbem eorum captam Macedonibus inhabitandam tradidit.

Anni mūdi.	Anni Dar.

|3864| 5 |L. Papyrius Craſſius, Cæſo Duillius Helua.

|3865| 6 |M. Valerius 4, M. Attilius. Alexandria in Ægypto condita. Latini à Romanis perdomiti ſunt. Alexander Babylonem obtinuit, interfecto Dario, in quo regnum Perſarum deſtructum eſt, quod ſtetit annis 231 à vigeſimo anno Artaxerxis, id eſt, poſt 25 annum. Perſæ regnaverunt hucusque annis 116.

ALEXANDER.

PErſarum 15, Alexander, regnavit in anno 7 regni ſui ſuper Aſiam, 6 annis poſt mortem Darii, nam antea 6, & tenet omnia 12 annis, 340

Anni mūdi.	Anni Alex.

|3866| 1 |T. Veturius. Sp. Poſthumius. Anaximenes & Epicurus clari habentur.

|3867| 2 |L. Cornelius, Cn. Domitius. His conſulibus, pax cum Alexandro rege Epiri facta eſt. Alexander Hyrcanos & Mardos capit, revertensque in Ammone condidit Paratonium.

|3868| 3 |T. Valerius, M. Claudius. Alexander Ornim petram capit.

|3869| 4 |L. Papyrius 2, L. Plautius. Bellum Alexandri in India adverſum Porum & Taxilem. Harpalus fugit in Aſiam, ut multi putant.

|3870| 5 |L. Æmylius, C. Plautius. Romani Samnitas ſubigunt, & colonias deducunt. Alexandri tempore luna defecit in Arabia, hora noctis 2.

|3871| 6 |P. Cornelius, P. Plautius. Alexander uſque Oceanum victoriis potius, quam bellis pervenit: ad Babylonem reverſus, 32 vitæ anno, regni autem 12, veneni hauſtu obiit. Poſt quem, tranſlato in multos imperio, Ægyptum Ptolemæus, Lagi filius, tenuit; Macedonas Philippus, qui & Aridæus, frater Alexandri, annis 7. Syriam & Babyloniam, & omnia regna Orientis, Seleucus Nicanor; Aſiæ regnavit Antigonus: qui apud Danielem per quatuor hirci cor-

cornua, quæ arietem contererent, designantur.

PTOLEMÆUS.

Aegyptiorum primus, regnavit Ptolemæus, Lagi filius, annis 40. Macedonibus regnavit Philippus, qui & Aridæus, frater Alexandri, annis septem.

| *Anni mūdi.* | *Anni Ptol.* |

| 3872 | 1 | L. Cornelius, Q. Publilius 2. Appius Claudius Romæ clarus habetur, qui Aquam Claudiam induxit, & viam Appiam stravit. Lydiam, Thraciam & Hellespontum Lysimachus tenuit. Macedonum duces in seditionem versi. Agathocles Syracusis tyrannidem exercet.

| 3873 | 2 | Anno Urbis 430. L. Papyrius, C. Petilius 3. His consulibus, Alexandria in Ægypto condita. Lamiacum bellum motum. Perdicca contra Ægyptum dimicat.

| 3874 | 3 | L. Furius 3, D. Junius. Ptolemæus, Lagi filius, Hierosolymis & Judæa in ditionem suam redactis, plurimos captivorum in Ægyptum transtulit.

341 | 3875 | 4 | C. Sulpicius, Q. Ælius. Judæorum pontifex maximus, Onias, Jaddi filius, clarus habetur. Menander primam fabulam docens superat. Theophrastus philosophus agnoscitur, qui ob divinitatem loquendi (ut ait Cicero) nomen accepit.

¶ Primus Asiæ regnavit Antigonus annis octodecim.

| 3876 | 5 | Q. Fabius, L. Fulvius. Demetrius Phalereus habetur illustris hoc tempore.

| 3877 | 6 | T. Veterius 2, Sp. Posthumius 2. Romanos Samnitæ diutissimè contra se pugnantes, captis ambobus consulibus, ad extremam servitutem per annum subigunt.

| 3878 | 7 | L. Papyrius 2, Q. Publilius 3. His consulibus, (teste Orosio) Romani, duce Papyrio consule, Samnitas bello vicerunt, captoque eorum duce, servitutis jugum abjecerunt. Macedonum 24, Cassander, annis novemdecim.

| *Anni mūdi.* | *Anni Ptol.* |

| 3879 | 8 | L. Papyrius cursor 3, Q. Ælius Cæritanus 2.

| 3880 | 9 | M. Follius, L. Plautius 2. Romani Marsos, Umbros, & Pelignos superant. Romani colonias deducunt. Lysimachia in Thracia condita.

| 3881 | 10 | Q. Æmylius, C. Junius. Cyprum Ptolemæus invasit. Theodorus atheus philosophus Athenis cognoscitur.

| 3882 | 11 | Sp. Naucius Rutilius, M. Popilius Lenas.

| 3883 | 12 | Anno Urbis 440. L. Papyrius 4, Q. Publilius 4. Demetrius Phalereus ad Ptolemæum veniens impetravit, ut cum Athenienfibus demum in gratiam rediret.

| 3884 | 13 | C. Sulpicius, M. Petilius. Syriæ, & Babylonis, & superiorum locorum populos regnavit Seleucus Nicanor, annis 32.

| 3885 | 14 | L. Papyrius 5, C. Junius, Machabæorum Hebræa historia. Hinc Græcorum supputant regnum: verùm hi libri inter divinas Scripturas non recipiuntur.

| 3886 | 15 | M. Valerius, P. Decius. His consulibus, per Appium Claudium censorem via facta, & aqua inde ducta est, quæ ipsius nomine nuncupatur, teste Cassiodoro.

| 3887 | 16 | Q. Æmilius Barbula 2. C. Junius Brutus 3.

| 3888 | 17 | Q. Fabius Rutilianus 2, C. Marcius Rutilius.

| 3889 | 18 | Q. Fabius Rutilianus 3, P. Decius Mus 2.

| 3890 | 19 | Appius Claudius Crassus, L. Volumnius Flamma.

| 3891 | 20 | P. Cornelius, Q. Marcius. His consulibus, viæ per agros publicæ factæ. Seleucus Antiochiam, Laodiceam, Seleuciam, Apameam, Edessenam, Berrhœam & Pellam, urbes hoc tempore condidit.

| 3892 | 21 | L. Posthumius Megellus, T. Minutius Augurinus.

| 3893 | 22 | Anno Urbis 450. P. Sulpicius, P. Sempronius.

| 3894 | 23 | Ser. Cornelius, L. Genutius

nutius. His consulibus, Seleucus Antiochiam 12 anno regni sui extruxit.

Anni mūdi.	Anni Ptol.

3895 | 24 | C. Æmilius, M. Livius. Seleucus Babyloniam obtinuit.

3896 | 25 | M. Valerius, Q. Apulejus.

¶ Asiæ, 2 Demetrius, qui & Poliorcetes, annis 17. Judæorum pontifex maximus, Simon, Oniæ filius, clarus habetur: cui cognomentum Justo fuit, propter sollicitam in Deum religionem, & in cives pronam clementiam.

3897 | 26 | T. Manlius Torquatus, & M. Fulvius.

3898 | 27 | L. Cornelius, Cn. Fulvius. Macedonum, filius Cassander annis quatuor regnavit.

3899 | 28 | Q. Fabius 4. P. Decius. Demetrius, rex Asiæ, cognomento Poliorcetes, Samaritanorum urbem vastat, quam Perdiccas antea construxerat.

3900 | 29 | Appius Claudius 2, L. Volumnius Flamma 2.

3901 | 30 | Q. Fabius 5, P. Decius, Censu Romæ agitato, inventa sunt civium Romanorum 240000.

3902 | 31 | L. Posthumius 2, M. Attilius. Legati Alexandrini à Ptolemæo primùm Romam missi, amicitiam impetraverunt. Macedonum, Demetrius annis sex regnavit.

3903 | 32 | Anno Urbis 460. L. Papyrius, Sp. Carvilius. Menander comicus moritur.

3904 | 33 | Q. Fabius. D. Junius. Romani Gallos Tyrrhenosque superant, & Sabinorum terra dividitur.

3905 | 34 | Dolabella & Domitius. Lucani, Brutii, Samnites quoque cum Hetruscis & Senonibus Gallis, societatem ineunt contra Romanos bellantes. Tunc etiam à Gallis in bello Cæcilius prætor cum exercitu oppressus interiit: septem præterea tribuni, multique nobiles trucidati, & 18000 militum Romanorum occisa sunt: totis penè opibus suis Roma detrita est.

3906 | 35 | L. Posthumius, C. Junius. Seleucus in eas urbes, quas extruxerat, Judæos transfert, jus eis civium, & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens.

Anni mūdi.	Anni Ptol.

3907 | 36 | P. Cornelius Rufinus, M. Curius Dentatus.

3908 | 37 | M. Valerius, Q. Cæditius. Judæorum pontifex, Eleazarus, frater Simonis, suscepit templi ministerium, filio Simonis, Onia, parvo derelicto. Macedonum, Pyrrhus annis 7, mensibus sex.

3909 | 38 | Q. Marcius 2, P. Cornelius 2. Seleucus, in Sicilia, capto Demetrio, Syriæ & Asiæ pariter imperavit. Macedonum, Lysimachus annis quinque regnavit.

3910 | 39 | M. Marcellus, C. Nautius. Serapis ingressus est Alexandriam urbem.

3911 | 40 | M. Valerius, C. Ælius. Condita à Romanis Ariminum & Beneventum.

PHILADELPHUS.

Ægyptiorum 2, Ptolemæus Philadelphus, regnavit annis 38.

Anni mūdi.	Anni Phil.

3912 | 1 | C. Claudius, M. Æmylius. Sostratus Cnidius Pharum in Alexandria construxit. Antigonus, cognomento Gonatas, Lacedæmonem obtinuit. Romani Crotonem capiunt. Demetrius seipsum Seleuco tradidit.

3913 | 2 | Anno Urbis 470. C.
Servilius, L. Cæcilius. Is Ptolemæus 342
Philadelphus Judæos, qui in Ægypto erant, liberos esse permisit: vasa Eleazaro, pontifici Hierosolymorū, votiva transmittens, divinas Scripturas, in Græcam vocem, ex Hebræa lingua, per Septuaginta interpretes transferri curavit, quas in Alexandrina bibliotheca habuit, quam ex omni genere literarum comparaverat. Macedonum, Ptolemæus, cognomento Ceraunus, anno 1. Meleagrus, mensibus 2. Antipater, dies quadraginta quinque. Post quem Sosthenes, annis 2.

Anni mūdi. | *Anni Phil.*

3914 | 3 | P. Cornelius Dolabella, Cn. Domitius Calvus.

3915 | 4 | C. Fabricius, Q. Æmylius. Tantæ autem potentiæ fuisse narratur Ptolemæus Philadelphus, ut Ptolemæum patrem vinceret. Narrant enim historiæ, eum habuisse peditum 200000, equitum 20000, curruum 2000, elephantes, quos primùm adduxit ex Æthiopia, 400, & his similia.

Syriæ & Asiæ post Seleucum regnavit Antiochus Soter, annis novemdecim.

3916 | 5 | L. Æmylius Barbula, Q. Marcius Philippus.

3917 | 6 | P. Valerius, T. Coruncanus. Antigonus Gonatas annis triginta sex regit Macedonas.

3918 | 7 | P. Sulpicius Averrio, P. Decius Pyrrhicus.

3919 | 8 | C. Fabricius, Q. Æmilius 2. Una virginum Romanarum in corruptione deprehensa percutitur.

3920 | 9 | P. Cornelius Rufinus 2. C. Junius Brutus 2.

3921 | 10 | Q. Fabius 2, C. Genutius. Milo Tarentum Romanis tradidit.

3922 | 11 | M. Curius Dentatus 2, L. Cornelius Lentulus.

3923 | 12 | Anno Urbis 480. Ser. Cornelius, M. Curius 3. Romani Calabriam Messenamque tenuerunt.

3924 | 13 | C. Fabricius 3, C. Claudius. Aratus agnoscitur.

3925 | 14 | L. Papyrius 2, Sp. Carvilius. Argenteus nummus primùm in urbe figuratur.

3926 | 15 | C. Quintius, L. Genutius. Polemo philosophus moritur: post quem Arcesilaus & Crates clari habentur.

3927 | 16 | L. Genutius Clepsina 2, Cn. Cornelius Asina.

3928 | 17 | P. Sempronius, Ap. Claudius. Romani colonias deduxerunt.

3929 | 18 | M. Attilius, L. Julius. Romanis multæ urbes in Sicilia junctæ.

343 | 3930 | 19 | M. Fabius, Decius Junius. Sanguis è terra, & lac de cœlo visum est manare.

3931 | 20 | Appius Claudius, Q. Fulvius. Romani Syracusas capiunt.

Anni mūdi. | *Anni Phil.*

3932 | 21 | M. Valerius, M. Otacilius. Romæ, virgo Vestalis in stupro detecta, laqueo vitam explet.

3933 | 22 | Anno Urbis 490. L. Posthumius, Q. Manlius 2. Zeno Stoicus moritur: post quem Cleanthes.

3934 | 23 | L. Valerius, L. Otacilius. Nicomedes, rex Bithyniæ, urbem amplians, Nicomediam nuncupavit.

3935 | 24 | Cn. Cornelius, C. Duillius.

¶ Syriæ, Antiochus, qui vocatur Theos, annis 15.

3936 | 25 | C. Aquilius, L. Cornelius. Romani Carthaginenses navali certamine superant, & centum Libyæ urbes capiunt.

3937 | 26 | C. Sulpicius Paterculus, A. Attilius Calatinus.

3938 | 27 | C. Cornelius Blæsus, M. Attilius Serranus 2.

3939 | 28 | Q. Cæditius, L. Manlius. Erasistratus medicus agnoscitur.

3940 | 29 | M. Æmylius, Ser. Fulvius. Antigonus Atheniensibus reddit libertatem.

3941 | 30 | C. Cornelius, A. Attilius. Judæorum pontificatum, post Eleazarum, avunculus ejus Manasses accepit.

3942 | 31 | Cn. Servilius Cæpio, C. Sempronius Blæsus.

3943 | 32 | Anno Urbis 500. C. Aurelius, P. Servilius.

3944 | 33 | L. Cæcilius, M. Furius. Carthaginenses nonaginta Romanorum naves in Sicilia capiunt. Asdrubal Pœnus, à Furio Metello consule in fugam versus est.

3945 | 34 | S. Attilius Regulus, L. Manlius Volso.

3946 | 35 | Appius Claudius Pulcher, L. Junius Pullus.

3947 | 36 | P. Servilius 2, C. Aurelius 2. Parthi à Macedonum imperio recedunt.

Anni

Anni mūdi.	Anni Phil.	
3948	37	L. Lucilius, C. Fabius.

Primus regnavit Arsaces, unde & Arsacidæ dicti.

|3949| 38 |M. Fabius Licinius, M. Otacilius Crassus 2.

EVERGETES I.

Ægyptiorum 3, Ptolemæus Evergetes, regnavit annis 26.

Anni mūdi.	Anni Ever.	
3950	1	M. Fabius, C. Attilius.

Judæorū pontifex, Onias, Simonis justi filius, clarus babetur, qui consueta tributa non reddens Ptolemæo, iram ejus impulit. Verùm Josephus, vir nobilis inter suos, legatus à Judæis ad Ptolemæum missus, quum familiaritatem regis ob plurima in eum meruisset obsequia, dux Judææ & regionum finitimarum constituitur.

¶ Syriæ, Seleucus Gallinicus, aňis 20.

|3951| 2 |A. Manlius Atticus, C. Sempronius Blæsus 2.

|3952| 3 |C. Fundanus, C. Sulpicius. Censu Romæ agitato, inventa sunt hominum 260000.

|3953| 4 |Anno Urbis 510. C. Luctatius, A. Posthumius. Romæ templum Vestæ incensum.

|3954| 5 |Q. Luctatius, A. Manlius 2. Macedonum, Demetrius annis 10.

|3955| 6 |C. Claudius Cento, M. Sempronius. Tarenti nascitur Q. Ennius poëta, qui à Catone quæstore Romæ translatus habitavit.

|3956| 7 |C. Manlius, Q. Valerius. His autem consulibus, ludis Romanis primùm tragœdia & comœdia data, teste Cassiodoro.

|3957| 8 |T. Sempronius Gracchus, P. Cornelius Falco.

|3958| 9 |L. Cornelius, Q. Fulvius. Bellum Ligusticum.

|3959| 10 |C. Licinius, P. Cornelius. Portenta magna fuerunt.

|3960| 11 |T. Manlius, C. Attilius 2. Templum Jani Romæ clausum fuit.

|3961| 12 |L. Posthumius, Sp. Carvilius. Virgo Vestalis à servo corrupta se manu interemit.

Anni mūdi.	Anni Ever.	
3962	13	Q. Fabius Max. Verrucosus, & M. Pomponius Matho.

|3963| 14 |Anno Urbis 520. M. Lepidus, M. Oblitus. Judæorum pontifex, Simon, Oniæ filius, clarus babetur: sub quo Jesus, filius Sirach, Sapientiæ librum composuit, quem vocant Panæreton: ibi Simonis in eo fecit mentionem.

|3964| 15 |C. Papyrius, M. Pomponius. Macedonum, Antigonus annis quindecim regnavit.

|3965| 16 |M. Pomponius 2, C. Papyrius. In anno 15 Ptolemæi Evergetis, Dominica nativitas, secundum Hebræos provenit: sed anni 3952 à capite mundi, hoc est, in 15 calendis Aprilis, usque ad nativitatem Domini, juxta Hebræos, supputantur. Hæc Beda. 344

|3966| 17 |M. Æmylius, M Junius. His consulibus, Amilcar, Hannibalis pater, in Hispania bellum Romanis parans, occisus est: qui solebat dicere, se quatuor filios contra prælium, velut catulos leoninos educare, teste Cassiodoro senatore.

|3967| 18 |L. Posthumius Albinus 2, Cn. Fulvius Centumalus.

|3968| 19 |Q. Fabius Max. Verrucosus 2, Sp. Carvilius.

|3969| 20 |P. Valerius, M. Attilius. Fermè 40000 Gallorum à Romanis cæsa sunt.

|3970| 21 |L. Apustius, M. Valerius. Pontifices Gallum, Gallam, & Græcam, vivos defoderunt.

|3971| 22 |C. Attilius, L. Æmylius.

¶ Syriæ Seleucus Ceraunus, annis 3.

|3972| 23 |T. Manlius Torquatus 2, Q. Fulvius Flaccus 2.

|3973| 24 |Anno Urbis 530. C. Flaminius, P. Furius. His consulibus, via Flaminia munita, & circus factus, qui Flaminius appellatur, teste Cassiodoro. Caria & Rhodus ita sunt concussæ terræ motu, ut colossus magnus rueret.

|3974| 25 |M. Marcellus, Cn. Cornelius Scipio Calvus.

Anni mūdi.	Anni Capt.	
3975	26	P. Cornelius Asina, M. Minutius Rufus.

¶ Syriæ & Asiæ, Antiochus Magnus regnavit annis 36.

PHILOPATOR.

Ægyptiorum 4, Ptolemæus Philopator, regnavit annis 17.

Anni mūdi.	Anni Phil.	
3976	1	M. Livius, L. Æmylius. Hannibal, Amilcaris filius; in Hispania bellum molitur.

|3977| 2 |P. Cornelius, T. Sempronius. Ea, quæ in tertio Machabæorum libro scripta sunt, sub hoc principe gesta referuntur. Macedonum, Philippus annis 42 regnavit.

|3978| 3 |Cn. Servilius Geminius, C. Quintius Flaminius 2.

|3979| 4 |L. Æmylius Paulus 2. C. Terentius Varro. Cannensis pugna.

|3980| 5 |T. Sempronius, Q. Maximus 3. Victi Judæi, & 40000 armatorum ex eorum numero cæsa.

|3981| 6 |Q. Maximus 4, M. Marcellus 2. Pœni à Maximo cæsi. Ro-
344 mæ, virgines Vestæ, ob stupri reatum, terra obrutæ sunt. Marcellus Syracusas capit.

|3982| 7 |Q. Maximus 5, T. Gracchus 1. Eratosthenes agnoscitur.

|3983| 8 |Anno urbis 540. Q. Fulvius Flaccus 3, Appius Claudius.

|3984| 9 |P. Sulpicius, Cn. Fulvius. Romani subjugant Capuam & Siciliam.

|3985| 10 |M. Marcellus 4. M. Valerius Levinus 2. Antiochus, rex Syriæ, victo Philopatore, Judæam sibi sociat. Levinus cum rege Asiæ Attalo amicitiam facit.

|3986| 11 |Q. Fabius 5, Q. Fulvius 4. Tarentum receptum.

|3987| 12 |M. Marcellus 5, T. Quintius. Marcellus cadit.

|3988| 13 |C. Claudius Nero, M. Livius Salinator, ad quem Lacedæmoniorum rex, Arius, legatos mittit.

Anni mūdi.	Anni Phil.	
3989	14	L. Veturius Philo, Q. Cæcilius Metellus.

|3990| 15 | P. Scipio, P. Crassus. Scipio multas Iberiæ urbes recepit.

|3991| 16 |M. Cornelius, T. Sempronius. Catonis quæstura.

|3992| 17 |Cn. Servilius Cæpio, Cn. Servilius Geminius.

EPIPHANES.

Ægyptiorum 5, Ptolemæus Epiphanes, annis 24 regnavit.

Anni mūdi.	Anni Epip.	
3993	1	Anno Urbis 550. M. Servilius, T. Claudius Nero. Epiphanes, Scopa principe militiæ destinato, Judæam capit. Nævius comicus Uticæ moritur.

|3994| 2 |Cn. Cornelius, P. Ælius Pætus. Scipio de Carthaginensibus triumphat. Terentius pileatus post currum sequutus:

|3995| 3 |Ser. Sulpicius, C. Aurelius. pulsus Roma, factione nobilium ac præcipuè Metelli.

|3996| 4 |L. Cornelius, P. Julius. Plautus, ex Sarsina Umbriæ, Romæ moritur, qui propter annonæ difficultatem, ad molas manuarias pistori se locaverat: ibi, quoties ab opere vacaret, scribere fabulas & vendere solitus erat.

|3997| 5 |Sext. Ælius Pætus, T. Quintius. Juxta Theram apparuit insula, quæ vocatur Hieras.

|3998| 6 |Cn. Cornelius, Q. Minutius, Antiochus, Scopa superato, Syriæ urbes recepit, & Judææ voluntate conjungitur.

|3999| 7 |L. Furius, M. Marcellus. Seditio servorum compressa.

|4000| 8 | Quarto millenario mundi. L. Valerius, M. Porcius Cato. Lex Oppia abrogata. Romani Græcos liberos esse jusserunt, & universa Iberia imperata fecit.

|4001| 9 |P. Scipio 2, T. Sempronius. Antiochus, Judæorum erga se cognita voluntate, magnis eos muneribus

bus affecit, & per epiſtolas crebris laudibus proſequitur.

Anni mũdi.	Anni Epip.	
4002	10	L. Quintius Flaminius, Cn. Domitius Ænobarbus.

|4003| 11 |Anno Urbis 560. P. Scipio Naſica, M. Attilius. Poſt prælium, quo in Thermopylis eſt victus Antiochus, hoc inter Romanos & eum tunc convenit, ut mille talenta per annos ſingulos, vectigalis nomine, eis ſolveret.

|4004| 12 |L. Cornelius Scipio Aſiaticus, C. Lælius Aphricanus.

|4005| 13 |M. Fulvius, Cn. Manlius. Romani multas colonias deduxerunt.

|4006| 14 |M. Meſſala, C. Livius Salinator. Antiochus, in amicitiam Ptolemæi regreſſus, pacem cum eo facit, & Cleopatram filiam ſuam uxorem ei tradidit, ac dotis nomine Syriam, Phœnicem, Samariam, Judæamque concedit.

|4007| 15 |M. Lepidus, C. Flaminius. Eumenes, frater regis Attali, qui Eumeniam in Phrygia condidit, clarus habetur.

|4008| 16 |Sp. Poſthumius, Q. Marcius. His conſulibus, athletarum certamina primùm à Fulvio condita, teſte Caſſiodoro. Secundus liber Machabæorum, apud Judæos hujus temporis geſta continet.

|4009| 17 |Appius Claudius, M. Sempronius. T. Livius, Tragœdiarum ſcriptor, Livii Salinatoris libertus, clarus habetur.

¶ Syriæ & Aſiæ Seleucus, qui & Philopator, annis 12.

|4010| 18 |P. Claudius, L. Porcius. Quum ab Antiocho per legatos Hannibal repoſceretur, cui ſe à Scipione victus ſociaverat, ad Pruſiam, regem Bithyniæ, transfugit.

|4011| 19 |M. Claudius, Q. Fabius. His conſulibus, Hannibal, quum eum rurſus per Flaminium etiam ab illo ſenatus repeteret, & tradendus eſſet, venenum bibit: apud Libyſſam Bithyniæ ſepultus eſt.

|4012| 20 |L. Paulus, Cn. Bebius. Simon, præpoſitus templi Hieroſolymorum, ad Apollonium dum confugiſſet, multis ei muneribus repromiſſis, ſacerdotium ſibi vendicare cœpit. Quo Seleucus audito, Heliodorum mittit ad negotium pervidendum: qui, quum in Judæam perveniſſet, inique judicans, & multa perperam gerens, divinis adverſum ſe ſignis deterretur, & ad Seleucum revertitur.

Anni mũdi.	Anni Epip.	
4013	21	Anno urbis 570. P. Cornelius Lentulus, M. Bebius.

|4014| 22 |A. Poſthumius Albinus, Calphurnius Piſo.

|4015| 23 |L. Manlius, Q. Fulvius. Onias ſacerdos curavit, ut Simon profugus fieret.

|4016| 24 |M. Manlius, M. Junius. Hyrcanus, Joſephi ducis Judææ filius, quum ad Ptolemæum perrexiſſet, honorifice ab eo receptus eſt: verùm fratres ejus, ſeditione contra eum mota, magnarum calamitatum Judææ genti cauſa extiterunt.

PHILOMETOR.

Ægyptiorum 6, Ptolemæus Philometor, annis regnavit 35.

Anni mũdi.	Anni Phil.	
4017	1	T. Sempronius, C. Claudius. Statius Cæcilius, comœdiarum ſcriptor, clarus habetur, qui Gallus fuit, & Ennio familiaris: & anno poſt Ennii mortem, ipſe quoque interiit.

|4018| 2 |Cn. Cornelius Scipio, Q. Petilius Spado.

|4019| 3 |M. Æmylius Lepidus, 346
Q. Mutius Scævola.

|4020| 4 |Sp. Poſthumius, Q. Mutius. Ariſtobulus, natione Judæus, Peripateticus philoſophus agnoſcitur: qui ad Philometorem Ptolemæum explanationum commentarios in Moſem ſcripſit.

¶ Syriæ & Aſiæ, Antiochus Epiphanes, annis 11.

|4021| 5 |P. Poſthumius, M. Popilius. Antiochus Epiphanes, quum de regione Ptolemæorum, quam ſubitò invaſerat, Senatus præcepto receſſiſſet, in Judæam venit, ibique Jeſu, qui & Jaſon, fratri Oniæ, tradidit pontificatum.

Anni mūdi.	Anni Phil.	
4022	6	C. Popilius, P. Ælius.

Bellum cum Perseo.

|4023| 7 |Anno Urbis 580. P. Licinius, C. Cassius. Jasone expulso, Oniam, cognomento Menelaum, successorem ei dedit. Itaque ob sacerdotii dignitatem orta seditione inter principes, ingentium miseriarum semina pullulaverunt.

|4024| 8 |C. Hostilius Mancinus, C. Attilius Serranus.

|4025| 9 |Q. Marcius Philippus 2, Q. Servilius Cæpio.

|4026| 10 |L. Æmylius Paulus 2. C. Licinius Crassus.

|4027| 11 |Q. Ælius, M. Junius. Antiochus Epiphanes, anno 145 post regnum Seleuci, id est, regni Græcorum (ut Josephus perhibet) die 25 mensis Casleu, id est, Decembris, secundum Macedones Apellen, cepit Hierusalem, tulit 10000 captivorum, destruxit muros: ac primùm quidem omnium eorum provinciam ad idololatriam compellens, qui parere noluerant, necat in sacrario. Tunc septem Machabæi cum matre, sub Antiocho isto coronati sunt martyrio, teste Hieronymo & Eusebio. Postea verò Hierosolymam ascendens, templum & vasa Dei, quæ mysterio fuerant consecrata, vastat; in templo Jovis Olympii simulacrum ponit; in Samaria, super verticem montis Garizim, Jovis peregrini delubrum ædificat, ipsis Samaritanis, ut id faceret, precantibus. Verùm in hoc tempore Mathathias quidam, filius Joannis Assamonæi, & de vico Modin, adversum Antiochi duces arma corripuit:

|4028| 12 |M. Marcellus, C. Sulpicius. Fultus auxilio filiorum, leges patrias vindicavit.

|4029| 13 |Cn. Octavius, T. Manlius. Ennius poëta septuagenario major, articulari morbo periit: sepultusque in Scipionis monumento, via Appia, intra primum ab Urbe miliarium. Quidam ossa ejus ex Janiculo translata affirmant.

|4030| 14 |A. Manlius Torquatus, Q. Cassius Longinus.

Anni mūdi.	Anni Phil.	
4031	15	T. Sempronius Gracchus 2. M. Juventius Helva.

|4032| 16 |P. Scipio Nasica, C. Marcius. Romani, interfecto Macedone, Illyrios & Galatas liberos esse jusserunt.

¶ Syriæ & Asiæ Antiochus Eupator, annis duobus.

|4033| 17 |Anno Urbis 590. M. Messala, C. Fannius. Judæorum dux Judas, qui & Machabæus, filius Mathathiæ, Antiochi duces de Judæa expellens, & templum ab idolorum imaginibus emundans, patrias leges post triennium suis civibus reddidit, olympiade 155.

¶ Syriæ & Asiæ Demetrius Soter, annis regnavit 12.

|4034| 18 |M. Cornelius, L. Anitius. Menelao pontifice Judæorum à juniore Antiocho occiso, qui prius Judæam Epiphani Antiocho prodiderat.

JUDAS.

Judæorum dux Judas, annis regnavit tribus.

|4035| 19 |Cn. Cornelius Dolabella, M. Fulvius Nobilior.

|4036| 20 |M. Æmylius, C. Popilius 2. His consulibus metalla in Macedonia instituta.

|4037| 21 |Sext. Julius, L. Aurelius. Alcimus, alienus à genere sacerdotali, ambitione pontificatum invadit. Ob quod Onias, filius pontificis Oniæ, in Ægyptum transmigrans, in Heliopolitano pago, civitatem nominis sui condidit, templo ad similitudinem templi patrii constructo. Alcimus verò, adversus Judam inimicitias gerens, post non multum temporis Dei ira percussus, interiit: ac sic cum omnium Judæorum favore, Judæ Machabæo sacerdotium decernitur, qui dignitate suscepta, legatos Romam dirigit. Decrevit Senatus, Judæos amicos & auxiliatores Romanorum habendos.

|4038| 22 |Lentulus, C. Marcius 2. Judas, adversum Demetrii duces inito prælio, occiditur, tribus annis pontificatu gesto.

Anni mūdi.	*Anni Phil.*	
4039	23	P. Scipio 2, M. Claudius

2. Comœdiarum ſcriptor P. Terentius, ob ingenium & formam libertate donatus, in Arcadia moritur: qui primùm Andriam, antequam ædilibus venderet, Cælio multùm ſe miranti legit.

|4040| 24 |L. Poſthumius, Q. Opimius. Ariſtarchus grammaticus tunc temporis agnoſcitur.

|4041| 25 |Q. Fulvius, T. Annius. Hi conſules primò magiſtratum inierunt calendis Januarii, propter ſubitum Celtiberiæ bellum, teſte Caſſiodoro.

JONATHAS.

Judæorum dux Jonathas, frater Judæ, Bacchide, duce Demetrii, Judæa expulſo pontificatum ſuſcepit.

|4042| 26 |M. Marcellus 3, L. Valerius. Pacuvius Brunduſinus, tragœdiarum ſcriptor, clarus habetur, vixitque Romæ, qui ſe ad picturam exercuit, ac fabulas venditavit, deinde Tarentum transgreſſus, propè nonagenarius diem obiit.

|4043| 27 |Anno Urbis 600. L. Lucullus, A. Poſthumius.

|4044| 28 |L. Quintius, M. Acilius. Pſeudophilippus regnavit in Macedonia anno uno.

|4045| 29 |L. Marcius, M. Manlius. Alexander Antiochi (qui Epiphanes cognominatus eſt) filius, Syriæ & Aſiæ imperans, Jonathan corona & multis magniſque donis proſequitur.

¶ Syriæ & Aſiæ, Alexander annis 9, menſibus ſex.

|4046| 30 |Sp. Poſthumius, L. Piſo. Romani, interfecto Pſeudophilippo, Macedonas tributarios faciunt.

|4047| 31 |P. Aphricanus, C. Livius. Samaritani & Judæi, Alexandriæ Ptolemæo judicante, contendunt de honoribus ex utraque parte templo ſuo defendis, & ſuperant Judæi.

|4048| 32 |L. Cornelius, L. Mummius. Lucilius poëta naſcitur.

|4049| 33 |Q. Fabius Maximus, L. Hoſtilius. Deſcriptione Romæ facta, inventa ſunt hominum 222000.

Anni mūdi.	*Anni Phil.*	
4050	34	Ser. Galba, L. Aurelius.

Oppius Gallos capit.

|4051| 35 |Appius Claudius, Q. Metellus. Carthago in ditionem Romanam per Scipionem redigitur, habens à conditione ſui annos 668, ut verò alii affirmant, annos 768. 347

EVERGETES II.

Ægyptiorum 7, Ptolemæus Evergetes, annis 29 regnavit.

Anni mūdi.	*Anni Ever.*	
4052	1	L. Metellus, Q. Maxi-

mus. Jonathas, dux Judæorum pariter & pontifex, cum Romanis & Spartiatis amicitias facit.

|4053| 2 |Anno Urbis 610. Cn. Cæpio, Q. Pompejus. Alexandro, filio Balæ regis Syriæ, Ptolemæus filiam ſuam tradit uxorem.

|4054| 3 |Q. Cæpio, C. Lælius. Numantini ſubverſi.

|4055| 4 |Cn. Piſo, M. Popilius. Brutus Iberiam usque ad Oceanum ſubegit.

¶ Syriæ & Aſiæ Demetrius, annis 3.

|4056| 5 |P. Scipio, D. Brutus. Tryphon Antiochum occidit, Alexandri filium. Ptolemæus Demetrio filiam ſuam tradit uxorem, cum regno, quod abſtulerat Alexandro.

|4057| 6 |M. Æmylius, C. Hoſtilius. Tryphon Jonatham, pontificem Judæorum, interfecit, & in ſacerdotium fratris Jonathæ Simon aſſumitur.

|4058| 7 |P. Furius, Sex Attilius. Tragœdiarum ſcriptor L. Accius clarus habetur, natus Mancino & Serrano conſulibus, parentibus Tyburtinis, & ſeni jam Pacuvio Tarenti ſua ſcripta recitavit: à quo fundus Accianus juxta Piſaurum dicitur, quia illuc inter colonos fuerat ex Urbe deductus.

SIMON.

Judæorum dux, Simon annis 8.

Anni műdi.	*Anni Ever.*	
4059	8	Ser. Fulvius, Q. Calphurnius. His consulibus, Æmilianus Scipio ad Numantinum bellum, quum candidatus non esset, consul creatur. Tryphon Syriæ regnum conatus invadere, Antiocho, filio Alexandri interfecto, ad extremum insuper & ipse moritur.

¶ Syriæ, Antiochus Sedetes regnavit annis novem.

|4060| 9 |P. Aphricanus, C. Fulvius. Post Demetrium, imperavit universæ Syriæ frater ejus Antiochus, qui cognominatus est Sedetes.

|4061| 10 |C. Mutius, L. Calphurnius. Simoni, Judæorum pontifici pariter & principi, Romani & Spartiatæ, le-
348 gatione ejus libenter excepta, amicabilia miserunt scripta.

|4062| 11 |P. Popilius, P. Sulpicius. Bellum civile ortum in Sicilia.

|4063| 12 |Anno urbis 620. P. Crassius, L. Valerius. Primus liber Machabæorum hujus temporis historiam continet.

|4064| 13 |Appius Claudius, M. Perpenna. Antiochus Sedetes, rex Syriæ, adversus Judæam arma corripiens, & Hierosolymam vallo circundans, cùm ad conditiones pontificem Simonem compulisset, recedit, olympiade 162.

|4065| 14 |C. Sempronius, M. Aquilius. Simon, Judæorum pontifex, interficitur, cui succedit filius suus, Joannes.

|4066| 15 |Cn. Octavius, T. Annius. Attalus moritur: regni sui populum Romanum instituit hæredem.

|4067| 16 |L. Cassius, L. Cinna. Ptolemæus expulsus Ægypto. Arsaces Parthus Antiochum interfecit.

HYRCANUS.

Judæorum rex, Hyrcanus, qui & Joannes, annis 26 regnavit.

|4068| 17 |M. Æmilius, L. Aurelius. Servi, qui in Sicilia rebellabant, obsidionis necessitate compulsi, ad sua invicem cadavera voranda conversi sunt.

¶ Syriæ & Asiæ, Demetrius, annis 4.

Anni műdi.	*Anni Ever.*	
4069	18	M. Plautius, M. Fulvius. Arverni, nobilissima Galliarum urbs capta fuit.

|4070| 19 |C. Cassius Longinus, Sex. Domitius Calvinus.

|4071| 20 |Q. Cæcilius, T. Quintius. Joannes, dux Judæorum & pontifex, adversum Hyrcanum bellum gerens, Hyrcani nomen accipit, & à Romanis jus amicitiæ postulans, decreto Senatus inter amicos relatus est.

¶ Syriæ & Asiæ Antiochus Gryphus regnavit annis 12.

|4072| 21 |Cn. Domitius, C. Fannius. Sextius oppidum ædificavit, in quo Aquæ Sextiæ in Galliis.

|4073| 22 |Anno Urbis 630. L. Opimius, Q. Fabius Maximus.

|4074| 23 |P. Manlius, C. Papyrius Balbus. Gracchi interitus.

|4075| 24 |L. Cæcilius, L. Aurelius. Narbona colonia facta.

|4076| 25 |M. Porcius Cato, Q. Marcius. Hyrcanus, pontifex Judæorum, Samariam (quæ nostro tempore Sebaste vocatur) obsidione captam, solo æquavit: quam postea Herodes instaurans, Sebasten in honorem Augusti appellari voluit.

|4077| 26 |L. Cæcilius Metellus, Q. Mutius Scævola.

|4078| 27 |C. Licinius Geta, Q. Maximus Eburnus.

|4079| 28 |M. Æmilius Scaurus, M. Cæcilius Metellus.

|4080| 29 |M. Metellus, Cn. Domitius. Censores artem ludicram ex Urbe removerunt, præter Lacinium tibicinem cum cantore, & ludum talarium. M. Terentius Varro, philosophus & poëta, nascitur.

SOTER.

Ægyptiorum 8, Ptolemæus Physcon, filius Cleopatræ, qui & Soter vocatur, regnavit annis septendecim.

Anni

Anni mūdi.	Anni Soter.	
4081	1	M. Acilius Balbus, & C.

Porcius Cato. Censa sunt civium capita quadringenta quatuor millia & quadringenta triginta sex.

|4082| 2 |C. Cæcilius, C. Papyrius Carbo. Thraces Romanis subjiciuntur. Cymbri Illyricum invaserunt, & Carbonem vicerunt.

|4083| 3 |Anno Urbis 640. M. Livius Drusus, L. Piso.

¶ Syriæ & Asiæ Antiochus Cyzicenus annis regnavit 19.

|4084| 4 |P. Scipio Nasica, L. Calphurnius Bestia. Antiochus Cyzicenus, Grypho ejecto, Syriam obtinuit: ac rursum Gryphus, superato Cyziceno, eandem recepit: ita ex successione regnabant adversum sese dimicantes invicem. Bellum Jugurthinum hic cœptum.

|4085| 5 |Sp. Posthumius Albinus, M. Minutius Rufus.

|4086| 6 |Q. Cæcilius Metellus, M. Junius Syllanus. Jugurtha, contra Romanos dimicans capitur, & Numidia Romanis addita.

|4087| 7 |Ser. Sulpicius, M. Æmilius. Rhodo terræmotu concussa, colossus ruit.

|4088| 8 |L. Cassius, C. Marius Jonathas gloriosè apud Judæos principatum gerit. Is Marius Sicambros vicit.

|4089| 9 |Q. Servilius Cæpio, C. Attilius Serranus. His consulibus, per Servilium Cæpionem consules judicia equitibus & senatoribus communicant. Cicero Arpini nascitur, matre Helvia, patre verò equestris ordinis.

|4090| 10 |P. Rutilius Rufus, C. Manlius Maximus.

|4091| 11 |C. Marius Nepos secundò, & C. Fimbrius. Cneus Pompejus oritur.

|4092| 12 |C. Marius Nepos 3, & L. Aurelius Orestes.

ARISTOBULUS.

Judæorum primus rex, Aristobulus, filius Jonathæ, regnavit anno uno. Qui rex pariter & pontifex, primò apud Judæos diadematis sumpsit insigne, post quadringentos octogintaquatuor annos Babylonicæ captivitatis.

|4093| 13 |Anno Urbis 660. C. Marius Nepos quartò, & Quintus Luctatius. Eusebius scribit, sub his consulibus natum fuisse Pompejum Magnum.

JANNEUS.

Post Aristobulum, regnavit Janneus, cognomento Alexander: qui pontificatum quoque administrans, crudelissimè civibus præfuit. Turpilius comicus, senex admodum, moritur. C. Lucilius, satyrarum scriptor, Neapoli moritur, ac publico funere effertur, anno ætatis ejus quadragesimo quinto.

|4094| 14 |C. Marius Nepos 5. M. Aquilius. Furius poëta, cognomento Bibaculus, Cremonæ nascitur. Cimbrorum ducenta millia cæsa, & octoginta millia capta, per Marium. Is fuit quinquies consul, & juxta Eridanum Cimbros superat, & de his cum Catulo triumphat.

|4095| 15 |C. Marius Nepos 6, & L. Valerius Flaccus.

|4096| 16 |M. Antonius, A. Posthumius Albinus.

|4097| 17 |Q. Cæcilius Metellus, T. Didius Vivius. Thraces à Romanis victi. Rursum in Sicilia bellum servile consurgit. 349

ALEXANDER.

Ægyptiorum nonus Ptolemæus, qui & Alexander, regnavit annis decem.

Anni mūdi.	Anni Alex.	
4098	1	Cn. Cornelius Lentu-

lus, P. Licinius Crassus. Expulso de regno Ptolemæo Physcone, matrem timens Cleopatram, in Cyprum se recepit.

|4099| 2 |Cn. Domitius Ænobarbus, C. Cassius Longinus. His consulibus, Ptolemæus, rex Ægypti, populum Romanum hæredem reliquit.

|4100| 3 |L. Licinius Crassus, Q. Mutius

Mutius Scævola. Aquilius in Sicilia bellum servile compescuit.

Anni mũdi.	Anni Alex.	
4101	4	C. Cælius Caldus, L. Domitius Ænobarbus. Seleucus ab Antiocho, filio Cyziceni, vivus exuritur.
4102	5	C. Valerius Flaccus, M. Herennius. T. Lucretius nascitur, qui postea amatorio poculo in furorem versus, quum aliquot libros per intervalla insaniæ scripsisset, quos postea Cicero emendavit, propria se manu interfecit, anno ætatis quadragesimo quarto.

¶ Syriæ, Philippus annis duobus regnavit.

|4103| 6 |P. Claudius Pulcher, M. Pulcher Perpenna. Antiochus in Parthos fugiens, Pompejo se deinceps tradidit. Post quem Philippus captus est à Gabinio.

¶ Syriæ & Asiæ regnum defecit. Hucusque Syria possessa à regibus, postea in Romanam ditionem cessit.

|4104| 7 | L. Marcius Philippus, Sex. Julius Cæsar. Bellum adversus Romanos Picentes, Marsi, Pelignique moverunt.

|4105| 8 | L. Julius Cæsar, P. Rutilius Lupus.

|4106| 9 | Cn. Pompejus Strabo, L. Porcius Cato. L. Pomponius, Bononiensis, Atellanarum scriptor, clarus habetur. Iste consul, Pompejus Strabo, fuit pater Pompeji, cognomine Magni.

|4107| 10 | L. Cornelius Sylla, & Q. Pompejus Rufus. Contentio orta inter Marium & Syllam, propter Mithridaticum bellum.

PHYSCON.

Ægyptiorum 10, Ptolemæus Physcon, qui à matre fuerat ejectus, regnavit annis octo.

Anni mũdi.	Anni Physc.	
4108	1	L. Cornelius Cinna, Cn. Octavius. Ptolemæus regressus de fuga, regnum obtinuit, quia Alexandrũ, qui ante eum fuerat, ob interfectionem matris, cives pepulerant. Plotius Gallus primò Romæ Latinam rhetoricam docuit. De quo Cicero sic refert: *Memoria teneo, prius nobis primùm Latinè docere cœpisse Plotium quendam.* Cinna & Marius in civitatem recepti, Octavium & optimates interfecerunt.

350

Anni mũdi.	Anni Physc.	
4109	2	L. Cornelius Cinna 2, C. Marius Nepos septimò. C. Valerius Catullus, scriptor lyricus, Veronæ nascitur. Die decimaseptima hujus consulatus, Marius diem obiit.

|4110| 3 | L. Cornelius Cinna 3, Cn. Papyrius Carbo. P. Salustius, scriptor historicus, in Sabinis Amiterni nascitur. Sylla Athenienses vastat.

|4111| 4 | L. Cornelius Cinna 4, Cn. Papyrius Carbo 2. Descriptione Romæ facta, inventa sunt 463000 hominum. His consulibus, Asiam in quadragintaquatuor regiones Sylla distribuit.

|4112| 5 | L. Scipio Asiaticus, C. Norbanus Bulbus. His consulibus, Capitolium, custodum negligentia, concrematur. Templum apud Delphos à Thracibus incensum. Pompejus primò ducis partes egit.

|4113| 6 | Anno Urbis 670. Cn. Papyrius Carbo tertiò, C. Marius Gratidianus. L. Annius plurimas civitates capit. Cicero vigesimoseptimo anno ætatis suæ Quintium defendit. Pompejus, ob victoriam Aphricanam, Magnus appellatus est.

|4114| 7 | M. Tullius, Cn. Dolabella. P. Terentius Varro, vico Actiate, in provincia Narbonensi nascitur: postea trigintaquinque annos agens, Græcas literas cum summo studio didicit. Cicero Quintium defendit.

|4115| 8 | L. Cornelius Sylla 2, Q. Metellus Pius. Volcatius Plotius, Latinus rhetor, Cn. Pompeji libertus & doctor, scholam Romæ aperuit. Sylla tyrannis. Sextus Roscius à Cicerone defenditur.

DIONYSIUS.

Ægyptiorum 11 Ptolemæus Dionysius regnavit annis triginta.

Anni mũdi.	Anni Dion.

|4116| 1 |P. Servilius Vatia Isauricus, Appius Claudius Pulcher. Sylla Romam obtinuit, & post biennium moritur. Roscius contra Tryphonem agit.

|4117| 2 | M. Æmylius Lepidus, Q. Luctatius Catulus. Cicero Athenas secedit, & inde post triennium Romam regreditur.

|4118| 3 | M. Æmylius Mamercus, & D. Brutus Julianus. Pompejus gloriosissimè triumphavit. Lepidus publicus hostis judicatus est.

|4119| 4 |Cn. Octavius, C. Scribonius Curio. T. Quintius, scriptor tragœdiarum, Romæ moritur: sepultusque est via Prænestina, ad miliarium secundum. Pompejus in Hispaniam missus, Metello jungitur.

|4120| 5 | L. Octavius, L. Aurelius Cotta. Alexandra, quæ & Saloma, uxor Alexandri, Hierosolymis regnavit: ex cujus ætate, Judæos rerum confusio & variæ clades oppresserunt.

ALEXANDRA.

¶ Judæorum, regnavit Alexandra annis novem.

|4121| 6 | L. Licinius Lucullus, M. Aurelius Cotta. Bellum cum gladiatoribus gestum in Campania.

|4122| 7 | M. Lucullus, C. Cassius Varus. M. Lucullus, primus pater patriæ appellatus est.

|4123| 8 | Anno Urbis 680. L. Gellius Publicola, & Cn. Cornelius Lentulus. Victa Armenia, Mesopotamia & Nisibis, cum fratre regis simul capiuntur.

|4124| 9 |Cn. Aufidius, P. Cornelius Lentulus. Cneus Pompejus universam Iberiam subjugavit, & de ea triumphavit.

|4125| 10 |M. Crassus, Cn. Pompejus. M. Licinius de Bessis triumphavit, capta Cabile, & Tomis, & cæteris urbibus. Crassus triumphavit de suprà dictis gladiatoribus. Publius Virgilius Maro in pago, qui Andes dicitur, haud procul à civitate Mantua, nascitur.

Anni mũdi.	Anni Dion.

|4126| 11 |Q. Cæcilius Metellus, Q. Hortensius Nepos. His consulibus, reparatum dedicatumque est Romæ Capitolium. 351

|4127| 12 | L. Cæcilius Metellus Creticus, & Quintus Marcius Vatia. Marcus Porcius Cato philosophus agnoscitur.

|4128| 13 |C. Calphurnius Piso, M. Acilius Glabrio. Antiochia Syriæ capta à Romanis. Pompejus contra Mithridatem. Creticum bellum motum, unde Metellus dictus est Creticus. Lucus Daphnensium, juxta Antiochiam, à Pompejo Apollini consecratur. Bellum piratarum à Pompejo confectum.

|4129| 14 | M. Æmylius Lepidus, L. Manlius Torquatus.

HYRCANUS.

¶ Aristobulus & Hyrcanus, filii Alexandræ, contra se pro imperio dimicantes, occasionem præbuerunt Romanis, ut Judæam invaderent. Itaque Pompejus Hierosolymam veniens, capta urbe, & templo reserato, usque ad sancta sanctorum accedit. Judæi Romanorum vectigales facti: & pontificatum apud eos suscepit Hyrcanus, & regnavit annis triginta quatuor.

|4130| 15 | L. Julius Cæsar, Q. Marcius Figulus. Pompejus Aristobulum victum secum adducit, pontificatumque confirmat Hyrcano: deinde Antipatrum, Herodis Ascalonitæ filium, procuratorem in terra Palæstina fecit.

|4131| 16 |M. Tullius Cicero, M. Antonius. Libya, per testamentum Appionis regis, Romanis relicta. Horatius Flaccus, satyricus & lyricus poëta, Libertino patre, Venusiis nascitur. Catilinæ conjuratio hîc cœpit. Cicero Murenam defendit.

|4132| 17 |D. Junius Syllanus, L. Murena. Apollodorus Pergamenus, Græcus orator, præceptor Callidii & Augusti, clarus habetur. Catonis Uticensis tribunatus.

|4133| 18 | M. Pupius Piso Calphur-

phurnius, M. Valerius Messala. His consulibus, Catilina in agro Pistoriensi, ac Antonii bello peremptus est. Pompejus, captis Hierosolymis, tributarios Judæos facit: unde tertium triumphum excellentissimum habuit Pompejus.

Anni mūdi.	Anni Dion.

|4134| 19 | Q. Cæcilius Metellus Celer, L. Afranius. Ea, quæ de Catilina & Cethego, Lentulo & consule Cicerone, Salustius & Livius scribunt, hoc tempore gesta sunt.

|4135| 20 | C. Julius Cæsar, M. Calphurnius Bibulus. Clodii rogatione, Cicero in exilium est profectus anno u-
352 no, teste Cassiodoro.

|4136| 21 | L. Piso Cæsonianus, & A. Gabinius. His consulibus, teste Cassiodoro, Pompejus imperator appellatur. Cæsar Lusitaniam, & quasdam insulas in Oceano capit.

|4137| 22 | P. Cornelius Lentulus, Q. Metellus Nepos. Hic, propter civiles dissensiones, per Scaurum de exilio revocatur Cicero. Messala Corvinus orator nascitur, & T. Livius, scriptor historicus Patavinus, juxta Eusebium Cæsariensem.

|4138| 23 | Cn. Lentulus Marcellinus, L. Marcius Philippus. Virgilius Cremonæ studiis eruditur. Catulus 30 ætatis suæ anno Romæ clarus habetur. C. Julius Cæsar contra Gallos missus est.

|4139| 24 | Cneus Pompejus Magnus secundò, & Marcus Licinius Crassus etiam secundò. Clodius orator clarus habetur: qui postea civili bello Cæsarianas partes secuutus est. Quum Togatam Galliam regeret, Placentiæ obiit.

|4140| 25 | Appius Claudius Pulcher, L. Domitius Ænobarbus. Cæsar Rhenum transiens, Germanos vastat. Crassus consul apud Carras cum filio captus.

|4141| 26 | Cn. Domitius, M. Valerius Messala. Ventidius, primus Romanorum, Parthos superat. Clodius interemptus. Seditio à Milone, Clodii interfectore, suscitata.

Anni mūdi.	Anni Dion.

|4142| 27 | Cn. Pompejus Magnus tertiò, Q. Metellus Scipio. Curio promptus popularis orator, Romæ habetur insignis: qui deinceps in Phrygia, pudore amissi exercitus, mori maluit quàm evadere.

|4143| 28 | Anno Urbis 700. M. Claudius Marcellus, Ser. Sulpicius Rufus. Virgilius, sumpta toga, Mediolanum transgreditur, & post breve tempus Romam pergit.

|4144| 29 | Lucius Æmylius Paulus, Cajus Claudius Marcellus. Simulachrum Jovis Olympiaci fulmine tactum.

|4145| 30 | C. Lentulus Crustellus, C. Claudius Marcellus secundò. Messala Corvinus Cæsar Germanos capit.

CLEOPATRA.

Ægyptiorum 12, regina Cleopatra, soror Ptolemæi, regnavit annis viginti duobus in Ægypto: ex quibus duo tantùm numerantur: regnavit enim usque in annum decimumquintum Octaviani Cæsaris, in quo obiit.

Anni mūdi.	Anni Cleo.

|4146| 1 | Principium belli civilis Cæsaris & Pompeji. Victus Pompejus Alexandriam petiit: ibique ab ipso, à quo sperabat auxilium, Ptolemæo occiditur. Mox Cæsar Alexandriam venit, cui Ptolemæus parare voluit insidias: unde bello ei illato, victus in Nilo periit. Cæsar verò Alexandria potitus, regnum Cleopatræ dat, ob gratiam stupri, ut dicitur.

|4147| 2 | Computant ab hoc loco Antiocheni sua tempora. Respublica Romana oppressa.

ROMA-

ROMANVM IMPERIVM.

CAPVT XXI.

JULIVS CÆSAR.

ROMANORVM primus, Cajus Julius Cæſar, regnavit annis quatuor, menſibus ſex, hoc eſt, uſque ad calendas Martias. Sed Julius Cæſar de Galliis veniens, Pompejum fugavit ex Italia, aurum atque argentum Romæ de ærario ſuſtulit, ac primus Romanorum ſingulare obtinuit imperium: à quo poſtea Cæſares, Romani principes appellati ſunt.

Anni mũdi.	*Anni Julii.*	
4148	1	C. Julius Cæſar ſecundò, P. Servilius. Pompejus Pharſalico prælio victus, & fugiens in Ægyptum, à ſpadonibus Ptolemæi regis occiditur.
4149	2	Q. Fulvius, P. Vaticanus. Ptolemæi cadaver cum lorica aurea in Nilo flumine repertum eſt. Cæſar in Ægypto regnum Cleopatræ confirmat.
4150	3	C. Julius Cæſar tertiò, M. Lepidus. Romæ baſilica Julio dedicata. Decretum Senatus Athenienſium ad Judæos mittitur, qui per legationem amicitiam poſtularant. Cleopatra, regio comitatu Urbem ingreſſa, prohibuit mulieres lecticis margaritiſque uti, quæ nec viros nec liberos haberent, & minores eſſent annis quadraginta quinque. Nigidius Figulus, Pythagoricus & magus, in exilio moritur. Antonius decrevit, quintilem menſem Julium debere dici, quia in eo fuiſſet natus Julius Cæſar.
4151	4	C. Julius Cæſar quartò, Fabius Maximus. Judæa capta. Caſſius templum ſpoliat. Idibus Martiis C. Julius Cæſar, ob inſolentiam morum, conjurantibus in eum ſexaginta vel ampliùs ſenatoribus, equitibus Romanis, in curia occiditur, & faſces ſtatim ſuſcepit Dolabella. Cæſaris corpus, in roſtris, ob honorem concrematum. Ser. Sulpicius juriſconſultus, & P. Servilius Iſauricus, publico funere elati. Romæ tres ſimul exorti ſoles, paulatim in eundem orbem coierunt. Inter cætera portenta, quæ toto orbe facta ſunt, bos in ſuburbano Romæ ad arantem loquutus eſt, fruſtrà ſe urgeri, non enim frumenta, ſed homines brevi defuturos. Hæc autem juxta Caſſiodorum.
4152	5	C. Julius Cæſar quintò, M. Antonius. Sella aurea ſedenti Cæſari, in Lupercalibus, M. Antonius diadema impoſuit renitenti: atque idibus Martiis, Cæſar in Pompeja curia occiſus eſt. Cui ſucceſſit Octavianus Cæſar, qui regnavit annis quinquagintaſex, menſibus ſex. Per quæ tempora hi 353 ſequentes conſules extiterunt.

OCTAVIANUS.

Romanorum ſecundus, C. Octavianus Cæſar Auguſtus, regnavit annis quinquaginta ſex, menſibus ſex, aliquantiſque diebus, teſte Joſepho, hoc eſt, uſque ad calendas Octobres, in an. decimoſexto incarnationis, ſecundum rationem ſupputationis. Ab iſto reges Romanorum Auguſti appellantur. Vivente Cleopatra, regnavit annis quindecim, & poſtea quadraginta uno, & menſibus ſex. Antonius adverſum Cæſarem Auguſtum bellum movet. Liberius, mimorum ſcriptor, decimo menſe poſt C. Cæſaris interitum, Puteolis moritur. Publius mimographus, natione Syrus, Romæ ſcenam tenet. Cicero in Firmiano ſuo ab Herennio & Pompilio occiditur, ſexageſimoſeptimo anno ætatis ſuæ.

Anni mũdi.	*Anni Oct.*	
4153	1	Anno urbis 710. C. Cæſar Octavianus Auguſtus, & Quintus Pædius.
4154	2	C. Panſa, A. Hirtius, Octavianus, Antonius, & Lepidus amicitiæ fœdus inierunt. Octavianus forum Auguſtum ædificavit. Ciceronis caput

cum manu dextra pro rostris positum: juxtaque novies coronata imago Pompilii, qui eum occiderat. Ovidius Naso nascitur in Pelignis. C. Falcidius, tribunus plebis, legem tulit, ne quis testamento legaret plus, quàm ut quarta pars hæredibus superesset. Curtius Salussus, in insula Arado, cum quatuor cohortibus vivus combustus est, propterea quòd tributa solitus erat graviùs exigere.

Anni mūdi.	Anni Oct.

|4155| 3 | M. Lepidus, L. Plancus. Oleum è terra erupit trans Tiberim, fluxitque toto die sine intermissione, significans CHRISTI gratiam ex Gentibus. Antonium superat Augustus, & interveniente Senatu, in amicitiam cum eo regreditur. Cornificius poëta, à militibus desertus, interiit, quos sæpe fugientes, galeatos lepores appellarat. Hujus soror fuit Cornificia, cujus insignia exstant epigrammata. Templa Rhodio-
354 rum depopulatus est Cassius. Secunda, secessio Augusti & Antonii. Stella crinita apparuit.

|4156| 4 | P. Servilius 2, L. Antonius. Cornelius Nepos historicus clarus habetur. Antiochus strenuè contra Judæos dimicans, tandem occiditur: à quo in præsens tempus ipsum Hierosolymorum regnum destructum est.

|4157| 5 | Cn. Domitius, C. Asinius. Quidam Herodes post eum à Romanis constitutus est princeps alienigena, & omnino nihil pertinens ad totam Judæam.

|4158| 6 | L. Censorinus, C. Calvisius. Phormii pater & filius clari habentur oratores.

|4159| 7 | Appius Claudius, C. Norbanus. Quorum filius consularis ante patrem moritur.

|4160| 8 | M. Agrippa, L. Canidius. Lacus Lucrinus in portum conversus est. Salustius obiit ante Actiacum bellum.

|4161| 9 | L. Gellius, M. Coccejus. M. Varius poëta, quem Virgilius in Bucolicis notat, in Cappadocia moritur.

|4162| 10 | L. Cornificius, Sex. Pompejus. Herodes, Antipatri Ascalonitæ & matris Cypridis Arabicæ filius, à Romanis Judæorum suscepit principatum, annis trigintaseptem. Cujus tempore, CHRISTI nativitate vicina, regnum & sacerdotium Judææ, quòd priùs per successiones minorum tenebatur, destructum est, completa prophetia, quæ ita per Mosen loquitur: ***Non deficiet princeps ex Juda, neque dux de femoribus ejus, donec veniat, cui repositum est: & ipse erit expectatio Gentium.*** Nam usque ad Herodem, Christi, id est sacerdotes, erant reges Judæorum, qui imperare cœperant à quadragesima quinta olympiade, & ab instauratione templi sub Dario, usque ad Hyrcanum, centesima octuagesima quinta olympiade, annis quadringentis octoginta quatuor in medio transactis, quos Daniel quoque significat, dicens: ***Et scies & intelliges: ab initio sermonis respondendi, & ædificandi Hierusalem usque ad principatum, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ.*** Quæ sexaginta novem hebdomadæ faciunt annos quadringentos octoginta tres, in quibus sacerdotes per unctionem consecrati, regnaverunt usque ad Hyrcanum: quo extremo omnium à Parthis capto, Herodes, Antipatri filius, nihil ad se pertinentem Judæam ab Augusto & Senatu accepit; filiique ejus post eum regnaverunt usque ad novissimam Hierosolymorum captivitatem: nequaquam ex successione sacerdotalis generis pontificibus constitutis, neque perpetuitatem vitæ, secundum legem Mosis, servientibus Deo. Ignobiles verò quidam, & alio tempore alii, & nonnulli unius anni, sive modico amplius, à Romanis imperatoribus sacerdotium emebant. Quæ omnia etiam Daniel propheta vaticinatur, ita dicens: ***Et post hebdomades septem & sexaginta duas interibit chrisma, & judicium non erit in eo, & templum & sanctum corrumpet populus, duce veniente: & cædentur in cataclysmo belli.*** Et in consequentibus: ***Et super templum*** (inquit) ***abominatio desolationum.*** Quidam tamen numerant à morte Alexandri Magni, usque ad imperium Augusti Cæsaris, annos ducentos & nonagintaquatuor.

Anni mūdi. | *Anni Oct.*

4163 | 11 | Anno Urbis 720. L. Scribonius Libo, L. Atratinus. Japidæ, Dalmatæ, & Pannonii, in potestatem Romanorum à Cæsare redacti. Et anno undecimo Augusti iste Herodes, ne ignobilis fortè, & à Judæorum semine argueretur extraneus, combussit omnes libros, quibus nobilitas Judæorum in templo servabatur adscripta, ut deficientibus probamentis, & ipse ad hanc pertinere putaretur. Insuper etiam & suam sobolem regio illorum generi commiscuit: projecta Doside, fœmina Hierosolymitana, propria uxore, & nato ex ea filio Antipatro, sociat sibi Mariamnen, filiam Alexandri, neptem Aristobuli, fratris Hyrcani, qui ante eum rex erat in Hierusalem. Hæc quinque filios ei genuit, quorum duos, Alexandrum & Aristobulum, ipse necavit in Samaria. Hujus Aristobuli, ex Beronice, filia Salomæ, sororis magni Herodis, sunt filii, Agrippa Major, & Aristobulus, atque Herodes, qui in Actibus Apostolorum ab angelo legitur percussus; & duæ filiæ, Mariamne & Herodias. Quæ Herodias nupsit (sicut Josephus perhibet) Herodi, filio Magni Herodis, & Mariamne filio Alexandri pontificis, viro suo vivente. Fortè ipsa est, quæ & Philippo nupsit Herodi, filio Antipatri Hierosolymitani, & Herodi cognomento Magno.

4164 | 12 | C. Cæsar Octavianus secundò, L. Volcatius. Lunæ secundum Romanos cursus inventus. Colonias deduxere Romani. Augustus triumphavit pedestris certaminis triumpho. Antonius Cleopatræ Arabiam tradidit.

4165 | 13 | Cn. Domitius Ænobarbus, C. Sossius. Arcorius, Augusti medicus, clarus habetur.

4166 | 14 | C. Cæsar Octavianus tertiò, M. Valerius Messala. Hoc anno verum Augusti imperium inchoatur, quo bellis civilibus finis impositus est.

4167 | 15 | C. Cæsar Octavianus quartò, M. Licinius Crassus. Tertio inter Augustum & Antonium orto bello, quòd Antonius, qui Asiam & Orientem tenebat, repudiata sorore Augusti, Cleopatram duxisset uxorem, Antonius, Nicopoli juxta Actiacum littus, à Cæsare bello superatur, & perimitur: Alexandriæ postea in Mausoleo reconditur. Quum autem Augustus Antonium & Cleopatram vicisset calendis Augusti, & imperium Romani populi firmavit; Sextilis mensis ex Senatusconsulto, ob memoriam Augusti, Augustus est appellatus. Cum ingenti triumphorum pompa Augustus Cæsar Romam est ingressus, & Cleopatræ liberi, Sol, & Luna, ante currum ejus ducti sunt. Antonio occiso, regina Cleopatra ad pedes Augusti provoluta, tentavit in se inclinare oculos ducis; at frustra quidem: nam pulchritudinem ejus recusavit Augustus, & præcepit eam custodiri. Nec autem illa de vita, quæ auferebatur, sed de parte regni laborabat. Quod ubi desperavit, & à principe servari se triumpho cognovit, incautiorem factam custodiam fugit, & in Mausoleo regum se recepit: ibique maximo, ut solebat, cultu, in referto horroribus solio, juxta se suum collocavit Antonium, admotisque ad venas serpentibus, sic morte, 355
quasi somno resoluta est. Ægyptus deinde fit Romana provincia, quam primus tenuit C. Cornelius Gallus, de quo scribit Virgilius in Bucolicis. Usque ad Cleopatram, qui vocabantur Lagidæ, in Ægypto regnaverunt annis ducentis nonaginta quinque. Arcorius, ille Augusti medicus, post Actiacam victoriam, naufragio periit. Quidam ab hoc loco primum annum Augusti monarchiæ supputant: quod Beda confirmat, dicens, super Danielem Romanos hinc annos quinquaginta novem, cum anno decimoseptimo Tiberii regnasse. Omnes historici, & Beda etiam dicunt, Cleopatram regnasse annis viginti duobus, hoc est, annis tribus ante Julium Cæsarem, & quinque Julii Cæsaris, & quindecim Octaviani Augusti, in quo ipsa se interfecit.

Anni mūdi. | *Anni Oct.*

4168 | 16 | C. Cæsar Octavianus quintò, & Sex. Apulejus. Censu Romæ agitato, inventa sunt civium Romanorū quadraginta & unum centum, & sexaginta quatuor millia coloniæ deductæ.

Anni mũdi.	Anni Oct.	
4169	17	C. Cæſar Octavianus 6,

& M. Agrippa ſecundò. Parthorum ſeditiones per Cæſarem ſedatæ. M. Terentius Varro philoſophus propè 90 moritur. Thebæ Ægypti usque ad ſolum erutæ. Cornelius Gallus, Forojulienſis poëta, à quo primùm Ægyptus tenebatur, 43 ætatis ſuæ anno, propria ſe manu interfecit. Tralles terræmotu conciderunt. Templum Jani à Cæſare clauſum.

|4170| 18 |C. Cæſar Octavianus 7, & M. Vipſanus Agrippa tertiò. Cæſar leges protulit, judices ordinavit, provincias diſpoſuit, & ideo cognominatus eſt Auguſtus. Cujus temporibus floruerunt Virgilius, Horatius, & Ovidius, teſte Caſſiodoro. Indi per legatos ab Auguſto amicitiam poſtularunt. Meſſala Corvinus, primus præfectus Urbis factus, ſexto die magiſtratu ſe abdicavit, incivilem poteſtatem eſſe conteſtans.

|4171| 19 |C. Cæſar Octavianus octavò, T. Statilius. Auguſtus Calabriam & Gallos vectigales facit. Munatius Plancus, Ciceronis diſcipulus, orator habetur inſignis, qui quum Galliam commotam regeret, Lugdunum condidit.

|4172| 20 | C. Cæſar Octavianus nonò, & M. Junius Syllanus. Cantabros, Germanos, & Aſtures Cæſar per L. Lanium perdomuit. M. Lollius Galatiam Romanam provinciam facit. Auguſtus, quum ei monarchia deferretur, retinuit: teſte Caſſiodoro.

|4173| 21 |Anno Urbis 730. C. Cæ-
356 ſar Octavianus 10, C. Norbanus. Quintilius Cremonenſis, Virgilii & Horatii familiaris. Tota Hiſpania à Cæſare ſubacta.

|4174| 22| |C. Cæſar Octavianus 11, Cn. Piſo. Auguſtus Cyzicenos libertate privavit. Pylades Cilix pantomimus, quum veteres ipſi canerent atque ſaltarent, primus Romæ chorum & fiſtulam præcinere fecit.

|4175| 23 |M. Claudius Marcellus, L. Aruntius. Tiberius ab Auguſto miſſus, occupavit Armeniam. Atramius, qui ſeptemdecim annos natus, Cælium accuſaverat, clarus inter oratores habetur: ad extremum, morborum tædio in balneo, voluntate exanimatus, hæredem reliquit Cæſarem Auguſtum.

Anni mũdi.	Anni Oct.	
4176	24	M. Lollius, Q. Lepidus.

Cantabri, res novas molientes, opprimuntur.

|4177| 25 |M. Apulejus, P. Syllius Nerva. Herodes, apud Hieroſolymas, multas & magnas ædes conſtituit. Aquilas & ſigna Craſſiana de Parthis Cæſar recepit.

|4178| 26 |C. Sentius Saturninus, Sp. Lucretius Cinna. Cæſari ex provincia redeunti, currus cum corona aurea decretus eſt, quò aſcendere noluit. Virgilius Brunduſii moritur: oſſa ejus Neapolim tranſlata, in ſecundo ab Urbe miliario ſepeliuntur: titulo hujusmodi ſuprà ſcripto, quem moriens ipſe dictaverat:

Mantua me genuit, Calabri tenuère: tenet nunc
Parthenope: cecini paſcua, rura, duces.

Herodes Samariam, jam olim in cineribus ſedentem, à fundamentis ſuſcitans, in honorem Auguſti Auguſtam, ideſt, Sebaſten, appellavit: & in Paneade templum, quod Panion vocatur, extruxit.

|4179| 27 |Cn. Cornelius Lentulus, P. Cornelius Lentulus. Auguſtus Samiis dedit libertatem. In Cypro plurimæ civitatum partes terræmotu conciderunt. Germanos in arma verſos M. Lollius ſuperat. Varus & Tucca, Virgilii & Horatii contubernales, poëtæ habentur illuſtres: qui Æneidum libros poſtea emendarunt, ſub hac lege, ut nihil adderent.

|4180| 28 |T. Furnius, C. Junius Syllanus. Auguſtus C. Agrippam adoptavit in filium.

|4181| 29 |L. Domitius Ænobarbus, P. Scipio. Æmylius Macer, Veronenſis poëta, in Aſia moritur. Tiberius Vindelicos, & eos, qui in Thraciarum confinibus erant, Romanas provincias facit.

Anni mūdi.	Anni Oct.

4182 | 30 | M. Drusus Livius, L. Calphurnius Piso. Tiberii Neronis quæstura.

S. MARIA.

Sancta Maria nascitur ex patre Joacim, de tribu Juda, & ex matre Anna, filia Issachar, de genere David. Beata Maria, mater Domini nostri JESU CHRISTI, erat 14 annorum, quando salutata est à Gabriele archangelo. Mortua est autem 63 anno ætatis suæ, teste sancto Hieronymo in libro de infantia Mariæ. Coloniæ Berytum & Patras deductæ. Bosporum Agrippa capit.

4183 | 31 | Anno Urbis 740. Cn. Lentulus Augur Licipinus, M. Crassus. Cercius Smyrnæus Rhetor Latinè Romæ docuit. Augustus à Senatu Pontifex maximus appellatur.

4184 | 32 | Cl. Tiberius Nero, Q. Quintilius Varus. Cæsaream Herodes in nomine Cæsaris condidit, quæ priùs Turris Stratonis vocabatur.

4185 | 33 | M. Valerius Messala 2. P. Sulpitius Quirinus. Herodes, destructo templo, ab Jesu, filio Josedec & Zorobabel, constructo, ædificat templum in Hierusalem, quod à Tito combustum est anno 40 post passionem Domini. Herodes Antidonam condidit, & Antipatridam atque Herodionem, in honorem patris Antipatri & suum construxit.

4186 | 34 | P. Fabius Maximus, & Q. Ælius Tubero. Innumerabilia quoque opera in singulis Syriarum urbibus, quas regebat, solertissimè ædificavit. Imperator Augustus, primus omnium, tigrin feram mansuefactam Romæ ostendit.

4187 | 35 | Julius Antoninus, Fabius Aphricanus. Tiberius Cæsar de captivis Pannoniis triumphavit. Horatius, quinquagesimo octavo ætatis suæ anno, Romæ moritur. Passienus, declamator insignis, obiit. C. Julius Hircinius, cognomento Polyhistor, Grammaticus habetur illustris. Tiberius, vastata Germania, imperator appellatur. Claudius Tiberius, qui postea imperator factus est, hoc anno nascitur.

Anni mūdi.	Anni Oct.

4188 | 36 | Drusus Nero, L. Quintius Crispinus. Apud Lingonum gentem, templum Cæsari Drusus sacravit, teste Cassiodoro. Herodes Hyrcanum, regem & sacerdotem Judæorum, occidit. Tunc CHRISTI nativitate vicina, principatus Judaicus, judicium & sacerdotium, de femore Juda, secundum prophetias defecit, transiens ad Herodem, extraneo genere; & completa est prophetia Mosis, ita dicens: *Non deficiet princeps ex Juda, neque judex de femore ejus, donec veniet, qui mittendus est: & ipse erit expectatio Gentium:* & reliqua. Herodes Hyrcanum, qui olim sacerdos Judæorum fuerat, de captivitate Parthica regressum, & filium ejus, qui sacerdotio patris successerat, interfecit. Herodes enim Ananelum quendam, de Babylone accitum, pontificem Judæorum constituit: & post exiguum tempus Aristobulum, fratrem uxoris suæ, nepotem Hyrcani, successorem dedit: quo post annum interfecto, rursum Ananelo reddidit sacerdotium.

4189 | 37 | C. Asinius Gallus, C. Marcius Censorinus. Inter Albim & Rhenum Germani omnes Tiberio Neroni dediti: per Sex. Apuleium, Pannonii subacti. Herodes sororem Aristobuli, uxorem suam, quam nullo modo chariùs noverat, cum duobus propriis filiis jam adolescentibus, & matrem uxoris occisæ, socrum suam crudelissimè necat. Hyrcanum enim Babylone à vinculis solutum, ut Josephus perhibet, tanquam principem sacerdotum, & regem Judæorum, multitudo Judæorum, & omnes usque ad Euphratem Judæi habitantes, honorabant; ipsumque rogabant, ut apud eos maneret, dicentes, quòd officiosum aliquid, simul & honoris in sacerdotali vel principali dignitate, nullo modo minus apud eos haberet, quàm in Hierusalem. 357
Postquam enim multo Herodis rogatu, de Babylonia in Hierusalem venit, cum omni honore eum Herodes suscepit:
&

& quum vocaret ipsum patrem suum, primum ei locum concedebat, disponebatque cum eo utilitates cæteras sui principatus. Amicissimus enim Herodis antea erat, atque de periculo mortis eum liberavit, quam diu vixit. Hyrcanus, quamvis principatum primarium non possidebat, tamen princeps fuit.

Anni mūdi.	Anni Oct.	
4190	38	Cl. Tiberius Nero 2, Cn. Calphurnius Piso. Tiberius de Vindelicis, Armenicis, & Pannoniis triumphavit. Albutius Valiensis clarus rhetor agnoscitur. Tribunitia potestas in quinquennium Tiberio confirmata.
4191	39	D. Lælius Balbus, C. Antistius Vetus. In Insula Coo, terræmotu plurima conciderunt. Augustus Juliam, filiam suam, deprehensam in adulterio damnat exilio. Tyro, Ciceronis libertus, qui primus notas commentatus est, in Puteolano prædio, usque ad centesimum annum consenescit.
4192	40	C. Cæsar Octavianus 12, L. Sylla. Augustus gladiatorum ludum, & navale certamen exhibuit. Melissus Spoletinus, grammaticus agnoscitur. M. Porcius Latro declamator, tædio duplicis quartanæ febris, semet interfecit.

Anni mūdi.	Anni Oct.	
4193	41	Anno Urbis 749. C. Calvisius Sabinus secundò, & L. Passienus Rufus. Herodes crudelis etiam virum sororis suæ Salomæ interfecit: & quum eam alii tradidisset uxorem, etiam hunc necat. Scribas quoque & interpretes divinæ Legis simili scelere occidit.

Joannes Baptista nascitur, beata Maria præsente, feria quinta, luna undecima mensis septimi, id est, Octobris (sicut legitur) & CHRISTUS concipitur, quum beata Maria esset annorum quatuordecim.

Cyclus magnus paschalis incipit hinc: in cujus anno secundo (juxta Dionysium) indictione tertia, natus est Dominus.

QUINTÆ ÆTATIS FINIS.

¶ *Et hic quoque abbreviator noster omisit tres numeros, si nativitas Domini fuit anno Urbis 752.*

Hic autem primus liber, quinque ætates complens, cessat cum numeris annorum Mundi & Urbis, nascente CHRISTO: sub quo sexta ætas, & Liber secundus, simul auspicantur.

MARIANI

MARIANI SCOTI HISTORIOGRAPHI SUI TEMPORIS CLARISSIMI, AC MONACHI FULDENSIS, CHRONICORUM LIBER SECUNDUS. 358

ÆTAS SEXTA.

CHRISTUS.

CAPUT XXII.

Anni Chr.	*Anni Oct.*
1	41

CAJUS Lentulus Getulicus, & M. Messanus.

Quirinus, ex consilio Senatus, in Judæam missus, census hominum possessionumque describit.

DOMINUS noster JESUS CHRISTUS, filius Dei, his consulibus (teste Cassiodoro) in Bethleem Judææ, octavo die calendarum Januarii, Dominica nocte nascitur, anno ab Urbe condita 752, anno imperii Augusti 41, olympiadis 194 anno tertio, año etiam ab origine mundi 4193, indictione 4.

Octava etiam die Dominica circumciditur.

Decima tertia die, stella duce, à Magis adoratur.

Quadragesima die, à Symeone & Anna cognoscitur.

Deinde præcepto Dominico in Ægyptum, propter metum Herodis, deducitur.

¶ Methodius episcopus sic ait: *Igitur tempore, quo Romani imperii regnum nobilius latiusque consurgeret, ipse imperator hoc præstitit.* Anno autem 42 imperii Cæsaris; ab Ægypto subjugata, & Antonii vel Cleopatræ interitu, in quam novissima Ptolemæorum regna ceciderunt, 28 anno, Dominus & Salvator noster JESUS CHRISTUS, prima adscriptione census, Quirino Syriæ præsidente (secundum ordinem totius prophetiæ, quæ de ipso prædicta est) in Bethleem Judææ nascitur. Per idem tempus Herodes primus, ex alienigenis ortus, regnum Judaicæ gentis obtinuit, cujus testimonio, adjudicante etiam Cæsare Augusto, successor extiterat Archelaus. Qui, cùm post eum decimo anno imperii devolutus esset, Philippus, Antipater, & Herodes junior, frater cum Lysania, in tetrarchias divisum Judææ regnum regebant.

Anni Chr.	*Anni Oct.*	
2	42	C. Cæsar Octavianus 13.

M. Plautius. Cæsar amicitiam cum Parthis facit. Sextius, Pythagoricus philosophus, claruit.

| 3 | 43 | Cossus Lentulus, L. Piso. |

Herodes pueros necat. Augustus Tiberium & Agrippam in filios adoptavit. Judas Galilæus ad rebellandum Judæos cohortatur.

| 4 | 44 | C. Cæsar Octavianus 14, & L. Paulus.

| 5 | 45 | C. Vinitius, P. Alphenus. Joannes Apostolus nascitur. Asinius Pollio, orator & consularis, qui de Dalmatiis triumpharat, 70 ætatis suæ anno, in villa Tusculana moritur.

| 6 | 46 | M. Servilius, L. Lamia. Herodes morbo intercutis aquæ & scatentibus toto corpore vermibus, miserabiliter & dignè moritur. CHRISTUS de Ægypto redit.

Anni Chr.	*Anni Oct.*	
7	47	Sex. Ælius, C. Sentius.

In Herodis locum Archelaus ab Augusto substituitur, & tetrarchæ fiunt fratres, Herodes, Antipater, Lysias, Philip-
559 pus. JESUS CHRISTUS dominus noster, ex Ægypto, tertia idus Januarii, angelico præcepto reducitur.

| 8 | 48 | Cn. Cinna, L. Valerius. His consulibus, teste Cassiodoro, per dies octo, Tiberis impetu, miseranda clades hominum domorumque fuit. Fames Romæ ita ingens facta fuit, ut quinque modii venderentur denariis viginti septem semis. Asianus Romæ clarus habetur.

| 9 | 49 | M. Lepidus, L. Aruncius. Tiberius Cæsar Dalmatas & Sarmatas in Romanam redegit potestatem.

| 10 | 50 | Q. Cæcilius, A. Licinius. Athenodorus Tarsensis Stoicus philosophus insignis habetur.

| 11 | 51 | M. Furius, Sex. Nonius. M. Verrius Flaccus grammaticus insignis habetur.

| 12 | 52 | Q. Sulpicius, Cn. Pompejus. Athenienses, res novas contra Romanos molientes, opprimuntur, auctoribus seditionis occisis.

| 13 | 53 | P. Dolabella, C. Syllanus. Quum esset JESUS annorum duodecim, hoc est (sicut Hieronymus dicit) quum complesset annos duodecim, inventus est in templo, sedens inter doctores Legis, interrogans & audiens illos. Messala Corvinus orator ante biennium, quàm moreretur, ita memoriam ac sensum amisit, ut vix pauca verba conjungeret; & ad extremum, ulcere sibi circa sacram spinam nato, inedia se confecit, anno ætatis suæ septuagesimo secundo.

| 14 | 54 | M. Lepidus, T. Statilius. Augustus, cum Tiberio filio suo, censum Romæ agitans, invenit hominum nonaginta ter centena & septuaginta millia, ut dicitur.

| 15 | 55 | Germanicus Cæsar, C. Fonteius. Sotion, philosophus Alexandrinus, præceptor Senecæ, clarus habetur.

| 16 | 56 | L. Plancus, C. Silius. Archelaus nono anno regni sui in Viennam, urbem Galliæ, relegatur, non ferentibus Judæis, sed accusantibus apud Augustum ferocitatem ejus. Et ad minuendam Judaici regni potentiam, insolentiamque domandam, quatuor fratres ejus pro eo sunt tetrarchæ creati: Herodes, qui & Antipas, Antipater, Lysias, & Philippus. His consulibus, teste Cassiodoro, Octavianus Augustus 76 ætatis suæ anno, Atellæ in Campania, imperii anno quinquagesimo sexto, senex obiit, mense Septembri: sepeliturque in campo Marcio: cui successit Tiberius.

TIBERIUS.

ROmanorum 3, Claudius Tiberius, privignus Augusti, hoc est, uxoris ejus filius, ex superiore genitus conjuge, annis viginti tribus & aliquibus diebus regnavit, teste Josepho: hoc est, usque ad calendas Octobres, in anno quinto post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Tib.*	
17	1	Sex. Pompejus, Sex. Apulejus.

Hi primi in verba Tiberii juraverunt.

| 18 | 2 | Drusus Cæsar, C. Norbanus. C. Asinius Gallus orator, Asinii Pollionis filius, cujus etiam Virgilius meminit, diris à Tiberio suppliciis enecatur.

| 19 | 3 | Sisenna Statilius, L. Scribonius. His consulibus, mathematici Urbe pelluntur, teste Cassiodoro. Livius, historiographus Patavinus, obiit. Incarnatio Dominica, juxta Chronicas Eusebii, vel Bedæ: cyclus secundus decemnovalis.

| 20 | 4 | L. Pomponius, C. Cælius. Ovidius poëta in exilio obiit, & juxta oppidum Tomos sepelitur.

| 21 | 5 | Tiberius Cæsar, Germanicus Cæsar, de Parthis triumphant. Tredecim urbes terræ motu corruerũt, Ephesus, Magnesia, Sardis, Mosthene, Æges, Hiero, Cæsarea, Philadelphia, Tmolus, Temis, Cymemyrrhina, Apollonia, Diahyrcania. Hucusque, id est

ad

ad magnum cyclum paschalem, sunt anni ab initio mundi 4203.

| *Anni Chr.* | *Anni Tib.* |

| 22 | 6 | M. Syllanus, L. Norbanus. His consularibus, Germanicus Cæsar in Syria mortuus est, teste Cassiodoro. Fenestella, historiarum scriptor & carminum, septuagenarius obiit, sepeliturque Cumis. Incipit magnus cyclus paschalis, in cujus anno secundo, juxta Dionysium, natus est Dominus, concurrentibus quinque.

| 23 | 7 | M. Valerius, M. Aurelius. Tiberius multos reges, ad se per blanditias evocatos, nunquam remisit: in quibus & Archelaum Cappadocem: cujus regno in provinciam verso, Mazacham, nobilissimam civitatem, Cæsaream appellare jussit.

| 24 | 8 | Tiberius Cæsar, Drusus Cæsar. Pompeji theatrum incensum.

| 25 | 9 | D. Heterius, C. Sulpicius. Tiberius Drusum consortem regni facit.

| 26 | 10 | C. Asinius, C. Antistius. Drusus Cæsar apud Moguntiam veneno obiit, & foris murum sepelitur. Q. Atherius, promptus & popularis orator, usque ad 90 annum propè, in summo honore consenescit.

| 27 | 11 | Sex. Cornelius, L. Visellius. Servius Plautus, corrupti filii reus, semet in judicio interfecit. Methodius hæc: Undecimo anno imperii Tiberii Cæsaris, qui Augusto, 57 annis principatu potito, successerat, Judææ procurationem Pontius Pilatus suscepit, atque inibi per decem annos continuos, usque ad ipsum penè finem Tiberii, perduravit. Consonantia autem Evangelii bis concordat.

| 28 | 12 | M. Asinius Agrippa, Cossus Cornelius. Philippus tetrarcha Paneaden, in qua plurimas ædes construxerat, Cæsaream Philippi vocavit, & Juliadem, aliam civitatem. Beda sic. Anno 12 Tiberii, Pilatus Judææ procurator ab eodem dirigitur.

| 29 | 13 | C. Calvisius Sabinus, Cn. Lentulus Getulicus.

| 30 | 14 | L. Piso, M. Crassus. Vocienus Montanus, Narbonensis orator, in Balearibus insulis moritur, illuc à Tiberio 15 anno relegatus. Herodes tetrarcha Tiberiadem condidit, & Libiadem princeps Judæorum, regnans annis vigintiquatuor.

| *Anni Chr.* | *Anni Tib.* |

| 31 | 15 | Appius Syllanus, P. Sylvius. Anno 15 imperii Tiberii Cæsaris, sub principibus sacerdotum Anna & Caipha, factum est verbum Domini super Joannem, Zachariæ filium, in deserto. Et venit in omnem regionem Jordanis, prædicans CHRISTUM, filium Dei, in medio eorum adesse. Ipse quoque dominus JESUS CHRISTUS hinc in populos salutarem viam annunciat, signis atque virtutibus vera comprobans esse, quæ diceret. Matthæus 360
sic: Tunc venit JESUS, ut baptizaretur ab eo in Jordane, & reliqua. Augustinus sic: Quod autem Matthæus ait, Tunc venit JESUS à Galilæa in Jordanem, ut baptizaretur à Joanne, hoc est, secundum Joannem Evangelistam, Altera autem die, & reliqua: Marcus sic, Et baptizatus est à Joanne. Et ipse JESUS erat incipiens quasi annorum 30. Hæc Lucas: hoc est, non plenus 30 annorum, mensium 12, sed secundum Hieronymum & Lucam, añum incipiebat 30, quando baptizatus est, in die Dominico Epiphaniæ, die 13 anni sui 30. Secundum autem solares annos, tunc incipiebat annum 31. Annus enim solis, in cujus fine natus est, nativitatis ejus annus est. Annus hujus ætatis suæ 12 mensium, sicut in fine anni primi nativitatis incepit: ita in fine anni suæ nativitatis, sive solaris, complevit. Methodius sic: Quintodecimo dicens anno Tiberii Cæsaris, in quo quartus erat Pilati procuratoris annus, quum Dominus & Salvator noster annorum 30 fuit, quando ad Joannem baptizandus venit: qui mox, post initium prædicationis suæ, 12 ex omnibus discipulos assumpsit: quos & cæteris sectatoribus suis præferens, speciali quodam electionis privilegio Apostolos nominavit. Marcus: Et statim post baptismum suum expulsus est in desertum. Lucas sic: JESUS plenus Spiritu san-

cto, regressus à Jordane, agebatur in spiritu in desertum, diebus 40. & reliqua. Dominus ergo feria secunda incepit jejunium, & quadragesimo die, feria sexta, 15 calendis Martii, in gula ac vana gloria, atque avaritia, diabolum superavit: in quibus in eadem feria, diabolus primum Adam contrivit. Ipse Dominus JESUS CHRISTUS hinc populis prædicavit salutarem viam, teste sancto Petro, sicut in electione Matthiæ apostoli ait: Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum sunt congregati, in omni tempore, quo intravit & exivit inter nos Dominus JESUS, incipiens à baptismate Joannis, usque in diem, quo assumptus est à nobis in cœlum, vel signis & virtutibus vera comprobat ea, quæ dicit, ex quibus pauca in Evangeliis leguntur, Apostolos vocat, & ad prædicandum mittit.

Anni Chr.	*Anni Tib.*	
32	16	C. Rubellius, C. Fusius.

Principium octuagesimi primi Jubilæi, secundum Hebræos, hoc est, ab Adam usque ad præsentem annum 4000 annorum. Jobel autem apud Hebræos quinquagenarius annus vocatur, teste Eusebio.

33	17	M. Vinitius, C. Cassius.

361 Joannes Baptista decollatur. Scriptum est in passione sancti Valentini, quòd decollatio præcursoris Domini sit in octava die calendarum Aprilium, sicut etiam sanctus Hieronymus in Martyrologio testatur. Et in Evangelio dicitur, quòd propè ante Pascha passus sit Joannes, pridie nonas Aprilis, in 14 luna primi mensis. Nostrum verò Pascha nonis Aprilis erit, si hoc esset. Methodius ait: Post electionem Apostolorum, Joannes Baptista ab Herode, filio Herodis, capite punitur.

34	18	Tiberius Cæsar, & Ælius Sejanus.

His consulibus, Dominus noster JESUS CHRISTUS passus est, octava die calendarum Aprilis: & facta est defectio Solis, qualis antè, vel postmodum nunquam fuit, teste Cassiodoro. JESUS CHRISTUS, filius Dei, juxta prophetias, quæ de eo fuerant prælocutæ, passus est octava die calendarum Aprilis, luna 15, juxta quatuor Evangelia, in anno 18 imperii Tiberii Cæsaris, secundum Evangelium beati Joannis: atque die tertia, id est, sexta die calendarum Aprilis, luna 17, secundum historiam sancti Evangelii, à mortuis resurrexit. Flaccus historicus sic: Quarto an. 202. olympiadis, id est, secundum Græcos, magna & excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio Solis facta: diei hora sexta ita in tenebrosam noctem versus, ut stellæ in cœlo visæ sint. Terræmotus in Bithynia, Nicenæ urbis multas ædes subvertit. Hucusque Flaccus. Josephus etiam, vernaculus Judæorum scriptor historicus, circa hæc tempora, die Pentecostes, sacerdotes primùm commotionem locorum & quosdam sonitus sensisse testatur, deinde ex abdito templi repentinam subitò erupisse vocem dicentium, Transmigremus ex his sedibus. Scripsit quoque Josephus, quòd eodem anno Pilatus præses secreto noctis imaginem Cæsaris in templo statuerit, & hæc prima seditionis & turbarum Judæis causa exstiterit.

¶ Jacobus, frater Domini, (id est, filius Mariæ, sororis matris Domini) post passionem Domini, statim ab Apostolis ordinatus, 30 ann. Hierosolymæ rexit ecclesiam, hoc est, usque ad sextum Neronis annum, sicut Beda dicit in Actibus Apostolorum. Methodius ait: Petrus & Jacobus & Joannes, post assumptionem Salvatoris, quamvis ab ipso fuerint omnibus prælati, tamen non sibi vendicabant primatus gloriam, sed Jacobum, qui dicitur Justus, Apostolorum episcopum statuunt.

Anni Chr.	*Anni Tib.*	
35	19	Furius Camillus, Cn. Domitius.

Sanctus Stephanus passus, Paulo cohortante & præsente. Quod Paulus in hoc anno conversus sit, ita ad Galatas confirmatur. Quum vocavit me Deus per gratiam suam, ut revelaret filium suum in me: & reliqua. Hieronymus sic: id est, sine mora post revelationem CHRISTI ad Apostolos, & revelationem Domini, conferendo cum hominibus, sed abierit in Arabiam, & rursus de Arabia reversus sit Damascum,

scum, post tres annos Evangelium prædicarit, & tunc demum in Hierusalem venit, ipso ita teste: Neque veni Hierosolymam ad antecessores meos Apostolos, sed abii in Arabiam, & iterum reversus sum Damascum. Quæ ut vera credantur ab absentibus, confirmat, dicens: Quæ autem dico vobis, ecce coram Deo sunt digoà, quia suot verissima. Isti tres anni sunt, quos Lucas dies multos dicit in Actibus Apostolorum, quibus Paulus in Damasco Evangelium audacter loquebatur. Certum est enim, statim ut baptizatus sit, & accepto pane, confortatus fuisset, eum cum discipulis, qui erant Damasci esse per dies aliquot, & stupentibus cunctis, in synagogis Judæorum prædicasse, quòd JESUS esset filius Dei: & tunc isse in Arabiam, & de Arabia in Damascum revertisse: & ibi fecit triennium, quos dies multos dicit Scriptura sic: *Et quum implerentur dies multi, voluerunt Judæi occidere eum:* & reliqua. Accipieotes ergo discipuli ejus, nocte per murum dimiserunt eum, submittentes eum in sporta, ipso etiam teste. Deinde, *post annos tres* (hoc est conversionis meæ) *veni Hierusalem* (inquit) *videre Petrum, & mansi apud eum diebus 15, alium autem Apostolorum vidi neminem, præter Jacobum, fratrem Domini. Quæ autem dico vobis* (inquit) *ecce coram Deo, quia non mentior.* Anno igitur 38 incarnationis, hospitatus est Paulus apud Petrum & Hierusalem: deinde, idest, post prædictos annos & gesta prædicta, dicit sic: *Veni in partes Syriæ, & Ciliciæ: eram enim ignotus facie ecclesiis Judææ, quæ erant in CHRISTO: tantùm autem auditum habebant, quomodo qui persequebatur nos aliquando, nunc evangelizat fidem, quam aliquando expugnabat, & in me glorificabant Deum. Deinde post annos 14 rursum ascendi Hierosolymam cum Barnaba, assumpto & Tito:* & reliqua. Hieronymus sic ait: *In principio suæ conversionis & fidei, & transitu Apostolos vidit in Hierusalem, hoc est, post tres annos, postquam conversus fuit.* Hæc dicit Hieronymus. Deinde Petrus venit Romam, ubi prædicans Evangelium 25 an. mensib. 5, dieb. 13, episcopus ejusdem civitatis præfuit: hoc est, usque in ultimum annum Neronis, in quo cum sancto Paulo passus est, sub consulibus Syllano & Othone: teste Cassiodoro senatore.

Beata Maria obüt, annorum quadragintaseptem, feria tertia, ubi omnes Apostoli adfuerunt.

Anni Chr.	*Anni Tib.*	
36	20	Sulpicius & Sylla. Pilatus sacrum thesaurum, qui & Corbona vocatur, in aquæductum Hierosolymarum expedens, secundæ seditionis præbuit semina. Quidam etiam scribunt, Tiberium hoc anno à lepra sanatum fuisse.
37	21	L. Vitellius, Paulus Fabius Priscus.
38	22	P. Gallus, Q. Nonianus. Cycli 319, indictio undecima. Paulus sic ad Galatas ait: *Quum autem complacuit ei, qui me segregavit ex utero matris meæ, & vocavit per gratiam Spiritus, ut revelaret filium suum in me, ut evangelizarem illum in Gentibus, continuò non acquievi carni & sanguini, neque veni Hierosolymam ad antecessores meos Apostolos, sed abii in Arabiam, & iterum reversus sum Damascum: deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus 15; alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum, fratrem Domini:* & reliqua. Beda sic: Constat ergo, Paulum post annos tres conversionis suæ venisse Hierosolymam, & Apostolorum numero sociatum, hoc est, quod Lucas sic dicit, io Actibus Apostolorum, Baroabam apprehensum illum duxisse 362 ad Apostolos. Agrippa, filius Herodis regis magni, accusator Herodis tetrarchæ, Romam profectus, à Tiberio in vincula conjicitur. Pilato de Christianorum dogmate ad Tiberium referente, Tiberius retulit ad Senatum, ut inter cætera sacra reciperentur: verum, quum ex consilio patrum Christianos eliminari ab Urbe placuisset:
39	23	Sex. Gallienus, L. Plautianus. Tiberius per edictum accusatoribus Christianorum comminatus est mortem, ut scribit Tertullianus in apologetico. Tiberius in Campania moritur veneno, his coosulibus, (teste Cassiodoro) anno 23 imperii sui, ætatis verò 78.

78. Methodius sic: Interim Tiberius, circiter 22 annis sui principatus exactis, vivendi finem fecit: qui de Domino JESU CHRISTO hoc apud Senatum usus est consultu: *Si Deus est,* (inquit) *poterit rebus nobis inutilibus prodesse: si homo est, reipublicæ subvenire.* Hic lepra vexatus non modica, desiderabat, auditis divinis virtutibus, gratiam ejus per nuncios comprobare, sed non potuit ad hoc pertingere: quia CHRISTO jam post resurrectionem cœlo præsidente, fama compererat, Pontio Pilato adjudicante Judæis traditum, & à suis militibus crucifixum, sepultumque tertia die resurrexisse, sed furatum à discipulis, custodibus appretiatis, diffamatum esse, à quadam matrona, nomine Veronica, quæ ipsius Salvatoris nostri aspectum, ipso exprimente atque contradente, ad evidentiam testificandæ veritatis, & observandæ fidelitatis, nicematce suo reconsignatum habuit. Quæ, dum nuntios convenisset, & ita esse atque se habere per omnia, evidentissimè asseruit, Romam ab ipsis delata est, atque in præsentiam principis adducta, speciem divinæ testificationis ostendit, & virtutem perfecti medicaminis gratia CHRISTI mirabiliter effecit. Qui dum comperisset, Pilatum Dominici cruoris reum extitisse: Senatu decernente, utpote qui sine audientia, Romam non consultus, talia præsumeret, jussus est exilii supremam damnationem subire: non multò pòst ipse (ut dictum est) vivendi finem fecit. Hucusque Methodius.

C. CALIGULA.

Romanorum 4, C. Caligula, in eodem anno, quo obiit Tiberius, incipiens,
363 regnavit annis 4, mensibus 10, diebus 8. teste Eusebio & Beda: hoc est, usque ad calendas Augusti, in anno 10 post passionem, sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Cal.*	
40	1	C. Proculus, C. Nigrinus.

Sanctus Petrus, in anno sexto post passionem, primo anno Caji, cathedram Antiochiæ ecclesiæ, octava calendis Martii, tenet per annos 7. Cajus Herodem Agrippam, vinculis liberatum, regem Judææ facit, annis 4. Cajus semetipsum in Deos refert. Methodius sic: Post Tiberium Cajus imperium suscepit, & continuò Judæorum principatum tradidit Agrippæ, simul & Philippo. Hieronymus sic: Quum Petrus venisset Antiochiam, affirmante Paulo, tunc credendum, sic in faciem illi Paulum restitisse. Beda in acta Apostolorum sic: Matthias apostolus ante Pentecosten ordinatur: septem verò diaconi post Pentecosten, Apostolorum oratione, & manus impositione ordinantur. Stephanus Græcè, Latinè corona interpretatur. Eusebius sic: *Statim* (inquit) *post ordinationem suam, Stephanus lapidatus est ab his, qui & Dominum occiderunt.*

Anni Chr.	*Anni Cal.*	
41	2	M. Julianus, L. Asprenas.

Herodes tetrarcha & ipse amicitiam Caji petiit. Agente Herodiade, uxore sua, Romam venit, sed accusatus ab Agrippa, tetrarchiam perdidit: fugiensque in Hispaniam cum Herodiade, mœrore periit, pro lætitia, quam habuit in decollatione sancti Joannis Baptistæ.

| 42 | 3 | Publicola, & Nerva. |

Pilatus in multas incidens calamitates, propria se manu interfecit, ut scribunt Romanorum historici.

| 43 | 4 | Cæsar. |

Plurimi nobilium à Cajo interfecti: sororesque suas, quibus stuprum intulerat, insularum exilio condemnat. Cajus jussit omnes exules interfici. Matthæus in Judæa prædicans, Evangelium scripsit.

| 44 | 5 | Cæsar & Julianus. |

His consulibus, Cassiodoro teste, Cajus à protectoribus suis occiditur in palatio, anno ætatis suæ 39, mense Julio, cui Claudius successit. Methodius sic: Sedecim Cajo annis, nec integris sub principatu administrato, Claudius imperator succedit: sub quo fames satis dira universum orbem terræ obtinuit.

CLAU-

CLAUDIUS.

Romanorum 5, Claudius Cæsar, regnavit annis 13, mensibus 7, diebus 28, hoc est, usque ad calendas Apriles, in anno vigesimo quinto post passionem. Sub quo hi consules fuerunt,

Anni Chr.	Anni Clau.	
45	1	Claudius Cæsar 2, Saturninus. Iste est Claudius, patruus Drusi, qui apud Moguntiacum habet monumentum.
46	2	Saturninus 2, Venustus. Eusebius sic: Petrus apostolus, quum primus Antiochiam fundasset ecclesiam, Romam mittitur: ubi Evangelium prædicans 25 annis, episcopus ejusdem Urbis perseverat.
47	3	Tiberius & Gallus. Marcus Evangelista, interpres Petri, Ægypto & Alexandriæ CHRISTUM prædicat. Primus post Petrum Antiochiæ episcopus ordinatur Evodius.
48	4	Crispinus & Taurus. Agrippa, qui & Herodes, rex Judæorum, annis septem imperans, obiit: postea filius suus, Agrippa, à Claudio in regnum constituitur. Prophetia Agabi, qua in Actibus Apostolorum famem in toto orbe dixerat futuram, sub Claudio expletur. Eusebius & Beda sic: Quarto anno Claudii, fames gravissima, cujus Lucas meminit, facta est. Methodius sic: Sub quo Claudio fatis dira fames universum orbem terræ obtinuit. Quo tempore, 54 ætatis annum agens, regni verò 7, Herodes vitam violenter abripuit. Hucusque Methodius. Eodem enim tempore misit Herodes rex manus, ut affligeret quosdam de ecclesia. Occidit enim Jacobum, fratrem Joannis, gladio. Videns autem, quòd placeret Judæis, apposuit apprehendere & Petrum. Erant autem dies azymorum: quem, quum apprehendisset, misit in carcerem: & reliqua. Sequitur Lucas: Segregate mihi Barnabam & Paulum, in opus, ad quod assumpsi eos. Beda sic: Paulus juxta ordinem historiæ creditur, 13 anno post passionem Domini, apostolatum cum Barnaba, Paulique accepisse vocabulum, 14 autem anno post passionem, juxta condictum Jacobi, Cephæ & Joannis, ad Gentium magisterium fuisse profectum. Hæc Beda. De hac ergo ascensione sua in Hierusalem, postquam dixit, se (ut suprà diximus) post tres annos conversionis suæ, in Hierusalem vidisse Petrum, subjunxit: *Deinde post annos quatuordecim ascendi Hierosolymam cum Barnaba, assumpto & Tito: & contuli cum illis Evangelium, quod prædico in Gentibus:* & reliqua. Hoc est secundum Lucam: *Statuerunt, ut Paulus & Barnabas ascenderent, & quidam alii ex illis ad Apostolos & presbyteros in Hierusalem:* & reliqua. Sequitur ergo, ut beatum Petrum non ante eundem 14 annum post passionem Domini, quo eum Hierosolymis alloquitur Paulus, hoc est, quarto Claudii Cæsaris anno, Romam venisse credamus. Ubi numerus ipse, quem posuit sanctus Paulus, recensendus est annorum. Scimus enim, Petrum & Paulum Apostolos, anno 38, hoc est, post annum passionis, id est, ultimo anno Neronis passos fuisse, & beatum Petrum Romæ 25 annis, mensibus 2, diebus 8, à 15 calendarum Februarii, quo cathedram tenuit, usque ad calendas Julii, quibus passus est, prædicasse. Petri autem 25 anni, & 14 sancti Pauli, cum anno passionis Domini, fiunt 39 anni. Incarnationis ergo 45, Claudii verò primo anno, Jacobus, frater Joannis, gladio decollatur ab Herode, 8 calendis Augusti. Petrus autem, anno secundo Claudii, in diebus azymorum, in carcerem mittitur, id est, quando Herodes, qui & Agrippa, ab angelo percutitur. Sanctus verò Petrus anno 14 passionis, hoc est 4 Claudii, juxta Chronicas, 15 cal. Februariis Romæ cathedram tenuit. 364

Anni Chr.	Anni Claud.	
49	5	Vinitius & Cornelius. Domitius orator clarus, qui sub Nerone abundantia cibi in cœna obiit.
50	6	Asiaticus & Cornelius. Descriptione Romæ facta sub Claudio, inventa sunt civium Romanorum sexagies octies centum & 44 millia.
51	7	Tiberius 2, & Vitellius. Sub procuratore Judææ, Cumano, in diebus azymorum, tanta est Hierosolymis

mis orta seditio, ut in portarum exitu, populo corruente, 3000 Judæorum corruerint. Annus, passionis Domini, secundum Chronicum Eusebii, & etiam Bedæ.

Anni Chr. | *Anni Claud.*

52 | 8 | Vitellius 2, & Publicola. Palæmon Vincentinus, insignis grammaticus Romæ habetur, qui quondam interrogatus, quid inter stillam & guttam interesset, respondit, Gutta stat (inquit) stilla cadit. Annus 15 Tiberii juxta Dionysium.

53 | 9 | Veranius & Gallus. Antonius, liberalis rhetor, gravissimss inimicitias cum Palæmone habuit. Claudius omnes Judæos discedere à Roma præcepit, ut Josephus dicit.
365

54 | 10 | Verus & Servilianus. Fame facta in Græcia, modius sex drachmis venundatus est.

55 | 11 | Claudius & Ophritus.

56 | 12 | Syllanus & Sylvius. Claudius Felicem procuratorem in Judæam mittit, apud quem Paulus apostolus accusatus, in defensionem sui perorat. Resurrectio CHRISTI, quinto calendis Aprilis, luna vigesima prima, secundum Dionysium.

57 | 13 | Tiberius 3, & Antoninus. Lazarus obiit secunda morte, dum 24 annis inter duas vixit mortes, Ammulario teste. Sub Felice procuratore, in Judæa extiterunt multi, qui populum suis persuasionibus deciperent iniquis. Ex Ægyptiis quidam pseudopropheta fuit, qui plurimos sibi associans, in ipso magnarum rerum conatu, per exercitum Felicis opprimitur: ut scribit Josephus, consentaneus apostolorum Actibus, in quibus Paulo dicitur à tribuno: Nonne tu es Ægyptius, qui ante hos dies concitasti, & eduxisti in desertum, quatuor millia virorum? Cyclus quartus decennovalis incipit indictione 15.

58 | 14 | Syllanus & Otho. Agrippina, ejus uxor, postquam Claudium veneno occidit, ut filium suum Neronem faceret regem, misit repentè Pyrrhum, militiæ principem, cum tribunis potentibus ad castra: & ductus, adoratus est more principis, his consulibus, teste Cassiodoro. Sic Claudius in palatio, anno 44 ætatis, obiit, mense Martio. Et sic Nero imperium cepit. Methodius sic: Claudio tredecim annis & tredecim mensibus Romanorum perfuncto imperio, Nero suscepit principatum.

NERO.

Romanorum 6, Cl. Nero regnavit annis 13, mensibus 7, diebus 28, hoc est, usque ad calendas Decembres, anno 39 post passionem Domini.

Anni Chr. | *Anni Ner.*

59 | 1 | Syllanus 2, & Antoninus. Hujus avunculus fuit C. Caligula. Felice regnante in Judæa, seditio orta est in Cæsarea Palæstinæ, & magnam Judæorum multitudinem perdidit.

¶ Linus coëpiscopus, sub Petro apostolo exteriora curavit, per annos undecim, menses tres.

60 | 2 | Marcellinus & Aviola. Festus succedit Felici, apud quem, præsente Agrippa rege, Paulus apostolus, religionis suæ rationem exponens, vinctus Romam mittitur: his consulibus, teste Cassiodoro. Anno 2 Neronis, id est 26 anno post passionem Domini, & post biennium liberæ suæ custodiæ, ad prædicandum liber dimittitur. Anno 4 Neronis, Romani dicunt, Petrum annis 15 in Roma fuisse, antequam Paulus ad Romam veniret. Methodius sic: A quo Festus mittitur in Judæam, succedens Felici, apud quem causa dicta, Paulus vinctus mittitur Romam; Aristarcho se comitante, quem consequenter in epistolis suis concaptivum appellat.

61 | 3 | Nero & Verus. Probus, Romæ eruditissimus grammaticus clarus habetur.

62 | 4 | Nero 2, & Piso. Statius Ursulus Tholosensis celeberrimè in Gallia Rhetoricam docet.

63 | 5 | Nero 3, & Messala. Nero matrem suam Agrippinam, & sororem patris interfecit. Terræ motus Romæ, & defectio Solis.

64

| 64 | 6 | Nero 4, & Cornelius.
Nero tantæ luxuriæ fuit, ut frigidis & calidis ungeretur vel lavaretur unguentis. Festo, procuratori Judææ, successit Albinus. Methodius sic: Quo tempore Judæi in Jacobum, fratrem Domini, immanitate nequitiæ suæ vertuntur. Jacobus, filius Alphæi, frater Domini, quum 30 annis post passionem Hierosolymorum rexisset ecclesiam, octavo calendis Aprilis, sancto die Paschæ, à Judæis lapidatur, vindicantes in eo, quòd Paulum interficere non potuerunt. Quoniam itaque octavo calendarum Aprilium in Pascha passus sit Jacobus, & hoc in anno 30 post passionem factum est; juxta totam ecclesiam, atque omnes historicos, satis apparet, quia sexto calendarum Aprilis surrexit Dominus. Hic itaque annus 5. Neronis ratione temporis, secundum falsam supputationem olympiadum ejus, est septimus, in quo antea juxta Bedam, Theophilum, in octavo calendarum Aprilium Dominum resurrexisse narravimus. Resurrectionem Domini in hoc anno octavo calend. Aprilis, Beda sic putat, propter supputationem, in qua Chronica Eusebii, & post eam, suam Chronicam composuit, ab incarnatione Domini, sicut ipse dicit. Jacobo verò passo, in thronum ejus successit suus frater: Symeon, qui & Simon, assumitur. Hi fratres Domini dicuntur, quia mater eorum Maria, uxor Alphæi, soror erat Mariæ, matris Domini. Quam Mariam Cleophæ dicit Joannes: vel quòd Alphæus Cleophas, vel post natum Jacobum, defuncto Alphæo, Maria nupsit Cleophæ, cui Symeon filium genuit: qui Cleophas fuit frater Joseph. Hieronymus sic: Ipsa etiam Maria est, quæ Jacobi Minoris scribitur mater, fuit uxor Alphæi, & soror matris Domini: quam Mariam Cleophæ Joannes dicit, à patre vel à gentilitate familiæ, vel alia causa, vel binomina fuit. Fratres Domini appellantur, filii matertera ejus Mariæ, qui antea non credentes, postea crediderunt: vel unus eorum statim non credidit: alii diu. Et hanc esse matrem Jacobi Minoris, quæ est mater Jacobi & Joseph, secundum Matthæum.

Anni Chr.	Anni Ner.	
65	7	Pætus & Turpillanus.

Nero Romæ cithara contendens, cunctos superat: & tantæ superbiæ fuit, ut retibus aureis piscaretur, quæ funibus purpureis extrahebantur. Igitur Neronis 7 imperii anno, post Marcum Evangelistam, ecclesiæ apud Alexandriam, Amanus sacerdotium suscepit.

| 66 | 8 | Marinus & Gallus.
| 67 | 9 | Crassus & Bassus. Ante mensam Neronis fulmen cecidit. Marcus Evangelista carne exuitur, sancto die Paschæ, 7 die calendarum Maji, ut legitur in Martyrologio. Nativitas sancti Marci Evangelistæ 7 calendis Maji. Hic discipulus & interpres sancti Petri apostoli, rogatus Romæ à fratribus, scripsit Evangelium: quod quanto cæteris tardiùs inchoavit, tanto in longiora scribendo tempora porrexit. Ab initio enim Evangelicæ prædicationis, quod per Joannem factum est, cœpit: & usque ad tempus, quo Apostoli prædicavère, pervenit. Quod, quum Petrus audisset, probavit, & ecclesiis legendum sua authoritate tradidit. Quo Evangelio assumpto, idem Marcus, mittente Petro, perrexit in Ægyptum, & primùm Alexandriæ CHRISTUM nuncians, constituit ecclesiam. Erat autem tanta ejus doctrina, vitæque continentia, ut omnes sectatores CHRISTI ad exemplum suum cogeret. Cujus Petrus prima epistola meminit, Romam nomine Babylonis nominans. *Salutat vos ecclesia, quæ est in Babylone collecta, & Marcus filius meus.* Quique constitutis & confirmatis ecclesiis per Lybiam, Maricam, Harmoniam, Pentapolin, Alexandriam, atque Ægyptum universam, ad ultimum tentus est à paganis, qui remanserunt in Alexandria. Qui videntes eum missas facientem, die sancto Paschæ, 7 calend. Maji, miserunt funem in collum ejus, & trahebant eum ad loca bucolica, quæ erant juxta mare sub rupibus, ubi erat ecclesia constructa, defluebantque carnes ejus in terram, ac saxa inficiebantur sanguine. Vespere autem facto, miserunt eum in carcerem, ubi circa mediam noctem primò angelica visitatione confortatus est. At manè, dum traheretur 366

 ad

ad loca bucolica, gratias agens & dicens, *Domine in manus tuas commendo spiritum meum*, obiit, & sepultus est in loco lapidis excisi cum gloria, à viris sanctis, octavo anno Neronis. Hæc in Martyrologio. Quod autem nostrum, non Hebræorum Pascha celebravit, Marcus testis est, & etiam Beda super Acta Apostolorum ita: *Constat jam, apostolum Petrum Romæ die Dominico resurrectionis Domini nostri JESU CHRISTI Pascha celebrasse. Constat etiam hoc, evangelistam Marcum ab eo missum docuisse in Ægypto.* Hæc Beda. Quomodo igitur indictione decima incepit primus annus Neronis, in 22 anno post passionem; & indictione tertia, octavus ejusdem annus finitur, in anno 33 post passionem, in quo 7 calend. Maji, dominico die Paschæ passus est Marcus, & pagani carnes ejus in terram radebant, tamen adhuc spiritum retinens, usque manè emicat, quòd CHRISTUS 6 calend. Aprilis resurrexit à mortuis. Pascha enim 7 Calend. Maji, non antea vel post prædictum annum, quàm 92 annis habetur. Post Marcum evangelistam, primus Alexandriæ ecclesiæ ordinatur episcopus Amanus, qui præfuit añis vigintiduobus.

Anni Chr.	*Anni Ner.*	
68	10	Syllanus & Paulinus.

Perseus obiit anno ætatis 28. M. Anneus Lucanus Cordubensis, poëta, in Piso-
367 niana conjuratione deprehensus, brachium ad secandas venas præbuit medico. Nero, ut similitudinem Trojæ ardentis inspiceret, plurimam partem Romanæ urbis accendit. In Asia tres urbes terræ motu conciderunt, Laodicea, Hierapolis, Collosse. Albino succedit Florus, sub quo contra Romanos Judæi rebellaverunt. Junius Gallio, frater Senecæ, propria se manu interfecit.

| 69 | 11 | Thelesinus, & Paulinus. Duæ tamen sub Nerone provinciæ factæ, Pontus Ptolemaicus, & Alpes Cottiæ. Cottio rege defuncto, multi nobilium Romæ à Nerone interfecti. Nero in olympiade coronatur.

| 70 | 12 | Capito & Rufus. Linus, his consulibus passus 9 calend. Octobris. Cletus coëpiscopus successit annis 12. L. Annius Seneca Cordubensis, præceptor Neronis, & patruus Lucani poëtæ, incisione venarũ & veneni haustu periit. Nero cerycas, citharistas, tragœdos, aurigas vario certamine superans, & rursum Isthmia Pythia, Actia celebrans, inter cerycas, tragœdos & citharistas coronatur.

Anni Chr.	*Anni Ner.*	
71	13	Italicus & Turpilianus.

Neroni in expensas centies centena millia, decreto Senatus annuo, subministrantur. Nero cum cæteris viris insignibus & Octaviam uxorem suam interfecit, Cornutumque philosophum, & præceptorem Persii in exilium fugat. Musonius & Plutarchus, philosophi clari habentur.

¶ Petrus (sicut in gestis pontificum habetur) Clementem episcopum consecravit, eique cathedram & omnem ecclesiam disponendam commisit, dicens, *sicut mihi gubernandi tradita est à Domino JESU meo CHRISTO potestas ligandi solvendique, ita & ego tibi committo, ut ordinans dispensatores diversarum causarum, per quos actus ecclesiasticos* * *profligatus, tu minimè in curis seculi deditus reperiaris: sed solummodo ad orationem & prædicationem vacare stude.* Petrus ordinavit duos episcopos, Linum & Clerum, qui præsentialiter omne ministerium sacerdotale in urbe Roma populo, vel supervenientibus exhiberent. Beatus autem Petrus ad orationem & prædicationem populum erudiens vacabat. Linus fuit tempore Neronis, à consulatu Saturnini & Scipionis, usque ad Capitonem & Rufum consules: martyrio coronatur, & sepelitur juxta corpus beati Petri in Vaticano, 9 calendarum Octobris. Cletus fuit temporibus Vespasiani & Titi: à consulatu Vespasiani anno primo, & Titi primo, usq; ad Domitiani 4, & à Rufo consule passus & sepultus 6 cal. Maji juxta corpus beati Petri in Vaticano. Clemens fuit temporibus Galbæ & Vespasiani, à consulatu Turpiliani & Italici, usque ad tertium annum Trajani imperatoris.

| 72 | 14 | Syllanus & Otho. His consulibus, teste Cassiodoro, Nero Petrũ & Paulum & se interfecit. Methodius sic: Tunc passi sunt sanctissimi apostoli

stoli Petrus & Paulus, ut Corinthiorum episcopus Dionysius Romæ de Scripturis disputans, dicit: *Sed & vos habentes communionem à Petro, & Paulo plantationem Romanæ & Corinthiorum ecclesiæ conjuncti estis. Ambo etenim simul & adventantes, & in nostra Corinthiorum ecclesia docuerunt, & per omnem ferè Italiam, atque in hac urbe simul docentes simul martyrio pariter uno eodemque coronati sunt.* Igitur Judæi debitis cladibus perurgebantur. Sanctus verò apostolus Domini & Salvatoris nostri, Thomas, sortitus est Parthos, Matthæus Æthiopiam, Bartholomæus Indiam citeriorem, Andreas Scythiam, Joannes Asiam, unde apud Ephesum & commoratus & defunctus est: cæterique apostoli atque discipuli, ad prædicandum verbum Dei, per singulas quasque orbis terræ provincias, tanquam propriis sedibus pulsi, & positi in dispersionem, dirimuntur: quorum æmulatores per singulos Paulus nunc auditores, nunc commilitones, nunc etiam conceptivos & collaboratores in Evangelio, & comites nominat: de quibus Crescens quidem ad Gallias profectus esse, Linus verò & Clemens in urbe Roma ecclesiæ præfuisse perhibentur: sed & Dionysium Areopagitam apud Athenas, quem Lucas describit, primùm Paulo prædicante credidisse, & inter socios ejus fuisse, & ecclesiæ Atheniensium sacerdotium suscepisse. Igitur, postquam beatissimus Petrus apostolus Antiochenam ecclesiam primam confessione Christiani nominis super solidissimam petram fundaverat, & Pontum, Galatiam, Cappadociam ac Babyloniam verbo prædicationis illustraverat, anno Dominicæ incarnationis 47, regni autem Claudii Cæsaris anno 4, superna visione ordinante, Romam ingressus, salutarem cunctis credentibus fidem constantissima assertione prædicavit, eandemque potentissimis signis atque virtutibus comprobavit, & ejusdem Urbis pontificatum 25 annis strenuissimè rexit, idest, usque in ultimum annum Neronis. Fundata itaque & ædificata Romanæ urbis ecclesia supra firmissimam petram, quæ CHRISTUS est, fidelis nomine Petri: & quum jam per totam Italiam pullularent germina vitæ, tandem Spiritus sancti præmonitus inspiratione Germaniæ atque Galliæ urbibus verbum salutis ordinavit inferre. Ad hoc denique opus eligitur ex suis discipulis, vir magnarum existens virtutum, Eucharius, qui in ordine 72 discipulorum Domini legitur fuisse tertius. Anno igitur Dominicæ incarnationis 54, regni autem Claudii Cæsaris 11, episcopatus verò beati Petri apostoli in Roma 8, sanctus Eucharius cum sociis suis, Valerio atque Materno, ad prædicandum Gallicis gentibus, à beato Petro apostolo directus, demum Treverim pervenit: cujus infidelitatis aciem devincens, veræ religionis arcem obtinuit, & ejusdem urbis pontificatum 23 annis tenuit. Anno autem post passionem Domini secundo, Stephanus à Judæis lapidatus est, & à CHRISTO coronatus. Anno verò post passionem Domini tertio, Paulus ad fidem CHRISTI convertitur: quique etiam pro eadem fide Domini nostri JESU CHRISTI, anno post passionem Domini 25, regni autem Neronis anno secundo, postquam ab Hierusalem usque ad Illyricum replevit Evangelio CHRISTI, Romam vinctus missus est, Aristarcho se concomitante. Anno itaque post passionem Domini 38, regni autem Neronis anno 14, qui & ultimus eodem tempore, eodemque die, quo Petrus Romæ crucifigitur, jubente Nerone, simul & beatus Paulus, pro CHRISTO, jussu ejusdem Neronis, condemnatur capite, & in via Ostiensi, ab urbe Roma miliario secundo, traditur sepulturæ. Quod & passio ipsorum Apostolorum, necnon & historia tripartita verissimè testatur, scilicet, quòd ambo pariter uno die martyrio sunt coronati. Hucusque Methodius episcopus. 368

L. Annius Melas, frater Senecæ & Gallionis, bona Lucani poëtæ, filii sui, à Nerone promeretur.

Primus Nero super omnia scelera sua, etiam primam persequutionem in Christianos facit, in qua una die beatus Petrus crucifigitur, & Paulus gladio cæditur, anno 38 post passionem.

Contra Judæos, qui certè Flori avariti-

ritiam non ferentes, rebellabant, Vespasianus, magister militiæ, à Nerone transmittitur, & multas urbes in Judæa capit.

Flavius Josephus, scriptor historicus, dux belli Judæorum, quum à Romanis interficiendus esset, Vespasiano prædixit de morte Neronis, & ejus imperio.

Leo secundus, successor Agathonis papæ, in sua Decretali epistola sic: Si autem Petrus, apostolorum princeps, adjutores sibi ascivit Linum & Cletum, non tamen potestatem pontificis, animas ligandi vel solvendi normam, eis tradidit: sed Clementi, successori suo, qui sedem apostolicam post eum & potestatem pontificalem, tradente sibi beato Petro, tenere promeruit. Linum namque & Cletum nihil legimus unquam fecisse ex pontificali ministerio potestativè, sed quantum eis à beato Petro præcipiebatur, hoc solummodo agebant. Hæc Leo papa. Clemens ergo papa primus post petitionem Romanam ecclesiam tenuit, vel cum Lino & Cleto, sicut cum Petro fuerat. Post Petrum, imò etiam cum Petro, primus papa sanctus Clemens Romanam regit ecclesiam, ipso teste. Decretalis epistola Clementis Romani pontificis sic ait: *Clemens, Romanæ ecclesiæ præsul, Jacobo, charissimo Hierosolymorum episcopo. Quomodo sicut à beato Petro apostolo accepimus, omnium apostolorum principe & patre, qui claves regni cælestis accepit, æqualiter tenere debemus de sacramentis, quæ geruntur in sanctis, te ex ordine nos decet instituere. Tribus enim gradibus commissa sunt sacramenta divinorum secretorum, id est presbytero, diacono, & subministro: hi cum timore & tremore reliquias corporis Dominici debent custodire. Fragmentorum neque putredo in sacrario, & neque agatur negligenter, nec portioni*
369 *corporis & sanguinis Domini gravis inferatur injuria. Communio enim domini nostri JESU CHRISTI si negligenter agatur, & non curat admonere officia, gravi anathemate perculsus, pro judicio, digna humiliationis prodigia feriantur. Certè, tantæ in altari holocausta offerantur, quanta populo sufficere debent: quòd si remanserint, in crastinum non reserventur, sed cum timore & tremore clericorum consumantur. Qui autem residua corporis Dominici, quæ in sacrario relicta sunt, consumunt, non statim ad communes accipiendos cibos conveniant, nec putent sanctæ portioni commiscere cibum, qui per æqualiculos digestus in secessum diffunditur. Si igitur manè Dominica pars porrigatur, usque ad sextam jejunent ministri, qui eam consumpserint: & si tertia vel quarta hora acceperint, jejunent usq; ad vesperã. Sic secreta sanctificatione æterna custodienda sunt sacramenta. De vasis sacris sanè ita gerendum est, altaris pallia, cathedra, candelabrum & velum, si fuerint vetustate consumpta, incendantur: quoniam non licet ea, quæ in sacrario fiunt, malè tractari: sed incendantur. Cineres quoq; eorum in baptisterio inferantur, ubi nullus transitus habeatur, aut in pariete vel in fossis pavimentorum jactentur, ne introëuntium pedibus inquinentur. Nemo per ignorantiam clericus palla mortuum credat obvolvendum, vel scapulas operire diaconus velit, de his, quæ fuerunt in altari. Qui fecerit laicus, leviter; si diaconus, triennio & sex mensibus à Dominico erit altari, gravi percussus anathemate, removendus. Quòd si clericos presbyter non admonuerit, 10 annis & 5 mensibus excommunicatus sit. Qui non docuit eos de his, & postea, cum grandi humilitate, matri reconcilietur ecclesiæ. Pallas verò & vela sanctuarii diaconi cum humilibus ministris intra sacrarium lavent, ne fortè pulvis Dominici corporis foras extra sacrarium malè decidat. Sindone foras delata, & erit hoc operanti peccatum; ideo in sacrario ministris præcipimus cum omni diligentia custodire. Pelvis nova, munda, nihil aliud tangat ad Dominici altaris cultum, ubi palla laventur. Vela autẽ non in ipsa, sed in alia laventur. Præcipimus etiam, ne extra ecclesiam, sive laico de fragmentis oblationum ponatur ad mensam. Unde scis tu, qui passim sacrarii panes indignis impendis? unde nosti, si à mulieribus mundi sunt hi, quibus impendis? Hinc & David, interrogatus ab Abimelech sacerdote, quum se mundum ante triduum profitetur à mulieribus, panes propositionis manducavit. Ministri altaris presbyteri, diaconi, ad Dominica tales eligantur officia, qui ante ordinationem conjuges suas reliquerunt. Quòd si post ordinationem mini-*

stro

stro contigerit propriæ invadere cubile uxoris, sacrarii non intret limina, nec sacrarii portitor fiat, nec altare contingat, nec ab offerentibus holocausti oblationem suscipiat, nec ad Dominici corporis portionem accedat, aquam sacerdotum manibus porrigat, ostia forinsecus claudat, minora gerat officia, nr-ceum sanè ad altare vel calicem non suggerat: si fortè quispiam presbyter sive diaconus sacrarii, vel velum vendiderit, noverit, se inde Iscariotis susceptorum pœnam. Et postea ita conclusit Clemens: *His ergo bene paratis sententiis, ne quis hæc præcepta minimè credat implenda, & judicii Dei ignis æterni tormenta sustineat, qui ecclesiastici operis sacra neglexit: hæc ergo, frater Jacobe, de ore sancti Petri jubentis audivi. Si quis hæc præcepta non integra custodierit, sit anathema usque ad adventum domini nostri JESU CHRISTI. Hæc præcepta à sancto Petro apostolo audivi, accepi, & tibi, charissime frater Jacobe, insinuare curavi, ut servari omnia præcipias sine macula. Si quis audierit te, utilis erit minister JESU CHRISTI. Qui autem non audierit te, immò loquentem JESUM CHRISTUM per te, ipse sibi damnationem acquirit. Omnipotens Deus, charissime frater, te sua protectione custodiat, atque ad cœlestis remunerationem patriæ cum multiplici animarum fructu perducat. Deus te iterum iterumque incolumem custodiat reverendissime. Amen.*

Alia decretalis epistola Clementis, Romani episcopi, successoris beati Petri. *Clemens urbis Romæ episcopus & reliqua.* Et infra: *De quibus & beatus Petrus, instructor & ordinator noster.* Et paulò pòst: *Hæc Apostoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt. Hæc nos docemus, vobisque hæc omnibus absque reprehensione tenere & docere, quibus agendum est, mandamus.* Et postea: *Dominus noster JESUS CHRISTUS, mittens discipulos suos, præcepit nobis, in quamcunque civitatem intraveritis, dicite, Pax huic domui: & reliqua.* Alia epistola Clementis: *Dilectissimis fratribus, & condiscipulis Hierosolymis, cum charissimo fratre Jacobo episcopo habitantibus, Clemens episcopus: & reliqua.* Hæc dixit sanctus Clemens. Sanctus ergo Clemens, non tantùm successor beati Petri apostoli fuit, sed etiam vivente Jacobo, novem annis ante passionem Petri, Romanam cathedram tenuit, juxta Scripturam, & deinde post Petrum 21, id est 12 cum Cleto & Lino, & 9 annos post eos, usque dum in exilium missus est. Si sanctus Clemens papa fuit, tunc ante decretalem istam epistolam sancto Jacobo conscripsit. Nullius autem legitur decretalis epistola, nisi papæ. Qui anni novem ejus imputantur, quasi Petrus Clerum, * tantùm ipse solus cathedram teneret, & prætermittitur Anacletus papa secundus, post Petrum sedens decem annis, qui non possunt sub regibus supputari, usque ad Trajanum imperatorem, papæ quatuor. Jacobus autem, in anno trigesimo post passionem Domini, & Petrus 39 passus sit. Trajanus autem in anno 66 post passionem regere cœpit. Sub quo passus est sanctus Clemens*, non episcopali potestate sedis Apostolicæ dicendo, sit anathema.

Linus, ex præcepto beati Petri, præcepit, ne mulier, nisi velato capite ecclesiam intret. Cujus Paulus in epistola ad Timotheum meminit, qui etiam martyrio 6 calend. Decembris coronatur. Romæ passi sunt Processus & Martinianus, & 47 qui baptizati sunt à beato Petro, & in custodia Mamurtini intrusi, Apulejus, Torpetus & Marcellus. Passi sunt in Alexandria Marcus evangelista, octavo anno Neronis; Mediolani Nazarius, Celsus; apud Nuceriam Aquilejam, Hermagoras episcopus, Fortunatus diaconus, cum Constantia. Orosius presbyter sic: At verò Nero, postquam Galbam in Hispania imperatorem creatum cum exercitu cognovit, totus animo ipse concidit: siquidem Petro in urbe Roma interfecto, & Christianis pœnarum diversitate laniatis, de Hispaniâ illicò Galba surrexit. Quumque inde Nero incredibilia perturbandæ, immò ignominiosissimè subruendæ reipublicæ mala moliretur, hostis à Senatu pronunciatus, & ignominiosè fugiens, ad quartum ab Urbe milliarium in suburbano Libertini sui, inter Salariam & Numentanam viam, semetipsum interfecit,

370 ætatis 32 anno, in quo omnis familia Augusti consumpta est.

GALBA.

Romanorum rex 7, Galba Sergius, mox, ut mortem Neronis comperit, Romam venit. Qui, quum antiquissimæ nobilitatis senator, anno 63 ætatis esset ab Hispanis & Gallis electus, mox ab universo exercitu libenter susceptus est. Nam privata ejus vita insignis erat, militibus & militaribus ac civilibus rebus sæpe consul, sæpe proconsul, frequenter dux gravissimis bellis. Hujus breve imperium bono cœpit exordio, nisi quòd propensior erat ad severitatem. Orosius sic: Quumque enim avaritia, sævitia, segnitiaque offenderet, sibi Pisonem, nobilem industriumque adolescentem, in filium atque in regnum adoptavit. Cum quo, insidiis Othonis, in medio urbis Romæ foro, capite truncatus est, mense septimo, septimoque die sui imperii: sepultusque est in suis hortis, in via Aurelia, non longè à Roma. Hæc Orosius. Hic igitur regnavit usque ad mensem Julium, in anno 39 post passionem, juxta temporis rationem.

Anni Chr.	*Anni Gal.*	
73	1	Vespasianus & Titus.

M. Fabius Quintilianus Romam à Galba perducitur.

OTHO.

Romanorum rex 8, Sylvius, qui & Otho, Galba & Pisone Romæ interfectis, inter tumultus cædesque intravit imperium. Hic matre erat nobilior quàm patre, neutro tamen obscuro: in privata vita mollis, & Neronis familiaris. In imperio documentum sui non potuit ostendere. Nam, quum Otho Galbam occidit, à Germanis Vitellius factus est imperator. Otho ergo, quum mox creatum imperatorem in Gallia, per Germanicas legiones, Vitellium comperisset, bellum civile molitus est. Quum autem tribus primùm levibus prœliis, hoc est, uno apud Alpes, alio circa Placentiam, tertio circa locum, quem Castoris vocant, contra Valentem & Cinnam, Vitellianos duces, congressus victor extitisset, quarto apud Bebriacum bello, quum audisset suos vinci, quum ingentes tamen copias haberet, & petentibus militibus, ne tam citò de eventu belli desperasset, dixit se tanti non esse, ut propter eum bellum civile oriretur. Anno autem 38 ætatis suæ, imperii autem die 90, quo imperare cœperat, sese interfecit: hoc est, in mense Octobri, in eodem anno, quo Galba occisus est.

VITELLIUS.

Romanorum rex 9, Vitellius, regnavit mensibus 8, usque ad Octobrem mensem, in anno 40 post passionem Domini. Nota, quòd Galba, Otto, & Vitellius, fuerunt invasores regni, sed Vespasianus, apud Judæam, ab exercitu imperator appellatus est. Vitellius, occiso Othone, potitus imperio, cum suis Othonisque militibus, ingenti gloria Romam victor advenit. Hic familia honorata ortus magis, quàm nobilis: & quamvis pater ejus patre non admodum claro natus, tres tamen ordinarios gessit consulatus. Hic cum multo dedecore, & gravi sævitia notabilis, præcipuè ingluvie & voracitate, vitam humanam propriis malis aggravavit: quippe, quum de die sæpe quarto vel quintò fertur epulatus. Notissimæ certè cœna memoriæ mandata est, quam & frater Vitellius exhibuit, in qua supra cæteros sumptus 2000 piscium, & 7000 avium apposita traduntur. Hic, quum Neroni similis esse vellet, & id adeò sæpe faceret, ut exequias Neronis, quæ humiliter sepultæ erant, honoraret. Qui, quum de Vespasiano comperit, primùm molitus est deponere imperium: sed postea à quibusdam animatus, Flavium Vespasianum fratrem, nihil tunc mali suspicantem, cum cæteris Flavianis, in Capitolium compulit. Succenso itaque templo, & mixta simul flamma ruinaque, omnes in unum pariter

riter interitum atque tumulum dedit. Postea deficiens in Vespasiani nomine, & ab exercitu suo destitutus, appropinquantibusque hostibus, trepidus, quum se in quandam proximam cellulam (a) contulisset, turpissimè inde protractus est, & per viam & Urbem, publicè nudus super terram, reducta coma à capite, atque etiam mento mucrone gladii subjecto, (b) & passim fimum in os ejus conjectantibus carnificibus, in forum deductus est, & ad pectus ab omnibus obviis impetitus: postremò, apud Gemonias scalas graduum, minutissimis ictibus crebrisque compunctionibus, gladio stercore involuto excarnificatus est, deinde unco tractus, & in Tiberim projectus. Communi ideo sepultura caruit. Vitellius verò occisus est 3 die mensis Octobris, Josepho, Judæorum historico teste, & tunc vivente. Eusebius sic: Galba 7 mense imperii sui, in medio Romanæ urbis foro, capite truncatur. Otho 7 mense regni sui, apud Bebriacum propria manu occubuit. Vitellius 8 mense imperii sui, à Vespasiani ducibus occisus, in Tiberim projectus. Hoc autem tempus inter Neronem & Vespasianum nec Eusebius, neque etiam Beda supputat. Multis autem & nephariis modis, post complures dies, à Vespasiani militibus (id est, ab Antonino primo & Marcio, qui Vitellium occiderunt, ducibus Vespasiani) adversum Senatum populumque Romanum indiscreta cæde sævitum est. Vespasianus autem, quum Judæos in urbe Hierosolymorum, præcipuè ob diem festum Paschæ congregatos, obsidione conclusisset; cognita morte Neronis, hortatu plurimorum regum & ducum, maximè Josephi, ducis Judæorum sententia, (qui captus, quum in vincula conjiceretur, constantissimè dixit, sicut Suetonius refert, continuò se ab eodem Vespasiano imperatore solvendum) imperium adeptus, bellum Tito filio commendans, Romam per Alexandriam proficiscitur. Sed cognita morte Vitellii, paulisper Alexandriæ subsistit. Titus verò ab exercitu pronunciatus est imperator, ut Suetonius refert. Josephus verò Judæus, qui ipse præfuit bello, & apud Vespasianum, post prædictum imperium, veniam gratiamque meruit, scribit, undecies centena millia gladio & fame periisse. Reliquos autem toto orbe dispersos, numero noningenta millia, narratur. Vespasianus & Titus, imperatores appellati. Methodius sic: Igitur post Neronem, qui 14 annis obsedit Romam, culminis dignitatem Galba & Otho, anno & sex mensibus detento principatu, defuncti Vespasiano regni gubernacula derelinquunt, 371
posito per idem tempus, in procinctu belli, quod Judæis intendebatur: ubi ab ipso exercitu, cum quo oppugnabat Judæam, subrogatur imperio. Hucusque Methodius. Colligitur omne tempus in secundum annum Vespasiani, & novissimam eversionem Hierosolymorum, à 15 anno Tiberii Cæsaris, & ab exordio evangelicæ prædicationis anni 42: à captivitate, quam ab Antiocho perpessi sunt, anni 238: porrò a Darii 2 anno, sub quo rursum templum ædificatum est, anni 590: à prima autem ædificatione templi sub Salomone, usque ad novissimam ejus ruinam, quæ sub Vespasiano facta est, anni 1102.

VESPASIANUS.

Romanorum 10, Fl. Vespasianus secundum omnes, regnavit annis 9, mensibus 11, diebus 22, hoc est, usque ad calendas Octobres, in anno 50 post passionem Domini.

Anni Chr.	*Anni Vesp.*	
74	1	Vespasianus 3, & Nerva.

Methodius sic: In cujus, scilicet Vespasiani exordio, Eucharius Trevericæ ecclesiæ culmen, ipse superni culminis dignitatem adeptus, anno Dominicæ incarnationis 75, Valeriò derelinquit. Vespasianus autem apud Judæam subrogatur imperio: isque confestim Romam

(a) Al. *Palatellam.*
(b) Al. *erecta coma & capite ei subjecto ad mentum.*

Romam rendens, Tito filio suo curam belli & Hierosolymorum oppugnationes injungit. Hucusque Methodius. Capitolium Romæ incensum.

(Hic iterum amanuensis aut abbreviator, lapsus est in consulibus & annis Vespasiani.)

Anni Chr.	Anni Vesp.	
75	4	Vespasianus 4, & Titus

3. Cyclus decemnovalis indictione 4. His consulibus, à Tito, filio Vespasiani, Judæa capta est. Ut Josephus dicit, undecies centena millia captivorum venditi. Hæc Flavius Josephus ait.

Evangelium secundum Matthæum sic: *Amen dico vobis, Non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruatur.* Hieronymus sic: Juxta historiam manifestus est sensus, quia 42 anno post passionem Domini, sub Vespasiano & Tito, ipso cum templo magnificentissimo civitas funditus est eversa, ita ut solo coæquaretur. Hucusque Hieronymus. In anno ergo 42 post passionem Domini, hoc est, cum anno passionis, in quo incœpit Vespasianus ann. 2, capta est Hierusalem in diebus Paschæ, Josepho teste & ibi præsente. Sanctus quoque spiritus per os David sic: Quanta malignatus est inimicus in Sancto, & gloriati sunt, qui oderunt te in medio Paschæ, & reliqua. Quum enim noluerint verti ad pœnitentiam, Domino eos expectante per annos 40; dignum erat, ut in tempore, quo occiderunt Dominum, etiam ipsi occide-
372 rentur. Pascha enim Hebræorum anno prædicto contigit, feria quarta, in qua congregati sunt omnes principes sacerdotum, & seniores populi, in atrium principis sacerdotum, qui vocabatur Caiphas, & consilium fecerunt, ut JESUM dolo tenerent & occiderent. Nostrum autem Pascha 8 calend. Aprilis, in quo crucifixerunt Dominum, in quibus Titus, iisdem diebus, capit civitatem, deinde templum incendit, muros Hierusalem universos solo coæquavit: & undecies centena millia gladio & fame perisse, scribit Josephus, Judæorum historicus, & tunc præsens, & centum millia captivorum vendita, & nonaginta millia dispersa. Ideo autem tanta multitudo Hierusalem erat tunc, quia ex omni Judæa ad templum in diebus azymorum confluebant.

Anni Chr.	Anni Vesp.	
76	5	Vespasianus 5, & Titus 4.
77	6	Vespasianus 6, & Titus 5.

Vespasianus Capitolium ædificare orsus est Romæ.

78	7	Commodus & Rufus.

Colossus erectus est, altitudinis habens pedes centum & septem.

79	8	Vespasianus septimò, &

Titus sextò. Gabinius rhetor celeberrimus in Gallia docet.

80	9	Sylvanus & Verus.

Tunc tres civitates Cypri terræ motu corruerunt.

81	10	Domitianus & Messalinus.

Vespasianus colonias deduxit. Apollinaris episcopus ad Ravennam missus, passus est. Vespasianus, profluvio ventris in villa propria, circa Sabinos obiit, 69 ætatis suæ anno: & Titus sibi successit, his consulibus, teste senatore Cassiodoro.

TITUS.

Romanorum 11 Titus, filius Vespasiani, juxta historiam Romanam, regnavit annis duobus, mensibus octo, diebus viginti, hoc est, usque ad calendas Junii, in anno quinquagesimo tertio, post passionem Domini.

Anni Chr.	Anni Titi.	
82	1	Domitianus 2, & Rufus

2. Titus tantæ bonitatis fuit, ut, quum quadam die recordatus fuisset in cœna, nihil se in illo die cuiquam præstitisse, dixit: *Amici hodie diem perdidi.* Mons Cypri ruptus, in vertice tantum ex se jecit incendium, ut regiones vicinas & urbes cum hominibus exureret.

83	2	Domitianus 3, & Sabinius.

Titus Musionum Rufum philosophum de exilio revocat, & amphitheatrum Romæ ædificat, & in dedicatione ejus quinque millia ferarum occidit. Titus obiit in villa, qua & pater ejus, anno ætatis 42, imperii autem an-

no

no 2, mense 8, secundum historiam Romanam. Cui successit frater ejus junior, Domitianus, prædictis consulibus, teste Cassiodoro. Methodius sic: Qui, si Titus patris imperio post decennium regni ejus succedit, sed non amplius, quàm duobus annis, totidemque mensibus, principatu Romani apicis ministrato, Domitiano fratri rerum summam reliquit, qui Neronianæ theomachiæ & impietatis successor efficitur: quum utique pater suus, Fl. Vespasianus, nihil omnino adversus pietatem irrogarit injuriæ. Secundo autem regni Titi anno, Cletum papam, Petri apostoli successorem, 12 annis in sacerdotio transactis, urbis Romæ episcopatum tradidisse Clementi ferunt. Hucusque Methodius.

DOMITIANUS.

Romanorum 12, Domitianus regnavit annis 15, mensibus 5, secundum omnes, hoc est, usque ad calendas Novembres, in anno 68 post passionem. Sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Dom.

| 84 | 1 | Domitianus 4, & Rufus 3. Cletus, his consulibus, passus est sexto calendis Maji, secundum gesta Pontificum. Domitiani uxor Augusta fuit appellata.

| 85 | 2 | Domitianus 5, & Dolabella. Titus inter deos refertur.

| 86 | 3 | Domitianus 6, & Rufus 4. Domitianus eunuchos prohibuit. Tres virgines Vestæ ob stuprum damnatæ. Methodius sic: Quo tempore Valerius 15 annis, quum præsideret post Eucharium, qui 23 præcessit Materno, curam pastoralem dimisit.

| 87 | 4 | Flavius & Trajanus. Plurimos senatorum Domitianus in exilium mittit. Methodius sic: Quarto igitur anno Domitiani Cæsaris, apud Alexandriam, Amanus 22 annis ministrato sacerdotio, defunctus est: in cujus locum succedit Albilius.

| 88 | 5 | Domitianus 7, & Nerva 2. Alexandrinæ ecclesiæ episcopus constitutus Albilius, qui præfuit annis tredecim.

Anni Chr.	Anni Dom.

| 89 | 6 | Trajanus 2, & Glabrio. Domitianus templum sine admixtione lignorum construxit, & deum & divum se appellari jussit. Cujus anno 6, Clemens papa in exilium missus, ut videtur, quum annis 9, & mensibus 2, & diebus 10, post Cletum, cathedram teneret. Methodius sic: In urbe Roma Cletus, 12 annis in episcopatu exactis, sacerdotii sedem Clementi tradidit.

| 90 | 7 | Domitianus 8, & Saturninus. Duo menses aliter appellati, September Germanicus, & October Domitianus. Anacletus papa, post Petrum 2, Clementi successit, annis 10, ipso ita teste: *Anacletus, servus JESU CHRISTI, in sede apostolica:* & reliqua. *Decretalis epistola Anacleti papæ.* Et infra alia: *Nullus, ut ait beatus Clemens, antecessor noster:* & reliqua. Alia: *Anacletus papa universis episcopis in Italia constitutis: quam apostolicæ sedis debitam reverentiam erga me charitas vestra distribuit:* & reliqua. Et postea: *Et ut à beato Petro principe sumus instructi, à quo & presbyter sum ordinatus:* & reliqua. Alia: *Provinciæ autem multo ante adventum CHRISTI tempore divisæ erunt, maxima ex parte: & postea ab Apostolis & beato Clemente præcessore nostro ipsa divisio est renovata:* & reliqua. Alia: *Anacletus, servus CHRISTI JESU in apostolica sede à Domino constitutus, & à sancto Petro, apostolorum principe, presbyter ordinatus. Quomodo hactenus de his à beato Petro apostolo, & reliquis apostolis, & beato Clemente, nostro prædecessore & martyre, novimus statutum, denegare vobis minimè possumus. Illi autem, qui in metropoli à beato Petro, ordinante Domino, & prædecessore nostro, prædicto sancto Clemente, sive à nobis constituti sunt, non omnes primates esse* .373 *possunt:* & reliqua. Et postea: *Aliæ autem primates civitates, quas vobis conscriptas in quodam tomo mittimus, à sanctis apostolis, & à beato Clemente, sive à nobis primates prædicatores acceperunt. Hæc verò sacrosancta Romana & apostolica ecclesia non ab Apostolis, sed ab ipso Domino salva-*

374 *salvatore nostro primatum obtinuit, dicens beato Petro apostolo: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo;* & reliqua, usque, *Erunt soluta & in cælo.* Adhibita est etiam societas in eadem Romana urbe, beatissimi Pauli apostoli, vasis electionis, qui uno die, unoque tempore gloriosa morte cum Petro, sub principe Nerone agonizans, coronatus est. Et postea ait: *Ergo Apostolorum princeps beatus Petrus, de sancto prædecessore nostro Clemente, plebibus prædicando, docens eas, qualiter ei obedire deberent, eumque observare. Si alicui est inimicus Clemens pro actibus suis, vos nolite expectare, ut ipse vobis dicat; cum illo vos nolite inimici esse: sed prudenter observare debetis, & voluntati ejus absque communione obsequundare, & amare vos separare ab eo, cui ipsum sentitis adversum, sed nec loqui his, quibus ipse non loquatur, ut unusquisq; in hac culpa est. Dum cupit omnium vestrûm amicitias ferre, festinet citius reconciliari ei, qui omnibus præest: & pro hoc redeat ad salutem, quum obedire cœperit monitis præsidentis. Si verò quis amicus fuerit his, quibus ipse non loquitur, unus est & ipse ex illis, qui exterminare Dei ecclesiam volunt:* & reliqua. Hucusque Anacletus papa.

Anacletum verò omnino Eusebius prætermisit, quoniam Linus & Cletus, qui non fuerunt papæ, & Clemens atque Anacletus, à passione Petri, in ultimo anno Neronis, usque ad Trajanum, non possunt simul sub regibus stare. In loco enim annorum Clementis, quibus post Petrum, cum Lino & Cleto, sed simul post Petrum novem fuerunt, vel cum Cleto tantùm Clemens cathedram tenuit, Linus & Cletus sunt positi: & in loco Anacleti papæ, qui post Clementem decem annis successit, Clemens positus.

Anni Chr.	*Anni Dom.*	
91	8	Sylvanus, & Priscus.

Quintilianus ex Hispania Calaguritanus, primus Romæ publicam scholam, & salarium ex fisco accepit, & claruit.

| 92 | 9 | Asprenas, & Clemens. Domitianus plurimos nobilium in exilium mittit atque occidit; Mathematicos quoque & philosophos ex urbe Romana pepulit. Cyclus 6. decennovalis.

Anni Chr.	*Anni Dom.*	
93	10	Domitianus 9, & Clemens 2.

Multa opera Romæ facta, in quibus Capitolium, Forum transitoriū, Vespasiani templum, Minerva Chalcidica, forum Trajanum, thermæ Trajanæ & Titianæ, senatus, ludus matutinus, mira area (a) divorum, porticus Isium, ac Serapis stadium, horrea piperatoria. (b) His consulibus, Anacletus papa obiit, secundum gesta Pontificum. Domitianus prohibuit vites in urbibus seri.

| 94 | 11 | Nerva 2, & Rufus. Domitianus tantæ superbiæ fuit, ut aureas & argenteas statuas sibi in Capitolio poni jusserit. Maxima virginum Vestalium, Cornelia, convicta est stupri, & juxta legem viva defossa.

| 95 | 12 | Sabinus & Antoninus. Fl. Josephus vigesimum librum Antiquitatum hoc tempore scribit.

| 96 | 13 | Nerva 3, & Trajanus 3. Secundus post Neronem Domitianus persequitur: & sub eo Apostolus Joannes in ferventis olei dolium missus, ante portam Latinam, sed non est læsus, quia à corruptione carnis erat immunis: deinde in Patmum insulam relegatus, Apocalypsin vidit, quam Irenæus interpretatur. His consulibus, Clemens papa passus est, secundum gesta Pontificum.

| 97 | 14 | Senecio & Palma. Domitianus rursum philosophos & mathematicos Romæ per edictum extrudit. Apollonius Tyanæus, & Euphrates, insignes philosophi habentur. Romæ 6 calendis Maji, natali suo, Anacletus papa, & martyr, sub Domitiano passus, qui memoriam beati Petri construxit, & composuit, ubi episcopi reconderentur.

¶ Evaristus papa 4 post Petrum, annis 10, & mensibus 2 sedit.

| 98 | 15 | Trajanus 4, & Fronto. Domitianus eos, qui de genere David essent, conquiri & interfici jussit, ut nullus Judæorum regni reliquus foret.

Scribit

(a) Al. *mica area divorum.*
(b) Al. *horrea piperasa.*

Scribit Brutius, plurimos Christianorum sub Domitiano fecisse martyrium, inter quos & Flaviam Domicillam, Flavii Clementis consulis ex sorore neptem, in insulam Pontianam relegatam, quia se Christianam esse contestata est.

· Multa signa atque portenta Romæ & toto orbe facta: & in suburbano Romæ bos ad arantem loquutus est, frustra se urgeri, non enim frumenta, sed homines brevi defuturos.

Domitianus suorum conjuratione occisus est in palatio, anno ætatis 35, & per vespiliones ignobiliter portatus: cui Nerva successit.

NERVA.

Romanorum 13, Nerva, Eusebio & Beda teste, regnavit anno 1, mensibus 4, diebus 8, hoc est, usque ad calendas Martias, post passionem anno 70, sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro. Methodius sic: Domitiano 15 annis imperio potito, Nerva suscepit principatum: sub quo omnes boni tituli, qui in Domitianum collati fuerant, detrahuntur.

Anni Chr.	*Anni Ner.*	
99	1	Trajanus 5, & Orphitus.

Alexandriæ 3, episcopus Cerdo, annis 11. Senatus decrevit, ut omnia, quæ Domitianus statuerat, in irritum deducerentur. Itaque multi, quos injustè ejecerat, de exilio reversi sunt, & nonnulli propria bona sua receperunt.

| 100 | 2 | Severio 2, & Sura. Ajunt & apostolum Joannem inter reversos de exilio solutum, Ephesum revertisse: in qua urbe hospitiolum & amicos sui amantissimos habebat. Evangelium quoque contra hæreticos conscribit.

· Justus à Tiberiade Judæorum scriptor agnoscitur.

Romæ passus Eutyches, Victorinus & Marcus: apud Minturninam urbem Victorinus episcopus, frater Severini.

· Nerva obiit in hortis Sallustianis, 72 ætatis anno, quum jam Trajanum adoptasset in filium, his consulibus, teste Cassiodoro.

Trajanus, Agrippinæ in Galliis imperator factus, natus in Hispania. Methodius sic: Nerva post annum plus minusve defuncto, Trajanus succedit imperio. Qua tempestate, apud Antiochiam Evodius primus fuerat: & Ignatius famæ celebritate vulgatus, post Petrum, secunda successione episcopatum sortitus: quem sermo tradit, de Syriæ partibus ad urbem Romam transmissum, & pro martyrio CHRISTI ad bestias datum. Post hunc rexit ecclesiam civitatis ejusdem Heros. Inter eosdem sanè 375
floruit vir æquè insignis Quadratus, qui una cum Philippi filiabus in prophetica gratia celeberrimus fuisse perhibetur. Sed & alii plurimi, per idem tempus Apostolorum discipuli, superstites erant, qui ecclesiæ sanctæ ædificia construentes, regnum cœlorum per omnem terram verbo Dei consecrabant, augentes perfectionis salutare præceptum, ut expeditis in prædicatione Evangelii electis, ad alias gentes, aliasque urbes properarent: & vel principes, vel Evangelistæ, vel pastores, ipsorum Apostolorum suppares, post primas successiones, in ecclesiis, quæ per orbem terræ sunt, fungebantur officio. De quibus post Maternum, qui 40 annis Treveri prædicationis regimen tenuit, quidam Auspicius resedit. Deinde insignes, per legitimas successiones & sanctitate & gratia pollentes, extiterunt, sanctissimus quisque nomine vel meritis celsus, animo sublimis, sed & genere clarus, non segnis, patriæ semper ubique vigens, affectu pio, honore, actuque Serenus, Felix, Mansuetus, Clemens, Moses, Martinus, Anastasius, Andreas, Rusticus, & author Fabricius, & Fortunatus, atque Cassianus, necnon & Marcus, cæterique quàm plurimi, qui suis diversis temporibus non solùm propria provincia, sed & in extremis & ultimis industrii & illustres, non solùm confessione, quin & martyrio existentes, regna etiam tyrannorum vicerunt. Igitur in urbe Roma, tertius post Petrum, Clemens pontificatum suscepit, anno scilicet post passionem Apostolorum Petri & Pauli vigesimo septimo, sed temporibus Domitiani, Nervæ, & Trajani. Cujus sexto sacer-

dotii anno, Domitianus, quindecim annis sui principatus exactis, vivendi finem fecit: post quem imperium Nerva suscepit: quo post annum plus minus defuncto, Trajanus succedit imperio. Cujus tertio principatus anno, Clemens apud Romam, annis novem, mensibus duobus, diebus decem, sacerdotio ministrato divini verbi tradidit ministerium. Hucusque Methodius.

TRAJANUS.

Romanorum 14, Trajanus regnavit annis octodecim, mensibus quindecim: hoc est, usque ad calendas Septembres, in anno octuagesimo nono post passionem: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Traj.*	
101	1	Trajanus 6, & Max.

Decreto senatus, Nerva in Deos translatus.

| 102 | 2 | Senecio 3, & Sura. Hoc anno, scilicet centesimo tertio incarna-
376 tionis, secundum Dionysium, in fine diei dominici subsequente, sexta calendis Januariis, perhibetur Joannes dormire. Methodius noster sic:

¶ Trajani tertio principatus anno, Clemens apud Romam 9 annis, mensibus 2, diebus 10, sacerdotio ministrato, Evaristo divini verbi tradidit ministerium. Hucusque Methodius.

| 103 | 3 | Urbanus, & Marcellus. Irenæus enim episcopus scribit, Joannem apostolum usque ad Adriani tempora permansisse. Post quem discipuli insignes fuerunt, Papias Hieropolitanus episcopus, & Polycarpus Smyrnæus, nec non Ignatius, Antiochenus episcopus.

| 104 | 4 | Candidus, & Quadratus. Trajanus de Dacis & Scythis triumphavit Romæ.

| 105 | 5 | Commodus, & Cerealis. Trajanus, victo rege Decibalo, Daciam fecit provinciam. Hebræos, Sarmatas, Croneos, Arabes, Bosporanos, & Colchos itidem accepit. Seleuciam, Ctesiphontem, & Babylonem occupavit, & tenuit quoque Persiam & Mediam. Methodius sic: Imperator in mari rubro classem instituit, & per eam Indiæ fines vastat.

Anni Chr.	*Anni Traj.*	
106	6	Gallus, & Bradua.

Decretalis epistola Evaristi papæ data est, Gallo & Bradua viris clarissimis consulibus: sub quibus Joannes apostolus, 68 annis post passionem Domini, ætatis suæ 98, Ephesi placida morte quievit. Romæ aurea domus incenditur.

| 107 | 7 | Aphricanus & Crispinus. Terræ motu quatuor urbes Asiæ subversæ, Elea, Myrrhina, Pitanæ, & Cumæ: Galatiæ tres: Græciæ duæ.

| 108 | 8 | Crispinus 2, & Solennus. Alexandriæ ecclesiæ quartus episcopus ordinatus, nomine Primus.

¶ Evaristus papa, qui annis 22 sedit, obiit 12 calendis Januariis.

| 109 | 9 | Piso & Rusticus.

¶ Alexander, papa quintus post Petrum, annis 10, & mensibus 5.

Trajano Christianos persequente, Symeon, filius Cleophæ, qui post Jacobum Hierosolymis tenebat episcopatum, crucifigitur, omnibus mirantibus, & ipso judice, ut 120 annorum senex crucis supplicium pertulisset. Cyclus septimus decennovalis incipit, indictione duodecima.

Methodius sic: Qui, quum octavum sacerdotalis administrationis annum implesset, decimo Trajani Cæsaris principatus anno, Alexander, quinta successione post Petrum, Romanæ plebis gubernacula sortitus est.

| 110 | 10 | Trajanus, & Aphricanus. Ignatius quoque Antiochenæ ecclesiæ episcopus, Romam perductus, bestiis traditur: post quem tertius constituitur episcopus Oron. Plinius secundus, quum quandam provinciam regeret, & in magistratu suo plurimos Christianorum interfecisset, multitudine eorum perterritus, quæsivit de Trajano, quid facto opus esset: nuncians ei, præter obstinationem non sacrificandi, & antelucanos cœtus, ad canendum cuidam Christo ut Deo, nihil apud eos reperiri: præterea ad conservandam disciplinam, vetari ab his homicidia, fur-

ta, adulteria, latrocinia, & his similia. Ad quem commotus Trajanus rescripsit, hoc genus inquirendum non esse, oblatos verò puniendos. Tertullianus refert in Apologetico.

Anni Chr.	Anni Traj.	
111	11	Celsus, & Crispinus.

Plinius secundus, Novocomensis orator & insignis historicus habetur: cujus plurima ingenii opera extant.

| 112 | 12 | Hasta, & Piso. Tres Galatiæ civitates terræ motu erutæ. Pantheon Romæ fulmine concrematum.

| 113 | 13 | Messala, & Pædio. Post Justum, ecclesiæ Hierosolymitanæ episcopatum 4 suscepit Zachæus:

| 114 | 14 | Æmylius, & Vetus. Post quem 5 Thobias: cui successit 6 Benjamin: ac deinde 7 Joannes: & 8, Matthias: post illum 9 constituitur Philippus.

| 115 | 15 | Niger, & Apronianus. Trajanus Armeniam, Assyriam & Mesopotamiam fecit provincias.

| 116 | 16 | Clarus, & Alexander. Judæi, qui in Lybia erant, adversus cohabitatores alienigenas dimicant: similiter in Ægypto, & in Alexandria: apud Cyrenen quoque & Thebaiden magna seditione contendunt: verùm gentilium pars superat in Alexandria.

| 117 | 17 | Adrianus 2, & Salinator. Judæis Mesopotamiæ rebellantibus, præcepit imperator Trajanus Lysiæ Quieto, ut eos provincia exterminaret: adversus quos Quietus vi aciem instruens, infinita eorum millia interfecit. Ob hoc procurator Judææ ab imperatore decernitur. Salaminiam, urbem Cypri, interfectis in ea gentibus, subverterunt Judæi.

| 118 | 18 | Adrianus 2, & Rusticus. Alexandri papæ passio. 5 nonas Maji, Romæ, via Numentana, ab Urbe miliario 7, cum Eventio & Theodolo presbyteris, sub Trajano imperatore, judice autem Aureliano decollatus: siquidem Adrianus non adhuc imperabat, sed in Martyrologio legitur.

¶ Sixtus papa sextus, annis decem, mensibus undecim. Qui constituit in decretis, ut sacra mysteria non tractentur, nisi à sacris ministris: & intra actionem missarum, Sanctus, & Gloria in excelsis cantari. Romæ passi sunt Clemens & Alexander papæ, Quirinus cum filia Balbina, Sulpicius & Servilianus, Domicilla & Seraphia virgines, Neræus & Achillæus, Ignatius, Antiochenus episcopus, & discipulus Joannis.

Anni Chr.	Anni Traj.	
119	19	Servilius, & Fulvius.

His consulibus, teste Cassiodoro, Trajanus apud Seleuciam Isauriæ, obiit profluvio ventris, anno ætatis 63, mense 9, die 4. Mensis autem 9, est secundum Latinos September. Ossa ejus, in urna aurea collocata, sub columna fori, quod ejus nomine vocitatur, recondita sunt: cujus columnæ altitudo 1140 pedes erigitur. Huic succedit Adrianus, utraque lingua peritissimus, natione Italus, ex consobrina Trajani, qui regnavit annis 20, mensibus 10, diebus 29. Methodius sic: Alexandri 9 papæ sacerdotii anno, Trajanus Cæsar 20 annis, minus 7 mensibus, principatu perfuncto obiit, & Ælius Adrianus in sceptro suscipitur, & annis viginti uno regnavit.

ADRIANUS.

Romanorum 15, Adrianus regnavit annis 21, mensibus 10, diebus 20, hoc est, usque ad calendas Augusti, in anno 111 post passionem, sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Adr.	
120	1	Verus, & Augur.

Adrianus Alexandriam à Romanis subversam, publicis instauravit expensis. 377

| 121 | 2 | Aviola, & Pansa. Adrianus Judæos capit, secundò contra Romanos rebellantes. Senatus Trajanum in Deos refert.

| 122 | 3 | Paternus, & Torquatus. Adrianus reliqua tributa urbibus relaxavit, chartis publicè incensis: plurimos tributis etiam liberos præstitit. Methodius sic: Tertio ejusdem Ælii Adriani anno principatus, Alexander, episcopus Romanæ urbis, sacerdotium simul ac vitam finivit, decennio expleto. Post hunc 6 pontifex ab Apostolis ordina-

dinatur Sixtus. Hucusque Methodius.

Plutarchus Cheronæus, Agathobulus & Oenomaus, philosophi clari habentur.

Anni Chr.	*Anni Adr.*	
123	4	Glabrio, & Apronianus.

Bellum contra Sauromatas gestum.

Terræ motu facto, Nicomedia ruit, & Nicenæ urbes plurimæ eversæ sunt, ad quarum instaurationem Adrianus de publico est largitus expensas.

| 124 | 5 | Asiaticus, & Aquilinus. Euphrates, Stoicus philosophus, moritur. Adrianus in Lybiam, quæ à Judæis vastata fuerat, colonias deducit.

| 125 | 6 | Verus, & Ambiguus. Adrianus Athenienfibus, leges petentibus, ex Draconis & Solonis reliquorumque libris jura composuit.

| 126 | 7 | Gallicanus, & Titianus.

| 127 | 8 | Torquatus, & Libo. Hierosolymorum 10 post Philippum constituitur episcopus Seneca. Post quem 11 Justus, 12 Levi, 13 Ephres, 14 Joses, 15 Judas. Hi omnes, usque ad eversionem, quam ab Adriano perpessa est Hierusalem, ex circuncisione episcopi fuerunt. Hæc Methodius.

| 128 | 9 | Celsus, & Marcellinus Quadratus, discipulus apostolorum, & Aristides, Atheniensis philosophus, libros pro Christiana religione, Adriano dedêre compositos. Methodius sic: Cyclus 8 decennovalis incipit, indictione prima. Anno 6 Sixti sacerdotii, imperii autem Ælii Adriani Cæsaris 8 anno, sanctus Maternus, Trevericæ sedis archiepiscopus, 40 annis post Valerium sui pontificatus dignanter expletis, ad cœlestia transivit, anno Dominicæ incarnationis 128.

| 129 | 10 | Pontianus, & Rufinus. Serenus Granius, legatus, vir apprimæ nobilitatis, literas ad imperatorem misit, iniquum esse dicens, clamoribus vulgi, innocentium hominum sanguinem spargi, & sine ullo crimine, nominis tantùm & sectæ reos fieri:

378 | 130 | 11 | Augurinus, & Sergianus. Quibus commotus Adrianus, Minutio Fundano, proconsuli Asiæ, scripsit, sine objectu criminum, Christianos non condemnandos: cujus epistolæ usque ad nostra tempora durat exemplum. Imperator Adrianus pater patriæ appellatur.

Anni Chr.	*Anni Adr.*	
131	12	Tiberius, & Syllanus.

Sixtus papa passus 8 idus April.

¶ Telesphorus, papa 7 post Petrum, annis 11. Hic constituit, ut 7 hebdomades plenas ante Pascha omnes clerici à carne abstinerent, in nocte Nativitatis Domini missæ celebrarentur, & ut ad Missam, *Gloria in excelsis* cantaretur. Methodius sic: Romæ autem, anno 12 Ælii Adriani principatus, Sixto 12 annis Romanæ ecclesiæ gubernaculis functo, Telesphorus 7 pontifex ab Apostolis subrogatur. Hucusque Methodius. Antiochiæ constituitur 4 episcopus Cornelius.

| 132 | 13 | Sergius, & Verus. Alexandrinæ ecclesiæ 6 episcopus Eumenes constituitur.

| 133 | 14 | Pompejanus, & Attilianus. Templum Romæ Veneris sub Adriano in Urbe factum est.

| 134 | 15 | Pompejanus, & Commodus. Adrianus insignes & plurimas ædes Athenis quum fecisset, agonem edidit, bibliothecamque extruxit.

| 135 | 16 | L. Ælius, & Albinus. Judæi in arma versi, Palæstinam depopulati sunt, tenente provinciam Tinio Rufo, cui, ad opprimendos rebelles, Adrianus misit exercitum.

| 136 | 17 | Camerinus, & Niger. Cochleas, dux Judaicæ factionis, nolentes sibi Christianos adversus militem Romanum ferre subsidium, omnimodis cruciatibus necavit.

| 137 | 18 | Antoninus, & Præsens. Bellum Judaicum, quod in Palæstina gerebatur, finem accepit, rebus Judæorum penitus compressis: ex quo tempore etiam introëundi eis Hierosolymam licentia ablata est, primum Dei nutu, sicut Prophetæ vaticinati sunt, deinde Romanis interdictionibus.

| 138 | 19 | Antoninus 2, & M. Ælius. Hierosolymæ, primus ex Gentibus constituitur Marcus, cessantibus episco-

episcopis his, qui fuerunt ex Judæis, numero 15, post passionem Domini per annos 107, sicut Eusebius & Beda perhibent. Da igitur annos 34 Domini usque in passionem Domini, & 107; fiunt 141 anni, usque ad annum, quo omnes Judæi ex Hierusalem sunt projecti.

Anni Chri.	Anni Adr.	
139	20	Severus, & Syllanus.

Ælia civitas, id est Hierusalem, ab Ælio Adriano condita est, & in fronte ejus portæ, qua Bethlehem egreditur, sub sculptus in marmore, significans Romanæ potestati subjacere Judæos. Nonnulli à Tito Æliano, Vespasiani filio, extructam arbitrantur. Hieronymus dicit, ab Adriani temporibus usque ad imperium Constantini, per annos circiter 180, in loco resurrectionis Domini, simulacrum Jovis in crucis rupe statutum, quod ex more, die Veneris à Gentilibus positum, colebatur: æstimantibus persequutionis autoribus, quòd tollerent fidem nobis resurrectionis & crucis, si loca sancta per idola polluissent.

| 140 | 21 | Rufus, & Torquatus.

Hoc tempore erat Aquila Ponticus secundus interpres post Septuaginta interpretes, qui Scripturas de Hebræo transtulit. Telesphorus papa passus nonis Januariis.

¶ Hyginus, papa 8 post Petrum, annis 4. Hic constituit clerum, & distribuit ecclesiasticos gradus.

Romæ passi sunt Sixtus, & Telesphorus papæ, Getulius, Sabina & Seraphia virgines; apud Messanam, civitatem Apuliæ, Eleutherius episcopus cum Anthia matre, Dionysius, episcopus Areopagita; apud Tiburtinam urbem Italiæ, Symphorosa cum septem filiis suis: apud Athenas, Quadratus & Aristides clarescunt.

His consulibus, Adrianus intercutis aquæ morbo apud Baias in Campania moritur, anno 21, mense 10, die 20, sicut in Romana historia habetur: cui successit Antoninus Pius, sub quo sequentes consules fuerunt, teste Cassiodoro. Methodius sic: Verùm Ælius Adrianus 21 anno sui principatus diem obiit: & Antoninus, cognomento Pius, Romanum suscepit imperium. Hujus primo imperii anno Telesphorus, annis 11 sacerdotio in Urbe administrato, vita decessit: & Hyginus episcopatus sortem Romanæ ecclesiæ suscepit. Veruntamen Irenæus refert, Telesphorum martyrio vitam finisse. In Hierosolymis sanè episcoporum tempora successionesque, nullis ad integrum monumentis conservata reperimus: eò quòd valde ad breve tempus, mortis celeritate prærepti, sacerdotio functi singuli quique perhibeantur. Ita, quantum ex veterum lectione comperio, ad tempora usque principis Adriani, sub quo Judæi excidium passi sunt, tradunt 15 episcoporum successiones esse decursas; quos omnes ajunt Hebræos antiquæ originis extitisse, & scientiam CHRISTI fideliter recepisse: & ideo incunctanter ab his, qui poterant, de fidei merito judicare, sacerdotio quoque visos esse dignissimos: quippe, quum omnis tunc ecclesia, ex Hebræis fidelibus coacervata firmataque videretur, incipientibus ab apostolis, & perdurantibus nimirum usque ad illud tempus excidii, quo Judæi iterum deficientes à Romanis magnis prœliis subjugati sunt. Igitur, quia per idem tempus assumere episcopos ex circumcisione cessatum est: necessarium videtur, omnes à primo usque ad id temporis enumerare pariter sacerdotes.

Primus itaque Hierosolymorum episcopus Jacobus, qui frater Domini est habitus, id est consobrinus. Post hunc secundus, Symeon electus est, frater ejusdem Jacobi, qui filii fuerant Cleophæ & Mariæ, materteræ matris Domini. Tertius Joseph, qui cognominatus est Justus, qui ad suppletionem apostolicæ perfectionis cum Matthia, qui sortitus est apostolatum, indeptus est episcopatum.

Zachæus quartus.
Tobias quintus.
Benjamin sextus.
Joannes septimus.
Matthias octavus.
Post quem Philippus nonus;

cui

cui decimus Seneca subrogatus est.
Justus, undecimus.
Exinde ac duodecimus, Levi.
Post hunc Effrem decimus tertius.
Et Joseph decimus quartus.
Ac finis omnium Judas, decimus quintus.

Isti sunt ferè omnes, qui Hierosolymis episcopi, ab Apostolis ad illa usque tempora, quæ superius designavimus, plebi illi ex circumcisione præfuerunt. Hucusque Methodius.

ANTONINUS PIUS.

379 Romanorum 16, T. Antoninus cognomento Pius, imperator 16 à Julio Cæsare: segregatis à numero principum Galba & Othone & Vitellio, regnavit cum liberis suis, Aurelio & Lucio, viginti & non plenis tribus annis. Hæc Orosius. Mensibus item tribus, secundum Eusebium & Bedam, hoc est, usque ad calendas Novembres, in anno 134 post passionem Domini. Quia autem mos erat historicorum, ut imperatori deputaretur annus, in quo moreretur, vel regno deficeret: ideo dici potest, quòd non plenis viginti tribus annis Antoninus Pius regnavit, quum non usque in finem anni vixit.

Anni Chr. | *Anni Pij.*

141 | 1 | Torquatus 2, & Herodes. Iste autem Pius dictus est, quia in omni regno Romano hominibus debita relaxavit.

142 | 2 | Aviola, & Maximus: inde Antoninus iste Pius, Pater patriæ appellatus est.

143 | 3 | Antoninus tertiò, & Aurelius. Sub Hygino, Romanæ urbis episcopo, Valentinus Hæresiarcha, & Cerdo, magister Marcionis, Romam venerunt.

144 | 4 | Gratus, & Seleucus. Justinus philosophus librum, pro nostra religione conscriptum, Antonino tradidit. Hyginus papa obiit, quarto idus Januarii. Pius papa 9 post Petrum, annis 15. Methodius sic: Igitur in urbe Roma, quum Hyginus papa 4 episcopatus sui anno decessisset, Romanæ ecclesiæ sacerdotium Pius suscepit. Hucusque Methodius. Antoninus 4, & Aurelius. Sub Pio Hermes scribit librum, in quo præceptum angeli continetur, ut Pascha Domini die Dominico celebraretur.

Anni Chr. | *Anni Pij.*

145 | 5 | Largus, & Messalinus. Antiochiæ 5 episcopus Heros.

146 | 6 | Torquatus 3, & Julianus. Alexandriæ sextus episcopus, Marcus annis decem.

147 | 7 | Orphitus, & Priscus. Valentinus hæreticus permanet usque ad Anicetum papam.

148 | 8 | Glabrio, & Vetus.

149 | 9 | Gordianus, & Maximus. Marcion hæresiarcha agnoscitur.

150 | 10 | Glabrio 2, & Romulus. Taurus Bericitus, Platonicæ sectæ philosophus, clarus habetur.

151 | 11 | Præsens, & Rufus. Arianus philosophus Nicomediensis agnoscitur.

152 | 12 | Commodus, & Lateranus. Apollonius Tyrius, Stoicus natione, Chalcedonius, & Basilides Scythopolitanus, philosophi illustres habentur.

153 | 13 | Verus, & Sabinus. *Qui Cæsaris præceptores fuerunt:*

154 | 14 | Syllanus, & Augurinus.

155 | 15 | Barbarus, & Regulus. Alexandriæ ecclesiæ 8 episcopus Celadion, annis 14.

156 | 16 | Tertullus, & Sacerdos. Crescens Cynicus agnoscitur, qui Justino, nostri dogmatis philosopho, adversans, & prævaricatorem philosophiæ coarguens, persequutionem suscitavit, in qua ille gloriosè pro CHRISTO sanguinem fudit.

157 | 17 | Quintillus, & Priscus. Galenus medicus Pergamensis.

158 | 18 | Verus, & Bradua. *Pius* papa obiit 5 idus Julii. Methodius sic: Qui 15 annis in sacerdotio exactis, Aniceto post se sedem pontificatus tradidit. Hucusque Methodius.

¶ Anicetus, papa 10 post Petrum, annis

annis 11, mensibus 4. Hic constituit, ne clericus comam nutriret, juxta præceptum Apostoli.

Anni Chr.	Anni Pij.	
159	19	Antoninus 5, & Aurelius 3. Sub Aniceto papa, Polycarpus Romam veniens, multos ab hæretica labe castigavit, qui Valentiniani & Cerdonis fuerant nuper doctrina corrupti.
160	20	Antoninus 6, & Aurelius 4. Hierosolymorum episcopatum post Marcum suscepit Cassianus 17, post quem Publius 18, cui successit Maximus 19, postea Julianus 20, deinde Gajanus 21, & Symmachus 22, item Gajus 23, præterea Julianus 24, & Capito 25.
161	21	Antoninus septimò, & Aurelius quintò.
162	22	Proconsul Antoninus, & Aurelius. Antoninus Pius apud Lorium, villam suam, 12 ab Urbe milliario moritur, anno ætatis suæ 67. Usque ad hoc tempus singuli Augusti fuerunt: cui successerunt filii sui, id est, Marcus Antoninus Verus, & Lucius Annius, & Antoninus Severus, qui regnaverunt annis 19, sub quibus bi consules fuerunt, teste Cassiodoro. Methodius sic: Hujus itaque Aniceti 4 anno sacerdotii, Antoninus imperator, qui cognominatus est Pius, 22 anno sui principatus exacto, decessit: & M. Aurelius Verus, cum Lucio fratre succedunt. Quo in tempore Polycarpus, Smyrnæorum ecclesiæ sacerdos, maximis persequutionibus Asiam quatientibus, vitam humanam martyrio finivit.

M. ÆLIUS.

Romanorum 17, M. Ælius Antoninus, qui & Verus, cum fratre L. Commodo, post patrem regnaverunt annis 19, mense 1: hoc est, usque ad calendas Decembris in anno 153 post passionem Domini, his consulibus, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Ælij.	
163	1	Duo Augusti consules. Hi primùm æquo jure imperium administraverunt: quum usque ad hoc tempus singuli Augusti fuerint.
164	2	Rusticus, & Aquilinus. Lucio Cæsari & Athenis sacrificanti, ignis in cœlo ab Occidente in Orientem ferri visus est.
165	3	Lælianus, & Pastor. Cyclus 10 decennovalis incipit, indictione 9. Vologesus, rex Parthorum, vicinas sibi Romanas provincias depopulatus est.
166	4	Macrinus, & Celsus. Fronto orator insignis habetur, qui Antoninum Verum Latinis literis erudivit. Seleucia, Assyriæ urbs, cum trecentis millibus hominum à Romanis capta.
167	5	Orpbitus, & Pudens. Apud Pisas Peregrinus philosopbus, rogo ex lignis composito, incendiis semet ipsum projecit.
168	6	Pudens 2, & Pollio. Persequutione orta in Asia, Polycarpus & Pionius passi sunt, quorum scriptæ quoque passiones feruntur. Plurimi in Gallia gloriosè ob nomen CHRISTI interfecti sunt: quorum usque in præsentem diem condita libris certamina perseverant. Alexandriæ 9 episcopus Agrippinus, annis 12. 380
169	7	Verus 3, & Quadratus. Romani contra Germanos, Marcomanos, Quados, Sarmatas, & Daces dimicant.
170	8	Apronianus, & Paulus. Anicetus papa passus, decima septima calendis Aprilis.

¶ Soter, papa 11 post Petrum, annis novem: qui constituit, ut nulla monacha pallam sacratam in ecclesia contingeret, atque incensum poneret. Methodius sic: Octavo itaque supra dicti principis Antonini Veri anno, Aniceto papæ Romæ 11 episcopatus sui anno defuncto, successit Soter. Apud Alexandriam verò Celadion 13 annis ministrato sacerdotio, Agrippinum successorem reliquit. Apud Antiochiam autem per idem tempus Theophilus, 6

ab apostolis ecclesiæ pontificatum tenebat: ubi quartus post Heronem fuerat Cornelius: post quem 5 gradu Hero successerat. Sed (sciendum) primus omnium post Petrum, Evodius ejusdem Ecclesiæ Antiochenæ episcopatum tenebat, sub Domitiano & Nerva: post hunc, secundus fuit Ignatius, sub Trajano Cæsare: post Ignatium autem rexit civitatem ejusdem Heros tertius, sub Ælio Adriano Cæsare: post Heronem, Cornelius fuit quartus: & post Cornelium, Hero quidam fuit quintus, sub Antonino Cæsare. Tunc etiam Egesippus insignis habebatur, & Dionysius, Corinthiorum episcopus: cujus extat epistola ad Athenienses de episcopo eorum Publio & Quadrato, qui eidem martyri successerat in sacerdotium, designans Dionysium Areopagitam primùm inibi ab apostolo Paulo episcopum ordinatum. Septimus autem ab apostolis, Antiochenæ ecclesiæ sacerdotium Maximinus suscepit. Hucusque Methodius. Antiochiæ 6 episcopus Theophilus, annis 9, cujus plurima ingenii opera extant. Lucius imperator anno 170, imperii autem 9, sive (ut quidam putant) 11, inter Concordiam & Altinum apoplexia extinctus est, sedens cum fratre in vehiculo.

Anni Chr.	Anni Ælij.	
171	9	Priscus, & Apollinaris.

Antonino, imperatori inclyto, Asianus apologeticum pro Christianis tradidit. Apollinaris Asianus, Hieropolitanus episcopus, insignis habetur.

| 172 | 10 | Cethegus, & Clarus. Dionysius, Corinthiorū episcopus, clarus habetur, & Pynitus Cretensis, vir eloquentissimus. Decretalis epistola Soteri papæ data est, Cethego & Claro viris clarissimis consulibus.

| 173 | 11 | Severus, & Herennianus. Pseudoprophetia, quæ Cataphrygas nominatur, accepit exordium, autore Montano & Priscilla Maximillaque insanis vatibus. Tatianus hæreticus agnoscitur, à quo Encratitæ.

381

Anni Chr.	Anni Ælij.	
174	12	Orphitus, & Maximus.

Bardesanes, alterius hæreseos princeps notus efficitur. Oppianus Cilix, poëta agnoscitur; halieutica miro splendore conscripsit.

| 175 | 13 | Severus, & Pompejanus. Imperator Antoninus multis adversum se nascentibus bellis sæpe intererat, sæpe duces nobilissimos mittebat: in quibus semel Pertinacis exercitui, & qui cum eo in Quadorum regione pugnabant, siti oppressis, pluvia divinitus missa est: quum econtrario Germanos & Sarmatas fulmina persequerentur, & plurimos eorum interficerent. Hucusque Methodius Martyr.

| 176 | 14 | Piso, & Julianus. Extant literæ M. Aurelii, gravissimi imperatoris, quibus illam Germanicam sitim Christianorum (fortè militum) precationibus impetrato imbri discussam contestatur.

| 177 | 15 | Pollio, & Aper. Soter papa obiit 11 calendis Maji.

¶ Eleutherius papa 12 post Petrum, annis 10, mense uno. Methodius sic: Igitur Soteri episcopo in urbe Roma 7 annis, sacerdotio ministrato, 12 ab apostolis, succedit Eleutherius 16 anno imperii Antonini Veri. Hucusque Methodius. Lucius, Britanniæ rex, ab Eleutherio papa, per epistolam, Christianum se fieri impetrat. Antiochiæ 7 episcopus Maximus.

| 178 | 16 | Commodus, & Quintillus. Antoninus filium suum Commodum regni consortem facit.

| 179 | 17 | Orphitus, & Rufus. Imperatores multis multam largiti sunt pecuniam, quæ fisco debebatur, provinciis concedentes: tabulas debitorum in medio Romanæ urbis foro igne incendi præcipiunt: ac ne quid bonitati deesset, seniores quasque leges novis constitutionibus temperaverunt. Romæ passus Anicetus papa, Symmetrius presbyter, Felicitas cum septem filiis, Julius, Antonius, Eusebius, Potentianus, Peregrinus, Vincentius; apud Sebasten Armeniæ minoris, multi martyres sub Agricola judice; apud Spoletum Con-

Concordius; apud Smyrnam Polycarpus episcopus, discipulus Joannis, item Germanicus & Pioonius; apud Apameam, Alexander & Gajus, apud Cretam urbem Gortinæ Philippus episcopus; apud Pergamum urbem Asiæ, Carpus episcopus, Papyrius diacoous, Justinus philosophus: apud Lugduoum Galliæ, Irenæus episcopus cum multis, Photinus episcopus ejusdem urbis, & Blandina cum aliis 68, Epipodius, & Alexander; in Syria Corona & Victor; Mediolaoi Faustus, Cabillonæ Marcellus; item in territorio Cabillooensi, castro Trenortio Valerianus; io Alexandria Ptolemæus,& etiam Lucius. *(a)*

Anni Chr.	*Anni Ælij.*	
180	18	Commodus 3, & Verus.

Antooinus, post victoriam, adeò in editione munerum magoificus fuit, ut ceotum simul leones exhibuerit. Commodus à senatu Augustus appellatus.

Smyrna, urbs Asiæ, terræ motu ruit: ad cujus instaurationem decennalis tributorum immuoitas data est.

Alexandriæ ecclesiæ episcopatum sortitus est Julianus 10, annis 10. His consulibus, teste Cassiodoro, Antooinus in Pannonia morbo periit, anno ætatis 61: cui successit Commodus, filius suus, sub quo sequentes consules fuerunt, teste Cassiodoro. Methodius sic: Idem Antoninus, quum imperio 19 annis perdurasset, post excessum sui, principatum Commodo dereliquit: quo regni apicem guberoante, pax ecclesiæ per omnem terram propagatur, & sermo Domini ex omnium genere hominum ad agnitionem & veritatem Dei summi animas congregabat. Qua tempestate, apud Antiochiam, octavus ab Apostolis, post Maximinum episcopus coostituitur Serapio. Tunc apud Cæsaream Palæstinæ, Theophilus, & Narcissus in Hierosolymis, ecclesias procurabant. Apud Corinthum verò Bathyus, apud Ephesum Polycrates, nobiles in episcopis habebantur: & io eodem tempore, author totius probitatis Treverim rexit.

COMMODUS.

Romaoorum 18, Commodus, secundum omnes regnavit annis 12, mensibus 8, juxta historiam Romanam: hoc est, usque ad calendas Augusti, in anno 167 post passionem. A prima statim pueritia fuit turpis, improbus, crudelis, ita ut 12 ætatis anoo balneatorem, qui non statim audierat dicto, in fornacem ignis conjici jusserit. 300 concubinas & 300 puberes habuit.

Anni Chr.	*Anni Com.*	
181	1	Præsens, & Gordianus. 382

Commodus de Germanis triumphavit. Methodius sic, & Cassiodorus. Eodem anoo templum Serapis Alexandriæ inceosum.

| 182 | 2 | Mamertinus, & Rufus tertiò. Irenæus, Lugdunensis episcopus, insignis habetur.

| 183 | 3 | Commodus quartò, & Victorinus. Thermæ Commodiaoæ Romæ factæ.

| 184 | 4 | Marullus, & Ælianus. Commodus Septembrem mensem nomine suo appellavit.

| 185 | 5 | Materous, & Bradua. Hierosolymis fuit ordioatus episcopus

Maximus	26,
post quem Antoninus	27,
Valens	28,
Dulcianus	29,
Narcissus	30,
Dius	31,
Germanio	32,
Gordius	33,
Rursum Narcissus	34.

Tantis apud Hierosolymam episcopis constitutis, non potuimus discernere tempora, eo quòd in præsentem diem episcopatus eorum anoi minimè reperiuntur. In Capitolium fulmen ruit, & magoa inflammatione facta, bibliotheca, & vicinæ quæque ædes concrematæ. Decretalis epistola Eleutherii papæ data est, Materno & Bradua viris venerabilibus, clarissimis consulibus.

| 186 | 6 | Commodus 5, & Glabrio. Commodus incommodè multos nobilium interfecit.

(a) al. *Edutius.*

Anni Chr. | *Anni Com.*

187 | 7 | Crispinus, & Ælianus. Commodus spectacula populo Romano præbet insignia.

188 | 8 | Fuscianus, & Syllanus. Theodosio Ephesius interpres tertius tunc habetur.

189 | 9 | Duo Syllani. Alexandriæ 11 constituitur episcopus Demetrius, annis 43. Commodus imperator colossi capite sublato, suæ imaginis caput jussit imponi. Cyclus 11 decennovalis incipit.

190 | 10 | Commodus 6, & Septimianus. Seraphio 9 Antiochiæ episcopus ordinatus.

191 | 11 | Apronianus, & Bradua. Incendio Romæ facto, palatium & ædes Vestæ, plurimaque Urbis pars solo coæquatur. Eleutherius papa obiit 8 calend. Junii.

¶ Victor, 13 post Petrum, annis 9. Methodius sic: In urbe autem Roma, Eleutherio sub prædicti principis Commodi principatu, tredecim annis pro sacerdotio functo, Demetrius substituitur episcopus.

192 | 12 | Commodus 7, Gravius. *Victor Romæ ac universalis ecclesiæ ar-*
383 *chiepiscopus Theophilo episcopo & cunctis fratribus Alexandriæ CHRISTO famulantibus, salutem in Domino:* & reliqua. Hæc epistola data est 13 calend. Augusti, Commodo & Gravio viris clarissimis, venerabilibus consulibus. Multi in tempore hujus passi sunt ex his, quos suprà diximus. Sed propter similitudinem nominum imperatorum, minimè passiones discernuntur. Dicunt tamen, quòd Irenæus, Lugdunensis episcopus, sub isto passus sit.

193 | 13 | Commodus 8, & Pertinax. His consulibus, teste Cassiodoro, Commodus strangulatur in domo Vespasiani: cui successit Pertinax. Methodius sic: Commodus autem 13 annis imperio gubernato, Pertinaci post se regnum reliquit. Quo sex solis mensibus retento, idem Pertinax obiit, & Severus post hunc suscepit imperium.

PERTINAX.

Romanorum 19, Ælius Pertinax, secundum omnes regnavit mensibus sex, hoc est, usque ad calendas Februarias, in anno 168 post passionem Domini nostri.

Anni Chr. | *Anni Per.*

194 | 1 | Falco & Clarus. Pertinax sexagenario major, quum præfecturam Urbis ageret, ex Senatusconsulto imperare jussus est. Pertinax, obsecrante senatu, ut uxorem Augustam, & filium Cæsarem appellaret, contradixit: sufficere sibi, quòd ipse invitus regnaret, testatur. Victor papa, datis latè libellis, constituit, ut pascha die Dominico (sicut præcessor ejus Eleutherius) à 14 luna primi mensis usque ad 21 celebraretur. Cujus decretis Theophilus, Cæsareæ Palæstinæ episcopus, scripsit adversus eos, qui 14 luna cum Judæis Pascha celebrabant, cum cæteris, qui in eodem concilio aderant, episcopis, synodicam & valde utilem epistolam. His consulibus, (teste Cassiodoro) Pertinax occiditur in palatio, scelere Juliani jurisperiti.

DIDIUS.

Romanorum 20, Didius Julianus, secundum historiam Romanam, post Pertinacem invasit rempublicam, vir nobilis & vir peritissimus, nepos Didii Juliani, qui sub D. Adriano perpetuum composuit edictum. Orosius sic: Julianus, interfecto Pertinace, invasit imperium, sed mox à Severo, apud pontem Milvium, bello civili victus, interfectus est, mense octavo, postquam imperare cœperat: & ita inter Pertinacem & Julianum unus annus assumptus. Hucusque Orosius. Et hoc est usque ad calendas Septembres, & in eodem anno 169 post passionem Domini.

SEVERUS.

Romanorum 21, Severus, provincia Tripolitana natus, oppido Lepti, regnavit annis 18 (teste Cassiodoro) men-

menſibus 3, ſecundum hiſtoriam Romanam: hoc eſt, usque ad calendas Decembres, in anno 186 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte eodem Caſſiodoro. Methodius ſic: Severi temporibus plurimi eccleſiaſtici viri nobiles & ſtylo illuſtres extiterunt, ſicut ex eorum monumentis agnoſcimus: ex quibus eſt Heraclitus Maximus, qui de famoſiſſima omnium hæreticorum diſſeruit quæſtione, qua ſemper inquiritur, unde ſint mala, unde malitia, vel quòd materia facta ſit & non intacta. * Igitur ex Gentibus eccleſia congregata primùm in ſucceſſione, poſt circumſionem, Hieroſolymis epiſcopatum accepit Marcus, poſt quem Caſſianus, deinde Publius, poſt hunc Maximus, & ſic Julianus, poſt quem Gajus, & iterum alius Julianus, Capiton quoque & Valens, inde Docilianus, poſt quem decimustertius ab apoſtolis Narciſſus.

Anni Chr.	*Anni Sev.*	
195	1	L. Severus, & Albinus.

L. Septimius Severus, provincia Tripolitana, oppido Lepti, ſolus ex Aphrica, usque in præſentem diem, Romanis imperator fuit, & in honorem Pertinacis, quem Julianus occiderat, Pertinacem cognominare juſſit Senatus: eo quòd ſuper 18 annos ſuos, 6 menſibus regnaret. Clemens, Alexandrinæ eccleſiæ presbyter, & Pantheus, Stoicus philoſophus, in diſputatione dogmatis noſtri diſertiſſimi habentur.

| 196 | 2 | Tertullus, & Clemens. Symmachus interpres quartus habetur. Samarites quidam Symmachus Judæorum factus proſelytus, divinas Scripturas ex Hebræo ſermone in Græcam linguam transfudit, ſuamque condidit editionem.

| 197 | 3 | Dexter & Priſcus. Narciſſus, epiſcopus Hieroſolymorum, & Theophilus Cæſarienſis, Polycarpus quoque & Bacchylus, Aſianæ provinciæ epiſcopus, inſignes habentur.

| 198 | 4 | Lateranus & Rufinus. Quæſtione orta in Aſia inter epiſcopos, an ſecundum legem Moſis 14 die menſis paſcha obſervandum eſſet. Victor, Romanæ urbis epiſcopus, Hermes, plurimique eccleſiarum paſtores, quod probabile viſum fuerit, literis ediderunt: quarum memoria ad nos usque perdurat. Decretalis epiſtola Victoris papæ, data Laterano & Rufino conſulibus.

Anni Chr.	*Anni Sev.*	
199	5	Saturninus & Gallus.

Judaicum & Samaritanum bellum motum.

| 200 | 6 | Amulinus & Fronto. Severus Parthos & Adiabenos ſuperavit, Arabesque interiores ita cæcidit, ut regionem eorum Romanam provinciam feecerit; ob quæ Parthicus, Arabicus, Adiabenicus, cognominatus eſt.

| 201 | 7 | Severus 2, & Victorinus.

| 202 | 8 | Fabianus & Mutianus. Victor papa paſſus eſt undecimo calendis Maji.

¶ Zephyrinus 14 papa poſt Petrum, annis 17, menſibus 2. Hic conſtituit, ut, præſentibus omnibus clericis & laicis fidelibus, ſive diaconus vel presbyter ordinaretur, & à ſtantibus ſacerdotibus miſſæ celebrarentur.

| 203 | 9 | Severus 3, & Antoninus. Quinta perſequutione Severus perſequitur Chriſtianos. Methodius ſic: Igitur nono anno principatus Severi, Victor in Romana urbe, decem annis ſacerdotio functus, deceſſit: cui ſucceſſor ſacerdotii Zephyrinus extitit.

| 204 | 10 | Geta & Plautianus. Leonides, Origenis pater, glorioſa morte transfertur. Methodius ſic: Alexander, ob confeſſionem Dominici nominis, inſignis habetur.

| 205 | 11 | Antoninus 2, & Geta 2. Clemens multa & varia conſcribit.

| 206 | 12 | Albinus & Ælianus. 384
Muſanus philoſophus ſcriptor agnoſcitur.

| 207 | 13 | Aper & Maximus. Clodius Albinus, qui ſe in Gallia Cæſarem feecerat, apud Lugdunum interficitur.

| 208 | 14 | Antoninus 3, & Geta 3. Cyclus 12 decennovalis indictione 2.

| 209 | 15 | Pompejanus, Avitus. Tertullianus Apher, centurionis proconſu-

consulis filius, omnium ecclesiarum sermone celebratur.

Anni Chr.	Anni Sev.	
210	16	Faustinus & Rufus. Origenes Alexandriæ studiis eruditur.
211	17	Gentianus & Bassus. His consulibus, Severus imperator Eboraci in Britannia moritur: cui successit Antoninus Caracalla, Severi filius, qui regnavit annis 7. Methodius sic: Quum verò 19 annis Severus tenuisset imperium, decessit: & Antoninus ei filius succedit. Apud Antiochiam autem, defuncto Serapione episcopo, Asclepiades loci illius suscepit sedem, qui & ipse unus ex præclaro confessorum numero, sicut Marcus Treverensis, habebatur. Quo in tempore quam plurimi erant, qui in confessionibus gloriam quæsierant Dei, tum providentia Dei fuerant reservati: in quibus Alexander, confessionis titulo satis clarus, Hierosolymorum ecclesiæ subrogatus est episcopus, quum superesset adhuc Narcissus, qui ante eum functus est pontificatus officio. Rursus Alexandro Mazabanes succedit: post Mazabanem, sacerdotium suscepit Hymenæus: post Hymenæum, Zabdas successit. Qui, quum parvo tempore supervixisset, Hermonem post se reliquit; quem sequutus est Maximus, qui ex illis erat, quibus Maximianus, dextris oculis effossis, & sinistro poplite succiso, per mandata damnaverat. Post quem Cyrillus, confusa jam ordinatione suscepta, aliquando in fide, sæpius in communione variabat. Post Cyrillum, Joannes apostolicus reparat sedes. Post quem Maximinus resedit, qui Basilium Cæsariensem ad fidem reformavit. Hususque Methodius.

CARACALLA.

Romanorum 22, Antoninus Bassianus, cognomento Caracalla, Severi filius, secundum omnes, regnavit annis 7, mensibus 2. juxta Romanam historiam: hoc est, usque ad calendas Februarias, in anno 195 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Car.	
212	1	Antoninus, Balbinus. Antiochiæ nonus episcopus constituitur Asclepiades.
213	2	Messala & Sabinus. Antoninus, Caracalla cognominatus est, propter genus vestis, quod Romæ erogaverat.
214	3	Lætus & Cærealis. In Hiericho, quinta editio divinarum Scripturarum inventa est in dolio, cujus author non apparet.
215	4	Sabinus & Venustus. Perpetua & Felicitas, apud Carthaginem Aphricæ, in castris bestiis deputatæ sunt pro CHRISTO nonis Martii.
216	5	Præsens & Extricatus. Antoninus tantæ libidinis fuit, ut novercam suam Juliam uxorem duxerit.
217	6	Antoninus 5. Antoninus adversus Parthos expeditionem molitus est.
218	7	Antoninus & Adventus. Antoninus interficitur inter Edissam & Carras, anno ætatis 43: cui Macrinus successit. Methodius sic: Igitur Antonino, Severi filio 6 annis, & 6 mensibus imperio consummato, Macrinus succedit.

MACRINUS.

Romanorum 23, Opilius Macrinus, qui præfectus prætorii erat, cum filio Diadumeno, imperator factus est, sed nihil memoratu dignum egit ex temporis brevitate. Nam imperium unius anni & duorum mensium habuit, teste historia Romana: hoc est, usque ad calendas Apriles, in anno 195 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro consule.

Anni Chr.	Anni Marc.	
219	8	Antoninus 6, & Sacerdos Antiochiæ decimus episcopus constituitur Philetus. Circensibus Vulcanaliorum, Romæ amphitheatrum incensum. Abagarus vir sanctus regnavit Edissæ, ut Aphricanus testatur. Zephyrinus papa obiit.

¶ Calixtus, papa quindecimus post Pe-

Petrum, annis quinque. Hic constituit quatuor temporum jejunium in anno fieri, propter abundantiam vini, frumenti, & olei, juxta propbetiam. His consulibus, Macrinus cum filio, apud Archilaidem militari tumultu occiditur, circa mensem Februarium. Methodius sic: Macrinus, quum post annum fuisset defunctus, alius Antoninus regni Romani suscepit principatum: cujus imperii anno primo episcopus urbis Romæ Zepbyrinus diem obiit, 18 annis sacerdotali functus officio. Post hunc Calixtus suscepit sacerdotium.

HELIOGABALUS.

Romanorum 24, M. Aurelius Heliogabalus, Antonini Caracallæ filius, regnavit annis 4, mensibus 8, juxta historiam Romanam: hoc est, usque ad calendas Decembres, in anno 199 post passionem Domini, sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Hel.	
220	1	Antoninus, & Comazon. M. Aurelius, sacerdos Heliogabali templi, adeò impudicè in imperio suo vixit, ut nullum genus obscœnitatis omiserit. Sexta editio inventa est Neapoli.
221	2	Gratus & Seleucus.
222	3	Alexander & Antoninus. Calixtus papa archipresbyteris, & reliqua: data Antonino & Alexandro, viris clarissimis consulibus, 11 cal. Decembris, in qua epistola prædictum constituit jejunium.
223	4	Maximus & Ælianus. In Palæstina Nicopolis, quæ prius Emaus vocabatur, urbs condita est, legationis industriam pro ea suscipiente Julio Aphricano, scriptore temporum. His consulibus (teste Cassiodoro) Antoninus Romæ tumultu militari occiditur, cum matre Simiasica, cui succedit Alexander. Methodius sic: Post Antoninum verò Romanum imperium, quod ipse quatuor solis annis tenuerat, Alexander suscepit.

ALEXANDER.

Romanorum 25, Alexander Mammeæ filius, secundum omnes, regnavit annis tredecim, & aliquot diebus: hoc est, usque ad calendas Januarii, in anno ducentesimo duodecimo, post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro. 385

Anni Chr.	Anni Alex.	
224	1	Julianus & Crispinus. Calixtus papa passus pridie idus Octobris, sub Alexandro imperatore.

¶ Urbanus, 16 papa post Petrum, añis 8, mensibus 11, diebus 12. Methodius sic: Quo quinque annis administrato, post finem suum, dereliquit sedem Urbano. Primo anno Alexandri imperii, Urbanus episcopatum in urbe Roma suscepit. Tunc etiam Asclepiade apud Antiochiam defuncto, Philetus in episcopum succedit.

225	2	Fuscus & Dexter.
226	3	Alexander 2, & Marcellus. Urbanus papa, & reliqua: data nonis Septembris, Alexandro viro clarissimo consulari.
227	4	Ammianus & Maximus. Cyclus decimus tertius decemnovalis incipit indictione sexta.
228	5	Albinus & Maximus.
229	6	Modestus & Probus. Geminus presbyter Antiochenus, & Beryllus episcopus Arabiæ, habentur clari scriptores.
230	7	Alexander tertiò, & Dion. Antiochiæ undecimus episcopus Zebennius.
231	8	Gratus & Seleucus. Alexandriæ ecclesiæ duodecimus episcopus Heraclas, annis 16.
232	9	Pompejanus & Felicianus. Alexander in matrem Mammeam unicè pius fuit, & ob id omnibus amabilis. Urbanus papa, postquam multos nobilium ad fidem Christi perduxit, passus est sub Alexandro, 8 calend. Julii, & sepultus est in cœmiterio Prætextati. Methodius sic: Interea Urbanus episcopus in urbe Roma, octo annis administrato sacerdotio, Pontiano sedem reliquit. Apud Antiochiam autem, post Philetum, Zebennius ecclesiam suscepit.

¶ Pontianus, papa 17 post Petrum, annis quinque, mensibus 2.

Anni Chr.	Anni Alex.	
233	10	Lupus & Maximus. O-

rigenes de Alexandria ad Cæsaream Palæstinæ transiit.

| 234 | 11 | Maximus & Paternus. |
| 235 | 12 | Maximus & Urbanus. |

Mammea, mater Alexandri, quum Origenem vellet Antiochiam accitum, summo honore habuit. Romæ passus Calixtus, & Urbanus papa, Cæcilia virgo, & Tiburtius, Valerianus, Callipodius presbyter, Austerius etiam presbyter, & Palmatius consul cum uxore & filiis.

386 | 236 | 13 | Severus, & Quintianus. His consulibus, teste Cassiodoro, Alexander in Gallia, id est Moguntiaci, tumultu militari interficitur. Decretalis epistola Pontiani papæ, data decima calendis Februariis, Severo & Quintiano consulibus. Methodius sic: Alexandro verò imperatori, post tredecim annos principatus sui defuncto, Maximinus Cæsar succedit.

MAXIMINUS.

Romanorum 26, Maximinus regnavit annis 3, mense uno, & paucis diebus: hoc est, usque ad calendas Februarias, in anno 216 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Max.	
237	1	Maximinus, & Aphrica-

nus. Maximinus, primus ex corpore militari, sine senatus authoritate, ab exercitu imperator electus est. Pontianus papa, cum Hippolyto presbytero, in Sardiniam insulam à Maximino deportatus est, ibique fustibus 12 calendis Decembris mactatus, cujus corpus beatus Fabianus papa reduxit, & in cœmiterio Calixti sepelivit.

¶ Antherus 18 post Petrum, mense uno. Decretalis epistola Antheri papæ, & reliqua: data decimo tertio calendis Aprilis, Maximino & Aphricano consulibus. Alia epistola, data calendis Juliis, iisdem consulibus. Antherus papa passus 3 nonis Januarii, & in cœmiterio Calixti, via Appia sepultus est: cui Fabianus successit 19 post Petrum, annis 13. *Dilectissimis ubique catholicæ ecclesiæ comministris Fabianus papa salutem in Domino:* & reliqua. Et postea: *Denique septem similiter diaconos ordinavimus, qui septem imminerent notariis, & gesta martyrum veraciter in integro colligerent, nobisque rimanda manifestarent. Quod etiam vos omnes agere monemus, ne in posterum aliqua ex his dubitatio fiat, quæstioque oriatur:* & reliqua. Data calendis Juliis, Maximino & Aphricano consulibus. Methodius sic: Pontiano autem, sex annis episcopatu urbis Romæ functo, succedit Antherus: qui, quum mensem unum, & non amplius ministrasset, Fabiano sacerdotium dereliquit, qui passus est septimo Philippi principatus anno. Tunc etiam Zebennio apud Antiochiam defuncto, Babylas ecclesiæ suscepit episcopatum.

Anni Chr.	Anni Max.	
238	2	Perpetuus, vir clarissi-

mus, consul. Maximinus sextam persequutionem facit, adversus sacerdotes ecclesiarum.

| 239 | 3 | Cornelius vir clarissimus, consul. Maximinus persequitur ecclesiam, propter Christianam Alexandri familiã, cui successit, & Mammeæ, matri ejus, vel præcipuè propter Origenem presbyterum.

| 240 | 4 | Pius, & Proculus. His consulibus, teste Cassiodoro, Maximinus Aquilejæ à Pupieno occiditur, cui successit Gordianus. Methodius sic: Et quatuor annis regnavit, in quibus finem & persequutionum fecit & vitæ: post quem Gordianus imperium suscepit.

GORDIANUS.

Romanorum 27, Gordianus, regnavit annis 6: hoc est, usque ad calendas Februarias, in anno ducentesimo vigesimo secundo post passionem: sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	Anni Gord.	
241	1	Gordianus, & Aviola.

Gordia-

Gordiano Romam ingresso, Pupienus & Albinus, qui imperium arripuerant, in palatio occisi.

Anni Chr.	Anni Gord.	
242	2	Sabinus, & Venustus.

Origenes contra quendam Celsum, Epicureum philosophum, qui contra nos libros scripserat, octo voluminibus respondit.

| 243 | 3 | Gordianus 2, & Pompejanus. Fabianus papa, testimonio Spiritus sancti, in specie columbæ super caput ejus descendentis, Romam veniens, ordinatur episcopus: licet quidam hoc veriùs de Severo affirment.

| 244 | 4 | Atticus, & Prætextatus. Origenes tam scribendi sedulus fuit, ut Hieronymus in quodam loco, 5000 librorum illius se legisse meminerit.

| 245 | 5 | Arrianus, & Pappus. Gordianus admodum adolescens, Parthorum natione superata, regreditur victor ad patriam: sed fraude Philippi, præfecti prætorii, haud longè à Romano solo interfectus est.

| 246 | 6 | Peregrinus, & Æmylianus. His consulibus, teste Cassiodoro, Gordiano milites tumulum ædificant, qui Euphrati fluvio imminet, ossibus ejus Romam revectis: cui successit Philippus. Methodius sic: At Gordiano, quum per sex annos Romanum imperium tenuisset, Philippus, unà cum filio Philippo, succedit, qui primus ex imperatoribus Christianus effectus est.

PHILIPPUS.

Romanorum 28, Philippus cum Philippo filio, secundum omnes regnavit annis 7: hoc est, usque ad calendas Februarias, in anno 230 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Phil.	
247	1	Philippus, & Tatianus.

Philippus filium suum consortem regni facit, primusque omnium ex Romanis imperatoribus Christianus fuit. (a) Cyclus decimusquartus decennovalis, indictione decima.

Anni Chr.	Anni Phil.	
248	2	Præsens, & Albinus.
249	3	Philippus secundò, & Philippus, filius ejus.

| 250 | 4 | Philippus 3, & Philippus 2. Philippus urbem cognominis sui in Græcia construxit.

| 251 | 5 | Æmylianus, & Aquilinus. His consulibus, Cassiodoro teste, millesimus annus Romæ expletus est; ob quam solennitatem innumerabiles bestias Philippus in circo magno occidit, ludosque in campo Marcio theatrales, tribus diebus & totidem noctibus, populo pervigilante, celebrat. Quadraginta etiam missi (b) natali Romanæ urbis concurrerunt, & agon mille annorum actus. Hæc Cassiodorus. Quum autem secundum Hebræos olympias primò posita est in anno primo Joathan, & in primo anno Olympiadis, rectè condita fuit urbs Roma, atque sicut Hieronymus & Beda tractant, à prima olympiade usque in passionem Domini, anni 3794: sublatis 20 annis, 387
id est, annis 16 Joathan, atque 4 Achaz, qui sunt quinque olympiades, fiunt à condita Urbe usque in passionem Domini, anni 774: à passione Domini usque in annum postremum Philippi, sunt anni 230: fiunt simul à condita Urbe ad obitum Philippi, 1003 anni.

| 252 | 6 | Decius, & Gratus. His consulibus, Fabianus papa passus decima quarta calendis Februariis, secundum gesta Pontificum.

¶ Cornelius, papa vigesimus post Petrum, annis tribus, mensibus decem.

| 253 | 7 | Decius 2, & Rusticus. His consulibus, Philippus senior Veronæ occiditur: junior verò, Romæ. Methodius sic: Philippo autem septem annis principatu administrato, Decius succedit: qui pro eo, quòd infestus esset Philippo, persequutionem ecclesiis suscitat: in qua Fabianus in urbe Roma martyrio coronatus, sedem sui episcopatus Cornelio dereliquit: Antio-

(a) Vide, quæ supra ad REGINONEM adnotavi, ad a. 198.
(b) Al. missos.

Antiochiam verò per omoia similem, Mazabbaotæ Babylas. Alexander, Hierosolymorum episcopus, post confessiooem gloriosæ vitæ, fortitur finem in vinculis: post quem Fabius episcopatus officium suscepit. Quo defuncto, Demetrianus in episcopatu supererat. Hucusque Methodius.

Decretalis epistola Fabiani papæ: *Dilectissimo fratri Hilario episcopus Fabianus salutem:* & reliqua: data 17 calendis Novembris, Aphricano & Decio viris clarissimis. In Martyrologio sic: Romæ Fabiani papæ nativitas 14 calend. Februariis, qui, quum quatuordecim annis, mensibus undecim, diebus duodecim, ecclesiæ præesset, passus est sub Decio, in primo anoo sui imperii, & in cœmiterio Calixti sepultus. Beda sic: Decius, quum Philippos patrem & filium interfecisset, ob odium eorum, in Christianos persequutionem movet, in qua Fabianus io urbe Roma martyrio coronatur. Sedem sui episcopatus Cornelio reliquit, qui & ipse martyrio coronatus est. Cornelius papa, annis 2, mensibus 8, minus 5 diebus. Decretalis epistola Cornelii papæ: *Charissimis atque dilectissimis Cornelius salutem:* & reliqua: data 6 idus Septembris, Decio & Maximo, viris clarissimis, coosulibus.

Alia: *Cornelius episcopus Rufo episcopo in Domino salutem:* & reliqua: data 11 calendis Juoiis, Maximo & Decio viris consulibus, Romæ, via Appia io cœmiterio Calixti: 18 caleodis Octobris oativitas saocti Cornelii papæ: sub persecutiooe Decii, cum presbyteris & diaconibus centum ex illis exilio deputati,
388 ad quem confortandum multi Christianorum veniebant. Quo tempore beatus Cyprianus scripsit ei de Celerino lectore, quanta pro fide & confessione Christi sustinuerit. Decius Cæsar audiens, quòd multi ei scriberent, & de beato Cypriano: rogavit eum sibi exhiberi. Exhibitus Decio interrogaoti, cur à Cypriaoo contra rempublicam literas accepisset, respondit, Ego de corona CHRISTI literas accepi, ooo contra Rempublicam. Iratus Decius jussit, ut os ejus cum plumbatis cæderetur: deinde ad templum Martis, ut sacrificaret, duceretur: quòd si contempsisset, illic capite puniretur. Quumque duceretur, uous ex militibus, nomine Cerealis, rogare cœpit beatum papam, ut visitaret uxorem ejus, quæ annis quioque paralytica jacebat. Ingressus autem domum ejus, tenuit manum Sallustiæ, & erexit eam dicens: *In nomine Domini nostri, JESU CHRISTI Nazareni, surge, & sta super pedes tuos.* Quæ protinus erexit se, clamaos & dicens: *Verè CHRISTUS est Dei filius.* Et dixit beato Cornelio: *Baptiza me, nam per CHRISTUM te conjuro.* Et currens implevit vas aquæ, & attulit ei. Tunc miserunt se omoes milites ad pedes ejus, orantes, etiam se baptizari. Quos ut baptizavit, obtulit pro eis sacrificium laudis, & participati suot omnes corpore & sanguine Domioi oostri JESU CHRISTI. Audieos autem Decius, mitteos tenuit omnes, & jussit, ut cum beato Cornelio ducerentur ad sacrificandum: & si nolleot parere, capite plecterentur. Ducti verò foras muros portæ Appiæ, expuentes in templum, decollati sunt unà cum beato Cornelio, oumero viginti unus. Sed & Cerealis, cum uxore sua Sallustia, 18 calendis Octobris. Eadem verò nocte venit Lucina cum clericis & familia sua, & rapuit martyrum corpora, & sepelivit ea in agro suo in crypta, in cœmiterio Calixti. Cujus Lucinæ Cornelius sic commemorat: Decretalis epistola Cornelii papæ: *Charissimis atque dilectissimis fratribus, sanctæ ecclesiæ filiis, Cornelius episcopus salutem. Decrevi vobis scribere:* & reliqua. Et postea: *Qua propter rogo vos nobis congratulari, quòd rogatu cujusdam devotæ fœminæ, ac nobilissimæ matronæ Lucinæ levata sunt corpora Apostolorum Petri & Pauli de catatumbis: & primò quidem beati Pauli corpus levatum silentio, ac positum est in prædio prædictæ matronæ, via Ostiensi, ad latus, ubi decollatus est. Postea verò beati apostolorum principis Petri accepimus corpus, & concedenter posuimus illud juxta locum, ubi crucifixus est inter corpora sanctorum episcoporum, in templo Apollinis,* in

in monte Augeo, in Vaticano palatii Neroniani, tertia die calendarum Juliarum: & reliqua. Hæc epistola data est sexta idus Septembris, Decio & Maximo, viris clarissimis, consulibus. Postquam passus est Cornelius, Lucius papa in tertio anno Decii incipiens, sedit mensibus 5, usque ad 4 nonis Martii, in initio anni quarti Decii, sub Valeriano præfecto. Inde Stephanus papa sedit annis 4, mensibus aliquot, usque ad 4 nonas Augusti, qui passus est sub Valeriano præfecto, in anno sexto Decii. Decretalis epistola Stephani papæ. *Dilectissimo fratri atque familiarissimo amico Hilario, Stephanus papa salutem:* & reliqua: data 5 nonis Martii, Valeriano & Galieno, viris clarissimis, consulibus. *Stephanus sanctæ Apostolicæ & universalis Romana ecclesiæ episcopus:* & reliqua: data nonis Aprilis, Valeriano & Galieno, viris clarissimis, consulibus. In Martyrologio ita habetur: Romæ in cœmiterio Calixti sepultus: sub Valeriano & Galieno passus. Is quum persequutio sæva grassaretur, congregato universo clero suo, hortatus est eos, ut pro CHRISTO coronam martyrii alacriter susciperent. Ordinavit tres presbyteros & septem diaconos & clericos decem, cum quibus de regno Dei assiduè docebat. Divina autem gratia procurante, occurrebant multi ex Gentilibus, & honesti viri, ut baptizarentur ab eo: inter quos Nemereus Tiburtinus, cum omni domo sua, filiaque ejus Lucilla, quæ cæca per beatum Stephanum illuminata est, Olympius alter tribunus cum uxore Exuperia & filio Theodolo, & cæteris, qui crediderunt in sua domo, qui passi sunt postea. Celebrabat autem Missas atque concilia per cryptas martyrum. Factum est autem, ut Valerianus & Galienus, persequutores nominis CHRISTI, summo requirerent studio beatum Stephanum, ut eum, vel clericos ejus diversis pœnis afficerent. Miserunt itaque multitudinem militum, & tenuerunt eum cum multitudine clericorum, & ductus est ad Valerianum. Tunc statim jussit eum duci ad templum Martis, & ibidem dictata sententia, capite truncari, si non adoraret. Perductus beatus Stephanus à militibus, foras muros Appiæ portæ, ad templum, levatis oculis ad cœlum, dixit: *Domine Deus meus, pater Domini nostri JESU CHRISTI, qui destruxisti turrim confusionis Babyloniæ, destrue nunc & hunc locum, ubi diabolica superstitione per idolorum culturam, animæ pereunt populorum.* Et statim facto fragore tonitrui cum terribili coruscatione, corruit maxima pars templi, & milites pavefacti fugerunt. Beatus verò Stephanus perrexit cum omnibus Christianis ad cœmiterium sanctæ Lucinæ, & multis eos consolatus sermonibus, obtulit pro eis sacrificium Deo, quem intrepidum & constantem, ante altaris solennia, & cœpta perficientem, in eadem decollaverunt sede, 4 nonis Augusti. Cujus corpus Christiani populi sepelierunt in eadem crypta, cum ipsa sede, ubi astans sanguis expansus est, in loco, qui appellatur hodie cœmiterium Calixti. Hic constituit, ut sacerdotes & Levitæ vestes sacras in quotidiano usu non haberent, nisi in ecclesia.

389

Post Stephanum, Sixtus succedit annis 2. Decretalis epistola Sixti papæ: *Sixtus papa coëpiscopis salutem:* & reliqua: data calendis Septembris, Valeriano & Deciano viris consulibus. Methodius sic: *Dilectissimis fratribus per Hispaniarum provincias constitutis, Sixtus episcopus in Domino salutem:* & reliqua: data 17 calendis Augusti, Valeriano & Decio, viris clarissimis, consulibus. In Martyrologio sic: Decius imperator, & Valerianus præfectus tenuerunt beatissimum senem, Sixtum episcopum Romanum, cum omni clero suo, & recluserunt eos in custodia publica, & fuerunt ibi clausi multis diebus. Factum est autem, ut Decius Cæsar & Valerianus præfectus juberent, sibi beatum Sixtum episcopum Romanum cum omni clero suo nocte intra civitatem inducere. Cui Decius Cæsar dixit: *Sacrifica diis immortalibus, ut clerus tuus augeatur.* Ad hæc sanctus Sixtus: *Ego semper sacrificavi, & sacrifico Domino Deo Patri omnipotenti.*

potenti. Tunc ex præcepto Decii, duxerunt milites eum ad templum Martis, ut sacrificaret: sed contemnentem sacrificare recluserunt eum in custodia privata, cum duobus diaconis, Felicissimo & Agapeto. Quumque duceretur, cœpit eum beatus Laurentius archidiaconus compellare. Quò progrederis sine filio, pater? quò sacerdos sine diacono properas? & reliqua, sicut in passione habentur. Et dixit beatus Sixtus ad beatum Laurentium, Accipe facultates vel thesaurum ecclesiæ, & divide, quibus tibi videtur. Acce-
390 pta potestate, cœpit inquirere ubique pauperes CHRISTI, & unicuique distribuit. Post hæc beatus Sixtus, & diaconi, Felicissimus & Agapetus, repræsentati sunt Decio & Valeriano. Ad quem Decius ait: *Nos quidem consulimus senectuti tuæ, sed sacrifica.* Respondit beatus Sixtus: *Miser, tu sacrifica, & noli blasphemare, sed age pœnitentiam.* Tunc monente Valeriano, jussit Decius, ut ducerentur ad templum Martis. Tunc beatus Sixtus dixit ad templum Martis, Destruat te CHRISTUS, filius Dei vivi: Quum respondissent omnes Christiani, Amen, cecidit aliqua pars templi. Tunc beatus Laurentius cœpit clamare, *Non me derelinquas, pater sancte:* & reliqua. Milites hoc audientes de thesauris, tenuerunt beatum Laurentium; sanctum verò Sixtum, Felicissimum & Agapetum duxerunt in clivum Martis ante templum; & ibi decollati sunt octavo idus Augusti. Noctu venerunt Christiani & Clerici, & colligentes corpora sanctorum, sepelierunt Sixtum in crypta, in cœmiterio Calixti, in eadem via. Sanctos verò, Felicissimum& Agapetum martyres, sepelierunt in cœmiterio Prætextati. Decollati sunt cum eis & alii quatuor, ut in gestis Pontificalibus legitur, Januarius, Magnus, Vincentius, & Stephanus subdiaconi. Passus est cum eis & beatus Quartus, ut scribit beatus Cyprianus. Hic beatus Sixtus apud Athenas natus & doctus, prius quidem philosophus, postea CHRISTI discipulus fuit. Sedit autem anno uno, mensibus decem, diebus viginti tribus. Et si ergo sanctus Cyprianus, qui tunc fuerat præsens, hæc scripsit, quis ea negat? Detentus itaque beatus Laurentius à militibus, & traditus est Parthenio tribuno. Qui nunciavit Decio, quòd Laurentius, qui haberet thesauros, archidiaconus Sixti, in custodia teneretur: & tradiderunt cuidam Hippolyto, & Hippolytus recludit eum, cum multis: & reliqua. ibi erat homo, Lucillus nomine, cæcus: ad quem sanctus Laurentius ait: *Crede in filium Dei, Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, & baptizare, & illuminabit te.* Respondit Lucillus: & reliqua. Videns autem Hippolytus, credidit, & baptizatus est. Ex mandato ductus est beatus Laurentius, & cætera, sicut in passione legitur. Tunc unus ex militibus, nomine Romanus, credidit Domino nostro JESU CHRISTO, & dixit beato Laurentio, *Video in te hominem:* & cætera. Et baptizatus est. Tunc beatus Laurentius expoliatus vestimentis suis, extentus est in cratem ferream, & allati sunt baculi cum prunis. Sanctus Laurentius dixit Decio: *Disce miser, quanta est virtus Domini mei: nam carbones tui mihi refrigerium præstant:* & vultu pulcherrimo dicebat: *Gratias ago tibi, Domine JESU CHRISTE, quia merui januas tuas ingredi.* Et emisit spiritum. Mane autem, primo adhuc crepusculo, rapuit corpus ejus Hippolytus, & condivit cum linteaminibus & aromatibus: & hoc factum mandavit Justino presbytero. Tunc beatus Justinus & Hippolytus plorantes, & multum tristes, sepelierunt eum in prædio matronæ viduæ Cyriacæ, in agro Verano. Eodem die Romæ militum sexaginta quinque tunc passi sunt: sed Claudius, Severus, Crescentius & Romanus, ipso die, quo beatus Laurentius, post tertium diem sancti Sixti. Decius verò furore arreptus jussit, ut cum lapidibus os Hippolyti contunderetur, & foras muros portæ Tiburtinæ cum familia duci. Beatus Hippolytus confortabat omnes dicens: *Fratres, nolite metuere: quia ego & vos unum Dominum habemus:* & decollati sunt promiscui sexus, numero novemdecim

vemdecim

vemdecim. Beatus verò Hippolytus, ligatus pedibus ad colla indomitorum equorum, & sic per spinas & tribulos tractus, emisit spiritum. Noctu venit beatus Justinus presbyter, & collegit corpora, & sepelivit in campo eodem, juxta nympham, ad latus agri Verani, idus Augusti. In Martyrologio sic: Romæ idus Augusti, natalitia sancti Hippolyti martyris, sub Decio Cæsare & Valerio præfecto.

A Decio imperatore hucusque papæ per annos octo cathedram tenuerunt, juxta chronicam Eusebii: quam diu verò secundum Martyrologium sederunt, dicendum est. Decius regnavit annis sexdecim. Fabianus papa passus decimo tertio calendis Februarii, in anno primo Decii. Inde Cornelius papa annis duobus, mensibus octo, passus est decimo octavo calendis Octobris, in anno Decii tertio. Inde Lucius papa annis tribus, mensibus quinque, passus sub Valeriano præfecto, in anno septimo Decii, 4 nonis Martii. Stephanus papa, annis septem, mensibus quinque, passus sub Valeriano præfecto, 4 nonis Augusti, in anno decimo quarto Decii. Sixtus papa 2 annis, passus 8 idus Augusti, in anno 16 Decii. Laurentius quoque & Agapetus, Felicissimus & Hippolytus, passi sub Decio, si ecclesia non fallitur. Damnum ergo annorum 18 in Chronicis Eusebii & Bedæ, ab anno 15 Tiberii, in anno 10 magni cycli, juxta historiam sacri Evangelii ad cyclum Dionysii, implent isti anni 16 Decii, & 2 anni Galerii, teste Isidoro episcopo, qui duobus annis regnavit. Quòd si aliquis his rationibus obsistit, ecce resurrectionem Domini juxta historiam inquirimus.

(Marianus Scotus viginti duos annos plus aliis Chronographis posuit ab incarnatione Domini: quos sub deficientibus regibus collegit, mensibus & diebus integris annis supervenientibus.)

DECIUS.

Romanorum 29, Decius, secundum omnes chronographos, anno uno regnavit, & mensibus 3. Secundum Orosium (sicut ipse dicit) annis 3, anno ab Urbe condita 1004 incipiens: hoc est usque ad calendas Majas, in anno 232 post passionem: sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Dec.*	
253	1	Decius, & Aphricanus.

Methodius sic: Decius, ob odium Philipporum, quos occidit, persequutionem Christianorum movet. Fabianus papa, passus 14 calendis Februariis, Hucusque Methodius.

¶ Cornelius, 19 papa post Petrum, annis tribus, mensibus quinque. Antoninus modò in Ægypto nascitur.

| 254 | 2 | Maximus, & Decius. Alexandro Hierosolymorum apud Cæsarem Palæstinæ, Antiochiæ, Babylas, Mazabanus & Fabius episcopi constituuntur. Cornelius papa passus 18 calendis Octobris: Romæ passus Fabianus, & Cornelius papa, Victoria, & Minlates; Antiochiæ, Babylas episcopus; Apollonia civitate, Leacus, Thyrsus *(a)* & Callinicus; Hierosolyma, episcopus Alexander; Nazanzo, Trypho: in Ægypti civitate, quæ dicitur Tinius, Phileas episcopus, Philocomus *(b)* tribunus cum multis; in Sicilia civitate Catanensium, Agatha virgo: in Perside, Polychronius; Babyloniæ, Ctesiphontes episcopus; Pergæ Pamphyliæ Nestor episcopus; in Corduba civitate, Parmenius presbyter cum sociis; apud Circensem coloniam, Marianus & Jacobus. Decius cum filio occiditur in abrupto Thraciæ loco, à Gothis in bello. Methodius sic: Igitur, posteaquam Decius non totis duobus annis principatu Romani apicis ministrato, cum filiis pariter interemptus est, Gallus suscepit imperium. Quo tempore etiam Origenes 70 ætatis anno non ad integrum expleto, defunctus est. At ne Gallus malum Decii aut videre potuit, aut cavere, sed in eundem lapidem offensionis impegit. Cujus cùm regnum floreret, & cuncta ei insistentia cederent, sanctos viros, qui pro pace regni ejus Deo sum- 391

 mo

(a) al. *Cusus*.
(b) Potius *Philoronius*, vide *REGINONEM ad a. 204*.

mo supplicabant, persequutus est: cum quibus & prosperitatem suam pariter fugavit & pacem. In Urbe itaque Roma, post Cornelii consummationem, qui tribus circiter annis sacerdotio functus est, episcopatus sedem Lucius suscepit.

GALLUS.

ROmanorum 30, Gallus cum filio Volusiano regnavit annis 2, mensibus 4, hoc est, usque ad calendas Septembres, in anno 234 post passionem: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro consule.

Anni Chr.	Anni Gal.	
255	1	Volusianus, & Maximus.

Nonutius presbyter Cypriani, Romam veniens, Novatianum & cæteros confessores sibi sociat, eo quòd Cornelius pœnitentes apostatas recepisset. Antiochiæ 14 constituitur episcopus Demetrius.

¶ Lucius, papa 20 post Petrum, annis 3, mensibus 5. Decretalis epistola Lucii papæ: *Dilectissimis omnibus fratribus Lucius episcopus salutem in Domino*: & reliqua. *In hac sancta sede apostolica constituimus, ut duo presbyteri, & tres diaconi, in omni loco episcopum non deserant, propter testimonium ecclesiasticum*: & reliqua: data calendis Aprilis, Gallo & Volusiano, viris clarissimis, consulibus.

| 256 | 2 | Valerianus, & Galienus. His consulibus, teste Cassiodoro, Gallus & Volusianus, cùm adversum Æmylianum, qui in Mœsia res novas moliebatur, ex Urbe profecti essent, in foro Flamminii, sive (ut alii putant) In-
392 teramniæ, interfecti sunt. Æmylianus 3 mense invasæ tyrannidis, extinctus est.

ÆMYLIANUS.

ROmanorum 31, Æmylianus, quum Gallum & Volusianum occidisset, imperavit mensibus 3. Origenes anno 70 ætatis suæ obiit, & in urbe Tyri sepultus est. Æmylianus autem obscurissimè natus erat, siquidem Maurus erat: atque etiam 3 mense sui imperii extinctus est: hoc est, circa mensem Novembrem, in eodem anno, quo occidit Gallum & Volusianum. Methodius sic: Lucio papa 8 solis mensibus sacerdotio administrato, Stephanus succedit: cui, duobus annis impleto sacerdotio, Romæ Sixtus succedit. Gallus verò, non integris duobus annis imperio detento, rebus humanis exemptus est; post quem Valerianus, cum filio Galieno, suscepit principatum. Qui, postquam depravatus est & dejectus, à barbaris captus est & luminibus orbatus: filios sceleris & impietatis suæ reliquit successores. Galienus verò, Valeriani filius, posteaquam rerum summam solus obtinuit, leniùs ac moderatiùs agere instituit: datisque decretis, inhiberi supplicia, persequutionesque cessare, & quo quisque putat more, exorare, quod divinum est, finit. Cujus medus temporibus, ecclesia Dei in pace durante, Macrinus, velut nubes quædam tenebrosa & atra, subitò regni ejus obscuraverat lucem. Quo rursum ad vicem æstivæ lucis abolito, Galienus novum ex veteri in universo mundo lumen effulsit, qui atrocem tyrannum & regno deturbavit & vita. Sixto quoque, Romanæ ecclesiæ per annum & menses undecim sacerdotio procurato, succedit Dionysius. Demetriano autem apud Antiochiam defuncto, Paulus Samosatensis sacerdotium suscepit. In Hierosolymis verò, post Zabanen, sacerdotium suscepit Hymenæus. Interea apud Alexandriam Dionysius 17 annis functus sacerdotio, quievit in pace, eique succedit Maximus. Hucusque Methodius.

VALERIANUS.

ROmanorum 32, Valerianus, cum filio Galieno regnavit annis 15, hoc est, usque ad calendas Decembres, in anno 249, post passionem: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Vale.	
257	1	Valerianus 2, & Galienus 2.

Valerianus in Græcia, Augustus. Galienus Romæ, à senatu Cæsar appellatus est.

| 258 |

Anni Chr.	Anni Vale.	
258	12	Maximus 2, & Glabrio.

In Martyrologio. Nativitas ſancti Lucii papæ & martyris, 4 nonas Martii: qui perſequutione Valeriani & Galieni, ob fidem CHRISTI exilio relegatus, & poſtmodum, divino nutu, ad eccleſiam ſuam redire permiſſus, capitis obtruncatione martyrium complevit, via Appia poſitus ad ſanctum Sixtum.

| 259 | 3 | Valerianus 3, & Galienus 3. Stephanus 29 papa poſt Petrum, annis tribus, menſibus quinque. Cyprianus primùm rhetor, deinde presbyter, ad extremum Carthaginenſis epiſcopus, martyrio coronatur.

| 260 | 4 | Tuſcus, & Baſſus. Valerius perſequutionem in Chriſtianos mittens, ſtatim à Sapore, Perſarum rege, capitur & excæcatur, ibique conſeneſcit.

| 261 | 5 | Æmylianus, & Baſſus. Stephanus papa paſſus 4 nonis Augufti.

¶ Sixtus 22 papa poſt Petrum, anno uno, & menſes 11.

| 262 | 6 | Decius Cæſar, & Valerianus. Valeriano in Perſas ducto, Galienus noſtris pacem reddidit. Theodorus, qui & Gregorius, Neocæſareæ Ponti epiſcopus, virtutum gloria claret: & inter cætera, ut eccleſiæ faciendæ locus ſufficeret, precibus montem movit.

| 263 | 7 | Galienus 4, & Gentienus. Antiochiæ decimus quintus conſtituitur epiſcopus Paulus. Sixtus papa paſſus octavo idus Auguſti.

¶ Dionyſius 23 papa poſt Petrum, annis ſex, menſibus quinque. Hic eccleſias presbyteris & parœcias diœceſis dedit & conſtituit. Methodius ſic: Sixto quoque Romanæ eccleſiæ per annos duos, menſes 11, ſacerdotio procurato, ſuccedit Dionyſius: Demetriano autem apud Antiochiam defuncto, Paulus Samoſatenus ſacerdotium ſuſcepit.

| 264 | 8 | Galienus 5, & Victorinus. Galieno in laſciviam diſſoluto, Germani Ravennam uſque venerunt.

| 265 | 9 | Albinus, & Maximus. Græcia, Macedonia, Pontus, Aſia, depopulata per Gothos. Cyclus decimus quintus decenoovalis incipit.

Anni Chr.	Anni Vale.	
266	10	Galienus 6, & Saturninus.

Parthi Meſopotamiam tenuerunt, & Syriam incurſaverunt.

| 267 | 11 | Valerius, & Lucillus. Alexandrinæ eccleſiæ 14 epiſcopus ordinatur Maximus, annis novem. Methodius ſic: Interea Dionyſius, apud Alexandriam ſeptemdecim annis functus ſacerdotio, quievit in pace, eique ſuccedit Maximus.

| 268 | 12 | Galienus 7, & Sabinillus. Ordinatus decurio Palmireous, collecta agreſtium manu, ita Perſas cæcidit, ut ad Cteſiphontem caſtra poneret.

| 269 | 13 | Paternus, & Arceſilaus. Hieroſolymorum epiſcopus Hymenæus. Methodius ſic: Dionyſius papa obiit ſexto calendis Januariis. In Hieroſolymis verò, poſt Zabanen, ſuſcepit ſacerdotium Hymenæus. Hucuſque Methodius.

¶ Felix, vigeſimus quartus poſt Petrum, annis quatuor. Romæ paſſi, Jovinus & Baſilius, Baſilia, Ruffina & Secunda virgines, Tertullianus, Protus, Hyacinthus, Valerianus, Nemeſius, Symphronius, & Olympius; in Hiſpania urbe Tarracona: Verona, Zenon epiſcopus, Fructuoſus epiſcopus; Augurius & Eulogius diaconi; Cæſarea Palæſtina, Marinus; apud Aphricam civitatem Tribuno; (a) Lucernariæ, Maxima, Donatilla, & Secunda virgo: in territorio Cavillaterio, vico Mitaoienſi, Privatus epiſcopus.

| 270 | 14 | Paternus 2, & Marinus.
| 271 | 15 | Claudius, & Paternus. His conſulibus, teſte Caſſiodoro, Galienus Aureoli ducis * poſt 15 annum imperii ſui, rempublicam deſerens, & libidinibus ſerviens, occiditur. Methodius ſic: Igitur Galienus, quum per annos 15 Romanum gubernaſſet imperium, Claudio regni ſucceſſore, defunctus eſt.

FL.

(a) REGINO ad a. 209. rectius legit *Tuburno*.

FL. CLAUDIUS.

ROmanorum 33, Fl. Claudius regnavit anno uno, mensibus undecim:
393 hoc est,usque ad calendas Septembris,in anno ducentesimo quinquagesimo primo post passionem: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro testatore.

Anni Chr.	*Anni Clau.*	
272	I	Antiochenus,& Orphitus.

In Alexandria brachium, quod per multos annos fuerat obsessum, tandem destruitur. Claudius Gothos, Illyricum & Macedoniam vastantes, superat, ob quæ,in curia clypeus ejus aureus, & in Capitolio statua aurea collocata est. Felix papa passus 3 calendis Junii, teste Beda.Iste decrevit Missas celebrare supra memorias martyrum. Romæ passi sunt: Marius cum Martha sua conjuge & filiis, milites 47 baptizati à papa Dionysio,Cyrilla virgo; in Terracina, Campaniæ civitate,Felix presbyter, & Eusebius. Methodius sic: Valerianus & Bassus: his consulibus Claudius Syrmii obiit, teste Cassiodoro.

QVINTILIUS.

ROmanorum 34, Quintilius, frater Claudii,ex consensu militum,imperator factus est: qui consensu etiam senatus, appellatus est Augustus. Hic etiam erat vir unicæ moderationis & civilitatis, æquandus vel præferendus fratri.

¶ Eutychianus, papa vigesimus quintus post Petrum, annis 6. Hic constituit, ut fruges super altare tantùm fabæ & uvæ benedicerentur, & ut nullus martyrum, sine dalmatica aut colobio purpurato sepeliretur. Quintilius 17 die sui imperii (teste Cassiodoro) Aquilejæ occiditur,hoc est,usque ad calendas Octobres, in eodem anno, quo Claudius obiit. Methodius sic: Claudius, duobus solis annis in imperio transactis, Aureliano regni apicem dereliquit. Hujus temporibus ultimum apud Antiochiam episcoporum concilium congregatur, in quo Paulus manifestè convincitur hæreticus, & damnatur ab omnibus, quæ sub cœlo sunt, ecclesiis CHRISTI; insistente plurimùm, & disceptationibus validissimis perurgente Malchione, presbytero ejusdem Antiochenæ ecclesiæ,viro omnibus virtutibus adornato, verbo disertissimo, atque in omni eruditione perfecto. Paulus itaque, & sacerdotio abscissus, & communione, filium beatæ memoriæ Demetriani, qui eidem inculpabiliter præfuit, Domnum nomine, virum omnibus bonis ornatum post se reliquit.

AURELIANUS.

ROmanorum 35, Aurelianus regnavit annis 5, hoc est,usque ad calendas Apriles in anno 256 post passionem: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro consule.

Anni Chr.	*Anni Aur.*	
273	I	Quietus, & Voldumianus.

Antiochiæ ecclesiæ 17 ordinatur episcopus Timæus. Aurelianus, Tetrico apud Catalaunos prodente exercitum suum, Gallias recepit.

| 274 | 2 | Tacitus, & Placidianus. Zenobia apud Thumas, haud longè ab Antiochia,vincitur: quæ,occiso Odenato marito, Orientis tenebat imperium, in qua pugna strenuissimè adversum eum dimicavit Pompejanus dux, cognomento Francus: cujus familia hodie quoque apud Antiochiam perseverat: ex cujus,Evagrius,presbyter charissimus nobis, stirpe descendit.

| 275 | 3 | Aurelianus, & Capitolinus. Eusebius Laodicenus episcopus insignis habetur. Aurelianum Romæ triumphantem, Tetricus & Zenobia præcesserunt equitibus. Tetricus, corrector postea Lucaniæ fuit, & Zenobia in Urbe summo honore consenuit: à qua hodie quoque Romæ, Zenobiæ familiæ nuncupantur.

| 276 | 4 | Aurelianus 2, & Marcellus. Aurelianus templum Soli ædificat, & Romam firmioribus muris cinxit. Epistola Eutychiani: *Dominis fratribus Joanni & omnibus per Bæticam provinciam constitutis episcopis, Eutychianus episcopus, in Domino salutem:* & reliqua: data

data 2 idus Aprilis, Aureliano & Marcello, viris clarissimis, consulibus.

Anni Chr.	Anni Aur.	
277	5	Probus, & Paulinus.

Aurelianus, quum adversum nos persequutionem movisset, fulmen juxta eum, comitesque ejus ruit. Romæ, Eutychianus papa passus, 6 idus Decembris: & sepultus in cœmiterio Calixti. Theodora, Basilides, Tripos, Mandalia; Lingonis passi sunt sancti gemini, Leodio civitate Canon; Cæsarea Cappadociæ Mamines; apud Prænestinam Urbem Agapetus; in civitate Salona Anastasius; apud Augustodunum Symphorianus; in territorio Vivariensi, loco, qui dicitur Gentibus Andeolus subdiaconus, Andochius presbyter, Thyrsus diaconus, & Felix; in castro Divone, Benignus presbyter. *(a)*

| 278 | 6 | Probus 2, & Paternus 2. Ab Eutychiano papa usque ad hos consules, in anno 6 scribendum. His consulibus, teste Cassiodoro, Aurelianus in itineris medio, inter Constantinopolim & Heracliam, in cœno Frurio viæ veteris occiditur. Methodius sic: Igitur Aurelianus, quum sex annis gubernasset principatum, Probus post hunc suscepit imperium.

TACITUS.

Romanorum 36, Tacitus, post Aurelianum, adeptus est imperium, mensibus sex. Antoninus natione Alexandrinus, Laodiceæ Syriæ episcopus, philosophicis disciplinis eruditus, plurimo sermone celebratur. Cujus ingenii magnitudo de libro, quem suprà de Pascha composuit, & de decem libris Arithmeticæ institutionis, apertissimè potest cognosci. Insana Manichæorum hæresis exoritur. Tacitus mense sexto sui imperii apud Pontum occisus est, circa mensem Septembrem.

FLORIANUS.

Romanorum 37, Florianus (teste historico) post Tacitum, obtinuit imperium, qui tertio demum mense sui imperii apud Tarsum interfectus est: hoc est, usque ad calendas Januarias, in eodem anno, quo Aurelianus occisus est. Hic nec quicquam memoria dignum egit, tantùm temporis brevitate sui imperii.

PROBUS.

Romanorum 38, Probus regnavit annis 6, mensibus 4, hoc est, usque ad calendas Maji, in anno 264 post passionem: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chri.	Anni Prob.	
279	1	Probus 4, & Tiberianus. 394

¶ Gajus, 26 papa post Petrum, annis 15, mensibus quatuor.

| 280 | 2 | Probus 5, & Victorinus. Probus Gallos & Pannonios vineas habere permisit, Almum montem apud Syrmium, & Aureum in Misia superiore, militari manu consitos, provincialibus colendos dedit.

Secundo anno Probi	
juxta Antiochenos,	400:
juxta Laodicenos,	324:
juxta Edessenos,	589:
juxta Ascalonitas,	380.

Initium 86 jubilæi, secundum Hebræos. Jobel autem apud Hebræos quinquagenarius annus nominatur.

Itaque secundum supputationem Hebræorum (sicut dicit Eusebius in Chronicis suis) ab Adam usque in præsentem diem, id est, secundum annum Probi, fiunt 4200 anni, id est * 4 jubilæi, & 50 anni, id est, unus jubilæus. Jubilæi 40 ab Ada usque ad annum 50 Abrahæ: & ab Ada usque ad annum 16 Tiberii, 70 jubilæi.

| 281 | 3 | Carus, & Carinus. Antiochiæ 18 constituitur episcopus Cyrillus. Saturninus, magister exercitus, novam civitatem Antiochiæ orsus est condere: qui postea imperium molitus invadere, Apameæ occiditur.

| 282 | 4 | Carinus 2, & Numerianus. Archilaus, Mesopotamiæ episcopus, librum disputationis suæ, quem

Ee ee habuit

(a) Vide, quæ notavi ad *REGINONEM a. 246.*

habuit contra Manichæum, exeuntem de Perside, Syro sermone composuit: qui translatus à Græcis apud multos habetur.

Anni Chr.	*Anni Prob.*
283	5

Diocletianus, vir clarissimus, consul. Alexandriæ episcopus 15 præfuit Theonas annis 19

| 284 | 6 | Diocletianus, & Aristobulus. His consulibus, Probus tumultu militari apud Syrmium, in turri, quæ vocatur Ferrata, occiditur: teste Cassiodoro. Methodius sic: Qui, quum totidem temporis implesset imperio; Carus, unà cum filiis Carino & Numeriano, succedit.

CARUS.

Romanorum 39, Carus cum filiis suis, Carino & Numeriano, regnavit annis duobus, mensibus item duobus, juxta historiam Romanam: hoc est, usque ad calendas Julias, in anno 266 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Car.*
285	1

Maximus, & Aquilinus. Carus Narbonensis, cùm omni Parthorum regione vastata, Choën & Ctesiphontem, nobilissimas hostium urbes, cepisset, super Tigridem castra ponens,
395 fulminis ictu interiit. Cyclus decennovalis 16, indictione 3 incipit.

| 286 | 2 | Diocletianus 2, & Maximianus. Numerianus quum ob oculorum dolorem, lectica veheretur, insidiis Apri, soceri sui, occisus est: vix deinde comperto scelere, nisi per fœtorem cadaveris, post aliquot dies. Carinus prælio victus, apud Moguntiam occiditur. Methodius sic: Carum cum filiis suis Carino & Numeriano succedit Probo: à quibus 3 annis nondum plenis Romano regno administrato, Diocletianus suscepit principatum.

DIOCLETIANUS.

Romanorum 40, Diocletianus, regnavit annis 20, hoc est, usque ad calendas Julias, in anno 268 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Dioc.*
287	1

Maximianus 2, & Januarius. Diocletianus, Dalmatæ scribæ filius, imperator electus, statim Aprum in militum concione percussit: jurans, ejus scelere etiam Numerianum interfectum.

| 288 | 2 | Bassus, & Quintianus. Diocletianus in consortium regni Herculeum Maximianum sumpsit, qui, rusticorum multitudine oppressa, pacem Gallis reddidit. Carus, sumpta purpura, Britannias occupavit.

| 289 | 3 | Diocletianus 3, & Maximianus tertiò.

| 290 | 4 | Tiberianus, & Dion. Narseus, rex Persarum, Orienti bellum intulit hoc tempore.

| 291 | 5 | Annibalianus, & Asclepiodorus. Ægyptum Achilleus obtinuit: ob quæ Constantius & Galerius Maximianus Cæsares assumuntur in regnum: quorum Constantius Claudii ex filia nepos fuit. Galerius in Dacia, non longè à Sardica, natus est.

| 292 | 6 | Diocletianus 4, & Maximianus 4. Diocletianus etiam, ut eos affinitate conjungeret, Constantius, privignam Herculii Theodoram accepit: ex qua postea sex liberos, Constantini fratres, habuit.

| 293 | 7 | Constantius, & Maximus. Galerius filiam Diocletiani Valeriani accepit. Ambo uxores, quas habuerant, repudiare compulsi sunt.

| 294 | 8 | Tuscus, & Amulius. Busiris & Coptus, contra Romanos rebellantes, ad solum usque subversæ sunt.

| 295 | 9 | Diocletianus 5, & Constantius 2. Decretalis epistola Gaji papæ: *Dilecto fratri, Felici episcopo, Gajus salutem:* & reliqua: data calendis Martiis, Diocletiano 5, & Constantio 2 consulibus. Gajus in hac epistola constituit, ut per omnes gradus ecclesiasticos, id est, acoluthus, ostiarius, lector, exorcista,

cista, subdiaconus, diaconus, presbyter, primùm ascenderent, si quis episcopus fieret. Gajus papa passus 10 calendis Maji, & sepultus in cæmiterio Calixti.

¶ Huic successit Marcellinus, papa 28 post Petrum, annis 8, mensibus 2, diebus viginti quinque.

Anni Chr.	Anni Dioc.	
296	10	Faustus, & Gallus. Primus Diocletianus adorari se ut Deum jussit, & gemmas vestibus calceamentisque inseruit: quum ante eum omnes imperatores in modum judicum salutarentur, & chlamydem purpuream à privato habitu plus haberent. Methodius sic: Diocletianus, suscepto principatu, maximas in nostros persequutiones molitus est. Sub hoc Gajus papa 15 annis sacerdotio perfunctus, Marcellinum successorem reliquit.
297	11	Diocletianus 6, & Maximianus sexto.
298	12	Constantius 3, & Maximus 3. His consulibus, intra 30 dies, 7000 passi sunt.
299	13	Titianus, & Nepotianus. Alexandria cum omni Ægypto, per Achilleum ducem, à Romana potestate discedens, 8 obsidionis mense, à Diocletiano capta est.
300	14	Constantius 4, & Maximus 4. Itaque plurimi per totam Ægyptum gravibus proscriptionibus exiliisque vexati, interfectis his, qui authores perduellionis extiterant.
301	15	Diocletianus 7, & Maximianus 7. Ecclesiæ Hierosolymorum 37 ordinatur episcopus Zabdas. Post 10 annos, per Asclepiodorum, præfectum prætorio, Britanniæ receptæ. Juxta Lingones, à Constantio Cæsare, 4000 Alemannorum cæsa sunt.
302	16	Diocletianus 8, & Maximianus 8. Galerius Maximianus, victus à Narseo, ante carpentum Diocletiani purpuratus cucurrit. Veturius, magister militiæ, Christianos milites persequitur. Paulatim, jam ex illo tempore, persequutione adversum nos incipiente, Marcellinus papa ad sacrificandum ductus sacrificavit: sed postea pœnitentia ductus, capite truncatus est, 6 calendis Maji, & sepultus est post dies 35 in cubiculo, in via Salaria à Marcello presbytero, & diaconibus cum hymnis.

¶ Marcellus, papa 29 post Petrum, annis 5, mensibus 7, diebus 21. Methodius sic: Post Marcellinum, Marcellus successit, quem jam tempus Diocletianæ persequutionis invenit. Ea tempestate apud Antiochiam, post Domnum, sacerdotium susceperat Timæus; post Timæum Cyrillus, post Cyrillum Dorotheus, qui eunuchus à nativitate existens, in regia etiam aula gloriam adeptus est: vir eruditissimus Hebræa & Græca lingua. Post hunc quoque sacerdotium suscepit Tyrannius, sub quo ecclesiarum persequutio increvit.

Anni Chr.	Anni Diocl.	
303	17	Constantius 5, & Maximus 5. Galerius Maximianus, superato Narseo rege Persarum, & uxoribus ac liberis, sororibusque ejus captis, à Diocletiano ingenti honore suscipitur.
304	18	Constantius 6, & Maximus 6. Ecclesiæ Hierosolymorum 38 præfuit Thermon. Cyclus 17 decennovalis, indictione 7.
305	19	Diocletianus 9, & Constantius. Diocletianus & Maximianus Augusti, pompa insigni Romæ triumpharunt, antecedentibus currum eorum Narsei conjuge, sororibus, liberis, & omnium præda, qua Parthos spoliaverunt. 19 anno Diocletiani, mense Martio, ecclesiæ subversæ sunt, in diebus Paschæ; quarto autem anno persequutionis Constantinus regnare orsus: secundo autem anno persequutionis, Diocletianus Nicomediæ, Maximianus Mediolani, sub uno die purpuram deposuerunt, ob ætatis defectum, teste Cassiodoro, & creati sunt Augusti Constantius & Galerius. Sed Constantius tantùm Augusti dignitate contentus, quum esset otiosus, anni ipsius adscribuntur filio ejus Constantino, qui natus dicitur ex Helena concubina, qui regnavit annis 30, mensibus 10. Sanctus Hieronymus nascitur. Methodius sic: Quum ecclesiarum nimia per- 396

persequutio inolevisset; adest continuò Dei dextra, in tanta rerum permutatione, ut Augustus Diocletianus, depositus cum collega pariter Augusto, Maximiano, regni insignibus privati, & plebeji post imperium viverent: quibus
397 subrogatus est Constantinus, qui multa clementia erga homines, erga Deum verò religione maxima utebatur. Unde meritò religiosus pater religiosiorem filium, Constantinum videlicet, regni benè parti reliquit hæredem, qui Maxentii victor extitit tyranni, filii Maximiani. Quo regnante, Eusebius Neocæsariensis episcopus emicuit, & Agretius Trevirorum archiepiscopus extitit. Eusebius sic: Maximus & Severus à Galerio Maximiano Cæsares facti.

CONSTANTIUS.

Romanorum 41, Constantius Chlorus, & Galerius Maximinus, anno uno: hoc est, usque ad calendas Julii, in anno 288 post passionem.

Anni Chr.	*Anni Const.*	
306	1	Maximinus & Maxentius.

Marcellus papa dilectis fratribus universis per Antiochiam constitutis salutem: & reliqua: data calen. Aprilis, Maxentio & Maximino consulibus. *Marcellus episcopus catholicæ & apostolicæ ecclesiæ urbis Romæ Maxentio:* & reliqua: data 16 calendis Februariis, Maxentio & Maximino consulibus. Marcellus papa, jubente Galerio Maximino imperatore, primò fustibus cæsus, deinde ad custodiam animalium deputatus, post multos dies indutus cilicio, obiit 17 calendis Februariis, & conditus aromatibus à Joanne presbytero, & beata Lucina: sepultus est via Salaria, in cœmiterio Priscillæ.

¶ Huic succedit Eusebius, papa 30 post Petrum, mensibus 8, his autem Maximino & Severo consulibus. Constantius 16 imperii anno obiit in Britannia Eboraci: post quem filius ejus, Constantinus, ex concubina Helena procreatus, regnum invadit.

Sub hujus tempore inventa est crux Domini, sub Constantio, patre Constantini Magni, ut in gestis Romanorum pontificalibus habetur, 5 nonis Maji: & baptizatus est Judas, qui dicitur Cyriacus. Eusebius papa obiit, cui succedit Miltiades. Tertio persequutionis anno, quo Constantius Eboraci obiit, Maximinus & Severus à Galerio Maximiano imperatore Cæsares facti sunt: ex quibus Maximinus maleficia & stupra sua in Christianos persequutione accumulat. Passus est ea tempestate Petrus, Alexandriæ episcopus, cum plurimis Ægypti episcopis, Lucianus quoque, vir nobilis & continentiæ, & eruditionis moribus præcipuus, Antiochenus presbyter, & Timotheus Romæ 10 calend. Jul. Interea Diocletianus in Oriente, Maximianus Herculius in Occidente vastari ecclesias, affligi interficique Christianos, decimo post Neronem loco præceperunt. Quæ persequutio omnibus ferè aliis diuturnior & immanior fuit: nam per decennium ecclesiarum proscriptionibus, innocentum cædibus martyrum, incessabiliter acta est. Secundo anno persequutionis Diocletianus ab invito exegit Maximiano, ut simul purpuram imperiumque deponerent, ac junioribus in Rempub. institutis, ipsi in privato habitu consenescerent. Beda. Attamen semel cœpta persequutio usque ad septimum Constantini annum fervere non cessat.

Galerius & Constantius Augusti, primùm Romanum imperium inter se diviserunt: Galerius Maximianus Illyricum, Asiam & Orientem; Constantius Italiam, Aphricam, & Gallias obtinuit. Sed Constantius, vir tranquillissimus, Gallia Hispaniaq; contentus, Galerio cæteris partibus cessit. Galerius duos Cæsares elegit; Maximum, quem in Oriente constituit; & Severum, cui permisit Italiam: ipse in Illyrico constituitur. Orosius. Constantius in Britannia obiit, & Constantium filium, ex Helena concubina (a) creatum, imperatorem Galliarum reliquit. Constantino verò in Galliis strenuissimè rempublicam procurante, prætoriani milites Romæ

(a) Vide, quæ notavi supra *ad REGINONIS a. 244.*

Romæ Maxentium, filium Maximiani Herculii, qui privatus in Lucania morabatur, Augustum nominant. Galerius Augustus Severum Cæsarem adversum Maxentium Romam cum exercitu misit. Severus, quum Urbem obsideret, militum suorum scelere desertus & proditus, & ex eo fugiens Ravennæ occisus est. Herculius Maximianus, persequutor, ex Augusto tyrannus, confirmatum jam imperio filium veste ac potestate regia spoliare conatus: conviciis autem & tumultibus militum palàm conterritus, in Galliam profectus est, ut Constantino genero suo æquè dolis junctus, auferret imperium: sed per Faustam filiam detectus & proditus, quòd dolum Constantino viro suo pararet, Massiliæ fugiens occiditur. Porrò Galerius, occiso Severo, Licinium imperatorem creat. Quumque persequutionem à Diocletiano & Maximiano missam ipse atrocioribus edictis accumulasset, ac postquam per annos 10 omni genere hominum exhausit provincias, putrefacto introrsum pectore, & vitalibus dissolutis, quum ultra horrorem humanæ miseriæ etiam vermes eructaret, neque medici, jam ultrà fœtorem ejus ferentes, crebro jussu occiderentur, & quidam medicus ei diceret, iram Dei esse pœnam suam, & ideo incuratus maneret; edictis latissimis Christianos de exiliis revocavit: ipse verò obiit. Constantinus pacem ecclesiis, per decem annos, quibus à persequutoribus vexabantur, indulsit. Deinde orto civili bello inter Constantinum & Maxentium, apud pontem Milvium victus Maxentius occiditur. Hæc Orosius. Quomodo autem persequutiones sunt secundum chronicam Eusebii & Bedam, usque ad annum 7 Constantini: hoc est, annum 19 & 20 Diocletiani: annum 13 Galerii, & 6 Constantini: tertium enim annũ persequutionis, quo & Constantius, pater Constantini, Eboraci obiit, Beda computat inter Diocletianum & Constantinum: quartum verò annum persequutionis, sub Galerio, & Severo, & Maxentio in Roma, Constantino interim in Gallia imperante, cum præcedente tertio anno persequutionis, Isidorus episcopus Galerio computavit. Romæ passius Gaius, & Marcellus papa, Cyriacus cum sociis suis, Pancratius & Felicianus, & alii quamplures; in Hispania Vincentius diaconus; in Sicilia Euplus diaconus; Agauno Mauricius cum sociis suis; Antiochiæ Cyprianus episcopus; apud Ægæam civitatem Cosmas & Damianus; apud Coloniam Agrippinam Gereon cum sociis suis: tunc intra unum mensem 17000 martyrum pro CHRISTO passi sunt.

CONSTANTINUS.

Romanorum 42, Constantinus Magnus, Constantii filius ex concubina Helena, ab anno 4 persequutionis incipiens, indictione 2, regnavit annis 30, mensibus 10, hoc est, in anno 268 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Con.*	

| 306 | 1 | Proconsul Diocletianus 11. & Maximus 9. Maxentius, Herculii Maximiani filius, à prætorianis militibus Romæ Augustus appellatur. 398

¶ Miltiades, papa 31 post Petrum, sedit annis 4, mensibus 7, diebus 7. Hic constituit, ut in die Dominico, & in quinta feria non jejunarent: quia ipsos pagani pro sacro jejunio celebrant.

| 307 | 2 | Proconsul Diocletianus 12, & Maximus 10. Quirinus, episcopus Siscianus, gloriosè pro CHRISTO interficitur, nam manuali mola ad collum ligata, & ponte præcipitatus in flumen, diutissimè supernatavit: & conspectantibus colloquutus, ne suo terrerentur exemplo, vix orans ut mergeretur, obtinuit.

| 308 | 3 | Maximus 11, & Licinius Galerius Maximianus obiit.

| 309 | 4 | Constantinus 2, Licinius 2. Maximinus, persequutione in Christianos facta, quum jam a Licinio puniendus esset, apud Tarsum moritur. Miltiades papa obiit 3 idus Januarii.

¶ Huic successit Sylvester, papa 32 post Petrum, annis 23, mensibus 10,

diebus 27. Hic constituit, ne ullus laicus clerico, nec clericus inferioris gradus clerico superioris gradus crimen inferret: & ut in puro lino corpus CHRISTI offeratur, & chrisma ab episcopo conficiatur, & ut baptizatum liniat presbyter, & dalmaticis in ecclesia utatur, & ut pallio linostymo læva subdiaconorum tegeretur.

Anni Chr. | *Anni Con.*

310 | 5 | Constantinus 3, & Licinius 3. Petrus, Alexandrinæ ecclesiæ episcopus, passus: cui successit Achillas episcopus.

311 | 6 | Volusianus, & Anianus.

312 | 7 | Constantinus 4, & Licinius 4. Bellum Cybalense adversum Licinium. Pax ecclesiæ reddita à Constantino, post decennium persequutionis.

313 | 8 | Sabinus, & Rufinus. Hierosolymorum 39 episcopus Macarius.

314 | 9 | Gallicanus, & Bassus. Diocletianus haud procul à Solonis, in villa sua, palatio moritur.

315 | 10 | Licinius 5, & Crispus.

316 | 11 | Constantinus 5, & Licinius. Crispus & Constantinus, filii Constantini, & Licinius adolescens, Licinii Augusti filius, Constantini Aug. ex sorore nepos, Cæsares appellati.

317 | 12 | Constantinus 6, & Constantius, Crispum filium Constantini*. Lactantius eloquentissimus, sed pauper.

318 | 13 | Crispus 2, & Constantinus secundò.

319 | 14 | Probianus, & Julianus. Licinius Christianos de palatio suo pel-
399 lit. Basilæus, Amasiæ Ponti episcopus, sub Licinio martyrizatur.

320 | 15 | Severus, & Rufinus. Alexandrinæ ecclesiæ 18 Alexander, à quo Arius ejectus, ob id synodus 318 episcoporum in Nicæa congregata 17 calendis Juliis.

321 | 16 | Crispus 3, & Constantius 3. Constantinus prohibuit Christianos occidi, paganorumque templum jussit claudi. Sanctus Martinus nascitur, Sabariæ Pannoniorum oppido, sed intra Italiam Ticini alitus est. Constantino autem à papa Sylvestro baptizato, scripsit de Britannia sibi sua mater Helena, ut negando CHRISTUM, Judæos sequeretur. Tunc Constantino & Licinio 4 consulibus, die idus Augusti, congregati sunt cum Helena in Roma 120 sapientiores Judæorum. Quum autem quæstio oriretur à Sylvestro papa, 24 episcopis consedentibus, superati sunt Judæi in omni Scriptura divina.

Anni Chr. | *Anni Con.*

322 | 17 | Paulinus, & Julianus. Beda ait, concilium Nicænum sub his consulibus factum. Decretalis epistola: Temporibus Sylvestri papæ, & Constantini piissimi Augusti, factum est magnum concilium in urbe Nicæa Bithyniæ, & congregati sunt regulariter ejusdem Sylvestri papæ vocatione in id ipsum 318 episcopi catholici, qui exposuerunt fidem integram, catholicam, immaculatam: & damnaverunt Arium & Photinum, Sabelliumque, & sequaces eorum. Eodem quoque tempore, 13 calendis Juliis, quando memoratum magnum concilium in Nicæa congregatum est, canonica jam vocatione, in urbe Roma congregavit & ipse Sylvester cum consilio Constantini 277 episcopos, & damnavit *prædictos* hæreticos: & constituerunt, ut presbyter Arianus resipiscens non reciperetur, nisi episcopus ejusdem loci eum reconciliaret, & sacrosancto chrismate, per episcopalis manus impositionem, sancti Spiritus gratia, quæ ab hæreticis dari non potest, confirmaretur: in quo etiam consensu & subscriptione omnium, constitutum est, ut nullus laicus clerico crimen inferret: & cætera. Cyclus 18 decennovalis incipit, indictione 11.

323 | 18 | Constantinus 7, & Constantius 4. Constantinus, filius Constantini, Cæsar factus. Licinius Thessalonicæ contra jus sacramenti privatus occiditur. Fides catholica in Nicæno concilio constituitur, 10 calendis Juliis, consulatu Paulini & Juliani, contra Arium cum suis, & Quadragesima ante passio-

passionem CHRISTI ab 7 idus Januarii usque ad 15 calendas Martii, notata est usq; ante pascha, tribus de causis: primò, ut nostrum jejunium passioni CHRISTI copularetur; secundò, ut in fine jejunii nostri accedamus ad opus Christi: tertiò, ut nos jejunantes inveniat Dominus, quum venerit judicare vivos & mortuos in novissimo pascha.

Anni Chr.	Anni Con.	
324	19	Constantius 5, & Maximus. Nazarius rhetor insignis habetur. Crispus, filius Constantini, & Licinius junior, Constantiæ, sororis Constantini & Licinii filius, crudelissimè interficiuntur.
325	20	Januarius, & Justus. Vicennalia Constantini Nicomediæ acta, & sequenti anno Romæ edita. Huc usque historiam scribit Eusebius, Pamphili martyris contubernalis: cui nos ita subjecimus, ut subaudias Hieronymum. In historia, quæ Tripartita dicitur, ita habetur: Helena crucem invenit, duasque partes suo filio Constantinopolim misit. Quarum unam in foro Constantini, supra columnam porphyreticam, posuit Constantinus: alteram verò argentea theca clausam in civitate custodivit. Ario verò fictam fidem scribente, de exilio vocavit eum Constantinus, qui revertens, sic Constantino juravit: Si non credimus patrem & filium & spiritum sanctum, sicut ecclesia catholica credidit, judex noster sit hic & in futuro. Constantinus tamen etsi inde gavisus sit, tamen eum aliosque hæreticos communicare in ecclesia non permisit, donec episcoporum de ipsis judicium fieret. Constantinus autem, interim malens Arium probare, duxit eum ad palatium, jurejurando interrogans de Nicæni concilii decretis. At ipse fictè suam sectam sub ala habens, sic juravit. Quia verò ipsa dies sabbatum erat, præcepit Constantinus, crastino die dominico Arium ad communionem accedere. Tunc in aula, à militibus Eusebii episcopi, etiam Arius honoratus, & per mediam civitatem honorabiliter & perspicuè conductus. Quum verò venit ad forum Constantini, ubi pars illa crucis erat, tremefactus & confusus est Arius. Et quum necessarium quæsisset meatum, cum stercoribus & visceribus spiritum effundens, citò obiit.

Anni Chr.	Anni Con.	
326	21	Constantinus 8, & Constantius 6. Arnobius rhetor in Aphrica clarus habetur: qui quum ad declamandum juvenes erudiret, & adhuc ethnicus ad credulitatem somniis compelleretur, neque ab episcopo impetraret: fidem, quam semper impugnaverat, elucubravit: adversum pristinam religionem luculentissimos libros, & tandem veluti quibusdam obsidibus pietatis, fœdus impetravit. Drepanam, Bithyniæ civitatem, in honorem martyris Luciani ibi conditam, Constantinus instaurans, ex vocabulo matris suæ Helenopolim nuncupavit.
327	22	Constantius 7, & Symmachus. Constantius uxorem suam Pausiam interfecit. Donatus agnoscitur, à quo per Aphricam Donatistæ. Antiochiæ post Tyrannum 20 ordinatur episcopus Vitalis: post quem 21 Philogonius: cui successit 22 Paulinus: post quem 23 Eustathius. Quo in exilium ob fidem truso, usque in præsentem diem, Ariani ecclesiam obtinuerunt, id est, Eulalius, Eusebius, Euphronius, Placillus, Stephanus, Lentius, Eudoxius, Melitius, Euzotus, Dorotheus: quorum idcirco tempora non digessi, quòd eos potius hostes CHRISTI, quam episcopos judicem.
328	23	Bassus, & Ablabius.
329	24	Pacatianus, & Hilarianus. Juvencus presbyter, natione Hispanus, evangelia heroicis versibus explicat. Porphyrius, misso ad Constantinum insigni volumine, de exilio liberatur. His consulibus, civitas, quæ priùs Byzantium dicta est, mutato nomine, à Constantino Constantinopolis nominatur.
330	25	Dalmatius, & Zenophilus. Alexandriæ 19 ordinatur episcopus Athanasius. Metrodorus philosophus agnoscitur.
331	26	Optatus, & Paulinus.

Edicto

Edicto Constantini gentilium templa subversa sunt. Sanctus Martinus, quum esset decem annorum, invitis parenti-
400 bus, utpote Gentilibus, ad ecclesiam confugit, seque catechumenum fieri postulavit.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
332	27	Constantius, & Albinus.

Constans, filius Constantini, provehitur ad regnum.

| 333 | 28 | Nepotianus, & Secundus. In Martyrologio sic: Pridie calendis Januarii, nativitas sancti Sylvestri papæ, qui sedit annis 23, mensibus 10, diebus 18. Sedit autem ex die cal. Februarii, usque ad 2 calend. Januarii: & sepultus est in cœmiterio Priscillæ, via Salaria, miliario 3 ab urbe Roma, 2 calendas Januarii, Constantio & Volusiano consulibus, & cessavit episcopatus diebus 15. Nota, duos menses vacationis episcopatus, à 4 idus Decembris, quo Miltiades papa obiit, usque ad calendas Februarias, quo Sylvester sedit, & 15 dies postea, quod tempus pontificatui non imputatur. Si ergo ita temporis pontificum aliquid defecit, quorum natale annuatim celebratur, nonne multo magis tempus imperatorum? Marcus papa 23 post Petrum, qui sedit mensibus 8, prædictis consulibus, id est, Nepotiano & Secundo. Decretalis epistola. *Domino sancto & apostolici culminis dignitate venerando Marco, sanctæ Romanæ & apostolicæ sedis universalis ecclesiæ papæ, Athanasius & universi Ægyptiorum episcopi. Ad vos pervenisse non dubitamus, quanta & qualia ab hæreticis, & maximè Arianis quotidie patimur, ut etiam vivere jam nos tædeat: in totum etiam nostra vastaverunt, nec ulla utensilia nobis dimiserunt, libros nostros usque ad minimum incenderunt. Quapropter precamur, pater beatissime, quia non dubitamus apud vos plenaria esse Niceni concilii exemplaria, ut illa nobis, quæ sanctæ recordationis, prædecessoris vestri, Sylvestri fuerunt, sub tuta mittatis stipulatione. Nam quando prædictæ synodo cum beatæ memoriæ Alexandro, digno Deo pontifice nostro, id est, Alexandrinæ civitatis episcopo, diaconatus interfuimus officio, sub nostra præsentia testimonio, per beatos viros, Victorem & Vincentium presbyteros, apostolicæ apocrisiarios, missa sunt prædicto papæ Sylvestro cum adstipulatione subnixa, capitula 70. Sanè præsentibus nobis 80 capitula in memorata tractata sunt synodo, scilicet 40 à Græcis, Græca edita lingua, & 40 à Latinis, Latinè edita. Sed visum est 318 patribus in prædicto spiritu sancto repletis, concilio congregatis, & maximè jam dicto Alexandro, & apostolicæ apocrisiariis, ut decem capitula adunarentur aliis, atque congruis in locis insererentur, & ad formam 70 discipulorum, vel 70 linguarum, tanti & tam excellentis concilii fierent capitula, quæ & Christiano nomine degentes, una fides & una sacerdotalis regeret norma, ne quicquam à suo discordaret capite. Nunc ergo, quia (ut prædictum est) ab inimicis sanctæ Dei ecclesiæ, & maximè Arianis, à quibus quotidie terimur, & expugnamur, & opprimimur, præfata 70 Niceni concilii capitula, quæ de præfata synodo, jubente domino meo Alexandro, attuli decreto omnium episcoporum, quæ etiam coram omnibus recitavi, atque transcripsi, sunt igne combusta: optamus, ut à vestræ sanctæ sedis ecclesiæ autoritate percipere per præsentes legatos mereamur:* & reliqua. Decretalis epistola: *Omnibus venerabilibus fratribus, Athanasio, & universis Ægyptiorum episcopis, Marcus papa salutem. Doleo, fratres, & nimium contristor, super afflictionem vestram:* & reliqua: *De capitulorum vestrorum Niceni concilii, quibus vos interfuisse, literis vestræ fraternitatis significastis, à nostris, qui unà vobiscum interfuerunt, diligentioribus requisivimus colloquutionibus, qui ita, ut vestræ testatæ sunt literæ, omnem nobis ordinem exposuerunt, & vestram epistolam per omnia veram esse testificati sunt: non, ut nos aliquid sinistrum vestra ex parte arbitraremur: sed nos & vos, illósque absque ulla in posterum titubatione, unum sentire optaremus. Et sancta Romana ecclesia, quæ semper immaculata mansit, & Domino jubente, & beato Petro opem ferente, in futuro manebit, sine ulla hæreticorum insultatione, firma & immobilis omni tempore persistit. His itaque peractis diligenter inquirentes, in sanctæ nostræ & apostolicæ scrinio, eademque sanctæ recordationis, post decessore meo Sylvestro directa,*

directa, septuaginta, sicut significastis, capitula illæsa invenimus. Ipsa enim vobis propter authoritatem & scriptionem tantorum patrum & ejus magni concilii minimè misimus: sed per eadem, coram apocrisiariis vestris, aliis similia eundem numerum, eandemque & ipsam scriptionem continentia, vobis scribere, & sub certa stipulatione mittere curavimus: & reliqua: data est 8 calendis Novembris, Nepotiano & Secundo, viris venerabilibus, consulibus. Marcus papa obiit nonis Octobris, & sepultus in cœmiterio Balbinæ, via Adriatica, quod ipse insistens fecit.

¶ Julius, papa 33 post Petrum ordinatur, qui sedit annis sedecim, mensibus novem.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
334	29	Felicianus, & Tacianus.

Callocerus, in Cypro res novas moliens, opprimitur. Constantinus imperator, cum liberis suis, honorificas ad Antonium literas mittit.

| 335 | 30 | Ursus, & Polemius. Tricennalibus Constantini Dalmatius Cæsar appellatur. Nazarius rhetor Romæ gloriosissimè docet. Ejus filia, Eunomia Christiana, in eloquentia patri coæquatur. Tiberianus, vir disertissimus, præfectus prætorio, Gallias regit. Eustathius Constantinopolitanus agnoscitur: cujus industria Martyrium Hierosolymis constructum est.

| 336 | 31 | Constantius secundò, & Constans. Sanctus Martinus, quum esset annorum quindecim, raptus & catenatus, sacramentis militaribus est implicatus, uno tantùm servo comite. Quum enim esset edictum à regibus, ut describerentur filii veteranorum, ad militiam proditus est à patre suo. Constantinus, filius Constantini Magni, extremo vitæ suæ tempore, ab Eusebio, Nicomediensi episcopo, baptizatus, in Arianum dogma declinat. Heu (proh dolor) bono usus est principio, & malo fine: à quo, usque ad præsens tempus, ecclesiarum rapinæ & totius orbis sequuta est discordia. Constantinus, quum bellum pararet in Persas, in Achirone, villa publica juxta Nicomediam moritur. Theodorus in Tripartita historia sic: Constantinus Nicomediæ, in Achirone villa, postquam baptizatus est ab Eusebio Nicomediensi, episcopo Ariano, obiit anno 66 ætatis, imperii 31, die 25 mensis Maji, his consulibus, teste Cassiodoro.

CONSTANTIUS.

Romanorum 43, Constantius imperator, anno ab Urbe 1091, cum Constantino & Constante fratribus suis, adeptus est imperium, quod 24 annis tenuit: hoc est, in mensem Novembrem, in anno 345 post passionem Domini, his consulibus, teste Cassiodoro. 401

Anni Chr.	*Anni Con.*	
337	1	Aridinus, & Proculus.

Ablabius, præfectus prætorio, & multi nobilium occisi.

Sapor, rex Persarum, Mesopotamia vastata, duobus fermè mensibus Nisibin civitatem obsedit.

Dalmatius Cæsar, quem patruus Constantinus consortem regni filiis dereliquerat, factione Constantii patruelis, & tumultu militari occiditur.

Constans, Arianus effectus, catholicos toto orbe persequitur.

Donatus, artis grammaticæ scriptor, ac præceptor Hieronymi, Romæ insignis habetur.

Jacob Nisibenus episcopus agnoscitur: ad cujus preces sæpe Urbs discrimine liberata est.

| 338 | 2 | Marcellinus, & Probinus. Ex hoc loco impietas, Constantii regis fulta præsidio, exiliis, carceribus & variis afflictionum modis, primò Athanasium, deinde omnes non suæ partis episcopos persequuta est. Julius papa in exilio mensibus decem: sed post mortem Constantii ad sua cum gloria revertitur.

| 339 | 3 | Constantius 3, & Constans 2.

Constantinus bellum fratri inferens, juxta Aquileiam occiditur.

Vario eventu adversum Francos à Constante pugnatur.

Sanctus Martinus, quum esset viginti annorum, baptizatus est, & transacto tribunatus sui tempore, tribunus militum

se cum eò seculo renunciaturum promisit: quare biennio, solo tantùm nomine militavit. Sanctus Julius papa, in decretali epistola sua, de hoc anno ita dicit. *In nomine Domini Dei salvatoris nostri JESU CHRISTI, imperante quoque Constantino & Constante Augustis, anno 4, sub die 8. calend. Octobris, indictione sexta, præsidente sancto ac beatissimo Julio, papa sedis apostolicæ urbis Romæ, postpositis sacrosanctis ac venerabilibus evangeliis, in ecclesia Dei, quæ vocatur Constantiana, residentibus etiam viris venerabilibus, pariterque cum eo audientibus, Benedicto Aquileiensi episcopo, Rufo sanctissimo, Cartamano episcopo, Agapeto Ravennatis ecclesiæ e-*
402 *piscopo, Julio Mediolanensi episcopo, & reliquis cum eis, centum atque decem & sex episcopis. Julius prædictus, sanctissimus urbis Romæ episcopus, dixit:* & reliqua. Annus itaque quartus Constantini imperatoris sexta erat indictione, qui est annus 28 Magni Constantini, juxta Chronicum Eusebii vel Bedæ, incarnationis secundum Dionysium, añus 333.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
340	4	Placidus, & Romulus.

Audæus in Cœlesyria clarus habetur: à quo hæresis Audæana.

| 341 | 5 | Leontius, & Salustius. Franci à Constante sunt perdomiti, & pax cum eis facta.

Hermogenes, magister militiæ, Constantinopolim tractus à populo, ob episcopum Paulum, quem regis imperio & Arianorum factione pellebat. Antiochiæ Dominicum aureum dedicatur. Cyclus decennovalis 19 incipit, indictione 14.

| 342 | 6 | Constantius 3, & Constans 3. Macedonius, artis plurimæ, in locum Pauli, ab Arianis episcopus subrogatur: à quo hæresis Macedoniana.

| 343 | 7 | Amantius, & Albinus.

Maximinus, Trevirorum archiepiscopus, clarus habetur: à quo Athanasius, Alexandriæ episcopus, quum à Constantio quæreretur ad pœnam, honorificè susceptus est.

Sapor, Persarum rex, Christianos persequitur.

Neocæsarea in Ponto subversa est, excepta ecclesia & episcopo cæterisque, qui ibidem reperti sunt.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
344	8	Postconsules Amantii, & Albini: Athanasius, ad Constantii literas, Alexandriam regreditur.

| 345 | 9 | Rufinus, & Eusebius. Dyrrhachium terræmotu corruit, & tribus diebus ac noctibus Roma nutavit.

| 346 | 10 | Philippus, & Salia. Eusebius Emisenus, Arianæ factionis signifer, multa & varia conscribit.

| 347 | 11 | Limenius, & Aco. Hoc etiam anno facta est defectio Solis magna 18 calendis Januarii.

| 348 | 12 | Sergius, & Nigridianus. Magnentio apud Augustodunum arripiente imperium, Constans haud longè ab Hispania, in castro, cui Helenæ nomen est, interficitur, anno ætatis 30: quamobrem turbata republica, Vetranio Mursæ, Nepotianus Romæ imperatores facti.

| 349 | 13 | Post consules Sergii, & Nigridiani. Vetranioni apud Narsum à Constantio regium insigne detractum. Magnentius Mursæ victus, in quo prælio Romanæ vires conciderunt. Gallus, Constantii patruelis, Cæsar factus.

| 350 | 14 | Constantius 5, & Constans. Julius papa obiit pridie idus Aprilis, & sepultus via Aurelia, milliario ab Urbe 3, in cæmiterio Calepodii.

¶ Liberius, papa 35 post Petrum, successit annis 15, mensibus 7, diebus 3.

| 351 | 15 | Constantius 6, & Constans 2. Gallus Judæos, qui interfectis per noctem militibus, arma ad bellandum invaserant, oppressit, cæsis multis hominum millibus, usque ad innoxiam ætatem: & civitates eorum, Diocæsaream, Tiberiadem, Diospolim, & plurima alia oppida, igni tradidit.

| 352 | 16 | Constantius 7, & Constans 3. Magnentius Lugduni in palatio propria se manu interfecit, & Decentius, frater ejus, quem ad tuendas Gallias Cæsarem miserat, apud Senonas laqueo vitam explet.

Gennadius forensis orator insignis habetur.

Anni Chr.	Anni Con.	
353	17	Arbitrio & Lollianus.

Gallus Cæsar, sollicitatus à Constantio patrueli, cui in suspicionem ob egregiam indolem venerat, Istriæ occiditur.

Victorinus rhetor, & Donatus grammaticus, Romæ insignes habentur: è quibus Victorinus etiam in foro Trajani statuam meruit.

Paulinus & Rhodanus, Galliarum episcopi, in exilium ob fidem trusi.

| 354 | 18 | Constantius 8, & Julianus. Alcimus & Delphidius rhetores in Aquitania florentissimè docent.

Donatus, à quo suprà in Aphrica Donatianos dici memoravimus, Carthagine pellitur. Quidam sectatores ejus Montenses vocantur: eò quod ecclesiam Romæ primam in monte habere cœperunt.

Eusebius, Vercellensis episcopus, & Lucifer, ac Dionysius, Caralitanus & Mediolanensis ecclesiæ episcopus, Pancratius quoque, Romanus presbyter, & Hilarius diaconus, distantibus inter se ab Arianis & Constantio damnantur exiliis.

Julianus, frater Galli, Mediolani Cæsar appellatur.

| 355 | 19 | Constantius 9, & Julianus 2. Antonius monachus 105 ætatis anno in eremo moritur, solitus multis ad se venientibus de Paulo quodam Thebeo, miræ beatitudinis viro, referre: cujus nos exitum brevi libello explicavimus. Hilarius, episcopus Pictaviensis, factione Saturnini, Arelatensis episcopi, reliquorumque, qui cum eo erant, Arianorum, ante triennium in Phrygiam pulsus, libros de nostra religione componit.

Reliquiæ apostoli Timothei Constantinopoli invectæ.

Magnæ Alemannorum copiæ apud Argentoratum, oppidum Galliæ, à Cæsare Juliano oppressæ.

Liberius, papa Romanæ ecclesiæ, mittitur in exilium. Tunc omnes clerici juraverunt, ut nullum alium susciperent. Verùm, quum Felix fuisset ab Arianis substitutus in sacerdotium, plurimi perjuraverunt, & post annum cum Felice ejecti sunt: quia Liberius tædio victus exilii, & in hæreticam pravitatem subscribens, Romam quasi victor intraverat. Felix autem depositus de episcopatu suo, habitavit in prædiolo suo, via Portuensi, ubi obiit quarto calendarum Augusti. In gestis Pontificum sic: Felix, natione Romanus, ex patre Anastasio, sedit anno 1, mensibus 3. Hic declaravit Constantium Augustum, filium Constantini, hæreticum, & baptizatum ab Eusebio, Nicomediense episcopo, juxta Nicomediam in Aquilone villa: & pro hoc declaratu, ab eodem Constantio Augusto, filio Constantini Augusti, capite truncatur tertio idus Novembris, in civitate Carone: & exinde eum clerici rapientes, sepelierunt in basilica sua, quam fecit, quum presbyter esset, 12 calend. Decembris, via Aurelia, milliario secundo ab Urbe; & cessavit episcopatus diebus 38. Hic emit agrum circa eandem basilicam, & dedit eidem ecclesiæ, quam fecit in via Aurelia. Fecit ordinationem in Urbe Roma, per mensem Decembrem, presbyteros 21, diaconos 5, episcopos per diversa loca 18. Liberius papa de exilio revertitur.

403

Anni Chr.	Anni Con.	
356	20	Titianus, & Cerealis.

Saraceni, in monasterium beati Antonii irruentes, Sarmatam interficiunt.

Constantio Romam ingresso, ossa Andreæ apostoli & Lucæ evangelistæ à Constantinopolitanis miro favore suscepta.

| 357 | 21 | Eusebius, & Hypatius. Paulinus, Treverorum episcopus, in Phrygia exulans moritur.

Synodus apud Ariminum, & Seleuciam Isauriæ facta, in qua antiqua patrum fides CHRISTI, primùm legatorum, dehinc omnium proditione damnata est.

| 358 | 22 | Constantius 10, & Julianus 4 Gratianus imperator nascitur.

Hilarius, Pictaviensis episcopus, cùm apud Constantinopolim librum pro se Constantio porrexisset, ad Gallias redit.

Macedonius Constantinopoli pellitur.

Omnes penè toto orbe ecclesiæ, sub nomine pacis & regis, Arianorum consortio polluuntur.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
359	23	Taurus, & Florentius.

Constantinopoli ecclesiarum maxima dedicatur.

Meletius, Sebastiæ Armeniæ episcopus, ab Achatio & Georgio, episcopis Arianis, Antiochiam transfertur. Et post paululum, cùm presbyteros, qui ab Eudoxio antecessore suo depositi fuerant, suscepisset, exilii justissimam causam subita fidei mutatione delusit.

Sanctus Augustinus nascitur.

360	24	Mamertinus, & Nevita.

Gallia, per Hilarium, Arianensis perfidiæ dolos damnat.

Hæresis Anthropomorphitarum in Syria, & Macedonia, & Constantinopoli oritur.

Constantinus Mopsocrenis inter Ciliciam Cappadociamque moritur, anno ætatis 45, Constantinopolim veniens, tertia die mensis Novembris, his consulibus.

404 JULIANUS.

ROmanorum 44, Julianus (secundum omnes) regnavit annis 2, mensibus 8. hoc est, usque ad calendas Julii, in año 310 post passionem Domini, sub quo hi consules fuerunt: teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Jul.*	
361	1	Julianus 4, & Salustius.

Cyclus decennovalis 20 incipit, indictione 3. Julianus ad idolorum cultus conversus est. Hic, ex clero imperator factus, blanda persequutione illiciens magis quam impellens ad sacrificandum, in qua multi ex nostris voluntate propria corruerunt.

Georgio, per seditionem populi, Alexandriæ incenso, qui in locum Athanasii ab Arianis fuerat ordinatus, Athanasius Alexandriam revertitur: Eusebius & Lucifer de exilio regrediuntur.

362	2	Julianus 5, teste Cassiodoro.

Prohæresius, sophista Atheniensis, lege data, ne Christiani liberalium artium doctores essent, cùm sibi specialiter Julianus concederet, ut Christianos doceret, scholam sponte deseruit.

Ecclesiæ Antiochenæ clausæ, & gravissima imminentis persequutionis procella Dei voluntate sopita est. Nam Julianus, in odium CHRISTI, templum Hierosolymis Judæis reparare permisit. Et ex omnibus provinciis Judæi collecti, quum nova templi fundamenta jacerent, subitò nocte oborto terræmotu, saxa ab imo fundamentorum excussa, longè lateque sparsa sunt, igneusque globus, ab interiore æde templi egressus, plurimos eorum suo prostravit incendio. Quo terrore reliqui pavefacti, CHRISTUM confitebantur in via. Et ne hoc casu crederent factum, sequenti nocte in vestimentis cunctorum apparuit crucis signum. Eo tempore pagani apud Sebasten, Palæstinæ urbem, sepulchrum beati Joannis Baptistæ invadunt, ossaque ejus dispergunt. Sed Dei providentia adfuêre quidam ex Hierosolymis monachi, qui mixti colligentibus, quæque ipsi poterant, ablata ad patrem suum Philippum pertulerunt.

Sanctus Dionysius, præsente Juliano Cæsare, decollatus, quia deos adorare noluit, surrexit, & ambabus manibus per unum milliare portavit caput suum in montem excelsum: eique rupes alba gremium suum aperiens, concavum apertumque locum dedit super se sedenti.

Romæ passi sunt Priscus presbyter, Joannes presbyter, item Joannes & Paulus, Faustus, Vercellensis episcopus, & Eusebius; Aretina civitate, Donatus episcopus; Antiochia Theodoricus presbyter, & alii quamplures. Julianus in Persas profectus, nostrum post victoriam diis sanguinem voverat: ubi à quodam simulato perfugo ad deserta perductus, quum fame & siti apostata perdidisset exercitum, & inconsultiùs à suorũ erraret agminibus, ab obvio fortè hostiũ equite conto ilia perfossus interiit, anno ætatis 32. Et quum misisset manum in vulnere, & sanguinem aspergeret in aërem, dixit, *Vicisti Galilæe*, id est, CHRISTE. Hic enim Christianos appellabat Galilæos. Obiit autem die 6 cal. Junii. Et sequenti die Jovinianus,

ex

ex primicerio domesticorum, imperator factus est, teste Theodoro episcopo, & Eutropio tunc vivente.

JOVINIANUS.

Romanorum 45, Jovinianus (secundum omnes) regnavit mensibus 8, hoc est, usque ad calendas Martii, in anno 310 post passionem: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Iovin.	
363	1	Jovinianus, & Varronianus.

Jovinianus, rerum necessitate compulsus, Nisibin, & magnam Mesopotamiæ partem, Sapori, Persarum regi, tradidit.

Synodus Antiochiæ à Melitio & suis facta, in qua Homousio & cæteris vocabulis rejectis, medio aliquo Macedonianum dogma vindicaverunt. Homousios autem Patri dicitur CHRISTUS, ob unitatem substantiæ divinæ cum Patre & Spiritu sancto.

Jovinianus cruditate, sive odore prunarum, quas nimias adoleri jusserat, & nitore parietum recenti textura, quod grave quiescentibus fuit, Adrastinæ obiit, anno ætatis 34. Obiit autem 14 calend. Martii, ut in historia ecclesiastica legitur. Post quem, quum exercitus venisset in Nicæam Bithyniæ 25 die mensis Februarii, Valentinianum, tribunum scutariorum, è Pannonia Cibalensis Augustum appellavit. Ipse verò fratrem Valentem Constantinopoli in consortium regni assumit.

VALENTINIANUS.

Romanorum 46, Valentinianus, cum fratre Valente regnavit annis 11, mensibus 5, hoc est, usque ad calendas Octobres, in anno 310 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Val.	
364	1	Valentinianus, & Valens.

Valentinianus fuit egregius imperator, & Aurelio moribus similis, nisi quòd severus nimis esset.

Apollinaris, Laodicenus episcopus, multa scripta nostræ religionis edidit.

Anni Chr.	Anni Val.	
365	2	Gratianus & Dagalaiphus.

Liberius papa obiit 8 calend. Maji.

¶ Huic autem successit Damasus, papa 38 post Petrum: qui constituit, ut die noctuque cantarentur Psalmi per omnes ecclesias. Et postea Ursinus, à quibusdam episcopus constitutus, Sicinium cum suis invadit, à quo Damasianæ partis, populo confluente, crudelissimæ interfectiones diversi sexus perpetratæ.

Valens ab Eudoxio, Arianorum episcopo, baptizatus, nostros persequitur.

| 366 | 3 | Lupicinus, & Jovinus. Gratianus, Valentiniani filius, Ambianis imperator factus est, his consulibus, teste Cassiodoro.

Tanta Constantinopoli orta est tempestas, ut miræ magnitudinis decidens grando nonnullos hominum interfecerit.

Apud Atrebatas, lana è cœlo, pluviæ mixta, defluxit.

| 367 | 4 | Valentinianus 2, & Valens 2. Hilarius, episcopus Pictaviensis, moritur.

Nicæa, quæ sæpe antea corruerat, terræ motu funditus subversa est.

Libanius Antiochenus rhetor insignis habetur eo tempore. 405

| 368 | 5 | Valentinianus, & Victor. Athanaricus, Gothorum rex, Christianos persequitur: plurimis interfectis, reliquos sua ditione pellit.

Eusebius, Vercellensis episcopus, obiit.

| 369 | 6 | Valentinianus 3, & Valens 3. Constantinopoli apostolorum martyrium dedicatur.

Lucifer, Caralitanus episcopus, moritur, qui cum Gregorio, episcopo Hispaniarum, & Philone Libyæ, nunquam se Arianæ pravitati miscuit.

| 370 | 7 | Gratianus 2, & Probus. Maximinus, præfectus annonæ, maleficos ab imperatore perquirere jussus, plurimos nobilium interfecit.

Anni Chr.	Anni Val.	
371	8	Modestus, & Arinthæus.

Didymus Alexandrinus multa de nostro dogmate per notarios commentatur, qui, post quintum annum suæ nativitatis, luminibus orbatur, elementorum quoque ignarus.

| 372 | 9 | Valentinianus 4, & Valens. Eunomius discipulus Ætii Constantinopolitani agnoscitur, à quo hæresis Eunomiana.

Saxones cæsi ab Hugone in regione Francorum Burgundionum, octoginta ferè millia: quod nunquam antè contigit ad Rhenum descendere.

Clearchus præfectus Constantinopoli agnoscitur, à quo necessaria & diu expectata votis aqua civitati inducitur.

Sanctus Martinus, anno 56 ætatis suæ, Dominico die, circa nonas Julii, in archiepiscopatum Turonorum consecratur, in quo tantùm viginti sex annis vixit.

| 373 | 10 | Gratianus 3, & Equitius. Melanthia, nobilissima mulierum Romanarum, & Marcellini quondam consulis filia, unico prætore tunc Urbano filio derelicto, navigavit Hierosolymã: ubi tanto virtutum, præcipueque humilitatis miraculo fuit, ut Theclea nomen acciperet.

| 374 | 11 | Gratianus 4, & Equitius. Post Auxentii mortem, Mediolani Ambrosio episcopo constituto, ad fidem nostram Italia convertitur. Macarius Ægyptius, Macariusque Alexandrinus claruerunt. Methodius sic: Post Jovinianum Valentinianus suscepit imperium, qui pro fide CHRISTI à Juliano è militia fuerat expulsus. Sed quia militiam pro CHRISTO reliquerat, suscepit imperium cum fratre Valente, cui Orientales, sibi autem Occiduas partes delegit. Sed Valens, favendo hæreticis, abiit in viam patrum suorum: tamen divina virtute prohibente, dum
406 debaccharetur in cæteros, in Athanasium nihil ausus est triste committere. In occiduis verò partibus Valentinianus, fide religionis illæsa, vetere Romani imperii censu, rempublicam gubernabat. Postquam 29 annis pace composita, Romanæ reipublicæ causas Jovinianus repararat, ecclesiarum verò curam haud segniter haberet; nec tamen incautè, ut Constantius cum Athanasio ageret: ubi hujus dispositionis tam pia, tam læta principia, mors immatura, post novem menses, Joviniano obeunte, rupisset, Valentiniano post relictam militiam imperium adepto, quum 46 anno sacerdotii sui, Athanasius, post multos agones, multasque patientiæ maximas coronas, quievisset in pace, sciscitatus de successore, Petrum, tribulationum suarum participem & socium, delegit. Per idem tempus patres, monachorum vice, & antiquitatis merito Macarius, atque Heraclides & Panto, Antonii discipuli per Ægyptum, & maximè in Nitriæ desertis partibus habebantur viri, qui consortium vitæ, & actuum non cum cæteris mortalibus, sed cum supernis angelis habere credebantur. Quo in tempore non in verbis uniuscujusque fides, sed exiliis & carceribus probabatur, quia non honori erat esse catholicum, sed pœnæ. Florebat tamen Ægyptus, non solùm in Christiana philosophia, sed etiam per signa apostolica: qua infœcundior Cappadocia non fuit, immò aliquid lætius, Gregorium cum Basilio, ad summa porrexit. Igitur defuncto Petro succedit Timotheus, & post hunc Theophilus: cujus industria vastata sunt omnia, atque ad solum deducta paganorum templa, & figmenta. Defuncto verò Auxentio apud Mediolanum, Ariano episcopo, ubi propriè quod proposuerat, Ambrosius, tunc consularis ejusdem provinciæ, fasces regebat, secundum leges & publicam disciplinam. Obluctante illo & plurimùm resistente, episcopum fieri, omni maturitate jubetur impleri: moxque Dei gratiam consequutus, & initiatus sacris, & sacerdos effectus est. Interea ad bellum Sarmaticum Valentinianus, de Galliæ partibus quum venisset Illyricum, ubi vix dum cœpto bello, ægritudine subita oppressus, diem obiit, relictis hæredibus in imperio filiis, Gratiano Augusto, Valentinianoque admodum

dum parvulo, & nondum regiis insignibus initiato. Hucusque Methodius. Valentinianus, contra legatos Sarmatarum vehementi commotus furore, eruptione venarum, quod Græce apoplexia vocatur, fluxu sanguinis 17 die mensis Septembris, ætatis anno 54, imperii autem 11, mense 5 obiit: post quem Gratianus, assumpto in imperium Valentiniano fratre, cum patruo Valente regnat.

VALENS.

Romanorum 47, Valens cum Gratiano & Valentiniano, filio fratris sui (secundum omnes) regnavit annis 4, hoc est, usque ad calendas Octobris, in anno 307 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	Anni Valē.	
375	1	Valens 5, & Valentinianus. Multi monachorum Nitriæ per tribunos & milites cæsi.

Valens, lege data, ut monachi militarent, nolentes fustibus jussit interfici.

Theodosius, Theodosii postea imperatoris pater, & multi nobilium occisi. Photinus in Gallia obiit, à quo Photinianorum dogma inductum: qui multa continentiæ & ingenii bona uno superbiæ malo perdidit.

Basilius Cæsariensis episcopus Cappadociæ clarus habetur.

| 376 | 2 | Gratianus 4, & Merobaudes. Alemannorum triginta circiter millia apud Argentoratum, oppidum Galliarum, ab exercitu Gratiani strata.

Florentinus, Bonosus, & Rufinus, insignes monachi habentur: è quibus Florentinus tam misericors in egentes fuit, ut vulgò pater pauperum nominatus sit.

Gens Hunnorum Gothos vastat: qui à Romanis sine armorum dispositione suscepti, per avaritiam Maximi ducis, fame ad rebellandum coacti sunt. Superatis autem in congressione Romanis, Gothi funduntur in Thracia.

| 377 | 3 | Valens 6, consul. Iste ex Antiochia exire compulsus, sera pœnitentia nostros de exiliis revocat.

Anni Chr.	Anni Valē.	
378	4	Valentinianus 2, consul.

Lachrymabile bellum in Thracia, in quo, deserente equitum præsidio, Romanæ legiones à Gothis cinctæ, usque ad internecionem cæsæ sunt. Ipse 407
imperator Valens, quum sagitta saucius fugeret, & ob dolorem nimium sæpe equo laberetur, ad cujusdam villæ casam deportatus est, quo persequentibus eum Barbaris, incensa domo, concrematus, sepultura quoque caruit. Cassiodorus sic: Valenti successit Theodosius, filius Theodosii, quem sibi in consortium regni Gratianus ascivit. Gratianus itaque, quum quatuordecim regnaret annis, cum Theodosio regnat annis sex: sub quo hi consules fuerunt. Anni igitur 14 sunt, teste Cassiodoro, ab anno 3 Valentiniani, in quo Gratianus imperator factus est, Lubicinio & Jovino consulibus, usque in mortem Valentis, & usque ad imperium secundum Gratiani. Colliguntur ergo omnes anni usque ad consulatum Valentis 6, & Valentiniani junioris item Augusti, à 15 Tiberii anno, & prædicatione Domini nostri JESU CHRISTI, anni 352. A secundo anno Darii, regis Persarum, quo tempore templum Hierosolymis instauratum fuit, sunt anni 899. Ab Olympiade, à qua ætate apud Hebræos Isaias prophetabat, 1155. A Salomone, & prima ædificatione templi, anni 1411. A captivitate Trojæ, quo tempore Samson apud Hebræos erat, 1561. A Mose & Cecrope, primo rege Atticæ, anni 1890. Ab Abraham & regno Nini & Semiramidis, anni 2395. Continet autem omnis canon, ab Abraham usque ad tempus suprà scriptum, annos 2395. A diluvio autem usque ad Abraham supputantur anni 942. Et ab Adam usque ad diluvium anni 2242. Fiunt igitur ab Adam usque ad 14 Valentis annum, id est, ad consulatum ejus 6, & Valentiniani iterum, omnes anni 5579. Hactenus Hieronymus in Chronicis.

Excerpta ex Chronicis Tyronis & Prosperi, Chronica Eusebii temporibus prætermissis.

CAPUT

CAPUT XXIII.

GRATIANUS.

VALENTE igitur à Gothis in Thracia concremato, Romanorum 48 Gratianus, cum fratre Valentiniano, regnavit annis sex : hoc est, usque ad calendas Octobres, in anno trecentesimo quadragesimo primo post passionem Domini : sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro, senatore clarissimo.

Anni Chr.	Anni Grat.	
379	1	Ausonius & Olybrius.

Theodosius ordinatur imperator à Gratiano Syrmii, ad quem Theophilus Paschalem cyclum scribit. Gratianus, post mortem patrui, Theodosium,
408 Theodosii comitis filium, in consortium sumpsit imperii, eique regnum Orientis tradidit.

Ea tempestate Priscillianus episcopus de Galliis, ex Manichæorum & Gnosticorum dogmate, hæresin nominis sui condidit. Methodius sic : Valente à Gothis circumvento, ex bello, quod initium Romano imperio tunc & deinceps fuit, impietatis suæ pœnas, igne exustus, dedit, anno primo in imperio cum fratre, & postea cum filiis fratris, quatuordecim exactis.

Ea nimirum tempestate Felix, tertius post Paulinum, Trevericam in pontificatu sortitus est ecclesiam, Maximo imperatore tyranno, rempublicam tunc in his partibus agente, & Treverim hæreticorum cladibus pulsante. Tunc beatus Martinus Treverim venit, & cum Felice ruit. Igitur Gratianus, post patrui necem, cum fratre admodum parvulo, Orientis quoque suscepit imperium. Verùm is quam multa religiosè ac fortiter gessit : consortem asciscit Theodosium, eique Orientis procuratione permissâ, partes sibi ac fratri Occiduas reservavit : sed à Maximo tyranno, bello apud Britannias exorto, per Ambragatium *(a)* ducem Lugduni, suorum magis proditione, quàm vi hostium, peremptus est : in cujus vindictam Theodosius totis viribus consurgens, ultus est sanguinem justum, Valentinianoque regnum, tyrannide depulsa, restituit, cum fide catholica, quam mater ejus violaverat. Hucusque Methodius.

Anni Chr.	Anni Grat.	
380	2	Ausonius, & Olybrius.
381	3	Gratianus 5, & Theodosius.

Ambrosius pro fide catholica multa sublimiter scripsit.

| 382 | 4 | Siagrius, & Antonius. Martinus, episcopus Turonum, Galliæ civitatis, clarus habetur. Sanctus Theophilus, Alexandriæ episcopus, computum centum annorum cursu Theodosio, filio Gratiani, dedicavit. Consulatu Antonii & Siagrii incipit synodus centum & quinquaginta patrum, in Augusta civitate, contra Macedonianos, sub Damaso papa, & Gratiano imperatore.

| 383 | 5 | Merobaudes 2, & Saturninus. Arcadius, Theodosii imperatoris filius, Augustus appellatur. Damasus papa obiit 4 idus Decembris.

¶ Huic successit Siricius, 38 post Petrum, annis quindecim, mensibus undecim, diebus viginti quinque.

| 384 | 6 | Richomer & Clearchus. Honorius, Theodosii filius, *nascitur.*

In Britannia, seditione militum, Maximus imperator est factus : quo mox ad Gallias transfretante, Gratianus Parisiis, Merobaude magistro militum, proditione superatus, fugiens Lugduni captus atque occisus est. Maximus autem Victorem filium suum consortem regni facit.

THEODOSIUS.

ROmanorum 49, Theodosius, cum Valentiniano regnavit annis 11, cum Gratiano 6. Post mortem ejus, annis 6 Orientem regebat & menses 4, hoc est, usque ad calendas Februarias, in anno 347 post passionem Domini : sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro consule.

Anni

(a) al. *Andragatium.*

Anni Chr.	Anni The.	
385	1	Arcadius & Baudo.

Hieronymus presbyter, hoc tempore in Bethlehem, toto jam mundo clarus habetur, egregio ingenio & studio, universæ ecclesiæ serviens. Priscillianus, in synodo Burdegalensi damnandum se intelligens, ad imperatorem Maximum provocavit, auditusque Treveris ab Evodio, præfecto prætorii, gladio addictus est, cum Eutrocia, Delphidii rhetoris conjuge, & Latroniano, aliisque erroris sui consortibus.

| 386 | 2 | Honorius & Evodius. Burdegalis quædam Priscilliani discipula, nomine Urbica, ob impietatis pertinaciam, per seditionem vulgi, lapidibus obruta est.

| 387 | 3 | Valentinianus 3, & Eutropius. Maximus tyrannus à Valentiniano & Theodosio imperatoribus, in tertio ab Aquileja lapide, spoliatus indumentis regiis, sistitur, & capite damnatur: cujus filius Victor, eodem anno, ab Arbogaste est interfectus in Gallia.

| 388 | 4 | Theodosius 2, & Cynegius. Itacius & Ursacius episcopi, ob authoritatem Priscilliani, cujus accusatores fuerunt, ecclesiæ communione privantur.

| 389 | 5 | Timatius & Promotus. Hieronymus librum de illustribus viris ecclesiæ, ad annum octavum Theodosii, componit.

| 390 | 6 | Valentinianus 4, & Neoterius. Joannes monachus, & anachorita claruit.

| 391 | 7 | Tacianus & Symmachus. Per idem tempus caput sancti Joannis Baptistæ Constantinopolim est perductum, & in septimo milliario civitatis humatum.

| 392 | 8 | Arcadius 2, & Rufinus. Valentinianus, ad vitæ fastidium, nimia Arbogasti, magistri militum, austeritate perductus, laqueo apud Viennam perit. Post eum Theodosius vixit annis tribus.

| 393 | 9 | Theodosius tertiò, & Abundantius.

| 394 | 10 Arcadius 3, & Honorius 2. Joannes monachus, ornatus prophetiæ gratia, Theodosio consulente de eventu belli, quod adversum Eugenium movebat, victorem futurum prædixit.

Anni Chr.	Anni The.	
395	11	Olybrius & Probinus.

Theodosius imperator Eugenium vincit & perimit. Augustinus, beati Ambrosii discipulus, multa facundia doctrinaque excellens, Hippone, regione Aphricæ ordinatur episcopus. Theodosius imperator die 17 mensis Januarii, anno ætatis 60, Mediolani obiit, sicut in Tripartita historia legitur.

Quum sanctum Patricium noluisset dominus suus dimittere, nisi pro massa aurea; servavit sanctus Patricius, præcepto angeli, Victori cuidam gregem porcorum: quorum custos dum fuit sanctus Patricius, & pastor, fodit massam auream, quam ille Patricius domino suo pro se dedit.

ARCADIUS.

Romanorum 50, Arcadius, filius Theodosii, cum fratre Honorio (secundum omnes) regnavit annis 14, mensibus 3, hoc est, usque ad calendas Maji, in anno 358 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Arc.	
396	1	Arcadius 4, & Honorius 3.	409

Donatus episcopus draconem ingentem necavit, expuens in ore ejus, quem octo juga boum ad locum incendii vix trahere potuerunt. Ideo autem incensus est, ne putredo ejus aërem corrumperet.

Per idem tempus corpora sanctorum Abacuc & Micheæ prophetarum divina revelatione produntur.

Gothi Italiam, Vandali atque Alemanni Gallias aggrediuntur.

| 397 | 2 | Cæsarius & Atticus. Augustinus episcopus doctrinæ scientia insignis habetur. Concilium Carthaginis: ubi Hipponensis concilii statuta firmantur & inseruntur. Sanctus Martinus, Turonorum episcopus, 71 ætatis suæ anno,

anno, epiſcopatus verò 26, obiit, media nocte Dominica.

Anni Chr.	*Anni Arc.*	
398	3	Honorius 4, & Eutychianus.

Siricius papa obiit nono calendis Martii. Anaſtaſius, papa 39 poſt Petrum, ſucceſſit annis quinque, diebus viginti ſeptem. Hic conſtituit, ut, quotieſcunque Evangelia ſacra recitantur, ſacerdotes non ſedeant, ſed curvi ſtent. Cyclus vigeſimus ſecundus decennovalis incipit, indictione undecima.

| 399 | 4 | Manlius, & Theodorus. Cum hoc conſulatum inierat Eutropius eunuchus, qui mox & honore & vita dejectus eſt.

Anno 4 Eugenius occiditur.

| 400 | 5 | Stillico, & Aurelianus. Gothi Italiam, Alarico & Radagiſo ducibus, ingreſſi.

| 401 | 6 | Vincentius, & Fravita. Joannes Conſtantinopolitanus, & Theophilus Alexandrinus, epiſcopi illuſtres habentur: ſed utrunque obſcuravit diſcordia, quæ eò usque proceſſit, ut Joannes à Theophilo oppreſſus, Pontum in exilium pergere cogeretur: quum tamen communionem ejus maxima pars epiſcoporum, Romani pontificis ſequuta exemplum, ſervaverit.

| 402 | 7 | Arcadius 5, & Honorius 5. Anaſtaſius papa obiit, quinto calendis Maji. Huic ſucceſſit Innocentius, 40 papa poſt Petrum, qui conſtituit jejunium in ſabbato celebrari, quia in tali die Dominus in ſepulchro jacuit. Sedit annis 15, menſibus 2, & diebus viginti.

| 403 | 8 | Theodoſius Auguſtus, & Rumoridius.

410 | 404 | 9 Honorius 6, & Ariſtenetus. Carthaginenſe concilium habitum de Donatiſtis. Sancta Paula obiit ſeptimo calendis Februarii, 3 ſabbati poſt Solis occubitum.

| 405 | 10 | Stillico ſecundò, & Anthemius. Radagiſus, in Tuſcia multis Gothorum millibus cæſis, ducente exercitum Stillicone, ſuperatus & captus eſt.

| 406 | 11 | Arcadius ſextò, & Probus. Vandali & Alani Gallias, trajecto Rheno, tertio calendis Januariis ingreſſi ſunt.

Anni Chr.	*Anni Arc.*	
407	12	Honorius 7, & Theodoſius 2.

Conſtantinus in Britannia tyrannus exoritur, & ad Gallias tranſit.

| 408 | 13 | Baſſus, vir clariſſimus, conſul. Methodius ſic. Apud Antiochiam defuncto Miletio epiſcopo, ſubſtituitur Flavianus, Paulino adhuc ſuperſtite. Conſtantinopoli autem Nectarius, ex prætore urbano catechumenus, & nuper baptiſma conſequutus, ſacerdotium ſuſcepit. Interea Valentinianus in occiduis partibus regnabat. Sed poſtquam auguſtæ memoriæ Valentinianus in Vienna, civitate Galliarum, vitã finivit, Eugenius imperium ſuſcepit, qui contra fidem catholicam ſacrilegus extitit. Sed dominus, qui eccleſiam ſuam tueri conſuevit, de cœlo jaculatus eſt judicium, atque omnem victoriam ad religioſum imperatorem Theodoſium tranſtulit. Itaque extincto Eugenio, Theodoſius, glorioſiſſimus princeps, traditis regni gubernaculis Arcadio Orientis, Honorio Occidentis; ipſe Romano imperio per annos 17 feliciter gubernato, ad meliora migravit, cum piiſſimis principibus percepturus præmia meritorum. Fuit autem vir quidam ſublimis in palatio, ſub Theodoſio imperatore, nomine Arſenius, cujus filios, id eſt, Arcadium & Honorium, de *baptiſmo* ſuſcepit. Hic Arſenius, divina voce admonitus, perrexit ad eremum Scythiæ, ibique inter ſanctos patres quietam vitam duxit. Igitur Arcadius & Honorius, piiſſimi conſules Romanorum, quos Arſenius, pater noſter, de baptiſmo ſuſcepit, filii Theodoſii imperatoris piiſſimi: ſub quibus Martinus, Turonorum epiſcopus, apud Condacenſem diœceſis ſuæ vicum obiit, poſt patrem ſuum: ſicut cum eo antea conſules, ita poſt illum imperatores extiterunt, & regnaverunt poſt illum, in gloria imperii ſui, usquequo extitit Theodoſius, piiſſimus Auguſtus, filius Arcadii imperatoris: & 38 anno imperii ejus cœpit hæreſis pullulare in eccleſia Dei. Obiit autem ſanctus Martinus 71 ætatis ſuæ anno, epiſcopatus autem 27, anno ab incarnatione Domini 397. Igitur Arcadius imperator,

rator, expletis imperii sui 13 annis, obiit, & frater ejus Honorius successit: cujus 7 imperii anno inventum est sancti Stephani, protomartyris corpus, anno videlicet ab incarnatione Domini 416, anno autem 12 imperii ejusdem Honorii.

Sanctus Hieronymus obiit, anno ætatis suæ 91, anno ab incarnatione Domini 321. Honorius itaque, expletis imperii sui 15 annis, obiit: cui Theodosius, junior Arcadii filius, successit. Cujus 8 imperii anno sanctus Augustinus episcopus obiit, anno ætatis suæ 76. Hucusque Methodius.

Anni Chr.	*Anni Arc.*	
409	14	Hoc etiam anno Arcadius imperator obiit. Post quem Honorius cum Theodosio, fratris sui filio, regnat annis 15.

HONORIUS.

Romanorum 15, Honorius, cum Theodosio, fratris sui filio, secundum omnes chronographos, regnavit annis 15, hoc est, usque ad calendas Maji, in anno 370 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Hon.*	
410	1	Honorius 8, & Theodosius tertiò. Attalus Romæ imperator factus, qui mox privatus regno, Gothis cohæsit.
411	2	Fl. Varro & Tertullus. Roma à Gothis, Alarico duce, capta, & ob hoc solus fuit orientalium partium consul, quod est sequenti anno observatum.
412	3	Theodosius 4, consul. Constantinus apud Arelatense oppidum victus & captus: cujus filium Constantem, in Hispaniis regnare orsum, Geruntius comes, in Maximum quendam tyrannidem transferens, interemerat.
413	4	Honorius 9, & Theodosius 5. Maximo in Hispania regno ablato, vita concessa est ei: eo quòd modestia humilitasque affectati imperii invidiam non merebatur. Eodem tempore Heros, vir sanctus, & beati Martini discipulus, quum Arelatensi oppido episcopus præsideret, à populo ejusdem civitatis insons, & nulli insimulationi obnoxius, pulsus est. In locum autem ejus Patroclus ordinatus est, amicus & familiaris Constantii, magistri militum: cujus per ipsum gratia quærebatur. Eaque res inter episcopos regionis illius magnarum discordiarum materia fuit.

Anni Chr.	*Anni Hon.*	
414	5	Lucius quintò, clarissimus consul. Hujus collega in consulatu Heraclianus fuit, qui novarum rerum in Aphrica reus, honorem cum vita amisit.

Burgundiones partem Galliæ, propinquantem Rheno, obtinuerunt.

Jovinus & Sebastianus fratres, in Gallia abrepto regno, perempti sunt.

Hac tempestate Pelagius Brito dogma nominis sui, contra gratiam CHRISTI, Celestio & Juliano adjutoribus exeruit, multosque in suum errorem trahit, prædicans, unumquenque ad justitiam voluntate propria regi, tantumque accipere gratiæ, quantum meruerit, quia peccatum Adæ ipsum solum læserit, nec posteros ejus obstrinxerit. Unde & volentibus possibile sit, omni carere peccato; omnesque parvulos tam insontes nasci, quàm primus homo ante prævaricationem fuit; nec ideo baptizandos ut peccato exuantur, sed ut sacramento adoptionis honorentur.

415	6	Constantius & Constans. Attalus Gothorum consilio & præsidio tyrannidem resumit, & Gallias invasit.
416	7	Honorius 10, & Theodosius 6. Hic autem, juxta Dionysium, incarnationis annus est trecentesimus quadragesimus quintus, indictio decima tertia. Sanctus Lucianus presbyter Hierosolymis in epistola, quam scripsit de inventione corporis protomartyris Stephani, sanctorumque Gamalielis, Nicodemi, & Abidon, sicut sibi revelatum est à Domino, inter cætera etiam de ipso eodem anno manifestè demonstrat ita die parasceväe, hoc est, feria sexta, quæ est 3 nonis Decembris, consulatu Ho- 411

norii decies, & Theodosii sexies Augustorum: & reliqua. Regularibus ergo 7 mensis Decembris projectis, remanent concurrentes quatuor anni prædicti, hoc est, calendis Decembris feria quinta, & 3 nonis Decembris feria sexta, anno sexto Honorii, consulatu prædicto, quo corpora sacra à Domino sunt revelata. Scripsit etiam revelationem, Græco sermone, ad omnium ecclesiarum personam : quam Avitus presbyter, Hispanus genere, in Latinum vertit eloquium, & adjecta epistola sua, per Orosium Orientalibus dedit. Qui Orosius, ad loca sancta Hierusalem perveniens, quò eum Augustinus ad Hieronymum, pro discenda animæ ratione, miserat, reliquias sancti Stephani accepit, & ad patriam reversus, primùm intulit Occidenti.

Attalus à Gothis, ad Hispanias migrantibus, neglectus & præsidio carens, capitur.

Athaulphus, à socru vulneratus, obiit, regnumque ejus Vallia, peremptis, qui idem cupere intelligebantur, invasit.

Anni Chr.	Anni Hon.	
417	8	Theodosius 7, & Palladius. Placidiam, Theodosii imperatoris filiam, quam Romæ Gothi ceperant, quamque Athaulphus conjugem habuerat, Gallia, *(a)* pacem Honorii expetens, reddidit, ejusque nuptias Constantius promeretur. Innocentius papa obiit, quarto calendis Augusti.

¶ Huic successit Zosimus, papa quadragesimus primus post Petrum, anno uno, mensibus octo, & diebus viginti quinque.

| 418 | 9 | Honorius undecimò, & Constantius secundò. Honorius Romam triumpho ingreditur, præeunte currum ejus Attalo, quem liberè vivere jussit exulem. Cyclus vigesimus tertius decennovalis incipit, indictione decima quinta.

| 419 | 10 | Honorius 12, & Theodosius 8. Hoc tempore Constantius, servus CHRISTI, ex vicario Romæ habitans, & pro gratia Dei devotissimè Pelagianis resistens, factione eorundem multa pertulit, quæ illum sanctis confessoribus sociaverunt.

Concilio apud Carthaginem habito 214 & eo amplius episcoporum, ad papam Zosimum synodi decreta perlata sunt: quibus probatis, per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.

Valentinianus, Constantii & Placidiæ filius, nascitur 5 nonis Julii.

Carthaginis concilium contra Manichæos & Pelagianos.

Zosimus papa obiit, septimo calendis Januariis. Huic successit Bonifacius, papa 42 post Petrum, annis 4: qui constituit servum clericum non fieri.

Anni Chr.	Anni Hon.	
420	11	Maximus, & Plinta. Constantius pacem firmat cum Vallia, data eidem ad inhabitandum secunda Aquitania, & quibusdam civitatibus confinium provinciarum.

| 421 | 12 | Theodosius 9, & Constantius 3. Constantius ab Honorio in consortium regni assumitur.

Hieronymus presbyter moritur, anno ætatis suæ nonagesimo primo, secundo calendis Octobris.

| 422 | 13 | Agricola, & Eustachius. Constantinus imperator obiit.

| 423 | 14 | Honorius 13, & Theodosius 10. Hoc tempore exercitus ad Hispanias contra Vandalos missus est, cujus Crastinus dux fuit, qui Bonifacium, virum bellicis artibus præclarum, inepto & injurioso imperio, ab expeditionis suæ societate avertit. Nam ille periculosum sibi atque indignum ratus, eum sequi, quem discordem superbientemque expertus esset, celeriter se ad portum Urbis, atque inde ad Aphricam proripuit. Idque negotium reipublicæ multorum laborum initium fuit.

Bonifacius papa obiit, octavo calendis Novembris. Huic successit Cœlestinus, papa 43 post Petrum, annis novem.

| 424 | 15 | Maximianus, & Asclepiodotus. Placidia Augusta, à fratre Honorio

(a) Potius *Wallia.*

norio pulsa, ad Orientem cum Valentiniano proficiscitur.

Honorius Romæ obiit, & regnum ejus Joannes accepit.

THEODOSIUS.

Romanorum vigesimusquintus, Theodosius junior, Arcadii filius, regnavit annis viginti septem, hoc est, usque ad calendas Maji, in anno quadringentesimo septimo post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni The.	
425	1	Crastinus, & Victor.

Theodosius Valentinianum, amitæ suæ filium, Cæsarem facit, & cum Augusta matre ad recipiendum occidentale mittit imperium. Quo tempore Joannes, dum Aphricam, quam Bonifacius obtinebat, bello reposcit, ad defensionem sui infirmior factus est.

| 426 | 2 | Theodosius undecimò, & Valentinianus. Placidia Augusta, & Valentinianus, mira felicitate Joannem tyrannum opprimunt, & regnum victores recipiunt, data venia Aëtio, eò quòd Hunni, quos per ipsum Joannes acceperat, ejusdem studio ad propria reversi sunt. Crastinus autem in exilium actus est, quia videbatur Joannes sine incumbentia ipsius regnum non potuisse assumere.

Valentinianus, decreto Theodosii, Augustus appellatur.

Archilat, nobile oppidum Galliarum, à Gothis multa vi oppugnatum est, donec imminente Aëtio, illo duce, non impuniti abscederent.

| 427 | 3 | Theodosius duodecimò, & Valentinianus secundò. Patroclus, Arelatensis episcopus, à tribuno quodam barbaro multis vulneribus laniatus occiditur.

| 428 | 4 | Hierius, & Adaburius. Bonifacio, cujus intra Aphricam gloria potentiaque augebatur, bellum ad arbitrium Felicis, qui ad Italiam venire abnuebat, publico nomine illatum est, ducibus Mavortio, & Galbione, & Sinoce, cujus proditione Mavortius & Galbio, dum Bonifacium obsident, interempti sunt: moxque ipse à Bonifacio dolo detentus est atque occisus. Exinde gentibus, quæ uti navibus nesciebant, dum à certantibus in auxilium vocantur, mare pervium factum est: & belli contra Bonifacium cœpti in Sigisvultum cura translata est.

Gens Vandalorum ab Hispania ad Aphricam transit.

Anni Chr.	Anni The.	
429	5	Felix, & Taurus.

Nestorius, Constantinopolitanus episcopus, novum ecclesiis molitur errorem inducere, prædicans CHRISTUM, ex Maria hominem tantùm, non etiam Deum natum; eique divinitatem pro merito esse collatam. 412 Cui impietati præcipuè Cyrilli Alexandrini episcopi industria, & papæ Cœlestini repugnavit auctoritas.

Pars Galliarum propinqua Rheno, quam Franci possidendam occupaverunt, ab Aëtio comite recepta est.

| 430 | 6 | Florentius, & Dionysius. Felice ad patriam dignitatem profecto, Aëtius magister militum factus est.

Agricola Pelagianus, Severiani episcopi Pelagiani filius, ecclesias Britanniæ dogmatis sui insimulatione corrupit: sed ad actionem Palladii diaconi papa Cœlestinus Germanum, Antissiodorensem episcopum, vice sua mittit, & deturbatis hæreticis, Britannos ad catholicam fidem reduxit.

Cœlestinus papa constituit, ut Psalmi David centesimi quinquagesimi ante sacrificium antiphonatim decantarentur: nam antea epistola tantùm & sanctum Evangelium recitabantur.

| 431 | 7 | Theodosius 13, & Valentinianus 3. Sanctus Augustinus, episcopus per omnia excellentissimus, moritur 5 calendis Septembris, ætatis suæ anno septuagesimosexto, quum in clericatu, vel episcopatu annum 40 complesset, libris Juliani Manichæi inter impetus obsidentium Vandalorum, in ipso dierum suorum fine respondens, & gloriosè in defensione Christianæ gratiæ perseverans.

| 432 | 8 | Bassus & Antiochus.

 Syn-

Synodus apud Ephesum congregata ducentorum sacerdotum. Nestorius, cum hæresi nominis sui, & cum multis Pelagianis, qui cognatum errori suo tuebantur dogma, damnatur.

Ad Scotos in CHRISTUM credentes ordinatus à papa Cœlestino Palladius, primus episcopus missus est. Post ipsum sanctus Patricius fuit, genere Brito, à sancto Cœlestino papa consecratus, & ad archiepiscopatum Hibernensem mittitur: ibi per annos quadraginta signis atque mirabilibus prædicans, totam insulam Hiberniam convertit ad fidem.

Anni Chr.	Anni The.

| 433 | 9 | Aëtius, & Valerius. Bonifacius ab Aphrica ad Italiam per Urbem venit, & accepit magistri militum dignitatem: qui, quum resistentem sibi Aetium prælio superasset, paucos post dies morbo assumptus est.

Cœlestinus papa obiit sexto idus Aprilis. Huic successit Sixtus, papa 44 post Petrum, annis octo.

415 | 434 | 10 | Theodosius decimoquartò, & Maximus. Eudoxia, uxor Theodosii imperatoris, ab Hierosolymis remeavit, beatissimi Stephani protomartyris reliquias, quæ in basilica sancti Laurentii positæ venerantur, secum deferens.

| 435 | 11 | Asper, & Ariovindus. Sixtus papa fecit basilicam matris Domini, quæ ab antiquis Liberæ nominabatur.

| 436 | 12 | Theodosius decimosextò, & Valentinianus quartò. Pax facta cum Vandalis, data eis ad habitandum Aphricæ portione. Eodem tempore Gundicarium Burgundionum regem, intra Gallias habitantem, Aetius bello obtinuit, pacemque ei supplicanti dedit: qua non diu potitus est, siquidem illum Hunni cum populo suo & stirpe deleverunt. Cyclus 34 decennovalis incipit, indictione quarta.

| 437 | 13 | Isidorus, & Senator. Gothi pacis placita perturbant, & plura municipia vicina sedibus suis occupant, Narbonensi oppido maximè infesti. Quod quum diu obsidione & fame laboraret, per Latorium comitem ab utroque periculo liberatum est: siquidem per singulos equites, binis tritici modiis advectis, strenuissimè hostes in fugam vertit, & civitatem annona adjuvit.

Anni Chr.	Anni The.

| 438 | 14 | Aetius & Sigisvultus. Bellum adversus Gothos, Hunnis auxiliantibus, geritur. In Aphrica Geisericus, rex Vandalorum, intra habitationis suæ limites volens catholicam fidem in Arianam impietatem subvertere, quosdam nostrorum episcopos, eotenus persequutus est, ut eos privatos jure basilicarum suarum, etiam civitatibus suis pelleret, quum ipsorum constantia nullis superbissimi regis minis ac terroribus cederet. Valentinianus Augustus ad Theodosium principem Constantinopolim proficiscitur, filiamque ejus in matrimonio accepit. Eodem etiam anno piraticam barbari exercuerunt. Per idem etiam tempus quatuor Hispani viri, Arcadius, Probus, Eutychius & Paschasius, dudum apud Geisericum merito sapientiæ & fidelis obsequii clari habebantur: quos rex, ut copulatiores sibi faceret, in Arianam sectam transire præcepit. At illi hoc facinus constantissimè respuentes, excitato in rabidissimam iram barbaro, primum proscripti, deinde in exilium acti, ac postremò diversis mortibus interempti, illustri martyrio mirabiliter occubuerunt. Puer autem, Paulillus nomine, frater Paschasii & Eutychii, pro elegantia formæ atque ingenii regi admodum acceptus, quum à professione atque amore catholicæ fidei, nullis minis perturbari posset, diu fustibus cæsus, & ad infimam servitutem damnatus est: nec ideo, ut appareret, interfectus, ne superata sævitia impii regis etiam illa ætas gloriaretur.

Sanctus Cyrillus, Alexandrinus episcopus, cyclum nonaginta & quinque annorum componit, incipiens ab anno centesimo quinquagesimo tertio Diocletiani.

Batavos, Tungros, Menapios, Teravanos, Morinos, Ambiones, Cameracenses, Tornacenses, Atrebatenses, Belvacenses,

censes, & quicquid his regionibus interjacet, ultraque Sequanam & Ligerim, Clodius Francorum regno adjecit.

Anni Chr.	*Anni The.*	
439	15	Theodosius 16, & Faustus.

Diabolus, in specie Mosis in Creta apparens Judæis, per mare pede sicco ad terram repromissionis eos perducere repromisit: sed plurimis mersis & necatis, reliqui salvi facti, ad gratiam CHRISTI convertuntur.

| 440 | 16 | Theodosius 17, & Festus. Hac tempestate Julianus Atelanensis, jactantissimus Pelagiani erroris assertor, quem dudum amissi episcopatus intemperans cupido exagitabat, multimoda arte fallendi correctionis spem præferens, molitus est in communionem ecclesiæ irrepere. His insidiis Sixtus papa diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit. Et ita omnes catholici de retectione fallacis bestiæ gaudebant: quasi tunc primùm superbissimam hæresin apostolicus gladius detruncasset. Aëtio rebus, quæ in Gallia componebantur, intento, Geisericus (de cujus amicitia nihil metuebatur) Carthaginem dolo pacis invadit, omnesque opes ejus, excruciatis diverso genere tormentorum civibus, in jus suum vertit. Nec ab ecclesiarum expoliatione abstinens, quas & sacris vasis exinanitas, & sacerdotum administratione privatas, non jam divini cultus loca, sed suorum jussit esse habitacula. In universum captivi populi ordinem sævus, sed præcipuè nobilitati & religioni infensus, ut non discerneretur, hominibus magis, an Deo bellum intulisset.

| 441 | 17 | Valentinianus, & Anatolius. Defuncto Sixto episcopo, 40 amplius diebus Romana ecclesia sine antistite fuit, mirabili pace atque patientia præsentiam diaconi Leonis expectans, qui tunc inter Aëtium atque Albinum, amicitiæ gratia redintegrandæ, Gallias detinebat. Igitur Leo, legatione publica accitus, & gaudenti patriæ præsentatus, 45 post Petrum Romanæ ecclesiæ episcopus ordinatur; annis 12, mensibus 2. Geisericus, rex Vandalorum, Siciliam graviter affligens, accepto nuncio Sebastiani ducis, ab Hispania ad Aphricam transitu celeriter Carthaginem redit, ratus, periculosum sibi ac suis fore, si vir bellandi peritus recipiendæ Carthagini incubuisset.

Anni Chr.	*Anni The.*	
442	18	Cyrus, vir clarissimus, consul.

Theodosius imperator bellum contra Vandalos movet, Ariobindo & Ansila, atque Germano ducibus, cum magna classe directis, qui longis cunctationibus negotium differentes, Siciliæ magis oneri, quàm Aphricæ præsidio fuêre.

| 443 | 19 | Dioscorus, & Eudoxius. Hunnis Thraciam & Illyricum vastantibus sæva depopulatione, exercitus, qui Sicilia demorabatur, ad defensionem Orientalium provinciarum revertitur. Cum Geiserico autem & Valentiniano Augusto pax confirmata, & certis spatiis Aphrica inter utrosque divisa est.

| 444 | 20 | Maximus 2, & Paternus. Hoc tempore, plurimos Manichæos intra Urbem latere, diligentia papæ Leonis innotuit, qui eos de secretis suis erutos, & oculis totius ecclesiæ publicatos, omnes dogmatis sui turpitudinem damnare fecit & prodere, incensis eorum codicibus.

| 445 | 21 | Theodosius 18, & Albinus. 414
Attila, Hunnorum rex, Budam fratrem & consortem suum perimit, ejusque populos sibi parere fecit. Hoc anno Pascha Dominicum aliter celebratum erat, quàm in die 10 calend. Maji, sed 11 calend. earundem, quando dies passionis fuit: ob cujus reverentiam Natalis urbis Romæ sine Circensibus transiit. Incipit epistola Paschasini ad papam Leonem, jubentem sibi, quum orta est quæstio de Pascha hujus anni. *Domino viro sancto atque beatissimo, ac apostolico, mihique & post Dominum plurimùm colendo, papæ Leoni, Paschasinus episcopus. Apostolatus vestri scripta, diacono Panormitanæ ecclesiæ, Silano deferente, percepi, quæ nuditati meæ atque ærumnis, quas amarissima captivitate faciente, incurri, sola-*

solatium in omnibus atque remedium attulerunt, cœlesti rore animum recreantia, atque omne, quod triste fuerat, abstergentia. Domine venerabilis papa, dignata est corona vestra, ut quid Paschalis supputationis veritas anni post hunc annum futuri haberet, sacrosanctis auribus vestris exiguitas mea intimaret: cui præcepto inobediens existere nec potui, nec debui. Diutino itaque tractatu, vel ratiocinatione id verum invenimus, quod ab Alexandrinæ ecclesiæ antistite beatitudini vestræ transscriptum est. Nam, quum Romana supputatio, quæ cyclo concluditur, cujus ipse, de quo quæstio agitur, erat annus 63 (qui cyclus cœpit à consulatu Siagrii & Antonii anno quarto Gratiani) nobis dubietatem afferret, eo quòd sexto calend. Aprilium die, dies Dominica, & Luna 21 incurreret; & iterum octavo calend. Majarum die, ut rei veritas habet, Dominica Paschalis dies, & Luna 19, obveniret; in hoc ambiguo fluctuantes, ad Hebræorum, hoc est, Legalem supputationem, nos convertimus. Quem quum Romani ignorant, facilè in errorem incurrunt. Cœpit ergo ogdoas à consulatu virorum clarissimorum, Ælii & Sigisvulci, quæ concluditur anno hoc, de quo quæstio videtur exorta. Talis ratio hæc est: Priores duo annè communes, 3 embolis. 4 & 5 communes, & 8 embolism. Pervidet ergo apostolatus prudentia, 8 annum ogdoadis non posse aliter fieri, nisi embolismum teneamus. Quòd si voluerimus illud, quod superiùs diximus, id est, quod primùm incurrit Pascha, septimo calen. Aprilium celebrare, communem annum faciemus, & incipiet omnis deinceps subsequentium annorum supputatio vacillare. Et ne hoc, quod exposui, beatitudini vestræ aliquam obscuritatem afferat, suggessimus communes annos apud Hebræos,
415 *duodecim tantùm Lunas, hoc est, dies 384, habere. Necessitate ergo embolismi cogimur eò tenere, quod longius est, ne à vero deviare videamur: neque nobis aut novum aut erratum videatur, quum dies passionis undecimo calendis Majarum occurrat: à quâ, sicut videtur, Pascha nomen accepit: licet Hebrææ linguæ interpretes tradant, Pascha transitum dici. Quod tamen ita esse, Joannis Evangelistæ dicto confirmatur, quo ait, quum de passione loqueretur: Quum venisset hora, ut transiret JESUS ex hoc mundo:* & reliqua.

Paschasinus episcopus ad sanctum Leonem papam. *Non nos dies una longiùs posita terreat, ne quum hoc vitamus, incurramus errorem: sicut evenit tempore beatæ recordationis domini mei prædecessoris Zosimi papæ, anno Honorii Augusti consulatus 11, & Constantiè 2. Tempore ergo Zosimi papæ, quum nec decimo calendis Majì die, sed octavo calendis Aprilis, Pascha celebratum est, id est, pro embolismo communis annus censùs est, & error gravissimus ortus est, in tantum, ut ministerio certo, quod dono Spiritus sancti datur, hæc veritas probaretur. Quod exponendum propterea credidi, quia locus etiam ipse sancto atque à me venerando fratri meo, diacono Libano, notissimus est: cujus mysterii miraculum tale est. Quædam vilissima possessio, quæ Meltinas appellatur, in montibus arduis ac sylvis densissimis constituta. Illic perparum atque vili opere constructa ecclesia est, in cujus baptisterio, nocte sacrosancta Paschali, baptizandi hora, quum nullus canalis, nulla sit fistula, nec aqua omnino vicina, fons ex sese repletur. Tunc ergo, sicut suprà dixi, sub sanctæ memoriæ domino meo quondam, ac beatissimo papa Zosimo, anno nono Honorii, quum apud Orientales error ortus fuisset, consuetis lectionibus nocte sancta discussis, quum presbyter secundum morem baptizandi horam requireret, usque ad lucem aqua non veniente; non consecrati, qui baptizandi fuerant, recesserunt. Ut igitur breviter narrem, illa nocte, quæ lucescebat in diem Dominicam, decimo die calendis Maji, fons sacer hora competenti repletus est. Evidenti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuisse errorem. Hac prout potui, & epistolaris brevitas passa est, jubente apostolatu nostro, transcripsi. Provolutus igitur nunc obsecro, ut pro mea parvitate, immo pro totius orbis statu orare dignemini, ut tandem de tot necessitatibus liberatè cognoscamus, quomodo ipse est Deus noster, qui facit mirabilia solus, qui jam non tradat bestiis animas confitentes sibi, neque amplius non tentari patiatur super id, quod ferre possumus, sed faciat cum tentatione proventum misericordiæ pro sua pietate, ut sustinere possimus.* Hucusque epistola Paschasini. Annus itaque 417 incarnationis, secundum Dionysium, est annus 9 Honorii: & annus 444 incarnatio-

carnationis, secundum eundem Dionysium, est annus 21 Theodosii principis.

Anni Chr.	*Anni The.*

| 446 | 22 | Valentinianus 6, & Nonius. Leo papa constituit, infra actionem dici missæ, Sanctum sacrificium & immaculatam hostiam: & monacham non accipere velamen capitis benedictum ab episcopo, nisi prius fuerit virginitas ejus probata.

| 447 | 23 | Aëtius 3, & Symmachus. Britanni à Scotis & Pictis superantur. Quos, subjectionem Romanis pro auxilio promittentes, missa legio liberans, Scotos à Britannia projecit; ac domum reversura præcepit Britannis, murum trans insulam inter duo maria statuere: Quo cespite magis quàm lapide constructo, ut discessere Romani, Scoti advecti in navibus, Britannos, quasi maturam segetem, obviantes sibi cædunt, calcant, devorant. Interim petentibus auxilia, Romani recurrunt, & Scotos fugant, & cum Britannis murum inter urbes solidum saxo à mari usque ad mare collocant, & in littore meridiani maris, unde hostes metuebantur, turres per intervalla ad prospectum statuunt. Recedente verò à Britannia Romano exercitu, Scoti & Picti redeunt, & totam Britanniam, ab Aquilone muro tenus, & ipso interrupto capiunt. Britanni verò epistolam lachrimabilem ad Aëtium, Romanæ potestatis virum, ter consulem mittunt, anno 23 Theodosii, sed non auxilium impetrant. Revertuntur domum Scoti, & non post multum tempus reversi Picti cum Scotis, extremam Britanniæ partem primùm, & deinceps inhabitandum detinent. Britanni autem unanimo consilio, cum rege suo Vertigerno, Anglos, quasi defensores patriæ, ad se invitandos elegerunt. Sed exceptos impugnatores senserunt, conficta occasione, quòd pro se militantibus Britones minus sufficienter stipendia darent.

| 448 | 24 | Calippus, & Adaburius. Eutyches hæresiarcha, Constantinopolitanus presbyter, fretus Theodosii Augusti amicitiis, conatus est non perfectum hominem in CHRISTO asserere: contra quem Flavianus, ejusdem urbis episcopus, conflictum suscipiens, cum sacerdotibus suis damnatus est, authore Dioscoro, Alexandrinæ urbis episcopo.

Anni Chr.	*Anni The.*

| 449 | 25 | Posthumianus, & Zeno. Theodosius imperator, pro defensione Eutychetis, Leonem papam ad se vocat. Qui, dum ire vellet, à populo prohibitus, presbyteros & diaconos quosdam direxit.

| 450 | 26 | Asturius, & Protogenes. Iterum vocati catholici audiendi.

| 451 | 27 | Valentinianus 7, & Avienus. Concilium in Epheso, contra Eutychetem presbyterum, qui Constantinopoli monasterio celeberrimo præsidebat, dicens, Deum tantùm esse CHRISTUM, non hominem. Contra quem Hilarius diaconus, cum Julio episcopo Puteolano, vice papæ Leonis, missi fuerunt. Qui diaconus, quia pro violata fide illic clamavit, vitæ suæ fuga consuluit, Romamque pervenit. Theodosius verò imperator, eodem anno obiit, & cum magna pompa à Placidia & Leone cum omni senatu deductus est, & in Mausoleo ad apostolum Petrum positus. Cui successit Martianus, & Pulcheria, ejus conjux, Augusta facta est: à quo damnatur Eutyches, & omnes ejus fautores.

MARTIANUS.

Romanorum 53, Martianus, secundum omnes regnavit annis 7: juxta eum, qui historiam tunc conscripsit, annis 8; secundum Romanam historiam, annis 7, mensibus 2, hoc est, usque ad calendas Julii, in anno 445 post passio- 416
nem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Mar.*

| 452 | 1 | Martianus, & Adelphius. Placidia Augusta defuncta est 5 calend. Decembris.

Pugna facta est in Galliis, inter Aëtium patricium, & Attilam, regem Hunnorum, sed cum utriusque populi maxi-

ma cæde. Attila fugatus est in Gallias superiores.

417

Anni Chr.	Anni Mar.	
453	2	Herculanus, & Asporatius.

Joannes Baptista duobus monachis Orientalibus, qui ad oraculum venerunt Hierosolymam, caput suum, juxta Herodis quondam regis habitaculum, revelavit: quod ad Phœnicem urbem cum magno honore perlatum est.

Gens Anglorum, sive Saxonum, Britanniam tribus longis navibus advehitur: quibus dum iter prosperatum domi fama referret, mittitur exercitus fortior: & totam penè insulam, ab Orientali ejus plaga usque ad Occidentem, igne vel ense subegit.

Attila, redintegratis viribus, Aquilejam, magna vi dimicans, introivit, cum quo à Valentiniano imperatore papa Leo directus, pacem fecit, teste Cassiodoro.

| 454 | 3 | Opilio, & Vincomalus. Synodus Chalcedonensis facta, ubi Eutyches & Dioscorus damnati sunt. Sanctus Leo papa ad Julianum episcopum sic: *De Paschali observantia sanctæ memoriæ Theophilus, Alexandrinus episcopus, ad Augustum Theodosium seniorem scribens, per centum annos à primo prædicti principis consulatu digessit ordinem diei festi Paschalis: cujus instructionis 76 nunc annus evolvitur, quòd Opilione consule, 2 idus Aprilis celebrata est sacra solennitas Paschalis, unde sequenti anno 2, nonis Aprilis rationabiliter Pascha consequetur. Sed annus, qui erit 78, ut videtur, discordat: siquidem in 8 die calend. Maji Pascha constituitur, quum 15 calend. Maji debuit fieri.*

| 455 | 4 | Ælius, & Studius. Ordinatus est episcopus Deogratias, in basilica Fausti, die Dominico 8 calend. Novembris. Aëtius patricius, in palatio, manu Valentiniani imperatoris, extinctus est: solus ex principibus famosissimo Attilæ formidabilis. Boëtius quoque, vir præfectus prætorio, amicus ejus, cum aliis præstantibus viris, interemptus est.

| 456 | 5 | Valentinianus 8, & Anthemius. Valentinianus imperator ab amicis Aëtii 13 calend. Aprilis in campo Martio occiditur. Maximus verò, vir gemini consulatus & patriciæ dignitatis, altera die 12 calend. Aprilis, Romæ sumpsit imperium. Post mensem autem alterum, nunciato ei ex Aphrica Geiserici regis adventu, multis nobilibus & popularibus ex Urbe fugientibus, quum Maximus, data abeundi cunctis licentia, trepidus vellet abscedere; 77 die adepti imperii à famulis Valentiniani dilaniatus est, & membratim in Tiberim projectus. Sic caruit sepultura. Post hæc consequuta est multis digna lachrymis Romana captivitas. Vacuam enim omni præsidio Urbem Geisericus obtinuit, 4 idus Julii, feria 3, occurrente sibi papa Leone sancto extra portas. Cujus supplicatio ita eundem agentem lenivit, ut, quum omnia potestati ejus essent tradita, civitati tamen ab igne & cæde & supplicio abstineretur. Roma verò per 14 dies secura, & libera scrutatione, omnibus opibus suis evacuata est: multaque millia captivorum, prout cuique ætati placuerat, cum regina & filiabus ejus, Carthaginem abducta. Hoc anno, id est, 455 incarnationis (juxta Dionysium) Pascha Dominicum 8 die calendis Maji rectè celebratum est, ordinatione sancti Theophili: quod sanctus Leo papa 15 calend. Maji potius observandum protestatur. Cyclus 25 decennovalis incipit, indictione 8.

Anni Chr.	Anni Mar.	
457	6	Varari, & Joannes.

Post Maximum Avitus in Galliis assumpsit imperium.

| 458 | 7 | Constantius, & Rufus. Avitus Placentiæ deposuit imperium. Marciano defuncto apud Constantinopolim, Leo Orientis, Majorianus Italiæ suscepit imperium, teste Cassiodoro.

LEO.

Romanorum 54, Leo (secundum omnes) regnavit annis 16, hoc est, usque ad calendas Julii, in anno 420 post passionem Domini, his consulibus, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Leon.	
459	1	Leo, & Majorianus.

Qui consules fuerunt mutati, propter bellum Majoriani, & suffecti Richimer & Patricius.

Majorianus in Aphricam movit procinctum.

Alexandria & Ægyptus errore Dioscori hæretici languescit, qui immundo repletus spiritu, canina rabie latrat.

| 460 | 2 | Magnus & Apollonius. Hæresis Acephalorum, Chalcedonense concilium impugnantium, apparuit. Acephali, id est, sine capite nominantur, quia, quis author prius eum invexit, non invenitur.

| 461 | 3 | Severinus, & Dagalaiphus. Majorianus juxta Derconam civitatem 8 idus Augusti occiditur, immissione Richimeris: cui Severum, natione Lucanum, Ravennæ succedere fecit in regnum.

Magnus Leo papa obiit 4 calend. Julii.

Hilarius, papa 46 post Petrum, ordinatur 2 idus Novembris, qui sedit annis 7, mensibus 6. Pro terræ motu continuo Constantinopoli contigit, juvenem in aëre omnibus videntibus, divinitus suspendi, cui jussum est, nunciare episcopo & populo sic psallere: *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, miserere nobis:* nihil plus apponentes.

| 462 | 4 | Leo 2, & Severus.
| 463 | 5 | Basilius, & Vivianus. Theodorus, episcopus civitatis, quæ Cyria dicitur, eò quòd à Cyro, rege Persarum, sit condita; scribit de vera incarnatione Dominica contra Eutychem, & Dioscorum, qui negavit humanam carnem in CHRISTO.

Victorinus, jubente papa Hilario, scripsit Paschalem circulum 532 annorum.

† 464 | 6 | Rusticus, & Olybrius. Beorgor, rex Alanorum, apud Pergamum à patricio Richimere peremptus est.

| 465 | 7 | Herminerichus, & Basilicus. Severus, Romæ in palatio, fraude Richemeris peremptus est.

| 466 | 8 | Leo junior 3, solus. Theodoretus, prædictus episcopus Cyriæ, scribit Ecclesiasticam historiam, quæ Tripartita dicitur, à fine librorum Eusebii, id est, ab anno 20 Constantii, usque ad tempus hujus Leonis imperatoris, qui & ipse episcopus obiit.

Anni Chr.	Anni Leon.	
467	9	Buseus, & Joannes.

Anthemius à Leone imperatore ad Italiam mittitur, qui tertio ab Urbe milliario, in loco, qui dicitur Broncotas, suscepit imperium.

| 468 | 10 | Anthemius 2, solus. Marcellinus occiditur in Sicilia.

| 469 | 11 | Martianus, & Zeno. A- 418
rabundus imperium tentans, jussu Anthemii, in exilium deportatur.

Hilarius papa obiit 9 calend. Martii. Simplicius, papa 47 post Petrum, successit annis 15, diebus 6.

| 470 | 12 | Severus, & Jordanes. Romanus patricius, affectans imperium, capite truncatur.

† 471 | 13 | Leo 4, & Probianus. Aspar, affectans tyrannidem, Constantinopoli à Leone imperatore occiditur.

| 472 | 14 | Festus, & Martianus. Patricius Richimer, Romæ facto Olybrio imperatore, Anthemium, contra reverentiam principis, & jus affinitatis, cum gravi clade civitatis extinguit: qui non diutius peracto scelere gloriatus est, sed post quadraginta dies defunctus est. Olybrius autem mense septimo imperii vitam peregit.

| 473 | 15 | Leo 5, solus. Gundibaldo hortante, Glycerius Ravennæ sumpsit imperium. Eodem anno Leo imperator nepotem suum, Leonem, consortem fecit imperii.

| 474 | 16 | Leo junior, solus. Nepos Romæ Glycerio successit in regnum. Leo, senior imperator, hoc anno obiit. Hucusque Prosper & Cassiodorus. Jordanus episcopus, sicut in Chronica, ab eo hoc tempore composita, refert, & Cassiodorus cum eo, & Melitus: Leo senior Leonem juniorem, ex Ariadne familia nepotem suum, in imperio ordinans Orientali, anno 16 imperii sui obiit.

LEO II.

Romanorum 55, Leo junior, mox paucis mensibus, puerile, ordinante tamen patre, quum rexisset imperium, manu sua generum suum Zenonem coronans, imperatoremque constituens, rebus humanis excessit. Hæc Jordanus. Juxta Romanam historiam, Leo senior regnavit annis 16, ac mensibus 6, hoc est, usque ad calendas Januarias. In eodem anno 16, quo Leo obiit, Theodoricus rex Romam obtinuit, tempore Leonis junioris.

ZENON.

Romanorum 56, Zenon (secundum omnes) regnavit annis 17, hoc est, usque ad calendas Januarii, in anno 437 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro. Zenon, natione Isaurus, regnavit sine purpura & regalibus insigniis. Cyclus 26 decennovalis incipit, indictione duodecima.

Anni Chr.	*Anni Zen.*	

| 475 | 1 | Proconsul Leo, solus. Zeno Leonis gener fuit. Hic, dum procul in Cilicia degeret, subitò Verina Augusta, socrus sua, fratrem suum Ba-
419 silicum in imperium deducens, Augustum in Urbe appellavit. Quod comperiens Zenon, Chalcedone sine aliqua reipublicæ læsione Isauriam secessit, malens se solum cum Ariadne Augusta exulare, quàm sui causa reipublicæ aliquod ex bellis civilibus incommodum provenire. Quod Basilicus cognoscens, Zenonisque fuga lætatus, Marcum, filium suum, Cæsarem ordinavit. Hæc Jordanus. Orestes, nepote in Dalmatias fugato, filio Augustulo dedit imperium.

| 476 | 2 | Basilicus 2, & Armatius. Ab Odoacre Orestes, & frater ejus Paulus occisi sunt: nomenque regis Odoacer assumpsit, quum tamen nec purpura, nec etiam regalibus uteretur insigniis.

Anni Chr.	*Anni Zen.*	

| 477 | 3 | Basilicus iterum, & Armatius. Iste Zenon Leonem, Augusti filium, interficere quæsivit: sed mater ejus alium pro eo forma simili obtulit, Leonem verò occultè clericum fecit: quique in clericatu usque ad Justini tempora vixit.

| 478 | 4 | Ellus, solus.
| 479 | 5 | Zenon 2, solus.
| 480 | 6 | Basilius junior, solus.
| 481 | 7 | Placidus, etiam solus. Odoacer in Dalmatiis Odivam vicit & peremit

| 482 | 8 | Severinus, solus. Simplicius papa Acatium, Constantinopolitanum episcopum, & Petrum, Alexandrinum episcopum, Eutychianos damnat.

| 483 | 9 | Faustus 5, solus. Corpus Barnabæ apostoli, & Evangelium Matthæi Hebræo stylo scriptum reperitur, ipso revelante.

| 484 | 10 | Theodoricus, & Venantius. Simplicius papa obiit 6 nonis Martii. Felix, papa 48 post Petrum, sedit annis 8.

| 485 | 11 | Symmachus, solus. Hunericus, rex Vandalorum Arianus, in Aphrica exulatis defugatisque plus quàm 334 episcopis catholicis, ecclesias clausit, plebem variis afficiens suppliciis: & quidem innumeris abscidit manus, linguas præcidit: nec tamen loquelam catholicæ confessionis eripere potuit.

| 486 | 12 | Decius, & Longinus. Felix papa etiam damnavit Acatium & Petrum, episcopos Eutychianos.

| 487 | 13 | Boëthius solus. Odoacer, Feba rege Rugorum victo captoque, regno potitus est.

| 488 | 14 | Dynamius, & Sifidius. Theodoricus rex intravit Italiam, his consulibus, teste Cassiodoro. Cui Odoacer ad Sontium *(a)* amnem pugnam parans, victus, cum tota gente fugatus est. Eodem anno, repetito conflictu, Veronæ vincitur Odoacer. 489

(a) Al. *Adysontium.* Verum, rectius hic, Theodoricus enim Odoacrum, ad Isontium, Carnorum fluvium, qui etiam Sontius dicitur, devicit teste *CASSIODORO*, in Chronico.

Anni Chr.	Anni Zen.	
489	15	Probinus, & Eusebius.
490	16	Faustinus junior, solus.

Theodoricus rex, ad Ducam fluvium Odoacrem tertio certamine superavit: qui Ravennam fugiens, obsidetur inclusus. Odoacer verò egressus Ravennam nocturnis horis, ad pontem Candidiani, à domino nostro Theodorico rege, memorabili certamine superatur. Tunc etiam Vandali, pace suppliciter postulata, à Siciliæ solita deprædatione cessarunt.

| 491 | 17 | Olybrius junior, solus. Eodem anno Zeno imperator obiit, cui Anastasius in Orientalibus successit. Sanctus Patricius, Hiberniæ archiepiscopus, quum esset annorum 92, obiit. Quum esset annorum 16, venditus est: sex annis vixit in servitute, in Romanis partibus: sexaginta annis in Hibernia prædicavit.

ANASTASIUS.

Romanorum 57, Anastasius, secundum omnes, regnavit annis 27, hoc est, usque ad calendas Maji, anno 454 post passionem Domini, his consulibus, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	Anni Anast.	
492	1	Anastasius, & Rufus.

Hic duas naturas negavit in CHRISTO, id est, humanitatis & deitatis, secundum Eutycheos.

| 493 | 2 | Albinus, solus. Felix papa obiit. Huic Gelasius, papa 49 post Petrum, succedit annis quatuor, & mensibus decem.

| 494 | 3 | Æmylius, solus.
| 495 | 4 | Asterius, & Præsidius. Theodoricus rex Ravennam ingressus, Odoacrem, molientem sibi insidias, occidit.

| 496 | 5 | Victor, solus. Gelasius papa Misenum episcopum, à Felice damnatum, ecclesiæ suæ restituit.

| 497 | 6 | Paulus, solus. Gelasius papa libros contra Eutychen & Nestorium composuit, & obiit 13 calend. Decembris. Huic Anastasius, papa 50 post Petrum, successit anno uno & mensibus sex.

Anni Chr.	Anni Anast.	
498	7	Anastasius, solus.

Anastasius imperator nullius inimicorum suorum meruit audire vindictam, sicut nec nostræ ecclesiæ jura servavit.

| 499 | 8 | Paulinus, & Joannes. Thrasamundus, Vandalorum rex, catholicas ecclesias damnavit, & 225 episcopos exilio in Sardiniam misit.

Anastasius papa voluit occultè revocare Acatium, Constantinopolitanum episcopum damnatum: quare divino nutu percussus est, & obiit quinto calendarum mensis Julii.

| 500 | 9 | Paulinus, & Joannes. Symmachus, papa 51 post Petrum, sedit annis 15. Propter electionem Symmachi papæ, & Laurentii, Faustus exconsul nobilissimus, & Probinus exconsul, ex parte Laurentii, adversus Faustum exconsulem, cæterosque ex parte Symmachi, in medio Urbis, cædes & homicidia fecerunt, & multos clericos occiderunt. Unde etiam sanctus Paschasius diaconus post mortem suam in pœna positus erat, quia contra populum, in electione Laurentii, usque in finem vitæ suæ permansit; *(a)* sicut legitur in Dialogo. Et hoc fuit peccatum minimum, id est, culpa ignorantiæ, quia ipse putabat, se rectè agere coram Deo, quod ignoranter fecit.

| 501 | 10 | Patricius, & Hypatius. Theodoricus rex hoc anno Romam, cunctorum votis expetitus, advenit; & senatum suum mira affabilitate tractans, Romanæ plebi donavit annonas, atque admirandis muniis, deputata per annos singulos maxima pecuniæ quantitate, subvenit. Sub eujus felici imperio plurimæ renovantur urbes, minutissima castella conduntur: consurgunt etiam admiranda palatia, magnisque 420
ejus operibus antiqua miracula superantur.

| 502 | 11 | Avienus, & Pompejus.
| 503 | 12 | Avienus junior, & Probus.

(a) Vide infra *SIGEBERTUM GEMBLACENSEM ad a. 493. COMPILATIONEM CHRONOLOGICAM ad a. 500.*

bus. Theodoricus rex aquam Ravennam perduxit: cujus formam sumptu proprio instauravit, quæ longis antea fuerat ad solum reducta temporibus.

Anni Chr. | *Anni Anast.*

504 | 13 | Cethegus solus. Virtute domini regis Theodorici, victis Bulgaribus, Syrmium Italia recepit.

505 | 14 | Theodorus,& Sabinianus. Symmachus papa multa ecclesiarum opera à fundamentis creavit, vel prisca renovavit: ad beatum Laurentium, & beatum Petrum, & Paulum pauperibus habitacula construxit; & omni anno per Aphricam ac Sardiniam episcopis, qui in exilio erant, pecunias ac vestes ministrabat.

506 | 15 | Anastasius tertiò,& Venantius.

507 | 16 | Venantius junior, & Celer. Theodoricus rex contra Francos misit exercitum,qui Gallias,Francorum deprædatione confusas, victis hostibus ac fugatis, suo acquisivit imperio.

508 | 17 | Importunus, solus.

509 | 18 | Boëtius, solus. Apud Carthaginem Olympius quidam Arianus,in balneis sanctam Trinitatem blasphemat: sed statim ignis jaculo imminente,visibiliter combustus est.

510 | 19 | Felix, & Secundinus.

511 | 20 | Paulus, & Muschianus. Barnabas quidam, Arianus episcopus, dum contra regulam fidei quendam baptizans dixisset, *Baptizo te Barnabas in nomine Patris per Filium in Spiritu sancto*, statim aqua, quæ fuerat ad baptizandum apportata, nusquam comparuit. Quod aspiciens, qui baptizandus erat, confestim ad ecclesiam catholicam abiit, & baptismum CHRISTI suscepit. Iste annus nativitatis Domini, secundum cursum Solis & Lunæ, 2 continetur.

512 | 21 | Probus, & Clementinus.

513 | 22 | Senator, solus. Fulgentius episcopus in confessione fidei & scientia floruit,compositor sermonum, qui in nativitate Domini leguntur. Cyclus 28 decennovalis incipit, indictione sexta.

514 | 23 | Cassiodorus, solus. Sic ipse ait: *Me etiam consule, in vestrorum laude temporum,adunato clero vel populo, Romanæ ecclesiæ optata rediit concordia.*

Anni Chr. | *Anni Anast.*

515 | 24 | Florentinus, & Anthemius. Theodoricus rex filiam suam Amalasuandam glorioso viro Eutharico in matrimonium copulavit, Deo auspice. Symmachus papa obiit 14 calen. Augusti. Hormisda, papa 52 post Petrum,succedit annis sex.

516 | 25 | Petrus,solus. Eucharicus Cillica, gener Theodorici, mirabili gratia senatus & plebis, ad edendum exceptus est feliciter consulatum.

517 | 26 | Eucharicus Cillica, & Justinus Augustus. Hormisda papa composuit clerum, psalmosque erudivit.

518 | 27 | Anastasius 4,solus. Hoc anno multa miracula vidit Roma. Editionibus singulis, stupente etiam Symmacho,Orientis legato, divitias, & Gothis Romanisque datas dignitates, cessit in curiam. Muneribus amphitheatralibus diversi generis feras, quas præsens ætas pro novitate sua miraretur, exhibuit. Cujus spectaculi voluptates exquisitas etiam Aphrica sub devotione transmisit. Cunctis itaque eximia laude completis, tanto amore civibus Romanis insedit, ut ejus præsentiam adhuc desiderantibus, Ravennam ad gloriosi patris remearet aspectus, ubi iteratis editionibus tanta Gothis Romanisque dona largitus est, ut solus potuerit superare, quem Romæ celebraverat, consulatum. Hucusque Cassiodorus, Hieronymi temporibus prætermissa. Igitur in effusam annorum seriem, auctorum testificatione digestam, sub brevitatis compendio redigamus. Ab Adam usque ad diluvium, sicut ex Chronicis Eusebii Hieronymique colligimus,anni sunt 2242. A diluvio usque ad Ninum, Assyriorum regem, anni sunt 899. A Nino usque ad Latinum regem, anni sunt 852. A Latino rege usque ad Romulum, anni sunt 457. A Romulo usque ad Brutum & Tarquinium, primos consules, anni sunt 119. A Bruto & Tarquinio usque ad consulatum

latum vestrum, sicut ex Tito Livio, Aufidioque Basso, & Paschali virorum clarorum authoritate firmato collegimus, anni sunt 1031. Ac sic totus ordo seculorum usque ad consulatum vestrum collectus, anni sunt 5721. Incipit exhinc Chronica Bedæ & Jordanis. Hormisda papa misit Evodium, Ticinensem episcopum, ad Anastasium imperatorem, docendum cum aliis. Anastasius verò spernens, & hæresi favens Eutychetis, catholicos insequutus est diversis plagis & mortibus. Qui inimicorum vallatus agminibus, sæpe congemiscens, divino fulmine periit. Jordanus episcopus, historiographus, tunc ita scripsit: Anastasius imperator mœrens & furens, major octogenario ætatis anno, regnique 28, rebus humanis excessit.

JUSTINUS.

Romanorum 58. Justinus senior, (secundum historiam Romanam, & Jordanum episcopum, qui tunc conscripsit chronicam, & vixit) imperavit annis 9: sed juxta Bedam, annis 8, hoc est, usque ad calendas Januarias, in anno 481.

Anni Chri.	Anni Just.	
519	1	Rusticus, & Vitalis. Justinus senior nomen hæreticorum cœpit extinguere, eorumque ubique ecclesias catholicè consecrare. Amantium, præpositum palatii, & Andream cubicularium occidit: Misahelem & Ardaburum, cubicularios, Sardicam in exilium misit: Theotricum Amantii, satellitem Amantii, quem idem Amantius ad regnandum clàm præparaverat, comprehensum, carceratumque saxis contudit ingentibus, falsumque jecit in gurgitem, sepultura cum imperio, cui inhiaverat, eum privans. Fœdusque cum Vitaliano percussit, & ad se evocatum magistrum militum, præsens & consulem ordinarium fecit: quem rursus in suspicione habens facti pejoris, sedecim vulneribus in palatio, cum Celeriano & Paula, satellitibus confossum peremit.
520	2	Valerius, & Justinianus.

Anni Chr.	Anni Just.	
521	3	Symmachus, & Boëtius. Hormisda papa obiit octavo idus Augusti: cui Joannes, papa 53 post Petrum, succedit annis duobus, mensibus decem. Sancta Brigida Scota, virgo, in Hibernia diem clausit extremum. 421
522	4	Maximus, consul solus. Quemadmodum solet fieri in omnibus, sic etiam fit in dignitate hac consulari: nam pedetentim bini consules cœperunt jam diminui, & statui uniconsules, quousque omnino hæc dignitas negligatur & deficiat.
523	5	Opilio, & Justinus Augustus. Theodoricus, Arianus imperator, Italiæ misit Joannem papam, & cum eo Theodorum & Agapetum, viros consulares, & Agapetum patricium, ad Justinum imperatorem, interminans, nisi dimitterentur hæretici in pace finere, ipse etiam omnes Italiæ populos gladio occideret. Joannes verò papa Constantinopolim veniens, ad portam, quæ vocatur Aurea, populorum turbis ei accurrentibus, in conspectu omnium, roganti cæco lumen reddidit. Justinus autem imperator, fletibus legatorum, pro certo imminente cæde catholicorum populorum, motus dimittere cessit.
524	6	Probus junior, & Philoxenes. Joannes papa, rediens à Constantinopoli, quum Ravennam venisset, Theodoricus eum cum comitibus carceris afflictione peremit: invidia ductus, quia catholicæ pietatis defensor eum honorificè suscepisset. Quo anno, id est, consulatu Probi junioris, etiam Symmachum patricium Ravennæ occidit. Joannes autem papa obiit decimo quinto calendas Junii: cujus corpus translatum est, & sepultum in basilica sancti Petri Apostoli. Hujus Joannis sanctus Gregorius papa in libro Dialogorum meminit.

¶ Huic Felix, papa quinquagesimus quartus post Petrum, successit annis quatuor, mensibus duobus.

525	7	Olybrius, vir clarissimus, consul solus. Theodoricus, anno sequente, subita morte Ravennæ periit. Gothi

Gothi autem Atalaricum, ex Theodorici regis filia natum, cum matre ejus præficiunt. Hildericus, rex Vandalorum, episcopos ab exiliis reverti, & ecclesias instaurare præcepit, post annum sexagesimum quintum hæreticæ prophanationis. Post Trasamundum, Hildericus, ex Valentiniani imperatoris captiva filia genitus, in Vandalis regnum suscepit. Qui sacramento à Trasamundo astrictus, ne catholicis in regno suo consuleret; antequam regnum susciperet, episcopos ab exiliis reverti jussit, eisque ecclesias reformari præcepit. Acephalorum hæresis abdicatur, dicentium, Paulum apostolum in epistolis suis præcepisse, fœminas debere fieri diaconas, quia eas commemorat post diaconos.

Anni Chr.	*Anni Just.*	
526	8	Marbutius, vir clarus,

consul solus. Hoc anno Dionysius
422 computum incepit, ita dicens inter cætera: *Præsentis anni monstremus exemplum, indictio quippe quarta est, & lunaris cycli 11 decennovalis 14. Et quia endecadis 6 est annus, ejus embolismum esse necesse est. A 15 itaque Luna præteriti festi usque ad 14 præsentis, quot dies sunt, diligentiùs inquiramus, & inveniemus proculdubio, quando Pascha celebrare debeamus. Transacto anno, per indictionem 3 Paschæ, 14 lunam 9 die calend. Aprilis, id est, 24 mensis Martii fuisse, quis dubitat?* & reliqua. Et paulò antè dicit: *Hoc monemus, quòd cyclus iste 95 annorum, quem fecimus, non per omnia in seipsum revertitur, & ideo post expletionem 95 annorum, non ad 5 cyclum sancti Cyrilli, qui incepit cyclos suos ab anno 153 Diocletiani, quorum 5 cyclum nobis necessariò proposuimus; sed ad nostrum primum cyclum, quem nos ab anno 248 ejusdem Diocletiani incepimus, lector recurrat:* & reliqua.

Beatissimus Benedictus abbas virtutum gloria claruit, pater monachorum, de quo beatus papa & sanctus Gregorius in libro Dialogorum conscripsit.

Justinus imperator Constantinopoli ante quatuor menses obitus sui, senectuti suæ consulens, & Reipublicæ utilitatibus, Justinianum, ex sorore sua nepotem, consortem regni successoremque reliquit, & rebus humanis excessit.

JUSTINIANUS.

Romanorum 59, Justinianus, teste historico, regnavit annis 38, hoc est, usque ad calendas Januarias, in anno 489 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Just.*	
527	1	Justinianus Augustus

secundò consul, solus. Belisarius patricius, vir clarissimus, de Persis mirabiliter triumphavit.

| 528 | 2 | Decius, vir clarissimus consul, etiam solus. Belisarius à Justiniano in Aphricam missus, Vandalorum gentem delinivit.

| 529 | 3 | Lampadius, & Orestes. Felix papa obiit.

¶ Huic successit Bonifacius, papa 55 post Petrum: annis duobus sedit.

| 530 | 4 | Lampadius, & Orestes iterum. Corpus sancti Antonii à Deo revelatum Alexandriam defertur, & in ecclesia beati Joannis Baptistæ humatur.

| 531 | 5 | Lampadius, & Orestes tertiò. Persæ Romanos apud Surorem vicerunt, satis cruenta victoria. Constantinopoli seditione 30000 hominum perierunt. Hypatius pseudoaugustus, cum aliis seditionis authoribus occisus. Persarum rex, Cosroës, cœpit regnum anno quinto Justiniani, & pacem cum Justiniano imperatore in annos centum & decem fecit.

Judæi & Saraceni in Palæstina Julianum quendam ducem faciunt, & Christianos persequuntur, mox tandem victi.

Bonifacius obiit 17 die mensis Octobris.

¶ Huic autem successit Mercurius, papa 56 post Petrum, annis 2. Mercurius iste ipse est Joannes, prædictus papa.

Explicit magnus cyclus Paschalis 532 annorum, in cujus 2 anno (juxta Dionysium) natus est Dominus.

532

Anni Chr.	Anni Just.	
532	6	Lampadius, & Orestes quartò.

Secundum sanctam historiam sacri Evangelii, in quo nihil falsitatis habetur, teste etiam sancto Augustino, in anno 13 ejusdem cycli, Dominus noster JESUS CHRISTUS 8 calendis Aprilis, Luna 17, à mortuis resurrexit, anno 18 imperii Tiberii Cæsaris, secundum Evangelium Joannis, hoc est, in anno 12 incarnationis, juxta Dionysium.

| 533 | 7 | Justinianus, solus. Iste leges Romanorum multis libris nimis prolixis, & inutili dissonantia intra duodecim libros, coarctavit in unum librum, quem Codicem Justinianum nominari præcepit.

| 534 | 8 | Valerius, & Boëtius.

¶ Agapetus, post Petrum papa 57, sedit mensibus 11, diebus 19, postquam Mercurius papa obiit 6 calendas Junii. Sanctus Beda presbyter, & computator, de hoc anno ita dicit: *Dionysius paschales circulos scribens ab anno Dominicæ incarnationis 532, juxta ipsum Dionysium, qui est annus 248 Diocletiani, post consulatum Lampadii & Orestis: quo anno Codex Justinianus orbi promulgatus est.* Hoc Beda ait. Interea Atalaricus, rex Gothorum, 8 annis imperans, obiit. Cujus mater Amalasuenda Theodatum sibi sociavit in regnum, quam Theodatus post dies aliquot in balneo strangulari præcipit. Quia verò ipsa vivens se suumque filium Justiniano imperatori commendavit, Justinianus imperator ad Theodatum iratus erat. Theodatus autem, ut imperator ei hoc dimitteret, misit ad eum Constantinopolim papam Agapetum. Agapetus verò papa imperatorem, in hæresi Eutychetis corruentem, convertit ad fidem. Antimum quoq; Constantinopolitanum episcopũ, præfatæ hæresis defensorem, duas naturas in Christo negantem, in exilium coëgit, & Menam catholicum in loco ejus episcopum consecravit. Agapetus verò papa ibidem Constantinopoli obiit decimo calendas Maji, Romæ verò sepultus est duodecimo calendis Octobris.

¶ Sylverius, papa 59 post Petrum, sedit anno 1, mensibus 2. Interea ad Aphricam, quam multis annis Vandali possidebant, à Justiniano imperatore cum exercitu Belisarius patricius missus est, & Vandalorum gentem delevit. Carthago quoque anno excessionis suæ 96 recepta est, pulsis devictisque Vandalis, & rege eorum Gelismero prælio victo & capto, ac Constantinopolim misso. Carthago verò recessit anno 539 incarnationis Domini juxta Dionysium, Theodosii imperatoris junioris 16. Agapeto verò mortuo, misit Justinianus imperator Belisarium patricium contra Theodatum, regem Gothorum, qui quum moram apud Siciliam fecisset, Theodatus obiit. Cui Vitigis successit. Belisarius verò, videns sibi incongruum tempus bellandi, intra urbem Romam se munivit. Vitigis autem cum Gothis Romam per annum obsident, & Romanorum omnia igne & ferro, etiam reliquias de tumulis sanctorum ita diripiunt, ut matres membra natorum præ fame eo anno comederent.

Anni Chr.	Anni Just.	
535	9	Belisarius, solus.

Iste Belisarius præcepto Theodoræ Augustæ, consentiente Justiniano imperatore, papam Sylverium, quia Antimum hæreticum, Constantinopolitanum episcopum, ab Agapeto papa expulsum, 423
noluit revocare, licet nolens expulit ad Pontiam insulam, in qua obiit duodecimo calendis Julii.

| 536 | 10 | Belisarius, iterum solus.

¶ Vigilius, papa 60 post Petrum, sedit annis 18, mensibus 6.

| 537 | 11 | Joannes consul, solus. Vitigisum, regem Gothorum, bello captum, Constantinopoli secum perduxit ad imperatorem Justinianum.

| 538 | 12 | Appius, etiam solus. Belisarius item ad Aphricam cum exercitu venit.

| 539 | 13 | Justinus junior, solus. Belisarius Guntharum, regem Vandalorum, occidit, & Vandalos substravit reipublicæ.

Anni Chr.	*Anni Iust.*	
540	14	Belisarius consul, solus.
541	15	Belisarius, iterum solus.
542	16	Belisarius, item solus. Is

autem Romam veniens, crucem auream librarum centum, & gemmis preciosissimis ornatam, suis victoriis inscriptam, beato Petro apostolo per manus Vigilii papæ obtulit.

| 543 | 17 | Belisarius, denuo consul. Hic consulum ultimus, teste Cassiodoro.

| 544 | 18 | Anno 13 magni cycli paschalis, id est 18 Iustiniani, annus Dominicæ passionis 2 continetur, non antea, id est, anno passionis primo. A passione igitur Christi usque in prædictum annum, habetur cyclus magnus paschalis numero 532 annorum.

545	19	Venit quidam magus in
546	20	Oriente, nomine An-
547	21	dreas, habens secum
548	22	canem rufum & cæ-
549	23	cum, qui iussus ab eo
550	24	faciebat miracula. Quũ

enim staret in foro coram turba, clam eodem cane afferebantur astantium annuli, & ponebantur in pavimento, quos ille cooperiebat, & præcipiebat cani: & tollebat, & dabat unicuique suum. Interrogatus etiam, ostendebat canis in utero habentes, & fornicarios & adulteros ostendebat, cum omni veritate. Capto Vitigiso rege, Gothi trans Padum Hildebaldum sibi regem statuunt. Eodemque anno occiditur, cui Erarius successit, & ante annum occisus est Antiochiæ ob terræ motum.

Cuidam servo Dei revelatum est, ut scriberetur in superliminaribus domorum sic: *Christus nobiscum, state.* Quo facto stetit ira Dei.

| 551 | 25 | Cyclus decennovalis 2 incipit, indictione 14.

| 552 | 26 | Baduilla, qui & Totila, Erario successit.

424 | 553 | 27 | Vigilius papa ob eandem causam, quam & decessor ejus Sylverius, indignatione Augusti per Anthimium Scribonem Constantinopolim perductus, indeque in exilium actus; deinde revocatus ad Romam, venit Siciliam, & in civitate Syracusa obiit, & sepultus est Romæ via Salaria juxta Marcellum papam.

Anni Chr.	*Anni Iust.*	
554	28	¶ Pelagius, papa 61 post

Petrum, sedit annis 11, mensibus 11.

| 555 | 29 | Totila cum Gothis totam Italiam invadit: exinde per Campaniam, virique Dei, Benedicti abbatis cœnobium, iter faciens, Romam obsidionibus circuncludit. Et tunc fames pene similis præcedenti contigit.

| 556 | 30 | Fessis & non valentibus Romanis mœnia tueri, Totila porta Ostiensi Urbem intrat. Qui nocte capiens Urbem, ut parceret Romanis, tubas sonari præcepit, ut Romani vel paululum inimicorum rabiem devitarent: & aliquantulum cum eis tanquam pater cum filiis habitavit. *Hanc illi* (ut dicitur) animi benignitatem, qui nimiæ antea crudelitatis fuit, beati patris Benedicti, quem, quum Roma venire vellet, audierat, monitio contulit: quando Totilam increpavit, & de sua morte post octo annos futura sibi prædixit.

| 557 | 31 | Pelagius papa ecclesiam beati Philippi & Jacobi incepit construere.

| 558 | 32 | Romæ Cassiodorus prius consul, deinde senator, postea monachus clarus habetur.

| 559 | 33 | Arator subdiaconus Acta Apostolorum versibus hexametris Romæ exaravit.

| 560 | 34 | Victor Capuanus episcopus librum de Pascha scribens, Victorii arguit errores.

| 561 | 35 | Vir sanctissimus Herculanus Perusinæ civitatis episcopus fuit: qui ex præcepto Totilæ, regis Gothorum, super murum suæ civitatis capite truncatus est, sancto Gregorio teste. Longobardi 40 rusticos captivos occiderunt, quia immolaticia cum eis non manducaverunt, aliosque captivos decollaverunt, qui caput capræ cum eis non adoraverunt. His temporibus beatus Benedictus prius in loco, qui Sublatus dicitur, qui ab urbe Roma 40 milliaribus abest, & postea in castro Cassiani, quod Aurum appellatur, virtutibus magnis

magnis effulsit, teste beato Gregorio in libro secundo Dialogorum, capite 14 & 15.

Anni Chr.	Anni Just.	
562	36	His temporibus vixit

sanctus Gregorius, ut ipse perhibet, in libro Dialogorum, ita dicendo: Vir vitæ venerabilis, Cerbonius, Populonii episcopus, magnam in diebus nostris sanctitatis suæ probationem dedit. Nam quum hospitalitatis studio valde esset intentus, quia milites in hospitio suo abscondit, ne occiderentur à Gothis: Totila perfidus, rex Gothorum, eum in loco nomine Merulis, ubi cum exercitu suo sedebat, immanissimo urso, homines crudeliter manducanti, in medio coram omnibus deputavit. Ursus verò pedes episcopi ovili mansuetudine lambebat.

| 563 | 37 | Priscianus, grammaticus apud Constantinopolim clarus habetur. Pelagius papa obiit, 6 nonis Martii.

JUSTINUS II.

Romanorum 60, Justinus minor, regnavit annis 11, hoc est, usque ad calendas Januarii, in anno 527 post passionem Domini nostri.

Anni Chr.	Anni Just.	
564	1	¶Joannes, papa 62 post

Petrum, sedit annis 13.

| 565 | 2 | Narses patricius, ad Italiam veniens, Totilam Gothorum regem occidit, & Italiam ad rempublicam reduxit.

| 566 | 3 | Is Narses per invidiam Romanorum, pro quibus multa contra Gothos laboravit, accusatus erga Justinum imperatorem, & ejus conjugem Sophiam, quòd servitio premeret Italiam, recessit Neapolim, civitatem Campaniæ, & Longobardos introduxit in Italiam.

| 567 | 4 | Levigillus, rex Gothorum, quasdam Hispaniæ regiones sibi rebelles in potestatem regni sui superando redegit.

| 568 | 5 | Joannes papa ecclesiam apostolorum Philippi & Jacobi, quam prædecessor ejus Pelagius cœperat, perficiens dedicavit.

Anni Chr.	Anni Just.	
569	6	Cyclus decennovalis 3

incipit, indictione 3.

| 570 | 7 | Germanus, Parisiorum episcopus, obiit.

| 571 | 8 | Fortunatus poëta in Gallis clarus habetur. 425

| 572 | 9 | Armenii fidem Christi
| 573 | 10 | suscipiunt.
| 574 | 11 | Redemptus Ferentinæ civitatis episcopus clarus habetur, ut in Dialogo legitur.

| 575 | 12 | Justinus imperator amentia obiit.

CONSTANTINUS II.

Romanorum 61, Tiberius Constantinus, regnavit annis septem, hoc est, usque in annum 538 post passionem Domini.

Anni Chr.	Anni Const.	
576	1	Gregorius apocrisiari-

us in Constantinopoli, & postea papa, in Job expositionem condidit. Joannes papa obiit.

| 577 | 2 | Benedictus, papa 63 post Petrum, sedit annis 4, mensibus 2.

| 578 | 3 | Gregorius Eutychium, Constantinopolitanum episcopum, Tiberio præsente convicit, ita ut Tiberius librum Eutychii de resurrectione destruens, suis catholicis allegationibus deliberaret flammis cremari debere. Scribebat autem id Eutychius, corpus nostrum in resurrectione impalpabile, & ventis aëreque subtilius esse venturum, contra illud Dominicum: Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habent, sicut me videtis habere.

| 579 | 4 | Gens Longobardorum, comitante fame, mortalitate & peste, omnem invadit Italiam, ipsamque Romam vastatura obsidet urbem: quibus tempore illo rex præerat Alburnius.

| 580 | 5 | Vastantibus omnia per circuitum Longobardis, quum fames abundaret, multa millia frumenti Benedictus papa ab Ægypto dirigens, Ro-

mam ſub ſtudio miſericordiæ relevavit.

Anni Chr.	Anni Conſt.
581	6

Gothi per Erminigildum, Lungildi regis filium, bifariè diviſi, mutua cæde vaſtantur. Benedictus papa obiit 2 calend. Auguſti.

582 | 7 | ¶ Pelagius, papa 64 poſt Petrum, ſedit annis 10, menſibus 2. Gregorius papa in Dialogo ſic dicit: *In monaſterio meo ante decennium Geruntius monachus, gravi infirmitate depreſſus, ſomniavit abbates & clariſſimos viros in meum monaſterium de ſuperioribus deſcendere, quorum unus ait: Ad hoc venimus, ut demonſtratione Gregorii quoſdam fratres in militiam mittamus.* Et alter ait: *Scribe Marcellum, Valentinianum, Agnellum, atque alios, & hunc Geruntium: qui eo ordine obierunt.*

426 MAURICIUS.

Romanorum 62, Mauricius, regnavit annis 21, menſibus 4, hoc eſt, uſque ad calendas Maji, in anno 525 poſt paſſionem Domini.

Anni Chr.	Anni Maur.
583	1
584	2
585	3

Pelagius papa ſine juſſione Mauricii ordinatus eſt, eò quòd Longobardi Italiam per circuitum obſidebant, ita ut nullus foras egredi poſſet.

586 | 4 | Erminigildis, Lungildi Gothorum regis filius, ob fidei catholicæ confeſſionem inexpugnabilem à patre Ariano regno privatus, in carcerem & in vincula projectus eſt: ad extremum nocte ſancta Dominicæ reſurrectionis, ſecuri in capite percuſſus, regnum cœleſte pro terreno rex & martyr poſſidere meruit. Cujus frater Richardus mox, ut regnum poſt patrem accepit, omnem Gothorum, cui præerat, gentem, inſtante Leandro, Hiſpalitano epiſcopo, qui & Herminigildum docuerat, catholicam convertit ad fidem.

587	5
588	6

Pelagius papa Heliæ, Aquileienſi epiſcopo, nolenti tria capitula Chalcedonenſis ſynodi ſuſcipere, ſatis utilem epiſtolam miſit, quam ſanctus Gregorius adhuc diaconus conſcripſit.

Anni Chr.	Anni Maur.
589	7
590	8

Sanctus Columbanus pater ex Hibernia inſula, cum ſancto Gallo aliiſque probatis diſcipulis, venit in Burgundiam, ibique, permittente Theodorico rege, monaſterium, quod Luxovium *(a)* dicitur, ædificavit. Exinde à Brumhilda *(b)* fugatus, Alemanniam ingreditur, ubi ſanctũ Gallum reliquit. Ipſe verò in Italiam tranſiens, monaſterium, quod Bovium dicitur, ædificavit: ubi multorum pater monachorum extitit.

591 | 9 | Hoc tempore factum eſt diluvium 16 calendis Novembris, ut flumen Tiberis ſuper muros urbis Romæ influeret: & per alveum ejuſdem fluminis, cum multa ſerpentium multitudine, draco miræ magnitudinis per urbem uſque ad mare deſcendit. Quam inundationem peſtilentia, quæ dicitur inguinaria, *(c)* ſtatim ſequuta eſt, ut pauci ex multitudine viverent, in qua primitus Pelagius papa obiit, octavo idus Februarii.

592 | 10 | ¶ Sanctus Gregorius, papa 65 poſt Petrum, ſedit annis 13, menſibus 6, diebus 10, qui *in hac tribulatione* à cunctis electus *eſt*: & quum litaniã ſeptiformem ordinaſſet, una die, dum Dominum deprecabantur, ſubitò 80 obierunt. Septiformis autem litania ideo dicitur, quia in ſeptem ordinibus populus erat diviſus, ita: primo ordine clerus, ſecundo abbates cum monachis, tertio abbatiſſæ cum ſuis, quarto infantes, quinto laici, ſexto viduæ, ſeptimo conjugatæ fœminæ erant.

593	11
594	12

Avares, contra Romanos dimicantes, auro magis quàm armis pelluntur.

Ante triennium in monaſterio beati Gregorii monachus, nomine Juſtus, fuit medicus qui ante obitum ſuum germano ſuo nomine Copioſo, ſibi ſervienti, tres

(a) Vide, quæ notavi, ad *REGINONEM a. 517.*
(b) Potius Brunichilda, *REGINO add. an.*
(c) Vide, quæ ſupra notavi ad *REGINONEM a. 517.*

tres aureos nummos habere se innotuit, quos eum in sterquilinio sepeliri fecit beatus Gregorius.

Anni Chr.	*Anni Maur.*

595 | 13 | Gregorius papa anno Mauricii imperii 13, indictione 13, synodum episcoporum 24 convocavit ad corpus beati Petri Apostoli. In ecclesia Arianorum, juxta Romam, in loco nomine Subura, quum catholicè consecraretur, introductis in eam sancti Sebastiani & sanctæ Agathæ reliquiis, diabolus, in figura porci per populum exivit ab ea. Post paucos autem dies nubes, cœlitus descendens, totam miro odore replevit ecclesiam.

596 | 14 | Cœnobium sancti Benedicti abbatis à Longobardis noctu invaditur.
597 | 15 |
598 | 16 |

Monachi verò Romam petierunt, codicem sanctæ regulæ, & pondus panis ac mensuram vini deferentes.

599 | 17 | Gregorius papa adjecit in missa, *Diesque nostros*: usque *Numerari*. Sanctus Gregorius, postquam alveum illum Tiberis egressus est, & super muros urbis Romæ influxit, Dialogum composuit, ipso teste in libro tertio, capite 19.

In Campaniæ parte, vir valde venerabilis, Martinus, in monte Marsico solitariam vitam duxit. Hic catena ferrea sibi pedem ligavit, eamque saxo ex altera parte affixit, ne longiùs exiret. Quod vir vitæ venerabilis, Benedictus, audiens, cujus superiùs memoriam feci, ei per discipulum suum mandare curavit, Si servus Dei es, non te teneat catena ferri, sed catena CHRISTI. Ad hanc vocem Martinus catenam solvit, & nunquam postmodum plus longitudine catenæ exivit.

600 | 18 | Beatus Gregorius, missis in Britanniam Augustino, Melito, & Joanne, & aliis pluribus cum eo monachis timentibus Deum, ad Christum Anglos convertit. Sanctus Columbanus obiit.

601 | 19 | Edilbertus, rex Anglorum, ad Christi gratiam conversus, cum sua gente Cantuariorum, cui præerat, proximisque provinciis, doctorem suum Augustinum, cæterosque antistites episcopali sede donabat. Porrò gentes Anglorum ab Aquilone Humbri fluminis sub regibus Elle & Adilfrido, necdum verbum vitæ audiverant.

Anni Chr.	*Anni Maur.*

602 | 20 | Gregorius papa circa 18 annum Mauricii imperatoris, indictione 4, scribens Augustino, Lundoniæ & Eboraci episcopos, accepto à sede apostolica pallio, metropolitanos esse debere, decrevit. Idem refert, apostolos, ad missam cantandam, nihil aliud nisi tantùm orationem Dominicam dixisse.

603 | 21 | Mauricius imperator cum filiis suis, Theodosio, Tiberio, Constantino, à Phoca, qui fuit strator Prisci patricii, occiditur. Sed sanctus Benedictus abbas (sicut sui scribunt) 12 calendarum Aprilis, sabbato sanctæ Paschæ, in hoc anno videtur obiisse. Nisi enim in anno 96 obiisse negetur, ante istum annum obitus ejus non habetur, quia tunc ætate valde parvulus fuit; in hoc autem anno ætatis suæ, plus minùsve 90 obiisse posse videtur.

PHOCAS.

Romanorum 63, Phocas, regnavit annis 9, hoc est, usque ad calendas Maji, in anno 566 post passionem Domini nostri.

Anni Chr.	*Anni Phoc.*

604 | 1 | Imago Phocæ 7 calend.
Maji, indictione 7, Romam delata est, 427
sicut in vita sancti Gregorii legitur: & postquam à clero & senatu acclamatum est eis in basilica Julii, jussu sancti Gregorii in basilica sancti Cæsarii, Lateranensi palatio, collocatur.

605 | 2 | Sanctus Gregorius papa obiit 4 idus Martii, indictione 8.

606 | 3 | ¶ Sabinianus, papa 66 post Petrum, sedit anno 1, mensibus 10.

607 | 4 | Preceríni ac Benedicti per Orientem vel Ægyptum civile bellum faciunt, ac sese mutua cæde prosternunt. Sabinianus papa obiit 11 calendis Martii.

608 | 5 | ¶ Bonifacius, papa 67 post Petrum, sedit mensibus 10. Hic impe-

impetravit à Phoca Cæsare, ut sedes apostolica Romana caput esset ecclesiæ, quum antea Constantinopolis primam omnium se scribebat. Hic constituit in ecclesia beati Petri, cum episcopis 72, presbyteris 30, diaconibus 3, & omni clero sub anathemate, ut nullus, pontifice vivente, aut episcopo civitatis suæ, præsumat loqui, aut partes sibi facere, nisi tertio die depositionis ejus; & adunato clero & famulis ecclesiæ electio tunc fiat. Eodem anno, obiit tertio idus Decembris.

Anni Chr.	*Anni Phoc.*	
609	6	Bonifacius, papa 68 post Petrum, sedit annis 6, mensibus 9.
610	7	Bonifacius papa obtinuit à Phoca Cæsare, in veteri phano, quod Pantheum vocabatur, & à Domitiano imperatore constructum erat, ecclesiam omnium sanctorum consecrari, ubi omnium idolorum cultus agebatur.
611	8	Persæ, contra rempublicam bella gravissima gerentes, multas Romanorum provincias, & ipsam Hierosolymam auferunt, & destruentes ecclesias, sancta quoque prophanantes, inter ornamenta sanctorum vel communium locorum, etiam vexillum Dominicæ crucis abducunt.

Heraclius, qui Aphricam regebat, Phocam vita privavit, cui & successit.

HERACLIUS.

Romanorum 64, Heraclius, regnavit annis 27, hoc est, usque ad cal. Martii in anno 573 post passionem Domini.

Anni Chr.	*Anni Her.*	
612	1	Anastasius Persa monachus, postea nobiliter pro CHRISTO passus. Qui natus est in Perside, magicas artes à patre puer discebat: sed ubi à captivis Christianis nomen CHRISTI salvatoris audiverat, in eum mox toto animo conversus est.

Anni Chr.	*Anni Her.*	
613	2	Tunica Domini in Judæa reperitur. Bonifacius papa obiit.
614	3	¶ Deusdedit, qui &
615	4	Theodatus, 69 post Petrum, sedit annis 4. Hic constituit secundam missam in clero. Eodem anno factus est terræ motus magnus, mense Augusto, indictione tertia. Post hæc sequuta est clades in populo, id est, percussio scabiarum, (a) ita ut nullus posset mortuum suum cognoscere.
616	5	Anastasius, relicta Perside, Chalcedonia, Hierapolique, quærens Christum, ac deinde Hierosolymam venit, ubi baptizatus 4 ab eadem urbe milliario, monasterium abbatis Anastasius intravit, in quo 7 annis regulariter vixit.
617	6	Anastasius iste, quum Cæsaream Palæstinæ orationis gratia venisset, captus à Persis, & multa diu verbera inter carceres & vincula Marzabana duce perpessus, tandem mittitur Persidem ad regem eorum Cosdroën, à quo ter per intervalla auditus & verberatus, ad extremum una suspensus manu per tres horas diei: & sic decollatus, cum aliis 70 martyrium complevit. Mox tunica ejus indutus quidam dæmoniacus curatus est.
618	7	Deusdedit papa obiit 6 idus Novembris.
619	8	¶ Bonifacius, papa 70 post Petrum, sedit annis 10.
620	9	Puer natus est absque
621	10	oculis & palpebris, &
622	11	manibus & brachiis, à lumbis deorsum, ut cauda piscis.
623	12	Bonifacius obiit octavo calendarum mensis Novembris. Hic autem constituit, ut nullus trahatur de ecclesia.
624	13	¶ Honorius, papa 71 post Petrum, sedit annis 12.
625	14	Heraclius imperator, cum

(a) *PAULUS, WARNEFRIDI F. de Gest. Longob. lib. IV. c. XLVII. post hæc, fuit clades scabierum, ita, ut nullus potuisset mortuum suum agnoscere propter nimium inflationis tumorem.* Vide etiam *SIGEBERTUM a. 618.*

cum exercitu superatis Persis, Christianos, qui erant captivi, reduxit gaudentes.

Anni Chr.	*Anni Her.*	
626	15	Reliquiæ beati martyris Anastasii, primò ad monasterium suum delatæ, deinde Romam advectæ, venerantur in monasterio beati Pauli apostoli, quod dicitur ad Aquas Salinas. Cyclus 6 decennovalis incipit, indictione decima quinta.
627	16	Anno Heraclii 16, indictione 15, Edumus, rex Anglorum in Britannia, trans Umbranæ gentis ad Aquilonem, prædicante Paulino episcopo, quem miserat de Francia archiepiscopus Justus, verbum salutis cum gente sua suscepit. Anno autem 11 regni sui, adventus Anglorum in Britanniam anno 230 hoc gessit. Ipse verò dedit Paulino sedem episcopatus Eboraci: qui profuit regi, in auspicium futuræ fidei & regni cœlestis. Potestas & terreni crevit regni: totam enim Britanniam primus omnium Anglorum sub se subjecit.
628	17	In Nilo flumine visi sunt
629	18	vir & mulier: vir, ter-
630	19	ribilis & rufus: mu-
631	20	lier, cum mammillis & cæsarie; & hoc ab ortu Solis usque ad horam nonam.
632	21	Eo tempore errorem
633	22	14 annorum, in obser-
634	23	vatione Paschæ apud Scotos exortum, Honorius papa per epistolam redarguit; sed & Joannes, qui successori ejus Severino successit, idem arguebat. Quum enim nondum esset electus in pontificatum, pro eodem Pascha eis scribit. Joannes quoque, & pro Pelagiana hæresi, quæ apud eos reviviscebat, scripsit.
635	24	Honorius papa obiit, 4 calendis Octobris: & cessavit pontificatus anno 1, mensibus 7, diebus 17.
636	25	¶ Severinus, papa 72 post Petrum, successit anno uno, & obiit quarto nonas Augusti.
637	26	¶ Joannes, papa 73 post Petrum, successit anno 1, mensibus 10. Judæi in Hispania Christiani efficiuntur. Sisebutus enim, rex Gothorum gloriosissimus, in Hispania Romanas provincias & Romanæ militiæ urbes bellando sibi subjecit, & Judæos sui regni subditos ad fidem Christi convertit.
638	27	Joannes papa obiit 4 idus Octobris. Heraclius imperator Constantinopoli obiit. 428

HERACLEONAS.

Romanorum 65, Heracleonas, filius Heraclii, cum Martina matre sua, regnavit duobus annis.

Anni Chr.	*Anni Her.*	
639	1	
640	2	¶ Theodorus, 74 post Petrum, sedit annis 6, mensibus 6. Cyrus Alexandriæ, & Sergius, & Pyrrhus, regiæ urbis episcopi, Acephalorum hæresim instaurantes, unam operationem in CHRISTO divinitatis & humanitatis, & unam voluntatem dogmatizant. E quibus Pyrrhus his temporibus sub Theodoro papa Romam veniens ex Aphrica, ficta (ut apparuit) pœnitentia obtulit eidem papæ, præsente cuncto clero & populo, libellum cum sua subscriptione, in quo condemnaret omnia, quæ à se, vel à decessoribus suis scripta vel acta fuissent, contra catholicam fidem. Unde benignè susceptus est ab eo, quasi regiæ urbis pontifex. Sed quia reversus domum repetiit errorem domesticum; memoratus ille papa Theodorus, advocatis cunctis sacerdotibus & clero in ecclesiam Petri apostoli, condemnavit eum sub vinculo anathematis.

CONSTANTINUS III.

Romanorum 66, Constantinus, filius Heraclii, regnavit mensibus 6. Pyrrhi successor, Paulus, non tantùm væsana doctrina, sicut decessores ejus, sed & aperta persequutione catholicos cruciat: apocrisiarios sanctæ Romanæ ecclesiæ, qui ad ejus correctionem missi fuerant, partim carceribus, partim exiliis,

liis, partim verberibus afficiens. Sed & altare eorum, in domo Placidiæ ſacrarum, in venerabili oraculo ſubvertens diripuit, prohibens eos ibidem miſſas celebrare. Unde & ipſe, ſicut præceſſores illius, ab apoſtolica ſede juſta depoſitionis ultione damnatus eſt.

CONSTANTINUS IV.

Romanorum 67, Conſtantinus, filius Conſtantini, regnavit annis viginti octo.

Anni Chr.	Anni Conſt.	
641	1	Conſtantinus imperator, deceptus à Paulo,
642	2	
643	3	ſicut Heraclius, avus

ejus, à Sergio, ejusdem regiæ civitatis epiſcopo, expoſuit typum adverſus catholicam fidem: nec unam, nec duas voluntates aut operationes in CHRI-
429 STO diffiniens eſſe credendas, quaſi nihil velle vel operari credendus ſit CHRISTUS.

| 644 | 4 | Theodorus papa obiit, 2 idus Maji.

| 645 | 5 | ¶ Martinus, papa 75 poſt Petrum, ſedit annis 6, menſibus 2.

| 646 | 6 | Cyclus 7 decennovalis incipit, indictione 4.

647	7	Martinus papa, propter
648	8	prædictam hæreſim,
649	9	congregavit Romæ
650	10	ſynodum 105 epiſco-
651	11	porum: in qua ſyno-
652	12	do damnavit ſub ana-

themate Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum, hæreticos præfatos epiſcopos. Facta eſt autem ſynodus præfata anno 10 imperii Conſtantini, menſe Octobri, indictione 7. Et poſt hæc miſſus ab imperatore Theodoro hexarcha, tulit Martinum papam de eccleſia Conſtantiniana, & perduxit eum Conſtantinopolim, & relegatus Cherſonam, Lyciæ provinciam, ibidem 4 idus Novembris obiit; & multis virtutum ſignis refulget.

| 653 | 13 | Martinus papa obiit.

| 654 | 14 | ¶ Eugenius, papa 76 poſt Petrum, ſedit annis 2, menſibus 10.

Anni Chr.	Anni Conſt.	
655	15	Eugenius papa obiit 4 nonis Januariis.

| 656 | 16 | ¶ Vitalianus, papa 77 poſt Petrum, ſedit annis quatuordecim, menſibus ſex.

657	17	Conſtantinus princeps,
658	18	Vitaliano papa nuper
659	19	ordinato, miſit beato
660	20	Petro apoſtolo Evan-
661	21	gelia aurea, gemmis al-
662	22	bis, miræ magnitudi-
663	23	nis, in circuitu ornata.
664	24	Ipſe verò poſt aliquot
665	25	annos venit Romam,

5 die menſis Julii, feria 4. Tunc obtulit Dominico die, ſuper altare ſancti Petri, pallium auro textile. Et totus exercitus cum cereis eccleſiam intravit. Hoc factum eſt per indictionem 6, anno 23 imperii Conſtantini. Sequente anno facta eſt eclipſis Solis 5 nonis Maji.

| 666 | 26 | Theodorus archiepiſcopus, & Adrianus abbas, vir æque doctiſſimus, à Vitaliano papa miſſi in Britanniam, plurimas eccleſias Anglorum, doctrinæ eccleſiaſticæ fruge fœcundarunt.

| 667 | 27 | Quum igitur Conſtantinus obtulit pallium, manſit in Roma dies 12. Inde indictione 7 Siciliam ingreſſus eſt, in qua manſit usque ad indictionem 12.

| 668 | 28 | In qua indictione, in Sicilia, à ſuis 15 die Julii menſis, in balneo occiſus eſt. Et non poſt longè Vitalianus papa obiit, ſexto calendis Februarii.

CONSTANTINUS V.

Romanorum 68, Conſtantinus, filius Conſtantini ſuperioris, regnavit an. 17.

Anni Chr.	Anni Conſt.	
669	1	¶ Adeodatus, papa 78 poſt Petrum, ſedit annis 4, menſibus 2.

| 670 | 2 | Saraceni Siciliam invadunt, qui nimia præda ſecum ablata, mox Alexandriam redeunt.

Anni Chr.	Anni Const.	
671	3	Constantinus princeps

sextam synodum instituit.

672	4	Adeodatus papa obiit.
673	5	¶ Conus, papa 79 post

Petrum, sedit anno uno, mensibus sex.

674	6	Hibernia insula, (a) san-
675	7	ctis viris plena habetur:

de qua beatus pater noster Dysibodius, episcopatu abdicato, cum plerisque sociis egressus, hunc locum inhabitavit, & divinis laudibus hic se à fidelibus venerari apud Deum promeruit.

676	8	Agatho papa ex rogatu

Constantini, Heraclii & Tiberii, principum piissimorum, misit in regiam urbem legatos suos, in quibus erat Ioannes, Romanæ ecclesiæ tunc diaconus, non longè pòst episcopus, pro adunatione facienda sanctarum Dei ecclesiarum. Qui urbem regiam, id est, Constantinopolim, egredientes, 10 die mensis Novembris, indictione decima, dominica die, ad processionem imperatoris Constantini honorificè vocati sunt. Die autem decimaseptima mensis Februarii, die Dominico interrogatus est patriarcha Georgius de fide catholica. Adfuerunt autem episcopi centum quinquaginta, præsidente Georgio, patriarcha regiæ urbis, & Antiochiæ Macario. Et convicti sunt, qui unam voluntatem & operationem astruebant in Christo, falsasse catholicorum patrum dicta perplurima. Finito autem conflictu, Georgius correctus est, Macarius verò cum suis sequacibus simul & prædecessoribus, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo & Petro anathematizatus, & in locum ejus, Theophanius abbas de Sicilia, Antiochiæ episcopus factus. Tantaque gratia legatos pacis comitata est, ut Joannes, Portuensis episcopus, qui unus erat ex ipsis, Dominica 8 Paschæ missas publicas in ecclesia sanctæ Sophiæ, coram principe & patriarcha, Latinè celebraret. Hæc est sexta synodus universalis Constantinopoli celebrata, & Græco sermone conscripta, temporibus Agathonis papæ, exequente ac residente piissimo principe Constantino, intra palatium suum, simulque legatis apostolicæ sedis, & episcopis 150 residentibus. Prima enim universalis synodus in Nicæa congregata est contra Arium, 318 patrum, temporibus Julii papæ, sub Constantino Magno. Secunda in Constantinopoli 150 patrum, contra Macedonium & Eudoxium, temporibus Damasi papæ & Gratiani imperatoris, quando Nectarius eidem urbi ordinatus episcopus est. Tertia in Ephesо, 200 patrum, contra Nestorium, Augustæ urbis episcopum, sub Theodosio Magno principe, & papa Cœlestino. Quarta in Chalcedone, patrum 630, sub Leone papa, temporibus Martiani imperatoris. Quinta item in Constantinopoli, temporibus Vigilii papæ, sub Justiniano principe, contra Theodorum & omnes hæreticos. Sexta, hæc, de qua in præsentia diximus. Arius dixit, Patrem majorem, Filium minorem, spiritum sanctum creaturam esse. Macedonius negabat Spiritum sanctum. Nestorius dixit, sanctam Mariam non Dei, sed hominis tantùm genitricem esse. Eutyches, Constantinopolitanus abbas, dixit, Christum per humanam assumptionem existere, non duabus naturis, sed solam in eo divinam naturam manere. Theodorus dixit, alium esse Deum verbum, & alium esse Christum, & Mariam non Dei matrem esse. Macarius verò, Antiochenus episcopus, dixit, unam voluntatem Dei & operationem in Christo esse. Agatho papa obiit 4 idus Januarii. 430

Anni Chr.	Anni Const.	
677	9	¶ Leo, papa octogesi-

mus primus post Petrum, sedit mensibus undecim, & obiit quinta nonis Juliis: & cessavit episcopatus mensibus undecim. Deinde, hoc tempore Leonis papæ, die decimasexta mensis Aprilis, indictione 11, Luna eclipsin pertulit, post cœnam Domini, nocteque penè tota in sanguineo vultu elaboravit, donec post galli cantum cœpit paulatim delimpidare, & in sua reverti.

Kk kk 678

(a) *NIC. SERARIUS vita S. Kiliani cap. III.* docet, in MSto Codice Francofurtensi legi: *INSULA SCOTORUM.*

Anni Chr.	Anni Const.	
678	10	Sanctus Beda presbyter,

Anglicus computator, bis temporibus
431 clarus habetur.

| 679 | 11 | ¶ Benedictus, 82 post Petrum, sedit annis 4, mensibus 9. Iste ab ineunte ætate in ecclesia militavit, paupertatis semper amator.

| 680 | 12 | Sancta virgo Edildruda,
| 681 | 13 | filia Annæ regis An-
| 682 | 14 | glorum, cum magni-
| 683 | 15 | ficis tribus viris fuit

conjuncta: post 12 annos thorum incorrupta servavit. Postea regina, accepto ad instruendum monasterium loco, qui dicitur Jeilge, abbatissa & nutrix sanctarum virginum, virgo consecratur. Cujus caro, post sedecim annos sepulturæ, & vestis, qua involuta erat, incorrupta reperitur.

| 684 | 16 | Cyclus decennovalis 9 incipit. Benedictus papa obiit 8 idus Maji, & sepultus est apud beatum Petrum apostolum.

| 685 | 17 | ¶ Joannes, papa 83 post Petrum, sedit anno 1, mense 1. Hujus tempore regnavit Justinianus minor, mortuo patre, in initio mensis Septembris, indictione 14. Joannes papa obiit 4 nonis Augusti.

JUSTINIANUS II.

Romanorum 69, Justinianus minor, filius Constantini, annis 10.

Anni Chr.	Anni Just.	
686	1	¶ Conon, papa 84 post

Petrum, sedit anno 1, mensibus 11.

| 687 | 2 | Sanctus Kilianus Scotus, de Hibernia insula natus, Wirtziburgensis episcopus, clarus habetur. Conon papa obiit 21 die Septembris.

| 688 | 3 | ¶ Sergius, papa 85 post Petrum, sedit annis 11, & mensibus 9. Pipinus, filius Ansgisi, Arnolphi filii (illius Arnolphi, qui postea episcopus Metis fuerat) regit Francos, annis 27, & dimidio.

| 689 | 4 | Justinianus imperator

Anni Chr.	Anni Just.	
690	5	constituit pacem cum

Saracenis decennio terra marique, sed & provincia Aphrica subjugata est Romano imperio, quæ erat detenta à Saracenis, ipsa quoque Carthagine ab eis capta & destructa.

| 691 | 6 | Sergius papa constituit, ut tempore confractionis dominici corporis Agnus Dei à clero cantaretur.

| 692 | 7 | Justinianus Sergium papam, quia hæreticæ suæ synodo, quam Constantinopoli fecerat, subscribere noluisset, misso Zacharia protospatario suo, jussit Constantinopolim deportari: sed præveniens militia Ravennatis urbis aliarumque partium, jussa principis nephanda, & eundem Zachariam contumeliis & injuriis ab urbe Roma pepulit.

| 693 | 8 | Idem papa Sergius or-
| 694 | 9 | dinavit venerabilem

virum Vilibrordum, cognomine Clementem, Phrysonum genti episcopum: in qua usque hodie, pro æterna patria desudans, peregrinus multis virtutibus claruit.

| 695 | 10 | Justinianus, ob culpam perfidiæ regni, gloria privatus, exul secessit in Pontum.

LEO III.

Romanorum 70, Leo, *regnavit annis* tribus.

Anni Chr.	Anni Leon.	
696	1	Papa Sergius, in sacra-

rio beati Petri, reperit capsam argenteam, quæ in angulo obscurissimo diutissimè jacuerat, & in ea crucem, diversis ac preciosis lapidibus adornatam, Domino revelante, reperit: de qua tractis quatuor petalis, (a) quibus gemmæ inclusæ erant, miræ magnitudinis portionem ligni salutiferi dominicæ crucis interius repositam inspexit. Quæ ex tempore illo, annis omnibus in basilica Salvatoris, quæ appellatur Constantiana, die exaltationis ejus ab omni multitudine devotè osculatur atque adoratur.

697

(a) Petalum alias laminam auream notat, quam in fronte Pontifex gestabat, de qua *JO. MEURSIUS Glossario, voce πέταλον.*

Anni Chr.	Anni Leon.	
697	2	Cudbertus, (a) antistes

Lindifarnensis, in Britannia miraculis claret.

| 698 | 3 | Tiberius contra Leonem insurgens, regnum ejus invasit, eumque, quandiu ipse regnavit, in carcere tenuit.

TIBERIUS II.

Romanorum 71, Tiberius, regnavit annis septem.

Anni Chr.	Anni Tib.	
699	1	Synodus Aquilejæ fa-
700	2	cta, ob imperitiam 5

concilium universale suscipere diffidit, donec beati Sergii monitis instructa, & ipsa cum cæteris Dei ecclesiis annuere consentit.

| 701 | 3 | Sergius papa obiit 5 idus Septembris, indictione 14.

| 702 | 4 | ¶ Joannes, papa 86 post Petrum, sedit annis 3, mensibus 3. Cyclus decennovalis 10, incipit indictione 1.

| 703 | 5 | Beda in libro de Temporibus, in anno 9 eum condidit, & ita perhibet: *Si vis nosse, quot sint anni ab incarnatione domini, juxta Dionysium; scito, quot fuerint ordines indictionum: utpote in præsenti anno 5, Tiberii 46. Hos multiplica per 15, fiunt 690: adde semper regulares 12, quia 4 indictione, secundum Dionysium, natus est Dominus, & invenies indictionem anni illius, cujuscunque volueris, utpote in præsente 1 fiunt 603, isti sunt anni Domini, juxta Dionysium.*

| 704 | 6 | Gisulphus, dux Longobardorum Beneventi, Campaniam igne & captivitate vastavit: quumque non esset, qui ejus impetui resisteret, papa Joannes, missis ad eum donariis multis, universos captivos redemit. Joannes papa obiit, indictione 3, secundum gesta pontificum.

| 705 | 7 | ¶ Joannes, papa 87 post Petrum, sedit annos 2, menses 8. Ipse fecit oratorium sanctæ Dei genitrici, opere pulcherrimo, intra ecclesiam beati Petri. Herebertus, rex Longobardorum, restituit ea, quæ ad jus apostolicæ sedis pertinebant, hancque donationem aureis literis Romam direxit. Justinianus imperator Leonem & Tiberium cum aliis, qui eum expulerant, occidit: quem Justinianum Leo in expulsione illius detruncarat: qui post iterum assumpto imperio, quoties defluentem guttam rheumatis manu detersit, toties penè aliquem de suis contrariis jugulare præcepit.

JUSTINIANUS II.

Romanorum 72, Justinianus 2, regnavit cum Tiberio, filio suo, annis 6.

Anni Chr.	Anni Just.	
706	1	Justinianus, auxilio Bul-

garorum, regnum recipiens, occidit eos, qui se expulerant, patricios, & Leonem, qui locum ejus usurpaverat, nec non & 432
successorem ejus Tiberium, tempore Joannis papæ, secundum gesta Pontificum, qui eum de regno ejectum, toto, quo ipse regnabat, tempore, in eadem civitate in custodia tenuerat. Callinicum verò patriarcham erutis oculis misit Romam, & dedit episcopatum Tyro, qui erar abbas in Ponto, eumque alebat exulem. Joannes papa obiit 15 calendis Novembris, indictione 6.

| 707 | 2 | ¶ Sisinnius, 88 post Petrum, sedit mense primo, & obiit id. Novembris.

| 708 | 3 | ¶ Constantinus, 89 post Petrum, sedit annis 7, mense 1.

| 709 | 4 | Justinianus imperator, pœnitentiam agens, Constantinum papam ad se venire jubens, honorificè suscepit, ita ut die dominica Missas sibi facere jubens, communionem de manu ejus acceperit: quem prostratus in terra pro suis peccatis intercedere rogans, cuncta privilegia renovavit. Qui, quum exercitum mitteret in Pontum, prohibente papa, ad comprehendendum Philippicum, quem ibi reliquerat: conversus omnis exercitus ad partem Philippici, fecit eum ibidem imperatorem: reversusque cum eo Constantinopolim, pugna-

(a) Vide, quæ notavi ad *REGINONEM a.622.*

pugnavit contra Juſtinianum, 12 ab Urbe milliario. Occiſo Juſtiniano Philippicus regnat.

Anni Chr.	Anni Juſt.	
710	5	Conſtantinus papa juſ-
711	6	ſu imperatoris Juſti-

niani, die 5 Octobris, indictione 9, egreſſus de Roma, venit Hydruntum, ubi hyemavit. Juſtinianus imperator à Nicæa Bithyniæ præcepit papæ, ut Nicomediam veniret obviam regi venienti: ubi papa & rex ſimul convenerunt. Papa de Nicomedia egreſſus, 25 Octobris Romam intravit: deinde poſt menſes 3 audivit, quòd Philippicus Juſtinianum occidit. Hoc anno Hildebertus rex juſtus, migravit ad Dominum: regnavit annis 18, ſepultusque eſt in Cauciato monaſterio in baſilica ſancti Stephani: regnavitque Dagobertus puer, filius ejus, pro eo 5 annis. Habebat igitur Grimoaldus, Major domus, Pipini filius, filiam Rabboconis ducis gentilis in uxorem: qui, quum Pipinum ægrotantem volebat viſitare, Leodio in baſilica ſancti Lamberti peremptus eſt à Rantgario gentili. Thiecoaldum verò in aula regis ſedere ſublimè conſtituunt.

PHILIPPICUS.

Romanorum 73, Philippicus, regnavit anno uno, menſibus ſex.

Anni Chr.	Anni Phil.	
433 712	1	Philippicus imperator

ejecit Cyrum de epiſcopatu, eumque, ad gubernandum abbatis jure monaſterium ſuum, Pontum redire præcepit. Idem Conſtantino papæ literas miſit pravi dogmatis, quas ille cum apoſtolicæ ſedis concilio reſpuit. Et hujus rei cauſa fecit picturas in porticu ſancti Petri, quæ acta 6 ſanctarum ſynodorum univerſalium continerent. Nam & hujuſmodi picturas, quum haberentur in Urbe regia, Philippicus juſſit auferri. Statuitque populus Romanus, ne hæretici imperatoris nomen, aut chartas, vel figuram ſolidi, reciperent: unde nec ejus effigies in eccleſia introducta eſt, nec ad Miſſam prolata.

Anni Chr.	Anni Phil.	
713	2	Contra hunc Anaſtaſius

inſurgens, regno oculiſque privavit.

ANASTASIUS.

Romanorum 74, Anaſtaſius, regnavit annis tribus.

Anni Chr.	Anni Anaſ.	
714	1	Anaſtaſius imperator

literas Conſtantino papæ Romam per Scholaſticum, patricium & hexarchum Italiæ, direxit, quibus ſe fautorem catholicæ fidei, & ſancti ſexti concilii prædicatorem eſſe dixit. Conſtantinus papa obiit, 6 idus Januarii.

| 715 | 2 | ¶ Gregorius, 90 poſt Petrum, ſedit annis 16, menſibus 8, qui Bonifacium Scotum ordinavit epiſcopum Moguntinenſem: & per eum Germania verbum ſalutis audivit. Gregorii tempore, indictione 4, viſa eſt Luna cruenta usque ad mediam noctem.

Pipinus, filius Ansgiſi, Anchiſæ Trojani nomine appellati, dux Francorum, poſt mortem Volfaldi ducis partem Auſtriæ regebat, obtinuitque regnum Francorum per annos 27, cum regibus Ludovico, Hildeberto & Dagoberto.

Anaſtaſius imperator anno 2 obiit. Carolus, hujus filius, qui & Major domus, ex Adelheida, quam, *poſthabita* priore conjuge, Biltrude, duxit uxorem; ſub honore Majordomatus tenuit regnum Francorum annis 27, usque ad filios ſuos Carlomannum & Pipinum. Luitprandus, rex Longobardorum, donationem patrimonii alpium Coccianum, quam Erebertus rex fecerat, Gregorii monitione confirmavit.

Egebertus Anglus, vir ſanctus, Scotos convertit, anno incarnationis 715, juxta Dionyſium. Gregorius papa ſtatuit, ut in Quadrageſimali tempore jejunium atque miſſarum celebritas fieret. Dagobertus, poſtquam regnavit annis 5, obiit. Franci Danahelem quendam, clericum, regem faciunt, atque Hildricum vocant. Poſt mortem Pipini Carolus à Biltrude noverca incarceratus, liberatur Dei auxilio. Tunc exercitum movent juxta Moſam,

contra

contra Carolum etiam Phryſones, Racbodone duce: Carolus cæſus fuga diſceſſit.

Anni Chr.	Anni Anaſt.
716	2

Raginfridus, major domus, & Hilpricus rex fines Colonienſium & regiones ad Rhenum vaſtanr: contra Carolum munerati à Biltrude revertuntur.

THEODOSIUS.

Romanorum 75, Theodoſius, regnavit anno uno.

Anni Chr.	Anni Theo.
717	1

Anaſtaſius Theodoſium imp. facir: qui apud Nicæam victus, 7000 militum amiſit, captus, clericusque factus. Theodoſius verò catholicus mox in regia urbe imaginem illam venerandam, in qua 6 ſynodi eranr depictæ, & à Philippico fuerat dejecta, priſtino in loco erexit.

Tiberis fluvius alveum ſuum egreſſus, indictione 15 multa Romæ fecit exitia, ita, ut in via Latina ad unam & ſemis ſtaturam excreſceret, atque à porta ſancti Petri usque ad pontem Milvium aquæ deſcendentes ſe conjungerent. Manſit autem diebus 7, donec agentibus litanias crebras civibus, demum die 8 revertitur. Beda ſic: Multi de Britannia Anglorum Romam venerunr, inter quos reverendiſſimus abbas meus Ceolfridus, annos natus 74, quum eſſet presbyter annis 47, abbas autem 35, ubi Lingonas pervenit, ibi defunctus, atque in eccleſia ſanctorum Geminorum martyrum ſepultus eſt: qui inter alia donaria miſit eccleſiæ ſancti Petri Pentateuchum, à beato Hieronymo in Latinum ex Hebræo translarum. Raginfridus & Hilpricus rex, in Vinciaco, dominica die illuceſcente 12 cal. Aprilis, in Quadrageſima ante Paſchà, cum Carolo pugnantes, terga vertunt: quos Carolus fugientes cædendo perſequitur, usque ad civitatem Pariſienſium. His temporibus Vinfridus, qui poſtea, quum epiſcopus ordinaretur, Bonifacii nomen accepit, doctor catholicus, natione Anglus, primùm Romam, deinde cum authoritate Gregorii papæ in Franciam ad prædicandum verbum Dei venit.

LEO IV.

Romanorum 76, Leo, regnavit annis 9, & inde añis 15, usque ad Pipinum, primum Francorum imperatorem. *(a)*

Anni Chr.	Anni Leon.
718	1

Saraceni cum immenſo exercitu Conſtantinopolim venientes, triennio civitatem obſident, donec cives multa inſtantia orationum ad Dominum clamaverunt. Tunc multi Saraceni fame, frigore & peſte perierunt: eorum pars ab obſidione abſcedit. Qui inde regreſſi, Bulgarorum gentem, quæ eſt ſuper Danubium, bello aggrediuntur: ſed ab hac victi refugiunt, ac naves repetunt ſuas. Sed quum altum maris peterent, ingruente ſubita tempeſtate, plurimi merſi ſunt: plurimæ etiam naves eorum merſæ & confractæ. Carolus victor regrediens, Coloniam venit, receptisque ab Hiltrude theſauris patris ſui, regem ſibi conſtituit Lotharium, nomine non poteſtate. Hilpricus verò & Raginfridus, auxilio Udonis, Aquitanorum ducis, inſtaurata rurſus acie, ſuperati fugantur à Carolo. Carolus ad Udonem mittit, & Hilpricum, qui ad eum confugerat, per legaros recepit. Et eo tempore Lotharius mortuus eſt.

| 719 | 2 | Sanctus Bonifacius, à præſule ſedis apoſtolicæ Gregorio, Moguntiacæ civitati, metropoli Germaniæ, archiepiſcopus ordinatur, & legatus Germanicus Romanæ eccleſiæ in Franciam mittitur: qui prædicatione ſua multos Thuringorum populos, Heſſorum & Auſtraſiorum ad fidem rectam, à qua diu aberraveranr, convertit. Monaſteria ſexus utriusque primò inſtituit Germaniæ.

| 720 | 3 | Mortuo Hilprico, Novioma-

(a) Sic etiam eundem vocat, infra *a. 742. 754. 758. 760. 767.* Compara Syntagma Juris Publici *cap. VIII. §. XI. ROB.* de *MONTE a. 1155.* vocat *Imperatorem Hiſpaniarum.*

434 viomago civitate sepultus est. Regnavit annis 5 & dimidio. Franci verò cum Carolo, qui & Major domus, & Tiectericum, *(a)* Cala monasterio enutritum, filium Dagoberti junioris, regem super se statuunt; & annis 6 in regno subſtitit.

Anni Chr.	Anni Leon.	
721	4	Carolus Raginfridum persequens, Andegavis civitatem capit; postea ad Saxones victor regreditur.
722	5	Juramentum sancti Bonifacii, in ecclesia sancti
723	6	Petri coram papa Gregorio 2, Leonis imperatoris anno 6, sed & Constantini, filii ejus. Iterum Alemanni & Norici
724	7	pacis jura temerare nituntur.
725	8	Carolus, transito Ligere, Udonem fugat, vastata & incensa regione ejus. Saraceni ab Udone in auxilium vocati, cum rege suo Abdira Magaronnam Burdegalemque perveniunt: cunctis locis vastatis & incensis, & ecclesiis igne crematis, & basilicam sancti Hilarii Pictavis incendunt. Carolus autem Saracenis cum manu valida occurrens, regem eorum cum 375000 prostravit, & 1500 de exercitu Francorum tantùm occisis, devictisque hostibus, cum triumpho regreditur. Hoc anno Beda computator minorem librum Computi componit, ipso ita testante: *Si vis nosse per annos singulos, quot sunt epactæ, sume annos Domini juxta Dionysium, quot fuerunt: ut puta in præsenti octava indictione, partire per novemdecim decies novies triceni quingenti septuaginta, decies novies octoni centum quinquagies dipondius, remanent tres: tolle triginta, remanent tres: isti tres sunt tres epactæ præsentis anni.*
726	9	
727	10	Epistola Gregorii papæ secundi ad Bonifacium archiepiscopũ, data decimo calendis Decembris, imperatoris Leonis anno decimo, sed & Constantini regni anno 9, indictione decima.

Anni Chr.	Anni Leon.	
728	11	A Longobardis indictione undecima pervasum est Sutrinse castellum, & quadraginta diebus possessum ab eis, donec Gregorii papæ continuis scriptis & donationibus dimiserunt. Mense Januarii duodecim plenis diebus stella, quæ Ancifer dicitur, apparuit in Occidua, radians in Aquilone & ad medium cœlum, tempore Gregorii papæ secundi. Hoc etiam anno Udo dux moritur, & Carolus Aquitaniæ provinciam absque bello recepit.
729	12	Carolus navali evectione regnum Phrysonum ingreditur: interfectisque quamplurimis, Popponem ducem eorum interimit, subversisque lucis & phanis, victor cum præda magna revertitur. Beda venerabilis presbyter obiit, secundo calendarum Junii. Carolus Burgundiam petens, Arelatem, Lugdunum, & civitates reliquas suæ ditioni subegit.
730	13	Saraceni, collecto exercitu, Avenionem urbem capiunt, & circùm quasque regiones devastant. Carolus hoc audito, sumptis armis, Avenionem urbem obsidione vallat, instructisque machinis, magnisque copiis magnam Saracenorum stragem effecit hoc tempore.
731	14	Gregorius papa secundus obiit tertio idus Februarii, indictione decima quarta, Leone & Constantino imperantibus.
732	15	¶ Gregorius tertius, papa nonagesimus primus post Petrum, sedit annis decem. Hic constituit in Missa, quorum solennitas hodie: & reliqua usque, *Largitor admitte per Christum Dominum nostrum.*
733	16	Carolus Gothorum fines penetrans, Narbonam urbem obsidet, rege Saracenorum, Acbima, intus incluso. Saraceni autem audientes urbem

(a) S. Theodericum, *FREDEGARII Chron. c. CVII.* Cala vero hodie *Chelles* dicitur, ad Matronam, quatuor leucis a Parisiorum orbe distans, ubi parthenonem celeberrimum instruxit S. Balthildis, Clodovæi II. uxor, cujus vitam vide apud *MABILLONIUM sæc. II. Benedictino p. 775.*

bem obſeſſam, de Hiſpania armati ſuperveniunt: contra quos Carolus dimicans, regem cum populo usque ad internecionem delevit. Saraceni à Carolo in bello ſuperati. Qui gladium effugere poterant; aſcenſis navibus demerſi ſunt in mari.

Anni Chr.	Anni Leon.	
734	17	Luitprandus rex Longobardorum, audiens, quòd Saraceni, depopulata Sardinia, etiam loca illa fœdarent, ubi oſſa ſancti Auguſtini epiſcopi propter vaſtationem barbarorum olim tranſlata, & honorificè fuerant recondita: miſit ergo, & dato precio magno accepit, & tranſtulit ea in Ticinis, ibique cum debito tanto patri honore recondidit. Franci Carolo duce Saracenos proterunt, prædam magnam ducentes & captivorum multitudinem.
735	18	Regionem Gothorum Carolus cum Francis ingreſſus, urbes famoſiſſimas, Nemauſum, Achaten, & reliqua caſtella capit, deſtructis muris & mœniis earum usque ad fundamenta.
736	19	
737	20	Carolus Saxones tributarios facit.
738	21	Carolus regionem Provinciam ingreſſus, Mauroncem ducem, (a) qui dudum Saracenos per dolum invitaverat, fugere omnino compulit.
739	22	Carolus Provinciam totam, & cuncta ejus maritima loca ſuæ ditioni ſubegit.
740	23	Pax & quies regno Francorum per Carolum redditur ad tempus, Gothis ſuperatis, Saxonibus & Phryſonibus ſubactis, expulſis Saracenis, provincialibus receptis. Cyclus decennovalis duodecimus, indictione nona.
741	24	Epiſtola Gregorii tertii ad Bonifacium Scotum, Moguntinum archiepiſcopum, data quarta calendis Novembris, Leonis imperii anno vigeſimo tertio, & Conſtantini filii ejus vigeſimo, indictione octava. Gregorius tertius papa obiit quarto calendis Decembris, indictione decima. Carolus ſenior, filius Pipini ſenioris, anno regni ſui vigeſimo ſeptimo moritur Pariſiis, & apud ſanctum Dionyſium ſepelitur. Cujus filii, Carlomannus & Pipinus, ſub obtentu Majordomatus totius Franciæ regnum ſuſcipiunt, & inter ſe dividunt. Leo imperator obiit, cui ſucceſſit Conſtantinus, filius ejus. 435.

¶ Hucusque Beda presbyter, ultimus Chronographorum, Caſſiodori aliorumque temporibus prætermiſſa conſcripſit. Hinc nullus Chronographus adnotatur usque ad tempora Mariani Scoti, niſi quòd Eynhardus, cancellarius Magni Caroli imperatoris, atque alii geſta Temporum conſcripſerunt.

LIBRI SECUNDI FINIS.

MARIA-

(a) Vide, quæ notavi ad *ANN. FULDENSES a. 738.* apud *FREHERUM.*

436 # MARIANI SCOTI, HISTORIOGRAPHI SUI TEMPORIS CLARISSIMI, AC MONACHI FULDENSIS, CHRONICORUM LIBER TERTIUS.

PIPINUS.

ROMANORUM 77, Pipinus, filius Caroli, primus Francorum imperator, *(a)* regnavit annis viginti septem.

Anni Chr. | *Anni Pipin.*

742 | 1 | Zacharias, 92 papa post Petrum, sedit annis 11. Pipinus & Carlomannus Hunoldum, Aquitaniæ ducem, imperio suo resistentem, superatum bello, ad Vascones fugere compulerunt: simul & Alemannos, Theobaldo duce rebellare tentantes, mira celeritate comprimunt.

743 | 2 | Sanctus Bonifacius, Moguntinus archiepiscopus, clarus habetur. Epistola Zachariæ papæ ad Bonifacium Scotum, Moguntinensem archiepiscopum, data calendis Aprilis, 24 anno regni Constantini, sed imperii ejus anno 2, indictione 11. Alia epistola Zachariæ papæ ad Bonifacium archiepiscopum, data nonis Januariis, anno imperii Constantini 6, indictione 15. Alia epistola ejusdem ad Bonifacium archiepiscopum, data calendis Maji, anno imperii Constantini 7, indictione 1. Alia epistola ejusdem Zachariæ papæ ad Bonifacium, data 2 nonis Novembris, anno imperii Constantini 11, indictione 5. Pipinus & Carlomannus Udilonem, ducem Bavarorum, rebellare conantem bello superant.

744 | 3 | Carlomannus cum Udilone, Bavarorum duce, pacem fecit. His temporibus fundari cœptum est Fuldense cœnobium à sancto Bonifacio, in solitudine Bothonia. *(b)*

Anni Chr. | *Anni Pipin.*

745 | 4 | Pipinus & Carlomannus simul Saxonum perfidiam ulciscuntur, vastata eorum regione, & castrum Ohsenburg *(c)* capiunt. Carlomannus rex, frater imperatoris, cum fratre tractat seculum dimittere.

746 | 5 | Carlomannus Alamannos iterum res novas molientes, nonnullis eorum interfectis, compescuit. Sanctus Bonifacius archiepiscopus cum autoritate sedis apostolicæ, annuente Carlomanno rege, duas sedes episcopales constituit; unam in castro Wirzeburg, ubi Burchardum, collegam suum, ordinavit episcopum; alteram in loco, qui vocatur Eyhstad, cui Wilibaldus episcopus ordinatus est.

747 | 6 | Carlomannus pergens Romam, consecratur à papa Zacharia, & in monte Soracte apud ecclesiam sancti Sylvestri constructo monasterio, cum fratribus secum ad hoc venientibus, per aliquot annos perfruitur. Sed ob insolentiam Francorum Romam visitantium, qui eum velut dominum summ quondam præterire nolebant, ad monasterium sancti Benedicti situm in castro Cassino secessit, ubi postea regulariter vixit.

748 | 7 | Grypho fugit in Saxoniam, ob metum imperatoris Pipini.

749 | 8 | Grypho iterum de Saxonia revertitur.

750

(a) Vide supra *ad a. 718.*

(b) *ANN. FULDENSES ad a. 744. in solitudine Boconia*, vulgo *Buchen*. Vide *BROWERI Ant. Fuld. lib. I. c. I. II. III.*

(c) Adde, quæ notavi ad *REGINONIS a. 743.*

Anni Chr.	Anni Pipin.
750	9

Burchardus primus episcopus Wirzeburgensis consecratur, & sedit annis novem. Pipinus, missa Romam legatione, Zachariam papam interrogat de regibus Francorum ex antiqua Merovingorum stirpe descendentium: qui Reges quidem dicebantur, sed potestas regni tota apud Majorem domus habebatur; excepto, quòd chartæ & privilegia regis nomine scribebantur, & ad Martis campum, qui rex dicebatur, plaustrum bubus trahentibus, vectus, atque in loco eminenti sedens, semel in anno à populis visus, publica dona solenniter sibi oblata suscipiebat, stante coràm Majore domus, & quæ deinceps eo anno agenda essent, populis annunciante. Sicque, rege domum redeunte, cætera regni negotia Major domus administrabat. Orat ergo sibi decerni, quis eorum rex justè dici debeat & esse; is, qui securus domi sedeat, an ille, qui curam totius regni & omnium negotiorum molestiam perferat. Tunc Zacharias papa ex authoritate sancti Petri apostoli mandat populo Francorum, ut Pipinus, qui potestate regia utebatur, etiam nominis dignitate frueretur. Ita Hildericus rex, qui ultimus Merovingorum Francis imperabat, depositus, & in monasterium missus est. Pipinus verò in civitate Suessionum à sancto Bonifacio archiepiscopo in regem unctus, regni honore sublimatus est: & deinde ob id, post papam secundus habetur Moguntinus archiepiscopus, (a) usque in hodiernum diem. Grypho, frater Pipini, à comitibus fratris sui occisus est.

| 751 | 10 | Zacharias papa obiit idibus Martiis, indictione quinta.

| 752 | 11 | ¶ Stephanus, nonagesimus secundus papa post Petrum, sedit annis 5, mense 1.

| 753 | 12 | Stephanus papa, & Carlomannus monachus, frater Pipini regis, venerunt ad Pipinum in Franciam, petentes auxilium contra Haistulphum, regem Longobardorum, à quo honorificè suscepti sunt. Papa etiam apud Parisios duos ejus filios, Carolum scilicet, & Carlomannum, unxit in reges.

Anni Chr.	Anni Pipin.
754	13

Sanctus Bonifacius, annuncians verbum Dei in Phrysia, passus est cum aliis martyribus, nonis Junii, anno episcopatus sui trigesimo sexto. Pipinus imperator Italiam intravit, & bellum contra regem Longobardorum suscepit. Quem paucorum dierum obsidione apud Ticinum compulit, & obsides dare, & erepta Romanis oppida restituere, atque castella, & ut reddita non repeterentur, sacramento fidem facere.

| 755 | 14 | Lullus post Bonifacium successit in episcopatu, annis triginta & duobus.

| 756 | 15 |
| 757 | 16 | Organum primitus venit in Franciam, missum Pipino regi à Constantino imperatore de Græcia.

Haistulphus, rex Longobardorum, in venatione quadam equo lapsus, regnum cum vita perdidit. Stephanus papa obiit quinto calendis Maji, indictione decima. 437

¶ Huic successit germanus ejus, Paulus, tempore Leonis & Constantini imperatorum, sedit annis decem, mense uno.

| 758 | 17 | Pipinus imperator Saxoniam cum exercitu ingreditur, & Saxonibus superatis tributum imposuit, ut trecentos equos singulis annis sibi solverent.

| 759 | 18 |
| 760 | 19 | Pipinus imperator Aquitaniam ingreditur, & Vaifarium ducem superans, eum sacramento constrinxit.

| 761 | 20 | Vaifarius juramenta mentitus, Pipino molestus efficitur, ferro & igne cuncta vastando Cabillonem usque pervenit, Pipinumque cum suis sibi occurrere compulit.

| 762 | 21 |
| 763 | 22 |

(a) Ideoque Summus Pontifex dicitur *WITTICHINDO Ann. II. ineunte*. Adde *MALLINCKROT de Archi-Cancellariis p. 198.* Synt. Juris Publici *cap. XVII. §. I.*

Anni Chr.	*Anni Pipin.*
764	23
765	24

Tassilo, qui fuit nepos Pipini, de exercitu Regis se subducens, ad Baioarios secessit. Hoc anno Ruggandus, Metensis archiepiscopus, corpora sanctorum Naboris & Nazarii de urbe Roma in Franciam transtulit. Corpus autem sancti Nazarii in monasterio Laurissa conditum est.

766	25
767	26

Pipinus imperator, finito Aquitanico bello, contra Vaifarium ducem Aquitaniæ ab eo suscepto, per continuos 9 annos gesto, Turonas ad sanctum Martinum orationis causa perrexit.

¶ Antequam mortuus esset Paulus papa, ilicò Toco, dux Nepesinæ civitatis, & Passinus, & Paschalis germanum suum Constantinum laicum, fecerunt papam, & comminando invitè Georgio episcopo, compulerunt eum, orationem clericatus eidem Constantino tribui; sicque clericus factus est, & alia die secunda feria subdiaconus, & diaconus illucescente die eodem à prædicto episcopo factus, & dominica die sequenti in basilica sancti Petri cum armata multitudine à Georgio, Prænestino episcopo, & Eustathio Albanense, & Ciconato Portuense, episcopis tribus, pontifex consecratus est: qui consecravit episcopos 8, presbyteros 8, diaconos 4, & reliqua, per annum, & mensem 1. Paulus papa obiit in æstate, & cessavit episcopatus anno 1, mense 1, quo Constantinus laicus transgressor, apostolicæ sedis invasor extitit. Idem Constantinus, 6 feria, mense Julio, depositus est.

¶ Stephanus papa electus est, & quæsivit peritos episcopos à Pipino impera-
438 tore, qui judicarent Constantinum in synodo. Nuncii papæ venerunt ad Carolum & Carolomannum, quia Pipinus interim obierat, & Constantinus papa cæcatus est. Facto igitur concilio in basilica salvatoris Domini nostri Jesu Christi Romæ, juxta Lateranum combusserunt omnes sacerdotes Constantinum in medio presbyterii ipsius Ecclesiæ, alapis ejus cervicem prius cædere facientes in ecclesia: sicque combustus est. Clerus verò, & populus, & papa clamabant Kyrie eleeson, & statuerunt, ut omnes consecrationes ejus irritæ essent, præter chrisma & baptisma. Rogaverat autem papa Constantinus, Constantinum & Leonem Augustos, deprecans eos per imperialem clementiam, ut in ipsis Græciæ partibus Paulum papam exilio mancipatum retineri præcepissent. Paulus papa obiit.

Anni Chr.	*Anni Pipin.*
768	27

Pipinus imperator de sancto Martino egressus, Parisiis ad sanctum Dionysium vix perveniens, ibi morbo aquæ intercutis 9 calend. Octobris obiit, & ibidem sepultus est.

CAROLUS MAGNUS.

Romanorum 78, regnavit annis 46, mensibus quatuor, Carolus Magnus, filius Pipini.

Anni Chr.	*Anni Car.*
769	1

¶ Stephanus, 39 papa post Petrum, sedit annis 4.

770	2

Mortuo Pipino rege, Franci generali conventu totum regnum inter filios ejus, Carolum & Carlomannum, æquè diviserunt. Carolus partem patris ejus Pipini, Carolomannus verò partem patrui *ejus Carlomanni* suscepit. Carlomannus autem post administratum biennio regnum in villa Salmoniaco obiit, 2 nonis Octobris, & Carolus in toto regno rex constituitur. Stephanus papa obiit.

¶ Adrianus, papa 94 post Petrum, sedit annis 23.

771	3
772	4
773	5
774	6

In Oriente apud Mesopotamiam disrupta est terra ad duo milliaria, unde ascendit humana vox aliquid indicans. Carolus, Hunoldo, qui post mortem Vaifarii Aquitaniam invasit, fugato, & Aquitania subjecta, rogatu Adriani papæ in Italiam perrexit: ibi Desiderium, regem Longobardorum, longa obsidione fatigans, in deditionem suam susce-

suscepit: filiumque ejus Adelgisum, in quo omnes spem inclinabant, ab Italia compulit, atque Italiam totam subegit: & omnia à Longobardorum regibus erepta, tam Romanis quam Adriano papæ restituit, & tunc primùm Romam pervenit sabbato sanctæ Paschæ. Interea Saxones in Hessia Francorum terminos vastant. Erat autem ibi in loco, qui vocatur Fritilar, basilica, quam sanctus Bonifacius martyr olim dedicans, prophetico spiritu nunquam cremandam esse prædixit. Cui quum pagani toto nisu ignem supponere conarentur, divino pavore perterriti, fugæ præsidium sumunt. Duo namque juvenes in vestibus albis basilicam ab igne defendebant, quos & Christianis & quibusdam barbaris videre divinitus concessum est. Unus tamen ex hostibus juxta basilicam flexis genibus acclivis, lignis & igni incumbens, specie flantis repertus est mortuus.

Anni Chr.	Anni Car.	
775	7	Subjecta Italia, Saxonicum bellum, biennio ante Italicum inceptum, repetitum est, & per 33 annos permansit. Quorum Saxonum Carolus 10000 hominum captivorum cum uxoribus & parvulis per Galliam ac Germaniam dispersit.
776	8	Carolus in Italiam profectus Rutgaudum interfecit: domuit & Britones, qui in Occidente super littus Galliæ residebant.
777	9	
778	10	Saxones, Vindibindo (a) duce eorum suadente, Francorum terminos usque ad Rhenum fluvium ferro & igne devastant.
779	11	Carolus iterum in Saxoniam vadit. Sanctus Sturnus, abbas primus Fuldensis, obiit: cui successit Baugolphus abbas. Cyclus decennovalis 14 incipit, indictione 2.
780	12	
781	13	Bertha regina obiit.
782	14	Carolus 2 Romam perrexit, ibique baptizatus est filius ejus Carlomannus, quem Adrianus papa mutato nomine vocavit Pipinum.

Anni Chr.	Anni Car.	
783	15	Hildegart regina obiit 2 calendis Martii, uxor Caroli. 439
784	16	
785	17	Carolus Fastradam, natione Francam, duxit uxorem.
786	18	Vittikind Saxo Attiniaci ad fidem Caroli venit, & baptizatus est, & Saxonia tota subjecta est.
787	19	Carolus pergit in Italiam, & matrem suam Berthradam defunctam in basilica sancti Dionysii Parisiis, juxta patrem Pipinum humavit cum magna gloria. Carolus tertiò Romam profectus est, & signa crucis in vestibus hominum apparuerunt. Lullus, archiepiscopus Moguntinus, obiit. Richolphus ordinatur in episcopum Moguntiæ 4 nonis Martii apud Fritislar. Sanguis è cœlo & de terra profluxit.
788	20	Carolus à Roma pergit in Beneventum ad sanctum Benedictum, & per Alamaniam venit ad Bajoariam.
789	21	Bajoaria capta est. Tassilo, dux Bajoariæ, depositus est, multis de causis. Carolus Sclavos, qui dicuntur Vilzi, subegit.
790	22	Basilica sancti Bonifacii Fuldensis monasterii fundatur.
791	23	Carolus perrexit per Hannoniam.
792	24	Carolus Avaros subegit, & Hunnorum regnum vastat.
793	25	Conjuratio Pipini contra patrem suum Carolum. Qui consilio detecto confuratur, & sociorum ejus alii decollantur, atque alii suspenduntur.
794	26	Hæresis Feliciana in synodo apud Franconofurt habita damnatur. Fastrada regina, de genere Germanorum, obiit, & apud sanctum Albanum sepelitur; postquam Carolus Luitgardam duxit Alamannam.
795	27	
796	28	Adrianus papa obiit in Nativitate Domini: quem velut fra-

(a) Potius *Wittikindo*.

trem aut chariſſimum filium planxit Carolus, ſeptimo calendis Januarii.

Anni Chr. | *Anni Car.*

797 | 29 | ¶ Leo, 95 poſt Petrum, ſucceſſit annis 20, menſibus 6.

798 | 30 | Romani Leonem papam litania majore captum excæcaverunt, & linguam ejus radicitus abſciderunt: qui in cuſtodiam miſſus, noctu per murum evaſit, & ad legatos Caroli, Virundum abbatem, & Vinegiſum Spoletanorum ducem veniens, Spoletum ductus eſt: & ad regem in Saxoniam apud Paterburnium, præſente Richol-
440 pho, Moguntino archiepiſcopo, pervenit, à quibus ſummo honore ſuſceptus eſt. Cyclus decennovalis 15 incipit hoc anno, indictione ſexta.

799 | 31 | Carolus propter Leonis papæ cauſam Romam pergit, ibique hyemavit. Leo autem papa, poſtquam de eo quæſtione habita in baſilica ſancti Petri ambonem aſcendit, poſito ſuper caput ſuum Evangelio, & coram omni populo invocato ſanctæ Trinitatis nomine, jurejurando ab objectis ſe criminibus purgavit. Carolus hoc tempore à Romanis Auguſtus appellatus eſt. Anno 32 regni Caroli fuit gelu magnum & amariſſimum, quo pelagus Ponti uſque ad centum milliaria in Oriente in
800 | 32 | glaciem verſum eſt,
801 | 33 | habens cubitos à ſuperficie in profundum 50.

802 | 34 | Carolus pontem 500 paſſuum longitudinis trans Rhenum Moguntiaci conſtruxit: tanta enim ibi eſt fluminis latitudo.

803 | 35 | Leo p. venit in Franciã.
804 | 36 | Carolus, filius Caroli imperatoris, Boëmos vaſtat, Lechonem regem[1] eorum occidens. Hoc anno monaſterium ſancti Albini dedicatur, indictione 12. Anno 35 regni Caroli in Oriente apud Thraciam quidam homo fodiens invenit ſepulchrum homi-
805 | 37 | nis, in quo has litteras
806 | 38 | pariter invenit: CHRI-
807 | 39 | STUS NASCITUR EX MARIA VIRGINE, ET CREDO IN EUM, SUB CONSTANTINO ET IRENE IMPERATORIBUS (O SOL) ITERUM ME VIDEBIS.

Anni Chr. | *Anni Car.*

808 | 40 | Carolus religionem Chriſtianam, qua ab infantia fuit imbutus, ſanctiſſimè & quàm ſumma pietate coluit: circa pauperes ſuſtentandos & eleemoſynam devotiſſimus erat.

809 | 41 | Carolus, antequam mo-
810 | 42 | reretur, quatuor annis febribus crebrò corripiebatur.

811 | 43 | Carolus, anno regni ejus
812 | 44 | in Francia 43, in Italia
813 | 45 | autem 36, imperii anno 11, indictione 4, theſauros & veſtes cæteraque omnia diviſit per tres partes. Quarum duas partes per 21 partes, totidem metropolitanis civitatibus, quæ in regno ejus eſſe noſcuntur, partitus eſt: quarum nomina hæc ſunt:

Roma	1,
Ravenna	2,
Mediolanum,	3,
Forum Julii	4,
Gradus	5,
Moguntia	6,
Colonia	7,
Juvavum, quæ & Salzburg	8,
Treveris	9,
Senones	10,
Veſuntium	11,
Lugdunum	12,
Rothomagum	13,
Remis	14,
Areles	15,
Vienna	16,
Tarantaſia	17,
Ebrodunum	18,
Burdegala	19,
Turones	20,
Bituriges	21.

Unuſquiſque autem metropolitanus epiſcopus unam partem ſuæ eccleſiæ, & duas ſuffraganeis ſuis dare debuit. Tertia verò pars, vel uſque ad obitum ejus, vel uſq; dum vellet carere, in uſu quotidiano haberetur: cujus tunc prima pars, prædictis metropolitanis epiſcopis, ad eaſdem prædictas partes adderetur: altera, filiis & filiabus nepotibusque: tertia, pauperibus diſtribueretur; quarta, ſervis & ancillis. Precium librorum ſuorum, quo-

quorum magnam in bibliotheca sua copiam habuit, pauperibus erogare præcepit.

Anni Chr.	Anni Car.	
814	46	Pons apud Moguntiam,

quem per decennium, ingenti labore & mirabili de ligno opere, Carolus construxit, anno uno, antequam obiit, tribus horis conflagravit, ut nec hastula de eo remanserit. Pons prædictus apud Moguntiam erat trans Rhenum, quem, quia in eo latrones noctu, hominibus in Rhenum projectis, rapiebant prædam, Richolphus, archiepiscopus Moguntinus, comburi præcepit. Post ejus mortem, Hastulphus successit annis 11. Carolus, circa calendas Novembris habito generali conventu, vocavit ad se de Aquitania Ludovicum filium suum, & quum eum moneret, præcepit ei, ut die Dominico propriis manibus suis de magno altari Aquisgrani coronam imperii capiti suo superponeret, qui donatis magnis muneribus Aquitaniam perrexit. Carolus autem, quum Aquisgrani hyemaret, mense Januarii febre correptus est: in quo 5 calendis Februarii, hora diei 3, indictione 7, ætatis suæ anno 70 obiit: & ibidem Aquisgrani eadem die in basilica Salvatoris sanctæque Dei genitricis, quam ipse ex fundamentis erexit, sepultus est.

LUDOVICUS.

Romanorum 79, Ludovicus, regnavit annis 26, mensibus 11.

Anni Chr.	Anni Lud.	
815	1	Ludovicus imperator

omnem injustitiam regni sui correxit. Baugulfus, abbas Fuldensis, obiit, jussumque est, ut omnes monachi cantarent cursum sancti Benedicti.

| 816 | 2 | Leo papa obiit.

| 817 | 3 | ¶ Stephanus, 96 post Petrum, sedit annis 2, mensibus 7. Cyclus 17 decennovalis incipit, indictione 10. Stephanus papa, obviante Ludovico imperatore in campo magno Remensium, sequenti die dominico coram omni populo, ante missam unxit eum in imperatorem, & auream coronam miræ pulchritudinis, cum preciosissimis gemmis mirabiliter ornatam, de Roma secum portatam, imposuit super caput ejus, aliamque coronam auream Irmingardæ reginæ, vocans eam Augustam.

Anni Chr.	Anni Lud.	
818	4	Stephanus papa, dona-

tis magnis muneribus, & honesto in itinere servitio, ad Romam à rege dimissus, & non longè pòst obiit.

| 819 | 5 | ¶ Paschalis, 97 papa post Petrum, sedit annis septem.

| 820 | 6 | Ludovicus imperator Britanniam subegit, ducem Marcomannum occidens: quo inde regrediente, Irmingarda regina febre postea obiit.

| 821 | 7 | Ludovicus imperator, Judith, filiam Velphi, ducis Bajoariæ, reginam sibi sociavit, & in Ingelnheim villa regia generale palatium habuit.

| 822 | 8 | Ludovicus Sclavos Orientales vastat, eorum ducem Luduit fugans. Eigil, Fuldensis abbas, obiit. Ra- 441
banus sibi successit.

| 823 | 9 | Ludovicus filio suo, Lothario, filiam Hugi comitis conjunxit, ex publico consensu.

| 824 | 10 | Ludovicus Lotharium
| 825 | 11 | filium in Italiam direxit, indeque Francofort pervenit, ubi Natalem Domini celebravit. Paschalis papa obiit.

¶ Eugenius, 98 papa post Petrum, sedit annis 3. Haistolfus, Moguntinus archiepiscopus, obiit. Otgarius sibi successit. In territorio Tullensi, Commerciaco villa, puella duodennis post sacram communionem, quam in Pascha à sacerdote acceperat, primò pane, deinde aliis communibus cibis & potibus ita abstinuit, ut nulla penitus corporis alimenta percipiens, plenum triennium sine omni victus desiderio compleret. Cœpit autem jejunare anno Dominicæ incarnationis 823, anno autem 825 circa Novembrem mensem escam sumere, ac more cæterorum mortalium vivere ipsa cœpit.

Anni Chr.	*Anni Lud.*

826 | 12 | Ludovicus imperator vastat Britanniam.

827 | 13 |

828 | 14 | Ludovicus imperator, in suo Ingelnheim palatio, Harioldum, regem Danorum, de fonte baptismatis suscepit, & uxorem ejus regina Judith elevavit. Hilturnus ossa sancti Sebastiani martyris transtulit in Galliam. Corpora etiam sanctorum martyrum, Marcellini & Petri, mense Novembri in Franciam allata sunt. Veti, Auguensis monachus, in spiritu raptus, admirabilem visionem vidit.

¶ Eugenio papa defuncto, Valentinus 99 post Petrum, successit, qui vixit 40 dies, & obiit.

¶ Gregorius, papa 100 post Petrum, sedit annis 16.

829 | 15 | Reliquiæ sancti Marcellini martyris post Pascha ad palatium delatæ, & per eas ibi miracula facta sunt.

830 | 16 | Ludovicus imp. Wormatiæ Carolo filio suo, & Judith reginæ, terram Alamanicam & Rheticam &, partem Burgundiæ dedit coram filiis suis, Lothario, Ludovico & Pipino, qui tres germani inde sunt indignati.

831 | 17 | Judith regina, quasi violata à duce Bernardo, imperatoris sacro fonte baptismatis filio, à primatibus regni velata est, & in monasterium missa. Fratres etiam reginæ, Conradum & Rodolphum tondentes, & in monasterium mittentes: quos in Noillo (a) palatio super flumen Valum cum veritate superavit rex, & reginam, Aquis obviam ei venientem, jubente papa Gregorio, accepit.

832 | 18 | Bernardus dux in pala-
442 tio Theodonis coram rege & filiis ejus purgavit se, quum nullus vel armis eum culpabilem fecisset.

833 | 19 | Filii regis arripuerunt regnum, patrem dehonorantes.

834 | 20 | Ludovicus imperator à filiis suis, id est, Pipino, Ludovico, & Lothario, imperio privatur; obviam ei venientibus cum Gregorio papa, in campo magno, qui est inter Argentoratum & Basileam. Tunc separantes reginam ab eo, & mittentes eam in Italiam, in civitatem Tartunam, Pipinus in Aquitaniam, Ludovicus in Bajoariam perrexit. Lotharius verò patrem ad Compendium palatium, & inde Aquisgrani duxit, & in custodia inclusit, & ibi celebravit Natalem domini, patre adhuc incluso. Post Epiphaniam, Lotharius conjuravit contra patrem, & compellit patrem secum ire ad Compendium: quos cum multitudine sequutus est Ludovicus. Et quum propè esset, fugit Lotharius: patrem verò duxit Ludovicus ad sedem regalem Aquisgrani, & ibi pariter Pascha celebraverunt.

Anni Chr.	*Anni Lud.*

835 | 21 | Pipinus & Ludovicus patrem suum restituerunt in regnum.

836 | 22 | Cyclus decennovalis incipit, indictione 14.

837 | 23 |

838 | 24 | Conjuratio Lotharii

839 | 25 | iterum ad Francofort, & conversum est regnum ad patrem ejus. Paudo, diaconus palatii, lapsus est in Judaismum.

840 | 26 | Eclipsis Solis facta est 3 nonis Maji, inter 8 & 9 horam diei, in vigilia Ascensionis Domini. Ludovicus imperator, dum *filium suum*, Lotharium, trans Rhenum persequeretur, morbo gravatur, & in navi per Mœni fluvium deducitur, & vix Ingelheim perveniens obiit 11 cal. Junii, & inde mense Martii in civitate Metis asportatur, & in basilica sancti Arnolphi sepelitur.

LOTHARIUS.

ROmanorum 80, Lotharius, regnavit annis quindecim.

Anni Chr.	*Anni Loth.*

841 | 1 | Ludovicus & Carolus paterno regno privati, apud Fontaniacum, fratrem suum Lotharium bello vincunt: in quo prælio penè ad internecionem occisi sunt Franci, ubi & Adelbertus comes occisus est.

842

(a) Intelligitur Noviomagum, s. *Nimwegen*, ad Vahalim, prout Annales Fuldenses, & reliqui Francorum nos docent.

Anni Chr.	Anni Loth.	
842	2	Tres fratres, Lotharius,

Carolus, & Ludovicus, regnum Francorum inter se diviserunt: Carolus Occidentem, à Britannico Oceano usque ad Moram fluvium obtinuit: Ludovicus Orientem, id est, omnem Germaniam usque ad Rheni fluenta, & nonnullas civitates trans Rhenum, cum adjacentibus pagis ob copiam vini: Lotharius verò primogenitus & imperator, medium inter utrosque regnum tenuit, totamque provinciam, & omnia regna Italiæ cum ipsa Roma obtinuit. Ab hoc Lothario regnum Lothringum

843	3	hactenus nominatur.
844	4	¶ Sergius, 101 papa
845	5	post Petrum, sedit an-
846	6	nis 3. Lotharius im-

perator regem Sclavorum, Gestumulum, occidit.

847	7	Otgarius, Moguntinus
848	8	archiepiscopus, obiit.
849	9	Rabanus, abbas Ful-
850	10	densis, sibi* successit.
851	11	Hattho fit abbas. Ser-
852	12	gius papa obiit.

¶ Huic successit Leo, annis 8. Irmingardis conjux, uxor Lotharii, obiit: reliquit tres filios, Ludovicum, Lotharium, & Carolum. Ludovicus, filius Ludovici, Pannoniam subegit, & Bohemos domum rediens cremavit.

Anni Chr.	Anni Loth.	
853	13	Leo papa obiit cal. Aug.
854	14	¶ Huic successit Joan-

na, mulier *(a)*, annis 2, mensibus 5, diebus 4.

855	15	Cyclus decennovalis 18

incipit, indictione 3. Lotharius imperator, convocatis primoribus regni, imperium inter filios suos divisit. Ludovico quidem Italiam tradidit, eumque imperatorem nomine suo appellare fecit: Lothario verò regnum, quod ex suo nomine vocatum est, concessit. Carolo autem juniori ipsorum provinciam mandavit. Qui ita disponens, seculum reliquit, & in Prumiam monasterium venit, postquam habitum sanctæ conversationis accepit monachorum, eodem anno 3 Calendis Octobris obiit. Eo etiam anno Ludovicus rex cum magno exercitu perrexit contra Ratzidum, regem Maruhensium.

LOTHARIUS II.

Romanorum 81, Ludovicus, qui & Lotharius, regnavit annis 15.

Anni Chr.	Anni Loth.	
856	1	Rabanus, archiepisco-

pus Moguntinus, obiit, Carolus ei successit.

857	2	¶ Benedictus, 103 papa
858	3	post Petrum, sedit an-

nis

(a) Primus, ni fallor, Marianus est Scotus, qui fabulam hancce de Papa fœmina prodit. Licet enim ad Codicem Anastasii provocetur, qui olim in Bibliotheca Palatina fuit repertus, in quo eadem hæc de Joanne fœmina habentur, parum tamen ad rem hoc facere videtur, cum *SARRAVIUS* in epistola CXXXVIII. ad Claudium Salmasium, testis αὐτόπτης demonstret, Codicem istum recenti manu fuisse scriptum, ex quo facile concludimus, locum istum a recentiori librario fuisse interpolatum. Idque tanto magis confirmatur, quod ille ipse Codex, Benedictum III. statim post Leonem IV fuisse electum, tradat, cum tamen inter utrosque medius ponatur Joannes fœmina. Provocatur equidem ad Rudolphum Flaviniacensem, quem seculi X. scriptorem vulgo faciunt, cum tamen iste, *PHIL. LABBEO* teste, de Script. Eccles. *Tom. II. p. 273.* seculo demum XII. vixerit. Vix igitur Mariano Scoto antiquiorem reperimus, fabulæ hujus adsertorem. *AUBERTUS* tamen *MIRÆUS*, infra ad Sigeberti Gemblacensis Chron. *a. 854.* adnotavit, in Codice Mariani Gemblacensi, vetustissimo charactare exarato, nullam prorsus Joannæ Papissæ fieri mentionem, ne ad oram quidem, ut ideo non adeo certa sit Mariani fides, tanto magis, quod ultra bina secula, post illa tempora vixerit. Fabulam autem istam *NIC. HARPESFIELD*, sub *ALANI COPI* nomine, *DAVID BLONDELLUS*, & potissimum *LEO ALLATUS* satis exploserunt. Ea, quæ de Sella stercoraria produntur uberius enodavit *IO. MABILLONIUS Musæo Italico Tom. II. p. 211.* Vide etiam infra *SIGEBERTUM GEMBLACENSEM*, *WERNERUM ROLEWINCK ad a. 854.* Historiam Landgraviorum Thuringiæ *cap. VII.*

Anni Chr.	Anni Loth.	
859	4	nis 2, mensibus 6, die-
860	5	bus 6.

¶ Nicolaus, 104 post Petrum, sedit annis 8, diebus 9.

| 861 | 6 | Meginradus eremita martyrizatur.

| 862 | 7 | Hatto, abbas Fuldensis ecclesiæ, obiit.

| 863 | 8 | Carolus, Moguntinus archiepiscopus, obiit, cui Luitbertus successit.

864	9	Lotharius imperator,
865	10	quia Tietburgam, u-
866	11	xorem legitimam, re-
867	12	cusare vellet, & quam
868	13	exosam habebat, pro-

pter Valdratam suam concubinam, sororem Guntheri, Coloniensis archiepiscopi: quam, quum adolescens esset, in domo paterna nimio diligebat amore. Fratres ergo reginæ hoc ad Nicolaum papam Romam deferunt. Inde Nicolaus papa Arsenium episcopum, apocrisiarium & consiliarium suum, vice sua in Franciam anno isto direxit. Qui quum venisset, convocato conventu episcoporum, antequam protinus anathematis gladio feriretur, necessitate constrictus Lotharius, vellet nollet, reginam in matrimonium recepit: imposito jusjurandi sacramento, ne eam à se separaret, neque ipsa vivente aliam super eam induceret. Sed postea regina projecta, & Valdrada pro ea inducta, annitentibus in hoc plurimùm Tietgaudo, Treverensi archiepiscopo, & Gunthero, Coloniensi archiepiscopo, sanctus Nicolaus papa, 3 nonis Februarii, in Purificatione beatæ Mariæ, Valdradam, anathematis sententia, ab omni consortio sanctæ ecclesiæ excommunicavit.

| 869 | 14 | Cometa visus est manifestissimè hoc anno. In his etiam diebus, à plurimis visus est canis, Treveris sedere super cathedram episcopalem.
642 (a) Sanctus Nicolaus papa obiit, octavo idus Decembris.

| 870 | 15 | ¶ Adrianus, 105 post Petrum, sedit annis 2. Lotharius, quum audisset mortem Nicolai papæ, misit ad Adrianum papam, rogans, ut cum gratia eum susciperet. Cui papa rescribens dixit, si se innocentem ab objectis sibi prædictis criminibus sciret, ut ad appetitam sancti Petri benedictionem perveniret: si culpabilem, ut condigna pœnitentiæ remedia susciperet, nihilominus sine dilatione veniret. Qui quum Romam venisset, ab Adriano papa honorificè susceptus est. Qui, quum à papa interrogatus fuisset, si præcepta sancti Nicolai, imò beati Petri, & jusjurandum dominici corporis observaret, respondit, se ita observasse omnia, ac si divinitus sibi essent imperata. Quod etiam proceres ac optimates sui cum eo testificati sunt. Cui papa dixit: Oportet te ergo (fili charissime) corpus Christi nobiscum participare, ut per hanc participationem membris Christi, unde videbaris abscissus, in corpore Christi inseri merearis. Papa itaque celebrata missa, hora communicationis accipiens corpus Christi in manibus suis, dixit Lothario: *Si innoxius es à prædictis criminibus, remissio sit tibi hæc communicatio: sin autem, nequaquam sumere præsumas, ne fortè ad judicium & condemnationem tibi perveniat.* Rex autem captus mente, obduratus pariter & obcæcatus, absque retractione communicavit. Deinde papa ad sequaces & fautores regis dixit singulis: *Si tu cum rege tuo in adulterio non communicasti; hæc communio corporis Christi sit tibi in vitam æternam.* Nullus autem in hoc scelere regi consentiens, qui communicavit, post annum vixit. Lotharius verò imperator Roma egressus, morbo corripitur, & perveniens Placentiam, obiit 6 idus Augusti. Inde etiam in populo mortalitas maxima facta est. Cujus regnum Ludovicus & Carolus senior, duo fratres ejus, in loco Marsana juxta Mosam, una cum proceribus & optimatibus suis, æquis partibus inter se diviserunt. Carolus ad Heristellung perrexit: cujus palatium ei acciderat.

LUDO-

(a) BROWER *Ann. Trevir. lib. VIII. n. CXLIX.*

LUDOVICUS II.

Romanorum 82, Ludovicus, filius Lotharii vel Ludovici, regnavit annis quatuor.

Anni Chr.	Anni Lud.	
871	1	Adrianus papa obiit.
872	2	¶ Joannes, 106 papa post Petrum, sedit annis 10, diebus 2.
873	3	Ludovico imperatore Romam veniente, ibique conventum celebrante, coram papa Joanne, Adelgisus, dux Beneventanus, Græcorum persuasionibus corruptus, contra Ludovicum imperatorem manum elevans, à senatu tyrannus atque hostis reipublicæ proclamatur, & bellum contra eum decernitur. Ictu fulminis Wormatia comburitur, eodem anno.
874	4	Ludovicus imperator Cæsar Italiæ obiit, & Carolus senior, rex Italiæ & Galliæ, Romam perrexit. Cyclus 19 decennovalis incipit, indictione 7.

CAROLUS II.

Romanorum 83, Carolus, regnavit annis duobus.

Anni Chr.	Anni Car.	
875	1	Carolus Romam perveniens, datis Joanni papæ magnis muneribus, imperator factus est. Ludovicus autem, frater Caroli, apud Francofort palatium obiit 5 cal. Septembr. & sepultus in monasterio sancti Nazarii Loressan. Hic ex regina, nomine Hemma, 3 filios habuit, id est, Carlomannum, Arnoldi patrem, & Ludovicum, Carolumque juniorem, postea imperatorem. Carolus autem senior, audiens mortem fratris sui, ad Aquis palatium venit: & ibi paucis diebus moratus, ad Coloniam inde profectus est. Carlomannus verò, primogenitus Ludovici, fines Italiæ intravit, quia Carolus senior inde recessit. Carolus autem, frater ejus, in Alamannia morabatur. Porrò Ludovicus, qui ad obitum fratris patris, apud Francofort fuit, in principali sede orientalis regni residebat. Qui quoque Carolum seniorem 8 idus Octob. bello in pago Meginense, *(a)* nomine Ripuaria, non longè ab Andirnachin castello, juxta Rhenum pugnantem, ultra 50000 superavit. Deinde tres fratres in loco, qui dicitur Salefelt, inter se regnum paternum diviserunt. Carlomannus Boariam, Pannoniam, Carnutum, & regna Sclavorum Bohemiensium; Ludovicus Orientalem Franciam, Thuringiam, Saxoniam & Phrysiam, & partem Lotharii regni; Carolus Alemanniam, & aliquas civitates ex regno Lotharii tenuit.

Anni Chr.	Anni Car.		
			444
876	2	Carolus imperator Romam secundò profectus est, & ab urbe Roma in Pragam reversus, Bosoni, germano suo, Richildis reginæ filio, Irmingardam, filiam Ludovici imp. cum maxima gloria uxoravit, deditque ei provinciam: & corona capiti ejus imposita, regem eum jussit appellare. Et inde evolutis diebus paucis, Papiam ingreditur: in qua, quum rempublicam disponeret, repentè nunciatum est ei, Carlomannum, cum ingenti multitudine armatorum, Longobardorum regnum introisse. Qui mox pavore solutus, Ticinum Padumque pertransiit, & summo annisu in Gallias repedare contendit. Sed priusquam Alpium præeminentia juga, angustaque itinera attingeret, ægritudine tunditur, de qua protinus 2 nonis Octob. obiit. Cujus corpus in feretro extra Italiam levaverunt: sed ob intolerabilem fœtorem ejus compulsi sunt illud terræ mandare. Post aliquot annos ossa ejus translata sunt Parisiis, & in monasterio sancti Dionysii honorificè sepulta.	

LUDOVICUS III.

Romanorum 83 (at ordine 84) Ludovicus, qui vocabatur Balbus, eo quòd impeditioris esset eloquii, Caroli filius, regnavit annis duobus.

(a) Vide, quæ notavi ad *REGINONEM a. 876.*

Anni Chr.	*Anni Lud.*

877 | 1 |

878 | 2 | Ludovicus Balbus obiit, 3 filios relinquens, id est, Ludovicum, Carlomannum ex puella nomine Ansgrad, interdicta à Carolo patre suo, quia sine consilio suo uxoravit eam, pater sibi uxorem Adelheit conjunxit: quæ post mortem viri genuit filium, avi nomine, id est, Carolum. Eclipsis solis facta est, 4 calendis Novembris.

CAROLUS III.

Romanorum 84, Carolus junior, cum distortis cruribus, regnavit annis 10.

Anni Chr.	*Anni Car.*

879 | 1 |

880 | 2 | Boso, germanus Caroli senioris, occupare regnum nitens, à filiis Balbi persequutus est & fugatus.

881 | 3 | Carlomannus major, rex Bajoariæ, pater Arnoldi, obiit paralysi 7 nonis April. sepultusque in Odingas, in Bajoaria. Ludovicus, frater ejus, possidens regnum suum, concessit Arnoldo Carantanum, quod ei pater dederat.

882 | 4 | Carolus junior, ex Alamannia egressus, Longobardorum fi-
445 nes possidens, in paucis diebus totam Italiam accepit: & Romam perveniens, à papa Joanne & senatu imperator factus est.

883 | 5 | Ludovicus rex, frater imper. obiit Francoforti 13 calend. Septembr. sepultusque est in cœnobio cum patre.

884 | 6 | Ludovicus, filius Balbi, obiit apud sanctum Dionysium, ubi & sepultus est: cujus regnum frater ejus Carlomannus accepit. Bertholfus, Trevirorum episcopus obiit 4 idus Febr. Cui successit Rabboto 6 idus Aprilis, qui Rubertum, episcopum Metensis ecclesiæ consecravit, 10 calend. Maji.

885 | 7 | ¶ Marinus, 107 papa post Petrum, sedit anno uno, mensibus 5.

886 | 8 | Carlomannus, filius Balbi, obiit, & sepultus est apud sanctum Dionysium, cum fratre suo.

Anni Chr.	*Anni Car.*

887 | 9 | ¶ Agapetus, 108 post Petrum, sedit anno 1. Carolus imp. corpore & animo cœpit ægrotare mense Novembri circa transitum sancti Martini. Tunc tribunus veniens conventum convocavit. Tunc cernentes optimates regni, imperatorem non solùm viribus corporis, sed etiam animi defecisse, Arnoldum, Carlomanni filium, ultro in regnum attrahunt, & ab imperatore ita intra triduum deficiunt, ut cum ipso vix aliquis remaneret, qui ei saltem officia humanitatis impenderet. Cibus enim & potus ex Liberti, episcopi Moguntini, sumptibus præstabatur. Cui supplicanti Arnoldus nonnullos in Alamannia fiscos concessit. Hujus Caroli imp. anno 6, gens Danorum, qui & Normanni vocantur, copiosa nimis classe Oceanum permeans, Francorum ex improviso terminos occupavit, ac in sabbato sanctæ Paschæ civitatem Nannetis combusserunt, & episcopum ejus cum clero suo, dum fontem sacri baptismatis benediceret, cum maxima multitudine populi trucidaverunt. Tulpiacum, Juliacum, Aquis, Hindam, Stabulaus, Prumiam ac Nuimago, Regium castrum, deinde Coloniam, Bonnam, Metis, Treverim, cum aliis quamplurimis in Gallia ac *Germania* locis, ferro & igni ad *nihilum* redegerunt. Magna igitur parte regni Francorum vastata ab eis, Carolus, directo contra eos exercitu, arte cujusdam Franci ac solertia, nomine Ottonis, qui erat dux belli, centum millia una die ex eis prostravit, & cæteros fuga elapsos, Francia excedere compulit. Agapetus papa obiit.

ARNOLDUS.

Romanorum 85, Arnoldus Bajoarius, regnavit annis 12.

Anni Chr.	*Anni Arn.*

888 | 1 | Arnoldus, compositis in Francia feliciter rebus, in Bajoariam revertitur.

¶ Adrianus papa sedit anno 1, mensibus 4. Carolus imperator obiit 2 idus Junii, & sepultus in Augea insula.

889

Anni Chr.	Anni Arn.	
889	2	Lutbertus, episcopus

Moguntinus, obiit. Sanctus Sunderoldus sibi successit. Mortuo Carolo, quædam pars populi Italici Berengarium, filium Eberhardi, qui ducatum Forojulianorum tenebat, regem sibi statuit: quidam verò Vidonem, filium Lamperti, ducem Spoletanorum, regia dignitate sublimandum decernunt. Sed post tantas strages inter eos factas, Vido victor existens, Berengarium regno expulit.

| 890 | 3 | ¶ Basilius, sedit annis 4.

| 891 | 4 | Nortmanni Wormaciam civitatem, occisis habitatoribus, subverterunt: ubi etiam Sunderoldus, archiepiscopus Moguntinensis, occisus est, sabbato, 6 calendis Julii.

| 892 | 5 | Cyclus 20 decennovalis,
| 893 | 6 | indictione 11.

| 894 | 7 | ¶ Stephanus sedit annis 6. Arnoldus rex, cum valida manu & forti exercitu, Longobardorum terminos intravit, & usque Placentiam pervenit: inde conversus, per Alpes Penninas Galliam intravit, & usque sanctum Maurum pervenit. Prælium magnum factum est inter Bavaros & Ungaros.

| 895 | 8 | Vido, qui nomine imperatoris Italiam regebat, obiit. Lampertus, filius ejus, regnum obtinens, diadema imperii à papa sibi fecit imponi. Synodus 96 episcoporum, qui cum abbatibus probatisque multis clericis, Tribuas (*a*) in monasterio residentes, contra plerosque seculares, qui episcopalem autoritatem minuere tentaverunt, plurima decreta super statum sanctæ ecclesiæ scripta roboraverunt.

¶ Formosus papa sedit annis 5, mensibus 6. Arnoldus rex Wormatiam venit, ibique omnibus optimatibus regni sui sibi occurrentibus, conventum publicum celebravit. In quo omnibus collaudantibus, Kindiboldum, (*b*) filium suum, regno Lotharii præfecit.

Anni Chr.	Anni Arn.	
896	9	Deinde secundò Arnol-

dus Italiam ingressus, Romam pervenit, & urbem cum consensu Formosi papæ armis cepit, quod retro antè, Nativitatis Domini tempore, semel factum erat. Mater autem ducis Lamperti, quæ ad prælium (*c*) à filio relicta fuerat, cum suis latenter aufugit. Arnoldus verò urbem ingressus, cum magno honore à Formoso papa susceptus, & ante confessionem sancti Petri imperator factus est. Eodem anno Lampertus nomine imperatoris obiit: & Ludovicus, filius Bosonis, fratris Caroli senioris, à Longobardis invitatus, à Provincia egressus Italiam intravit.

| 897 | 10 | Kindiboldus, hortatu Arnoldi patris sui, Oddonis comitis filiam, nomine Hidam, post Pascha sibi uxorem sociavit.

| 898 | 11 | In Italia, inter Ludovicum, filium Bosonis, & Berengarium multa certamina sunt gesta.

| 899 | 12 | Ungari Italiam multùm vastant. Hoc etiam anno Arnoldus imperator obiit, tertio calend. Decembris, sepultusque est Modingas, (*d*) ubi & pater ejus jacet.

LUDOVICUS.

Romanorum 86, Ludovicus, filius Arnoldi, regnavit annis 12.

Anni Chr.	Anni Lud.	
900	1	¶ Bonifacius sedit die-

bus 15. Ludovicum, filium Arnoldi, 2 nonis Febr. anno ætatis suæ 7, quem ex legitimo matrimonio Arnoldus genuit, proceres & optimates regem super se constituunt, & coronatum, regiis & ornamentis indutum, ad Forachim congregati in unum, in fastigio regni elevant.

¶ Stephanus papa, sedit anno 1.

| 901 | 2 | ¶ Romanus, sedit mensibus 4. Kindiboldus, filius Arnoldi, necatur.

(*a*) Potius *Triburias*, de quo *REGINO a. 895.*
(*b*) Qui alias Zundibolch dicitur, vel Zuendiboldus.
(*c*) Legendum *Præsidium.*
(*d*) Odinga Bavaria, vide *REGINONEM ad a. 880.* Infra *GOTTFRIDUM VITERB. pag. XVII.*

Anni Chr.	Anni Lud.	
902	3	¶ Theodorus, diebus

20.

¶ Joannes ſedit annis 2. Stephanus
446 comes, frater Valonis, quum in ſeceſſu reſidens nocturnis horis alvum purgaret, ſagitta per feneſtram percutitur.

| 903 | 4 | ¶ Benedictus ſedit men-
| 904 | 5 | ſibus 5. Sclavi vaſtaverunt Saxoniam. Focho, Remorum archiepiſcopus, à quodam ſatellite Baldevini comitis, nomine Vimmaro, occiſus eſt: cui ſucceſſit Henricus, qui cum multis aliis epiſcopis eundem Vimmarum, pro tanto ſcelere, perpetuo anathemate excommunicavit.

| 905 | 6 | Ludovicus, filius Boſonis, qui ſortitus fuerat nomen imperatoris, Berengarium de Italia expellens, totum illud regnum poſſedit: qui de ſecuritate præſumens, abſoluto exercitu, cum paucis Veronam ingreſſus eſt, adhortante Adalhardo, prædictæ civitatis epiſcopo. Quod quum cives cum ſumma feſtinatione Berengario, qui tunc in Bajoaria exulabat, nunciaſſent: promittentes, & portas civitatis ſibi aperire pronunciantes; Ludovicum regno oculiſque Berengarius privans, regnum Italiæ obtinuit. Eodem anno Conradus comes, pater Conradi imp. 3. cal. Martii bello occiditur in Haſſia, in loco, qui dicitur Friteslar, ab Adelberto comite. Eodem anno, menſe Julio, Ludovicus rex conventum generalem celebravit apud Triburas villa regia, & in caſtro, quod Teraſſo *(a)* dicitur, obſidione cinxit Adelbertum, & decollavit 5 idus Decembris.

| 906 | 7 | ¶ Leo, ſedit dies 57.
| 907 | 8 | ¶ Chriſtophorus, ſedit 4 menſibus. Hic fuit cardinalis titulo Damaſi, & 4 menſibus electus, poſtea monachus factus eſt. Bajoarii ab Ungaris interficiuntur.

| 908 | 9 | ¶ Sergius, ſedit annis 7, menſibus 3, diebus 15. Ungari Saxoniam & Thuringiam vaſtant. Lupoldus dux occiſus eſt ab Ungaris. Burchardus quoque, dux Thuringorum, ab eiſdem occiſus eſt. Adelbertus comes, perfidia Hattonis, Moguntini epiſcopi, & cujusdam Lupoldi deceptus, Ludovico imperatore jubente, decollatur hoc modo: Quum bellum eſſet inter Conradum, Conradi regis patrem, & Adelbertum, Henrici regis patrem; primum interfectus eſt frater Adelberti. Poſtea in ultionem fratris Conradus quoque occiſus eſt ab Adelberto: nec ullus regum tam ingens bellum inter eminentes viros ſedare potuit. Poſtremò epiſcopus Hatto mittitur à rege, ad ſedandam tam ingentem diſcordiam. Qui ingreſſus civitatem Adelberti, ſub jurejurando ſpopondit, aut ei pacem cum rege facturum, aut incolumem eum loco ſuo reſtituturum. His pactis conſentiens Adelbertus, fidei gratia & amicitiæ, rogavit pontificem, ut dignaretur aliquid guſtare. Quo negante, illicò egreſſus eſt urbem. Quumque pertranſiſſent oppidum cum omni comitatu, fertur epiſcopus dixiſſe, Sæpius petit, qui oblata ſpernit: tædet me longioris viæ, tardiorisque horæ: jam jejuni tota die non poſſumus ambulare. Lætus Adelbertus inclinatur ad genua epiſcopi, ut guſtandi gratia reverterentur in urbem, depoſcit. Pontifex in urbem reverſus cum Adelberto, liberatur à lege juramenti, (ut ſibi videbatur) eò quòd incolumem eum loco ſuo reſtituiſſet. Deinde regi Ludovico à pontifice præſentatus, accepit capitalem ſententiam.

Anni Chr.	Anni Lud.	
909	10	Ungari Alamanniam
910	11	vaſtant. Bellum ma-

ximum Francorum cum Ungaris.

| 911 | 12 | Ludovicus rex obiit, pro quo Conradus, filius Conradi illius, quem Adelbertus Babembergenſis occidit, in regem elevatur.

CONRADUS.

Romanorum 87, Conradus, regnavit annis ſeptem.

Anni Chr.	Anni Conr.	
912	1	Cyclus 21 decennova-

lis incipit, indictione 15. Hattho, Moguntinus

(a) Vide, quæ notavi ad *REGINONEM a. 905.*

guntinus archiepiscopus, obiit: cui successit Hurgerus.

Anni Chr.	Anni Conr.	
913	2	Ungari Alamanniam vastant, sed à Baioariis & Alamannis maxima cæde sternuntur.
914	3	
915	4	¶ Anastasius papa, annis sedit 2, & totidem mensibus. Ungari totam Alamanniam igne & gladio vastant, in Turingiam venientes usque ad Fuldam.
916	5	
917	6	¶ Lando, sedit mensibus 4. Ungari per Alamanniam in Alsatiam & usque ad fines regni Lotharii vastando venerunt.
918	7	¶ Joannes, sedit annis 14, mensibus 2, diebus 3. Conradus rex obiit 10 calendis Januarii, sepultusque est in Fulda monasterio, juxta altare sanctæ crucis. Basilea ab Ungaris destruitur.

HENRICUS.

Romanorum 88, Henricus comes, rex effectus, regnavit annis 17.

Anni Chr.	Anni Henr.	
919	1	
920	2	
921	3	
922	4	
923	5	Preciosissimus thesaurus sanguinis Domini venit in Augiam 6 idus Novembris. Fortè ille sanguis, qui de imagine Christi confluxerat, cùm in Beryto civitate à Judæis patiebatur eadem, quæ & Dominus passus est ab eis.
924	6	
925	7	
926	8	Ungari totam Franciam, Alsatiam, Galliam, & Alamanniam, igne & gladio vastant.
927	9	Herigerus, archiepiscopus Moguntinensis, obiit, calend. Septembris. Cui successit Hildebertus, abbas Fuldensis: cui successit Hademarus 13 ad Fuldam prior.
928	10	
929	11	
930	12	Cyclus decennovalis 22 incipit, indictione 4. Henricus rex regem Obricorum & Nortmannorum efficit Christianos.
931	13	Joannes papa obiit. ¶ Leo successit ei mensibus 7, diebus 15.
932	14	Leo papa obiit.
933	15	¶ Stephanus sedit annis 2, mense 1, diebus 12.
934	16	Ungari ab exercitu regis Henrici occisi sunt, & multi quoque ex ipsis comprehensi sunt.
935	17	
936	18	¶ Leo annis 3, mensibus 6, diebus 10. Hildebertus, Maguntinensis archiepiscopus, obiit: cui successit Fridericus. Henricus rex obiit, 4 nonis Julii: & Otto, filius ejus, in regnum constituitur. 447

OTTO.

Romanorum 89, Otto, regnavit annis 36, mensibus 10.

Anni Chr.	Anni Ott.	
937	1	Monasteria sanctorum Scotorum, sancti Galli & sancti Bonifacii igne consumuntur. Ungari per Orientales Francos & Alemanniam, multis civitatibus igne & gladio consumptis, juxta Wormatiam Rheno transito, usq; ad mare Oceanum regnum Galliæ devastaverunt, & per Italiam redierunt.
938	2	¶ Stephanus sedit annis 3, mensibus 3, diebus 15. Otto sibi de Boariis resistentibus rediit. Frater ejus Henricus comprehensus est ab Eberhardo. Illo autem liberato, Eberhardum misit in exilium, atque iterum Boarios invasit cum exercitu, omnesque sibi subdidit, nisi tantum unum Arnolphi filium. Interim maxima pars Ungarorum à Saxonibus occisa est.
939	3	Otto in Lothoringos ivit usque ad Caprimontem. Interea Ludovicus, rex Galliæ, invasit Alsatiam. Tunc Otto revertens venit ad Brisaciam, & obsedit eam, & Ludovicus rex discessit. Iterum Eberhardus dux occisus

cisus, & Gilbertus *(a)* etiam dux in Rheno submersus.

Anni Chr.	*Anni Ott.*	
940	4	
941	5	¶ Marinus sedit annis 3, mensibus 6, diebus 14.
942	6	
943	7	
944	8	¶ Agapetus sedit annis 10, mensibus 6, diebus 10.

| 945 | 9 | Otto dux obiit, cui successit Conradus. Otto rex in Lothoringos cum exercitu ivit, & omnes subjugavit imperio suo: sed Metensis episcopus resistebat. Henricus verò, frater regis, projectis armis, venit ad eum.

946	10	
947	11	
948	12	
949	13	
950	14	Cyclus 23 decennovalis incipit, indictione 8. Berengarius rex apud Augustam in conventu Ottonis ad dedicationem venit. Inde cum regina conjuge ejus, Villa nomine, ad castellum Babemberg deductus, extremam clausit horam: & draco visus est.
951	15	
952	16	Per loca Germaniæ Galliæque plurima terræ motus magni facti.

| 953 | 17 | Moguntia civitas ab Ottone rege obsessa est.

448 | 954 | 18 | Guilielmus, filius Ottonis, sic: Anno Dominicæ incarnationis 954, indictione 12, beatæ memoriæ dominus Fridericus, sanctæ Moguntiacensis ecclesiæ archiepiscopus, 8 calendis Novembris obiit. *Eodem verò anno ego Guilielmus, tantæ successionis indignus, loco ejus cum consensu cleri & populi ejusdem sanctæ sedis, 16 calendis Januariis, ipsoque die pacem inter regem Ottonem & filium ejus Luttolphum facta, in loco Aranstedi (b) sum electus, & in die 9 calendis Januariis Moguntiæ ordinatus.* Hæc dixit Guilielmus episcopus, filius Ottonis imperatoris.

¶ Joannes sedit annis 7, mensibus 11. Lutolphus dux Ottoni regi patri suo rebellat.

| 955 | 19 | Ungari Noricam, Franciam, Italiamque petunt.

| 956 | 20 | Ungari totam Boariam depopulantes, juxta Augustam Alamanniæ urbem ab Ottone rege pugna victi, immensa cæde necantur. Lutolphus Adelbertum bello vicit, & ipse eodem anno moritur. Hademarus, abbas Fuldensis, qui monasterium Fulda magnifico opere construxit, obiit: cui successit Hatto, filius sororis suæ.

957	21	
958	22	
959	23	
960	24	Cruces in vestibus apparent.
961	25	

Otto rex Romam veniens, imperator efficitur à Joanne papa.

962	26	¶ Leo anno 1, mensib. 4.
963	27	Roman⁹ rex Græc. obiit.
964	28	¶ Benedictus mensib. 2, dieb. 5.
965	29	¶ Joannes sedit annis 9.
966	30	Otto, filius Ottonis, imperator à Joanne papa ante altare sancti Petri cum patre suo coronatus est.
967	31	Guilielmus, episcopus
968	32	Moguntinus, obiit, & apud sanctum Albanum sepelitur: cui Hatto, abbas Fuldensis, successit. Nicephorus, rex Græcorum & senex, *quum timuisset à filiis suis projici, voluit castrare eos.* Tunc mater eorum, nesciens aliter eos liberare, suasit Joanni regem occidere & imperare. Joannes itaque clàm in palatium intravit, regemque occidit, & imperavit.

| 969 | 33 | Cyclus 24, indictione 12.

| 970 | 34 | Hatto, episcopus Moguntinus, obiit: ei successit Rubbertus.

| 971 | 35 | Signum quoddã igneum apparuit in cælo.

| 972 | 36 | ¶ Benedictus papa sedit anno uno, mensibus sex.

| 973 | 37 | Otto imperator obiit nonis Maji, & sepultus Magdeburgi.

OTTO

(a) Al. *Giselbertus.*
(b) Vide supra *REGINONEM ad a. 954.*

OTTO.

Romanorum 90, Otto, regnavit annis 10, mensibus 7.

Anni Chr.	Anni Ott.	
974	1	¶ Donus papa, sedit anno uno, mensibus sex. Cessavit diebus 10.
975	2	¶ Bonifacius papa sedit mensibus 5, diebus 12. Otto imperator obiit nonis Maji. Sanctus Uldaricus migravit ad Dominum 4 nonis Julii, anno episcopatus sui 50. Ebergerus, archiepiscopus Coloniensis, immolavit Scotis in sempiternum monasterium sancti Martini in Colonia: quibus primùm primus abbas præerat Minborinus Scotus, annis 12. Hoc etiam anno Rupertus Dung, honestissimus (a) archiepiscopus.
976	3	¶ Benedictus papa sedit annis 10, mensibus 6: cessavit diebus 20. Moguntinus obiit, pro quo Villegisus constituitur, qui in primis cœpit ædificare monasterium sancti Martini; qui etiam construxit monasterium sancti Stephani, ibique sepultus est. Restauravit quoq; divinum officium, in monte sancti Dysibodi cum canonicis, quod Hatto, præcessor ejus, vel hujus Ruperti archiepiscopi destruxit, expulsis inde monachis.
977	4	
978	5	
979	6	
980	7	
981	8	
982	9	
983	10	Otto imperator apud Calabriam, occiso à Græcis exercitu ejus, de navi exiliens natando aufugit. Otto imperator Romæ 6 idus Decembris moritur, ibique sepelitur. Boppo, episcopus Wirzeburgensis, obiit.

OTTO.

Romanorum 91, Otto 3, filius secundi Ottonis, admodum puer, regnavit annis 18, & mensibus aliquot.

Anni Chr.	Anni Ott.	
984	1	
985	2	¶ Joannes, sedit mens. 8. 449
986	3	¶ Joannes papa mensibus 4.
987	4	Villegisus, archiepiscopus Moguntinensis, dedicavit ecclesiam in Turnlan, Vigero comite rogante. Qui Vigerus mox eandem ecclesiam, quæ etiam Dorlon (b) nominatur, cum omnibus, quæ in eadem marchia habuit, post obitum suum sancto Martino & episcopo Moguntino contradidit.

¶ Joannes papa sedit annis 10, mens. 10, diebus 12, & cessavit diebus 6.

988	5	
989	6	
990	7	
991	8	
992	9	
993	10	
994	11	
995	12	Sanctus Adelbertus episcopus de Praga civitate Aprutis (c) martyrio coronatur. Bernardus, episcopus Verzeberg, obiit in insula Eubœa, & sepelitur in monasterio, quod dicitur Politica.
996	13	
997	14	¶ Gregorius papa sedit
998	15	annis 2, mensibus 6.
999	16	Gregorius papa obiit.

Hic jam cœpit millenarius primus.

1000	17	Sylvester fit papa, hic sedit annis 4, mense 1, & diebus 8, & cessa-
1001	18	vit sedes diebus 23.
1002	19	Otto 3 imperator in Italia obiit absque filiis, 5 calend. Februarii:

(a) Legendum mihi videtur: *Moguntinus*, dum ista ætate Rupertus Moguntiæ sederet. Pro *Dung*, *SERARIUS lib. IV. c. VI.* supponit *Domnus*.

(b) *JO. MAUR. GUDENUS Hist. Erfurt. lib. I. §. V. p. 18.* sic explicat: *Hic multas ædes sacras erexit, Collegiatam etiam ecclesiam in majori Dorla liberaliter fundavit, post quatuor, & quod excurrit, secula Saltzam translatam.*

(c) Potius à Prussis. Hi enim Adalbertum Fischhusii martyrio affecerunt, teste *DUBRAVIO Hist. Bohem. lib. VI. p. 158. HARTKNOCH* Preuſ. *Hist. II.* Th. *c. V. p. 456.* Vide etiam *WERN. ROLEWINCK ad a. 974.*

rii: cujus inteſtina Auguſtæ, reliquum corpus Aquiſgrani ſepelitur.

HENRICUS.

Romanorum 92, Henricus, dux Bavariæ Babembergenſis, rex effectus, apud Moguntiam conſecratus à Villigiſo archiepiſcopo, regnavit annis 22, menſibus 5.

Anni Chr.	Anni Henr.	
1003	1	Sylveſter obiit.

¶ Huic ſucceſſit Joannes menſibus 5, diebus 15.

1004 2 ¶ Joannes fit papa annis 5. Henricus rex Italiam, Bohemiam, & Bolislaum ducem cum omni Sclavorum gente ſubjugavit.

1005 3 Epiſcopat⁹ Babemberg.
1006 4 à rege Henrico conſti-
1007 5 tuitur, & Eberhardus ibi epiſcopus ordinatur. Cyclus 26 decennovalis, indictione 5.

1008 6 Brunus epiſcopus à Prucis, multis ſuppliciis affectus, & pedibus manibusque abſciſſis, poſtremò capite plexus cœlos petiit.

1009 7 Joannes papa obiit.
1010 8 ¶ Sergius papa, ſedit annis duobus, menſibus ſeptem.

450 1011 9 Hoc anno Babembergenſis eccleſiæ dedicatio facta eſt, 46 epiſcopis ad hoc vocatis. Villogiſus, Moguntinenſis archiepiſcopus, obiit, cui ſucceſſit Erkenbaldus.

1012 10 ¶ Benedictus pa. an. 12.
1013 11 Henricus rex Romæ
1014 12 imperiali benedictione
1015 13 coronatur à papa Bene-
1016 14 dicto. Brianus, rex Hi-
1017 15 berniæ, paraſceve Pa-
1018 16 ſchæ, 6 feria, 9 cal. Maji, manibus & mente ad Deum intentus necatur. Erneſt dux in venatu occiditur.

1019 17 Benedictus papa, Ba-
1020 18 bembergam veniens, eccleſiam ſancti Stephani ibidem dedicavit.

Anni Chri.	Anni Henr.	
1021	19	Terræ motus magnus

factus eſt, 4 idus Maji, feria 6. Sanctus Hiribertus, Colonienſis archiepiſcopus, obiit, pro quo Piligrinus conſtituitur. Erbenbaldus, Moguntinenſis archiepiſcopus, obiit, pro quo Eribo conſtituitur.

1022 20 Henricus imperator
1023 21 novam Troiam deditione cepit, & fit mortalitas magna in exercitu.

1024 22 Benedictus papa obiit. Henricus imper. 3 idus Julii abſque filiis obiit, & Babembergæ in monaſterio ſancti Petri à ſe facto ſepelitur.

CONRADUS.

Romanorum 93, Conradus junior, (a) Francus, eligitur: regnavit annis 15.

Anni Chr.	Anni Conr.	
1025	1	¶ Joañes ſedit annis 29.
1026	2	Conradus filium ſuum
1027	3	Henricum regem fecit,

& ipſe pergens Romam imperator efficitur. Cyclus 27 decennovalis, indictione 9.

1028 4 Ego miſer MARIANUS in peccatis fui in hoc anno natus.

1029 5 Conradus imp. Stephanum, Pannoniæ regem, cum exercitu petiit. In Alamannia Erneſt dux & Vernherus comes, cum multis occiduntur.

1030 6 Arbio, archiep. Mogun-
1031 7 tinus, obiit. Stephanus, rex Pannoniæ, miſſis legatis, cum imperatore Conrado pacificatur.

1032 8 Sanctus Bardo ſucceſſit annis 20. Rudolphus, rex Burgundiæ, obiit, diadema ſuum Conrado imp. miſit.

1033 9 Conradus imper. hye-
1034 10 me Burgundiam petit. Moëlcolium, (b) rex Scotiæ, obiit. Don-

(a) *HERMANNO CONTRACTO ad a. 1019.* puer dicitur.

(b) Potius Milcolumbus, & ſucceſſor ipſius, Donaldus, de quibus *BUCHANANUS Hiſt. Scotiæ lib. VII.* ineunte.

Donchad, filius filiæ ejus, sibi successit annis quinque.

Anni Chr.	Anni Conr.	
1035	11	Propter religionem districtam, disciplinamque nimiam, & propter aliquos Scotos, quos secum habebat Helias Scotus abbas, qui monasterium sancti Pantaleonis & sancti Martini in Colonia pariter regebat, Piligrinus, Coloniensis archiepiscopus, invidiosis viris instigatus, Heliam abbatem voluit expellere & omnes Scotos monachos, quos secum habebat. Helias Scotus abbas statim, quum de aula regia revertisset, dixit cum cæteris Scotis: Si Christus in nobis peregrinis est, nunquam vivus ad Coloniam veniat Piligrinus. Et ita Dominus complevit. Joannes papa obiit.

¶ Benedictus huic successit annis 14.

| 1036 | 12 | Piligrinus, episc. Coloniensis, obiit, pro quo Hermannus constituitur. Otto, princeps Carlingorum, *(a)* à Gozelone duce pugna victus, fugiens occiditur. Burim Verzeburgensis episcopus obiit.

| 1037 | 13 | Sanctus Bardo archiep.
| 1038 | 14 | præsente Conrado imp. indictione 5, 4 idus Novemb. consecravit monasterium sancti Martini, sedis Moguntinensis archiepiscopatus, imò omnium Francorum, in honore sancti Martini, cum multis episcopis. Connigund imperatrix obiit, 5 nonis Martii, & Spiræ sepelitur. Hermannus dux obiit, filius imperatoris. Stephanus, rex Ungarorum Christianus, obiit, qui cum omni gente sua ad fidem convertitur.

| 1039 | 15 | Conradus imper. obiit 2 nonis Junii, sepultusque est Spiræ. Eberhardus, primus episcopus Babembergensis, obiit, & Richardus abbas Fuldensis. Hic etiam multos Scotos secum habebat: cui Sigevar abbas successit.

HENRICUS.

Romanorum 94, Henricus, filius Conradi imper. regnavit annis 17.

Anni Chr.	Anni Henr.	
1040	1	Donchad, rex Scotiæ, occiditur à duce suo. Magfinloech successit in regnum ejus.

| 1041 | 2 | Henricus rex ducem Bohemiæ Fratizlaum bello petit, sed multis proceribus & militibus in præstructione sylvæ citrà & ultrà occisis vel captis, nil dignum efficere potuit. Petrus quoque, Ungarorum dux, rex eidem duci contra Henricum regem auxilia misit.

| 1042 | 3 | Helias Scotus obiit 2 idus Aprilis, vir prudens & religiosus. Ungari quendam Ononem, *(b)* regem sibi eligentes, Petrum regem suum expellunt: qui profugus & exul Henrici regis, cui priori anno rebellaverat, gratiam quærit & invenit. Henricus rex Bohemiam ingressus, igne prædaque cuncta devastat, & rebellem ducem obsides dare, & ipsum post se Ratisponam ad deditionem humiliter venire, sibique jurejurando fidelitatem servitiumque confirmare coarctat. Ono, rex Ungarorum, ob susceptum ab Henrico rege Petrum, à se expulsum, fines Boariæ prædis & incendiis depopulatur: sed magna pars exercitus ejus ab Adelbone marchione deleta est.

| 1043 | 4 | Annuchadus Scotus & inclusus obiit, 3 calendis Februarii, in monasterio Fuldensi: super cujus sepulchrum visa sunt lumina, & psalmodia audita. Super quem ego Marianus Scotus 10 annis inclusus, super pedes ejus stans quotidie cantavi missas. Henricus rex Pannoniam ingressus, duas populosissimas civitates evertit, plures deditione subjecit. Sed quum Petrum regem, quem secum ducebat, provinciales recipere nollent, alium, quem petebant, ducem eis constituit: quem Ono post discessum ejus in Bohemiam repulit. Gisla imperatrix, mater Henrici regis, obiit, 16 calendis Martii, & apud Spiram sepelitur.

| 1044 | 5 | Henricus rex iterum Pannonias invadens, satisfactionem, obsides, munera pacis per jusjurandum con-

(a) Princeps Gallicæ Campaniæ dicitur HERMANNO CONTRACTO *ad a.* 1032.
(b) al. *Ononem.*

confirmationem accipiens, discessit. Inde reversus Constantiensi synodo ad-
451 fuit, ubi cunctis debita dimisit, destructisque omnibus munitionibus, pacem hactenus inauditam, tam in tota Suevia, quàm in aliis sui regni provinciis, regia censura per edictum confirmavit. Deinde Agnetem, Guilielmi Pictaviensis principis filiam, reginam apud Moguntiam ungi faciens, regalibus sibi nuptiis in Ingelnheim copulavit. Lupoldus marchio, Adelberti filius, in maxima Ungarorum clade immaturè obiit.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1045	6	Cyclus 23 decennovalis, indictione 13. Henricus rex 3 Pannoniam iratus ingressus, Dei favente clementia, & beato Udalrico episcopo imperante, victor fratris Ononem cum uxore & filiis cognatisque, quibus locus evadendi erat, effugabat: Petrum in regnum constituit, subditoque sibi Ungarorum regno honorificè revertitur.
1046	7	Henricus rex Italiam ingressus, pacificè à Romanis suscipitur. Papas 3 non dignè constitutos synodaliter deposuit, & Sindegerum, Babembergensem episcopum, papam constituit. Ipseque & conjux ejus Agnes regina eadem die imperiali benedictione sublimantur. ¶ Clemens papa, qui & Sindegerus, 141 post Petrum, anno uno.
1047	8	Petrus, rex Ungariæ, cæcatus à Pannonio quodam. Clemens papa obiit. Otto, dux Suevorum obiit, pro quo Otto de Suinforto surrexit. ¶ Papa Bobbo, 142 post Petrum, anno 1.
1048	9	Henricus rex nascitur.
1049	10	¶ Bobbo papa obiit. Tullensium antistes Brunus, qui & Leo, 143 post Petrum, sedit annis quinque.
1050	11	Rex Scotiæ Machetad, Romæ argentum seminando pauperibus distribuit.
1051	12	Sanctus Bardo, episcopus Moguntinensis, obiit, 4 idus Junii.
1052	13	Lutpoldus episcopus successit annis octo, mensibus 4. Ego MARIANUS seculum reliqui.
1053	14	Atdericus Barbosus, in Hibernia, vir valde famosus & miræ religionis, (ipse enim fœminas & puerulos more clericorum coronando tondebat; & coronas, & non velata capita fœminas conversas habere debere prædicabat; earumque scholam & puellarum & puerorum & laicorum multam habebat) ob id ex Hibernia projectus est. Leo papa, exercitum ducens per Apuliam contra Normannos, infinita utrobique cæde peracta, sine victoria redit.
1054	15	Leo papa obiit. Velfus, dux Carinthiorum, obiit. Conradus dux ab imperatore Henrico expulsus, in Pannonia exul, veneno sublatus est. Heizil, comes de Obernsteinveld, defunctus est.
1055	16	¶ Victor, papa 144 post Petrum, annis 3 sedit. Hermannus, Coloniensis episcopus, obiit. Sanctus Anno sibi successit.
1056	17	Ego MARIANUS, peregrinus factus pro regno cœlesti, patriam meam reliqui, & in Colonia, 5 feria, calendis Augusti, monachus effectus sum. Iisdem temporibus multi diversarum provinciarũ principes perierunt. Fames multas provincias afflixit. Egestas & penuria undique prævaluit: multa mala tunc temporis facta sunt. Henricus imperator, his doloribus corde tenus compunctus, infirmari cœpit, & productus usque ad mortem. Sapienti tamen usus consilio, ab omnibus, quibus potuit, veniam petens, quibusdam prædia, quæ abstulit, restituit; cunctis, qui contra eum culpas damnabiles fecerunt, relaxans. Filium suum Henricum Romani pontificis tunc præsentis, cæterorumque pontificum & principum electione regem constituit. His & aliis, prout vitæ possibilitas admisit, bene dispositis, 3 nonis Octobris hanc vitam præsentem finivit, sepultusque Spiræ, papa præsente.

HEN-

HENRICUS III.

Romanorum 95, Henricus rex, filius Henrici, imperavit annis 5.

Anni Chr.	Anni Henr.

| 1057 | 1 | Henricus admodum puer cœpit regnare. Agnes imperatrix, ejus mater, ducatum suscepit Boariæ. Victor papa, multis in Germania bene dispositis, rediit Romam, & eodem anno obiit.

| 1058 | 2 | ¶ Stephanus, qui & Fridericus, papa 145 post Petrum, frater Godfridi ducis, jam monachus in monte Cassino factus, à Romanis pontifex constituitur. Hic etiam eodem anno obiit. Obierunt Adelbertus, Babembergensis episcopus, & Otto, dux de Suinforti. Podelbrunna civitas cum duobus monasteriis feria 6 ante palmas igne consumuntur. In monasterio autem erat Paternus nomine, monachus Scotus, multisque annis inclusus, qui etiam combustionem prænunciabat, in sua clusa ambiens martyrium combustus est. Feria 2 post octavas Paschæ, exiens de Colonia causa orationis eundem locum visitavi, ob bona, quæ narrantur de ejus sepulchro: & sic cum abbate Fuldensi Fuldam veni. Egebertus, abbas Fuldensis, obiit 15 calendis Decembris: cui successit Sigefridus, in Nativitate Christi.

| 1059 | 3 | ¶ Nicolaus, 146 post Petrum, annis 2. Ego MARIANUS indignus cum Sigefrido isto apud Vetzebergum ad presbyteratum consecratus media Quadragesima, 3 idus Martii, & feria 6 post Ascensionem, 2 idus Maji inclusus Fuldæ per annos 10. Lutpoldus, Moguntinensis præsul, obiit 6 idus Decemb. Ei Sigefridus, abbas Fuldensis, successit.

| 1060 | 4 | Sigefridus iste in Epiphania archiepiscopus factus est, papæ etiam tunc Nicolai legato Alexandro, postea papa facto, præsente. Vidradus abbas post eum successit. Nicolaus papa obiit.

Anni Chr.	Anni Henr.

| 1061 | 5 | ¶ Alexander, 147 post Petrum, sedit annis 13. Molaus, abbas Scotorum, Coloniæ obiit.

| 1062 | 6 | Hucusque duo magni
| 1063 | 7 | cycli, id est 1044 anni.
| 1064 | 8 | Sanctus Cuono, Trevirorum episcopus, martyrizatur in deserto loco, à scopuloso monte ter præcipitatus à Theoderico comite, eò quòd absque electione constitutus est: & sepultus est Doleiæ, ubi per illum Dominus multa signa tunc temporis fecit. Ipse comes pœnitentiam agens, Hierosolymam pergens vitam finivit, & omnes consentanei ejus mala morte perierunt. Pro quo Udo constituitur.

Cyclus paschalis magnus Dionysii, in quo sumus, 3. indictione secunda.

Multi divites & pauperes cum Sigefrido, Moguntino archiepiscopo, Traje- 452
ctensi episcopo, Babembergensi episcopo, & Ratisbonensi episcopo, post transitum sancti Martini Hierusalem plus 7000 perrexerunt: ubi verò episcopi sedebant, dorsalia pallia (a) pendebant, scutellas & vasa aurea & argentea habebant.

| 1065 | 9 | Arabes verò fama pecuniæ congregati sunt, multosque prædictorum in parasceve occiderunt. In quoddam castellum nomine Carvasalim nostri fugerunt, ibique se contra jacula Arabum defenderunt. Tunc bonus quidem miles nullo modo prohibitus, à sepulchro domini nudus foras exivit. Arabes statim eum in modum crucis extendentes, ab imo ventris usque ad guttur superficiem ejus proscindentes, scrutati sunt, qualiter humana viscera haberentur: deinde eum membratim dividentes, lapidibus obruerunt, omnibusque nostris de castello intuentibus dixerunt, Omnes vos similiter obruti eritis, si totam pecuniam nobis non tradideritis. Tunc timore perterriti promiserunt se daturos totam pecuniam suam, tantùm ut eis victum dimitterent, usque ad fines Christianorum. Tunc ducem Arabum cum viris 16, totidemq;

Nnnn 2 gla-

(a) *Tapizereyen.* Vide uberius *CAR.* du *FRESNE, voce Dorsalia.*

gladiis intromiserunt. Qui quum vidissent episcopos gloriosos cum multis militibus, & dorsalia pendentia, extendit corrigiam circa collum Babembergensis episcopi Guntheri, considerans magnitudinem & pulchritudinem ejus, ait, Tu & omnia ista mea erunt. Episcopus verò per interpretem ait, quid mihi facies? Et ille dixit, istum pulchrum sanguinem gutturis tui fugam, & suspendam te sicut canem ante castellum. Tunc episcopus, comprehenso capite ejus, stravit ducem in terram; atque omnes alii ligati sunt. Qui verò foras erant audientes ista, irruerunt super castellum. Sed statim isti ligati, & supra murum contra jacula suorum suppositi, rogaverunt filios & amicos suos cæterosque pacem facere inter eos: unde bellum & dissensio inter latrones orta est, quum multi ex eis pecuniam eligerent, multi ut patres & amicos suos reciperent. Feria verò 2 post pascha quidam de nostris, qui evaserant, petierunt ducem de Ramula in auxilium. Statim Deo annuente, venit cum multo exercitu, & fugatis Arabibus accepit quingentos Bisantios aureos, captivumque ducem Arabem, inimicum multo tempore regis Saracenorum: & duxit Christianos Hierusalem, & iterum inde ad navim. Dominus autem secundum ventum dedit. Sic usque ad Christianos venerunt. Sed duo tantùm millia ex 7000 reversi sunt.

| 1066 | 10 | Cometa stella visa est. Araldus, rex Normannorum, mille navibus
453 venit in Angliam, mense Septembri, regnaturus: qui Eboraci in autumno ultra 1100 sacerdotes Anglos occidit. Araldus verò, rex Anglorum, cum 7 aciebus bellicis statim pervenit illò, Araldum imparatum absque loricis invenit, & bello occidit, mense Octobri. Guilielmus verò, qui & Bastard, hoc est nothus, cum Francis intrat. Interim Anglos & Araldum bello occidit, & ipse regit Anglos.

| 1067 | 11 | Duo papæ in Roma
| 1068 | 12 | constituuntur, id est, episcopus Parmensis, qui est expulsus, & Lucensis, qui papa est effectus.

| *Anni Chr.* | *Anni Henr.* |
| 1069 | 13 | Ego miser MARIANUS, jussu episcopi Moguntinensis, & abbatis Fuldensis, feria 6 ante palmas, 3 nonis Aprilis, post annos 10 meæ inclusionis solutus, de clusa in Fulda ad Moguntiam veni, & in festivitate Septem fratrum secundò includor. Consecratio novi monasterii sanctæ Mariæ in Moguntia, 9 cal. Decembris.

| 1070 | 14 | Scotis & Francis vastantibus, Angli dispergurtur, & fame moriuntur, carnemque humanam manducare coguntur. Dechi marchio Henrico regi rebellat.

| 1071 | 15 | Quidam clericus, Catolus nomine, more Simonis Magi, qui donum spirituale pro precio rogavit ab Apostolis, à rege Henrico comparavit episcopatum civitatis Constantiæ. Qui in conventiculo episcoporum & abbatum in monasterio sancti Martini Moguntiæ, in Assumptione sancti Martini facto, à Sigefrido archiepiscopo coram rege culpatus, quòd non intraret per ostium in ovile ovium, depositus est: deinde post annum non vixit. Otto, dux Boariæ, regi Henrico rebellat.

| 1072 | 16 | Conjurant regni principes contra Henricum regem. Eo tempore Sigefridus, episcopus Moguntinensis, causa orationis *in Galiciam ad* sanctum Jacobum perrexit. Quum autem Cluniacum dominica die ante missam sancti Michaëlis venisset; intrans claustrum respuit seculum. Sed dum mercenarii Moguntinum episcopatum comparare vellent precio; Sigefridus in obedientia sancti Benedicti, quam abbati deberet, violenter compulsus, Moguntiam 8 idus Decemb. rediit. Hucusque duo magni cycli, hoc est, 1044 anni.

| 1073 | 17 | In hoc anno juxta cursum Solis & Lunæ habentur, sicut in anno 15 Tiberii, in quo baptizatus est Dominus, id est, dies baptismatis 8 idus Januarii, epiphania die Dominico & crastino, feria 2 initium jejunii Domini, 15 cal. Martii, in die 40 sui jejunii, 6 feria, victoria ejus de diabolo superato in gula & vana gloria atque avaritia, in quibus diabolus primum Adam in eadem feria

feria proſtravit. A baptiſmate itaque Domini in anno 15 Tiberii*. Alexander papa obiit Dominico die, undecimo calendis Maji.

Anni Chr.	*Anni Henr.*

1074 | 18 | Hildebrandus, qui & Gregorius, papa ſedit annis 12. Papa Gregorius decrevit præcepto Petri apoſtoli & ſancti Clementis, ut ſuprà, & canonibus patrum per bannum Dei, Petri & Pauli, & ſuum, ſynodali judicio multorum epiſcoporum, & contradicens interdixit presbyteris, diaconibus, omnibusque clericis, uxores habere, & omnino cum fœminis habitare; niſi cum eis, quas regula vel Nicena ſynodus conceſſit. Decrevit quoque, ut ſub ſententia ſancti Petri cum Simone damnaretur, non ſolùm emptor, ſed & venditor cujusque conſecrationis officii eccleſiaſtici, id eſt, epiſcopatus, presbyteratus, diaconatus, præpoſituræ eccleſiæ vel decimationis, ſed & ſocius transgreſſoris. Dominus enim dixit: *Gratis accepiſtis, gratis date*. Unde & de prædicta ſynodo legati papæ miſſi ad Henricum, regem Romanorum, id eſt, duo epiſcopi cum regina ejusdem regis matre, & univerſali ſynodo, coram rege, communi omnium epiſcoporum interdictu, fœminas ſepararunt à clericis, & maximè à presbyteris: & noluerunt eſſe in Paſcha cum rege in civitate Babemberga, nec cibum, vel ſocietatem Hermanni, ejus civitatis epiſcopi, habere, qui etiam epiſcopatum comparavit. Arnoldus, abbas ſancti Albani, obiit, pro quo alius abbas conſtituitur, nomine Godeſchalcus.

1075 | 19 | Plures clerici ſub ſententia interdicti Apoſtolici libentius eſſe voluerunt, quàm fœminis & uxoribus carere, ſed ut vel per alios caſtigarentur, decrevit papa ſynodica legatione, etiam hoc anno, ut nullus Chriſtianus audiret miſſam conjugati presbyteri. His temporibus, non autē eodem anno, orta eſt gravis atque feralis diſcordia in regno Teutonico, inter regem Henricum & principes Saxoniæ, cujus cauſa (ut fertur) hæc erat: Rex Henricus omnes Saxones ſervituti ſubjicere cogitabat: ſed quia hoc tam facilè, ut ſperaverat, perficere non poterat, accepto conſilio, prius principes propoſuit honoribus ac dignitatibus ſuis deſpoliare, & ſic reliquos provinciæ populos ſuo dominio ſubjugare. Ut ergo voluntatis ſuæ propoſitum faciliùs adimplere valeret, in ipſa Saxonum provincia, in monte, qui vocatur Hattisberg, caſtrum municum conſtruxit, cui ex ipſius montis vocabulo nomen dedit, ut vocaretur Hattisburg. Conſummato verò caſtro, & ſecundum voluntatem ſuam omnibus ibidem negotiis regni diſpoſitis, ad effectum deſiderii jamdudum conceptum toto conamine ſuam extendit intentionem. Ottoni itaque ducatum Boariæ abſtulit, metuens eum, quia genere Saxo erat: quem protinus Velfoni ad injuriam Saxonum contulit. Poſt hæc, quadam die in eminenti loco ejusdem caſtri conſiſtens, & elegantiam patriæ undique bene poſſeſſam reſpiciens, fertur dixiſſe: Saxonia regio pulcherrima, ſed ſervi nequiſſimi, habitatores videlicet illo prænotans opprobrio. Quod audiens prædictus Otto dux gravius, quam credi poteſt, dictum regis ſuſcepit: colloquutusque principibus Saxoniæ, rebellare omnem ſimul fecit provinciam, & meritò. Unicam enim & dilectam Domini ſponſam, quam redemit de inimico precioſi ſanguinis ſui precio, quantum in ipſo fuit, per concubinarios, id eſt, hæreticos, polluere & obfuſcare veritus non eſt, dum ſpiritualia eccleſiæ officia, gratifica videlicet ſancti ſpiritus munera, per iniqua contrariaque fidei catholicæ commercia, more Simonis efficeret venalia. Hæc & his ſimilia nefanda & inaudita Henrici regis flagitia videntes & audientes fieri catholici viri, per id temporis in eccleſia conſtituti, cum propheta Helia Domini zelo zelantes pro domo Iſraël, directis Romam nunciis ad Alexandrum, apoſtolicæ ſedis antiſtitem, hæc ei & alia quamplurima, quæ in regno Teutonico, inſanientibus ſimoniacis hæreticis, rege Henrico authore & patrono, dicta & geſta ſunt, tam literis quâm viva voce, gemendo ac dolendo 454
conqueſti ſunt: deinde eodem zeli Dei

fervore succensi, convenientes in unum, castrum Hattisburg obsessum capiunt, omnia ibidem inventa diripiunt. Fertur etiam, quòd plus quàm triginta fœminæ una die ejectæ sint de munitione, quæ omnes fuerunt violatæ, vestibus usque ad nares præcisis, ad injuriam Saxonum: unde ipsi, nimiùm efferati animis, castrum & omnia, quæ in eo constructa erant, cum monasterio, clericis undique per fugam dispersis, funditus exciderunt, ossaque filii ejus de sepul-
455 chro ejecta, per compita disperserunt. Interea, domino Alexandro apostolico de medio sublato, suscepit sedem Apostolicam Gregorius septimus, qui & Hildebrandus, professione monachus. Iste querimoniis & clamoribus catholicorum justis, adversum Henricum & scelerum ejus immanitatem auditis, zelo Dei accensus, jam dictum regem excommunicatum pronunciavit, maximè propter simoniam. Quod factum catholicis quidem viris beneplacuit, simoniacis verò ac fautoribus regis nimiùm displicuit, qui dicebant, nunquam fuisse auditum, regem aliquando excommunicationi subditum. Facta est ergo maxima divisio in ecclesia Dei, catholicis domino Apostolico studiosè faventibus, ac præceptis ejus, schismaticis, Henrico & cooperatoribus ejus, ex corde obedientiam exhibentibus: inter quos erat princeps & signifer justitiæ, dilectus Deo & hominibus, beatus Hanno, Coloniensis archiepiscopus (cujus memoria in benedictione est) cum reverendissimis ecclesiarum rectoribus, Sigefrido Moguntino, Vezelino Magdeburgensi, Rucherio Halverstadensi, aliisque episcopis & abbatibus, monachis & clericis, assentientibus quoque principibus totius Saxoniæ, Ottone duce, Magno duce, Vdone marchione, Ludovico comite, cum aliis innumerabilibus tam nobilium quam infimarum militaribus viris. Quorum fidei devotionem, ac fervorem justitiæ, venerabilis papa Gregorius audiens, & contra eos sæviriam Henrici fautorumque ejus, quemadmodum & contra semetipsum insurgere videns, ne deficerent in tribulationibus, quas sustinebant ab iniquis, sed fortiores, imò constantiæ virtute solidiores efficerentur; missis ad eos literis paucis, hæreticorum audaciam, garrulitatem, & superbiam, autore Henrico ac defensore, ad injuriam & contumeliam sanctæ sedis apostolicæ perstrinxit claram; quamobrem regem anathematis vinculo alligaverit, literis insinuavit, quibus catholici ad resistendum iniquis hæreticis constantiores effecti sunt. Anno præscripto Domini 1075, regni autem sui 19, Henricus, congregato exercitu, Saxoniam hostili animo intrare conatur, quod audientes Saxones, econtra se præparant ei occurrere. Congregati nanque ob patriæ libertatem, ad introitum Thuringiæ, juxta fluvium, qui dicitur Unstruch, consederunt: non enim dederant spatium, ut intraret provinciam eorum. Saxonibus ergo super latitudinem terræ diffusis, & jam castra hora 9 metantibus, speculatores Henrici, considerato exercitu, venerunt ad dominum suum, mentiendo dicentes, Saxones se præparare ad pugnam. Quod audiens, protinus suos præcepit armari, & confestim irruit super ignaros & imparatos. Saxonibus verò quamvis serò, tamen ferociter ad arma confugientibus, facta est pugna validissima, ita, ut fluvius illo in loco viam præberet itinerantibus super occisorum cadavera. *In ista* pugna dux Suevorum, Rodolphus, qui postea Saxonibus regnavit, exercitum regis ducens, strenuissimè dimicavit. Inter innumerabiles in prælio corruentes, interiit ibi comes Gevehardus, pater Lurgeri, qui postmodum imperium assumpsit, qui etiam paucis diebus ante hoc prælium natus fuit. Occidit quoque illo die de exercitu regis Ernestus marchio, cum aliis multis. Henricus ergo tantum victoriam habuit, licet cum dolo acquisitam. Hoc bellum consummatum est 5 idus Junii. Obiit Vidradus, abbas Fuldensis. Obiit etiam Henricus, Spirensis episcopus, pro quo Huzmannus constituitur.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1076	20	
1077	21	In concilio 24 episcoporum,

porum, abbatum, multorumque clericorum, Wormatiæ mense Martio facto, præsente Henrico rege, decretum est, ut bannum Hildebrandi papæ nullus curaret, nec papa esset. Dominus Hanno, Coloniensis archiepiscopus, obiit 2 nonis Decembris, qui ex fundamentis 5 congregationes fecit: in Colonia unam, in honorem sanctæ Mariæ virginis, aliam in honorem sancti Georgii martyris: tres etiam congregationes monachorum diversis in locis ex suo construxit, unam in Vesphalia, in loco, qui dicitur Graffschaff, *(a)* aliam in regione Sclavorum, in loco, qui dicitur Salephelt; tertiam in monte, qui dicitur Sigeberg, in qua feliciter sepultus requiescit: pro quo Hildolphus constituitur.

Saxones igitur ferociores ex damno, quod passi sunt, effecti adhuc rebellare nitebantur. Quos prædictus dux Rodolphus compescuit, ne hoc facerent; dans ei consilium propter pacem & concordiam, ut in potestatem regis se traderent in fide sua, dicens se acturum, quòd nihil eis noceret. Cujus sequentes consilium, veniente postmodum rege in Saxoniam, principes Saxonum in potestatem ejus se dederunt: videlicet Vezelo, archiepiscopus Magdeburgensis, Butto, Halverstedensis, Otto dux, Magnus dux, Udo marchio: quos omnes rex custodiri præcepit. Videns ergo Rodolphus dux, qui eis consilium dederat, & fidejussor extiterat, quòd eos juvare non poterat, dolorem inde habens non minimum, regi indignabatur nimiùm. Ipsi autem sine voluntate regis, quomodocunque liberati de custodia, & ad sua tandem reversi, post Rodolphum miserunt, eumque super se regem fecerunt. Qui ductus Moguntiam, consecratus est à Sigefrido archiepiscopo in regem. Qui statim, congregato exercitu, Verzeburg obsedit: quam continuò captam in deditionem accepit, anno Domini 1077.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1078	22	Gregorius igitur, præsul venerabilis, hæreticorum insaniam, catholicorum quoque astipulante veritate, cognoscens, Constantiam Rodolpho regi, missis literis, apostolicam mandavit benedictionem: in quibus etiam omnibus Christi fidelibus, beato Petro, ac sibi vicario ejus obedientiam profitentibus, universaliter insinuavit, Henrico propter superbiam, inobedientiam ac falsitatem, regni dignitatem ablatam, Rodolpho verò regi pro sua humilitate, obedientia & veritate, authoritate sancti Petri collatam.

Henricus rex Nativitatem Domini apud Spiram celebravit. Et inde in Longobardiam pergens, papa sibi obviam veniente, rex à papa solutionem banni obtinuit. Papa verò sedem apostolicam à rege accepit. Et pœnitentiam, quam sibi papa constituit, minimè servavit: unde & postea eum iterum anathematizavit. Bellum juxta Strovi *(b)* commissum est 7 idus Augusti: ubi Vizelo, Magdeburgensis archiepiscopus, frater beati Annonis, Coloniensis archiepiscopi, cum aliis multis occubuit. Rodolphus rex victoriam tamen obtinuit.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1079	23	Bellum juxta Fladecheim 5 calendis Februariis commissum est, in quo Memfrid comes cum aliis multis occubuit. *Gregorius papa, servus servorum Dei, per totum Italicum regnum & Teutonicorum, debitam sancto Petro obedientiam exhibentibus apostolicam benedictionem. Si qui sunt presbyteri, vel diaconi, vel subdiaconi, qui jaceant in crimine fornicationis: interdicimus eis ex parte omnipotentis Dei & autoritate sancti Petri introitum ecclesiæ, usque dum pœniteant & emendent. Si qui verò in peccato suo perseverare maluerint, nullus officium eorum auscultare præsumat: quia benedictio illorum vertitur in maledictionem, & oratio in peccatum, testante Domino per Prophetam, Maledicam (inquit) benedictionibus vestris.* 456
1080	24	Apud Brixam Noricam 30 episcoporum magnæque partis optimatum

(a) Vide, quæ supra notavi ad *REGINONIS a. 1075.*
(b) Vide, quæ notavi ad Addit. Lamberti Schafnab. *a. 1078.*

matum regni conventus contra Hildebrandum papam habetur. Bellum juxta Elſtra committitur à rege Henrico, idus Octobris, in quo Rodolphus rex occiditur, & Merſeburg ſepelitur, Saxones verò victoriam reportarunt.

Anni Chr.	Anni Henr.	
1081	25	Henricus, cum magno exercitu profectus Romam, eam obſedit. Papa audiens multos Romanos favere ſchismaticis, deſperans, recepit ſe in domum Theodorici vel Creſcentis, ut quidam dicunt: ſed nec ibi ſe tutè ſciens, cum paucis noctu Salernam abiit: ubi usque ad obitum ſuum habitavit. Videns autem Henricus, papam aufugiſſe, congregatis 30 epiſcopis fautoribus ſuis, in ipſa Romanæ urbis obſidione juſſit haberi ſynodum, in qua Gregorius papa falſis & inauditis criminationibus, à fautoribus Henrici fictè compoſitis, abſens accuſatur. Denique dicebant eum prophanum, ſceleſtum, amatorem diſcordiæ, virum ſanguinum, ſedem apoſtolicam uſurpaſſe per necromantiam. Conſpirantes ergo, qui convenerant in unum, adverſus Dominum, & adverſus vicarium ejus, papam Gregorium, damnaverunt eum: & facta damnationis ejus epiſtola, comminando mandaverunt ei, ne amplius apoſtolicam ſedem pro tantis criminibus condemnatus intraret. Et quia in proximo erat ſacratiſſimæ Paſchæ ſolennitas, inebriati profunda diabolici furoris inſania, Vigbertum, Ravennæ civitatis archiepiſcopum, rapuerunt, ac papam conſecraverunt, quem Clementem nominaverunt: à quo ipſe Henricus, in ſancto die Paſchæ, una cum uxore ſua Bertha, Cæſarea impoſita appellatione, coronatus eſt dominus. Itaque apoſtolicus Gregorius, audiens, ab inſanientibus Vigbertum hæreticum & invaſorem ſibi in Romana ſede ſuperpoſitum, congregatis undique, quotquot habere potuit, catholicis epiſcopis & abbatibus, primo gradu Ravennatem ſedem, invaſorem Romanæ eccleſiæ, poteſtate ſancti Spiritus & authoritate ſancti Petri, apoſtolici anathematis mucrone mulctavit: deinde Henricum, cum omnibus fautoribus ſuis, epiſcopis & abbatibus, monachis & clericis, laicis quoque potentibus cum infimis quibusque perſonis, ſub interminatione terribili, generaliter communione privavit. Moguntia civitas, ex parte majore, & monaſterium epiſcopale, aliaque tria monaſteria igne conſumpta ſunt, Monaſterium Babembergenſe in vigilia Paſchæ combuſtum eſt. Henricus rex naſcitur.

Anni Chr.	Anni Henr.	
1082	26	Prima paſchalis luna 4 nonis Aprilis toto orbi apparuit, quum 2 nonis Aprilis eſſe deberet. Catholici per Saxoniam conſtituti, ex conſtantia domini apoſtolici roborati, conſtituerunt ſuper ſe regem Hermannum. Iſte Hermannus fuit Lothoringus, vir ſapiens, modeſtia, genere & fortitudine inſignis. Ipſius filius erat Otho Palatinus, comes de Rinecke.
1083	27	Roma capta ab Henrico Rege, & in exercitu ejus maxima peſtilentia facta eſt. Cyclus decennovalis 2 incipit, indictione 6. Hermannus rex, feroci animo, Orientalem Franciam prædando & incendendo ingreditur.

Hucusque author noſter Marianus Scotus.

DODECHI-

DODECHINI ABBATIS IN MONASTERIO SANCTI DYSIBODI, AD CHRONICA MARIANI SCOTI CONTINUATÆ HISTORIÆ 457

APPENDIX.

HENRICUS, anno Domini 1084, postquam Romam cepit, de Italia revertitur: Augustaque civitas ab eo obsidetur, & capitur. Sigifredus archiepiscopus obiit.

Anno 1085, synodus Moguntiæ apud sanctum Albanum, jussu Henrici, habetur: cui ipse cum legatis Vigberti, qui & Clemens, interfuit; cui omnes obedire contra Gregorium potentialiter compulit. Vizelo, ipsius civitatis episcopus, hanc synodum regebat, qui Hildebrandi aut Gregorii pronunciabat. Gregorius papa, qui & Hildebrandus, obiit.

§ Huic successit Desiderius, abbas cœnobii sancti Benedicti de monte Cassino, quem Victorem nominaverunt. Iste rursus post paucos dies decedit.

§ Huic successit Otto cardinalis, qui est appellatus Urbanus. Hic dicitur fuisse monachus apud Cluniacense monasterium. Ipse itaque venerabilis papæ Gregorii scripta & dicta contra schismaticos habita confirmavit: Henricum & Vigbertum, Romanæ ecclesiæ invasorem, cum omnibus fautoribus suis, ab ecclesia Dei excommunicavit. Dietmarus, episcopus Vormatiæ, obiit. Godescalcus, abbas sancti Albani, deponitur: cui successit Adelmannus.

Anno 1086, Henricus rex Saxoniam ingreditur, & patriam undique præda & incendio omnibus iratus vastat. Hermannus autem rex, congregato exercitu quam maximo, occurrit ei juxta Verzeburg, in loco, qui dicitur Bleichfeld: ibique conserto prælio innumerabilis multitudo hominum ex utraque parte occubuit. Hermannus verò clarissimam victoriam adeptus, cum pace rediit. MARIANUS Scotus inclusus obiit, & apud sanctum Martinum sepelitur.

Anno 1087, Hermannus rex occiditur. Bertha imperatrix obiit, & Maguntiæ sepulta est: sed postea ab imperatore Spiram transfertur. Henricus rex, defuncto Hermanno rege, jam pacificè Saxoniam ingreditur, cui Henricus marchio de Scaden *(a)* fœdere pacis sociatur. Sanctus Nicolaus translatus est de Mura in Barum. *(b)*

Anno 1088, Rezil, Maguntinus archiepiscopus, obiit, cui successit dominus Richardus.

Anno 1089, Henricus rex, memor injuriæ, quam sibi Eggebertus anno præterito, marchio apud Marseburg, fecerat, marchiam Orientalem ei auferens, Henrico cuidam contulerat: congregato exercitu quamplurimo, Glico *(c)* castrum ejus valde munitum, quod est in Turingia, juxta Erphesfort ad Occidentem situm, in vigilia Assumptionis Mariæ obsidione circumvallatur, & usque ad Nativitatem Domini obsidebat. In cujus exercitu Magnus dux cum multis aliis nobilibus aderat. In

Oo oo vigilia

(a) Potius de Staden, dum ista ætate viveret Henricus, Udonis II. filius, de quo *ALB. KRANTZIUS lib. VI. cap. VI.* qui a. 1028. defunctus, de quo infra.

(b) Hæc uberius declaravit *SIGEBERTUS GEMBLACENSIS ad a. 1087.*

(c) *Gleichen*, Thuringiæ castrum, cujus rudera adhuc supersunt.

vigilia autem Natalis Domini, quæ in die dominica tunc evenerat, circa vesperam, sole ad occasum declinante, & exercitu, quæ necessaria erant, præparante; speculatores venerunt dicentes, marchionem cum magna multitudine appropinquare. Conturbatis ergo tali nuncio omnibus, armaque cum festinatione arripientibus; Eggebertus marchio, ut erat audacissimus, super inermes, ut turbo vehemens, cum suis irruit, & cædis initium ipse signifer & dux exercitus sui fecit. Facta est itaque concertatio dura, & usque in profundissimam noctem deducta. In eo denique certamine Burchardus, Losannæ episcopus, interfectus est, qui lanceam regalem ferebat: cum quo etiam multi clericorum, tumultum fugientium ac persequentium, contriti corruebant. De exercitu regis multi sunt occisi, quamplurimi captivati, innumerabiles verò vulnerati, præda magna sublata, oppidum Glico cum gloria obsidione liberatum.
458 Henricus igitur victus fugam arripuit. Eggebertus autem victor existens, persequutus regem, quoscunque invenit de exercitu ejus, cepit, vulneravit, & interfecit. Per idem tempus catholici in ecclesia rari habebantur, schismatici verò multiplicabantur.

Anno 1090, Valtramus, Megdeburgensis ecclesiæ antistes, *(a)* quum esset favens præcipuè Henrico regi, missis literis ad Ludovicum comitem, *(b)* suggerens ei, ut se subdens sæpe jam dicto regi, tueretur partes ejus. In quibus literis, tanquam pro defensione ordinationis Dei, re autem vera favendo regi, laborans, beatæ memoriæ Gregorio papæ, & piæ recordationis Rodolpho regi, & aliis principibus, qui jam in somno pacis requieverant, obloquendo detrectarat; dicens, eos, quasi non fuerint, sic periisse; affirmans eis malum principium fuisse, quos finem pessimum contigisset habuisse: quarum literarum modus iste est: *Valtramus Dei gratia id quod est, Ludovico serenissimo principi, cum instantia orationum, semetipsum ad omnia devotissimum. Omni regno utilis est concordia, desiderabilis est justitia: hæc enim virtus mater est probitatis, & conservatio totius honestatis. Qui autem intestina grassando dissensione, ad humani sanguinis alios irritat effusionem; profectò vir sanguinum est, atque illius particeps, qui nostrum sanguinem sitiens semper circuit, quærens, quem devoret. Tu igitur gloriosissime princeps, attendens, quomodo Deus pacis est, & non dissensionis; quod ex te est, pacem cum omnibus habeas. Deus charitas est, diabolus odium. Tota Lex & prophetæ in dilectione pendent. Qui autem odit fratrem suum, homicida est, nec habet partem in Christi regno & Dei: Hoc ipsa veritas, hoc discipulus ille veritatis protestatur, qui de pectore Dominico Evangelii profundius potatus veritatem, fluminis impetu lætificat abundantius civitatem Dei. Sed ille, vas electionis, qui usque ad tertium cœlum raptus, non secundum hominem, sed per revelationem Jesu Christi, evangelium suum didicit, Omnis, inquit, anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non enim est potestas, nisi à Deo. Qui autem resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Sicut amici nostri inter mulierculas & simplex vulgus somniant, regiæ potestati subdi non oportere: falsum esse ergo, quòd omnem animam potestati subdi oporteat. Sed nunquid veritas mendacii arguenda est? An experimentum quæramus ejus, qui in Apostolo loquebatur Christus? An æmulemur Dominum? Nunquid fortiores illo sumus? Fortiorem se confidit, qui Dei ordinationi resistit: quoniam non est potestas, nisi à Deo. Sed quid ait Propheta? Confundantur omnes, qui pugnant adversum te, Domine: & peribunt viri, qui resistunt tibi. Rodolphus, Hildebrandus, Eggebertus, & innumeri principes, Dei ordinationi in Henrico imperatore restiterunt. Et ecce, quasi non fuerint, perierunt: quia profectò necesse est, malum fuisse principium, quorum finis pessimus subsequutus est. Nunc ergo, quoniam, qui* ex

(a) Error hic est, quem etiam *BARONIUS Ann. Tom. XI. ad a. 1090.* fuit secutus, qui hunc Waltramum Magdeburgensem episcopum vocat, cum tamen Numburgensis fuerit episcopus. Vide *GOLDASTUM Diss. de Authoribus Hist. Henrici IV. p. 20.*

(b) Thuringiæ, vulgo dictum Saltatorem, *den Springer.*

ex adversa sunt, suis adversum nos eminus digladiantur ratiocinationibus; vestro judicio, ubi jus, vel etiam in vestro judicio conferamus, domicilio tantùm non suo usurario, sed Christi & antiquorum patrum utamur testimonio. Ac ne fortè recusetur, lex hujus esto certaminis, vel me in populorum transire sententiam, vel ex nostro triumpho vos domino nostro imperatori lucrifaciamus. Attendatur & illud, Si quis aliter evangelizat, præter quod evangelizatum est, vobis anathema sit. Hoc anathema non de prophanæ novitatis usuario, sed de tertio intonuit cælo. De istis autem, qui ignorantes Dei justitiam, & quærentes suam statuere, justitiæ Dei non sunt subjecti: fiducialiter dixerim. Maledicetur illi, & tu benedices: qui insurgunt in me, confundantur. Servus autem tuus lætabitur, quoniam (ut ais Domine) sine me nihil potestis facere: nec damnas justum, quum judicabitur illi: Tu quis es, qui judicas alienum servum? Suo domino stat, aut cadit. Has sanè literas prædictus comes Ludovicus suscipiens, vocato ad se venerabili Stephano, qui & Herrandus, Halverstadensi episcopo, eas tradidit legendas, rogavitque eum, quatenus his diligenti examinatione perspectis, juxta rationem veritatis congrua obviaret responsione, & linguam blasphemantis, os quoque iniqua proferentis contra justitiam, authoritate sancti Spiritus, & testimonio Scripturarum obstrueret, ne amplius contra ecclesiam Dei latratus proferret insanos, & fureret. Venerabilis autem episcopus, secundum petitionem Comitis susceptis literis, ac diligenti examinatione perspectis, vocato notario, epistolam dictavit: in qua primum præscriptum Valtramum, episcopum hæreticum, simoniacum, redarguit; regem etiam Henricum hæreticum, & excommunicatum, ideoque nec regem dicendum comprobavit; episcopatus pro pecunia, pro gladio, pro adulterio, pro sodomitica immundicia vendentem declaravit. Sed ipsius jam epistolæ textus exponatur, ut illius venerabilis viri fervor in tenore justitiæ agnoscatur. (a)

Comes Ludovicus, domino Valtramo, quicquid tali vocabulo dignum est. Sicut bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum: ita malus homo de malo thesauro profert malum. Unde tibi tanta arrogantia, ut me ad indignationem tam injuriosis injuriis provocares? Etenim dominos, & patres meos, qui me in via justitiæ confortant, viros sanguinum, similes Satanæ obliquè appellas & monita salutis, quæ suggerunt, inter mulierculas & simplex vulgus somniare dicis. Nunquid Deus indiget tuo judicio, ut pro illo loquaris dolos? Docuit iniquitas os tuum, & imitaris linguam blasphemantium, ita, ut rectè de te dicat Propheta, Noluit intelligere, ut bene ageret: iniquitatem meditatus est in cubili suo. Quamvis ergo, quantum perversius, tantum perversa loquutus sis; nos tamen ori nostro custodiam ponere decrevimus, & siluimus, quum consisteret peccator adversum nos. Sed excitat nos sermo divinus, dicens: Responde stulto secundum stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur. Nunquid enim fatuitas personabit, & sapientia obmutescet? Nunquid loquetur mendacium, & veritas silebit? Nunquid tenebræ operient terram, & Dominus non orietur? Immo lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Qua consideratione concaluit cor nostrum, & in meditatione nostra exarsit ignis. Loquimur igitur & clamamus, vulpesque parvulas, quæ vineas Domini demoliuntur, quantum possumus, arcemus, timentes prophetiam illam exprobrantem, Non ascendistis ex adverso, nec opposuistis murum pro domo Israël, ut staretis in prælio in 459
die Domini. Audiant, non tu, qui aures habes, & non audis; qui oculos habes, & non vides: qui lumen, quod in te est, tenebras fecisti: audiant, inquam, omnes cordati, qui aures audiendi habent, quàm altè aut non intelligas, aut intelligere dissimules, neque quid loquaris, neque de quibus affirmes. Ad subjectionem domini Henrici, quem imperatorem dicunt, nos invitas, & in quantum intelligere datur, ut per omnia subditi simus,

 quasi

(a) De hac epistola *TRITHEMIUS de Script. Eccles. n. CCCLX.* de Herrando, Halberstadensi scribens, ait: *Scripsit in persona Ludovici comitis elegantissimam & utilem epistolam ad Waltramum, Episcopum Nienburgensis Ecclesiæ, defendentem Henricum rebellem Ecclesiæ Romæ.* Eadem repetit in *Chron. Hirsaug. ad a. 1093.* Vide *GOLDASTUM d. Diss. p. 21.*

quasi apostolico argumento, necessitatem imponis, dicens: Omnis anima potestatibus superioribus subdita sit: non est enim potestas nisi à Deo. Qui ergo potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Quam apostoli sententiam te malè intelligere, pejus interpretari dicimus. Si enim omnis potestas à Deo est, ut tu intelligis: quid est, quod de quibusdam dicit Dominus per Prophetam: Ipsi regnaverunt, & non ex me principes extiterunt, & non cognovi eos? Si omnis potestas à Deo est, & tu intelligis, quid est, quod ait Dominus, Si oculus tuus scandalizaverit te, erue eum, & projice abs te? Quid enim est potestas, nisi oculus? Certe Augustinus in expositione apostolicæ sententiæ, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Quòd si potestas (inquit) aliquid jubeat, quod contra Deum sit, hic contemne potestatem, timendo potestatem alioquin. Nunquid iniquitas apud Dominum? Nunquid Christus peccati minister est? Absit. Quid ergo dicemus? Nunquid ab Apostolo diversa sententia prophetiæ evulgatur? Augustinus, minimè. Diversas tibias inflat spiritus unus. Itaque audiamus apostolum concordantem, & seipsum exponentem, & inimicum ultoremque suum destruentem, Non est (inquit) potestas, nisi à Deo. Quid sequitur? Qui ergo (inquis) potestati resistit: & reliqua, Absit. Non hoc sequitur. Sed quid sequitur? Quæ autem à Deo ordinata sunt. Nempe hoc est, quod quærimus. O lingua dolosa, ô cor machinans malum. Spiritus vadens & non rediens. Cur mentitus es spiritui sancto? Arguat te conscientia tua. Ecce fugit impius nemine persequente. Cur ut deciperes, supprimere veritatem voluisti? Cur medullam, cur animam hujus sententiæ furatus es? Nam si hæc verba de medio sententiæ apostolicæ tollantur, contrà sibi inconveniens & exanimis jacebit. Impletur sermo divinus: Qui parat proximo suo foveam, incidet in eam. Certè, nec culpam furti, nec pœnam evadere poteris. Quid infelix, quid judici venturo, quum à servis negotiatoribus locum requiret, responsurus es, qui dominicæ pecuniæ fraudator in medium produceris? Quare non judicium & laqueum proditoris timuisti, ne similem reatum similis vindicta sequeretur? Prævidens per spiritum sanctum Apostolus, te tui-
460 *q; similes hæreticos in ecclesia emersuros, qui bonum malum, malum bonum dicerent, qui tenebras lucem, & lucem tenebras ponerent, qui de sententiis veritatis occasionem inducendi erroris captarent; quũ præmisisset, Non est potestas, nisi à Deo; ut conjecturam reprobi intellectus amputaret, Quæ autem sunt, inquit, à Deo ordinata sunt. Da igitur potestatem ordinatam, & non resistimus, imò dabimus ilicò manus. Miror autem, si in te vel gutta sanguinis est, quod non erubescis dominum Henricum regem dicere, vel ordinem habere. An ordo tibi videtur, jus dare sceleri, fas nefasque, divina & humana confundere? An ordo videtur tibi, in corpus suum peccare, videlicet (proh pudor, proh nefas) uxorem propriam, scelere omnibus seculis mundi inaudito, lupanar facere? An ordo tibi videtur, quum Dominus dicat, Defendite viduam; viduas judicii æquitatem postulantes, nefanda contaminatione prostituere? Hæc qui ordinata, qui sana dixerit, hunc insani capitis esse, insanus jurat Orestes. Usq; ad hæc miserrima tempora natura secretum amavit, sed traditus in reprobum sensum rex vester naturæ involucrum detexit, qui omnem pudorem ponit in propatulo. Ut autem illa, quæ sine numero sunt, taceamus, videlicet concremationes ecclesiarum, deprædationes, homicidia, incendia, truncationes, & his similia, quæ ille potest, nos enumerare non possumus: ea, quæ maximè ecclesiam Dei gravant, loquamur. Audi ergo vera, non fucata. Audi fortia, non faceta. Omnis, qui dignitates spirituales vendit, hæreticus est. Dominus autem Henricus, quem regem dicunt, episcopatus & abbatias vendit. Etenim Constantiensem, Babenbergensem, Moguntinensem, & plures alias, pro pecunia; Ratisponensem, Augustensem, Strasburgensem, pro gladio; abbatiam Fuldensem pro adulterio; Monasteriensem episcopatum, (quod dicere & audire nefas est) pro Sodomitica immunditia vendidit. Quæ si impudenter negare volueris, teste cælo, teste terra, omnes etiam à furno redeuntes scioli concludent, Ergo dominus Henricus hæreticus est. Pro quibus nephandis malis, ab apostolica sede excommunicatus, nec regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia catholici sumus, poterit obtinere. Sanè, quia fratrum nos odiis fatigas, intellige, nulli nos odium de inaffectione, sed de pietate intendere. Absit, ut dicamus, Henricus inter fratres aut Christianos reputetur, qui toties*

corri-

corripientem ecclesiam non audiens, sicut ethnicus & publicus habetur. Cujus odium pro magno sacrificio Deo offerimus, dicentes cum Psalmista: Nonne, qui oderunt te, Domine, oderam; & super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio oderam illos; inimici facti sunt mihi. Cujus odii dignitatem veritas commendans ait: Si quis non odit patrem & matrem, & fratres & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Non ergò de odio justè reprehenduntur, qui animam nostram, cùm à via Dei exorbitamus, qui patrem, & matrem, & omnem affectum, qui nobis in via Dei obstat, odisse præcipimur. Inde est, quòd omni studio, omni conatu laboramus, ut hostes ecclesiæ nos quoque ut adversarios caveamus, & non quia nostri, sed quia Dei inimici sunt, odio habeamus. Porrò quod de pace cum omnibus hominibus habenda persuades, meminisse debes, quia præmisit Apostolus, si fieri potest. Fieri autem non potest, ut cum iis, qui Deo contrarii sunt, pacem habeamus. Quis autem nesciat, dominum salvatorem non solùm pacem commendare, quum dicit, Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis; sed etiam ipsam pacem existere, sicut ait Apostolus: Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unum? Quid ergo ait Pax nostra commendans pacem? Nolite (inquit) arbitrari, quia veni mittere pacem in terram, non veni pacem mittere, sed gladium. Quid est hoc? Quare pax gladium? quare pax bellum indicit? Nimirum ut destruatur pax diaboli. Habet enim & diabolus pacem suam, de qua Dominus dicit: Quum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea, quæ possidet. O quàm potenter per vos satellites suos, atrium suum hoc tempore diabolus custodit, qui scuto falsitatis & galea perfidiæ protecti, nulla veritatis jacula, nulla fidei spicula admittitis! Potest tamen Dominus noster, utpote fortior armatus superveniens, fortem vestrum vincere, & arma, in quibus confidit, auferre. Non ergo rectè culpamur, si pacem illam omni bello crudeliorem detestamur, quam ipsa veritas super Hierusalem flendo reprobat, dicens: Equidem in hac die, quæ ad pacem tibi, & quam Psalmus, super iniquos zelavi, pacem peccatorum videns. Quòd verò papam Gregorium, regem Rodolphum, marchionem Eggebertum pessimi interitus damnas, & dominum tuum, quia illis superstes est, bonificas; liquet profectò, ab omni spirituali te consideratione manere vacuum. Nonne beatius est bene mori, quàm malè vivere? Beati enim, qui persequutionem patiuntur propter justitiam. Jam & Neronem, quia apostolis Petro & Paulo; jam & Herodem, quia Jacobo Apostolo; jam & Pilatum, quia domino JESU Christo supervixerint, beatos æstimas. Qua opinione quid insanius aut infelicius dici potest? Quopropter & ab hac blasphemia linguam magniloquam compesce: nisi fortè in numero illorum te constituis, qui in fine justorum videntes gloriam, feram & infructuosam agentes pœnitentiam, præ angustia spiritus gementes dicent, Hi sunt, quos aliquando habuimus in derisum & in similitudinem improperii. Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. Ergo erravimus à via veritatis, & sol justitiæ non luxit nobis. Quid nobis profuit superbia? & divitiarum jactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia velut umbra. Quæ nos verba in memoria adamantina scribentes, omnem similitudinem, extollentem se adversus veritatem Dei, contemnimus: & gloriantes in tribulationibus, calumniari, proscribi & exterminari, denique occidi possumus; flecti vel vinci non possumus: & cum magno tripudio illud, quod tu puer adolescens, juvenis frequentatus, nondum corde senex concepisti, de patribus nostris exultamus, qui contemnentes jussa principum meruerunt præmia æterna. Porrò sententias tuas diligenti curiositate trutinantes, quasi spiritualia spiritualibus comparare volumus. Sed sicut, & reliqua non pauca. 461

Anno 1093, Dominus Emehardus ordinatur 6 calen. April. Verzeburg. Uratislaus, dux Bohemiæ, in venatu repentè de equo cadens, subitò moritur.

Conradus, filius Henrici imperatoris, patri suo hac de causa rebellavit: Henricus rex Adelheidam reginam, quam duxerat uxorem, odio cœpit habere: ideo incarceravit eam, & concessit, ut plerique vim ei inferrent: immò filium hortans, ut eam subagitaret. Quo recusante patris polluere stratum, eum rex

non suum, sed peregrini filium esse affirmavit, cujusdam principis de Suevia, cujus etiam faciem prædictus Conradus plurimum assimulavit. Regina autem post plurima & inaudita malorum genera sibi innocenter illata, de custodia, qua tenebatur, quoquomodo Dei miseratione liberata, ad potentissimam tunc temporis fœminam, Mathildam nomine, fugiendo pervenit. Quæ susceptam reginam ad venerabilem virum perduxit Urbanum, apostolicæ sedis antistitem: cujus provoluta pedibus, profusis lachrymis, ac intimis singultibus, omnē
462 suæ, quam pertulerat, calamitatis intimavit miseriam. Papa autem, agnita reginæ calamitate, humanitatis miseratione compassus, facta concione catholicorum, denuo Henricum regem excommunicavit pro illicitis ac nefandis, omnibusque seculis inauditis rebus, in legitima uxore sua perpetratis. Regina autem reversa est in regionem suam, & ingressa monasterium facta est abbatissa, ut quidam dicunt.

Eclipsis Solis facta est tertia hora diei, & draco visus est. Conradus igitur, patri suo rebellans, venit ad papam Urbanum, & solutus ab excommunicatione, in Longobardia regnavit contra patrem. Erat denique Conradus iste in omni bonitate & probitate conspicuus, humilis & modestus: qui paucos annos supervivens, postquam coronatus est, immaturè obiit.

Anno 1094, pestilentia magna fuit. Beatus Anselmus, Cantuarensis archiepiscopus, floret, qui multa scripsit. Priùs fuit pater monachorum in monasterio Petri, docens liberales artes, & viam amoremque patriæ cœlestis. Precibus suis ad Deum mortalitas sedata est, multaque alia miracula edidit. Præsumpta est illi talis assertio, quum abbas erat: Si in Deo tres personæ sunt, una tantùm res, & non sunt tres res, unaquæque per se separatim, sicut angeli, aut tres animæ, ita tamen, ut voluntate & potentia sint idem omnino: ergo pater & spiritus sanctus cum filio est incarnatus. Verùm author istius perversi dogmatis, à patribus & doctoribus ecclesiasticæ fidei circumventus & convictus, ac penè populo neci traditus, ut mortem evaderet, errorem abjurasse dicebatur. Contra quem errorem pater Anshelmus epistolam abbas inchoavit, episcopus consummavit, scribens ad Urbanum papam. Ad Valramum quoque, Numburgensem episcopum, de processione Spiritus sancti scripsit epistolam, in cujus capita ipsum Valramum episcopum, fautorem Henrici vehementer redarguit, seque papæ Urbani dictis & sanctionibus per omnia subditum ac obedientem declaravit. *Anshelmus, servus ecclesiæ Cantuarensis, Valramo, Numburgensi (a) episcopo. Scienti breviter loquor. Si certus essem, prudentiam vestram non favere successori Julii Cæsaris & Neronis, & Juliani apostatæ, contra successorem & vicarium Petri apostoli, libentissimè vos, ut amicissimum & reverendum episcopum salutarem. Quomodo autem ad defensionem veritatis, quam contra Græcos quæritis, secundum posse nulli deesse debemus, opusculum vobis misi, quod de Spiritus sancti processione contra illos edidi. De sacrificio verò, in quo idem Græci nobiscum non sentiunt, multis rationabilibus catholicis videtur, quod agunt Græci, non esse contra fidem Christianam:* quam quidem epistolam, quia longissima est, sicut superior, propter devitandum fastidium, hic interserere supersedebo, ad alia festinans. Ad Guilielmum etiam, Dersagiensem abbatem, brevem quidem epistolam scripseferat; in qua secundum quod interrogatus fuerat, de quodam comite ab apostolica sede excommunicato, de presbyterorum conjugio, de lapsis sacros ordines habentibus, de occultis criminibus, pollicitis & confessis, de his qui propter verecundiam, aut stultitiam, seu duritiam confiteri nolunt, & tamen superbè officium suum appetunt; cum maxima discretionis examinatione, humile quidem, sed scripturarum authoritate firmatum, reddidit responsum. Fecit etiam libros divina autho-

(a) BARONIUS, qui *ad a. 1094. n. 153.* hanc epistolam adfert, legit: *Episcopo Hurrenbergensi*, atque in margine addit: *Nurenbergensi*. Verum, utrumque corrupte.

authoritate equidem firmatos: unum de incarnatione Domini, qui dicitur *Cur Deus homo*, secundum, quem vocavit Monologion, tertium, quem intitulavit Prosagion. In meditationibus quoq; & orationibus componẽdis plurimis laboravit: in versibus aptandis, hexametro pentametroque extantibus, aliquantulum desudavit.

Anno 1095, Adelmannus, abbas sancti Albani, obiit. Lupuldus marchio, & Henricus palatinus comes, etiam obierunt.

Anno 1096, multa cœlitus portenta mira præsagiebantur: de quibus duo ponamus, ut de reliquis fidem certiorem habeamus. Species ignis in modum fulguris, ad longitudinem hastæ formata, sed lucidior, clarissimo die, & in ipso solis fulgore discurrens, oculos intuentium terrore improviso percutiebat, & tamen nemini nocebat. Super hæc quadam die, Sole ad occasum ruente, & nubecula in aëre nulla apparente, ignei quasi globi diversis aëris & locis emicuerunt, rursusque aliis in firmamenti partibus se condiderunt. Hoc quidam non ignem, sed angelicas fuisse opinabantur potestates, commotionem gentium, quæ sequuta est, præfigurantes. Dum ergo ista præ oculis adhuc haberentur, ecce quidam inclusus, cui nomen erat Petrus, in finibus Hispaniæ constitutus, claustris egressus totum commovit orbem, quandam circumferens chartulam, quam asserebat de cœlo lapsam, in qua continebatur, universam Christianitatem armis instructam, de cunctis mundi partibus ire debere Hierosolymam, eamque paganis inde pulsis perpetuò possidere cum finibus suis. Hoc autem evangelico confirmabat testimonio, *Et Hierusalem, inquit Dominus, calcabitur à gentibus, donec impleantur tempora gentium.* Unde provocati, non solùm rustici, sed etiam reges, duces, cæteræque mundi potestates, episcopi, monachi, reliqui quoq; ecclesiæ ordines ad hoc iter movebantur. Postremò consentiẽtibus dictis ejus cũctis, regna rectorib⁹, urbes pastoribus, vici vastãtur habitatoribus: & nõ tantùm viri & pueri, sed etiam mulieres quamplurimæ hoc iter sunt aggressæ. Mirabilis enim spiritus illius temporis homines impulit ad hoc iter aggrediendum. Nam fœminæ in hanc expeditionem exeuntes, virili utebantur habitu, & armatæ incedebant. Congregatis ergo in unum omnibus, qui ad hoc iter aggrediendum se signaverant, consilium inierunt, ut Judæos ubicunque constitutos, sponte seu coactos, ad Christianitatem traherent, ne alicubi Judaici nominis memoria remaneret, sed passim omnes interficerentur, quicunque Christianitatis nomen cum fidei signaculo non amplecterentur. Unde factum est, ut quidam ex eis, quamvis inviti, ad baptisma confugerent, ne rerum suarum substantiam simul & vitam amitterent. Plures eorum occidebantur, quorum substantiæ à Christianis diripiebantur. Hujus itaque doloris immanitate compulsi Judæi in seipsos irruerunt, & cultris se invicem vulneratos interemerunt. Viri uxoribus & cognatis non pepercerunt, matres filios cum filiabus occiderunt. Hierosolymitæ autem itinere suo pergentes, usque ad urbem Pannoniorum, quæ vocatur Merseburg, attingentes, magna ex parte interfecti sunt. Et meritò, quia enim viri cum mulieribus (ut suprà dictum est) incedebant, immunditiæ fornicationum & abominationum factæ sunt inter eos: idcirco iram 463
Dei promeruerunt. Godefridus autem, & Balduinus, frater ejus, cum reliquis perrexerunt, & cum maximo labore Antiochiam, ac postremò ipsam Hierosolymam cum reliquis urbibus ceperunt, Christo eis largiente virtutem & victoriam de inimicis. Post aliquot annos Godefridus dux obiit, & locum sepulturæ ad sepulchrum Domini promeruit. Balduinus verò ab exercitu Christianorum rex constituitur: per aliquot annos super Christianos regnavit: & paganis latius expugnatis, terras eorum cum urbibus, quas possederant, Christianis subjugavit. Theodoricus abbas sancti Albani constituitur.

Anno 1097, Henricus de Italia rediit, & Judæis de præterito anno vel coactè baptizatis legem & ritus Judaizandi conce-

concedit. Praxedis regina diſceſſit ab imperatore.

Anno 1098, Rucbardus, Moguntinenſis archiepiſcopus, regi excommunicato favere nolens, gratiam ejus perdidit, & in Turingiam ſecedens, per aliquot annos ibidem ſtetit.

Anno 1099, imperator Paſcha Ratiſbonæ celebravit, ubi his diebus magna mortalitas eſt facta, in qua Rabodo, Palentinus comes, cum aliis multis moritur. Conradus, Trajectenſis epiſcopus, 4 feria Paſchæ à negotiatore Phryſio crudeliter occiditur. Hermannus, Colonienſis epiſcopus, obiit: cui Fredericus ſucceſſit. Conradus, Einſtedenſis epiſcopus, obiit: pro quo Conradus conſtituitur. Urbanus papa, qui & Otto, obiit.

¶ Cui Richerus abbas, qui Paſchalis, ſuccedit annis 18. Cuidam religioſo in viſione revelata eſt mors Urbani. Cui interroganti, quis poſt eum futurus eſſet pontifex, reſpondit is, qui apparuit Richerus abbas. Rurſus illo interrogante, quamdiu vivere deberet, Reſpice (ait) ad ſuppedaneũ lectuli tui. Quumque reſpexiſſet, vidit jacentem ſchedulam parvam, ex una parte piloſam, & ex alia puram, paucis literis taliter inſcriptam: Terni, ter quaterni, ternique. Qui ſimul juncti, 18 fiunt. Rurſus autem illo ſciſcitante, cur prædicta ſchedula partim piloſa & partim pura eſt, reſpondit, Tempus papatus ejus partim placidum, partim turbulentum erit. Quod verum fuit. His temporibus exorta eſt ſecta monachorum, qui non nigris, ſed griſeis induuntur veſtimentis: cujus author extitit quidam Adam, ut dicunt. Paſchalis igitur pontifex in ſpecula totius eccleſiæ conſtitutus, juxta tenorem anteceſſorum ſuorum, Alexandri, Gregorii, Urbani, contra invaſores ſpiritualium chariſmatum decretum promulgavit: ac denuo Henri-
464 cum regem cum omnibus fautoribus ſuis excommunicatum pronunciavit. Interea Vigbertus, Romanæ & apoſtolicæ ſedis invaſor, moritur: & quia non habuit ſucceſſorem ſuæ ſectæ, ruit omnis populus ad Paſchalem papam, & ſic annihilata eſt hæreſis ejus, quæ hactenus vigebat. Quidam autem de fautoribus ejus rumorem ſparſerunt in populum, ad ſepulchrum ejus ſe vidiſſe divina micuiſſe luminaria. Quapropter Paſchalis zelo Dei inflammatus juſſit, ut effoderetur, & in Tibrim jactaretur. Quod & factum eſt. Paſchalis ſtatuit, ut quicunque de ſchiſmate hæreticorum ad unitatem & concordiam ſanctæ eccleſiæ catholicæ reverti vellent, priùs omnem hæreſim anathematizarent: ſicque, promiſſa apoſtolicæ ſedis pontifici Paſchali, ejusque ſucceſſoribus obedientia, ſub teſtimonio, Chriſti & eccleſiæ paci & unitati reconciliarentur. Ordo reconciliationis hujuſmodi eſt: Anathematizo omnem hæreſim, & præcipuè illam, quæ ſtatum præſentis eccleſiæ conturbat, quæ aſtruit & docet, anathema contemnendum, & eccleſiæ ligamenta ſpernenda eſſe. Hanc cum ſuis authoribus damno & anathematizo. Promitto autem obedientiam apoſtolicæ ſedis pontifici Paſchali, ejusque ſucceſſoribus, ſub teſtimonio Chriſti & eccleſiæ affirmans, quod affirmat, & damnans, quod damnat ſancta & univerſalis eccleſia. Hieroſolyma idus Julii capta eſt à Chriſtianis, eo die, quo diviſio Apoſtolorum facta eſt, Gotfrido duce exercitum ibi regente: & ſtatim eum Chriſtiani regem ſuper ſe conſtituerunt.

Anno 1100 actum eſt, quod ſequitur. *Paſchali, papæ Romanæ eccleſiæ, & omnibus epiſcopis, & univerſis Chriſtianæ fidei cultoribus, Piſanus archiepiſcopus, & Gotfridus dux, gratia Dei eccleſiæ ſancti ſepulchri nunc advocatus, & Regemundus, comes ſancti Ægidii, & univerſus Dei exercitus, qui eſt in terra Iſraël, ſalutem. Multiplicate preces & orationes cum jocunditate & exultatione in conſpectu Domini, quomodo Deus magnificavit ſuam miſericordiam, complendo in nobis ea, quæ antiquis temporibus promiſerat. Etenim quum capta Nicea, cunctus exercitus inde diſceſſerat, plus quam trecenta millia armatorum ibi fuerunt. Et licet hæc tanta multitudo, quæ univerſam Romaniam occupare poterat, atque epotare flumina omnia & paſcere omnes ſegetes una die poſſet: tamen cum plenitudine tanta conduxit eos Dominus, ut de ariete mini-*

minimus, & de bove vix 12 acciperentur. Praeterea etsi principes & reges Saracenorum contra nos surrexerint, tamen Deo volente, facilè victi & conculcati sunt. Ob hæc quidem feliciter acta quia quidam intumuerant, opposuit nobis Deus Antiochiam, humanis viribus inexpugnabilem, ibique per 9 menses nos detinuit, atque in obsidione extra ita humiliavit, ut in toto exercitu nostro vix centum boni equi reperirentur. Tandem aperuit nobis Deus copiam suæ benedictionis, & nunc etiam induxit nos in civitatem ad Turcos, & omnia eorum potestati nostræ tribuit. Quum hæc quasi viribus nostris acquisita teneremus, nec Dominum, qui hæc obtulerat, dignè magnificaremus, à tanta multitudine Saracenorum obsessi sumus, ut de tanta civitate nullus egredi auderet. Præterea fames ita convaluerat, ut vix ab humanis dapibus se aliqui abstinerent. Longum est enarrare miserias, quæ in civitate fuerunt. Respiciens autem Dominus populum, quem ita diu flagellaverat, benignè consolatus est nos. Itaque primò quasi pro satisfactione tribulationis lanceam suam, munus invisum à tempore apostolorum, pignus victoriæ nobis contulit: deinde corda hominum adeò animavit, ut illis, quibus ægritudo vel fames ambulandi vires negaverat, arma sumendi & viriliter contra hostes dimicandi virtutem infunderet: denique cùm triumphantibus hostibus fame & tædio deficeret exercitus Antiochiæ, & maximè propter discordias principum, in Syriam profecti, Varram & Marram, urbes Saracenorum, expugnavimus, & castella regionis obtinuimus. Quumque ibi moram disposuissemus, tanta fames in exercitu fuit, ut corpora Saracenorum jam fœtentium à populo Christiano jam comesta sint. Denique cùm divino monitu in interiora Hispaniæ ingrederemur, largissimam atque misericordem & victoriosissimam manum omnipotentis patris nobiscum habuimus. Etenim cives & castellani regionis, per quam procedebamus, ad nos cum multis donariis legatos præmittebant, parati servire nobis, & oppida sua reddere. Sed quia exercitus noster non multus erat, & in Hierusalem unanimiter venire festinabat: acceptis securitatibus tributarias eas fecimus, quippe quum de multis una civitatibus, quæ de maritimis illis sunt, plures homines haberet, quam in exercitu nostro fuissent. Quumque auditum esset Antiochiæ, atque Laodiceæ, & Rohas, quia manus Domini nobiscum esset, plures de exercitu, qui ibi remanserant, consequuti sunt nos apud Tyrum. Sic itaque Deo cooperante, usque ad Hierusalem pervenimus. Quumque in obsidione multum exercitus laboraret, maximè propter inopiam aquæ, habito concilio, episcopi & principes circumeundam esse civitatem nudis pedibus prædicaverunt, ut ille, qui pro nobis humiliter eam ingressus est, per humilitatem nostram pro se ad judicium de suis hostibus faciendum nobis eam aperiret. Placatus itaque Dominus hac humilitate, 8 die post humiliationem cum suis hostibus civitatem nobis tribuit, eo videlicet die, quo primitiva ecclesia inde abjecta fuit, quum festum de dispersione Apostolorum celebratur. In porticu Salomonis, & in templo ejus nostri equitabant in sanguine Saracenorum usque ad equorum genua. Deinde quum ordinatum esset, qui civitatem retinere deberent, & alii amore patriæ & pietate parentum suorum redire voluissent; nunciatum est nobis, regem Babyloniæ Ascalonam venisse, cum innumerabili multitudine militum, ducturum Francos, qui Hierosolymis erant, in captivitatem, & expugnaturum Antiochiam. Sed aliter Dominus de nobis statuerat. Itaque conscendimus obviam illis, relictis sarcinis & infirmis in Hierusalem cum præsidio. Quumque exercitus noster & hostium se conspexissent: genubus flexis adjutorem Deum invocavimus, ut, qui in aliis nostris necessitatibus legem Christianam confirmaverat, in præsenti bello, confractis viribus Saracenorum & diaboli, regnum Christi & Ecclesiæ à mari usque ad mare usquequaque dilataret. Sic Dominus adfuit, atque tantas tribuit vires, ut in hostem currere videns, fontem aquæ vivæ sitientem cervum segnem adjudicaret, miro videlicet modo, quum in exercitu nostro non ultra 5000 militum, & 15000 peditum fuissent: & in exercitu hostium 100000 equitum & 400000 peditum esse potuissent. Tunc mirabilis in servis suis Dominus apparuit, quum, antequam confligeremus pro solo impetu nostro, hanc multitudinem in fugam vertit, & omnia eorum arma diripuit, ut, si deinceps nobis vellent repugnare, non citò haberent 465

arma. Spolia inaudita, & thesaurum regis Babylonia obtinuimus. Ceciderunt ibi Maurorum ultra 100000 gladio. Timor autem eorum tantus erat, ut in porta civitatis ad 2000 suffocati sint. De his verò, qui in mari interierunt, non est numerus. Spineta etiam ex ipsis occiderunt. Pugnabat certè pro nobis Deus. Pridie quàm bellum fieret, multa millia camelorum & boum & ovium cepit exercitus. Principum jussu populus hac divisit: ad pugnam progrediens multas turmas istorum animalium comitabantur miraculosè, & stabant cum stantibus, & currebant cum currentibus. Nubes ab æstu Solis defenderunt nos, & refrigerabant. Celebrata itaque victoria, reversus exercitus est Hierusalem, relictoque ibi Gotfrido duce, comes sancti Ægidii, & Rupertus comes Normanniæ, & Rupertus comes Flandriæ, Laodiceam reversi sunt: ibi classem Pisanorum & Boëmundi invenerunt. Quumque archiepiscopus Pisanus Boëmundum & dominos nostros concordare fecisset, regredi Hierusalem pro Deo & fratribus suis Regemundus disposuit. Ad igitur tam admirabilem fratrum vestrorum fortitudinis devotionem, ad tam gloriosam omnipotentis Dei retributionem, ad tam exoptandam omnium peccatorum nostrorum per Dei gratiam remissionem, & catholicæ Christi ecclesiæ, & totius Latinæ invitamus vos ad exultationem, & omnes episcopos & bonæ vitæ clericos & monachos, & omnes laicos, ut ille vos ad dexteram Dei consedere faciat, qui vivit & regnat Deus per omnia secula. Rogamus & obsecramus vos per Dominum Jesum, qui nobiscum semper fuit, & collaboravit, & ex omnibus tribulationibus nos eripuit, ut fratrum sitis memores vestrorum, qui ad vos revertuntur, benefaciendo eis, & solvendo debita eorum, ut vobis Deus benefaciat, & vos absolvat ab omnibus peccatis, ut in omnibus, quæ vel nos vel illi apud Deum meruimus, partem vobis concedat, Amen. Hyems dira & fames magna. Clemens papa, qui & Vigbertus, obiit. Otto, Argentinensis episcopus, obiit. Vdo marchio & alii plures Saxonum barbaros, qui & Luitici vocantur, invasit, & cum honore triumphavit. Gotfridus rex apud Hierusalem obiit, qui exercitum Christianorum regebat, & sepultus est juxta Calvariæ locum, ubi Dominus noster crucifixus est: & statim Christiani fratrem ejus Balduinum super se regem constituerunt.

Anno 1101, imperator Nativitatem Domini Moguntiæ celebravit, Pascha autem Leodii. Conradus, filius imperatoris, in Italia obiit, & sepultus in civitate Florentia. Egilbertus, Trevirorum archiepiscopus obiit: pro quo Bruno constituitur. Liemarus, Bremensis archiepiscopus, obiit.

Anno 1102, Cyclus 19 incipit, indictione 10. Imperator Nativitatem Domini Moguntiæ celebravit. Imperator Flandriam cum exercitu adiit, & pacificè rediit. Rupertus, episcopus Babembergensis, obiit: pro quo Otto constituitur. Hartuigus, Magdeburgensis archiepiscopus, obiit: pro quo Henricus constituitur.

Anno 1103, imperator Nativitatem Domini Moguntiæ celebravit. Cuono comes occiditur.

Anno 1104, imperator Nativitatem Domini Ratisbonæ celebravit, Pascha autem Moguntiæ. Joannes, Spirensis episcopus, obiit.

Anno 1105, Henricus, filius Henrici imperatoris, invaso regno cœpit regnare, vivente patre. Voluit autem Henricus senior Saxoniam hostili manu invadere, propter quosdam catholicos, quod minimè perficere potuit, quia filius eum detestabatur, quemadmodum & cuncti fideles; quoniam excommunicatus denunciabatur à tribus apostolicæ sedis præsulibus, Gregorio scilicet, Urbano, & Paschali. In ipsa verò expeditione, quia Saxoniam moliebatur intrare, filius quadam nocte de exercitu ejus cum paucis aufugit. Henricus de discessione filii tristatus, intermissa jam dicta expeditione, infecto negotio revertitur. Filius verò Sueviam petens, à legato Romani pontificis Gevehardo, Constantiensi episcopo, de excommunicatione absolvitur, & matris ecclesiæ gremio restituitur. Inibi ergo ecclesiasticis rebus sacris pro tempore ordinatis, assumpto secum legato Romano, Boariam Saxoniamque petiit; invasores synodaliter deposuit; reliquos verò fautores

res

res hæresiarchæ ab officio suspendit, ac subjacere examini papæ coëgit. Ruchardus, Moguntinensis archiepiscopus, 8 anno, postquam discesserat, propriæ sedi restituitur. Imperator Nativitatem domini Moguntiæ celebravit, Pascha quoque. Emehardus, Verzeburgensis episcopus, obiit.

Anno 1106, imperator ante Nativitatem Domini à filio capitur. Henricus rex Nativitatem domini Moguntiæ celebravit, ibique conventum habuit de habenda pace. Communicato consilio principum, patrem suæ curiæ præsentavit, qui pridie calend. Januariis apud Ingelheim prædicto filio suo coram quibusdam principibus regnum tradidit. Et licet hoc fecisset, tamen nequaquam ea, quæ pacis sunt, à filio adipiscitur. Cometa stella visa est. Magnus dux Saxoniæ obiit, cujus ducatum obtinuit Lutgerus comes, filius Gevehardi, quum non haberet hæredem. Henricus junior Coloniam obsidet ad injuriam patris. Sed interim moritur pater apud Leodiū constitutus, & Spiram deportatus, in quandam desertam ecclesiolam deponitur insepultus, pro eo, quod à tot & tantis patribus, tanto tempore permansisset excommunicatus. Verùm in brevi epilogo onerosam istius viri complectar historiam. Henricum, hominem perversum, & justo judicio ab ecclesia ejectū, omnibus revera constat manifestum. Vendidit enim omnia spiritualia, fuit inobediens apostolicæ sedi, & in ipsam sedem fecit supplantationem, substituendo Vigbertum Gregorio, in legitima uxore sua modum Christianitatis excedendo, apostolicæ sedis sententiam parvipendendo. Hinc orta est maxima persequutio in ecclesia Dei, faciente invidia & discordia: quoniam unus alium persequebatur, frater fratri obloquebatur; quidam favebat regi, alius papæ: unde factum est, ut multi perirent. In tantum enim crevit hoc malum, ut apostolica censura pro nihilo haberetur, & ipsa excomunicatio jam facta ignoraretur. Enimverò ut de illo omnia loquar, erat valde misericors. Aliqui enim, dum sederet ad requisita naturæ, eū perforare volentes, capti sunt, & ante eū ducti, qui convicti & confessi, abire jussi sunt impuniti. Multi etiam principes, qui ei multa mala fecerunt, atq; magnum contemptum ingesserunt; mox ut ei se prostraverunt, omnia eis condonavit. Et quamvis esset valde compatiens & misericors in eleemosynis pauperum, obstinata tamen mente in excommunicatione permansit: quæ omnia bonitatis ejus opera obnubilant. Pater ejus apud Botfeld (a) quum ægrotaret, (nam in jecore cervi mortem comederat) rogavit, immo imperando impetravit, ut filio suo jurarent ad obtinendum imperium. Quod quidem fecerunt, quum esset octo annorum, & nondum baptizatus. 466

¶ Romanorum 96, quintus Henricus, filius Henrici tertii imperatoris, regnavit annis viginti.

Anno 1107, rex Nativitatem Domini Ratisbonæ celebravit, Pascha verò Moguntiæ. Henricus rex dum in Goslarienſi oppido conventum habuisset, & jura regni, prout voluit, disposuisset, subitò tempestas nimiùm horribilis, fulgurū, coruscationum, tonitruorū exorta, regem & omnem populū perterruit. Adeò enim vehemens fuit, ut ensem regalem perstringens, partem non modicam in acumine cum baltheo clypei regalis absumeret, coriumq; interi⁹ clypei per partes in rugam converteret. Dicitur etiam, quòd vulnusculum regi in maximo digito pedis dextri inflixerit, & hoc idem portaverit, quamdiu vixisset. Eodem anno rex Flandriam cum valida manu intrat; ferro & igne cuncta devastat; Rupertum comitem cum omni populo subjugat.

Anno 1108, rex Aquisgrani Nativitatem Domini celebrat. Henricus rex Pannoniam ingreditur, ubi ob infidelitatem quorundam principum nihil memoria dignum ab eo agitur. Eodem anno Bohemorum ferè ad 3000 virorum, à proprio duce necati sunt. Hoc etiam anno cœptum est novum monasterium construi in monte sancti Dysibodi. Piæ namque memoriæ Burchardus, abbas divi Jacobi Moguntiæ, quem dominus archiepiscopus Ruchardus ecclesiæ beati Dysi-

(a) Vide, quæ de hoc loco notavi ad *REGINONIS* a. 1056.

Dysibodi primum abbatem præfecerat, 2 calen. Julii primum fundamenti lapidem jussu præfati præsulis posuit.

Anno 1109, rex Nativitatem Domini Moguntiæ celebravit. Eodem anno desponsata est ei filia regis Anglorum. Henricus rex Coloniam ingreditur, eaque præda & incendio vastata revertitur. Ruchardus, Moguntinensis archiepiscopus, obiit; cui successit Adelbertus, regis cancellarius.

Anno 1110, rex valida manu Italiam ingreditur: ejus oppida, castella, municipia, rapina & incendio depopulatur. In cujus exercitu erant 3000 armatorum militum, excepta servorum sequentiumque multitudine, quorum non opus videtur numerum describere. Paschalis pontifex universalis, collecto concilio Romæ in basilica beati Petri apostoli, præsente Henrico rege, pronunciavit decretum, seque illud complere velle
467 cum justitia & authoritate confirmavit: scilicet ut ecclesiæ decimis & oblationibus contentæ essent; rex verò prædia & regalia, ducatus scilicet, marchionatus, comitatus, & advocatias dudum à Carolo, ejusque successoribus, Christianis imperatoribus, ecclesiæ collatas reciperet: ea conditione, ne pontifices regali manu, annulo, & virga investirentur, quæ sancto spiritui authoritatique sanctorum canonum contraria viderentur. Sed qualiter hæc gesta sint, scripta ipsius imperatoris melius insinuabunt. *Henricus Dei gratia, Romanorum imperator Augustus, omnibus Christi fidelibus in ecclesia. Notum esse volumus dilectioni & discretioni vestræ, ea, quæ inter nos & dominum illum Paschalem erant, quomodo incepta tractata sint: scilicet de conventione inter me & ipsum, de traditione Romanorum in me & meos, ut audita intelligatis, intellecta examinetis, examinata dijudicetis. Igitur dum in eo totus essem, ut me ad ecclesiæ utilitatem & ipsius votum, si justum esset, componerem, cœpit exaltationem & dilatationem regni super omnes antecessores meos promittere. Studebat tamen subdolè, quomodo regnum & ecclesiam à statu suo discinderet, tractare. Quod sic facere aggressus est. Regno quidem jam à Carolo 400 & amplius annis, & sub 63 apostolicis investituras episcopatuum, eorundem authoritate & privilegiorum firmitate tenenti, absque omni audientia auferre volebat. Et quum per nuncios nostros ab eo quæreremus, quid de nobis fieret, in quo regnum nostrum constat, quomodo ferè omnia antecessores nostri ecclesiis concesserunt, & tradiderunt, subjunxit: Fratres ecclesiæ decimis & oblationibus suis contentæ sint: rex verò prædia & regalia, quæ à Carolo & Ludovico, Ottone & Henrico ecclesiis collata sunt, sibi & successoribus suis recipiat & detineat. Ad hoc quum nostri responderent, nos quidem nolle violentiam ecclesiis inferre, nec ista subtrahendo tot sacrilegia incurrere: fiducialiter promisit, & sacramento pro eo firmavit dominica Esto mihi, se omnia hæc cum justitia & authoritate ecclesiis auferre, nobisque & regno cum justitia & authoritate reddere: nostris itidem firmantibus, si hoc (ut promissum est) ita complesset, quod tamen nullo modo fieri posse sciebat: me quoque (uti quærebat) investituras ecclesiarum resignaturum: sicut in charta conventionis plenius poteris videre. Hæc est charta conventionis ejus ad me: Dominus papa præcipiet episcopis præsentibus in die coronationis regis, ut dimittant regalia regno, quæ ad regnum pertinebant tempore Caroli, Henrici, & aliorum prædecessorum ejus, & scripto firmabit sub anathemate, ne quis eorum vel præsentium, vel absentium, vel successorum eorum, intromittant se ullo modo, vel invadant eadem regalia, id est, civitates, ducatus, marchias, comitatus, monetas, teloneum, mercatum, advocatias, omnia jura centurionum, id est, villicorum, turres & villas, quæ regni erant, cum omnibus pertinentiis suis, militiam & castra. Nec ipse regem & regnum super his ulterius inquietabit, sed privilegio suo sub anathemate confirmabit, ne posteri sui inquietare præsumant: regem benignè & honorificè suscipiet, & more prædecessorum suorum catholicorum, scienter, non subtractò coronabit, & ad tenendum regnum cum his omnibus officii sui auxilio adjuvabit. Si dominus papa hæc regi non adimpleverit: ego Petrus Leonis juro, quòd tota potentia mea tenebo ad*

dimi-

dominum regem. Obsides autem nisi effugerunt, reddemus altero die post coronationem regis. Si per papam remanserint, ut non coronetur, similiter reddemus Dominico die, quum rex ad processionem venerit: Obsides dabo Gratianum, filium meum, & filium Vizonis filii, & filium sororis meæ, si eum habere potero. Hæc sunt sacramenta ex parte domini papæ: Ego Petrus Leonis juro vobis, quia dominus papa proximo die dominico adimplebit regi, quod in charta conventionis scriptum est. Hæc sunt sacramenta ex parte regis: Ego comes Hermannus, ego comes Gotfridus, ego Volmarus, ego Adelbertus juro vobis, quia dominus rex proxima 4 vel 5 feria, ita principes jurare faciet, & obsides dabit, sicut in charta conventionis scriptum est. Et sic observabunt domino papæ, eo tenore, si dominus papa proximo die Dominico sic adimpleverit regi per omnia, sicut in charta conventionis scriptum est. Ego verò ut ostenderem, nullam ecclesiarum Dei disturbationem ex velle nostro procedere, in cunctorum oculis astantium & auribus hoc decretum promulgavi: Ego Henricus Dei gratia, Romanorum imperator Augustus, affirmando & beato Petro, omnibus episcopis & abbatibus, & omnibus ecclesiis, omnia, quæ antecessores mei reges, vel etiam imperatores, eis concesserunt vel tradiderunt; & quæ illi pro spe æternæ retributionis obtulerunt, do. Ego peccator pro timore terribilis judicii ullo modo subtrahere recuso. Hoc decreto à me lecto & subscripto, petii ab eo, ut, sicut in charta conventionis ejus scriptum est, mihi adimpleret. Quum ergo suprà dictæ postulationi insisterem, scilicet, ut cum justitia & authoritate, promissa mihi conventione, firmiter universis in faciem ejus resistentibus, & decreto suo palàm hæresim inclamantibus, scilicet episcopis, abbatibus, tam suis quàm nostris & omnibus ecclesiæ filiis: hoc, si salva pace ecclesiæ dici potest, privilegium proferre noluit. Paschalis episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Henrico regi, & ejus successoribus imperatoribus, &c. Divinæ legis institutionibus sancitum est, & sacris canonibus interdictum, ne sacerdotes curis secularibus occupentur, néve ad comitatum, nisi pro damnatis eruendis, atque pro aliis, qui injuriam patiuntur, accedant. Unde & apostolus Paulus inquit: Judicia si habueritis,

contemptibiles, qui sunt in ecclesia, illos constituite ad judicandum. In vestri autem regni partibus episcopi vel abbates adeò curis secularibus occupantur, ut comitatum assiduè frequentare, & militiam exercere cogantur; quæ nimirum aut vix, aut nullo modo sine rapinis, sacrilegiis, incendiis, aut homicidiis exhibetur. Ministri verò altaris, ministri curiæ facti sunt: quia civitates, ducatus, marchionatus, monetas, turres, & cætera ad regni servitium pertinentia à regibus acceperunt. Unde etiam mos ecclesiæ intolerabilis inolevit, ut electi episcopi nullo modo consecrationem acciperent, nisi prius per manum regiam investirentur. Aliquando etiam vivis episcopis, investiti sunt. His & aliis plurimis malis, quæ per investituram plerunque contigerant, prædecessores nostri, Gregorius octavus, & Urbanus secundus, felicis memoriæ pontifices excitati, collectis frequenter episcopalibus conciliis, investituras illas manus laicæ damnaverunt; & si qui clericorum per eam tenuissent ecclesias, deponendos; datores quoque communione privandos percensuerunt, juxta illud Apostolicorum canonum capitulum, quod se ita habet: Si quis episcopus seculi potestatibus usus, ecclesiam per ipsos
obtineat, deponatur, & segregetur, omnes- 468
que, qui illi communicant. Quorum vestigia subsequentes & nos, eorum sententiam episcopali concilio confirmamus. Tibi itaque, fili charissime, Henrice Rex, & nunc per officium nostrum, Dei gratia Romanorum imperatori, & regno, regalia illa dimittenda præcepimus, quæ ad regnum manifestè pertinebant, tempore Caroli, Ludovici, Ottonis, & cæterorum prædecessorum tuorum. Interdicimus etiam, & sub anathematis districtione prohibemus, ne quis episcoporum seu abbatum præsentium vel futurorum eadem regalia invadant, id est, civitates, ducatus, marchias, comitatus, monetas, teloneum, mercatum, advocatias, jura centurionum & turres, quæ regni erant, cum pertinentiis suis, militiam & castra; & ne se deinceps, nisi per gratiam regis, de ipsis regalibus intromittant. Sed nec posteris nostris liceat, qui post nos in apostolica sede successuri erunt, aut te, aut regnum super hoc inquietare negotio. Porrò ecclesias cum oblationibus & hæreditariis possessionibus, quæ ad regnum manifestè pertinebant, libe-

ras manere decrevimus, ficut in die coronationis tuæ omnipotenti Domino in conspectu totius ecclesiæ promisisti. Oportet enim episcopos curis secularibus expeditos, curam suorum agere populorum, nec ecclesiis suis abesse diutius. Ipsi enim juxta Paulum Apostolum pervigilant, tanquam rationem pro animabus eorum reddituri. De traditione verò in nos, vel in nostros sic se res habet. Vix portas civitatis ingressi sumus, cùm nostris infra muri mœnia securè vagantibus, quidam vulnerati, alteri interfecti, omnes verò spoliati, aut capti sunt: ego tamen quasi pro levi causa non motus, bona & tranquilla mente usque ad ecclesiæ beati Petri januas, cum processione perveni. Quod sic gestum fuisse, rei veritas, multorum astipulata testimoniis, qui interfuere, protestatur. (a)

Anno 1111, rex Nativitatem Domini apud civitatem Florentiam celebrat, & post Pascha à papa imperator consecratur.

Anno 1112, imperator Nativitatem domini Goslariæ celebravit. Adelbertus episcopus capitur.

Anno 1113, imperator Nativitatem Domini apud Erphesford celebravit. Obiit Burchardus, abbas sancti Jacobi, qui etiam fuit primus abbas in monte
469 sancti Dysibodi, cui successit dominus Adelhunus, vir in omni opere strenuus, & in universa morum probitate conspicuus, annis quindecim.

Anno millesimo centesimo decimo quarto, imperator Nativitatem Domini Babembergæ celebravit, & post Epiphaniam apud Moguntiam nuptias fecit. Ludovicus de Turingia capitur. Principes regni conjurant adversus regem.

Anno millesimo centesimo decimo quinto, imperator Nativitatem Domini Goslariæ celebravit, & post octavam Epiphaniæ, cum Saxonibus pugna facta multos suorum perdens, revertitur, & Pascha Moguntiæ celebravit. Adelbertus episcopus de captivitate liberatur.

Anno millesimo centesimo decimo sexto, imperator Nativitatem Domini Spiræ celebravit, & post octavam Epiphaniæ Adelbertus archiepiscopus apud Coloniam, in festo sancti Stephani protomartyris, ab Ottone, Babembergensi episcopo, consecratur. Imperator Italiam secundò intravit. Theodoricus, abbas sancti Albani, obiit, pro quo Bertolphus constituitur.

Anno millesimo centesimo decimo septimo, in octava sancti Joannis Evangelistæ, terræ motus bis inter diem & noctem tam terribilis per totum orbem terrarum factus est, ut multa ædificia corruerent, & homines vix effugerent: sed maximè in Italia, ubi tam periculosus & horribilis fuit, ut manifestum Dei judicium super se homines expectarent: quum per diversa loca Italiæ civitates, castella, villæ, cum hominibus inibi commorantibus, subitò ab hiatu terræ deperirent. Nam & montes scissi sunt, & flumina, terra degluttiente, exsiccata sunt, ut, qui vellent, pedibus transire possent. Nec non fluvius Padus de alveo suo se erigens, in modum fornicis, in altum se extulit, ut via pateret inter terram & aquam, & apertè daretur intelligi, quòd cladis fluctibus mundo exitum minaretur. Et quum sic diutius aqua penderet, tandem in semetipsam tanto sonitu demittitur, ut murmur illius per aliquot miliaria audiretur. His tam mirandis, tamque tremendis signis circunquaque divulgatis, & tribus diebus in jejuniis & orationibus per totam Italiam, ab omnibus peractis: apud Cremonam quidam infanculus, in cunis jacens, pannis obsitus, in primam loquendi vocem contra naturam os aperuit; matremque suam escas parantem fratri suo majori, qui plorando panem petiverat, à corporis curis compescuit, asserens, sibi Dei genitricem Mariam, ante tribunal Christi stantem, instantissimisque precibus pro judicio, quod mundo propter peccata sua dare intenderat, ipsi supplicantem: ac post hæc deposuit eloquium, usque ad tempus humanæ con-

(a) De hac, circa Investituram Episcoporum, controversia uberius egi in Syntagmate Historiæ Germanicæ *diss. XVI. §. III. seqq.*

conditioni congruum. Hæc autem tanta & tam horribilia mirabilia hi, qui viderunt, pericula mortis vix evaserunt; & non sunt compuncti, nec gratias egerunt Deo pro evasione sua. Qui verò audierunt tam stupendum signum, non glorificaverunt Deum, sed indurati in maliciis suis, majora peccata prioribus addiderunt. Nam hoc eodem anno multa perpetrata mala, conjurationes injustæ, incendia, homicidia, concremationes ecclesiarum, & abstractiones bonorum inibi Deo servientium, sed maximè in partibus Galliæ, ubi cives contra cives consurgunt, & sibi non consentientes capiunt bona, diripiunt civitates, castella, domos, villas destruunt, incendunt; homines non humano, sed pecudum more dilaniant, atque interimunt. Bis etiam hoc anno eclipsis Lunæ facta est, scilicet decimo sexto calendis Julii, & tertio idus Decembris. Mirabile quoque signum decimoseptimo calend. Januariis in cœlo apparuit, variis coloribus permixtum.

Anno millesimo centesimo decimooctavo, imperator de Italia revertitur.

Anno millesimo centesimo decimo nono, obiit Obertus, Leodiensis episcopus, & Adelgas, Magdeburgensis episcopus, & Henricus de Suchuende. Obiit & Joannes papa, qui & Gelasius, apud Cluniacum.

§ Cui successit Otto, qui & Callistus, Viennensis archiepiscopus. Imperatoris & principum conventus juxta Moguntinum in festivitate Petri & Pauli habitus. Remensi synodo præsedit Callistus papa, calendis Octobris. Volpertus abbas sancti Albani constituitur.

Anno millesimo centesimo vicesimo, Dieggerus, Metensis episcopus, obiit.

Anno millesimo centesimo vicesimo primo, Fridericus, Leodiensis episcopus, obiit, pro quo Adelberd, frater Godfridi ducis, constituitur.

Anno millesimo centesimo vicesimo secundo, Cyclus vicesimus quartus incipit, indictione decima quarta. Generalis absolutio banni per Lampertum, tunc Ostiensem episcopum, post papam effectum, & dictum Honorium. Cuno, Argentinensis episcopus, deponitur, & Bruno constituitur. Gebehardus in Wirzeburg episcopus constituitur.

Anno millesimo centesimo vicesimo tertio, Bruno, Spirensis episcopus, obiit: cui Arnoldus successit.

Anno millesimo centesimo vicesimo quarto, Brunus, Trevirorum episcopus, obiit. Eclipsis Lunæ tertio nonas Februarii contigit.

Anno millesimo centesimo vicesimo quinto, Henricus quartus imperator, sed hujus nominis quintus rex, obiit: pro quo Lotharius, dux Saxoniæ, tertio calendis Septembris, Moguntiæ constituitur, & idibus Septembris Aquisgrani coronatur à Friderico, Coloniensi archiepiscopo.

§ Honorius, papa centesimus quinquagesimusquartus post Petrum, sedit annis quinque, mensibus duobus, & diebus octo.

Mathildis regina in Anglia ad patrem suum proficiscitur, manum sancti Jacobi secum deferens: per quod irreparabile damnum regno Francorum intulit.

Rege apud Ratisbonam in conventu principum inquirente, prædia judicio proscriptorum, à rege si justè forisfactoribus *(a)* abjudicata fuerint, vel pro 470
his, quæ regno attinent, commutata; utrùm cedant ditioni regiminis vel proprietati regis: judicatum, potius regiminis subjacere ditioni, quàm regis proprietati. Legati pro confirmando rege Romam mittuntur, Gerhardus cardinalis, Cameracensis, & Virdunensis, episcopi.

Anno millesimo centesimo vicesimo sexto, § Romanorum 97 regnavit Lotharius.

Obiit Hartuinus, Ratisbonensis episcopus,

(a) Dicebantur, qui publica delicta commisissent. Controversia igitur erat, an bona proscriptorum Imp. an vero Regno cedere debeant: & posterius decretum; licet hujus controversiæ, & Principum Conventus nullam aliàs mentionem esse factam, norim.

ſcopus, pro quo Cono, Sigebergenſis abbas, conſtituitur. Filius ducis Bajoariæ ducatu Saxoniæ à rege donatur. Mortuo Magdeburgenſi archiepiſcopo, rex ibidem curiam in Paſcha habuit. Arnoldus, Spirenſis epiſcopus, obiit: pro quo Sigefridus conſtituitur. Norbertus, vir religioſus, eccleſiæ apud Vormatiam præficitur. Arnoldus, Magdeburgenſis epiſcopus, occiditur. Rex, dum Ottonem, quem ducem ordinaverat, hyemis tempore Boëmiam introducere vellet, Udalricus, qui terras illas occupaverat, ducatum ſibi defendere parabat. Sed, dum miles ferro viam per ſylvam aperit, repentè hoſtes ſupervenientes, ipſum Ottonem, aliosque multos fortes viros interficiunt. Adelbertus marchio cap tur.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo ſeptimo, rex Nativitatem Domini Coloniæ celebravit. Caſtrum Nurenbergenſe obſeſſum per duos menſes à rege & duce de Bohemia, ſed absque effectu ſoluta eſt obſidio. Guillielmus, princeps Burgundiæ, occiditur à ſuis. Carolus, comes Flandriæ, ſuper omnes ſui temporis principes juſtitiæ mirabilis ſectator, coram altari, quum orationibus piis attentus eſſet, à ſuis hominibus occiditur. Rex Dominicæ Reſurrectionis feſtum Goſlariæ celebravit. Conradus de Zeringa coram plerisque Burgundionum optimatibus, principatu Burgundiæ apud Spiram civitatem ſublimatur. Rex, in feſto Pentecoſtes, apud urbem Merſeburg, duci Bavarorum filiam ſuam, juxta regalem magnificentiam, conjugio ſociavit. Obierunt hi: Theodoricus Monaſterienſis, Udalricus Conſtantienſis, Ebhardus, Argentinenſis, Perodelberus Leodienſis, & Godebaldus Trajectenſis, epiſcopi.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo octavo, rex Nativitatem Domini Verzeberg celebravit, ubi Embrichonem epiſcopum conſtituit. Spira obſeſſa
471 ab idibus Auguſti usque ad calendas Novemb. Leodienſis electus Alexander, Moguntiæ inveſtituram ſuſcepit à rege. Bernhardus Podelbornenſis epiſcopus conſtituitur. Trajecti epiſcopus ordinatur Andreas, præpoſitus Leodienſis. Rex Paſcha Merſeburg regio more celebravit, ubi filium ducis Bohemiæ in ſabbato ſancto ad hoc ipſum directum, de ſancto fonte ſuſcepit. Obiit Henricus, marchio de Staden: *(a)* cujus marchiæ Udo Frankenlauff præficitur. Lubaldus quoque, marchio de Sceyre, vir corpore & animo præſtans, defungitur. Marchio Tiebaldus rogatu ducis Boariæ in gratiam regis recipitur. Adelhunus, ſecundus abbas in monte ſancti Dyſibodi, defungitur 15 Julii, cui ſucceſſit Fulcardus abbas.

Anno 1129, Spira ſecundò obſeſſa, ab idibus Julii usque ad calend. Januarias. Rex Nativitatem Domini Vormatiæ celebravit. Halverſtadenſis epiſcopus, à ſuis canonicis Romæ inique accuſatus, à legato papæ deponitur. Henricus, Virdunenſis epiſcopus, à Matthæo Albanenſi, apoſtolico legato, deponitur. Bruno, Argentinenſis epiſcopus, interventu reginæ & epiſcoporum quadriennio expulſus, gratiam regis conſequitur. Conradus dux, frater Friderici, ducis Sueviæ, Trevirenſem archiepiſcopum apud Longobardiam cepit, & Parmenſibus pro ſexc*entis* libris tradidit. Rex *Purificationem* ſanctiſſimæ virginis Mariæ apud Altenam *(b)* civitatem fecit, ubi Giſilbertum, Trajectenſis eccleſiæ oppreſſorem, decollare ipſe fecit, quarto idus Januarii.

Anno 1130, Spira deditione ſubacta. Obiit Honorius 154 papa poſt Petrum. Pro quo conſtitui ſunt duo: id eſt, Gregorius, qui dictus eſt Innocentius; & Petrus, qui cognominatus eſt Anacletus, filius cujusdam potentis viri Romanorum, Petri Leonis. Et apud Cluniacenſe cœnobium monachus Bertholdus, Hiltinenſis *(c)* epiſcopus, obiit:

(a) De hoc ſupra *ad a. 1087.* Idem confirmat *ANNALISTA SAXO ad a. 1128.* ſcribens: *Henricus Marchio, filius Udonis Marchionis, mortuus eſt.*

(b) *ANNALISTA* tamen *SAXO*, Lotharium hoc anno feſtum Purificationis Coloniæ celebraſſe, dicit.

(c) Potius Hildesheimenſis Epiſcopus, ſecundum dictum Annaliſtam.

ût: pro quo Bernhardus magister scholarum constituitur. Volpertus, abbas sancti Albani, obiit: pro quo Vernherus constituitur. Burchardus, Cameracensis episcopus, obiit. Udo de Frankenlauff *(a)* ab hominibus Adelberti comitis occiditur. Hermannus de Vinzenberg Burchardum de Lochenheim, *(b)* virum regi fidelissimum, in colloquium vocans, occidit. Ludovicus comitatum Thuringiæ, Hermanno judicio sublatum, à rege suscepit. *(c)* Castrum Nurmbergense regi traditur. Dedicatum est altare sancti Stephani, quod in Australi parte novi monasterii situm est, à domino Adelberto, Moguntinensi archiepiscopo, in honorem domini nostri JESU CHRISTI, & beatissimæ Mariæ, & omnium præcipuè martyrum, & nominatim sancti Stephani protomartyris, Laurentii, Vincentii & Albani.

Anno 1131, rex Nativitatem Domini Gandersheim transegit. Gerhardus cardinalis cum legatione apostolica supervenit; nuncians, dominum papam colloquium ipsius super omnia desiderare. Concilio Remensi præsedit Innocentius papa, 14 calend. Novembris, præsente Ludovico, rege Franciæ: cujus filium adhuc parvulum Regem consecravit. Rex autem Lotharius Leodium, cum principibus totius regni, archiepiscopis, episcopis, ducibus, marchionibus, palatinis, comitibus, & etiam cæteris nobilibus, ad curiam condictam venit. Advenientem ibi papam rex magnificè suscepit. Dominus papa regem ad comprimendam tyrannidem Petri Leonis, apostolicæ sedis invasoris, Romam invitabat, plenitudinem imperii in eadem Romana civitate, sicut decebat, offerens. Concilium Moguntiæ habitum, præsente Lothario rege, præsidente Matthæo Albanensi, cum Moguntinensi archiepiscopo, ubi Bruno, Argentinensis episcopus, præsentibus Augustense, Einstedense, Babenbergense, Wurzeburgense, Spirense, Vormatiense, episcopis, à clero & populo, super violentia, intrusione, & consecratione impetitus, in manus archiepiscopi & cardinalis Argentinensem reconsignavit episcopatum. Obierunt archiepiscopi, Fridericus Coloniensis, & Meginherus Trevirensis.

Anno 1132, rex Nativitatem Domini Coloniæ celebravit, ubi constituti sunt archiepiscopi, Brunus Coloniensis & Adelbertus, qui mox consecrati sunt à Vilielmo Prænestino, apostolici legato. Rex in Assumptione sanctæ Mariæ in Italiam expeditionem movit. Conno, Ratisbonensis episcopus, vita functus est.

Anno 1133, imperator de Italia revertitur, consecratus ab Innocentio papa in ecclesia Lateranensi. Eodem anno 4 nonis Augusti, 27 luna, Sol obscuratus est 7 hora diei, & tenebræ factæ sunt, ita ut stellæ in cœlo apparerent.

Anno 1134, Eberhardus, Med. episcopus *(d)* obiit. 472

Anno 1135, imperator Nativitatem Domini Spiræ celebravit. Dedicatum est altare, quod situm est ad Aquilonem in novo monasterio, à domino Adelberto, Moguntino archiepiscopo, in honorem Domini nostri Jesu Christi, & sanctæ Crucis, & præcipuè sancti Petri, apostolorum principis, & omnium sanctorum.

Anno 1136, imperator secundò revertitur in Italiam cum exercitu, contra Ruggerum, Siciliæ tyrannum. 5 idus Novembris obiit piæ memoriæ Fulchardus, tertius abbas sancti Dysibodi. Cui successit dominus Conno, ordinatus 6 calend. Januarii. Obiit divæ memoriæ domina Juda, *(e)* quæ 24 annis in mon-

(a) *ANNALISTA: de Frekenleve.*
(b) *ANNALISTA: de Luckenheim.*
(c) Vide infra Hist. Landgrav. *cap. XVIII.*
(d) Reliqui Annales de hoc Eberhardo tacent, nec indagare adhuc licuit, qualis iste Antistes. Sane, apud Metenses, nullus tunc Eberhardus.
(e) *TRITHEMIUS Chron. Hirsaug. ad a. 1136.* hunc locum explicat, dum de S. Hildegarde scribit: *Cui pater cellulam construxit in monte S. Disibodi, juxta Cœnobium Monachorum tunc Ordinis nostri, quod uno vix distat milliario a Mo-*

monte sancti Dysibodi inclusa, soror Megenhardi, comitis de Spanheim. Hæc sancta mulier inclusa est calend. Novembris, & aliæ tres cum ea, scilicet Hildegardis, & Sumet vocabuli duæ; quas etiam, quoad vixit, sanctis virtutibus imbuere studuit.

Anno 1137, imperator, in Italia rebus prosperè & magnificè gestis, revertitur, & apud castrum quoddam Boariorum ducis, 3 calend. Decemb. defungitur. Corpus ejus in saxo, apud Lutheram ipsius monasterium, sepelitur. Obiit Adelbertus, Moguntinus archiepiscopus, 9 calend. Julii. Monasterium principale in Moguntia cum aliqua parte civitatis combustum est.

Anno 1138, Conventus principum apud Confluentiam urbem factus est, in cathedra sancti Petri, ubi Conradum, Henrici imperatoris ex sorore nepotem, Regem constituunt. Qui deinde mediæ Quadragesimæ dominico die, à Dicuvino *(a)* cardinale, Aquisgrani civitate constitutus est. Dedicatum est altare Confessorum in sanctuario novi monasterii, ad Aquilonarem plagam situm, à domino Sivardo Deblasensi, *(b)* episcopo reverendissimo, in honorem domini nostri Jesu Christi, & omnium Confessorum, sed nominatim sancti Clementis martyris & papæ, Gregorii papæ, sancti Martini & Nicolai, episcoporum. Qui venerabilis præsul, ab ecclesia sua injustè expulsus, venit in episcopatum Moguntinensem, quumque eo tempore præsule caruit, multas inibi ecclesias & altaria, licentia Moguntinensis ecclesiæ, consecravit. Eodem anno, & eodem die dedicatum est altare sancti Benedicti retrò tumbam sancti Dysibodi positum, à prædicto præsule, in honorem sancti Benedicti, & omnium confessorum. Dedicatum est altare, in sanctuario ad australem situm, ab eodem, in honorem Joannis evangelistæ, Margaretæ, Agathæ, & Luciæ, & omnium sanctarum virginum. Acta sunt hæc sub domino Conone, sancti Dysibodi quarto abbate.

§ Romanorum 98, Conradus hujus nominis tertius, regnavit. Rex Pascha Coloniæ celebravit. Inde ascendens 3 hebdomade post Pascha, Moguntiæ cum magno favore cleri & populi susceptus est. Ibi Adelbertus, defuncti archiepiscopi ex fratre nepos, communi omnium consensu, data à rege præceptione, episcopus designatus est. Rex curiam apud Babenberg in Pentecoste habuit, ubi principes totius regni convenerant; Saxones quoque omnes, excepto duce Bavariæ Henrico, defuncti imperatoris Lotharii genero. Adelbertus Moguntiæ electus sabbato fuit, & postea presbyter ordinatus: sequenti die, octavis videlicet Pentecostes, ab Ottone, ipsius ecclesiæ antistite, episcopus consecratur. Legati à rege ad Henricum, ducem Bajoariæ, directi, Ratisbonæ receptis regalibus regi occurrunt. Hoc eodem anno, die parasceve Paschæ, calendis Aprilis, post celebratas matutinas, mox à fratribus apertum est sepulchrum sanctissimi patris nostri Dysibodi: præsentibus venerabilibus personis, domino *scilicet* Conone, ipsius loci quarto abbate; domino Gerardo, abbate sancti Maximini charissimo, & domino Bernhelmo, primo abbate in Spanheim, cum omni congregatione ejusdem ecclesiæ, ab uno fratre sigillatim allatæ sunt foras ejusdem patris reliquiæ. Repertæ sunt autem in veteri monasterio, ubi reconditæ fuerant, à domino Villigiso archiepiscopo.

Anno 1139, rex Nativitatem Domini Goslariæ

---

nasterio quondam meo Spanheimensi, & eam cum tribus aliis ejusdem propositi virginibus, cura Abbatis loci commendavit. Harum prima fuit S. Hildegardis, ex proxima villa Bikellenheim oriunda, quæ postea Monasterium construxit in monte S. Ruperti apud Bingios, filia cujusdam militis, de qua suo loco dicemus. Secunda similiter, & tertia prioris S. Virginis nomen habebant. Ex hoc loco etiam patet, pro *sumet vocabuli duæ:* legendum esse: *suimet vocabuli duæ.*

(a) *OTTO FRISINGENSIS Chron. lib. VII. c. XXII,* eum vocat *Theoduinum. ANNALISTA SAXO: Thietvvinum.*

(b) Al. *de Blasensi.*

Goslariæ celebravit. Henricus, dux Saxoniæ, moritur, pro quo Adelbertus marchio ducatum suscepit, contra quem omnes penè principes Saxonum conjurant. Richniza imperatrix obiit. Reliquiæ sancti Dysibodi translatæ sunt calend. Novembr. à veteri ecclesia in novum monasterium, migrante unà omnium consecratione, sub præfato domino Conone abbate.

Anno 1140, Cyclus decennovalis 5 incipit, indictione 3. Rex Purificationem sanctæ Mariæ apud Vormaciam transegit: & Pascha Virzeburg celebrat. Gebehardus, Argentinensis episcopus, obiit. Otto Babinberg obiit. Adelbertus, Moguntinensis episcopus, à papa Innocentio vocatus, Romam adiit, à quo & benignè suscipitur. Castrum Vinsberg à rege obsessum: in qua obsidione Velph, frater Henrici ducis, cum rege in eodem loco bellum commisit, in sabbato 12 calend. * & rex tandem victor exitit, multis prædicti Velsonis interfectis, & nonnullis captis; ac non longè post castrum cepit. Rex dedit abbatiam sancti Maximini sancto Petro.

Anno 1141, rex curiam apud Ratisbonam in Pentecoste habuit, ubi nonnulli principes Saxonum adfuerunt, Adelbertus, Moguntinus archiepiscopus, cum Saxonibus adversus regem conjurat, & non post longum moritur, 16 calendis Augusti; pro quo Marcolphus constituitur.

Anno 1142, rex Pascha Verzeberg celebravit, & inde post festum transiens, Francenfort venit in Dominica Misericordia: & ibi curiam habuit, ubi convenerunt omnes penè principes Teutonici regni, ubi & Saxones in gratiam regis venerunt. Et filius Heinrici ducis ducatum Saxoniæ suscepit, cujus matrem rex fratri suo Henrico marchioni ibidem copulavit, ac ducatum Boariæ tradidit. Marcolphus, Moguntinensis archiepiscopus, obiit, pro quo Henricus majoris domus præpositus constituitur, & à rege in Francenfort investituram accepit, præsentibus cardinalibus Gregorio & Dicwino. Dedicata est capella in hospitali quinto calendis Junii, à domino Vigero, Brandenburgensi episcopo, in honorem domini nostri JESU CHRISTI, & sancti Nicolai. Proxima die anni ejusdem dedicata est capella in infirmaria ab eodem præsule, in honore beatæ Mariæ Magdalenæ, quarto calendis Junii.

Anno 1143, hyems dura. Adelbertus, Trevirorum archiepiscopus, expulsis prioribus monachis de sancto Maximino, & Cœlestinus 155 papa constituit ibi abbatem, Sigerum nomine. Hoc anno, indictione 6, dedicatum est novum monasterium in monte sancti Dysibodi, & principale altare à domino Henrico, Moguntinensi archiepiscopo, in honorem Domini nostri Jesu Christi, 473 & gloriosæ ejus matris, & beati Joannis evangelistæ, ac beatissimi patris nostri Dysibodi, confessoris atque pontificis. Eodem anno & eadem die dedicatum est in vestibulo monasterii altare à præfato archiepiscopo, in honorem victoriosissimæ crucis & sancti Joannis Baptistæ. Ipso nihilominus anno vel die recondita sunt reliquiæ sancti Dysibodi, patris nostri, à suprà dicto præsule, 3 calend. Octob. in tumulo lapideo, retro principale altare positæ in locellis duobus plumbeis: altero eorum scilicet minore ossa continente, altero majore cineres. Impositæ sunt ipso tumulo tria corpora sanctarum de collegio 11000 virginum in loculis ligneis, & quædam de Thebæa legione. Acta sunt hæc domino Cunone cooperante, ejus loci 4 abbate.

Anno 1144, hyems valida & ventuosa.

§ Lucius papa constituitur.

Anno 1145, rex Pascham apud Verzeburg celebravit.

§ Eugenius papa constituitur. Cometa apparuit in Majo. Hoc anno Rohas à Saracenis capitur in sacra nocte Nativitatis Domini: quorum rex extitit quidam Sanguin nomine.

Anno 1146, capella sanctæ Mariæ dicata est calend. Novemb. ab Henrico, Moguntinensi archiepiscopo, in honorem Domini, & sanctæ Crucis, & præcipuè ad laudem beatæ Mariæ, & sancti patris nostri Dysibodi, atque Felicis papæ & martyris, & omnium sanctorum. Rex Nativitatem Domini in Magdeburg celebravit. Hoc anno terræ motus ma-

magnus est factus Moguntiæ, vicibus quindecim.

Anno 1147, rex Nativitatem Domini celebravit Merseburg, ubi Moguntinus archiepiscopus,& omnes penè principes Saxonum aderant. Signum in palmis apparuit. Etenim quum episcopus & omnis populus clerusque, qui ad diem festum convenerant, astarent, quasi iris in cœlo apparuit, ac in medio cruces ostensæ sunt. Rex Pascham Domini Babenberg celebravit. Sigefridus, Spiræ episcopus, obiit, pro quo Guntherus constituitur. Emercho, episcopus Verzeburgensis, de Græcia rediens, Aquilejæ moritur, ibique sepelitur: pro quo Sigefridus constituitur. Eggebertus, Babenbergensis episcopus, obiit; pro quo Eberhardus ordinatur. Conradus rex Ungariam intrat, ac ducem eorum, Vardis nomine, bello petit, igne prædaque vastat universa, & rebellem ducem obsides dare, sibique jurejurando fidelitatem confirmare coarctat. Pestilentia magna facta est. De navali expeditione terræ sanctæ quædam dicam: Hoc anno, in octava Pa-
474 schæ, 5 calend. Maji, movit exercitus à Colonia: & 14 calend. Junii venimus in portum Angliæ Derchimite, ubi erat comes de Areschot cum 200 ferè navibus Anglicis & Flandricis, & 6 feria ante Rogationes navigavimus per 8 dies. In vigilia Ascensionis passi maris tormenta, 8 demum die in portum Hispaniæ Gazzim saltem cum 50 navibus appulimus, rursum in portum Viver ejusdem litoris venimus. Postea 6 feria ante Pentecosten in portum Gallicæ Thamara pervenimus. Et 8 Pentecostes navigavimus: & 2 feria applicuimus ad alveum fluminis Dorius Portugaliæ. Exinde ad alveum fluminis Tagi intrantes, 2 die apud Ulisbonam vigilia Petri & Pauli applicuimus. Circa Nativitatem beatæ Mariæ turris lignea incepta, & circa medium Octobris perfecta, propugnaculum nobis fuit: tandem in ipsa nocte sancti Galli abbatis, lignis ignem imposuerunt; & murum 200 pedum irruerunt. Victoria tamen obtenta, festo virginum 11000. Duo muti in exercitu cœperunt loqui, festo sancti Gereonis.

Anno 1148, Signum circa solem apparuit mirabile in mense Februario.

Anno 1149, Conradus rex ab Hierosolymis reversus est, nihil dignum memoriæ referens.

Anno 1150, Sigefridus, Wurzebergensis episcopus, obiit.

Anno 1151, Fames valida, ac mortalitas hominum.

Anno 1152, Hermannus, comes de Vintenberg, cum uxore sua interemptus est. In mense Januario magna inundatio aquæ in partibus Rheni fuit. Conradus rex obiit 15 calend. Martii.

§ Fridericus, fratruelis Conradi regis, regnavit.

Anno 1153, Signum in Sole apparuit, 7 calendis Februarii. Henricus, archiepiscopus Moguntinensis, in Pentecoste ex præcepto Eugenii papæ depositus est, & Arnoldus cancellarius electus est. Henricus, Moguntinensis archiepiscopus, obiit cal. Septemb.

Anno 1154, Fridericus rex in Italiam proficiscitur. Magna inundatio aquæ fuit. Translatio sancti Adelharii in Erphesford 11 cal. Maji. Eugenius papa obiit. § Huic Adrianus successit.

Anno 1155, Fridericus Romæ *ab Adriano papa imperator factus est.* Bellum fuit inter Arnoldum archiepiscopum, & Hermannum Palatinum comitem. Dominus Cono, quartus abbas in monte sancti Dysibodi, obiit 6 nonis Julii: cui dominus Helingerus 5 successit, 16 cal. Augusti. Imperator de Roma revertitur. Rex Nativitatem Domini Vormaciæ celebravit, ubi Hermannus, Palatinus comes, & Emicho, comes de Linengen, & Gotfridus de Spanheim, & Henricus de Katzenelenboge, & Conradus, comes de Kirberg, Henricus, comes de Didissen, (*a*) & alii ex parte prædicti Hermanni canes portaverunt: & sic dominus Arnoldus episcopus ab excommunicatione eos absolvit. Ex parte verò episcopi, canes portare quidem cœperunt: Ludovicus, comes de Lohim (*b*) & Guiliel-

(*a*) f. potius *de Dietz*, dum ista ætate memoretur Henricus, Embriconis filius. Adde *FRID. LUCÆ Graffen-Saal p. 927.*

(*b*) *MART. CRUSIO Ann. Suev. p. II. lib. X. c. XIV.* dicitur Comes de Lohun.

Guilelmus, comes de Glisberg, & alii: sed ob reverentiam archiepiscopi cessare ab imperatore jussi sunt.

Anno 1156, Arnoldus archiepiscopus, à quibusdam appellatus ad apostolicam pœnitentiam, Adrianum papam adiit: à quo honorificè susceptus apostolicam legationem promeruit, reversusque Moguntiæ honorificè suscipitur. Hoc ipso anno Fridericus imperator Agnetem, principis Burgundiæ filiam, uxorem duxit, repudiata priore legitima uxore apud Constantiam, unde in ecclesia gravissimum exortum est schisma. Hermannus Palatinus comes obiit. Cui successit Conradus, frater imperatoris ex patre.

Anno 1158, imperator Pascha Vormatiæ celebravit, ubi penè omnes principes Teutonici regni convenerunt, & in Longobardiam sequenti anno cum rege se ituros juraverunt. Post hæc ipso anno imperator effecerat arte, ut abbates, & præpositi, & meliores quidam de ministralibus Moguntinæ ecclesiæ, fidē in manū regis, & in manus quorundam amicorum ejus darent, ut, quum suus episcopus Arnoldus quovis casu defecisset, alium non eligerent, nisi consilio eorum ipse medius interesset.

Anno 1158, imperator cum principibus Teutonici regni circa Pentecosten Longobardiam intravit, & urbem Brixiam cum aliis cepit, postquam Mediolanum in manu valida, scilicet 5000 Teutonicorum obsedit. Discordes autem erant Longobardi. Quumque Mediolanenses se arctè obsessos viderent, imperatori civitatem seque tradiderunt. Quidam ex clero Moguntinæ ecclesiæ, scilicet Gotfridus, abbas sancti Jacobi, & Burchardus, præpositus sancti Petri, cum aliis, omnesque simul urbani, majores cum minoribus, episcopum suum Arnoldum nimis exosum cœperunt habere, & imperatorem adversus eum sæpe interpellaverunt; soli, qui Silthovera (a) dicuntur, partibus episcopi favebant.

Anno 1159, Cyclus 11 decennovalis incipit, indictione 7. In Longobardia Cremona à Cæsare obsessa, adjuvantibus quibusdam etiam de Cremona. Adversarii postremò episcopi Moguntinensis post festum sancti Remigii synodum armata manu, ut eam exturbarent, ingressi: sed comitibus cum suis ad arma alacriter convolantibus, turpiter redire sunt coacti. Qua de re post festum omnium sanctorum episcopus Longobardiam petit, super hoc imperatori querimoniam facere. Sed & adversarii ejus euntem haud segnes subsequuntur. Mense Octobri obiit. Adrianus papa imperatorem pro conjugii dissidio excommunicare disposuerat, sed mense Octobri morte præventus est: pro quo duo constituti sunt, id est, Orlandus, qui dictus est Alexander, Adriani sententiam approbans; & Octavianus, cognominatus Victor, imperatori plurimùm favens.

Anno 1160, imperator jussit, post octavam Epiphaniæ concilium Papiæ haberi, ubi Victor papa adfuit, & Alexander abfuit: quapropter Victor confirmatur, & Alexander reprobatur. His ita gestis, Arnoldus, præsul Moguntinus, revertitur, & in Nativitate divi Joannis Baptistæ à Moguntinensibus occiditur in monasterio sancti Jacobi: monasterium verò incendio & præda vastatur. Scelere peracto, sceleris authores cum clero licet coacto Rodolphum filium, Conradi, ducis de Zeringen, episcopum substituerunt, postposita fide, quam prius in manus imperatoris dederant. Temporibus Ottonis imperatoris hujus nominis tertii, præfuit ecclesiæ Moguntinæ Villegisus, archiepiscopus memo- 475
ria dignus, qui ipsum Ottonem adhuc valde puerum & imperatorem educavit, & interim per 16 annos Romanum rexit imperium. Hic fecit crucem auream, (b) & in monasterio sancti Martini

(a) Hunc locum explicat *TRITHEMIUS Chron. Hirs. ad a. 1159.* scribens: *soli creopola homines, id est, macellarii, carniccida, partes Archiepiscopi sequentes tuebantur cum quibusdam civibus, qui sanum & rectum sapiebant. Qui postea pro eorum in Pontificem benevolentia, non paucis ab Imperatore privilegiis donati sunt.* Dicebantur autem *Silthoveri* à parte quadam Civitatis, *Selehoven* dicta, hodie *auf dem Graben*, ex qua oriundus erat Arnoldus, prout *GEORGIUS HELWICH not. ad Conradi f. Christiani Chron. sect. II. §. I. p. 107.* demonstravit. Vide etiam *SERARIUM lib. V. p. 558.*

(b) Hæc aurea crux *Benna* fuit dicta, de qua *CONRADUS Chron. Mogunt. Sect. I. §. II. n. IX. SERARIUS Rer. Mogunt. lib. I. c. XXXII. n. III. lib. V. n. XVI.*

tini posuit eam: patibulum erat cypressinum, laminis aureis & lapidibus pretiosis super intectum, & imago aurea, ubi versus erat inscriptus:

Auri sexcentas tenet hæc crux aurea libras.

Hujus imaginis alterum pedem Marcolphus episcopus tulit, & Romam pro pallio misit: alterum cum cruribus Arnoldus episcopus accepit, & Hermaño, comiti Palatino, cũ eo rebellavit.

Anno 1161, Totum, quod residuum fuit, suprà dictus Rodolphus, cum beneplacito Moguntinensium sumpsit, & placaturus sibi & illis imperatorem,
476 Longobardiam pergit, sed frustra perrexit: quia Conradus Palatinus alium nomine Christianum episcopum levavit; & rex munera Rodolphi & aurum sprevit: Sicque Moguntinenses cum suo episcopo delusi sunt.

Anno 1162, imperator in Longobardia res publicas agens, Christiano priore electo, interim neglecto, cum electione priorum Moguntinæ ecclesiæ, qui tunc inibi plures præsentes affuerunt, episcopum constituit Moguntinæ sedi Conradum, fratrem Ottonis Palatini. (a) Mediolanum rursus à Cæsare obsessa, insimul etiam in brevi capta; populus expulsus: murus in circuitu dejectus: ædes, exceptis sanctorum templis, solo tenus destructæ. Renoldus, Coloniensis episcopus, corpora trium Magorum, quæ adhuc incorrupta durant, clàm auferens, secum ad Coloniam singulis in loculis transtulit, & in majori ecclesia beati Petri, cum tripudio populi, collocavit. Imperator ad terras Teutonum revertitur in pace.

Anno 1163, imperator Pascha Vormatiæ celebravit, & in octava cum principibus Moguntiæ curiam habuit: urbani penè omnes, exceptis valde paucis ex infimis, & quibusdam, qui ad Cæsaris gratiam priùs venire meruerunt, de civitate fugerunt, ne inveniret eos illic Cæsar. Unus quidam de tanta turba sceleratorum, Brunger nomine, captus, & ante Cæsarem ductus capitalem sententiam accepit. Gotfridus, abbas sancti Jacobi, imperatori præsentatus, ut se de objectis purgaret, inducias accepit: sed non valens, pulsus est ab abbatia & patria. Monachi verò, in una domo clausi jussu Cæsaris, qui antè obedientiarii erant, videntes in malo se positos, alii per fenestras, alii quocunque ingenio fugam captabant, reliqui abire permissi sunt. Sicque illo in loco divina obmissa sunt. Murus etiam civitatis, jubente Cæsare, diruptus est.

Anno 1164, Conradus Moguntinus electus confœderatus est Orlando, qui & Alexander, fide & juramento: unde & ab imperatore pulsus est episcopatu: cui successit Christan, qui ante eum fuerat electus. Victor papa obiit.

Anno 1165, imperator Longobardiam cum valida manu intravit, nihil dignum memoria peragens.

Anno 1166, Roma ab imperatore obsessa: innumerabilis multitudo Romanorum occisa: maxima pestilentia in exercitu imperatoris facta est.

Anno 1167, imperator de Longobardia vix clàm egressus est.

Anno 1168, castrum Sarebrucha comitis Simônis jussu imperatoris confractum, cum aliis tribus castris ejusdem comitis.

Anno 1174, imperator cum maxima multitudine Longobardiam intravit, circa Nativitatem beatæ Mariæ.

Anno 1175, Cæsareani milites de Longobardia sine effectu magnificentiæ vix ægrè repatriaverunt.

Anno 1176, rursum Teutones ad auxilium imperatoris Longobardiam intraverunt: sed in ingressu penè omnes à Longobardis occisi & capti sunt, & pauci fugati. Monasterium & claustrum sancti Jacobi reædificari Moguntiæ inceptum est.

Anno 1184, imperator Pentecoste Moguntiæ celebre & famosum conventum habuit: quo peracto in Italiam perrexit.

Anno 1189, ingens terræ motus media nocte 3 calendis Martii factus.

Anno 1190, Henricus, filius Frederici imperatoris, fit imperator.

Anno 1200, murus Moguntinæ civitatis reparatur.

DODECHINI APPENDICIS AD MARIANI SCOTI CHRONICON FINIS.

BENE-

(a) De hoc *SERARIUS lib. V. p. 864.*

BENEVOLO LECTORI SALUTEM!

SIgebertus, Monachus Gemblacensis, Ord. S. Benedicti, clarus inter medii ævi Scriptores Historicos. Gemblacum, veteribus Gemmelacum, pervetustum est Brabantiæ oppidum, olim Leodicensis, hodie Namurcensis diœcesis, Lovanio & Bruxella milliaribus sex, Namurco tribus, dissitum. Intra oppidi mœnia nobilissimum est cœnobium, à sancto Guiberto, quem Romani Martyrologii tabulæ Gilbertum nuncupant, exstructum ac dotatum. (*a*) Hujus urbis atque Abbatiæ Historiam sigillatim scripsit Jo. Baptista Grammaye. Sigebertus iste, primis ætatis annis, Metis, (*b*) in cœnobio S. Vincentii Martyris, multos erudivit, multa scripsit, Fulcuino Abbati familiaris, postea Gemblacum transiens, gratam sui memoriam, & impressa doctrinæ vestigia Metensibus reliquit. Frequentabant (*c*) eum majores natu, excellentiores gradu, acutiores sensu, qui erant in urbe Leodicensi. Scripturarum maxime divinarum lectio & meditatio eum occupabat: sed tamen quotidiana Missarum celebratio, & devota ad Deum oratio, semper eum præoccupabat. Hinc etiam egregia ipsi tribuuntur elogia. Anonymus discipulus ejus, (*d*) de eo prædicat, quod fuerit morum probitate, & scientiæ multiplicitate laudabilis, & gratus sui

(*a*) Verba sunt *AUB. MIRÆI Orig. Cœnob. Benedict. in Belgio cap. XXIX.*
(*b*) Sic enim ipse *SIGEBERTUS de Script. Eccles. cap. CLXXI. multa scripsi opuscula Metis positus, in prima ætate, in ecclesia S. Vincentii, ad instruendos pueros, & VALERIUS ANDREAS Bibl. Belgica.*
(*c*) Anonymus *de gestis Abbatum Gemblacensium.*
(*d*) *c. l.*

ſui temporis ſapientibus. *TRITHEMIO* (*a*) dicitur: *vir in divinis ſcripturis à juventute ſua ſtudioſiſſimus; & multum eruditus*, atque in ſecularibus literis nulli ſuo tempore, in Leodicenſium territorio, ſecundus, carmine exercitatus & proſa. *ANDR.* du *SAUSSAY* (*b*) dicitur *vir gravis, & ſua ætate doctiſſimus.* Obiit vero 4. Non. Octobris (*c*) 1113. de quo *FRANC. SWEERTIUS:* (*d*) *cum annos religioſe piequè ætate grandis apud ſuos exegiſſet, animam ſuo creatori reddidit. Utinam ea ætas multos tuliſſet: certe non tam mutilam haberemus illorum temporum Hiſtoriam.* Præter diverſa ipſius ingenii monumenta, quæ ipſe (*e*) enumerat, & poſt eum, *JO. TRITHEMIUS,* & *VALERIUS ANDREAS,* hæc etiam eſt Chronographia ſive Hiſtoriarum, poſt Euſebium lib. I. prout Trithemio dicitur, de qua ipſe ſic ſcribit: *Imitatus Euſebium Pamphili, qui primus apud Græcos Chronica à tempore Abrahæ digeſſit, ipſe quoque à loco intermiſſionis ejus, usque ad annum MCXI. omnem conſequentium temporum, & rerum geſtarum, quanta potui, ſtyli temperantia ordinavi.* Continuavit igitur Chronicon Euſebii, idemque ab A. C. 381. pertexuit, quo poſt Valentis mortem regnare cœperat Valentinianus minor, atque Gratianus, idemque ad annum 1112. usque perduxit, præmiſſo præfamine, de regnis illorum temporum. Brevis equidem eſt, ſed varia proponit notatu digna, partim ad Germaniæ, partim ad Angliæ, aliorumque regnorum Hiſtoriam, immo etiam ad ſtatum eccleſiaſticum facientia. Potiſſimum varia immiſcet ad progreſſum Liturgiæ. Licet autem hæc Chronographia ſit perutilis, non deſunt tamen, quæ in eadem etiam reprehendantur. Boniſacius equidem de eo ſcribit: *Sigebertus Chronologus, in quo pleraque memoratu digniſſima, quædam falſa & commentitia, levia nonnulla & futilia.* Sed pro more hoc eſt Chronicorum iſtius ætatis.

(*a*) *de Script. Eccleſ. c. CCCLVIII.* Plura de eodem elogia congeſſit *Blount Cenſ. Celebr. Auct. p. 371.*
(*b*) *de Myſt. Galliæ ſcript. p. 694.*
(*c*) Prout infra in Acceſſionibus videtur.
(*d*) *Athenis Belgicis p. 674.*
(*e*) *de Script. Eccleſ. c. CLXXII.*

ætatis. Deinde in temporum ſupputatione non adeo eſt accuratus, quare *FRANCISCUS HARÆUS* Reginonis potius, quam Sigeberti æram amplectitur. Tertio Papæ adſeclæ in eodem notant, quod Gregorio VII. Papæ fuerit iniquior. Sic enim *TRITHEMIUS*: *Reprehenditur autem in eo, quod Henrico Imperatori, Romanæ Eccleſiæ perſecutori rebelli, adhærens, contra Hildebrandum Gregorium ſeptimum Papam literas & opuſcula ſcripſerit, quæ ſuum propoſitum non decebant.* *ANTONIUS POSSEVINUS* in Apparatu ſuo ſacro de eo ſic judicat: *At, quoniam Henrico Quarto Imp. perſecutori Eccleſiæ adhærens, ſcripſit adverſus Gregorium VII. & Paſchalem II. Romanos Pontifices, ideo, quæ contra illum cum alii, tum præcipue Card. Bellarminus attulerunt (hic nempe, ubi agit de Romanis Pontificibus) ea legenda ſunt, & inde confutandus eſt. Nam & ideo in Romano indice liber Sigeberti contra Gregorium Pont. Max. & contra Epiſtolam Paſchalis Papæ prohibitus eſt.* Quæ autem in Sigeberto reprehendantur, notavit Fr. *JO. MARIA BRASICHELLENSIS*, in Indice librorum expurgandorum, dum ita ſcribit: *(a)*

Col. 1339. B. *poſt inſcriptionem Operis, appone*, Reducito in memoriam Lector, Sigibertum hunc fuiſſe ſchiſmaticum, Henrici IV. Fautorem, Romanis Pontificibus infenſum, præſertim S. Gregorio VII. & Paſchali II. Unde in Romano indice prohibetur Sigiberti liber contra Papam Gregorium, & contra Epiſtolam Paſchalis Papæ. Quocirca hæc ejus Chronographia cautè legenda; nam in gratiam Germanorum Imperatorum, & in odium Romanorum Pontificum multa interdum mentitur; cujus errores in Annalibus Eccleſiaſticis paſſim revincuntur. Ipſe ſane in Catalogo virorum illuſtrium, ſua ſcripta percenſens, impudenter profitetur, ſe adverſus Gregorium VII. & Paſchalem II. ſcripſiſſe.

Anno 854. Colum. 1452. E. *tolle notam marginis*, Joannes Papa Fœmina, *& reſcribe*, has quinque lineas, quibus de Joanna Papiſſa fit mentio, non eſſe ſcriptas à Sigiberto, ex authographo ipſius codice Ms. quod habetur in Monaſterio Gemblacenſi, ubi Sigibertus Monachi exercuit inſtitutum,

(a) p. 246.

quod se vidisse testantur Molanus, & alii, manifestissime liquet, ubi tota hæc stropha de Joanna papissa abest. Equidem Vincentius Bellovacensis speculi Hist. lib. 25. c. 36. & Guilhelmus Nangiacus in Chronicis, qui Sigibertum in historia præsertim horum temporum de verbo ad verbũ bona fide descripserunt, de Joanna Papissa ne per somnium meminerunt. Putant & meritò ab Henrico Stephano Seniore, qui primus Sigiberti Chronicon excussit Parisiis an. Domini 1515. ex Matthæo Palmerio Florentino hunc centonem Sigiberto perperam assutum. *Vide Onuphrium in Additionibus ad Platinam, Bellarminum lib. 3. de Romano Pontifice c. 24. Cocciũ tom. 1. Thesauri lib. 7. art. 18.* at vanissimam de Joanna Papissa fabulam innumeri reputarunt, præsertim Onuphrius, Genebrardus, Bellarminus, Baronius, & Florimundus Remundus.

An. 1074. col. 1495. C. *in textu*, Novo exemplo, & ut visum est, inconsiderato &c. *adscribe margini*, cautè lege; nam schismaticus Sigibertus calumniã struit in S. Gregoriũ VII. Sciebat Sanctissimus Pontifex, Missam concubinarii, & Simoniaci Sacerdotis veram esse; sed in pœnam criminum vetuit justissimè, laicos ejusmodi sacerdotum Missæ interesse; ut erubescentes resipiscerent. *Vide tom. 2. Annal. anno Domini 1074.*

An. 1076. col. 1495. B. *in textu*, Gregorius Papa totus in Henricum &c. *adscribe margini*, Quid calumniosè garrit schismaticus in S. Pontificem, qui ergà Henricum, & optimi patris, & præclari pastoris, & providẽtissimi medici omnes partes exhibuit? Quocirca, quæ de Henrico, & Hildebrando, Sigibertus hic, & an. Domini 1077. perscribit, cautè omnia legẽda, nec fidem illi adhibendam, nisi cum aliis probis & orthodoxis scriptoribus consentanea reperiuntur. *vide tom. II. Añal. Eccl.*

An. 1080. col. 1497. D. *in textu*, Hildebrandus papa &c. *adfige margini*, mentitur Sigibertus, & schismatico spiritu S. Gregorio falsas revelationes affingit.

An. 1485. col. 1499. C. *in textu*, Hildebrandus papa &c. *tolle notam marginis*, Hildebrandus pœnitet, *& substitue*, quam falsa atque mendacia sint ista, quæ Sigibertus de pœnitentia S. Gregorii VII. confingit, ex Othone Frisin-

Frisingensi, ex auctore vitæ S. Anselmi Lucensis ex optimis quibusque testimoniis luculentissimè ostenditur *in Annal. Eccles. tom. II. anno Christi 1085.*

Anno 1088. col. 1500. D. *tolle glossam*, Schisma Ecclesia, *& rescribe*, subdole hic schismaticus Sigibertus gemit electionem Urbani II. nam fuisse sanctam & legitimam, ex Petro Diacono Bertholdo, & omnibus probatis Auctoribus illorum temporum, & consensu orbis Catholici, habetur exploratissimum.

Idem in eo taxat *HARÆUS*, (a) *BELLARMINUS*, (b) *VALERIUS ANDREÆ, BAILLETUS*, aliique, (c) verum neque hoc crimen est reputandum, dum imperatoris sui partes cum multis aliis fuerit secutus, ideoque à Melchiore Goldasto (d) fuit defensus. Ipse vero Sigebertus (e) de eo sic scribit: *Rogatu etiam prædicti viri (Henrici Archidiaconi & Decani Ecclesiæ sancti Lamberti) validis patrum argumentis respondi epistolæ Hildebrandi Papæ, quam scripsit ad Hermannum, Metensem Episcopum, in potestatis regiæ calumniam. Scripsi ad ipsum Henricum Apologiam contra eos, qui calumniantur Missas conjugatorum sacerdotum.* Quare etiam in Indice librorum prohibitorum Romano, Alexandri VII. jussu edito, dicitur: *Sigiberti liber contra papam Gregorium, & contra epistolam Paschalis Papæ, prohib.* Demum vanitatis eum insimulant, quod magna cura omnium suorum scriptorum enumerationem Catalogo suo intexuerit, in quo tamen non sine exemplo fuit Sigebertus. Prodiit hoc Chronicon *Parisiis 1513. Lugduni 1566. f.* sed prout Valerius Andreas animadvertit, quibusdam interpolatis & rejectis. Tertia hæc est Pistorii. Quarta in Margarini de la Bigne, Tomo septimo Bibliothecæ Patrum, reperitur, quæ in levibus quibusdam differt ab hac Pistoriana. In

(a) *p. 194.*
(b) *de script. Eccles.*
(c) *BLOUNT p. 372.*
(d) *Diss. de Auctoribus pro Henrico IV. p. 33.*
(e) *de Script. Eccles. c. CLXXI.*

ejusdem fine equidem hæc habentur: *Sigibertus, Gemblacensis Monachus, descriptor præcedentium in hoc libro temporum, obiit, cui Robertus de Monte, quæ sequuntur, fideli narratione subjecit.* Licet in hac editione continuatio hæc non sequatur. Quintam editionem in Catalogo Bibliothecæ Bodleianæ animadverti, *Parisiis 1589. f.* Sexta editio hoc titulo prodiit: *Sigeberti, Gemblacensis Cœnobitæ, Chronicon ab anno 381. ad 1113. cum insertionibus ex historia Gotfridi & additionibus Roberti abbatis Montis, centum & tres sequentes annos complectentibus, promovente egregio Patre, D. G. Parvo, Doctore Theologo, confessore regio: nunc primum in lucem emissum, cum privilegio. Venale habetur in officina Henrici Stephani (ubi impressum est) è regione scolæ Decretorum sita: & in vico Sancti Jacobi in officina Joannis Parvi, sub Lilio aureo.* In fine habetur: *Absolutum est Parisiis hoc Sigeberti Chronicon, cum non paucis additionibus: per Henricum Stephanum, artis litterarum excusoriæ industrium opificem, in sua officina, è regione scolæ Decretorum, expensis ejusdem & Joannis Parvi, Bibliopolæ insignis. Anno Domini cuncta tempora deponentis 1513. Calendis Junii.* Hæc autem editio plane convenit cum nostra Pistoriana, atque accesserunt Roberti de Monte supplementa. Ultima vero, eademque optima editio, ad fidem Gemblacensis Codicis Msti, cum supplementis exarata, est *AUBERTI MIRÆI*, de qua *VOSSIUS* (a) sic censet: *Vetustus, &, si non* ἀντίγραφος, *at de eo saltem exscriptus, Chronici hujusce codex est in Bibliotheca Gemblacensi, in quo desiderantur aliqua, quæ legas in plerisque Mstis; aliqua etiam recentiori manu adjecta sunt ad oram: ut Auctor est, qui eum cum aliis codicibus contulit, Aubertus Miræus, disquisitione de SS. Virginibus Coloniensibus. Atque idem Miræus novam Sigeberti editionem Antverpiæ dedit an.* CIↃ IↃVIII. *typis Verdussii. In ea Sigebertum*

(a) *de Hist. latin. lib. II. c. XLVIII.*

tum continuat Anselmus, abbas Gemblacensis VIII. usque ad annum CIↃ CXXXVI. *Hinc Auctarium Aquicinctinum producit usque ad an.* CIↃ CCXXV. *Exstat & Sigiberti Chronicon Manuscriptum in publica Cantabrigensis Academiæ bibliotheca, & apud eosdem, in Collegio S. Benedicti.* Hic autem Miræanæ editionis est titulus: *Chronicon Sigeberti, Gemblacensis Monachi, ad autographum veteresque codices manuscriptos comparatum. Accessit Anselmi, Gemblacensis abbatis, Chronicon, cum Auctario Gemblacensi, Affligemensi, Vulcellensi & Aquiscinctino primum typis nunc editum, studio AUBERTI MIRÆI, Bruxell. Canonici & Bibliothecarii Antverp. Antverpiæ apud Hieronymum Verdussen, anno MDCVIII.* Quid vero Miræus præstiterit, ipse in præmissa testatur præfatione.

AUBERTUS MIRÆUS LECTORI S. D.

Agno nuper Ecclesiæ bono, Eusebii & Hieronymi Chronica, cum manuscriptis codicibus comparata, in publicum prodierunt. Excipit illa Sigeberti Gemblacensis in Brabantia, Monachi Benedictini, Chronicon: quod cum veteribus itidem libris calamo exaratis, à me ex fide diligentiaque collatum, Ecclesiæ pariter juvandæ studio, mi lector, repræsento. Atque inter hos quidem Gemblacensis codex, ut domesticus, sic & antiquissimus fuit; ipsius nimirum auctoris manu si non scriptus, descriptus saltem, ex ejus, quantum ex litteris pænè fugientibus conjicere licet, autographo. Secundas obtinet exemplar Aquicinctinum, à Benedictino itidem cœnobii illius apud Duacum monacho, olim exaratum, ampliterque auctum: ut debemus illustri ac vetustæ D. Benedicti familiæ scriptionem à multis retrò seculis, itemque conservationem omnis melioris doctrinæ. Tertius codex fuit Cl. V. Justi Lipsii μακαρίτου, *quem pro sua erga nos benevolentia utendum libens tradidit. Quartus Abrahami Ortelii, Cosmo-*

 gra-

graphi regii, eoque vita functo, Joannis Livinei, hominis eruditissimi & nostri quondam collegæ, fuit. Nunc à Patribus Soc. JEsu Antverpiæ adservatur. Visi nobis & alii codices manuscripti, variis in bibliothecis, cum privatis tum publicis. Ceterum semel id monuisse satis sit, quæ minori charactere excudenda curavimus, ea aut Gemblacensi in Codice, ut diximus, domestico non reperiri, aut, si quæ erant, recenti manu esse agglutinata: ut culpam præstare alienam Sigebertus haudquaquam teneatur. Qualia sunt, quæ à racematoribus plerumque indoctis adjecta, aut ex nugis ac quisquiliis Galfridi Monumetensis, seu Asaphensis, inspersa leguntur. Quomodo primùm typis Henrici Stephani Lutetiæ Parisiorum anno M.D.XIII. inquinatum hoc Sigeberti Chronicon exiit: quod & inscriptio ac procœmium ibidem ingenue profitentur, his verbis: Sigeberti Gemblacensis cœnobitæ Chronicon, ab anno 381. ad 1113. cum Insertionibus ex historia Galfridi, & Additionibus Roberti Abbatis Montis, centum & tres sequentes annos complectentibus, promovente egregio Patre D. G. Parvo, Doctore Theologo, Confessore Regio, nunc primum in lucem emissum, Parisiis per Henricum Stephanum an. 1513. Ceterum, Appendicem Roberti, Abbatis Montis Navalis, in Normannia, studio prætermisi: cum quod mendis scateat, tum quod manuscriptam videre nondum contigerit. Hujus autem loco Anselmum, Abbatem Gemblacensem hactenus non visum, cum Auctariis in lucem adspectumque profero. Cujus, utpote collegæ, ac studiorum socii, judicium, quanti Sigebertus fecerit, argumento est, quod in Computo suo Ecclesiastico, seu libro Decennali, hunc ipsum Anselmum (ut equidem existimo) unicum loquentem ac differentem introduxerit. Is, paucis post Sigeberti obitum mensibus, Abbas Gemblaci creatus, ejusdem Chronicon continuavit, obiitq; MCXXXVI. Finem faciam, unum si addidero, religioni mihi fuisse, oblitterare, si quæ forte, ut occurrent, à Sigeberto dicta asperiùs aut imprudentius. In ea enim tempora ac loca, quæ turbatam maxime rempublicam atque Ecclesiam senserunt, miser incidit: quo factum, ut Pontificibus Romanis parum æquus, imperatoribus,

quos inter versabatur, plus nimium faverit atque adhæserit. Porro, quæ Sigeberto, eadem esto gratia Anselmo Gemblacensi, & ceteris Auctariorum conditoribus; si forte uspiam liberius, pro temporum ratione locuti sint, aut scripserint. Vale, mi lector, & fave. Licet Robertus Widdringtonus, Sigebertum à Miræo fuisse corruptum, conqueratur, *(a)* in quo tamen Miræum excusatum esse velim, dum ea, quæ ex alio, quam Gemblacensi Codice adjecit, minuto semper caractere imprimi fecerit, prout etiam ipse testatur. Quæ igitur in Pistoriana non extant, ex hac Miræi, alio tamen caractere, inseruimus, licet diversa quoque in hac Pistoriana habeantur, quæ Miræus non habet. Potiores etiam notas Miræi adjecimus, illis neglectis, ubi ad Baronium saltim vel Platinam provocavit. Plures Sigeberti reperiuntur continuatores. Primus est *ROBERTUS* de *TORIGNEIO*, vel de *MONTE*, Normannus, ex Priore Beccensi Abbas de Monte S. Michaelis factus, prout ipse de se testatur, *(b)* scribens: *Tempore illius (Roberti Abbatis) Beccensis, assumpti sunt de Beccensi Ecclesia duodecim Abbates ad Regimen ecclesiarum, quorum ego, qui hæc scribo, secundus fui.* Imo ipse quoque aliis *(c)* locis sui ipsius facit mentionem. Hinc perperam *JO. GOTTFRIED OLEARIUS* Bibliotheca Scriptorum ecclesiasticorum: *(d) Et Sigebertus quoque suos nactus continuatores, Anselmum, Gemblacensem, Abbatem Anonymum, deinde quendam, falso hactenus creditum Robertum, Abbatem de monte S. Michaelis, sub cujus nomine, Parisiis ex officina Henr. Stephani, & Joh. Parvi 1513. 4. prodiit, cum potius religiosus aliquis ordinis Præmonstratensis, in Diœcesi Laudunensi, fuisse videatur, & Robertum de Thorigneio, Abbatem S. Michaelis*, cum tamen non solum Robertus se ipsum continuatorem profiteatur, sed etiam idem sit cum Roberto de Thorigneio. De hoc

(a) Vide *JAC. THOMASIUM Exerc. de Ind. Pap. expurg. §. 37.* Vide etiam de Sigeberto *LABBEUM Bibl. Script. Eccles. Tom. II. p. 350. CAVE P. I. p. 444. LUDOV. ELLIEM* du *PIN Bibl. Nouv. Tom. IX. p. 153. OLEARIUM Bibl. Script. Eccles. p. 162.*

(b) ad a. 1080.

(c) ad a. 1162, 1170, 1176. ubi Scriptor horum temporum dicitur. *1177.*

(d) p. 163.

hoc autem dubium adhuc superest, quousque Roberti Continuatio pertingat. Integra continuatio, quæ ad annum 1210. equidem perducitur, tribuitur Roberto. Verum dum circa annum 1186. jamdum fuerit defunctus, *(a)* minime locum habere poterit. *MATTHÆUS PARISIENSIS (b)* de eo sic scribit: *Eodem anno natus est Henrico Regi, ex Alienora Regina, filius apud Oxoniam, & vocatus est Richardus. Et hucusque Robertus, Abbas de Monte Sancti Michaelis, Chronica sua digessit.* Verum, dum a. 1162. de se ipso claris verbis testatur, vix est, ut Matthæo adsentiamur, potius usque ad suum obitum hanc continuationem perduxisse Robertum, autumo, quis vero ulterius perduxerit, adserere non audeo. Multa equidem congessit Robertus, partim ex Anglicarum Rerum Scriptoribus, sæpe tamen sine judicio. Deinde etiam Anselmus, Gemblacensis, Abbas in Brabantia, Sigeberti Chronicon ad a. 1137. usque continuavit, *(c)* idemq; Aubertus Miræus suæ editioni una cum Affligemiensi & Aquicinctino Auctario adjecit. Illud à Monasterio Affligemiensi, in quo adservatur, sic dicitur, quod tertio milliari ab urbe Bruxellarum distat, de quo *AUB. MIRÆUS Chron. Ord. Benedicti p. 293.* Hoc ab Aquicincto, quod ad Scarpum fluvium situm est Monasteriū, secundo milliari à Duaco, de quo idem *MIRÆUS p. 282.* Hoc etiam Sigeberti Chronicon una cum dictis Auctariis, nuper demum inter reliqua Miræi Opera, Bruxellis conjunctim edita, iterum prodiit. Hæc tamen Auctaria ex Miræana editione singula adjecimus, licet plerumque statum Abbatum atque Monasteriorum Belgii concernant, rarius quædam continent, quæ ad universalem faciunt Germaniæ Historiam. Breve quoddam Auctariū ab an. 1113. quo obiit Sigebertus, usque ad annum 1162. quo ad superos migravit Samson, Remensis Archiepiscopus, ex Apographo veteris Codicis, novæ Bibliothecæ Manuscriptorū inseruit *PHILIPPUS LABBEUS*, quod hic loci adneximus.

SIGE-

(a) *CAVE p. 494.*
(b) *ad a. 1157.* quem etiam sequitur *CAVE c. l.*
(c) Egerunt de eo *AUB. MIRÆUS de Script. Eccles. c. CCCXLVI. NATALIS ALEXANDER Hist. Eccl. sec. XII. p. I. c. VI. art. 3. p. 462. Luca d' Achery Spicil. Tom. VI. p. 539. SWERTIUS Athenis Belg. Andr. Bibl. Belg. du Pin. To. IX. p. 189. OLEAR. Bibl. Script. Eccl. p. 59*
(d) *Tom. I. p. 390.*

